kétszer, háromszor. És csodák csodája, a szél elül, a tüz alább hagy — — — mert már nem is volt több ház, ami tüzet foghatott volna. Odaégett minden.

Ám a hivők ajkán, akik a galambokban Isten csodáját látták, fölcsendül az ének:

— Áldott az Ur, mert meghallgatta az én könyörgéseimnek szavát. Az Ur az én erősségem, az én paizsom, ő benne bizott az én szivem és megsegittettem: örül az én szivem és az én énekemmel dicsérem őtet.

III.

Azóta tartogatnak Pakson minden háznál galambot; az uj házak eresze alá, még a legszegényebb helyen is került két szál deszka négy-öt kis apró nyilással: galambfészeknek.

Minden házba került egy-két pár galamb, azóta tiszta buza is, amit eléjük vetnek: a fehér szárnyu, piros lábu galambok elé; tojását nem bántják, fiokáját megbecsülik; még a legvásottabb gyereknek se jut eszébe galambot elmegüldözni.

Lemondás.

Legyen tehát, amint kivánod:
Oltsuk ki a szerelmi lángot,
Ne legyen köztünk semmi, semmi,
Mi elhalt vágyunk létre kelti.

Ha kisért a magányos óra,
Ajkad ne nyiljék csábos szóra,
Rejtelmes, édes félhomályba'
Üljünk némán, szemünk lezárva.

A közellét titkos varázsát,
Mely lopva, mámoritva jár át,
Még érintését is kezednek
Vond tőlem, édes, irigyen meg.

Álmatlan éjszakákon által
Ne ejtsen meg a csalogánydal,
Tekintsünk inkább a magasba,
Az elérhetlen csillagokra.

Ha boldog pár kerül utunkba,
Forduljunk el, közönyt hazudva,
De ha halottat visznek sirba,
Kisérjük nyughelyére sirva.

Legyen számunkra ez az élet
Mindaz, mit ember el nem érhet
S ha még marad szivünknek vágya,
Tartsuk fenn azt a másvilágra.

Szeressük egymást, ne keservvel,
Csöndes lemondó szerelemmel,
Mint két csillag a magas égen,
Mint két halott a sir ölében . . .

Szabados Ede.

Krónika II.

Még egyszer a szeczesszióról.

— *április 28.*

Közömbösen mentem tegnap a tárlatba, s dühösen mentem ki belőle. Százszor megfogadtam, hogy amihez igazán nem értek, nem beszélek képekről — és százegyedszer sem tudok ellentállani a kisértésnek. Hiába, ahhoz a szokráteszi bölcsességhez, mely tudja, hogy nem tud, kevesen jutunk el.

Igaz: kihija a hozzászólást, hogy olyan siralmas tárlatra, mint ez a tavaszi, a legöregebb kritikusok sem emlékeznek. Látatlanban ki merem mondani, hogy ilyen gyatra képkiállitásunk sohasem volt — nem még a régi Pesti Képvásárló Egyesület idejében sem, vagy minek hitták *anno dazumal* a mai képzőművészeti társulat magját. Sőt akkor éppen nem. Nincs adatom róla, miket állitottak ki akkor, de tudom, mert látom a Muzeumban, hogy miket festettek — s merem állitani, hogy ezek az ósdi Barabások vagy éppen Markók relative, sőt tán nemcsak relative magasabban állottak sok mai zseniálisoknál. Olyan tehetségek, mint az elkedvetlenitett Madarász Viktor, ma sem teremnek minden bokorban. De kisebbek vagy nagyobbak: mindannyian egyformán javát adták annak, amit tudtak, hű tükrei voltak annak, amit mi magyarok tudtunk, s érzékeny fokmérői annak, amit a külföld tudott. Ahogy festettek, amit festettek: ám itéljék meg tetszésük szerint. De két dolgot nem mondhatni róluk: azt, hogy jobbat is tudtak volna, s azt, hogy rosszhiszemüek lettek volna. Sajnos, a mi zseniálisainkról ezt nem mindig lehet elmondani.

Ez az idei tárlat az ő roppant termeivel, szőnyegeivel, világitásával s utolérhetetlen fapadlójával csak ugy tátong a rosszhiszemüségtől. Hasonlit azokhoz a szegénységi bizonyitványokhoz, amiket gazdag urak adatnak maguknak, hogy megpumpolhassák a hatóságokat. Nem mondom, hogy a mi művészetünk gazdag ur, de *ennél* már csakugyan gazdagabb. Annál az őrjöngő szobapikturánál, ahogy itt a mai magyar művészet bemutatkozik, már harmincz esztendő előtt is többet tudtunk. Ki meri azt állitani, hogy a Zala György érdekes állapotban levő Gábor arkangyala fokmérője annak, ameddig a magyar szobrászat eljutott? Ki hiszi el, hogy a nagy nyugati áramlatokkal nincs más összefűzőnk, mint a Vaszary János galáns betegségben szenvedő nimfája? A nagy műpártolás, a sippel, dobbal és trombitaszóval való nagy állami pumpok idejében érthetetlen elkedvetlenedés sáppasztja ezeket a nagy falakat. Benczurnak, ugy látszik, egészen elvették a kedvét a munkától — legalább erre a tárlatra már nem is küldött képet. Én nem védem Benczurt a kritika ellen, de védem az ellen az inszinuáczió ellen, hogy most, megállapodott kiforrottságában egyszerre kibujjon a bőréből, és másképp fessen, mint ahogy tud. Mért nem jut eszébe senkinek, analista regényt követelni Jókaitól? Ha igy bánnak az öregekkel, tudnak-e majd másképpen bánni a fiatalokkal? Reméllem, hogy nincs igazam, de tartok tőle, hogy

azok a jelentkező modern tehetségek, azok a Ferenczyek, Fényesek, Mendlikek és Rippl Rónayak, akiknek néma ékesszólását az édes anyjuk, szülő hazájuk, nem akarja megérteni, egy pár esztendő mulva épp ily elkedvetlenedve tünnek le a Műcsarnok falairól, mint ahogy sorra letüntek a külföldiek, s ami eléggé nem méltatott jóbarátunkon Bunnyn kivül kutyába se veszik a magyar tárlatot. S méltán, mert mig a régiek iránt kegyetlenek vagyunk, az uj irányokkal szemben tele vagyunk bizalmatlansággal. Elvégre azért, hogy jó tanácsokat kapjanak, nem érdemes a képeiket Budapestre küldeni.

A magam tapasztalatából tudom, hogy nincs elkedvetlenitőbb a jó tanácsoknál. A művész megértést keres, nem pedig jó tanácsokat. Szabadságot és nem utasitást. A lelkét önti bele a munkájába, a lelkét, amely éppen mert művészi, más minden egyéb lelkeknél; mások az életföltételei, mások a megnyilatkozása módjai, a szabályai magából adódnak, s jelentkezésében nem simulhat más lelkek strukturájából fakadó szabályokhoz. Azt jogom van megmondani, hogy ez vagy az a kép rossz vagy legalább is nekem nem tetszik. De már abba nem szólhatok bele, hogy és mint csinálja a piktor az ő képét. Ha nekem kritikusnak erre jogom volna, ez nemcsak jog volna, hanem még inkább kötelesség; a legnagyobb, a legsulyosabb kötelesség: a *besser machen*. Mondhatom, például, amit különben éppenséggel nem mondok, hogy a Rippl-Rónai képei nekem nem tetszenek. De mondhatnám — ám azt nem kivánhatom, hogy ugy fessen, mint ahogy én festettem volna. Jogom van megállapitani, hogy nem tudta megcsinálni, amit akart. De hogy mit és hogy akarjon, abba nem szólhatok bele. Ez a művészet teljesen szubjektiv természetéből következik; abból, hogy a művészet szubjektiv magyarázata a világnak, ellentétben a tudománynyal, amely a világot objektive magyarázza. A tudományban nincs helye az egyéniségnek, mert a tudományban csak egy igazság van. A művészetben annyi igazság van, ahány ember. Ha Rippl-Rónainak tetszik a világot hupikéknek fölfogni, én csak abba szólhatok bele: megtudta-e csinálni. Szidhatom a piktort, de az *irány* fölötte áll a pouvoiromnak. A művészetben kivétel nélkül minden irány jogosult.

Ezt az örök igazságot, csakis ezt hirdeti az a művészi forradalom, melyet szeczessziónak neveznek, — ezt az örök törvényt, melynek eleven ereje nélkül a művészet ott csontosodott volna meg, haladás és fejlődés nélkül, az egyiptomi hieroglifeknél. Mindazok a nagy mesterek, azok a Rafaelek és Rembrandtok, akiket ma a szeczesszió fejéhez vagdalnak, e törvény jogán nőttek bele a halhatatlanságba. Rembrandttól megkérdezhették volna: mért látod te a világot aranysárgának? Michel Angelótól megkérdezhették volna: mért áll a világ atlétákból és hermafroditákból? Tintorettonak megmagyarázhatták volna, hogy olyan szinek, mint amilyeneket ő lát, még a Siriuson sincsenek. Rafaelnek kifejthették volna, hogy a művésznek a való életet kell ellesnie, a hollandusok pedig privatisszimumot hallgathattak volna arról, hogy minden képnek egy eszmét kell kifejeznie. A Rembradt holttestes vagy mészárszékes képét épp ugy külön kabinetben kellett volna szemmermetesen mutogatni, mint ahogy most dugdossák nálunk az *Anyaság* képet, s az emberi érzés megbotránkozik a *Vérivók* brutalitásán. Bolondság: az anatomiás portraitcsoport örök mintája marad a művészi tudásnak, az Anyaság s a Vérivók pedig gyenge képek, mert a megcsinálásuk erőtlen a témájuk nagyszerűségéhez vagy borzalmasságához képest.

Igenis, Rembrandt, Velasquez, Rafael — mindvalamennyi örök mintája marad a művésznek; mintája annak, hogy ki-ki azt csinálja meg, amit tud, és *azzal* csinálja meg, *amit tudunk*. Mondom, ezeket a nagy neveket vagdalják a szeczesszió fejéhez — mintha a szeczesszió (amely különben *mint ilyen* nem is exisztál, s csakis a művészek abbeli törekvését jelenti, hogy azt csinálják, amit ők akarnak, s ne azt, amit más akar vagy akart vagy fog akarni) mintha, mondom, a szeczesszió valaha vén hülyének, elavult pamacsolónak nevezte volna Van Dyckot vagy Michel Angelot. Nem, a szeczesszió ilyesmit sohasem cselekedett, csakugy, mint ahogy Goethe nem nevezte soha vén hülyének sem Homeroszt, sem Dantét. De ha akkor jöttek volna — mit mondok: jöttek is, maga a nagy Lessing jött, maga a geniális Nagy Frigyes nem átallotta idegenül, értetlenül, más nagy példákra gondolva elfordulni a *Götz von Berlichingen* irójától, s ha Goethe hallgatott volna rájuk, Herderben az önbizalma kongeniális fejlesztőjét meg nem találja, a német litteraturában egy Klopstokkal több lett volna, aki agyonuntatja az emberiséget az ő ódai mogyorózsákjaival. Goethe és Dante, éppugy, mint Rafael és Rembrandt, azért halhatatlan, mert teljes erővel fejezi ki a saját egyéniségének s a saját korának tudását és tartalmát. Azok az irodalmi műveltségü férfiak, akik most a festészetben a nagy mestereket vagdalják a szegény modernek fejéhez, nézzenek egy kicsit körül a maguk irodalmi műveltségében. Gondoljanak a Baróti Szabókra s a Kazinczyakra, akik szintén a nagy mesterektől vonták le a költészet »örök« szabályait, s a tekintélyük sulyával megbénitottak egy olyan magában nem eléggé bizó hatalmas tehetséget, mint Berzsenyi Dániel. Micsoda *szeczesszió* volt erre az a hóbortos Petőfi Sándor, akin eleget szomorkodtak is a finom Császár Ferenczek! Micsoda uj szavak, micsoda hallatlan formák, micsoda — elrajzolt rimek! Mikor aztán jöttek a Petőfi-utánzók és irták a gyatra verseket, a kritikának joga volt megállapitani, hogy ezek a versek gyalázatosak. De ez nem bizonyitotta azt, hogy a Petőfi szeczessziójában nem volt jogosultság s nem volt igazság. Ő meg tudta csinálni, amit akart, ezek meg nem tudják, ennyi az egész. Más szóval, ha Vaszary Jánosnak egy képe nem sikerül vagy akár ha csupa üres képet fest, az csak Vaszary ellen bizonyit, s nem a szeczesszió ellen. Főképpen pedig azt nem bizonyitja, hogy mi nem vagyunk eléggé érettek a szeczesszióra.

Vagyok annyira spenczeriánus, hogy megértsem a természetes fejlődés parancsait. De más a kezdetlegesség s más az informálatlanság. Akik azon panaszkodnak, hogy a mi zenei fejlődésünket csirájában megölte a wagnerség, s a mi zsenge pikturánknak erős levegő a szeczesszió, megint csak mesterséges határokat akarnak a tudásunk

elé szabni, s ha a magyar müvészet az ő utasitásaik szerint fejlődne, maguk ijednének meg legjobban azon a mesterkélt naivságon, ami itt lábra kapna. A mi elmaradottságunkra való hivatkozással azt követelni, hogy a zenészeink csak Mozartig menjenek el, s a festőink ne emelkedjenek föl Böcklinig, teljesen olyan kivánság, mint azt követelni, hogy gazdasági elmaradtságunkra való tekintettel csak delizsánszon járjunk, ne pedig gyorsvonaton. Megint irodalmi példát mondok. Arany János idejében a külföldi tudomány már megismerte a pszihikum s a fizikum közt való összefüggést, s ez a nagy müvész a kora tudásának minden adatát belevitte az ő költészetébe — ugyanakkor, mikor a pesti egyetemen még az életerő, a fényanyag, a testi-lelki kettősség fokáig jutottak csak el. Mit szólt volna Arany János, ha ráparancsolnak, hogy ne vegye tudomásul, amit *odakinn* már tudnak, simuljon a mi fejlődésünk fokához, s irjon a Horvát Istvánok világfölfogása szerint s az ő nyelvbeli készségükkel!? Pedig az a wagnerség s az a szeczesszió, melyre minket még eléggé éretteknek nem itélnek, valósággal gazdagitása a fül és a szem ismereteinek; tágitása a zenének s a festészetnek azokkal a hang, fény és szinbeli tapasztalatokkal, melyeket sem a Mozartok, sem a Velasquezek nem ismertek. El tudok képzelni Homérosz idejében is akkora tehetségü festőket, mint Böcklin s akkora tehetségü muzsikust, mint Wagner — de az akkori festő csak négy szint ismert, az akkori muzsikus csak az akkord-hangokat hallotta, s az ő lehetséges nagyságukban megalkotott lehetséges remekmüveik fokra lesznek épp oly magasak, de gazdagságra mégis csakugy halványak lesznek, mint ahogy Homérosz fokra van olyan, mint Goethe, de gazdagságra elfakulóan halvány a modern géniusz mellett. Beethovenen kezdve Helmholtzon át Wagnerig az elmélet s a gyakorlat óriási módon kitágitotta a hang birodalmát. Payer és Nansen olyan szineket látott, amilyeneket senki előttük. Olyan világitási effektusokat tudunk, amilyenekről Rembrandt nem is álmodhatott. A fény természetét, a megtörését s elszóródását, különböző médiumokban való különböző jelentkezését jobban ismerjük Van Dycknél, aki pedig szintén tudott a plein airhez — s mi nálánál csakugy több szin- és fényfokozatot látunk, mint ahogy elméleti szamitások alapján megláttunk az égen olyan csillagokat, amiket Kepler nézett, de nem látott. Mint a Wagner gyakorlata a zenei formákét, a prerafaelista festők gyakorlata a vonalak müvészetét olyan adatokkal gazdagitotta, aminőkig még a régi német rajzoló-mesterek sem jutottak el. S mindezt ne vegyük tudomásul, *amikor tudjuk*?

Csak éppen *tudnunk* kell. Aki egy pár zseniálisainknak azt vetné szemére, hogy csak míveli a tudást, s épp ugy nem tanul a mai nagy mesterektől, csak kapkodva utánozza őket, mint ahogy nem tanulna Velasqueztől, csak kapkodva utánozná: annak a vádjaiban volna igazság. Ám erről nem tehet az az irány, mely a művész souverain szabadságát hirdeti — azon a korláton belül, hogy legyen min souverainkednie, vagyis birtokában legyenek a művészete mesterségbeli készségei. De épp ebben a tekintetben azt a tizenhétféleséget, amit minálunk mind a szeczesszió kalapja alá fognak, váddal illetni igazságtalanság. Avagy sokan tudnak ugy rajzolni, mint Rippl-Rónai? Sokan oly lelkiismeretesek, mint Karlovszky? Sokaknak van olyan szeme, mint Fényesnek, sokaknak vannak oly légiesen finom szinárnyalatai, oly megtalálhatatlanul jellemző vonalai, mint Ferenczynek? Vagy, minden prestidigitátorsága mellett: a fényhatásokat sokan ismerik ugy, mint Márk Lajos? S ha azt mondják, hogy utánoznak — nem kérdem, joggal mondják-e, de kérdem, hogy: édes istenem, Pilotyt szabad utánozni minálunk, hogy az ember magyar maradhasson? A tavaszi tárlat gyatra, mert kapkodva van összeállitva, kedvetlenség uralkodik rajta, s nem hü képe annak, amit tudunk s amit a művészeink tudnak. De magát ezt a tudást ne kicsinyeljük vagy ha megmértük s könnyünek találtuk, e teljesen szubjektiv véletlenségből ne konstatáljunk halálos itéletet arra a megváltó uj irányra, mely épp a tudás hatalmát, szabadságát s korlátlanságát hirdeti. A tudás, mint az asszony, szent, mert termékeny.

Piktor.

Viktória.

Irta: KNUT HAMSUN.

Telivér poéta-ember regénye kezdődik meg alább. Csudaszép szerelmi történet ez, szinte azt mondhatnók: a norvég Énekek éneke. Szerzője *Knut Hamsun* a legértékesebb és a legeredetibb tehetsége ma az ifju norvegeknek s e regénye révén minden irodalom számol majd vele. Mint ember egyike azoknak a magányos lelkeknek, akikről Gerhart Hauptmann »Einsame Menschen«-jét mintázhatta. Kezdte a czipőfoltozáson és a neve már ösmert volt, mikor mint lóvasuti kalauz kereste kenyerét Amerikában. Változatos és nyugtalan élete adja meg minden későbbi munkájának sötét alaptonusát. »Jó adag ostobaság kell ahhoz, hogy az ember népszerü legyen« — ebbe a mondásba szürődött le életfilozófiája a sok keserves küzdelem után. Börnéje lett a hazájának, de csak amig ki nem tombolta magából fájdalmát. Akkor azután eldobta a kritikusi tollat és minden ujabb novellájával magasabb sférákba emelkedett költészete. Ez a regény is, amelyet mi közlünk, egy olyan stáczió már, amelyet csak kevesen érnek el. Olvassák és gyönyörködjenek benne, mert a tiszta szerelem himnusza ez a regény.

I.

A molnár fia nagy-töprengve barangolt az erdőn. Erős, körülbelül tizennégy éves fiu volt, arcza napsütéstől, szélveréstől barna, feje a legfurcsább eszmékkel tele.

Ugy tervezte, gyufagyáros lesz majd, mire megnő. Pokoli dolog lesz az, ha majd kénköves kézzel járhat az emberek között és senkinek sem lesz mersze kezet fogni vele. Kellemetlen mestersége micsoda respektust fog szerezni pajtásai előtt neki.

Épp a madarait látogatta meg az erdőn. Hisz azok jó ösmerősei voltak valamennyien, tudta, hol fészkelnek, értette szavukat s a legkülönbözőbb hangokon felelt nekik. Gyakran lepte meg őket tészta morzsalékkal, amit apja malmában a legjobb lisztből gyurt vala.

S mind a fák is itt az erdei ösvény mentén jó ismerősei voltak. Tavaszszal megcsapolta nedvüket, télen át atyáskodó szeretettel viselte gondjukat, megszabaditván őket a hótól és föligazitván ágaikat. Sőt még odafent a granitszakadék köveit is jól ismerte mind; betüket, különböző jeleket vésett beléjök, szép rendbe állitotta őket s ugy nézett rájok akár csak gyülekezetére a pap. Csodás dolgok játszódtak le ebben a granitszakadékban.

Egy oldalösvényre tért most s leballagott a tóhoz; a malom javában járt, hatalmas zugással, tompán zakatolva. Régi szokása volt itt föl s alá járni s önmagával, hangosan beszélni. Minden vizcsöpp egy-egy élet volt neki.

hogyne beszélhetne az ember erről; amott a zsilipnél meg olyan volt az alászakadó viz, akár csak valami ragyogón fehér szövet, amit száradni akasztottak oda. A tó tele volt hallal; be gyakran állt partján, lesve a horog moczanását.

Olyankor ugy tervezte, hogy buvár lesz, amire majd megnő. Akkor majd alászáll a fedélzetről a vizbe s ismeretlen tájakra, országokra fog bukkanni ott, amikben óriási, csodás erdők zugnak s a hajladozó fák között rejtőzve korálokból épült vár emelkedik. S a vár urnője, a herczegkisasszony ugy int az egyik ablakból neki:

— Gyere be!

Ekkor a nevét kiáltották, az apja szólitotta:

— János!... A várkastélyból küldtek éretted. Át kell majd evezned a fiatal urasággal a szigetre.

Gyorsan fölkészült. Uj és nagy kegy érte a molnár fiát.

*

Az uraság háza ugy állt ott a zöldelő vidék közepén, mint valami kis vár, de akár óriási palotának is beillett ebbe a nagy magányosságba. Fehérre mázolt faépület volt ez a ház sok-sok csucsives ablakkal a falában s a fedelén; kerek tornyáról pedig zászló lengett, ha vendégek érkeztek a házba. A nép csak ugy hivta: a vár. Jobb felől a tenger öble, balról óriási erdőségek terültek körülötte szét, a messzeségben néhány paraszthaz fehérlett.

János elment a hidhoz s csolnakjára vette a fiatal uraságot. Már régebbről ösmerte mind. A vár urának gyermekei voltak városi pajtásaikkal. Valamennyien vizjáró magas száru csizmát viseltek, Viktóriát azonban, aki csak topánban volt és alig lehetett tiz évesnél idősebb, ugy kellett a partra vinni, mikor a szigeten kikötöttek.

— Átvigyelek? — Kérdezte János.

— Nekem nem szabad? — Szólt közbe Ottó a városi ur, egy konfirmáczióskoru ifju és karjára vette a leányt.

János csak állt és nézte, hogyan haladnak fölfelé a parton s hallotta a leányka köszönését. Ottó pedig még lekiáltott hozzá.

— Aztán jól vigyázz ám a csolnakra... mi is a neve?

— János, — felelt Viktória, — oh igen, ő jól fog vigyázni a csolnakra.

Ott maradt. A többien egy-egy kosárkával kezökben ugy siettek a sziget belseje felé madártojást szedni. Ő csak ott állt és töprengett. Szeretett volna a többiekkel menni, a csolnakot ki is vonhatták volna a partra. Vagy tulnehéz talán. Dehogy. Jól megmarkolta s kissé fölvonszolta a parton.

Hallotta még a távozó társaság nevetését, csevegését. Nos igen, — viszontlátásra! De mégis csak magukkal vihették volna őt. Ő elvezethette volna őket a fészkekhez, csodás, rejtett barlangokba és sziklatetőkre, görbe csőrü nagy madarak tanyáira. Egy mókust is látott arra egyszer.

Visszatolta a csolnakot a vizbe s a sziget tulsó oldala felé evezett. Egyszerre csak rákiáltott valaki:

— Evezz vissza! Fölriasztod a madarakat.

— Csak megmutatnám, merre van a mókus, — válaszolt félig meddig kérdő hangon és várt egy ideig, — aztán a sárkánybarlangot is kifüstölhetnénk. Van elég gyufám.

Senki sem felelt. Visszaforditotta hát a csolnakot s visszaevezett oda, ahol kikötöttek volt. Ott partra vonta a csolnakot.

Ha majd nagyra nő, gondolta, vásárol majd egy szigetet magának s azon senkinek sem lesz szabad kikötnie. Ágyus hajóval fogja őriztetni partját. — Felség, — jelentik majd a rabszolgák, — egy csolnak roncsolódott el a zátonyon; a fiatal nép, amely rajta volt, oda fog veszni mind. — Veszszen oda mind! — fogja ő mondani.

— Felség, segitségért kiáltoznak, még kimenthetnénk őket és egy fehérruhás nő is van közöttük...

— Mentsétek meg őket! — parancsolja majd akkor dörgő hangon. Ugy látja viszont képzeletében sok-sok év után a várbeli gyermeksereget és Viktória ime lábához borul s ugy mond köszönetet neki, hogy megmentette őket. — Nincs mit köszönni, csak kötelességemet teljesitettem, — felel ő, — csak járjátok be kedvetekre birodalmamat. És aztán megnyittatja a társaság előtt a vára kapuját, megvendégeli őket aranytálakon és háromszáz barnabőrü rabszolga-nő dalol s tánczol majd tiszteletükre egész éjszaka. Aztán vissza akarnak utazni a vendégek, csak Viktória nem akar; oda borul az ő lábához a porba s zokogni kezd, mert szereti őt. — Hadd maradhassak itt, ne taszitson el magától, felség, hadd lehessek leghűbb rabszolganője...

Szinte borzongva az izgalomtól, ugy botorkál a sziget belseje felé. Igen, meg kell mentenie a vár urának gyermekeit. Ki tudja, nem tévedtek-e el a szigeten. Hátha Viktória ott függ valahol két sziklaszál között s nem bir szabadulni? Ő neki csak a karját kellene kinyujtania, hogy megmentse a leányt.

A gyerekek azonban nagy csodálkozva néztek rá, amint a közelökbe ért. Hát otthagyta a csolnakot?!

— Felelőssé teszlek a csolnakért! — mondta Ottó.

— Megmutathatnám, hol nő a legszebb málna...— szólt János kérdő hangon.

A kis társaság mélyen hallgatott. Csak Viktória kapott rögtön az inditványon:

— Igazán? Hol?

A városi urfi azonban csakhamar határozott:

— Azzal most nem foglalkozhatunk.

János folytatta:

— Olyan helyet is tudok, ahol kagylók vannak.

Ismét hallgatás.

— Gyöngy is van bennök? — kérdezte Ottó.

— Gondold meg csak, hátha az is lesz! Szólt közbe Viktória.

János elmondta, hogy azt nem tudja; de a kagylók messze künn hevernek a fehér fövenyben s az embernek csólnakra kell szállnia s ugy kell értök a vizbe alámerülnie.

Ekkor az inditványt teljesen lekaczagták és Ottó gunyosan jegyezte meg:

— No hiszen, olyan egy buvár, mint te!...

Jánosnak nehezülni kezdett a lélekzete.

— Ha tetszik, talán fölmehetnék a hegyre s valami nagy nehéz követ görditenék alá a tóba... mondta tétovázva.

— És minek?

— Ah, — csak ugy... De hiszen majd meglátnák.

Ezt az inditványát sem fogadták el és János megszégyenülten hallgatott. Aztán jó távol a többiektől, a sziget másik végében ő is madártojást kezdett keresni.

Amikor a kis társaság odalent a csólnaknál ismét egybegyült, kiderült, hogy János egymaga is sokkal több tojást szedett mint a többien összevéve. Zsákmányát óvatosan fogta sapkájában.

— Hogyan eshetett, hogy te annyit találtál? — kérdezte a városi urfi.

— Tudom a fészkeket, — felelt János boldogan — És most ezeket a tieidhez teszem, Viktória.

— Megállj! — kiáltott rá Ottó, — ne tedd!

Mindnyájan ránéztek. Ottó a sapkára mutatott s szólt:

— Ki áll jót érte, hogy a sapka tiszta?

János nem felelt. Boldogsága hamar oda volt. Vissza indult a tojásokkal a sziget belseje felé.

— Mi lelte őt? Hová megy? Kérdezte Ottó türelmetlenül.

— Hová mégysz János? — kiáltott utána Viktória s nyomába sietett.

apró művészeti és irodalmi czikkek ; felváltva : zene, képzőművészet, divat, heti posta stb.

lapest, 1893. Az Athenaeum r. társ. könyvnyomdája.

— Jubileum ...
Caliban: Pereat mundus ... 145
— Elv és jellem ... 169
— Merénylet ... 245
— Polgári lova'k ... 273
— Két honatya ... 405
—l.: Egy magyar respublika ... 193
— A rácz éposz ... 265
Pilátus: Korhadás ... 396
Rêveur: A főherczegnő fátyola ... 33
— Szines fátyolok ... 177
— Rózsás ujjak ... 358
Béry Gyula: A Niemen folyonoz (Mickiewicz) ... 104
— Lemondás (Mickiewicz) ... 123
— Jó estét (Mickiewicz) ... 139
Cenzor: Három kötet (vers) ... 385
Czóbel Minka. Hosszu uton ... 10
— A szörnyeteg ... 18
— Uton ... 103
— Vén harang ... 327
Ebeczky Béla: Vihar ... 100
Endrődi Sándor: Magányos mulató ... 50

Művészet

Uj kincsek a Szépművészeti Múzeumban

Irta: **Lyka Károly**

Most nyögjük a bibliai hét sovány esztendőt s a pénztelenségtől fuldokló kultúra e keserves napjaiban a Szépművészeti Múzeum három új termet nyit meg, csupa szemenszedett drágasággal, jelentős művészi értékkel megtöltve, képekkel és szobrokkal, amelyeket Petrovics Elek főigazgató a legutóbbi három esztendőben szerzett a Múzeum számára. Vannak itt darabok, amelyekért megirigyelhet minket a világ bármely múzeuma s csodálkozni lehet azon, hogy e mesterművek hogyan kerülhettek mégis a legszegényebb ország birtokába. Az alchimista, aki erre a célra képes volt előteremteni a szükséges aranyakat, Petrovics Elek. Mert az ő keze alatt először modern és jelentős intézménnyé nőtt az egykor kriptaszagú múzeum s mikor ezek alapján szeretetet és bizalmat tudott kelteni iránta, véghezvitte a másik csodát: valóban arannyá változtatta a művészet barátainak lelkesedését. Az ő szavára súlyos összegeket adtak össze gazdag emberek, kívánatos szép darabokat ajándékoztak oda gyűjtők s lelkes amatőrök külön cikkelyeket írtak végrendeletükbe a múzeum javára. A szegény állam verejtékes koronácskái szinte eltünnek az adományok összegei mellett, amelyeket Petrovics még azzal is növelt, hogy a múzeumi állomány feles darabjait, elsősorban a grafikai duplikátumokat, elárverezte s ezen a pénzen is ritka szép dolgokat vásárolt.

A lefolyt három év új szerzeményeinek egy része régi műtárgy, másik része modern magyar művészek alkotása. Az ujdonságokból kiszemelt mintegy hatvan darabot és választékos elrendezésben mutatja be a közönségnek, amely vasárnaptól kezdve tekintheti meg a kiállítást.

Nagyurak ünnepélyes hangja és gesztusa fogad minket az első teremben: ez a régi mestereké. Bármint elkülönödik is itt a német mester bensősége az olasz előkelőségétől, a spanyol forró hevülése a németalföldi nyugalmától, mégis összeköti őket néhány mély és testvéri vonás: a hit harmatossága és a mesterség becsületessége. Közvetlen naivsággal árulják el ezt a régi német mesterek, akik közül kitünően van itt képviselve Albrecht Altdorfer, Tilman Riemenschneider s még két mester, akiknek egyike egy megható Pietàt faragott s a katalógus megállapítása szerint bizonyára Hans Leinbergerrel azonosítható, másika egyelőre névtelen, XIV. századbeli mester, egy csaknem métermagasságú kő-madonna szerzője.

Köztük a festő, Altdorfer, oly művel (Krisztus a keresztfán) van képviselve, amely gyönyörűsége lesz minden festőnek, mert a gazdag kompozició ritka finom arabeszket ad és színe csaknem a zománc erejére emlékeztet. Épp oly mesterin tudta előadni a nagy tragédia érzelmi részeit: miként ütközik ki a benső ember szenvedése, kétségbeesése, feljajdulása a külső emberen, s ha e gesztusokat, ezeket az arcokat nyomról-nyomra kisérjük, szinte végeláthatatlanul elínyeskedünk az aprón kikeresett, de tömören odaírt, érzéstől és élettől megtölt részletek együgyü mesteriségén. A dunavidéki festőiskolának műtörténetileg is fontos okmánya éppen ez a kép, s máris egész irodalom fűződik stilisztikai nevezetességeihez, amelyek kibonyolításában kiváló rész jutott éppen Petrovicsnak.

A három szobrász közül kettő, Riemenschneider és Leinberger kortárs ugyan, de nem ugyanannak a művészi érzületnek kifejezője. Az előbbinek színezett madonnája a boldog és egyszerű szépségről írt költemény, nemes egyensúlyozottságú alákján, s a kis Jézusén is zökkenés nélkül gömbölyödnek a plasztikai formák, s különösen a kis akton lágy folyamatosságban kapcsolódnak; a kettős jelenség egy elgondolt szépségideál felé nemesedik.

A Szépművészeti Múzeum új szerzeményei. Hans Leinberger: Pietà

Leinberger Pietàja már tárgyánál fogva is drámaibb, s a holt Krisztus testének merész megtörései, erős kontraposztója, az arcon az elkínzottságnak kemény erővel előadott vonásai, lankadt karja a legreálisabb megelevenítése a valóságnak. Egyes gyöngéi ellenére is megható mű. A névtelen kőmadonna e faragásokkal szemben tömörebb, egészen anyagszerű, nagyformájú, valóban monumentális. Még egy idevágó faragás van itt, egy XV. századbeli németalföldi mester műve: Mária eljegyzése, amelyen egy-két részlet csodálatos módon rokon vonásokat mutat a legmodernebb expresszionista szobrászat célzataival.

A spanyolokat csak Greco gyönyörű Magdolnája képviseli, ezt a mesterművet már ismeri a közönség, mert ki volt függesztve. Annál nagyobb meglepetés lesz a látogatók számára két olasz festmény, egy Trónoló madonna és egy Ker. sz. János. Tősgyökeres képek, amelyeknek egész megjelenése rögtön elárulja szülőföldjüket: amannak aranyzománcos színei Velencét, emennek zamatos fanyarsága és hangsúlyozott rajza Firenzét. Nemes veretű mind a kettő, s míg az elsőnek inkább együttes hatása imponáló, addig az utóbbinak rajzban s modellaturában való gazdagsága köt le. Az előbbit Giovanni Bellini, az utóbbit Filippino Lippi iskolájába utalja a katalógus. Ez a Ker. sz. János bizonyára firenzei quattrocentistáink gyűjteményében sok tekintetben a legérdekesebb darabok közé sorozható.

A németalföldi mesterek sorában hézagpótló lesz Rembrandt meghitt barátjának, Gerbrandt van den Eeckhout két képe. Az egyik, a Tudós, mutatja, mily igazi pittoreszk vonásokat hozott mestere műhelyéből, a másik, Elizeus próféta és a szunamita asszony, mu-

A Szépművészeti Múzeum új szerzeményei. Filippino Lippi: Keresztelő Szent János

tatja, mily nagyvonalúvá és nemessé nevelte magában kompozició-tehetségét. Nagy és ünnepélyes komolysága magasan a hétköznapok fölé emeli az egyszerű történetet. Pieter de Hooch Intérieur-je egy levelet olvasó nővel Delft kristálytiszta levegőjébe helyez át minket. A kis kép pompás kabinet-darab.

Nem térhetünk ki a többi, egy s más szempontból nevezetes akvizicióra, mert még egy pillantást kell vetnünk a többi falra, amelyeket a modern művek díszítenek. Kezdjük mai művészeink nagyapáin, a táblabíró-korszak egy pár mesterén, akik a szabadságharc előtti időben szomorú viszonyok közt elszántan nekivágtak a szent művészetnek. Itt van Beck Vilmos bajai származású festőnek tisztes tudással megfestett férfiarcképe, azokból az időkből, amikor karrikatura-rajzaival oly sok dolgot adott a pesti és bécsi rendőrségnek. Itt van Györgyi (Giergl) Alajos derekas női arcképe, amelyet érett korában, kevéssel halála előtt festett. És itt van a tragikus végű Szále István, egyik legjobb képével, egy női arcképpel. Egy másik hasonló kép került ide Heinrich Edétől, kései időszakából. E szerény kezdeményezőket híres nevek viselői követik, akiktől itt kisebb méretű, de nagyon érdekes különlegességeket látunk. Kiválóan lekötött minket nemcsak robusztus festésével, de tárgyánál fogva is, Lotz Károlynak egy képmás-műve, amely Mészöly Gézát ábrázolja. Munkácsynak nagyméretű Virág csendélete talán a legbrilliánsabban megfestett darabja ennek a nem mindig rokonszenves „műfajnak", a nagy mester kezén azonban szinte viharos erők buzgásává lett. Szinyei Merse Pál, a másik nagy vezér, bepillantást enged műhely-titkaiba egy a Hinta c. képéhez festett részlettanulmányával. Benczúr Gyulától szintén tanulmányszerűen festett képek vannak itt, ezek korai, értékes munkák, amelyek közül a schleissheimi interieuröket a Benczúr-hagyatékból ismeri a közönség, Erdő szélén című festménye szintén friss, korai munkája. Kortársától, Deák Ebner Lajostól, kis tájrészlet került ide. A kevéssel fiatalabb Mednyánszky László bárótól egy tömör és velős tanulmány: A sebesült.

Azok közt, akik korán ütöttek meg modern hangokat, különös figyelmet érdemel Karcsay Lajos. Nagy tehetséggel indult meg pályáján, aztán hirtelenül eltünt a kiállitásokról, úgy, hogy képei valóban ritkasággá lettek, nagy kárára művészetünknek, amely sokat várt tőle. Elhagyatva című vázlata eléggé bizonyítja ennek a reménynek jogosságát. Egy más tábornak kellett idehaza folytatnia a munkát, amelyet ő a külföldön az uj idők jegyében megkezdett. Azoknak, akik most élén haladnak festészetünknek, s akiket itt Vaszary, Fényes, Rudnay, Perlmutter, Glátz képvisel. E mestereknek itt kiállitott munkái kiváló rangot foglalnak el mindegyiknek oeuvrejében, mind jellemző darab s helyes választás. A közönség különféle kiállításokról ismeri ezeket. Kőrösfői Aladár, Czencz János egy-egy munkája mellett megjelent itt a legifjabb kiállítógárda két tagja is: Szőnyi István és Szüle Péter, legjava munkáikkal. Amint ebből látható, a magyar akviziciók körülbelül száz eszendőből szemelgetett sort mutatnak.

Még a modern szobrászokról kell megemlékeznünk. A külföldet egy mester képviseli, a német Hildebrand, aki nem csekély hatással volt (részben irodalmi működése révén is) a mai középeurópai szobrászatra. Inkább logikával mint érzéssel kell feléje közelednünk, hogy igazságosak legyünk vele szemben s megértsük érdemeit. Klasszicista stilusa alig melegít fel, felfokozott tudatossága éppen az ellenkezőre ad példát, mint amit a cikkünk elején említett német őseinél különleges értékként kiemeltünk. Aki azonban hajlandó a művészetben az intuició helyét a logikai fogalmaknak átengedni, annak az itt kiállított két jeles mű is, valósággal kánonnal szolgál.

A magyar szobrászgárda kisebb méretű darabokkal, de kiválóan van képviselve. Jól esik arról is beszámolnunk, hogy stilus szempontjából független emberekkel van itt dolgunk. Az ifjabb nemzedéket Kisfaludi Strobl Zsigmond, Lux Elek és Pásztor János képviseli egy-egy képmással. Bárhol megállnák a helyüket. Érdekesen megmintázott ifjúkori önarcképpel szerepel itt a régibb nemzedéknek kiváló tagja: Stróbl Alajos.

Szemlénkben nem említettünk meg minden műtárgyat, de még csak minden szereplő művész nevét sem. Már ebből látható, mily tartalmas a kiállítás s mily érték ez a sok festett, faragott mű, amellyel magyar műbarátok és egy páratlanul lelkes és hozzáértő múzeumigazgató meggyarapították a magyar művészet kincsesházát, a legnehezebb, legsivárabb esztendőkben.

Betegen

Testem, mit gyarló örökségbe kaptam,
Uj gyötrelembe hurcol szakadatlan,
Naponta ujabb fájdalomra vár.
A bűnökért, miket tán elkövettem,
Én hetedízig régen megfizettem —
A szenvedésből elég volna már!

De ha kihajt a fájdalom vetése,
És lépcső lesz a testnek szenvedése,
Melyen a lélek magosabbra hág —
Ha méltó lesz e kínos percek ára,
Nyugodtan várok jobb napok sorára,
Ó Uram, akkor szenvedek tovább.

Varsághi János

~~Pompéry J.:~~

Az Felső M. Ált. Bizt.
Társ. fennállásé-
nak negedszázados
évfordulójára.
~~Bp. 1883~~
1857-1907.
Számos műmellék-
lettel. ~~Folio~~. Bp.
1908.

izottságának ,

Budapest ,

i junius hó 19én 464/1913. számu megkere -
eiteni,hogy Besztercze város müemlékeiröl
ei levéltárban egy kimutatás található.
kek megállapitása iránt ezideig intézke -
tik miszerint a bizottság által már ezide-
épitményekről a kimutatást ide megküldeni

Benczúr Gyula

lásd

A Szépművészetek

könyve. Bp.

1940. 995–

998. l.

~~[illegible]~~

(B. Gy.)

Kékfestés VII. 203.

A MŰGYÜJTŐ HIREI

VAN A MAGYAR föld multjának néhány szerelmes álmodozója, elmult archaeológus-nemzedékek méltó utódja, azoké, akiket még Rómer Flóris nevelt a régiségek szeretetére. A mai Csallányok, Alapiak, Rhé-k generációja ez, akik mellé évtizedek óta méltán sorakozik a szarvasi Krecsmarik Endre tanár, aki a szarvasi Szappanoshalmon tár fel saját költségén — tessék elgondolni: tanárember a saját költségén! — esztendők óta egy őskori telepet. Az idei ásatókampányját is szép siker koronázta: ferdeélű kőbalta, csontár, agyagszűrő, agyagkanál, hálósúlyok, gabonaőrlőkő, állatcsontok és kagylóhéjak — konyhahulladékok —, valamint egy tüzelőhely maradványai jutalmazták szorgos kutatását.

*

A MOUSEION, vagyis a múzeumok nemzetközi hivatalának a Népszövetség égisze alatt Párizsban megjelenő folyóiratának most megjelent 10. száma Henri Verne-nek, a Louvre igazgatójának tollából érdekesen számol be arról, hogyan próbálkoznak meg majd a Louvre katasztrófális helyhiányán úgy segíteni, hogy az eddig ki nem használt padlásokat alakítják át tárlatokká, anélkül, hogy az átalakítás a Louvre külső részén a legcsekélyebb változást is okozná. Nos, ezt a kolumbusztojást Hóman Bálint, a Magyar Nemzeti Múzeum agilis igazgatója már évekkel ezelőtt felfedezte: anélkül, hogy Pollack Mihály remekművének külső képét csak a legkevésbbé is alterálta volna, a belső udvarok felé átépíttette a Nemzeti Múzeum padlásait s itt most egész sor új gyüjteményes kiállítás nyilt meg néhány hét előtt. (A műtörténeti, régészeti és történeti jellegű kiállítások részletes ismertetésére külön tanulmány formájában fogunk még visszatérni.) Sajnos, anélkül, hogy a külföld erről tudomást szerzett volna. De nehéz dolog is az a kevéske, okos propaganda!

*

RALPH BEAVER STRASSBURGER, aki egy régi időkben Amerikába vándorolt elsassi család sarja, egyébként pedig a Singer-varrógépek részvényeinek boldog tulajdonosa, egyúttal jónevű publicista és többszörös laptulajdonos is. Mint irodalmi vezérkarának egyik vezetője szerepel oldalán vagy tíz éve Lengyel Emil. Igy nincs rajta mit csodálkoznunk, ha a világszerte ismert irodalmi, publicisztikai és történelmi Strassburger-alapítványok között egy magyar-alapítvány is van — négyévenként 1000 dollár —, amely az újabb magyar történelem és társadalomtudomány köréből kitűzött pályakérdések díjazására szolgál. Ettől a pályázattól függetlenül lehetővé tette azonban Strassburger, hogy a Magyar Tudományos Akadémia egyik legfrissebb publikációja, Tóth Zoltán doktor nemzeti múzeumi őrnek az Attila kardjáról szóló tanulmánya most német nyelven is megjelenhessék.

*

A PÉNZÜGYMINISZTER — állítólag a belföldi ezüst- és aranyipar védelmében — felemelte az országba hozott aranyárú vámját 15.000-ről 30.000 aranykoronára, s az ezüstárúét pláne 4000-ről 10.000 aranykoronára 100 kg.-ként. Főként az utóbbi rendszabály bizonyos esetekben egyszerűen lehetetlenné teszi a régi ezüstárúval való műkereskedést, amely ilyen 150 százalékos, áremelést egyszerűen nem bir meg.

*

BENCZUR Gyula a ferenczjózsefi kor reprezentativ festője, halálának tizedik évfordulóját megülte július 16-án az Orsz. Magy. Képzőművészeti Társulat, amely a nógrádmegyei Dolány-Benczurfalván avatta fel az elhúnyt mester mauzoleumát és megülte a Szépművészeti Múzeum is, amely ezen a napon nyitotta meg modern magyar képtárának tizenkettedik termét, amelyet Benczur műveinek szentelt.

*

AZ IBUSZ—MANSZ idegenforgalmi privilégiumát legelőször mi tettük szóvá. Mostanában sokat foglalkoztak a napilapok is ezzel a kérdéssel, állást foglalva az Iparművészeti Társulat Vására érdekében. Pro és kontra vitatkoztak, kié legyen a privilégium, csakhogy »ne legyen«, azt egyszer sem hallottuk. Ha van komoly iparművészetünk, akkor nem kell azt erőszakos eszközökkel propagálni és nehézkes, tehetségtelen adminisztrációkba kényszeríteni. Az eladást meg bízzák csak hivatásos kereskedőkre!

A Mügyüjtő 1930. 273. l.

A HABSBURG-GYŰJTEMÉNYEK kérdését tárgyalja majd most szeptember hó folyamán Lausanneban egy nemzetközi választott bíróság. A felmerülő számos súlyos kérdés között az egyik legnehezebben megoldható probléma a nagyszentmiklósi lelet kérdése lesz, amely lelet tudvalevőleg mint »Attila kincse« szerepel száz év óta a magyar szakirodalomban. A lelőhely Torontál vármegyében fekszik, régebben Szerbnagyszentmiklós volt a neve, s most Sânnicolaul mare (Románia.) Itt lelték a Nákók birtokán 1799-ben a kincset, amelyet az akkori osztrák kamarai szabályzat értelmében rövid úton Bécsbe szállítottak s ott a császári gyűjteménybe inkorporálták. A lelet egy elenyészően kis részén késői bizánci felírások vannak, amikor néhány darabot görög egyházi célokra adaptáltak. Túlnyomó nagy részén azonban ótörök felírások vannak, amelyeket még az Altái vidékén vésték a darabokra s részben a tulajdonos nevét, részben pedig — az edények kijavításával megbízott — ötvösnek technikai jellegű feljegyzéseit tartalmazzák. Most az hírlik, hogy a jugoszlávok bejelentették igényüket a kincsre, mint amely — Jankovics szlávista tudós megállapításai szerint — görög felírásai révén a délszláv történelemmel kapcsolatos. Bármennyire alaptalannak tűnjék is fel ez a követelés, vele most komolyan szembe kell nézni.

*

SERÉDI Jusztinián az olasz művészi kultúrától átitatva került a magyar prímási székbe. Nem csoda hát, ha nyomban felérezte azoknak a panaszoknak a jelentőségét, amelyek arról szólottak, hogy a katolikus templomokban lévő műemlékek nem mindenkor és mindenütt részesülnek szakszerű és megfelelő gondozásban. Gerevich Tibor professzor előterjesztésére a magyar püspöki kar már hónapokkal ezelőtt elhatározta egy középponti egyházművészeti tanácsnak a szervezését, amely mellett egyházmegyénként külön egyházművészeti bizottságok működnek. Az első ilyen bizottságot most nevezte ki a hercegprímás az esztergomi főegyházmegye részére. Elnöke Lepold Antal dr. prelátus-kanonok, tagjai Török Mihály dr. prelátus, Möller István műegyetemi tanár, Gerevich Tibor professzor, Csányi Károly, az Orsz. Iparművészeti Múzeum igazgatója, Damkó József szobrász és Zákonyi Mihály dr., a főegyházmegyei képtár őre. A bizottság feladata, hogy az egyházművészeti emlékeket és értékeket nyilvántartsa és az azok megmentésére irányuló akciókat vezesse.

*

A FISKUS gondoskodott ezen a nyáron érdekes meglepetésről a műkereskedelem számára: a vámkülföldre való szállítás esetén fényűzési forgalmi adó alá veti a szobrászat és festészet eredeti műveit, ha a tárgyak vételára a 60 pengőt meghaladja; aztán ugyanolyan adót ró a régiségekre, amelyeknek korhatárát most már kiterjeszti a biedermeier és a szabadságharc korának tárgyaira is, régiségnek deklarál minden 1857 előtt készült nyomtatványt, ha a vételára 10 pengőnél nagyobb, minden autogrammot és kéziratot, ha két pengőnél drágább, továbbá pergamentminiatüröket s általában minden történeti, művelődési vagy műtörténelmi beccsel biró tárgyat ilyen exportadó alá vet. Aki csak egy kissé is betekintett a magyar műkereskedelem üzleti életébe, jól tudhatja, hogy a mai magyar gazdasági helyzetben a műkereskedelem egyszerűen haldoklik. Egy lehetősége volt még annak, hogy mint adófizető alany megkereshesse legalább az adóját: ha a külfölddel folytatott kereskedelmet. A rideg, a gyakorlati élettel szemben érzéketlenül álló fiskalitás most ezt az utolsó lehetőséget is elgyömöszölte.

*

KIÁLLITÁS volt bőven a most lefolyt nagy ünnepségek alkalmából. A *Műcsarnok*-ban és a *Nemzeti Szalon*-ban egyházi tárgyú újabb magyar képek. Télvíz idején, amikor jó és divat melegedni képkiállításokon, sem nagyon lelkesednének az ilyen erőszakolt tárlatokért, hát még most a kánikulában és amikor igazán a legjobbat kellene mutatnunk az idegeneknek. Az iparművészeti vásároknak se szeri se száma. Az *Iparművészeti Társulat* két helyen is rendez eladást megszokott népieskedő anyaggal, az *Iparművészek Egyesülete* pedig a Károlyi-palotában csinál az előbbinek konkurrenciát ugyanolyan rendszertelen gyenge árúval. Készakarva kerüljük ez utóbbiaknál a kiállítás-elnevezést, azt szeretnők, ha a »kiállítás« csakis komoly művészi törekvések cégére maradna.

*

KÁLLAY TAMÁS Türr István-utcai régiségüzlete áruhiány miatt néhány hónapig zárva volt. Most megint megkezdte működését. Ízléses elrendezésben sok elsőrangú árut fognak találni nála az érdeklődők.

Sándor. Dugonics Titusza a legkedveltebb és a legnépszerűbb történeti festmények egyike (67. kép); festői kivitelének bravurja, kompozíciójának hatásossága s eleven realizmusa emeli ki. Nagy művészi céltudatossággal választja ki a vár ostromából az adott jelenetet; aránylag kevés alakot szerepeltet. Színskálája hűvös, az öldöklés jelenetét nem látjuk; a drámai feszültség főleg az arcok kifejezésében tükröződik. Egyes bírálói e képet talán éppen a hatá-

68. Wagner Sándor: Illusztráció a »János vitéz« hez (Szépművészeti Múzeum).
Alessandro Wagner: Illustrazione per la fiaba poetica »János vitéz« di Petőfi (Museo delle Belle Arti di Budapest).

sos anyagfestés miatt látják színpadiasnak. Wagner egyike volt Piloty leghívebb követőinek, de túlzásokra nem ragadtatta magát. Az igazi történeti levegőt akarta érzékeltetni, akár csak Szent László és a leányrabló kun jelenetén s ragyogóan megfestett Huszárbravurján. E bravuros művének épp oly nagy sikere volt mint a »Negyvennyolcas előörsök«-nek. »Mátyás diadala« Wagner legjobb műve; művészetének magaslatán mutatja be; a beállítás fölényessége, színeinek és formáinak eleven realizmusa nem hiába nyerte meg közönségünk elragadtatását.[563] Illusztrációi közül a »János vitéz«-hez készített képe tarthat számot érdeklődésünkre (68. kép).

Wagnerrel egy úton jár, de eklekticizmusával gazdagabb skálájú mester Benczur Gyula, a reprezentatív történeti képek nagy mestere, s a 80-as évek vezető művésze ezen a téren. Ő a ferencjózsefi Magyarország nagy hivatalos festője, aki a történeti festészetet utána el nem ért magasságba emelte. Benczur egyesítette magában mindazt, amit a magyar festés ebben a tárgyban adhatott. Fölényes rajztudása, anyagfestésének pompája, a színekben és a formákban tobzódó életöröm és optimizmus kiáltó ellentéte Székely tragikus beállítottságú lelki alkatának. Nemcsak első

69. Benczur Gyula: Budavár visszafoglalása (Fővárosi Képtár).
Giulio Benczur: La riconquista di Buda (Galleria Comunale di Budapest).

mesterétől, Piloty-tól, hanem Rubens-ből, Velence művészetéből is merített. A »Budavár visszafoglalása« egyik legnagyobb műremekünk. A küzdelem már eldőlt s a büszke hadvezér előtt lelkesen trombitáló vitéz a diadal mámorát hirdeti. Nagyszabású történeti illusztráció, széles előadásban, káprázatos színekkel megfestve. A milleniumi évek lelkesedése és önfeledt életöröme sugárzik róla [564] (69. kép).

* * *

A milleniumi évek idején a magyar történeti festészet csillaga már leáldozóban volt. Nyugatról is más szelek fújtak, más áramlatok jöttek; a naturalizmus, amint fokozatosan hódított tért a történeti tárgyú képek festői megfogalmazásában, oly mértékben fordította figyelmét az életképfestés, a társadalmi és a

Ambrózy Gy.:
A m. csatakép. Ambrosata.
Bp. 1940. 146. l. (képpel.)

Benczúr Gyula

l.

Alexander Bernát:

Tanulmányok. Bp.

1924. 210, 211. l.

213

Benczur Gyula

1.

A Múbarát 1921.

561.

(B. album.)

Pancsova IX-12.

Alkotmány. 1914.
jan. 30. ♀ (B. Gy. jubi-
leuma.)

♀, jan. 31., febr. 1.

Sátoralja ujhely 1927 kapt. 24
Drugeth utcza 22. szám

T.
Országos Kuemtékek Bizottságának
Budapest

Néhány napelőtt tímeletet volt nem
ezen levélily felajánlani T. Czimnek
Magyar ország várainak 115 db olaj fest

A magyar festő-
művészet albuma
Byp. [1904] 124, 127.
1 (a Képpel és arcképpel.)

Budapest, 1933 Október 25.

A Műemlékek Orsz. Bizotts

Sajnálattal jelentem, hogy
hivott plenáris ülésén egyéb fontos
tek meg. Ugyanis az orsz. középitési
gyaijuk az épitési rendészetről szól
miniszter nagyon sürget. Legközelebb
jön tanácstag, pénteken d.u. lesz. N
nem.

A mi pedig a szönyegen levő
évi elvi határozat álláspontján állo

Maradt

Berczik Gyula

Prod

A közoktatásügy Magyarországon. Bpest 1908. 186. l.

A Hét 1909. ápr. 11.
(B. ly.) -

ı kizárólagos jogot élvez.

müvészettörténeti filmnek az iskolai

sét pedagogiailag magam is helyesnek

zám intézett beadványát - visszakérőleg-

gnek, hogy a kérés tárgyában a nevezett

enül felvenni s a tervezett filmnek mi-

a vállallatot a legmesszebbmenőleg tá-

szerint ilyen tárgyu film még egyáltalán

mkodifikálása nemcsak az iskolák szem-

rténeti szempontból is fontosnak és szük-

kérek.

cember hó 11-én.

A miniszter rendeletéből:

Dr Kupcsay Feliciá

miniszteri tanácsos.

a tek. E l n ö k s é g é n e k.

B u d a p e s t.

- - - - - - - - - - - -

VI.ker. Aréna ut 42. Szépmüvészeti Muzeum

— De már megvan? — kérdezte jóakaratuan Józsi bácsi. Babának piros volt az arca, lehet, a hajladozástól.

— Még nincs meg, Józsi bácsi, — szólt, — de lehet, hogy nem is itt vesztettem el. Majd talán megtalálom máshol.

És, hirtelen elővéve kis csipkés zsebkendőjét, végigtörülte a szemeit. Edit kezet mosni hívta. Boszszankodva szólt:

— Amilyen ravasz a mama, tudom, hogy régen a keztyüs dobozában van a levél.

Baba felsóhajtott. Ebédelni hívták őket. Ebéd után mondta Mogyoróssyné a leányának:

— Ne légy túlságosan bizalmas a Babához. Nem egészen neked való társaság. Amilyen ravasz asszony, tudom, hogy régen a kofferében van a levél.

Edit sóhajtva gondolta este az ágyában:

— Már most aztán melyikben bízzak? ... Igaza van annak a Pityunak! De én igyekeznék, nagyon igyekeznék, hogy méltó legyek hozzá ...

A konyhából áthallatszott hozzá a mosogatóvíz lucskolódása. Arra gondolt, hogy fehér motorcsónak uszik a tengeren, körülötte meg-megloccsan a víz és a fehér motorcsónakban ülnek ketten: ő meg Pityu. Így aludt el csöndesen.

Elnémult az egész ház. De mikor már a mosogatódézsa is felfordítva, csöndesen, üresen pihent a polcon, elővette a Liza a levelet a szekrény alól. Széles, vörös ujjával jelölgetve a szavakat, betüzte újra végig érzelmes szívvel és soká eltünődött azokon a szavakon, amiket nem értett. De a legfőbbet megértette, vagy inkább kiérezte ugyis.

Tulajdonképpen csak azért dugta el a levelet, mert haragudott az asszonyára, aki tőle tanulta el, hogy megnézze, milyen papirba van csomagolva a hús, s most úgy tesz, mintha a papiros is az övé lenne, pedig azt minden tisztességes házban a konyhában hagyják, hogy alágyújtásra legyen. Mikor aztán kárörömmel látta, mennyire keresik, elővette, ebédközben megnézegette és neki is fellobbant a szíve tőle.

Ha valaki szeretné őt, valami gazdag úr, akinek sok földje van, hogy ne kelljen itt élnie, ebben az emeletes városi kalitkában, ha valaki szeretné őt, aki azt akarja, hogy vele menjen a moziba és vele járjon *csavarogni* és mindig együtt legyenek ... Hercegnő, vagy masamód, postáskisasszony, vagy viceházmesterné ... Ha ez mindegy, akkor ő még több, mert szobaleány, bár most mindenesnek szegődött. Mindenesetre jobb sorsot érdemelne a mostaninál, mert így keserves az élet.

Sirdogált egy verset, míg feltekerte a haját Mogyoróssyné titokzatosan eltünt új hajtűivel. Elgondolta, hogy ez a szerencse éppen neki való és azzal az elhatározással oltotta el végre a villanyt és dőlt le a csikos cselédpárnára, hogy törik-szakad, megkeresi azt a Pityu urat, aki a levelet írta.

Mogyoróssynét pedig még mindig kerülte az álom. Különös gondolatokat forgatott az agyában. Annyira elfoglalták ezek az új gondolatok, hogy sírni is elfelejtett aznap, pedig mióta Elemér, a fia, külföldre ment, nem volt éjszaka, hogy néhány könnyet ne hullatott volna a gondolatnál, hogy ma sem csókolta meg őt és hogy bár inkább kisfiu maradhatott volna mindig ...

II.

És a levél nyomtalanul eltünt.

Mogyoróssyné nem szólt semmit, de konokul gyanusította Babát, Baba sem szólt semmit, de *tudta*, hogy Biri néninél van. Edit pedig mindkettőjüket gyanusította.

— Nagysága, kérem, — állított be Liza szolgálatkészen reggel, — ne menjek a városba, húsért?

— Nem — mondta Mogyoróssyné nyájasan. — Ma nem kell a városba mennie, fiam. Ugyis említette tegnap, hogy fáj a lába. Ebédrevaló van itthon, a vacsorát pedig elhozom én még délelőtt, ugyis el kell a városba mennem.

De nem mehetett a városba délelőtt.

Tizenegy óra felé csöngettek az ajtón és pengő sarkantyúval, csillogó monoklival meg lovaglóostorral egy főhadnagy jelent meg a küszöbön. Baba után kérdezősködött.

Folytatjuk

Beatrice

— *Dante Alighieri** —

I.

Oh mennyi báj! alig hihet szemének
Hölgyek között ki látja hölgyemet!
Valóban, hálát adhat istenének,
Ki vele járhat s nála ott lehet.

Dús kincsei közt szépségnek s erénynek
A szendeséget is fellelheted,
Irigye nincs, mert kik körülte élnek,
Ő tőle nyernek bájt és kellemet.

Alázatosság legszebb dísze, éke,
Mely tiszta fénnyel tündököl, világít,
S elömlik napsugárként mindenen.

Mosolya édes, bűvölő beszéde,
S ki egyszer látta őt, már mindhalálig
Rabjává tette azt a szerelem.

II.

Mindszentkor volt — oh, elfeledni napját,
Hogy őt megláttam — lelkem képtelen;
Vezette hölgyek bájoló csapatját
És jobbján ott haladt a Szerelem.

Láttam szemének tündökölni napját,
Mint égi tűz, ha villan szüntelen,
S míg édes arcát szemeim kutatták,
Angyalnak vélte őt tekintetem.

Akit méltónak tartott, hogy köszöntse,
Mosolygott arra meghajolva mélyen,
Szívét szinültig mámorral betöltve.

Oh, ő az égből jött a földre, vélem,
Hogy tengerét üdvnek szívünkre öntse,
S boldog csak az, ki ott van közelében!

Olaszból fordította: *Zoltán Vilmos*

* A „Vita nuova"-ból.

LEGJOBB MINŐSÉGŰ GYAPJUSZÖVETEK, MOSÓKELMÉK ÉS BÉLÉSÁRUK
STERN JÓZSEF r.-t.-nál
BUDAPEST, IV., CALVIN-TÉR 1. SZ.
ALAPITVA 1859.

Uj Idők 1922. XXVIII. 40. sz.

Benczúr Gyula gyermekkori rajzai

Művészet

Tehetséges gyermekek

Irta: Lyka Károly

— Engedjétek hozzám a kisdedeket, — mondá a Műcsarnok s ime termei megteltek ezernyi rajzzal és festménnyel. A kiállitók részben az óvódák, részben elemi, részben középiskolák nebulói, s talán van köztük néhány olyan is, akiből egykor még úgynevezett műcsarnoki kiállitó művész is lesz. Mert a képek csupa igéret, de jaj annak a prófétának, aki már ma, e gyermekrajzok alapján a falanszter szellemében meg akarná jelölni, kiből lesz a jövendő Munkácsyja, Szinyei Merse Pálja. Az úgy járhatna, mint ahogy bárki járt volna, aki Izsó Miklósnak szintén itt kiállított gyermekkori rajzaiból igyekezett volna művésztehetségére következtetni a negyvenes években. Bizony ezek az Izsó-rajzok semmit sem igérnek, legfeljebb azt, hogy gondos, pontos, szorgalmas ember lesz a gyermekből, aki ezeket a rajzocskákat oly szépen idekaligrafálta. Ezek a tulajdonságok azonban önmagukban nem alapjai a tehetséges művészkedésnek.

Mi tehát nem fogunk jósolni. Annál kevésbé, mert az úgynevezett tehetséges gyermekeknek nélkülünk is a legragyogóbb jövőt szokták előlegezni a nagynénik, sógorok, papák, mamák. Rendesen még egy kicsit túlbőkezüek is s ezzel hozzájárulnak az igazi tehetség elsorvasztásához, mert semmi jóra sem szokott vezetni az, ha a gyermek túlkorán túlzott fontosságunak kezdi magát érezni. Az ilyen csodagyermekek száma éppen a rajzoló és festő művészetekben igen szerény, sőt mondhatni, egészen elveszö. Mozartokat nem ismer a képzőművészetek története.

Pedig éppen a rajzoló-művészetekben van egy elem, amely minden izében megfelel a gyermekpszihének: az utánzás, miért is a festést, a szobrászatot utánzó művészeteknek is szokták nevezni az esztétikusok. Nos, mint ezen a kiállításon is látható, a gyermekben éppen az utánzó-ösztön él oly erővel, amilyent a felnőtt alig ösmer. Ennek a művészet szempontjából van egy jó s van egy ártalmas oldala. Előny ugyanis, ha piciny életének nagy tapasztalatait, amennyiben azok a szemlélet körébe esnek, kifejezőn igyekszik papiroson ceruzával utánozni. Hátrány azonban, ha aztán a felnőtteket, azok képeit, rajzait utánozza. Ebben az esetben kivész belőle hamva és zománca a közvetlenségnek. Abban a sorozatban, amely nevessé vált festők gyermekkori rajzait tartalmazza, igen jól megállapítható, hogy miféle mintákat utánoztak, szinte benne van e rajzokban a korszak stilusa is. Tehát sokkal több — vagy ha úgy tetszik: sokkal kevesebb — mint ami egy gyermektől telhetik.

Igaz viszont, hogy egynémely gyermek rajzain már megcsillan a későbbi művész eszejárásának némely vonása s ebben az esetben beválik az az ó-görög megállapítás, hogy a gyermek a férfi apja. Például Benczúr Gyula egyes gyermekkori rajzain félreérthetetlenül jelen van a historizáló vonás. Valóban, ő meglett korában a történeti jelenetek egész sorozatát festette. Ámde e két tény mégsem kapcsolható összve ilyen egyszerüen, mint ok és okozat; a férfivá és művésszé való nevelkedés útja hosszú út s ennek az útnak irányát sok más oly hatás térítgeti, hol emerre, hol amarra, amelyeket józan ésszel nem lehet egyszerüen kihagyni vizsgálódásainkból. Igy ebben az érdekes esetben hatással volt Benczúr művészete kialakulására az a körülmény, hogy éppen oly időkben érte el férfikorát, amidőn a históriai festészet általában uralkodó volt, hogy továbbá kedvenc tanítványa és bizonyos dolgokban követője is volt az ujabb német történeti festészet egyik, akkor világhírű mesterének, Pilotynak, végül, hogy első nagy diadalát oly pályaművel nyerte, amelynek egy történeti esemény, Vajk megkeresztelése, volt a kitűzött tárgya, végül hogy meghittje és munkatársa volt ama bajor Lajosnak, aki maga is egész életét történeti stilusú formában élte végig. Semmi kétség, hogy a felsorolt tényezők is hatottak Benczúrra s természetesen befolyással voltak arra, hogy gyermekkori historizáló kedvtelései tovább éljenek a meglett férfiben is.

E temérdek gyermekrajzról is leolvasható, hogy a gyermekek túlnyomó része kedveli ábrázolásaiban az olyan tárgyat, amely cselekvés, történés bemutatására ad alkalmat. A gyermek egyébként is nem meditáló, nem reflektáló, hanem cselekvő ember. Innen a mese nagy kedvelése, aminek elég nyoma van e kiállításon s amely ábrázolások itt a legbájosabbak közé tartoznak. Nem csak tárgyuknál fogva, amely nem is mindig a gyermeké, hanem lehet a tanító ál-

2261

Benczúr Gyula gyermekkori rajza

tal kitüzött feladat, — de az előadás, az ábrázolás módjánál fogva is. S ezzel egy oly birodalomba léptünk, amelyre sok-sok meglett művész bánatos honvággyal tekint. A naiv gyermekművészkedés, az az elveszett paradicsom, amely oly sok kulturemberben titkos nosztalgiát költ, amely Rousseaut, Gauguint az ősállapot felé csalogatta, amiért gyöngébb erélyü szobrászok a néger plasztikát kezdik mímelni és így tovább.

Mondom: gyöngébb emberek visszavágynak e gyermekvilágba, amelynek legjobb rajzai nem ösmernek tétovázást, sem töprengést, sem problémát, hanem kurta-egyenes kifejezések, a perc ihletében születtek meg, kapásból rajzolódtak s minden ízükben tükrei a szerzőnek: a gyermeknek. Aki éppen ezt érti művészi cél alatt, az itt valóban remekműveket fog találni, ha nem is nagy számban, mert hisz a legtöbb rajzba mégis csak beleavatkozik a kultúra: az oktatás. A tőrülmetszett gyermekrajz hagyománytalan, holott a kultúra éppen hagyományok eredménye. Igy valóban lehetne teoretikusan új, nagy művészethez jutni, de hol az ember, aki elmondhatja magáról, hogy lehántott magáról minden hagyományt? Gauguin is hiába menekült a Csendes Oceán benszülöttei közé: mégis európai észjárású festő maradt. Ezt nem nehéz belátni, mégis akadnak egyremásra festők, szobrászok, akik újra s újra megkísérlik az utat Ovidius aranykorába, a primitiv ősnépek világába, vagy ami csaknem egyre megy, a gyermek naiv művészetébe. Nem sikerülhet: a cherub pallosa ott villog ez örökre elvesztett paradicsom kapujában. Akadtak emberek, akik — éppen gyermekrajzokon okulva — valóságos merényletnek minősítik a rajztanítást, abból a feltevésből indulva ki, hogy ami az igazi gyermekrajzban geniális, azt a rajzoktatás menthetetlenül elpusztítja, mert hisz a gyermeklélekhez idegen metódusokat tanít. Ajánlják itt is, ott is, hogy a gyermekben fejledező rajztehetség kialakulását bízzuk egészen a gyermekre. Akik így beszélnek, ragyogó, szép perspektivát álmodnak maguk elé, ámde álom s ábránd marad az mindörökre. Mert a gyermekművészet sajátszerű érdekességei csak úgy volnának a fejlesztés számára megmenthetők, ha a kis mestert a felnőttek kultúrájától teljesen mentesített környezetben bocsátanák önmívelésre, ami meg nem valósítható. Az ábrándok e világáról le kell mondanunk s bele kell nyugodnunk abba, hogy egy gyermek sem marad meg mindenkorra gyermeknek s a legtehetségesebb is felnő egyszer s ezzel örökre rátolja a reteszt arra a kapura, amely mögött a paradicsom álomvilága csöndes pompában szunnyadozik.

Hálával tartozunk a Gyermektanulmányi Társaságnak, hogy ezt a tanulságos kiállítást létrehozta.

HARISNYA
minden cipőszinben
LUKÁCS ÉS PÁSZTOR
Budapest, IV., Egyetem-utca 11.
(Gróf Károlyi-palotával szemben)

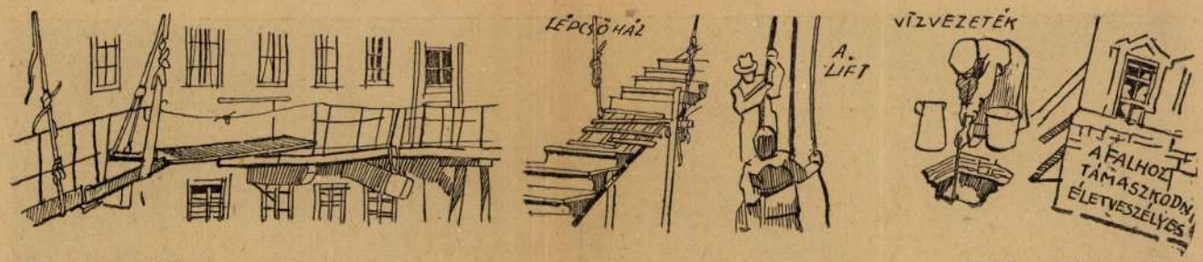

Rozoga pesti házak — Mülhbeck Károly rajza

Kérő a Kappel-házban

— Elbeszélés —

Irta: Csathó Kálmán

Kappelné asszonyom szerint Eliz tant volt az oka mindennek, vagyis az Eliz tant ostoba féltékenysége. Mert jól van! — ha Eduárd bácsi mindenáron színházba akar járni, hát hadd járjon! Ha azért jár oda, mert valamelyik színésznő után bolondul, akkor úgyis mindegy minden és azzal ugyan Eliz tant meg nem őrzi az urát, hogy ő maga is vele megy, azzal meg éppen nem, hogy az unokahugát is magával hurcolja, hetenként ötször is, abba a Nemzeti Szinháznak nevezett komédia-házba.

És egyáltalán, ez az egész magyar teátrista-társaság! Ha már valaki nem tud este szépen otthon ülni és idejében aludni menni, mint más becsületes ember, hát járjon a német szinházba! Annak legalább van valami értelme. Minden valamirevaló, rendes, úriember oda jár. Abba a másikba, a magyarba, csak holmi nyugtalankodó, szedett-vedett népség, meg egypár megyei úr, aki tüntet a hazafiaskodásával és ebből akar magának politikai tőkét kovácsolni.

Elmondta ezt már Kappelné asszonyom nem egyszer, de most nem győzte ismételgetni elkeseredésében. Arra persze már nem gondolt, hogy annak idején ő sem tett egy szó ellenvetést sem, mikor Eliz tant először hivta Emiliet a magyar szinházba. Bajos is lett volna különben, mert Eliz tant nagyon el volt keseredve aznap és sírva panaszolta a sógorasszonyának, hogy az ura páholyt bérelt a Nemzeti Szinházban.

— Eduárd ugyan azt mondja, — suttogta sóhajtva Eliz tant, — hogy politika, üzleti politika, mert sok építkezést kap a megyétől. És hogy, azt mondja, maga az alispán beszélte rá, hogy páholyt abonáljon... Én azonban tudom jól, hogy nem így van. Eduárd most is olyan szoknyabolond, mint fiatal korában és bizonyos, hogy valamelyik magyar színésznő tetszett meg neki!

Kappelné a fejét rázta, aztán mert hogy a két leány, — az övé is, meg az Eliz tanté is, — ott kézimunkázott a szomszéd szobában, ő is letompította a hangját és azt mondta:

— Nem hiszem, Eliz! Már megint rémeket látsz. Nekem, látod, sohasem jutna eszembe, hogy ilyesmivel gyanusítsam az uramat.

Eliz tant legyintett:

— A te urad! — szólott, de elhallgatott hirtelen, mielőtt még elszólta volna magát. Olyasmit akart ugyanis mondani, hogy Frigyes sógoron igazán nincs mit félteni, mert az egész ember nem egyéb számológépnél, akinek az ereiben vér helyett vörös tinta folyik, amivel a számadási könyveit vonalozza. Lenyelte azonban még idejekorán és azt mondta:

— Könnyü neked! A te urad rendes ember, aki egész nap a büróban ül, az üvegfal mögött és mindig tudod róla, hogy hol van. Az én Eduárdom azonban három-négyfelé is épit egyszerre. Ha itt keresem, ott van, ha ott keresem, azt mondják amott jár! Mit tudom én, hol mászkál közben? Hidd el Lotti, szerencsétlen vagyok én nagyon!...

Mindez persze németül folyt, mert Kappelné asszony, amint ezt hitelesen feljegyezték róla, nem is értett magyarul. De különben is, akkoriban kevés pesti polgárnak a házában hangzott magyar szó. Legfeljebb a cselédek kedvéért törték kerékbe itt-ott a szittya idiomát, de azon csak mosolyogni tudtak, ha szóba került, hogy egypár nyugtalan fiatalember ezen a recsegő-ropogó nyelven irodalmat akar csinálni. A jól elzárt burger-lakásokba csak elvétve jutott be egy-egy szépirodalmi lap a divatmelléklet kedvéért. Meg se igen értették, nem is törődtek vele, legfeljebb azt mondták rá:

— Mit erőlködnek ezek? A csikósok és kanászok nem olvasnak, a jogászok latinul beszélnek, a mágnások pedig mind tudnak németül meg franciául. Azok ugyan nem szorulnak magyar irodalomra!

Eliz tant és Kappelné asszonyom közt azonban most szó sem esett irodalomról. Eliz néni, miután sirdogált egy sort, megtörülgette a szemét és azt mondta a sógorasszonyának:

— Azt szeretném, szivem, hogy, ha már megvan ez az átkozott páholy, hát elengednéd Emiliet velem esténként a szinházba. Tudod, ha csak hárman megyünk, az uram, a lyányom, meg én, akkor mind a hárman elől ülünk és ezt nem akarom... De ha Emilie is velünk jön, akkor Eduárdnak hátul kell ülni és ezt jobb szeretem.

Kappelnénak tágra meredt a szeme a csodálkozástól.

— Mért nem akarod, hogy Eduárd elől üljön? — kérdezte. — Ezt nem értem.

Eliz tant erre olyan piros lett, mint a bánffyhunyadi csizma, amihez még abban is hasonlított, hogy a tokája három ráncot vetett.

— Azért, — suttogta restelkedve, de haragosan a fájdalmas féltékenységtől, — mert mindig attól félek, hogy jeleket vált a teatristánékkal. Ha hátul ül a pánklin, nem látják, akármit integet is.

Kappelné azt se tudta, nevessen-e, vagy bosszankodjék ennyi bolondságon, ami nehezen volt összeegyeztethető az Eliz tant testi terjedelmével, mert az bizony aligha volt alul a százhetven fonton. Megszánta a sógorasszonyt, hogy az így eszi magát és vállat vonva felelte:

— Én nem bánom, ha Emilie szórakozik egy kicsit. Persze, jobb volna, ha a német szinházba járnátok, ahol valódi művészetet lehet látni, de hát így se baj... — Aztán kiszólt a másik szobába hangosan: — Gyertek csak be, gyerekek!

A hivásra két fiatal leány jelent meg az ajtóban. Szép, sudár teremtés volt mind a kettő: az egyik, az Eliz tant Kätchenje, barna és élénk tekintetü, a má-

A főváros első és legrégibb csipke-tisztitó-, vegytisztitó és kelmefestő gyári intézete

LOHR MÁRIA-KRONFUSZ

Gyár és központ: BUDAPEST, VIII., BAROSS-U. 85. Telefon: József 2—37.

MDK

Benczur Gyula

Szt.István kereszteltetése, fénymetszet

Képzőműv. Társ. kiáll. Arad, 1889.

8 l.

Benczur Gyula

MA

a Bazilika kupola-mozaikjai.
90.o.

Szekely László/szerk./:Budapesti szobkalauz.
Sp. 1959.

Bencsur Gyula
festő

M.D.K.

Méltatás.

— Megnyílt Jan Matyko kiállítása
Magyar Nemzet, 1959. jun. 26.

4.

MDK

Benczur Gyula
festő

A „Millencumi hódolat" cinni képe.

Pogány Ö. Gábor: A haladó és reakciós erők harcának tükvörése a XIX. századi magyar festészetben.

MMM Évkönyve 1951. 48. l.

M. D K.

BENCZUR Gyula Teskö

Milleniumi hódolás (elégett

Ybl Budo 276. l

BENCZUR Gyula MDK.

Ybl Ervin: A budai várpalota helyreállítása a XIX. sz. derekán. Tanulmányok Bp. múltjából. 1956. XI. köt. 325. l.

MDK

Benczur Gyula
(1844-1920)
festő

Pogány Ö. Gábor: A haladó és reakciós erők harcának tükrözése a XIX. századi magyar festészetben

MMM Évkönyve 1951. 54 l.

~~M. M.~~
~~1926. 6. l.~~

Lyka K. A nagybányai-
ak küldetése. MM
~~1926~~. 6-7. l.
1926.

0

SZEMÉLYI VONATKOZÁS

EGYÉB MUTATÓBA VALÓ ADAT

Poplár.

MEGMUNKÁLÁS, DISZITÉS, FELIRAT, JELZÉS):

FÉNYKÉP, RAJZ

Benczúr Gyula

írod

Lyka Károly:

Benczúr napja.

Esti Kurir 1924.

nov. 16.

1943. február hó.

tató.

)k kerültek általunk szállításra:

köznapi példány: 19.
vasárnapi „ 4.
számok.
számok.
számok.

... ... —.64
nz ... —.24
... ... 2.15
... ... 2.15
lsága 1.20

NIVALÓK:

nem a remittenda csomagban.
iányt az érkezéskor igazoltasson és azt velünk

mittendája 25—30%-nál magasabb ne legyen.
remittenda-fedőlap rovatait pontosan töltse ki, a

ges észrevételeit külön levélben közölje.
ügyeljen, igy sok felesleges levelezést kerülünk el.
pénzt és a makulaturát.

Benczúr Gyula

Erőd

z

Lyka Károly:

Benczurék és a

Műcsarnok. Uj Idők

1923. I. 294. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Benczúr Gyula

vrsa

Lyka-Muther

II. 248. l.

Lyka K:

M. képirás. Muther, R.: A festőműv. tört. (ford. Kunyel G.) c. könyv. füsselike. II. k. Bp. (1920). 248. l.

ÖZSÉG XI., LÁGYMÁNYOSI-UTCA 3.
:59—356. PT. CSEKKSZÁMLA SZÁM 49.877.

yi Gyula úrnak
úrnőnek

GYMÁNYOSI-U utca 16 szám.
tér

lája a következőképpen áll:

fillér.

fillér.

fillér. Intési illeték P fillér

fillér.

egyházközségi irodánkban naponta d. u. 4—8-ig csekkszámlánkon (bianco befizetési lapon).
kézbesítéstől számított **15 napon** belül, **szóbeli**

hó nap.

Teljes tisztelettel

az Egyházközség Elnöksége

Bencsik Gyula festő

Magyar Nemzet II. 1955 dec. 23. 5.

Benczur Gyula
festő

M.D.K

Bánk bán
egészhapos képek

Nagy Zsuzsa: Petőfi illusztrációk.
M.M.M. Évkönyve 1952, 155 l.

H.D.K.

BENCZUR Gyula festő

Gróf Tisza Lajos arckeje. (Repr.)

Az első magyar általános biztosító társulat alakuló ülése. (Repr.)

Tisza Kálmán miniszterelnök arckeje (Repr.)

Próbk. Targymut. Bp. 1885. 47., 68., 69., 76., 100. l

~~100.~~ ~~76.~~ ~~69.~~ ~~47.~~ 68.

M.D.K.

Benczur Gyula
festő

Hunyadi László búcsúja
Budavár visszavétele.

Aradi Nóra: Magyar történeti festészet fejlődése.

M.D.K.

Benczúr Gyula
festő

Hunyadi László búcsúja
Vajk megkeresztelése.
Budavár visszavétele

Gyadi Kósa: A magyar történelmi festészet fejlődése. 81

MDK

Benczur Gyula festő

Pór Bertalan: Emlékeim Korunk I.évf.3.sz. 1957. 343.o.

Bencsik Gyula

VV: művésztelep ... Bencsik falvai.

Irodalom: Nyáj 1956 VII. évf. 32. szám, aug. 11.

8 l.

Benczur Gyula , festő MDK

1875 nyarán Kölnben találkozik Zichy Mihálylyal.

Berkovits Ilona; Zichy Mihály baráti köre Párizsban. Műv. Ért. 1956. V. évf. 1. sz. 1-14. 10.o.

MDK

Benczur Gyula festő

1875 nyarán Kölnben találkozik Zichy Mihállyal

Berkovits Ilona: Zichy Mihály baráti köre Párizsban.
Müv.Ért.1956,V.évf.1.sz. lo 1.

M. D. K.

BENCZUR Gyula Pestő

Művát 1955. 1. sz.

Végvári Lajos. Fiz év kiállításai 81. l.

MDK

Benczur Gyula, 1844-1920.

Tejut

Almásy-Tel. 3.auk. 1940. ápr. 11 l.

MDK

Benczur Gyula, 1844-1920.

Székely Bertalan ifjukori arcképe, szén

Almásy-Tel. 2.auk. 1939. nov. 9 1.

Benczur Gyula MDK

Résztvett Az Ipolyi-dij pályabiróságának dec. 8-i ülésén.

A dijat Ferenczy Károly kapta.

Pályabiróságok ülései.Mücsarnok.19ol.32.sz.382.l.

Benczur Gyula MDK

Budaepst székesfőváros képzőművészeti bizottságának ülésén elhatározták többek között,hogy a Budavár bevétele c. kép megfestésére kitüzendő pályázat ~~ki~~ előkészitőbizottságának tagjai közé választják.

A székesfőváros müvásárlása.
Mücsarnok.1901.372.l.

Benczur Gyula MDK

Kauser József a Szent István bazilika építésének ügyeit intéző bizottság ülésén elmondta,hogy Benczur 4o.ooo korona értékü kartonjai,amelyek után a bazilika mozaikképei készültek, s amelyek az Országos Magyar Képzőművészeti társulat azévi Nemzetközi kiállitásán is láthatók voltak, egy nyitott fészerben állnak.A bizottság felkérte Lung Györgyöt,hogy intézkedjék a kartonok biztos helyre való szállitása érdekében.

Benczur Gyula kartonjai.Mücsarnok.1901.32.sz.385.1.

Benczur Gyula MDK

Tagja annak a müvészi bizottságnak, mely a budapesti orvosszövetség által javasolt, jótékonycélu kiállitás előkészitésre alakult.

Érdekes mükiállitás.
Mücsarnok.19ol.32.sz.385.l.

Benczur Gyula MDK

Fényes Adolf 1894-től 4 éven át az általa vezetett mesteriskola tagja volt.

Pályabiróságok ülései.Mücsarnok.19ol.32.sz.
383.l.

MDK

Benczúr Gyula festő

„XV. Lajos fr. király Du Barry grófnő budoirjában," c. képét

Trientbe kiállításra küldött a KT. 1877.

„Két menedék" ugyancsak.

MDK-A-I-1/762.

MDK

Benczur Gyula festő

1880. „Szt István megkeresztelése" c képét a bécsi Sokmorosító Társaság műlapsokmorosításra vállalja

MDK-A-1-1/873.

MDK

Benczúr Gyula festő

„Hunyadi László bucsuja" c képe a Műcsarnokban; majd a párisi világ kiállításon volt kiállítva, ~~ma~~ felajánlja megvételre a KT-nak. 1867;

MDK-A-I-1/442.

MDK

Benczur Gyula festő

1875. Bajor király meghívására Párisba utazik kiállítására

MDK-A-1-1/707.

Benczur Gyula MDK

Az MNG tulajdonában:
"Mátyás fogadja a pápa követeit".1915.o.v.
repr.78.kép.
"A diadalmas Mátyás".1919.o.v. xxxxxx
repr.79.kép.

Telepy Katalin:Benczur Gyula két történelmi festménye a Magyar Nemzeti Galériában.A Magyar Nemzeti Galéria közleményei.1.sz. Bp.1959.163.l.

Benczur Gyula MDK

Említett két kép a budai király palota Mátyás-terme számára készült. A megrendelést B.Gy. 19o2-ben kapta. Ybl Miklós és Haussman Alajos tervei alapján akkor már évek óta nagy átalakitó munkálatok folytak .Krisztinavárosi részben, a Benedetto da Majano stilusában készült teremben,faburkolat végződésénél, szándékoztak elhelyezni B.kompozicióit.

Telepy Katalin: Benczur Gyula...
A Magyar Nemzeti Galéria közleményei.1.sz.Bp. 1959.163.1.

Benczur Gyula 3 MDK

Benczur 8 téglány alaku kompozicióra kapott megrendelést 160.000 korona tiszteletdij felajánlásával. A Mátyás életéből vett jeleneteket először vázlatokban készitette el. A sorozat kivitelezése egyéb megrendelések miatt lassan haladt.

Telepy Katalin: Benczur Gyula...
A Magyar Nemzeti Galéria közleményei.1.sz.
Bp.1959.163.l.

Benczur Gyula MDK

B.haláláig a vázlatok alapján mindössze az emlitett két kép készült el. Az 1921-ben rendezett "Benczur Gyula és tanitványai" kiállitáson B.193 olajfestménye ~~mind~~ a 8 vázlat mint a család tulajdona látható volt.

Telepy Katalin:Benczur Gyula....
A Magyar Nemzeti Galéria közleményei.1.sz.
Bp.1959.163.l.

Benczur Gyula 5 MDK

Az 1921-es kiállitáson bemutatott vázlatok:
1.Mátyás tudósai körében.2.Mátyás fogadja a pápa követeit.3.Mátyás az igazságos.4.Mátyás és Beatrix esküvője.5.Mátyás és Holubár.6.Mátyás müvészei körében.7.A diadalmas Mátyás.
8.Mátyás királlyá választása a Duna jegén.

Telepy Katalin:Benczur Gyula...
A Magyar Nemzeti Galéria közleményei.1.sz.
Bp.1959.163.l.

6

Benczur Gyula MDK

A vázlatok közül a MNg tulajdonában "Mátyás tudósai körében" /o.v./, "Mátyás és Holubár" /o.v.Vétel: ifj. Benczur Gyulától és Benczur Idától/, és "Mátyás fogadja a pápa követeit /o.v./. A Csánky Dénes által a Szépmüvészeti Muzeumban 1944-ben rendezett Benczur emlékkiállitáson már csak 4 vázlat szerepelt.

Telepy Katalin:Benczur Gyula...
A Magyar Nemzeti Galéria közleményei.1.sz.Bp. 1959.163.1.

7

Benczur Gyula MDK

~zépművészeti Muzeum 1944.évi emlékkiállitásán: Mátyás müvészei között /Főv.Képt. tul./,Mátyás és Holubár /Főv.Képt.tul./.A diadalmas Mátyás /Miniszterelnökség tul./. Mátyás fogadja a pápai követeket. (Főv. Képt. Pal.)

Benczur közel 6o éves volt,mikor hozzákezdett a sorozathoz és halála előtt egy évvel,1919-ben fejezte be a második nagyméretü kompozicit.

Telepy Katalin:Benczur Gyula...
A Magyar Nemzeti Galéria közlményei.1.sz.
Bp.1959.163.l.

Benczur Gyula MDK

A Benczur elleni támadások megemlítésé.
Benczur müvészetének jellemzése.
Benczur a Piloty mellett tanult történelmi festészet elvei alapján állt, azonban távol annak hideg, teátrális felfogásától.
Történeti festészetének témái.
Müvészi izlése a barokk-kor célkitüzéseivel rokon.
Telepy Katalin: Benczur Gyula...
A Magyar Nemzeti Galéria közleményei. 1. sz.
Bp. 1959. 163. l.

Benczur Gyula ? MDK

"A Mátyás fogadja a pápa követeit" a quattrocento képek hangulatát idézi, ;közeláll a képhez Mantegnanak a mantuai palotában Lodovigo Gonzaga családról festett freskója, de erős a rokonság Tintoretto: "Három kamarás a Madonna előtt" cimü kompoziciójával is. A két kompozició összehasonlitása.

Telepy Katalin: Benczur Gyula...
A Magyar Nemzeti Galéria közleményei.1.sz.
Bp.1959.163-164.l.

10

Benczur Gyula MDK

Benczur nem egyszer másolta is olasz mestereket. "Mátyás fogadja a pápa követeit" tárgyára vonatkozóan: Galla Ferenc: Mátyás király és a Szentszék.Mátyás király emlékkönyv születésének 5oo.évfordulójára.97-98.l.194o. Benczur alaposan tanulmányozta a kort és a tipusokat.

Telepy Ktalain: Benczur Gyula... A Magyar Nemzeti Galéria közleményei.l.sz. Bp.1959.164.l.

Benczur Gyula MDK

Benczur több Mátyás arcképet ismert, s ugy döntött,hogy Mátyás arcát a bautzeni emlékmü alapján jeleniti meg./Ifj.dr.Benczur Gyula közlése/. A bautzeni emlékmű másolata a mesteriskolában állt.Amikor B. a Mátyás-sorozatra a megrendelést kapta,akkor készült el Fadrusz János kolozsvári Mátyás szobra,melynek fejét a müvész szintén a bautzeni emlék alapján mintázta meg.

Telepy Katalin:Benczur Gyula...
A Magyar Nemzeti Galéria közleményei.1.sz.Bp. 1959.164.1.

Benczur Gyula 12 MDK

Bautzeni Mátyás-fejre vonatkozóan lásd Fraknói Vilmos:Mátyás bautzeni szobra.V.U.1902.668-669.l.

A mátyás-festményen a főalak az egyetlen,melynél nem vett igénybe modellt a művész. A térdeplő három apród közül a középső Richard Adamas müncheni festő öcse,Luitpold.

Telepy Katalin:Benczur Gyula...
A Magyar Nemzeti Galéria közleményei.1.sz.Bp. 1959.164,166.l.

Benczur Gyula 13 MDK

A kép jobb sarkában álló alakhoz Gergely Rezső állt modellt /if.dr.Benczur Gyula prof.közlése/.

A mögötte állószakállas öreg Tizian tanulmányozására enged következtetni, s a mellette álló ifju raffaeleszk külsejü. Tudomásunk van arról,hogy a pápai követ fejéről is készült modell után tanulmányrajz,de ennek nyoma veszett.

Telepy Katalin:Benczur Gyula...
A magyar Nemzeti Galéria közleményei.1.sz.
p.1959.164,166.l.

Benczur Gyula 14 MDK

A pápai követ fejéről készült tanulmányrajzot ifj.dr.Benczur Gyula a 4o-es években József fhg-nek ajándékozta. "z udvari bolond alakjához készült tanulmány a müvész fiának, Benczur Gyula professzornak birtokában van. /ceruza,p.1915 körül.repr.83.kép/. Ezt a figurát ugy szerette,hogy ex libris-éül tükörképét v lasztotta /1913 -ban készült/.

Telepy Katalin:Benczur Gyula...
A Magyar Nemzeti Galéria közleményei.1.sz.
Bp.1959.164,166.l.

Benczur Gyula 15 MDK

A művész önarcképét is megtaláljuk a képen, tol
las fövegben áll az udvari bolond mögött.
A MNG raktárában levő vázlat az elkészült
művel összehasonlitva, szinben és kompozicióban kisebb eltéréseket mutat. /Olajvázlat repr.82.kép/ Vázlat és a két kész kompozció jellemzése. "A diadalmas Mátyás" kompozicios megoldása. Lovas főalak Verocchio Golleoni szobrával rokon.

Telepy Katalin:Benczur Gyula...
A Nemzeti Galéria közleményei.1.sz.Bp.1959.
164.l.

Benczur Gyula 16 MDK

Telepy Katalin 1956-ban járt a Bettléri kastélyban és látta a lóhoz készült vázlatot. A Szentiványi féle lexikon is említi a Benczur művek időrendi felsorolásában és az Álmásy-Teleky Müint.IV.a.kc.-én 1939-ben: 2 ceruzarajz Lófej /fehérrel modellálva/.

Telepy Katalin: A Magyar Nemzeti Galéria közleményei. 1.sz.Bp.1959.166.l.

Benczur Gyula 17 MDK

Ló ábrázolásához B. sok tanulmányt készitett a bécsi udvar fehér lipicai lovairól is./Benczur Ida közlése/. A tanulmányok egyike a csehszlovákiai Bettléri-kastély festményei között látható. Forgós süvegü fehér szakállas magyar a művész önarcképe.

Telepy Katalin:Benczur Gyula...
A Magyar Nemzeti Galéria közleményei.1.sz.
Bp.1959.164,166.l.

Benczur Gyula 18 MDK

"A diadalmas Mátyás"-hoz készült vázlatnak/84.kép/,amely még 1921-ben a "Benczur Gyula és tanitványai" kiállitáson látható volt,azóta nyoma veszett. A fennmaradt fényképek alapján azonban megállapitható, hogy a mester a kivitelezéskor változtatott kompozicióján.

Telepy Katalin:Benczur Gyula...
A Magyar Nemzeti Galéria közleményei.1.sz.
Bp.1959.165.l.

Benczur Gyula 19 MDK

Mátyás-képek szinmegoldásának összehasonlitása a korábbi Benczur képekével.
"A diadalmas Mátyás" már 1917 végén befejezéshez közeledett, a szignaturában mégis 1919 olvasható. Az 1921-es "Benczur Gyula és tanitványai"kiállitáson a kép még a család tulajdona,csak később került a Várba, onnan az Olasz követségre,1945 után pedig a Fővárosi Képtárba.
Telepy Katalin:Benczur Gyula...
A Magyar Nemzeti Galéria közleményei.1.sz. Bp.1959.165.l.

Benczur Gyula 20 MDK

Nemrég Vasadi Hermann a Magyar Nemzeti Galéria restaurátora szabaditotta meg "A diadalmas Mátyás"-t a porrétegtől és restaurálta.

Telepy Katalin:Benczur Gyula...
A Magyar Nemzeti Galéria közleményei.1.sz.
Bp.1959.165.l.

Benczur Gyula MDK

1893-ben Jókai 5o éves irói jubileuma alkalmából számos müvész xjánlott között Benczur is felajánlott rajzot a tervezett album számára.A xx terv megváltozott, az összegyüjtött k 72 képet egyforma kartonra ragasztva, diszes neogotikus szekrényben adták át az ünnepeltnek./Jókai összes müvei.loo.kötet. Bp.1898.4.l./

V.Zibolen Ágnes:Munkácsy rajza a Siralomházhoz. A Magyar Nemzeti Galéria közleményei.l. sz.Bp.1959.xxxxxxxx 161,162.l.

M.D.K

Benczúr Gyula
festő

2 képével szaporodott a nyíregyházi
Múzeum.

Napló. 7l
Magyar Nemzet, 1959. dec. 29

Benczúr Gyula
festő

M.D.K.

Loth társaságához tartozott.

Lyka Károly: Nagy magyar mesterek. Bp. 1957

41 l.

M.D.K

Benczur Gyula
festő

240) Szent István. Olajfestmény.

Budapest székesfővárosi Művészeti Tárgyainak Katalogusa.

Bp. 1913.

411

MDK

Benczur Gyula

8 festmény

Szépmüv. Muz. uj szerzeményei kiáll. 1926-31. 1931.

4 l.

MDK

Benczur Gyula, 1844.jan.28.Nyiregyháza, +1920.
jun. 16. Dolány.

Erdő belseje, olaj

Szépmüv. Muz.uj szerzeményei kiáll. 1926-31. 1931.
2o-21 **1.**

MDK

Benczur Gyula, 1844-192o

Amorettek, festm.
Őszszakállu férfi arcképe, festm.
Szakállas férfi kucsmában, "

Ernst Muz. 51. auk. 1935. márc.
4 l.

MDK

Benczur Gyula, 1844-1919

Ló és kéztanulmány, fehér és fek.kréta

Ernst Muz. 18. auk. 1921. dec.
51 l.

MDK

Benczur Gyula, 1844-192o.

Férfiarckép

Női arckép

Almássy Teleki VIII. 1942.

3 l.

MDK

Benczur Gyula

Fodor F: Greguss Imre. Szépművészet, 1943. 10.sz.
185-89 l. képekkel.

MDK

Benczur Gyula, 1844-1920.

Napkelei bölcsek, of.

Árv. Közl. 4.rk.sz. szept. 91.sz. 16 l.
1939

MDK

Benczur Gyula

N.Szal. vezetősége, tiszteletbeli tag.

Tavaszi Szalon katalógusa, 1929. máj. 3 l.

2 ablakkal, íves kapuval, udvarán

MDK

Benczur Gyula, 1844-192o.

Benczur Etel arcképe, festm.

Női akt, "

A vadász, "

Ernst Muz. aukc. 53.sz. 1936. máj. 5 1.

MDK

Benczur Gyula, 1844-1920.

XV. Lajos reggeli fogadása, cer.

Beduin harcos, festm.

Ernst Muz. auke. 53.sz. 1936. máj. 5 l.

MDK

Benczur Gyula, 1844-192o.

Akttanulmány, cer.

Árverési Közl. 1937. 2.rk.sz. 81.sz.
18 l.

Benczur Gyula MDK

Székely 1873-ban készült Nagy Lédája és Kaulbach Ámor és Psyche-je, a Murányi Vénusz és a müncheni Hofgarten árkádjainak Duna allegóriája, a Zivatar és Kaulbach Goethe Hermann und Dorothea viharjelenetének illusztrációja között kapcsolat.

Bordácsné H.Lenke: Székely Bertalan.
A Magyar Nemzeti Galéria közleményei.1.sz.
Bp.1959.168.l.

Benczur Gyula MDK

Müvészetének jellemzése és utalás arra,hogy mivé fejlődhetett volna, ha kezdeti korszaka törekvéseit folytatja.

(1844 - 1920)

Pogány Ö.Gábor: Magyar festészet a X^A.században.Bp.1959.6.l.

MDK

Benczur Gyula

Moldován Béla rajza

Hadviselt művészek kiáll. Műcs. 1919. márc.
32 l. cxckexc

M.D.K.

Benczúr Gyula
festő

„A balatoni halász tragédiája." – Munkácsy László Mihály c. képe.

Lyka Károly: Nagymagyar mesterek.
Bp. 1957, 113 l.

M.D.K.

Benczur Gyula
festő

A münchenii kis magyar kör tagja volt.

Lyka Károly: Nagy magyar mesterek.
Bp. 1957.

133 l.

M.D.K.

Benczur Gyula
festő

28) Rubens önarcképének másolata.

29) Mátyás király bevonulása Bécsbe.

30) Élet nagyságu térdkép, diszmagyaros ütő-alak.

31) Noli me tangere.

32) gróf Tisza István arcképe

Egyéb köztulajdonból elveszett műtárgyak jegyzéke.
Budapest, 1952.

Zl.

MDK

Benczur Gyula festő

1874. „XV. Lajos Du Barry boudoirjában" c képét a KT másolatban megvette, de az eredetit is szeretné megkapni.

Az eredetit Fleischmann műkereskedő vette meg, így csak másolatot küldhet.

MDK-A-I - 1/676.677.

MDK

Benczur Gyula festő

1866. „Vízbefult halán" – c képét a KT albumpályázatára küldi, megnyeri s a vérkeszat vála Marastoni József kéniti.

MDK-A-1-1/360.

MDK

Benczúr Gyula festő"

1868. őszén néhány arcképet készít Kassán.

Egy -(más)- képét a KT-nek eladja.

Röviddel visszatért Münchenbe

MDK-A-I-1/486.

MDK

Benczúr Gyula festő

1867. Tehetségi bizonyítványt kap a KT-tól.

MDK-A-I-1/388.

MDK

Benczúr Gyula festő

1867. i B párisi világkiállításra küldi

„Hunyadi László bucsuja" c olaj festmányát

MDK-A-1-1/375.

Benczur Gyula MDK

Szintén a paysage intime müvelőjévé válhatott v
volna, amint ezt néhány erdőben üldögélő, szundi
káló figura bizonyitja /három ilyent is-
merünk/.

Pogány Ö.Gábor: Magyar festészet a XX.
században. Bp. 1959. 17.l.

Benczur Gyula MDK

Egy évben született Mészöllyel,de az utóbbi mégis közelebb áll századunkhoz,mint kortársai.

Pogány Ö.Gábor:Magyar festészet a XX. században.Bp.1959.13.l.

Benczur Gyula MDK

Az öregedő Benczurt Karlovszky helyettesitette előkelőségek portréinak készitésével.

Pogány Ö.Gábor:Magyar festészet a XX. században.Bp.1959.11.1.

Benczur Gyula MDK

Mire megszervezték számára a mesteriskolát,/1885/
már messzekerült a Hunyadi Lászlótól.
Követői és tanitványai ~~xxxk~~ nagyrészt csak
a fényüző textilek és ékszerek festését
tartották fontosnak.

Pogány Ö.Gábor:Magyar festészet a XX.században.
-p.1959.lo.l.

MOK

Bencsur Gy., Jeslő

80. Tanulmány

81. Tanulmány

Alk. - Művészház. - III. Modern Grafika. - Bp. 1923. - 5. l.

MDK

Benczur Gyula, festő

Tanulmány „Vajk megkeresztelhetése" - hez

Ceruza

OMSzM. - 1918 márc. 27. kiáll. - 19.-20. sz. rajz.

II. soroz. - Jegyz.

MDK

Bencúr Gyula, festő.

Idill.
Vulkán.

A „Helikon" kiáll.-i.-III. Kiáll. Bp. 1922 Április

Jegyz. 7. l.

MDK

Benczur Gyula. festő. 1844-1920

XVII Lajos elfogatása. Vászon.
Jel.: Benczur Gy.
Illustr. VIII. tábl.

Salome. Vászon
Jel.: Benczur Gyula
Illustr. XIV tábl.

Ernst Sam. aukc. 54. sz. Kiáll. 1936 nov. 22-29. ig
Segéd. 5. l.

MOK

Benczur Gyula, festő. (1844-1920.)

IV. Károly koronázása (59. kép) Gy.-
(képpel).

Magy. Képek XIX-XX sz. – 42. l.

MDK

Benczur Gyula, festő.

Bachans nő. 1882. 2oo db 4 frt.-os aranyból álló művészi nagy dij.

Mályvák közt. 189o. Áll, aranyérem.

Mályvák közt. 189o. Társ. 3oo.- frt. mülap-dij.

OMKT-Vánd.kiáll. 191o. szept.8-dec.27.

Kitünt.müv. lajstr.-Horny.V. kny. 61 l.

MDK

Benczur Gyula

Mücsarnok, 1899. 22.sz. 348 l.

Benczur Gyula festő M.D.K.

vallásos kompozíciók, Bpest Bazilika mitológiai képek: Narcissus, Faun

Budavár visszavétele (repr. 505).

Mesteriskolájának 1883-1919 ig kb. 50 növendéke volt.

Kampis, Irod. műv. Bp. 1960 506, 511, 512

Benczúr Gyula festő M.D.K.

1875 Vajk megkeresztelése. Nemz. gal.
1883 ig tanára a müncheni Akadémiának
ekkor hazahívták s a Mintarajztanoda
vezetője lett.
Dubarry, Bacchansnő, hilleneumi hódo-
lat, Elhagyottan, hályvák között

Kamyis, hagy. műv. Bp. 1960, 505, 506

Benczur Gyula festő M.D.K.

1844 - 1920

München ben tanult, járt Párizsban és Velencében.

1866 Hunyadi László bucsúja. Neuz, Gal.
Etelka hugának arcképe
II. Rákóczi Ferenc elfogatása, Bukarest

Kampis, hagy. műv. Bp. 1960, 505

KDK

Benczur Gyula, festö

/1844-1920/

Nöi akt. Jelezve.Kiállitva az Akt-kiáll.-on.
Vászon.

Illusztr.XIV.tábla.

Ernst Muzeum aukciói. 52. sz. - II. rész.
1935.nov. - Képek. 4.l. Kat.

M. D. K.

BENCZUR Gyula festő

Mikszáth Kálmán

Magyar Nemzet 1960 (XVI.) 100. sz. 4. l.

Ungvári Tamás: Festők irodalomtör-
ténete A Petőfi múzeum Tárlatáról

Benczur Gyula

Repr:

A Magyar Nemzeti Galéria nagycsarnoka Benczur Gyula festményével.

27.o. 14. kép.

YBL ERVIN: A Magyar Nemzeti Galéria palotája.

Bp. 1960.

M.D.K.

Benczur Gyula
festő

A balassagyarmati múzeumban állandó
Benczur termet rendeztek be.

Napló. 7 l
Magyar Nemzet, 1960. febr. 16.

M.D.K.

Bernard Gyulai
[illegible]

A [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Kapsle 78
[illegible] [illegible], 1960. [illegible]

Benczur Gyula, festő MOk

A nyíregyházi Jósa András Múzeum két Benczur képpel gazdagodott: az egyik gróf Károlyi Gyulát, Szatmár megye egykori főispánját, a másik gróf Károlyi [Gyuláné] ábrázolja.

—: Hír

Népszabadság, Bp. 1959. dec. 29. 10.C

Benczur Gyula, festő 17 Dh.

Nyilvános elismés az Új Magyar Lexikon I. kötetében, hogy Benczur Gyula a XIX. sz. művészetének egyik legnagyobb, s nem pedig egyik legnagyobb magyar festője.

Békés István: A művelődés könyve
Új Magyar Lexikon I.

Népszabadság, bp. 1959. dec. 25. 19. l

Benczur Gyula
festő

M.D.K.

Petőfi illusztrációi.

Kárpáti Aurél: A gyomai könyvcsináló mester 4 l.
Magyar Nemzet, 1960. febr. 5.

N.C.M

Szeretettel üdvözlet

Péter

Kérem szépen írjon nekem egy levelezőlapot arról, hogy
Önnek hogy tetszik a Zenés Képeslap sorozat.

M. D. K.

Benczur Gyula festő

Nyomortanya c. képe a szekszárdi Balogh Ádám muzeumban.

Genth. hüeml. 1959 I. 339

MDK

Bencsúr Gyula [festőművész]

részt vett a Szegedi Képzőművészeti Egyesület 1900. szeptember 12-én megnyílt szegedi kiállításán.

Szelesi Zoltán: Zichy Mihály és Szeged. Tiszadáj, Szeged, 1956 ápr. X. évf. 2. sz. 122. l.

MDK

Benczur Gyula, 1844-1920.

Tanulmányfej

Magy.remekművek. Ernst-Muz. 1921. máj. 47.kiáll.

14 l.

Benczur Gyula

festő MDK

Dolány-ban / az Endrefalvához tartozó pusztában/ volt birtoka és itt is nyaralt.
A község most Benczurfalva nevet kapta.
Temetőjében az 1920-ban elhalt Benczur kriptája.
143.o. 144.o.

Genthon:Nógrád. 1954.

Benczur Gyula

festő MDK

néhány butordarabját, és kis márvány mellszobrát /Ströbl Alajos/ alkotását/ őrzi a balassagyarmati Palóc Muzeum.

138.o.

Genthon:Nógrád. 1954.

Benczur Gyula, festő

9.

MDk.

Két történelmi festményéről Telepy Katalin írt tanulmányt az évkönyvben.

v. ö.: A Magyar Nemzeti Galéria évkönyve

Népszabadság Bp. 1960. jan. 4. 8. l

M.D.K.

Benczur Béla

Budapest, 1888 körül.

Az Árpádházi királyok cimere.XIII.sz. Zárókép Szabó Károly: Az Árpád-királyok kora c. cikkéhez. id.mü 55-90.p.

Szign. Benczur Béla - Rauchbauer K. X.sc.

- - rajza után Rauchbauer K/?/ egyszinü fametszete.M.Kir.Állny.

O.m.III.Magyarország.I.köt.90.p.

M.D.K.

Benczur Béla
Budapest, 1888 körül.

Árpád-királyok korabeli fegyverek. Szövegközti illusztráció Szabó Károly: Az Árpád-királyok kora c. cikkéhez. id. mü 55-90.p.

Szign. Benczur Béla - Morelli G.

- - rajza után Morelli Gusztáv egyszinü fametszete. M.Kir.Állny.

O.m.III.Magyarország.I.köt.88.p.

Benczur Gyula

M.D.K.

Budapest, 1888 körül.

Kezdőkép Pauler Gyula: A Habsburg-házbeli királyok kora c. cikkéhez. id. mü 145-262.p.

Szign. B.Gy. - Morelli G.sc.

- - rajza után Morelli Gusztáv egyszinü fametszete. M.Kir.Állny. O.m.III.Magyarország.I.köt. 145.p.

Benczur Gyula M.D.K.

Budapest, 1888 körül.

Kezdőkép Jókai Mór: A Habsburg-házbeli királyok kora. Uj korszak c. tanulmányhoz. id. mü 263-276.p.

Szign. B.Gy. - Morelli G.sc.

- - rajza után Morelli Gusztáv egyszinü fametszete. M.Kir.Állny.

O.m.III.Magyarország.I.köt.263.p.

Benczur Gyula M.D.K.

Budapest, 1888 körül.

Zárókép Jókai Mór: A Habsburg-királyok kora.Uj korszak. c.tanulmányhoz. id.mü 263-276.p.

Szign. B.Gy. - Morelli G.sc.

- - rajza után Morelli Gusztáv egyszinü fametszete. M.Kir.Állny.

O.m.III.Magyarország.I.köt. 276.p.

Benczur Gyula M.D.K.

Budapest, 1888 körül.

Zárókép Pauler Gyula: A Habsburg-házbeli királyok kora c. tanulmányhoz. id.mü. 145-262.p.

Szign.B.Gy. - Morelli G.sc.

- - rajza után Morelli Gusztáv egyszinü fametszete. M.Kir.Állny.

O.m.III.Magyarország.I.köt.262.p.

Benczur Gyula M.D.K.

Budapest, 1888 körül.

Iniciale-kép az id. mü előszavához.

Szign.: B.Gy.

- - rajza után egyszinü fametszet. M.Kir. Állny.

O.M.III.Magyarország.I.köt.3.p.

Benczur Gyula M.D.K.

Budapest, 1888 körül.

Keret-és záródisz az id. mü előszavához.

Szign. Morelli G.F.i.

- - rajza után egyszinü fametszet. M.Kir.Állny.

O.m.III.Magyarország.I.köt. 4-6.p.

Benczur Gyula M.D.K.

Budapest, 1888 körül.

Kezdő-kép Pulszky Ferenc: A népvándorlás kora c. cikkéhez. id.mü 33-42.p.

Szign. B.Gy. - Morell /!/ sc.

- - rajza után Morelli Gusztáv egyszinü fametszete. M.Kir.Állny.

O.m.III.Magyarország.I.köt. 33.p.

Benczur Gyula M.D.K.

Budapest, 1888 körül.

Kezdő-kép Szabó Károly: A vezérek kora c. cikkéhez. Id.mü 43-54.p.

Szign.B.Gy. - Morelli G.sc.

- - rajza után Morelli Gusztáv egyszinü fametszete. M.Kir.Állny.

O.m.III.Magyarország.I.köt.43.p.

Benczur Gyula M.D.K.

Budapest, 1888 körül.

Kezdőkép Szabó Károly: Az Árpád-királyok kora c. cikkéhez. Id.mü 55-90.p.

Szign. B.Gy. - MorelliG.sc.

- - rajza után Morelli Gusztáv egyszinü fametszete. M.Kir.Állny.

O.m.III.Magyarország.I.köt.55.p.

MDK

Benczur Gyula

Szentendrei festők 1. kiáll. 1930. márc.

2 l. N.Szal.

MDK

Benczur Gyula [festőművész]

A (szegedi) városi tanács 1885-ben megfestette elé Tisza Lajos királyi biztos valamint Tisza Kálmán arcképét. Az utóbbi portré az 1900-as párizsi világkiállításon elnyerte a grand prix-t.
Szelesi Zoltán: Szeged képzőművészete a múlt század végén.
Tiszatáj, Szeged, 1958. június. 3. l.

MDK

Bencsur Gyula [festő]

Tisza Kálmán általa készített arcképét Vajda Zsigmond lemásolta.

Szelesi Zoltán: Szeged képzőművészete a múlt század végén.

Tiszatáj, Szeged, 1958. június. 3. l.

MDK

Bencsur Gyula [festő]

részt vett a szegedi új kultúrpalotában 1900 őszén rendezett kiállításon. Vála is tanult Rombory Lajos.

Szelesi Zoltán: Szeged képzőművészete a múlt század végén.

Tiszatáj, Szeged, 1958. június. 3.1.

Benczúr Gyula, festő MDK.

A balassagyarmati Palóc Múzeumban a művén hajdani butoraival, használati tárgyaival berendezve Benczúr-Fermet nyitottak. Négy eredeti Benczúr-festményt is elhelyeztek a teremben.

—: Hír.

10. l

Népszabadság, Bp. 1960. febr. 16. [Vidéki]

MDK

Benczur Gyula, festőmüv.

nagy diszoklevéllel kitüntetve.

A képzőm. kiáll. kitüntetései. Vasárnapi Ujság, 1885. 32.sz. 520 l.

MDK

Benczur Gyula

Mücs. tav. kiáll. Vasárnapi Ujság, 1914. 14.sz.
269-71 l. képpel.

MDK

Benczur Gyula

Etelka, of.

Arckép kiáll. Ernst Múz. 1952. aug.

7 l.

MDK

Benczur Gyula

Önarckép, cer.tussal

Arckép kiáll. Ernst Muz. 1952. aug.

8 l.

Benczur Gyula, festő

MOh

Benczur 1885-ös plakátjától kezdve napjainkig plakátművészetéig mutat be körképet a kiállítás.

Murányi = Kovács Endre: A Magyar Plakáttörténeti Kiállítás 8. l.

Népszabadság, bp. 1960. nov. 29.

Benczur Gyula, festő MDK

A Nógrád megyei Benczúfalván Benczúr-emlékszobát rendeznek be a mester Lajdani kastélyában. Már gyűjtik a faluban őzött emléktárgyakat, képeket, bútorokat.

— : Röviden

6. l

Népszabadság, bp. 1960. nov. 5.

Lublin

MDK

Benczur Gyula, 1844-1920.

Tanulmány /mellkép/ fm.

Ernst Muz. 48/a. aukc. 1934. 26 l.

\Körner Éva cimszavai V

1. Gogh, Vincent van
2. Gauguin, Paul
3. Redon, Odilon
4. Seurat, P.G.
5. Signac, Paul

MDK

Benczur Gyula, 1844-1920.

II. Rákóczi Ferenc megszöktetése

Női képmás

Ernst Muz. 18. aukc. 1921. dec. 3 l.

MDK

Benczur Gyula, Nyiregyháza 1844-Bp. 192o.

Dr.Samassa József biboros-érsek arcképe

Madonna

Az Egri Kaszinó kiáll. kat. Eger, ~~192~~x

1924. aug.

MDK

Benczur Gyula, festö

" megint jól megtalálta arcképéhez a környezetet .....a föranguakat selyembe,bársonyba senki se tudja olyan izlésesen, nagy tudással felöltöztetni,mint ö."
Stroblnak se kereshetett volna megfelelöbb beállitást /az örökké lelkesedö, csupa tüz St.-nak/ mint a csatában elörerohanó föhadnagyot festette meg.

b.Nyáry Albert: A képzömüvészek a háboruban.
A Cél. 1915. 12. sz. 781-784.l.
Kiállitás a Nemz. Szalonban.

MDK

Benczur Gyula, festö

Mikszáth Kálmán. Ülö alak.

Rudolf föherceg, trónörökös. Eletnagys. kép.

A Magy. Tud. Akad. képei és szobrai.
Akadémiai Értesitö. 1913. évf. 8-9. füzet. 538.1.

ADK

Benczur Gyula festő

(Néhány soros [redacted] megjegyzés egy emlékkiállítás kapcsán. Említve: Vajk megkeresztelése, Budavár visszavétele. Mestere Pilotti volt. Említve még főiskolai tanári működése.)

Ky–: Kiállításokról, röviden.

Tiszatáj, Szeged, 1959. május. 2. l.

Benczur Gyula, festő

Dk

Hazánkban is elsőrorban festők a plakát-
művénet úttörői. Pl. Benczur Gyula.

Sz. f.: Mátyás király plakátjától - a tatóreklámig
Megnyílt a M. Plakáttörténeti Kiállítás

Népszabadság. Bp. 1960. július 31. 7. l.

M.D.K.

Benczur Gyula

Budapest, 1888 körül.

Zárókép Lukács Béla: Közlekedésügyi intézmények c. cikkéhez. id.mü 512-526.p.

Szign. BGy. - Morelli G.sc.

- - rajza után Morelli Gusztáv egyszinü fametszete. M.Kir.Állny.

O.m.IIX.Magyarország.I.köt.1888. 526.p.

M.D.K.

Benczúr Gyula
festő

Mikszáth ábrázolása.

Csengeryné Nagy Ilona: Magyar írók arcképei – 34 l.
Miskolc, 1960. augusztus.

ADV

Benczur Gyula [festő]

Nárcisz (1881) — repr.
(Képaláírás.)

Tiszatáj, Szeged, 1959. május. 6. l.

Benczúr Gyula, festő

1909-ben készült olajportréja a Ferencjószefi kor ünnepélyes, előkelő elképzelése szerint ábrázolja Petőfit.

Repr.

Békés István: Az igazi Petőfi-arc

Népszabadság Bp. 1960. márc. 13

9-l

MDK

Bencsur Gyula festőművész

(Nyíregyházi szülőháza a második világháború alatt elpusztult.)

Katona Béla: Egy város, amelynek nincs szerencséje a helyi hagyományok ápolásával, avagy [redacted] hol van hát Bessenyei sírja?
Alföld, Debrecen, 1956. 3. sz. 137. l.

Bencsur Gyula
festő

N.D.K.

hiltatás

Szántó György: A nárcves asszony
Ország-Világ, 1960 jun. 8-23 szám

MDK

Benczur Gyula

Zala György alkotása, br.szobor

Iskolatörténeti kiáll. 1954. jun. 8. 1.

Eötvös József gimn. 100 éves fennállása.

MDK

Benczur Gyula, 1844-1920

Akt tükörrel, of.

Árverési Közl. 1929. 5.rk.sz.

13 l.

MDK

Benczur Gyula, festö
1844-1920

Nöi arckép
Du Barry grófnö és XV. Lajos.

Tavaszi tárlat. 1923 ápr.-máj. A magy. uttörö mesterek gyüjt. kiáll. OMKT-Mücsarnok. Kat. 6.l., 7.l.

MDK

Benczur Gyula dr.,festö

tanulmányfej. Olf.

MK.Seg.Biz.Müv.Kiáll., 1914.nov.dec. Kat.2.1.
Szépm.Muz.

MDK

Benczur Gyula, 1844-192o

Mátyás bevonulása Budára, of.

Mátyás és Beatrix a tudósok körében, of.

Bánk bán, szépia

A gyermek Mozartot bemutatják Mária Teréziának, cer.

Ernst Muz. aukc. Árv.Közl. 1.rk.sz. 1939.jan.

~~19 l.~~ 20 l.

MDK

Benczur Gyula

Szent István apotheozisa, 6 tollr.

Tanulmány, cer.

Ernst Muz. aukc. Árv.Közl. 1.rk.sz. 1939.jan.

2o 1.

MDK

Benczur Gyula, 1844-192o

Patrona Hungariae

Részlet XIV.Lajos életéből, akv.

Ernst Muz. 5o. aukc. 1934. dec. 4. 1.

BenczUr Gyula

MDK

A Közoktatásügy Népbiztosság 88693/1919 sz. ügyirat szerint e rendelet keltével vagyi 1919 máj. 3.ával a képzőművészeti Főiskolai tanári illetményének meghagyásával "Rendelkezési állományba helyeztetett."

M;T. Képz. Él. Bp. 1960. 182.o.

Benczur Gyula MDK

A vallás és közoktatásügyi miniszter leirata a a közoktatásügyi népbiztosság által a Képzőművészeti Főiskolán eszközölt személyi átszervezés hatályon kivül helyezéséről

külön kiemeli, hogy Benczur Gyulával a festészeti mesteriskola igazgató-tanárával a visszahelyezés közlése "ünnepies formában történjék"

1919 VIII. 22.

M;T. Képz. Él. Bp. 1960. 252-253.o.

MDK

Benczur Gyula, 1844-192o

Tanulm.Budavár bevételéhez, of.

Árv.Közl. ~~xxxx

MDX

Bencúr [Gyula festő]

(Budavár Bevétele c. művének
lóábrázolása egybevetve Ferenczy
Három Királyok – járnak lóábrázo-
lásával.)

Bernáth Aurél: Megnyitóbeszéd Ura-
bécry Ernő emlékkiállításán.
Alföld, Debrecen, 1957. február, 100.
l.

MDK

Benczur Gyula

A Tanácsköztársaság eltiltotta az oktatástól, az ellenforradalom ünnepélyesen rehabitálta.

5.o.

M.T. Képz. fil. Bp. 1960.

MDK

Benczur Gyula

Budavár visszavétele, of.

Magyar katona a szabadságért. Főv. Képt. 1951. szept. 3.1.

MDK

Benczur Gyula, 1844-192o

Férfiarckép, festm.

Női arckép, "

Almásy-Tel.Int. 8. aukc. 1942. febr.
3 l.

MDK

Benczur Gyula, 1844-1919

Férfi arckép, of.

M.Studio 2. aukc. 1921. 6 l.

MDK

Benczur Gyula, sz. 1844.

Fiu tanulmány

Ernst aukc. 1920. ápr. /11./

MDK

Benczur Gyula festő

Fehérvári: A nyiregyházi müv. hetek.
Szépmüvészet, 194o. 22. l.

Benczúr Gyula, festő

M Dk

Lyka Károly említi, hogy az első festőművész, akivel megismerkedett, Rajzó Miklós volt, Benczúr Gyula és Lotz Károly tanítványa.

Mohácsi Regős Ferenc: Nagy magyar mesterek gyermekemlékei 10-11. l.

Család és Iskola, bp. 1958. április IX/4

MDK

Benczur Gyula, 1844-1920

Női arckép

Lófej, 2 tanulm. cer.

Almásy-Teleki 4. műv. aukc. 1940. nov.

9 1.

M.D.K.

Benczúr Gyula
festő

Részlettanulmánya a Vajk
megkeresztelésére.

Telepy Katalin: A debreceni Déri Múzeum Képtára
Művészet, 1960. október. — 19 lap.

MDK

Benczur Gyula

Önarckép

loo év festészete. Szalámssy Gal.kiáll. 1948.jan.

MDK

Benczur Gyula

Olvasó leány

loo év festészete. Szalánssy Gal.kiáll. 1948.jan.

MDK

Benczur Gyula

Vázlat

100 év festészete. Szalmássy Cal.kiáll. 1948. jan.

M. D. K

BENCZUR Gyula festő

„Tanulmány a Budavár bevételéhez

Magyar Nemzet 1960. (XVI.) 228. sz. 7. l.
Hétfőn nyílik a BÁV kirakciója

Benczúr Gyula, „Jestő" MDh

A recensens megemlíti nevét, mint a müncheni Akadémia hajdani tanítványáét.

-Kl-: Lyka Károly: Magyar Művészélet Münchenben (1867 = 1896)

34-35.l

Könyvbarát, Bp. 1951. szeptember I/4.

MDK

Benczur Gyula

Művészeti hirek. Mücsarnok, 1899. 13.sz. 199 l.

Szt.István szobra.

MDK

Benczur Gyula

A Tav.Kiáll. aranyérme. Mücs. 1900. 327 l.

Benczur Gyula, festő M Dk

Fényes Adolf Benczur Gyula mesteriskolájában
fejezte be 10 évig tartó tanulmányait.

Murányi-Kovács Endre: Fényes Adolf Emlékkiállítás a
Magyar Nemzeti Galériában
7. l

Népszabadság, bp. 1960. ~~jú~~ aug. 28.

MDK

Benczur Gyula, Grand-prix

Wlassics Gy: Párisi kiáll.kitüntetése. Mücs. 1900.
326-7 l.

M. D. K.

BENCZUR Gyula festő

A Múzeumi Napok keretében kiállítás műveiből kékestetérbárt

Magyar Nemzet 1960. (XVI.) 212. sz. 7. l.

M. D. K

BENCZUR Gyula festő

Ismeretlen kivét fedezték fel
(Mikszáth-portré)

Magar Nemzet 1960. (XVI.) 213. sz. 7. l
Bemutatták az ismeretlen Benczur-
kivét a Magar Nemzeti Galérián
Valódi a Mikszáth-portré

M. P. K.

BENCZÚR Gyula festő

Mikszáth - portre

Illusztráció Mikszáth: „Tetete kakas" c. elbeszéléséhez

„Pipacsok a húsában"

Magyar Nemzet 1960. (XVI.) 210. sz. 9. l.

Ruffy Péter: Ismeretlen Benczúr-kép

került elő

MDK

Benczur Gyula, 1844-192o.

Benczur Etelka, olaj
Budavár visszavétele, tusv.

Szfvárosi Képtár uj szerzeményei. N.Sza.kiáll.
1939. jan. 3 1.

MDK

Benczur Gyula, sz. Nyiregyháza 1844. jan.28.

Szentiványi Gy. jegyzete.

R. D. K.

BENCZÚR Gyula festő

A nyolcvanas években München ben élt, az Akadémia tanára.
A 90-es években a lapokban támadárat indulnak mesteriskolájának szellemé és szervezete ellen.

Réti István. A nagyványai művészlétet
Bk-1954. 15., 94., 117., 200., 297. 307., 308.

MDK

Benczur Gyula festő

Siklóssy L. cikke. Pesti Hirlap, 1942. okt. 1o.
5 l.

Bencsúr Gyula MDK

történelmi, életkép és arcképfestő.

Szül. Nyíregyházán 1844 jan 28, megh. Dolány 1920 jan 16. A müncheni akadémián tanult, majd Pilotynál. 1876-1883 között a müncheni akad. tanára volt, majd a budapesti mesteriskola vezetője lett. ~~Pilo~~ Pilotyt követte.

Csánky Dénes: Száz év magyar festészete. (Kiáll. Katal.) Győr 1943. 16. p.

Benczur Gyula MDK

~~Fleis~~

Schleissheimi interieurje és másik
késöi müve nevepel a kiállitáson,
melyet 1943-ban rendezett Győrött
a kepmüv. Museum.

Csánky Dénes: Száz év magyar festészete.
~~(Győr sz. k. v. kiállitásai.)~~ Győr 1943. 11-12. l.
(Kiáll. kat.)

Benczur Gyula MDK.

„Első nagyobb műve „Vajk keresztelése"
Piloty mellett főleg Rubens ihlette Benczurt.

Csánky Dénes: Száz év magyar festőnete.
(Kiáll. katal.) Szőr 1943. 16. p.

Benczúr Gyula MDK.

Győrött 1943-ban a Szépművészeti Múzeum kiállításán szereplő művek:

1). „Schleissheimi interieur". Olaj vánorra. 73·5×93 cm. Ajándék 1921. Ltsz. 5828.

2). „Dundi." (A művész, neje és kutyája) Olaj vászonra. 115·5×69.5 cm. Hagyomány 1928. Ltsz. 6292.

Csánki Dénes: Száz év magyar festészete. (Kiáll. Katal.) Győr. 1943. 17. p.

MÜVTÖRT DOK.

BENCZUR GYULA
festő

Népszabadság 1957.
243.sz.X.15.4.lap.

MÜVTÖRT DOK.

BENCZUR GYULA

festőm.

Népszava 1958.
jun.4.4.old.

MÜVTÖRT DOK.

BENCZUR GYULA
festő
" Nő az erdőben "
Képes repr.-

Népszabadság 1957.
236.sz.X.6.11.lap.

MÜVTÖRT DOK

BENCZUR GYULA
festőm.

Népszava 1958.
jul.12.4.old.

MÜVTÖRT DOK.

BENCZUR GYULA
festőm.

Népszabadság 1958.
IX.5.4.old.

MÜVTÖRT DOK

BENCZUR GYULA
festőm.

Népszava 1958.
IX.9.4.old.

Benczur Gyula

MDK

Münchenben tanult Lotta
Vágó Pált.

Csánky Dénes: Száz év magyar festészete.
(Kiáll. kat.) Győr 1943. 44.l.

MDK

Benczur Gyula festőművész

Szokolay B: Művészeti Szemle. Erdélyi Helikon, 1929, II. évf. 1.sz. 75-77 l.

Benczur Gyula festő M.D.H.

A festészet geniusza. Klezve.
Ceruzarajz 40 x 24 cm.

Faragó Ödön tanár művészi hagyatéka
Bp. 1935, 23

Bonnes fêtes

Pour Noël

Pour le Nouvel An

Pour Pâques

Pour la Fête Nationale

Pour la Fête des Mères

Pour la Fête des Pères

Pour la Saint-Valentin

Pour la Fête des Rois

Pour la Fête des Grands-Mères

Pour la Fête des Grands-Pères

Pour la Fête des Enfants

Pour la Fête des Anniversaires

Pour la Fête des Mariages

Pour la Fête des Naissances

Pour la Fête des Baptêmes

Pour la Fête des Communions

Pour la Fête des Confirmations

Pour la Fête des Fiançailles

Pour la Fête des Noces d'Or

Pour la Fête des Noces de Diamant

Pour la Fête des Noces de Platine

Pour la Fête des Noces de Fer

Pour la Fête des Noces de Bois

Pour la Fête des Noces de Cristal

Pour la Fête des Noces de Porcelaine

Pour la Fête des Noces de Soie

Pour la Fête des Noces de Laine

Pour la Fête des Noces de Coton

Pour la Fête des Noces de Lin

Pour la Fête des Noces de Dentelle

Pour la Fête des Noces de Velours

Pour la Fête des Noces de Satin

Pour la Fête des Noces de Brocart

Pour la Fête des Noces de Damas

Pour la Fête des Noces de Taffetas

Pour la Fête des Noces de Mousseline

Pour la Fête des Noces de Gaze

Pour la Fête des Noces de Tulle

Pour la Fête des Noces de Crêpe

Pour la Fête des Noces de Voile

Pour la Fête des Noces de Batiste

Pour la Fête des Noces de Percale

Pour la Fête des Noces de Flanelle

Pour la Fête des Noces de Molleton

Pour la Fête des Noces de Velours côtelé

Pour la Fête des Noces de Velours de coton

Pour la Fête des Noces de Velours de soie

Pour la Fête des Noces de Velours de laine

Pour la Fête des Noces de Velours de lin

Pour la Fête des Noces de Velours de dentelle

Pour la Fête des Noces de Velours de satin

Pour la Fête des Noces de Velours de brocart

Pour la Fête des Noces de Velours de damas

Pour la Fête des Noces de Velours de taffetas

Pour la Fête des Noces de Velours de mousseline

Pour la Fête des Noces de Velours de gaze

Pour la Fête des Noces de Velours de tulle

Pour la Fête des Noces de Velours de crêpe

Pour la Fête des Noces de Velours de voile

Pour la Fête des Noces de Velours de batiste

Pour la Fête des Noces de Velours de percale

Pour la Fête des Noces de Velours de flanelle

Pour la Fête des Noces de Velours de molleton

Pour la Fête des Noces de Velours de velours côtelé

Pour la Fête des Noces de Velours de velours de coton

Pour la Fête des Noces de Velours de velours de soie

Pour la Fête des Noces de Velours de velours de laine

Pour la Fête des Noces de Velours de velours de lin

Pour la Fête des Noces de Velours de velours de dentelle

Pour la Fête des Noces de Velours de velours de satin

Pour la Fête des Noces de Velours de velours de brocart

Pour la Fête des Noces de Velours de velours de damas

Pour la Fête des Noces de Velours de velours de taffetas

Pour la Fête des Noces de Velours de velours de mousseline

Pour la Fête des Noces de Velours de velours de gaze

Pour la Fête des Noces de Velours de velours de tulle

Pour la Fête des Noces de Velours de velours de crêpe

Pour la Fête des Noces de Velours de velours de voile

Pour la Fête des Noces de Velours de velours de batiste

Pour la Fête des Noces de Velours de velours de percale

Pour la Fête des Noces de Velours de velours de flanelle

Pour la Fête des Noces de Velours de velours de molleton

Pour la Fête des Noces de Velours de velours de velours côtelé

MDK

Benczur Gyula,/1844-1920/ után

XVI.Lajos és családja Versailles-ban, kőrajz
/Hanfstängl Franz müve/

Árverési Közl. 1951. 2.ik.sz.
37 1.

MDK

Benczur Gyula festőművész.

Tanulmányfej

Vas. Ujs. 1914. 47.sz. 879 1. kép.

MDK

Benczur Gyula

festménye: II. Rákóczi Ferenc elfogatása
— repr.

(Képfelirat.)

Nők Lapja, Bp. 1953. június 11. [9. l.]

M. D. K.

BENCZUR Gyula festő

Rippel-Rónai Ödön a fiatal Bernáth
Aurélhal a művész magatartásá-
ról beszélve úgy itéli „még a zúzája
is hamis

Bernáth: Így éltünk ... Bp. 1956.
440. l.

Benczur Gyula
festő

M.D.K.

A 70-es években került a müncheni akadémiára

Tompa Gabriella: Greguss Imre

Jl.

Benczúr Gyula

cród
z

Ezredévéskiáll.

III. 124, 125. l

Ezredévos orsz. kiáll.
katalogusa. Dp. 1896.

III. csop. 124, 125. l.

A monostorszegi fonatmintás kőtöredékekről. *Arh. Ért.*, 1911. 377— l.

GYULAI RUDOLF:
A bencés egyházi művészetek. Budapest, 1902.

HALAVÁTS GYULA:
Vízakna, Kiscsűr,K istorony emlékei. *Arch. Ért.*, 1909. 198— l.

U. a.:
A vurpodi, veresmarti, szászújfalusi és szenterzsébeti templom. *Arch. Ért.*, 1912. 19—28. l.

U. a.:
Szeben vármegye románstílű templomai. *A budapesti Építőmesterek kőműves-, kőfaragó- és ácsmesterek ipartestületének XIII. Évkönyve.* Budapest, 1913. 183— l.

U. a.:
A nagydisznódi ág. ev. templom. *Arch. Ért.*, 1914. 232— l.

U. a.:
Alvinci, holcmányi, oltszakadáti és feleki románkori templomok. *Arch. Ért.*, 1914. 373— l.

HEKLER ANTAL:
A magyar művészet története. Budapest, 1934.

Benczúr Gyula

U.a.:

~~Farkas Zoltán:~~

~~Benczúr Gyula~~ B. Gy. emlék

~~Kiállítás~~

~~Magyar Csillag~~

1944. I. 246., 247. l.

Hű anyagfestés, szépítő reálizmus, pompázó világ (régi nagy festik módján), az életörömmel telt millenisium körüli idők népszerű barokkos lendületű festése. Farkas többre becsüli fatalkori arc-ci tájképeit; az arckos [illegible] egyszerűen [illegible] reálizmust.

248.

Benczúr Gyula

díszoklevél

Közlezrkiáll

1258. l.

Egrediens orsz. kiáll

Közleményei. Bp.

1896. 91, 122, 132,

1258. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Bencze

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni.
Az értéket nagy sietve jó lesz má felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 486418

Benczúr Gyula

Irod
2

u. a.:

~~Farkas Zoltán~~

Magyar festők -
Bp. 1941 -

27 — 29. l -

a) Az Esterházy-Képtárban. 1812: VII. 12. *Monsu Desiderio:* Das Innere einer gothischen Kirche. — 1815: V. 36. *Monsu Desiderio:* Das Innere einer gothischen Kirche. — 1835: IX. 20. *M. Desiderio:* Inneres einer gothischen Kirche. — 1844: IX. 19. *M. Desiderio:* Inneres einer gothischen Kirche. — 1865, 1866, 1867, 1869: XIII. 16. *M. Desiderio:* Gót egyház belseje.

b) Az Orsz. Képtárban. 1871: XIII. 16. *M. Desiderio:* Gót egyház belseje. — 1873: XIII. 16. *M. Desiderio:* Inneres einer gothischen Kirche. — 1876, 1878, 1879: VI. 236. *M. Desiderio:* Gót templom belseje. — 1881: 716. *Desiderio Monsu:* Templom. — 1888: XVI. 538. *Desiderio:* Egy gotikus templom belseje. — 1896, 1897: XVI. 538. *Desiderio:* Templom belseje. — 1897: XVI. 538. *Desiderio:* Phantastische Kirchenarchitektur. — 1898: XVI. 538. *Desiderio:* Architecture phantastique d'église. — 1901, 1904: XVI. 538. *Desiderio:* Templom belseje.

Benczúr Gyula

wód

z U.a

~~Farkas Zoltán~~ :

Budapesti kiállitásk.

~~Forum~~ (magyar

u.o. ~~rész~~) 1936, 76, 77. l.

Traismauer limescastellum IV. 36.

Benczúr Gyula

irőd

Farkas Zoltán =

Nemzeti jelleg a magyar művészetben.

Forum Bratislava (Magyar rész) 1936. 3. l.

Benczúr Gyula

— Farkas Painting

452. l. 453. l.

~~Farkas I.~~: u. a.:

Painting. A companion to Hungarian studies. Bp. 1943. 452, 453. l.—

26. zroba.

1934 április 22

VASÁRNAPI UJSÁG

A BUDAPESTI HIRLAP KÉPES MELLÉKLETE

Tisza István gróf, Benczur Gyula festménye a miniszterelnökségen.

Benczur Gyula

Benczur Gyula: A Magyar Általános Biztositó Társaság alakuló közgyülése 1857. julius 15-én. Az előtérben Deák Ferenc, mögötte Eötvös József báró.

Az Ernst-muzeum aukció-kiállitásáról

Rippl-Rónay József: Kunffy Lajosné arcképe. (Jánoshalmi Nemes Marcell gyüjteményéből.)

Glatz Oszkár: Fonó leányka.

ORSZ. MAGY. KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT BUDAPEST, MŰCSARNOK.

MEGHIVÓ

BENCZÚR GYULA ÉS TANITVÁNYAI KIÁLLITÁSÁNAK

1921 MÁRCZIUS 13-ÁN VASÁRNAP D. E. 11 ÓRAKOR

FŐMÉLTÓSÁGU HORTHY MIKLÓS KORMÁNYZÓ ÚR ÁLTAL

TARTANDÓ MEGNYITÁSÁRA.

Dr. báró Kohner Adolf
igazgató.

Gróf Andrássy Gyula
elnök.

Ez a meghivó a fenti napon, 11 és 2 óra között, egy meghivott személy számára dijtalan belépésre jogosit és *a belépésnél föltétlenül átadandó.*

31162 — Athenaeum.

Benczur Gyula

1.

A Mubarát

1921. 86 l.

(B. és tanítványai.) —

Pataky László: Régi debreczeni nagy vásár cz. kéje IX. 57.

MUZEUMOK ÉS KÖNYVTÁ

/Budapest

317.sz.

A nagyméltóságu vallás-
48.580/917 sz. alatt kelt rendel
gyelmét felhivni a Berlinben meg
gi havi folyóiratra. A tartalmas
irat kiadóhivatalának czime: Bal
előfizetési dija pedig egy évre

Budapest,1917. április

Benczur Gula

1.

A Mübarát

1921. 90. l.

(B. - album!)

Pázmány Lajos, vármegyei főlevéltáros IX. 179.

Benczur Gyula

Meghalt 1920 jul. 16-
án Dolányban.

wird

Az Est. 1920 jul. 18.
(Benczúr Gyula meghalt.)

U. 1686

Benczúr Gyula

cód
c

Az Est. 1921. jan. 23.
(~~Február 27-én nyílik~~
~~mega~~ Benczúr-
kiállítás.)

Benczúr Gyula

Vród
z.

Balás ung. Malerei

13, 24. l. 34–38. t.

Balás-Pirg L.:

Die ung. Malerei des
19. u. 20. Jhts.
Berlin, 1940.

Az Est. 1929 ápr 17

HÍREK

Az Est-lapok telefónszámai:
József 455—50-től 56-ig
József 464—18, József 464—19

— **A világ legnagyobb repülőgépe elkészült.** *Berlinből* írják: Rövid idő mulva megkezdi rendes utasszállító forgalmát *a világ legnagyobb repülőgépe.* A *Junkers*-műveknél készült ez a hatalmas gép, amely a »*J. 38*« nevet viseli. A »*J. 38*« 30 utas befogadására alkalmas és óránként 170 kilométeres sebességgel tud haladni. Ennek az óriási gépnek a szárnyai olyan erősek és vastagok, hogy a teherszállítmány egy részét a szárnyakon fogják elhelyezni. *Szárnyainak szélessége 44 méter. Két emeletre oszlik a repülőgép törzse.* Az első emeleten raktárhelyiségek vannak, a másodikon kabinok és éttermek. Négy motorja van a gépnek és ezeket a motorokat repülés közben is lehet javítani.

— **Fontos Benczur-képet kapott a Szépművészeti Múzeum.** A Művészeti Múzeumok Barátai Egyesületének választmánya e hónap 13-án *Ugron* Gábor elnöklésével tartott ülésében *Petrovics* Elek előterjesztésére elhatározta, hogy megvásárolja a Szépművészeti Múzeum részére *Benczur* Gyulának azt a képét, amely a művész nővérét, néhai *Eder* Ödönné született Benczur Etelkát ábrázolja. A kép 1869-ben készült, tehát *Benczurnak* olyan periódusából való, amely nem volt képviselve a múzeum képtárában. A képnek azonban nemcsak ebben van jelentősége.

Benczúr, aki akkor 25 éves volt, egy nagyrahivatott fiatal tehetségnek egész tudását és odaadását fektette ebbe a képbe s elsőrendű művet alkotott benne. Nagy gonddal mintázta meg az arcot s különösen előkelő színhatást ért el a szürke ruhával, amelyet fekete csipkeköpeny borit. Az egész kép kivitele rendkívül finom s nagy közvetlenség árad belőle. A méretre nem nagy, de súlyra annál kiválóbb új képet a Szépművészeti Múzeum igazgatósága holnaptól, szerdától kezdve már ki is állítja a modern képtárnak abban a termében, amelyben Benczúr képei függnek. A tavaly megalakult Művészeti Művek Barátai Egyesületének ez volt az első vásárlása, amely bizonyára sok új hívet fog hóditani ennek a nemes célú egyesületnek.

— **Halálozás.** Dr. *Tóth* Kálmán postafőigazgató, a vezérigazgatóság IV. ügyosztályának vezetője, 51 éves korában elhúnyt. Temetése ma délután 4 órakor lesz a Kerepesi úti temető halottasházából. Az elhúnyt számos postás intézménynek volt vezető tagja és a polgári hadi érdemkereszt II. osztályának tulajdonosa volt.

— **A franciák még mindig osztrákoknak hisznek bennünket.** *(Levél a szerkesztőhöz.)* Rómában ülünk a vacsoránál. A mellettünk lévő asztalnál egy körülbelül negyven éves úr egy idősebb hölggyel ül. Egyszerre csak hozzám fordul az úr és így szól: *Italien?* Non, Monsieur, *hongrois.* Az ember teljesen értelmetlenül néz rám. *Hongrois?*, mondja hitetlenül, mint aki azt sem tudja, hogy enni- vagy innivalót lehet-e rajta venni. Qui, mondom már egy kissé nyomatékosabban, *hongrois.* Az ipse elfordul és tovább eszik. Elgondolom, hogy Európában még van müvelt ember, aki nem tudja, hogy van Magyarország. Odafordulok a pincérhez és megkérdem, ezek az urak franciák, a válasz igenlő. Na jól van, gondolom és én is tovább folytatom a vacsorámat. Egyszerre csak felém fordul a francia és így szól: *Autrichien?* Non, hongrois, felelem, de most már tényleg feldühödve. *Autrichien-hongrais?* kérdi a nemes frank nemzet fia. Non, mondom, seulement *hongrois.* C'est séparér. Qui, naturellement. *Je ne le savais pas,* jelenti ki lakonikusan az úr és ezzel elintézett egy egész országot. Sajnos, ez az eset nem egyedülálló... *K. J.*

Benczur Gyula

Egy hata megtámadt

Párizs, április

Az afrikai Settatból érkező jelen sek szerint Marrakech mellett az ságúton egy négy méter hosszú ki

megtámadott egy arra ha ladó teherautót.

A kígyó rávetette magát a kocsira igyekezett azt körülfonni. A sofőr m

— **Az angol szabadelvűség kilát sai.** *(Külföldi levél.)* Az angol v lasztási mozgalmak közül legerőse ben a szabadelvű párt kampánya csapódik le a világsajtóban. Ennek nem az az oka, mintha az angol szabadelvű párt értene legjobban a reklámirozáshoz. Hiszen nem is volna sok értelme ilyen »reklámnak« a külföldi sajtóban. *Az igazi oka az, hogy a liberális kampányt olyan erős egyéniség vezeti, mint amilyen Lloyd George.*

Lloyd George

A konzervativ párt élén egyált lán ninesen hozzáfogható egyén ség — legfeljebb, ha az ötletes harcias *Churchill*-t lehetne v egynapon említeni, de azért ő messze mögötte marad. A munk párti MacDonald annak ellené hogy szocialista elveinél és a megekkel való érintkezésnél fog inkább hajlamosnak kellene len a demagógia iránt, — Lloyd Geor hoz képest valóságos klasszik egyéniség.

Lloyd Georgenak majdnem minde napra van valamilyen bombája va rakétája. Ezek robbannak, szikr nak és világítanak. Ennek aztán a következménye, hogy a világsa legtöbbet az angol szabadelvü p harcaival foglalkozik.

Azt jelenti-e ez, hogy Lloyd Geor diadala bizonyosra vehető, vagy penséggel valószinü-e?... Az ang választási küzdelmek kimenetele ha sem volt olyan kétséges, mint május havában megtartandó vála tásoké lesz. De akármilyen kétség is, a beavatottak azt állítják, hog *szabadelvű párt aligha nyerheti többséget. Holott talán soha oly kedvező nem volt a talaj Angliáb a szabadelvűség reneszánszára, mi a mostani.*

Meg kell itt jegyezni, hogy az gol közvélemény szabadelvű g dolkodáson *fenkölt, előkelő és mánus* gondolkodást ért. Amik 1905-ben a szabadelvű párt oly nagy győzelmet aratott, *Campb Bannerman* ilyen programmal pett az ország elé. Talán úgy leh ne legszabatosabban a szabadel ség fogalmát meghatározni, ha mondjuk, *hogy ez a reakciónak ellentéte.* Baldwint, a konzerva miniszterelnököt, például, szab elvű gondolkodású embernek ta ják, de a belügyminiszterét, cenzurával dolgozik, már reakci nak. A szabadelvű párt nem me ilyen *igazi* szabadelvű programn az ország elé.

Nem is mehet, mert hiszen e séges szabadelvű párt nincs m Angliában. Annak a negyven fő pártnak, amely most az alsóházb ül, legalább öt vezére van, s ez mind szembenállanak egymáss Lloyd Georgeot például egyáltal nem tekintik vezérnek s csak a óriási agitálóképessége állította az első sorba. 1926 június 1-én a s badelvű párt vezérei összeültek megállapitották, hogy »*noha m den lehetőt megtettek, hogy Llo Georgedsal együtt dolgozzanak, nek az embernek a megbizhatatl sága lehetetlenné teszi a vele y*

város befektetése meg nem térül. A főváros megbizottainak hozzájárulása nélkül *nincs kiutalás.*

3. Csak 75.000 dollár értékü befektetés történne Magyarországon. Pontos számlákkal, amelyek közvetlenül ellenőrizhetők, *részletről-részletre kellene kimutatni, hogy a külföldi befektetések a külföldi felvételeknél valóban megtörténtek.*

4. Mivel arra is számítani kell, hogy esetleg a film nem sikerül olyan jól, hogy azt átvegyék mindazok a vállalkozók, akik már eddig lekötötték magukat, *a befolyó jövedelemből elsősorban a főváros pénzét fizetik ki.* Az angol-olasz és német tőkével szemben elsőbbséget élvezne a magyar tőke.

A demokratapárt nem járul hozzá

Ugy látszik azonban, hogy még ilyen körülmények között sem lehet megkötni az üzletet, mert a demokratapárt tegnapi pártértekezletén Láng beszámolt a történtekről és erre

a párt kimondotta, hogy az Attila-film elkészitése egyáltalában nem városi feladat,

tehát a párt tiltakozik az ellen, hogy *a tanács a Községi Takarékpénztárnál garanciát vállaljon az esetleges veszteségekért.*

A párt úgy határozott, hogy

mindezt levélben megirják Sipőcz Jenő polgármesternek.

Az Attila-film a parlamentben is szóbakerül

Az Attila-film ügyében Gál Jenő na a következő szövegü interpelláiót jegyezte be a Házban:

1. Megfelel-e a valóságnak, hogy *az ttila cimü hangos film létrehozásához szükséges több millió dollárt az állam énzéből óhajtották a vállalkozók előteemteni?*

2. *Fordultak-e ebben az ügyben a belgyminiszterhez?*

3. Igaz-e, hogy a belügyminiszter ezt a agánvállalkozást a fővárosnál úgy párolta, hogy *a miniszter nevében aláirt velet mutatták fel az albizottságnak?*

4. Igaz-e, hogy a belügyminisztérium ozzájárulásával az Egyesült Fővárosi akarékpénztár szanálása útján *a kisipari hitel fellendítésére alakitott községi akarékpénztár szemeltetett ki a kockázaos vállalkozás finanszirozására?*

5. Megfelel-e a tényeknek, hogy *a főváros, dacára a belügyminiszter irásos pártfogásának, a kérést elutasitotta?*

6. Hajlandó-e a miniszter úr olyképpen rendelkezni, hogy *a miniszteri tekintély az illetéktelen pártfogási látszatoktól preventiv módon megóvassék?*

Az interpellációt a legközelebbi interpellációs napon kivánom megtenni és élőszóval indokolni.

Jégeső

Eger, április 15
(Az Est tudósitójától)

Hétfőn este 7 órakor heves zivatar vonult el Eger város fölött, amelyet sürü menydörgés és villámlás, majd jégeső kisért. A város több uccáján árvizet csinált az összegyülemlett esővíz.

emből oly tömeges volt a kereslet, hogy
cikkből előreláthatólag csak csütörtök

nni, siessen, mert péntek reggeltől kezdve
rusítjuk. Vásároljon „Parisette"-t és vegyen
zaton.

gyobb készleteket sikerült felhalmozgéig változatlanul P 1.88-ért árusítani.
ert mi mindég és mindenkor vevőink
irdetett alábbi két cikket kivételesen
árusítjuk.

g egy anyagból, bélelt meiiel, fehér,
es és divatmintás ..... 7.48 pengő

IPŐ ízléses szép díszitéssel, francia vagy troteur sarokkal.... 16.48 pengő

cca 1000 ábrát és 1500 cikket tartalmaz.
esen küldjük.

NYAP
ÁRNOK
út 74

BENCZÚR GYULA VELAZQUEZ-KÉPE. Egy német lapban olvassuk a következő hírt: »Budapestről jelentik, hogy az ismert magyar festő, Benczúr Gyula hagyatékában egyebek között egy eredeti Velazquez is van, mely D. Baltasar Carlos infánst vadászruhában, három kutyával ábrázolja. A művész életében nem akart a képtől megválni, mert úgy vélekedett, hogy Magyarország szegényebb, semhogy egy eredeti Velazquezről pénzért lemondhatna. Az utódok azonban a képet — 30 millió korona kiviteli illeték fejében — mégis külföldre vitték. Az első ajánlat Amsterdamból érkezett s 250.000 dollárt kínált a képért«. — Benczúr Gyula ismert képéről van szó, amelyet ő Velazquez művének hitt, de amelyről a vélemények általában megoszlottak. A legilletékesebbek szerint nem Velazquez festette.

Benczúr Gyula

A Műbarát 1922. II. 183. p.

Van szerencsém az 1938 évi november, december és 1939 évi január hónapokban esedékessé váló lakbér befizethetése céljából 3 drb. csekk befizető lapot tisztelettel mellékelni.

Maradok kiváló tisztelettel

Budapest, 1938 évi október hó 31.

Bihar Leóné

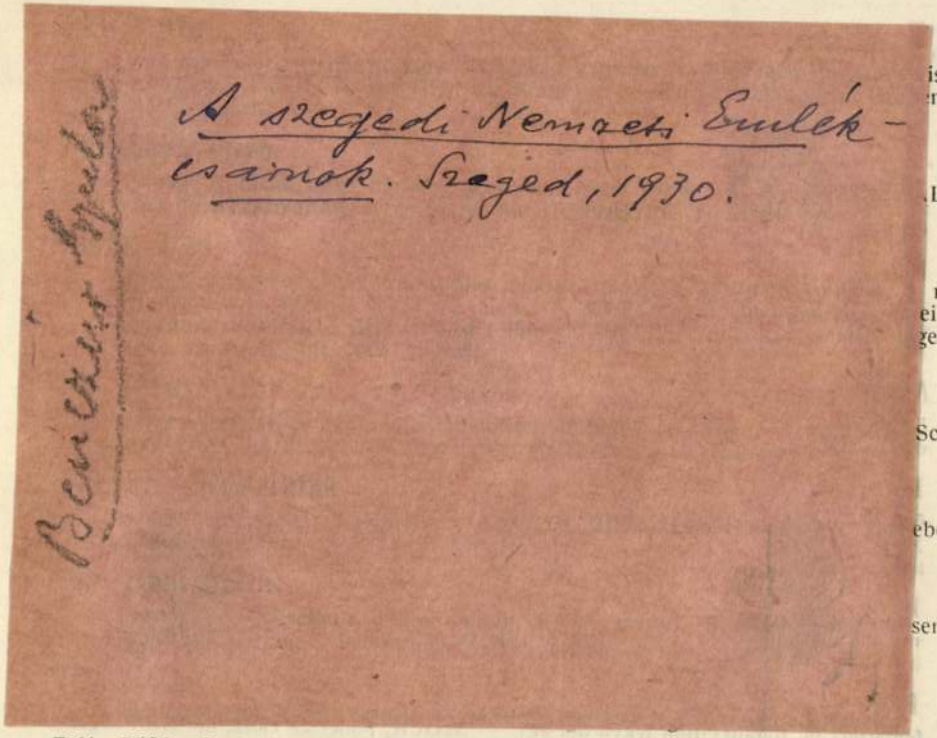

751. **Két pisztoly,**

757/a. **Kard,**

bőrhüvelyben, aranybronzveretekkel és markolattal. I. Ferenc király monogrammjával. Empire. — DEGEN, Lederscheide, Griff und Beschläge aus Goldbronze. Empire.

758. **Tőr,**

arannyal tausirozott markolattal, zöld bársonyhüvelyben. Perzsa. — DOLCH. Griff mit Gold tauschiert. Grüne Samtscheide. Persisch.

759. **Kés,**

arannyal tausirozott penge elefántcsont markolattal, hüvelyén alakos diszitésű ezüstveretek. Perzsa. — MESSER mit goldtauschierter Klinge, Elfenbeingriff. Auf der Scheide Silberbeschläge mit figuralem Dekor. Persisch.

760. **Mellvért,**

öntött bronz, összeroskadó harcossal. — BRUSTPANZER, Bronzeguss, mit fallendem Krieger.

761. **Kard,**

fekete bőrhüvelyén rokokódiszitésű ezüstveretek, elefántcsont markolattal. Erdély, XVIII. sz. m. f. — SÄBEL, schwarze Lederscheide mit Silberbeschlägen. Griff aus Elfenbein. Siebenbürgisch, zw. H. XVIII. Jahrh.

762. **Bot,**

mahagoni, bronzfogantyúja szakállas gnómfej. — STOCK, Mahagoni, Bronzegriff in Form eines Gnomenkopfes.

763. **Bot,**

fényezett fa, fogantyúján fekvő női akt. — STOCK, poliertes Holz, am Griff liegender weiblicher Akt.

Anderberg ~~[illegible]~~:

~~A Malmö i m. [illegible]~~

~~[illegible]~~

Sydsvenska

Dagbladet (Malmö)

1929 dec. 9.

Budapesten 1904. Julius 30ª

kemben az I. Költség vetéssel.

x) csillaggal jelölt uj tétel

⊗ " " kevesebb tömeg vétetett

Benczur Gyula

Erol

Ambrózy Migazzi Nóra:
A művész és leányai.
Nemzeti Múzeum
1944. febr. 6.

E 7 évtized eseményeit fe
rikai Társaság ez év folyamán ki
Muzeumban.Tárgyát képezné a kiál
ujság,oklevél,kép,szobor,emléktá
a fent vázolt momentumokkal bárm

Tisztelettel arra kérem a
natkozó anyagot összeirni és azt
mily kis mennyiségü legyen is az
szetesen minden oly javaslatot i
növelésére, értékének emelésére

A kiállitás előkészitésér
szervező bizottságot alakit.Igen
jét megnevezni sziveskedjen.

Köszönetünk előzetes kifej

MAGYAR AMERIKAI TÁRSASÁG

Andrássy Gyj.: Benczúr. Ünnepi beszéd. A Képzőm. Társ. választmányi ülésén tartotta —. MH. 1914. jan. 31. — U. a.: PN. 1914. jan. 31. —

mérgű, bekeretezett. képeimet megvételre

Kérem méltóztatsanak a mellékelt lapon értesíteni, ezélhoz jutott e ezen levelem, és esetlel reflectalnak e a jánlatomra, a mely esetben küldenék megtekintésre pár darabot a képekből.

Ellenkező esetben is kérem b. értesítésőket

Kiváló tisztelettel

Dobos Dezsőy
kiskári ellenőr

Benczúr Gyula

1.

A Pesti Városház

1938. 2. sz. 19. l.

(B.-terem a
Fővárosi Képtárban.)

	Lap
Berzsenyi Dániel egy eddig ismeretlen arczképe (arczképpel). *Noszlopy* Tivadar	646
Cassone (arczképpel és képpel) *Hendel* Ödön	670
Szmrecsányi Pál püspök halála (arczképpel))	681
Wagner Rikard és első neje (arczképpel). *K. I.*	690
Eltünt utazó (Hedin Swen)	695
Reiszig Ede (arczképpel)	710
Bohus Szögyény Antonia	714
Lóczy Lajos (arczképpel)	721
Erkel Ferencz zenetanítója (arczképpel). Dr. *Fabó* Bertalan	750
Emlékezés Munkácsy Mihályra. *Odry* Lehel	764
Sissy. Emlékezések Erzsébet királynéra	766
Falk Miksa (arczképpel)	770
Nedeczky István (arczképpel). *Z.*	771
Takáts Mihály jubileumához (arczképpel). *K. J.*	790
Berzsenyi Dániel nagyszülői és szülői életéből. *Noszlopy* Tivadar	791
Két egyházfejedelem (arczképekkel)	801
A spanyol király (képekkel)	822
Beöthy Zsolt (arczképpel)	830
Szentirmay Elemér (arczképpel). Dr. *Fabó* Bertalan	834

	Lap
Zombory Lajos kiállítása (képekkel)	27
Elégett műkincsek (képekkel)	33
A Gyertyánffy-ház (képpel)	4
Vadászatok Gömörben (képekkel)	81
Akseli Gallén Kallela kiállítása (képekkel). Dr. *Térey* Gábor	110
Zemplényi Tivadar képei (képekkel)	121
Gyermekek klubja (A napközi otthonokról)	124
A Rákóczi-síremlék (képekkel)	153
Magyarország a külföldi sajtóban. *N-th*	165
Fizikus leányok (képekkel). *M-th*	181
Bosznay István kiállítása (képekkel)	194
Déri Kálmán képei (képekkel)	213
A modern lakás (képekkel)	214
A magyar paraszttház (képekkel)	234
A budapesti állami gyermekmenhely (képekkel)	241
Paczka Ferencz és Paczka Kornélia gyűjteményes kiállítása a Nemzeti Szalonban (képekkel)	245
Egy főúri kastély terve (képekkel)	254
Gróf Széchenyi István arczképe 1836-ból (arczképpel). *Szegedy-Maszák* Hugó	261
A műcsarnok tavaszi tárlata (képekkel)	270

Benczúr Gyula

Pompadour antony
fentirajza repr.

Az Ujság

1922. júl. 16.

(Kép.) —

NACHLASS DR. F
SAMMLUNG HU
(II. TE

HERENDER
EUGÈNE DE I
(II. TE

sowie Gemälde, Kunstgegenstän
lichem und ander

BUDAPEST, 1927. ERNST-MÚZEUM

Benczúr Gyula

róla.

Az Ujság. 1925. febr. 15
(H. J.: Benczúr Gyula
édesanyja: a fiáról.)

121/1944

Csatoltan megküldjük
221.780/1944.XI.ü.o. számu megrende
a szóbanforgó könyv főbizományosa a
végül az értejáró összeget a Müeml
felvenni és folyószá lánk javára ir

Benczúr Gyula

– Jánszky Béla

Irod.

Az Ujság. 1927. ápr. 3.

(~~Szárnyolcvanmilliós~~ Pör ~~indult meg~~ Benczúr Gyula mauzoleuma midtt.)

Benczúr holttestét 1925-ben a kerepesi temetőben exhumálták és Dolámba vitték, ahol karácsonkor temették. Mikor a mauzoleum elkészült, ott temették el Benczúr. Az tőbb épitési koltsége 180 millió volt, ezért perbe kedett az épitőmester.

A mauzoleumot Jánszky Béla tervezte.

8000
6400
1920

k Budapest Székesfőváros Polgármesterének
elését azzal a kéréssel, hogy mint
a rendelést leszállitani és számlázni,
ékek Országos Bizottsága nevében
rni s iveskedjék.

MÜVTÖRT DOK

BENCZUR GYULA
festő

Népszabadság 1959
I.15.8.old.

MÜVTÖRT DOK

BENCZUR GYULA
festőm.

Népszabadság 1959
I.21.4.old.

MÜVTÖRT DOK

BENCZUR GYULA
festőm.

Megnyilt Jan Matejko kiállitása.
Magyar Nemzet, 1959. jun. 26. 4.l.

MÜVTÖRT DOK

BENCZUR GYULA
festő

Magyar Nemzet 1959
márc.17.4.old.

MÜVTÖRT DOK

BENCZUR GYULA
festő

Magyar Nemzet 1959
febr.6.6.old.

MÜVTÖRT DOK.

BENCZUR GYULA
festőmüv.

Népszabadság 1958.
jun.3.4.old.

MÜVTÖRT DOK.

BENCZUR GYULA
festőm.

Népszabadság
1957.X.6.11.old.

MÜVTÖRT DOK

BENCZUR GYULA
festőm.

Napló
Magyar Nemzet, 1959. jan. 15. 7. l.

MÜVTÖRT DOK

BENCZUR GYULA
festő

Pestmegyei Hirlap
1958 szept.4.4.old.

MÜVTÖRT D°K

BENCZUR GYULA
festőművész

Népszava, 1958
dec.29.3.°ld.

MÜVTÖRT DÖK

BENCZUR GYULA
festőm.

Magyar Nemzet 1958
aug.16.7.old.

MÜVTÖRT D°K

BENCZUR GYULA
festő

Magyar Nemzet 1958
n°v.8.4.°ld.

MÜVTÖRT DOK

BENCZUR GYULA
festőmüv.

Magyar Nemzet 1958
aug.19.4.old.

MŰVTÖRT DOK

BENCZUR GYULA
festőm.

Napló
Magyar Nemzet, 1959. febr. 24. 7. l.

MÜVTÖRT DOK

BENCZUR GYULA
festőm.

Napló
Magyar Nemzet, 1959. febr. 6. 7. l.

MÜVTÖRT DOK

BENCZUR GYULA
festőm.

Napi Krónika
Magyar Nemzet, 1959. jan. 1. 4.l.

Ernst

Lajos: A magyar történeti festészet. Budapest, 1910. 63, 74. l. —

Bp.

KUT

KÉPZŐMŰVÉSZEK UJ TÁRSASÁGA

Benczúr Gyula

Irod

Erdélyi Árpád:

A magyar művészetek
külföldi értékelése -
művészet 1936. I.

33.l.

OS
ERESKEDELMI
RSASÁG

D=UTCA 10
–02–01

SZÁMGÉPEK

rt

Benczúr Gyula

utca

Elek Artur:
A Fővárosi Képtár
új szerzeményei.
Ujság. 1940. aug. 15.

Krisztus siratását ábrázoló domborművek,
Középkori magyar III. 81.

BENCZÚR GYULA (1844—1920): ERDŐ BELSEJE. Olaj; vászon

389

MAGYAR MŰVÉSZET 1896.

eszébe sem jutott, hogy kiállítsa. Ő is, impresariója, Sedelmeyer is, csak a készre festett kompozíciót becsülte. 1874-ben készült el a „Zálogház"-zal, két évvel azután, hogy Párizsban megtelepedett. Nem érdektelen talán, hogy ugyanabban az évben festette Manet a Monet családját ábrázoló képét, Renoir egyik főművét, a „La Loge"-t, Degas a Camondo-gyüjtemény két balettes képét (Répétition d'un Ballet és Classe de danse), Puvis de Chavannes a pantheoni Szent Genovéva-ciklus első részét, Szent Genovéva és St. Germain püspök találkozását. A harmincéves magyar festő idegenül élt kora e nagy művészeinek környezetében. Azok nem is tudtak róla, amíg az övéknél sokkal nagyobb sikerei fel nem keltették figyelmüket és ki nem váltották lenézésüket. Ők újítók voltak, új irányelvek és procedúrák megvalósítói. S minden ajtó becsukódott előttük. Nem kellettek koruknak. S velük szemben a barbár idegen, ki előtt fokról-fokra leborultak azok a körök, melyeknek meghódítására ők hasztalan törekedtek.

saguk megkötése után) a, sajnos, Amerikába vándorolt „Atelier"-n. Újon szerzett arcképe a két említettnél minden jel szerint későbbi keletű. Bár jóval vázlatosabb azoknál, mégis leolvasható róla, hogy náluk idősebb nőt ábrázol, aki már az érettség varázsán is túl van. A „szép asszony" maszkja leolvadt róla s ami megmaradt alatta, mintha más ember volna a réginél. Szinte vad energia érzik a haragos arc kifejezésében. Az uralkodni vágyó, a hatalmaskodó természetű nő takaródzik ki rajta. Az emberarc ilyen átmeneti kifejezését, amely olyan rövid tartamú szokott lenni, mint a természetnek bizonyos fényjelenségei, csak nagyon szaporán járó ecsettel lehet megfogni. Gyors vázlat képünk is. Megint szürke harmónia, szürke ruhán fehéret villanó kézelő. A kitágult szemnyilású, szürke szemgolyójú arcban valami lesbenálló, valami ragadozószerű érzékiség érzik. A kifejezést a művész a szemre és az ajakra koncentrálta. A kép kifejezésbeli érdekességével vetekedik azonban a festői érdekessége. Ugyanaz az olvadó

Elek A

A trépnův Muz. ve Ženevě. MM.

1925. 26, 27, 32. l.
(Kappel)

SZEMÉLYI VONATKOZÁS

EGYÉB ADAT

tván protomartyr vértanuúsága.

, MEGMUNKÁLÁS, DÍSZÍTÉS, FELIRAT, JELZÉS):

FÉNYKÉP, RAJZ

Benczúr Gyula

l.

Elek Három

24. l

Elek A. 1

Három művésznemzedék. Az ujabb m. művészet egyenségei. Dp. 1923

Gondolat és Iris V.

24. l.

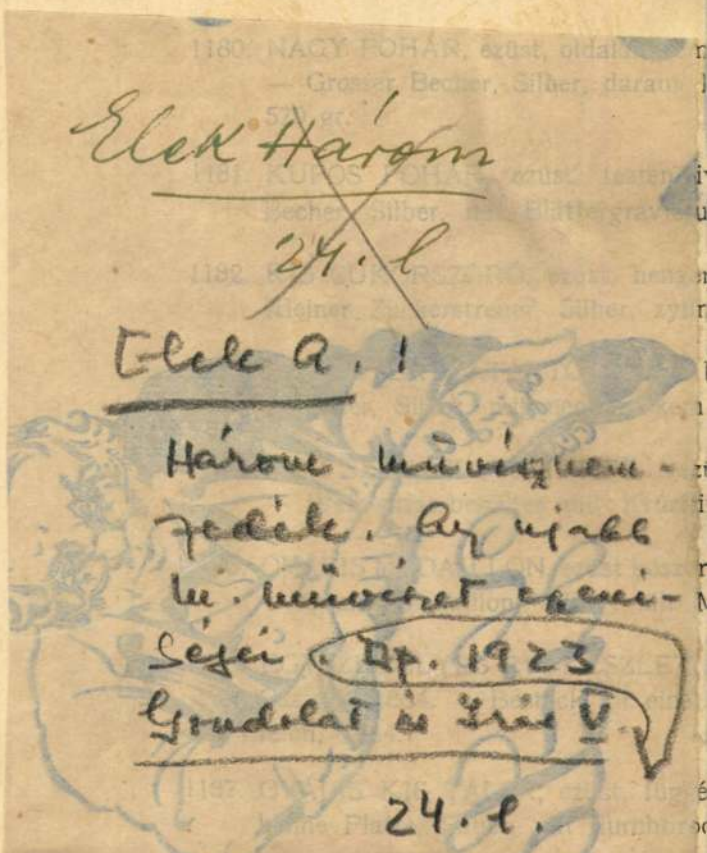

1188. DISZKULCS, ezüst, filigrándisszel. X
E. H. XIX. Jh.

is XVI. diszitéssel. Jelezve : L. F. ESQUIVILLON &
– Taschenuhr, Gold, mit getriebenem Louis XVI. Dekor.

ett tájkép. Jelezve : ROBERT A GENEVE. Bidermeyer.
gravierte Landschaft. Biedermeier.

l, gyémántokkal, smaragdokkal és egy gyönggyel. XIX.
, mit Rubin, Diamanten, Smaragden und einer Perle.

kis brilliánsokkal körülvett Cabochon rubin. XVIII. sz.
ubin von Brillanten umsäumt. XVIII. Jh.

ezüst, gerezdes testén domboru virágkoszoru, fafüllel.
lber, mit Reliefdekor. Wien, 1837. 612. gr.

zteralak. Bécs, 1850 — Zuckerstreuer, Silber, baluster-

szel. 1850 k. — Zuckerstreuer, Silber. Um 1850. 102 gr.

kának, Dédanyja felirattal. Baross Gábor kapta gyermek-
r, mit gravierter Kartusche, Geschenk an Gábor Baross

gyémánt, gyöngyös és kisebb gyémántos szemekből.
manten und Perlen. XIX. Jh.

Benczúr Gyula

Elek A: B. Gy.

Nyt. 1920. 820-821. l.

– 1921. 580-584. –

~~1925. 612~~

U.a.: A m. akt-

ábrázolás 100

éztendeje. Nyt.

1925. 613-614. l.

n 375.szám alatt kelt felterjesztésé-

et, hogy a szabolcsbákai ref. templom

entését tudomásul vettem.

ég részére a póstai felhivás utján le-

pjától számitott hat havi időtartamra

303.010/927.VIII.belügyminiszteri szám

ó 12-én kiadatott.

8.évi október hó 6-án.

A miniszter rendeletéből:

Benczúr Gyula

lásd Ék Sándor:
2 A képzőművészet
hazai helyzete
és feladatai hazánk

Szabad Művészet

1957. 375. l.

Bizottsága,

B u d a p e s t.

. Fortuna u 6 sor. 6.600 uj hrsz
lével kapcsolatban az I. kerületi
elhivására a 101701 számu csekk-
igyigazgatóság Átalakitási költség-
ttem 190.- pengőt 1935. dec. 14-
:ban a Müemlékek Országos Bizott-
:a ellenében ezen 190.-P-t a t.
:tem.

Irosi Magyar Királyi Pénzügyigaz-

Benczúr Gyula

l -

Egyházm. Lap

322. l.

1882. ~~[illegible]~~ 327 – 329. l.

(Az Orsz. Képzőm. Akadémia)

ar Török Gyula budapesti ügyi
zetendő bélyegtelen nyugtatva
közokt.min.tárcza letétek napló

Utasitom továbbá
templomnál végzett kőfaragó mun
cég által letett s a tárcza let
nak 208 cz.a. bevételezett 1398
nevezett cégnek a pénztári elis
szegről kiállitott bélyegtelen
közokt. min.tárcza letéteknapló
ebből az összegből 1048 korona
vén, a megmaradó 350 kor. 58 f.

Aftonbladet (Stockholm)

1929. okt. 4. (kép-pel)

P690-89

Beckrath Mónika

MAGYAR MŰVÉSZET
1929. 496. 570

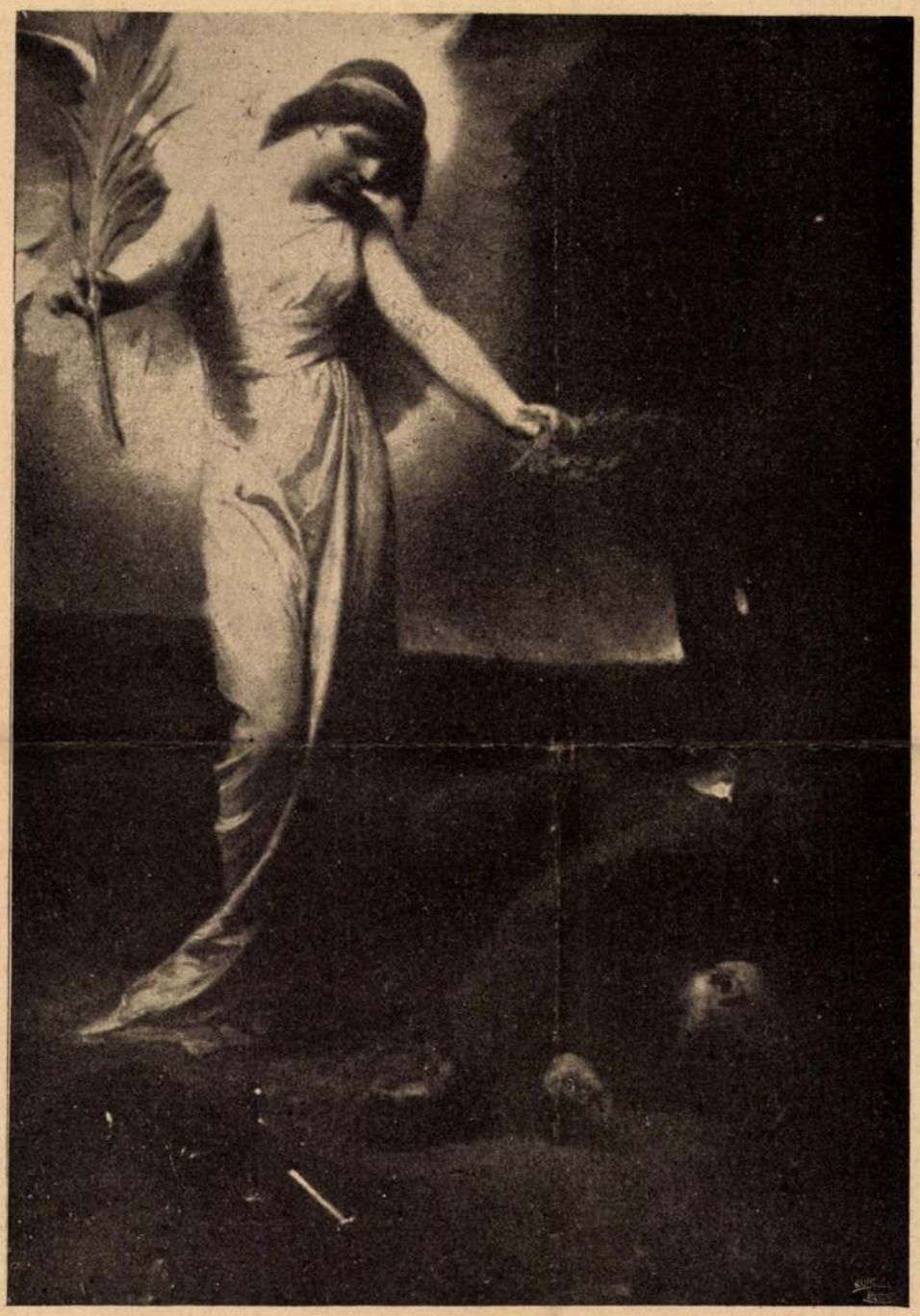

74. BENCZUR GYULA: Allegoria.

247 (Kép).

A Gyűjtő 1917. 8-10 n.

Korona

150/f VELUM, nagy, lazacszinü, XVIII század 100
150/g HIMZETT FÁTYOL, török 40
150/h—150/j INDIAI SHAWL, két darab, darabja 500
150/k PLUVIALE, aranybrokát, XVII század 500
150/l TERITŐ, zöld selyem alapon, domboru aranyhimzés, török, XVIII. század 150
150/m KINAI SELYEMHIMZÉS 300
150/n SELYEMRUHA, finom művü himzett virágokkal . . 1200
150/o PERZSA SZŐNYEG, u. n. Jassegán 10000

IV. FOLYTATÁS A II. CSOPORTHOZ.

151—155. ÜVEGTÁRGYAK, empire és biedermeier, darabja 30—120
156—161. ERDÉLYI FAYENCE TÁNYÉROK 1800 körül, darabja. . . . . 15—50
162—168. ERDÉLYI KORSÓK, figurális és virágos dissszel, ón fedővel 1800 körül, darabja 20—100
Lásd az illusztrációt a 249. lapon.
168/a—c FIGURÁLIS KORSÓK
Lásd az illusztrációt a 249. lapon.
169—170. ALABÁSTROM, disztárgy, egy pár . . . . . .
171—172. BOROSTYÁN SZOPÓKA, pesti, Medek József készitménye, két darab, darabja 100
173—174. TINTATARTÓ, figurális, cseh, két darab . . . .
175—176. RÉZKANNA, kettő, darabja 40
177—200. ÓNTÁNYÉROK, XVIII—XIX. század, darabja 30
201. PORCELLÁN ÓRA, rokoko modoru 200
202. ÁLLATCSOPORT, bronz . 250
203—206. ÓNTÁRGYAK . 40—100
207. BRONZGYERTYATARTÓ 25
208. ÁLLÓ ÓRA, bronz 70

Korona

209. KUTYA, cseh porcellán . . 50
210—211. KORSÓ ÉS TÁNYÉR, Stomfa, darabja 60
212. ELEFÁNT, ébenfa 60
213. ÜLŐ FÉRFI, kinai fayence . 30
214—215. KORSÓ fedővel, Pápa, két darab, darabja 30
216 RUDOLF TRÓNÖRÖKÖS bronz mellszobra 40
217—218. FAYENCE KORSÓ, két darab, darabja 10
219—221. KERETEK . . . . .
222—236. MINIATÜRÖK és akvarell arcképek, darabja . 50—200
237. KATONA, bronz 20
238—239. EZÜST PLAQUE: Két darab, darabja 25
240—241. ÁSATÁSOK, együtt . 10
242—243. AKVARELL a Vezuvról, két darab együtt 50
244. KERESZTELŐ ÉREM, ezüst 40
245—252. MINIATÜRÖK, darabja 40
251/a—252/b 253. ÓNTÁNYÉR, három darab, darabja . . . 30
256—277. ÓNTÁLAK és nagy óntányérok, XVIII—XIX. század, darabja . . . . . 50—150
278—286. ÓNKORSÓK, XVIII. század, darabja . . . 120—250
287. GYÜMÖLCSTARTO, Dallwitz 50
288—289. VIRÁGOS KANNA, cseh, két darab, együtt 50
290. KANNA, biedermeier, sokszinü 40
291. TOILETTE-DOBOZ, ezüst olló stb.-vel, biedermeier . . 50
292—295. MINIATÜR, négy darab, darabja 50
296. EICHLER: Az erdőben, olajfestmény 200
297. AMORETTEK, porcellán . 30
298. EMPIRE FESTŐ: női mellkép 500
299—300. BIEDERMEIER festő: Tájkép, kettő, darabja . . . 400

Bencur Gyula

írod

Az Est. 1920. jul. 20. (Királyok barátja c. vezércikk)

Ll. 1687

ti Assemblée Nationale, a francia Nemzetgyűlés, az Északamerikai Egyesült Államok alkotmányozó konventje stb. A magy. alkotmány az alkotmányozásra hivatott különleges A. intézményeket nem ismeri s a magy. alkotmány kérdésében a törvényjellegű határozathozatal a magy. országgyűlésből és a magy. koronás királyból álló törvényhozónak együtt és egyik különösképen tartozik hatáskörébe, mint az egyéb tárgyu törvényalkotás. — L. még Constituante.

Alkotmánypárt. A szabadelvű párt jelentős töredékéből alakult Andrássy Gyula gr. vezetése alatt 1905-ben. A koalició alatt mintegy száz képviselő tagja volt, 1910-ben Andrássy sikertelen katonai politikája miatt feloszlott, de 1913-ban a Nemzeti Munkapárt ellen újra zászlót bontott.

Alkov, benyiló, fülke. Nagyobb szobával áll összeköttetésben, rendesen hálóhelynek használják.

Alkörmös (Phytolacca decandra). É.-Amerikából származó cserje, fekete bogyójának piros levét italok és sütemények festésére használják.

Alkuin (735—804.). Nagy Károly frank kir. skót származású tanítója, barátja és valóságos kultuszminisztere. Számos iskola megszervezése mellett főérdeme az ókori müveltség átmentésében való közreműködése.

Alkusz (ném. Mäkler, Sensal, fr. courtier, ol. mediatore, ang. broker). Az a személy, aki ügyletek, rendszerint szerződések közvetítésével foglalkozik. Az ügynököktől abban különbözik, hogy az A. közvetítéssel van is csak megbízva, hogy az A. tevékenysége egyes ügyletek közvetítésében áll, az ügynöknek pedig állandó megbízása van a közvetítésre. Keresk. jogunk, mely a keresk. ügyletek közvetítésével iparszerüleg folytatott foglalkozást keresk. ügyletnek minősíti, csak a keresk. ügyletek közvetítésével iparszerüleg foglalkozó személyt tekint A.-nak (K. T. 561—518. §§) s mint ilyet kereskedőnek.

Alkuszdij. Az alkusznak (l. o.) az ügylet létrejötte esetén mind a vevőtől, mind az eladótól járó díj (courtage).

Alkyone (Alcyone), Aiolos leánya, Keyx felesége; férjével együtt jégmadarakká változtak.

el az illető büncselekményt.

Ali ibn Abi Tálib. A negyedik mohamedán kalifa (656—661). Felesége Fatime, a próféta leánya, ő Mohamednek legbensőbb híve és legközelebbi rokona. Sorsa, ill. a kalifátusban történt mellőzése volt egyik legfőbb oka a síita felekezet kialakulásának, az iszlám első schizmájának.

Alibunár (Alibunar), Nk., Tor. m., Sz. Damjanich egyik legszebb dadaliát itt ültette.

Alibunári mocsár, Egykor Temes és Torontál vm. határán elterült mocsár, amelyet a Berzava és Teréz-csatornával szárítottak ki.

Alicante, Spanyol kikötőváros, 65.000 l.

Alicudio (lat.) elidegenítés.

Alighieri, l. Dante.

Alimentáció (lat.), élelmezés, táplálkozás.

A limine l. i. indicii (lat.), kérelmet visszautasítani minden meghallgatás nélkül. Szó szerint: a küszöbről, határról, eleve.

Alinea (lat.), nyomtatásban: új sor, bekezdés.

Alios ego iam vidi ventos (Cicero), más szeleket is láttam én már.

Alispán. A vmegye első tisztviselője, akit a kijelölő választmány kandidáltjai közül 6 évre a törvényhatósági bizottság választ. Hatáskörébe kettős s mint politikai hatáskör a kormány törvényelőtti rendeleteivel szemben az alkotmány megvédelmezésére s mint közigazgatási hatáskör az állam és a vmegye akaratának egyes konkrét esetekben való végrehajtására irányul.

Alizarin. A buzér (ném. Krapp) növényből nyert sárgavörös festőanyag. Élénk színt csak a fémsókkal alkotott vegyületei mutatnak. Ezeket szövetfestésre használják. A legtartósabb, pompás törökvörös árnyalatot az alumínium- v. ónsók oldatában pácolt és aztán alizarinesávába mártott kelmék nyerik. Az A.-t ma már nem növényből, hanem mesterségesen készítik.

Aljegyző. Előadói és fogalmazói teendőket végző vmegyei tisztviselő, akinek állását választás útján a törvényhatósági bizottság tölti be. A közgyülésen ülési és szavazati joga van.

Alkaios (Alcaeus), (Kr. e. VI. sz.) Lesbosi görög lyrikus költő, a róla elnevezett stropha feltalálója.

Alkidé (Alcidon). Az aszómadarak egyik csa-

Ürmössyné Benczur Elza

iparnivészeti
tárgyai ki voltak állit-
va a Benczur nö-
vérek kiállitásán
1930. nov. Tiszti
Casino szalonja.

Képzőnivészet
1930. 35. sz.

rendkivüli államsegély elsőrészl
a 127.604 számu kiadási csekkszá
1-ére utaljon ki.

Budapest,

rendeletéből: dr.Bernáth Géza s.

megírva

Benczúr Elza

Ürmössy Jenőné

Kul. 1874 márc. 29.

Münchenben.

Rónay Mária

kemelyes értelmése

a művésznőtől

1951. nov. 29.

sének munkájáért a várkerületi
ságnak a várkörnyék tisztántart
tására és végül 60 %-át a Müeml
karbantartására negyedévi utóla
ismervény ellenében kiutalja. U
emlékek Országos Bizottsága a r
ról az erdőigazgatóságnak elszá

Felkéri ennélfogva az erdő
innen negyedévi utólagos részle
ról évenként a következő naptár
hoz elszámolást beküldeni szeiv

Gödöllő, 1933. évi szeptem

Ürmössyné Benczúr Elza
sparmuvesz
mürterem kiáll. 1943
karácsony

irád
2

Estő Kurir
1943 dec. 20. (kb.:
Dolanyi Benczúr Ida és
Ü. B. E. kiállítása.)

Bozzay. 986.987 l.

Ürmössyné Benczúr Elza

Gyperisi kiáll

241. l.

György Kálmán:

Az iparmúmoszot a poirezre kiállításon.

MI. 1900. 241. l.

Benczur Gyula (1844-1920) MDK

Művéne Zének rövid jellemzése.

Miskolcon 1943-ban Szépművészeti Múzeum
kiállításán szereplő képe:
„A művész nejének arcképe."
Olaj vászonra. 45×37 cm. Vétel 1928
Ltsz. 6295.

Csánky Dénes: A magyar festészet mesterei.
~~Szépmű~~ Miskolc 1943.
(Kiáll. kat.)

8. l. 13. l.

M.D.K.

Benczur Gyula festő

Vajk megkeresztelése.

Csobor Béla: A magyar szent korona és a koronázási jelvények. Bp. 1892. 5.

M.D.K.

Benczur Gyula festő

II. Rákóczi Ferenc elfogatása
(reg. 176.o)

Vajk keresztelése
Budavár visszafoglalása

Czinos Károly: A művelődés és művészet története. Bp. 1897 176.

M. D. K.

Benczur Gyula festő

egy vázlata az esztergomi kér. mu
zeumban.

Czobor Ágnes. Az esztergomi kér. muzeum
kiállításának vezetője. Bp. 1937 15.

Benczur Gyula festő M.D.K.

szül. 1844.

Vajk megkeresztelése, II. Rákóczi Ferenc elfogatása, Buda visszafoglalása.

Czigler Ignác: Művelődéstörténet. Bp. 1902, 197

MÜVTÖRT DOK.

BENCZUR GYULA
festő

Népakarat 1957.238.sz.
X.11.6.lap.

MÜVTÖRT DOK.

BENCZUR GYULA
festőm.

Népszava 1958.
aug.2o.9.old.

Benczur Gyula festő

Uj Ember.1951. II. 25. 3.old
Száz éves a bazilika

Benczur Gyula.

Magyar Nemzet.

1947. II. 27.; III. évf. 48. n.

4. old.

(: Hír. :)

Benczur Gyula festő

A magyar festészet 150 éve.

Uj Ember.1952.6.szám.3.old.

Benczur Gyula festő

Szabad Művészet. 1950 III. 5-6-7. 162-173

Pogány Ö. Gábor: Munkácsy Mihály

Benczur Gyula festő

Szabad Művészet. 1950 IV. 5-6-7 sz. 162-173

Pogány Ö. Gábor: Munkácsy Mihály

Bencsur Gyula festőművész.

Magyar Nemzet.
1947. XII. 3.; III. évf. 295.
2. old.
(: Ripost. :).

Benczur Gyula festö.

Béke és Szabadság.1954.4.sz.jan.27.14.1

Kirimi

Benczur Gyula

Irod. Ujság, 1953. jan. 1. 6. old.

Benczur Gyula festőművén.

Meszer Nemet.

1948. I. 4. 2. old.

(: Ripert. :)

Benczur Gyula.

Magyar Nemzet.
1949. III. 1., 4. old.
(: Jenámoli :)

Benczur festö.

Szab.Nép.1950.166.sz.jul.20. 6.l.

Benczur festö.

Szab.Nép.1951.229.sz.szept.30. 5.l.

Benczur Gyula festő

Béke és Szabadság (VII.) 34. n.

1955 aug. 24. 17 l.

Benczur Gyula festő

Petőfi. kép.

Népszabadság ujévi képes
melléklete.
1957. 1.sz. 4.lap.

Bencze Gyula festő

Béke és Szabadság (VI.) 24. n.
1955 jun. 15. Repr.

MDK

Benczur Gyula
Andrássy Gyula gróf arcképe

Magy. művészet a san-franciscoi kiállitáson.
Az Ujság, 1916. okt. 27. 14 l.

MDK

Benczur Gyula

Mme Dubarry, cer. tanulm.

Magy. rajz 500 éve. Szépm. Mus. kiáll. 1940. jan. 14 l.

MDK

Benczur Gyula, 1844-1920.

Nagy Frigyes ifjukori számüzetésében
hangversenyt rendez, tus,cer,feh,fedő
festék

Magy. rajz 500 éve. Szépm. Muz. kiáll. 1940. jan.

13 l.

MDK

Benczur Gyula

Amorett-tanulm. a Pipacsok a buzában c.festményhez, cer.

Magy. rajz 500 éve. Stépm. Muz. kiáll. 1940. jan. 13 l.

MDK

Benczur Gyula, 1844-1920.

Női tanulmány, cer.

Árv. Közl. 1937. 7.rk.sz. 84.sz. 15 l.

M.D.K.

Benczur Gyula
festő

A magyarok Münchenben a Knabl kávéházban találkoztak, ezek között volt Benczur is.

Tompa Gabriella: Gregus Imre.

5l.

M.D.K.

Benczur Gyula
festő

1884-ben nyílt meg Budapesten a festészeti mesteriskola, melynek a vezetésével Benczurt bízták meg. Köréje gyülekeztek a 80-as évek fiatal festői.

Tompa Gabriella: Greguss Imre. 20l.

M.D.K.

Bencsur Gyula
festő

Gregus Bencsur iskolájában is megőrzte sajátos tulajdonságait. De vannak művei amiin Bencsur hatása érződik.

MDK

Benczúr Gyula festő
1844 - 1920.

„Mátyás tudósai körött" (vázlat) olaj.- Déri Múzeumban
~~Szerecsen fejedelem~~

Déri Museum Debrecen.. Vezető a képtárakhoz 1952. Bp. 4. lap

2/R

MDK

Benczur Gyula, festő

1844 (Nyíregyháza) – 1920.

Münchenben tanult, majd ott tanít.

„A kis Pán" – Déri Múzeumban (Debr.)

Déri Múzeum Képtára Debrecen 1949. 11. lap

11

MDK

Denczus Gyula festő

„Szerecsenfejedelem" - Déri Muzeumban (11. lap)

Egy mertenshola vezetője (22. lap)

Debrecen Déri Muzeum kiptára, Debrecen, 1954. ~~11. lap~~

Bencsik Gyula
festő

M.D.K.

Müvei a Szépmüvészeti Muzeumban vannak:

Budapest und Umgebung, Budapest 9 lap.

Benczúr Gyula
festő

M.D.K.

A lipótvárosi Szent István templomban van képe.
A mozaikképek kartonjait is tervezte.

Budapest und Umgebung. Budapest. 35 l.

M.D.K.

Benczur Gyula festő

Nyíregyháza 1844 jan. 28 — Dolány 1920 jan. 16.
Pilotynál tanult a müncheni Ak. án 1876-1883
a müncheni Ak. professora, majd a bpesti mes-
teriskola vezetője.
„Vajk megkeresztelése"
„Schleissheimi interieur" olaj, vászon 73.5 + 93
„Dundi" (felesége és kutyája) olaj, vászon
115.5 + 69.5

Csánky Dénes: Kár ér magyar festészete. Győr
1943, 11-12, 16-17,

M.D.U.

Benczur Gyula festő

A vár H. Mátyás termét falhéjekkel dissitette.

A sarokmalomban Zita királyné és Ottó királyfi arcképe.

Chateau Royal à Budapest. Bp. é.n. 6,

Benczur, Julius MDK

festő

az akadémizmus tiváló tépviselője

Gachot, Francois: Modern Hungarian Painting

Hungarian Quarterly 1936 I 88.9

Benczur Gyula MDK

1844-192o.
"Nő az erdőben"o.v.Magyar Nemzeti Galéria.

Farkas Zoltán:Képzőművészetünk és Európa.
A Magyar Nemzeti Galéria közleményei.1.sz.
Bp.1959.121.l.repp.lo5.sz.kép.

MDK

Benczur Gyula

Önarckép, cer. tussal

Arckép kiáll. Ernst Muz. 1952. aug. 8 i.

MDK

Benczur Gyula
zsüri tag

Hauszmann Alajos: A budapesti igazságügyi palota. MMÉE Közl. 1897. 56-68 l.

MDK

Benczur Gyula

Etelka, olaj

Arckép kiáll. Ernst Muz. 1952. aug. 7 l.

MDK

Benczur Gyula

Mátyás művészei között, olaj

Pán nádasban, olaj

Benczur Társ. reprezentativ kiáll. 1936. okt.

N.Szal. 9 l.

MDK

Benczur Gyula

Budavár bevétele, olaj

Benczur Társ. reprezentativ kiáll. 1936. okt.

N.Szal. 8 l.

MDK

Benczur Gyula

Mátyás király fogadja a pápa követeit, olaj

Piros ruhás hölgy, olaj

Mátyás és Holubár, olaj

Benczur Társ. reprezentativ kiáll. 1936. okt.

N.Szal. 9 l.

Bonsoir Cyrille

Mélyès hiraly Togadja a pápa közvetit. olaj

Tirpa tunia hully, olaj

Mélyèa és holaber, olaj

Bonsoir Théo. Toujourdhuy hiéli. 1936. oct.

N.Szeel. 9 h.

Benczur Gyula MDK

Virágos csendélet, olaj

Önarckép, olaj

Négyes gyermek arckép, olaj

Benczur Társ. reprezentativ kiáll. 1936. okt.
N.Szal. 9 l.

MDK

Benczur Gyula

Allegoria a magyar hősre, olaj

A Gyüjtő, 5.sz. 1918. 177 l.

MDK

Benczur Gyula, 1844-192o.

Vissza a Paradicsomba.

Kárk Lajos festőmüv. . . . gyüjt. kiáll.
Ernst Muz. 135. kiáll. 1932. dec.
14 l.

MDK

Benczur Gyula
festői munkák

Bpesti Szt.István-templom. Épitő Ipar, 1905.
nov. 20. 591-94 l. képek.

MDK

Benczur Gyula, 1844-192o

Bacchansnő

Ernst Muz. 19. auk. 1922. máj.
12 1.

MDK

Benczur Gyula
Szalay Péter államtitkár, festm. repr.

Vasárnapi Ujs. 17.sz. 19o7. 334 1.

MDK

Benczur Gyula

Szalay Péter arcképe, festm.

Kritikus: Tavaszi kiáll. a Mücs.-ban.
Vas. Ujs. 17.sz. 19o7. 335 l.

MDK

Benczur Gyula festőmüv.

Boross Mihály: cikke. Képzőmüvészet, 1929.
24. sz. 210-12 l. képekkel.

MDK

Βενεζιν Ομάδα Γεωτρήσεων.

Βοτσιος Μιχάλης: ελλην. Κέρκυβα, 1929.

24. αρ. 210-12 1. Κέρκυρα.

MDK

Benczur Gyula

Szinnyei XIII. 366 l.

Венсан Фуэла

Витторио XIII. 706 I.

MDK

Benczur Gyula, 1844-1920.

Napkeleti bölcsek, of.

Erdő belseje, of.

Épület belseje, of.

1938.

Árverési Közl. 1938. dec. 8.rk. 88. sukc.

15-16 l.

MDK

Képzőműv. Társ. kiáll. Arad, 1809.

1.

Benczur Gyula

Hunyadi László
bucsuja barátaitól.
Kiállítva az alabbi
világtárlatokon

Exp Paris 1867.

(Exposants 1. l.)

Exposition Universelle de
1867 à Paris. Catalogue
Spécial du Royaume de
Hongrie. Paris, 1867.)

Exposants 1. l. ~~Hung~~

Vác megyei város közműveitől

136/1945. közmű sz.

T. fogyasztónk!

Értesítjük t. fogyasztóinkat, hogy a felemelt díjak megnövekedett kiadásaink ideiglenes fedezésére szolgálnak mindaddig, míg a Közellátási miniszter úrnak az árrendezésre vonatkozó s minden a díjakat érintő árténvező figyelembevételével megállapítandó díjak mértékéről rendeletileg nem intézkedik. A jelenleg engedélyezett szorzószám a multévi díjaknak tízszerese. A vízdíjaknál a szorzószám április és május hóra egyenkint ötszörös, június hótól kezdve tízszeres.

Vác, 1945 július 4.

Vác m. város közművei üzemvezetősége

Pestvidéki Nyomda Vácon 336/45

Ezredéves orsz. kiállítás. A képzőművészeti osztály képes tárgymutatója. Budapest, 1896. 67. l. —

Benczúr Gyula

Esposizione interna. di belle arti + Roma 1911. Ungheria. Bp. 1911.

60-62 (l. 189-190)

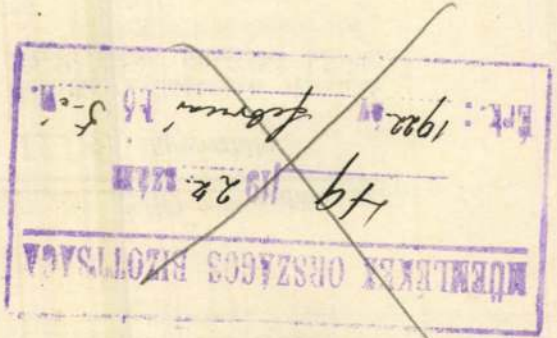

A VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI M. K

1922 évi 550 számv. sz.

III/a. ügyosztály

A válaszban a megkeresés számának és évének pontos feljegyzése kéretik.

Müemlékek Orsz. Bizottsága

Felkérem a tek.

sen, de legkésőbb három napon be

álló intézet épületében termész

és altisztek közül az általuk bi

kásrészeket albérletbe, továbbá

hány szobából áll

1914 jan. 28. (A hetvenéves Benczúr.) — *Esti Ujság.*

KIÁLLITÁSÁNAK

KATALOGUSA

NEMZETI SZALON MŰVÉSZETI EGYESÜLET

1937 ÁPRILIS HÓ 4-TŐL 18-IG

1 pld levágva

Benczúr Gyula

cród
2

Ernst Lajos: Jacopo Tintoretto: Szent István Mária oltalmába ajánlja Magyarországot. Bp. 1918. B. l. képpel.

Douvres
Dunkerque
Portsmouth
Brighton
Boulogne
St Omer
Hazebrouck
Tourcoing
Roubaix
LILLE
Montreuil
Bethune
Valencienne
Douai
ARRAS
Cambrai
MANCHE
Abbeville
Dieppe
Peronne
Vervins
AMIENS
St Quentin
Yvetot
LE HAVRE
ROUEN
BEAUVAIS
LAON
Pont Audemer
Bayeux
Pont l'Evêque
CAEN
Les Andelys
Clermont
Compiegne
Soissons
Louviers
EVREUX
Pontoise
Château-Thierry
Meaux
Mantes
PARIS
Corbeil
Provins
MELUN
ALENÇON
CHARTRES
Fontainebleau
Nogent-s-Seine
TROYE
Sens
LE MANS
ORLEANS
Montargis
Tonnerre
AUXERRE
BLOIS
Clamecy
TOURS
Romorantin
Cosne
Sancerre
BOURGES
Fourchambault
NEVERS
St Amand

Benczur Gyula
festő

Fővárosi Lapok 1900. febr. 25., ~~II. évf.~~
(Képzőművészet.: II. Rákóczy Ferenc
elfogatása. Képpel.)

Kalmár

Benczur Gyula

festő

~~Tövérmi Lajos 1896.~~ dec. 30., ~~7 do.~~
(~~Művészet.~~ László ~~Jókerczeg~~ arczképe.)

fhg.

Kalmár

Benczur Gyula
festő

~~Fővárosi Lapok 1896. dec. 25., 9. old.~~
(Ünnepek. Az országgyűlés hódolata.)

Kalmár

Benczur Gyula
festő:

~~Fővárosi Lapok 1896~~. nov. 14., ~~[illegible]~~
(Ujdonságok. B. festménye Münchenben.)

Karlin

Benczur Gyula
fotó

~~Tőrvényi Lapok 1896.~~ nov. 7., ~~6. old.~~
(~~Ujdonságok~~. A diszbandérium megörökítése.)

Kalmán

Benczúr Gyula

festő

~~Tovarovi Lapok 1896.~~ dt. 24., ~~5. old.~~

(~~Ujdonságok~~ Magyar festők nemzeti Béczben.)

Kalmár

Bluczów Gyula
festor

~~Fővárosi Lapok 1896~~. aug. 12., ~~5. old.~~
(Ujdonságok.) (~~Aszló főkerczy~~ sarkofágja.)

Kalmár

Benczur Gyula
festő

~~Tőváros Lapok 1896.~~ jun. 10.; ~~Szolt.~~
(Millennáris kiállítéset).

Kalmár

Benczur Gyulos
festő

~~Tőváros Lapok 1896.~~ máj. 5., ~~4.-~~ ~~[illegible]~~
(A király látogatásai. – A műcsarnokban.)

Kalmár

Benczur Gyula
festő

~~Fővárosi Lapok 1896.~~ márc. 30., ~~Fotd.~~
(~~Ujdonságok~~ - Muzeum Szegeden.)

Kalmár

Benczur Gyula
festő

~~Fővárosi Lapok 1896. febr. 4., 5. old.~~
(Ujdonságok.) ~~László főherceg emléke.~~)

Kalmár

Benczúr Gyula
festő

~~Tőrnávori Lapok 1896.~~ márc. 29., ~~bratd.~~
(Ujdonságok.) A ~~császár képe helyett a~~
~~király képe.)~~

Kalmár

Benczur Gyula
festő

~~Fővárosi Lapok 1896.~~ jan. 31., ~~8 [illegible]~~
(~~Szüvészetek~~. B. nagy képe.)

Kalmár

Benczur Gyula
festő

Fővárosi Lapok 1896. jan. 2., 6. szám.
(Ujdonságok.) – ~~Budavár bevétele.~~)

Kalinán

Benczur Gyula
festő

~~Fővárosi Lapok~~ 1895. jún. 18., ~~1919. okt.~~
(~~Uj~~ ~~[illegible]~~ A millenniumi történeti diszmenet.)

Kalmár

Benczúr Gyula
festő

~~Fővárosi Lapok~~ 1895. máj. 22., ~~[illegible]~~.
(~~Művészeti~~. Millénniumi munkák.)

Kalmár

Benczur Gyula
festő

Törvényi Lajos 1895. máj. 19., 1580. sz.
(Műrészítés.)

Kalmán

Benczur Gyula
fertő

Fővárosi Lapok 1895. máj. 13., 1523. old.
(Egyletek.)

Kalmár

Benczur Gyula
festő

Főváros Lapok 1895. ápr. 23., 1~~241. old.~~
(Műrészetek.)

Kalmár

Benczur Gyula
Terbő

~~Törvényi Lapok 1895. ápr. 20., 1257. old.~~
(Ujdonságok.) ~~A kultuszminister a~~
~~münsamdban.)~~

Kalmár

Bencsur Gyula
festő"

~~Fővárosi Lapok~~ 1895. ápr. 6., 1091. sz.
~~(Művészet.)~~

Kalmár

Benczur Gyula
festő

~~Főváros Lapok 1895. márc. 29., 991. old.~~
~~(Műmíseter.)~~

Kalmán

Benczúr Gyula
festő

Fővárosi Lapok 1895. márc. 12., ~~[illegible]~~.
(Műveiszetek. Millenáris kép-pályázatok.)

Wien

Rajman

Benczur Gyula
festő

Fővárosi Lapok 1895. febr. 17., 542. old.
(Művészetek.)

Kalmán

Benczur Gyula
festő

Fővárosi Lapok 1895. febr. 15., 519. old.
(Műveiszetek. Zichy Mihály B.-hoz.)

U. o.

Kalmár

Benczur Gyula
festő

~~Főtvárosi Lapok 1895.~~ febr. 15., ~~519. old.~~
(Művészetek. Budavár bevétele.)

U. 10

Kalmár

Benczur Gyula
festő

Tőtvánosi Lapok 1895. jan. 3., ~~[illegible]~~.
(Universitér.), febr. 7. (u. a.
A bazilika képei),

Kalmán

Benczur Gyula
festő

~~Fővárosi Lapok 1900~~. nov. 29., ~~15. Hd.~~
(Művészet.) ~~Viribus unitis.~~)

Kalmár

Benczur Gyula

festő

~~Fővárosi Lapok 1900~~ márc. 11., ~~43. sz. t.~~

(~~Képzőművészet~~. Magyar történeti képek.)

Kalmár

Bencúr Gyula

Budavár bevétele c. festménye, melyet a főváros 240.000 forintot fizetett.

Lásd.

Gárdonyi Albert dr.

Ötven esztendő Budapest székesfőváros történetéből.

Bp. 1925. 63, 64. l.

szempontból különösen a torcellói székesegyház két domborművének van jelentősége. A töredékes relieflapokat egykor szalagfonatos keret vette körül tanúbizonyságul annak, hogy a X. század végén vagy a következő elején készültek. A képmezőt azonban szokatlan ábrázolás tölti ki. Az egyiken *Ixion*, a másikon *Kairost* ábrázolta a művész abban a pillanatban, amint szárnyas kerekeken tovairamlik, illetve Fortuna megkoronázza.

A torcellói domborművek nem állanak magányosan. Velencében a S. Marcóban és a ravennai múzeumban *Herakles mondából* származó jeleneteket ábrázoló domborművekre bukkanunk. Különösen az utóbbiak oly közel állanak a késő antik mintaképekhez, hogy másolás gyanúját keltik. Nincs mit csodálkoznunk ezen, hisz Itália klasszikus emlékektől telített földjén alkotta ezeket egy, az antik örökségtől átitatott bizánci művészeten iskolázott ember.

Ismét az antik művészet hatásának tudható be az Ottó-kori domborműveken jelentkező naturalizmus, ami végeredményben a német művészet természettől elforduló irányával ellentétes. Jó

Benczúr Gyula

A képzőművészeti társulat sorshuzására megvették

1. képet

, Benczur Gyula a »Szerzetesek«-et, e kitünő és sokat mondó képet, mely legalább tiz percenttel többet ér, mint »XV. Lajos du Barry hercegnőnél« cimű képe, e fényes rutság, ez aranyos undor, e gondolatnélküli csillogás. Ez utóbbi képet különben — dacára, hogy ára 5000 frt — megvették a sorshuzás számára.

Fővárosi Lapok

1875. I. 636 l.

(A mutárlaton)

Július.

Augusztus.

Szeptember.

Gruppi Nag Zs:

A Mesterher.

A Cél. 1914.

143-44. l. —

hiányos.

Szükségesnek tartom és helyes lem, hogy az előadó a saját szakmájával foglalkozzék.

Első azonban a hivatalos kötelesség, a Szabályzatban előirt teendőinek pontos teljesitése.

Biztositani kivánom a hátrálékos munkák mielőbbi elkészitése és ennek az eredménynek el-érése céljából és addig, a mig befejeztetnek, a t.Bizottsághoz a szolgálattételre ez időszerint a Muzeumok és Könyvtára Orsz. Főfelügyelőséghez beosztott Surányi Károly kir.kath.főgymnáziumi tanárt rendelem ki.

./.

Benczur Gyula

festő

U.a.)

Fővárosi Lapok. 1868. jul. 19. / Fővárosi hirek./ — 1869. jún. 5. (U.a.), aug. 4. (Külföld.), aug. 17. (U.a.), aug. 19. (A müncheni kiállitás.), sept. 24. (Fővárosi hirek.), okt. 8. (U.a.), nov. 30. (U.a.)

B e n c z u r G y u l a
festő

Fővárosi Lapok.1867.jul.2. /Fővárosi hirek./, jul.31.(U.a.), dec. 12.(U.a.) —

Benczúr Gyula

vród
z

Fiebermodnův

69. l.

Fieber H.:

Modern müvinet.

Bp. é. n. 69. l.

Koos, Tyd

1

Benczúr Gyula

vód

2

Fieber Henrik

Üvegfestészet.

Bp. é. n. 20. l.

3391
KOMÁROM

Tekintetes
"EUROPA"Lapterjesztővállalat,
BUDAPEST V.,
Visegrádi utca 36.

Benczúr Gyula

⁂ **Külföldi hirek.** **Benczur Gyula** »Dubarry«-ja Münchenben ugy megtetszett a bajor királynak, hogy e korszakból képeket rendelt meg nála s Párisba és Fontainebleauba küldé tanulmányok végett. — **Herceg Wittgenstein Armin** Eltvilleben

Fővárosi Lapok

1875./226 l.

I. [illegible]

KLOTILD - PALOTA

Fremden Blatt. 1870. 350. sz. —

IEINL
KÁVÉ

Benczúr Gyula

Februári Takács Z.:

Benczúr és iskolája

OMKT. B. Gy. és tanít-

bányai kiáll. képes

katal. Dp. 1921.

3-30. l. (Arcképpel

és képpel)

A SZEKSZÁRD-BELVÁROSI RÓM.

531. szám

192 8.

A MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOT

Miután a T. Országos Bizottság
restaurációjának kezdetén szives vo
latokat időnként felülvizsgáltatja,
sére szakértőt kiküldeni s annak ér

Kiv

Szekszárd, 1928. október 12

Benczúr Gyula

wód
z

~~Farkaspeinthongr~~

~~8, 9. l. 10. l.~~

~~12 – 13. tábla~~

~~Farkas Z.:~~ U. a

La peinture hongroise moderne. Dp. 1944.

8 ~~[illegible]~~ 10. l. 12-13. t.

Független Magyarország. 1914 jan. 31.

1929

IV-ik

TAVASZI SZALON

KATALOGUSA

Benczúr Gyula

cród

U.a.:

Takács Zoltán, Felvinczi

Szüll Péter. Bpest,

1923. 16, 17. l. 18. l.

Benczúr Gyula

Urod
2

Fenno-Ugrica

537.l.

Felvinczi Takács Z.:

Fenno-Ugrica

Ung. Malerei. III. Finn-ugor Közművelődési kongresszus. Bp. 1931.

537.l.

488

1908.

...dban. Eltemettetett Finchleyben

.

⊥ összekötött ollójn és fejjel balra forditott

...l~~...~~, a melynek jobb sarkát ~~...~~ félre-
...nyrojttal szegélyezett zöld függöny
... telt hosszú nyakú talpas poharat,
... diszes nyelű kést rajta a leszelt
~~egy~~ félig meghámozott czitromot és
...ti tálban ~~egy~~ ⊥ főtt tengeri rákot lá-
~~forditották~~, ~~és ollói összekötvék~~
...etején kis kerek ezüst tálcza és kö-
...t elhelyezést.

...cm.
... 1908. május 20-án 60 sterling fon-
... 1908. junius 30-án (1033-908). –
...-én (1156-908). – Az elszámolás el-
...n 11525 szvsz. a. (911-911). –

Benczúr Gyula

írod
Z

Fenyvessy László dr:
Az ősmagyarok ábrázolása
a magyar képzőművészetben.
Képzőművészet 1929. 23. sz.
195. l. —

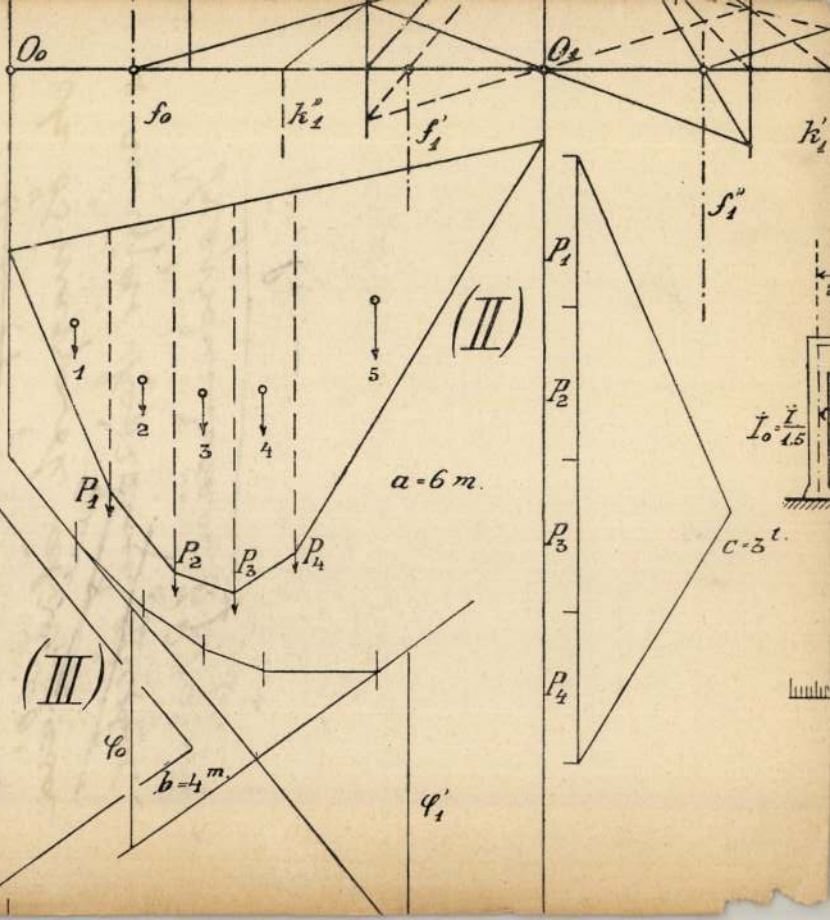
O₀
O₂
f₀
k''₁
f'₁
k'₁
f''₁
P₁
P₂
P₃
P₄
(II)
(III)
a=6 m.
c=3 t.
b=4 m.
φ₀
φ'₁
1
2
3
4
5
I₀=I/1.5

Benczúr Gyula

által

Ferenczi Zoltán

Báró Eötvös József

1813–1871. M. Tört.

Életrajzok Bpa. 1903

302. l.

Távirati cím — Telegramme
Cables — Télégrammes

FILMIRODA
BUDAPEST

MAGYAR FILMIRODA RT. UNGARISCHES FI

KÖZPONTI TELEP: BUDAPEST, IX, KÖN
LEVÉLCÍM: BUDAPI

FÉNYKÉPÜZEM: BUDAPEST, VIII, SÁNDOR-U
FILMRAKTÁR: BUDAPEST, VIII, SZENTKIRÁLY
FILMKÖLCSÖNZŐ OSZTÁLY: BUDAPEST, VII,
KÉPESLEVELEZŐLAP ÜZEM: BUDAPE

Rendelés száma.....

Sza

T.

.....Műemlékek C

Van szerencsénk ...nb.megrendelésük.....
az alanti felállítás szerinti számlával szolgálni.

.....*melléklet*

Munkalap száma.....

Tételszám	

Bernáth Gyula

Bernáth A.: Az orosz és a m. művészet sajátságairól. Szabad művészet 1957. 345. l.

MAGYAR KIRÁLYI ÁLLAMI

FAIPARI SZAKISKOLA

SZEGED.

Ottó

ek

Szuódapest

Nagyságodnak sfüres küldeményét, de
en ezt a sirenlitet, hanem Illés hány Gáspár
). A képet a klisézés után azonnal

is hálás köszönetem nyilvánítását

N. Czike Gábor
igazgató.

MAGY. KIR. ÁLLAMI FAIPARI SZAKISKOLA SZEGEDEN 19 21

Benczúr Gyula

l.

Szépmüvèszet

1943.232.l

Bèxtalan V.

A m. grafika 150 éve.
a Fův. képt. kiáll

BUDAPEST
49 XII 17

<Benczúr Gyula>

~~[illegible]~~

< > emlékére 1921.
ápr. 17-én a Szépmű-
veszeti Muzeumban
fartott ünnepélyen
elmondott beszédek
~~[illegible]~~ Békés-
csaba, 1921.

~~könyvtáramban~~

1

Benczúr Gyula

Irod

Bernáth Aurél =
Irások a művészetről
Bp. 1947. 34 – 40. l.
(A szárévés Benczúr;
Képpel)

58, 109. l.

Benczúr Gyula

Benczúr album
25 reznyomatú
kiadt. Riedl
Frigyes bevezetésével.
Bp. ~~1927 4-r.~~
1921. 2-r.

a nagy-enyedi ref. collegium könyvtárában van. A rajzolásban való ügyessége ekkor már annyira haladt, hogy az emlékezetből való arcképrajzolást amilyen szeretettel, ép oly sikerrel üzte. Igy rajzolta le emlékezetből Katona Zsigmond főkormányszéki tanácsost, Kemény Simon báró főispánt stb. Első nagyobb sikere mégis egy bájos női arcképhez fűződik, melyet Mutili Rózsiról, egy szépségéről hires nagy-enyedi divatárus leányról elefántcsontra miniatureban festett. A képért csak női kézimunkát kapott cserébe, de az erkölcsi, s ennek révén később, mikor a képnek a városban hire ment, az anyagi siker is bőven kárpótolta.

1827-ben szünidejét Nagyszebenben töltötte. Itt ismerkedett

~~Csánky~~

~~alatt megvan~~

Benczúr Gy.
emlék - kiállítás
~~1844-19~~ O.M.
Szépm. Muz. Bp
1944. —

vany munkáinak kijar
titása is felfrissítése, t
a hiányzó szobrász is asz
kák pótlása

2 Mellék oltár mint a fe

1 Szószék "

Költségvetésem mun ke
végzéséhez szükséges áll
rendelkezésemre való bo
díjtalanul kérem.

Budapest, 1913 április hó

Benczúr Gyula

wód

Bar Ungarn

664. l.

Baranyai Z.:

Das Antlitz einer Nation. Bp. 1940.

664. l.

Benczúr Gyula

irod
2

Barát-Éber-Takáci

A művészet története.
II. k. Europa művé-
szete. Bp. 1934. 304. l.

344. *Sifrid apát sír*

Ezen emlék csúcsíve. egyházi ornátusban ábráz kezei egymáson fekszenek pásztorbot van. Felirata a haladva: »AN̄O DNI M° CC ABBATE CETVS FRATRV̄ TV LAVDALI TREPAVIT.«.

Gypszöntvény, méretei 7 Értéke 250 K. — Átvétetett ségtárától 1885 február 12-é rgst. sz. N° III: 6. és 50 (303–88 rgst. sz. C: 38).

A kiállítására vonatkozó Sifrid apát síremléke.

Jegyzet. Eredetije a pan látható. — Jelenleg a Nemz — Kalauz a régiségtárban.

Benczúr Gyula

wód

Bartoniek Emma:

Benczúr Gyuláné. Mh.

1928. máre 13. Magyar

Könyvszemle. 1928.

91-92. l. —

Bencsúr Gyula

l.

Beetz 62. l

Beetz, W.:

Österreichische Porträtausstellung.
1815-1914. Künstlerhaus.
Wien, 1927. 62. l.

ó műemlékét, épp

ulni hagynék.

intézredesét

erinmot, ~~hasson oda~~

lebontandó

rommá szilvánitását ~~a~~

lyeznek, s ~~állaga biztosítanák~~

nék.

uárc. 25.

[illegible]

Benczúr Gyula

cród

Bánffy Miklós:

Székely Bertalanról.

Pesti Napló. 1935.

dec. 8.

Benczúr és Székely
művészi karakterének
egybevetése.

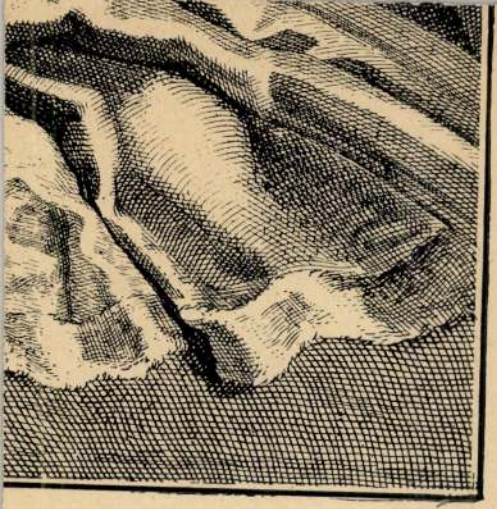

Világ részére készült *Weinwurm Antal* műtermében

Benczúr Gyula

önarcképe 1894-ből
a firenzei Uffiziben.

Balog, Árpád:

Artisti ungheresi alla
Galleria degli Uffizi.
Rassegna Danubiana.

1942. 411, 412. l.

(képek)

Benczúr Gyula

Irod

Balogh Jenő

Berzeviczy Albert emlékezete. A M. Tud. Akadémia elhunyt tagjai fölött tartott emlékbeszédek XXIII. k. 5. sz.

Bp. 1938. 32. l.

Benczúr Gyula

id. gróf Andrássy Gyula
arcképe 1884.

Gombosi György

Andrássy Gyula gróf
gyűjteménye.

MAGYAR MŰVÉSZET

1927. 438. l.

(Képpel.)

Bp.

Gohl Ödön: Budapest újabb emlékérmei Budapest, 1905. 63. l. —

ilosvai VARGA ISTVÁN
MŰVEI

1928 JUNIUS HÓ

Benczúr Gyula

l.

Gerő Művészetről

198–207, ~~205, 207.~~ l.

Gerő G.: Művészetről, Művészekről

Bp. 1939. 198–207 ~~205, 207~~

~~Ez cikk cime~~:

Benczúr Gyula pá-
tosza.

Gerő G.

A m. építészet kép.
(A M. Táj- és Életkép kiáll.)
MM. 1927. 2. f.

vezető épitész dr.Lux Kálmán /Budapest,
tanár kezeihez 2.000 P, azaz Kettőezer
i csekkszámla terhére elszámolás köte-
. A miniszter helyett: ifj.báró Wlassics

ivatalos másolat hiteléül:

miniszteri iroda s.tiszt.

Gerő G.:

Az akt-kérdés.

MM. 1925. 376,

383, ~~[illegible]~~ 386 ~~[illegible]~~

(Képekkel.)

rassói utiszámláját 89 K 53 f-re
t tisztelettel visszaküldeni.
zerencsém Nagyméltóságoddal tiszte-
evezett épitésznek Nagyméltóságod
átiratával megküldött s itt .//.
ámláját, melyben egy folyó évi áp-
atalos utazással kapcsolatban Ger -
ásáért 10 K napidijat számit fel,
ég nem érvényesithettem, mert egy -
l igazoló záradékával ellátva nincs,
tóságod idézett nagybecsü átirata
zve, hogy a most emlitett germyeszegi

1949 FEB. 14.

FÜGGETLEN MAGYARORSZÁG

Egy kép leleplez egy egész világot

Újrendszerű kiállítás a Rákóczi-úton

— *Nagy feladat az, hogy a multból a jelen társadalma tanuljon. Ezt célozza az a kiállítás.* — Ezekkel a szavakkal nyitotta meg szombaton *Bóka* László kultuszállamtitkár a »*Festészet és társadalom*« című kiállítást a *Fővárosi Népművelési Központ* kiállító helyiségében.

Magyar mesterek 1900 körül készült művelt mutatja be ez a kiállítás úgy, hogy *a képek alatt elhelyezett táblákon rövid utalás olvasható azokról a társadalmi jelenségekről*, amelyek döntőek voltak a mű keletkezése idejében.

Fényes Adolf »*Szegény ember*« című képe például, egyszerű, kifejező realizmusával elüt az ál-hősies és pompázatos »millenáris« művészettől. Társadalmi és emberi tartalmában is haladó szellemű ez a kép. Korát így jellemzi az alatta lévő felírás: »*A millenneumi ünnep rendezése 5 237.836 forintba került. A főváros szociális kiadása 537.725 forint volt. Ugyanekkor 36.653 nincstelen szegényparaszt vándorolt ki az országból.*«

Így leplezi le a kiállítás Benczurt, Lotzot, Liesenmayert, akik kiszolgálták nagyvoló, de végeredményben hamis és felületes művészetükkel a feudál-kapitalista rendszer népnyúzó uralmát.

Sz. Z.

Budapest, 194 november 26.

Bizottsága

Budapest.

~~120.-~~

~~70.-~~

n 160.-

~~e in Ital. 140.-~~

Fr Szabó Erzsébet

FÜGGETLEN MAGYARORSZÁG

A SZELLEM

FEGYVEREINEL

A haza mindenekelőtt!

— írja pásztorlevelében Vásárhelyi János erdélyi református püspök

Vasárnap az erdélyi református templomokban felolvassák *Vásárhelyi* János püspök pásztorlevelét, amely a mai kötelességekre figyelmeztet.

— Minden erőnk megfeszítésére és összefogására lesz szükségünk — írja Vásárhelyi püspök —, hogy a nagy idők követelményeihez méltóak tudjunk lenni. Minden magyar éber figyelemmel kisérje az idők járását és szigorú lelkiismeretességgel keresse a nemzet, az egyház védelmének érdekében szükséges okos magatartás útját. Az első világháború legnehezebb szakaszában sátáni kisértésnek engedve elvesztette nemzetünk fegyelmét, szilárdságát, hűségét és kitartását. *Annak, ami akkor történt, nem szabad mégegyszer megtörténnie.*

— Vigyázzatok, hogy a rend, a fegyelem, a szilárd összetartozás útjáról senki le ne térjen. Az erős, hűséges történelmi elhivatottságának tudatában élő nemzet, ezeréves multja alapján, *joggal igényli és várja, hogy a kialakuló új európai helyzetben is az ősi nemzetek sorában méltó helyet foglaljon el.* De csak hit által lehettek erősek!

— Keressétek meg mindenkor az adott helyzetben *a kölcsönös segítés, a közérdek önzetlen szolgálatának helyes útjait.* Különösen védjétek, gondozzátok és segítsétek *a hadbavonultak családjait s a hadi árvákat.* A legnagyobbat állítom lelketek elé: a haza mindenekelőtt! A jövendő bizonytalan. Az új esztendő nehéz lesz az egész világra, de mi *mégis reménységgel induljunk el a titokzatos jövendő felé.*

Az ellenséges hírverés nem befolyásolja Bulgária szilárd magatartását

BERLIN, jan. 29.

Illetékes német helyről közlik tájékoztatásul:

A Wilhelmstrassén pénteken egy kérdésre válaszolva megállapították, hogy az ellenség részéről tett kísérletek, hogy Bulgáriát terrorral és ellenséges hírveréssel befolyásolják, meghiúsultak a bolgár kormány és lakosság szilárd magatartásán. Ez az egyértelmű magatartás, amely az egész bolgár nép igazi véleményét visszatükrözi, világosan kitűnik a bolgár parlament csütörtöki üléséből is, amely kifejezetten tudtul adta, hogy Bulgária trácsai és macedóniai területeit meg fogja tudni védeni.

A londoni lengyel kormány miniszterelnöke néhány nap mulva Roosevelthez utazik

Stockholm, jan. 29.

A brit hírszolgálat értesülése szerint *Mikolajczyk* lengyel miniszterelnök előreláthatólag *a jövő hónap elején indul el amerikai útjára, amelyre az eredeti tervek szerint már több héttel ezelőtt felkészült,* de amelyet akkoriban a vörös hadseregnek lengyel területre történt benyomulása következtében előállott helyzetre való tekintettel el kellett halasztania. A lengyel miniszterelnök *Washingtonban tanácskozásokat fog folytatni Roosevelt elnökkel és Hull külügyminiszterrel* a lengyel orosz viszony legújabb fejleményeiről.

Medgyessy Iván — székesfővárosi tanácsnok

A székesfőváros törvényhatósági bizottsága dr. *Homonnay* Tivadar főpolgármester elnöklésével közgyülést tartott, amelyen *Orbay* Dénes tanácsnok bejelentette, hogy a belügyminiszter jóváhagyta a harmadik alpolgármesteri állás szervezése ügyében létesített szabályrendeletet. A napirend többi pontjainak elintézése után a közgyülés *Medgyessy* Iván műszaki főtanácsost *tanácsnokká választotta* meg. *Szendy* Károly polgármester üdvözölte az új tanácsnokot, aki megilletődött szavakkal köszönte meg a törvényhatóság bizalmát.

— **Négyszáz darab cigarettát találtam.** Tulajdonosa átveheti reggel 8-tól 9-ig. Törzsök szobrászművész, József-körút 51. szám alatt. Telefon: 135-138.

Elítélték a kalauzok négy bántalmazóját

A pestvidéki törvényszéken dr. Szücs János tanácsa szombaton több villamosutast vont felelősségre, akik a Hév-villamoson a kalauzokat bántalmazták. Valamennyiük ellen hatósági közeg elleni erőszak vétsége volt a vád.

Az egyik bűnügy vádlottja Horváth János soroksári kovács volt, aki zsebkésével fenyegette meg, majd megütötte Kovács Vendel kalauzt. A vádlott ittasságával védekezett és kijelentette, hogy nagyon sajnálja a történteket. A bíróság kéthónapi fogházra ítélte.

A következő ügy vádlottjai Halász Simon és Kócs Balázs gyárimunkások Buzsik István kalauzt bántalmazták. Kócsot kéthónapi, Halászt háromheti fogházra ítélték.

A harmadik bűnügy vádlottja Csepelkálló Péter gyárimunkás zsebkésével megszúrta Joszkin József kalauzt. A törvényszék ezt a vádlottat kéthónapi fogházbüntetéssel sujtotta. Valamennyi ítélet jogerős.

Légiriadó Londonban

Stockholm, jan. 29.

A brit hírszolgálat jelentése szerint Londonban pénteken este légiriadó volt.

A Kormányzó úr a budapesti helyőrség tisztikarának serlegvacsoráján

A Kormányzó Úr jelenlétében a budapesti helyőrség tisztikara január 28-án este az Országos Tiszti Kaszinóban az évente szokásos serlegvacsorán vett részt.

Ebből az alkalomból vitéz Szombathelyi Ferenc vezérezredes, a honvédvezérkar főnöke Mátyás király hadvezető géniuszát méltatta.

Száz éve születeti

Benczur Gyula

Szinyei-Merse Jenő nyitotta meg az emlékkiállitást

Száz éve van most, hogy Nyíregyházán megszületett *Benczur* Gyula, a magyar festőművészet egyik legnagyobb alakja. A neve korszakot jelent. Közgyüjteményekben, múzeumokban és magánosoknál őrzött alkotásai maradandó, örök értékek.

Már kiváló művészi eredmények álltak mögötte, amikor 1883-ban a magyar kormány hívta haza, mesteriskolát létesített a számára. Ettől kezdve itthon oly fénylő művészpályát futott be, amely elismerésekben, sikerekben a legfelsőbb köröket egyesítette a közönség legszélesebb rétegeivel. A legmagasabb kitüntetésekhez jutott. Az országgyülés benne tisztelte meg a festőművészetet, amikor beválasztották a főrendiházba, a Tudományos Akadémia meghívta tagjai közé, az Egyetem díszdoktora lett.

Hatalmas alkotóerejének megnyilatkozásaként egymásután jöttek létre nagyszabású kompozíciói, amelyek közt főműve a *Vajk megkeresztelése* és a *Budavár visszafoglalása.* Műterme előtt nem egyszer állt meg az udvari fogat s szállt ki belőle valamelyik magas személyiség, hogy megörökítse az arcképfestő Benczur Gyula mesteri ecsetje. Lefestette Ferenc József királyt, a királynét, a trónörököst, egész sorát főraknak, főpapoknak, közéletű nagyságoknak.

A születésének százéves évfordulója alkalmából a Képzőművészeti Társulat rendkivüli közgyülésen emlékezett meg a nagy magyar mesterről. Szülővárosában, Nyiregyházán ugyancsak emlékünnepséget rendeztek. A Szépművészeti Múzeumban *Benczur-emlékkiállitást* rendeztek, amelyet péntek délben nyitott meg ünepélyesen *Szinyei-Merse* Jenő vallás- és közoktatásügyi miniszter. A kiállításon a minisztert *Csánky* Dénes, a Szépművészeti Múzeum főigazgatója üdvözölte. Beszédében méltatta Benczur Gyula munkásságát, rámutatott arra a nagy szellemi értékre, amelyet műveiben a magyarság magáénak mondhat. A kiállítás iránt igen nagy az érdeklődés.

*

— **Benczur-ünnepség Kassán.** A kassai MANSz Benczur Gyula születésének 100. évfordulója alkalmából emlékünnepélyt rendezett, amelyen nagyszámú közönség soraiban megjelent Zakariásné Loosz Irén, a világhírü magyar festőművész unokahúga is. Balassa Jánosné ügyvezető elnök megnyitója után Törökné Törös Borbála ismertette Benczur élettörténetét, különösen Kassán töltött fiatal éveit, amikor tehetsége kezdett kibontakozni. Vetített képekben ismertette ezután világhírü alkotásait. Benczur élete jelképezi az Alföld és a Felvidék szerves és elszakithatatlan együvétartozását: az Alföld szülte, a Felvidék dajkálta, Kassa őrködött álmai felett és Kassa nem engedte, hogy elsikkadjon.

BIBÓ LAJOS

a nagy magyar iró munkásságának harmincadik évfordulója alkalmával megjelent legszebb művei gyüjteményes kiadásának *hat kötete.* Ezt a hat remekműből álló, alant ismertetett jubileumi sorozatot, most kedvező fizetési feltételek mellett szerezheti meg.

Vágja ki és küldje be kiadóhivatalunknak az alanti rendelőszelvényt.

A szerelőkör, a férfivé érés válságának lebegően izgalmas regénye. Az iró szenvedélyes lirasággal átszőtt jeleneteken keresztül érzékelteti az élet és illuziók örök harcát.

Ára félvászonkötésben 16.— P

A **mindenható** szerelem megrázó erejű története. **Egy rejtelmes asszonyi lélek mesteri rajza.** Rohanó eseményekkel viharosan zajló mű, az élet és halál mesgyéjén: a nagy érzések, végzetes kalandok és az izzó emberi szenvedélyek könyve.

Ára félvászonkötésben 16.— P.

Egy kis falusi parasztgyerek története, a hír, dicsőség, gazdagság csúcsáig. **A magyar föld és a magyar lélek himnusza** Bibó Lajos e remekművében talán leghivebben, legjobban rajzolta meg a magyar földnek és népnek lelkét.

Két kötet ára félvászonkötésben 32.— P.

A világháborúk előtti idők hangulatát varázsolja vissza mesterkézzel az iró ebben az aranyhumorú könyvében. Három önkéntes és a körülöttük szereplők életén át pereg az emberi sors életteli vidámsággal, a mindenható szerelem fényében.

Ára félvászonkötésben 16.— P.

A leánylélek hősies, áhitatot keltő titokzatosságának, áldozatos életének csodálatos története egy nagy művész lelkének tükrében.

Ára félvászonkötésben 16.— P

A Függetlenség kiadóhivatalának, Bpest, VIII., József-körút 5. Alulirott megrendelem és kérem postán címemre megküldeni a „Städium" kiadásában megjelent Bibó Lajos: Nincs irgalom, A halott szerető, Meg kell a szivnek hasadni, Utolsó kaland, Halovány virág című hat kötetét félvászonkötésben, összesen 96.— aranypengős árban. A vételárat a szállitástól kezdődőleg, havi 16.— aranypengős részletekben fizetem. Bármely részlet elmulasztásának esetén a részletfizetési kedvezmény megszünik és a teljes vételár esedékessé válik. Fizetendő: Budapesten. A számla kiegyenlitéséig a tulajdonjog fenntartva. A rendelés vissza nem vonható.

a megrendelő aláirása.

foglalkozása.

pontos lakcime.

Kérjük ezen szelvényt kitölteni és borítékban a fenti címre elküldeni.

Megyery Ella írása:

Harctérré váltak Diana istenasszony ligetei az albanoi dombokon

Castelli Romani: Római Kastélyok — így hívják a festői városkákat, falvakat az *albánói hegyek* lejtőjén, ahol Kesselring tábornagy összevonta most csapatai zömét s ahonnan három oszlopban indultak meg a német kötelékek a szövetséges hídfőállások ellen.

Ennek a klasszikus kirándulásnak a római *Campagna* napégetten rozsdavörös síkjára a legfelületesebb turista is nekivág, már csak azért is, hogy helyszínen élvezzen egy-két pohár mészszínű *Frascati-i, Genzano-i, Velletri-i* bort, valamelyik útmenti osteria szőlőlugasában, ezt a felejthetetlen zamatú latin nektárt, amelynek könnyű mámort adó íze, illata mintha régi vulkánok földjéből merítette volna a lángokat.

Mert az eukaliptuszokkal szegett hegyek kagylójában a tűz és víz misztériuma él ma is, akár a pogány istenek korában. Fent: a fekete hegyek: kialudt tűzhányók, a megdermedt láva gigászi tömbjeivel, lent: a két feketetó, a terebélyes *Lago di Albano* s alatta a kisebb, mélyebb *Lago di Nemi*. Mindkettő: vulkánikus vízmeder, amelyeket rejtelmes források táplálnak, rejtelmes patakok vezetnek el a föld alatt a közeli tenger felé; acélos csillogása szép időben egészen idemélik a fákkal, bokrokkal beszőtt ezüst utak között s Frascati híres terraszáról a márványszigetként fehérlő Rómáig is ellátni.

Diana tükre

Lacus Nemorensis: ez volt a Caligula aranyhajójáról is nevezetes tó régesrégi neve *s egész környéke Diana istenasszonynak volt szentelve az ókorban.* Az ő ligetei, templomai állnak itt a Campágna ibolyaszínű ege alatt, a ma harctérré alakult albanoi dombok lankáin; ligasok és barlangok örökzöldje fonta át az istennő márványszobrait, oltárait s a legendákból, amelyek a tó körül keringtek, máig is fennmaradt a elnevezés: *Specchio di Diana: Diana tükre...*

A Galleriának nevezett, széles, magas szerpentinen kanyarogtunk ide a Frascatiból kiinduló lejtőkön, végtelen szőlőmezőkkel, görcsös olajfákkal szegett árnyékos utakon, át az apró, névtelen falucskákon, amelyek főterén elsárgult márványkutak csobogtak s különösen féstült, vörös vállkendős lányok vitték fejükön a vízzel telt bronzvedreket. Sokerkélyes hercegi palazzók előtt álmosan ácsorogtak a nagyszakállú *custodé*-k s ráncosképű, borzashajú öregasszonyok támultak az autónk után, sötét és merev tekintettel, akár a Sybillák...

Balról *Rocca di Papa* valahol előttünk, a csaknem ezerméteres *Monte Cavo* amfiteátrális szikláin, jobbról *Castel Gandolfo*, a pápai nyaraló, sziklafalszerűen uralva az Albanó-tavat, amely mellett valamikor *Aeneas fia, Ascanius* építette fel erődjét, miután Róma elődjének, *Alba Longának* falait áttörette. A boráról különösen híres *Marino* kopár főutcáján, a Colonnák megfeketedett, lassan málladozó palotája előtt, többszáz éves tölgyfaóriások sorfala között kapaszkodtunk fel a halbandús tólapig, amely mellett VIII. Orbán óta már tizennégy pápa nyaralgatott s Róma előkelősége is ide járt ki a hőség elől, ebbe a sziklák és fák közt elvesző tuszkulánumba, amely talán kevésbé gondozott, mint az egyetlen kertnek ható Frascati, de leginkább megőrizte középkori vadregényességét.

Kialudt tűzrétegek felett...

Emlékezetes számomra az 1928-as karácsony, amikor olyanok voltak ezek a különben is komor hegyi városkák, mint a széttaposott hangyaboly! Földrengés rázta meg előző este a nyomorúságos házakat s a halálraijedt lakosság napokig tanyázott a szabadban, szemében azzal a gyerekes rémülettel, amivel csak a természet őserője tudja megalázni az embert. Rossz vidék, veszedelmes talaj ez itt a tetszhalott kráterek között, a tengerhez közel; a kialudt tűzrétegek a lávakéreg börtöne alatt léptennyomon fellobbannak, hánykódnak, sistergenek: a föld, a zsarnok, az örök föld nem hagyja a maga jogát s időről-időre elárasztja félelemmel és szenvedéssel a népet, amelyet megtörni kénytelen, de amelyet négyezer év után sem szeret...

Az utak királynője

A Via Appia, amely, mint a Rómába vezető fővonal, közvetlen célja az ellenséges hadműveleteknek, átvágja ezt az egész Albano-i hegyvidéket s magas falakkal, ciprussorokkal, különösen pedig császárkori síremlékekkel övezve, valóban felejthetetlen élmény!

A bíboros-arany esti órákban kell ide kijönni, mikor az antik vízvezetékek vörhenyes árkádjai szinte rézből kifaragottan ácsorognak a hervadt-rózsaszín ég alatt s az itt-ott még előbukkanó pogánykori kövezet lapos lávadarabjain csak néhány széles, feketekalapos paraszt bandukol, vagy egy-egy magas, kétkerekű *carrolino*, amelynek csikózott ponyvája alatt bort, gyümölcsöt, zöldséget küld be Rómába a kifogyhatatlan kincsű Campagna...

A *Via Appia*, amely most az események előterébe került, *a multban is hadiút volt*, amelyen a világhódításukból visszatérő légiók dübörögtek diadalmasan. Krisztus előtt 312-ben építette *Appio* Claudius censzor s előbb Capuáig, *majd egészen Brindisi-ig, a keleti tartományokba vezető tengeri kikötőig meghosszabbította;* Brindisiben láttam is hatalmas márványoszlopot, amely ennek a nagyszerű útszalagnak, az *„Utak Királynőjének"* végét jelezte.

Az egész félszigetet átszelő út első része *Via Appia Antica* néven ismert s már itt rejlő katakombái miatt is élénken élhet minden rómajáró emlékében. Mily felejthetetlenül hangulatosak az *Antica Osteria Romana* felirású kiskocsmák is mindenütt errefelé az útszélen, ahol valaha a világ legjobb sült csirkéjét, nyerssonkáját hordta fel a római polgárságára oly büszke tulajdonos... s közben a vendég maga húzgálhatta ki a földből hozzájuk a télen is zöldelő friss-salátát, olyan idillikus békében és magányban az ernyős pineák között, hogy itt aztán elfelejthette az egész világot...

„Quo vadis, Domine?"

Velletri, a mai harcok középpontjában álló, volszk eredetű, XII. századbeli városka, szép katedrálisával, művészi középületeivel, ó-keresztény szarkofágokról híres kis múzeumával, már tulajdonképpen csak a *Via Appia Via Ariana* nevű mellékelágazásánál fekszik, harminckilenc és félkilométerre Rómától, tehát vallamivel Nemi és Genzano alatt. *Az út eredeti elnevezése sűrűn változik*, különböző szakaszai szerint más és más nevet, őlt.

A legérdekesebb kilométerek azonban — a *Porta S. Sebastianótól Caecilia* Metella középkori erődszerű sírjáig s a *Casale Rostondónak* nevezett kettős középületig — még szorosan a Via Appia Anticát jelentik (s jóval ezentúl is a Velletri előtti San Gennero-kapuig) a császárkori sírok pompájába belekáprázó idegennek. A Porta San Sebastianotól alig nyolcszáz méterre ott az egyszerű két barokk-kápolna, azon a helyen, ahol a mártírság elől menekülő Péter apostol Krisztussal találkozott s döbbenten kérdezte meg tőle:

— *Quo vadis, Domine? Hová mégy, Uram?*

— *Rómába, hogy másodszor is megfeszíttessem magam!* — *felelte Jézus.*

Péter elértette a célzást s visszatért Nero városába, hogy vértanúhalált haljon.

Ma, az esendő Róma súlyos napjaiban, mintha kétszeres jelentősége lenne a legendának s az Örök Város örök szerelmesei féltő szívvel nézünk *Egéria nimfa mitológiai barlangja felé*, ott a Via Appia-i Szent Berkekben, ahol az istennő valaha elárulta *Numa Pompiliusnak*, Róma második királyának: hogy védje meg városát az ostromlók ellen?

Hanyatló szakma

Steiner urat, a Fudrusz-utcai bérház tulajdonosát most ítélték el jelentékeny pénzbüntetésre. Ötemeletes központi fűtéses bérházában nem fűttetett, a lakók dideregtek és melegvizet sem kaptak. Ezzel szemben a háztulajdonos a saját lakásába kályhákat állíttatott be és külön csövön kapta fürdőszobájába a melegvizet, annyit, amennyire csak szüksége volt. Igy maga jelöl a háborús korlátozás kellemetlen következményeit elhárította, miközben a panaszkodó lakókat azzal vigasztalta, hogy a mostani rendkívüli időben mindenkinek áldozatot kell hozni. Örá természetesen ez nem vonatkozhat, mert ő kivételes lény. Ime egy fülöncsípett ember abból a fajtából, amelyik az összefogást úgy értelmezi, hogy az emberiségnek az ő bérpalotái érdekében kell összefogni, a lemondás pedig azt jelenti, hogy az ő kényelme, fűtött lakosztálya és melegvize érdekében a többieknek dideregniök és nélkülözniök kell. A fajta, melyet ez a Steiner képvisel, nemcsak közútálatnak örvend, hanem hanyatlóban is van. Még pöffeszkedik, alakoskodik, de előbb-utóbb odakerül a bíró elé, kiszabják rá az ítéletet s nevét a nyilvánosság elé viszik, mint riasztó példát. Van itt még az ingyenélőknek egy csoportja, mely hangzatos nevek alatt üzi a semmittevést, lefölözi mások munkájának eredményét, de napjaik már megszámláltattak. Ha valaki tisztességgel gyűjtött vagyonából bérházat vesz, földet, vagy értékpapírt, ez magánügy, de az élősdi szakmák felszámolás alá kerülnek. Mindinkább nem fogják tűrni, hogy az ilyen Steinereknek csupán az legyen a tevékenységük, hogy a többi embereket megrövidítsék, szegényebbé és beteggé tegyék. A különféle magánzóknak, vagy ilyenolyan tulajdonosoknak valami komoly szakmát kell választaniok sürgősen, mert elég volt, hogy csak a mások által termelt javakat fogyasszák, annak is a javát s a legtöbbjét. Ez még nincsen benne a büntetésben, de benne van a többi dolgozók életében.

B. Gy.

KÖZELLÁTÁSI ÉRTESITŐ

Tojás, kolbász és burgonya kiszolgáltatása

A főváros közellátási ügyosztálya közli, hogy a VIII. számú „külön hússzelvényre" február 5-ig bezárólag, a „B"-jelű húsjegy szelvényére szokásos mennyiségű, bármely húsból készült kolbászárut lehet kiszolgáltatni.

A fővárosban és a környéken február 5-ig az *idei közellátási szelvényiv* 5. számú szelvényére szelvényenkint 1 darab *tojás* szolgáltatandó ki. A kereskedők a beszedett és 100 darabonkint névvel ellátott ivekre ragasztott szelvényeket a tojásnagykereskedőknél a lejárattól számított 8 napon belül további tojásmennyiségre válthatják be. A tojáskészlet esetleges kimerülése folytán be nem váltható szelvényeket február 15-ig az élelmiszer-ügyközpontnál (III., Lajos-utca 34.) a környéken pedig a helyi kirendeltségeknél kell beszolgáltatni.

Budapesten és a hozzácsatolt megyei városokban és községekben *a burgonya vásárlására szolgáló szelvényiv* 21. számú szelvényére február 1—7-ig 1 kilogramm *burgonya* vásárolható. A következő, 22. számú szelvényre *már most* február 1-től 7-ig *beváltható*, tehát *ezalatt az idő alatt a két szelvényre összesen 2 kilogramm burgonyát lehet vásárolni.*

—□—

Jól öltözködik? Takarékosan öltözködik? Luxustextiltől. Teréz körút 18.

A mai magyar államterületen harminc esztendővel ezelőtt évente 50.000 embert ölt meg a gümőkór, ma 21.000-et. Mindez a tuberkulózis elleni céltudatos küzdelemnek köszönhető.

Novemberben elkövetet rablógyilkosságot fedeztek fel Sopron megyében

Sopron, jan. 29.

A kapuvári járásban levő Veszkény kisközség lakosságát nagy izgalomban tartja az a rablógyilkosság, amit most fedeztek fel.

Az áldozat a módos *Hegyi* Antalné, akihez beállított *Tő* Rudolf egykori cirkuszi szolga azzal, hogy Edvéről jött Hegyiné húgától, aki ott van férjnél. Az üzeni neki, hogy

most lesz a leánya esküvője és meghívják erre az alkalomra.

Kocsival várják a beledi állomáson, ahonnan azután majd elhajtatnak Edvére a lakodalmas házhoz. Az asszony hitt az ismeretlennek, felkészülődött az útra és el is indult. Nyugodtan utazott Beledig, ott leszállt a vonatból és a kis állomáson kereste testvére fogatát, de e helyett Tő Rudolf és felesége, valamint egy fiatal legényke állt a lámpa gyér világosságában. Elvették a csomagját és

biztatták, hogy vágjanak neki az útnak gyalogszerrel, hiszen úgy sincs messze.

A gazdag asszony soká húzódozott, de végül nem tudott ellenállni a rábeszélésnek. Nekivágtak a későesti sötétségnek.

A továbbiakat azután már a csendőri nyomozás állapította meg.

Addig jutottak ki a faluból, amikor

Tő Rudolf leütötte Hegyi Antalnét és addig verte a fejét, amíg ki nem szenvedett.

A felesége és a legényke szemeláttára feltépte mellén a ruháját *kivette azt a kis vászonzsákot, amiben a pénze volt.* Nyolcezer pengő és százharminchat darab húszdolláros bankjegy volt a zsákmány. Amikor így kifosztotta áldozatát,

holttestét beledobta a közeli kútba.

Arrafelé télvíz idején teremtett lélek nem jár, így tehát homály borult a szörnyű bűntényre.

November óta elcsendesedett minden. Az utóbbi napokban azonban az edvei rokonok érdeklődni kezdtek, hogy mi van Veszkényben, mert Hegyi Antalnétól régen nem hallottak hírt és ekkor

megdöbbenve fedeztek fel, hogy nyomtalanul eltünt.

Veszkényben mindenki azt hitte, hogy Edvén tartózkodik, azért nem keresték. A csendőrség azután csodálatos gyorsasággal lerántotta a leplet a gyilkosságról.

Hangversenyek

RÓZSAVÖLGYI RENDEZÉSEI:
Ma: Cselenyi. Müv. Háza d. u. 3. Hétfőn: Stravinsky: Petruska. Bartók, Ravel, Ibert, Hindemith, Honegger. Vez.: Robert György. Közr: **Korch, Belder.** V. ½7.

Geszler zenekari szerzőlest 1-én. Vez.: Rajter. Közr.: Váczi, Wehner. Z. ½7.

WALDBAUEREK UTOLSÓ
estje 3-án. Schönberg (Rózsa Verával). Dohnányi, Haydn, vonósnégyesek. Z. 7.

LIONTAS DALESTJE 4-én
Händel, Schumann, Liszt, Strauss, Donizetti, Verdi, Puccini stb. Z. 7.

VIDAMSÁG HANGVERSENY
6-án V. ½7. Közr.: Muráti, Latabár, Kiss Manyi, Billesi, Turay, Pethes Sándor, Vaszary Piri, Pozsonyi Ilona, Kazal László, Hegyi—Magyari, Ráthonyi — Lugossy, Szendi, Dankó.

BEETHOVEN III. ÉS V.
szimf. 8-án Z. ½7. Vez.: Komor.

JARAY DALESTJE 14-én.

*

Komikusok Paródéja

Vasárnap, febr. 6-án d. u. ½4. Z. Kiss Manyi, Latabár Kálmán, Vaszary Piri, Greguss Zoltán, Rácz Vali, Rózsahegyi Kálmán, Türk Berta, Pécsi Öregdiákok, Rátkay Márta, Kazal László, Vágóné Margit, Don Alfonso, Ursula. Szendrő József. 3 órás farsangi revüvel. Jegyek 111—111, a Zeneakadémián és jegyirodák.

*

HARMÓNIA

Ma Brahms IV. vez. Paul

Geszler zong. vers. (Bemutató). Dukas: Bűvészinas. Közr.: Wehner Szőv. Zenekar. V. 4.

Wiener Sängerknaben

I. hangv. febr. 1. Magy. Müv. Háza. ¾7. II. hangv. febr. 2. Zeneak. 4. III. hangv. febr. 2. Zeneak. 7.

Beethoven-est

Közr.: Rösler, Dohnányi II. 4. V. ¾7. (Mestermüv. bérl. VI.)

Op rett estek Filharmónikusokkal

febr. 5. Strauss-est. Vez: Ferencsik. Bérlet 8 P-től. Prospektus.

Mozart estek

Szőv. Zenekarral. I. est febr. 9. Vez.: Cailléry. Közr.: Faragó. Bérletek nagy kedvezménnyel, prospektus.

*

KONCERT RENDEZÉSEI:
DANIEL—MARTZY MATINÉ MA.
Zeneak. 11. Jegyek pénztárnál.
VÉGH QUARTETT DOHNANYIVAL
febr. 7. Mozart: Dissonanzen qu., Brahms: zongoratrös, Debussy quartett.

Unger-Csajkovszky V.

szimf., hegedűverseny, Diótörő febr. 7. B. H. Z. Közr.: Lengyel Gabriella.

VARGA TIBOR HEGEDŰEST
filharmoniai kambarazenekarral febr. 8. (V. ¾7..)

MAGALOFF ZONGORAEST
febr. 10.

ZENEKARI HANGV. 11-ÉN. FERENCSIK GONDA LUCY
vez. közr.
Martzy, Cserfalvy, Jancsin, Batári,
Műsor: Vivaldi négyes és kettős hegedűverseny. Liszt, Schumann zongoraversenyek.

SOLYMOS—SZERVANSZKY SZONATAEST
15-én. Stravinszky duó, Debussy, Mozart. Beethoven szonáták.

A Vers nagymestere! II. rész febr. 20. teljesen új műsorral a legkiválóbb előadókkal. Konferál: Gobbi Hilda (Zeneak.).

Csajkovszky—Liszt est febr. 22. Vez.: Unger, közr.: Dániel Ernő, B. H. Z.

Dohnányi—Zathureczky II. szonátaest 23.

Ungár Imre zongoraest 24-én.

*

Dr. EMBER NANDOR
spanyol zongoraestje holnap ½7. Z. (Marnitz rendezés). Jegyek a Zeneakadémián.

*

Az 5 Vagabund jazz karneváljа

Európa legjobb jazz-paródistái rendezik folyó hó 30-án este 6 órakor a Magyar Művelődés Házában az idei magyar hangversenyévad egyik legkiemelkedőbb eseményének ígérkező estjüket. Budapest kedvencei, a Vagabundok Magyarországon még sohasem látott újszerű jazz-paródiákat mutatnak be. Rajtuk kívül fellépnek még Diana Clayton, Goll Bea, Ráthonyi Róbert, Lugosi György, Kazal László, Miloga L., Bar a Anci stb. Érdekes táncverseny lesz a műsorban a legszebb budapesti táncosnők: Kardos Magda, Lux Marietta, La Bella Martha, Borbíró Andrea és az Arizona-balett részvételével. Zenéről Szabó Quitter 15 tagú monstre zenekara gondoskodik, azonkívül érdekes műsorszám a Patkány jazzgitár-együttes bemutatkozása.

40 éves a MÁTYÁS PINCE — 1904 JANUÁR 30. 1944 —

Benczur Gyula hires milleniumi festménye

A kép hetven alakja közül már csak hárman vannak az élők sorában

A képviselőház szerdai ülésén, amelyen a Kormányzó huszéves országlásának megörökítéséről szóló javaslatot oly lelkes ünneplés közepette fogadták el, hozzájárult a Ház az elnök ama indítványához, hogy *Benczur* Gyula híres festményét, amely a milleneumi országgyülés *Ferenc József* király és *Erzsébet* királyné előtti hódolatát tolmácsolja és jelenleg a Ház olvasótermét disziti, a képviselőház tiszteletének, szeretetének és ragaszkodásának jeléül vigyék át a királyi palotába. A hatalmas kép, amely méreteiben éppoly monumentális, mint amilyen tökéletes müvészi kivitelben, azt a jelenetet ábrázolja, amikor *Szilágyi* Dezső, a képviselőház elnöke, az országgyülés hódolatát fejezi ki a királyi pár előtt. A festmény, amely reprodukciókban gyakran látható, egyike *Benczur* Gyula legtökéletesebb alkotásainak.

A kép — mint már mondottuk — a milleneumi országgyülés hódolatát ábrázolja, a királyi palota trőntermében. A festmény balszélén bíborral letakart emelvényen *Erzsébet* királyné ül talpig feketében, fején gyémánt diadémmal, kezében legyezővel. Kissé előbbre áll *Ferenc József* piros honvédhuszár egyenruhában, fehér-arany sujtásos mentéje panyókára vetve, balkezében kucsmáját szoritja és hallgatja a beszélő Szilágyi Dezsőt. Az emelvény körül és végig a teremben zászlóerdő. Hetven alakja van a képnek, néhány hölgy, de a legtöbb férfi. Pompásabbnál-pompásabb diszmagyarok és csillogó uniformisok feszülnek a kép alakjain. Közvetlenül a királyi pár mögött és körötte állnak: *Andrássy* Aladár gróf, *Széchenyi* Gyula gróf (pallóssal a kezében), *Szapáry* Géza gróf, *Frigyes*, *Rajner*, *Lipót* Szalvátor, *József*, *Károly* István főhercegek, *Ferdinánd* nagyherceg, *Andrássy* Géza gróf, *Nádasdy* Ferenc gróf, *Széchenyi* Imre gróf és egészen a kép szélén *Keglevich* István gróf, amint a zászlót mélyen meghajtja a királyi pár előtt. Tovább a másik oldalán *Paár* Ede gróf, *Andrássy* Aladárné grófné, *Fejérváry* Géza báró, *Perczel* Dezső, *Erdély* Sándor, *Jósika* Samu báró, *Lukács* László, *Bánffy* Dezső báró, *Josipovich* Imre, *Darányi* Ignác, *Wlassich* Gyula, *Dániel* Ernő báró, *Hadik-Barkóczy* Endre gróf.

A királyi pártól kissé oldalt áll lila ornátusban *Csáky* Károly gróf, a későbbi váci püspök, amint magasra tartja a keresztet. A király előtt a terem közepén fekete diszmagyarban *Szilágyi* Dezső. Impozáns alakja valósággal parancsolóan tekint le a képről. A müvész azt a jelenetet örökitette meg, amint *Szilágyi* Dezső beszéd közben jobbkezét előrelendíti, mig balja kardja markolatán pihen. Mögötte és kétoldalt körötte állanak azután *Miklós* Ödön, *Károlyi* Tibor gróf, *Vaszary* Kolos, *Széll* Kálmán, *Csáky* Albin gróf, *Tisza* Kálmán, *Schlauch* Lőrinc biboros, *Császka* György érsek, *Batthyány* Lajos gróf, *Festetics* Tasziló gróf, *Esterházy* Pál herceg, *Zichy* Jenő gróf, *Khuen-Héderváry* Károly gróf, *Tisza* István gróf, *Dessewffy* Aurél gróf, *Szász* Károly, *Zelenka* Pál, *Apponyi* Albert gróf, *Falk* Miksa, *Teleki* Sándor gróf, *Berzeviczy* Albert, *Andrássy* Gyula gróf, *Andrássy* Tivarad gróf, *Wekerle* Sándor, *Csekonics* Endre gróf, *Karátsonyi* Jenő gróf, *Fenyvessy* Ferenc, *Podmaniczky* Frigyes báró, *Ribáry* József, *Rohonczy* Gedeon, *Apponyi* Lajos gróf.

A kép jobbsarkán az emelvényen a következők láthatók: *Izabella*, *Auguszta* és *Stefánia* főhercegasszonyok, *Bádeni* Kázmér gróf, *Goluchovszky* Agenor gróf, *Krieghammer* báró, *Nigra* olasz nagykövet, *Széchenyi* Béla gróf. és *Liechtenstein* János herceg.

A kép figurái közül *ma már csak hárman vannak az élők sorában: Auguszta* főhercegasszony, *Lónyay* Elemérné hercegnő (az akkori Stefánia-főhercegnő) és *Batthyány* Lajos gróf.

A kép alatt réztábla hirdeti, hogy a festményt *Benczur* Gyula alkotta és szentiváni *Mészáros* Károly dr. hagyományozta a magyar nemzetnek

A hetven alak valósággal reprezentálja a századvégi Magyarországot. A magyar közélet legjelesebbjei állanak a királyi pár előtt, izzó hazaszeretettel, lelkes hódolattal s a királyi pár mély meghatottsággal fogadja ezt a hódolatot. Egy boldog ország boldog vezetői tekintenek le reánk erről a képről, egy nagy uralkodó, egy fenkölt lelkü királyasszony és az ország sorsának irányitói, akik *hittel és meggyőződéssel vallották és szolgálták — a liberális eszmét.* A ma sokat támadott és annyiszor elhantolt liberalizmus, *a magyar szabadelvüség legjelesebbjei, országépitésük, ország-naggyátételük legszebb idejében*, az ihletett müvész zsenialitásából született képen ott állanak és a vásznon szinte megelevenedő alakjuk örök időkön át hirdetni fogja a magyar liberalizmus fénykorát, a magyar szabadelvü politikusok emberi és politikai nagyságát és példaadó magyarságukat.

A kép most a királyi Várba kerül, oda, ahol a felejthetetlen jelenet lejátszódott és a királyi Vár termének egyik faláról fogja hirdetni a késő utódoknak eleik nagyságát.

HALÁSZ ERNŐ

Beszélgetés szentiváni Mészáros Ervin kapitánnyal, szentiváni Mészáros Károly dr. tiával

A nagyértékü történelmi mü áthelyezése alkalmából volt szerencsém beszélgetni *Mészáros* Ervin kapitánnyal, a hagyományozó fiával, az ismert, népszerü vivóbajnokkal, aki a képről a következőket mondotta:

— Édesapám most negyvenkét éve, hogy meghalt. Neki a milleniumi ünnepségek után emlitették barátai, hogy milyen rendkivül érdekes volt a hódoló diszfelvonulás I. Ferenc József király előtt és hogy ezt a történelmi pillanatot az utókor számára meg kellene örökittetni. Édesapám ezt az ötletet igen helyesnek találta és készséggel vállalkozott rá, hogy a tervet megvalósittatja. Azon tanakodtak, ki volna méltó Magyarországon ennek a nagy müvészi feladatnak megoldására.

— A választás Benczur Gyulára esett, aki ezt a nagyjelentőségü müvészi munkát természetesen örömmel és lelkesedéssel vállalta. Kiválasztották Magyarország személyiségei közül azokat, akiket legméltóbbaknak tartottak arra, hogy erre a festményre kerüljenek. A kiszemelteknek *Benczur* Gyula személyesen irt levelet s felkérte őket, látogassák meg mütermében. Közbeesőleg megjegyzem, hogy az urak nagyrészét, akik a képén szerepeltek, nekem személyesen is volt szerencsém ismerni.

— A felszólitottak, ezek a kiváló személyiségek, mind szivesen állottak *Benczur* rendelkezésére és modellt ültek a festőmüvésznek a „Hódoló diszfelvonulás" cimü monumentális munkájához. *Benczur*, elkészülvén müvével, azt az Andrássy-ut végén lévő Szépmüvészeti Muzeumban állitotta ki először, ahol az egész ország érdeklődése nyilvánult meg aziránt, az ország minden részéből valósággal zarándokoltak a nagyszerüen sikerült remekmühöz.

— Édesapám halála után *Zsitvay* Tibor, a képviselőház akkori elnöke, azzal a kéréssel fordult az örökösökhöz és elsősorban hozzám, hogy adjam hozzájárulásomat ahhoz, hogy a történelmi nevezetességü képet a muzeumból átvigyék a képviselőházba és ott helyezhessék el. Én természetesen ehhez a hozzájárulásomat az örökösök nevében megadtam. Szóval a kép a képviselőházba került és azóta is ott diszelgett a képviselők számára fenntartott olvasóteremben.

— Most, körülbelül két hete, arról kaptam értesitést, hogy a képviselőház jelenlegi elnöke, *Tasnádi Nagy* András, azt fogja inditványozni, hogy a hódoló diszfelvonulást ábrázoló festmény a képviselőházból a királyi Várpalotába kerüljön.

— Ehhez a tervhez az elnök ur az én, mint a hagyományozó fiának hozzájárulását kérte. Természetesen nyomban azt feleltem, hogy a tervhez kész örömmel hozzájárulok és *boldog vagyok, hogy a Főméltóságu Ur előtt ilyen formában is megnyilvánuló nemzeti hódolat és szeretet kifejezésében magam is részt vehetek.*

— Meggyőződésem szerint a festmény, melynek egyébként is a királyi Várpalota trónterme a szintere, inkább való a királyi palotába, mint a képviselőházba. Igy hát oda is fog kerülni, ami természetszerüen nem zárja ki azt, hogy továbbra is hozzáférhetővé maradjon a nagyközönség részére, mely ebben a történelmi emlékben most majd a Várpalotában fog gyönyörködni.

SZOMORY EMIL

A háztartás gondjait

könnyebben viseli el minden asszony, ha mindennap gondol arra, hogy egészségét megóvja, testi és lelki erejét épségben tartsa. Ügyelni kell a család, de elsősorban a saját táplálkozására.

Az erő és egészség fenntartását, fokozását a legbiztosabban azzal éri el, ha reggelire, uzsonnára 1—2 csésze Ovomaltine-t iszik.

Az Ovomaltine tőményen és jófzü alakban nyujtja mindazt a tápértéket, tápsót,

vitamint,

amire ma nőnek és férfinak a fokozott életkövetelmények mellett szüksége van.

Amint az acél rugalmasságát, erejét egy minimális nemes fém hozzáadásával fokozni lehet, úgy hatványozza a napi tápérték hatását az Ovomaltine.

Ára a doboz nagysága szerint 1.25, 2.50, 4.50, P

Minden dobozban 8—10 %-os visszatérítési szelvény!

KALAND A FOGASKEREKÜN

Kevés kilátástalanabb vállalkozásba kezdhet az ember, mintha elhatározza, hogy megismeri a várost, melyben él. Megismerni Budapestet? Csak fel kell menni a Svábhegyre, a Jánoshegyre, a Gellérthegyre, vagy a Hármashatárhegyre, bármelyik budapesti csucsra, vagy valamennyire, hogy minden részletében magunk alatt lássuk a lomha, nagy városbirodalmat és máris meghátrál bennünk az önhitt bátorság. Sem kiismerni, sem megismerni nem lehet az életnek ezt a folyton fortyogó üzemét, melyet oly különböző érdekek és erők tartanak munkában. Füst, köd, pára borul második égboltozat gyanánt az épületek nyája fölé, melyeket kerületek, utak, utcák, terek rendszere tart kordában, hogy szét ne szaladjanak a világ minden tája felé. A közlekedés és a világitás a nagyváros két legfontosabb tevékenysége süketit és bódit a hangok és szinek zajával, lármájával, a fények villanásával és villódzásával. Mi lenne itt az emberek jövése-menése, lótása-futása, s széguldó szállitása nélkül? Mi lenne, ha a lámpák, fényrudak és fénybetük nem gyulnának ki szürkületkor, hogy virradatig szórjanak hasznos világosságot s árasszanak kellemes hangulatot az emberek körül? Budapest utcáin és épületeiben egy és egynegyedmillió ember szinte szünet nélkül tevékenykedik, szolgálja és élvezi az életet, robotol és szórakozik, vágtat, lohol, sétál és ténfereg, dolgozik, dolgozni szeretne és lopja a napot. Hányféle érdek, hányféle cél, hányféle becsvágy, mily sokféle módszer fut egymás mellett és rohan egymásba?

Vannak önhitt emberek, akik ilyeneket mondanak: „Én ugy ismerem ezt a várost, mint a tenyeremet!" Az ilyen szájhős még sosem nézett a tenyerébe. Pedig tulajdonképpen milyen egyszerü. Mi is ez a nagy területen szétterülő sok ház a Duna két partján, zömök hegyeink oldalán és tetején? Gyárak, mühelyek, hivatalok, üzletek, iskolák, kaszárnyák, templomok s lakóházak közössége. De hogy az utak, az érdekek, az érzések és a gondolatok minden egyes embertől hányfelé ágaznak, kanyarodnak, milyen sok irányba sugároznak az agyak, a lelkek és az ösztönök, az hogyan férhet el valakinek a tenyerében? Budapest félelmes és kiismerhetetlen, mint minden nagyváros. Bölcsőnk, börtönünk, vágóhidunk, kitartottunk és eltartónk, Mecenas és Harpagon, édes és mostoha. Nincs szebb a világon, gondolom a fogaskerekün lefelé haladva. Ugyanakkor megüti fülemet egy mögöttem ülő nő hangja:

— Én csak annyit mondok, hogy szerencsés, aki ma meghal, s boldog, akit tegnap temettek.

Hirtelen rátekintek a városra, erre az óriási opálkőre, hátha meghallotta ezeket a sötét szavakat, s valami jellel megbiz, hogy válaszoljak. Az opálváros nem törődött velünk itt a sárga kocsiban, páváskodva, hiun opalizált, pislogtatta tejben uszó szineit, fényeit s édes kacérsága feledtetett velem minden bajt és szomoruságot, amit a szép látvány felszine eltakar. Összeráncoltam homlokomat, az asszony elé álltam és szurós tekintettel néztem reá.

— Mielőtt olyanokat károg, mint az előbb, nézzen le arra a gyönyörüségre.

A csinos, izlésesen öltözött nő meglepetve hallgatta érdes szavaimat. Aztán leirhatatlan hangon, lefesthetetlen arckifejezéssel igy szólt:

— Könnyü magának. Maga már egy vén ló, de én még egy fiatal őzike vagyok.

Ez a durvaság végigvágott arcomon, szivemen, lelkemen, önérzetemen, hiuságomon, szerény életkedvemen. Az egyszerü leszólás rekedt gorombasága érthetetlenül feldult s érzékenységemben szinte megmagyarázhatatlanul megnőtt. Fájdalmas és szégyenteljes jele, mint egy korbács nyoma, talán sohasem fog elmulni. Az eset után feldultan hazaszaladtam, hogy gondolkozzam a különös izgalmon, amelyet egy ilyen semmiség tudott felkavarni bennem.

Kemény Simon

A késői őszi buza- és rozsvetések érzékeny fagykárokat szenvedtek

A legutóbbi hivatalos vetésjelentés közzététele óta eltelt háromhetes időszak nagyobb részében rendkivül hideg uralkodott. A *talajfagy* ezek folytán tovább vastagodott s az ország sok vidékén 70 centiméternél, könnyebb homoktalajokon pedig helyenként 90 centiméternél is mélyebbre terjed. A *csapadék* mennyisége az ország területének csaknem kétharmadán meghaladta az átlagot. A *hóréteg vastagsága* az ország legtöbb vidékén meghaladta a 30 centimétert és egyes helyeken 70—80 centiméteres hótakaró feküdt a földeken. Nemcsak a januári hideg volt egészen rendkivüli, hanem *a február is a század leghidegebb négy-öt téli hónapja között foglal helyet.* Az ideihez hasonló hótömeg az ország egész területét nézve ebben a században csak 1906/7 telén halmozódott fel. *A mezőgazdaságra ez az időjárás nem volt kedvező.* A vetéseket vastag és sok helyen jeges felületü horéteg boritja, ami azért aggasztó, *mert a befulladás és kipállás veszélye fokozottabban fennáll.* De nem kedvező az idei hosszu tél a mezőgazdaságra azért sem, *mert a tavaszi szántási és vetési munkálatok megindulását erősen hátráltatja.* Az *őszi vetéseket* még mindig vastag hótakaró boritja. A legérzékenyebb fagykárokat szenvedték, a repce, az őszi árpa, az őszi len, *az őszi buza- és rozsvetések közül pedig a késői vetésüek.*

Negyvenhét városháza-terv

A központi városháza ujjáépitésére irányuló tervpályázat március elsején lejárt. Az előirt határidőig *negyvenhét pályamunka* érkezett be a következő épitészektől:

Gyenes Lajos, Rados Jenő dr. (2 terv), Weichinger Károly, Pőcza és Winckler, Zombori József, Gregersen Hugó, vitéz Martonkényi Imre, Váczi Hübsch Kálmán, Maróthy Géza, Horváth László Elemér, Nagy Márton, Lauber László, Preisich Gábor, Hejsa Károly, Wälder Gyula, Major Máté, Janáky István, Krompecher László, Horváth Szabolcs (2 terv), Wanner János, Wigan László, Körmendi Sándor, Medgyaszay István és Fischer József királyi tanácsos, Irás Béla, Frey Gyula, Gerlóczy Gedeon, Richmer Pál, Árkay Bertalan, Hönsch László, Schell József, Weltzl János, Tattay György, Tóth Imre és Müller Antal, Halász András, Schömer Ferenc és Ervin, Misley Sándor és Hübner Tibor, Lechner Loránt, Kamil és Ödön, Hack Győző, Rimanóczy Gyula, Pogány Móric, Kollár Gyula, Lehoczky György, Henny Ferenc, Heim Ernő és Sztojka József, Bartalics Emil, Olgyai Aladár és Viktor, Szegedről küldte be pályázatát Sebestyén Endre, Pécsről pályázott Perneczky Sándor. Elkésve adta be a pályázatát Ebner Miklós.

A tervpályázat dijazására *154.000 pengőt* forditanak. A birálóbizottság a jövő héten ül össze elsőizben. Tekintettel azonban arra, hogy egy-egy tervpályázat az összes rajzokkal mintegy ötven kiló sulyu iratmennyiséget foglal magában, a zsüri munkája igen nehéz lesz és teendőivel csak körülbelül juniusban tud végezni. Az uj városháza megépitésére 22 *millió pengőt* irányoztak elő. Ezt az összeget már biztositotta is a polgármester.

Iskolák • Internátusok • Oktatás

Nyelvoktatás

The Entertaining English Circle

cordially invites **English** speaking ladies and gentlemen Meetings are held on Wednesdays at 8 p m in the „English Room" of the Pannonia Coffee House Rákóczi u 5 Please note the day, time and address and pay us a visit

Az „ENTERTAING ENGLISH CIRCLE" vezető (angol születésü) tanár oktatása mellett márciusban kezdődnek, gyenge és erős haladóknak **UJ TANFOLYAMOK KEZDŐDNEK.** Külön csoportok gyermekek részére. Érdeklődni és beiratkozni lehet naponta délután 5—8-ig az „ORIGINAL ENGLISH COLLEGE"-ban. VII., Erzsébet-körut 42. I. 4. Telefon: 221-959

UJ ANGOL

nyelvkurzusok március 4-től minden fokon. Magánórák Szórakoztató gyakorló esték vasárnap és csütörtökön ½9-től. Fiatal angol vezetők.

CITY COLLEGE

IV., Eskü-tér 8 Telefon: 382-465

Főzőtanfolyam

Állandó szakácsművészeti

főzőtan olyamunkra beiratkozás

Magyar Szakácsok Köre, Rákóczi-ut 38. Telefon: 132-588.

Egyenruháját és felszerelési cikkeit rendelje és vegye **békebeli BLUM** és Testvére cégnél IV. Váci-u. 22 (Piarista-palota)

A világjáró

Alulirott soha se volt abban a meghatott, vagy udvarias helyzetben, hogy szimpátiáját, tiszteletét vagy csak egyszerü megértését is tolmácsolhassa a vegytiszta világjáróknak, akiket azért nevez vegytisztáknak, mert megállapitható, hogy kétségtelenül nehéz vállalkozásukhoz a hasznosnak, jónak, szépnek vagy közérdekünek egy árva atomusa se vegyül. Nem vegyül akkor sem, ha ezt a vállalkozást, amelynek a lényege az, hogy gyalogszerrel keresztüljárják a világot, valami groteszk mellékteljesitménnyel komplikálják. Ilyen például az, hogy egy üres bölcsőt tolnak, vagy egy üres hordót hengergetnek maguk előtt, hogy falábat kötnek a talpuk alá, hogy az egész ut folyamán kizárólag növényi eledelekkel táplálkoznak, vagy hogy asszisztenst visznek magukkal, aki a fotografiájuk árusitásával teszi lehetővé, hogy bámulóik örök emléket szerezhessenek róluk, amit kései ivadékaik számára is megőrizhetnek.

Vannak ezek között a világjárók között, akik a nagyobb tudományos nyomaték kedvéért hajlandók professzori cimet is viselni anélkül, hogy ehhez akármelyik egyetem segitségét vagy hozzájárulását is igényelnék, tisztán a tradició alapján, amely ezt a rangjelzést — szinlapi használatra — a hires büvészeknek és mutatványosoknak is engedélyezte. De ez a professzori cim se volt alkalmas arra, hogy szőrszálhasogatóbb érdeklődők számára az ilyen vállalkozások értelmét világosabbá vagy hozzáférhetőbbé tegye. Mert akármilyen kényelmetlen produkció is kilométerek tizezreit végiggyalogolni csak azért, hogy az ember a feladat végén megint ott legyen, ahonnan az elején elindult, ettől se a tudomány nem lesz tudományosabb, se a beteg egészségesebb, se a tojás olcsóbb, se a hideg kályha melegebb. Szóval ez az égvilágon semmi erkölcsi vagy gyakorlati hasznot a közönség számára nem jelent. Annál sulyosabb inditéka tehát a lehangoló gyanunak, hogy Prof. Világjáró, akár üres gyermekkocsi tolásával füszerezte a vállalkozását, akár beérhetőnek vélte magával a nyers teljesitménnyel, tulajdonképpen egy nagy koldulási távüzemet maszkirozott tudományos vagy sportprodukcióvá. Ami a közérdeklődés dekórumát nem igénvelheti ugyan, de indokolttá bizonyul, ha kiderül, hogy jobban megélt belőle, mint ha az utcasarkon várta volna levett sapkával a közönség szives támogatását.

Tisztában kell lennünk vele, hogy több gazdagodást a tudomány, vagy több hasznot a gyakorlati élet javára a Jean Vaudreil hasonló vállalkozásától se várhatunk. Mert ő se tesz egyebet, amit elődeinek immár unalmasan hosszu sora cselekedett. Körül gyalogolja a földet kizárólag azzal a célzattal, hogy odaérjen vissza, ahonnan elindult. Se időt nem akar javitani, se taligát nem tól maga előtt, sőt kollégáinak azt a kedvelt pontját se vette a programjába, hogy egy fillér nélkül vág neki az utnak. Szóval, a vállalkozása külső körülményeiben semmi ujjal nem szolgál.

És a krónikás még sincs abban a helyzetben, hogy a Jean Vaudreil vállalkozását a többi hasonlóval egy zsákba hajitsa. Ez a Jean Vaudreil, aki utja során a héten érkezett Bécsbe, miután eddig jó pár ezer kilométert hagyott a háta mögött, belga ember. Hadirokkant. A világháboruban mind a két lábát elveszitette. Azóta műlábakon jár. És tizenöt esztendeig élt igy, amikor elhatározta, hogy a műlábaival keresztülgyalogolja a világot. Még pedig ugy, hogy senkitől se kér és senkitől se fogad el semmiféle anyagi támogatást. Mert nincsen rászorulva. Módos ember.

Mi az, ami mindebből nyilvánvaló?

Először is az, hogy az orvostudomány és segédipara jól végezték a dolgukat. Ha Jean Vaudreil a műlábaival a világot keresztülgyalogló utra mer vállalkozni, akkor ezek a műlábak kitünőek.

Ez az egyik tanulság. A másik pedig az, hogy Jean Vaudreil kitünő müködésük ellenére sincs a tökéletességükről meggyőződve. Kételkedik bennük. És a lehető legnagyobb teljesitmény próbáját kivánja, hogy megnyugodhassék és teljes érvényü embernek érezhesse magát. Mert más inditéka annak, hogy minden külső szükség kényszere és minden egyéni haszon vágya nélkül magára vegye egy roppant fáradság és kényelmetlenség terhét, nem képzelhető.

De a jómódu belga hadirokkant teljes bizonyitékát akarja adni annak, hogy a mű-lábaival is meg tudja csinálni a legnagyobbat, amire az éplábu ember képes. Be akarja bizonyitani annak, akit ez a legjobban és mindenekfölött érdekel. Önmagának.

Ez az, ami a vállalkozásának teljes értelmét és erkölcsét adja akkor is, ha rajta kivül senki semmi hasznát se látja. Ez az, amiért mégis indokolt és érdemes, hasznos és jutalmazó. Mert egy lélek visszanyeri nyugalmát és fölegyenesedését hozza haza a hosszu utról. Valamit, amiért érdemes végiggyalogolni a világot.

SZÖLLŐSI ZSIGMOND

NAPIREND

VASÁRNAP, 1940 március 3. Római kat.: F. 4. Laetare. — Protestáns: Rá. Kornélia. — Görögkat.: FNb4. vas. — Izraelita: Adar 23. — Középeurópai időszámitás szerint Budapesten a nap kel: 6 óra 22 perckor, nyugszik 17 óra 32 perckor; a hold kel 2 óra 52 perckor, nyugszik 12 óra 20 perckor.

HÉTFŐ, 1940 március 4. Római kat.: Kázmér. — Protestáns: Kázmér. — Görögkat.: Gerazim. — Izraelita: Adar 24. — Középeurópai időszámitás szerint Budapesten a nap kel: 6 óra 20 perckor, nyugszik 17 óra 33 perckor; a hold kel 3 óra 33 perckor, nyugszik 13 óra 18 perckor.

— Tüzharcos royatunkat az üzenetekkel együtt lapunk 14. oldalán közöljük.

— A pápakoronázás vigadói ünnepségeinek programmja. Az Actio Catholica elnöksége XII. Pius pápa megkoronázásának első évfordulója alkalmából nagyszabásu emlékünnepséget rendez a Vigadóban, március 11-én, hétfőn délután öt órakor. Ezen az ünnepségen Serédi Jusztinián dr. bibornok, Magyarország hercegprimása, Zichy János gróf v. b. t. t., az A. C. orsz. társelnöke és Meszlényi Zoltán dr. püspök mondanak beszédet. A vigadói ünnepségre a belépés dijtalan, de jeggyel történik. E jegyek az A. C. központi irodájában (IV., Ferenciek tere 7) bármely hétköznapon délelőtt 9—12 és délután 5—6 óra között vehetők át.

— Hollandia uj budapesti követe. *Hágából* jelentik: A holland lapok közlik *Vos Van Steenwyk* eddigi pekingi holland követ kinevezését Hollandia budapesti követévé. (MTI)

— Magyarok a római nemzetközi müvészeti kiállitáson. Most nyilt meg Rómában a külföldi intézetek müvészeti kiállitása. A megnyitási ünnepségen Mezzasoma, a fascista párt helyettes főtitkára képviselte a kormányt, a magyar követséget pedig Galántai Nagy László követségi tanácsos. A kiállitáson nagy sikerrel szerepelnek a római magyar intézet fiatal müvészei, névszerint: Basilides Barna, Bonda Eugénia, Breznay József, Pausz Ilona, Vidéky Brigitta és Percz Jenő festőművészek, Matzon Frigyes, Metky Ödön és Szakál Ernő szobrászművészek, valamint Patay Mihály festőművész. Rajtuk kivül még Tamássy Gyula Rómában élő magyar szobrászművész is több szobrot állitott ki.

— A tavaszi püspöki konferencia. A magyarországi latin és görög szertartásu római katolikus püspöki kar szokásos tavaszi konferenciáját március 13-án, szerdán reggel 9 órakor tartja meg Serédi Jusztinián dr. biboros-hercegprimás elnökletével, a budai hercegprimási palotában.

— Pünkösd vasárnapján avatják fel a piavei magyar frontharcos emlékmüvet. A közelmultban emlékeztünk meg a Magyar Tüzharcos Szövetség határozatáról, hogy a világháboru legvéresebb és kihatásában a legsulyosabb csatájában elesett hősök tiszteletére a Piave partján magyar emléktáblát állit. Az előkészületi munkálatok befejeződtek és az emléktábla leleplezése közös olasz és magyar frontharcos ünnepség keretében pünkösd vasárnapján, május 12-én történik meg.

Ha gyomrát elrontotta, igyék azonnal egy pohár természetes **„Ferenc József“** keserüvizet, mert ez a tápcsatorna tartalmát gyorsan feloldja és biztosan levezeti, az egész emésztést megjavitja és friss közérzetet teremt. Kérdezze meg orvosát!

— 130.000 kötet a kassai könyvtárban. Kassáról jelentik: A vallás- és közoktatásügyi miniszter a napokban közgyüjteménynek minősitette Kassa város közkönyvtárát és ugy intézkedett, hogy a Felsőmagyarországi Rákóczi-Muzeum könyvgyüjteményét megfelelő helyen egyesitsék a kassai városi közkönyvtárral. A muzeum könyvgyüjteménye több mint 40.000, a városi könyvtár pedig kerek 90.000 kötetből áll, igy az egyesitett könyvtár 130.000 kötetet állit a város kulturmunkájának szolgálatába, a kassai könyvtár tehát a budapesti után az ország második legnagyobb könyvtára lesz.

— Katolikus hirlapirók és irók lelkigyakorlata. Az Országos Pázmány-Egyesület, mint minden esztendőben, ez idén is lelkigyakorlatra hivta meg a katolikus vallásu ujságirókat és irókat. Ez idén március 7-én, 8-án és 9-én naponta déli 1 és 2 óra között Brisits Frigyes dr. egyetemi magántanár, ciszlercitarendi főgimnáziumi igazgató tart lelkiórát az Actio Catholica tanácstermében (IV., Ferenciek tere 7).

— Ujabb zavarokat okozott a hófuvás a MÁV forgalmában. A m. kir. államvasutak igazgatósága közli, hogy a tegnapi orkánszerü szélvihar ismét forgalmi akadályokat okozott, ezért az alább felsorolt vonalakon a forgalmat ismét be kellett szüntetni: Sátoraljaujhely—Csap, Torna—Bárca, Kassa—Legenyeaisómihály—Sátoraljaujhely, Szerencs—Hidasnémeti, Nyékládháza—Mezőcsát, Debrecen—Nagykereki, Debrecen—Nagyléta — Vértes, Nyiregyháza — Mátészalka, Nyiregyháza—Vásárosnamény, Ágerdőmajor—Záhony, Kisvárda—Baktalórántháza, Nagykapos—Deregnyő. A felszabaditási munkálatok mindenütt teljes erővel folyamatban vannak.

RÉGI STYL CSILLÁROK bronzból, kovácsolt vasból, aranyozott fából, csiszolt kristályból
Kadelburger
Budapest, V., Szent István-körut 5. Telefon 12-96-27

— Horthy Miklós. A Kormányzó Ur Őfőméltósága országlásának huszéves jubileuma alkalmából a Nemzeti Könyvtár módot kiván adni arra, hogy kormányzó urunk életét és országlásának történetét mindenki megismerhesse és ezért a most megjelent kettős füzetét kormányzó urunk ünneplésének szenteli. A „Horthy Miklós“ cimü pompásan kiállitott, nyolc mélynyomásos képpel diszitett könyvecske ára 50 fillér.

— Tahy László meghalt. A magyar politikai életnek nagy gyásza van: meghalt *Tahy* László titkos tanácsos, a képviselőház volt alelnöke, volt miniszterelnökségi és belügyi államtitkár, korábban ankarai és berni magyar követ. *Tahy* László csak öt évvel ezelőtt kapcsolódott be a belpolitikai életbe, azelőtt diplomata volt. Még békében a bukaresti osztrák-magyar konzulátuson kezdte meg diplomáciai pályafutását, szolgált Monastirban, Nisben, Mitrovicán, Bagdadban, Mosulban és Konstantinápolyban. Az önálló magyar külügyi szolgálat megszervezésekor a prágai diplomáciai képviselet vezetője lett, majd 1924-ben Magyarország ankarai követe, ahol tizévi müködése alatt sok érdemet szerzett a magyar-török barátság kimélyitése körül. 1934 januárjában került a berni magyar követség élére, egy évvel később pedig Gömbös Gyula meghivására a miniszterelnökség politikai államtitkára lett. Azután mandátumot vállalt, később alelnöke lett a Háznak, egy ideig pedig mint belügyi államtitkár müködött. Kitünő diplomata volt, tökéletesen beszélte a keleti nyelveket. A belpolitikában nagy megbecsülést szerzett magának, mert mindenki tisztelte becsületes egyéniségét, nyilt jellemét, megbizhatóságát és önzetlenségét. Amikor az *Imrédy* Béla által inaugurált politika nem egyezett meggyőződésével, kilépett a kormánypártból és nyiltan foglalt állást az akkori kormányzat tervei, igy például a második zsidótörvény ellen is. A magyar közélet őszinte gyásza kiséri sirjába.

— A Magyar Asszony Kongresszus erdélyi estje. A Magyar Asszony Kongresszus március 7-én, csütörtökön este 8 órakor erdélyi estet rendez a Pesti Vigadóban. Az est keretében legkiválóbb müvészeink ismertetik az erdélyi irodalmat és költészetet és bemutatják az erdélyi táncokat. Jegyek 2-től 4 pengőig Eskü-ut 6. szám alatt kaphatók. (Telefon: 188—302 és 384—522). A kongresszusi jegyekre 50%-os kedvezményt adnak.

— Burger professzor egy amerikai tudós társaság tagja. Burger Károly dr. professzort, a II. számu női klinika igazgatóját, az „American Association of Obstetricians and Gynecologist and Abdominal Surgeons“ tiszteleti tagjává választotta.

— Husvéti kirándulás a balatonlellei Gyárfás-szállodába. Március 23-i, szombat délutáni indulással: Kétnapos 39.— pengő, négynapos 59.— pengő, nyolcnapos (husvét vasárnap és március 31-i vasárnapot is beleértve) 89.30 pengő. A fenti árakban az oda-visszautazás költsége, összes adók és borravalók és teljes ellátás benntfoglaltatik. A nagy érdeklődésre való tekintettel szobák csak korlátolt számban kaphatók. Felvilágositást nyujt az Ujság Utazási Irodája (Erzsébet-körut 43. Telefon: 222-405).

— Az Ausschnitt-per. *Bukarestből* jelentik: Ausschnitt Miksa bünperében szombaton befejezték a tanukihallgatásokat. A védő megkezdte védőbeszédét. Ezután kerül sor a vádbeszédre, majd Ausschnitt Miksa szólal fel az utolsó szó jogán. Az itéletet a jövő hét végére várják.

— A Magyar Nemzeti Fascista Párt nyilatkozata. Kaptuk a következő sorokat: A „Magyar Nemzeti Fascista Párt“ müködéséről b. lapjukban megjelent közleményre tiszteletlel értesitem Önöket, hogy sem a párt, sem annak vezetősége ellen semmiféle hatósági eljárás nincs folyamatban, — amint ezt a m. kir. Állam rendőrség budapesti Főkapitányságának Fk. II 11412/1940. számu iratai igazolják. A valód tényállás az, hogy két pártiagról olyan adatok és cselekmények derültek ki, amelyek miatt azonnal kizártuk őket, — a hatóságok előtt pedig saját személyükben fognak felelni. Teljes tisztelettel: Jedlicska Jenő dr., elnök.

— Haám Artur volt képviselő autókarambolja. Haám Artur földbirtokos, volt országgyülés. képviselő a mult esztendőben a Kossuth Lajos-tér és Akadémia-utca sarkán autójával összeütközött egy szürketaxival. A taxi sofőrje megsérült. Haám ellen az ügyészség gondatlanság miatt vádat emelt. A törvényszék Fonyódi-tanácsa előtt a volt képviselő azzal védekezett, hogy a sofőr követte el a gondatlanságot. A sofőr kihallgatása során Haám Artur vádolta. A törvényszék Haám Artur 100 pengő pénzbüntetésre itélte, de a végrehajtást felfüggesztette.

— **A postavezérigazgatóság** közli, hogy a m. kir. posta tudakozóirodájának panasz-osztálya mint külön hivatal megszünt. A panaszokat és felvilágositásokat az ugyanabban az épületben (IV., Városház-utca 18) lévő Budapest 4. sz. postahivatal felvételi csarnokában elhelyezett „Felvilágositás“ osztálya intézi. — A kedvezményes hirlapbeszélgetésekre és a kedvezményes hirlaptáviratok feladására jogositó igazolványokat ezentul a budapesti hirlapok, hirlapvállalatok és sajtóügynökségek részére is nem a m. kir. posta tudakozó-irodája, hanem a budapesti m. kir. postaigazgatóság (VII., Dob-utca 3/81. sz.) adja ki.

— Leugrott a második emeletről. *Sándor* Adolfné hatvanéves magánzónő Arany János-utca 12. számu házban lévő második emeleti lakásának ablakából az utcára vetette magát. Sulyos törésekkel és zuzódásokkal szállitották a mentők a Rókus-kórházba.

— A pápaválasztás évfordulója. Vatikánvárosból jelentik: Szombaton volt az első évfordulója XII. Pius pápa megválasztása napjának, aki ugyanezen a napon töltötte be 63. életévét. A Vatikánvárost fellobogózták. A hivatalos nagyszabásu ünnepség március 12-én lesz, XII. Pius pápa megkoronáztatásának évfordulóján. A Szentatya nagyon sok üdvözlő táviratot és ajándékot kapott.

— Megjelent a „Corvina Rassegna Italio Ungherese“ uj száma. Mátyás király születésének ötszázadik évfordulója alkalmából Hóman Bálint tanulmányt irt a nagy uralkodóról, akiről különben a Corvin Mátyás-Egyesület külön olasznyelvü kötetben emlékezik majd meg. Meszlényi Zoltán püspök a katolikus egyház és az olasz állam kibéküléséről irt értekezést. A kormányzóné őfőméltósága által kezdeményezett „Magyar Müvészetért“ mozgalmat az uj szám jelentőségéhez mérten méltatja.

Lakók nyilvántartási könyve kapható: BREUER ZSIGMOND könyvkötészetében, Károly-körut 9. Telefon: 131-676.

— A főváros ásatásai Óbudán és a Csepelszigeten. A főváros régészeti és ásatási intézete most tavasszal tovább folytatja ásatásait. A nagyszombatutcai második római körszinház külső falkaréja és déli főkapuja legutóbb került napvilágra és Budapest fejlett ókori kulturáját bizonyitják. Befejeződött az Attila-utcai középkori templom romjainak feltárása, ami azért nagyjelentőségü, mert a főváros területe aránylag szegény középkori müemlékekben. Az intézet folytatja Szentendre egykori eröditett római táborának feltárását és a csepelszigeti ásatásokat. A Csepel-szigeten feltárt avarkori sirok a népvándorlás koráról szolgáltattak ujabb adatokat. Most folyik a Flórián-téri földalatti muzeum berendezési munkája.

Antik butorok szekrények, iróasztalok, komódok, garniturák, stb. a Magyar Vacuum Cleaner beraktározó helyiségeiben, V., Visegrádi-u. 62. **Forgács mükereskedés.**

— **Házasság.** *Pásztor* Zsuzsa és *Alan Roy King* vegyészmérnök Londonban házasságot kötöttek.

Nemes *Modory* József m. kir. repülő alezredes és felesége, *Dlask* Auguszta leánya, Mercedes és Felsővásárdi *Emődy* István dr. miniszteri titkár, Felsővásárdi *Emődy* László ny. kir. törvényszéki tanácselnök és felesége, Becskeházi *Becske* Margit fia, március 5-én délután hét órakor tartják esküvőjüket a székesfehérvári evangélikus templomban.

Tafler Györgyike (Budapest—London) Harry *Josselyn* (London) házasságot kötöttek Londonban.

Hausmann Erzsébet zongoratanárnő (Munkács) és *Vajda* Sándor dr. ügyvéd (Budapest) házasságot kötöttek.

Trenk Hédy és *Pudler* György házasságot kötöttek. (Minden külön értesités helyett.)

Fischer Kató és *Fischer* György házasságot kötöttek.

Wolf Kató (Páris) és Günther *Cohn* dr. (Göteborg) házasságot kötöttek.

Schwarcz Ibi (Tiszabura) és *Robitsek* Pál autómérnök (Budapest) a mai napon házasságot kötöttek. (Minden külön értesités helyett.)

Braun Klári és *Valentin* Miklós házasságot kötöttek. (Minden külön értesités helyett.)

Özv. *Szigeti* Sándorné (Budapest) és *Rácz* Jenő nyug. MÁV müszaki tiszt (Miskolc) házasságot kötöttek. (Minden külön értesités helyett.)

Hirsch (Krauss) Sally és *Mahler* Marcel a mai napon házasságot kötnek

Siklós Zoltán és *Kohány* Baby március 3-án déli 1 órakor tartják esküvőjüket a dohányutcai templomban.

Wachs Ferenc déligyümölcskereskedő (Budapest) és dr. *Neumann* Lászlóné (Érsekujvár) házasságot kötöttek.

Schvarcz Erzsébet és *Haás* Károly házasságot kötnek ½1 órakor a dohányutcai templomban. (Minden külön értesités helyett.)

Herzfeld Piroskát (Vác) eljegyezte *Rabinek* Aladár dr. (Ujpest), a Gestettner Textilnyomógyár vegyészmérnöke. (Minden külön értesités helyett.)

Ungár Olgi és *Reich* László jegyesek. (Minden külön értesités helyett.)

Bokor Imre (Sopron) és *Koritschoner* Kató (Púpa) jegyesek. (Minden külön értesités helyett.)

Krausz Samu leánya, *Kató* (Tét, Győr m.) és *Fleischer* Jakab fia, *Imre* (Rábapordány) jegyesek.

Pollák Györgyike és *Kálmán* Imre jegyesek.

Gyárfás Éva és *Erdős* Béla jegyesek. (Minden külön értesités helyett.)

Nánási Panni és *Neumann* László jegyesek. (Minden külön értesités helyett.)

Tauszig Vilmos, a Tauszig Testvérek uriszabócég beltagja és neje *Cziner* Szeréna tegnap ünnepelték 50 éves házassági évfordulójukat.

Palugyai Győző Viktor szücs, IV., Bécsi-u. 5. kölcsön ad hermelin-belépőt, keppet, bundát csekély dijért.

BRILLIANS ARANY EZÜST vétele és eladása **VARJAS** Károly körut 22 udvarlan 1. em. Tel. 189-230

Csillárt METEOR csillárgyárnál vásároljon ◆ Podmaniczky-utca 23 József-körut 44

FUGGÖNYÖK. HÍMZETT TÜLLÖK, KLÖPLIK, CSIPKESZÖVETEK, Divatfonalak nagy választékban. Maradékok olcsón. **WIEG TESTVÉREK** Budapest, Deák Ferenc-u. 19

Átalakítják az argentin kormányt

Bern, január 31.

Az Euxchange Telegraph jelentése szerint Ramirez tábornok, az argentin miniszterelnök gyökeresen átszervezi kormányát. A jelentés szerint a kormány valamennyi nemzeti radikális tagja kiválik, azok is, akik a korábbi zsidóellenes közleményekért felelősek. (MTI.)

Apponyi György emlékbeszéde Széchenyi Istvánról

A *Nemzeti Kaszinó* vasárnap tartotta 117. közgyűlését, amelynek keretében elhangzott a hagyományos *Széchenyi-emlékbeszéd* is. A beszédet ezévben gróf *Apponyi* György mondotta.

— A mi nemzetünk történelme bizonyítka annak — mondotta Apponyi György —, hogy azok a férfiak, akik valóban döntő szerepet játszanak nemzetünk életében, egyrészt teljesen a maguk korának emberei, másrészt *ők válnak koruk irányítóivá. Széchenyi* Istvánt teljesen átitatták azok a reformgondolatok, amelyek az ő korának mozgatói voltak. Elfogulatlan szemmel tanulmányozta a művelt Nyugat fejlődését, *nem volt idegen eszmék kritikátlan utánzója, de nem tagadta azt, hogy az idegentől tanulhatunk.* Megvalósította azt, amit hazájában az itteni különleges viszonyokhoz idomulva, alkalmazhatóknak látott. Kritikájának tökéletes biztonságát az bizonyítja, hogy *alkotásai ma is élnek.* Emlékezete is itt él közöttünk, de *él-e a Széchenyi-szellem a közélet minden vonatkozásában?* Él-e az a magasabbrendű szellem, az az *önzetlenség, önfeláldozás*, amely a közügyekkel való törődés közben úgyszólván semmibe se vette saját személyét? Pedig *Széchenyi élő alkotásait sem fogjuk tudni konzerválni, ha ez a szellem kihal a mi körünkből.* Nekünk kötelességünk *ébren tartani az ő szellemét*, kötelességünk keresni az utat, hogyan tudunk a vályogból megint gránitot csinálni. A nemzet fennmaradása függ attól, hogy milyen szellem tölti meg a nemzetet és annak hivatott vezetőit.

A beszédet hosszas taps fogadta s utána a tisztujítás során újra az eddigi vezetőséget választották meg.

Partizántisztogatás Horvátországban

ZÁGRÁB, jan. 31. (MTI)

A szombati nap folyamán országszerte végzet tisztogatási művelet során 229 partizán halt meg és 52 eset fogságba. A zsákmány két berendezett kórház, egy tábori sütőde, három légelhárító-ágyú, nyolc gépfegyver, egy nehéz, öt könnyű aknavető és nagymennyiségű lőszer. Horvát csapatok a független Horvátország fennállása óta most először foglalták el a Spalatóval szemben fekvő Solta-szigetet. A sziget előzőleg az olaszok, majd később a partizánok kezében volt.

A „feketén" igért üzletből semmi sem lett, viszont a szélhámos kézrekerült

Pár nappal ezelőtt a főkapitányság bűnügyi osztályán feljelentést tett *Németh* Tibor rákospalotai szövőüzemtulajdonos egy ismeretlen férfi és nő ellen, akik vakmerő szélhámossággal 15.000 pengőt csaltak ki tőle. Feljelentésében elmondta, hogy beállított hozzá *Puskás* Kálmán, 24 éves állásnélküli magántisztviselő és kijelentette, hogy tudna

15.000 pengőért számára 200 kg. békebeli pamutot szerezni.

Az üzletet hamar le is tárgyalták és másnap délutánra beszélték meg a találkozót, hogy elmenjenek a pamutért, melyet *Puskát* állítása szerint a *Szabó Dezsőné féle kötöüzemben* kapnak majd meg.

Amikor a szövőüzemtulajdonos a találkozó helyére érkezett, Puskás egy nővel várta.

— *A nagyságos asszony Szabó Dezsőné* — magyarázta —, *töle fogjuk majd megkapni a pamutot.*

Taxiba ültek és elindultak Pestszentlőrincre. Mielőtt a célhoz értek volna, az asszony megállíttatta a taxit és kiszállt a kocsiból.

— *A fuvaroshoz ment be* — mondta Puskás, amikor folytatták az utat —, *megbeszélik a pamut leszállítását.* Hamarosan megérkeztek a kötőszövőüzem elé. Puskás bement az üzletbe, majd pár perc mulva visszajött és átvette a 15.000 pengőt azzal, hogy

kicsit várni kell, amíg az asszony a fuvarostól visszajön.

Pár perc mulva ismét kijött és kijelentette, hogy úgylátszik baj van a fuvarral, mindjárt utána néz.

Német Thbor órákon keresztül hiába várakozott, majd gyanút fogva bement az üzletbe, ahol

a tulajdonosnő a legnagyobb csodálkozással fogadta és kijelentette, hogy szó sem volt semmiféle pamut eladásáról.

A detektívek hamarosan megtudták, hogy *Puskás* Szászrégenbe készül, mert ott állást kínáltak neki. Elindultak tehát, de útközben Szolnokon leszálltak a vonatról, hogy valamit elintézzenek. A szolnoki rendőrség emberei a rádiókörözés alapján a Nemzeti-szállódában felismerték a szélhámost és éppen akkor fogták el, amikor egy artistának ezer pengőt adott át, hogy vidéki artista turnét szervezzen. Puskát társaságában elfogták az ál-*Szabónét*, Scherer Margit 31 éves háztartásbeli személyében. Puskás kihallgatása során elmondta, hogy

már régebben készült a szélhámosságra

és a 15.000 pengőből 5000 pengőt ruházkodásra költött el. Kijelentette, hogy társnője semmit sem tudott a szélhámosságról, de a főkapitányságon vallomása ellenére *Scherer* Margitot is letartóztatták.

GYÁSZMISE BORISZ KIRÁLYÉRT

Szófia, január 31.

A rilai kolostorból jelentik, hogy Borisz király halálának ötödik hónapja alkalmából pénteken az anyakirályné, Cyrill herceg és Eudoxia hercegnő jelenlétében a király lelkiüdvéért misét szolgáltattak. (MTI.)

Az első női diplomata Angliában Mrs BETTY GIBBS 33 éves, özvegy, két gyermek anyja, a washingtoni angol nagykövetség attaséja

Minisztertanács kedden

A kormány gazdasági szakminiszterei ma délután *Kállay* Miklós miniszterelnök elnöklésével értekezletet tartanak. Ugyancsak a miniszterelnök elnöklésével holnap délután megtartják a rendes heti minisztertanácsot. A 42 tagu országos bizottság ülését ezen a héten előreláthatólag pénteken tartják. Hír szerint a véderőbizottság is rövidesen ülést tart.

Emlékkiállítás Benczur műveiből

Három magyar művész: Munkácsy Mihály, Benczur Gyula és Mészöly Géza születésének 100-ik évfordulóját ünnepeljük. *Benczur* Gyula műveiből most emlékkiállítás nyílt meg a vallás- és közoktatásügyi miniszter megbízásából a Szépművészeti Múzeumban. A két termet megtöltő kiállítás anyagát *Csánky* Dénes főigazgató állította össze kitünő ízléssel és hozzáértéssel. A kiállításnak nem az a célja, hogy filológiai pontossága teljes anyagot nyújtson Benczur Gyula művészetéről, hanem hogy a mult század második felében ünnepelt és körülrajongott magyar mester művészi kvalitásairól és fejlödéséről áttekintő képet nyújtson.

Elsőnek látjuk itt a Szépművészeti Múzeum tulajdonában levő fiatalkori képét, a *„Hunyadi László búcsúja"*-t. Ezzel tünt fel először. A kiállítás két legnagyobbméretü vászna az *„Első Magyar Általános Biztosító Társaság alapítása"* és a *„Vajk megkeresztelése."* Az előbbi kompozíciós hibái ellenére is mint külön érték, kitünik Deák Ferenc nagyszerüen megragadott arcmása. Ez külön is egyike Benczur legmesteribb protréinak, kiragadva környezetéből. A *„Vajk megkeresztelése"*, — amellyel megszerezte a párisi világkiállítás aranyérmét — teljes pompájában mutatja be Benczur káprázatos koloritgazdagságát. Ugyancsak kiemelkedő értéke a kiállításnak a „XV. Lajos és Dubarry" cimü festményének egyik kevésbé ismert változata. Mindezeken megfigyelhetjük egy olyan bőségét az anyagszerüségnek az öncélü, kolorithatásoknak, amelyek megértetik velünk, miért volt annyira ünnepelt mestere a századfordulónak Benczur Gyula. Mert hiven kifejezte ezt a jólétben duskáló és derüs világszemléletü korszakot. Természetesen itt van az ugyancsak világhirü „Bacchánsnő"-je, mi azonban sokkal több festői értéket találunk a kevésbé ismert *„Gitáros lányban"*. Általában Benczur festőibb látásmódu művész, mint mestere, Piloty és hogyha későbbi képein mindjobban elhatalmasodik az igazi festőiség rovására az üres hatásvadászat és a formalizmus, akkor erre csak egy szavunk lehet: kár.

Kár, hogy ez a fölényes és született virtuóz annyira kiszolgálta kora ízlését és nem hallgatott egy Szinyei Merséhez hasonlóan jobban a művészi álmaira. Pedig nem is annyira a patetikus és álbarokklendületü történeti müvei, vagy pedig érzelgös mithológiai jelenetei mutatják meg igazi képességeit, mint inkább arcképmásai, amelyek a portréfestészet klasszikus magaslataira emelkednek. Itt nem az arany, az ékszer és a ruhák anyagszerü pompájának a realitása visszaadására törekedett, nem elkápráztató felületi hatásokra, hanem az ábrázolatnak a lelkéből ragadott meg valami olyan mélyet és igazat, amit csak egy igazi művész tud meglátni. **(T. D.)**

A bolgár kormány tiltakozott a polgári lakosság bombázása ellen

Szófia, január 31.

A sajtó szombaton a következő hivatalos közleményt közölte:

A bolgár kormány nyomban a Szófia ellen január 10-én intézett légitámadás után külföldi képviselői útján erélyes óvást emelt a szövetségesek e hadvezetése miatt, amely a polgári lakosság, kórházak, templomok, iskolák, kulturális alkotások stb. ellen irányult. (MTI)

Szemtanu a hétlői Szófia elleni légitámadásról

Isztanbul, jan. 31. (MTI)

Szófiából Isztanbulba érkezett utas elbeszélése szerint a január 10-i nagy légitámadás óta hétfőn történt először támadási kísérlet a bolgár főváros ellen. Dél körül sürü hófelhők takarták Szófia egét, amikor félreverték a harangokat, ami a szirénák elromlása óta a riadó kezdetét jelzi. Rövidesen rá az egész főváros légvédelmi tüzérsége megnyitotta a tüzet, hogy tűzfüggönnyel zárja el Szófia légiterét. Ugyanakkor német és bolgár vadászok szálltak fel, hogy megakadályozzák a Szófia fölé való berepülést. Angolszász bombázók mintegy másfél órán át zúgtak Szófia körül és folytonosan hallani lehetett a közelebbi-távolabbi bombarobbanásokat. Közben az idő kiderült és szikrázó napsütésben meg lehetett figyelni az ellenséges gépek közeledését. A légvédelmi ütegek csaknem szüntelenül tüzeltek.

Attlee a „szegénység elleni" háborút hirdeti a világháború után

LISSZABON, január 31.

Attlee helyettes brit miniszterelnök vasárnap Sunderlandban tartott beszédében a háború utáni tervekkel foglalkozott. Kijelentései szerint a háború megnyerése esetén három nagy gazdasági hatalom, az Egyesült Államok, a Szovjetúnió és a brit világbirodalom szorosan együttmüködve valósíthatja meg a teljes biztonságot. *A „félelem nélküli" szabadság visszaállítása után új háborúra, a szegénység elleni háborúra kell felkészülni.* Reméli, hogy ebben a háborúban az amerikaiak, britek és oroszok ismét fegyvertársak lesznek.

Attlee óva intette a brit népet attól a felfogástól, hogy a háború már meg van nyerve, mert *semmi jelet sem látja annak, hogy az ellenség beadná a derekát.* A béke Európában való megteremtése után lehet csak a japánok ellen fordulni. Attlee így fejezte be beszédét: Feladatunkat még nem oldottuk meg, a legnehezebb rész még hátra van. *(MTI)*

A vasárnap öngyilkosai

Vasárnap délután a Damjanich-utca 18. számú hatemeletes bérház csendjét éles sikoltás és hangos csattanás verte fel. A házmester és a lakók a zajra az udvarra rohantak ki, ahol összetört tagokkal, eszméletlen állapotban találtak meg egy 16 év körüli diákleányt. Azonnal értesitették a mentőket, akik a lányt medencecsont és kartöréssel életveszélyes állapotban szállították a Rókus-kórházba. A kórházban az öngyilkos diáklány félórai haláltusa után

meghalt.

A helyszínen, a III. emelet folyosóján, ahonnan a leány az udvarra vetette magát egy üvegben rózsaszínű folyadékot találtak, melyből azt a feltevést szűrték le, hogy a diáklány, mielőtt levetette magát az emeletről, mérget is ivott. Iratokat nem találtak nála és így egyelőre nem tudják, hogy *ki a Damjanich-utcai ház rejtélyes öngyilkosa?*

A *Pálffy-téren* a járókelők a délutáni órákban egy férfi télikabátot, egy fekete pullóvert, egy barna sapkát és egy búcsúlevelet találtak. A levél írója *Zajacsek* János húszéves kazánfütő, aki Kispesten, Holbesz-utca 22. szám alatt lakik, bejelentette, hogy

gyógyithatatlan betegsége miatt menekül a halálba.

A rendőrség megállapította, hogy a kazánfütő, aki minden valószínűség szerint a Dunába ölte magát, *két napja nem jelentkezett munkahelyén sem* és azóta senki sem látta.

A Kútvölgyi-út 83. számú házban *Kulber* Pál házmester 43 éves felesége aszpirinnal kísérelt meg öngyilkosságot. Tettét idejében felfedezték és a mentők gyomormosással megmentették. A Normafánál szívelőtte magát *Weisz* József gyárimunkás, aki a Székely Bertalan-utca 5. számú házban lakott. Azonnal meghalt. Ugyancsak revolverrel kísérelt meg öngyilkosságot a Károlyi-kertben *Kárpáti* László 19 éves fütő. A fiatalembert, aki szerelmi bánatában akart meghalni, életveszélyes állapotban vitték kórházba. A Révay-utcai Balaton-szállodában

altatóval megmérgezte magát Salamon Mária 36 éves banktisztviselőnő.

A mentők a Rókus-kórházba vitték.

A Hársfa-utca 23. számú házban *Ábrahám* Ferenc 38 éves szabómester, amikor hozzátartozói nem voltak otthon, felakasztotta magát. Holtan találták meg. Búcsúlevelet hagyott hátra, melyben családi bajaival magyarázza tettét.

HIREK

Erkölcsi cenzura és állami politika

A *Pester Lloyd* vasárnapi számában a kisnemzetek politikájának kérdésével foglalkozik. E kérdés megvitatása során a nagyhatalmak a *kisnemzetek számára írnak elő erkölcsi mértéket.* Erkölcsi szabályokat állítanak fel, amelyeknek egyes államok megfelelnek, mások nem. Az előbbieket a jók, az utóbbiakat pedig a rosszak csoportjába sorolják. Felvetődik tehát a kérdés: *nem fordul-e elő, hogy a nagyhatalmak, amikor a kisállamokat „jó" és „rossz" csoportokba osztják, az elsőbe azokat veszik fel, akik csak az ő nagyhatalmi érdekeiknek engedelmeskednek és megfordítva?*

Egyszerű példa erre Lengyelország és az egykori Jugoszlávia népeinek sorsa. Ezek a hadviselő államok egyik csoportja részéről minden jópontot megszereztek és megtartásuk az utóbbi időben sem változott semilyen vonatkozásban. Mégis azok a lengyel körök, mostanában megtudhatták, hogy az elvonatkoztatott erkölcsi elismerést, egy döntő órában, *semilyen gyakorlati támogatás nem követte.* A nyugati szövetségesek előtt az erkölcsi szempontokkal ellentétben a Szovjetnek a legnagyobb céltudatossággal képviselt hatalmi érdekei győztek. Ugyanez vonatkozik a belgrádi politika képviselőire.

Ez a felismerés írja elő a kisállamoknak helyes erkölcsi magatartását.

— **Hász István dr. tábori püspök Nyiregyházán.** Hász István dr. tábori püspök Nyiregyházára érkezett és vasárnap reggel a római katolikus templomban a helyőrségnek misét mondott és szentbeszédet tartott. Utána a hadikórházban a sebesülteknek mondott misét. Hász István, aki Dudás Miklós görögkatolikus püspök vendége, hétfőn utazik el Nyiregyházáról.

— **A BIOSZ jubiláris díszközgyűlése.** A Biztosító Intézetek Országos Szövetsége február 7-én, hétfőn délelőtt 10 órakor a Kereskedelmi és Iparkamara dísztermében jubiláris díszközgyűlést tart. A BIOSZ-t 25 esztendővel ezelőtt ezen a napon, 1919 február 7-én alapították. A negyedszázados fennállásról megemlékező díszközgyűlés meghívóját a BIOSZ irodái most küldik szét.

— **A vagyonváltság-búza ára.** A pénzügyminiszter a mezőgazdasági ingatlanok vagyonváltsága fejében fizetendő búza árát a földmivelésügyi miniszterrel egyetértőleg februárra métermázsánként 40 pengőben állapította meg.

— **Nagyváradon megalakult a Gyermekvédő Liga fiókja.** Megalakították Nagyváradon az Országos Gyermekvédő Liga és a Gyermekszanatórium Egyesület fiókját. A megalakuló közgyülésen résztvett Albrecht királyi herceg, Petri Pál m. kir. titkos tanácsos, ügyvezető elnök és dr. Klanitzay főtitkár. A helyi fiók elnökévé Gyapai László dr. helyettes polgármestert választották meg.

— **Kevés lisztből, főleg burgonyából** sütemények, tojás nélkül tésztak, zsír nélkül vagy kevés zsírral változatos ételfélék készítését, egyben a villamos főzőlapok, tüzhelyek és sütők helyes, takarékos kezelését is bemutatják az Elektromos Művek Eskü-út 5. sz. alatti villamos konyhájának főzőelőadásain. Előadások: hétfőn, csütörtökön és pénteken délelőtt 10 órakor. Belépő- és ruhatárdíj nincs.

— **Hathetes villamos főzőtanfolyam.** Az Elektromos Művek Eskü-úti villamos konyhájában február 3-án és 4-én délutáni főzőtanfolyam kezdődik. A főzőtanfolyamon időszerű ételek készítése sajátítható el a villanytüzhely takarékos kezelésének egyidejű tanításával. Jelentkezés és beiratkozás IV., Eskü-út 5. sz. alatti bemutató helyiségében.

— **Férfizoknikat akart eladni felárral.** A közellátási hivatal detektivjei tettenérték Weisz Alfréd állásnélküli kirakatrendezőt, amikor két tucat férfizoknit kínált megvételre egy Andrássy-úti divatáruüzlet tulajdonosának, tucatonkint 118 pengőért. Weisz Alfrédet árdrágító visszaélés miatt feljelentették a budapesti ügyészségen s egyben közigazgatási elbánásra átadták a főkapitányság fogház- és toloncügyosztályának.

— **A gordonka és gitár kiváló** szakemberei és óriási választék Sternberg hangszergyárban, Rákóczi-út 60.

A veszélyes ötödik szabadság

ZÜRICH, január 31. (Magyar Távirati Iroda)

A Bund „A veszélyes 5. szabadság" cím alatt szerkesztőségi cikket közöl, amelyben többek között ez áll:

Az Atlantic Chartában a szövetségesek kihirdették a négy alapszabadságot, amelyeket az elkövetkező békében irányadónak tartanak és amelyek „az összes országokban minden emberre" érvényesek:

mentesség a félelemtől, mentesség az ínségtől és éhségtől, a szólásszabadság és a vallásszabadság.

Ujabban a három szövetséges nagyhatalom egy 5-ik szabadságot is különösen fontosnak látszik tartani, egy szabadságot, amely a négy előbbi szabadsággal rosszul vagy egyáltalában nincs összhangban, nevezetesen

a szabadságot arra, hogy másoknak megparancsolják, mit tegyenek.

Ez a szabadság, amelyet a nagyok és hatalmasak a kicsikkel és gyengékkel szemben tulajdonítottak mindig maguknak és amelyből már olyan gyakran félelem, ínség és a szólás- és lelkiismereti szabadság legszigorúbb korlátozása származott.

Amint most naponta világosabbá válik, hogy az oroszok a lengyelektől egyrészt a keleti lengyel határoknak Oroszország javára való megváltoztatását, másrészt a lengyel kormány belső megváltoztatását követelik állhatatosan és hogy Angliában bizonyos körök ezeket a követeléseket helyeslik, sőt támogatják,

ez a magatartás nemcsak az Atlanti-egyezménnyel hozható nehezen összhangba, hanem más, ünnepélyesen vállalt kötelezettségekbe is ütközik,

például az 1942 május 26-iki balti-orosz szerződésbe, melynek 5. pontjában ez áll:

„Ők (Nagybritannia és a Szovjetunió) e célok (Európa biztonságának és gazdasági alapjának megszervezése) megvalósításánál tekintettel lesznek az Egyesült Nemzetek érdekeire és a következő két alapelv értelmében járnak el:

Nem igyekeznek a maguk számára területi hódításokat biztosítani és nem avatkoznak bele más államok belső ügyeibe."

„A más államok belső ügyeibe való beavatkozás" című fejezettel kapcsolatban feltűnik, hogy most az amerikai sajtó kifejezésre juttatja teljes bizalmatlanságát Argentína irányváltozásával szemben, míg Buenos Airesben egy másik kormány nem kerül uralomra. Ettől egészen eltekintve, *azok az eszközök, amelyekkel Argentínára már hónapok óta nyomást gyakoroltak, hogy a tengellyel való szakításra és ezzel semlegességének feladására kényszerítsék,*

a népek jogával nem egyeztethető össze.

Hasonló a helyzet Bolíviával kapcsolatban. Akár akar az új bolíviai kormány a szövetségesekhez alkalmazkodni, akár nem, az Atlanti-egyezményben kijelentik az aláírók, ők „minden népnek tiszteletben tartják azt a jogát, hogy maga válassza a kormányformát, amely alatt élni akar".

Végezetül úgylátszik, hogy **most Spanyolország is erősebb nyomásnak van kitéve,** különösen London részéről. Arra akarják Spanyolországot rábírni, hogy döntsön az egyik vagy a másik háborús fél mellett.

Bár nem vitatható, hogy „az 5. szabadság" elve a gyakorlatban már többször vezetett pillanatnyi eredményekre, tartós eredményt azonban ritkán hozott, különösen Európában nem. „Ha történelmi tény az, hogy földrészünk teremtő gazdagsága éppen népeinek és életformáinak nagy számában gyökerezik, akkor még biztosabb az, hogy

egy ilyen földrész embereit nem lehet úgy leigázni, mint a szibériai puszták hordáit,

vagy az amerikai indiántörzseket." Ebben a drasztikus megállapításban, amely nemrégen a Hamburger Fremdenblattban jelent meg, bizonyára sok igazság van. Végezetül Németország is gyüjthetett tapasztalatokat, amelyek elől a másik oldalon sem lehet elzárkózni.

— **Borospohárral ütötte agyon legjobb barátját.** Az ügyészség halált okozó súlyos testi sértés bűntette miatt emelt vádat Gavrán Jenő 30 éves ujpesti borbély ellen. A vád szerint Gavrán másfél napon keresztül együtt mulatott és kártyázott legjobb barátjával, Bittera Károly ujpesti ügynökkel. A két jóbarát végül a kártyán összeszólalkozott és a veszekedés hevében Gavrán felkapott az asztalról egy borospoharat és azt teljes erővel barátja fejéhez dobta. Az üvegszilánkok átvágták Bittera nyakán a főütőeret és a szerencsétlen ügynök halálát okozták. A bűnügyet a pestvidéki törvényszék Csikmák Lajos dr. tanácsa tárgyalta. Oláh János dr. ügyészségi alelnök vádbeszéde és a védő felszólalása után a bíróság másfélévi börtönbüntetéssel sujtotta a borbélymestert. Az ítélet nem jogerős.

— **Kitüntetett tűzoltók.** A belügyminiszter a nagygyimóti önkéntes tüzoltóság kötelékébe tartozó Molnár Lajos tüzoltóparancsnoknak és a velencei önkéntes tüzoltóság kötelékébe tartozó Enyedi István tüzoltó-segédfelügyelőnek a tüzoltás és mentés terén negyedszázadon át kifejtett érdemes tevékenység jutalmazására alapított díszérmet adományozta.

— **Tárgyalások a zeneszerzők szövetkezete és a kávéházak között.** Egyes lapok arról adtak hírt, hogy a Magyar Zeneszerzők Szövetkezete és egyes zenéltető üzemek. (zenés kávéházak, vendéglők, kocsmák, szállodák stb.) közt háborúság folyik a zenei jogdíjak kérdésében. Ez a hír téves. Mindkét érdekeltség közlése szerint a valóság az, hogy a Magyar Zeneszerzők Szövetkezete és a zenéltető üzemek közt az év elején szokásos tárgyalások a legbarátságosabb légkörben folynak és minden ok meg van arra a feltevésre, hogy a tárgyalások rövid időn belül kedvező befejezést nyernek.

— **Az Alföldi Tudományos Intézet megtartotta első szakértekezletét.** Az Alföldi Tudományos Intézet szombaton tartotta első tudományos szakértekezletét, amelyen elsőnek dr. Bartucz Lajos ismertette a megalakult intézet célkitüzéseit. Az első felszólaló dr. Kesselyák Adorján főiskolai tanár volt, aki a Tisza monográfiáját az összes tudományos szemszögből nézte. Beszédéhez Bartucz Lajos dr. szólt hozzá először. Hangoztatta, hogy semmiféle áldozattól nem fog visszariadni és mindent megtesz az Alföldi Tudományos Intézet céljainak elérése érdekében.

— **Johan Béla államtitkár búcsúztatta az elhúnyt Fáy Aladár titkos tanácsost.** Vasárnap délután nagy részvét mellett temették el a Farkasréti temetőben fái Fáy Aladár titkos tanácsos, ny. államtitkárt. A gyászbaborult családon kívül megjelentek a ravatal körül Fáy István dr. kultuszállamtitkár, Johan Béla és dr. Stolpa József államtitkárok, továbbá a közélet számos vezető tagja. A gyászszertartás után Johan Béla államtitkár a belügyminisztérium képviseletében méltatta az elhúnyt érdemekben gazdag és áldásos munkásságát.

— **Közveszélyes rongálásért két hónapot kapott egy kőművesmester.** A pestvidéki törvényszék Nagy Károly dr. tanácsa tárgyalta Herédi Noé 36 éves budapesti kőművesmester bűnügyét, aki mint a Magyar Építőipar Rt. alkalmazottja utasítást adott Kecskeméti József napszámosnak, hogy a pestszentlőrinci vasútállomáson egy kézikocsit toljon át a sincken. Ugyanakkor azonban nem volt figyelemmel arra, hogy egy tehervonat közeledik és így történt, hogy a tolókocsi a szerelvény kereki alá került és azt súlyosan megrongálta. A bíróság a vád szerinti bűncselekmény miatt jogerősen kéthónapi fogházbüntetéssel sujtotta a kőművesmestert.

— **Házasság.** Papp Erzsébet és Kelemen Lajos Budapesten a Szilágyi Dezső-téri református templomban tartották esküvőjüket.

— **Gumihulladékot dolgozott fel engedély nélkül.** A közellátási hivatal az ipari anyaghivatallal együtt vizsgálatot tartott Ujpesten a Váci-utca 90. szám alatt Kohányi Miklós vegyipari cégnél. Megállapították, hogy az üzem felelős vezetője, Gerendás Gézáné az anyaghivatal felszabadító határozata nélkül 987 kg-mal több gumihulladékot dolgoztatott fel, mint amire engedélyt kapott. Gerendás Gézánét a honvédelmi törvénybe ütköző cselekmény miatt átkisérték a pestvidéki ügyészséghez.

Találkozunk?!

A KECSKEMÉTI SÖRÖZŐBEN

Kecskeméti-utca és Magyar-utca sarok

— **Díszközgyűlés Szolnokon a MOVE 25. éves fennállásának alkalmából.** A szolnoki MOVE társadalmi és sportegyesülete fennállásának 25. évfordulóján ünnepi díszközgyülést tartott a katolikus kultúrház dísztermében. Alexander Imre főispán, a MOVE szegedi elnöke mondott megnyitóbeszédet, majd dr. Molnár János városi tanácsnok, a MOVE ügyvezetője megemlékezett az elmult 25 esztendő eredményeiről és nehézségeiről.

— **Zene, dal, tánc a Sportcsarnokban.** Február 2-án, Gyertyaszentelő napján „Budapesti képeskönyv" címmel zenés, dalos, szórakoztató előadásokat rendeznek a Horthy Miklós Nemzeti Sportcsarnokban. Ezen a napon a Sportcsarnokban a bajnoki viadalok átadják a helyet a szellem nemesítésének és a szórakoztatásnak. A farsangi müsor nagy sikerét kiváló szereplőgárda biztosítja. Az előadásokat délután fél háromkor, $\frac{1}{2}$5-kor és este hét órakor kezdik. Február 13-án, vasárnap délután, ugyancsak három előadásban folytatják a vidám farsangi előadásokat, teljesen új müsorral, kiváló művészek közreműködésével.

— **Emelkedett Szeged 1943. évi idegenforgalma.** A szegedi idegenforgalmi hivatal 1943. évi működési jelentése szerint Szeged város vándorforgalmi statisztikája a háborús körülmények ellenére emelkedést mutatott. A szegedi belső idegenforgalom emelkedése — a jelentés szerint — Bácska visszatérésében és az augusztusi hagyományos Havi Boldogasszony-búcsú rendkívüli látogatottságában kereshető. A belső vándorforgalom végeredményben 20%-kal emelkedett az előző 1942. évivel szemben. 1943-ban 67.213 bel- és külföldi személy fordult meg Szegeden, akik másfélnapos szegedi tartózkodást számítva, több mint két millió pengőt költöttek el Szegeden.

— **Jákó Margit zongoraművésznő hangversenye a Vöröskereszt javára.** Jákó Margit zongoraművésznő hangversenye a Vöröskereszt javára február 29-én lesz a Zeneművészeti Főiskola nagytermében. A hangverseny iránt rendkívül nagy az érdeklődés, ez lesz az évad egyik legnagyobb zenei eseménye. A művésznő Sauer Emil kedvenc tanítványa volt, müsora meglepetés lesz. A rendezőség kéri a diplomáciai kart, a honvédség, a Vöröskereszt, a felsőház és a képviselőház tagjait, a minisztériumokat és testületeket, hogy jegyigényléseiket február 10-ig jelentsék be a Koncertnél (IV., Váci-u. 23. Telefon: 188-464), mert tovább nem áll módjukban a jegyeket fenntartani. Meghívókat a jövő héten küld szét a rendezőség.

MINDENKINEK AMIT TUDNIA KELL

A székesfőváros közélelmezési ügyosztálya közli, hogy a közellátási szelvényív „A" szelvényére a fél kg. bab beváltásának határideje január 31-én lejárt. A nagykereskedő az összegyüjtött „A" szelvényekkel február 7-ig tartoznak elszámolni az Élelmiszerjegy Központnál.

Jól öltözködik? Takarékosan öltözködik? Luxustextiltől Teréz-krt 18.

— **A Magyar Szövetkezeti Liga** női tagozatának vidéki csoportjai nagy erővel dolgoznak most a téli hónapokban. Gazdasági és háztartási előadásokat és tanfolyamokat tartanak s az ehhez, valamint a jótékonycélú munkájukhoz szükséges anyagiakat müsoros rendezésekkel és gyüjtésekkel szerzik meg. A több mint 1000 asszonycsoport közül 194 asszonycsoport jelentését már feldolgozták. Ezek a legutolsó munkahónapokban 46.680 pengőt gyüjtöttek és ugyanezeknél a csoportoknál 11.000 pengő értékü élelmiszert adakoztak. Egy hónap alatt tehát ez az összeg állott az előbb hivatkozott 194 asszonycsoport rendelkezésére. Örvendetes, hogy az asszonycsoportok a falu szociális kérdéseinek szolgálata mellett *az összeg jelentős részét szövetkezeti kultúrszekrények, valamint a szövetkezeti nőmozgalom központja által erősen propagált melegvízfütéses, 200 tojásos keltetőgépek beszerzésére fordították.* Három helyen rokkát és szövőszéket vásároltak az összegyüjtött pénzen.

LÓSPORT

MINDKÉT NAPON HELYEZETTLENÜL FUTOTT A FŐVERSENY FAVORITJA

A sikerben gazdag januári ügetőmiting befejeződött. A két utolsó napon felváltva győztek a favoritok és szélső autszájderek. A szombati győztesek közül *Sylvia, Zsupán T. Ulica, Erény, Tibor, Nurmi és Amor az Esti Ujság jelöltjei között szerepeltek.* A szombati főversenyben a *Nemzetközi versenyben Lila helyezetlensége* okozott kellemetlen meglepetést. A kanca több hibája után szorosan felzárkózott a vezetők mögé, de csak a negyedik helyig jutott el. Rekordosztalékkal kedveskedett a szombati első futamban *Dobább*, melyet *Szeredás* növendékhajtó vezényelt győzelemre, aki itt élete első versenyét nyerte. *(Tét 10.788)*

A vasárnapi versenynap főeseménye a 2500 méteres távolságú *Zuzmara-díj* sokat veszitett érdekességéből azáltal, hogy *Dudás* nem vett részt a versenyben. *Csoda* lett ezekután reás favorit, ez viszont cseppet sem volt méltó a nagy bizalomra. Egész úton nem kapott csatlakozást a vezetőkhöz, sőt a cél előtt istállótársa: *Bakancsos Mir* még a harmadik hely kétes értékü dicsőségétől is megfosztotta. A versenyt a hosszú távon végigvezető *Harcos* nyerte erős küzdelem után *Cirkáló* ellen.

A kettesfogatú amatőrversenyben a *Little Tich—Ráró* fogatot favorizálták, de csak harmadik lett a *Ripacs—Robaj*-összefogás és a *Csakugyan—Harcos*-kettős mögött.

Negus II., Babatündér és *Farsang* első esélyüket váltották készpénzre versenyükben.

A *Cilley-díjban* változatos lefolyás után a lapunkban jelölt *Etele—Babona* volt a befutási sorrend. A rekordjavításra készülő *Urfit* nagyon erősen fogadták, de semmi szerepe sem volt az érdekes versenyben.

*

**A MÜE igazgatósága közli, hogy február 2 ától, szerdától kezdve a versenyek délután 2 órakor kezdődnek.*

OLCSÓN, JÓ HANGSZER

Sternberg

RÁKÓCZI ÚT HATVAN

Jó bútort, kárpitosárut bizalommal vegyen **Oláhnál,** József-körút 66. szám, Telefonszám: 132-102.

VI. ÉVFOLYAM, 34. SZÁM ÁRA 16 FILLÉR BUDAPEST, 1944 SZOMBAT, FEBRUÁR 12

PEST

Elfogták a nagyfuvarosutcai rablógyilkost

NÉMA FARSANG

Elnémult hát a híres és hangos magyar farsang és emlékké távolodnak a zuzmarás téli éjek, a kivilágított báltermek, a zene forró örvényei s a hajnali szánutak, a szürkén derengő vidéki télben. A rendelkezés, amely elnémította a farsangi hangokat, hivatalos helyről érkezett, de örömmel és megnyugvással tapasztalhattuk, hogy a nemzet a legnagyobb belátással és lelki fegyelemmel fogadta a farsangi tilalmat. Az ifjúság megnyugodott, a bálrendezők más foglalkozás után néztek s a komoly elemek elsőnek látták be, hogy ebben a halálosan komoly időben a tánc és a hangos farsangi vigalom nem szükséges tartozéka az életünknek. Ez a nemzet sok néma farsanggal nézett már szembe, erejéből és fegyelméből bőven telik e viharos időre s nem lepett meg senkit, hogy a fenyegető vihar árnyékában, mely egyformán vicsorog társadalmi keretekre, templomokra, otthonokra s a családi tűzhelyekre, a magyar ifjúság szó nélkül hátat fordított a báltermeknek, a frakknak s a hiú csillogásnak.

Az elcsendesült világ amúgyis hangos másfajta lármától, amely élesebb és vadabb a legzúgóbb fortisszimónál s az embernek ebben a vicsorgó orkánban másfajta hangokra kell figyelni. Nem hiányzik fülünknek a zene s nem hiányzik szemünknek a báltermek farsangi sziporkázása, mert messzebb nézünk a néma farsang órájában s a világot ostromló, gyűlölködő hullámverésben szorongó emberi szívvel figyelünk a milliószámra hajléktalan szerencsétlenekre, a hazátlanokra, a némán földre hanyatló hősi halottakra s azokra is, akiket nem ért közvetlenül a vész csapása, csak elfáradtak e szörnyű iramban s a szívük megállt.

A farsang ez évben nem új dalra s új táncra tanít, hanem a régi imádság szavait idézi fel az emlékezetben. Ma nincs ember, aki ne érezné végzetes közösségi kapcsolatát a szenvedő emberiséggel s ha mégis volna ilyen, az amúgyis menthetetlen. Nincs érv és nincs indok, amelynek nevében bárki szót emelhetne a farsang elnémítása ellen s azt sem róhatja fel senki, hogy az ifjúságnak egyszer hiányozni fog a fényes és boldog farsangi emlék. Az emberi természet ma nem a farsangi éjszakák hiányát rögzíti, hanem másfajta hiányoktól és elmaradt emberektől félti az ifjúságot. Az idő és az apokaliptikus napok megrázták a család és az otthon alapjait, az otthon légköre hiányzik és bomlott meg az ágyúk veszett tüzében, a csendes és tűnődő estek hiányoznak, a vasárnapi templom s a vasárnap délutánok szelíd pihentetése, szülők és rokonok hiányzanak, feledhetetlen arcok, kedves hangok és szívünkre íródott mozdulatok. Az elmaradt táncvigalom legfeljebb könnyű és olvadó hópihe az emberi lélek vértezetén, amelyre súlyos ütésekkel az idő vés másfajta jeleket. A béke még meghozhatja és meg is hozza majd az elnémított báli éjszakák visszatérő vigasságát, de nincs az a földi hatalom, amely visszavezetheti egyszer azokat, akik örökre eltévedtek e sötét kor makacs éjszakájában.

Szó nem eshet az elnémult farsang fölött, mert a világot egy új haláltánc rángatja iszonyú görcsökben s ha egyszer elcsitul a véres emberiség kegyetlen vonaglása, akkor gondolhatunk majd másfajta farsangra is. Addig azonban csend, nyitott szív és éber emlékezés azokra, akik e farsangi hetekben a halál vijjogó zenéjére fülelnek.

Az idegháború hadmozdulatai is döntő szakaszba értek — mondta felvidéki körútján Antal István

Antal István nemzetvédelmi propagandaminiszter e hó 10-én és 11-én meglátogatta az északi Felvidék vármegyéit abból a célból, hogy ezekben a vármegyékben megalakítsa a társadalmi egyesületek nemzeti együttműködéseit és ennek során a vármegyék közönségének tüzetes tájékoztatást adjon a magyar közélet, a külpolitika és a hadihelyzet időszerű kérdéseiről. Kíséretében voltak vitéz *Thuránszky* László miniszterelnökségi államtitkár és *Szabó* Gyula országgyűlési képviselő, valamint a miniszter hivatalának több előadója. A körút során a miniszter és kísérete

Érsekújváron, Léván, Balassagyarmaton és Rimaszombatban

tartott nagyszabású gyűléseket, amelyeken igen nagy számban jelent meg az illető vármegyék és városok közönsége társadalmi osztályra való tekintet nélkül.

A gyűléseken felszólaltak vitéz *Thuránszky* László miniszterelnökségi államtitkár, *Szabó* Gyula országgyűlési képviselő, valamint *Antal* István nemzetvédelmi propagandaminiszter, aki minden egyes alkalommal hosszabb beszédet mondott. Hangsúlyozta a társadalmi szervezkedés szükségességét és rámutatott arra, hogy a társadalmi egyesületek munkaközösségében egy-

Finnország

A nettuno—anziói hídfőben rendkívül feszült a szövetségesek helyzete, jelentette ki Roosevelt

Eredmény nélkül hagyta el az angol katonai küldöttség Ankarát

Vitebszknél tovább tombol az elkeseredett küzdelem

1944 az „adósságfizetés" esztendeje lesz — mondotta Willkie

Lisszabon, február 12. Az angol hírszolgálat washingtoni jelentése szerint Willkie Roosevelt-ellenes választási hadjárata során kijelentette, hogy 1944 az »adósságok megfizetésének« esztendeje lesz a tengely elleni háborúban.

Kijelentette továbbá Willkie, hogy egyedül a köztársasági párt képes nemzeti egység megteremtésére s olyan nemzeti egység összekovácsolására, amely szembe tud nézni a jövendő nagy megpróbáltatásokkal. Ha a köztársasági párt hatalomra jut, — mondotta a továbbiakban Willkie — a háború folytatását a politika nem befolyásolja majd és minden támogatást megadnak a hadműveletek vezetésével megbízott tiszteknek és férfiaknak. *(MTI)*

Cseh üzelmek Szlovákiában

Pozsony, február 12. *(NST)* A Hlinka-párt központi lapja, a Slovak pénteki számában radikális intézkedéseket követel *a Szlovákiában élő kereken negyvenezer cseh* viselkedésével szemben. A lap rámutat arra, hogy éppen a legutóbbi időben *a lokálokban több cseh dalt hallani, mint 1938 előtt.* Minden leleplezett államellenes akcióban *a zsidók mellett csehek szerepelnek,* — írja a lap — ugyanakkor pedig a csehek *különös gazdasági pozíciókat foglalnak el.*

A *Slovak* erélyes intézkedéseket követel a csehek ellen, akik gyakran hallgatnak a bolseviki és »csehszlovák« propagandára. Az önálló Szlovákia ötéves fennállása után a csehek most már vendégekként kell tekinteni az országban és hogyha ellenséges magatartást tanusítanak az állammal szemben, *becsületes szlovákokkal kell betölteni helyüket.* Azoktól a csehektől, akik már szlovák állampolgárokká váltak és az állam ellen dolgoznak, *azonnal meg kell vonni a szlovák állampolgárságot.* Az idők túlságosan komolyak ahhoz, — írja a lap — mintsemhogy ezeket a kihívásokat tűrni lehetne.

Nagy hajókaraván haladt át a Gibraltári-szoroson

Madrid, február 12. (Német Távirati Iroda.) A gibraltári határról jelentik, hogy pénteken délelőtt nagy hajókaraván haladt át a Gibraltári-szoroson a Földközi-tenger felé. Mint megfigyelték, a hajókaraván 60 kereskedelmi hajóból és több tartályhajóból állott. Védelmükre több-bek között két cirkáló, négy romboló és több kisebb hadihajó látta el. A kíséretet Gibraltártól keletre több ágyúnaszáddal megerősítették. Ezeket az angol hadikikötőből küldték ki. (MTI)

Hetvenezer menekült él Svájcban

Genf, február 12. Berni közlés szerint *Svájcban 70.000 menekült él,* közülük *40.000 katona,* 30.000 pedig polgári személy. Ez utóbbiak közül 8000 az emigránsok és *22.000 a menekültek száma.* A háború elején, 1939-ben mindössze 6000—7000 menekült tartózkodott Svájcban, túlnyomórészt *németek,* akik politikai, faji vagy vallási okokból hagyták el az országot. Azóta sok *francia, lengyel, olasz* és más menekült keresett Svájcban oltalmat. Berni körökben számítanak arra, hogy *a menekültek száma az ellenségeskedések befejezése után is emelkedni fog. (MTI)*

Erzsébet nem lesz walesi hercegnő

Amsterdam, február 12. Az angol hírszolgálat jelenti Londonból, hogy *Erzsébet* hercegnő április 21.-én tölti be 18. életévét. A walesi parlamenti párt *Lloyd George* vezetésével mozgalmat indított, hogy a hercegnő megkapja a *»walesi hercegnő«* címét. A Buckingham palotában *hivatalosan közölték,* hogy a király *nem szándékozik semmiféle változtatást tenni* Erzsébet hercegnő címében közeledő születésnapja alkalmából. *(MTI)*

A madridi brit nagykövet politikája és — vagyona

Amsterdam, február 12. *Bevan* angol munkáspárti képviselő csütörtökön bírálta a Churchill-kormányt és kifogásolta, hogy a kormány *az alsóház 20 tagját* felhatalmazta alsóházi mandátuma megtartására, holott ugyanakkor állami szolgálatban állottak.

Eden külügyminiszter tegnap, pénteken válaszolt Bevannak. Válaszában főként Sir Samuel *Hoare* madridi brit nagykövetről volt szó. Kijelentette Eden, hogy amikor Hoare Madridba ment, *ő nem igen számított arra, hogy Hoare hat hónapig Madridban marad.* De most is ott van és ezért *elismerés* illeti meg. Hoare spanyolországi politikája: *a brit kormány politikája és*

egy erőteljes védőbástyát kell kiépíteni a belső front számára. Ezek az ország minden részében kiépült társadalmi védőbástyák jelentik az ország megszervezett társadalmi közösségét és ez a közösség eredményesen fogja felvenni a harcot a belső front megbomlasztására irányuló minden nyílt és titkos aknamunka ellen. A miniszter mindenütt figyelmeztette hallgatóit arra, hogy nemcsak a frontok ütközetei, de

az idegháború hadmozdulatai is döntő szakaszba értek.

Ez idegháború erőfeszítéseivel szemben való sikeres védekezés és helytállás is *egyik legfontosabb tényezője a magyar ügy fennmaradásának.* Ez után a miniszter tüzetes beszámolót adott az összes időszerű belpolitikai, katonapolitikai és gazdasági kérdésekről és biztosította hallgatóit arról, hogy a mai nemzetnevelés feladatának és felelősségének tudatában *keményen kézzel és szilárd elhatározással tartja az ország gyepűjét.* A vezetők iránti bizalom az egyik legfontosabb tényező a belső front sikeres kiépítésében és ezért az egész magyar társadalom, amíg a mai küzdelemterhes idők tartanak, minden politikai és más ellentétet félretéve, egyöntetűen fel kell hogy sorakozzék azok oldalán, akik a nemzeti lét e nagy próbatétele nél sorsunk irányítását kézben tartják.

A felszólalások után minden egyes vármegyében egyhangú lelkesedéssel *kimondották a társadalmi egyesületek munkaközösségének megalakítását.*

Roosevelt: A helyzet rendkívül feszült a nettuno-anziói hídfőben

Amsterdam, február 12. A brit hírszolgálat jelentése szerint a pénteki sajtóértekezleten Roosevelt azt a kijelentést tette, hogy a Rómától délre kialakított szövetséges partraszállási hídfőnél a helyzet rendkívül feszült. Roosevelt azt is mondotta, hogy jó időért imádkoznak. *(MTI)*

Berlin, február 12. A Nemzetközi Sajtó Tájékoztató Iroda jelentése szerint a nettunói partraszállási hídfőnél, Apriliában és Aprilia közelében a német rohamcsapatok befejezték tisztogató műveleteiket.

Aprília vasútállomását rohammal foglalták el.

Az Aprilától délre húzódó német reteszállások előtt angol-amerikai alakulatok háromszor is kísérletet tettek bekerített alakulataik felmentésére, de sikertelenül. A partraszállási hídfőnél ejtett foglyok száma most már 4100 főre emelkedett.

A partraszállási hídfő többi szakaszáról nem jelentettek különösebb harci cselekményeket. Az angol-amerikai erőknek Nora Podgorától délre végrehajtott előretörési kísérletét megakasztották.

A nehéz német ütegek

Anziótól északnyugatra

visszafordulásra kényszerítettek angol-amerikai rombolókat. Anziótól északra visszakergettek egy szállító oszlopot.

A délitáliai arcvonalon csütörtökön is nagy hevességgel továbbtartottak a súlyos elhárító harcok.

Cassino

szétrombolt északi bejáratánál és attól északnyugatra. A németek többször ismét visszaállították a korábbi helyzetet. Az amerikaiak veszteségei minden korábbi veszteségüket túlszárnyalják. Terellétől keletre francia segédcsapatok támadásai hiúsultak meg.

A tirrenói tengerpart

szakaszáról azt jelentik, hogy a Monte Jugától északkeletre brit támadásokat vertek vissza és a német szárnyak állásait előbbre tolták. Az Adriai tengerparton német messzehordó ágyúk sikeresen támadták a 8. brit hadsereg helyenként élénk csapatközlekedését. *(MTI)*

Zürich, február 12. Patterson amerikai hadügyi államtitkár, csütörtökön este óvatosságra intett a sajtóértekezleten attól, hogy a nettunó—anziói hídfő hadműveleteit „korai derülátással" ítéljék meg. A német ellentámadás nagy erővel folyik és komoly veszély fenyegetheti az angol-amerikai erőket. (MTI)

Haditanács a Fehér Házban

Washington, február 12. (NST) Roosevelt elnök tegnap magához kérette a hadsereg és a hadiflotta törzskarának vezető tisztjeit: Marshall tábornokot, a hadsereg vezérkarának főnökét, King tengernagyot, az USA hajóhadának főparancsnokát, Arnold tábornokot, az USA szárazföldi légihaderejének főparancsnokát és Leahy tengernagyot, az elnök katonai irodájának főnökét. A tanácskozásokról semmi sem szivárgott ki, azt hiszik azonban, hogy a nettunói hídfőállásban kialakult helyzetet vitatták meg.

nem Hoareé. Kijelentette még Eden, hogy a legközelebbi idő a háború legkeményebb idejének fog bizonyulni és ebben az időben nem szeretné új emberrel betölteni madridi nagykövetségüket.

Egy munkáspárti képviselő megjegyezte, hogy Hoare Anglia egyik leggazdagabb embere, bár Madridban él. Fizetést nem kap ugyan, de *kap 8100 fontsterling költségátalányt* és ez az összeg adómentes. *(MTI)*

50 angol képviselő a sajtószabadságért

Amsterdam, február 12. Több mint 50 angol parlamenti képviselő kérvényt nyujtott be *a sajtó szabadsága* érdekében. Kérvényükben mint a sajtó szabadságába való jogtalan beavatkozást tüntetik fel a hadügyminisztériumnak azt a határozatát, hogy a *kommunista Daily Worker című lap ne küldhessen ki haditudósítót.* Arra kérik a hadügyminisztert, hogy a Daily Workernek is biztosítsa ugyanazokat a jogokat, mint amilyeneket a többi lap élvez. *(MTI)*

De Gaulle beteg

Algir, február 12. *De Gaulle* tábornok *nagy lázzal,* betegen fekszik. Egészségi állapotáról rövidesen orvosi közleményt adnak ki. *(Bud. Tud.)*

Hajókaraván érkezett Észak-Afrikába

London, február 12. Az admiralitás közli, hogy egy 148 hajóból álló hajókaraván a napokban elérte északafrikai rendeltetési helyét. A hajókaravan majdnem 70 négyzetkilométernyi területet foglalt el az Óceánon. (Bud. Tud.)

Angol katonai misszió kudarca Ankarában

Zürich, február 12. *(A Pest külön tudósítójától.)* **Londonból most már hivatalosan is megerősítették azt a hírt, hogy az a brit katonai misszió, amely öt hétig tárgyalt Ankarában török politikai és katonai hatóságokkal, visszatért Angliába anélkül, hogy kézzelfogható eredményeket ért volna el. Az a számítás, hogy Törökország támaszpontokat fog átengedni a szövetségeseknek — nem teljesült. Hogy milyen kérdések voltak azok, amelyekben ellentétek támadtak, hivatalosan nem közlik, de diplomáciai körökben valószínűnek tartják, hogy a török kormány nemcsak a katonai szállítások tekintetében, hanem más kérdésekben is olyan feltételekhez ragaszkodik, amelyeket Anglia eddig nem teljesített. A tárgyalások megszakítása következtében számolnak azzal, hogy a szövetségesek hadianyagszállításai Törökországnak, amelyek az utóbbi időben egyre nagyobb méreteket öltöttek, a jövőben csökkenni fognak.**

A kanadai miniszterelnök: Évekig is eltarthat a háború

Lisszabon, február 12. (MTI) Ottawai jelentés szerint Mackenzie King kanadai miniszterelnök pénteken munkáspárti képviselők előtt a következő kijelentést tette: „Senki sem mondhatja meg, meddig tart a háború".

A miniszterelnök hozzáfűzte, hogy a viharos időjárás nagyon megnehezítette az utánszállítást az olaszországban partratett erők számára és ez olyan körülmény, amely ellen nem lehet védekezni. Ha majd megindul a támadás az európai kontinens ellen, hasonlóképpen adózhatnak olyan előre nem látott körülmények, amelyek »a háborút nem napokkal vagy hónapokkal, hanem évekkel is meghosszabbítják«.

A román felekezeti iskolák visszakapták Romániában vagyonukat, de a magyar felekezeti iskolák nem

Nagyvárad, február 11. *(A Pest udósítójától.)* A *Danubian Review* című angolnyelvű folyóirat egyik legutóbbi számában dr. *Fritz* László kir. kúriai bíró, a román kérdés egyik legkitűnőbb szakértője igen érdekes fejtegetést írt a román kormány legújabb *iskolaügyi rendeletéről,* amely a

görögkeleti és görögkatolikus egyházaknak visszaadja mindazokat a javakat, ingatlanokat, amiket tőlük a román kormány a román felekezeti iskolák államosítása alkalmával elvett.

A román kormány tudvalevőleg *tavaly ősszel* megvonta *a nagyenyedi, brassói, gyulafehérvári magyar felekezeti iskolák működési jogát.* Indokolta ezt a rendelkezést azzal, hogy *Magyarországon nincsenek román felekezeti tanintézetek.* Mikor a román kormány rendszabályai miatt *Teleki* Béla gróf az Erdélyi Párt elnöke a képviselőházban interpellációt terjesztett elő, *Ghiczy* Jenő külügyminiszter kifejtette, hogy

a román felekezeti oktatást nem a magyar kormány szüntette meg, hanem a görögkeleti és görögkatolikus iskolákat maga a román kormány államosította 1920-ban és a magyar állam a bécsi döntés után ezt az állapotot tartotta fenn.

Kétségkívül ezzel a kérdéssel függ össze a román kormány új rendelete a »volt ortodox román és egyesült román felekezeti iskolai javak jogi helyzetének szabályozásáról«.

A rendelet szerint Erdély, Bánát és Körösvidék volt görögkeleti és görögkatolikus felekezeti népiskoláinak a vagyona, amelyek 1919 után állami iskolákká váltak,

ismét a felekezetek tulajdonába tartozik és az is marad.

E javak az állami elemi iskolák szükségleteinek fedezésére fognak szolgálni. A vagyontárgyakat át kell írni ismét az illető egyházközség javára a telekkönyvben. A rendelet tovább előírja, hogy minden egyházközség köteles költségvetésében szubvenciót beiktatni a két román felekezet épületében működő állami népiskolák számára.

Dr. *Fritz* László e rendelethez az angolnyelvű folyóirat hasábjain a következő rendkívül érdekes és magvas fejtegetéseket fűzi:

Ez a rendelet kétségkívül összefügg *a magyar és román kormányok között* az iskolai ügyben folytatott tárgyalásokkal.

A román kormány ezzel a törvényrendelettel azt akarja bizonyítani, hogy a román kormány által 1920-ban államosított felekezeti iskolák javai nem illetik az államot.

Benczur Gyula ismeretlen levele

Képzőművészek Szerzőjogi Társasága volt a címe annak az egyesülésnek, amelyet az első világháború előtt terveztem és létrehoztam. Célja az volt, hogy a képzőművészek törvényben biztosított szerzői jogait, úgy, mint a zeneszerzőkét, gyakorlatilag érvényesítsük, azaz, hogy azokat anyagilag kiaknázzuk.

A társaságnak három elnöke volt: Benczur Gyula, László Fülöp és Szinyei-Merse Pál. Mivel kezdetben még nem volt saját helyisége, az igazgatói üléseket kristóftéri irodámban tartottuk meg. Egy ilyen igazgatósági ülés nagyon humoros módon fejeződött be. Az idő már későre járt és Gószleth István, az ismert fényképész, a ház egyetlen lakója, kinek családja akkor távol volt, nem tudván, hogy nálam ülést tartunk, nyolc óra tájban eltávozott és a kaput bezárta. Mivel nálam kapukulcs nem volt, a házba be voltunk zárva és ennélfogva a rendes úton nem távozhattunk. Mitévők lehetünk tehát? Merészet gondoltam és a folyosón álló hosszú létrát irodámba cipeltem és az egyik ablakon át az utcára leeresztettem. Épületes és humoros látványosság volt, mikor a híres festők és szobrászok — az egyik nagyon testes volt — a létrán lemásztak.

Benczur Gyula még mielőtt a hivatalos értesítést megkapta, hogy társelnöknek megválasztották, 1909 augusztus 3.-án nekem Ambachból a következő levelet küldte:

— Igen tisztelt Barátom, arról értesültem, hogy a művészek szerzői jogának megvédésére alakult társaság, melynek ügybuzgó vezérét Benned tisztelem, alkuban van egy magyar budapesti sokszorosító intézettel. Tudtommal ez az intézet a kezdetlegesség stádiumában van. De fejleszteni óhajtja magát. Ezt az igyekezetet tartsuk kötelességünknek: minden erőnkkel támogatni! Szegény hazánk gazdasági viszonyainak előnyére lenne, ha mirél kevesebb pénz jutna a külföldnek. Még eddig minden művészi reprodukció Wien, Berlin vagy München felé vette útját. Nagy összegeket juttatunk mi művészek ilyen módon idegenbe. Szívemen fekszik tehát ez az ügy. Otthon teremtsünk egy sokszorosító müintézetnek jövőt! Ne ejtsd el, kérlek, ezt az elvet! Ha eleinte egy kis személyes áldozattal is jár. Sebaj! Magunknak hozzuk és nemzeti kultúránk jövőjének.

— Értesíts kérlek ennek a dolognak érdeméről! Ezen régi kedvenc eszmém megvalósítására már itt is tettem régebbi kelettel lépéseket, hogy megnyerjünk egy kitünő, művészi felfogású, művelt fototechnikust, aki ilyen felvételekben elsőrangú munkaerő. Az ügy ideális oldala lelkesíti őt is: Magyarországon megteremteni ezt a müintézetet. Ráállna, hogy eljöjjön. E célból kész magyar honpolgárrá lenni. Minket egyszerre átsegítene kipróbált tehetsége a kezdet nehézségein. Ami nemcsak anyagi hasznot jelentene az ügynek, mert kísérletezések nélkül, mindjárt az első kiadványok tökéletest produkálnának, de: a kezdet is már a tökély fokán állna.

— Ezzel egy ugrással meg volna a piac teremtve a magyar sokszorosításoknak, mert kiállnák a nemzetközi versenyt. Amit más ilyenfajta intézet sokévi kísérletezés árán ér el csak: mi ezzel az emberrel egyszerre mint sikert mutathatnánk be. Szíves válaszodat idevárva, őszinte tisztelettel köszönt Benczur Gyula.

Ebből a levélből is látszik, hogy époly lelkes magyar **hazafi** volt, mint amilyen nagy művész.

Dunkel Norbert

MEGJELENT

BARÓTI GÉZA ÚJ REGÉNYE

Csincsilla

A pesti színházi és szerkesztőségi világ hű képe egy nagy és keserű szerelem tükrében.

KAPHATÓ MINDEN KÖNYVKERESKEDÉSBEN

Benczúr Gyula

Gergely István: Hogyan késtült Az ezredéves hódolat? Budapesti Hírlap. 1931 január 18. A kép nélynyomatú reprodukciójával – (Kettel.)

U. 3071, 3072

Elmondja: a kép keletkezésének történetét s közli róla Petrovics Elek dr vilemnyét

Gerő Ödön: A tavaszi tárlat. Benczúr festménye. *Pesti Napló.* 1909 ápr. 6.

Vészi-nyomda. Tel. 108—03.

< Benczur Gyula >

lásd okv

Gerevich Tibor:

< >

Szépmüvèszet

1944. 2. szám

~~Számos képpel~~

(Képekkel.)

Benczúr Gyula

Gerevich Tibor Rádió-
előadása ~~Budapest~~
~~I. Kulláinkosztán~~
~~fentiről~~ 1944. jan. 28.

~~Nyilvánosnak nagyon~~
~~csoportalójának alkalmá-~~
~~lévő.~~

Magas számmalám
nép előadás volt.

Benczúr Gyula

wód
z

Germanyuv wellenie

481. l.

484. l

Gerevich T.

A m. művészet szellemé.

Szekfű G.: Mi a magar?

Bp. 1939. 481, 484. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Benczúr Gyula

vőd

Gerevich Pasteiner

13.1.15.l.

Pasteiner hibáztatta fenti tülzott naturalizmusát, fotográfikus kuséjét.

BUDAPEST
IX. HÖCHES ENDRE UTCA
TELEFON: 485-205

Gerevich T.: Pasteiner Gyula emlékezete. A M. Tud. Akad. elhúnyt tagjai felett tartott emlékbeszédek. XXI. k. 17. sz. Bp. 1933. 13, 15. l.

BUDAPEST,.....
IX. HŐGYES ENDRE UTCA 10
TELEFON: 182-595

Gentron J.:

A m. festőművészet tört. A szépművészetek kojve. (Bp. 1940.)

926-929. l. (képpel)

Benczúr Gyula

festő

Gentmüeml

59, 188, 261, 315,
405, 435. l.

Gentron J.:

Mort. müemlékei.

Bp. 1951.

59, 188, 261, 315, 405,
435. l.

Az áll.főgimn.tek.Igazgatóságának

Benczúr Gyula

l.

Genthomymagyfest.

103—107. l.

tábla 21. Sz.

Gentron Y:

Az uj m. festőművészet tört. 1800-tól napjainkig.

Bp. 1935.

103-107. l. 21. t.

inüleg másolat.)
tékából.
Y HOLLÓ KENYERET HOZ.
tékából.

268. BÜNBÁNÓ MAGDOLNA.
Réz. 33.5×26 cm.
A kép eredetije, mely 1711-ben kész
Az eredeti nagyságban készült máso

Werner E., 19. század.

269. TÁJ VIZESÉSSEL. Jelzés lent jobb
1860. München.
Vászon. 24×29 cm.

Wien-i iskola, 19. század.

270. FÉRFI FURULYÁVAL.
Vászon. 70×60 cm.

Wien-i iskola, 19. század.

271. NŐI KÉPMÁS.
Vizfestmény. 24×18 cm.

Wien-i iskola 1820. körül.

272. NŐI KÉPMÁS.
Vizfestmény. 19×15 cm.
A kép hátán a következő felirás: I

Zichy Mihály (1827—1906).

273. FÉRFI KÉPMÁS. (Vázlat.)
Vászon. 66×53 cm.

Benczúr Gyula

Vod
2

Garay Alajos: A pécsi
székesegyház érdekében.
Szekszárd, 1882. 30.31.l.

Carrà, Soffici &

[illegible] Leo,

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] Novecento

[illegible]

XX. [illegible]

[illegible]

[illegible] Depero, Pram-

Corona, Marinetti

[illegible]

Benczúr Gyula

Jótékony vár úrnő

olaff. 124 x 80

lásd

Galerie Enea

Lanfranconi -

Pressburg, 1895.

4. l. (Eeppel)

Benczúr Gyula

ród
z

Fürsthangsz

48. l.

Fürst L.:

Hangszerek a m. képzőművészetben. Bp. 1943.
48. l.

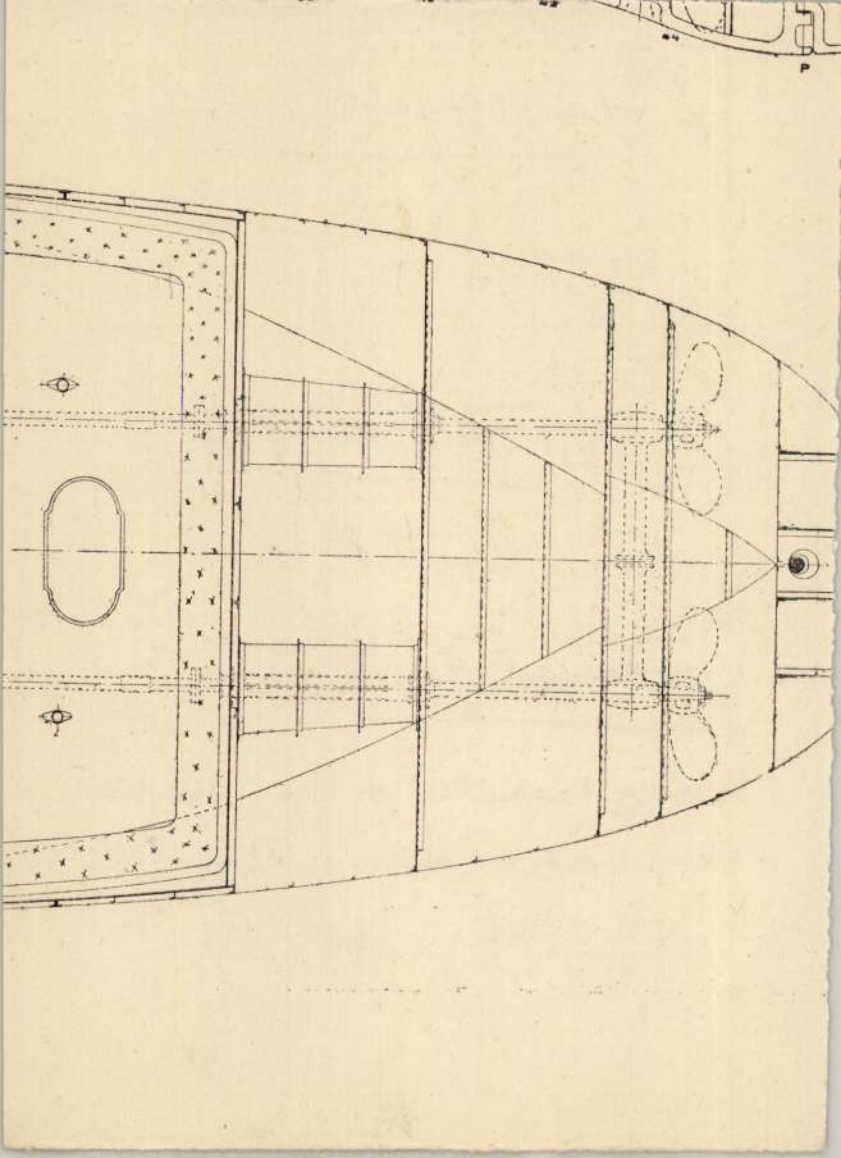

Fülep Lajos: Benczúr Gyulánál. *Modern Művészet.* 1905. 70. l.

1929. MÁJUS HÓ.

Benczúr Gyula

irod

i

Bundgra

55. l.

Bündschuch.

Grabowieczky:

A m. művészi alkotások szemléltető ismertetése,

Bp. 1942. 55. l.

Die Kenntnis der österreichischen Bettelordenskirchen ist der Schlüssel zum Verständnisse der Gotik Österreichs — ja des gesamten deutschen Kulturgebietes im Donauraume.

VERLEGT BEI RUDOLF M. ROHRER

WIEN / LEIPZIG / PRAG / BRÜNN

BH. 1934 máj. 27

(Malt tíroedbeli tu, archéfer a velencei kiáll-on)

aug. 13

Összes

Visegrádon, 1927. október 3.-án.

Budapesti Hirlap. 1909 ápr. 6. / ~~1909~~ okt. 19. (A nyíregyházi Bonczúr-ünnep.) — 1910 szept. 17. (Bonczúr, és Szinyei-Merse.) — 1912 aug. 25. (Bonczúr-Gyula-jubileuma.) — 1913 ápr. 24. / ~~1913~~ nov. 5. (Bonczúr-Gyula jubileuma.) — 1914 jan. 28. (Bonczúr-Gyula, jubileuma.) — 1914 jan. 31. (Bonczúr Gyula ünneplése.) —

□ 1912. okt. 11. (képző-művészet) —

NEMZETI SZALON MŰVÉSZETI EGYESÜ
1935. DECEMBER 20-TÓL 1936. JANUÁR

BUDAPEST·IV.

KÁROLY KIRÁLY ÚT 28 • GERLÓCZY·U.5

Benczúr Gyula

Budapesti Barát

1886. okt. 15.

Benczur Gyula a berlini mütárlaton kiállitott képeivel a »müvészetek arany érmé»-t nyerte. A kiállitott képek Károlyi Gyula és Szapáry Géza grófok arcképei voltak.

Az Ujság. 1909.

ápr. 11. (Látogatás B. Gy.-nál.) – 1909. dec. 25. (Zilbás B.-képe.) – 1913. nov. 1., nov. 5. – 1913. nov. 7. (A Képzőm. Társ. B.-hoz.) – 1914. jan. 27. (A 70 éves B. mester kétkös jubileuma.), jan. 31. (A művész jubileuma.) –

A NEMZETI SZALON 377-IK KIÁLLITÁSA

A MAGYAR AKVARELL- ÉS PASZTELLFESTŐK EGYESÜLETE

XIII-IK KIÁLLITÁSÁNAK

Benczúr Gyula

l.

Az ipariuniverset
1895-ben.
Bp. 1896.
97. l.

2155-909-8
Tört. Képcs.
Előszoba

615. Székek.

5 darab hajlitott faszék ülőkéjének keretbe foglalt betétjén virágdiszszel.

Méretei: 88 cm. magas, 40 cm. széles, 40 cm. hosszú.

Becsértéke. per 5 K.....25.00 K

Régi

Benczúr Gyula

Cikk

Az Újság

1920. jul. 18.

(e.a.: B. Gy. meghalt.)

7062

...es keretű tojásdad medaillonban. Rövid ha-
...pedig le van beretválva. Csomóra kötött nyakken-
...s mentéjé prémes. Felirata a kép alatt:

...y GÁBOR."

...ek 18.4: 13.9 cm.

...trájzai. Pest, Heckenast Gusztáv. ~~[illegible]~~ 1858. IV.

294/95.

Benczúr Gyula

— Benczur és tanitványai. Ünnepi pompában várják a Mücsarnok termei a mai napot. Ünnepivé avatják és pompázatossá teszik a képek, melyek falaikon függnek s melyek művészetünk történetének egy fontos korszakát, benne egy vezető egyéniséget és a belőle kisugárzó hatóerőt foglalják magukban. Benczur Gyula ugy, a hogy ezen a posztumus kiállitásán megjelenik, maga is ünnepek festője volt. Hires és szép embereket örökitett meg, még pedig életüknek valamelyik ünnepi fordulóján, ünnepi ruhában és ünnepi szineikben. Az ünnep, vagyis az életöröm: az élet bőségén, teljességén és szinességén való öröm volt ennek az immár nyugodni tért művészünknek életeleme. Szerette az életet, benne a ragyogást emberi testen, selymen, bársonyon, szerette az élet szinességét, buja életörömmel édelgett el benne. És a gondviselés kegyes volt hozzá. Lelkét végig meghagyta frissnek, szemét látónak, kezét biztosnak. 1920-ból való utolsó képe, de frissességre miben sem marad a harmincz évvel előbb készülteknek mögötte. Az ország meg nem szállott részeiből mind összegyüjtötték munkáit. Mégis hiányos a kiállitása, mert igen sok az, a mi az elszakitott részeken maradt és mennyiségre tekintélyes, jelentőségre meg éppen nélkülözhetetlenek külföldön levő munkái, közöttük is a legkoraiabbak, a bajorországiak. Művészete azonban igy is teljes egésznek hat. Sokkal teljesebbnek, mint a volt tanitványai munkáiból összegyült kiállitás, melynek nagy hiányai vannak azonfelül, hogy részei nincsenek is helyes szempont szerint összeválogatva. A kiállitásnak előreláthato fényes sikerét pazar kiállitásu albumban örökiti meg egy erre a czélra alakult nagybizottság, melynek élén József kir. herczeg áll mint védnök. Az album Benczur huszonöt kimagasló fontosságu festményét örökiti meg nagyméretü heliogravureökben. A magyar művészetnek erre az ünnepi kiadványára, mely jótékony czélt is szolgál, mert jövedelme a magyar művészek nyugdijalapjának jut, külön is felhivjuk olvasóink figyelmét. (e. a.)

Az Ujság, 1921. március 13.

Benczúr Gyula

festette a fasori luteránus templom oltárkéfiét. 1905. A kép tárgya: A napheleti bölcsek imádják (Jézust a Szemek)

György Arankadr.

Evangelikus templommüvészet Budapesten. Bpest, 1935. 53. l. 59. l.

megállapithatására igen kevés müve
áll rendelkezésünkre.A litográfia
technikájának jobban megfelel Kazi
czy Ferencet ábrázoló portréja /18
amely Kazinczynak is nagyon tetsze
1828.nov.22-én azt irja Széphalomr
Szeder Fábiánnak Esztergomba,hogy
pemet en profil hirem nélkül kőre r
szette".De ez csak annyit jelent,h
amikor Richter ezt a kőrajzot készi
tette,akkor Kazinczy nem volt Pest
Kazinczy 1828.februárjában járt Pe
amikor Richter őt olajjal le is fe
Ez az olajfestmény jelenleg a Magya
Nemzeti Muzeum Történeti Osztályáb
van.A kőrajz hatása [illegible] n
vészibb,mint az olajfestmény.Amig
olajfestmény hideg,szineiben nincs

Benczúr Gyula

Strobl főhadnagy

és 1914-15 (~~[illegible]~~ Pán-
célos önarckép)

c. képei repr.

Gyöngyösy 57. l.

Gyöngyösy N.:

A mai m. művészet.
1914-15. Bp. 1916.

21, 42, 51. l. (Önarcképpel
és képpel)

Brunswik József.

Derékon alól s kissé jobbra
melyet füle hosszában visel
vált. Ingének gallérja lehaj
fodra látható. Prémmel szegé
zöld s aranyzsinórzású.
díszít fekete tollal. Bal ke
hol több irat is hever, irást fo
születtünk, eredeti lételünk
nak." A könyöke alatt lévő
...is...tum". Derekát ~~...~~ s
~~vállán~~ nyakába ~~...~~ vetett szalagon a
revont függöny s jobbra oplo
zatának párkányra alatt "
Illmus Dominus Comes
Hung. Tavernicus J. Cort

Vásson, méretei 132:
A szegvári megyeha
A 27942/90 sz. ke

L. 5089.

M. Kept. 110

M.D.K.

Benczúr Gyula
festő

13 eddig ismeretlen Benczúr rajzot találtak
Nyíregyházán.

Napló.
Magyar Nemzet, 1959. jan. 15.

7 l.

M.D.K.

Berecsur Gyula
festő

A Magyar Nemzeti Galériában a Berecsur kiállítást a nagy érdeklődésre való tekintettel meghosszabbították.

Napi Krónika
Magyar Nemzet, 1959. jan 1.

41.

Benczur Gyula, festő MDK.

Ismeretlen Benczur-rajzok kerültek elő Nyíregyházán. 13 darab. 4 művész ifjúkorából valók. [1959. jan. 15.]

Hír.

Népszabadság, 1959. jan. 15. 8. l.

Benczúr Gyula, [festő] (1) MDK

A Frankfurter Allgemeine Zeitung jelenti:

a Basler Kunsthistorisches Museum Benczúr egyik festményét Courbet művekent vásárolta meg.

Ez ismert műkereskedő adta el 57.000 svájci frankért. A múzeum szakértőkkel vizsgáltatta az „Alvóleány, kutyával" c. olajfestményt, s azután vásárolta meg:

Kinos helyzetbe jutott...

Esti Hirlap, II. évf. 108. n. 1957. máj. 11. sze. 2. old.

Benczúr Gyula [festő] (2) MDK.

„A francia „Courbet barátainak társasága" nevű egyesület ~~most tette közzé~~: szakemberei most közzétették: a Courbet-képnek vélt „Alvó leány, kutyával" Benczúr Gyula magyar mester műve."

: Kinos helyzetbe jutott...

Esti Hirlap, II. évf. 108. n. 1957. máj. 11. szo. 2. old

(1)

Benczur Gyula MDK

Benczur mesteriskolájának emlitése

Farkas Zoltán: Csók István.Bp.1957.6.1.

Benczur Gyula MDK

tanára lett a müncheni festőakadémiának

Farkas Zoltán: Csók István.Bp.1957.7.1.

Benczur Gyula MDK

Budavár visszavétele c. művének említése.

Farkas Zoltán: Csók István. Bp. 1957. 15. l.

Benczur Gyula MDK

Nevének emlitése az 1910-es évek műcsarnoki művészei között.

Farkas Zoltán: Csók István. Bp. 1957. 29. l.

Benczur Gyula MDK

név említése

Farkas Zoltán:Csók István.Bp.1957.44.l.

Benczur Gyula MDK

Cikkiró szerint a román irányadó körök nagy sulyt fektetnek arra, hogy a bukarestben tervezett kiállitáson Munkácsy, Benczur, Zichy müvei bemutatásra kerüljenek.

Pauer Károly: Magyar müvészi kiállitás Bukarestben. Mücsarnok. 1901. 2. sz. 26. l.

MDK

Benczur Gyula, 1844-1920.

A szerenád, festm.

Marokkói lány, "

Ernst Muz. 55. aukc. 1937. ápr.
5 l.

MTX

Bencour Cyrus, 1844-1920.

A serenade, festm.

Marokkó Lány, "

Ernst Mus. 55. auko. 1937. ápr.

5 l.

M.D.K.

Benczúr Gyula
festő

Méltatás

Magyar Nemzet, 1959. aug 20
Dutka Mária: A magyar grafika és érémművészet 4l

Benczur Gyula

Repr.

44. Budavár visszavétele. XØ 1896.
o.v. 256x705. Szépm Muz.

46. Mátyás fogadja a pápa követeit.
1915 előtt /vázlat/
o.v. 61x130. Szépm. Muz.

Aradi Nóra: Száz kép a magyar történelemből.
B.1955.

Benczur Gyula, festő

1959. május 17-én a debreceni Déry Múzeumban kiállítás nyílt Benczur Gyula műveiből

: Hír

Képszabadság, Gy. 1959. máj. 19. 8.

Benczur Gyula MDK

Repr.:

34. Hunyadi László bucsuja. 1866.
o.v. 147x121. Szépm. Muz.

35. II. Rákóczi Ferenc elfogatása a nagysárosi kastélyban. 1868.
o.v. Bucuresti.

Aradi Nóra: Száz kép a magyar történelemből. Bp.1955.

Benczur Gyula

festő

"Milleneumi hódolás"

14.o.

Aradi Nóra: Száz kép a magyar történelemből.
Bp. 1955.

Benczur Gyula

MK

festő

"Vajk megkeresztelése"
"Budavár visszavétele"

11.o.

Aradi Nóra: Száz kép a magyar történelemből.
Bp. 1955.

Benczur Gyula MDK

Hegedüs László a Benczur vezetése alatt álló mesteriskola tagja lett és 1901-ben is ott dolgozott.

Magyar művész diadala Bécsben.
Műcsarnok.1901.8.sz.135.l.

Benczur Gyula MDK

A beszámoló megemliti,hogy az előző évi xxxx szegedi tárlatokon Benczur Gyula müvészete is képviselve volt.

Pauer Károly és Erdélyi Béla: Szegedi Képzőművészeti Egyesület közgyülése. Mücsarnok.19ol.11.sz.168.l.

Nemcsics Gyula

A beadványt megvizsgáltuk, hogy az előző évi [illegible]
szegedi tartózkodása alkalmával [illegible]
is képviselve volt.

Benczur Gyula MDK

Résztvett az október 27-én tartott ülésen.

Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat választmányi ülése.
Műcsarnok.1901.26.sz.333.l.

Benczur Gyula MDK

Résztvett a nov.25-én tartott ülésen.

Az Ipolyi-dij pályabirásnak tagjává választották.

Az Orsz.Magyar Képz.Társulat választmányi ülése.
Mücsarnok.19ol.3o.sz.367.l.

M.D.K.

Benczur Gyula
festő

Nyíregyházán a Jósa András Múzeum
Benczur emlékkiállítást rendez.

Napló.
Magyar Nemzet, Bp. 1959. febr. 6.

Y.L.

M.D.K.

Benczur Gyula
festő

Születésének 115 évfordulója alkalmából Nyíregyházán kiállítás nyílt a művész alkotásaiból.

Napló.
Magyar Nemzet, Bp. 1959. febr. 24. 7l

MDK

Benczur Gyula
festőművész

Hunyadi László búcsúja" II. Rákóczi Ferenc elfoga-
tása". képei

Pogány Ö. Gábor: A haladó és reakciós erők harcának
tükrözése a XIX. századi magyar
festészetben.
MMM Évkönyve 1951. 45. l.

MDK

Benczur Gyula
festőművész

A feudálburzsoá képzőművészeti dekorátorának szerződött le.

Pogány Ö. Gábor: A haladó és reakciós erők harcának tükrözése a XIX. századi magyar festészetben

MMM Évkönyve 1951. 46. l.

M.D.K.

BENCZUR Gyula festő

Művért. 1955. 1. sz.

Holl Imre– Seenger Ervin: A Budapesti Történeti Muzeum műtárgygyarapodása a felszabadulástól

98.e.

BENCZUR Gyula festő

M.N.K.

Művészet. 1955. 1. sz.

Garasztiné Takács Marianna: Az Országos Szép-
művészeti Múzeum új szerzeményei 1945-1955. 86. l

Művészet. 1955. 1. sz.
Garasztiné Takács Marianna: Az Országos Szép

M.D.K.

BENCZÚR Gyula festő

Müvért. 1955. 1. sz.
Harasztiné Takács Marianna: Az Országos Szépmüvészeti Muzeum uj szerzeményei 1945- 1955. 86. l.

M.D.K.

BENCZUR Gyula festő

Müvért. 1955. 1. sz.
Harasztiné Takács Marianna: Az Országos Szépmüvészeti Muzeum uj szerzeményei 1945- 1955. 89. l.

M. D. K.

BENCZUR Gyula festő

1914 - 15

Aradi Történt. 325. l

M. D. K.

BENCZUR Gyula festő

Aradi Történet. 281, l.

M. D. K.

BENCZUR Gyula festő

Budavár visszavétele

Aradi Jótét-lap. 280. l.

Dr. D. K.

BENCZUR Gyula festő

~~Faki~~ Farkas Menyhért. 460.

H. D K.

BENCZUR Gyula festő

Egry Margit - Wellisch Judit: Az Országház
42.f.

MDK

Bencsur Gyula
festő

1908-ban a Kossuth szobor második pályázatán részt vesz a bíráló bizottságban.

Vayer Lajos: A Kossuth kultusz a magyar művészetben

M.M.M. Évkönyve 1952. 16 l.

M. D. K.

BENCZUR Gyula festő

Ybl Buda 261, l.

MDK

Benczur Gyula
festőművész

Pogány Ö. Gábor: A haladó és reakciós erők harcának tükrözése a XIX. századi magyar festészetben.

MMM Évkönyve 1951. 46-l.

M. D. K.

Benczur Gyula festő

Vajk megkeresztelése
Budavár bevétele
Millenniumi hódolás

Aradi Történet. 298. l.

M.D.K.

BENCZÚR Gyula festő

Budovár bevétele, fotó

~~[illegible]~~

Aradi Törtfest. 294-296. l.

MDK

Benczur Gyula
festő

Hollósy Simon leveleiből

MMM Évkönyve 1951, 180 l.

Benczur Gyula festő

Magyar Nemzet X. 1954 márc. 21. 3

Benesné Gyula festő

Magyar Nemzet X. 1954 jún. 19. 5.

M. D K.

BENCZÚR Gyula festő

Aradi Történet. 202. l.

M-D.K

BENCZUR Gyula festő

Aradi Törtkert 317. l

M. D. K.

BENCZUR Gyula festő

Bazilika, falkép a boltivekben: a misét szimbolizáló angyalok; oltárkép Bazilika szentély mozaikjai

Ybl Ervin: Ybl Miklós 185., 190., 210.,

M. D. K.

BENCZUR Gyula festő

Aradi Történet. 304. l. 305 l.

Benczur Gyula

MDK

Nyomortanya
(Balogh Ádám Múzeum, Szekszárd)
(Repr.)

MMM Évkönyv, 1951, VII.

M.D.K.

BENCZUR Gyula festő

I. Ferenc József arcképe

XV. Lajos és Anne Dubarry

Aradi Történet. 300. l.

M.D.K.

Bere csur Gyula
festő

„Petschacher portréja"

Ybl Ervin: Petschacher Gusztáv
M.M.M. Évkönyve 1952, 190 l.

MDK

Benczur Gyula festő

Szöveg-archiv anyagából

Dávid Katalin: A Művészettörténeti Dokumentációs Központ Adattára Művárt 1957.VI.évf.4.sz.321.l.

Benczur Gyula festő

Magyar Nemzet VII. 1957 jan. 21. 7.

Képzőművészeti kiállítás Kenthelyen

Benczur Gyula festő

Magyar Nemzet VII. 1951 okt. 5. 5.

M. D. K.

BENCZUR Gyula festő

Forrás ismeretlen. 646,

M.D.K.

BENCZUR Gyula festő

Farkas Munkószt 462,

K. D. K.

BENCZUR Gyula festő

Kassa mesteriskolájában tart

Lyka.. Kassa 349.

Oc. D. K.

BENCZUR Gyula festő

Genthon. Ferenczy 344.

M. D. K.

BENCZUR Gyula festő

Aradi Törlest. 322. l

M. D. K.

BENCZUR Gyula festő

(A király és a királyné előtt a millenáris ünnepségek alkalmával pódoló magyar urak) A millenáris pódolás

Budavár bevétele

A király fogadja a pápa követeit

(Mátyás-terem királyi vár 1915)

Aradi Történet. 319. l. - 320. l. 321 - 322 l

Benczúr Gyula 1844-192o

Fatanulmány, ceruza
Tengeri csata, tus
Történelmi jelenetek, toll

Mü- és Régiségkereskedelmi Váll. IX. Mü-
vészeti aukció. Bp. 1948. 7 1.

Benczur Gy.
Tanulmány
Tanulmány

Alkotás Művészház. III. Modern grafika. Bp. 1923.
5 l.

falusi utca kereszteződésénél áll,
dern formáju. A régi vendégfogadó,
llt.

/

, a falu északkeleti vége felett áll.
.. /Olyan mint a karancssági és a bo-

(1731 épült gotikus szolcsefelü-
pján 1790 előtt. A templom megáldott,
gletes kövekből épült. Két oltára
a Szent Kereszt felmagasztalásának
enza, Nep. Szt.János tiszteletére.
pitója okmányok hiján esmeretlen,
restaurálták, 3 éve javitották a
esen. Az 1790-es Canonica Visitatio
rom oltárt; 1./ Boldogságos Szüz
ogságos Szüz képével, kétoldalt Szt.
al. 2./ Ez a főoltár a Szt.Kereszt

Benczur Gyula dr.
Tanulmányfej, olaj

Magyar Képzőművészek Segitő Bizottsága. Müvészeti kiállitás. 1914. 2 1.

282

19

versál középre

A XIV. század elején a községnek azon
-kuria áll, feküdt Bocsár község,
jfalusi palatinális határjárás alkal-
már a Bocsáryak birtak. ~~Bocsár köz-~~
~~is Curiális Praedium volt. Igy szerepel~~
~~geografiai szótára c. müvében is.~~
tt, amikor az ugyancsak itt fekvő
l egyesülve, egy községgé alakult.
ősi birtoka, melyet ~~a XIV. század ele-~~
~~ból származó Péter fiai, Mihály, Péter,~~
~~ában találunk. Őket, Csák Mátéhoz való~~
y 1324-ben ~~megfosztotta itteni birto-~~
henyi Tamásnak adományozt~~a~~ott. ~~A század~~
~~is voltak~~ itteni birtokait ~~ezeket~~ fedig

MDK

Benczur [redacted] festő

nógrádmegyei kapcsolatai

Farkas András: Nógrádi festők - nógrádi képek.
Palócföld I/1 (1954) 29-30.

Ism. Müv. Ért 1955. IV.évf. 2.sz. 313.o.

Benczur Gyula MDK

"Hunyadi László"

46.o.

Kampis Antal: A Nemzeti Galéria.
Müv. Ért. 1958. VII. évf. 1. sz. 43-50. o.

Benczur Gyula festőművész
A Műcsarnok tavaszi kiállitásából
1914-15
Művészet, 1915

Isten velünk-ki ellenünk. Festmény.
(rejtv.)

...rechnung

190...

ARCHITEKTUR-BUC...

...hlstellen:

K. K. Postsparcasse
-Conto No. 804 582.

K. ung. Postsparcasse
g-Conto No. 3437.

ERNST WA...

BERLIN W., MARKGR...

Landespramm...

...zur Erhaltung d...

Sehr geehrte Herr...

Berecsur Gyula
festő

M.D.K.

München-ben tartózkodott.

M. Kiss Pál: Dósa Géza
M.M.M. Évkönyve 1952, 167 l.

Benczur Gyula
festő

M.D.K.

"István király megkeresztelése"
"

M. Kiss Pál: Dósa Géza
M.M.M. Évkönyve 1952, 168 l.

Berecsur Gyula
festő

M.D.K.

1870-ben a jury az elő díjat ítéli.

U. Kiss Pál: Dósa Géza
M.M.M. Évkönyve 1952, 168 l.

Benczur Gyula
festő

M.D.K.

„Vajk megkeresztelése".

M. Rissál: Dósa Géza
M.M.M. Évkönyve 1952, 168 l.

M.D.K

Bencsur Gyula
festő

"Vajk megkeresztelése"
"

M. Huss Pál: Dósa Géza
M.M.M. Évkönyve 1952. 169 l.

M.D.K.

BENCZUR Gyula Pestő

Budai Várpalota, krisztinavárosi
Szárcy Mátyás termében olajképek

Ybl Ervin: Ybl Miklós 152.,

Benczur Gyula, sz. Nyiregyházán 1844.

Rövid életrajz

Vajk keresztelése, festm.

Két szerzetes, "

Szápáry Géza gr. arcképe,"

Károlyi Gyula gr, arcképe,"

Károlyi Gy. gr.nő arcképe,"

Tisza Kálmán arcképe, "

Mályvák között, "

Andrássy Gézáné grófnő " "

Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiáll. 1900.

47-49.l.

Benczur Gyula
Gróf Batthyány Elemér

Szegedi Képzőművészeti Egyesület, 1900. 83 l.

Benczur Gyula
A pajkos Ámor

Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiáll. 1900.
81 l.

Benczur Gyula

I.Ferdinánd bolgár fejedelem arcképe, fesm.

Hachansnő, festm.

Hunyady László bucsuja, festm.

I. Ferenc József király

Tisza Kálmán

Tisza Lajos

Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiáll. 1900.

47-49 l.

Benczur Gyula
Idill, festm.
Vulkán, "

Helikon III. kiállitása. 1922. ápr. 5, 7 l.

Benczur Gyula, sz. Nyiregyháza, 1844, +Bp. 192o.

Dr.Samassa József biboros érsek arcképe

Madonna

Egri Kassinó kiáll. Eger, 1924. 5 1.

Benczur Gyula
A hiu néger, olaj

Népgondozó akció javára rendezett kiáll. N.Szal.
192o. ápr. 1.

ifj. dr. Benczur Gyula
Nyári napsütés, olaj

Népgondozó akció javára rendezett kiáll. N.Szal.
1920. ápr. 3 l. .

M. D. K.

BENCZUR Gyula testő

Tombor Ilona: A tiatal Koszta József 106.

Művért. 1953. 1-2. sz.

Benczur Gyula festő

hagyat. Nemzet VIII. 1952 ápr. 25-5.

Berecz Gyula
festő

M.D.K.

Petőfi költeményeinek illusztrátora

Nagy Lovas: Petőfi illusztrációk.
M.M.M. Évkönyve 1952, 154 l.

M. D. K

BENCZÚR Béla

Résztvesz a Danubius-Mút vágáratán

II. díj

Ybl Ervin: Ybl Miklós 149,

MDK

Benczur Gyula festő

Nő tükörrel. Repr.: 42
Bacchansnő. Szépműv. Múz. " 43.
akt-tanulmány. " " " 155.

A magyar akt-kiállítás albuma. Önmeáll. Lyka-Majovszky-Petrovics. Bp. 1926. 6, 42-43, 155, 159.

MDK

Benczur Gyula festő

A balatoni halán. Rézbe
hercolta harastoni József.
repr.

Album 1866 évre a magy. képz. Társ. tag-
jainak.

Benczur Gyula festőművész

Hunyadi László bucsuja.

Dr Komjáthy Miklós

Élet és Tudomány, 1957. ápr. 28. 17. sz. 516.

MDK

Benczur Gyula

Y. B: Uj szerzemények a Szépmüv. Muzeumban. B. H. 1934. jun. 17. 2o 1.

MDK

Benczur Gyula festőművész.

Siklóssy L: Őszi tárlat a Műcs.-ban. Pesti Hirlap, 1943. okt. 2. 6 l.

MDK

Benczur Gyula

I.Ferenc József arcképe, festm.
Chrysantheumok, festm.

Művészeti Krónika, 1913. dec. 15. 6.sz. 7 l.

MDK

Benczur Gyula

Pogány Kálmán: Séta a téli tárlaton. A Lakás, III. évf. 11.sz. 173 l.

MDK

Benczur

Balázs-Pásy L: Megjegyzések az őszi tárlathoz. Az Ország, 1943. okt. 9.

MDK

Benczur Gyula festőmüv.

Képzőm. Társ. xxx téli kiáll. VU, 19o3. 47.sz.
781 l.

MDK

Benczur Gyula

A Mücs. téli kiáll. VU. 1892. 51.sz.XXXIX.évf.
87o l.

MDK

Benczur Gyula

Pirosruhás hölgy, festm.

Péter András:
A hónap kiállitásai. Tükör, 1936. nov.

Benczur Ida

-i: Két kiállitás. N.Szal. Pesti Napló, 1936. okt. 17. 11 l.

Benczur Gyula

Mücsarnok 1900. 19.sz. 270 l.

Benczur Gyula

Izsó Miklós küzködései.
Literatura VI. évf. 1931. 5.sz.

183 Br

Benczur Gyula

Szépmüv.Muz. Évk. VII.k. 136 l.

MDK

Benczur Gyula festő

Könyvszemle. Müvészettörténeti tanulmányok Szerk. Dávid Katalin Müvért 1957.VI.évf.4.sz.324.l.

MDK

Benczur Gyula

Bachanalnő, festm.

A berlini nemzetközi mükiáll. VU. 1891. 309 l.

MDK

Benczur Gyula

Magyar festők a müncheni kiállitáson. VU.
1888. XXXV. évf. 23.sz. 385 l.

MDK

Benczur Béla
tájképek

c.s: A Műcsarnok őszi tárlata. Az Ujság. 1923.
XI.4.

MDK

Benczur Gyula

Sz. E: Fiatal művészek az Epreskertben. Magyarság 1944. febr. 13. 12 l.

MDK

Benczur Gyula

ALAPITVÁNY FIATAL MÜVÉSZEK RÉSZÉRE. Uj Magyarság 1944. febr. 12. 8 l.

MDK

Benczur Gyula

Kézdi Kovács László: A Műcsarnok kiállításai.
Évk. KMT. 1928, 59 l.

MDK

Zenerus Gyula festő

Kül. Vyiregyháza 1844. Iskoláit hasán végezte. Majzolni a klimkovics testvérpárhezdi tanítani. 1861. München, ahol 1865 – Piloty tanítványa.

Album 1866. évre a hagy. képz. Társ. Tagjainak. K–i G–v.

H. D. K

BENCZUR Gyula festő

Az Osztrák-Magyar Monarchia Iráiban és Kérben c. mű illusztrátora, és az ill. bizottság tagja

Fejős Imre: Egy Zichy-kép sorsa 156.

Művész. 1953. 1-2. sz

Benczur Gyula
festő

M.D.K.:

Petőfi költeményeinek illusztrátora

Nagy Lsuzsa: Petőfi illusztrációk.
M.M.M. Évkönyve 1952, 152 l.

Benczur Gyula
festő

M.D.K.

A vén László tartó
Lenkei századó } illusztrációi

Nagy Zsuzsa: Petőfi illusztrációk.
M.M.M. Évkönyve 1952, 153 l.

Benczur Gyula
festő

M.D.K.

Petőfi költemények illusztrátora.

Nagy Ismesa: Petőfi illusztrációk.
M.M.M. Évkönyve 1952, 152 l.

Benczur Gyula

LXII. csoportkiáll. 1928. szept. 1 l.

K. Trad.

Benczur Gyula

diszmagyaros önarckép, portrék és történelmi képek

-i: Két kiállitás. N.Szal. Pesti Napló, 1936. okt. 17. 11 l.

M. D. K.

BENCZUR Gyula festő
(1844-1920)
Hunyadi László búcsúja (1866)
Fotó

Bortnyik - Ilevesy - Rabinovszky: 2000 év
festészete Bp. 1943. 251. l. 452. l.

M. D. K.

BENCZUR Gyula festő
(1844 – 1920)
Részlet „Budavár visszafoglalásá"-ból
(1896) Fotó

~~Benczur~~
Bortnyik – Ilevesy – Rabinovszky: 2000 év
festészete Bp. 1943. 224. l. 452. l.

78.,

MDK

Benczur Gyula

Uj Művészet 1913. I. 3.sz. 14 l.

MDK

Benczur Gyula
a lipótvárosi bazilika részére kartonok, Velencében mozaikba rakják

MDK

Benczur Gyula

Az aradi vértanuk albuma.

Vas. Ujs. 189o. 41.sz. 673 l.

MDK

Benczur Gyula főrend, festőmüv.

Rákóczi-siremlék pályázat... Vállakozók Közl.
1909. okt. 20. 4 l.

Benczur Gyula MDK

"Budavár visszavétele"

295.o.

Aradi Nóra ism: Pogány Ö. Gábor: Magyar festészet a XIX. században. Bp. 1955.
Müv. Ért. 1955. IV évf. 2.sz. 295-297.o.

M D K

Benczur Gyula

Hunyadi László bucsuja, festm.

Lyka Károly: Történeti festészetünk az elnyomatás korában. Uj Idők 1942.nov.7. 45. sz. 543. l.

Benczur Gyula

Elek Artur: A magyar aktábrázolás száz esztendeje.
Nyugat, 1925. 23-24.sz. 613 1.

Benczur Gyula MDK

"II. Rákóczi Ferenc elfogatása" 1869.
"Hunyadi László bucsuja barátaitól"
"Kislány babával"
"Budavár visszavétele"
"Mátyás bevonulása Budára"
"Mátyás fogadja a pápa követeit."
"Hullámok játéka" repr. 32.o.
"Etelka" repr. 33.o.

Pogány Ö. Gábor :A Benczur emlékkiállitásról.
Müterem 1958 I. évf. 10. sz. 32-33.ö.

Benczur Gyula MDK

"Rajz" repr.

Müterem 1958 I. évf. 10. sz. a cimlapon.

Benczur Gyula MDK

emlékkiállitást
készitenek elő a Magyar Nemzeti Galéria munkatársai.

Müterem 1958 I. évf. 7. sz. 45.o.

MDK

Benczur Gyula

Fekvő férfi, festm. repr.

Nemzeti Szalon tavaszi kiáll. VU 1903. 9.sz.
141 l. kép 143 l.

M. D. K.

BENCZÚR Gyula "Jesko"

munkásságával egyidőben van Münchenben

„Vajk megkeresztelése"

„Budavár visszavétele"

„Mesteriskola vetélkedése" megbírált

Veigvári 1958. 36., 46., 63. 78. 79., 118. 181. 192., 213., 238., 260., 298."

MDK

Benczur Gyula, 1844-1920.
Vajk megkeresztelése, festm.

Mesterek a Főiskolán. Főv. Képt. XLVII. kiáll.
1950, ápr.

M·D·K

Benczur Gyula festő

1878. párizsi világkiállításra a Vajk megkeresztelését c. képét nyújtja be.

Szinyei-Merse: Zichy Mihály. Bp. 1953. 37.

MDK

Benczur Gyula
Idill, festm.
Vulkán, festm.

Helikon 3. kiáll. 1922. ápr. 7 l.

MDK

Benczur Gyula

művészi bizottság tagja

Hauszmann Alajos: A pesti igazságügyi palota. Épitő Ipar, 1897, XXXI.k. II. füzet

Ürmössy Jenőné

Művészet 1904. 269

Az Iparmuvészeti Társulattól ízléses és ötletes gyermekjátékokra kiírt pályázatan pályamüvet megvettek.

Műv. 1.

Feladó neve és lakása: .....

LEVELEZŐ-LAP

MAGYARORSZÁG
8 FILLER 8

T.
Dobos Dezső
úrnak

Sátoralja Újhely

Drugeth utcza 22 szám

M. kir. állami nyomda, Budapest, 1927.

Ábrányi K. ifj.:

Az első magyar biztositók. B. Gy. képéhez. Kny. az O-V-ból. Bp. 1883. 8-r., 16 l. —

MDK

Benczur Gyula, 1844-192o.

Aurópa elrablása

Ernst Muz. aukc. 43. 1929. **46 l.**

MDK

Benczur Gyula

Schlauch püspök arcképe

A: M.művészet a párisi kiáll.-on. Műcsarnok, 1900, jun. 17. 315 l.

M. D. M.

Benczur Gyula

emlitve

Körner É.: Künstler der ungarischen Räterepublik. Acta Historiae Artium. 1959 VI. 169.

MDK

Benczur Gyula

Trefort Ágoston

Balló-eml.kiáll. Szépmüv.Muz. 1938. ápr. 9 l.

MDK

Benczur Gyula

Gróf Almássy Dénesné arcképe, festm.

Gr. Festetich Tasziló " "

Kadocsa Elek levele. Élet, 1892. dec. 15.

828 l.

MDK

Benczur Gyula, 1844-192o

Benczur Etelka

M. nemzeti festészet kialakulása. N.Szal.kiáll.
1949. febr.

MDK

Benczur Gyula

Chroniqueur: Kohner A. gyüjt. Képzőművészet, 1929. 16.sz. 15-17 l.

M.D.K.

Bernáth Aurél
festő

Emlékkiállítása nyílt Kecskeméten

Napló. 4l.
Magyar Nemzet, 1960. febr. 26.

N.D.N

K. D. K.

BENCZÚR Gyula festő

1864-ben Szinyei megérkezés ekor már

Münchenben dolgozik

Hoffmann Edith: Szinyei Merse Pál

Ba. 1943. 6. l.

BENCZÚR Gyula

Óvja Szinyei a Böcklin-kalástól

Hoffmann Edith: Szinyei Merse Pál

Bp. 1943. 28, 32.

MDK

Benczúr Gyula festő

„Bacchánsnő" c. képe antwerpeni Salonon
1888.

és egy arckép.

MDK-A I - 1/2310.

MDK

Benczúr Gyula
festő

A Szépművészeti Múzeumban Benczúr emlékkiállítás nyílt.

Napló - 7 l.
Magyar Nemzet, 1960. márc. 1.

MDK

Benczúr Gyula festő

„Unter Malven" c. képe (királyé) a münchemi

kiállításon. 1892.

MDK-A-I-1/3056.

Benczur Gyula festő M.D.K

részt vett a kir. palota belső díszítésében.

Gerő L. A budai vár palota tört. 1541-től napjainkig. Ung. Bpest Műemlékeiből. Pgo. 1955, 303

MDK

Benczur Gyula, 1844-1920.

Tanulmányfej

Tanulmány Budavár bevételéhez

M.grafika 100 éve. Főv.Képtár 32.kiáll. 1948.jan.

8 l.

MDK

Benczur Gyula, 1844-1920

Tanulmányfej

M.grafika 100 éve. Fővk.Képtár 32.kiáll. 1948.jan. 8 1.

MDK

Benczur Gyula, 1844-1920

Tanulmányok

M.grafika 100 éve. Főv.Képtár 32.kiáll. 1948.jan.
9 l.

MDK

Benczur Gyula

1914-1915. repr.

Vas, Ujs. 1915. 11.sz. 171 l. képek

Tata

Almási utca 2-4: kimarad

Tata

MDK

Benczur Gyula

Erdő belseje, repr. festm.

Árv. Közl.,1938. dec. 8 rk.sz. 88 sukc.

XX VI. tábla

Benczur Gyula MDK

Benczurék,Fesztyék,Peske Gézáek a 900-as évek közepétől a Képzőművészeti Társulat nagy tárlatainak zsürijébe Ferenczyt,Szinyeit is meghivták.

Pogány Ö.Gábor:Magyar festészet a XX.században. Bp.1959.36.l.

Benczur Gyula MDK

Meghalt 192o-ban

Pogány Ö.Gábor:Magyar festészet a XX.században.~p.1959.43.l.

MDK

Benczúr Gyula festő

„Női portré"

„Gyermekarchép"

„Gróf Csekonics Endre archépe"

c képei KT-tárlatán 1887.

MDK-A-1-1/2035

MDK.

Benczúr Gyula festő

„Vadász" c képét KT-tárlatom

gr Károlyi Tibor vette meg. 1887.

MDK-A-1-9/2091.

MDK.

Benczúr Gyula festő

„Pina Kálmán arcképét" (Szeged város Julajdi)

küldi a bécsi kiállitásra 1888.

MDK-A-I-1/2166.

MDK

Benczúr Gyula festő

„Vadászképe" (gr. Károlyi Tibor tul.)

a Gyermekmenhely javára rendezett kiállításra 1838.

MDK-A I-1/2175.

MDK

Benczúr Gyula festő

„gr Csekonics arcképe" KT-kiállításon, 1887,
„Vadászjelenet" (gr Károlyi Tibor tulajdona)
nincsen. (Vázlathéret héri a katalógusban
feltüntetni.

MDK-A-I-1/1917.

MDK

Benczur Gyula festő

A KT szüvéni nagydíját 1882-ben a „A Bacchánsnő" és „Scherzo" c képeivel megnyeri.

MDK-A-I-1/1075.

MDK

Benczur Gyula festő

„Az elhagyott" c képét a münchemi nemzet-
közi kiállításra küldi. 1883.

MDK-A-I-1/1146.

MDK

Benczúr Gyula festő

„Bacchánsnő" c képét (Nemz. Muzeum tulajd)

müncheni nemzetközi kiállításra küldi.

MDK-A-I-1/1150.

MDK

Benczúr Gyula festő

„Gr Szapáry Géza arckép"-ét KT átvette. 1894.

MDK-A-I-1/1299.

MDK

Bencsúr Gyula Jentő

„Scherzo" c képét a bronzoli kiállításra küldik (Tulajdonosa Lichy Jenő, elcserélí Feledi Tivadar: „Modern Magdalena" c képével) 1884.

MDK-A-I-1/1310.

MDK

MDK

Benczur Gyula festő

KT-kiállítása küldi (1884):

„br Eötvös József arcképe"
„gr Andrássy Gy. " "
„gr Károlyi Gyula " " c művei.

MDK-A-1-1/1379.

MDK

Benczúr Gyula festő

„A Első Magyar Általános Biztosító RT alapítása"

c képe az 1885. évi ált. kiállításon.

MDK-A-1-9/1991

MDK

Benczúr Gyula festő

1885. Képcsarnok. Tanács tagja.

MDK-A-1-1/1476

MDK

Benczur Gyula festő

Mesterisholája az „Epreskert"-ben. ~~Bp~~ Főváros tulajdona. 1886.

MDK-A-1-1/1711.

MDK

Benczur Gyula

Magyar kiállitó müv. névsora. Mücsarnok, 1899.
22.sz. 346-348 l.

MDK

Benczúr Gyula festő

„Mályvák közt" c. képét a király megvette. 1890.

MDK-A-I-1/2798.

MDK

Benczúr Gyula festő

„Mátyvák között" c képével KT aranyérmét

nyertc. 1890.

MDK-A-I-1/2806.

MDK

Benczúr Gyula festő

„Mélyék között" c. képét Kádár Gábor

sokszorosítja. 1891.

MDK-A-I- 1/2906.

MDK.

Benczur Gyula festő

Bécsi jubileumi tárlaton 1888. érmet nyert.

MDK-A-I-1/2212.

Benczur Gyula Jestő M.D.K.

emlitve

Fejős Imre: A Magyar Történeti képcsarnok 75 éve. hiv. Ért. 1959 (VIII.) 288

Benczur Gyula festő M.D.K.

Hunyadi elfogatása repr:
3. rép.

Rózsa Gy: A magyar tört. fest. témainak barokk feldolgozása. Műv. Ért. 1959 (VIII.) 271

M.D.K.

Benczur Gyula festő

Az épitendő Nemzeti Színház ügyében a belügyminiszterhez irt emlékiratot egyik aláirója. Ebben a színháznak a bécsi épitészettel való felcsinositása ellen tiltakoznak.

A Magyar Képzőművészek Egyesületének Emlékirata. Bp. 1901, 3-15.

Bencsics Gyula festő M. D. U.

„Az 1741 ben a pozsonyi várban tartott „vitam et sanguinem" országgyűlés" várlata nyomán élőképet játszottak a pozsonyi mintázban 1897. májusban

Emléklapok a pozsonyi koronázó emlékszobra leleplezésének ünnepére. Pozsony 1897, 20

MDK

Benczur Gyula, 1844-1920.

Női arcképtanulmány, festm.

Tanulmány "Buda visszavételéhez" festm.

Ernst Muz. 55. cuke. 1937. ápr.
5 1.

MDK

Benczur Gyula, 1844-192o

Albrecht főherceg mint vadászhadnagy, of.

Árverési Közl. 1938. 6.rk.sz.

15 l.

MDK

Benczur Gyula

/BPi Napló 1906.szept.8./

Vigilia,1955.XX.évf.jul.7.sz.386.l.-Dévényi Iván: Ady és az uj magyar képzőművészet. 385-388.l.

Benczur /Gyula/, festő MDK

a betléri Andrássy kastélyban lévő képei.

A. Güntherová: A betléri (Betliar) állami kastély gyüjteményeiből c. cikk

Pamiatky a Muzeá 1953. 2.sz. 109-113.l.

Külf. folyóiratok szemléje.
Müv. Ért. 1956. V. évf. 1. sz. 89. o.

MDK

Benczur

Harc a temetőben, fam.

Visszatért Lenkei-huszárok, fam.

Magyar katona a szabadságért. Főv. Képtár, 1951. szept. 6 l.

MDK

Benczur

Rabinovszky: A Mücs. őszi tárlata. Nyugat, 1929. 5o3 l.

MDK

Benczur festőmüv.

Gentgon: A magy. festőmüv. tört. A Szépmüv. könyve, Bp. 1940. 994. l.

OMKT (2)

1921 Tav.

Két szomszédvár, of

1922 máj-jun. jub.

Domboldal of

~~Erikás erdő (1920 Tav.)~~

1923 Tav

Partrészlet
Szürkület } of
Fasor

1924 Tav

Erdei rét, of

1925 Tav

Fenyves, of

a való tekintet nélkül, külön díj nélkül ***egyízben*** felvé-

megjelenő hivatalos távbeszélő szaknévsorok a kinyo-
lmazzák. Semmiféle magánvállalkozásnak hasonló név-
zésre nem bocsát.
tűrendes és szaknévsorban megjelentetendő beiktatásokra
éljából ***a m. kir. posta hirdető hivatalának*** kikül-
gják keresni.
***dekében áll, hogy a kiküldöttek személyazonos-
enek, mert esetleges károsodásokért a m. kir.
al.***
kiküldöttei utasíttattak, hogy a t. távbeszélő előfizetőknél
ánnyal felszólítás bevárása ***nélkül*** önként igazolják és
a budapesti távbeszélő betürendes szaknévsorban közzé-
teleket tartalmazó — körlevelét is átadják. Ez az arc-
tok külsején arany nyomásban a magyar cimer és a
Az igazolvány lapjai sárga alapnyomású papirosból ké-
obíttatik.
összes távbeszélő előfizetőket, hogy mindazokat az egyé-
i magukat, vagy ***hivatalos megbizatást szinlelnek,***
rendelkeznek, a legközelebbi rendőrnek adják át, azon-
l a m. kir. posta hirdető hivatalát akár levélben, akár
rendelkezésre bocsátandó adatok alapján a megtorló
nség érdekei ez úton is megvédessenek a károsodástól.
öttei csak a megrendelések átvételére vannak felhatal-
m. kir. posta hirdető hivatalának 30,655. számú csekk-
k utján kell teljesíteni.
knévsorban megjelentetendő beiktatások és hirdetések

odásoktól azáltal is ***mentesülhetnek,*** hogy esetleges
viteldíj lerovása nélkül igénybevehető boritók
talával.

A m. kir. posta hirdető hivatala.

kir. postavesérig kaszinyomdája.

OMKT (3)

1926 maj-jul. Aug-m. kiáll

(1922) ~~Domboldal~~
Barlang belsége } of

1926 Téli

Havazás II./1 of

1927 Tav

Erdőtéle
Facsoport
Felszálló köd } of

1928 Tav

Tükrözés, of

...ERIUM • A MAGYAR KI...

an felmerült költségeinek megtérítése
lért azaz Harminchárom pengő 80 fil-
i csekkszámla terhére utaljon ki. Bu-
27-én. A miniszter rendeletéből: Tiha-
ytanácsos.
talos másolat hiteléül:

teri s.hiv. igazgató.

OMKT (4)

1930 Tav.

Feltámadáskor, of

1930-31 jub.

Olasz mosókomyha } of
Határfák
Bajor parasztszobe

1931 Tav

Balaton II. } of
Hullámzó Balaton

1931-32 téli

Hegi folyó } of
Gardátlan park

1932 febr.-márc

Cumulus felhők, of

A m. kir. vallás- és közokta
ügyszám alatt I. a keb. szám
Konkolyi Barna, a Magyar Kon
zett rendeletének másolata:

1928/29. évi költségvetés, "M
kiadások. Rovat: 7. /Az 1881.
Lerovandó bélyegilleték: ninc

Utasito
a Magyar Konventualis Minori

Omkt 5

1932-33 Téli

Nyugalom (of

Dolomit triklák

Fenyőerdő

1933 ápr. (Nemz. képzen. kiáll)

Kék hegek

1934 Téli

Alkonyat, of

1936 máj.-jun. jub.

Feltrálló kődők

1937 Téli

Nyári eső

Kilátás a barlangból

A m. kir. posta hird

Műemlékek országos bizottsága,
VI. Állatkerti-út 1. L 918-72

Folyó évi szeptember hóban kelt 194
hogy cégem az 1929. évi hivatalos kiadás
egyízben díjtalanul a .....

* Ehelyett kérem, hogy eme díjtalan
szakrovatban jelentessék meg.

---

* Ezenfelül kérem, hogy cégem eme
közölt betűk helyett

* rendes betűkkel ke
* rendes betűkkel ke
* vastag betűkkel ke
* vastag betűkkel ke

jelentessék meg. Az ennek fejében járó ---
csekkbefizetési lapon fogom kiegyenlíteni.

---

* Ezenkivül kérem a * rendes betűkl
kerettel — * vastag betűkkel keret nélkü
díjtalan beiktatásomhoz az alábbi szövegkie

.....
.....
.....
.....

A hirdető hivatalnak ezért járó -----
csekkbefizetési lapon fogom a hirdető hiv
napon belül kiegyenlíteni.

OMKT (6)

1937 ápr.-jun. (N. képen. kiáll)
Nyár

1938 ősz
Holdtölte

1938 téli
Pirkadás az Adrián

1939 téli
Diesőség a magasságban

1939 dec - 40 jan
Virít a bodza
Nyírfák

HIVATALO

A m. kir. posta hirde

I., Krisztina-körút 12. II.
Aut. 505—30, *Aut. 500—25 (13

2628—1928. szám.

T. C.!

A budapesti és vidéki távbeszélő betű ***igazgatóság hivatalos kiadásként adja ki.***

Az administrációs teendőket a m. kir. postav posta hirdető hivatala" néven működő és a m. kir. hivatalos szerve látja el.

Erre a körülményre azért hivom fel a t. táv ken egyaránt a közönséget ügynökök keresik fel, ***kiadásban*** megjelentendő budapesti és vidéki (orsz és beiktatásokra vonatkozó megrendeléseket vesznek rendelés átvétele során fel is veszik és a megren ***talának*** megrendelő lapjaihoz ***hasonlóak,*** nyugtá

A távbeszélő előfizetők ***saját érdekükben*** ***gatóság hivatalos kiadásában*** megjelenő buda megjelentetendő hirdetésekre és beiktatásokra ***adn*** tásokat — amint erről a m. kir. postavezérigazgatós pesti távbeszélő betürendes és szaknévsor első, kék világosította — ***kizárólag*** a *m. kir. posta hirdető h*

A budapesti távbeszélő betűrendes és szakn

A m. kir. posta hivatalos kiadásában megj van nyomás alatt és azt a vidéki távbeszélő előfizet ellenében legközelebb főállomásonkint ***díjtalanul*** n tők a budapesti névsort kapják meg ugyancsak főál

A szaknévsorban mindazok a távbeszélő előf

OMKT (7)

1940 Tav

Factoport eterjékkel

átjáró-út

1940 dec-1941 jan

(M. Műv-ért kiáll)

Erdőben, of

1941 febr-ápr. jub

Távlat

Fényszivárgás

Árnyékos tó

67.328-828
- - - - - - - - - szám
IX.

A Müemlékek Orsz. Bizottságának bevonása egy iskolai művészettörténeti film elkészitése érdekében.

Melléklet száma: 1 drb

A kötelező iskolai fil
tervbe vétetett egy olyan müvés
melyből iskolai ifjuságunk megi
zai vonatkozásu müemlékeket. A
turgazdasági R.T. vállalkozott s
hozzám, hogy szándékának tökéle
Bizottságának a támogatását biz

Megjegyzem, hogy neve
bizva a kötelező iskolai filmok

~~N. Stal~~

Szegedi képsen. Egés.

Kiáll. 1904 máre

Lussingrande-i partrészlet gonache

Gölnicvölgi részlet II. vizf.

Felvidéri gardasági udvar II.

Hullámtörés

Bravencei kikötő II. of

1907 máre

Szirti sas, of

A m.kir. vall.és közokt. mi
a keb. számv. VII. és a Cse
solata.

Költségvetési év: 1928/29. K
mogatása. Müemlékek Orsz. B
költözködési költségek. Bél

Utasitom, hog
épitész országgyülési müszak
müszaki oszt./ a Müemlékek O
november hó 10-én Budapestr

Szépm. Muz

1907 febr. A 19. sz.-i

m. művészek kézrajzainak

retrospectiv tárlata

Háborgó tenger

A m. kir. vall.és közokt. m:
alatt a keb. számv. VII.és
nek másolata;

Költségvetési év: 1928/29.
támogatása. Müemlékek Orszá
si és átköltözködési költsé

Utasitom, ho
mesternek /Budapest, VI. Ar
ságának megbizásából 1928.n
1928. november hó 10-én Bu
és vissza, tett hivatalos ut

M. képzm. Eucs. 1922

dec. (árv. Csem.)

Tavaszi Táj
Tájkép I–IV. } of

Árv. Csem.
1922 dec. M. Műv. Vám
M. kép

sekkszámla terhére utaljon ki. Budapest.

miniszter rendeletéből: Tihamér Lajos

os.

alos másolat hiteléül:

Tarnoch

i s.hiv.igazgató.

A MAGYAR KIR. VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI MINISTERIUM

Mutterem

1938 okt

Tükrözödés
Ötri trinck } of

ORSZÁGOS MAGYAR SZ
(MUSÉE DES BE
(VI., ARÉN.

MAGYAR TÖRTÉNELMI KÉPCSARNOK
(V., AKADÉMIA-UTCA 2.)

IGAZGAT

1261 szám.
1928.

Méltóságos Elnöl

Mult év október hó 14-
kapcsán bátorkodom tisztele
fütési évadra a központi fü
lányt a vezetésem alatti O.
lehetőleg sürgősen átutalni

Benczur

MLK

~~Szinyei~~

A budai várpalota diszitésében résztvett müveivel.

205.o.

Borsos - Sódor -Zádor: Budapest. Bp. 1959.

MDK

Benczur, festőm.

Magy.remekművek. Ernst-Muz. 47.kiáll. 1921, máj.
6 l.

MDK

Benczur

-ch: Könyvszemle. Szépmüvészet, 1941. 1.sz.
34 l.

MDK

Benczur

Eötvös József

gr. Andrássy Manó

gr. Károlyi Gyula

Mücs. őszi kiáll. Vas. Ujs. 1884, 46. sz. 741 l.

György-kápolna alapfalai. [illegible]
ből épült félkörívés szentélye és homlok-
ázhoz csatlakozó kápolna a XI.században
szerint - ebben tette le szüzességi fo-
o körüliek. Előtte egy mélyebb szintü
századi sarokbástya. Ásatása 1957-ben

dái. Kp. 1957, 16, 321 – Szentléleky Tihamér,

MDK

Benczur

"Budavár visszavétele"

24.o.

Németh Lajos :Hellóssy Simon és kora művészete.
Bp. 1956.

gyan a régi klasszikus s
mint egészet tekintik, me
tek amit *de Bary* találó
képezi a sejteket és nem

Az élet gépelméleté
részre tagolható: az első
szeti tárgyak, azután az
végül az élő szervezet és

Minden szervezet a ter
vezet sem áll a természet
helyezett. Ehhezképest ny
nyek éppen úgy érvényesek
természeti tárgyakra. *Para*

Benczur Gyula uj alkotásai. Néhány nap előtt friss egészségben érkezett a fővárosba Benczur mester delejnyi birtokáról, a hol közel öt hónapig időzött és több képet festett. Itthon nyomban munkába kezdett és legelsőben Frigyes kir. herczeg fiát, Albrecht kir. herczeget festi, a ki már többizben ült modelt a mesternek iskolai műtermében. Mihelyt Zita királyné ismét Budapestre jön, a felséges asszony arczképét folytatja. A koronázást megörökítő, a parlament számára készülő hatalmas festményhez a mester néhány vázlatot készített. A budai királyi palota részére készülő Mátyás-cziklus egyik nagy képe, a melyen Mátyás király a velenczeiek hódoló küldöttségét fogadja, immár egészen kész s a másik is, a mely Mátyás királyt győztes hadvezérként ábrázolja, befejezéséhez közeledik. A mester legujabb alkotásával csak akkor kerülhetnek a nyilvánosság elé, a mikor a Műcsarnok ismét a művészet rendelkezésére fog állani.

Benczur Gyula

Az Ujság
1917. okt. 27.

anyagi világra érvényes törvényszerűségek
és kémiai alapon értelmezi, míg a vitalista szemlélet valami hozzáférhetetlen, természetfölötti ismeretlenre épít, belső erőkre, rejtélyes energiákra, melyek megszabják az állati és növényi szervezet fejlődésének megindulását, fajlagos irányát. A biologia ama alaptételét, hogy az élők és élettelenek lényegükben különböznek egymástól, a materializmus kétségbevonja. Az élet biologiai felfogásában, az élő szervezetekben az exaktság matematikai fogalma, a 2×2 szabálya nem érvényesülhet úgy, mint az élettelen szerkezeteken, mert a biológia nem matematika, nem egyedül az emberi logika alkotásaival, hanem a természet titokzatos misztikumával áll szemben.

A mechanizmus a dolgok minél egyszerűbb magyarázatára törekedve, azoknak már felületes értelmezésében megnyugvásra talál; szerinte minden csak ok- és szükségszerűen következik be, mint ezt *Demokritos* már Kr. e. VI. században tanította. Evvel szembe *Aristoteles*, a természettudományok atyja, *Platon* nyomán, a vitalizmust és teleologizmust állította, az élő

Benczúr Gyula

~~[illegible]~~

Berzeviczy ~~Albert~~: ∓

A Kisfaludy-Társaság

Évlapjai. 1909.

∓ A Greguss-jutalom oda-

itélése. ~~[illegible]~~

Schinteln

„Europa"

Mönyö és lapterjesztő r. t.

Budapest

Nyomtatvány

V Rothemere u

12. III

Benczúr Gyula

— **Nyiregyházán felállítják Benczur Gyula szobrát.** *Nyiregyházáról* jelentik: A kultuszminisztérium a Szent István-év emlékének méltó megörökítése céljából *gobelint* ajándékoz Nyiregyházának. Elkészítésével *Ferenczy* Noémi művésznőt bízták meg. A falszőnyeg azt a szimbolikus jelenetet ábrázolja, amikor *Szent István a magyar és az idegen nemzetiségű lakosság között szemlét tart.* A kultuszminiszter azt is közölte a polgármesterrel, hogy amennyiben Nyiregyháza megfelelő helyet biztosit, *képtárlati anyagot kap.* Nyiregyháza városa is hozzá akar járulni a művészeti programhoz. Elhatározták, hogy felállítják *Benczur* Gyula szobrát.

Az Est 1939 máj. 28.

Berzeviczy Albert: Jelentés az 1913. évi Greguss-jutalom tárgyában. *Budapesti Szemle.* 1914. 280. l. —

ZALON 1925 MÁRCIUS

Berzsenyi A.:

A háborúról a képzőművészetekben.

Bp. é. n. 26. l.

[illegible] megrokkantakról, kik bármily

részesülnek, névjegyzéket küldjek,

kalmaztatásának kezdő időpontja, vala-

rtént rokkanttá nyilvánitási rendelet

a Cimedet, hogy a kivánt névjegyzék

latokat velem postafordultával közölni

telephonon teendő.

. január hó 12.

rendeletéből:

[illegible]

[illegible]ánácsos.

ak,

Budapest.

Benczúr Gyula

Irod

Bort Kétezer 78, 224, 247, 251. l.

Repr.

Részlet Budavár vissza foglalásából 446. sz.

Hunyadi László buesuja 548. sz.

Bortnyik - Hevesi - Rabinovszky:

Kétezer év festészete. Festői témák tört. az európai művészetben. Bp. 1943. 78, 224, 247, 251. l. 446, 548 sz. képek.

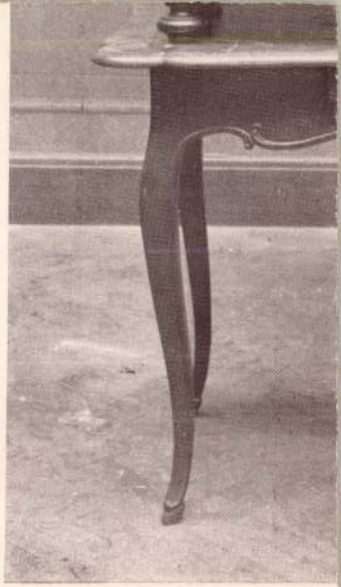

1688.

Borovszky Samu dr.: Magyarország vármegyéi és városai. Szabolcs vármegye. Budapest, 1899. 538. l.

1Bp. 539.

Benczúr Gyula

wód
z

Biró József

Európa festészete
Bp. é n. 93. l.

BUDAPEST

I.

Királyi Vár

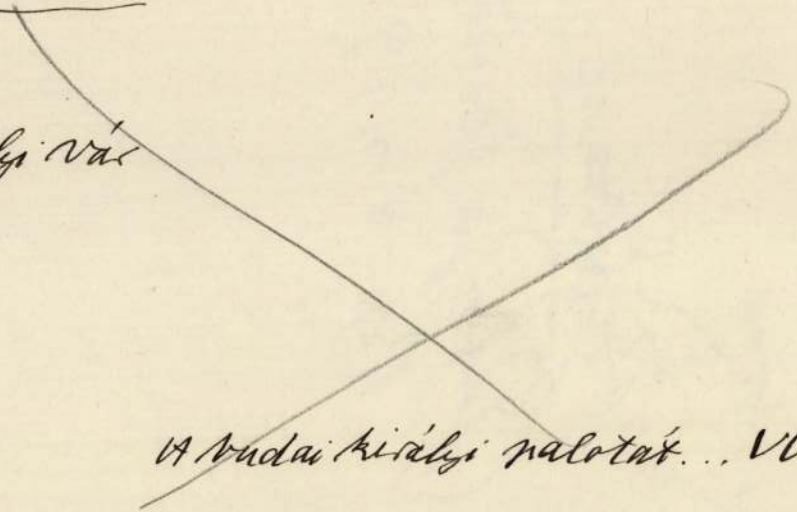

A budai királyi palotát... VV 1873, 482 l.

Benczúr Gyula

Irod
2

Birókézik

28. l.
281. l.
285. l.
287. l.
288. l.

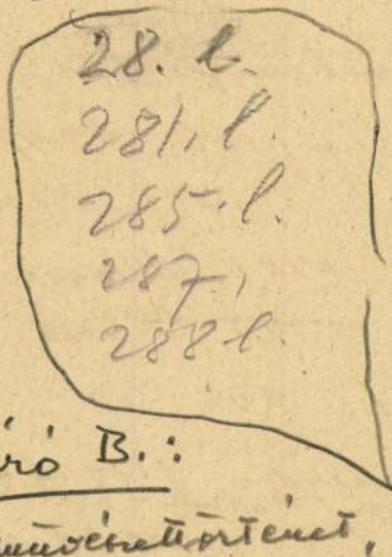

Zsinyképezés története VIII. 194.

Biró B.:

A művészettörténet kézikönyve. Bp. é. n.

Gyöngyössy Ilka, sz. f.
Gyöngyössy Rezső, f.
Gyöngyvirágh Eugenia f. 1854-
György, é. 1394-98. Kassa.
György, kö. 1396. Kassa.
György, f. 1397. Kassa.
György, ö. 1450. Körmöcbánya
György, é. XV. sz.
György, műhimző. 1477-1487.
György, ö. † 1486. Nagyszeben
György, sz. 1469. Kassa.
György, ö. 1484. Brassó.
György, é. XV. Kassa.
György, kf. XV. "
György, aranyozó, 1500. N. Szeben.
György, ö. 1485-1525. Brassó.
György, sz. 1501. Kassa

Berzeviczy A.

B. Gy. emlékezete-
Képzőmíveszet.

1930. okt. 12.
(Számos Kappel.)

épület,
viz

Benczur Gyula

vród
z

Beszédek a Ben-
czur - ünnepélyen
1924, nov. 16. ~~Kulon~~
Kny. ~~lenyomat~~ a Buda-
pesti Hemlá~~bit~~
1925.

Kismacs h. n. VII. 138.

Benczúr Gyula

wód.

Berzeviczy ~~Albert~~:

Benczúr Gyula
emlékezete
Akad. Értesítő
1922. 393–396
füzet...

Károly, I. sz., magyar király

aranyforintja VII. 138.

A kiadvány hiteléül:

Füredi

miniszteri s.hiv.igazgató.

tazásával kapcsolatban felmerült költ-
fillért a 127.689 számu kiadási csekk-
dapest, 1928.évi szeptember hó 22-én.
Rónay Zoltán s.k. miniszteri tanácsos.
hivatalos másolat hiteléül:

Füredi

miniszteri s.hiv.igazgató.

— *Bródy Sándor:* Tavaszi kiállítás. *Magyar Hirlap.* 1895. 102. sz. —

K. U. T.

NEMZETI S

Benczúr Gyula

Tród
z

Brandenstein Béla

Művészet filozófia.
Bp. 1939. 227 l.

~~Aranyrigakék, római VI. 130.~~

KÜLÖNLENYOMAT
A MŰVÉSZI HETEK — PÉCS
CÍMŰ MŰBŐL

BENCZÚR GYULA MŰVÉSZETE

Írta és a nyíregyházai Művészeti Hetek alkalmával
rendezett Benczúr-kiállításon felolvasta :

Oroszlán Zoltán

Hölgyeim és Uraim!

Bevallom némi elfogódottsággal lépek Önök elé, hogy e városban, Benczúr szülővárosában, mely ma is elevenen őrzi e kitűnő művész emlékezetét, előadást tartsak Benczúr Gyula művészetéről. Bizonyára vannak Önök között még olyanok, akik személyesen ünnepelhették őt 1909 október 17.-én, midőn szülőházát emléktáblával jelölték meg és nevét beírták a város díszpolgárainak sorába ; és még többen lehetnek, akik résztvettek az 1921 június 19.-én rendezett emlékünnepélyen, amikor Nyiregyháza először hódolt elhúnyt nagy fia halhatatlan emlékének. Ez a meleg szeretetteljes viszony, mely a művész és szülővárosa között fonódott, hozta létre halálának húszéves fordulóján ezt a szép kiállítást, mely e termek falaira a Szépművészeti Múzeum, Budapest székesfőváros és mások birtokában lévő képekből jellemző és sokatmondó sorozatot gyüjtött össze a mester oeuvrejéből.

Ebben az órában, amikor az a feladatunk, hogy felidézzük magunk elé e nagy művésznek, jó embernek és kiváló tanárnak emlékezetét, nem kívánom Önöknek Benczúr művészetének akadémikus fejtegetését adni. Egyfelől azért nem, mert nem érzem magam erre hivatottnak ; másfelől pedig azért nem, mert

ily alkalommal minden akadémikus fejtegetésnél többetmondónak tartom a művész intím és közvetlen megnyilatkozásait hallgatni, legfőbb alkotásait pillanatokra magunk elé idézni. Én tehát ebben az órában rövid sétára hívom meg Önöket Benczúr birodalmában. Igen, birodalmában, mert Hölgyeim és Uraim, akkor, mikor Isten a művész, az író, a költő, a muzsikus születésekor az átlagembertől való megkülönböztetésének jegyeként elülteti lelkében és szívében az isteni szikrát, egyúttal megadja neki a képességet is, hogy alkothasson és teremthessen. Igen, a művész egyúttal teremtő is, nagy és érdekes művészbirodalmaknak vagy éppen csak kis és jelentéktelen országocskáknak alkotója. Ezeknek a birodalmaknak és országocskáknak éppen úgy megvan a maguk egük és földjük, vizük és levegőjük, faunájuk és flórájuk, mint a mi valóságos világunknak. Megjelennek ott a művész istenhitének bizonyítékai, benépesítik azokat az emberi fantáziában fogant és életrekeltett mitológiai és legendárius alakok, de helyet kapnak ott a mi élő személyeinknek másai is. Ezeknek a művészországoknak határait az alkotó művészek tehetsége szabja meg, törvényeit pedig a látásnak, a formának és a színnek, valamint a szépnek és igaznak örökérvényű törvényei alkotják. Forradalmak is támadnak néha bennök, midőn a művész felhagyva az addig követett úttal, más, sokszor az addigival ellentétes irányokra tér művészetében. Közszelleme ezeknek a birodalmaknak mindig a művész egyéni látását és kifejezésmódját alkotó és a művész műveiben jellemző erővel jelentkező jegyek összessége, amit általában stílusnak szoktunk nevezni. Külső ellensége is van ezeknek az országoknak. Különösen két erős és állandó ellenféllel kell számolniok: a közönséggel és a kritikával. A közönség alapjában mindig szemben áll a művésszel és annak egyéni irányát szeretné az általa követelt és egyedül jónak tartott mederbe terelni; a kritika pedig önfegyelmezésre és önbírálatra tanítja a művészt és figyelmezteti, ha vét a fentebb említett örökérvényű törvények ellen.

Amióta Daidalosz megalkotta az első szobrot, Butadész leánya kedvesének a mécs világától falravetett árnyékát felrajzolta és Kleanthész meg Philoklész a körvonalak közötti

teret színekkel töltötték ki, azóta, immár közel három évezrede, az európai művészetben sok-sok ezer ilyen művészbirodalom és országocska alakult. Vannak köztük olyanok, melyek évezredek óta élnek és virulnak és soha nem szűnő hatásukat a legkülönbözőbb időkben, új meg új művészországok alapításában mutatják meg, vannak viszont olyanok, melyek soha önállósághoz nem jutott törpe országocskák maradtak, meghúzódtak egy-egy nagyobb birodalom árnyékában, annak a protektorátusát élvezték. A genieknek, az irányt jelentő és stílust formáló nagy művészeknek és követőiknek, az uszályukba kapaszkodó kisebb tehetségű művészeknek és az epigonoknak ezt a különböző jelentőséggel bíró országalapítását nagyon jól ismerjük az európai művészetek történetében.

Hasonló a helyzet a magunk művészetében is. Történelmünk legragyogóbb korszakai mindíg megtalálták a művészetben is a maguk legtökéletesebb kifejezésmódját, csak, sajnos, kevés névszerint is megnevezhető nagy művésszel találkozunk történelmünk régebbi korszakaiban. Másként áll azonban a dolog a magyar művészettel a XIX. században. Igaz, a művészetek gyökérverése csak lassan és fokozatosan történhetett, de azután, mintha csak az elmulasztottak pótlása űzte-hajtotta volna művészeinket, a század második felében folyton erősbödő ütemben megy végbe művészeti életünknek kibontakozása. Ennek a kornak vezéralakjai közé tartozik az a nagy művész, Benczúr Gyula is, kinek birodalmában most sétára indultunk.

Benczúr Gyula leküzdve a pályaválasztásával szemben mutatkozó szülői ellenérzést, 1861-ben 17 éves korában művészi tanulmányai megkezdésére Münchenbe indul. Mi van a tarsolyában, mivel indul ez a magyar ifjú a maga művészbirodalmának megalapítására a XIX. századi művészet egyik Mekkájába?

Nem sok pénz, — bár igaz, hogy eleinte szüleinek gondoskodásából, később hirtelen szaporodó megrendelőinek jóvoltából a fiatal művészt pályájának e kezdő szakaszában sem bántották anyagi gondok — kassai oktatói által józanul fejlesztett rajztudás, hamar jelentkező formaérzék, a színharmoniák érzésének és alkalmazni tudásának biztos ösztöne, a képszer-

kesztés törvényeinek és tudatalatti ritmikájának sejtése, erős bizakodás az emberek jóakaratában, nagy elhatározás, hogy kivívja az élettől a tehetségéhez méltó helyet és sikert, és végül lobogó magyar szív és hovatartozását soha feledni nem tudó magyar érzés. Ezek voltak gyökerei Benczúr művészetének, melyek már első kísérletei alkalmával a gyermekszobában és a kassai reáliskola rajzóráin felcsillantak. Művészi képességeit ezután Münchenben nevelte tovább, de izzó magyarságát, melyet itt a Nyírségben és Kassán, a legszebb magyar dóm városának művészeti hagyományoktól terhes levegőjében szítt magába, őmaga tartja önmagában ébren, a magyar história lelketemelő történetének olvasásával állandóan erősíti és talán már ekkoriban felgyulladt benne a vágy, hogy ennek a históriának néhány ragyogó eseményét ő tegye valamikor a művészetben is örökéletűvé. Magyarságát öltözékével is dokumentálta, magyaros szabású zsinóros fekete ruhában járt; így mutatja őt az a fényképe, mely 1861-ben hetedmagával örökíti meg az ifjú művésznövendéket.

Münchenben Benczúr hamar kitűnt társai között és csakhamar Piloty iskolájába került növendéknek. E művész, aki akkor a német piktúra egyik uralkodó planétája volt, gyorsan felfigyelt a tehetséges ifjúra, munkatársává fogadta és Benczúr neve egyszeriben jócsengésű lett az Isarparti Athénben. Ez megadta neki azt a művészeti és gazdasági alapot, melyen elindulhatott a maga útján. Sokan Benczúrt Piloty iránya szoros követőjének mondják. Én nem fogalmaznám meg ilyen határozottan ezt a tételt. Bizonyos, hogy Pilotytól sokat tanult; elsősorban a színek feletti szuverén uralmát, azután az alakoknak hatásos elosztását és jellemző felléptetését vásznain vette tőle. De, ami Pilotynál sokszor csak mesterségbeli ravaszkodás, üres teátrálitás és hatástkereső görögtűz, az Benczúrnál átérzéssé, drámaisággá vált. Benczúr nemcsak Pilotytól tanult, — hiszen hamarosan túltett mesterén és a tanultak nem elégítették ki a benne lobogó művészi tudásvágyat — hamarosan más kohókhoz is kellett fordulnia, hogy azok szítsák és teljesítsék ki benne művészetét. Tanulmányozta Rubenset, a barokknak ezt a színpompás, érzéki mesterét, megfigyeli a német-

alföldi portréművészek titkait, beletekint emberábrázolásuk legmélyébe s megtanulja az emberi arcon a jellemnek és a léleknek kifejezését. Azután a velenceiek nagyszerű kolorizmusa ragadja magával fogékony lelkét ; Tizián, Tintoretto és Tiepoló színzuhatagaiban fürészti meg szemét. Majd megint a francia rokokó művészeinek, főleg Bouchernek műveit tanulmányozza bensőségesen. És jó barátságban van Böcklinnel, és szereti Makartot. Az évek hosszú során át végzett tanulmányok eredményeit Benczúr a saját teremtő lelke tüzében átedzve, új művészként, Benczúr Gyulaként lép alkotásaiban elénk. Bizonyos, hogy művészete az imént felsorolt nagyokéval több-kevesebb rokonvonást mutat, de mi Zolával tartunk, aki szerint : „valakinek szemére vetni, hogy egy régebbi művészből indult ki, egyszerűen nevetséges. Mindig valakinek a fia vagyunk." Benczúr művészete kizárólagosan Benczúré, melyben a tanultak összesűrítve és új formában nyilvánulva jelennek meg. Sokszor felhozták ellene, hogy első indulásától kezdve ragaszkodott választott irányához és idegenkedést mutatott az új, modern irányzatokkal szemben. Egy beszélgetésben a művész erről vallomást is tett : „Miért akarják mindenáron, hogy pleinairt fessen az ember? Hátha nem felel meg a természetének? Nekem, tudom, nem felel meg s ezért nem is csinálom. Szinyei Palival csináltam valamikor én is pleinairt, de érzem, hogy az én temperamentumom másra való. Nem áll az jól mindenkinek." Tehát tudatosan maradt a magaválasztotta területen, de azon azután szuverén volt, aki úgy tudta mesterségének minden fogását, olyan magasságokban állott a festés technikájában és a kifejezés eszközeinek alkalmazásában, mint csak igen kevesen.

Benczúr művészi birodalmának légköre az életakarás, az optimizmus kifejezése. Még ritkább tragikus tárgyain is keresztülcsillan ez az életfelfogás, ezekben is megüt egy-egy csillapító akkordot, mely a tragikus hatást feloldja. Birodalma csupa derű, ragyogás, napfény ; a csunya, hétköznapi, brutális nem kapott helyet ebben a birodalomban, de ki van zárva innen a szürkeség, az unalom, a laposság is. Főterrénuma a történelmi festés ; ebben csillogtathatta legjobban fölényes tudását, ra-

gyogó kolorizmusát, nagyszerű képszerkesztő képességét, előadásának drámaiságát és izzó magyar lelkét.

Abban a szerencsés helyzetben vagyunk, hogy magának Benczúrnak útmutatása szerint vehetjük szemügyre az ő birodalmának legfontosabb állomásait. A Szépművészeti Múzeumnak jóval a háború előtt a művészekhez intézett kérdőívén arra a kérdésre, hogy melyek a legjelentékenyebb művei, Benczúrtól a következő válasz érkezett: „Hunyadi László búcsúja", „II. Rákóczi Ferenc elfogatása", „Vajk keresztelése", „XVI. Lajos Versailles-ben", „Szent István oltárkép a Bazilikában", „Az öt miserész a főoltár körül ugyanott", „Az Első Magyar Általános Biztosító Társaság alapítása", „Budavár visszafoglalása", „Számtalan mitológiai tárgyú képek", „Portrait-k", stb. Később bizonyára idesorozta volna a „Millenáris hódolat" című képét is. Mint látjuk, történeti tárgyú képeit említi első helyen ő is, ezekben látta festői munkásságának legjelentősebb eredményeit.

Korban is első, művészi felfogásában is a fiatal Benczúrra vall a „Hunyadi László búcsúja", mely a művésznek az első sikert szerezte. Itt hiányzik még a későbbi ragyogó koloristának pompás színkezelése, a kép tónusa inkább barnás-szürkés, „a színek is egy kialakult nemes hagyomány alapján a fojtott gyásznak, az előrevetített tragédiának árnyékát mutatják." A kor romantikus felfogása szerint egy nemzeti hősünk tragédiája ragadta meg először a művész képzeletét. A kép szerkesztése kifogástalan, gondolati tartalmának tökéletesen megfelelő; a búcsúzás bensőséges, érezzük, hogy ez az utolsó kézfogás, az esküszegő király soha vissza nem bocsátja az életbe a nemes magyar daliát. Második alkotása, mely mellett egy pillanatra meg kell állnunk sétánk közben, szintén a magyar mult egy tragikus epizódjának feldolgozása, „II. Rákóczi Ferenc elfogatása a nagysárosi kastélyban". Ebben már nagy előrehaladásról tesz tanuságot a fiatal művész „Benczúr-irányban". A két főalaknak, az álmából felvert fiatal hitvese mellett komor méltósággal álló Rákóczinak és az ágyból félig kihajló riadt asszonyi alaknak összekapcsolása és előtérbe állítása drámaian hatásos. Benczúrnak e kép keletkezése idején folytatott igen beható aktstúdiumainak hatása meglátszik a fejedelemasszony

fiatal alakjának megfestésén. A két főalak hatásos ellentéteül szolgál a kép baloldalán a homályból előbukkanó császári zsoldosoknak és főtiszteknek csoportja. Benczúr e képén már vérbeli koloristaként rakja fel színeit. A tragikus történet pompás barok környezetben játszódik és ennek minden fényét és csillogását kedvtelve adja vissza a művész. A harmadik határkövet Benczúr művészbirodalmában a „Vajk keresztelése" jelenti. E kép festésére a fiatal művész a megbízást nyilt pályázaton Székely Bertalan, Lotz Károly, Madarász Viktor ellenében nyerte el. Öt év alatt ért meg a mű a befejezésre és Benczúr átütő sikert aratott vele. Talán egy képének a festése és kialakítása sem került ekkora munkájába. „Mint a bolond — írja — állok a vászon előtt és nem tudom, hogy hol a hiba." A pályázaton bemutatott vázlaton nagyot változtatott és az ott epikai szélességgel feldolgozott keresztelési aktust, szűkszavú, de hatásában utólérhetetlen jelenetté egyszerűsítette. Az első változat népes miliője a képen néhány háttérben tartott mellék alakra csökkent, és a hangsúly a két főszereplőn van, Vajk és Adalbert alakján. A barnatestű, nemes arcélű ifjú mély áhítattal borul térdre az Egyház és a nyugati kultúra főpapja előtt, arcán meggyőződés és hit sugárzik. A keresztelő püspök komoly méltósággal végzi a szertartást, mely a magyarságot végleg megnyerte a Nyugat kultúrája számára. Benczúr e képén maradéktalanul örökíti meg a „Szent Istváni gondolat megszületését", mely a nemzet függetlenségének biztosítása mellett a Nyugat nagy közösségébe való bekapcsolódásunkat jelenti. A tárgy fenséges pátoszához méltó a festői megoldás, nemcsak szerkezetileg, de színben is. Itt már teljességében érvényesül Benczúr színpompája. A piros, barna, sárga színek szenvedélyes hullámokban ömlenek és pompáznak a képen, a selymek és brokátok mesteri megörökítőjükre találtak. És az egészen aranyos napfény és derű árad szét, mit Riedl Frigyes Benczúr piktúrája egyik legjellemzőbb sajátosságának tart. Gyönyörű kép, méltó a nagyszerű tárgyhoz.

Nyilvános megbizatás hívta életre Benczúrnak egy másik kiváló történeti kompozícióját, „Budavár visszafoglalását" is. A székesfőváros kérte föl a művészt e tárgy megfestésére. Ben-

czúr a megbízást azonnal elfogadta és rögtön megadta a kép tervezetét: „Lotharingiai Károly fényes kísérettől környezve bevonul az éppen elfoglalt várba, színe elé hozzák az ellenség foglyul ejtett kiválóbb főbb személyeit, a zsákmányokat pedig körben eléje rakják. Részben láthatók lennének az elesettek és ezek között Abdi pasa holtteste is. Kiállítás természetesen az alárendelt részletekkel s mellékalakokkal együtt a históriai adatok felhasználása mellett korhű lenne." A művész kilenc esztendeig dolgozott a vásznon, mely a millenáris kiállítás alkalmával került először kiállításra nagy sikerrel. Mint a művész megadott tervezetéből is láttunk, nem akart csataképet, nagy por- és füstfelhőben gomolygó embertömegeket ábrázolni, hanem díszes bevonulást, melynek főszereplői az egyesült keresztény és magyar hadak fővezérei, hős katonái, a levert ellenség foglyai és halottjai. A mű Benczúr pályáján további emelkedést jelent; remek szerkezete, frappánsan festett alakjai — közöttük a szembevágtató magyar kürtös, a rövidítésnek (skurz) e mesteri példája — nagyszerű szinharmoniája és gondolati tartalma egyik legjobb történeti festményünkké teszi e művét. A művész érett kolorizmusa ragyogó színekkel népesíti be a nagyméretű vásznat, melynek egyes részleteiben, így a bevonuló vezér fölött lengetett Szűz Máriás hadi lobogó festésében szinte tökéleteset alkotott. A gondolati tartalom is emeli a kép értékét. Benczúr ilyen tárgyú képeinél erre mindig nagy figyelemmel volt; a „Vajk keresztelésé"-ről szóló bírálatokról írt egyik levelében kijelentette, hogy „a kép gondolati tartalmát nem hajlandó a festői hatásnak feláldozni." E képen Nyugatnak és a magyarságnak egyesült ereje által megdőlt a török uralom s ez végre lehetővé tette a nemzetnek, hogy ismét bekapcsolódhassék az európai életbe és kultúrmunkába. E felfogásban a kép az ábrázolt eseményen túlmenően történelmünk egyik szakaszának befejezését és új szakaszának kezdetét jelenti.

Benczúr ismerte képességének teljesítő erejét és határait, de folyton tanult és lassanként a maga területén valósággal szuverén művész lett. Iránya méltó volt azokhoz a problémákhoz, melyeknek megoldására vállalkozott. Tökéletesen rajzolt

formái, pazarul ontott színei, méltóságos alakbeállításai és ünnepélyes képszerkesztései alkalmasok voltak ilyen feladatok megoldására. Történeti képírásának tetőfokára az „Ezredévi hódolás" megfestésével került a művész, aki ehhez a témához is hivatalos megbízás útján jutott. Az akkori kultuszminiszter bízta meg a nagymű elkészítésével, de a kép létrejöttét Mészáros Károly nagylelkű adományának köszönhetjük. 1909 április 6.-án került a kritika szeme elé a nagyméretű alkotás, mellyel Benczúr egyik méltatója szerint „abnormálisan nagy emlékkövet állított magának." A hatalmas méretű vászon az országgyűlés két házának hódolatát örökíti meg 1896-ban I. Ferenc József és felséges hitvese előtt a budai várpalota ú. n. sárga termében. Jobbfelől a felállított emelvényen a királyi hercegek, zászlósurak és udvari főméltóságok koszorújában áll lovassági tábornoki egyenruhájában a király s kissé előrehajolva, odaadó figyelemmel hallgatja az üdvözlő beszédet. Mellette Erzsébet királyné ül fekete ruhában és merengőn nézi az eléje táruló színpompás képet ; a királlyal szemben a díszruhás kormánytagok, főrendek, képviselők és lilataláros főpapság élén egyszerű fekete díszmagyarban a nagy magyar államférfi, Szilágyi Dezső tolmácsolja a nemzet hódolatát. Szilágyi Dezsőnek ez a beszéde történelmi tett volt : „a nemzet lelkesedésével aposztrofálta a király kötelességtudását, megnyilvánította a trón előtt a magyar lelket és elmondta a királynak és a nemzetnek az ezeréves történelem filozófiáját, kifejtvén a magyar állam és magyar nemzet fogalmát és gondolatát." Szilágyi tartása rendkívül jellemző : kissé előre lépve, szemével a királyét keresve áll a terem közepén ; körülötte a papi ornátusok lilapiros színei összevegyülnek a díszmagyarok bársonyos fényeivel ; hátul egy emelvényen a hallgatóság : királyi hercegnők, zászlósurak és főrendek feleségei gyönyörködnek a jelenetben. A háttér szürkés-sárgás, nagyon is mértéktartó színekben van festve, annál nagyobb tobzódását látjuk a különféle színeknek a főjelenetben. De talán nem is a szinpompában, nem is a ragyogó képszerkesztésben van ennek a hatalmas festménynek ereje, hanem abban a hetvennél is több képmásban, melyet a művész az ország és az udvar előkelőiről festett és oly módon helyezett

el a vásznon, hogy mindegyik önállóan és egyénileg érvényesül, harmóniában van a szomszédportrékkal és mindegyiken ott van a jelenet átérzett nagyszerűsége és ott vibrál a nemes lelkesedés. A nagyszerű téma és a kiváló mester megint egymásra találtak. A nemzet pompakifejtésének talán utolsó dús megnyilatkozása volt ez a hódolás, melynek festésében Benczúr erősen ragaszkodott a történelmi hűséghez. Berzeviczy Albert mondja el, hogy felcsillant Benczúr szeme, amikor elmondta neki, hogy a reggel még borongós idő délre kiderült és az egész terem úszott a napfényben. „Ez kellett neki, a történelmi igazságnak is megfelelő olyan dekoratív momentum, mely az érzelmek felújjongó emelkedettségét és derűjét is példázza!" Ragyogó színpompája mellett az alakoknak nemes felfogásával és kiváló jellemzésével is kitűnik ez a mű, és talán nincsen egyetlen művészi alkotásunk, melyen a nemzeti pátosz hívebben és méltóbban volna kifejezve, mint a nemzet hódolatát tolmácsoló Szilágyi alakjában.

A magyar történelmi mult köréből még Mátyás király életének jelentős eseményeit feltüntető festmények foglalkoztatták Benczúr képzeletét. Ezeket a királyi vár számára kellett volna elkészítenie, de csak kettőt fejezett be közülök a művész: „A király fogadja a pápa követeit" és „A diadalmas Mátyás király." A többi kompozíció csak vázlatban készült el és a „Mátyás művészei között" című kartonja a 70 éves művész invenciójának frisseségét és lendületének töretlenségét bizonyítja.

A francia történelem romantikus vonatkozásai is megihlették a fiatal Benczúrt párizsi útja alkalmával és így készült el „XVI. Lajos és családja Versailles-ben" című képe, mely az elfogatása előtt álló szerencsétlen sorsú királyt ábrázolja felesége, gyermekei és legbizalmasabb udvari népe környezetében ügyes képszerkesztésben és szép színezéssel. Egészen másjellegű egy másik francia történeti képe, melynek szereplői XV. Lajos és Mme. Dubarry. Igazi francia rokokó bájjal és szellemes frivolítással festett kép, melyen a heverőn fekvő kegyencnő ostorával meglegyinti XV. Lajos arcát, aki saját felséges kezével szolgálja fel metresszének a reggelit. A csillogó-színezés, a képen elömlő pikáns báj, egy memoárnál jobban

jellemzi az uralkodót és kedvesét, és köteteknél többet mesél kettejük viszonyáról és arról a felszínes, léha, udvari világról, melynek főszóvivői voltak. E remek korfestő képével kapcsolatban hangzott el az első gáncsoskodó kritika Benczúrról, aki azonban nem sokat törődött vele, mert hiányzott belőle az, amit egyedül becsült a bírálatban : a tárgyilagosság.

Hölgyeim és Uraim, megismertük Benczúr birodalmának nagy határjelző oszlopait és fő állomásait, lássuk, minő egyéb szépségeket rejt magában ez a nagy és ily rövid idő alatt szinte áttekinthetetlen terület?

Protestáns művész létére Benczúr is legkedvesebb munkái között emlegeti a Szent István bazilika részére készített munkáit. S valóban „Szent István oltárképe" egyike a művész igazi áhítattal, átérzéssel és tudással készült műveinek, míg ugyanitt a főoltár fölött elhelyezett „öt miserész" bájos angyal és amorett alakjaival, kompozíciójával és színezésével külön helyen áll Benczúr művészetében. E művek elhelyezésével kapcsolatos követelmény volt, — mind az öt mise-jelenet levágott hegyű körszelvénybe került a főoltár fölé boruló félkupolában — hogy a művész háromszög formában szerkesztett képekkel fejezze ki gondolatait, melyeknek színezésében az arany háttéren a lila, piros, kék, zöld, és szürkés színek jutnak szerephez, de nem a Benczúrnál megszokott izzó színfoltokban, hanem finom, könnyed hangsúlyozásban. A művész tudott, ha akart, szordinóval is játszani a színskála buja és tobzodó színein. Említsük meg a budapesti fasori evangélikus templom részére készített oltárképet is, mely a „Három királyok hódolatát" mutatja be a bethlehemi kisded előtt. Benczúr magyaros ruhába öltöztette e képén a napkeleti fejedelmeket és sarkantyús csizmát adott rájuk, és a csodálkozó vagy gáncsoskodó kifogásokra azt felelte, hogy a renaissance nagy festői is maguk korabeli ruhát adtak a „Három királyokra", ő magyar művész, tehát joggal öltöztethette magyar ruhába őket. Mindeme képei Benczúr istenhitét és vallási kérdésekben való áhítatosságát is igazolják. Egyik levelében vallja, hogy hisz a lélek halhatatlanságában. Ezeket a képeit nézve elhisszük, hogy nem üres szólam nála ez a kijelentés. Az olyan jól felépített és

kiegyensúlyozott, mindenféle eltévelyedéstől tartózkodó lélek, mint aminő Benczúr képeiből tükröződik, szinte természetszerűleg mentes kell, hogy legyen, mindenfajta szkepszistől és maradéktalanul hinnie kell az igazságként hirdetett dogmában.

Nézzük, miféle alkotásokat találunk még ebben a nagy birodalomban? Nagy szeretettel járta Benczúr a mitológia útjait is, ahonnan szintén sok festői tárgy került vásznaira. E tárgyválasztásaiban Rubens tanulmányai és Böcklinnel tartott barátsága is irányították. Innen kerültek elő bájos amorettjei, egy egész kis amorett-hadsereg; ezeket utólérhetetlen változatossággal festette a művész. Egyszer a forrás békájától rettennek vissza, másszor a mezőn a zsendülő vetés és tarka virágok között játszadoznak. Hol a „Vénszamár"-nak felcsapott fülébe súgnak holmi pajzánságot, hol tréfásan szívedet veszik célba veszedelmes íjaikkal. Egy kis Ámor settenkedő negédességgel függönyt von a néző elé, de úgy, hogy önkénytelenül azt kérdezzük, mi történik hát a függöny mögött? És Ámorkánk arca csupa vidám gödröcske, csupa pajkos sejtetés. Vidám és kedves kövérkés testük, bohókás mozdulatuk és gyermeki kedélyük. Festésükben a mester nagy gyermekszeretete, a gyermeki test tökéletes ismerete és Benczúr humorérzéke is nyilvánul. Ez utóbbit más mitológiai képein is megtaláljuk. Például a „Vén kópé"-ban mint Faun ő maga jelenik meg előttünk, vidáman, minden kópéságra készen. De folytathatjuk még mitológiai tárgyú képeinek felsorolását. Itt apró pángyermek ijed meg egy kis fehérbőrű kölyök társaságában a reátámadó gúnártól, ott libát lopó kentaur száguld vadul tova, messze maga mögött hagyva üldözőit; itt vidám és kéjvágyó szatírok serege szorít egy erdei sziklafal mellé egy hajába burkolózva remegő nimfát, amott Perzeusz szabadítja meg a rettentő szörnyetegtől Andromedát. Megfestette Benczúr az ókori mitológia legmodernebb alakját, az önmaga szépségébe szerelmes ifjú Narcisszuszt is, aki a képen rendkívül vakmerő és festőileg bravúrosan megcsinált mozdulattal hajlik a forrás fölé, hogy gyönyörködhessék önmagában mindhalálig. De a legjelentősebb mitológiai képe mégis csak a „Bacchánsnő", a telt, érett és csábító asszonyi szépségnek a magyar ember egészséges

érzékiségével festett képe, melynek tökéletes rajza és hamvas bőre a mester aktstudiumainak a tetőfokát jelenti.

Beszélhetnénk még Benczúr birodalmának virágairól, kedvenc mályváiról és rózsáiról, melyeket önálló képeken, meg dekorációként is szívesen festegetett. És beszélhetnénk vadvirágairól, melyek hasonló tudással és hasonló szeretettel festve tűnnek elő alkotásain, hol a mezőkön, hol az erdő szélén, hol vén fatörzsek tövében. Szerette és mint mondotta, „pihenőképpen" megörökítette kedvenc erdőit, kertjét és néhány intim hatású tájképet is festett.

És beszélnünk kell Benczúr birodalmának állatairól is; a nemes harci paripákról, melyek büszkén felvetett fejjel állanak meg gazdáik, a magyar daliák és hadvezérek egy gyeplőrándítására; a remek angol hátaslovakról, melyeken a „fontainebleaui vadászat"-ról térnek haza a vadászok; az ugyane képén gomolygó kutyafalkáról, melynek ábrázolása színben és mozgásban egyaránt bravúros. S említsük meg — kutyákról lévén szó — a „Dundi"-t, mely a műteremben is hűségesen őrt áll gazdái, a művész és felesége mellett. Említsük az úrnője lábánál kéjesen elnyujtózó anyatigrist, melynek formái annyira emlékeztetnek úrnőjének a „Bacchánsnő"-nek remek alakjára. Sok más képviselője van még a körülöttünk lévő állatvilágnak Benczúr birodalmában, melyeknek képeiben nemcsak az állat külső megjelenése van mesterien megörökítve, hanem megtaláljuk bennök — ma talán szabad már ezt a kifejezést használnunk — az állati pszichét is.

És utoljára kell szólnunk Benczúr birodalmának embereiről, akikkel elárasztotta és megnépesítette festői birodalmát, egy pillantást kell vetnünk portréira, melyeknek puszta felsorolása is lehetetlen lenne. Benczúr portréművészetét sokan és sokszor bírálták; főkép azt vetették szemére, hogy e képei többnyire külsőlegesek, elmélyedés nélkül készültek; a művésznek történeti képein is jelentkező nagy anyagfestési tudása, a lágy selymek és sűrű bársonyok, a nehéz és tömör színű díszmagyarok, boglárok és ékszerek festésében való virtuóz technikája arra csábította őt, hogy ezeknek hangsúlyozásával fesse meg képmásait, melyeknek jellemző ereje éppen e külsőséges

vonások kiemelése által vesztett értékéből. S ez a kifogás nem is alap nélkül hangzik el egyik-másik portréjával szemben. De mentsége is van rá a művésznek. Elsősorban az, hogy a születési arisztokrácia, a hivatalos világ, a kereskedelmi és pénzügyi körök vezéralakjainak elismert és megrendelésekkel túlhalmozott mestere lévén, sokszor kénytelen volt előkelő megrendelői kívánságainak deferálni és saját kényes ízlése ellenére, úgy, olyan ruhában és pózban megörökíteni őket, ahogyan kívánták. Egy látogatójának műtermében készülő munkáit mutogatva, maga is megjegyezte egyik-másik arcképére, hogy: „kissé konvencionálisabb, de így kívánták." És ahol a megrendelőnek a művésszel szemben ily kívánságai vannak, jobb, ha a művész nem is próbálkozik képein a jellem és lélek visszaadásával.

De figyeljük meg azokat a képmásait, ahol nem kötötték meg a kezét ily óhajokkal, ahol szabadon érvényesíthette arcelemző és lélekjellemző képességeit; micsoda gazdagságát tudja a belső embernek, az ember rejtett lelkivilágának napfényre hozni! Gondoljunk csak saját arcképeire, az Uffiziban lévő önarcképére, sisakos képére, vagy itt kifüggesztett reprezentatív díszmagyaros képére, vagy humorral visszaadott hasonmásaira, pl. a „Bőgő szerenádjának" gitárosára, mennyi fölényes tudás sugárzik a szemből, mennyi jókedv, humor és fölényes világszemlélet lakik az apró redőktől keresztül-kasul szántott, mozgékony és kifejező arcvonásai között. Vagy lássuk szüleit ábrázoló, a legegyszerűbb festői eszközökkel megoldott képmásait; vagy nővérének, kedves Etelkájának arcképén mily egyszerű a festési mód, semmi dísz, semmi „benczúri" pompa, mégis mily életteljes az arc és mily brilliáns a keblet és vállat takaró ruhának és csipkének ábrázolása. Vagy nézzük gyermekeinek, két feleségének portréit, mennyire sallangmentes, minden külsőséges hatás elérésétől távol áll ezeknél a művész felfogása.

Benczúr mint arcképfestő tulajdonképpen egy nagy csoportképével került a hírnév szárnyaira. Az Első Magyar Általános Biztosító Társaság tisztviselői rendelték meg nála igazgatójuknak, Lévay Henriknek 25 éves jubileuma alkalmából a Társaság alapítását ábrázoló nagy tablót. Benczúr a nagy német-

alföldi mesterektől tanultak alapján, mesterien oldotta meg a nehéz feladatot. Gobelinnel bevont fal előtt színes lepellel letakart asztal körül ülnek vagy állnak a Társaság alapítói. A színes gobelin selyemfénye hatásos háttérként emeli ki az alakokat, melyek mind ünnepi fekete ruhában vesznek részt az aktusban. Az arcok életteljes színei, a ruhák fekete, az ingek és gallérok felcsillanó fehér, az asztalt fedő színes takaró és a háttért alkotó gobelin színei remek színharmóniában egyesülnek a képen, melynek a maga idejében nagy sikere volt. A szereplők, kik közül már többen nem voltak életben a kép készülése idejében, valamennyien remekül vannak jellemezve a képen és a kritika Deák Ferenc és Eötvös József báró arcképeit egyenesen kitűnőeknek ítélte.

Ettől kezdve Benczúr a képmás-rendelések özönét kapta. I. Ferenc József, Erzsébet királyné, Rudolf trónörökös, László és Albrecht kir. hercegek, Ferdinánd bolgár cár stb. mind mesterünkkel készíttették el, néha több ízben is képmásaikat. És az ú. n. előkelő körökben is ő lesz a kedvelt portretista. Benczúr portréfestészetében egyesek a németalföldi művészek, mások Makart, Lenbach, sőt Velasquez hatását is kimutatják. De a tanultakból itt is „egy Benczúri arcképfestészet" alakult ki. Képmásai nem egyforma értékűek, de ezek között is van néhány, melyek ma is festészetünk legjava alkotásai közé számítanak. Kiválóak Ferenc Józsefről készült portréi ; a király jellegzetes tartását nagy életteljességgel tudta visszaadni ; nem is csoda, hiszen számtalanszor volt alkalma uralkodójának arcát, alakját a művész szemével felmérni. Ismeretes, hogy a király pesti tartózkodásai alkalmával sokszor felkereste a művészt, részint, hogy üljön neki, részint, hogy megtekintse készülő új műveit. Jellemző Benczúrra, az emberre, hogy urával folytatott beszélgetéseiből soha semmi ki nem szivárgott. Benczúr tisztában volt ezeknek a megtisztelő látogatásoknak értékével és sohasem élt vissza a vele szemben annyiszor és oly közvetlenséggel nyilvánuló uralkodói keggyel. Emlékeztessek itt talán Tisza Kálmánról és Tisza Istvánról készített portréira, melyek a legegyszerűbb eszközökkel, de a legjellemzőbb módon örökítik meg Magyarország két, évtizedeken át vezető politikusát.

Remekei képmásművészetünknek Zichy Nándor grófról és Károlyi Gyula grófról festett feketeruhás portréi is. Hasonlóképpen nagy értékünk Samassa József egri érsek, bíbornokról festett reprezentatív portréja is, melyen a kitűnő jellemző erővel megörökített arcot a főpapi díszruha violás-vörös színeivel nagyszerűen foglalja keretbe. Főúri hölgyeinkről készített képmásai között Károlyi Lászlóné grófné képmása említhető legelsőnek. Egyik legkifejezőbb és a művésznek is szívéhez nőtt portréja, a nagy palócnak, irodalmunk fáradhatatlan mesemondójának, Mikszáth Kálmánnak képmása ; ezt, midőn a művészt a Magyar Tudományos Akadémia tiszteleti tagjává választotta, székfoglalónak festette és az Akadémiának ajándékozta. Érdekes kísérlete volt az arcképfestés terén Benczúrnak az a Petőfi-portré, melyet a költő egyetlen hitelesnek tartott daguerrotípiája és egyéb a költőről készült portrék és személyleírások lelkiismeretes tanulmányozásával készített. A kritika kedvező véleménnyel fogadta a képet, voltak, kik a legsikerültebb Petőfi-képnek mondották. A művész a festményt elkészülése után a budapesti Petőfi-Háznak ajándékozta. És folytathatnók még portréinak felsorolását sokáig, de akkor sem juthatnánk más eredményre, mint eddig, hogy Benczúrban egyik legkiválóbb, sőt talán éppen legkitűnőbb arcképfestónket kell látnunk, aki nemcsak híven és szépen festi modelljeit, hanem bennük az emberi lélek rezdüléseit is feltárja, az emberi jellem titkos folyosóit is kinyitja igen gyakran számunkra.

És külön nagy terület ebben a „Benczúri birodalomban" a művész rajzainak és vázlatainak ékes, szép serege. A rajz mindig értékes, „hiszen alkotás közben mutatja a művészt, műhelytitkokat árul el felőle és képzeletének munkájába is betekintést enged. A rajzok és vázlatok a művész ötleteinek, aforizmáinak, az életről és az emberekről, környezetéről vallott nézeteinek és gondolatainak megörökítései." Kísérletek, melyeknek tömegéből, mint a laboratórium kémlőcsöveiből és vegyítő edényeiből egyszerre a kész találmánynak, itt egy-egy kész képnek a megoldása bukkan elő. Nagy élvezet Benczúr rajzai között lapozgatni, gyönyörködni a mester felvillanó gondolataiban, műveihez készült ötletforgatásaiban. Ezekben a rajzokban látjuk,

milyen biztos keze, milyen fejlett technikája volt Benczúrnak. Egy-egy vonallal képes a legbonyolultabb testmozgásokat elénkvetíteni, egy-két, mindent kifejező vonallal tudja a testformákat összegezni, máskor megint a legfinomabb részletrajzokat találjuk egy-egy tökéletesen kidolgozott studiumában. Birodalmának ezek a rajzok és vázlatok kedves és értékes gyöngyei, melyekről sétánk közben pár szóval meg nem emlékezni, hiányossága lett volna a művészetéről itt megrajzolt képnek.

Hölgyeim és Uraim, sétánkat immár befejeztük, megismertük Benczúr birodalmát, bejártuk annak belsejét és legkimagaslóbb helyeit. Szólnunk kell most már befejezésül ennek a birodalomnak uráról is, Benczúrról, a művészről, a tanárról, az emberről. Benczúr nem tartozott a szóval harcoló, művészetet tollal csináló művészek közé. Úgy érezte, hogy az ő művészete eléggé érthető nyelven szól mindenkihez s éppen ezért hatáskeltés vagy fokozás céljából nem volt szüksége szóban vagy írásban való agitációra, elhitetésre, rábeszélésre. Éppen ezért ritkán adódott alkalom, hogy nyilatkozzék művészeti elveiről. Egyik ilyen ritka megnyilatkozása azonban annyira ő, annyira „benczúri", hogy helyénvalónak tartom itt annak felolvasását. A levél, mely a kultuszminiszterhez szól, így hangzik :

„A nagy művészi epochákat Olaszországban, Hollandiában nem tollharc, személyeskedés, üres szóbeszéd teremtette meg, hanem szabad művészi meggyőződésből fakadó becsületes munka. Minden művész, mint egyén, egy irányt képvisel. A művészet szent dolog, nem divat, szeszély. Évszázados hangyamunka készít elő egy korszakalkotó munkát. Hogy jót teremthessünk, gyöngébb műveknek is kell létrejönniök, az idő majd kiselejtez. A jó örök időkre jó, a gyengébb pedig tanulságos annak, aki jót akar alkotni. Raffaelek, Michelangelók, Tizianok, Tiepolók, Rubensek, Van Dyckok, Claude Lorrainek, Regnaultok egyszer születnek egy nemzet életében ; ezek az óriások csak úgy lehetnek, ha a szerényebb tehetségűek, a művészet közkatonái előkészítik alkotásaik számára a talajt. Magyarország művészete is csak úgy fejlődhetik, ha megbecsüljük

maroknyi művészcsapatunkat, kik — jelennel nem törődve — örömmel dolgoznak egy szebb jövő fundamentumain. De a művésznek szabadság kell, hogy dolgozni tudjon, menten minden idétlen izgató befolyástól. Hagyjuk szabadon fejlődni művészetünket, ne kényszerítsük idegen sallang utánzására. Miért legyen a magyar művész franciáskodó vagy németmajmoló? — Magyar legyen! Mindenki úgy fest, ahogy érez; akinek nem tetszik, egyik vagy másik művész munkája, ne gyönyörködjék benne. Majd lesz más, aki megérti. De létjogától megfosztani Istenen kívül nincs joga senkinek. A teremtő művésznek meg kell hagyni művész egyéniségének meggyőződését, abból kivetkőztetni csak azért, mert felfogása A-nak vagy B-nek nem tetszik, bűn. A közönséget a művészet neveli és nem megfordítva. Önzetlenebb, lelkesebb, buzgóbb munkást, ki a célt és nem az egyéni érdeket tekinti, az igazi művésznél nem ismerek. Hogy így van mutatja a sok didergő, éhező, de panaszszó nélkül művészetéért mindent tűrő és áldozó művészember széles e világon. A művészet nem politika, az szabad valami. A Pegazus kantárt, nyerget nem tűr, abrakért haza nem siet, csak a kelő nap sugára lelkesíti, feljutni az Olympusra."

Benczúrnak egész művészi hitvallása és meggyőződése benne van e sorokban. Ezért nem vett részt a modern irányoknak nálunk síppal-dobbal történt bemutatásában, ezért nem foglalt soha semmiféle irány érdekében állást. A maga irányzatát festményei mutatták, egyébként pedig a művészetet „szent és szabad dolognak" tartotta. Mint tanár és mint ember sokat tett tehetséges művészek boldogulásáért, titokban, baráti ajánlások, utánjárások révén, de irányokat soha nem ajánlott, soha nem védett, de nem is rosszalt. Éppen ezért keltett országos feltűnést, de felzúdulást is Hock János „Művészeti reform" című munkája, ki a művészeti nevelésünkben mutatkozó hiányokat és mulasztásokat teljes egészükben Benczúr nyakába akarta varrni s közben különféle gyanusítgatásokkal a művész egyéni integritását is ki akarta kezdeni. Benczúrt bizonyára mélyen érintette az igazságtalan és jórészben hazug vádak özöne, a

válaszadást azonban barátaira és tanítványaira bízta. Ő maga csak egy Hock-protré festésével felelt támadójának, melynek diabolikusan torz arcvonásaiban benne rejlett mindaz, amit a támadóról és az ügyről a mester feljegyezni kívánt.

Benczúr, a művész, kerülte a feltűnést ; nem szeretett ujságokban szerepelni, a ma annyira űzött hírverést nem sokra tartotta. Ez az álláspontja a legvilágosabban kitűnik második feleségének egy szerkesztőhöz, bizonyosan férje tudtával írott soraiból : „Munkában lévő műveiről Uram nem szeret előzetes bemutatót. Olyan, nem magyar ember természetével egyező kérkedésféle volna. Műteremfelvételt nem ellenez, de azért úgy véljük, nem is érdekli a közönséget. A gondolat maga is olyan pózoló, reklámízű . . ." Egyedül a Vasárnapi Ujsággal tett mindenkor kivételt a művész ; ennek szerkesztőjét, Nagy Miklóst, szerette, barátai közé számította és kérésére mindig szívesen közreadott valamit éppen készülő munkáiból. Pedig az akkori ujságfejedelmekkel jóban volt, de a maga számára a hírverést sohasem kérte. Haláláig szerény és tartózkodó maradt a közönséggel szemben is. Soha nem kérkedett nagy népszerűségével, de nem törődött az új irányok követőinek hangoskodásával sem. Lyka Károly szellemes megállapítása, hogy a magyar művész a magyar társadalomban polgárjogot tulajdonképpen Benczúr fellépésével nyert. Ő volt az első magyar művész, akit művészi érdemeiért jutalmakkal, magas kitüntetésekkel halmoztak el. Főrendiházunk tagja volt, magas bel- és külföldi érmek és kitüntetések tulajdonosa, számtalan művészeti díj és elismerés jutott osztályrészeül, a kolozsvári egyetem pedig, mint a piktúra tudósát, tiszteleti doktorrá avatta. De minden kitüntetés és elismerés fölött úr maradt Benczúr derűs optimizmusa, életszeretete, egészséges testi-lelki fizikuma, természetes szerénysége ; a felmagasztalások között sem változott meg soha alaptermészete, soha gőgössé vagy kérkedővé nem lett.

Emberi és művészi karakteréből következett, hogy mint tanár is a legkiválóbbak közé tartozott. Irányát soha rá nem kényszerítette egyetlen tanítványára sem. Minden irányú kísérletezést jónak tartott, ha a tehetség jelét látta a kísérletezőben. Rendkívül lelkiismeretesen korrigált ; volt tanítványai beszélik,

hogy a mester egy-egy korrekcióval olykor órák munkáját végezte el a készülő képen és a helyes megoldásra így vezette rá tanítványainak képzeletét. Ezért kerülhetett ki 1883-tól kezdve, mikor a mesteriskola igazgatására Münchenből hazahívták, a kitűnő tanítványok nagy serege a keze alól, akik később sokszor egészen más irányokba váltottak művészetükkel. A „szabad iskola" fogalmát ő valósította meg iskolájában először nálunk. Tanítványaitól és kortársaitól ma is már szinte legendáknak tetsző történeteket hallhat az ember Benczúr tanári, művészi és emberi egyéniségéről.

Befejeztük sétánkat, Hölgyeim és Uraim! Talán nem nézhettünk meg mindent Benczúr birodalmában, de művészetének és egyéniségének képét talán sikerült megrajzolnunk. Benczúr korának méltó művésze, annak a kornak, mely nagy erőfeszítéssel igyekezett behozni évszázadok mulasztásait a művészet terén. Alakja méltón sorakozik Madarász Viktor, Székely Bertalan, Lotz Károly, Munkácsy Mihály, Szinyei Merse Pál alakjai mellé, akik mind ennek a hősi kornak a magyar művészetet diadalra vezető vezérei voltak. Festészeti iránya megfelelt és tökéletes kifejező eszköze volt azoknak a művészeti feladatoknak, melyekre a Mindenható őt pályája kezdetén predesztinálta. Ő és társai vitték fel oly magasra a magyar képírást, hogy néhány évtized alatt századok művészeti fejlődését pótolva, egyenrangú társává vált a Nyugat művészetének. Az ő működésük által előkészített és megmunkált talaj és a piktúrájukkal megnevelt közönség alkalmassá vált az új, a modern irányok elültetésére és befogadására. Általuk jutott a magyar képírás európai hírnévhez és éppen Benczúr kitüntetéseiben először messzehangzó elismeréshez. Éppen ezért örömmel elevenítettük fel itt a művész szülővárosában ennek a nagy magyar festőnek emlékezetét, akinek neve ott lesz mindig a magyar piktúra vezéregyéniségeinek sorában, remekművei pedig örökre a magyar képírás legjelentősebb emlékei között fognak szerepelni.

Jegyzet: Az itt felhasznált adatokra és irodalomra saját kutatásaimon kívül l. Homér Lajos: „Benczúr Gyula" disszertációját (Budapest, 1938), amely ezideig az egyetlen életrajza Benczúr Gyulának. Benne a Benczúrra vonatkozó irodalom java is megtalálható.

01844. — ATHENAEUM Felelős kiadó: Dr. Oroszlán Zoltán

ványos évek, amikor mintha felvillant volna a bécsi politikában is az a gondolat, amit a XIX. században a francia politikai írók, majd Bismarck is hangoztattak: a monarchia súlypontja Magyarország, ez az egyetlen nagy történelmi, szerves egység, erre kell támaszkodni . . . De a Habsburg-politika hagyománya mégis a »Divide ut impera« maradt s végül ezen is bukott el.

Mivel nem támaszkodott nemzetekre, hanem népek konglomerátumára, a Habsburg-politika nem volt reális nemzeti politika, hanem az ürben lebegett. Többet törődött pl. a protestantizmus kiirtásával, ami inkább a német-római birodalom feladata lehetett volna, ha egyáltalában »feladatnak« tekinthető, mint a monarchia közvetlen, »napi« érdekeinek és egészséges jövőjének munkálásával.

Ezért a magyar történelem hosszú időkre nem más, mint az ország függetlenségének és a vallásgyakorlat szabadságának védelme. A kettő szorosan összefüggött, mert a bécsi intézkedések azt mutatták, hogy Bécsnek semmi érzéke sincs az iránt a fejlettebb alkotmányos élet iránt, amely Magyarországon évszázados gyakorlat révén kialakult, — hiszen míg a Habsburgok tartományainak alig van állami multjuk, Magyarország egy 600—700 év óta szilárdan együtt tartott és szervesen összenott, önálló állam volt.

A szabadságharcok műveleti bázisa csaknem mindig Erdély, ill. Keletmagyarország, amely népi és szellemi tekintetben mindvégig magyar volt, Buda elfoglalása (1541) és az erdélyi-magyarországi unió (1848) között is. Erdély csak azért lett önálló, hogy függetlenségében zavartalanul magyar maradhasson. Az önálló erdélyi fejedelemség, amely egyébként Báthori István személyében Lengyelországnak egyik legnagyobb királyát adta, Bethlen Gáborban pedig Mátyás király életstílusának felújítóját az erdélyi trónon, 1556-tól 1691-ig, tehát a legnehezebb időkben a magyar állameszme őrzője volt. Sztambul és Bécs között is meg tudta állni a helyét, ma is követésre méltó és szinte egyedülálló példáját mutatván annak, hogy lehet kicsi, de művelt és jól vezetett államot hódításra éhes nagyhatalmak közt is fenntartani. Közben Erdély nemcsak Magyarország többi részét tudta hathatósan segíteni, de sokszor beleszólhatott az európai politikába is. A Nyugattal egyébként is eleven kulturális kapcsolatot tartott fenn, részint az Erdélyben gyakran megforduló

BUDA VISSZAVÉTELE A TÖRÖKÖKTŐL 1686-BAN

Benczúr Gyula (1844—1920) olajfestménye

Buda visszafoglalása nemcsak a magyar főváros igazi születésnapja, hanem európai összefogásból származó eredmény is és Magyarország fontosságának elismerését jelenti

Hankiss. 68. l.

Benczur Gyula

Hankis 274. l.

lött. Az általános formákból (Lászay-kápolna, kolozsvári sekrestyeajtó) részint helyi
i modor alakul (a pártázatos megoldás sajátos magyar jelleget ölt, Fricsen magyar figu
), másrészt a díszítményekben mutatkoznak sajátságok, amelyeket az erdélyi »virágdís
zansz« képvisel.
)6—207. l.: Kelyhek, ékszerek. A Történeti Múzeum Történeti Tárában.
1. l.: Festett mennyezetek. Magyar népies motívumok jelentkeznek a templ
ésben. A vonaltípusok a szőttesek vonalaival tartanak rokonságot. Kalotaszegen és a Szék
n fordulnak elő.
6. l.: Izsó terrakottái a Szépművészeti Múzeumban vannak.
1. l.: Eger. Ezeket s egyéb részleteket l. Hekler id. m. 129—130. l.
5. l.: »Ázsiai« építőelemek. Elfelejtették, hogy a magyarság bölcsője nem vala
n Ázsiában ringott, hanem közvetlenül az Ural mellett — sűrűn járt kereskedelmi u
én, amelyek északi civilizációs elemeket juttattak a finnugor kultúrkincsbe.
9. l.: Budapest városképének helyenkint az ú. n. »szecesszió« ártott leginká
a XX. század első éveiben. Mindenáron újítani kívánó építészek, akik végül is abl
k elrajzolásával vagy fölöslegesen kirívó színes díszítésekkel tudtak csak eredetiek len
3. l.: Sainte-Chapelle. A csütörtökhelyi Zápolya-kápolna. V. ö. Hekler könyvét,
ich id. tanulmányát.
ersailles. A kismartoni Esterházy-kastélyt is nevezték így. Persze minden ilyen hason
lábán is sántít.
lleoni. Hekler nevezi így Fadrusz *Mátyás királyát*.
a képes mellékletet, ahol néhány ilyen sorozatot összeállítottunk (Madonna-soroza
ar arcképek; a tájkép mesterei stb.).
lotaépítők. Az esztergomi palota, amelyet nemrég tártak fel, Európa legrégibb vil
ézése ebben a stílusban.
émművesség. L. az említett tarsolyokat stb. (képes melléklet).
7. l.: Hermák. L. a mellékletet. A fémszobrászatról: Gerevich T.: *Magyarorsz*
kori emlékei (Bp., 1938), 194. l.
0. l.: Lánchíd stb. A Magy. Tört. Képcsarnok metszetgyüjteményében.
2. l.: Buda címere. Halászbástya, Kőemléktár. Székesfővárosi Történeti Múzeu
3. l.: Városdefiníciók sorát veti vizsgálat alá, részben Bierbauer Virgil alapján
Ferenc (*Magyar város*, Bp., Athenaeum, é. n.). Sokban rokon, némely ponton ellentét
ást fejteget értékes tanulmányában Jeszenszky Sándor (*A magyar város és a nomád szelle*
i Szemle, 1939).
4. l.: Schedel: *Weltchronik* (Nürnberg, 1493). — Houfnagel metszete: G. Braun és
nberg *Beschreibung und Contrefactur der vornembster Stät der Welt 1572—1618* c. művéb
5. l.: A »mezővárosok« azért nem mind mezőgazdasági többségű városok. Vanna
azgatási központok, forgalmi centrumok, egyházi városok is.
6. l.: Buda, Pest. Magy. Tört. Képcsarnok metszetgyüjteménye.
7. l.: A falu kulturálása terén az újabb idők döntő állásfoglalásokat érleltek me
ről az iskolánkívüli népművelés, megerősödve a népfőiskolákkal is, egyre rendszeresebb
yesebben dolgozik a falusi magyar nép művelésén, másfelől a népkutatás joggal divat
plinája lehetővé teszi, hogy a nép kulturálása ne rombolja le a sajátos népi kultúrá
n a lehetőség szerint szövetkezzék vele. Egész Európában egyedülállóak a Magyar Né
lők Társasága olcsó kiadvány-akciói, különösen a klasszikusok filléres kiadásai.
8. l.: Petrich rézkarca a Magy. Tört. Képcsarnok metszetgyüjteményéből való.
9. l.: Attila. Legújabban a Németh Gyula szerkesztésében megjelent kötet: *Attila*
i (Bp., Magyar Szemle Társaság, 1940).
3. l.: Lánchíd. Széchenyi kezdte meg s egy Clark nevű angol mérnökkel kiviteleztette
yitása 1849-ben, 11 évi építés után.
diadalmas magyar honvédsereg Görgey vezérlete alatt május 21-én foglalta el Budavárá
milléniumi ünnepek alatt s után »Ősbudavára« volt a legnépszerűbb mulatóhely neve i
5. l.: Világvárosiasság. Itt is dühöng a spekuláció, mint Haussmann párizsi városrend
él és — kisebb-nagyobb változtatásokkal Pestről is meg lehetne írni Zola egyik-másik
yét. — Érdekes, hogy ebben az időben mindenki csak Pestről beszél, Buda, a csönde
város nem számít: az csak a mult, — a jövő, a jelen Pest! Buda majd a világháború utá
revansot, amikor a túlzsúfolt Pestről ide menekül a lakást kereső középosztály s a Bécs

Ü. Benczúr Elza

iparmuvész

amsterdami kiáll-

1937 jan.

l. u.

MAGYAR IPARMUVESZET

1937-38. l.

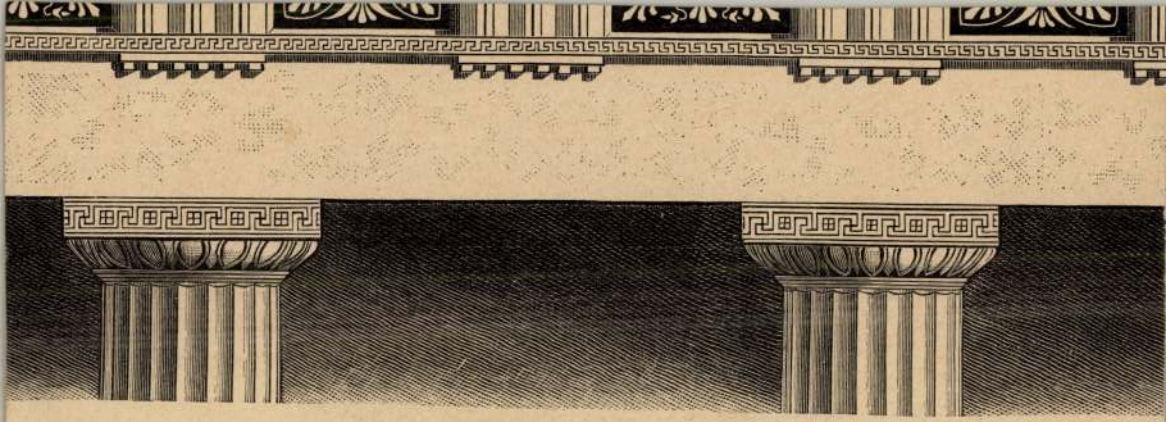

Westgiebel des Tempels der Athena auf Ägina.

Kampf der Griechen mit den Trojanern um den von Athena beschützten Leichnam eines Griechen (des Patroklos oder Achilles).

München, Königl. Glyptothek.

Benczur Elza

özv. Ürmössy Ilmóné

MAGYAR MŰVÉSZET

1930, 668

gyűjt ki áll

Kis-szalonban

Benczúr Gyula

Báró Eötvös József
arcképe

Repr.

Om III. 325. l.

Özv. dr. Benedek Albertné szül. **erdély**
hogy egyetlen fia, a legjobb fiú a világon, a leg

kisbatzoni és oroszteleki

a Magyar Nemzet

emléklapos tüzérfőhadnagy, az Ors

Paur Géza: Vas. Ujs. 1898. 853. l. — *U. az:* Benczúr Gyula képe. *Vas. Ujs.* 1909. 17. sz. (tárcaképpel és képekkel). — *U. az:* Budapesti Hirlap. 19.. ápr. 9. —

Benczúr Gyula

Vajk megheresztelése
c. képe
repr.
Om III. 429. C.

M. KIR. KÖZPONTI ILLETMÉNYHIVATAL
BUDAPEST, I., VÁR.

BUDAPEST 940 JUN. 25. 13. c 1 c

..... szám.

Műemlékek orsz. Bizotts. Elnöksége
Budapest.
IX. Hőgyes Endre u. 10.

Hivatalból.
Díj átalányozva.

2864/1940.

..... ker., ... utca ..... sz.

Benczúr Gyula

— **Munkácsy, Benczur és Mészöly centenárium.** A Képzőművészeti Társulat választmánya *Rakovszky* Iván elnöklésével most tartotta évzáró ülését a Műcsarnokban. A választmány foglalkozott a magyar képzőművészet három kiválóságának, *Munkácsy* Mihálynak, *Benczur* Gyulának és *Mészöly* Gézának *századik* születési évfordulójával. 1944-ben a társulat, amely e három nagy mester alkotó munkásságának első támogatója volt, ebből az alkalomból *jubileumi ünnepséget rendez.*

Pest, 1943. dec. 20.

TIL. — TEXTILIEN.

1251—1390.

brokát, mahagoni fakarnisokkal. XIX. sz. — Zwei Vor-hen aus Mahagoni. XIX. Jh.

ap, arany-, ezüst- és selyemhimzés, imaszőnyeges rajzzal. auf schwarzem Samt Gold-, Silber- und Seidenstickerei.

pu relief aranyhimzés renaissance indákkal, arany paszo egy keskenyebb sávból. Olasz, XVI. sz. — Goldstickerei, en in plastischer Goldstickerei, mit Goldpassementerie maler Streifen. Italienisch, XVI. Jh.

levelesdiszü, aranyfestésü kartusban cimer és RF mono-os aranyozott bronz zászlócsúcscsal. Magyar, 1700 k. — Kartusche Wappen und RF Monogramm mit Krone, in tze aus vergoldeter Bronze. Ungarisch, um 1700.

em, himzett cimerrel. — Divanpolster, roter Plüsch und

s brokátbetéttel. Francia, XVIII. sz. — Divanpolster

Benczúr Gyula

— **Benczur Gyula, Munkácsy Mihály és Mészöly Géza centenáriuma.** Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat most tartotta 83. évi közgyűlését, amelyen megemlékeztek *Benczur* Gyula, *Munkácsy* Mihály és *Mészöly* Géza születésének 100. évfordulójáról. *Rakovszky* Iván, a Társulat elnöke elnöki megnyitójában művészi módon rajzolta meg a három nagy magyar festőművész alakját. A megnyitó után a közgyűlés elhatározta, hogy táviratilag üdvözli a Kormányzó Urat, aki az elmult esztendőben is a legnagyobb érdeklődéssel kísérte a Társulat működését. Táviratilag üdvözölték József főherceget, a Társulat védnökét is. Az elnök bejelentette, hogy a Társulat megfesttette néhai nagynevű elnöke, *Glattfelder* Gyula csanádi érsek-püspök arcképét, majd *Zombory-Moldován* Béla festőművész emlékbeszédet tartott *Glattfelder* Gyuláról.

Pest 1944. jan. 10

írásba foglalják, talán kevéssel a zaránd
hatása alatt.

Ugyanennek a középkori bűnbán
is ismerjük. A zselizi templom XIV. s
Károly kivégzőjének — halála utáni k
Vesszős György, aki ugyancsak végig k
szereplő György vitézzel. Valószínűsíti
István testvérről szóló része, ami mege
A freskó különben egy halál utáni kül
ördög magának igényli, míg őrzőangyal
örök kárhozatot.

A zarándoklatok egy fajtája, vagy
pestisek nyomán fellángoló flagelláns n
bűnbánó körmenetek, zarándoklatok mi
egész szekta alakult, akik bűnbánó kö
és táncolva, testüket ritmikusan ostorozv
és kegyhelyeket. Perugia vidékén fellépő,
is táplálkozó egzaltált vallási téboly, már
apát tanúsága szerint 1349-ben a nagy

A Nagy Lajos-kori szellemi kultú
az egyetemeknek. Míg az előző százado
kolostori iskolák voltak a szellemi élet
jegyében él. Míg az előbbiek inkább

PH. 1914. jan. 27

a 70 éves B.-Gy. kettős jubileuma.

Jaroni

miniszteri s.hiv.igazgató.

VALLÁS- ÉS KÖZOKTAT

iiszternek jelen kelet és ügyszám alatt
tkosztályhoz intézett rendeletének má-

Költségvetési cim: Müvészeti célok tá-
lzottsága. Rovat: 6. Kiküldetési és át-
vegilleték: nincs.

gy L á c z a y F r i t z O s z k á r
ki főigazgatónak /Budapest,Képviselőház,
)rsz. Bizottságának megbizásából 1928.
il Mátraverebélyre és vissza tett hiva-

Benczur Gyula

1914

A hetvenéves Benczur mester kettős jubileuma. Jeltelen cikk. Pesti Hirlap, január 27.

Benczur Gyula jubileumáról megemlékeztek a napilapok, január 28. és január 31.

1914

(Művészet 1914. 284. l.)

Átírva

gyában a Társulat ügyészének jelentése kapcsán Wágner Géza igazgató bejelentette, hogy a hagyatékból 4%-os magyar koronajáradék kötvényekbe

Benczúr Gyula

Pesti Hirlap 1938. jan. 16.

Kalapács alatt...

Az Árverési Csarnok kiállítása

Az Árverési Csarnokban január 16-ától, vasárnaptól, egészen január 19-éig szokatlanul érdekes anyagot mutatnak be, amely a négynapos kiállítás befejeztével kalapács alá kerül. Ez az anyag gróf *Andrássy Carolina, férjezett gróf Karátsonyi Jenőné* hagyatéka, a szentiványi gróf *Zichy-kastély* könyvtára, valamint néhai *Schlauch Lőrinc* bibornok, nagyváradi püspök könyvgyüjteménye. Az árverésre jelentkező közönség, a mügyüjtők éppen ugy, mint a magánosok sok, különösen figyelemre méltó tárgy között válogathatnak. Ilyen például magának a grófnőnek *Benczur Gyula* által festett, drága, cimeres aranykeretbe foglalt képmása. (Kikiáltási ár 3000 pengő.) Vagy a grófnőnek aranyozott, ezüst, dombormü diszitésekkel ellátott, személyes használatára szolgált toilette-készlete. Üvegbura alatt hervadt virágcsokor. Az egyik udvari bálon *Ferenc Ferdinánd* ajándékozta a grófnőnek. Aranyozott ezüst és bronz cimeres fényképkeretek, amelyeknek egyikében *Erzsébet királyné*, a másikban egy indiai fejedelem arcképe. Vert arany diszmagyar felszerelés. A gróf szokta használni. De szinte lehetetlen felsorolni a kisebb-nagyobb tárgyakat, amelyek mind diszei, kellékei voltak egy fényüző, főuri háztartásnak. Csészék és poharak, tányérok és evőeszközök, valamenyin a grófi cimer, evőeszközök, ékszerek, butorok, szőnyegek, rajzok és festmények, egyszerü és diszes ruhák, drága bundák emlékeztetnek a multra.

Még egy érdekes megfigyelés: az arany érmek, megtisztelő kitüntetések, valódi ékszerek mellett egy hamis gyöngysor. Kikiáltási ára 1 pengő.

Hogy került ez a hagyatékba?

Ezen is el lehet gondolkodni.

A jelentéktelen apróságokkal együtt majdnem kétezer darabból áll az elárverezendő grófi hagyaték.

Ugyancsak mintegy kétezer darabból áll a gróf Zichy- és Schlauch Lőrinc-féle könyv- és okirat-gyűjtemény. Mind a két gyűjteményben bőven akadnak ritka könyvek, értékes eredeti régi okiratok, ujságlapok, röpiratok.

Amint értesülünk, az árverés iránt nagy az érdeklődés. Erősen hiszik, hogy a kiállított tárgyak legnagyobb része vevőre talál.

(—rdy.)

Benczúr Gyula

— **Tizennégy Benczur-festményt szerzett a fővárosi** *Benczur Gyula* főorvos tulajdonában tizennégy örökbecsü festménye van a nagy magyar festőművésznek, *Benczur Gyulának*. A főorvos a festményeket felajánlotta a fővárosnak méltányos életjáradék ellenében. A főváros és *Benczur Gyula* között hosszas tárgyalások után most megegyezés jött létre. A főorvos havi 400 pengő életjáradékot fog kapni a fővárostól.

SZINHÁZ ÉS ZENE

Pesti Hírlap

1938. június 2.

Benczúr Gyula

FOLYOSÓ.

488 **Benczúr Gyula.** Szentségimádás I. Szénrajz. Az V kerületi Szt.-István székesegyház részére mozaikz ban készitteti a Székesfőváros.

489 **Benczúr Gyula.** Szentségimádás II. Szénrajz. A V. kerületi Szt.-István székesegyház részére mozaikban készitteti a Székesfőváros.

490 **Benczúr Gyula.** Szentségimádás III. Szénrajz. Az V. kerületi Szt.-István székesegyház részére mozaikban készitteti a Székesfőváros.

491 **Benczúr Gyula.** Szentségimádás IV. Szénrajz. Az V. kerületi Szt.-István székesegyház részére mozaikban készitteti a Székesfőváros.

492 **Benczúr Gyula.** Szentségimádás V. Szénrajz. Az V. kerületi Szt.-István székesegyház részére mozaikban készitteti a Székesfőváros.

493 **Benczúr Gyula.** A 489. szám alatt kiállitott karton után a velencei *Salviáti* cég által készitett mozaik egy részlete. A székesfőváros tulajdona.

494 **Benczúr Gyula.** Szentségimádás I. Szinvázlat. A Székesfőváros tulajdona.

495 **Benczúr Gyula.** Szentségimádás II. Szinvázlat. A Székesfőváros tulajdona.

496 **Benczúr Gyula.** Szentségimádás III. Szinvázlat. A Székesfőváros tulajdona.

497 **Benczúr Gyula.** Szentségimádás IV. Szinvázlat. A Székesfőváros tulajdona.

498 **Benczúr Gyula.** Szentségimádás. V. Szinvázlat. A Székesfőváros tulajdona.

499 **Szirmai Tony.** Plakettek az 1900. évi párisi kiállitásról.

KMT 1901. tav. Nemzetk. Kiáll.

AZ 1901. ÉVI TAVASZI NEMZETKÖZI KIÁLLÍTÁSON RÉSZTVEVŐ MAGYAR MŰVÉSZEK NÉVSORA.

Agyházy Gyula, festő, VI., Andrássy-út 71. (81.)
Albert Andor, szobrász, VI., Bajza-utca 19/c. (75, 88.)
Baditz Ottó, festő, VI., Kmetty-utca 27 (162.)
Balló Ede, festő, VI., Városligeti-fasor 26. (241, 242, 244, 245.)
Basa Jenő, festő, München, Adalbert-str. 72. (385, 388, 401.)
Basch Gyula, festő, VI., Városligeti-fasor 31. (172.)
Basch Árpád, festő, VII., Dembinszky-utca 52. (293, 310, 376, 377.)
Bay Alajos, festő, VIII., Fhg. Sándor-utca 2. (483.)
Benczúr Gyula, festő, VI., Bajza-utca 19/c. (49–51, 488–498.)
Betlen Gyula, szobrász, Páris, 9 rue Campagne I. (102.)
Bihari Sándor, festő, VI., Aradi-utca 59. (246.)
Both Menyhért, festő VII., Damjanich-utca 32. (260—262.)
Boemm Ritta, festő, VII., Aréna-út 46. (281, 288.)
Blaske Frigyes, szobrász, VI., Lehel-utca 30. (91.)
Boruth Andor, festő, VI., Felső erdősor-utca 7. (298—301.)
Bosznay István, festő, Debrecen, Bethlen-utca 61. (61, 128, 129, 135, 137.)
Braunecker Sztina bárónő, festőnő, VIII., Zerge-utca 9. (391.)
Bruck Hermina, festőnő, V., Lipót-körút 1. (304—307.)
Bruck Lajos, festő, II., Döbrentey-utca 14 (84, 145—147.)
Bruck Miksa, festő, VI., Munkácsy-utca 14. (85, 294, 295.)
Coulin Arthur, festő, Brassó, Weisenhausgasse 8. (403.)
Damkó József, szobrász, VII., Arena-út 2. (66, 69, 93.)
Deák Ebner Lajos, festő, II., Fő-út 7. (219.)
Écsy Ferencz József, festő, VII., Hermina-út 41. (487.)
Edvi Illés Aladár, festő, VII., Óvoda-utca 3. (60, 82, 394, 405, 407.)
Endrey Sándor, festő, V., Kálmán-utca 15/B. (287, 289.)

92. Feszty Árpád. bányaszerencsétlenség.

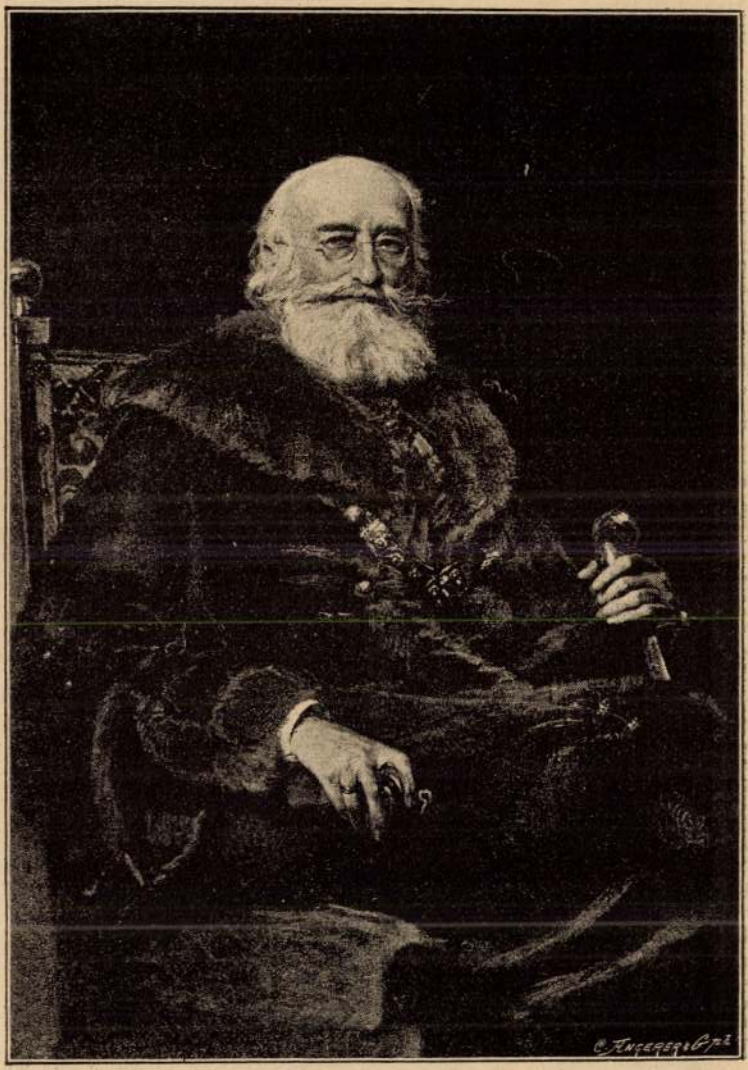

112. Benczúr Gyula. tisza kálmán arczképe.

327. Stettka Gyula. mindszentek előtt.

Benczúr Gyula

110. Benczúr Gyula. gróf tisza lajos arczképe.

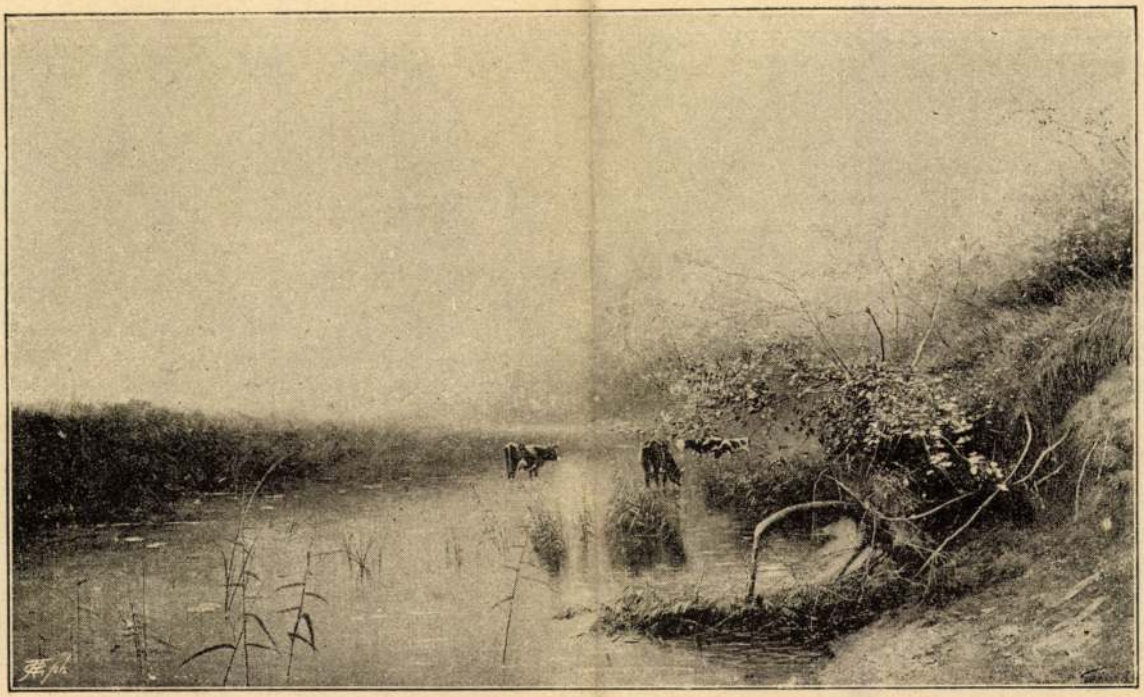

128. Spányi Béla. reggeli szürkület.

111. Benczúr Gyula. az első magyar általános biztosító társulat alakuló ülése.

1885, orz Eiah Eat.

Benczúr Gyula

vod

Xantus Jánosné Do-
leschall Gabriella:
Benczúr Gyulá-
ról, Temesvári
Hirlap. 1918. 50.

7.

20

Kat. Bernadin

Csütörtök

21

Kat. Áldozócsüt.

Prot. Áldozócsüt.

Péntek

22

Kat. Júlia sz. vt.

Prot. Júlia

Izr. 1. Sziván R. Kh.

Szombat

23

Kat. Dezső pk. vt.

21. hét

Prot. Dezső

Izr. 2. S. Bamid. 6. P.

Bencsik Gyula

BENCZÚR GYULA. MÁLYVÁK KÖZÖTT.

Műcsarnok 1890/91 télik.

Benczúr Gyula

BENCZUR GYULA. ARCZKÉP.

KMTársl. 1889/90. téli kiáll.

Benczúr Gyula (1

Képzőművészet 1930. 32. n

A KÉPZŐMŰVÉSZET BENCZÚR-SZÁMA. Nagy mesterünk halálának 10-ik évfordulója emlékére a *Képzőművészet* Benczúr-számot kíván kiadni. Hogy ez a számunk minnél sikerültebb, a nagy művészhez méltó emlék lehessen, kérjük mindazokat, akiknek Benczúr-kép van tulajdonukban, jelentsék ezt be szerkesztőségünknek, hogy a reprodukálásra megfelelő művek fotografálásáról idejében gondoskodhassunk.

LELEPLEZTÉK BENCZÚR GYULA MAUZÓLEUMÁT. A Képzőművészeti Társulat *Benczúr* Gyula halálának 10 éves fordulója emlékére országos ünnepség keretében leleplezte a nagymesternek Benczúrfalván felállított síremlékét. Az emlékünnepen képviseltette magát a kultuszminisztérium és az ország minden jelentékeny kultúrtestülete. A *Janszky* Béla műépítész tervezte gyönyörű mauzóleumot a koszorúk tömege lepte el vigasztalóan hirdetve, hogy Benczúr Gyula művészete ma is eleven hatóereje a magyar művészetnek.

A SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM BENCZÚR-GYŰJTEMÉNYE. A nagy magyar mester halálának tiz éves fordulója alkalmából a Szépművészeti Múzeum összegyüjtötte a tulajdonában lévő Benczúr képeket és külön teremben csoportosítva kiállította. Amennyire kegyeletes aktus ez a Benczúr-terem a Szépművészeti Múzeum igazgatósága részéről, épp annyira szomorú bizonyítéka is annak, hogy mekkora mulasztások, milyen bűnös nemtörődömség terheli a múzeumot Benczúr Gyula nagyszerű művészetével szemben. Mert bizony szomorú az, ami a Benczúr-teremben fogadja a gyanútlan látogatót. A nagy mesternek néhány jelentéktelen, kisméretű, kezdő idejéből származó, vagy műteremsarokból kihalászott képén és néhány

Benczur Gyula 2.

rajzán kivül, a 21 darabból csupán egy brilliáns női portréja és a Narcis azok, melyek benczúri szinvonalon állanak. Nincs tőlünk semmi távolabb, minthogy szándékosságot tételezzünk fel a Szépművészeti Múzeum részéről ebben a szegényes, nagyon-nagyon szegényes Benczúr-ünneplésben. Egy pillanatig sem kételkedünk a Múzeum jószándékában és jóhiszeműségében. Az igazságnak és Benczúr Gyula nagyszerű művészetének tartozunk azonban azzal a megállapitással, hogy a Szépművészeti Múzeum Benczúr-terme nem egyenértékű Benczúr művészetével és sokkal inkább alkalmas arra, hogy a néző csalódást érezzen a

képek láttán, mintsem tiszteletet és elragadtatást a mester művészete iránt. Kétségtelen, hogy az ország első múzeumát, ahol sok idegen is megfordúl, bizonyos felelősség terheli, mikor egy-egy nagy magyar művészről összefoglaló képet ad művei egy részének bemutatásával. Ennek a felelősségnek minimális határa, hogy ez a bemutatás a mestert reprezentálja legfontosabb, de legalább is művészetére jellemző, jelentékeny alkotásokkal. Nem tudjuk, hogy a Szépművészeti Múzeum anyagi erejéből futotta volna-e egy ilyen reprezentativ Benczúr-gyüjtemény bemutatására, nem is érdekel bennünket, de azt tudjuk, hogy ebből a szedett-vedett, ajándékozásokból ötletszerüen összeverődött darabokból nem lett volna szabad Benczúr-termet kegyeleteskedni.

Egyetlen mód van arra, hogy a múzeum jóvátegye ezt a — megengedjük, szándéktalan — merényletet: haladéktalanúl oszlassa fel a Benczúr-termet és ne nyissa meg addig, mig megfelelő művek nem állanak rendelkezésére.

PÁLYADIJNYERTES MŰVÉSZEK. A fiatal művészek jutalmazására alapított Ferenc József jubileumi pályadijnak az idén úgy festőművészeti, mint a szobrászati dija kiadásra került. A Székesfővárosnak ez a 2.000 pengős dija nemcsak összegszerüsége szempontjából a legjelentékenyebb magyar pályadij, de azért is, mert a művésznek, aki 40 évnél idősebb nem lehet, egész munkásságát figyelembe veszi a zsűri a pályadij odaítélésénél és számba veszi azokat a művészi garanciákat is, melyeket a művész oeuvre-je a jövőre nyujt. Ennek a tekintélyes pályadijnak jutalmait az idén [illegible]

Dreher

Baksör

B e n c z u r G y u l a
festő

Fővárosi Lapok.1869.aug.17. /Külföld./

B e n c z u r G y u l a
festő

Fővárosi Lapok.1869.aug.4. /Külföld./

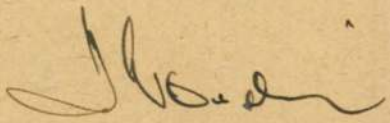

B e n c z u r G y u l a
festő

Fővárosi Lapok.1867.dec.12. /Fővárosi hirek./

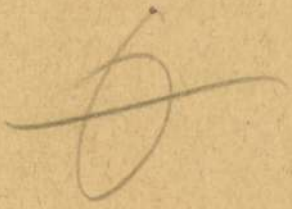

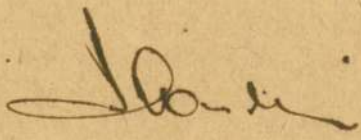

B e n c z u r G y u l a
festő

Fővárosi Lapok. 1869. jun. 5. /Fővárosi hirek./

B e n c z u r G y u l a
festő

Fővárosi Lapok.1869.aug.19. /A müncheni kiállitás,stb./

B e n c z u r G y u l a
festő

Fővárosi Lapok.1869.szept.24. /Fővárosi hirek./

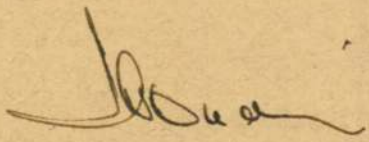

B e n c z u r G y u l a
festő

Fővárosi Lapok.1869.okt.8. /Fővárosi hirek./

B e n c z u r G y u l a
festő

Fővárosi Lapok.1869.nov.30. /Fővárosi hirek./

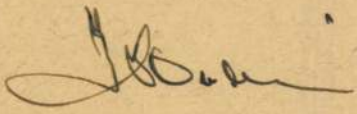

Fővárosi Lapok. 1875. 5. sz.

BUDAPEST
1933. NOVEMBER—DECEMBER

1 pld az anyagban

Benczúr Gyula

A farsang bohóca jön a hamzó szerdából (de buta cím) -c. olajf- (Debreceni Déri Múzeum) repr

Képrőmüvesek

1930. IV évf. 31 sz

137 l.

(kép)

BENCZÚR GYULA: A FARSANG BOHÓCA JÖN A HAMVAZÓ SZERDÁBÓL
A Déri-múzeum gyüjteményéből

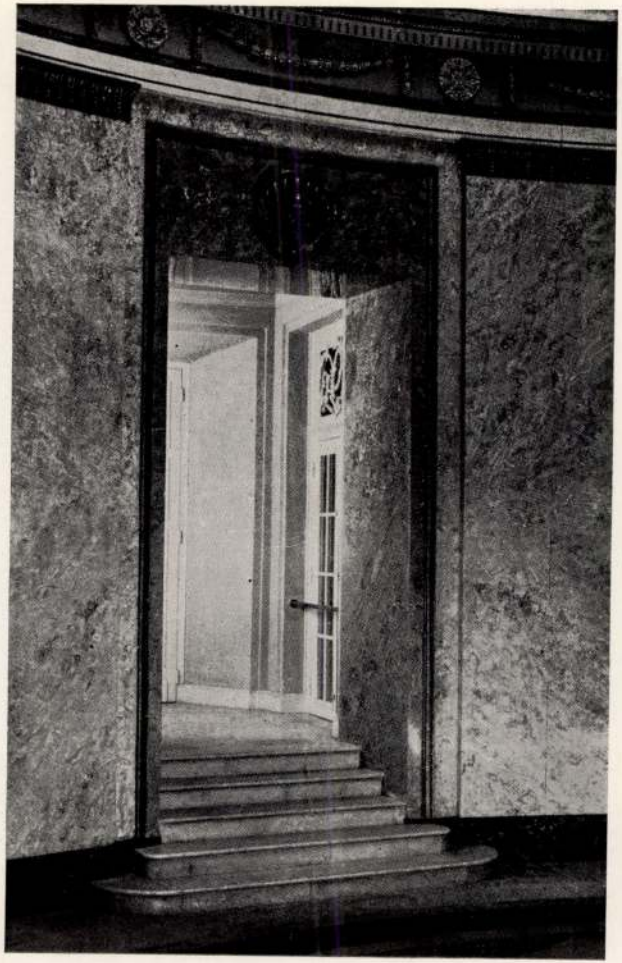

GYÖRGYI—MÜNNICH: RÉSZLETEK A DÉRI-MÚZEUMBÓL

Benczur Gyula

800 millióért kelt el egy Benczur kép. Örvendetes hirről adhatunk számot. Az a népszerüség, amelynek a magyar hitel ujabban Amerikában örvend s amelynek következményeképen sok amerikai bankár jár most Budapesten, a magyar művészet számára is eredményesnek bizonyult. Az egyik amerikai bankár megvette 800 millióért Benczur Gyulának egy képét. A festmény női aktot ábrázol, fejénél áll egy kis Ámor, az alvó nő füléhez hajolva.

Képzőművészet

1927. I. évf. 1. sz.

31. l.

Benczur Gyula

cód
z

Wagner Profil

Wagner, V.:

Profil slovenského výtvarného umenia Matica Slovenská. H. és é. n.
(Ism. ForB. 1935. 299, 300. l.)

Ismeretlen festő.
A XIX. századból.

726. Abacourt Károly.

látható, kissé jobbra fordulo, de

Mellig, szembe néz. Haja,
körüli szakálla vörösbarna, szeme ba
prémes mentéje ~~szinérzett~~. A háttérb

Vászon, méretei 68: ~~61~~ 55 cm.
Az 1848/9-iki szabadsághza
Átvétetett az 1896: IV. 8-

904: V. 5.

B e n c z u r G y u l a
festő

Keleti Gusztáv: A párisi világtárlatra szánt magyar mütárgyak kiállitása. Fővárosi Lapok.1867.jan.18.

V (megvan a nyomtatottban)

Benczur Gyula
festő

Fővárosi Lapok 1900. márc. 11., ~~b. dt.~~
(reprodukció: Vajk keresztelése)

Kalmán

Benvaur Gyula
festő

~~Fővárosi Lapok 1896.~~ febr. 2. ~~[illegible]~~
(A nemzeti kaszinó.)

Kalmán

Benczur Gyula
festő

~~Dunáni Lapok 1886~~ febr. 23., ~~5. old.~~
(Ujdonságok. a hódoló diszbandérium.)

Kalmán

Benczur Gyula
festő

~~Fővárosi Lipsk 1896. jan. 10., 8. dd.~~
(Műnészetek. A Bessenyey-szobor
jurgje.)

Kalmán

Benczur Gyula
festő

Fővárosi Lapok 1895. febr. 7., 47. sz.
(Műcsarnok. A Bazilika belseje.)

Kalmár

Nagyságos

Dr. Szentiványi Gyula urnak

Budapest

Mellékelt ivek arra szolgálnak, hogy felvegyük Magyarország tudományos munkásainak legszélesebbkörü katasterét. Erre szükség van elsősorban azért, hogy a tudományos életet intensivebbé, az érintkezést gyorsabbá és könnyebbé tegyük s főleg gyorsitsuk s megkönyitsük azt, hogy a tudomány művelői munkásságuk folyamán felmerülő kérdésekre mindenkor a legkönyebben és leggyorsabban találják meg a legszakavatottabb s legjártasabb informátorokat.

Másrészt szükség van arra, hogy az állam különböző szervei, amelyek tudományos vagy praktikus céllal kutatásokat és munkákat kezdeményeznek, könnyü és gyors és ami a fő, teljes áttekintést nyerhessenek a személyi lehetőségek tekintetében is.

Harmad, de nem utolsó sorban fontos egy ilyen kataster felállitása azért, hogy a külföldieknek mind élénkebbé való érdeklődését országunk iránt minél könyebben kielégithessük, hogy a különböző intézményeinkhez, a kormányhoz, magánosokhoz érkező számos kérdésre mindenkor a legrövidebben a legjobb választ megadhassuk. Szükséges, hogy legyen egy olyan hely, ahol azonnal meg lehessen találni, hogy az egész országban ki, vagy kik azok, akik az illető, néha nagyon speciális kérdésre is a legkompetensebb választ adhatják.

Végül, rendkivül fontos, hogy tisztában legyünk avval, hogy tudományos téren és a tudománnyal kapcsolatos praktikus munkakörökben kik azok, akik a különböző nyelveket több kevesebb tökéletességgel birják és akiknek külföldi összeköttetéseik vannak, mert csak egy ilyen kataster felvételével leszünk képesek céltudatosan és szervesen irányitani hazánk érdekében a világ különböző államaiban oly szükséges ismertető felvilágositó munkát. De egyben magának a tudományos munkának előmozditása szempontjából is szükséges egy ilyen áttekintés.

Azt hisszük, felesleges a részletekbe menni és többet mondani. Mindenki befogja látni ezen kataster felvételének sokirányu horderejét.

Ezért tisztelettel kérjük méltóztassék a mellékelt ivet pontosan kitölteni és azt a Magyar Tudományos Akadémia irányitása alatt álló Magyar Sociographiai Intézetnek Budapest, Parlament XI. kapu beküldeni. A Magyar Sociographiai Intézetben a katastert felfogjuk dolgoztatni egy cédula-katalogussá, amely a bármely szempontból való keresést nagymértékben meg fogja könnyiteni.

Budapest, 1927. május hó.

Kiváló tisztelettel

Gróf Teleki Pál s. k.,
egyet. ny. r. tanár, a Magy. Tudományos Akad. igazgató tanácsának a Sociographiai Intézet vezetésére kiküldött tagja.

Dr. Tauffer Vilmos s. k.,
egyetemi nyug. ny. r. tanár, a Felső Oktatásügyi Egyesület elnöke.

Dr. Krisztics Sándor s. k.,
egyet. ny. r. tanár, a Magy. Sociographiai Intézet igazgatója.

Dr. Misángyi Vilmos s. k.,
müegy. ny. r. tanár, a F. O. E. főtitkára.

Utóirat: az egyetemi és főiskolai professzor urakat kérjük, hogy az egyik ivet maguk legyenek kegyesek kitölteni, a többi ivet pedig a tudományos munkában érdemeket szerzett, vagy reményekre jogositó adjunctusaik, assistenseik és tanitványaik által legyenek kegyesek kitöltetni. Ezenkivül tisztelettel kérjük velünk az erre a célra mellékelt iven azon uraknak cimét közölni, akik Professzor urnak tanitványai, vagy akikkel összeköttetésben áll és ezen katasterbe való felvételüket szükségesnek tartja. Fáradtságkimélés szempontjából megjegyezzük, hogy az egyetemi és főiskolai tanárok és magántanárok, a Tudományos Akadémia tagjai és az összes tudományos társaságok tisztviselői és választmányi tagjai, a Gyüjtemény Egyetem összes tisztviselői, a minisztériumok fennhatósága alatt álló tudományos intézetek tisztviselői, az állatorvosi főiskola, kertészeti tanintézet, gazdasági akadémiák, katholikus és protestáns theológiák, a Paedagogium és Erzsébet nőiskola tanárai, a nagy nyilvános kollégiumok igazgatói és tanárai stb. amugy is kapnak felszólitást, illetve kérdőivet.

A tudományos társaságok elnökeit arra kérjük, hogy ha a társaság tisztviselőin és választmányi tagjain kivül olyan tagjaik is vannak, kik nem egyetemi tanárok, sem akadémikusok, de tudományos készültségük alapján a tervezett katasterbe felvételüket szükségesnek tartják, ugy azokat is megnevezni méltóztassanak.

12145. Dr. Vajna, Budapest

Benczúr Gyula

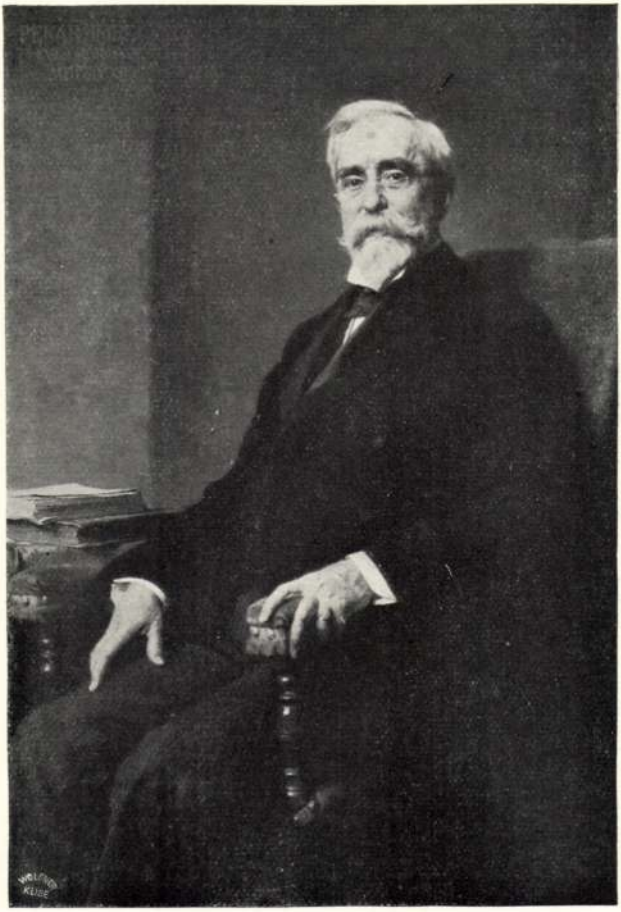

17 Benczúr Gyula: Pekár Imre arcképe.

Képrőm. Tass. 1912/13
Aéli Kiáll Sat

235 Endrey Sándor: Gróf Kinskyné, Pálmay Ilka.

Benczúr Gyula

27 Dr. Benczúr Gyula: Özv. Donner Henrikné.

Kiállítás. 1917. tav. kiáll.

64 Nagy Vilmos: Budoárban.

Benczúr Gyula

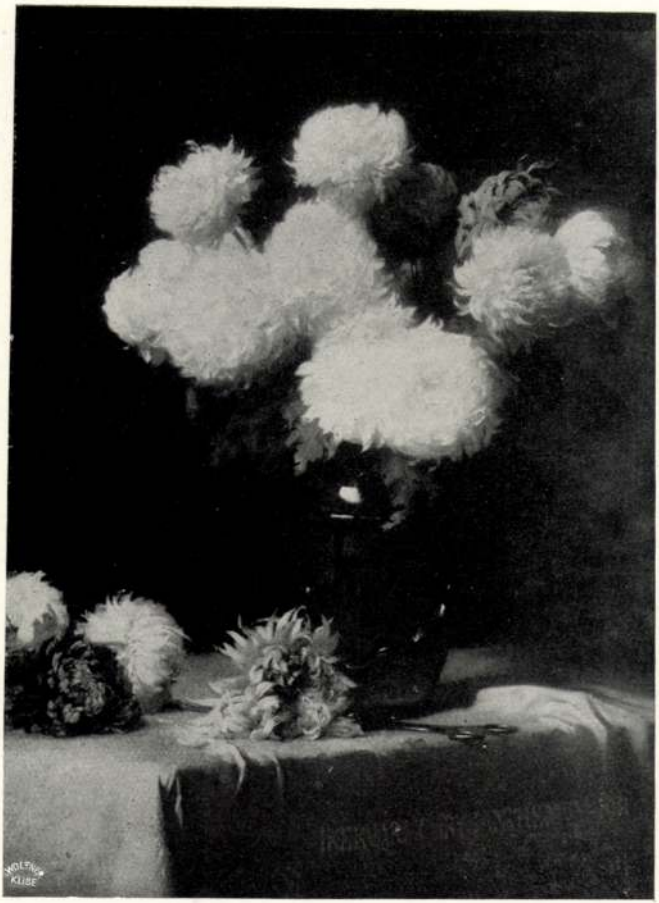

6 Benczúr Gyula: Ikervári chrysanthemum.

Műcsarnok 1912. tav. Eráll

48 Stetka Gyula: Gróf Széchenyi Antal arcképe.

Benczúr Gyula

Benczúr Gyula: Cleopatra.

Képzőmüv. Társ. jub. kiáll.
1911–12.

HERRER CÉZÁR: Interieur.

Benczúr Gyula

16. Benczúr Gyula: Lánczy Leó arcképe.

KMT 1907/8. évi Kiáll

215. Udvary Géza: Vízözön.

Benczúr Gyula.

26. Benczúr Gyula: gróf Karácsonyi Jenőné.

Képzőm. Tárl. 1908/9.
Téli kiáll. Cat.

194. Spányik Kornél: Kossuth Lajos.

Benczúr Gyula

309. Benczúr Gyula dr.: Boglári Simon Jakab arcképe.

KMT 1916. Lav. Liäll.

52. Kiss Rezső: Bárczy István dr. polgármester arcképe.

Benczúr Gyula

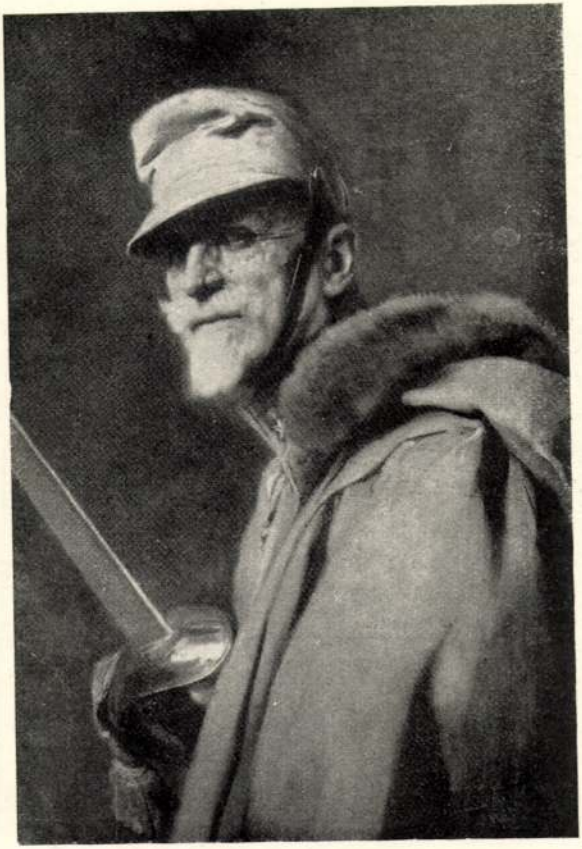

238. Benczúr Gyula: Stróbl főhadnagy.

Múcsarnok 1915/16.
Téli Kiáll –

337. Szenes Fülöp: Cigánycsoport.

Benczúr Gyula dr.

Műcsarnok

1914. tav. kiáll. 204 ✓
1915. tav. kiáll. 20 ✓
1915–16. téli kiáll. 238 ✓
1916. Tav. kiáll. 309 ✓
1917. tav. kiáll. 27, 73 ✓
1918. tav. kiáll. 49 ✓
1925–26. akt kiáll. 4, 17, 21, ✓
22, 23, 25, 26, 299, 301, 302, 303,
306.

91
91
182
283

192
91
283

Szalay József dr. rendőrfőkapitány

VI. 296.

Benczúr Gyula

Benczúr Gyula: Dréher Jenőné és leánya.

Műcsarnok 1913/14. téli kiáll.

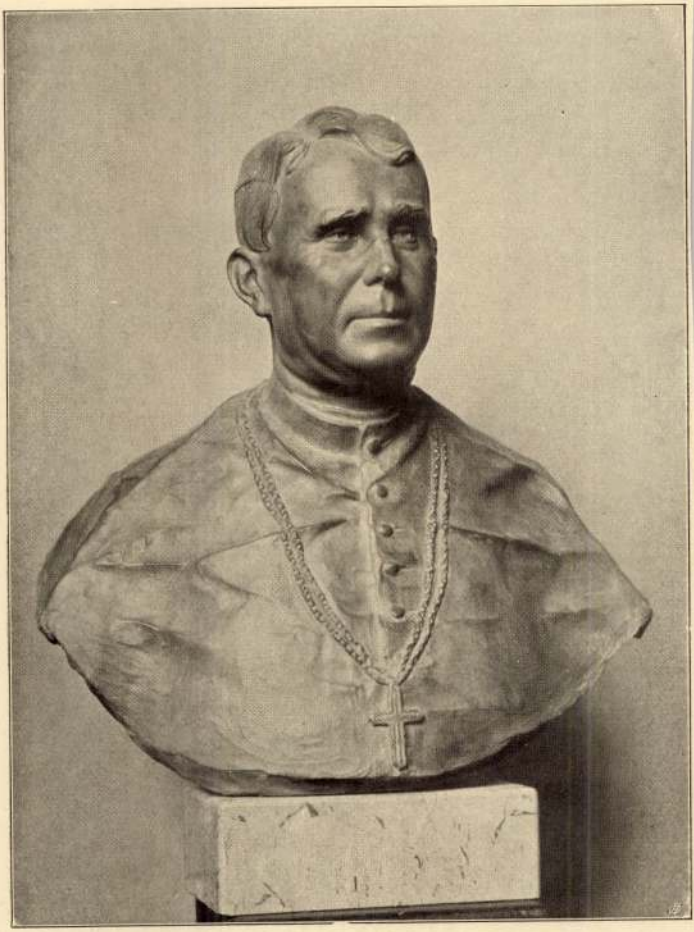

Kisfaludi Strobl Zsigmond: Révész István arcképe.

Benczúr Gyula

21. Benczúr Gyula: Szalay Péter államtitkár.

KM Tan. 1907. Jan. Liall

42. Hadzsy Olga: Arckép.

Benczúr Gyula

168. Benczúr Gyula: Samassa József dr., egri biboros érsek arcképe.

Műcsarnok 1906/7. téli nemzetk. kiáll.

98. Karlovszky Bertalan: Arckép.

12. Benczúr Gyula: I. Ferenc József Ő Felsége.

187. Stetka Gyula: Arckép.

Benczúr Gyula

Özv. Jellinek Mórné
arcképe, repr.

KMTárs tav. kiáll
1906

Benczúr Gyula

47. Benczúr Gyula:
Izabella főherczegnő arcképe.

KMTárs. 902/3. Leltkönyv

207. Olgyay Ferencz: Zagyvaparti füzes.

Benczúr Gyula

50. Benczúr Gyula: gróf Berchtold Lipótné, Károlyi Nándine grófnő a fiával.

KMT 1901 tav. neuvreth. kiáll

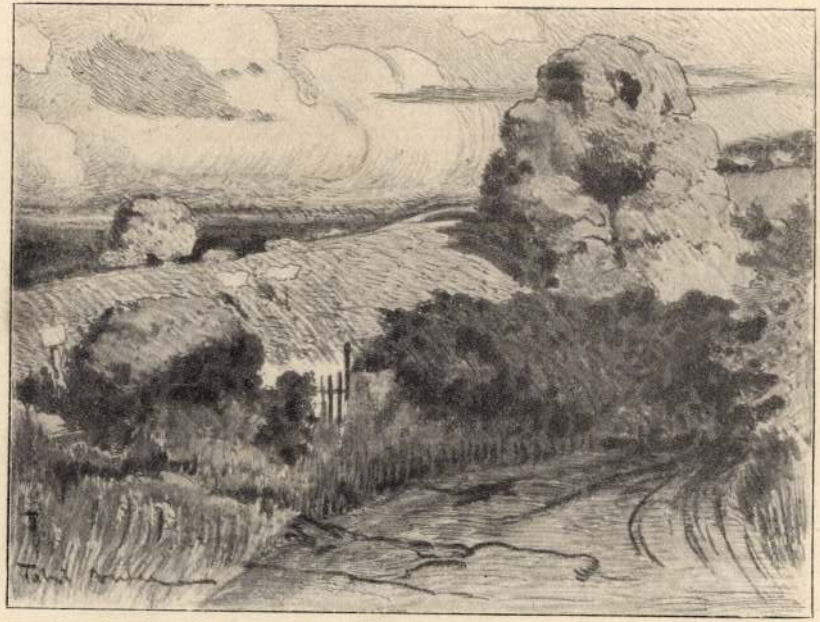

188. Tahi Antal: Kútvölgyi részlet.

Benczúr Gyula

I. TEREM.

*1 **Mihalik Dániel**. Tavaszi borulat. Olajfestmény. 1400 kor.

*2 **Benczúr Gyula**. Erzsébet királyné arcképe. Olajfestmény. (Ezt a festményt ő Felsége a király ajándékozta Ferenczy Ida ő Méltóságának, néhai Erzsébet királyné udvarhölgyének.)

3 **Bosznay István**. Téli est (Tisza-Dob). Olajfestmény. 900 kor.

*4 **Tornai Gyula**. A sheriff halála. Olajf. 12,000 kor.

*5 **Boruth Andor**. Pieta. Olajfestmény. 8000 kor.

*6 **Zemplényi Tivadar**. Zarándoknő. Olajfestmény. 3600 kor.

*7 **Csók István**. Magdolna. Olajfestmény. Szeged város tulajdona.

*8 **Bosznay István**. Alkonyat a Tisza mellett (Tisza-Dob). Olajfestmény. 2000 kor.

II. TEREM.

9 **Márk Lajos**. Női arckép. Olajfestmény. Magántulajdon.

*10 **Márk Lajos**. Női arckép. Olajfestmény. Magántulajdon.

11 **Fábián Béla**. Est eső után. Olajfestmény. 700 kor.

*12 **Thein Miksa**. Tanulmány. Olajfestmény. Eladó.

13 **Pongrácz Károly**. Nyitra vára éjjel. Olajfestmény. 2000 kor.

Műcsarnok 1900. tav. kiáll.

*14 **Gergely Imre.** A kis bűnös. Olajfestmény. 1500 kor.

15 **Fábián Béla.** Borus esthangulat. Olajfestmény. 1000 kor.

16 **Gergely Imre.** Piroska. Olajfestmény. 500 kor.

17 **Pongrácz Károly.** Tanulmány. Olajfestm. 200 kor.

*18 **Spányi Béla.** Részlet a Nyirségből. Olajfestmény. 5200 kor.

19 **Spányi Béla.** Kora reggeli szürkület. Olajfestmény. 2000 kor.

20 **Kárpáty Rezső.** Tavasz (Reine Claude virága). Olajfestmény. 500 kor.

*21 **Paczka Ferenc.** Karthausiak kolostora (Róma környékén). Olajfestmény. 2000 kor.

*22 **Kárpáty Rezső.** Tavaszkor (szilvafák). Olajfestmény. 400 kor.

23 **Bruck Lajos.** A Duna. Olajfestmény. 4000 kor.

*24 **Bruck Lajos.** Budapest (hajnal). Olajf. 2500 kor.

*25 **Zsoldos Gyula.** Merengő. Olajfestmény. 1000 kor.

*26 **Kernstock Károly.** Arckép. Olajfestmény. Magántulajdon.

27 **Knopp Imre.** Részlet a firenzei Santo Spirito templom belsejéből. Olajfestmény. 2500 kor.

28 **Klaber Gyula.** Női arckép. Olajfestmény. Magántulajdon.

29 **Kernstock Károly.** Arckép. Olajfestmény. Magántulajdon.

30 **Nagy Zsigmond.** Arckép. Olajfestm. Magántulajdon.

*31 **Spányik Cornél.** Arckép. Olajfestmény. Pozsony sz. kir. város tulajdona.

*32 **Nagy Zsigmond.** Koldusok. Olajfestm. 2000 kor.

III. TEREM.

33 **Neogrády Antal.** Tavasz az őszben. Vízfestmény. 1400 kor.

*34 **Poll Hugo.** Viszontlátás. Olajfestmény. 3000 kor.

35 **Neogrády Antal.** Flirt az erdőn. Vízfest. 1200 kor.

25. Benczúr Gyula: A nemzet hódolása a király előtt Magyarország ezeréves fönnállása alkalmából.

141. Hegedüs László: Bem Szászvárosnál.

Benczúr Gyula

12 Benczúr Gyula: gróf Dessewffy Aurél arcképe.

Képzőm. Tan. 1910/11.
Téli kiáll. Cat.

380 Spányik Kornél: No — ne izéljen!

Benczúr Gyula

16 Benczúr Gyula: Mocsonyiné Fischer Mária bárónő.

KMT 1911. tav. kiáll.

222 Markup Béla: Lábbadozó.

Benczúr Gyula

200. Benczur Gyula. gróf batthyányi elemér arczképe.

KMT 1898/99. téli kiáll.

194. Kann Gyula, vízhordó leány.

Benczúr Gyula

21. Benczúr Gyula: Erzsébet királyné arcképe.

5

Műcsarnok 1900. tav. Kiáll.

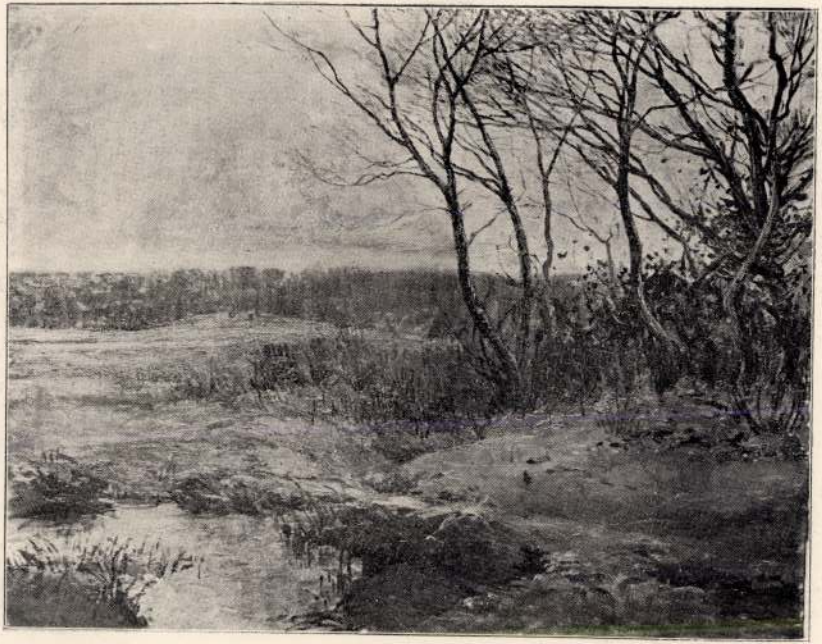

1. Mihalik Dániel: Tavaszi borulat.

Benczúr Gyula

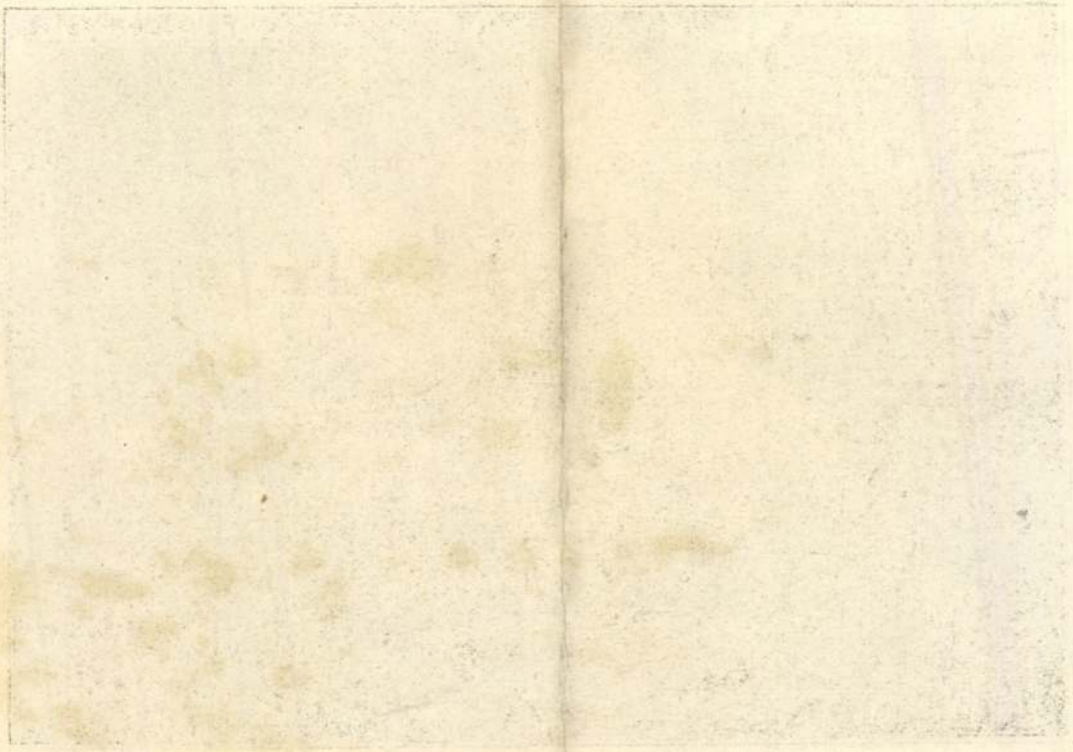

BENCZUR GYULA. Amorettek.

Benczúr Gyula

28. Stetka Gyula, arczkép.

22. Benczur Gyula. gr. károlyi tibor arczképe.

Képzőmův. társ. 1897/98. téli
kiáll. tárgym.

I. évf. Budapest, 1898. november 13. 15. sz.

Műcsarnok

Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat lapja.

Megjelenik minden hó elsején. | Szerkeszti Ambrozovics Dezső titkár. | A társulat tagjai ezt a lapot ingyen kapják.

„Művészi reform."

Mottó: »E munkámat pedig föl-ajánlom a kultuszkormánynak *igény nélkül, önzetleniil.*«
Hock J. »Művészi reform.«

Amidőn Hock Jánossal szemben »en garde«-ban állok itt a papiroson, olyan érzés fog el, mint a milyen érzés szállhatta meg a mesebeli gyermek szívét, amidőn a sárkánynyal vítt csatát.

A dajkamesékben mindig úgy olvastam, hogy a sárkány veszedelmes állat ugyan, de rendesen megöletik, ha mindjárt hét feje van is. Ez egy kissé megnyugtat.

Honnan is veszem én a bátorságot, ki csak ecsethez és palettához van szokva, egy ily kiváló pennás emberrel síkra szállani, mint Hock? . . . Hisz az én gyönge libatollamat ő egy suhintással széjjel csapja acélpennájával.

Hock János két hónapi párisi tanulmányidő után a magyar képzőművészet *Savonarolájává* lett, aki elpusztított mindent, ami volt és fölépített mindent — papiroson — aminek lenni kell. Csak az a szomoru, hogy Savonarolának ellenfelei a *Mediciek* voltak, nem pedig a flórenci művészek; de mivel itt nálunk Hock Medicieket *nem talált*, neki elég volt ellenfélnek a szegény magyar képzőművész is.

Hock 1897 november havában tette az »első lépéseket« a képzőművészet terén, amikor is először jelent meg fényes reverendájában a képzőművészek körében.

Alázatosan, mint egy paphoz illik s *jóságos mosolygó arccal* járta végig az akkori zsürinek minden tagját.

Elmondta, hogy néhány nap előtt érkezett meg Párisból s ott látta ifj. Szikszay Ferencnek, a Julian iskola növendékének munkáit. Ezek a munkák *ő szerinte*, (t. i. Hock szerint) sőt néhány kiváló francia művész véleménye szerint is igen kiválóak lennének s arra kéri az igen tisztelt zsüritagot, hasson oda, hogy e munkák a téli kiállításba bejussanak; egyszersmind kijelentette, hogy ő ezután behatóan szándékozik foglalkozni művészettel és kritikával.

Szóval végig kilincselte a zsürit s szíves pártfogásukba ajánlotta Szikszay Ferencet.

Ekkor találkoztam én is Hockkal először.

Eljött a zsürizés napja s a protegált képek közül csak egy kis töredék jutott be a kiállításba, a többi kép pedig nem bírván kellő szavazattal, vissza utasíttatott. Megjegyzem itt, hogy Szikszayt majd minden zsüritag ismerte, számos zsüritaggal majd minden nap együtt volt, ha itthon volt, sőt mi több, kedvence volt a budapesti művésztársaságnak.

Ez volt ama kis kövecske, amely ma már lavinává lett s elborította az egész budapesti művészéletet! E lavinán ülve hömpölyög be Hock János minden zsüribe, minden bizottságba s mindenféle képzőművészeti társaság alelnöki stb. tisztségébe!

Ekkor Hock boszut esküdött s kijelentette úton-útfélen, hogy ő minden eszközt föl fog használni arra, hogy ezt a zsürit, a mai művészi viszonyokat, s ennek egyik kimagasló alakját, Benczurt, *tönkre tegye! (?)*

Ezt a zsürit épp azért támadta meg, amiért protekciókat *nem osztogatott*, még akkor sem, ha Hock kéri, ezt a zsürit azért támadta meg, amiért az éppen csak is kötelességét teljesítette s mert *nem engedett semmi külső nyomásnak, presszionak.*

Az 1897 december 1-én megnyilt kiállítással kezdi meg Hock a »Magyarország« hasábjain ama támadásokat, melyek itt is e könyvben a 74-ik lapig terjednek.

74 lapon keresztül mocskolja, piszkolja a legféktelenebb dühvel a mai képzőművészeti viszonyokat! E 74 lapon keresztül csak a Hock felületessége, roszakarata dominál fényes szavakba öltözve és ékes mondatokban kifejezve.

Támadásának központját a mester-iskola és Benczur Gyula, annak tanára képezi.

Miért? Csak is azért, mert abban a zsüriben, mely tizenkét tagból állott, *hárman* a Mesteriskolának voltak tagjai, és mert ebben a zsüriben Benczur is működött, ami azt hiszem igen természetes, mert hol volna Ben-

czurnak működési tere, ha nem itt és ilyen helyen?

Igen-igen nagy kár, hogy e komoly cimmel felékesített könyv felét kávéházi művészpletykák alapjára fektetett rágalmak képezik; mert ezek mindenesetre elvonják a figyelmet még azon dolgokról is, amik ebben a könyvben meggondolandók és talán értékesek is.

Hock a 20-ik lapon ezt írja: »a mesteriskola művészi életünk betegségének *egyik* kórfészkévé lett.«

Csodálatos, hogy Hock a *mester-iskoláról* mint egyikről, a *minta-rajztanodáról* mint másikról és az *Országos Képzőművészeti Társulatról* mint harmadikról úgy emlékezik meg, mint a magyar művészi élet *kórfészkeiről.*

Ezen intézményeket elitéli anélkül, hogy ezeket tanulmányozta volna s mennyire nem tanyulmányozta, bizonyítja a »Művészi reform« elejétől a végéig.

A 24-ik lapon ezt írja: »sajnálom, hogy . . . *Benczur* Gyula, kinek kitünő kvalitásait elismerem, annak nevével kell összekapcsolnom a magyar képzőművészet teljes megtévelyedését. Ő a képzőművészet fejlődését nemcsak megbénította, hanem egyenesen válság elé vitte. A művészet sarjadzását megrontotta és évtizedekre visszavetette.«

Ezeket állítja Hock, aki csak *két hónapot* töltött Párisban, ahol elmult szeméről a hályog és eloszlott előtte a köd, ezt állítja Hock egy olyan kiváló művészről, mint *Benczur*, aki, mielőtt *Trefort* haza hívta volna, meghivásokat kapott a veimári iskolához és a prágai akadémiára, vállalna tanárságot, akinek külföldi művészek közül, hogy többet ne említsek, *Stuck* is tanítványai közé tartozott.

Olyan művészről állítja ezt, aki évekig volt tanár a müncheni akadémián, aki ma is ott volna, ha Trefort nem kinálta volna meg hazai mester-iskolánk vezetésével!

Nem akarok itt Benczurnak védelmére kelni, mert arra neki szüksége nincsen, de föl kell említenem ezeket, mert a Hock könyvének fő éle ő ellene van irányitva.

Bírálva a legnagyobb fölületességgel a mester-iskola rendszerét, e három főhibában konkludál:

1. Teljesen hasznavehetetlen helyiség, amely művészi gyakorlatra egyáltalán alkalmatlan.

2. Az alapvető studiumoknak — vagyis aktrajzolásnak és festésnek — teljes elhanyagolása.

3. A versenyszabadságnak teljes megbénítása és a magyar művészet tápláló forrásainak kisajátítása.

Az első pontot sok tekintetben elfogadom, igenis, ama helyiségek nem műtermeknek valók s rosszak; legnagyobb hibájuk az volt, hogy kicsinyek és hogy nem voltak egymástól teljesen elkülönítve. Megjegyzem, ezt a hibát Benczur már évek előtt belátta s már *Csáky* gróf kultuszminisztersége alatt folyamodott azok átalakításáért; az átalakítás ez őszig késett, végre most *Wlassics* belátta, hogy azokon változtatni kell s pedig minél előbb.

A második pontra megjegyzem, hogy a mester-iskolának az első időtől a mai napig mindig olyan fiatal festőművészek lettek tagjai, akik számos évet töltöttek külföldi akadémián, *Münchenben* vagy *Párisban*, ezek tehát mind keresztül mentek amaz *alapvető* studiumokon, amiket Hock említ, pedig még itt is a téli időszakban este 6—8-ig közös aktrajzolás van.

Vegyük csak a mostani tanítványokat, *Dudits* évekig volt a müncheni akadémián, *Koszta* vagy öt évig volt *Diez*-tanítvány, *Hegedüs*, aki a *Hock* könyvéhez a címlapot rajzolta, vagy két évig volt a párisi Julián-iskola növendéke. *Fényes* Veimárban, Párisban, *Kernstock* Hollósy tanítványa, és a párisi Julián-iskolában, *Szenes* a Julián-iskolában Párisban végezték tanulmányaikat stb. stb.

Láthatja tehát Hock, hogy nem igaz az, a mit ő állít, mert a mesteriskola tagjai éveken át tanulmányoztak külföldön; midőn ezek a fiatal művészek ide jöttek a fővárosba, már mindeniknek volt *művészi egyenisége. (?)* (Az egyéniséget nem lehet fejleszteni, az magától s öntudatlanul fejlődik. *Éppen az volna a nagy baj, ha valamely tanárnak az a fixa ideája volna, hogy ő majd művészi egyéniségeket fog nevelni!)*

Azt állítja a könyv, hogy *Benczur* befolyásolta tanítványait.

Tekintsünk végig azon a 20—25 festőművész munkáján, akik eddig a mester-iskola tagjai voltak, alig találunk egy-kettőt, ki Benczur tanár irányát követné, mindannyian más-más irányban dolgoznak.

Ez jellemzi még Benczur volt mesterét, *Pilótyt* is, akinek tanítványai voltak: *Makart, Diez, Löfftz, Boeklin, Gabriel Max, Szinyei Merse Pál, Székely, Benczur* stb.

Mindmegannyi külön karakter, mindmegannyi önálló irányt képvisel.

Benczurnak tanítványai voltak eddig: *Stetka, Kardos, Burger, Komlósi, Spányik, Koroknyai, Tornai, Pap, Mannheimer, Fényes, Knopp, Dudits, Ipoly, Koszta, Kernstock, Hegedüs, Márk, Bruck, Tolnai, Kimnach,*

Greguss, Szirmai, Pörge, Pálya C., Szenes, Ujváry.

Hogy egy nagy művész mindig gyakorol befolyást tanítványaira, az természetes, de mutassa meg Hock, kik azok, hányan vannak, akik direkt a mesternek utánzói! Kik az *imitátorok*, akik *tönkreteszik a magyar művészetet?* . . .

Az az állítása pedig, hogy Benczur a versenyszabadságot megbénította, tiszta abszurdum, hisz a mesteriskola tagjai valamennyien kész művekkel vettek részt a mi nyilvános kiállításainkon, itthon és a külföldön is. Azt hiszem, itt elég tere volt a versenynek.

Bámulatos az a tölületesség, mondhatom ügyetlenség, mely annyira elragadta Hockot, hogy az itt fölsorolt néhány művészt okozza mindennel s így túlságosan sok érdemet, sokkal nagyobb befolyást tulajdonít ezeknek az uraknak, mint amennyi nekik dukál! Valóságos reklám az ő könyve a mester-iskolának!

Hock azt állítja, hogy *„ez a klikk, a mesterrel az élén, teljesen terrorizálta a budapesti művész-viszonyokat, elnyomta a fiatal tehetségeket s kiüldözte a nagy művészeket külföldre. Ezek domináltak a zsürikben, ezek osztogatták el maguk között a díjakat"* stb. stb. . . .

Ime: kiállításainkon aranyérmet egyik sem kapott, csak a mester maga.

Kisérmet egy tanítványa kapott, Knopp.

Szóval a Műcsarnokban a mester-iskola fölállítása óta kiosztott 87 díj közül *12-őt a mester-iskolából* kikerült vagy még ott lévő festőművészek kaptak! A többi 75 díjat nem mester-iskolás kapta . . . Hol van itt a díjak maguk között való elosztása? . . .

Hock azt állítja, hogy Benczur ellensége a modern iránynak s elnyomója a fiatal tehetségeknek.

Fölhozza példának azt, hogy a nagybányaiak kiállítását az ő befolyása és a klikk hiusította meg.

Az idén a nagybányaiak ismét ugyanazon kérelemmel fordultak a Képzőművészeti Társulat igazgatóságához, illetve választmányához, melyben Benczur és az *állitólagos* klikknek a választmányból kilépett tagjai helyett *Karlovszky, Márk* és *Kardos* vannak, mint művészek s ime — *ismét elutasították őket.*

Hol van itt Benczur és a klikk befolyása?

Hock fölsorol egy csoport fiatal művészt, kiket elnyomtak, pl. *Réthy, Hollósy, Olgyay, Szlányi, Mihálik, Boruth, Vaszary, Ferenczy, Grünwald, Kacziányi, Glatz, Kimnach.*

Réthy-nek első képét a Nemzeti Múzeumnak vásárolták meg.

Hollósy 1892 óta nem állított ki, az akkor utoljára kiállított képét a kormány vásárolta meg, a Hollósy-iskolának pedig az országos képzőművészeti tanács 2000 frt évi dotációt szavazott meg. *Olgyay* tavaly kapott 2500 frtos ösztöndíjat s rövid idő alatt két képét vette meg az állam. *Szlányi*-nak tavaly vették meg képét a Múzeumnak, *Mihálik* kapta Olgyay után a 2500 frtos ösztöndíjat, *Boruth* tavaly díjat nyert, *Grünwald* a milléniumi képre előlegül 2000 frtot kapott, tavaly megvették képét a Szépművészeti Múzeumnak s négy év előtt megvették »Nihilistáit«, *Glatz*-tól szintén vásároltak.

Kimnach és *Kacziányi* barátaim igen örvendenek annak, hogy Hock őket még mindig a fiatal művészgárda csoportjába sorozza, igaz hogy ők már vagy 20—25 év óta festenek. Mellesleg említem, hogy *Kimnach* a mesteriskolának volt tagja, *Kacziányi* pedig vagy egy esztendeig dolgozott ott, Benczur jóakaratából.

Ime, ezek a művészek a Hock »elnyomott művészei.« Csodálom, hogy művészkollegáim ez ellen már eddig is nem tiltakoztak! »*Szinyei Merse Pál és Mednyánszky báró pedig, bárhogy gúnyolták is őket, nem vetették alá magukat ama sablónnak, a melyet a klikk elfogadott*« — írja Ő. — »Ezek önálló egyéniségekké fejlődtek « Ezen az óriás tudatlanságon csak mosolyogni lehet. Legutóbb, mióta Szinyei újra kiállít, annyira *ellenségévé* lett ez a klikk, (?) hogy örömében mult évben bankettet rendezett a tiszteletére s megválasztotta őt a Magyar Képzőművészek Egyesülete elnökévé. *Mednyánszky* pedig, amióta csak fest, a legnagyobb tiszteletben áll, minden művész előtt *László* Fülöp, kivel szintén el akartak *bánni*, tavaly kis aranyérmet nyert s képei a kiállításon mindig kiváló helyen függtek.

Azt mondja Hock: »Minthogy pedig a bevásárlást és a művészet istápolását még az állam is a Műcsarnok közvetítésével teljesítette . . . kiszolgáltatták a művészet sorsát annak a klikknek, amely koronkint a műcsarnokban a hatalmat kezébe kerítette, így kitartották a *kontár művészeket*, csakhogy ezek egy lépéssel sem vitték előbbre a magyar művészet sorsát.«

1883 óta ő felsége a király számára a műcsarnok kiállításain vettek összesen *110* művet, ezek közül *18*-at vettek olyantól, aki tagja volt a mesteriskolának és *92*-őt a többi magyar művészektől.

1883 óta vettek a Nemzeti Múzeumnak összesen *82* magyar művet, ezek közül *9*-et

vettek olyan művésztől, aki a mesteriskolának volt tagja.

Tehát ti magyar művészkollegák, akik a király vásárlásaiban *92* művel szerepeltek a mesteriskolásokon kivül, ti vagytok Hock szerint ama kontárművészek, a kiket ez a klikk kitartott s ti, akik a Múzeumban *73* művel szerepeltek, ti vagytok ama kontárok, akik a magyar művészetet, Hock szerint, egy lépéssel sem vittétek tovább.

S te mesteriskola, aki, Hock szerint csak az anyagi haszon biztosítására törekedtél, a magad részére te az 1883 óta állam és király által vásárolt *192 műből csak 27 művet* tudtál eladni a magadéból s nem igyekeztél megszerezni azt a befolyást, hogy a többi 165 mű szintén a te palettádról kerüljön elő?!

Vagy azt akarta Hock, hogy az a 26 művész, aki 1883 óta a mesteriskolából kikerült, ne adhasson el egy művet sem, hisz átlag egy tanítvány csak egy képet adott el kormánynak vagy királynak, tehát ha már a művészetre adta magát az a művész, aki oly művet festett, hogy azt külföldi és hazai zsüri elfogadta, nem érdemli-e meg azt, hogy Múzeumnak vagy a királynak, legalább egy képét megvásárolják?

S te mester, aki látod, hogy növendékeid bizony egy ily képnek az eladásából nem élhetnek meg (mert hisz a magyar közönség csak portrèt rendel, de képet nem), voltál oly merész, hogy növendékeidnek azokat a portrè megrendeléseket juttattad, amelyekkel város, megye vagy magánember akart megbízni, (pl. fesd meg háromszáz forintért valamely vidéki banknak meghalt igazgatóját stb. stb., egy a sok közül) ezt te valamelyik növendékednek adtad azzal a megjegyzéssel, *fesse meg, ha akarja.*

Ilyen megrendelés a *havi kiadások* fedezésére mindenkor kellett is a művészeknek, nemcsak a mesteriskolában, de *mindenütt az egész világon*! Ez az alapja ama *vármegye*-festészetnek, amit Hock említ.

Hát Hock miért zsurnaliszta és képviselő, miért nem írja folyton *csak a prédikációkat?*

Hát a *prédikálásból* meg lehet élni?... Úgy látszik, nem. Mert ha abból fényesen meg lehetne élni, akkor Hock reggeltől estig prédikálna s nem pocsékolná drága idejét művészettel való foglalkozásra.

Így van a festő is, különösen hazánkban, az arcképfestéssel.

Azt hiszi Hock, hogy arcképet festeni fotográfia után élvezet? Kérdezzen meg minden művészt, aki kénytelen ilyennel is foglalkozni, mindenik azt fogja mondani, gyűlöli, gyűlöli... de élni kell. Az ideálizmus ragyogó köntösét az élet hamar rongyokra tépi!

Szóval Hock a »Művészi reform« 74-ik lapjáig a minden alapot nélkülöző művészpletykákból, miket egy-két hét alatt böngészett össze a különböző kávéházak művészasztalainál, abból gyártotta ama piszkos és tajtékzó habot, amelylyel a huszonöt év óta szépen fejlődő magyar művészetet — leköpte! *Hitelt adott mindennek, ami piszok s elhallgatott mindent, ami érdem.*

Nagy lelkiismeretlenség s meggondolatlanság mindazon művészektől, kik Hocknak bármiféle ilyen »megcáfolhatatlan adatokat« szolgáltattak, mert csak önmaguknak ártottak, mert a magyar képzőművészetnek ártottak!

Azt látom, hogy a magyar képzőművészet csak amolyan utcai rikkancs szerepét játsza, a kit mindenki arcul üthet!

Mindezek után pedig nem átalt Hock így írni a 72-ik lapon: »Szeretettel kell a magyar művészeknek magasztos feladatuk érdekében együtt munkálkodniok s nem szabad még akkor sem gyűlölniök, ha egyiknek vagy másiknak előbb sikerült a jó utat megtalálnia.«

Uram, ez a kegyeletes hang, annyi mocsok után igazán meghat! Hát ön nem a gyűlöletből merítette-e mindazt, amit megírt, s pedig *kettős* gyűlöletből, először a maga gyűlöletéből, mert mint protektor, nem jutott eredményre s a zsüri az ön protekciójára semmit sem adott, másodszor pedig az olyan kollégák gyűlöletéből, a kik gyűlölték mindazokat, a kik akkor a magyar képzőművészet ügyére befolyást gyakoroltak. Az ön piszkos rágalmait a szeretet fakasztotta?

Uram! Ön nincs a *szószéken* s mi magyar művészek nem vagyunk a *templomban.*

S ha ön bepiszkolja a magyar művészek nagy részét ma, jut a többinek is abból holnap.

Ön nem válogatja sem az eszközöket, sem a személyeket s ilyen eljárással még azokban is a bizalmatlanság és megvetés magvait hinteti el a kik bíztak önben!

Mit akar s mi a célja?

A magyar művészetnek használni?

Eddig csak ártott. A haszon igazán kevés.

Azon elveket keresztül vinni, amiket könyvében hangoztat? . . .

Vegyünk csak egy példát!

Önnek elve az, hogy minden zsüriben *csak művész* legyen, miért fogadta el akkor az Erzsébet-szoborbizottság tagságát? . . . Miért nem jelentette ki a kormányelnöknek, hogy elvei *szentek* s nem fogadja el; sőt köteles-

sége lett volna figyelmeztetni, hogy csupa laikus van a bizottságban s elenyészőleg kevés a művész! Nemde? Én ezt vártam volna öntől,

Ön alelnöke lett a Szalónnak s elérte vele azt, hogy nem győzik összeírni a kilépő tagokat!

Uram, félévi működés után egy ön által eddig teljesen elhanyagolt téren, mint a képzőművészeteké, *ennyit elérni* igazán elég.

Mi fog történni ezután?

Önt megválasztják a Műcsarnok igazgatójának, tán még a kultuszminisztériumba a művészi ügyek előadójának, vagy tán a Szépművészeti Múzeum igazgatójának? Nem tudom! De látom, hogy ha ez így megy tovább, akkor az ön *önzetlen* működése, *szubjektivitása* s mindentől való távol *állása* hamarosan csütörtököt fog mondani.

Bízhatunk-e egy olyan ember önzetlenségében, igazságos és teljesen szubjektiv eljárásában, akinek eddigi szereplése *önzésből* indult ki? Az igazságtalanságok özönével támadta meg azokat, *akikért* tenni akar!

Bízhatunk-e mi magyar festőművészek az ön tiszta, önzetlen eljárásában s abban, hogy ön a magyar képzőművészetnek használni akar, amidőn első föllépésével már is mindazt, amit igér, *fényesen megcáfolja.*

»Örüljenek egymás sikerének és támogassák egymást testvéri szeretettel. Óh bár a szivemet oszthatnám szét közöttük, hogy megtanítsam őket egymásban *önzetlenül* szeretni a magyar művészetet.« Így ír Hock a 72-ik lapon!

Ön írja ezeket, aki a viszály és gyűlölet magvát hintette el hosszu évekre a művészek között!? Óhaja be is teljesült, mert a szivét úgy is szétosztotta közöttük, amennyiben a *Művészi reform* is az ön szivéből fakadt s így mindenki megszerezheti az ön szivének egy darabkáját a *Singer és Wolfner* cégnél 1 frt 50 krajcárért! Elég jutányosan osztogatja a szivét!

Nem szándékom végigcáfolgatni a Hock rágalmait; mert az idő amúgy is megfogja azt tenni; nem szándékom Benczurt védelmezni, mert ő arra reá nem szorul, nem szándékom kollegáimat védeni, mert akkor az összes magyar művészeket kellett volna védenem Hock ellen; szándékom egyedül művésztársaim figyelmét fölhívni arra, hogy az *ilyen hangu támadásokat tűrnünk nem szabad s hogy Hock e könyvével egy tarthatatlan helyzetet teremtett s a magyar képzőművész tisztességén mély sebet vágott!*

Hock szavaival végzem:

»Művésztestvéreim! Ti vagytok a magyar fajnak teremtő erői; büszkeségei a mi vérünknek! Nagy a világ, foglaljátok el! Van erőtök hozzá!«

Művésztestvéreim s ha ti igazán mindezek vagytok, amiknek titeket Hock tart, ha büszkeségei a mi vérünknek, teremtő erői a magyar fajnak s ha van erőtök, *tűritek tovább az ilyen hangot s az ilyen támadást?!*

*

Nagy mocsokban és temérdek sáron keresztül eljutott szent atyánk, Hock, a könyvének leglényegesebb részéhez, a »Reformhoz.«

Szegény magyar művészet! Ötven évig barangoltál mint szegény legény szerte a pusztában, egy *Hock*-ra kellett várnod, aki végre fölfedezte számodra ama javító-intézetet, mely a becsületes útra térít s megment az elzülléstől.

Hock az ő *javító-intézetét* Akadémiának nevezi. Mert minek nevezhetnők mi egyébnek mint *javító-intézetnek* a Hock akadémiáját, ha ily »mauvais sujet«-eknek tünteti föl úgyszólván az összes magyar művészeket.

S te szegény magyar művészet! Te ötven évig törted a fejedet azon, hogy mit kéne tenni, hogy e hazában is otthonra találj, Hocknak ehez elég volt két hónapi *önzetlen s minden igénynélkül* való tanulmány Párisban s ő, megtalálta azt, hogy neked nem kell egyéb mint egy — *ötven év előtti bécsi akadémiai rendszer* s akkor te meg vagy mentve!

Igen. Hock tavaly, amidőn véres cikkeit irta, annyira belejött a képzőművészettel való szórakoztató s igazán mulatságos foglalkozásba, hogy elhatározta magát itt meg nem állani, hanem Párisba menni újra s még vagy két hónapocskát szentelni a továbbiak tanulmányozására.

El is ment, végig tanulmányozta a *Julián* iskolát és a *Beaux-Arts* pompás udvarát és tantermeit.

Ekkor, mint a szorgos méh, megterhelve drága tapasztalatokkal tért vissza a mi ázsiai fő- és székvárosunkba s azzal a föltevéssel indult a munkának, hogy mivel nálunk nincs Julián és Beaux-Arts — tehát nincs semmi!

Ha van is valami, az csak *mester-iskola, Lotz-iskola, Strobl-iskola, Ebner-iskola, mintarajztanoda, állami iparművészeti iskola és városi felső ipariskola* — mind ezekben pedig egyáltalában *nem tanulnak semmit vagy ha tanulnak is, az nem ér semmit.*

Ezekben az iskolákban nem rajzolnak antikot, sem természet utáni moulage-okat, az akt- és fejrajzolást, festést és mintázást hirből sem ismerik, nem tanulnak távlattant, műtör-

ténelmet, bonctant, festékek vegytanát, stiltant, kosztümtant, a híresebb szisznek nem mutatnak be *pompás grimaszokat*, szakértők nem próbálnak föl antik tunikákat stb. stb. Nem fejlesztik az egyéniséget, nincs szabad verseny... Nem tudják, mi a szobrász föladata, a festő föladata, a műépítő föladata, a tanár föladata és a tanítvány föladata. S mindezen föladatokat *egyedül* Hock tudja s el is mondja.

De elmond ő még többet is!

Elmondja: mi a szobrászat, festészet, építészet, mi a stil és hogy támad, mi a dekorativ művészet és miből fejlődik. Hogy kezdődött a művészet! Mi az iparművészet, mi a freskófestészet stb. stb. Szóval ki tudná mindazt elmondani, amire Hock a magyar képzőművészeket figyelmezteti és tanítja.

Hol volna a magyar képzőművészet, ha csak most hallotta volna mindezeket, amikről Hock csak *harangozni* hallott?!

Hogy Hocknak az akadémia tervezetét bemutassam és érthetővé tegyem, nem fogok egyebet tenni, mint elmondom azt, hogy 1883—84-ben, tehát ezelőtt tizenöt évvel, miként tanultam én a minta-rajztanodában, akkor mindenki be fogja látni, hogy Hocknak kár volt Párisba menni, mert *azokat a tanulmányokat a minta-rajztanodában is megtehette volna.*

Mint rendkivüli festőnövendék jártam a minta-rajztanodába s félesztendeig gipszet rajzoltam, és pedig 8-tól 10-ig fejet s 10—12-ig ornamentikát, délután ismét figurákat, amit fölváltott hetenkint kétszer a *távlattani* rajz, midőn is tanárunk hatalmas oszlopokat, kockákat, gömböket, íveket állított föl egy nagy terem közepén, mi azt körülülve rajzoltuk kiki más-más oldalról. Nézetem szerint ez a távlattan-tanítás praktikus, szemléltető s kitünő módszere.

Székely tanár hetenkint egyszer előadást tartott a bonctanból. Ezt az előadások alapján meg is írta, össze is állította. Ezt az értékes litografált könyvet ajánlom Hock figyelmébe.

Ez a bonctani óra össze volt kötve különböző kompoziciónális föladatokkal; pl. komponáltassék egy alak, amint feszítő rúddal követemel, egy másik, aki táncol, vagy amint ketten birkóznak stb. Ezen rajzokat (mert ezeket kiki megrajzolta aktban, úgy ahogy bírta, az első éves épp úgy, mint 3—4-ed éves.) Ezen rajzokat Székely a leglelkiismeretesebben megbírálta, sorba elmondta észrevételeit előttünk, úgy hogy a kompoziciót mindenki látta s a bírálatot mindenki hallotta. Társaskörünk évenkint számos pályázatot írt ki 1—2 arany pályadíjjal ily festészeti föladatok megoldására.

Henzelmann Imre hetenkint előadást tartott a műtörténelemből; fölvéve egyes nagyobb mesterek életét, pl. Rubens, Rembrandt, Rafael stb. stb.

S bizony sokat beszélt a magyar archeológiáról is, tudni való, hogy ő ennek egyik *leglelkesebb kutatója volt.*

Négy hónapi gipszrajzolás után két hónapig gipszet *festettünk.*

Letelt a félév s a következő félévben *Lotz* tanár iskolájába vétettem föl. A fölvétel egy próba akt-rajz alapján történt, (épp úgy, mint Hock tervezi). Itt a mostani művészek közül tanulótársaim voltak: *Csók, Grünwald* I., *Háry* Gy., *Jantyik* M., *Neogrády, Vajda, Kriesch* stb., de jártak később *Olgyay, Szlányi, Mihálik, László* stb.

Mi volt itt a tanrend?

Hétfőn jött a mi kedves tanárunk, *Lotz* s beállított egy fejmodelt, olyat amilyen éppen volt, ezt festettük déli 12-ig, délután voltak a teoretikus tárgyak a minta-rajztanodában, bonctan, műtörténet, mintázás s este 6—8-ig aktmodell vagy aktmodell drapériával. Közbe a fejeket fölváltotta aktmodell s festettünk néha egész hónapon át *csak is aktot.* Ide jártunk legtöbben két esztendeig. Lotz professzor minden második, harmadik nap eljött korrigálni s minden héten hétfőn új modellt állított be.

Tehát a művésznövendék részben a minta rajztanodában, részben a Lotz-iskolában tanult. Tanulta pedig a következő tárgyakat: Bonctant, műtörténelmet, ornamentikát, stiltant, perspektivát, festett, rajzolt és mintázott fejeket, aktot, kosztümöt vagy drapériát, voltak versenyek, kompoziciónális föladatok.

A mester-iskolának nem volt egy tanítványa sem, akit direkt ebből az iskolából fölvettek volna, azok többnyire külföldi akadémiákról jöttek haza. Mi, akik a Lotz-iskolába jártunk, kimentünk külföldre s vagy az akadémián vagy magániskolában vagy önállóan tanulmányoztunk tovább. Mindezekből világos, hogy a Lotz-iskola a *legtisztább école libre volt.*

S mit ír erről Hock? A 19-ik lapon így ír: »1. A minta-rajziskola művészek nevelésével nem vesződött, ő lebegő exisztenciák helyett *nyugdíjképes rajztanárokat akart termelni.* 2. Viszont a mester-iskola nem vállalkozott alapvető művészoktatásra, mert ő meg a *mestereket* akarta tökéletesíteni.«

Mint fönt megjegyeztem, a mester-iskolának nem volt egyetlen tanítványa sem, ki külföldi

akadémián vagy más iskolákban ne tanult volna, sőt voltak olyanok, akik hét-nyolc évet töltöttek nem csak egy, de *két* akadémián is. Itt tehát az alapvető művészoktatásra már *nem volt szükség*. Ebből láthatja mindenki, hogy egyáltalában *hamis* az, amit Hock ezen iskolákról ír. Ebből látható, hogy Hock milyen *bámulatos feltületességgel* mond ki szentenciákat a hazai művésziskolákra. Nem tiszta igazság-e, hogy Hocknak, *ha javítani* akart volna, első sorban nem a külföldi, hanem a *honi viszonyokat* kellett volna a leglelkiismeretesebben, a legbehatóbban tanulmányoznia s csak akkor figyelmét a külföldi viszonyokra fordítani.

Ezek után lássuk, milyen a Hock akadémiája. Vagy is ama *javító-intézet*, amely sötét művészi viszonyainkat ideális fénynyel fogja elárasztani.

Először is épít egy újabb iskolát s annak *udvarát* a »Beaux-Arts« udvarának mintájára a magyar építészet, szobrászat, festészet régi relikváival díszíti föl. Helyes. Csak találjunk tényleg oly részleteket, amik magasabb művészi igényeknek megtelelnek. Sajnos, hogy ez így elmondva igen szép, de a kivitelnél léptennyomon csalódni fogunk.

A Hock által kontenplált iskolának tagja lehet minden *önkentesi jogositványnyal biró magyar ifju, (!)* ki a felvételi vizsgát kiállja.

Életkor 17—35 évesig.

Tanítsuk a művészettörténelmet, arkeológiát, építészetet, stiltant, perspektivát, esztétikát, művelődés történelmet, mitológiát (magyar), kosztümtant, bonctant, anyagtant, festékek vegytanát. Fessenek: fejet, kosztümös modellt, aktot, legyenek versenyek, kompoziciók.

Nem látja-e ön uram, hogy a legmegátalkodottabb *50 év előtti akadémiai tanrendszert másolta ide?*

Kaulbach és a bécsi akadémia meghalt igazgatói össze-vissza fogják önt csókolni s éjjente, ha szellemük megjelenik önnek, rémes dédelgetéssel susogják majd: »Hock János, te vagy a mi gyermekünk, kiben nekünk kedvünk telik!«

Az öreg *Cornelius* pedig áldólag fogja fölemelni kezeit s örülni fog, hogy végre van egy fia a katolikus anyaszentegyháznak, aki a német kulturának aranyszáju szent Jánosa a *barbárok* közt Magyarhonban!

Az ön tervével szemben Benczur, Keleti, Székely stb. — *a legszabadelvübb művészi oktatás bajnokai!*

Becsületszavamra fogadom, hogy én a fiamat, ha festő akarna lenni, olyan iskolába, mint amilyent ön kontemplál *soha sem fogom küldeni*. Inkább legyen csizmadia, mert piktor az ilyen iskolában *sohasem lesz*.

Pláne azonkivül, hogy talentuma van egy ifjunak, még önkéntesi jogosítványának is kell lenni? Először az *önkéntesség*, aztán a talentum! *Fehérváry* báró önre büszke lesz!

Nem-e inkább úgy kéne lenni a dolognak, hogy az, aki ezen festőiskolának tagja, kapja meg az egyévi önkéntességi jogositványt!

A párisi école libreben a 12 éves tacskótól a 60 éves öreg emberig, mindenféle koru növendék jár. Hát a 14—15 éves ifju, ha föltünő tehetséget árul el, ne lehessen növendéke ezen festőiskolának??

Ön olyan akadémiát akar, melyben a Juliánt össze akarja kötni a Beaux-Arts-ral. Helyes. Tehát *tegyük össze mindazon iskolákat, amik eddig nálunk vannak s megvan az ön által kontemplált akadémia.*

Van nálunk *elemi festő-iskola*, ahol természet után rajzolnak aktot, fejet stb.

Van iskola, ahol tanítják a műtörténelmet, bonctant, siltant, építészetet, szobrászatot, rézmetszést, fametszést, stb.

Van iskola, ahol érettebb festőnövendékek, kik mind 4—8 évet töltöttek külföldön, külön műteremben dolgoznak, ez a mester-iskola.

Ott van *Strobl* iskolája, ahol szobrászok dolgozhatnak egy tanárnak a fölügyelete alatt.

Ott van *Lotz* tanár iskolája, ahol a mintarajztanodából kikerült fiatal festőnövendékek tanulnak tovább fejet, aktot festeni, rajzolni.

Van női festőiskola *Ebner* tanár vezetése alatt.

Van-e Párisnak az állam által föntartott ennyi iskolája?

Úgy hiszem, nincs!

Hisz ha ezeket az iskolákat mind egy kalap alá teszszük, kész az ön akadémiája, azzal a különbséggel, hogy ebben nem *Collin, Jan Paul Laurens, Beaugereau* stb. fognak tanítani s növendékei nem az egész világ kiváló tehetségü ifjai lesznek, hanem fog tanítani *Benczur, Lotz, Strobl, Ebner* stb. stb. s a tanítványok lesznek csak *magyarok* és pedig olyan magyar ifjak, kik a családi tűzhelynél művészetről alig hallottak valamit. Vagy pedig ha hallanak is művészetről, azt olyan formában hallják, mint a »Művészi reform« cimü könyv — akkor pedig elmegy a kedvök attól, hogy magyar művészek legyenek.

Tehát a Hock-féle akadémián lesz vagy 15 tanár, lesz négy évi kurzus, az előadások a szabad liceum szellemében organizáltatnak. Szerepelnek majd szaktekintélyek. S a négy év

után kap a festő »Végbizonyítványt.« Itt fogja képezni Hock a rajztanárt is. Akinek még a fönt említett tárgyakon kivül neveléstant is kell tanítani. (Úgy, mint most a minta-rajztanodában.)

Azt a sok tantárgyat, amit ön fölsorol, egy tanár fogja tanítani? Nem! Tehát lesz több tanár is, így természetesen lesz egy direktor is, mert valakinek csak felelősséget kell vállalnia azért, hogy ott az ön által megállapított módszer betartatik, tudniillik: a tanár ne merje befolyásolni növendékét, legyen ott verseny s nemes vetélykedés, a művészi egyéniség fejlesztessék, hogy *alaposan* oktassanak a művészet minden ágazatában, a bajtársi szeretet virágozzék stb. stb.

Lesznek még a tanítókon kivül szaktekintélyek, művészek, orvosok, színészek, esztétikusok, kritikusok, akik időnként előadásokat fognak tartani a budapesti szabad liceum szellemében.

S midőn ezt az akadémiát elvégezte négy éven át, kap az illető festőnövendék »*Végbizonyítványt.*«

S ekkor nem oda jutunk-e az »Akadémiai festők« végbizonyítványos tekintélyeihez? Nem lesz-e az ön által kontemplált akadémia a legrendszeresebb *tekintely gyár?* A bécsi akadémia ezelőtt épp ilyen volt, mert aki műtörténelemből, bonctanból, festékek vegytanából, stiltanból és perspektivából nem vizsgázott le, azt a Malschuleba nem vették föl, ha még olyan fényes tehetség volt is.

Nekem olyan akadémia nem kell, mint amilyet Hock tervez; nem kell azért, mert minden akadémia akkor volt a leghatalmasabb, amidőn a művészet fejlődése körülötte megszünt s a művészet akkor fejlődött és emelkedett mindenütt, amidőn *az akadémiák tekintélye a sempontra szállott!*

Csináljon az állam egy pompás, tágas, jól felszerelt szabad festőiskolát, amelyben fölvehető mindenki, *akinek tehetsége* van, eltekintve életkortól, középiskolai kvalifikációtól, egyéves önkéntességtől stb. stb.

Az egyéves önkéntességet adja meg a kormány annak, aki kiváló tehetségét tekintetbe véve, azt megérdemli.

Ilyen iskolában egyedül *csak a tehetség kvalifikáljon* és semmi, de semmi egyéb.

Ne osszanak ott végbizonyítványt; járhasson oda mindenki, amikor akar s ameddig akar, sőt idősebb képzőművészek is, akik fölfrissülni óhajtanak a fiatalok légkörében, szóval száz meg száz ok szól amellett, hogy miért *jobb a szabad festőiskola, mint az akadémia.*

Szóval végeredményben oda konkludálok, hogy nem itt van a hiba nálunk, hogy rosszak volnának iskoláink s egy akadémiára van csak szükségünk, hogy nagy legyen művészetünk, hanem máshol s pedig ott, ahova *Wlassics kultuszminiszternek utóbb megjelent nagybecsü rendeletei céloznak.*

Eme rendeletek azok, amelyek a magyar képzőművészek haladását egy időre elősegíteni hivatva vannak!

Hock könyvének harom utolsó részében, t. i. a *müizlés nevelése, nemzeti művészet s magyar művészet a magyar vidéken*, ezekben itt-ott föltalálom ama bajokat, amelyek a magyar szépművészet haladását megakasztották! És ide sorolom az ilyen piszkos rágalmakkal teli s e téren teljes tudatlanságot és felületességet eláruló könyvet is.

S most mégegyszer kijelentem: igen-igen nagy kár, hogy e komoly címével ékeskedő könyv felét kávéházi művészpletykák alapjára fektetett rágalmak képezik . . . Igen-igen sajnálom, hogy az akadémiai tervezet *semmi újat, semmi alaposat* nem juttat érvényre s teljesen *az ötven év előtti akadémiák rendszerét akarja fölujítani.* Ennélfogva főbb vonásaiban teljesen elvetendőnek tartom.

Elolvastam ezt a könyvet figyelemmel, egyes részeit többször is, gondolkoztam azon, miért romból le Hock mindent, ami magyar művészet, miért piszkolja s ócsárolja nagyrészét azoknak, akik magyar művészek, amikor könyvének minden sorában a magyar képzőművészet iránt való *rajongó szeretetét, önzetlenségét, jóakaratát* hangoztatja? Mondom, bár figyelemmel olvastam végig könyvét, de erre a kérdésre a feleletet nem találtam meg benne.

Kelt K.-Oroszi, 1898. november havában.

Ujváry Ignác.

Két levél.

Vágó Pál festőművész, ki ez idő szerint Jászapátiban van, fölkért az alábbi két levél közlésére.

Az első, nyilt levél a magyar művészekhez, a második pedig annak a levélnek a másolata, melyet *Vágó* a november 8-diki postával küldött el *Wlassics* Gyula dr. vallás- és közoktatásügyi miniszter cimére.

I.

Kedves kollegák!

Én Hock János könyvét Jászapátin lapozgattam s abból azt vagyok kénytelen konstatálni, hogy a művészek állása Budapesten maholnap

tarthatatlan lesz. Előbb-utóbb elkövetkezik annak szükségessége, hogy a magyar művészet veszélyeztetett jövője miatt külföldre vándoroljunk. Ezt meg kellene előznünk.

Kedves barátaim! Az én hátam mögött csinos egy pár esztendő van, én már a művészetnek több korszakát éltem át. Mint kezdő piktor úgy voltam pályámmal, mint az utas, ki távoli magas hegység felé közeledik, távolról kéknek, bűbájosnak látja, közelről kő kövön. Mikor fiatal ember voltam és pályámra léptem, Zichy, Munkácsy, Benczur, Litzenmayer és Wagner in floribus, Európa legelitebb, legexaktabb művészei sorában ünnepeltettek, dicsőséget és fényt hoztak hazájokra, nevökre és a művész állására. Nemcsak mint kiváló művészek, de mint kiváló gentlemanek tiszteltettek.

Nagy korszaka volt ez a magyar művészetnek. A magyar művész nevét akkor az emberek kalaplevéve, valóságos pietással emlegették. Ezért mondtam én, hogy pályám kezdetén mint egy távoli hegységet bűbájosnak láttam a pályát, melyet befutandó voltam s az állást, amit egy művész a társadalomban elfoglal. Most itt vagyok célomnál és látom, hogy a távoli szép hegység közelről kopár és sivár.

Nagy tévedésben vagyunk mi, kik most működünk.

Mi látjuk a művészetet ezen korszak óta forrni, fejlődni, haladni, a természetet befolyásolatlan szemekkel, modernebbül látjuk s azt hiszszük, mert a művészet haladt és nőtt, mi is haladtunk és nőttünk azóta. Látjuk, hogy azon iskola, amelyet e művészek képviselnek, túlhaladott álláspont s azt hiszszük, hogy a művészeket is túlhaladtuk, akik ez iskolát képviselik. Nem uraim! Azon nagy egyéniségek exaktságát és dicsőségét nem haladtuk túl, csak modernebbet alkottunk a régi helyett.

Nagy azonban azon erkölcsi eredmény, melyet kortársaink vívtak ki, azok, kik most dolgoznak, hogy az ő művészetük meghonosított magyar nemzeti művészet, mely az ország határai között termel, itt végez apostoli hivatást, a mi édes tulajdonunk, igaz magyar művészet, melyet nem vitathat el tőlünk a külföld, mint azt elődeinkkel tette. Ezen erkölcsi eredmény fölötte áll amazok dicsőségének a nemzetre nézve.

De hova süllyedt itthon a művészet reputációja? Megmondja Hock János könyve.

Mikor e könyvet olvasni kezdtem, azt gondoltam, hogy e könyv rosszabb, semhogy az íróját agyon ne ütné; azok, kik megsugalmazták, azt hiszik, hogy e könyv agyonüti azokat, kiket ők akarnak Hockal agyonveretni. Egyikünknek sincsen igaza; e könyv a magyar művészet presztizsét ütötte agyon; ez alaposan becsengetett a művész reputációjának.

Kétségbe estem, mikor olvasni kezdtem s a végen meg örvendeztem, hiszen a könyvnek egy nagyon, de nagyon jó tulajdonsága van, az t. i., hogy nem igaz benne egy szó sem. Hiszen mi művészek nem vagyunk olyan oláh cigányok, mint ott mondatik, nem gyilkoljuk mi egymást; az sem igaz, amit Keszler szájába ad az indiszkrét író, hogy mi kritikusainkat az utcasarkon lessük nyárssal. Még kevésbbé vagyunk veszett ebek, hiszen mi nem írunk förmedvényeket, sőt azokat olvasni sem szoktuk. Évtizedek óta békességben várjuk a viszonyok javulását, sőt azt állítom, hogy ha Wampetics, asszony volna és Morbitzerel össze lehetne házasítani, megszünnék minden torzsalkodás. Ennek a két bácsinak, kitünő, piktornak való lokalitása van.

Ez a két úr az oka minden háborunak, nem mondom, hogy úgy tapasztaltam, hogy a józsefvárosi bor jobban izgatja a kedélyeket.

Az embereknek azonban különböző látása van, messziről az embert másképpen látják, mint közelről. Én kollégáimat nagyon közelről látom, egészen normális, sőt nemeslelkü embereknek, kitünő kollégáknak ismerem, kik nem képesek másként, mint legjobb meggyőződésük és igazságérzésük szerint cselekedni és itélni. [illegible] pedig én ezek iránt jobban informálva, mint bárki más és lévén azon kedvező helyzetben, hogy semmiféle párthoz sem tartozom, siettem ezek felől a művészet iránt annyira érdeklődő kultuszminisztert az ide mellékelt levélben értesíteni.

Egy jóakarónk van t. i., akit nem szabad a művészeti viszonyok iránt megtéveszteni engedni, ez a mostani kultuszminiszter, ki állásába élete legjobb erejét akarja önteni.

Mert hamis, egészen hamis az a kép, amelyet e könyv felőlünk nyujtani akar, de igaz és éles az a kép, amit a sorok között látni lehet s ez az, ami nekem, a régi művésznek, keserves kiábrándulás. Ott a sorok között szinte fölismerem a személyeket, kik e könyv íróját informálják, kik beleélik magukat üldöztetésbe, elnyomatásba, olyan művekkel, amelyek még megfestve sem voltak s egy nyomás alatt, mely máshonnan jön, egy eredménytelennek látszó küzdelemben, a kollégákat vádolják s keresnek és találnak maguknak egy írót, ki az ő állásukra helyezkedik alá s rémképeiket világgá kürtöli.

Szegény fiuk! A világ el találja olvasni e könyvet s az lesz az itélete, hogy a művészek vad indiánusok, akikkel nem lehet tárgyalni.

A napokban olvastam a névsorát azon zsürinek, amely a Szépművészeti Múzeum pályázatához

lett meghíva a kormány által. Sem Lotz, sem Székely, sem Benczur, sem egy szobrász véleményét nem akarja tudni a kormány ilyen tisztán művészi kérdésnél.

Barátaim! Nyujtsatok egymásnak békejobbot, a veszély, a nyomás innen fenyeget. Nem kollégáitok részéről. A miniszternek rossz tanácsadói vannak, ne iparkodjatok ti is megtéveszteni a művészet legjobb akaróját.

Jászapáti, 1898. november 8-án.

Vágó Pál.

II.

Kegyelmes Uram!

Hock János könyvet írt a képzőművészet reformjáról. Ez a könyv a legnagyobb mértékben alkalmas arra, hogy a hazánkban szépen megindult művészi életet alapjában földúlja és fejlődésében évtizedekre megbénítsa.

Hock János vagy nagyon fiatal ember, ki magát meggondolatlan emberek rágalmai által elragadtatja vagy lelketlen *akarnok*, ki a maga célját más emberek becsületén keresztül törekszik elérni.

Nem így ír, nem így stilizál a meggondolt férfi, mint ő.

Nem így írnak a művészetről azok, akik ahoz igazán értenek; nem így írt pl. Ujváry Ignác a *Műcsarnok* mult számában a Nemzeti Szalón és Hock János működésének fölösleges voltáról.

Kegyelmes Uram! Eddig a szerénység tiltotta szólnom, de Hock János könyvét átlapozva, kötelességemnek érzem én, ki nem tartozom semmiféle klikkhez, fölszólalni Excellenciád előtt megtámadott társaim, egy küzdő generáció érdekében és a legtisztább, befolyásolatlan lélekkel állítom, hogy minden, mivel őket Hock könyve vádolja, *elejétől végig üres értéktelen beszéd, amint értéktelen minden tanács is, amit a művészet boldogítására fölhozni megkisérel. Hock Jánosnak egyáltalán semmi hivatottsága sincs a művészet apostolává válni, szakavatottságot pedig hivatottsága teljes hiányában szerezni sohasem lesz képes.*

Könyvének azonban mégis meglesz azon hatása, hogy legjobb erőink elcsüggednek, ha egy Benczurt, ki régen fölötte áll minden kritikának, valaki nyomdafestékkel boszulatlanul insultálni képes s ezért a hirlapok hasábjain elismerő recenziókat kap. Leverő tudat, hogy ez a jutalom, ez a sors várhat legjobb művészeinkre a magyar társadalom és sajtó részéről, ha annyi érdemet lesznek képesek szerezni, mint Benczur.

Hock könyve egy itéletnélküli ember hiszékenységének a műve, kiszolgáltatja művészeinket a közrágalomnak s a művészi tisztességet létfölötételében támadja meg; *maholnap szégyen lesz magyar művésznek lenni és elkövetkezhetik annak szükségessége, hogy jobb művészeink a magyar művészet veszélyeztetett érdekében Budapestet tömegesen elhagyják és külföldre vándoroljanak.* Ilyen izgalmakat és insultusokat az a szellemi munka, mely a legnagyobb csendet és békét igényli, elviselni nem képes.

A művészet, úgymint az irásmesterség egész embert kiván, nekünk pedig, kiknek hazafias föladatunk kell hogy legyen külföldi versenyeken hazánkat művészetünkkel érvényesiteni, nem lehet föladatunk roszakaratu emberek kedveért időnket itthon polemiákkal vesztegetni, lelkinyugalmunkat azok által zavarni engedni. Sem a beszéd, sem az irás nem a mi mesterségünk, ne is legyen az. Legjobb, legkiválóbb művészeink kivannak nálunk szolgáltatva az ügyes tollforgatóknak és nagyképü laikusok bőbeszédüségének.

Kegyelmes Uram! Az én tapasztalatom szerint a magyar művészet megölő betüje a laikusok erőszakos uralma művészi intézményeinknél. Ezek az urak nagy tekintélynek örvendenek művészi kérdésekben művészekkel szemben, lucrativ állásokat foglalnak el képtáraknál és múzeumoknál s természetes ellenlábasai született bíráiknak, a művészeknek s nincs érdekükben a magyar nemzeti művészetet szeretni, ellenkezőleg magukat a művészek örökös *leszólásával* érvényesitik. Ilyen állást keres Hock János a Szépművészeti Múzeumnál. Az én pályámat is nagyképü laikusok erőszakoskodása bénította meg. Én, ki pályám kezdetén négy év alatt elnyertem a müncheni akadémia minden képzelhető kitüntetését, messze volnék, sokat alkottam, termeltem volna, ha nem tartott volna örökös rettegésben az a befolyás, amelyet itthon a bőbeszédü, aranyszáju laikusok és a sajtó gyakorol művészi dolgokban művészekkel szemben.

Kezdő művészetünket lelkesiteni, nem zaklatni kell s az a miniszter, ki lelkesiteni, bátoritani tud, mint más országokban szokták, megtalálja a varázsvesszőjét a művészet fölvirágoztatásának.

Eddig minden kormány azzal bénította meg a magyar művészetet, hogy nagyképü embereket nevelt a művészek tekintélyének rovására; nagyképü laikusok tapintatlansága állitották meg a történelmi festészet fejlődését a nyolcvanas évek elején, nagyképü emberek tették tönkre szobrainkat, nagyképü emberek dobtak ki másfél milliót művészek tanácsa ellenére régi olasz rongyokért. És most szólal meg egy nagyképü ember Hock személyében, aki el van határozva elődei munkáját még lelketlenebbül folytatni s

egyenesen a művészek becsületén tapos keresztül.

A mi művészetünk egy fiatal fa, melynek törzsét avatatlan kezek vagdalják. Még minden kultuszminiszternek a legfőbb óhajtása volt, hogy e fa viruljon és nőjjön, de egynek sem jutott eszébe elkergetni azokat, kik a fa törzsét vagdalják, egy sem állította a fa mellé az igazi hivatott kertészeket.

A legmélyebb tisztelettel

Jászapátin, 1898. november 7-én.

Vágó Pál
festőművész.

Nyilatkozat.

Hock János orsz. képviselő és társulatunk tagja »Művészi reform« című nemrég megjelent könyvének 60-ik és 61-ik oldalán, a társulatunk kebelében állítólag uralkodó klikkről szólván, egyebek közt a következőket írja:

»Sőt tovább megyek! Sajtójuk is volt, mert a hírszolgálatot szubvencionáltatták a Műcsarnokkal, mintha a művészet nem olyan kulturális közérdeke volna az országnak, amelyet a magyar sajtó fölkarolni és ingyen támogatni köteles. Minthogy azonban ők a művészetet csak nyerészkedő vállalkozásnak tekintették, tehát *siettek a lapoknak is kiadni az osztalékot.*

Élő tanuja vagyok, hogy amikor a képfölvételi zsüri egyik kvalifikálhatatlan eljárását — amelynek elvi jelentősége és nem személyi háttere volt — a nyilvánosság előtt akarták tisztázni és egyik könyomatosban elhelyezni, *az a lap a közérdekü nyilatkozat közlését a Műcsarnok szubvenciójára való tekintettel megtagadta.*«

Ezennel kijelentjük, hogy Hock János emez állítása csakis téves információn alapulhat, mert társulatunk fennállása óta sem a multban, sem a jelenben semmi néven nevezendő lapnak vagy kővel nyomatott ujságnak szubvenciót soha nem adott és nem ad, amiről a társulat számadásaiból bárki is meggyőződhetik, aminek egyébiránt még a gondolata sem merülhetett föl soha, mert a sajtó mindenkor hazafias lelkesedéssel, önzetlenül és érdek nélkül támogatta úgy a művészet ügyét, mint társulatunk szerény működését.

Kelt az Orsz. Magyar Képzőművészeti Társulat igazgatóságának 1898. november 10-én tartott üléséből.

Ambrozovics Dezsö,
titkár.

Benkő Kálmán,
igazgató.

Márk Lajos,
igazg. tag.

Wágner Géza,
igazg. tag.

A művészetért.

Lapunk mult számában röviden már megemlékeztünk *Wlassics* Gyula dr. vallás- és közoktatásügyi miniszternek arról az újabb rendeletéről, melyet a tanuló ifjúság műveszi nevelése érdekében *Erődi* Béla dr. tankerületi főigazgatóhoz intézett. A nagyfontosságu rendelet teljes szövege a következő:

Az Orsz. m. Képzőművészeti Társulat, elősegíteni óhajtván a művészetnek a tanuló ifjúság körében való népszerüsitését, illetve a művészeti ízlésnek a magyar ifjúság lelkében való kifejlesztését, méltánylandó elhatározással módot nyujtott a mult évben arra, hogy a székesfőváros területén levő összes középiskolák és a velök egyenrangu más tanintézetek ifjúsága is, a társulat kiállításait, tanárok vezetése mellett, díjtalanul látogathassa.

A képzőművészet, illetve a hazai közműveltség érdekében történt e szép kezdeményezésnek azonban, sajnos, eddig nem volt meg a kellő eredménye, minthogy bár a Képzőművészeti Társulat ez engedményéről magam értesítettem az iskolák vezetőit, a képzőművészeti kiállítást a mult alkalommal a kiállítás *két hónapi* tartama alatt mindössze 2000 tanuló látogatta s a *felhasználható ötven hétköznapból huszonnyolc — tehát több mint fele — az iskolák részéről fölhasználatlanul maradt.*

Ezzel szemben feltünő, hogy a Verescsagin kiállítását *négy hét alatt* hetedfélezer tanuló nézte meg tanáraik vezetése alatt, amely körülmény alkalmas annak a gondolatnak a fölébresztésére, hogy az iskolákat inkább *vonzza a különlegesség, az idegen, mint a hazai művészetnek s a céltudatos nevelésnek megszivlelendő szempontja.*

Meggyőződtem arról is, hogy a Magyar Nemzeti Múzeum régiségtárát, néprajzi gyűjteményét és képtárát, valamint az Országos Képtárt sem látogatják a középiskolai tanulók oly gyakran, mint az iskola céljai s a közművelődés érdekei megkivánnák, vagy amennyiben fölkeresik is e gyűjteményeket, ismeretkörüket tágítaniok s a kiállított tárgyakon ízlésüket nemesíteniök, *kellő vezetés hiánya miatt*, ritkán van alkalmuk. A Magyar Nemzeti Múzeum *régiségtárának* bemutatása a szemléltető eszközök hiányával küzdő történet-tanárainknak nemcsak arra adhat alkalmat, hogy eredeti történeti emlékekhez fűzhessék a tanításnak egyes szakait s a közvetetlen szemléltetés erejével keltsék föl növendékeikben a hazafias kegyelet és lelkesedés érzéseit, hanem már a régiség varázsánál fogva is érdeklő szép formák s a formákhoz alkalmazkodó diszítések céltudatos szemléltetése révén észrevétlenül szoktatja az ifjú fogékony lelkét a művészi megoldásnak tiszteletéhez s emeli gondolatait és érzéseit lassankint a szépérzéknek magasabb színvonalára. A *néprajzi gyüjtemény* nemcsak a földrajzi és történeti oktatáshoz fog becses adalékokat szolgáltatni, hanem ifjúságunkat meggyőzheti arról, hogy a legősibb és legprimitivebb népet is mindenkor az emberi léleknek a szépség felé törekvő ösztöne vezette arra, hogy használati

tárgyainak alakját a gyakorlati cél mellett úgy formálja meg, hogy kedélyét és ízlését is kielégítse. Alkalom nyilik itt fajunk természetes szépérzékének kiemelése mellett, lépten nyomon utalni arra, hogy ez a nemzet rászületett a művészetre, melynek fölvirágzása ha késett is a történelmi nehéz körülmények miatt, de ma már lendületben van.

Az újabb korok magasabb irányu fejlődésének megértetése végett aztán az *iparművészeti múzeumba* kell vinni a növendéket.

A Nemzeti Múzeum archeológiai osztálya, mely a pannoniai régiségeket foglalja magában, nemcsak az ó-kori történelmi és a latin irodalmi tanítás szempontjából fontos, hanem abból a szempontból is, hogy a római császári kor műiparában kifejezésre jutó műveltséget ismerteti meg a tanulóval, a görög plasztikai gyűjtemény pedig legalább némileg megközelíthető képet adhat a tanulónak az alaki szépség amaz alkotásairól, melyeket az a kor szinte eszményi tökéletességben hozott létre.

Megismervén az ó-kor művészi felfogásának szellemét, a kincsleletek, kőemlékek, fegyverzetek és érmek ismertetése révén a népvándorlás, honfoglalás korán át fokozatos egymásutánban lehet átvezetni a tanulót a mai állapotokhoz.

Az *országos képtár* fogalmat nyujt a tanulónak a különböző nemzetek művészeti korszakairól, míg a *Nemzeti Múzeum képtára* az újabb idők művészetét tárja föl.

A múzeumok mellett a művészeti érzéknek leghatalmasabb nevelő eszközei a *tárlatok*. A jól kiválasztott műtárgyakból álló kiállítások ugyanis összehasonlításokra nyujtanak alkalmat s jó vezetés mellett nemcsak fölébreszthetik, de irányozhatják is a növendék művészi ízlését.

A szép fölismerésére vezető érzéknek fölébresztése és kimüvelése, a művészi alkotások önzetlen tiszteletének kifejlesztése oly pedagógiai feladatok, melyekről a középiskola minden lehető eszköz fölhasználásával köteles gondoskodni. Végül, hogy a művészi alkotás módjairól is fogalmuk legyen a tanulóknak, időnként s mintegy jutalomképpen a legkiválóbbakat el lehet vezetni egyes kiválóbb festő- és szobrász műtermekbe, mely látogatásokra való engedély kieszközléseért művészeti ügyosztályomhoz kell fordulni.

Nyilvánvaló, hogy mindezen látogatások csakis akkor lehetnek az ízlés fejlesztése szempontjából valóban gyümölcsözők, ha — miként fönnebb érintém — *tanári szakértő vezetés mellett mennek végbe*. A cél nélkül való felületes nézés, melynek irányadó szempontjai nincsenek s amely inkább a rikítót, feltünőt, szembeötlőt vagy a kuriózumokat keresi, az ízlés megrontására vagy legalább is megtévesztésére vezethet; hogy a tanuló valóban okuljon és nemesbüljön, *a látásban iskolázott szem gondosságára és a legszebbet méltatni tudó, érettebb ítélet irányítására van szüksége.*

Felhivom Nagyságodat búzdítsa minden alkalommal a tankerületében levő középiskolák tanárait, hogy a közgyűjteményeket, különösen pedig a magyar nemzeti múzeum képtárát, régiségtárát és néprajzi osztályát, az országos képtárt, az iparművészeti múzeumot valamint a *képzőművészeti és az iparművészeti kiállításokat is*, lehetőleg gyakran látogassák tanítványaikkal s e gyűjteményeknek az ismeretkör kiszélesítése és az ízlés nemesítése szempontjából való ismertetése közben különösen a nemzeti, a fajbeli műveltség szempontjainak kidomborítására törekedjenek.

Egyúttal teljes igyekezettel legyenek rajta a tanárok, hogy az önképzőkörök, mint olyanok a művészeti és iparművészeti, valamint művészet-történeti dolgozatok szokásba hozatalára is figyelmet fordítsanak s az Orsz. m. Képzőművészeti Társulat, valamint az Orsz. m. Iparművészeti Társulat tagjai közé belépjenek, a mi által mindazon kedvezményekben részesülhetnek, melyeket a társulatok a hazai művészet érdekeinek szempontjából tagjaiknak évről-évre nyujtanak.

Nem hangsúlyozhatom eléggé, hogy a művészeti érzék ily módokon való gondos, szeretetteljes nevelésének mily nagy fontosságot tulajdonítok s különösen közműveltségünk szellemének mily nagy foku nemesbülését várom attól, ha az iskolának ezen az úton sikerülni fog az ifjúságban a művészetek iránt őszinte vonzalmat ébreszteni és ízlésüket abban az irányban fejleszteni, mely az ideálizmus tiszta felfogásához s e réven az egyéniség megalakulásához vezet.

Az iskolák ily irányu buzgólkodását éber figyelemmel fogom kisérni.

Budapest, 1898. évi november hó 1-én.

Wlassics Gyula.

A Rembrandt-kiállítás Amszterdamban.

A fiatal hollandi királynő koronázási ünnepe bírta rá leginkább a magántulajdonosokat, hogy a nagy leydeni mesternek eddig a nyilvánosság előtt teljesen ismeretlen műveit átengedjék annak a bizottságnak, mely a kiállítást rendezte. A műkincsekben gazdag Hollandia és a többi európai nyilvános gyűjtemények a tárlaton alig voltak néhány kimagasló alkotással képviselve, a többit a magángyűjtők adták: a német császár, az angol királynő, a román király, a vestminsteri, devonshirei, portlandi és Lubomirski hercegek, Raczynski és Tarnowszki grófok és más európai celebritások. Magyarországot egyedül Ráth György képviselte, kinek három Rembrandtja itt még kiválóbban hatott, mint magánlakásán.

Rembrandt (1607—1669), ki a hollandok művészi gazdagsága mellett mindig fényesen kimagasló alaknak bizonyult, ezen a kiállításon mutatkozott be nagyságának teljében; mert hisz minden korszak kiváló alkotásokkal volt képviselve, az összehasonlító studiumot megkönnyítette az a megkapó és elragadó fejlődési processzus, mely műveiben itt megnyilatkozott.

Benczúr Gyula

Vas. Ujs. 1886. 490. l.

halálay

HALÁLOZÁSOK.

Piloty Károly, a hirneves német festő, a münchení művészeti akadémia igazgatója, meghalt e hó 21-ikén 60 éves korában. A német festészet nem egy jelese az ő tanítványai közül került ki. Magyar festők is sokat tanultak tőle; Benczur Gyula, Lietzen-Mayer Sándor szintén tanítványai közé tartoztak. Történeti festményei közül «Nero az égő Róma romjai közt» nemzeti muzeumunk birtokában van, melynek gr. Pálffy János ajándékozta. Az utóbbi években vesztett népszerűségéből, mert felségsértési vádat tett egy művész ellen.

FRATELLI
Deisinger
F D

1876. 218. l. (B. legujabb festménye.)

A szegedi ütközet.

Vidéki tárcza.

Két hete immár, hogy Szeged körül s alatt olyan ádáz ütközet tart, mely nagyszerüségre nézve ritkitja párját. Egy területen, melynek hosszaságát s szélességét mérföldek szerint kell számitgatnod, tizennégy nap óta riad végig a harczi zaj s mérközik makacs, tágitni nem akaró szivóssággal a két ellenfél.

Kik viaskodnak ott egymással?

A haditörténelem nem fogja följegyezni e csatát, bárhogy dőljön is el, az emlékezetes fegyvertények közé. Ellenben a polgári erények évkönyveiben kiváló helyet fog juttatni az elismerés azon ezerkaru tevékenységnek s csüggedetlen bátorságnak, melyet ez ütközetben a v é d ő fél kifejtett.

Az ellenfelek, kik e nagy harczot vivják: a Tisza, s Szeged városának hetvenötezernyi lakossága.

A Tisza!

Megdagadt, megizmosult, megnőtt, hogy szinte nehéz ráismerni. Nem az a lassu vizű, szittya phlegmáju folyó ez most, mely kacskaringósan kisujtásozott medrében máskor magyar egykedvüséggel hömpölyögteti vizét az emelkedett partok között, halkan ringatva szőke tükrén a halászsajkát.

Egy vadul tovarohanó, partjait alámosó, s az ölnyi gátakat mohó falánksággal nyaldosó folyamot látsz most magad előtt, melyen még a kehegő gőzhajónak is nehéz föladat a sodró ár ellen uszni. Ez-e az a folyó, melynél máskor nincs jóakaróbb barátja az alföldi rónának?

Most bősz ellenséggé változott. A Kárpátok olvadó hava s a temérdek hegyi viz: megdagasztotta, kikorbácsolva medréből. Iszappal vegyült sárga hullámai nekidőlnek a karókkal s nádkötegekkel megerősitett töltéseknek, s mikor erejüket még a szél is növeli: a fehéren habzó viz tajtékà vészjóslón locscsan föl a gát gerinczére, el-elkapkodva egy darabnyit a megsulykozott földből. Ily ragadozó mohósággal falja be az éhes oroszlán az eléje dobott konczot.

Csodálatos, de tény, hogy a Tisza, gyakori magas vizállása daczára a mélyen fekvő Szegedet még soha sem öntötte el. Ha az osztrák államvasut vonalán érkezel az alföld fővárosába, s jobbról a Tiszát, balról pedig az alsóváros nádtetejü s piros paprika-gerezdekkel diszitett házait látod magad előtt: a fekvés e mélysége azonnal szemedbe ötlik. A Tisza középmagas vizállás mellett nem folyik sokkal alacsonyabban a legtöbb utcza fölszinénél.

Most azonban, hogy a tuláradt folyó már napok óta huszonhárom lábbal felül áll a semponton, egyetlen futólagos pillantás meggyőz arról, hogy a Tisza fölszine a házak tetőivel van egy szinvonalban. Ez azt jelenti, hogy kiöntés esetén tiz-tizenkét lábnyi viz boritaná e városrészt, s hogy a nagy, nehézkes teherhajók, melyek most már a tiszamenti utczák fölött lebegnek, akadály nélkül hajózhatnák be a szélesebb utczákat.

A többi városrésznek is csak édeskevés emelkedettebb pontja van. A felsőváros fekvése semmivel sem kedvezőbb az alsóvárosénál, s csak nehány föltöltött utvonal s magasabban fekvő pont az, hová e nagy város lakossága komoly veszedelem esetén menekülhetne.

Komoly veszedelem esetén! Nehezen irjuk ide e szavakat, mert ily eshetőségre még gondolni is borzalmas.

A szegedi épitészet alapeleme a vályog s a vert fal. Ritka külvárosi épület készült téglából, ellenben ezrekre megy a vályogházak száma. Ezen sárfalu épületek, melyek hozzá még a város legalacsonyabb fekvésü területét födik, előreláthatólag egytől-egyig szétmálnának és siralmas iszaphalmazokká válnának nehány napi ázás esetén, romjaik alá temetve sok ezer család minden holmiját.

Hogy miért nem épit szilárdabb anyagból a szegedi gazda? Mert a tégla drágább, s a lajbizsebben vagy láda fenekén nem igen kerül arra való költség. Aztán az alföldi nép nagyon hasonlit a tekintetben az angolhoz, hogy nem tudja megszokni a más házában való lakást. A kinek tehát van annyi pénze, hogy fundusán vályogból épittessen házat, az nem tud várni még nehány évig, hogy a pénzmag megszaporodásával téglafalu épületet emeltessen magának. „My house, my castle!“ „Az én házam, az én váram.“ Ezt tartják Szegeden is. S nem fogsz ott találni gazdaembert, a ki ne laknék százszorta szivesebben a maga rozzant gunyhójában, mint akármilyen szilárd, tekintélyes kőházban, a melyben nem ő az ur.

A veszély nagyságának tudata azonban két hét óta oly rendkivüli erőfeszitésre birta az összes lakosságot, hogy a kiöntés borzasztó eshetőségének bekövetkezése, mely a vész első napjaiban szinte elmaradhatlannak látszott, ma már kevésbbé valószinü. Az ádáz ütközetben az egyre dagadó folyam mindeddig kénytelen volt a rövidebbet huzni, bár olykor a hullámait magasan fölkorbácsoló szél is szövetségesévé szegődött.

Ha párhuzamot kellene vonnunk a budapesti s a szegedi árviznapok között, azt lennénk kénytelenek mondani, hogy az utóbbiak izgalmasságra nézve messze tulszárnyalták az előbbieket. A fővárosban a fatalismus bizonyos nemével nyugodtunk bele az előrelátott eshetőségbe, hogy tizennyolcz lábnyi vizálláson tul a budai s pesti part alacsonyabb részei el lesznek öntve. A bősz Dunával voltakép nálunk nem küzködött emberi erő. A tevékenység itt sokkal inkább a *mentésre*, mint a *védelemre* terjedt ki. Hiszen eléggé jellemző, hogy a főváros az alig pár száz ölnyi s huszonkét-huszonhárom lábnyi magas Valero-gátat sem birta megvédeni a hullámok elől, holott nehány lábnyi föltöltéssel s megerősitéssel meg lehetett volna óvni a mögötte fekvő területet az elöntéstől. Mi kocsikáztunk, méregettük a vizet, szivattyuztunk s csolnakáztunk az elöntött utczákon. — Szeged ellenben földet hordott, töltött, karózott, s napról-napra megujuló csatát vivott a ragadozó Tiszával oly területen, mely sokkal nagyobb, mint a fővárosé. Hogy Budapestet el nem öntötte a viz, azt első sorban a Duna kegyének köszönhetjük. Hanem hogy Szegedet nem boritotta el hullámaival a haragos Tisza: az egyesegyedül a szegedi lakosság önföláldozó tevékenységének érdeme.

Két nagy árviz: az 1855-ki s az 1867-ki (a Tisza ekkor 22′ 10″ magasságot ért el) szükségessé tették Szeged vizvédvonalainak fölemelését 23½ lábnyi átlagos magasságra. Ha a töltések ez állapotban hagyatnak meg: Szeged ma már hitvány romhalmaz lenne. Nemcsak azért, mivel a legmagasabb vizállás Szeged alatt az idén 24′ 3″ volt, hanem azért is, mivel a Tisza medrének emelkedése folytán a védtöltések magassága évről-évre csekélyebbé vált. A temérdek iszap, melyet a Tisza magával hord s lerak, lassan ugyan, de szakadatlanul emeli e folyó medrét. Hasonlit e tekintetben egy olasz folyóhoz, a Pó-hoz, melynek medre ma már egy szinvonalban fekszik nehány partjain fekvő város háztetőivel.

A Tisza rohamos dagadása tehát szükségessé tette minden töltés emelését. S e nagy munkát, mert itt sok ezer öl hosszaságu vonalakat kellett biztositani, alig pár nap alatt hajtotta végre a szegedi lakosság.

Az egész város táborrá változott. A percsórai védtöltéseken, a jobb s balpart mentén, a város alatt, s a Tápétól Röszkéig terjedő hosszu védvonalon ezer meg ezer ember dolgozott s dolgozik. Cseng az ásó, nyikorog a talyigakerék, s egyre erősbül a gát ráhordott földdel s bevert karókkal. Mert a Tisza nem akar hátrálni. A mit az ezerkaru tevékenység napok alatt verejtékes fáradsággal készit, azt egy szeles éj tönkre teszi. A föllocscsanó hullámok nagy darabokat kapkodnak el a töltés oldalából, a frissen fölhányt föld nem állja ki az óriási viznyomást, s majd itt, majd ott kezd bomlani az átázott gát. De a lakosság .résen áll. A vészhir hallatára majd a fölsőváros, majd az alsóváros munkabiró népe fölkerekedik a fenyegetett tüzhely mellől, s százanként sietnek, öregek és ifjak, a veszélyeztetett pontra. A tarisznyában kenyér és szalonna, az izmos kézben ásó, kapa vagy lapát, s a szivben elszántság: igy vonul ki szülővárosa s hajléka megvédésére a szegedi nép, hogy megküzdjön a Tiszával, melyet nem fogunk többé a „legmagyarabb folyó“ elnevezéssel megtisztelni, ha nem hagy békét az amugy is eléggé sanyargatott magyar embernek.

A „szegedi ütközet“ nem áll azonban egymagában. Fájdalom, az egész Tisza mentén küzködik a lakosság a fékvesztett folyó árjával, mely sok helyen fölül kerekedett már az emberi erő minden igyekezetén. Bár lenne sikere azon csüggedetlen bátorságnak, melylyel Szeged népe most elől jár a bősz elem elleni küzdelemben.

Borostyáni Nándor.

Április.

Ápril hava, megelőző társával, márcziussal együtt, nem a legjobb hirnévvel dicsekhetik, legalább a mi égaljunk alatt; sőt e két hónap itt-ott annyira vitte a szeszélyeskedést, hogy egy spleenes angol szerint Európának s főleg Angolországnak nincsen is *égalja*, csupán *időjárása*. És ha tekintetbe veszszük, hogy egy idő óta ugy szólva egyetlen évszakban sem számithatunk oly időjárásra, mely annak voltaképen már a természet rendjénél fogva is leginkább megfelelne, ha látjuk, hogy „sáros karácsony“ után gyakran következik „fehér husvét“, sőt néha még a „pünkösti rózsákat“ is a szabadban sétálók arczára és orra hegyére varázsolja Boreas szeszélye — bizony el kell ismernünk, hogy angolunknak igaza van. Az „áprilisi időjárás“ ide s tova rá illik az egész év folyamának időjárására. Épen ugy nem számithatunk biztosan ápril hagyományos zivatarjaira, mint november hideg, unalmas ködeire; hanem azért mégis beköszöntenek azok mihozzánk, csak hogy olyankor, a mikor nem vártuk volna.

Az idei áprilt, melynek most épen a kezdetén vagyunk, nem akarjuk csak ugy látatlanba előre összeszidni. Meglehet, olyan lesz az is, mint azok a régi jó áprilisek, melyeket a görög és római költők alig győztek eléggé magasztalni. Egyébiránt könnyü volt a görög poétáknak Görögország, s Horácznak és Virgilnek a szép Italia szelid, enyhe áprileit ékes rithmusokban megénekelni, mert az ottani áprilisek csakugyan mások lehettek akkor s mások lehetnek bizonyára most is, mint a mi északibb tájaink szeszélyesebb és zordonabb áprileji. De hogy hajdanában erre mifelénk is más idők jártak, kiderül ama körülményből, hogy még a ködös Álbion régibb költőitől is számtalan versét idézhetnénk április magasztalására. Az egyik azt mondja, hogy „április az évnek valódi Medeája, ki üde, fiatal szinben tüntet föl minden tárgyat.“ A másik meg azt mondja, hogy: „Ereszeink már a gyors röptü vándor sárfészkeivel vannak megrakva.“ — Tovább hogy: „A ligetek már viszhangozzák Philoméla győzelmi dalait.“

De ugyan hányszor lehetett látni — nem Angolországban — de itt nálunk, a délebb fekvésü Magyarországon, április elején fecskét, s hányszor hallhattuk dalolni a fülemilét — legalább mostanában? Régen talán ugy is volt, a hogy a költők irták, de azóta, ugy látszik, a természet rendje észrevehetőleg megváltozott. Április mentségére fölhozhatjuk, hogy voltak és vannak kitünő csillagászok, kik azt állitják, hogy egész naprendszerünk, a mint évenként több ezernyi mérföldet halad előre a világtérben, lassanként egészen megváltoztatja korábbi égalji és hömérsékleti viszonyait. Aztán meg mikor a Gergelyféle naptárrendszert és időszámitást, melyet hazánk 1587-ben fogadott el, a világra erőszakolták, ez a rendszerváltozás az évszakokat tizenegy nappal tolta hátrafelé, már pedig tavaszszal tizenegy nap is nagy különbséget tesz az időjárás tekintetében. Ez is egyik oka lehet annak, hogy a mostani april nem egészen, az a minek a régi költők megénekelték. Máskülönben alig ragadhatott volna még egy prózairót is — ki 1661 körül élt és irt — a következő dicsőitő szavakra: „Az aggok (áprilben) fiataloknak érezik magukat és a fiatalok tele vannak életerővel és a tevékenység szellemével: a szürke hajak megfrissülnek és a fiatal arczok pirosak mint a cseresznye.... E hónap értéke egy világgal ér föl; mert az égnek áldása és a világnak vigasztalása az. Számtalan elvezetnek és gyönyörnek előhirnöke; az udvaroncznak előmenetelt, a gazdaembernek jövedelmet s a földmivesnek bő aratást igér. Valóban sokat lehetne róla mondani; de hogy az unalmasságot kerüljem, csupán annyit mondok még, hogy én e hónapot, a hogy én ismerem, az időjárás ékszerének s a természet örömének tartom.“

Annyi kétségtelen, hogy ápril nálunk az év egyik legfontosabb hónapja, főleg a gazdaemberekre nézve. Már nevének származása is (e latin

*

szótól: aperire, mi annyit tesz, mint: megnyitni, fölszabaditani) előtünteti jelentőségteljes hivatását. Megszabaditja a földet téli fagyától, kifakasztja a fák rügyeit és a virágok bimbóit; a szántövető e hónapban készíti el a pihent földet a vetőmag befogadására. A kertész e tájban oltja be vad csemetéit, e hónapban pusztitja el a hernyófészkeket és ekkor veti el a zöldséget s ülteti el a gyümölcsfa-csemetéket. A méhes gazda örül zummogó népe uj életre ébredésének, s ugyancsak szivéből kivánja, hogy az április jó legyen, mert a jó április a méhekre nézve életkérdés. Az erdő megélénkül szárnyas dalnokaitól, kik leendő családjaik befogadására uj tanyáról kezdenek gondoskodni. A házi szárnyasok is fölkeresik elhagyott fészkeiket, vagy ujakat raknak. Szóval e hónapban minden és mindenki örvend a természet ujra ébredésének. Április napjai már jóval hosszabbak, mint az éjek — annál hosszabbak, minél kevésbé rézsutosan esnek a felénk közlekedő nap sugarai északi félgömbünk felületére, éjjel és nappal egyre jobban fölmelegitvén azt és ezáltal uj életre, uj tevékenységre ébresztve a szunnyadó természet. Ámde a győzelem a mi földrészünkön a nehezen távozó s mindegyre visszatérni akaró téllel szemben hatalmas küzdelmek nélkül ritkán vivható ki, s csupán akkor tekintheti tavaszunk a tért teljesen magáénak, mikor a tél gyakran megujuló, de folytonosan gyengülő hózivatarjai után belátja, hogy hatalmának egy időre ismét vége van. E körülménynek tulajdonithatjuk azt a tömérdek példabeszédet, a melyet az április változandóságáról majd minden mérsékelt övi tájon lakó nemzetnél találunk. Az eső és napfény, hideg és meleg gyors változása e hónapban, melynek vannak oly napjai, mikor 24 óra alatt hét telet s hét nyarat élünk át, a változékonyság jelképévé tette azt ugy az időjárás, mint a szeszélyesség tekintetében.

Különben még más tekintetben is nevezetes hónap április. Hazánkban is, másutt is fennáll még e hónap első napján az „áprilisbe küldés“ kedélyes szokása, hogy t. i. valakinek valami nehezen kivihető vagy épen kivihetetlen, sőt néha nevetségessé tevő megbizást adunk, egy szóval „bolondot járatunk vele“ s mikor felsülése — többnyire mindig mások jelenlétében — kiderül, nevetve mondogatjuk neki, hogy: „Április, április, bolond a ki járja is!“ — mire a lefőzött nem ritkán azzal vág vissza: „Bolond a ki járatja is!“ E szokást hihetőleg még a pogány korból örököltük s ki tudja, mi lehetett az eredete. Grimm szerint Francziaországból származott és valami ó-celta tavaszi ünnep maradványa. Vannak, kik azt állitják, noha ez állitást kevés valószinüség támogatja, hogy e szokás inkább akkor keletkezett, mikor Krisztust Herodestől Pontius Pilátushoz és onnan vissza oly gyakran és ok nélkül hurczolták meg a római katonák. Ez ide s tova hurczolást később a husvéti ugynevezett passio-játékokban is elő szokták adni.

Végül helyén valónak látjuk áprilisről nehány „életrajzi adatot“ is közölni. Április a rómaiaknál Numa Pompilius királyig az évnek második, onnantól kezdve napjainkig negyedik hónapja. Harmincz napból áll, a hogy még Romulus állapitotta meg. Numa Pompilius huszonkilencz napra kevesbitette tartamát, de Julius Caesar eredeti állapotába helyezte vissza és ugy is maradt egészen mostanáig. Ez az egyetlen hónap, melynek neve amaz évszak természeti jellegéből származott, melyben előfordul. A többi hónapok régi nevei az egykori pogány istenek neveiből képződtek, mint a kiknek az illető hónap szentelve volt, vagy pedig egyes római császárok neveiből, vagy végre, mint szeptembertől deczemberig, a naptár sorrendjében elfoglalt helyeiktől, tekintettel márczius havára, melylyel a Romulus-féle év kezdődött. Ellenben április, a mint már emlitettem, *aperire* latin szóból származott, mely a kinyilás, fölszabadulás, szóval a kikelet fogalmát fejezi ki.

A rómaiak áprilit Venus istennőnek szentelték s ezért néha mensis Veneris-nek (Vénus hónapjának) nevezték. A festők rendesen szárnyakkal ellátott fiatal ember alakjában ábrázolták e hónapot, nagy zöld szinü köpenyben, mirthus- és galagonyakoszoruval diszitve, kezében ibolyát és más tavaszi virágot tartva s vagy bika hátán ülve, vagy egy ily állatot vezetve, miáltal az állatkör „Bika“ jegyére czéloztak, melybe a nap e hó 19-én lép be.

Sámi Lajos.

Uszó jégdarabok az Atlanti-oczeánon.

Tudjuk, hogy az uj-világ ugyanazon szélességi fok alatt jóval hidegebb, mint az ó-világnak nevezett földrészek, és igy nem lehet csodálni, hogy Észak-Amerika keleti partjainál a tenger Uj-Foundlandtól észak felé, Labrador és Grönland közelében, az északi szélesség 50- és 60-ik fokai között, vagyis Nagy-Britanniával egyenlő szélességi fok alatt, minden télen jéggel van boritva, holott a brit szigeteket körül vevő tengerek soha sem fagynak be.

Ellenben ha ugyan e szélességi fokok alatt, sőt még tovább is északon, a partoktól eltávozva keletre a tenger közepe felé tartunk, ott már a tenger a legszigorubb téli évszakok alatt sem fagy be soha. A partok közvetlen közelében érezhető hideget az ugynevezett Baffin-öbli vagy sarkvidéki, tehát hideg áramlat idézi elő, mig ellenben a tenger közepe tájának ugyanazon szélességi fokok alatt mutatkozó magasabb hőmérsékét az Öböl-folyam (Gulf-stream) nevü tengeri áramlatnak kell tulajdonitanunk, mely a forróövi tengerek jóval melegebb vizét a mexikói öbölből ezen a vidéken át viszi észak felé Irland, Skótország és Norvégia nyugoti partjaihoz és onnan föl egészen a Spitzberg-szigetekig.

Mihelyt igy tavasz felé a tél hidege engedni kezd szigoruságából, a sarkvidéki tengerek jégburkolatának ama része, mely mindjárt a délibb, melegebb vidékek határán terül el, azonnal töredezni és szakadozni kezd és utnak indul dél felé. A tengerészek ugy tapasztalták, hogy e jégdarabok, a mint a sarkvidékekről mind lejebb vonulnak dél felé, utjokban mindenkor két határozott irányt követnek: egyik részök Észak-Amerika keleti partjainak közvetlen közelében, a másik pedig beljebb a tengerbe zajlik alá a nélkül azonban, hogy a keleti hosszuság 40-ik fokát valaha meghaladná, vagyis hogy e foktól keletre (Európa és Afrika partjai felé) tovább hatolna; ott enyészik el féluton Uj Foundland és az Azórok között. Az uszó jégdarabok e két zaja soha sem hatol messzebbre délfelé az északi szélesség 42-ik fokánál, vagyis Európában körülbelöl Spanyolország déli részénél, s Amerikában Philadelphia vidékénél. Itt már az Öböl-folyam melegebb áradatába jutnak, mely azokat bármily nagy tömegekben jönnek is, azonnal felolvasztja. Ez alkalommal sok hideg szabadul föl, mely a felette elterülő légréteget érezhetőleg áthüti s a kora tavaszi meleg napok után hirtelen beálló hüvösebb, sőt néha meglehetősen csipős, hideg idők e körülménynek is tulajdonitandók.

Ez uszó jégdarabok külalakja igen különböző, mely különbség rendesen ama vidékektől függ, a melyeken, és azon évszakoktól, melyben a tengerészek azokkal összetalálkoznak. Hol magánosan bolyongó s egyetlen óriási tömböt képező fehér tömegekként tünnek föl, hol pedig négy-öt halad együtt lefelé, több száz lábnyi magasra állván ki a hullámokból, s négy-öt kilométernyi területet foglalva el az oczeán felszinén. Megtörténik az is, hogy a tenger, a meddig a szem lát, mindenféle alaku és nagyságu jégtöredékekkel van boritva.

Az időszakot, melyben a sarkvidéki uszó jégdarabok az Atlanti-oczeánon megjelennek, nem lehet biztosan meghatározni. Voltak évek, mikor az Európából Amerikába menő hajók már február elején, sőt január vége felé is találkoztak e hideg vendégekkel. A hajóknak sokszor az uszó jégdarabok egész nagy területén kell áthatolniok, mi nem mindenkor jár a legkomolyabb veszélyek nélkül. Mikor egy-egy hajó, vagy néha több is, nyomtalanul eltünik az oczeán mérhetetlen birodalmában, miként ez majd minden évben többször megtörténik, nem egészen alaptalan a gyanu, hogy a szerencsétlen jármü ily uszó jéghegyekkel találkozik és ütközik össze s annak esik menthetetlen áldozatául.

Egyébaránt a sarkvidéki jégtömegek széttöredezése csak ritkán következik be már január vagy február havában. Az uszó jégdarabok Amerika partjain többnyire csak márcziusban jelennek meg, hanem julius előtt ritkán tünnek el. De arra is volt már eset, hogy már februárban elkezdtek az Atlanti-oczeánon lefelé haladni és csak augusztus vége felé tüntek el végképen. Hogy ez uszó jégdarabok kisebb vagy nagyobb menyisége s a jégzajlásnak rövidebb vagy hosszabb tartama ugy Európa mint Amerika égalji viszonyaira jelentékeny befolyást gyakorol, szükségtelen hosszasabban fejtegetnünk.

S. L.

Irodalom és művészet.

— **Benczúr legujabb festménye.** A nemzeti muzeum képtárában a napokban állitották föl Benczur Gyulának a Szent-István megkeresztelését ábrázoló nagy festményét s ezzel igen hatásos műdarabbal gyarapodott a képtár. A kép vázlatával Benczur öt év előtt, a kormány által történelmi festményekre kitüzött pályázaton, az első jutalmat (100 db arany) nyerte el, s aztán a közoktatási miniszter megbizta, hogy a vázlatot készitse el nagyban a muzeum számára. Benczúr, ki Münchenben tanult, s ott nem régiben a festészeti akadémia tanárává is kineveztetett, kiváló tehetsége egész erejével teljesitette a megbizást, s mielőtt festménye megérkezett volna, előre jött hire Münchenből és Bécsből. Ez utóbbi helyen a műcsarnokban volt kiállitva s nagy érdeklődést ébresztett. Határozottan a kiállitás legfeltünőbb műdarabjának ismerték el. A festmény alakjai életnagyságuak, erőteljesen rajzolvák és kifejezők. Vajk (István) a rózsával koszoruzott oszlopszerü kőmedencze előtt térdel, izmos vállairól letürt öltönyben, lehajtott fővel; az arcz csak oldalról látszik és fekete fürtök boritják. A csoportozat közepén egyházi pompában Adalbert püspök áll, a mint Vajk fejére önti a vizet. Tiszteletreméltó aggastyán, fehér szakállal, ég felé tekintő arczczal, mely hatalmasan van festve. A kifejezés ép ily biztossággával van festve a másik pap arcza is, mely a püspök mögött tünik föl. Jobbra a német császár imponáló alakja áll; nyugodt és sima arcz, fején a császári koronával, balját hosszu egyenes kardjára támasztva. Közvetlen az előtérben, háttal fordulva, egy fiatal gyermek-alak térdel, épen betöltve ama festőitlen hézagot, mely ez alak nélkül a püspök aranyos köpenye által tárulna el a képen. A medencze s a két pap mögött még egy gyermek alakja látszik a tömjénfüstölővel, azontúl egészen a háttérben, néhány marczona alak. A jelenetre az egyház belsejének sötét ivei borulnak. A ragyogó szinek, melyek a püspök aranyos öltönyénél vagy Vajk biborruhájánál voltak szükségesek, izléssel vannak majd összegyüjtve egy-egy sugártörési vagy redőzetes ponton, majd elhomályositva ugy, hogy az egész festmény öszhangzatosan szingazdag marad. A technikai bravour, melylyel Benczur az ecsetet kezeli, s melyért annyit dicsérték, e festményen ujabb dicséretekre nyujt bő alkalmat. Az előszeretet, melyet a bársony és selyemszövetek festése iránt már többször elárult, itt szintén nyilatkozik, s ez a mellékesbek iránt tulságos gond is, de az egész festmény mégis oly geniálisan kivitt mű, melyben az erő könnyüdsége meglep s az előadott mozzanat a festőiség többféle szépsége által rögtön megragadja a figyelmet. Benczurnak van még egy másik, kisebb festménye is a muzeumban: «Hunyadi László búcsuja.» Ez is a határozott tehetség igen figyelembe vehető műve, de uj festményével összehasonlitva, semmi sem mutathatja inkább a nagy haladást, mely e fiatal képiró pályáján oly gyors volt, mint a két festmény közti különbség.

— **„A királyföldi viszonyok ismertetése.“** *Jakab* Elek buzgó történetbuvárunk a királyföldi viszonyokra vonatkozó munkájának második kötete is megjelent. A nagy történeti aparatussal fölszerelt munka hat főrészre oszlik. Az első rész a Királyföld közigazgatási rendezését tárgyalja; a második a szász egyetem által kiadott oklevéltárral foglalkozik. A harmadik rész részletesen ismerteti a brassói magyarok és románok közmüvelődési viszonyait. A negyedik a királyföldi urbér-viszonyokat taglalja. Az ötödik a szász egyetem tiltakozását birálja. Végül a hatodik rész Löher röpiratával foglalkozik. A munka alaposan tárgyalja a kérdést s lehetően földeriti a Királyföld bonyodalmas ügyeit történeti, politikai és müvelődési tekintetben. A diszesen kiállitott s 449 oldalra terjedő könyv ára 3 frt. E derék munka ép idejében jelent meg most, midőn a Királyföld szabályozása és a szász egyetem rendezése napi

Benczúr Gyula

Vas. Ujs. 1878. 751 l

B. Gy. képe

Kun László meggyilkoltatásáról *Benczur* Gyula Münchenben nagy történeti képet fest. Sátorban, kereveten fekszik a mámoros király, védve magát a három kun ellen, kik közül kettő a vánkosok közé nyomja, a harmadik pedig tőrét szegezi a király mellének. Édua, a király kedvese, a függöny mellett szökik ki, még egyszer visszatekintve saját árulásának művére. A jelenet félhomályára mécs vet világot.

Vas. kgs.

1878 · ~~[illegible]~~ 185. l. (képpel.)

ásügyi miniszternek jelen kelet és
VII. és Csekkosztályhoz intézett ren-

célok támogatása." Műemlékek Országos
si és átköltözködési költségek.-Bé-

nogy L á c z a y F r i t z O s z k á r
lóház műszaki osztály/, a Műemlékek Or-
. 1928. október hó 22-én és 30-án Buda-
ett hivatalos utazásával kapcsolatban
ítése fejében összesen 67 P 60 fillért,

Benczúr Gyula

Vas. Ujs. 1887. 729. l.

A MŰCSARNOKBÓL.

Az őszi műtárlat első sorozata 244 művéből 120 magyar művészé. Tehát a fele. Még pár esztendő előtt nagyon megelégedtünk, ha a kiállítás harmadrészben magyar művészektől került ki. A haladás évről-évre szembetűnő — nemcsak számbelileg. Nagyot javult kiállításunk a külföldi művek tekintetében is. Ezelőtt sok olyan idegen festőt láttunk, a kik műárusok számára dolgoznak.

Most megvannak a műcsarnoknak a maga kitünő vendégei, egyik rész Párisból, a másik Belgiumból, aztán német földről. Az olaszok is gyakoriabbak már. Ezek közül számosan nagyobb jelentőségű színvonalra emelkedtek, s a modern európai festészetet jól képviselik.

Az idei műtárlat a középfaju genre gyűjteménye. A nagyobb alkotások helyett a festészet a könnyebb és a közönségnek inkább tetsző fajokhoz fordul, az «inkább tetsző» fogalom alatt azt jelölvén meg, melynek kelendősége biztosabb. A művészek egy része megelégszik, hogy tekhnikai bravourjait bámultassa. A másik rész a tekhnikai bravour elérésén fáradozik, mert a mai izlés ezt követeli, ezt szereti. A festészet tekhnikája sok művésznek szerzett nagy nevet és nagy közönséget, s az ifjabb nemzedék is a mesterségi ügyességben akar kiválni. Erre fordítja erejét és idejét, ezt akarja elérni. Ez a buzgó törekvés kísérhető csaknem képről képre a mostani tárlaton is; ez a törekvés foglalja le fiatalabb művészeinket.

És ha már a festészet tekhnikai bravourjáról szólunk, az első helyen annak egyik legkiválóbb

mesterét, *Benczur* Gyulát kell említenünk. Ismét egy kitünő arczkép tőle, a gr. Csekonics Endrét ábrázoló. Ő a főrangú világ arczképezője, mely elég szerencsés megfizethetni a mester ecsetét. Ő nemcsak élethűséget nyújt, hanem igazi embert is, kifejező, életteljes arczczal, a test tartásában is jellem-magyarázattal. E főúri arczkép alakja is fesztelen, szilárd, s a ruházat bársonyának fénye, a magyar dísz csillogó aranya, mind a tekhnika és előadás bravourját, a színezés hevét, erejét hirdetik.

10

79 kép

Vkereida

P2

Benczúr Gyula
Vas. Ujs. 1887. 725. l.

BENCZÚR GYULA. FÉRFI-ARCZKÉP.

bolygatása nélkül a kertészkedés sikerült. Egyik társunk épen az említett utczalámpa alatt, tehát a kert közepén komlólugast letesített, egyszerű rövid lábakra fektetett kis deszkapaddal. Hanem a ki néha be is ült a lugas alá, nem sokáig volt maradása. Jobb volt a lugason kivül. Még a felejthetetlen Nagy Jenő is, ki mindennap kihozta madarakkal népesített nagy kalitkáját, nem a lugas belsejébe, hanem a tetejébe helyezte el kedvenczeit, és csak ha a délutáni nap kissé tüzesebben sütött rájok, vitte őket védettebb helyre. Későbbi években, mikor a lugast már nyesni is kellett, szerette az öreg Boczkó Dani bácsi odatétetni mókusos kalitkáját, melyben két, néha három evetke ropogtatta a mogyorót s forgatta a kerek motollát, nagy mulatságára a minden mozgásnak örvendező rabközönségnek.

Mikor aztán olyan látogatók jöttek, kiket bizalmunkra méltóknak véltünk, sorban vezettük

Benczur Gyula

Vas. Ujs. 1888. 34. l.

Benczur Gyula arczképe. Az «Uffizi» galleriában, Florencz e világhirű Medici-féle műtárában van egy arczképgyűjtemény a leghiresb képirók saját festésű portrait-iből. A kit erre felszólítanak: azt a művészvilág egyik legnagyobb kitüntetése éri. Ginori marquis, e nagy műtár igazgatója, *Benczur* Gyulát, mint «ki nagy hirnevet vivott ki a modern művészetet annyira emelő műveivel,» felszólitotta most levélben, hogy e képtár számára engedje át adományként sajátkezűleg festett arczmását.

ESITŐ SZÖVETKEZET

NYAGTELEP: V., VÁG-UTCA 7-9.

BUDAPEST, 1939. június 7.

k Országos Bizottsága,

Budapest.

ettel értesitjük igen tisztelt Cimet,

feita tüzelőanyagot

Benczúr Gyula

A műcsarnok megnyitása október első napján lesz, a trónörökös jelenlétében, ki a műcsarnok pártfogója. A kiállitás érdekesnek igérkezik, s hazai és külföldi müvészek nagy számmal vesznek részt benne. *Munkácsy Mihály* két festményt küld, egyik a „Toborzó a korcsmában", másik saját műtermének képe. *Zichy Mihály* pompás aquarell által lesz képviselve; *Litzenmayer* valószinüleg a „Faust"-hoz készitett hires kartonokat állitja ki; *Wágner Sándor* négy kisebb lovarképeket, *Benczur Gyula* „Kun László meggyilkoltatását", *Jankó János* „Batthyány vesztőhelyre vitelét", *Vastagh* György több arczképet és egy „utczaseprőt", Székely Bertalan, Ligeti, Mészöly, Böhm, Bruck, Mednyánszky,

1877. 588 l.

VASÁRNAPI UJSÁG

Scholz szintén jelentettek be festményeket, valamint az ifjabb nemzedékből Spányi Béla, Feszti Árpád Greguss Imre, Flesch, Ébner, Tölgyesi, Aggházi, stb. A külföldi művek közt lesz *Siemiradszky* nagyhirü festménye „Nero fáklyái".

Nunsced

Benczúr Gyula

Vas. Lpj. 1888. 269. l

Arczképek a nemzeti kaszinóban. *Rudolf* trónörökös, ki Budapesten időzése alatt többször meglátogatta a nemzeti kaszinót, lefesteti magát a kaszinó számára. Az arczképet *Benczúr* Gyula, a mesteriskola kitünő igazgatója készíti. — Az *angol trónörökös*, a nemzeti kaszinó és a magyar lovaregylet tiszteletbeli tagja, a Budapesten töltött kellemes napok emlékére Angeli által festett arczképét küldte meg a nemzeti kaszinónak. Az értékes képet, mely a walesi herczeget az angol gárdahuszárok ezredesi egyenruhájában ábrázolja, a kaszinó ebédlő termében helyezték el.

LÁS- ÉS KÖZOKTATÁS

Kp.

dr. Szentiványi Gy

titkár úrnak

Benczúr Gyula

—

wód

—

Vas. Ujs. 1887. 799. l.
(A Műcsarnokból.)

Benczur Gyula

Vas. Ujs. 1888. 353. l.

Rudolf trónörökös arczképéhez, melyet Benczur Gyula a nemzeti kaszinó számára fest, a szinvázlatot a művész a bécsi Burg egyik termében veté vászonra. A terem falait régi gobelinek boríták, mi hangulatteljes hátterül szolgált. A trónörökös lekötelező szivességgel társalgott a művészszel az egész idő alatt. Midőn a kész színvázlatot Benczur átnyujtá neki, a trónörökös csodálkozva felkiáltott: «Hisz' itt már készen állok!» A térdkép lovas tábornoki egyenruhában ábrázolja ő fenségét, megszólamlásig hű arczvonásokkal, megnyerő mosolylyal. A kép harmadfél méter magas lesz. A nemzeti kaszinóban a walesi herczeg arczképe mellé kerül.

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

NOVEMBER-DEC.

30 nap — 48. hét

26 Vasárnap	
27 Hétfő	
28 Kedd	
29 Szerda	
30 Csütörtök	
1 Péntek	
2 Szombat	

Yartin József:)

Tavaszi kiállítás a Műcsarnokban Ifa Yartin József.
Az Ujság. ápr. 22.

1909.

A kiadvány hiteléül:

miniszteri s-hiv. igazgató.

:ési " . . . . 100 "

összesen: 150 P, azaz

38. számu kiadási csekkszámla terhére

augusztus hó 25-én. A miniszter rende-

.k.miniszteri tanácsos.

alos másolat hiteléül:

iszteri s.hiv.igazgató.

Waldstein: Kelet Népe. 1876.

516 28.
928. dec. 27.

göt a 127.690. számu kiadási o

1928.évi november hó 28-án. A

s.k. miniszteri osztálytanácso

A hivat

minszter

Wurz-
bach: Biographisches Lexikon. Wien, 1872. XXIII. 4.
361. 1.

91736/1928. szám.

III.

A tornyosnémetii templom restaurálása.

melléklet száma:

Folyó évi nove
felterjesztésére értesitem a
nyosnémeti ref. templom restau
évi április hó 23-án 26783. s
utaltatott ki. A templom tető
sajnálatomra nem áll rendelke

Benczur Gyula

Vas. Ujs. 1896. 94. l.

Benczur Gyula történeti festménye. Budapest főváros, mint tudva van, Benczur Gyula kitűnő művészünknél Budavárnak a törököktől való visszavételét feltüntető nagy festményt rendelt meg. A kép most befejezéséhez közeledik.

Benczur e nagy festményén az a jelenet van megörökítve, mikor Lotharingiai Károly herczeg a győztes hadak élén bevonul a már elfoglalt budai várba. A vár kövein ott fekszik holtan Abdurrahman, az utolsó budai basa, szerecsen szolgája és egy megölt magyar vitéz teteme közt. Lotharingiai Károly andaluziai ménen ül, ugy, mint vezértársai, a kik közül ott vannak a képen Miksa Emánuel bajor herczeg, Savoyai Eugen herczeg, Badeni Lajos őrgróf, Koháry Pál, Eszterházy János, Pálfy János, Bercsényi Miklós, Batthyány Ádám, Vak Bottyán.

256.

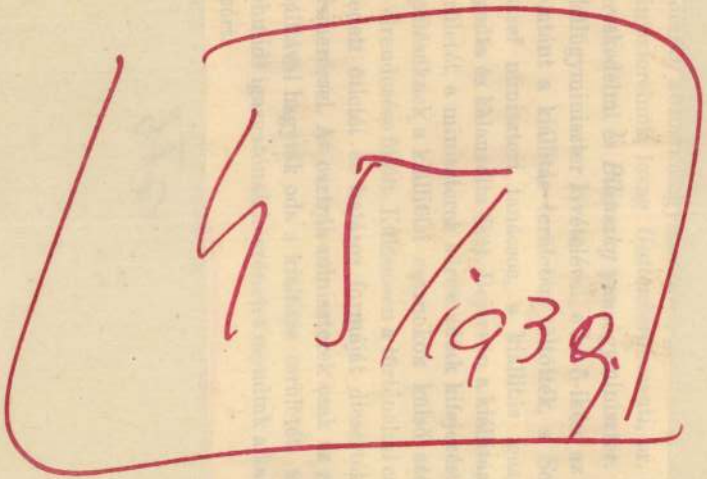
45/1938.

Ybl E:

Ströbl Alajos
művészete. MM.
1927. 97, ~~[illegible]~~ 102. l.

U.a: Tisza István
otthona. MM. 1927
523. l. (képpel)

U.a: B-Gy. ismeretlen
festménye
M.M. 1934.
312. l.

ága

.

-

g,

a-

bályszerü elszámolás annak idején

atásügyi miniszternek jelen kelet és
VII. és Csekkosztályhoz intézett

n, hogy az esztergomi várbeli ásatások-
sitására és ideiglenes befödésére a
á l m á n /Budapest, X. Szabóky-u.40./
/3.000:/ azaz Háromezer pengőt a
számla terhére, elszámolás kötelezett-
apest, 1934. évi október hó 16-án.
ró Wlassics Gyula s.k. h. államtitkár.
los másolat hiteléül:

V/b l E

Crouaca artís-
tica. Corvina
1922. 133. l.

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
384. /1927. szám
Érk.: 1927 év okt. hó 6. n.

Benczur Gyula

Tisza István gróf
arckeje repr-

Jblutolsó

Ybl E:

Az utolsó félszázad
mű vészete. Bp. 1926.
47. l. (Kippel)

a középkorba nyulik vissza.-A mester
alkalmazza a"Madonna dei Candelabri"
van benne valami még a Madonna del G
jesen az alakok töltik ki.A háttér i
az egyik Londonba,a másik egy baltim
oldalon lévő Giovanninc- és angyalfe
be a szimmetria kedvéért.-- A bologn
kápolnája részére festette a Szent C
Cornicine,a kiváló reneszánsz keretf
keret van a helyén,a képet a bologna
centralis elhelyezést ad,amint a Mad
keztet is egy Francia Madonnára.Jobb
Szent Pál kéztartása Michelangelo ha
a zene utáni hangulat köti össze.Biz
festette meg.Vasari szerint a nagysz
egyik tanitványától való.-- Egyik le
a"Madonna della Sedia",a firenzei kó
Seggiola.A formákat ugy rajzolja meg
vonalaik kövessék a tondoformát.A M
nép leánya.Az öltözetben,a tarka ken
lyozza,de egyike legfestőibben szín
gó szineket ad.Változatos Madonna kó
"Madonna della Tenda"/1516./ Szintén
alakok,teljesen kitöltik a képet.A há
jobb felső sarkon szürödik be fény,me
létre. A San Pietro in Montorio része
Krisztus mennybemenetelét,melyet ma a
de»Medici kardinalis megbizásából kés
volt,de az alsó részt mégis Giulio Ro
és müvészetének utolsó nagy álma.Mikó
még látni.A viziós ábrázolás két rész

Benczúr Gyula

cród

Ybl Ervin: Benczúr Gyula mű-
veszete. Budapesti
Hárlap. 1930
jul. 16.

Bizottság!

an szerencsém felterjeszteni a
s- és közoktatásügyi minisztérium
elete alapján a tác-fövénypusztai
si munkálataira kiutalt 1500 pen-
klettel felszerelt leszámolásomat
felülvizsgáltatni s részemre a
tassék.

január 10.

Kiváló tisztelettel:

Benczúr Gyula

vrád
2

Ybl képrőm

320. l.
330 l.

Ybl E:

A képzőművészetek magaror-
szágon. Lukács E.: Maga-
rok a kultúráért. Bp.
1929. 320, 330. l.

Benczúr Gyula

wód
2

Hel Ervin: B. Gy.
ismeretlen festmé-
nyei.
Budapesti Hirlap
1934. szept. 11.

MUEMLEKEK ORSZ. BIZOTT. SÁGA
382/316 1 kamhoz

4 számhoz
1916

H a s z o n b é r i

Köttetett egyrészről a
részéről Salamon Ferenc várfelüg
magyar vöröskereszt egylet zólyo
1., Vöröskereszt egylet zólyo
Müemlékek Bizottságának" kezelés
lás és közoktatásügyi m.kir.mini
kást,mely a belső várudvar első
lakásból alakittatott át tisztvi
eneleten levő három szoba,konyha
szinten levő fáskamrából,egy pin
2., A bérlet 1916 junius 1-
három éven át,1919 május 31- ig.
3., Bérbevevő a 300 azaz há
előleges részletekben tartozik a

Benczur Gyula

vód

Ybl Svájc. 1944

Ybl, E:

Die ung. Malerei u. Plastik im 19. u. 20. Jht. Der kleine Bündliter. Beilage des „Bund". Bern, 1944 febr. 6.

országos bizottságának könyv

ni.

Fogadja Méltóságod ki

Budapest, 1906 évi no

a m

Méltóságos

Báró F O R

főrendiházi tag, ministeri

országos biz

Benczúr Gyula

l.

~~Ybl Lotz~~

~~Névmutató!~~

Ybl E: Lotz károly élete és művészete. Bp. 1938.

59, 64, 71, 72, 336, 347, ~~382~~, ~~387~~, ~~389~~, ~~439~~, 486, 487, 489, 497, 502. l.

~~2166. Lotz Károly:~~

2166 Tájkép.

A nap nyugta (utáni világi
patak van bolthajtásos kőhidda
ökörfogattal és tetején béress
égbolt felhőzött.

Fa, méretei 16.5: 40.2 cm.
Perlaky Kálmán hagyománya

Benczúr Gyula

Gróf Tisza István
arcképe

Zámb 1935

8. l

Zámborszky J:

Vezető az országháze
épületében. Bp. 1935. 8 l. (12.) (~~[illegible]~~ l)

az elnöki fogadóban

Az országgyűlés hó-
dolata a király előtt
a millennium alkal-
maval c. olaff
az olvasóterémben

u. o. 12. l.

Diretta da TIBERIO GEREVICH e LUIGI ZAMBRA
Direzione e amministrazione:
BUDAPEST, IV., EGYETEM-UTCA 4
Telefono : 185-618

Benczúr Gyula

vád

Zsilinszky Mihály

A szeptan elősar-
noka. II. bőv. kiad.
Bp. 1897. 60 l.
archéppel-

Joseph Egry : Penchant d'une colline 87
Joseph Egry : Balcon 88
Joseph Egry : Laboureur 88
Etienne Csók : Nature Morte 91
Joseph Egry : Balcony ....
Joseph Egry : Labourer ..
Stephen Csók : Still-life ..
Statue of St. George in Sop

59448. — ATHENAEUM

ntan, XVIII. sz. első
..... 77
, XVIII. sz. közepe .. 78
gye, XVII. sz. második
..... 80
ömör vármegye, XVII.
..... 80
gye, XVII. sz. második
..... 82
és Gömör vármegyék,
..... 83
k XX. sz. 86
ni fényjelenés. Olajf. .. 87
egyoldal. Olajf. 87
ól 88
ás 88
élet 91
y szobor 94

Klöppelspitzen, Mechelln, Mitte XVIII. Jh. Sammlung Baronin J. Hatvany und Frau Alfred Mauthner in Budapest 78
Netzarbeiten, Ungarn, Kom. Gömör, II. Hälfte d. XVII. Jh. Kunstgewerbemuseum, Budapest, ... 80
Antependium, Netzarbeit, Ungarn, Kom. Gömör, XVII. Jh. Kunstgewerbemuseum, Budapest 80
Netzarbeiten, Ungarn, Kom. Gömör, II. Hälfte XVII—XVIII. Jh. Kunstgewerbemuseum, Budapest 82
Klöppelspitzen, Ungarn, Kom. Szepes-Gömör, XVII—XVIII. Jh. Kunstgewerbemuseum, Budapest 83
Nadelspitzen, Ungarn, Halas, XX. Jh. 86
Joseph Egry : Lichterscheinung am Plattensee. Ölg. 87
Josef Egry : Bergabhang. Ölg. 87
Josef Egry : Fensteraustritt 88
Josef Egry : Arbeiter 88
Stefan Csók : Stilleben 91
St.-Georg-Standbild in Sopron 94

Benczúr Gyula

1888. a bpesti gyermekmenhely javára a műcsarnokba rendezett kiállitáson a kör, művei voltak kiállitva:

Konyha belseje, olajf., Benczúr Gyula tulajd. — Vadászkép, olajf., gr. Károlyi Tibor tulajd. — XV. Lajos és Dubarry, olajf., Bischitz Mór tulajd. — Amorett (vázlat) olajf., Benczúr Gyuláné tulajd. — Amorett, vázlat, olajf., Benczúr Gyuláné tulajd. — Mellkép, tempera, Benczúr Béla tulajd. — Férfi arczkép, olajf., gr. Károlyi Gyula tulajd. — Férfi arczkép, olajf., gr. Szapáry ~~Gyula~~ Géza tulajd. — Scherzo, olajf., gr. Zichy Jenő tulajd. — Véger fej, olajf., Benczúr Gyula tulajd. Arczkép, olajf., gr. Andrássy Gyula tulajd. — Férfi arczkép, olajf., gr. Csekonics Endre tulajd. — Tanulmányfej, olajf., Benczúr Gyula tulajd. — XV. Lajos és Dubarry, olajszínvázlat, Sáska Mihály tulajd.

Ghyczy Dénes, alispán VI. 305.

Benczúr Gyula

„első kiállítása"
a Műcsarnokban.
Koll. kiállítása ??

Alighanem ez évben
szerepelt elsőször ott.
1867

~~Műcs. kiáll. tól~~
Pipics 98. l.

Benczúr Gyula

Művei Kiálli-

sásokon

fd

SI KÖZSÉGI
A ÉS LEÁNYGIMNÁZIUM.
ici-utca 43.

bizottsága nagyszám-
ének

Budapesten.

e, hogy a „Magyar-
" cz. díszmüvet a ve-
ció leánygimnázium

deményért fogadja a

Benczúr Gyula

Tröd

Wick Kassa tört

439. l.

Wick B:

kassa tört. és mü-
emlékei. kassa,
1941. 439. l.

Benczúr Gyula

l.

1882. becsi nemzeth-
mint kiáll. Eat.

135. l

137. l. képpel

min. shiv. igazgató.

. adjunktusnak a felsőörsi r.k.templom
los kiküldetése alkalmával felmerülő
n az érvényesitett utiszámla alapján
aimére /Bpest,IX.Hőgyes Endre-u.10./
r hó 18-án.

A miniszter megbizásából:

dr.Takács Menyhért s.k.

miniszteri osztálytanácsos.

Benczúr Gyula

Árv. Csarn.

1929. 34. sz. ankció

II. Rákóczi Ferenc

törése, of

1929 okt. 3. sz.

Akt tükörrel

Sorszám	Név	Vasárnap	Hétfő	Kedd	Szerda	Csütörtök	Péntek	Szombat	Órák

Benczúr Gyula

Helyreállítása

..... építés.

kifizetési lajstrom

19 27 év május hó 28 napig.

Iradij	Kereset összesen	Levonások			Kifizetett összeg	Jegyzetek
	korona	adó	baleg-pénztár	előleg	Pengő	
1·00	25·00					
1·00	20·00					
0·50	22·50					
0·50	12·50					

Benczur Gyula

l.
Római nemzeth.
kiáll. kat 1911.
60–62.l.

2665. A. Romagnoli:

Háremszépség.

Keleti szönyeg
lyem pamlagon fejjel ba
a kire ~~egy~~ szerecsen v
nyon ülő és szárnyait c
a melynek felső karját
gyezőt tart, balját pedi
sel, csipőjén nyugtatja.
ranyérmek diszitik. A n
huzatú és aranyozott lá
nik szemünkbe, mig jobb
térben elhelyezkedett s
támasztotta fel jobbjá
Turbánja és öltözete csi
karperecze arany. Jelzés
balról: A. Romagnoli 18

Vászon, mér. 14
Gillming Hermine

Gy. 1905. Gilming Herm

Sz. n. 1626-905

BENCZUR GYULA: II. Rákóczi Ferenc szökése
40 x 35, olaj, jelezve lenn jobbra.
A Dorotheum aréhpénztár 1929 júniusi aukciójáról, 34. szám.

Benczur Gyula

BENCZÚR GYULA (1844–1920): Akt tükörrel.
150 × 120 cm, olaj, jelezve lent jobbra.
A Postatakarékpénztár 1929 októberi aukcióján 3. szám.

Berecz Gyula

KOZGAZDASÁG

Gyümölcskivitelre is be kell rendezni a nagyvásártelepet

Már jelentkezik a felvidéki tömegáru is

A főváros környékének gyümölcstermelése az utóbbi évek alatt nagyot fejlődött. Ötven km. körzetben az ujabb adatok szerint a budai oldalon 15, a gödöllő—váci körzetben 8, a vecsés—gyón—dabasi körzetben 10 községben létesültek ujabb, jól kezelt gyümölcsösök, amelyek az idén már teremnek és igy a főváros környékének termékei jelentős mértékben emelkedni fognak. E községekből eddig kevesebb cseresznyét, de annál több földiepret szállitottak. Az eddig a fővárosban piacra került földieper nagyobb része a környékről való, a szállitmányok azonban napról-napra emelkednek és már jelentkezik a Felvidékről a nagyszőllősi eper is, ahol a becslés szerint közel 40 vagonnyi mennyiségü eper vár szállitásra. Az árak napról-napra esnek Csepelen, szerdán már 40—50 fillér volt a szép eper és 18—26 fillérért kinálták a gyengébb minőségü árut. Az értékesitő szerveknek nagy gondot okoz az áru elhelyezése, miután a csepeli piac nincsen berendezve a külföldi értékesitésre. Pedig az epren kivül a főváros körüli községekben nagyobb barackteleppek vannak és már ebben az évben igen jelentős tételekben várják a barackosok áruját.

Az értékes és minősitett környékbeli gyümölcs azonban nehezen juthat el a külföldi piacokra, mert Csepelen eddig nem voltak export-vásárok. Csak a budai őszibaracktermelők tömörültek szervezetbe és irányitják egységes vezetés mellett a kivitelt, a többi község gazdái a vásártelepre szállitják az árut, ahol mindig az árufelhozatal mennyisége dönti el az árszintet az áru értékének és minőségének befolyása nélkül. A nagyobbarányu gyümölcsforgalom lebonyolitására kevés hely van a nagypiacon és az sem megfelelő. Nincsen válogató- és csomagoló helyiség, az áru ki van téve a forró napsütésnek, vagy az esőzésnek.

A vidéki gyümölcsállomások minden évben teljes felkészültséggel várják a nagy értékesitő időszakot, mintaszerü berendezkedésük van a kivitelre és a városok maguk szervezik meg a nagy exportvásárokat. A fejlődő fővárosi körzetet is bell rendezni a kivitelre, különben a gazdák elesnek a jobb értékesitő lehetőségektől. Itt is mielőbb meg kell szervezni az állandó kiviteli vásárokat, amelyek emelnék az idegenforgalmat is. Az alföldi és felvidéki romlandó gyümölcs a környékbeli tömegáruval együtt egyes időszakokban oly tömegben kerülhet Csepelre, hogy a kivitel megszervezése nélkül az értékes áru egy részére a pusztulás várhat.

A Magyar Pamutipar egyesül a Kartonnyomó Iparral

A Magyar Pamutipar r.-t. igazgatósága f. é. május 30-án tartott ülésén elhatározta, hogy a junius 10-én tartandó közgyülésnek javasolni fogja az értékcsökkenési tartalékalapnak 964.763.93 P-vel való javadalmazása után rendelkezésre álló 189.263.39 P nyereségből részvényenként 2 P osztaléknak junius 12-től kezdve való kifizetését.

Javasolni fogja továbbá az igazgatóság, hogy a *Kartonnyomó Ipar r.-t.* a társaságba fuzió utján beolvasztassék. A két társaság eddig is szoros kapcsolatban volt egymással és az egyesülés a Magyar Pamutipar r.-t. vertikális kiépitését célozza és racionalizálási lehetőségeket biztosit. A Kartonnyomó Ipar r.-t. igazgatósága hasonló értelmü javaslatot fog a társaságnak ugyanaznap tartandó közgyülésén tenni. A fuziót alaptőkeemelés nélkül viszik keresztül. Minden 15 darab Kartonnyomó Ipar r.-t. részvény 1 darab Magyar Pamutipar r.-t.-i részvénnyel fog becseréltetni. A részvénycserét a Magyar Általános Hitelbank fogja lebonyolitani.

Nagyobb házeladások a fővárosban. Az elmult héten a következő nagyobb házeladások történtek Budapesten: a Kölber Testvérek Kocsigyára r.-t. eladta a József-utca 41. számu házat 120.000 pengőért az Agreement Ipari és Kereskedelmi R.-T.-nak, a Tompa-utca 18. számu Házépitő Szövetkezet a Tompa-utca 18. számu házat 118.000 pengőért dr. Kőhegyi Hugónak, Kolman Mór az V. kerület 25.260. hrsz. ingatlant 475.000 pengőért az Országos Mezőgazdasági Biztositó Intézetnek, Rosz László a Baranyai-ut 17. és 27. számu ingatlant 4750 angol fontért a Metropolitan Foreigh S. Ltd. londoni cégnek.

Májusi fizetésképtelenségek

Az OHE közlése szerint május hó folyamán a hitelbiztositási helyzet javulása állapitható meg, ami kifejezésre jut ugy a fizetésképtelenségi esetek számának, mint a tartozásösszegek nagyságának alakulásában. Ugy az előző év hasonló hónapjához, mint április hónaphoz képest kb. 40%-os csökkenés állapitható meg ugy az egyességi esetek számában, mint a passzivák összegszerüségében. A május hónapra kimutatott kényszeregyességek körében a visszacsatolt felvidéki országrész összesen 2 esettel szerepel, ahol a tartozások összege 34.000 pengő körül mozgott.

A május havi fizetésképtelenségek összehasonlitó kimutatását az alábbi táblázat tünteti fel:

	1939 május	1939 április	1938 május
Kényszeregyességek száma	40	64	56
Magánegyességek száma	5	9	20
Csődök száma	3	6	5
Magán- és kényszeregyességi esetek összpasszivuma	1.5 millió P	2.8 millió P	2.9 millió P

Hivatalos terményárfolyamok

Hivatalos buzaárfolyamok. Tiszavidéki 77 kilós 20.20—20.40, 78 kilós 20.40—20.60, 79 kilós 20.60—20.80, 80 kilós 20.70—20.90, felsőtiszai 77 kilós 20.05—20.25, 78 kilós 20.25—20.45, 79 kilós 20.45—20.65, 80 kilós 20.55—20.75, duna-tiszaközi 77 kilós 20.05—20.20, 78 kilós 20.25—20.40, 79 kilós 20.45—20.60, 80 kilós 20.55—20.70, fejérmegyei 77 kilós 20.25—20.40, 78 kilós 20.45—20.60, 79 kilós 20.65—20.80 80 kilós 20.75—20.90, dunántuli 77 kilós 20.15—20.35, 78 kilós 20.35—20.55, 79 kilós 20.55—20.75 80 kilós 20.65—20.85. **Egyéb hivatalos árfolyamok. Rozs:** pestvidéki 13.40—13.60, más szárm. 13.70—14.00. **Takarpa:** elsőrendü 16.50—17.00. **Sörárpa:** kiváló 20.50—21.25, prima 19—19.50. **Zab:** elsőrendü 22.90—23.10, középmin. 22.80—22.95. **Tengeri uj:** tiszántuli 16.70—16.80. **Őrlemények:** korpa 13.45—13.60, 8-as liszt 15.80—16.30.

„Eternit"
FAL- ÉS BUTORBURKOLÁSOK
BEMUTATÓHELYISÉGE
áthelyezve
VII., Erzsébet-körút 28. sz. alá
Telefon 139—452

Értékpiac

A mai értéktőzsdén külföldi kedvező jelentésekre egyes papirok ára javult. A Kőszén 7, Pamutipar 1.10 pengővel drágult.

A bankpapirok kissé gyengültek.

A járadékpiacon az 1927. évi fővárosi kötvény 2 százalékkal javult, az 1914. évi kissé visszaesett.

Részvényárfolyamok

(Zárjelben a zárlat és az áremelkedés [+], vagy esés [—] mértéke a tegnapi zárlathoz képest. A zárlat utáni = jel azt mutatja, hogy tegnap óta az árfolyam nem változott, ha jelzés nincs, ugy nem volt kötés az előző napon.)

— **Hosszantartó béldugulásoknál** egy-két pohár természetes **„Ferenc József"** keserüviz az emésztőcsatornában felgyülemlett erjedő és rothadó anyagokat gyorsan és biztosan levezeti és igy megakadályozhatja a vakbélgyulladás esetleges képződését. Kérdezze meg orvosát!

Nemzeti Bank 153.50 (153.50, =), Borsodi Gőzmalom 6.30 (6.30, +0.60), Bauxit 150—152 (151, =), Kohó 15.25 (15.25, +0.25), Aszfalt 5—5.05 (5, =), Kőszén 271—274 (273, +7), Nagybátonyi 39.75 (39.75, =), Salgó 25.50—25.85 (25.75, +0.35), Urikányi 30.60—30.20 (30.40, +0.40), Fegyver 23.75—23.60 (23.60, —0.30), Ganz 12.40—12.50 (12.40, =), Vagongyár 17 (17), Rima 58.50—59.35 (59.40, +0.40), Nasici 70.50 (70.50, +0.25), Levante 0.25 (0.25, =), Nova 10.50 (10.50, +0.50), Tröszt 47.90—47 (47, —0.25), Délcukor 71.75—72.50 (72, —0.50), Magyar Cukor 69.50—68 (68.50, +1.10), Georgia 16.50 (16, +0.10), Stummer 40 (40), Dreher-H. 120.50 (120.50, —0.50), Gschwindt 725 (725, =), Goldberger 39.75 (39.50, =), Pamut 27—28 (28, +1.10), Chinoin 8 (8) pengő.

Fővárosi kölcsön. 1914. évi 300 (300) pengő, 1927. évi 82.25—82.5 (82.125) százalék.

Valutazárlat. Font 16.00—16.20, Belga 58.05—58.65, Kanadai dollár 332.00—337.00, Kor. Cseh-Morva prot. 7.50—11.80, Kor. Szlovákia 7.50—11.80, Dán 71.30—72.10, Dinár 6.00—7.50, Dollár 340.70—344.70, Frank 9.00—9.20, Holland 183.40—185.40, Zloty 60.00—61.40 Lei 2.60—3.45, Leva 3.00—3.60, Lira 16.90—17.90, Norvég 80.25—81.15, Svájci fr. 76.85—77.75. Svéd 82.30—83.20 pengő.

Devizazárlat. Amsterdam 183.80—185.40, Athén devizacomp. 3.025—3.055, Belgrád 7.82—7.88, Berlin 135.70—136.70, Brüsszel 58.25—58.69, Bukarest 3.41—3.44, Istanbul 268—271, Kopenhága 71.50—72.10, London 16.005—16.155, Milanó 17.66—17.8864, New York 342.10—344.70, Oslo 80.45—81.15, Páris 9.05—9.15, Prága 11.79—11.93 Szófia 4.11—4.15, Stockholm 82.50—83.20, Varsó 64.25—64.75, Zürich 77.05—77.75 pengő.

Zürichi devizazárlat. Berlin 178.00, Amsterdam 238.50, New York 443.75, London 20.75, Páris 11.7575, Milanó 23.34, Prága 15.22, Bukarest 3.25, Varsó 83.75, Brüsszel 75.53.

A szerkesztésért felelős:
Dr. LÉGRÁDY OTTÓ főszerkesztő.

SEM VELE, SEM NÉLKÜLE?...

REGÉNY

IRTA RUBY M. AYRES (35)

— Attól tartok, hogy unalmasnak találja ezt, Shaw kisasszony.

— Dehogy, szivesen hallgatom magukat — mosolygott Clotide félénken. — Billytől hallom, hogy maga Amerikába készül.

— Igen... talán a jövő hónapban.

— Mit fog csinálni a házával?

— Beanné majd gondját viseli.

— Én bérbeadnám — mondta Billy üzletszerüen. Aztán felkelt. — De már mennünk kell.

— Örülök, hogy eljöttek — mondta Michael.

— Jóéjszakát, Salter ur — köszönt Clotilde idegesen.

Michael halk hangon megkérdezte:

— Otthon leszel hétfőn?

Clotilde felpillantott. — Otthon. Somerset bemegy Londonba.

— Akkor meglátogatlak... volna valami mondanivalóm.

Clotilde idegesen elpirult. — Nem jönnél ebédre?

— Köszönöm... talán jobb lesz, ha ebéd után megyek.

10.

A végtelen vasárnap!... Billynek több barátja is eljött látogatóba, Clotilde mégis ugy érezte, hogy ennek a napnak sohase lesz vége.

Hétfőn reggel félelem fogta el. Mi az, amit Michael mondani akar neki?... Talán szabadságát akarja visszakapni, mert feleségül akarja venni Leonórát?

Alig nyult az ebédjéhez, folyton az ablakot nézte, vágyódott Michael után és félt is tőle.

Három óra... fél négy... háromnegyed négy! Talán megváltoztatta a szándékát? Ötvenedszer ment az ablakhoz, de senkit se látott az uton.

— Nem fog eljönni — mondta hangosan — nem is bánom, ha nem jön!

Mikor elfordult, kocsi hangját hallotta. Ez nem lehet Michael, tudomása szerint neki nincsen kocsija... és egy perc mulva mégis Michael lépett be. Clotilde nem nyujtott kezet neki, csak gyámoltalanul mondta:

— Nem tudtam, hogy kocsid van.

— Most vettem... majd megmutatom.

Függönyök sötétitették el a szobát, mert kint erős napsütés volt és Clotilde félre akarta vonni őket, de Michael azt mondta: — Hagyd, jobban szeretem a hüvösséget és homályt.

Michael nyilván ugy érzi, hogy a félhomályban könnyebben el tudja mondani, amit akar... és Clotilde szive összeszorult.

— Tudod, ugye, hogy Amerikába megyek egyké hét mulva... Tegnap este az jutott eszembe, hogy miért ne lakhatnál a villámban, amig én távol leszek? Beanné majd gondodat viseli és azt mondhatod mindenkinek, hogy kibérelted a villámat... Somersetné megérti a dolgot... azt hiszem, ő tudja, hogy mi történt?

Clotilde elpirult. — Oh, nagyon jó volna — mondta ösztönszerüen — de nem lenne furcsa? — elharapta a mondatot, mert aztán eszébe jutott, hogy hiszen Michael nem lesz ott. Elforditotta az arcát, hogy elrejtse ajka remegését.

— Senki se fogja furcsának találni — mondta Michael. — De te talán nagyon is csendesnek fogod találni.

— Nem arról van szó... — rázta Clotilde a fejét.

— Talán az ötlet nem tetszik?

— De igen... Meddig leszel távol? — kérdezte Clotilde eltünődve.

— Mintha nem akarnád, hogy elmenjek — mondta Michael bizonytalanul.

Clotilde nehezen szedte össze magát.

— Nem is akarom... tudod, nagyon egyedül leszek... ugy gondolom, hogy nem lesz senki, aki hozzám tartozik... legalább is... — Clotilde szörnyü zavarban volt.

— Itt lesznek Somerseték — mondta Michael egy kis szünet után.

— Igen, itt lesznek... Meddig leszel távol?

— Egy hónapig... fél évig, még nem tudom.

— Arról a nagy találmányról van szó, ugye? Ugy örülök, hogy sikered lesz — mondta Clotilde bátran.

— Te persze a pénzügyi részére gondolsz?

— Nem... Hanem Billy azt mondta, hogy a neved korszakalkotó lesz.

— Nagyon kedves volt Somersettől... de nagyon bizakodó is — nevetett Michael... — Ami pedig a villámat illeti, természetesen nem fizetnél bért és megkapnád a pénzt is, amit igértem.

— Mennyire gyülölhetsz te engem... hogy ennyi bajt okozok neked.

Michael az asszony szemébe nézett.

— Ugyan mit csinálnál, ha én nem volnék? — kérdezte Michael incselkedőn. — Bizonyára akadna más, aki segitségedre sietne. Ne becsüld le magadat, kedvesem.

— Michael, szeretnék valamit mondani neked — mondta Clotilde váratlanul. — De ne nézz rám, mert akkor nem tudom megmondani. — Michael elfordult, Clotilde szeme könnyes lett. — Azt akarom mondani, hogy... hogy sajnálok mindent, ami történt. Talán nem hiszel el, de... igazán sajnálom.

Clotilde látta, hogy az ura keze összeszorul, de azért könnyedén kérdezi:

— Valami megbánás ez... a halálos ágyon? Mert ha igen, akkor fölösleges. Az utóbbi időben sokat gondolkodtam a dolgon és azt hiszem, hogy én hibásabb vagyok, mint te. Te olyan fiatal voltál... én meg tökfejü vadállat voltam. Ha nem szerettelek volna... olyan nagyon — folytatta hirtelen felindulással — talán megértőbb lettem volna. Kár, hogy csak akkor jön meg az eszünk, mikor már késő, nem?

Clotilde fájdalmasan nézett rá és az ajkát harapta, hogy lenyelje a szenvedélyes szavakat, amelyek a szivét feszegették.

(Folytatjuk.)

Olcsóbb a gyümölcs

A tojás és a baromfi drágult

Szerdán a cukorborsó ára 20—27, a velőborsó 25—30 fillérig lanyhult. Az uborkát 50—80, a spárgát 10—90, a zöldbabot 140—200, az uj fejeskáposztát 30—36, a kelkáposztát 15—26 fillérért árusitották. Mint ujdonságot a céklarépát csomónként 10—15 fillérért adták. A csomózott árukban az árakat általában mérsékelték. Az idei zöldséget 100 csomónként 2—6, a sárgarépát 2—8, a zellert 4—9 pengőért árusitották. A baromfipiacon az idei tisztitott csirke 300, az idei ruca 185, az idei lud 190 fillérig drágult kilónként. A tojáspiacon mérsékelt felhozatalra a ládatojás 2, a kosáráru 3, a lámpázott tojás 4—5 fillérrel drágult kilónként.

Burgonyapiac. Gülbaba 9.20—9.80, nyári rózsa 9.50—10.50, őszi rózsa 8.60—8.80, Ella burgonya 7.50—7.90, fojtott 10—14, étkezési Krüger 6.50—7, Woltmann 6.60—7, idei uj burgonya: apró 15—22, közép 22—23, darabos 24—25 pengő.

Konyhakertészeti áruk. Cukorborsó 20—25, kivételesen 26—27, velőborsó 25—30, salátának való uborka 50—80 apró 45—60, főzőtök: apró 25—35, nagy 40—50, zöldbab 120—190, paraj 25—45, sóska 14—26, leveles hazai karfiol 40—90, idei paradicsom 180—240, spárga 10—110, idei fejeskáposzta 25—36, idei kelkáposzta 12—26, zöldhagyma 100 csomó 1.40—2.50, kalarábé 100 csomó (500 drb.) 4—14, uj zöldség 100 csomó 2—7, uj répa 100 csomó 3—8, karotta 100 csomó 4—10, uj zeller 100 csomó 4—10, uj fokhagyma 100 csomó 4—10, petrezselyem zöldje 100 köteg 4—6, hegyes paprika 100 drb. 1.50—6, tölteni való 100 drb. 8—24 pengó. Téli áruk: vöröshagyma 24—36, fokhagyma 6—16, tiszta zöldség 12—18, vegyes zöldség 14—18, levesbe való sárgarépa 10—16.

Gyümölcspiac. Cseresznye: fekete ropogós 40—60, piros ropogós 45—65, világos és egyéb lágy áru 24—36, földieper: apró 22—30, közép 35—40, nagy 45—70 pengő. Egres 12—20, cukordinnye 180—220 fill. kg-ként.

Tojáspiac. Eredeti ládaáru 116—120, kosáráru 122—123, friss lámpázott tojás 130—135, apró és főzőtojás 110—115, selejtes minőségü tojás 105—109 fill. kg.-ként.

Üzlettelen a sertésfővásár

A huspiac és a háj drágult 2—3 fillérrel

A pünkösd hétfőjét követő élénk forgalom és áremelkedés után ma vontatott, üzlettelen volt a ferencvárosi sertésfővásár. Az elsőrendü uradalmi és szedett fajták nehezen tartották a keddi áraikat. Angol hussertésekben alig volt forgalom. A huspiac kissé élénkebb volt és ugy a szalonnás husok, mint a félhus minden minőségben 2—2 fillérrel drágult. A fehérárupiacon a háj ára 3 fillérrel emelkedett. A keddi maradvánnyal együtt az egész kinálat 515 darabból állott, amiből elkelt 464. Angol volt az összkinálatban 274 darab.

Árak Ia uradalmi 340 kg. felül 104 fillér. Középsulyu uradalmiban nem fordult elő számottevő áralakulás. Szedett Ia 96—103 fillér. Szedett IIa 92—97 fillér. Sztdett sjlány 70—90 fillér. Öreg nehéz anyagból nem volt kinálat. Angol tőkesertés 95—98 fillér. Sonkasertés nem jegyzett árakat. Husárak: Szalonnás félsertés Ia 135—140, IIa 130—135 fillér. Félhus Ia 143—150, IIa 136—143 fillér. Kicsontozni való hus 124—128 fillér. Hátszalonna 28 kg. 147 fillér. Három darabos szalonna 134—136 fillér. Háj 132—140 fillér. Belföldi zsir Ia 140—144 fillér, IIa 134—136 fillér. Márkás exportzsir 150 fillér. Belsőrész 90—100 fillér. Bél és gyomor 70—80 fillér.

A nagyszöllősi szamóca. A visszatért Nagyszöllősön jelentős szamóca (földieper)-termesztés folyik, amelyet a cseh uralom alatt mindig Prágában értékesitettek. Mivel a szlovákiai szállitási viszonyok ezidőszerint nem teszik lehetővé a prágai szállitást, a földmivelésügyi minisztérium másirányu értékesitési lehetőséget teremtett meg. A korai érésü szamócát Nagyszöllősről nagyobb kedvezménnyel gyorsvonat hozza Budapestre. Ami szamóca közvetlen fogyasztásra nem lesz értékesithető, azt a földmivelésügyi minisztérium megbizásából a Hangya szövetkezet Nagyszöllősön felvásárolja és feldolgozás végett ugyancsak Nagyszöllősön átadja hazai konzervgyárainknak, amelyekkel erre nézve szintén megállapodás történt.

Az eozinált buza-akció. A földmivelésügyi miniszter lehetővé kivánja tenni, hogy a takarmányozási célokra szolgáló eozinált buza minden gazda számára hozzáférhető legyen. Ennek elérése céljából utasitotta a Futurát, hogy junius elsejétől kezdődően a megállapitott métermázsánkénti 15 pengős áron minden Futura-bizományosi helyen szolgáltassa ki az eozinált buzát.

Asványolajtermelésünk emelkedése. A folyó év első négy hónapjában 315.905 métermázsa ásványolajat termeltünk, 246.110 métermázsával többet, mint tavaly. Tehát négy és félszerannyit. Földgáztermelésünk emelkedése még ennél is nagyobb. Négy hónap alatt 10,927.540 köbméter földgázt termeltünk a tavalyi 1.7 millióval szemben, ugyhogy a földgáztermelés többlete az előző év hasonló időszakával szemben 9,210.164 köbméter. Viszont a 10.9 millió köbméter földgázból csak 4,271.412 köbméter került felhasználásra, de ez is több mint 2.5 millió köbméterrel haladja meg a tavalyi fogyasztást.

Kényszeregyesség. A kaposvári kir. törvényszék Eyssen Imre nagybérlő, pogányszentpéteri lakos ellen megindította a kényszeregyességi eljárást. Vagyonfelügyelő vitéz dr. Karbuczky János csurgói ügyvéd.

Termény- és árupiac

A szerdai gabonatőzsde irányzata tartott volt.

A határidős piacon a juniusi rozs 35, a juliusi tengeri 19, az augusztusi tengeri 19 fillérrel olcsóbb.

A készárupiacon buzában a forgalom jelentéktelen.

A rozspiac üzlettelen.

A takarmánypiacon tengeriért Budapest paritásban prompt szállitásra 16.70, Komárom paritásban 16.80 pengőt fizettek.

A korpa árát 10—15 fillérrel leszállitották.

A készárupiacon buza, rozs, árpa változatlan, zab 20 fillérrel drágább, tengeri 10 fillérrel olcsóbb.

A határidős piac mai árkerete: rozs juniusra —.— (zárlat 12.80—12.90), tengeri juliusra 17.30—17.38 (17.28—17.30), tengeri augusztusra 17.50—17.57 (17.48—17.50) pengő.

A terménypiac árjegyzései

Tényleges üzletkötések. Árpa: 150 mm. 20.60 Bp. par. **Zab:** 100 mm. 22.70 Bp. par. **Tengeri:** 300 mm. 16.75 Bp. par. **Fegyvernek,** 150 mm. 16.80 Bp. par. junius 15., 150 mm. 16.70 Bp. par. Szolnokon át, 150 mm. 16.70 Bp. par. Szolnokon át.

Magvak és hüvelyesek. Fehér köles 18.50—22, vörös 18.50—20, egyéb 17.50—18 Bp. par., **lókmag** nagyszemü 27—28, kisszemü 23—24, dohos olaj 22—22.50, kék mák 130—135, zöld borsó (expresz) ster. 18.50—21, muharmag 21.50—23, szüszös bükköny 36—38, csillagfürt fehér, lapos 12.50—13, száritott répaszelet 9.50—10.50 feladóállomásról.

A budapesti lisztárjegyzőbizottság árjegyzései 1939 május hó 26. Az 1938. évi gabonából készült őrlemények. **Buzaliszt:** Dara 37—38, 0gg 36—37, 0g 36—37, 0f 36—37, 2gg 35.25—35.75, 2g 35.25—35.75, 2f 35.25—35.75, 4-es 33.25—34.25, 5-ös 31.25—32.50, 6-os 27—29.50, 7-es 19.25—21.25. **Rozsliszt:** 0-ás 27.75—29.25, 0/I. 25—26.25, I. 19.25—20.75, II. 17.50—18.75. Az árak aranypengőben 100 kg-ként a szokásos malmi feltételekkel P-től P-ig helyt Budapest, legalább 60 zsákra értendők.

Takarmányvásár. Rétiszéna IIa 6—7.30, IIIa 3.40—5.50, lucernaszéna 10.50, lucerna uj 6—8.50, rozsalomszalma 3.50—4, buzaalomszalma 3.50, muharszéna 9.— pengő.

Gabonaforgalom máj. 26-tól máj. 29-ig Budapestre vasuton és hajón. Buza érk. 8482, elszáll. 3508, rozs érk. 875, elszáll. 2350, tengeri érk. 1753, elszáll. 95.

Az árupiac árjegyzései

Budapesti husvásár. Készlet: 82 nagymarha (eladás 42), 354 borju (274), 50 birka (50) drb. Az irányzat lanyha. Árak: ökör és tehén egészb. 96—116, hátulja 108—122, eleje 90—102, borju ölött bőrben Ia 170—180, IIa 156—168, borju eleje 140—148, lebőrözött 140—144, hátulja Ia 182—188, IIa 172—180, juh ölött nyuzott Ia 90—100, IIa 86—88, zsiger 74, faggyu 40—65, csont 30—40, marhafej 75—100, orr és körröm 50, láb 4 drb. 100—200, pacal egészb. 100, marhabél 300—350, borjufodor egészben 40—45, juhbél 60—70, marhavér 30 fillér kg-ként.

Külföldi tőzsdék

Ujvidéki terménytőzsdezárlat. Buza bácskai 146—148, bánáti 142—144, tengeri bácskai 101—103, bánáti 99—101.

Délamerikai terménytőzsdék zárlata. Buenos Ayres: buza jun. 7.01, jul. 7.03, aug. 7.09, tengeri jun. 6.17, jul. 6.24, aug. 6.32, zab jun. 4.35, lenmag jun. 14.82, jul. 14.93, aug. 15.11 peso. Az irányzat nyugodt volt. — Rosario: buza jun. 6.90, jul. 6.92, tengeri jun. 6.16, jul. 6.20, lenmag jun. 14.66, jul. 14.82 peso.

Chicagói sertés- és zsirpiac. Sertészsir irányzata tartott. Máj. 6.40 (előző nap 6.42½), jul. 6.47½ (6.47½), szept. 6.60 (6.62½), okt. 6.65 (6.65), élősertés könnyü 650—685 (650—685), nehéz 610—655 (610—655) cent per libra.

Newyorki gyapottőzsdezárlat. Északamerikai fully midling loko 9.81 (előző nap 9.74), jun. 9.26 (9.29), jul. 8.96 (8.89—8.90) aug 8.34 (8.25) szept. 8.39 (8.30), okt. 8.26 (8.20), nov. 8.16 (8.09), dec. 8.07 (7.98), jan. 8.01 (7.95), febr. 7.97 (7.92), márc. 7.94 (7.88), ápr. 7.92 (7.87), máj. 7.90 (7.86) cent per libra. Az irányzat nyugodt volt.

Londoni fémtőzsdezárlat. Az irányzat rézben, ónban barátságos, ólomban, horganyban jól tartott. Vörösréz standard 42¾—42 13/16, 3 hónapra 43⅛—43 3/16, lesz. árff. 42¾, elektrolyt 48½—49, best. sel 47¾—49, ón standard 227¼—227½, 3 hónapra 225—225¼, lesz. árf. 227¼, straits 236½, ólom külf. prompt 14 11/16—14 13/16, 3 hónapra 14 13/16—14⅞, lesz. árf. 14¾, horgany prompt 14 3/16—14 5/16, 3 hónapra 14 3/16—14¼, lesz. árf. 14¼.

Chicagói terménytőzsdezárlat. (Zárjelben előző zárlat.) Buza jul. 78¼—78⅝ (78—78⅛), szept. 78¼—78⅝ (78—78⅛), dec. 79⅜ (78¾), tengeri jul. 51½ (51), szept. 53⅛ (52¼) dec. 53¼ (52⅝), zab jul. 34⅛ (33¾), szept. 32¾ (32½), dec. 34⅛ (33¾), rozs jul. 54¼ (53⅛), szept. 55¾ (54⅜—54½) dec. 57⅜ (56¼) cent per bushel.

SAKK

Rovatvezető: MARÓCZY GÉZA

2104. számu játszma.

Játszották a karlsbadi német-magyar országközti mérkőzésen. 1939. május hóban

Világos: H. Zollner	Sötét: Dr. Balogh J.
1. é2—é4	é7—é5
2. Hg1—f3	Hb8—c6
3. Ff1—b5	a7—a6
4. Fb5—a4	Hg8—f6
5. d2—d3	. . . .

Szokásosabb az elsáncolás, a tett lépésre sötét könnyen kiegyenlit.

5. . . .	d7—d6
6. c2—c3	Ff8—é7
7. Hb1—d2	0—0
8. Hd2—f1	. . . .

A világos bábok vezetője ugy véli, hogy sikerül huszárját átvinni a királyszárnyra anélkül, hogy az elsáncolás után bástyájával mozdulnia kellene. Az elgondolás azonban, mint azt az erélyes ellenjáték bizonyitja, helytelen, a világos bástya jobban áll ugyanis él-en, mint f1-en.

8. . . .	b7—b5
9. Fa4—b3	. . . .

Jobb mint 9. Fc2, amire 9. . . . d5, 10. Vé2; Bé8, 11. h3, dé4; 12. dé4; Fé6; 13. Fd2, Fc4, 14. Vé3, Hh5! stb. következhetnék igen erős támadó játékkal. A sötét huszár f4-re kerül, ha pedig ezt világos 93-al akadályozza, ugy f7—f5 a játék.

9. . . .	d6—d5
10. Vd1—é2	Bf8—é8
11. Fc1—g5	Fc8—é6
12. Fg5 : f6	. . .

Számitásba jött 12. Hg3 is.

12. . . .	Fé7 : f6
13. h2—h4	Hc6—a5
14. Fb3 : d5	. . . .

A közép feladása nem helyes, jól vagy rosszul, de Fc2-őt kellett volna megjátszani.

14. . . .	Fé6 : d5
15. é4 : d5	Vd8 : d5
16. Hf1—é3	Vd5—d7
17. Hf3—g5	g7—g6
18. Hé3—g4	Ff6—g7
19. h4—h5	. . . .

Világos támadása csak látszólag erős, sötét kellően védekezhet és fejlettebb hadállása előbb-utóbb érvényesül.

19. . . .	f7—f5
20. h5 : g6	f5 : g4
21. g6 : h7†	Kg8—h8
22. Vé2 : g4	Bé8—é7

A vezér természetesen nem volt üthető, a fenyegető huszármatt miatt. A tett lépés a legjobb, mert vezércserével fenyeget, a vezércsere után pedig a h7 gyalogos nem tartható.

23. Vg4—é4	Ba8—f8
24. Hg5—f3	Vd7—f5
25. 0—0—0	. . . .

Nem kielégitő 25. Hh4 sem, amire V : f2†, 26. Kd1; Bé6, 27. Hg6†; B:g6, 28. V:g6, V:b2 stb. nyerne.

25. . . .	Vf5 : é4
26. d3 : é4	Fg7—f6
27. Hf3—h4	Ff6—g5†!

Nagyon ügyes lépés, a sakk nem felesleges, hanem ez esetben helyénvaló, mert az ellenséges királyt mattállásba kergeti, igaz, hogy a mattállás csak a 35-ik lépésnél látható.

28. Kc1—b1	Fg5 : h4
29. Bh1 : h4	Ha5—c4

Jobb mint a h7-en álló gyalogost megnyerni, a sötét huszár a játék további folyamán nagyon hatásosnak bizonyul.

30. f2—f3	Hc4—é3
31. Bd1—d2	Bé7—g7!

Ujból egy finom lépés, sötét kikényszeriti g4-et, s tempónyeréssel üt majd f3-ra.

32. g2—g4	Bg7 : h7
33. Bh1 : h7†	Kh8 : h7
34. Bd2—d7†	Kh7—g6
35. Bd7 : c7	Bf8 : f3
36. a2—a4	. . . .

Védekezni kell a matt ellen.

36. . . .	b5 : a4
37. Bc7—c5	Bf3—f1†
38. Kb1—a2	Hé3 : g4!
39. Bc5—a5	Bf1—f6
40. Ka2—a3	Kg6—g5
41. Ba5 : a4	Kg5—f4
42. b2—b4	Hg4—f2!
43. c3—c4	Hf2 : é4
44. b4—b5	Hé4—c5
45. Ba4—b4	Bf6—b6
46. Bb4—b2	. . . .

Valamivel jobb volt 46. Bb1.

46. . . .	a6 : b5
47. c4 : b5	é5—é4

Világos nyugodtan feladhatta volna, a további játék teljesen remény nélküli.

48. Bb2—b1	é4—é3
49. Ka3—b4	Hc5—b7
50. Kb4—c3	Bb6—d6!

Világos feladta. Kitünően vezetett játék. A játszma győztese volt az egyetlen, aki a németek ellen mindkét játszmáját megnyerte és ezzel a nagy vereséget kissé csökkentette.

Sakkhirek

A stockholmi sakkversenyt G. Stolz nyerte Ekenberg és Bergquist előtt.

Az idei észt bajnoksági versenyen Raud győzött, megelőzve a tavalyi bajnokot, Schmidtet és Friedmannt.

A Kaposvári Sakkör dr. Nagy Géza és Jakab Árpád ottani letelepedésével a Dunántulon vezető szerephez jutott. A tisztujitó közgyülés elnökké dr. Kaposváry Györgyöt, alelnökké dr. Nagy Gézát, tárelnökökké pedig Jakab Árpádot és Halmos Árpádot, ügyvezetővé dr. Siposs Ferencet, főtitkárrá pedig Fleischmann Ferencet választotta meg.

A Veszprémi Sakkör közgyülése elnökké Nyakas Jánost, alelnökké Véssey Ernőt, főtitkárrá Jeney Lászlót választotta meg.

A Kaposvári Sakkör 7:3 arányban legyőzte a pécsi Krasznay-Sakkört.

A Sakkszövetség választmánya junius 2-án, péntek este fél 7 órakor ülést tart a Hangya Sakkör helyiségében (IV., Vámház-körut 4.)

Hajdu vármegye közgyülésén ünnepélyesen leleplezték a kormányzó arcképét

Debrecen, máj. 31. Hajdu vármegye törvényhatósági bizottsága *Lossonczy István* főispán elnökletével szerdán tartotta évnegyedes rendes közgyülését. A törvényhatóság már régebben elhatározta, hogy megfesteti a kormányzó arcképét a közgyülési terem számára. Az arckép leleplezése a mai közgyülés keretében történt meg a törvényhatóság tagjainak rendkivül élénk érdeklődése mellett.

Az ünnepi beszédet *Molnár Zoltán* hajduhadházi református lelkész mondotta.

— A vármegye a magáénak vallja a kormányzót — mondotta többek között —, testét a kunság földje adta ugyan, de lelkét a debreceni kollégium.

Ezután a vármegye közönsége nevében fogadalmat tett, hogy a hajduság népe törhetetlenül követi tovább a kormányzót, mint a magyar élniakarás és a magyar honszeretet élő szimbolumát.

A megüresedett főjegyzői állásra a közgyülés egyhangulag dr. *Uzonyi Barna* másodfőjegyzőt választotta meg. Másodfőjegyző dr. *Jóna Mátyás* lett.

Az alispáni jelentéssel kapcsolatban *Ludányi Miklós* felsőházi tag szóvátette, hogy a kishaszonbérletek mellett középhaszonbérleteket is kellene létesiteni, mert sok gazda felsőgazdasági iskolát végzett gyermekének nem tudja a jövőjét biztositani, viszont a zsidótörvény végrehajtása során az állástalanná vált zsidóság középhaszonbérletek megszerzésére törekszik.

A felszólalásokra válaszolva *Rásó István* alispán közölte, hogy a törvényhatóság a középhaszonbérletek ügyében felirattal fordul a kormányhoz.

Budapest székesfőváros uj modern képei és szobrai

Budapestre azelőtt az volt a panasz, hogy szép gyüjteménye van ugyan külföldi antik mesterekből és magyar történelmi képekből, modern magyar müvészetet azonban csak alkalmi kiállitásokon lehet látni vagy müteremben kell felkutatni. Ezt a fogyatékosságot az utolsó tiz esztendőben pótolni igyekezett *Szépmüvészeti Muzeumunk,* amelynek kitünő segitőtársa akadt *Budapest székesfővárosnak* másfél év előtt létesült *képtárában.*

Hogy ez az uj képtár milyen fürge intézmény, mi sem igazolja jobban, minthogy mult évi uj szerzeményeinek bemutatásával kétszer töltötte meg a Nemzeti Szalon kiállitási helyiségeit: ez év január havában és most napjainkban. Januárban a történeti anyag került kiállitásra, mig a mostani kiállitás olyan magyar piktorokkal kezdődik, akik átvezetnek bennünket mai korunk müvészetébe. Budapesti vonatkozásul itt elég, hogy valamennyien olyan müvészek, akik itt éltek vagy tanultak, dolgoztak, inspirálódtak. A „hely szelleme" — a genius loci — kétségtelenül valamennyit áthatja.

A mult és jelen összekötői élén *Benczur Gyulának* kilenc olajképét látjuk, amelyeket többnyire ismert már a közönség, de itt örömmel lát viszont. Benczurhoz csatlakozik *Wagner Sándor Árpádkori nőrablása* és *Kőrösfői Kriesch Aladár Tordai Országgyülés* c. kompozíciójának egy kitünő változata, *Valentiny János* és *Peske Géza* az életképfestők korát, *Nádler Róbert* és *Berkes Antal* a tájkép- és városfestés régebbi iskoláját idézik emlékezetünkbe.

Ferenczy Károly, Mednyánszky László, Ripp-Rónai József, Vaszary János vezetik be e kiállitáson a modern magyar müvészetnek századunkban lezajlott diadalmas előretörését.

Ez elköltözött nagyokhoz csatlakozó modern mestereink müvei közül emeljük ki *Rudnai* Gyula *Öreg emberét,* amelynek látásakor olyan esztétikai örömet érzünk, amilyent *Whistler Carlyle arcképe* tud nyujtani. — *Molnár C. Pál Négy evangelistája,* valamint *Szent Anna templom freskóterve* egyként festői és lelki élmények. Ez utóbbi témáról szép munkát láttunk *Kontuly Bélától* is. — *Csánky Dénesnek* tiz év előtt festett *Nyári délutánja* időtálló modern festői élmény.

Önarcképek dolgában *Mednyánszky báróé* megjeleniti azt a tökéletes puritánságot és igénytelenséget, amelyben életét leélte. Érdekes mü *Koszta József* magaképmása. *Kövér Gyulától,* akitől a régi mesterek szellemétől áthatott aktokat szoktunk látni, meglepően friss modern tájképet kapunk.

Cirkuszi témákat kitünően dolgoztak fel néhai *Pólya Tibor, Istókovics Kálmán* és *Udvary Pál. Szőnyi István Aratás* cimü képe méltán került a jobboldali terem közepére, ami lehetővé teszi, hogy megfelelő távlatból is élvezhető legyen. Sajnos, le kell mondanunk arról, hogy egyenként ismertessük annak a százegynehány élő és alkotó, nagyobbrészt fiatal müvésznek müveit, amelyekről általában megállapithatjuk, hogy azokat a főváros müvészeti szakemberei gondos vizsgálat és szigoru rosta alapján válogatták össze.

Jószivvel nézhette e sikerült tárlatot annak két nesztora: *Fényes Adolf* és *Pállya Celesztin,* az egyik módern uttörő, a másik a magyar hagyományok mestere. Mindkettőtől szép alkotásokat láttunk.

A kiállitás plasztikai része is dicséretet érdemel. *Antal Károly, Boda Gábor, Bokros Dezső, Borbereki Zoltán, Buzi Barna, Csáky József, Cser Károly, Farkas Sándor, Gallas Nándor, Istók János, B. Lőte Éva, Martinelli Jenő, Matzon Frigyes, Medgyessy Ferenc, Mikus Sándor, Sóváry János, Szabados Béla, Szabó Iván, Szamosy Soós Vilmos, Szervatius Jenő, Székely Károly, Markup Béla, Szanday Sándor, Ungváry Lajos, Varga Ferenc* szobrokkal, *Beck Ö. Fülöp, Madarassy Walter, Csucs Ferenc* plakettekkel szerepelnek.

A kiállitást szombaton délben nyitotta meg *Szendy Károly* polgármester az összes termeket megtöltő előkelő közönség jelenlétében.

S. L.

BENCZÚR GYULA. GRÓF ALMÁSSY DÉNESNÉ ARCKÉPE.

Műcsarnok 1892/93. téli
K.

Bencsik Gyula

BENCZÚR GYULA. A. G. GRÓFNŐ ARCZKÉPE.

Műcsarnok 1891/92. Leltár.

Benczúr Gyula

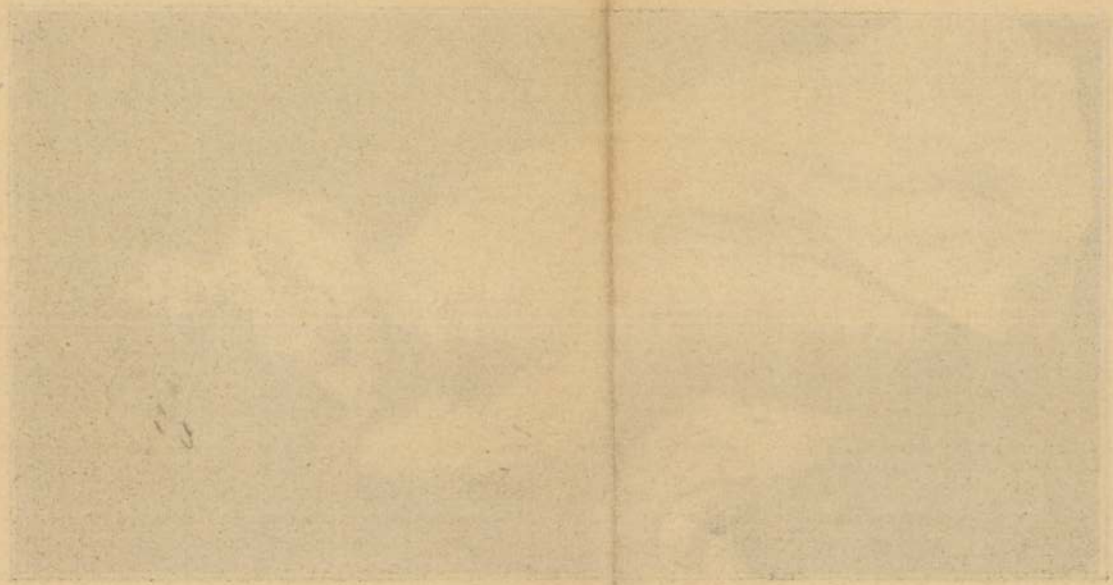

VILÁGIRODALOM
KÖNYVKIADÓVÁLLALAT
WEILER ÉS TÁRSA
BUDAPEST, IV, MAGYAR UCCA 40

TELEFON: JÓZSEF 130-99
POSTATAKARÉKPÉNZTÁRI CSEKK SZ. 49256

Budapest, 1927 június 3.

Nagyságos

dr. Szentiványi Gyula

úrnak

Budapest

VI. Képművészeti

Múzeum

Ezennel megbizzuk Nagyságodat a kiadásunkban megjelenő "Nagy mesterek" cimü kötet részére a Szentiványi Gyula tanulmány megirásával.

A kézirat terjedelme minimálisan 12 oldal, maximálisan 16 oldal a csatolt nyomtatott mintaiv terjedelmében.

A kéziratért fizetünk örökáron 120.- Pengőt ivenként, vagyis 16 oldalonkint, 1 oldalra tehát 7.50. Pengő esik. Minden megkezdett oldal teljes oldalnak számit.

A kézirat átadásának határideje f.é ~~május~~ július 31. A honorárium az átadáskor esedékes és haladéktalan kiegyenlitést nyer.

A határidő be nem tartása esetén a kiadónak joga van a megbizástól visszalépni.

A szerző kötelezi magát a hasáb- és betördelt korrekturák elvégzésére, valamint a sokszorositandó képek kijelölésére és a lehetőség szerint azok rendelkezésre bocsájtására. Már ez alkalommal tisztelettel kérjük Nagyságodat, hogy teljesen nyomdakész kéziratot adni méltóztassék, nehogy szerzői korrektura váljon szükségessé, mert ez jelentékeny időveszteséggel és költséggel jár.

A szerző a mü megjelenésekor egy tiszteletpéldányt kap.

A fentiektől eltérő bármely szóbeli megállapodás érvénytelen.

Tisztelettel kérjük, hogy jelen megbizásunk tartalmát a csatolt másodpéldány aláirásával kötelezőleg elismerni méltóztassék.

Kiváló tisztelettel:

VILÁGIRODALOM könyvkiadóvállalat
WEILER ÉS TSA

Benczúr Gyula

Adatgyűjtőmény egy Benczúr tanulmányhoz.

Elkrajzhoz

róla, a német festők egész sorában felfedezhető a késő középkorral összefüggő emocionális, romantikus elem, amelyet azonban többnyire a formák új, pozitív nyelve higgasztott le. Igy a legérdekesebb német művészek egyikénél, **Hans Baldung**-nál *(Grien,* 1475 körül — 1545), a sajátságos fantasztikus tárgyakat kedvelő festőnél, aki a színesség és formásság, Dürer és Grünewald hatása között ingadozik. Az ú. n. „dunai iskola" fő mestere, a regensburgi **Albrecht Altdorfer** (1480 körül — 1538) egészen sajátos bájú, majdnem egészen önálló műfaj gyanánt fellépő tájképeiben érzelmi, hangulati elemeket pendít meg és például Szt. Quirinus legendájából merített megkapóan költői képeivel (Nürnberg, Germanisches Museum és sienai akadémia) önálló érzés tekintetében a kor legjobbjai közé tartozik, míg a formai ideál hatása alatt komponált és festett művei a kor általános stílusáramlataiba mennek át. **Lucas Cranach** is (1472—1553), Wittenbergben Bölcs Frigyes választófejedelem udvari festője, fiatal korában mélyen átérzett, finom költői hangulatú és színesen romantikus képeket festett, amelyek közül a Pihenés az Egyptomba való menekülésben (Berlin, Kaiser Friedrich-Museum) a kor legvonzóbb művei közé tartozik, míg utóbb, kivált midőn túlságosan termékeny műhelyéből, amelyben főleg fiai voltak segédei, a képek beláthatatlan száma került elő, termelése felületessé válik és valami sajátságos modorosság — a Cranach-műhely tömeges produkciójának mintegy megkülönböztető vonása — lép az egyéni stílus helyébe. Ennek is megvan a maga érdekessége: az új formanyelv mohó felkarolása, éppen nem kényes értékesítése, kapcsolatban annak különös, erőtlen sematizálásával, amelyben még gotikus formaszokások is felismerhetők.

A német festészetben beállt nagy fordulat elsősorban Dürer műve, aki a legmélyebb problémákkal folytatott küzdelem árán jutott el új stílusához. Dürer egyéniségének ereje, művészetének nagyszerű példája, tanítása ha nem is előidézője, de mindenesetre legtökéletesebb kifejezése és eszköze lett a német festészetben bekövetkezett fordulatnak, ugyanakkor, midőn a hagyományait oly következetesen ápoló németalföldi művészet is új útra tért. Kortársainak, azoknak a mestereknek műveiben, akiknek tevékenysége a XVI. század első évtizedeire esik, a régi és új elemek nem egyszer ki nem egyenlített módon keverednek. Az átalakulási folyamatnak már teljes befejezését, a német festészet új stílusának teljes diadalát jelzi **ifj. Hans Holbein** (1497—1543) szerencsés művészete, amely Augsburgból, a német művészet egyik fő helyéről emelkedett ki. Itt működött a legnagyobb átmeneti mesterek egyike, az augsburgiasan színes és gyakran költői mélységű **Hans Burgkmair** (1473—1531), akinek művészeti fejlődése — mint Düreré — Schongauer befo-

lyásán és olaszországi útjának tanulságain alapult, anélkül azonban, hogy azok a kérdések oly mély tisztázására indították volna, mint nürnbergi nagy kortársát. Itt alkotta **Christoph Amberger** (1500 körül — 1561), akire a velencei festők színpompája oly mély benyomást gyakorolt, vonzó képeit, amelyek közül az augsburgi székesegyház triptychona a kor legharmonikusabb alkotásai közé tartozik. Augsburgban volt otthonos a Holbein művészcsalád, amelynek tagjai közül már **id. Hans Holbein** (meghalt 1524), jelentékeny szerepet játszott a város művészi életében. Még erősen gotizáló stílusának jellemző példája a budapesti Szépművészeti Múzeumban levő nagy festménye, amely még a XV. század kilencvenes éveiben készült és Szűz Mária halálát a hagyományos inscenálással ábrázolja. A gotikának erős jellegét, még pedig nemcsak az architekturákban és egyéb részletekben, hanem az ábrázolás egész módjában is sokáig megóvja és például kompozició és formák tekintetében teljesen érett és különösen színpompás műveinek egyike, a római Szent Pál-bazilika legendája (augsburgi képtár) is lényegében ezen az alapon áll és csak életének legvégén tartja szinte kötelezőnek, hogy az olaszos művészet divatjának — ha inkább csak külsőségeiben — végre ő is engedjen. Mily eltérő fiának, ifj. Hans Holbeinnek művészete, amely a kisméretű könyvillusztrációitól a monumentális freskóig, ornamentális és iparművészeti tervektől a legmagasabb rendeltetésű egyházi festményekig terjedő bámulatos sokoldalúságával, látszólag mély problemák keresése nélkül, derült könnyedséggel oldja meg feladatait. A középkori világnézet nyomai is elmerültek és Holbein, VIII. Henrik angol király udvari festője, a német művészet ez új fejlődési fokának éppúgy nemzetközi érvényt biztosít, ahogy Dürer metszetei világszerte elterjedtek. Legismertebb műveinek egyike, a negyven lapból álló híres Haláltánc sorozat, amely 1538-ban látott napvilágot, megkapóan mutatja be e művészet lényegét. A középkori világnézet talajából fakadó ősi tárgy most tökéletes biztossággal és formássággal rajzolt fametszetekben verődik le, amelyek ábrázolás tekintetében jóval felülmúlják elődeiket. A pompásan kigondolt, kerekded jelenetezés mellett a rémítő tárgy kifejező ereje háttérbe szorult és e képecskék az eszthetikai világnézet derültségével, helyenkint szinte humorosan sorakoznak egymáshoz. Holbein leghíresebb oltárképe, a Meyer polgármester Madonnája (darmstadti képtár), amely 1525-ben keletkezett, rendkívül tanulságos nyilvánulása annak a stílusbeli változásnak, amelyen a német festészet rövid nehány évtizeden belül keresztülment. Erős testiségű alakok, az augsburgi színesség tökéletes fokozásával, a formák lágy mintázásával, a ruhák, a szőnyeg illuziókeltő anyagszerűségével, a fejek megkapó képmásszerűségével, a háttér olaszos alakú kagylós architekturájával,

Kossuth Lajos arcképe 1848-ból, amikor az osztrák önkényuralom elleni magyar szabadságharc vezére volt.

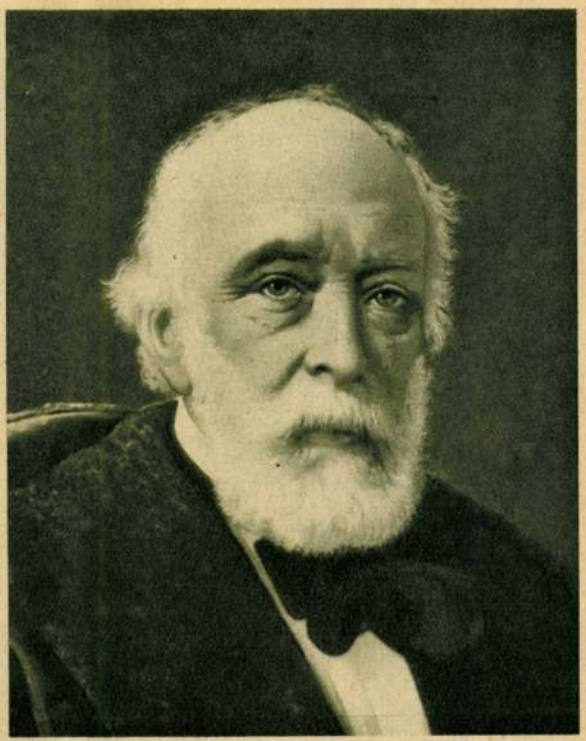

Az öreg Kossuth. A kép abban az időben ábrázolja, amikor Kossuth az olaszországi Turinban remetéskedett.

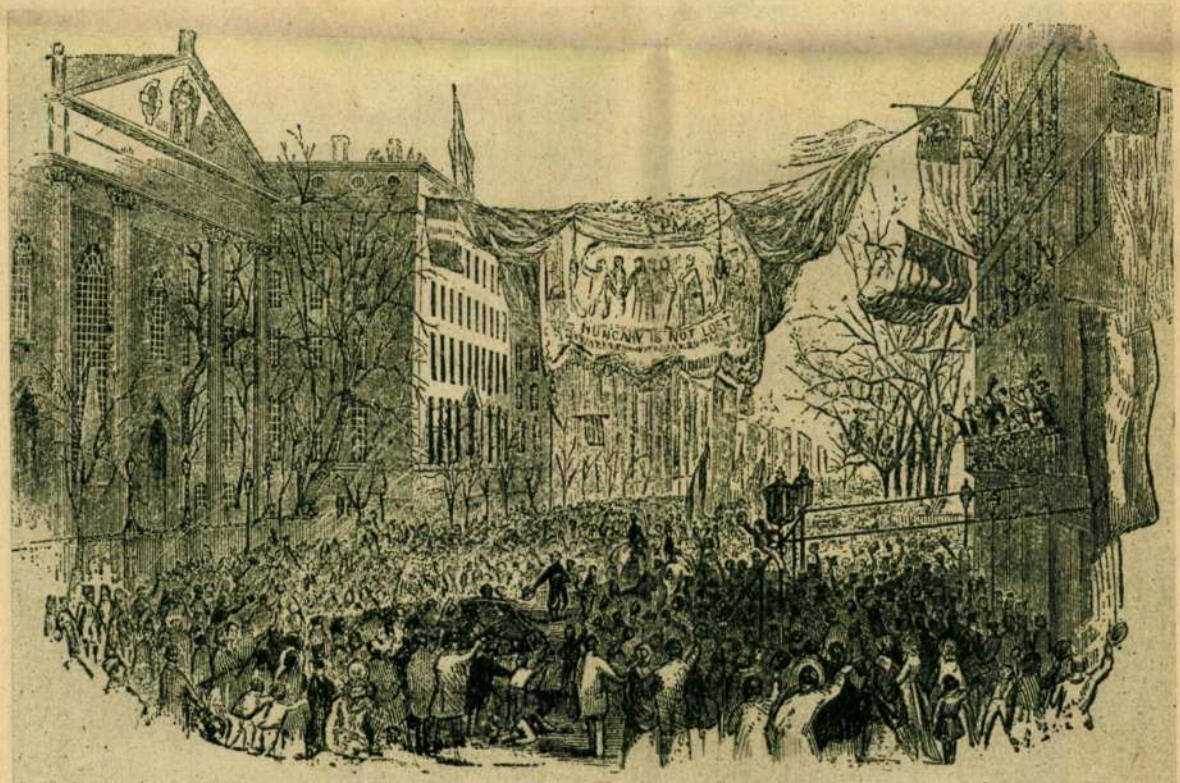

Kossuth Lajost, az 1848—49. évi magyar szabadságharc vezérét, akit az osztrák Habsburg-uralom halálraitélt és aki emiatt külföldön bujdosott, 1852-ben Amerika népe ujjongva fogadja a Broadway-n.

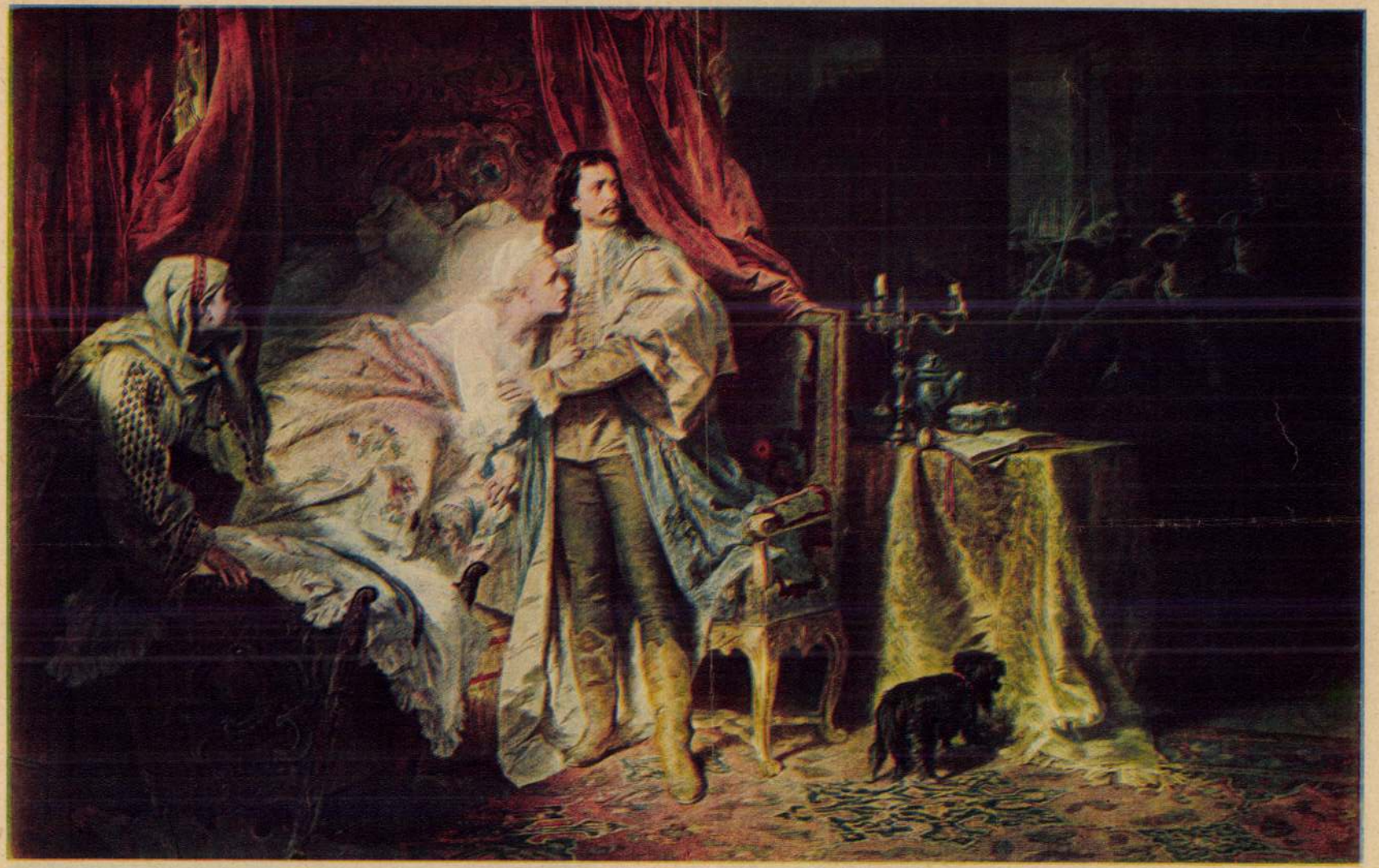

Rákóczi Ferenc, az osztrák abszolutizmus miatt elégedetlenkedő magyarok vezére, 1700 novemberében levelezni kezdett a francia királlyal, aki fegyvereket ígért neki, leveleit azonban Bécsben elfogták. Rákóczit hívei figyelmeztették, hogy meneküljön, de ő nem akarta magárahagyni beteg fiatal feleségét. Ott fogták el, felesége betegágya mellett Solari császári tábornok katonái. Ki akarták végezni, de felesége megnyerte börtönének őrét és sikerült őt megszöktetni. Rákóczi elfogatásának pillanatát Benczur Gyula örökítette meg ezen a festményén. C. Könyves Kálmán, Bp.

Tisza István gróf, Magyarország néhai miniszterelnöke. Ma már volt ellenségeink is elismerik, hogy Tisza volt a központi hatalmak legmérsékeltebb vezető politikusa. Ő volt az, aki ellenezte a hadüzenetet, majd pedig, amikor ezt az álláspontját osztrák részről megdöntötték, csak olyan hadviselésbe egyezett bele, amely Magyarország részéről kizárt bármiféle területgyarapodást. Tisza s vele együtt minden igaz magyar csak önvédelmi harcot látott a világháborúban. Tisza Istvánt a háború befejeztével a monarchia felbomlásának zavaros napjaiban a Hermina-uton egy villában meggyilkolták. — Benczur Gyula festménye.

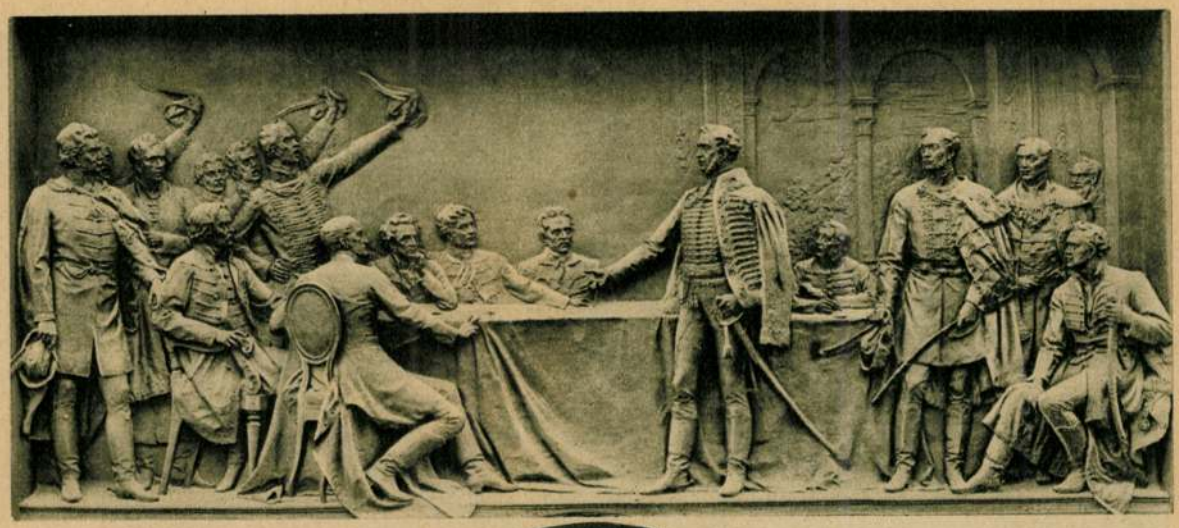

Gróf Széchenyi István, Kossuth kortársa, akit az utókor „a legnagyobb magyar"-nak nevezett el. Ő is a magyar szabadság és függetlenség álmodója volt, akárcsak Kossuth, de különböztek módszereikben. Széchenyi békés uton akarta elérni nemzete boldogulását, előbb gazdaggá és műveltté akarta tenni nemzetét, irtózott minden felfordulástól, tehát mindent elkövetett, hogy gazdasági és kulturális gazdagodással szabaditsa fel a magyarságot. Az angol gazdaság és az angol kereskedelem mintájára akarta elevenné tenni a magyar gazdasági és kereskedelmi életet. Rengeteget kezdeményezett és alkotott. Gazdag főúr volt s fejedelmi adományával megalapitotta a Magyar Tudományos Akadémiát, a magyarság európai példákon épült legmagasabb kulturintézményét. Az addigi hajóhid helyett hatalmas uj hiddal kötötte össze a magyar fővárosnak a Duna két partján épült városrészeit, Pestet és Budát s ezzel elősegitette Budapest rohamos fejlődését. A Lánchid az első és legnagyobb, láncrendszeren épült hidja volt Európának s még ma is a világ egyik legszebb hidépitkezése. Széchenyi alapitotta a Dunán az első gőzhajózási társaságot. Csupa olyan alkotás, amely uttörő munka volt nemcsak nálunk, de akkoriban az egész müvelt Európában. Látta nemzetét elvérezni a szabadságharcban és ez rajongó lelkét megbontotta. Középső képünk Széchenyinek Ammerling által festett portréja. Felső kép: az Akadémia alapitása, Holló Barnabás domborműve; alsó kép: a budapesti Széchenyi-Lánchid.

ben. Egy-egy sipka, ruházati darab, Poroszország három első királya idejéből; a köztársaság phrygiai sipkái és a konzulság korabeli féldandárok lobogói, a franczia díszkardok a nagy nemzeti szabadságharczból, Napoleon kalapja, rendjele, pisztolya, a kard és lant költője, Körner irónja, Blücher szemüvege és I. Sándor czár rendjele, III. Frigyes Vilmos kardjai, s Vilmos császár gyermek-korabeli puskája. De nemcsak a porosz hadsereg legapróbb felszerelési tárgyai találhatók itt, hanem az angol, orosz és osztrák csapatok egyenruházatai is a század első feléből.

Ránk nézve ez utóbbiak persze különösképen is érdekesek lehetnek.

Már szinte csak álomban emlékezünk a veszszős puskák, fehér szíjak és kapszlihüvelyek boldog korszakára, mikor még nem volt dualisztikus hadsereg, csupa meglett férfi-arczok tekintettek ki marczonán a glédából s az osztrák császár katonája háborítatlanúl nevelkedhetett abban a régi jó, kipróbált hagyományos szellemben, mely mai napság ujra feljár kisérteni. Persze a fehér waffenrockból kiporolták a bécsi meszet, a rostock beletört a puskacsőbe, s a szakállas vén legényeket minden három évben megmegujuló csupa suhancz-arczok váltják föl, a kik részére a fő-fő gombtervelők is uj divatot találtak fel. Ha ma a tandijmentes bölcsészből lett államköltséges önkéntes kehes mellére rákerül valahonnan ezrede raktárából a sárga pitykés fehér kabát, töredezett szijakkal, rajta ragad a gúnynév, hogy «depó» — s bizonyos kicsinyléssel tekintenek rá kollegái. A század legöregebb katonája sem tudja kifundálni, bárhogyan töri is a fejét rajta, hogy micsodás egy lebbentyü az, a mi, ha a tenyérrel rálapítanak, olyan fehér port ver fel, mint egy lisztes zsák, és mi az a tisztító szer, a mely a kaszárnya-reglama szerint elő van irva a fehér szij puczolására.

Érdekes története van különben a hadseregek ruházkodásának mindig és mindenütt, s a takarékossági, fizikai és hadászati szempontok mérlegelése sok fejtörésre ad okot az intéző köröknél, melyeknek egész passziója az örökös tervelgetés és kombinálás. A ruha szine ne szolgáljon könnyü czélpontul az ellenség fegyverének, szabása ne akadályozza a minél szabadabb mozgást, olcsó is, jó is, szép is legyen s mindenekfelett sok helyet se foglaljon a podgyászban, mert hisz a katonánál is életelv, hogy: «omnia mea mecum porto». Néha talán csak egy gomb forog kérdésben, de az az egyetlen gomb is a delegácziók serpenyőjén milliókat nyomhat.

Nem csoda, hogy a hadsereg ruházkodásának gyakorlatisága még ma is sok kisérelgetés tárgya s egyetlen államról sem lehet elmondani, hogy e tekintetben bevégzett és tulszárnyalhatatlan eredményeket ért volna el. A berlini Ruhmeshalle talán egész Európában legteljesebb gyűjteményét adja az európai hadseregek egyenruházatainak és fölszereléseinek is mert Németország, mely hadseregére legtöbbet áldoz, itt is előljár s képünk csak rövid huszonöt év alatt is számos példáját mutatja be a porosz hadsereg felszerelésének e század első negyedéből. Ott áll szélről az 1800-beli vértes, lovas-tüzér és gárda-tiszt, majd az 1808-tól 1814-ig terjedő időszakból látunk a középen dragonyost, vadásztisztet, vértest, uhlánust, karabélyost s végül 1825-beli muskétást és huszárt. Franczia, magyar, lengyel, német motivumokat tüntetnek fel ezek a különböző ruházatok.

A POROSZ HADSEREG EGYENRUHÁZATA E SZÁZAD ELEJÉN.

ADALÉK A MONOSTORI CSATA LEIRÁSÁHOZ.

— Egy kis helyreigazitás. —

Id. Görgey István «Élmények és benyomások» czimű könyvében a 3-ik kötet 8-ik lapján, a hol leirja a julius 2-án a monostori sánczoknál lefolyt küzdelmet, és oda ér, hogy a tüzérek a hátráló honvédekre lőttek, utólag oda teszi, hogy: «A tüzér-tiszt, ki parancsra e két lövést adatta, ma is él közöttünk: Apáthi István egyetemi tanár és országgyülési képviselő.»

A dolog szóról-szóra így történt:

Az ácsi erdő és a monostori sánczok közt, midőn a szétrobbant honvédekkel huzódtunk vissza, mi, a VIII-ik lovasüteg, mely elébb Buda bevételéig Kmetthy alatt IV-ik lovasüteg nevet viselt Faváry parancsnoksága alatt, — beértünk a két sáncz közti térségre s épen lemozdonyozni akartunk, midőn Görgey Arthur maga *személyesen*, veres, aranyos attilában, fején kalappal, mely mellett karhosszúságu nagy, fehér strucztoll lógott, hozzám vágtat, és mivel Kelemen hadnagy, kinek lovát még az erdő előtt megsebezték, gyalog volt, engem, az üteg legszélén álló tűzmestert leparancsolt a Duna szélire, a nagy homokos part alá. Én vettem az 5-ik és 6-ik ágyút, és kissé hátrább menve, leereszkedtem. Leérve, mellém rugtatott Psotta ezredesünk és pisztolyát a tokból kihúzva lassú szóval parancsolta, hogy töltessek kartácsra. — «Kartácsra tölts!» — «Lövessen az ott hömpölygő honvédekbe!» — «Irányozz! Tűz!». — Az 5-ik ágyú tizedese, ha jól emlékszem (de nem állitom biztosan) Láng Henrik, bele lőtt rézsút a nagy partba balra, — a 6-ik ágyú tizedese, Sébián Pali pedig egy, a hátráló honvédektől beljebb a vizbe elsülyedt, de jól kiálló dereglyébe. Psotta ezredes úr másodszor is lövetett a honvédekre, a kik szüntelen ordítoztak: «Ne lőjjetek tüzérek! Honvédek vagyunk!»

Erre a honvédek megfordultak, és éktelen lárma, puska-ropogás közt neki mentek a dombon puskázó ellenségnek.

Mig ez a nehány percznyi küzdelem folyt: Görgey Arthur tábornok fent állt a nagy-marton, körülbelől fele távolán köztünk és a honvédek közti térségnek, kezében kivont karddal vezényelve egy ujabban jött zászlóaljat. Mivel az osztrák puska-golyók egészen hozzánkig elcsapkodtak: még megjegyeztem Psotta ezredes urnak: «Miféle ruha az a tábornok uron? Kár neki magát úgy kitenni az ellenség czélpontjának!» — Soha sem az előtt, sem azután őt ilyen ruhában nem láttam, hanem télen a vidra-bőr bekecsében, nyáron egyszerű honvéd-attilában: — Görgey Istvánt is jól ismertem, Schwechattól Világosig. Tán emlékszik még Mező-Kövesdre. Az az egy ágyú, a melyik ott maradt és lőtt, mig a vasasok alig néhány lépésre jöttek, s mig a huszárok kivágták Kmetthy, Mezey, Lórenczy vezetése alatt: szintén ez a 6-ik ágyú volt, a melyiket az ütegben csámpásoknak hivták, mert a legkisebb tüzér, Zemplényi csak 15, a legöregebb pedig 18 éves volt.

A monostori sánczoktól átvitték ütegünket az oroszok ellen, hol egész sötét estig tartottuk magunkat egy rakás orosz ágyu ellen. Láttam a tábornokot, midőn véresen visszajött, feje keresztül kötve egy fehér apró pettyes kék selyem kendővel, melyre rá húzta nagyocska szélű kalapját.

Hát hol volt itt Apáthy úr? — Kérdezze meg ön Görgey Arthur urat, bizonyosan mellettem fog tanuskodni. Azt elhiszem, hogy egyetemi tanár, azt is, hogy ha kedve telik benne, hát országgyűlési képviselő, de hogy vélem valaha mint tüzérrel, vagy az üteggel rendelkezett volna, nem bizonyithatom. Azon az egész napon Havas Ferencz századoson kivül senki más nem rendelkezett az üteggel, mint kétszer a tábornok Görgey és egész nap a körültünk lévő Psotta ezredes.

Hogy Görgey István úr két lövést hallott, azon nem lehet csodálkozni, maga mondja, hogy előttünk állt és mindenik lövés egyszerre dördült, de csodálkozom azon, hogy Apáthy úr helyre nem igazította. Meglehet, hogy ott volt valahol a tábornok körül szolgálaton, vagy tán nyargoncz-tiszt volt, tehát jelen volt, de nekünk nem parancsolt és lent a mars alatt sem volt.

Bocsásson meg Görgey István úr, ha e sorokban helyreigazítottam ezt az egy dolgot, a mit én tudhatok legjobban és a tábornok. Mi, dii minorum gentium, nem kivánhatjuk, hogy nevünk a pantheon nedves falán felróva penészedjék; de kérem, mi ettük a forró kását, hát legalább ne mondhassa más, hogy neki égette meg a száját.

Még egy pár szót bátorkodom ide irni, és azzal rückwärts-konczentrirozom magam.

«Bátyám azt hivé, hogy az én zászlóaljam is ama nyüzsgő tömeg közé keveredett, és megvillant fejében a gondolat: hátha az az ágyú, mely a jövő pillanatban megdördül — engem, tulajdon öcscsét is le talál teriteni; azonban telt a percz, nőtt a veszély — és a «haza minden előtt.»

Nagyon szépen van ez leirva, még a klasszikusokban sem lehet szebben a testvéri szeretet és a veszélyben forgó haza közti párhuzamot ily rövidséggel, mégis oly meghatóan előadva feltalálni. De hát először is nem esett meg az a dolog olyan akadémikus nyugodtsággal. Igen, én láttam, én erősitem, hogy a tábornok a legnagyobb veszélyben, borzasztó puskatüzbe előrenyargalva mindent elkövetett, hogy a szegény összegomolyodott honvédeket előre tuszkolhassa, és miután ez nem ment, (mintha most is látnám), lováról féloldalt fordulva, kardjával dühösen hadonászva adott jelt az ágyúlövésre; tehát ez emoczióban a hazára tán nem is ért rá gondolni; másodszor én jobban ismerem a tábornokot, mint Görgey István úr, mert ő nagyon közelből látta; de én, kicsi, piczi, igénytelen tüzérecske létemre egy nekem olyan végtelen távoli nagyságban tetsző, oly nevezetes embert, a kivel tiz hó alatt annyi csatában, annyi nyomoruság közt találkoztam, a ki előtt magát nem kellett a testvéri szeretet gyöngédségébe burkolva mutatnia, hanem csak a tábornoki arczképében: azt hiszem, jobban észleltem; féltem is tőle jobban, mint egy egész osztrák hadseregtől, mikor felém vágtatva szemüvegén keresztül rám nézett. Én azt hiszem, akkor, mikor nekem azt parancsolta, hogy lőjjek, hát sem öcscsére, sem én rám, sem Psottára, sem a hazára nem gondolt, hanem csak arra, hogy a monostori hegyet vissza kell venni. És ez jól is volt úgy, épen a legjobb perczben történtek a lövések; kárt alig is ejtettek a honvédekben, hanem a kartács-golyók recsegése, és az a nagy püffenés, a mit az ágyu elkövet, megtették sikeres hatásukat.

V. F.
volt honvédtüzér.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Benczur történeti festménye. Budapest fővárosa tudvalevőleg Benczur Gyulát bizta meg, hogy Budavár megvételének kétszázados évfordulója alkalmából a nevezetes történeti eseményről megfelelő képet fessen. Benczur hozzá is fogott a munkához, de a kompoziczió, a tárgy természeténél és nehézségénél fogva, külső méreteiben sokkal nagyobbnak, kivitel tekintetében is nehezebbnek bizonyult, mint eleinte hitték. Gerlóczy Károly alpolgármester elnöklete alatt a napokban egy bizottság megnézte a készülő művet, hogy tapasztalatai után tegyen javaslatot a tiszteletdij fölemelésére. A művész azt a momentumot vetette vászonra, mikor a vár megvétele után

lothringeni Károly bevonul a várba. A győztes lothringiai mellett vannak a bajor és brandenburgi herczegek, Batthyány Ádám és Esterházy grófok, továbbá magyar, bajor, brandenburgi vitézek, sebesültek, halottak, ez utóbbiak között Abdurrahman pasa impozáns alakja. Legelől jobbra egy daliás magyar kürtös, lóháton ülve, erősen fujja a trombitáját. Balfelől foglyokat, asszonyokat vezetnek le a várból. A háttérben a várfalak és a budai hegyek láthatók. Az egész kép megkapónak igérkezik. A művésznek minden egyes ruházati, felszerelési és fegyverdarabot, minden portrait-t külön kell felkutatni, megszerezni és a megfelelő modellek megszerzése sem könnyü feladat.

Százszorszépek az egyházi költészet mezejéről, összeválogatta s koszoruba füzte Babik József miskolczi segédlelkész. Megjelent Miskolczon, ára 1 frt 40 kr. A hazai kath. egyházi költészet gyüjteménye ez. Az anthologiák nagy száma ezeket mellőzte, Babik pedig most 470 lapra terjedő kötetet ad belőlük, a hitélet és erkölcsi rendszer főbb mozzanatai szerint csoportosítva. Czuczor Gergely, Tárkányi, Pájer, Sujánszky, Mindszenthy Gedeon, Vörösmarty, Ábrányi Emil költeményei teszik a gyüjtemény nagyobb részét. Babik József egyszersmind megrendelési felhivást is bocsátott ki *egyházi beszédeire* 1 frt 20 krjával.

A nő tényleges rendeltetése, tanulmány, irta egy diplomata, fordította Feleki József. Ez a czíme egy Pakson megjelent kötetnek, mely a női közönségnek van szánva, olvasmányul és buzdításul, mert tartalma fele a nő családi és társadalmi kötelességeit sorolja föl, s egyes példákkal is illusztrálja a női életet (igy Mária Teréziát is feltünteti mint uralkodónőt és anyát), második fele pedig különböző irodalmakból és költőkből állit össze szemelvényeket, melyek mind a nőkről szólnak vagy őket magasztalják. Ezt a szerző megtoldotta a magyar irodalomból vett idézetekkel is. A könyv a fordító sajátja, ára 1 forint s megrendelhető nála, Foktűn, Pestmegyében.

Politikai röpirat. Az Athenaeum nyomdáját «*A bécsi kapituláczió*» czimen röpirat hagyta el, mely éles itélettel tárgyalja a külügyi politikát, s érdekesen állitja föl a politkai kérdéseket, főkép a mi Oroszországhoz való viszonyunkat illeti, mert nem kevesebbet mond, mint hogy monarkhiánk föl fogja áldozni Bulgáriát, hogy megtarthassa Bosniát és tovább haladhasson a Balkán-félszigeten, Szalonikiig. A röpirat szerzőjének neve nincs kitéve; a czimlap szerint, irta: az «Alkotmányos titkok», «Az orosz invázió veszélye,» stb. röpiratok szerzője, melyekkel annak idejében eleget foglalkozott a sajtó. Egyik jó tollu publicistánk rejlik e röpiratok mögött, ki ezuttal a válságos helyzetre mutat rá, s már is azt hirdeti, hogy Bécsben kapituláltak Oroszország előtt. Mult év decemberében határozták el, hogy az orosz mozgositást hasonló lépéssel nem viszonozzák. Végül Magyarországhoz fordul, hogy a közvélemény egész sulyával akadályozza meg a bolgár-bosnyák alkut. A politikával foglalkozók érdeklődve olvashatják a röpiratot. Ára 1 frt 50 kr.

A freskók a czime a Singer és Wolfner-féle «Egyetemes Regénytár» legujabb köteteiben megjelent regénynek. Egy szellemes és széptollú angol irónő, Ouida műve, Fái Béla jó fordításában. A regény levelekben van irva s Olaszország a szinhelye. Ara csinos kötésben 50 kr.

Vas Gereben összes munkáiból Mehner Vilmos egyszerre tizenkét füzetet bocsátott közre, s ezekkel a vállalatból már 52 füzet jelent meg, a mi hat kötetet tesz. Az uj füzetek az «Egy alispán», «A garasos arisztokrácia» czimű regényeket és több elbeszélést közölnek, minden füzetben Gyulai László számos illusztrációjával. Egy füzet ára 25 kr.

Kereskedelmi számtan jelent meg Kolozsvártt, Lehmann és Baldi kiadásában. A középfoku kereskedelmi iskolák (akadémiák) második és harmadik osztálya számára van irva, a legujabb miniszteri tanterv alapján. Szerzője dr. Veress Vilmos, a kolozsvári kereskedelmi akadémia tanára. Kereskedelmi szakoktatásunk nagyot haladt, sokkal inkább, mint a szakirodalom fejlődése. Veress könyve hézag betöltésére van hivatva, mert a kereskedelmi számtan tanitására ez az első könyv magyarul. Ára 1 forint 20 krajczár.

Folyóiratok. A «*Hazánk*» történeti közlöny májusi füzetében Némethy Lajos a budai Krisztinaváros történetét vázolja; Waltherr Imre naplója és Szalay József följegyzései a szabadságharczra vonatkozó adatokat bővitik. Hőke Lajos folytatja «Napjaink történetét»; Abafi Lajos szerkesztő egy zalai hazafias fölhivást közöl 1849-ből, Gergely Sámuel egy katona mult századi levelét, Lehoczky Tivadar pedig Mészáros Lázár hadügyminiszter több levelét Beregmegyéhez. A szabadságharczra vonatkozó adalékok közt találjuk Szemere Bertalan 1849. julius havában kelt levelét Kossuth Lajoshoz, a mellett emelvén föl szavát, hogy egyezzék meg Görgeyvel. — A *Figyelő* irodalomtörténeti közlönyben dr. Váli Béla, Lázár Emil, Hantz Jenő, Csaplár Benedek megkezdett dolgozatokat folytatnak. Majd polemia következik Kulcsár Endre és Zoványi Jenő közt, végül Szinnyei József irodalomtörténeti repertoriuma.

A nemzeti szinház május 26 ikán egy kis német vigjátékot és egy olasz drámát hozott szinre. A nehézkes vigjáték czíme «Négy szem közt» (irta Fulda Lajos, fordította Adorján Sándor), a könnyü dráma pedig «*Mindennapi történet*», irta Costetti, fordította Radó Antal. A bemutató előadást nem nagy közönség nézte s a hatás is közepes.

A «*Négy szem közt*» tárgya az, hogy egy fiatal házaspár első estéjére várja a vendégeket. Várakozás közben a férj dicséri a háziasságot, szemére veti feleségének, hogy szinházba, látogatóba, hangversenyre jár s nem él az otthonnak. A vendégek még mindig késnek. A férj csúfolja az érkezendő vendégeket, nevetségessé teszi feleségének egy udvarlóját, majd a multak emlékeit idézik föl s ezen rendkivül elérzékenyednek. Ugy, hogy végre a feleség is azt kivánja, vajha a hivott vendégek meg se érkeznének. Ekkor sül ki, hogy az öreg családi szolga a zsebében felejtette a meghivókat s tulajdonkép nem is fog eljönni senki. Férj és feleség boldogan egymás nyakába borulnak s négyszemközt maradnak. A fiatal házaspárt Benedek és G. Csillag Teréz játszották, s nem rajtok mult, hogy több hatást nem tettek; a feledékeny vén inas szerepének háladatosb részeit Gabányi kihasználta. — Az olasz dráma: «*Mindennapi történet*» alapja házasságtörés, melyben a férj nem áll bosszut a bünösökön, de meggyötri őket aztán kidobja házából. A darab menete egészen vigjátéki szerkezetű. Di Trezzo herczegné mélyen bánja, hogy elfogadta gr. Lonati udvarlását, s levelet ir neki, melyben kéri, hogy kerülje őt és ne látogassa házukat. A levél azonban Trezzo herczeg, a fé j kezébe kerül. A második felvonás teljesen a körül forog, a megcsalt herczeg elolvasta-e a levelet vagy nem. Az vehető ki, hogy a herczeg elolvasta a levelet, de a nem olvasás tettetésével kinozza a bünösöket s kegyetlenül játszik velük. A második felvonás végén aztán a herczeg a nyugtalankodó s a levelet kérő Lonati grófnak kezébe nyomja a — borítékot, melylyel a gróf boldogan távozik, de csakhamar, mig a herczegi pár este a parkban sétál, visszaérkezik az üres borítékkal a herczegné szobájába s keresi a levelet. Az érkező herczegi pár elől Lonati az erkélyre menekül. E közben kitör a vihar, s a kertész lámpással jön kivül, hogy az erkély alatt álló virágcsoportot betakarja. Lonati gr. erre husz láb magasságból az erkélyről leugrik s bár talpra esik, a kezét ficzamitja. Másnap a kertész jelentést tesz az erkélyről leugrott emberről s a herczeg kihallgatván cselédeit, azzal bocsátja el őket, hogy ez egy nem sikerült rablási kisérlet volt. Ezzel aztán szembe áll a tört kezű Lonatival, a ki hangtalanul, sápadtan áll ott s kipattantja, hogy «te voltál az, a ki leugrottál.» Lonati nem tagadja s párbajt emleget, mire a herczeg dühbe jön, szolgáival kidobatja őt, az asszonyt pedig megvetéssel visszaadja apjának. Szóval Costetti eltér a franczia iskolától. Nem ölet meg senkit, nem is követtet el öngyilkosságot senkivel, hanem a bünös párt megkinozza s aztán «ki vele.» A közönség nagy figyelemmel hallgatta a drámát. A herczegi párt Nagy Imre és Helvey Laura jelesül játszották; Gyenes (Lonati), Bercsényi, Szigeti Imre nyertek még szerepet a drámában, mely jó előadásban került szinre.

A szinházak a nyáron Az operaszinházban junius első napjával megkezdődött a nyári szünet és tart augusztus 20-ikáig. A *nemzeti szinház* szünete juliusban kezdődik; a *népszinház* is tart szünetet a nyáron, előbb azonban csak a «Sztrogoff Mihály utazása» látványosságot veszi elő. A *budai szinkörben* lesz tehát csak előadás egész nyáron.

A «Jó-szív» a nemzeti szinházban. Május 31-én jótékonyczélu előadás volt az árvízkárosultak javára. A «Jó szív» egyesület szinügyi bizottsága rendezte a nemzeti szinház, orsz. zene- és szinművészeti akadémia tanári karának nehány tagja, és a «Capella» dalegyesület énekkara közreműködésével.

A programm két szakaszból állott. Az első szakaszban *Jókainak* a «Jó-szív» bizottsága fölkérésére irott alkalmi szinműve: «*A jószivű ember*» került előadásra. A darabot, melynek tartalmáról már mult számunkban megemlékeztünk, ez alkalomra irta Jókai, s kinyomatva az összes vidéki szinigazgatóknak megküldték, mert ugy volt tervezve, hogy a fővárosban és vidéken egyszerre, egy napon kerüljön előadásra, a jótékony czélra. A darab érdekes alkalmi apróság. Vigjáték egy felvonásban. A jószivű embert Ujházy játszotta, teljesen Jókait utánozva külsőben és beszédben, — szobájában ül s azon gondolkozik, micsoda szindarabot irjon a «Jó-szív» számára. Nem sokáig gondolkozhatik, mert betoppan egy 48-iki ismerős (Náday) — kivel állitólag 48-ban a Pilvaxban együtt biliárdozott, a ki 49-ben a biliárd tetejéről szónokolt, a ki 69-ben majd leütötte a «jó-szívű» ember orrát egy rádobott babérkoszoruval s most — kéri, hogy segítené őt be valamelyik kerületbe képviselőnek. De nem jöhetnél tisztába a dologgal, mert ajtóstul rohan be a kritikus (Vizvári) s már magát a darab eszméjét abszurdumnak mondva, megkezdi a jószivű embernek az alkalmatlankodások sorozatát. Jön aztán egy hivatalkereső fiatal ember, kinek a költő ajánlatot ir, s egy kis — pénzt ad, és utána jön egy csomó mindenféle, ugy, hogy a jószivű ember «jó-szivé»-t az is elhiszi, hogy megvan, a ki a jó szivekről még csak álmodni sem mer. Jönnek sorban egy *pártfogolt*, ki násznagyul hivja, de azt is ké i, hogy menyasszonya nevét tudja meg; *a menyasszony-önkéntes* (Csillag Teréz), ki meg már jövendőbelijének nevét nem tudja; hét tagu *csángó küldöttség*, kiknek pártfogás és lelkesítő felhivás kellene; egy három művész-leányzóval megáldott «*szerencsés apa*» (Gabányi), kinek leányai (egyik énekesnő, a másik hárfásnő, a harmadik gondolatolvasó) a «Jó-szív» számára rendezendő hangversenyen szeretnének közreműködni; utánuk egy *titkos drámairó* (Gyenes), ki csak három szindarabot hoz ez alkalommal, hogy a jószivű ember bejuttassa szinházakhoz és akadémiához; *a félreismert lángész* (Szigeti Imre) egy három hónap előtt elhozott «Lucanus» czimű tragédiájának jobbított kiadásáért jön; majd *a régi ideál* (Felekiné), ki «akkor» családi körülmények miatt kénytelen volt egy gazdag sertés-kereskedőhöz menni nőül, de most már szabad, s egy két emeletes háznak tulajdonosnője és kéri a költőt, most töltsék be «akkori» vágyukat, legyenek egymásé. Utána jő egy *legyezős hölgy* (Helvey L.), ki csak egy emléksort kér legyezőjére; aztán a *fotografus* (Kőrösmezei), kinek czirkulusait a kitünő tót szolgáló (Vizváriné) teszi tönkre (elébe állva a fényképező csőnek); majd a *repülógép-feltaláló* (Heténvi), bemutatva ördöngős masináját, mire a jószivű ember publikuma megugrik. Végre hozzáülhetne a darab megirásához, de ekkor jön az az ur, ki a fráj biléteket szokta adni, a szinigazgató (Egressy) s kéri a szindarabot, mire a költő azt mondja — hisz épen most adtuk elő. A függöny legördülte után a közönség a szerzőt kivánta látni, de eleinte csak Ujházy jelent meg, mig később Jókai is megjelent egyik páholyban. A kis szindarabban a koszorus költő önmagát vitte a szinpadra, s a nemzeti szinház is rajta volt, hogy teljesen hű keretet adjon hozzá. A szinpad hű mása volt Jókai dolgozó szobájának, s Ujházi is külső megjelenésben, hanghordozásban igyekezett emelni az illuziót. A szinpad baloldalán az a nagy könyvszekrény állt, mely az orsz. kiállításon volt látható, a jobboldalon pedig egy másik kisebb könyvszekrény, mellette a nagy lábas órával. Szemben ismét két szekrény a régiség- és a csigagyüjteménynyel, továbbá egy kis asztal, melyen a költő arany koszorui fénylenek, meg egy pár rendes butordarab s végre a szin elején, baloldalt, a nagy szekrény előtt, a hires tulipános láda és közvetlenül mellette az iróasztal, annyi maradandó becsü költői alkotásnak műhelye. A kis szindarab a nemzeti szinház tagjai közül számosat foglalkoztatott. rövid jelenetek tarkaságai következvén egymásután. — Az este másik részét *hangverseny* töltötte be, melynek minden száma kitünően sikerült. Az énekkar szabatos előadásával, tiszta kiejtésével tünt ki, a szólójátékosok pedig, Popper és Hubay ismeretes virtuozitásokkal, bevégzett művészetökkel. Ujdonság is volt: «Vidd el fecske, vidd el», (Gyulai Pál költeménye), a melyet Kapy Gyula, és «Repülj, repülj» (Endrődi Sándor költeménye), a melyet Mihálovics Ödön zenésített énekkarra, s melyeket az akadémiai, «a Capella» énekkar, Koessler János vezetése alatt, igen szépen adott elő.

Az operaszinház rendezése. A képviselőház május 25-iki ülésén báró *Orczy* Béla belügyminiszter részletes tervet adott be arra nézve, hogyan bontakozzék ki az operaszinház a nagy kiadásokból és nagy deficzitekből. Mindezekhez még egyelőre tetemes póthitelek szükségesek, a személyzet számának apasztása, a szinházi évszak megrövidítése, szerződések felbontása és azokért kárpótlás. Csak igy juthat az operaszinház a takarékosság révébe.

Az idén még 90.790 forint lesz a deficzit, 600,670 frtos fedezet mellett. De ez is javulás, mert 1887-ben 790,582 frt fedezet mellett 154,085 frtot tett a deficzit, pedig akkor 287,600 frtra ment az állami segély, mig az idén 210,000 forint. Jövő évben már csak nyolcz hónapra terjed a szinházi év, 635,810 frtra van számítva a kiadás, a deficzit pedig 35.300 frtra. A következő évektől kell várni a deficzit folytonos csökkenését 210,000 frtos állami szubvenczió mellett. A miniszter javaslatában foglalkozik a művészi és kezelő személyzet számának apasztásával. Vendégeknek 1887-ben 80.192 frtot fizettek, az idén már csak 62,000 forint van fölvéve, jövőre átalában 25,000 frtnál többet e czélra nem akarnak fordítani. Tervben van az operaszinház és nemzeti szinház igazgatásának egyesítése, azonban a művészeti igaz-

1886. 392. l. (B. E. arany-érme)

«**Biró előtt**» czímen csinos kiállításu kötet hagyta el a sajtót Szegeden. Huszonhárom apró történet van benne Békefi Antal hirlapírótól, kinek a «Szegedi Napló»-ban megjelen ttörvényszéki rajzai már előbb figyelmet ébresztetettek. A kötetben is ily törvényszéki rajzok vannak, s a fiatal iró új talajon műveli a novellaírást. Egy-egy lélektani mozzanatban, fordulatban elég tartalmat tud összefoglalni, s mert az elbeszélés hangját is bírja, és az életből ellesett vonásokat elég találón alkalmazza, kedvezőn mutatja be magát e kötettel. Ara 1 forint.

Mulattató zsebkönyvtár. Esztergomban Buzárovits G. inditott meg ily czím alatt olcsó füzeteket. Ezekből most a 31—34. füzetek kerültek ki a sajtó alól a következő tartalommal: *Derült perczek*, víg rajzok (összesen öt) Csáktornyai Lajostól. *Két elbeszélés*, Reuter Frigyes kisebb műveiből, plattdeutschból fordította K. L. Ezek ára 12 kr. «*A czigányok*», víg éposz hét énekben, irta Rudnyánszky Gyula; ez kettős füzet lévén, ára 24 kr.

«**Nem illik.**» Ez a czíme egy kis füzetnek, mely Singer és Wolfner kiadásában a napokban jelent meg s bevezetéssel Porzó (Ágai Adolf) látta el. A könyvecske a «Don't» czimű angol mű nyomán van irva s szabályokat ad az illem, a jó magatartás, a társadalmi formák és érintkezések minden köréből, melyeket minden világban forgolódó egyén sikerrel használhat. Lehet, hogy itt-ott tulságos részletezést is találunk benne, oly illemszabványokra nézve, melyeknek helye nem a szalonban, hanem az iskolapadon van, de ez azért nem kisebbíti a müvecske praktikus értékét, mely a jóizlés szigorun, de a természetséggel nem ellenkező határaiban birja kritériumát. A füzet ára 50 kr.

Folyóiratok. A *Nemzetgazdasági Szemle* uj füzetének főbb czikkei: Közegészségügyi állapotaink, dr. Weszelovszky Károlytól. Győr (kereskedelmi szempontból) Krisztinkovics Edétől. Aru forgalmunk Ausztriával. A keleti vasutak bulgáriai csatlakozása; vegyes közlemények. — A *Paedagogiai Szemle* juniusi füzetében Frey József fővárosi nyug. igazgató-tanitó arczképét és életrajzát közli, s ezenkívül a tanügygyel foglalkozó számos czikket.

Új színművek. A nemzeti szinház drámabíráló bizottsága előadásra ajánlotta *Jókai* Mór «*Keresd a szíved*» czímű négy-felvonásos színművét, mely «A kőszívű ember fiai» czímű regény meséjéből van irva. Továbbá elfogadta még a bizottság, de csak föltételesen, a kijelölt hibák elhárítása reményében, az «*Érdek nélkül*» czímű egyfelvonásos vígjátékot, melynek szerzője a kézirat czimlapján nem nevezte meg magát.

Zenemű. «*Berta-csárdás*» czímmel új csárdás jelent meg Rózsavölgyinél, melyet Pink János zenetanár irt a budapesti tanító-egylet tatai kirándulásának emlékére. A zenemű, mely Besenbach Berta urhölgynek van ajánlva, tetszett a kirándulóknak. Ára 60 krajczár.

Felhivás a magyar közönséghez Kisfaludy Sándor összes munkáinak kiadása érdekében. A magyar irodalom már rég szükségét érzi Kisfaludy Sándor művei teljes kiadásának, és több mint egy évtizede, hogy Toldy Ferencz a teljes kiadásnak tervét is elkészíté. Toldy halálával a kiadás elmaradt, de a szükség még érezhetőbbé vált, főkép azóta, hogy Kisfaludynak számos levele, magán- és hadi naplója

és bronz-korszak jellemzésére és a nevezetesebb tárgyakra és lelhelyekre, megjegyezvén, hogy egyik korszak csak lassan és fokozatosan váltotta föl a másikat, a régibb fegyvereket és eszközöket még sokáig megtartották az emberek, mikor már ujabbakkal is éltek. Amerika is példa erre, hol a vörösbőrüeket a rézkorszakban, a mexikóiakat a bronzkorban találták az európaiak. A czivilizáczió bizonyos foka és nem az emberiség meghatározott korszaka nyilatkozik a kő, vas vagy bronz korszakokban. Bronz tárgyakban Dánián és Skandinávián kivül hazánk leggazdagabb, s nagybecsü bronzöntő műhelyekre is sokszor találtak, formákkal és eszközökkel, tört tárgyakkal stb. Kár, hogy a gazdag leletek nem mindig juthatnak a magok épségében a nemzeti muzeumba. De uraink szégyenlik, hogy a muzeummal alkudozzanak, inkább házaló régészeknek adják el, a kik jól tudják, hogy a fővárosban kész vevőre találnak. Pedig a muzeum jobban megadná ezek árát, mint a házalók.

Deák Farkas tartotta a második értekezést ily czímen: «Rövid észrevételek Kemény János önéletirásáról s az erdélyi történetirodalom egy-két kutforrásáról». Kemény önéletirása emlékirati irodalmunk egyik nevezetes műve, mely mint XVII. századbeli irodalmi munka is becses, s ezenkívül kutfő gyanánt is használják. Kemény János, Erdély fejedelme, eszes és vitéz férfiú, ki a szőllősi csatában esett el, a krimi tatár fogságban irta 1657—1658-ban, de kézirat maradt, s mikor a következő évben kiszabadult nagy váltságdijért a fogságból, nem folytatta tovább. Kéziratban meglehetősen elterjedt, mig végre 1856-ban kitünő történetirónk, Szalay László nyomtatásban is közrebocsátotta. Deák Farkas arra figyelmeztet, hogy e szép és meleg előadásu iratot a történetbuvár csak óvatosan fogadja és adatait szigoruan vizsgálja meg, mert irányzatos mű a Rákóczi fejedelmi család ellen, a mit Kemény saját maga mellett irt mintegy röpiratul, hogy a Rákócziakat népszerütlenítse és magát Erdély fejedelmi székére ajánlja. A miket ir, azt más adatok sokszor ellenkezőnek tüntetik föl. Kemény önéletiratát, mint történeti kutforrást, ugy kell néznünk, mily viszonyban áll egy trónkereső népszerüségével s csak ennek szigoru megvizsgálása után határozhatjuk meg, mennyit ér és miképen higyjük. — A jelen voltak mind a két felolvasást érdeklődéssel hallgatták.

A történelmi társulat e hó 5-ikén tartotta havi ülését *Pulszky* Ferencz elnöklete alatt.

Némethy Lajos, a főváros történetének buzgó nyomozója, azon hősök neveit közölte, kik 200 év előtt, midőn Budavára a törököktől visszafoglaltatott, először hatoltak a várba. A vár északi részén Előrményesi Fiáth János, a győri gyalogság őrnagya, 600 emberével jutott fel, a hol egy győri hajdu tüzte ki a magyar lobogót. A második hős Ramocsaházy Endre, akkor zászlótartó, utóbb százados volt. Ő a fehérvári kapunál jutott be a várba oly gyorsasággal, hogy övétől elvágatott; a törökök elfogták s felakasztották, de emberei még ideje korán megmentették. Továbbá felemlité Pechmann Mártont, a ki a vár déli oldalán, a királyi palotánál jutott be a bajorokkal, mely hőstettéért tüzér őrnagygyá és bárónak lett. Petneházy ezredes is nagy szolgálatokat tett az ostrom alkalmával. Ezután *Thaly* Kálmán tett jelentést Battyhány Ádám grófnak Budavára és Kanizsa visszavételére vonatkozó levelezéséről, nagy elismeréssel emlékezve meg Batthyány Odön herczegről, a ki az okiratokat készséggel bocsátotta a társulat rendelkezésére. Végül *Komáromy* András a Thurzó Mária végrendelete ellen inditott XVII. századbeli perről tartott előadást.

A vándorgyülésnek 6 frt tagsági dij mellett mindenki tagja lehet. Tagsági jegyek kaphatók julius 10-ötl Budapesten Gerlóczy Gyula egyetemi tanárnál és Temesvárott Steiner Ferencz gyógyszerésznél. A beiratások Buziáson történnek augusztus 19., 20. és 21-én, ugyanott lesz az ismerkedési estély, 21. és 22-én tartatik a megnyitó közgyülés, 23-án szakülések, 24-én berándulás Temesvárra. Itt 24. és 25-én szakülések és tudományos estélyek, 26-án bezáró közgyülés, ezután kirándulások történnek; és pedig 28., 29. és 30-án a Herkulesfürdő, Orsova és Baziáson át a Marillavölgybe, e klimatikus gyógyhelyről Aninára, augusztus 27., 28. és 29-én Resiczára és 27-től kezdve 4 napon át a geologusok által rendezendő kirándulás Pojana-Ruszka vidékére. A három rendü kirándulás iránya tetszés szerint választható. A kirándulás vezetőiként a három törvényhatóság főnökei kérettek föl, és pedig ifj. Ormós Zsigmond temesi, Jakabffy krassó-szörénymegyei alispánok és Telbisz Károly temesvári polgármester. A pályamű: «Mily higieniai viszonyok befolyásolják, különös tekintettel az endemikus maláriára, a gyermekhalálozást Délmagyarországon?» — 100 darab 10 frankos aranynyal fog jutalmaztatni.

Az állatvédő egyesület közgyülése jun. 7-ikén ment végbe *Királyi* Pál elnöklete alatt.

Az évi jelentés azt is fölemlítette, hogy az egyesület lépéseket fog tenni a fülemüléknek hazánkból történő nagy mérvü kivitele ellen. A választmány 100 frt pályadíjat tűzött ki oly népiskolai könyv megirására, a miből az állatvédelem szeretetét sajátíthatják el a gyermekek. Hanem maga az állatkínzás megakadályozása a főváros területén sok bajjal jár; mert az elnökség közvetítése a feljelentők és rendőrség közt csak hat esetben vétetett igénybe. A jelentés köszönetet mond mindazoknak, kik az állatvédelem s az egyesület ügyei körül buzgalmat vagy szivességet teljesítettek. Elhatározták, hogy az «Állatbarát» czimű lap helyett évkönyvet adnak ki, s hogy az állatok élve bonczolása ellen a kormányhoz fordulnak, utalva a Poroszországban és Ausztriában kiadott kormányi rendeletekre. Az elmúlt évben a bevétel 1570 frt, a kiadás 526 frt. A tagok száma 1257 rendes és 36 alapító. A tisztikart újra megválasztották, s a választmányt is, melynek számos női tagja van.

EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Magyar nevelőnői tanfolyam. A vallás- és közoktatási miniszter még tavaly elrendelte, hogy a budapesti sugáruti polgári tanitónőképző-intézetnél magyar nevelőnők képzésére külön tanfolyam szerveztessék, melynek főczélja az, hogy necsak külföldi, hanem kellőleg képzett magyar nevelőnők is legyenek. E tanfolyam a múlt tanév elején nyilt meg és az első év nyilvános vizsgálatai e hó 7-ikén folytak le. Különös gondot fordítottak a franczia, angol és német nyelvekre, valamint a zenére.

A vizsgálat, melyen *Gönczy* Pál és *Hanzély* miniszteri tanácsosok is megjelentek, a növendékek hozzá tartozóinak élénk érdeklődése mellett történt meg, és szép eredményt lehetett följegyezi. A tanfolyam nyolcz növendéke (egy-egy osztályba csak 8—10 növendéket vesznek föl) az elméleti tantárgyakon kívül a kézimunkában, a nyelvekben és a zenében a legjobb sikert mutatta föl, a mi a szaktanárok rendszere mellett Zirzen Janka igazgatónőnek képezi első sorban érdemét. A most következő tanévben e tanfolyam második s jövőre harmadik osztálya nyilik meg, mindig csak 8—10 növendék számára. Miután azonban augusztusban a helyiségeket tetemesen kibővítik, valószínű, hogy párhuzamos osztályok is nyílnak

tárgyakat jelentettek be s eddig be nem küldték, hogy ezeket mihamarább (Budapest, városligeti műcsarnok czím alatt) beküldeni sziveskedjenek. A beküldési határidő május hó 31-én ugyis lejárt.

Mária Valeria főherczegnő eljegyzésének hire Az utóbbi időkben Mária Valeria főherczegnőről többször irtak a külföldi lapok eljegyzési, hireket melyekről kiderült, hogy légből kapottak. Most a müncheni «Allgemeine Zeitung»-nak azt irják, hogy Frigyes Agost szász herczeg azért időzik Bécsben, hogy eljegyezze magának Mária Valéria főherczegnőt. Mária Valéria, ki most van 18-ik évében, csak az idén vezettetett a nagy világba, a mennyiben részt vett az udvar farsangi ünnepélyeiben. Frigyes Ágost herczeg, a szász király öcscsének legidősebb fia, ő a szász trónörökös, mert Albert király házassága meddő maradt.

Stefánia trónörökösné elfogadta magán könyvtára számára «Az ember tragediájának» német fordítását. Fischer Sándor forditotta le Madách művét.

Kisfaludy Sándor badacsonyi lakóháza. Pünkösd második napján leplezik le Badacsonyban az emléktáblát Kisfaludy Sándor lakóházán. Az ünnepélyt a Balaton-egylet rendezi, s átalános iránta az érdeklődés Zalamegyében, de különösen Badacsony vidékén. A hegybirtokosság és az ottani yachttársaság bizottságot alakított az ünnepélyre kirándulók fogadására. Az emlékkő már be van illesztve a Kisfaludy-házba. Isztriai szürke márvány, rajta e felirat: «*Kisfaludy Sándor legszebb regéit irta e helyen, emlékét ünnepelte a Balaton-egylet 1886. junius 14-én.*» Az egyleti titkársághoz érkezett eddigi bejelentések szerint képviselve lesznek: a Kisfaludy-társaság Csiky Gergely és Degré Alajos által, az irók és művészek társasága, a Balaton melletti megyék, b.-füredi, keszthelyi, tapolczai közintézetek. A kirándulásra jegyek az irói körben (nemzeti szinház bérháza) kaphatók, ugyanott részletes programmok is.

Benczur Gyula arany érme. A protektori nagy arany érem, melylyel a bécsi műcsarnok kiállításában Benczur Gyulát mint arczképfestőt tüntették ki, a napokban érkezett meg Budapestre. A bécsi művészegylet e legnagyobb kitüntetését Benczur a gr. Károlyi Gyula arczképével nyerte el, melyet lapunk is bemutatott. Benczur kitüntetését nagyon emeli, hogy ugyanakkor a hires Angelinek a királyról festett arczképe is ki volt állítva. Az érem harmincz aranyat nyom és pompás művű, a bécsi művészegyesület protektorának, Károly Lajos főherczegnek domboru arczképével. A kitüntetés Benczur Gyulához a főherczegnek egy igen hizelgő levele kiséretében jött. E sajátkezü levélben azt mondja a főherczeg, hogy az általa alapitott nagy éremnek a jury által történt odaitéléséhez annyival inkább örömmel járult, mert a kimagasló becsü képben magának is több izben volt alkalma gyönyörködni. Kifejezi a főherczeg a levélben azt az óhajtását is, hogy a művész a bécsi kiállitást máskor is fel fogja keresni alkotásaival.

A kolozsvári főtemplom, egyike legszebb műemlékeinknek, dísztelen bódékkal van körülvéve. Most ezek helyett bérházakat akarnak épiteni, a mi a

vett eljárása fölötti ingerültség adhatta meg azután a további lökést a zavargások ismétlődésére. Az egyetemi ifjuság már az e hó 7-iki tüntetések után elhatározta, hogy nem fog részt venni az utczai csoportosulásokban s tartózkodik minden tüntetéstől. A rendőrség két izben falragaszok utján is intette a közönséget a csoportosulásoktól, a demonstrációktól való tartózkodásra. Mégis az esti órák beálltával a város bizonyos pontjain meg-megujultak a csoportosulások, ismétlődtek a legsajnálatraméltóbb jelenetek, fájdalom véres jelenetek is. A Kalvin-tér, továbbá a muzeumtól a nemzeti szinházig eső útvonal (e tájon van a múzeummal szemben Janszky tábornok lakása), főkép pedig a kerepesi-út minden estén állandó színhelyűl szolgáltak a legzajosabb mozgalmaknak, melyekkel szemközt a rendőrségnek már nem volt ereje és e hó 8-ikán és a következő estén a katonaságot is igénybe kellett venni. A politikai okok, melyek a demonstrációkat előidézték, ez idő alatt legkevésbbé sem élesbedtek, jelentőségükben épen nem növekedtek s a tüntetéseknek sem volt határozott iránya. Tömegek gyültek össze, az utolsó napok alatt hangoztatott neveket ujra fölkapták, harsogtatták, s a tömeg perczről perczre nőtt, farkasszemet nézve a rendőrséggel, a katonasággal, mely a demonstrációk szinhelyének utjait elállta ugyan, de a tömeg szaporodását nem tudta megakadályozni. A szétoszlásra történt felszólításokra nem hallgatott senki, megvárták, hogy a lovas rendőrök oda ugrassanak kivont karddal, a katonaság feltűzze szuronyát. Akkor aztán roppant zűrzavarban menekült a sokaság, a merre csak tudott. E hó 8-ikán a kerepesi-ut sarkánál a rendőrséget kövekkel fogadták, a katonaságra is röpítettek köveket. Zsámboky János rendőrt késsel vállon szurták a nemzeti szinház előtt, s mély sebbel vitték a kórházba. Még négy rendőr sebesült meg ez estén. A tüntetők közül is bizonyára többen szenvedtek a puskatustól, kardlaptól sérüléseket, zuzódásokat. Befogtak harmincznál többet. A szétrebbent csőcselék a kerepesi-uton végig és a mellékutczákban garázdálkodáshoz kezdett. Sorba beverte a gázlámpákat és az ablakokat. Ily sors érte a képviselőház ablakait is. A junius 9-ki estén nem gomolygott oly nagy tömeg az utczákon, de véresebb események szülője lett. A rendőrség elhatározva, hogy nem tűri tovább a kihágásokat, a katonaság segitsége mellett a legnagyobb szigorral lépett föl. A kerepesi-ut torkolatánál, továbbá a Rókus-kórháznál és a központi indóháznál rendőrség és katonaság vegyesen állt föl. A város egyéb pontjain is rendőrök és katonák foglaltak állást. A tömeget, a kerepesi uton két helyen, a muzeum-körúton két helyen, a Károly-körúton két helyen és a hatvani-utczán kürt rivalgás közben három helyen, három izben szólította fel Chudy rendőrkapitány a szétoszlásra, de csak gunyolódó kiáltozás lett az eredmény. A kerepesi-ut és hatvani-utcza közti téren a katonaságot vezénylő százados ismételte a felszólítást, s aztán feltüzette a szuronyokat és rohamot vezényelt. A nép megfutott, de a mint a katonaság tovább nyomult, ismét visszafoglalta előbbi helyét. Legerősebben állt a tömeg a műegyetem előtt. Itt *Potoczky* Mátyás hivatalnokot, ki Budára akart haza térni, fején sulyosan megsebesitették; itt sebesült meg *Kontsek* József szabó is. Két huszár elbukott lovával, s mindketten zúzódásokat szenvedtek. *Petrák* János nevű nyomdászt a Légrády-nyomdából a nemzeti szinház előtt leszúrták hátulról s a szurony mellén jött ki. Bevitték a Rókusba, hol az orvosok a sebet azonnal halálosnak találták. Ezek a nagyobb sebesülések. A gázgyár körül is állt katonaság, mert attól tartottak, hogy a csőcselék a gázgyárt megrohanja, a gázvilágitást kioltja és a sötétben fog garázdálkodni, de itt semmi sem történt. Még a

fordult tehát, egymást gázolva és rémüldözve. A katonai kordon mind szükebbre húzódott körültök. A nemzeti színház előtt irtóztatós volt a kavargás. Lehetett legalább 2000 ember igy körülfogva. Rohamot azonban nem intéztek ellenük. Splényi báró hirtelen szemlét tart a többi rendőrtisztviselőkkel, a nőket, a tiszteségesebb külsejű embereket kibocsátja a kelepczéből. E megrostálás után aztán az egész tömeget a katonaság beszorítja a hatvani utczába, onnan pedig be a rendőrségi épületbe, a hol ujra megkezdődött a vizitáczió. Tizenként vették elő a nagy csoportot, hirtelen kihallgatták, hogy kicsoda. Elbocsátottak eleget, de körülbelül *hatszázat* ott tartottak éjjelre, s ezek nagy részét mint a zavargások résztvevőit és rendezőit alkalmasint csak az ünnepek után bocsátják ki. Ez a nagy fogás le is hűtötte mindjárt a zavargások hevét. Az utczák elcsöndesültek. Mindenki óhajtja, hogy térjen is vissza már a nyugalom, mert napok óta estenkint lehetetlen az utczákon járni veszély nélkül, s az üzlettulajdonosok, kiknek korán be kellett zárni a boltokat, sok kárt szenvedtek.

A bajor király. A régóta emlegetett válság e hó 10-ikén bekövetkezett Bajorországban. *II. Lajos* király már régebben képtelen az uralkodás teendőit vinni, minisztereivel nem is érintkezett, s a legutóbbi napokban az elmebaj a legfeltünőbb alakban jelentkezett nála. Testvére, Ottó herczeg, ugyane bajban szenved már régebben. Igy a kormányzás teendői a legközelebbi rokont, *Luitpold* herczeget illetik, a király nagybátyját, ki 1821-ben született. Luitpold herczeg e hó 10-ikén vette át a regensséget, s a miniszterek aláirásával proklamácziót intézett a bajor néphez, mely tudtul adta a király sulyos betegségét, s hivatkozva Ottó herczeg betegségére, valamint arra, hogy a király nem intézkedhetik a regensségről, a legmélyebb fájdalomtól eltelve, közhirré teszi, hogy a szomoru események ráhárítják a kormányzást. Egyszersmind junius 15-ikére az országgyülést egybehívja.

A küldöttség, mely előtte való nap a királyhoz ment Hohenschwangauba, a kastélyt megszállva találta. A csendőrök engedelmeskedtek a király parancsának, hogy senkit se bocsássanak be. A küldöttségben orvosok és betegápolók is voltak. Münchenben mindenféle hirek keringenek a királyról, többi közt az is, hogy Tirolba menekült. II. Lajos király 1845. aug. 25-ikén született, tehát 41 éves. 1864. márcz. 10-ikén lépett a trónra. Egész életében sok különczködést tanusított.

Ellinger Ede, az ismert jeles budapesti fényképész, ki egyebek közt a m. tud. akadémia, a képviselőház és felsőház tagjairól, s a közélet más nevezetességeiről oly sikerült fényképeket és gyüjteményes albumokat készített, legujabban a váczi utcza szomszédságában fekvő régi pósta-utcza 7. számú házában dísztes műtermet épített és rendezett be, s most itt folytatja működését. Maga a ház berendezése, s a fénykép kirakatai érdemesek a megtekintésre.

A mezőhegyesi méntelepet e hó 8-án nagy veszély fenyegette. A villám becsapott az épületbe, a mely csakhamar tüzet fogott, s csak Gluzek igazgató intézkedésének köszönhető, hogy a nagyobb veszélyt elhárítani sikerült.

Gyermekjátékok kiállítását tervezi augusztusra a nagy-kanizsai kisdednevelő egylet a hazai ipar előmozdítása szempontjából s ezért csak a hazában készült tárgyakat fogad el. Az egylet elnöke Vidor Samuné szül. gelsei Guttman Hedvig asszony.

LEVÉL A TRÓNÖRÖKÖS REGGELIJÉRŐL.

«Ezt a kevés apróságot pedig küldje el nevemben a keresztleányának!» szólt a fenség, egy papircsomagot nyujtva át.

«Melyiknek parancsolja fenséged, — mert én sokkal dicsekedhetem.»

«No hát annak a kis czédának, a ki adventtől bőjtig a jégen lakik.»

«A ki tizenkét fej kendert font fel a farsangban?»

«Igen; és öt pár czipőt szaggatott el ugyanezen idő alatt.»

«És a ki olyan szép kenyereket süt?»

«Igen; a ki úgy kerüli a zongora-iskolát.»

«És a kinek az a szép fekete kabátja van?»

«Igen; de a melyet csak akkor ölt fel, ha nagy szél fú, hogy a piros atlasz-béllés néha fellebbenjen .... Gondolom Ilonka a neve.»

«Alázatos kis szolgálója Fenségednek, nekem pedig évről-évre nagyobb aggodalmam, mert semmi háziszerrel nem lehet engedelmességre bírni a nagy bodri haját.

«Mondja meg neki, hogy az engedelmesség a leányi hajnak legfőbb ékessége .....»

Tehát legfelsőbb parancsra küldöm neked ezeket a czukrocskákat.

Mivel pedig olyan kiváncsi vagy, hogy azt is szeretnéd tudni, mit beszélt velem ő fensége, tehát olvasd át a fentebbieket. Ebből láthatod, hogy a te korcsolyád és tánczos mivoltod rossz híre, minden ellenkező informáczióim mellett is, — felszállt egész a királyi udvarig, és ott úgy beszélnek róla, mint a hadikészülődésekről.

Hiába rázod a borzast; mert ő fensége szórul-szóra ezeket mondotta *volna*, ha egyáltalában lett volna tudomása akármiféle kis Ilonkákról, és azoknak piros béllésű kabátkáikról, melyeknek csak az az egy hibájuk, hogy nem lehet kifordítva viselni. No, de ez nem a kabát hibája, hanem a divaté.

De hát nem kell mindjárt megijedni; egy szó sem volt rólad. Ezeket a czukrocskákat is nem ő fensége küldi, hanem csak a keresztapád. Ő is csak úgy csente. Mert ez is az udvari etiquettehez tartozik, hogy mikor a Pommery-t kezdik töltögetni, hát akkor kiki tartozik megemlékezni a keresztleányairól. Én megvallom, eleinte szemérmesen vetegettem az ujjaimon: csenjek, ne csenjek? De mikor tapasztaltam, hogy olyan nyugodt, komoly alakok, mint Hadzsics Antal, s érdemekben megőszült férfiak, mint Szilágyi Sándor és Szabó Károly párosával szakítják az ezüst rostély virágát, sőt, ahol ni! már a mellettem ülő lelki atya palásttal fedett kezei sem tiszták a ragadománytól, — egy gondolat arra a csúfolódó kis szájra, melyet Ilonkának neveznek .... és elkövettem a bűnt a kapcsolatosan csatolt czifraruhás nyalánkságok alakjában.

Ilonka! Mikor te ezeket megkapod, ide is látom, hogyan húzod össze azokat a gyilkos szemeidet, hogy adjak számot róla, hol jártam, miben jártam, a mult vasárnap.

Hát ott jártam, a hol a madár sem jár.

Legalább az ilyen szegény csicsergő madarak, a kiket a természethistória *éneklőknek* is nevez, bizonyosan nem jártak még ott, ha csak úgy nem tévedtek oda.

A *királyfinál* voltunk ebéden. Igaz, hogy nem a maga házában, de lettünk volna bár a bükkös erdőszélben, ott is a királyfi házában és a királyfi vendégei lettünk volna.

Az ujságok sokat irnak ma-napság a trónörökösökről, kiknek különböző országokban különböző nevük van. Az angol walesi herczegnek, a franczia dauphinnek, a spanyol infansnak nevezi. De micsodák ezek a czimek a mienkéhez képest. *Királyfi!* A mi királyunk fia! A trónörökös csak a trónt örökli. De a királyfi nem csak örököse, hanem fia is a mi királyunknak.

Gondolj csak vissza arra az ezer esztendőre, melyet ez a mi szegény kis országunk átélt. Egyket király, — kikre szeretetből minden szépet ráhagyott a hálás hagyomány — álruhában járja be országát, titkon, s lesz hősévé édes kalandnak, vagy eszközévé rövid igazságnak; de királyfi nyomára sehol sem vezet sem monda, sem történet, vagy ha ilyenre bukkanunk, az bujdosó nyoma.

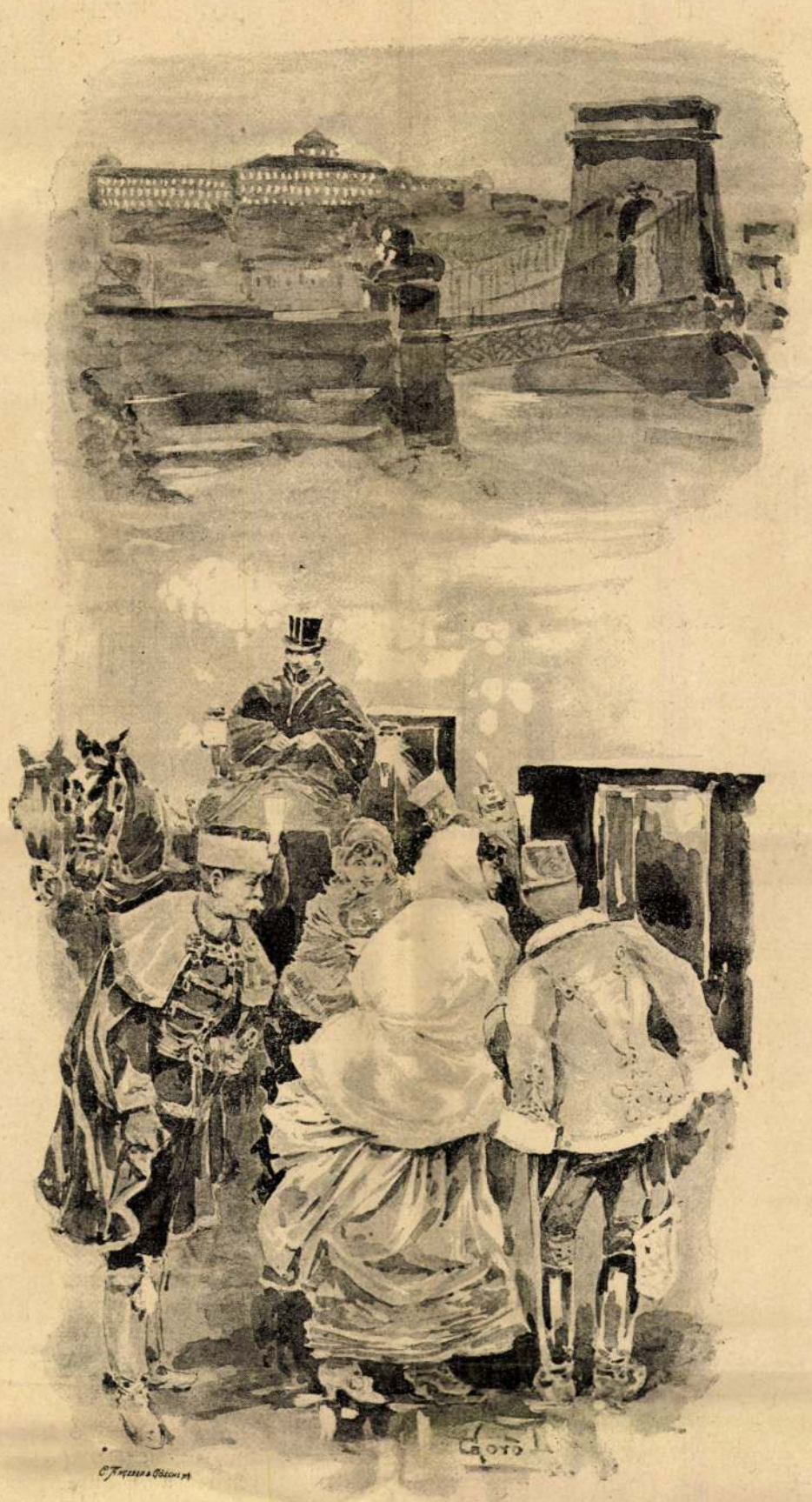

BÁL A KIRÁLYI VÁRPALOTÁBAN.

Első eset az, hogy a magyar király fia, atyja akaratából és maga szivétől vezérelve, bejárja a maga szép országát, még pedig nem is egyszer, — hogy aztán elvesse a gondját, hanem ujra meg ujra útra kél és megy látni, hallani. Alkalmazza magán az ős törvényt: *ismerd meg magadat;* s hogy ezt valósítsa, ismerni akarja azt, a mi vele egy: az országot, a nemzetet.

Ma vadászaton, holnap katonai szemlén; ma kiállításon, holnap művészi értekezleten; ma gazdasági gyűlésen, holnap az akadémiában; ma lóversenyen, holnap leégett városok falai építésénél ... sehol sem csupán trónörökös, hanem királyfi mindenütt!

Micsoda napfény fogja beragyogni azt az országot, a melyre ilyen hajnal lövelli biborát!

Előbb csak a magas havas ormokat aranyozza meg. Azután a sziklák fördenek fényében. Majd a fenyvesek, a bükkök, a cser-erdők köszöntik harmatozva érkezését. De, ha egyszer a bokrok, a völgyek, a patakok fölmelegszenek ettől a sugártól: az lesz az élet, az lesz az ének, az lesz a tavasz!

Most egy ilyen csalitba lép. Csalit, melyben királyfi nem járt még soha. Nem, még nagy úr sem; és ha járt, többnyire csak űzötten, vagy tapodni járt. Ez a csalit egy csoport magyar iró, annak sem mind a nevesebbje. A lant teljesen hiányzik, egyedül Bartalus jelent meg egy kobozzal; a többiek Clio cselédei. Egészen fekete sereg, minden szines tollazat nélkül. Az irodalom földmívelői, kik közt az arisztokrácziát a festők képezik. Ej! ki szégyelné itt a maga mesterségét, midőn a királyfi munkatársának nevezi, s a népélet szerény rajzolójának ép oly kegygyel nyujtja kezét, mint fogja nyujtani valamikor, diadalmas ütközet után, bármelyik becsületes bajnokának.

Azután korcsolyázzon végig megint az a te kis szeleverdi fejed azon az ezer esztendős jégen, a mit magyar történetnek neveznek és keressen nekem egy királyfit, a ki magyarul beszél! V-ik István kis fián innen csak igen kevésnek ajkain foly az a méz, a mit magyar szónak hívnak. Annyi század óta, arról az Olympusról, a mit magyar trónnak neveznek, most először hull alá ez a permeteg, halkan, de tisztán, gyorsan, de szabatosan és zengve permetez, mint a májusi eső, melynek minden cseppjét eliszsza az a föld, a mit szívnek mondanak.

Állj a tükör elé, Ilonkám, — vagy ne, ne, azt még sem tanácslom; állj meg a kis asztalod mellett és szavald el szépen a mit szoktál:

Jertek elő, jertek, jertek,
Négy apátlan árva gyermek,
Hadd szegek most a kenyérből...

Szavald el ezt, de ne azzal a nagy élénkséggel, a mire a nevelőintézetben szoktattak, hanem nyugodt halk lejtéssel, a minővel a szalonokban szoktak szólani: akkor meghallod a királyfi szavát.

Azután vedd elő a «*Segitség*»-album diszkiadását, ott találod megszólalásig hű arczképét, képzeld ezt az arczképet egy, a középnél valamivel magasabb, karcsú, vállas, szép kék szemü fiatal férfivá elevenedni, a mint buszátábornoki egyenruhában Bombelles gróf és Giesel báró kiséretében belép; lelkes, magyarosan hangos éljenzéssel fogadtatva, Haynald bibornokkal, s a közelebb álló már ismert férfiakkal kezet fog, azután Jókai által bemutattatja magának az egész barna koszorut, egy kézszorítással a hódolatot szeretetté varázsolja, — olyan nagy, és mégis úgy befér a szivbe, mintha mindig ott lakott volna, — és előtted áll a *királyfi!*

Azután képzeld ezt az alakot, kezében egy pohár pommery-vel az asztalnál felemelkedni, a mint egy jó magyar áldomással üdvözölvén munkatársait, felköszönti a legelső magyar embert, a magyar nép atyját, a ki neki is atyja és királya: s előtted áll *a XIX. századbeli királyfi*, a ki a munka érczvesszejét és a tudomány olaj-lombját is felveszi klenodiumai közé. De ezt a gondolatot sokkal szebben fejezte ki Haynald bibornok, kinek áldomását alább megolvashatod.* Meg is

* A bibornok áldomásának alapeszméje ez volt: *Ismerd meg magadat.* Alkalmilag megemlítjük Kocsi Sebestyén Gábornak, a tudós latinistának azt a chronostichonját, melyet ő fensége születésekor készített. Ő ezen egy sorból: Incipe parve puer risu cognoscere matrem (kezdd ismerni kicsiny gyermek mosolyoddal anyádat) mintegy kétszázra menő anagrammát alkotott.

RUMPLER RAJZA RUDOLF TRÓNÖRÖKÖS EGYIK CZIKKÉHEZ.

kell olvasnod, és végső szavait ismételned; különben a czukrokat visszaveszem tőled.

Azután képzeld ezt az alakot, a mint a lakoma végével *cercle*-t tart; és előtted áll a *magyar királyfi*. Az a királyfi, a kiről ti meséltek odalenn, a ki megjelen itt is, ott is ismeretlenül, — kikérdezi a szegény ember baját, megvigasztalja, s csak mikor távozott, tudják meg, hogy ki volt. Magyar királyfi volt. Rám legalább ezt a hatást tette, midőn tapasztaltam, hogy az ő *cercle*-je valóban több mint puszta etiquette. Az ebéd előtti bemutatást senkire sem kellett ismételni. Ő fensége mindenki elé úgy lépett, mint ismerőshöz, s teljes tájékozottsággal szólt mindenkivel a fölvett tárgyról. Ha kiváncsi vagy rá, közlök egy részletet ő fensége társalgásából.

«Budapesten lakik ön?»

«Nem, fenség, a Kunságban, a szabadkai vonalon.»

«A szabadkai vonalon, tehát távol Gödöllőtől?»

«Igen fenség.»

«Mit ir ön vállalatunkba?»

«A magyar népszokásokról és a Jász-kunságról.»

«Városa lakosai tisztán magyarok?»

«Igen, fenség, kunok.»

«És a kunoknak nem volt ősi saját nyelvök?»

«Én úgy tartom, nem volt; noha a szakemberek nagy többsége az ellenkezőt vitatja.»

«De nemi eltérés mégis lehet?»

«Csupán tájszólási, a minő sok van az országban.»

«Igen, mint az erdélyi, melyet Görgény körül hallottam. Azt én szépnek tartom.»

«Szebb, mint a mienk, fenség. A kis-kunok erősen használják az *ö* hangot.»

«Szorgalmasok és munkásak?»

«Igen, fenség; kitartó, munkás és erős, főként a fiatalabbja. Az idősebbje már könnyit magán.»

«Az természetes és helyes is.»

Azután Hadzsics Antalhoz fordult, kivel — és pedig a nélkül, hogy ujra bemutattatta volna, — a szerb irodalmi viszonyokról beszélt.

Igy sorban mindenkivel, senkit sem mellőzvén, és mindenkinek szivében örökre ott hagyván fenséges magát, a magyar királyfit.

A *cercle* végeztével a társaság kiválóbb tagjai, és a néhány pillanatra visszamaradtak éljenzései kiséretében eltávozott. Ez az éljenzés pedig nem holmi *háromszoros «hoch»* volt, hanem olyan magyaros nyilatkozata a lelkesülésnek, a minő a májusi esőt szokta követni a szivárványos fellegből. Fény nevére, áldás életére! Ismételd te is!

*

De látom, neked még mindez nem elég. Fehér kötőt kötve és csipőre tett kézzel azt kérded: Hát az ebéd mi volt? Feleletül itt küldöm ezt a kis arany szegélyzetű és monogrammu menu-t; egyúttal ismervén a te nevelő-beli franciaságodat, le is fordítom, nehogy azt gondold, hogy a királyok asztalán egyéb sincs marczipánnál. Az első fogás, igaz, hogy osztriga volt, de a magyar ember ennek is neki bátorodik, főként, ha Törs Kálmán neki bíztatja. El ne áruld senkinek, hogy osztrigát evett, mert képviselőségébe kerülhet neki. A második fogás egészen neked való finom pogácsa-pástétom volt. A harmadik lazaczóriás; a negyedik vesepecsenye, az ötödik fáczán és kappan sült; a hatodik ismét neked való. — édes anyádnak a szive fájdulna rá: görög-dinnyeszeletek, kajszi- és őszi-baraczkok. Ez utóbbiak egyikét neked szántam, de Mikszáth Kálmán barbár kése ketté hasította, hogy a piros magvából forma szerint csepegett a vér. Akkor vettem észre, hogy dinnye es baraczkok — fagylalt volt. Ne sirasd, úgy sem lehetett volna zsebre dugni. Azután azok a bizonyos czukorkák, azután gyümölcsök, sajt, kávé, chartreuse és cognac. A borokat nem fordítom le, mert azok úgy sem érdekelnek téged, de meg édes apádat sem akarom bosszantani. — Nem neki való dolog az.

Végre szeretnéd tudni, kik voltak a hivatalosak? Azt sem sajnálom tőled, sőt neveiket versbe foglalom, hogy könnyebben megtanuld. Majd kikérdezem tőled, ha ellátogatsz hozzánk.

Fejedelem kettő települt a *király fia* mellé:
Jókai és *Haynald*. Ez jobbján, balfelől ült *az*.
Bécs deli magzati ott: a domboru homloku *Weilen*,
Bombelles s *Giesel*, daliás követői uroknak.
A magyarok rendén *Fraknóit*, *Berzeviczyt* lásd,
Harkányit, *Hegedüst*, *Hunfalvyt*, s véle *Lukácsot*,
Tormayt, és *Keletit*, *Szalayt*, *Molnárt Salamonnal*.
Bartalus, és *Pauler*, *Törs Kálmán*, ifju *Wekerle*,
Erdély sarja *Bedő*, Békés tudóssa *Zsilinszky*,
Hadzsics a szerb koszorús, *Mikszáth*, a palócz szemefénye,
Hoitsy, *Szabó József*, föld és ég megfigyelői,
Múlt nyomozója *Szabó Károly*, s múlt őre *Szilágyi*.
Roskovics és *Rauscher*, *Vágócal*, *Feszty*, *Morelli*,
Benczúr képeket ir. Negyvenre teszik ki a számot
Révay, *Péchy*, *Király*, *Nagy Miklós*, *Baksay Sándor*.

A KIRÁLYI UDVAR BUDAPESTEN.

A királyi családnak Budapestre érkezése a magyar főváros életét egészen fölvillanyozta, s ilyenkor látszik meg igazán az a nagy fölélénkitő erő, melyet a fejedelmi udvarok gyakorolnak egy városra, a hol hosszabb ideig tartózkodnak, hát még a hol állandóan székelnek. Az élet minden rétege megérzi az udvar jelenlétét, s főkép érezhetővé vált most, mikor a királyi udvar egész fényében jelent meg, egymást érték az ünnepélyek, s az arisztokrata körök és főuri családok termei is fölnyiltak, hogy vendégül fogadhassák a trónörökös-párt, mely engedte igénybe vétetni magát minden nap, s itt időzésök alatt alig pihentek.

Az udvar nagy kisérettel érkezett meg, s ő felségök környezetéhez tartozott több herczegi vendég is, Lipót Salvator főherczeg, Thurn-Taxis herczeg. A trónörökös-pár udvari személyzete is számos. A budai királyi lakról ujra bebizonyult, hogy nagyon szűk ily fényes udvar számára, mely Európa egyik leggazdagabb udvara. A királyi pár, Mária Valéria főherczegnő udvari személyzetét is alig lehet elhelyezni, s a trónörökös-párnak csak ideiglenesen tudnak szállást berendezni. Az udvari személyzet nagy része igy is a melléképületekben van elhelyezve a palota körül és lent a kert alatti új házakban. Ez volt oka, hogy a trónörökös nem a királyi lakban rendezte a lakomát irodalmi vállalata dolgozótársainak, hanem egy vendéglőben.

A királyi pár, mióta megérkezett, alig hagyta el a palotát. A király egyszer Gödöllőre ment vadászatra, csütörtökön pedig általános kihallgatást adott. A királyné a várkertben szokott napközben sétát tenni. Mária Valéria főherczegnő egyik délután a városligetbe tett kirándulást, a hol a korcsolyacsarnokot szemlélte meg. De azért a királyi palotában is pezsgő élet van. Az udvari bált követte Mária Valéria főherczegnő bálja, azután az udvari ebéd. Miniszterekét, egyes méltóságokat minden nap fogad ő felsége, ki a nap legnagyobb részében állami ügyekkel van elfoglalva.

A trónörökös-pár öt napot töltött Budapesten, minden este részt vettek egy-egy fényes bálban, s úgy mutatták, hogy jól érzik magokat. Voltak nyilvános bálon az operaszinházban, hol az erdélyi közművelődési egyesület javára rendeztek nagy estélyt, melyen hogy a trónörökös-pár is megjelent, bizonyára erkölcsi sulylyal bir az egylet mellett, melynek törekvéseit czélzatosságból némelyek annyira félremagyarázták. Voltak főúri család estélyén, gr. Csekonics Jánosnénál; megjelentek a nemzeti kaszinó bálján, honnan csak reggeli 8 órakor távoztak. Látogatással tüntették ki gr. Károlyi István házát, viszonozva gr. Károlyi vendégszerető figyelmét, melyet a trónörökös iránt nagy-károlyi időzése alatt tanusított.

Egyik emlékezetes mozzanat a trónörökös budapesti időzéséből az «Osztrák-Magyar Monarchia irásban és képben» szerkesztőségével tartott tanácskozása, az irók és művészek közt töltött órái, melyek a tudományok és művészetek iránti meleg vonzalmáról és emelkedett gondolkozásáról tanuskodnak. Egyszerü irók és művészek eddig csak kivételesen, különös kegy által közeledhettek a trónhoz. Rudolf trónörökös órákat töltött köztük.

Ő fenségök, a trónörökös-pár e hó 15-ikén reggel utazott vissza Bécsbe. A királyi udvar hat hetet tölt Budapesten.

Az Osztrák-Magyar Monarchia Irásban és Képben czimű munka szerkesztő- és felügyelő-bizottsága febr. 11-ikén délelőtt 10 órakor tartott ülést Rudolf trónörökös elnöklete alatt a budai várpalotában a trónörökös lakosztályának nagy termében. Jelen voltak az ülésen: *Haynald* Lajos bibornok-érsek, *Jókai* Mór, *Weilen* József, a német kiadás szerkesztője, *Hunfalvy* János, *Wekerle* Sándor, *Harkányi* Frigyes, *Hegedüs* Sándor, *Péchy* Imre, *Benczur* Gyula, *Keleti* Gusztáv, *Szalay* Imre, *Pauler* Gyula, *Nagy* Miklós.

Rudolf trónörökös megnyitván az ülést, *Jókai* Mór előterjesztette a szerkesztőség jelentését az eddigi munkálatokról. A jelentés a következőket tartalmazza:

RUDOLF TRÓNÖRÖKÖS FŐHERCZEG Ő cs. és kir. Fenségének az a szép és nagy gondolata, hogy az Osztrák-Magyar monarchia országainak és népeinek ismertető leirása végett egy olyan irodalmi vállalat létesittessék, mely magyar és német nyelven, de azonos tartalommal kiadva, hű tükre legyen a monarchia jelenkorának, s egyszersmind a lehető legszélesebb körökig elterjedhető népkönyvvé válhassék, részben máris testet öltött, részben pedig a fokozatos megvalósulás biztos utján van. A nagy mű kiadása, 1885. év decz. 1-én indult meg a *Bevezető kötet* I. füzetével, s e kötettel egyidejüleg *Bécs és Alsó-Ausztria kötetének* és *Magyarország I. kötetének* füzetei váltakozva jelentek meg. *Rudolf* trónörökös tollából mind a három kötetben jelentek meg dolgozatok.

A **Bevezető kötet** tartalmának részint előállításánál, részint sajtó alá rendezésénél magyar részről közreműködtek: *Jókai* Mór mint a magyar kiadás szerkesztője, *dr. Haynald* Lajos bibornokérsek, *Hunfalvy* János, *Hunfalvy* Pál, *Szabó* József, *Hampel* József, *Heller* Ágost, *Kanitz* Ágost, *Paszlavszky* József, *Kiss* Áron, *Acsády* Ignácz, *Törs* Kálmán, *Király* Pál mint rendes munkatárs, *Nagy* Miklós mint a magyar kiadás másod szerkesztője.

A «**Bécs és Alsó-Ausztria**» czimű kötetből eddig 20 füzet jelent meg. E Bécsben, német nyelven szerkesztett kötet magyarra tételénél közreműködtek: *Jókai* Mór mint a magyar kiadás szerkesztője; — *Acsády* Ignácz, *Heltai* Ferencz, *Kaas* Ivor báró, *Lehr* Albert, *Pasteiner* Gyula, *Paszlavszky* József, *Rákosi* Jenő, *Simonyi* Jenő, *Törs* Kálmán, *Volf* György egyes czikkek fordításával és átdolgozásával; továbbá *Bartalus* István, *Gyertyánffy* István, *Frecskay* János, *Hampel* József, *Heinrich* Gusztáv, *Hunfalvy* János, *Kautz* Gyula, *Paszlavszky* József, *Váczy* János szakjokba vágó czikkek fordításainak átvizsgálásával; *Király* Pál és *Nagy* Miklós.

Magyarország lejrásának I. kötetéből eddig 14 füzet jelent meg, de az e kötetre szánt czikkek mind készen vannak s egy-két hónap mulva sajtó alá adhatók az első kötet hátra levő füzetei is és a kiszabott időben megjelenhetnek. E kötetnek tartalma a következő: 1. Bevezetés, *Rudolf* trónörökös főherczeg Ő cs. és kir. fenségétől; 2. Földrajzi áttekintés *Hunfalvy* Jánostól. 3. Magyarország története rövid, tömör előadásban *Pulszky* Ferencz, *Szabó* Károly, *Csánki* Dezső, *Pauler* Gyula és *Jókai* Mór tollából. (A történeti képek megszerzésében közreműködtek: a czikkek szerzőin kívül *Csontosi* Ján, *Czobor* Béla, *Fejérpataky* László, *Hampel* József, *Lanfranconi* Enea, *Marczali* Henrik, *Perlaky* Kálmán, *Pulszky* Károly, *Szalay* Imre, id. *Szinnyey* József, *Thallóczy* Lajos, *Thaly* Kálmán, *Torma* Károly, főleg pedig *Szilágyi* Sándor.) 4-ik szakasz a magyar nép általános jellemzése *Jókai* Mórtól, kit e czikksorozat összeállításában még *Imre* Sándor, *Baksay* Sándor és *Bartalus* István támogattak. 5-ik szakasz a *közgazdaság*, melynek szerzői *Tormay* Béla, *Molnár* István, *Törs* Kálmán, *Bedő* Albert, *Keleti* Károly, *Lukács* Béla. Magyarország leírásának első köteténél *Jókai* Mór mellett a következők vettek részt a szerkesztés munkájában: *Nagy* Miklós mint másodszerkesztő, *Király* Pál mint állandó munkatárs; továbbá szakjokba vágó czikkek átvizsgálásával: *Ballagi* Mór, *Fraknói* Vilmos, *Salamon* Ferencz, *Szilády* Áron, *Szilágyi* Sándor, *Torma* Károly, *Váczy* János; viszont a czikkirók esetről-esetre szintén részt vettek más czikkek átvizsgálásában. Ugyancsak e kötethez rajzokat adtak: *Klotild* főherczegnő ő cs. és kir. Fensége, *Agotha* Imre, *Barabás* Miklós, *Benczúr* Béla, *Benczúr* Gyula, *Dörre* Tivadar, *Feszty* Árpád, *Greguss* Imre, *Greguss* János, *Háry* Gyula, *Hollós* Károly, *Kimnach* László, *Keleti* Gusztáv, *Liezen-Mayer* Sándor, *Ligeti* Antal, *Mednyánszky* László báró, *Mészöly* Géza, *Nagy* Lázár, *Pataky* László, *Rauscher* Lajos, *Roskovics* Ignácz, *Tornay* Gyula, *Vastagh* György, *Vágó* Pál, *Wagner* Sándor és *Zichy* Mihály. Úgy a szerkesztőséget,

mint művészeinket az illusztrálás munkájában a művészi bizottság támogatta, melyben buzgó elnökein, *Keleti* Gusztávon és *Benczúr* Gyulán kívül a közelebb elhunyt *Mészöly* Géza, továbbá *Péchy* Imre, *Pulszky* Károly, *Szalay* Imre, *Szilágyi* Sándor s mint jegyző *Szmrecsányi* Miklós működtek közre, s mely újabban a következő tagokkal egészíttetett ki: *Feszty* Árpád, *Roskovics* Ignácz és *Vágó* Pál. A fametszetű képeket az e végre fölállított műintézetben *Morelli* Gusztáv tanár vezetése alatt magyar művészek készítik. — Magyarország leírásának második kötetéhez már szintén készen van nemcsak a munkaterv, hanem a czikkek jelentékeny része is.

A jelentés után, mely helyeslőleg vétetett tudomásúl, bemutatták Magyarország I. kötetének még hátralevő három füzetét, melyek egy pár kép hijával már teljesen készek. Ezek közül az utolsó füzet, mely szines képmelléklettel jelen meg, julius 1-én adatik ki, s ez évben még három füzet fog megjelenni Magyarország leirásának 2-ik kötetéből. E második kötet tervrajzát a szerkesztőség részéről *Nagy* Miklós terjesztette elő és az végleg megállapíttatott. E kötethez egészben vagy részben már átadták dolgozataikat: *József* főherczeg, *Koburg Fülöp* herczeg, *Jókai* Mór, *Hunfalvy* János, *Pulszky* Ferencz, *Baksay* Sándor, *Hadzsics* Antal, *Hoitsy* Pál, *Zsilinszky* Mihály, *Márki* Sándor, *Szentkláray* Jenő, *Mikszáth* Kálmán, *Dékány* Mihály, *Várossy* Gyula, K. *Nagy* Sándor, *Tövölgyi* Titusz. Ujabban megbizattak egyes czikkek megirásával: *Ballagi* Aladár, *Géressy* Kálmán, *György* Aladár, *Havas* Sándor. A második kötetről szóló jelentés tárgyalásánál *Rudolf* trónörökös kijelentette, hogy Gödöllőről szóló czikkét nehány hét alatt átküldi a szerkesztőségnek. Ezután *Weilen* udvari tanácsos tett jelentést az ujabban elkészült osztrák füzetekről s előterjesztette a füzetek megjelenésének sorrendjét, a mint azt az osztrák és magyar szerkesztőség közösen megállapították. *Péchy*, a magyar államnyomda igazgatója, bemutatta a Bevezető kötet magyar kiadását kétféle kötésben s átnyujtotta a trónörökösnek az ő könyvtára számára készített, japáni papirra nyomott, rendkivüli diszszel kiállitott példányt. A trónörökös elismerését fejezte ki a mű kiállitása fölött. Végül *Keleti* Gusztáv mutatta be a magyar részbe ujabban elkészült rajzokat és metszeteket. *Rudolf* trónörökös ez alkalommal elismeréssel és megelégedéssel nyilatkozott a mindinkább tökéletesbedő magyar illusztrácziók és metszetek fölött, különös dicsérettel említve fel *Mészöly* Géza alföldi rajzát, mely az elhunyt művésznek utolsó műve, továbbá *Vágó* Pál alföldi táj- és genre-rajzait, *Feszty* Árpád, *Roskovics* Ignácz, *Greguss* János alföldi rajzait, *Rauscher* Lajosnak Temesvárról, *Dörre* Tivadarnak a dunai hajókról, *Mannheimernek* a délmagyarországi németekről és *Szirmaynak* a magyarországi szerbekről készített történeti és genre-rajzait stb. Különös érdeklődést keltettek *Klotild* főherczegnőnek az alcsuthi park egyes részeiről készített szép rajzai, melyek közül kettő már metszve is van. Végül az első magyar kötethez adandó szines rajz próbanyomatai mutattattak be, melyek *Feszty* Árpád rajzai után baranyamegyei magyar népviseletet tüntetnek fel. *Rudolf* trónörökös az ülést nehány szóval bezárván, még rövid ideig cerclet tartott és a jelenlevőkkel egyenkint néhány szivélyes szót váltott.

A trónörökös Jókaival és Weilennel a gyűlés előtt is hosszabb időig tanácskozott.

A bizottság tagjai közül: *Pulszky* Ferencz, *Berzeviczy* Albert, *Miskátovics* József és *Szilágyi* Sándor akadályozva voltak a megjelenésben és Jókai által kimentették magukat.

Az erdélyi közművelődési egyesület javára rendezett operaszinházi bálon jelent meg először a trónörökös-pár, e hó 10-ikén, mindjárt megérkezésük napjának estéjén. A bált a főuri körök rendezték, az operaszinháznak biztositván egy előadás jövedelmét. Az arisztokrata családok csaknem kivétel nélkül megjelentek s a közönség is oly nagy volt, hogy mozogni alig lehetett. A jótékony czélra tehát jelentékeny összeg marad, valamint annak a ténynek emléke, hogy a közművelődési egylet czéljai a legfelsőbb helyen is rokonszenves fogadtatásra találtak, a mi iránt egyébiránt kétség nem lehetett, mióta a király — kolozsvári időzése alatt — az egyesület küldöttségét fogadta és törekvéséhez sikert kivánt. A bál háziasszonya gr. *Károlyi* Istvánné, szül. Csekonics Margit grófnő volt. Az estélyen megjelent *Klotild* főherczegnő két leányával, a *Koburg* herczegi pár, a miniszterek, gr. *Andrássy* Gyula és általában a közélet számos kitünősége. A tánczteremmé alakított nézőtér izléssel volt ékitve, s a színpadon állítottak díszes emelvényt a trónörökös-párnak. *Rudolf* trónörökös nejével kevéssel 10 óra után jelent meg, a közönség riadó éljenzése közt. Először a kisebb udvari páholyban foglaltak helyet, honnan a bál festői képét végig nézve, nemsokára lementek a terembe, s a színpadon levő emelvényen foglaltak helyet, társalogva, s többeket megszólítással tüntetve ki. A tánczot érdeklődve szemlélték, s éjfélkor távoztak el a bálból. — Másnap a *trónörökös pár* özv. gr. *Csekonics* Jánosné (gr. Károlyi István anyósa) estélyén vett részt, s hajnalig maradt ott. *Mária Valéria* főherczegnő, *Klotild* főherczegnő leányaival a *Koburg* herczegi pár szintén részt vettek az estélyen.

Bál az udvarnál. Az e hó 12-ikén tartott udvari estély (hivatalosan «bál az udvarnál» és nem udvari bál, melyen minden rendlovag és tiszt megjelenhet, hanem olyan bál, melyen csak meghivott vendégek vehetnek részt) a legfényesebben füződött az udvari ünnepélyekhez, melyeket Budapesten az utóbbi években tartottak, sőt a meghivottak számát tekintve, fényesebb volt minden elődjénél. Különösen az arisztokrácziai körökből jelentek meg szokatlan nagy számban, ragyogó, csillogó toilettekben.

Már fél 7 órakor megkezdődött a vendégek felvonulása, melynek a lánczhidtól az egész Albrecht-úton végig, fel a várig, nagyszámu közönség volt szemlélője. A déli növényekkel gazdagon diszített nagy lépcsőn magyar testőrök állottak, kik mögött válogatott néző közönség foglalt helyet. A lépcsőfőn udvari fourirok fogadták a vendégeket. A nagy előteremben udvari méltóságok és hivatalnokok, valamint több pálczás úr tartózkodott. A különböző termek minden ajtóinál testőrök álltak kettesével. Az urak kivétel nélkül gazdag magyar diszben vagy egyenruhában előbb a nagy, de ily ünnepélyek számára sehogy sem eléggé tágas fehér márványteremben, előteremben gyűltek össze, a nőknek engedve az előlépést, kiket a pálczás urak a királyi lakosztályokhoz legközelebb fekvő nagy terem felső sarkába vezettek. A bálterem valóságos fénytengerben uszott; mint eddig mindig, most is csupán gyertyák égtek — és gazdagon és izléssel volt délszaki növényekkel diszítve. Mint pálczás urak működtek: Szapáry László gróf, Révay Simon báró, Széchenyi Lajos gróf, Vay Péter gróf és Szapáry Tibor gróf.

Nyolcz óra tájban mind nagyobb lett a járó-kelők hullámzása és rövid idő alatt nemcsak a tánczterem, hanem annak melléktermei is megteltek. Csupán a benyiló buffet és a nők számára fentartott theázóterem maradtak üresen. Kilenczedfél óráig mindig uj és uj vendégek érkeztek és mind több, az arisztokrácziához tartozó család gyűlt össze a két zenekar számára készített emelvény közelében.

A miniszterek, a papság kiváló tagjai, képviselők, köztük több függetlenségi párti is), főrendek katonai méltóságok, a miniszteriumok főbb hivatalnokai, a főváros polgármesterei stb. alkották a bál közönségét.

Kilencz óra előtt a királynénak bemutatandó hölgyek a tánczteremből szomszédos második belső terembe vezettettek, a hol Erzsébet királyasszony, a ki a királylyal, a trónörökös-párral és az egész udvarral kilencz órakor jelent itt meg, elsőben is rövid cerclet tartott.

Kilencz óra után Széchenyi Gyula gróf főajtónálló megadta a jelt, hogy az udvar közeledik. Rövid vártatva megjelentek: a *király* a *királyasszonynyal*, a *trónörökös* a *trónörökösnével*, *Lipót Salvator* főherczeg *Mária Valéria* főherczegnővel, *Ferencz Salvator* főherczeg *Klotild* főherczegasszonynyal, *Koburg Fülöp* herczeg *Mária Dorottya* főherczegnővel, *Thurn-Taxis* herczeg *Koburg Lujza* herczegnővel és *Auersperg Aglája* herczegnő.

A királyi pár az egész termen végig a terem másik végére ment, hol az egyik sarokban gazdagon diszített emelvény állt, melyen a királyné, Stefánia trónörökösnével, Klotild főherczegnővel és Koburg Lujza herczegnővel egy kereveten foglalt helyet. A *királyasszony* mindjárt cerclet tartott, *Andrássy* Gyuláné grófné által magához vezettetve a jelenlevő hölgyek legtöbbjét. A *király* a termen végig menve, üdvözölte *Tisza* Kálmán miniszterelnököt és aztán *Szapáry* Géza gróf előtt állott meg, kivel a keringő alatt élénken társalgott. *Rudolf* trónörökös e közben *Andrássy* Gyula grófhoz lépett, s vele hosszú időig beszélgetett. Azután a király Andrássy Gyula grófot szólította meg és hosszú ideig állt a terem közepén, élénk társalgásba merülve Andrássy Gyula gróffal, ugy, hogy a párok az első négyeshez csak a terem egyik felében állhattak fel.

A négyest 42 pár tánczolta; *Stefánia* trónörökösné *Salvator Lipót* főherczeggel és *Mária Valéria* főherczegnő *Salvator Ferencz* főherczeggel. A király ezalatt folyton társalgott, hosszabb ideig Henneberg altábornagygyal és Csáky Albin gróffal. Később Hohenlohe herczeg főudvarmester által több fiatal arisztokratát mutattatott be magának, kik most jelentek meg először az udvari bálon. A király *Delabarre* franczia főkonzult is kitüntette megszólításával; a négyes végével pedig átment a terem másik oldalára, folytatva a társalgást. Ezután a csárdást tánczolókat nézte. A következő polka tánczban Mária Valéria főherczegnő is élénk részt vett, magához parancsolva tánczosait: Szapáry Péter grófot és a két Szalvátor főherczeget.

A második négyes előtt a királyasszony elhagyta a termet. A második négyest 48 pár tánczolta. Stefánia trónörökösnő Szapáry Péter gróffal, Valéria főherczegnő Batthyány Lajos gróffal tánczolt. Négyes után — ½11 órakor — a hölgyek visszavonultak theára, mely a kék teremben volt két asztalon felszolgálva.

A király ez alatt folytatta a cerclet. Ezsébet királyasszony thea után visszavonult a belső termekbe.

A király több alantas tisztet is megszólított. Röviddel éjfél után az udvar visszavonult és ezzel a szép ünnepély véget ért.

A nemzeti kaszinó bálja. E hó 13-ikán a mágnás kaszinó rendezett fényes estélyt a trónörökös-pár tiszteletére, kik 11 órakor érkeztek meg. A trónörökös fogadtatása után elvegyült a jelenlevő főuri társaságba és társasággal töltötte idejét, élénk figyelemmel szemlélve a tánczolókat is, de maga nem tánczolt. A trónörökösné cerclet tartott és nagy kedvvel tánczolt. A trónöröksőpárral egy időben érkeztek még a bálra: Koburg Fülöp herczeg és neje, Lipót Salvator főherczeg, Ferencz Salvator toszkánai nagyherczeg, Turn-Taxis herczeg, valamint Hohenlohe-Schillingfürst herczeg első főudvarmester. A fejedelmi vendégek ott is vacsoráltak. A trónörökös-pár csak reggel távozott a mulatságból.

Mária Valéria főherczegnő bálja. A farsang utolsó napjának estéjén, e hó 14-ikén, a budai királyi lak termei ismét vendégeket fogadtak magokba. Mária Valeria főherczegnő bálja volt ekkor, melyre a főuri családok fiatal urait és hölgyeit hivták meg. A meghivottak jelmezekben jelent meg. Az estély 6 órakor kezdődött és éjfélig tartott.

A királyi palota márványterme — hol az udvari bált is tartották, — egész ligetté volt alakítva délszaki növényekkel. Hat óra 15 perczre volt kitűzve az első tánczkezdete, de már egy negyed hat órakor megkezdődött a meghivottak felvonulása. Kevéssel azután hogy az udvar megjelent, megkezdődött a tánczkeringővel. Magyar szövegü egyszerü tánczrendeket osztottak ki a tánczelőtt a vendégek közt, rajta a főherczegnő monogrammja és hátsó lapján e szavak: «Budapest 1888. február 14-dikén.» Három csárdás is volt. Berkes zenekara játszott; pontosan meg volt határozva minden tánczideje. A sok fényes jelmez, s fiatal hölgy eleven, életteljes képet nyujtott. Pontban 6 órakor a márvány-terem két oldalán felnyilottak az ajtók, s egyik felől ő felsége a király (tábornoki egyenruhában) és a királyné, Mária Valéria főherczegnő, Lipót Salvator, Ferencz Salvator főherczegek, Klotild főherczegasszony két leányával, a Koburg herczegi pár, Auersperg Aglája herczegnő, Thurn-Taxis herczeg stb. léptek a terembe, a másik oldalon pedig Rudolf trónörökös (dsidás-ezredesi egyenruhában) és Stefánia trónörökösné gyönyörü rózsaszínü kosztümben. Az udvar számára a terem jobb sarkában emelvényt állítottak fel, a mely szintén gyönyörü délszaki növény-csoportozatokkal volt körülvéve. Az udvar innen nézte végig a kitünő kedvvel folyt mulatságot. Keringővel kezdődött a tánczot. A füzértánczot gr. Teleki József rendezte. A négyesekben 60 pár vett részt. Az udvar a füzértáncz után téára visszavonult az ugynevezett kék terembe, a vendégek pedig a melléktermekben vacsorához ültek ezalatt. Fél tíz óra után folytatták a tánczot a csárdással, mely fél óráig tartott.

A TRÓNÖRÖKÖS IRODALMI LAKOMÁJA.

Rudolf trónörökös február 12-én az «Angol királynő» első emeleti termében az «Osztrák-Magyar Monarchia irásban» és képben munkatársai számára dejeunert adott. A villásreggelire negyvenen voltak meghiva.

Rudolf trónörökös főudvarmestere, Bombelles gr. kiséretében pontban déli 12 órakor érkezett az Angol királynőbe, hol a meghivottak, élükön *Haynald* bibornok-érsekkel és *Jókaival*, teljes számmal fogadták (csupán Pulszky Ferencz, Miskatovics József, a felügyelő bizottság horvát tagja, és Keleti Károly voltak akadályozva a megjelenésben, távollétüket Jókai által mentve ki.) A megjelenteket az elfogadó teremben, melyet délszaki növények között a király mellszobra diszített, *Jókai* mutatta be a trónörökösnek, mire megkezdődött a lakoma a földiszitett nagy ebédlőteremben, hol a főhely mögött a trónörökös szobra volt elhelyezve.

Az asztalfőn *Rudolf* trónörökös ült, jobbján Hay-

nald bibornok-érsek, balján Jókai Mór. A többi jelenvoltak névsorát itt adjuk:

Weilen József lovag udv. tanácsos, Wekerle Sándor államtitkár, Harkányi Frigyes orsz. képviselő, Lukács Béla államtitkár, Berzeviczy Albert államtitkár, Benczur Gyula, Hegedüs Sándor, Keleti Gusztáv, Fraknói Vilmos, Nagy Miklós, Péchy Imre, Hunfalvy Pál, Tormay Béla, Szabó Károly, Szalay Imre, Bedő Albert, Vágó Pál, Pauler Gyula, Szilágyi Sándor, Törs Kálmán, Salamon Ferencz, Mikszáth Kálmán, Baksay Sándor, Feszty Árpád, Rauscher Lajos, Szabó József, Hadzsics Antal, Hoitsy Pál, Morelli Gusztáv, Király Pál, Bartalus István, Zsilinszky Mihály, Roskovics Ignácz, Molnár István, Révai Mór, Bombelles gróf főudvarmester és Giesel báró, kapitány, ő fensége szárnysegéde.

A pezsgőnél *Rudolf* trónörökös felkelt és szónoki lendülettel a következő felköszöntőt mondta:

«Poharat emelek tisztelt munkatársaim jólétére s midőn köszönetet mondok fáradozásaikért, felhivom önöket, hogy koczintsanak velem nagy vállalatunk sikerére, mely imádott hazánk hirnevének és dicsőítésének van szentelve. Mindenekelőtt éltessük legkegyelmesebb urunkat, ki legmagasabb védnöke minden hazafiui működésnek. Éljen ő császári és apostoli királyi Felsége, szeretett királyunk!»

A trónörökös szavait, melyeket állva hallgatott végig az egész társaság, lelkes éljenzés kisérte, melynek szüntével *Haynald* bibornok-érsek emelt szót, a következőket mondván:

«Magasztos példákat követni, a mennyire csekély tehetségünk engedi, kötelességünk lévén, mi is ama lélekemelő szavak után, melyek ő cs. és kir. fenségének ihlett ajkairól hangzottak, nagy eszméket, nagy dolgokat akarunk éltetni, melyek nemzetünk jólétével és emelkedésével szoros összefüggésben vannak. De mindenekelőtt azon hódoló tiszteletünkben és szivbeli szeretetünkben élő fejedelemnek jóvoltáért akarunk hő kivánatokat mondani, kit fenséges háziurunk éltetett. Éltetjük a magyar királyt, kiről különösen a mai ünnepély alkalmából mondhatjuk, hogy a fiunak jelessége, az apának dicsősége. Azon apának, ki fönséges koronaherczeg urunkban oly fényes jelességü fiut nevelt, tanítva, vezetve, magasztos példával előtte fényeskedve, a boldogító uralma alatt álló nemzeteknek, ezek között — mert minket a magyar nemzet ügye érint legközelebb — kedves hazánknak, magyar nemzetünknek, melynek ő fensége azon jeles konczepcziója és kezdeményezése által, melyben csekély tehetségeinkkel közreműködni mindnyájan akarunk, oly jelentékeny, nagy szolgálatot tesz. — Mint a valódi életbölcseségnek alapját, már Plato filozófiája hangoztatta a hasznos, munkás, eredményes emberi életnek ezen alapintelmét: γνῶθι σεαυτόν, azaz ismerd magadat! És ez az, a mit a koronaherczeg ő fensége által kezdeményezett mű, az Osztrák-Magyar Monarchia irásban és képben hangoztasson minden lelkes magyarnak: Magyar, ismerd meg magadat! Ismerd meg, mily gyönyörü anyaföldnek vagy lakója, melyet Isten ritka kegyelmében teremtett és áldásokkal árasztott el az ő kedves népe számára. Becsüld meg ezen földet és légy méltó lakója. Magyar, ismerd meg, mily alkotmányos élet kebelében születtél, élsz és fogsz meghalni, melyet egy szent királynak áldásos keze alapított meg majdnem ezredév előtt; melyet őseid bölcsesége, hűsége, az ezer ellenségek között a harcztéren kiontott vére tartott fenn és biztosított számodra, s melyet te is szived, lelked egész szeretetével szolgálj, ha szükséges, véreddel megvédj, hogy óva legyenek ama szent érdekek, melyek kezdettől fogva vele szorosan összekötve, a te boldogságodra fentmaradtak és biztosítva lettek. — Magyar, γνῶθι σεαυτόν! Ismerd meg jelességedet, melyet Isten elérni engedett és igyekezzél azt előbbre vinni, magyar hazánknak és népe boldogságának és üdvösségének érdekében. — De magyar, γνῶθι σεαυτόν! Ismerd meg hibáidat is és épülj ki azokból. Ismerd meg tökéletlenségeidet és emelkedjél ki belőlük. Igy szól mindnyájunkhoz a hazánk földjét, közéletét és szokásait ismertető mű. A ki ezt kezdeményezte és a ki szerény hozzájárulásainkkal ezt létrehozni igyekszik, annak, ő cs. és kir. fensége, kedves háziurunknak, kivánjuk szivünk mélyéből. éljen Istentől erővel és malaszttal megáldva sokáig. Szeretett fejedelmünknek, királyi erényekben oly gazdag atyjának és minden fejedelmi és keresztény női jelességekben és diszességben fénylő anyjának, királyasszonyunknak örömére; magasztos szellemü és ritka jelességü főherczegi nejének és szép gyermekének boldogító körében, Istentől megáldva éljen!»

A reggeli után a társaság a trónörökössel az elfogadó terembe ment át, a hol ő fensége hosszabb ideig cerclet tartott.

Mindenekelőtt *Haynald* bibornokkal és *Jókai* Mórral beszélgetett a trónörökös, örömének adva kifejezést a fölött, hogy vendégeit ily kedélyes hangulatban látja együtt s azután sorra egyenkint a többi jelenlevőkkel. *Hunfalvy* Jánoshoz irodalmi munkássága felöl, jelesen egyetemes földrajzáról s a népismei műbe irt dolgozatokról intézett kérdéseket, *Fraknóival* Ipolyiról és a magyar sz. koronáról szóló nagy művéről, majd az akadémia közelebbi nagygyüléséről és — meleg kegyelettel — Rónay Jáczintról szólt. *Wekerle* Sándorhoz a pénzügyi állapotokról, *Szalay* Imréhez a budapesti muzeumi gyüjteményekről, *Bedő* Alberthez az erdészetről, *Hegedüs* Sándorhoz a delegácziók alatti müködéséről intézett kérdéseket. *Lukács* Bélával az erdélyi vidékek szépségéről, Görgényről és az ottani vadászatokról szólt, *Nagy* Miklóssal a II. magyar kötetre beérkezett dolgozatokról, majd Jókai bámulatosan sokoldalu és fáradhatlan irodalmi munkásságáról, *Mikszáth* Kálmánnal Szegedről szóló czikkéről és más irodalmi dolgozatairól, *Baksay* Sándorral, kit Jókai mint egyik legjobb beszélyirónkat mutatott be, a magyar népszokásokról és a Jászkunságról irt dolgozatáról, *Hadzsics* Antallal a szerb népről és irodalomról, fölemlítvén, hogy örömére szolgál, hogy a szerb irodalmi dolgozatokat ő is megértheti, mivel érti a szerb nyelvet is. *Keleti* Gusztávval a művészeti viszonyokról, *Vágó* Pállal a vállalat számára rajzolt alföldi illusztráczióiról, teljes elismerését fejezvén ki ugy ezek fölött, mint *Feszty* Árpádnak az I. magyar kötetbe készített szines rajza, s *Roskovics* Ignáczknak a bevezető kötetbe készített ajánlati lapja fölött is. *Benczúr* Gyulával a trónörökös, e kitünő művészünk által festendő arczképéről beszélt s e végett meghivta őt májusra Laxenburgba. A trónörökös sorra a többi jelenlevőket is kitüntette megszólításával és a szép irodalmi ünnepély délutáni 2 óra után ért véget, midőn is a trónörökös a budai várba tért vissza.

TUDOMÁNYKEDVELŐ URALKODÓK MAGYAR TÖRTÉNELMÜNKBEN.

Rudolf trónörökös főherczegnek a tudományok iránt való meleg érdeklődése s ifjú kora daczára már is hivatásszerünek bizonyult működése az irodalomban, valamint az a rokonszenv, melylyel maga köré szereti gyüjteni a tudományok és szépművészetek mivelőit, szinte sarkalja a história-irót, hogy kutasson azok után, a kik Magyarország koronáját viselvén fejökön, hasonló szellemmel valának eltelve s ha talán nem is személyes szellemi közreműködésükkel, mint leendő királyunk, de a királyi hatalomnak rendelkezésére álló egyéb eszközeivel kiváló módon emelték a közmüvelődés magasztos ügyét.

Egy jeles történetirónk följegyzéseiben közöljük a következőkben Magyarország azon királyainak jegyzékét, kik uralkodói legnagyobb gondjaik közé sorozták népeiknek müvelődési törekvéseit előmozdítani és sikerre vezetni, s kiket ebbeli működésükért méltán megillet az utókor elismerése és hálája.

Azon uralkodóink sorozatát, kik a tudományok pártolói gyanánt tüntek ki és szivesen érintkeztek a tudomány férfiaival, *Szent István* nyitja meg. Tudós főpapok és szerzetesek gyakran tartózkodtak udvaránál. A velenczei Gellértet, ki azon szándékkal jött Magyarországba, hogy innen a keletre utazzék, magánál marasztotta és reá bizta fia nevelését. Érdekes véletlen, hogy miként az első magyar trónörökös nevelője a Szent-Benedek-rendhez tartozott, úgy azon kiváló férfiú is, ki a trón ez időszerinti örökösében a meleg érdeklődést a magyar irodalom és tudományosság iránt fölkeltette, Rónay Jáczint, ugyanazon rend tagja volt.

Szent István asztalához is gyakran hívta meg udvara tudós vendégeit. Tanúságul szolgál erre nézve Szent Günter legendájának egy érdekes részlete, melyben el van mondva, hogy egy alkalommal a király asztalára páva-sült került, melylyel szívélyesen kinálta a szerzetest, kit fogadalma a húsételtől való tartózkodásra kötelezett. Ez nagy zavarban volt, mivel sem fogadalmát megszegni, sem a királyt megbántani nem akarta. Ekkor a legenda szerint a sült madár megelevenedett, szárnyra kelt és elrepült.

Kálmán királyról ismeretes, hogy ifjú korát tudományos foglalkozás között töltötte, s hogy főleg a kánon-jogban birt nagy jártassággal és kortársai a «könyves» melléknévvel tüntették ki.

III. *Endre* király egy 1292-iki okleveléből tudjuk, hogy a *királyi dalnokok* ellátására külön földbirtokot rendelt.

Nagy Lajos különös becsben tartotta a magyar történetirást. Titkára volt János küküllői főesperes, ki az ő uralkodásának történetét irta meg. Mikor leányát az orleansi herczeggel eljegyezte, azon ajándékok között, melyekkel V. Károly franczia királynak kedveskedett, kiváló helyet foglalt el a magyar krónikának fényesen kiállított egy példánya.

Zsigmond király az olaszországi renaissance úttörő íróival és költőivel állt szoros viszonyban. És a magyar humanisták legkiválóbbja Zrednai Vitéz János is, az ő oldala mellett kezdette meg, mint titkár, pályáját.

I. Ulászló és *V. László* udvaránál is szíves fogadtatásra találtak a humanisták.

Mátyás királyról köztudomású, hogy az ország legkiválóbb szellemei és a külföldről meghívott tudósok, költők, művészek környezték folytonosan. Galeotti Marzio-nak fenmaradt munkája «Mátyás király bölcs és tréfás mondásairól» — melyet Kazinczy Gábor mesteri fordításban bocsátott közre — tanúskodik arról, hogy legkedveltebb szórakozása a tudósokkal való társalgás és vitatkozás volt.

Még *II. Ulászló* és *II. Lajos* udvaránál is kitünő helyet foglaltak el az írók. II. Ulászló trónja örökösének nevelését is költőre: Balbi Jeromosra bizta.

Miksa a tudós Zsámboki Istvánt királyi tanácsossá és udvari történetiróvá nevezte ki; Purkircher György pozsonyi orvost pedig növénytani tanulmányaiban pénzsegélylyel támogatta.

Rudolf, ifjúkorától fogva, nagy előszeretetet tanúsított a festészet, szobrászat és mozaik-rakás művészete iránt, melyekben nem közönséges ügyességre tett szert. E mellett a vegytani kísérletek és csillagászati megfigyelések is kedvencz foglalkozását képezték. Vegyészek és csillagászok környezték folytonosan. Az utóbbiak közül Tycho de Brache és Kepler halhatatlan nevet vivtak ki maguknak. Műtárgyak, festmények, szobrok, ékszerek gyüjtésére tetemes pénzösszegeket adott ki. Európa minden részéből sereglettek a műárúsok a prágai várlakba.

I. Lipót udvarában a zene iránt tanúsított nagy előszeretetet.

III. Károly és *Mária Terézia* magas irodalmi műveltséggel birtak. — *Józsefről* nem szükséges ezt kiemelni.

II. Lipót természettudományi búvárlatokkal foglalkozott: Martinovicsot kir. tanácsosi czímmel magához vette és vegyészeti laboratoriuma élére állította.

ERŐDITÉSI SÁNCZOK KÉSZITÉSE KRAKÓ KÖRÜL.

«Mi békét akarunk, de ezért szárazon tartjuk a puskaporunkat», — Bismarck nagy beszédének körülbelől ez volna a legrövidebb kivonata. A magunk eljárását is ezzel lehetne jellemezni a legkurtábban. Nem provokálunk senkit, nem kivánunk megtámadni senkit; de ha oly készületeket tapasztalunk mások részéről, melyek miránk nézve esetleg fenyegetőkké válhatnak: a meglepetések megelőzéséről gondoskodnunk a legközönségesebb kötelesség.

Ez szolgál magyarázatául azoknak az óvatossági rendszabályoknak, melyeket az orosz hadikészületekkel szemben a mi katonai kormányzatunk elrendelni szükségesnek látott s a melyek Galicziában a rendkivül zord időjárás daczára is javában folynak.

Ezek közé tartoznak a föld-erődítési munkálatok is, melyeket városok, vasutak, közlekedési csomópontok s különösen a táborhelyekül szolgáló pontok nagyobb biztonságba helyezése végett teljesítenek s melyek közül a megerősített Krakó körül folyik a legserényebb földmunka, melynek egy részletét mai képünk tünteti föl.

Azok a földből készülő töltések, melyek Krakó táján az orosz határ felé készülnek, már közel állanak befejezésükhöz, sok száz meg száz munkás ássa a sánczokat, egyengeti az ágyúgolyók lőtávolába eső emelkedéseket, melyek az ellenségnek esetleg fedező helyül szolgálhatnának, fűzfarőzséből készítenek védet a töltések elé s hegyes végű karókat vernek a sánczárkokba, sodronynyal erősítve egyik karót a másikhoz. Ezek arra valók, hogy az ellenség betörését akadályozzák s puska vagy kartácstüzzel fogadását lehetővé tegyék. Kartácstüzeléshez még mindig a mi hadseregünkben használatos régi elöltöltő ágyúk mutatkoznak a legjobbaknak. Ezeket használják tehát az uj sánczok fölszerelésére, minden ágyút erős vaspánczél mögé állitván.

A munka ily kemény télidőn rendkivül nehéz, de a nagy erőfeszítés legyőzi az akadályokat s a muszkák meg fognak győződhetni, hogy előnyomulásuk — ha csakugyan rászánnák magukat — nem lesz valami kényelmes sétaút.

A HONI MUZSA SZÓZATA.

Prolog a turócz-szent-márt:oni magyar működvelő szinpad fölavatására.

Szolgálni egy nagy és termékeny eszmét
Meggyújtom én itt a szerény tüzet,
Templomra mint mikor tesznek keresztet,
Hogy betotőzzön egy kegyes müvet:
Fölemelem, habár kezem megreszket,
Megszóllalván, a fáklyát én neked,
Kisded szép városom, kies megyém!
— Szállj közzénk és maradj itt szép remény.

Sötét árnyába karcsu fenyveseknek
Napsütte rónákról a múzsa jön;
Dalt hoz az ajkán, a szivébe nektek
Testvér szerelmet, mely ég örökön.

BENCZUR GYULA ÖNARCKÉPE

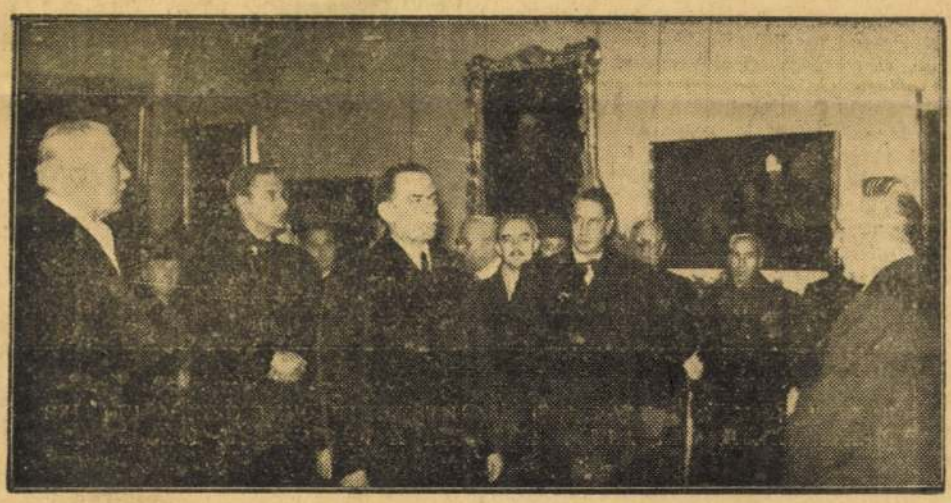

SZINYEI MERSE JENŐ KULTUSZMINISZTER NYITOTTA MEG A SZÉP-MŰVÉSZETI MÚZEUMBAN A BENCZUR GYULA EMLÉKKIÁLLITÁST

SOMLAY ARTÚR ÉS FÉNYES ALICE »A MI KIS VÁROSUNK« FŐSZEREPLŐI

Pest 1942. jan. 29.

Nem jó ha a sikkasztó bűvésszel társul

Szolnok, január 29. (A Pest tudósítójának telefonjelentése.) *Puskás* Kálmán állásnélküli fiatalember két héttel ezelőtt 15.000 pengőt csalt ki *Németh* Tibor rákospalotai kötött-szövöttáru gyárostól azzal a mesével, hogy kétszáz kiló nyersanyagot szerez neki. *Puskás a pénzzel megszökött és menyasszonyával Szolnokra utazott*, a sikkasztott pénzen azonban előbb Budapesten bevásárolt: menyasszonyának ruhákat és bundát vett, magának pedig különféle ruhaneműeket. Szolnokon a Nemzeti Szállóban szálltak meg és költekező életmódot folytattak. A mult héten Szolnokon járt egy *Tihanyi* nevű bűvész, akivel *Puskás* megismerkedett és átadott neki 1000 pengőt azzal a kéréssel, hogy *intézze el az artistaegyesületbe való felvételét, akkor ő betársul Tihanyihoz.*

A szolnoki rendőrségnek feltűnt a költekező életmódot folytató fiatal pár. Beidézték őket és kihallgatásuk során kiderült, hogy Puskás követte el a rákospalotai sikkasztást, amely miatt a budapesti rendőrség már kiadta ellene a körözést. Megállapították, hogy a sikkasztott 15.000 pengőből 6000 pengőt költöttek el ruhákra és a Szolnokon töltött egy hét alatt 3300 pengőt éltek fel. Már csak 4650 pengőt találtak náluk. Mindkettőjüket őrizetbe vették. Átadják őket a budapesti főkapitányságnak.

— **Gázolások.** A *Pongrácz-út* sarkán egy 28-as szerelvény maga alá tiporta Nagy Imre 37 éves gépkocsivezetőt, aki fel akart ugrani a villamosra és visszazuhant a kerekek alá. A tűzoltók emelték ki, de ekkor már nem volt benne élet. A gázolás ügyében vizsgálat indult. — A *Baross-téren* megcsúszott a síneken és a 46-os villamos alá esett *Niedermayer* Dezső 49 éves bőrdíszműves. Súlyos állapotban, többrendbeli lábtöréssel és bordasérüléssel a Rókus-kórházba került. — A *Hungária-körút* és *Asztalos Sándor-utca* sarkán egy 36-os villamos elütötte *Hajdu* Antal 44 éves nyomdászt. A szerencsétlen ember agyrázkódást, koponyaalapi törést, ezenkívül zúzott sebekkel vitték a Magdolna-kórházba. — A *József-körút* 59-es számú ház előtt a JB 895 rendszámú személygépkocsi elgázolta *Steiner* Elemér 27 éves sofőrt. A *Magdolna*-kórházba került. A *Váci-út* és *Tutaj-utca* sarkán az AX 453 rendszámú személykocsi alá került *Vincze* Gizella 32 éves gyári munkásnő. A mentők a közeli OTI-kórházba vitték.

Kicsi, pompás a

Klaviano

kis zongora

Javítás — hangolás

MOGYORÓSSY

hangszergyár, Budapest, VIII., Rákóczi-út 71.

vezetés nem akadályozza a [illegible] vonal egész kiterjedésében úgy, mint az egész téli támadó hadjárat idején és során ezt különösen a legutóbbi hónapokban még a déli szakaszokon is tette. A heves támadások folytatásának ez

„Megírtam l

Tauffer Gábor országgyűlési képviselő, aki a zalamegyei lajstromon kapott mandátumot, — mint ismeretes — a Nyilaskeresztes Pártnak a képviselőházban megtartott értekezletén bejelentette, hogy *kilép a pártból.* A kilépéssel kapcsolatban munkatársunk kérdést intézett *Tauffer* Gáborhoz, hogy mi késztette a pártból való kiválásra. Tauffer a következőket mon-

— **Igriciben nem kocsmázhat az ifjúság.** Miskolcról írja tudósítónk: Igrici község vezetői hosszú időn át szomorúan tapasztalták, hogy a falu ifjúsága a vasárnap délutánokat haszontalanul, szétszóródva, legtöbbször kocsmázással tölti. Ezen a nemkívánatos jelenségen a község vezetői úgy próbálnak változtatni, hogy a községháza tanácstermét átadták az ifjúság „játékos nevelése" céljára. Vasárnap délutánonként az ifjúságot összegyűjtik a községháza tanácstermében, ahol Gere Barnabás bíró, Szávay Sándor igazgatótanító, Istók Miklós református lelkész vezetésével, mint „Szebbjövőfalva" polgárai „felnőtt életet" élnek. Választottak elöljáróságot és Tóth Dezső községi főjegyző irányítása mellett élik közösségi életüket — vasárnap délutánonként.

Fáy Aladárné Edvi-Illés Gizella úgy a maga, mint fia **Fáy Aladár** és felesége **Csengey Gizella**, gyermekeikkel **Fáy Ildikó, Aladár, Csaba** és **Árpáddal**, sógorai **Fáy Zoltán, Fáy István** és **Kempelen Farkas** családjaikkal, sógornője **Fáy Erzsébet özv. báró Fischer Lajosné** és az egész rokonság nevében megtört szívvel jelenti, hogy forrón szeretett férje, a legjobb édesatya, após, nagyatya, testvér, sógor és rokon

fáji Fáy András dr.

m. kir. titkos tanácsos ny. államtitkár, a tuberkulózis elleni küzdelem volt kormánybiztosa, a Vaskoronarend III osztályának és több kitüntetésnek tulajdonosa, a Keresztény Nemzeti Liga alapításakor volt elnöke, stb.

f. évi jan. 27-én d. u. ½4-kor, fáradhatatlan és önzetlen munkás életének 80-ik, nagyon boldog házasságának 48-ik évében Budapesten hosszas szenvedés után csendesen elhunyt. Drága halottunk temetése f. hó 30-ikán, vasárnap d. u. ½3-kor lesz a Farkasréti temető halottasházából a ref. egyház szertartása szerint.

1938. dec. 14

Egyetlen intézményben sem ülűrtek meg önérzetes és nemzethű magyart a csehszlovák szocialisták

R. Vozáry Aladár országgyűlési képviselő feltünéstkeltő nyilatkozata az Esti Ujságnak

Az *Esti Ujság* a közelmult napokban bizben is foglalkozott azzal a támadás- melyet a *Népszava* és a hazai szociálokrata berkek intéztek a felvidéki képlők ellen. Legutóbb pedig pontos adakal és idézetekkel alátámasztott ritban világitottuk meg azt a magatar-, melyet a *szociáldemokraták a Felvéken a húsz éves cseh megszállás alatt* usitottak.

Alkalmunk volt most erről a kérdésről Felvidék egyik legtekintélyesebb képvijével, *R. Vozáry* Aladárral beszélni. Munkács város országgyűlési képlője egyike volt a két évtizedes megllás alatt a magyar törekvések legranzingensebb szószólóinak. Az „Östó" címen megjelenő lapjában, a prágai mzetgyűlésen és az ungvári tartományűlésen elmondott felszólalásaiban

szüntelenül és megalkuvás nélkül agitált a magyar érdekek mellett és tevékenységéért állandó üldöztetésnek volt kitéve.

gyizben kémkedés gyanuja miatt indult lene eljárás s *csaknem egy évig ült eh börtönben.* A felszabadulás előtti tolsó két hónapban pedig háromszor is tartóztatták s

a munkácsi börtönben érte a felszabadulás hire.

Tőle kértünk tájékoztatást arról: milyen magatartást tanusitottak a szociáldemokraták a magyarsággal szemben.

A csehszlovák szocialisták a magyarság ellen

R. Vozáry Aladár kérdéseinkre a következőket mondotta:

— A csehszlovák kormányzatnak és politikának egyik

legerősebb támasza a mindenkori kormánykoalicióban a csehszlovák szociáldemokrata párt volt.

20-ban a Tusar-kormány tisztán szolistákból alakult. *Ez a kormány zátta be — a szent demokrácia nevében az összes magyar iskolákat, ez boosíta el a régi magyar tisztviselőket s ez zdte meg a cseh nacionalista földreformt.* A cseh szociáldemokrata párt két nisztere, *Derer* Iván és *Bechyne* Rudolf nagyarság előtt különösen hirhedtek tak mint iskolaügyi miniszterek.

Az ő miniszterségük alatt egyetlen magyar iskola nyitására sem lehetett engedélyt kapni.

emzetköziségük" a legsovinisztább forban nyilvánult meg a magyar néppel nben. Hogy mást ne említsek: a munsi és ungvári magyar gimnázium ügyévről-évre megújitották az errevonatkérelmet az illetékes magyar tényeés évről-évre ismételten elutasitotta kérelmet éspedig a leghatározottabb ában éppen a szociáldemokrata isügyi miniszterek.

em is nyilt meg egyik magyar ázium sem a húszéves cseh rabalatt.

melyik intézménybe a csehszlovák ociáldemokrata párt exponensei bették lábukat, ott önérzetes, nemzethű magyart nem tűrtek meg.

például a betegsegélyző intézmények ehszlovák demokraták kezében voltak eknek az intézményeknek vezetői a

legkíméletlenebb lelki és szellemi terrort gyakorolták a magyar tisztviselőkkel szemben. Jellemző erre, hogy

a népszámlálás idején behivták a magyar tisztviselőket és rájuk parancsoltak, meg ne próbálják magukat magyarnak vallani.

A cionista-párt a szociáldemokraták szövetségese

— *Milyen magatartást tanusitottak a szociáldemokraták magyar vezetői* — kérdeztük ezután?

— Sajnos *erre a kérdésre sem adhatok kedvező és megnyugtató választ.*

Kirívó és megdöbbentő szerepet vitt a csehszlovák szociáldemokrata párt egyik „magyar" vezére,

ama bizonyos *Schultz* Ignác, aki a kommün után jött a Felvidékre és *zsidó származású volt.* 1935-ben választották meg a szociáldemokrata párt listáján képviselővé. *Ő volt egyik vezetője a csehszlovákiai „magyar aktivizmusnak",* melynek fő törekvése az volt, hogy

támadja, lejárassa, denunciálja a nemzethű és öntudatos Egyesült Magyar Pártot és annak vezéreit.

Különösen éles harcot folytatott *Esterházy* János ellen. *Schultz* Ignác volt az is, aki mindent elkövetett Magyarország külpolitikai posszibilitásának Csehszlovákiában való ismertetése ellen. *De nemcsak ezt az egy nevet tudom említeni.*

A „magyar" szociáldemokrata Strauszmann József kassai ügyvéd volt az, aki az 1930-as népszámlálásnak Kassa magyarságára erőszakolt eredménye után a képviselőtestületben felszólalt és javasolta, hogy szüntessék meg a magyar nyelv hivatalos használatát.

Igen érdekes az is, hogy

a csehszlovák szociáldemokrata pártnak szövetséges pártja volt a csehszlovákiai zsidó-cionista párt,

melynek előbb parlamenti, majd tartománygyűlési képviselője, dr. *Reisz* Gyula 1938 elején azt hirdette a pozsonyi tartománygyűlésen, hogy a

a csehszlovák kormányzat a zsidóságnak köszönhette, hogy Pozsonyban, Kassán, Ungváron húsz százalék alá esett a magyarság arányszáma

s igy megszünt a magyar nyelv hivatalos használata. Tárgyilagosan megállapitom, hogy Munkács kivétel volt s *ottaz őslakós zsidóknak igen jelentékeny része megtartotta magyar érzelmeit s a népszámlálásnál is magyarnak vallotta magát.*

Emlékeztetni fogunk

— Ennek a csehszlovákiai szociáldemokrata pártnak és vezetőinek

volt szövetségese a budapesti Népszava,

amelyet természetesen mindig beengedtek a Felvidékre s amelyben nem egyszer támadást és kritikát olvastunk a nemzethű és intranzigens csehszlovákiai magyar politikával szemben, — de

soha, egyetlen szót sem arról, hogy milyen sérelmek és üldöztetések vannak

a humanista *Masaryk* és a szocialista *Benes* demokratikusnak reklamirozott országában. *Most majd újra elővesszük ezeket a lappéldányokat s emlékeztetni fogunk.* De bárki megnézheti a csehszlovákiai szociáldemokraták magyar, szlovák és ruszin nyelven megjelent ujságjait s megállapithatja belőlük, hogy *tartalmuk fele mindig a nemzethű és intranzigens csehszlovákiai magyarság, a magyar revizionista gondolat és Magyarország elleni támadás volt.*

Ezeket mondotta *R. Vozáry* Aladár s szomorúan érdekes kijelentései mindennél jobban megvilágítják azt a magatartást, melyet a Conti-utca barátai a Felvidéken a két évtizedes megszállás alatt tanusitottak.

Gróf Csáky István külügyminiszter eskütétele után vitéz Imrédy Béla miniszterelnökkel

Lopásért letartóztatták a brüsszeli szovjetkövetség egyik tisztviselőjét

Brüsszel, december 13.

Az itteni diplomáciai körökben nagy feltünést keltett, hogy a szovjetkövetség egyik tisztviselőjét *közönséges lopásért letartóztatták.* A szovjet diplomáciai alkalmazottat az egyik brüsszeli üzletben lopás közben tetten érték és *Rubinin* brüsszeli szovjetkövet ennek ellenére a *diplomaták sérthetetlenségére vonatkozó nemzetközi megállapodásra hivatkozva* kérte a belga hatóságoktól tolvaj tisztviselője szabadonbocsátását. *A belga hatóságok azonban a kérésnek nem tettek eleget arra hivatkozva, hogy a tolvaj kommunista tisztviselő nem szerepel a diplomaták névjegyzékében.*

Csehszlovák pénzügyi bizottság utazott Londonba — újabb kölcsönért

London, december 13.

A legközelebbi napokban cseh-szlovák pénzügyi delegáció érkezik az angol fővárosba *egy Cseh-Szlovákiának nyujtandó újabb kölcsön folyosítása ügyében.* Egy angol-francia kölcsön folyosításáról van szó. Az új kölcsön *30 millió font összegü lenne* és azt a célt szolgálná, hogy a csehszlovák köztársaság államháztartási egyensúlyát a következő évekre biztositsa. A Londonba érkező cseh-szlovák pénzügyi bizottság tagjai a következők: *Pospisil* volt pénzügyminiszter, *Rossi dr.* pénzügyminisztériumi igazgató és *Kral dr.*, a *Cseh-Szlovák Nemzeti Bank* igazgatója. A cseh-szlovák delegációval egyidejűleg egy francia pénzügyi bizottság is Londonba érkezik, amely a francia kormány megbizásából tárgyal majd az illetékes angol tényezőkkel és a cseh-szlovák tárgyaló bizottsággal *az új kölcsön folyósitásáról.*

Tizennégy Benczur-kép megvásárlását tervezi a főváros

A főváros közgyűlése e héten tárgyalja a polgármesternek azt az előterjesztését, amely *tizennégy darab Benczur-festmény megvételéről szól.* A világhirű magyar festőművésznek: *Benczur* Gyulának gyermekei, dr. *Benczur* Gyula egyetemi rendkivüli tanár és *Benczur* Ida ugyanis *tizennégy olajfestményt ajánlottak fel a fővárosnak.* A festmények vételárakénti *életjáradékot kértek,* amely mindaddig, amig egyikük életben van, változatlan összegben kerül kifizetésre. Az életjáradék összegét az eladók *havi 400 pengőben állapitották meg.*

Az ajánlat művészi körökben élénk érdeklődést keltett és valószinű, hogy a főváros közgyűlése ezt az ajánlatot el is fogadja. *A felajánlott festmények között szerepel Benczur Gyula díszmagyaros önarcképe, a művész édesapjának, édesanyjának és gyermekeinek arcképe, a „Krisztus az Olajfák hegyén" című kép, a „Vörös napernyős nő", „Pán a nádasban", egy vázlat a velencei Szent Márk-templomról és egy dachaui tájkép.* A festmények Benczur művészetének minden fontosabb ágazatát felölelik és közöttük igen jellegzetes és kiváló, közismert művek vannak. A székesfőváros képtára szempontjából a gyüjtemény Benczur művészetét igen előnyösen képviseli, mert a már Budapest tulajdonába levő képpel kiegészitve, jóformán *teljes képet ad Benczur művészi egyéniségéről* és a magyar művészetben betöltött szerepéről.

A polgármester előterjesztésében hangsúlyozza, hogy a gyüjtemény érdekes *Benczur-terem létesitésére ad módot,* amely a képtár figyelemreméltó gyarapodását szolgálná. A festmények értékelésénél nem szabad megfeledkezni arról, hogy rendes kereskedelmi forgalomban tizennégy ilyen kiváló Benczur-festményt megszerezni ma igen nehéz volna. A festmények megvételével kapcsolatban a fővárosi gyógyfürdők és gyógyforrások üzemi választmánya úgy határozott, hogy *az életjáradék felét az üzemek fizetik,* tekintettel arra, hogy dr. Benczur Gyula egyetemi rendkivüli tanár tizennyolc éven át működött a Szent Gellért gyógyfürdő és szállónál, mint vezető főorvos és az életjáradék folyósítása esetén a szolgálatából kifolyóan esetleg támasztható igényeiről lemond. A gyógyfürdők és gyógyforrások üzemi választmánya az életjáradék fele összegének folyósítása ellenében csupán azt kéri, hogy a Szent Gellért szállóban tervezett és a nagy magyar művészek kiváló alkotásait a szállót látogató nagyszámú idegen számára bemutató művészszoba berendezéséhez megfelelő Benczur-festményt is kapjon, amihez a főváros a maga részéről szintén hozzájárul.

gy- és szívérelmeszesedésben szenvedőkreggel felkeléskor egy félpohár termés „Ferenc József" keserűvíz — a legb erőlködés nélkül — igen könnyű irülést biztosit, azonkivül a gyomor belek működését előmozditja és kitő anyagcserét hoz létre. Kérdezze meg sát.

Közigazgatási hivatalok szives figyelmét felhívjuk, hogy mindennemű

közigazgatási nyomtatványt

pontos e dirásszerinti kivitelben, papiráru, irószer, irodaszer és mindenféle

irodafelszerelést

pontosan, jól és olcsón szállit

kedvező fizetési feltételekkel

Stádium Sajtóvállalat Rt.

Közigazgatási Osztálya Budapest, VI., Rózsa-utca 111. Tel.: 11-12-45

Schacht a zsidók kivándorlásával kapcsolatos deviza-kérdésekről fog tárgyalni Londonban

London, december 13.

Schacht dr., a *Birodalmi Bank* elnökének londoni útjával kapcsolatban a lapok különböző találgatásokba bocsátkoznak. A német birodalom pénzügyeinek legfőbb irányítója, mint ismeretes, *a legközelebbi napokban érkezik az angol fővárosba.*

A kormányhoz közelálló *Daily Telegraph Schacht dr.* londoni látogatásával kapcsolatban annak a véleményének ad kifejezést, hogy a *Birodalmi Bank* elnökének londoni megbeszélései főleg a következő két kérdésre fognak vonatkozni. Elsősorban a fennálló német devizakorlátozási rendelkezésekkel kapcsolatos problémákra, másodsorban pedig az Anglia és Németország közötti kereskedelmi kapcsolatok megjavítására.

A lap szerint lehetséges, hogy Schacht dr. londoni megbeszélései során szóbakerülnek azok az átutalási kérdések is, amelyek a németországi zsidók kivándorlásával kapcsolatban felmerülnek.

Ugyanúgy az is lehetséges, hogy Schacht dr. az angol biztosítótársaságokkal is érintkezésbe lép a legutóbbi németországi zsidóellenes tüntetések során előállott biztosítási károk megtérítésének kérdése ügyében.

A lap egyébként hangoztatja, hogy *Schacht* dr. látogatásának ugyan *magánjellege* van, mégis lehetséges, hogy londoni látogatását felhasználja majd politikai természetű tárgyalásokra is. A lap lehetségesnek tartja, hogy *Schacht* dr. *Chamberlain* miniszterelnökkel és Sir John *Simon* kincstári kancelárral is megbeszéléseket folytat.

Angol politikai körökben nem tartják kizártnak, hogy *Schacht* dr. londoni látogatásáról Berlinbe visszaérkezve, jelentést tesz majd a Londonban észlelt politikai légkörről.

Ujabb 48 időszaki lap engedélyét vonta meg a kormány

A Magyar Távirati Iroda jelenti: Az 1938. évi XVIII. t.-c.-ben foglalt felhatalmazás alapján kibocsátott 4950/1938. M. E. számú rendelet alapján az időszaki lapok és hírlaptudósító ujságok további megjelenésének engedélyezése iránt előterjesztett kérelmek közül a miniszterelnök a mai napig 806 időszaki lap, illetve hírlaptudósító ujság további megjelenését engedélyezte, a már elutasított kérelmeken felül pedig újabb *48 kérelmei utasitott el.*

Azok az időszaki lapok és hirlaptudósító ujságok, amelyekre vonatkozólag a további megjelenés iránti kérelem elutasittatott, a 7900/1938. M. E. számú rendelet alapján haladéktalanul megszünnek. Az elutasító határozat következtében tehát a már közölteken kivül megszünnek a következő időszaki lapok (a lap után a felelős szerkesztő neve következik):

Biztosítási Szemle, Schönwald Lipót; Biztosítási és közgazdasági Lapok, Török Jenő Endre; Kommerzieller Beobachter, Székács (Schwartz) Károly; Komerzieller Anzeiger, Székács (Schwartz) Károly; Magyar Nők, dr. Kováts Istvánné szül. Práger Valéria; A Ház, Telcs (Teltsch) Béla; Ország-Világ, Falk György Zsigmond (Czipszer György); Fővárosi Tudósító, Bethlen Pál; A Város, Dénesfay (Dinich) Vidor; Délbudapest, Czizsek Viktor; Községfejlesztés, Ráth Sándor, Fővárosi Hirlap, Dacsó (Deutschländer) Emil; Budai Napló, Löwengard Gyula (írói nevén Lippay Gyula); Független Budapest, Virág (Blum Géza) Gerzon; Uj Budapest, dr. Doby Andor; Budai Hirlap, Szigeti Endre; Fővárosi Napló, Haraszthy Lajos; Zeitschrift für den Getränkehandel, dr. Hoffenreich Lajos; Molnárok Lapja, Jutasi (Tandler) Ödön (Ábrahám); Ungarische Wirtschaftspresse, Scherl (Schacherl) Ervin; Magyar Hiradó, dr. Gál (Spitzer) Miklós; Választottbiráskodás, Leblang Ödön; Artisták Lapja, Szentiványi (Steiner) Kálmán; Budapesti Szénkereskedő, Schwimmer Mihály; Motorsport és Turizmus, Koppenstein Benő; Közgazdasági Közlemények, Vaktor Ferenc; Házimunka. Háztartási Hetilap, Kallós Erzsébet; Magyar Pénzügy, Fodor S. Miklós; Kiskörös és Járása, dr. Vékony Gábor; Bőrkereskedők Lapja, dr. Fábián Ferenc (Feuermann Henrik); Gyógyszerészi Értesítő, Gál Endre; Magyar Gyógyszerész, Gál Endre; Gyógyszerész Ujság, dr. Fried Ernő; Dunántúli Hétfői Ujság (Székesfehérvár), Matolcsy Andor; Budapestvidéki Ujság (Ujpest), özv.Bartha Pálné; Körös—Tiszavidék (Kunszentmárton), dr. Lakatos József; Pásztói Hirlap (Pásztó), Mátrai Sándor; Rákosi Szántó (Mátyásföld), Szikora Zoltán; Rákospalota—Pestújhelyi Ujság (Pestujhely), Németi Elemér; Riport (Szeged), Mák József; Színház—Színházi Ujság (Szeged) Ur György; Az Orvos (Budapest), dr. Linhardt Alfréd; Boldog Élet (Budapest), Gyarmati Béla; Félegyházi Közlöny (Kiskunfélegyháza), Feuer Illés; Hétfői Rendkivüli Ujság (Szeged), Ligeti Jenő; Abaújtornai Hirlap (Szikszó), Földes (Grünfeld) Lajos; Sárospatak (Sárospatak), Földes (Grünfeld) Lajos; Zemplénvármegye (Sátoraljaújhely), Vajda (Weisz) József (Jesája).

Gordon Richard angol zsokébajnok lovaglógépen gyakorol otthonában

A tuniszi olaszok franciaellenes tüntetései miatt fegyveres őrségek cirkálnak az utcákon

Határkiigazítást sürget Rozsnyó

A város és a püspökség erdei Csehszlovákia területén maradtak

Rozsnyó, december 13.
(Az Esti Ujság tudósítójától.)

A Felső-Sajóvölgy visszatért magyar városának, Rozsnyónak főterén még ma is messze hirdetik az esténként kigyuló transzparensek: *Rozsnyó magyar volt, marad és lesz...*

A százados öreg torony körül lassan visszatér a hétköznapi élet. Búcsúznak a katonák is, akik egy hónappal ezelőtt vonultak be Rozsnyóra, ebbe a magyar történelemmel összeforrt bányavárosba, ahol *a szorgalom és kitartás oly szép eredményeket produkált.* Az elmult húsz esztendő nyomai azonban ott vannak a városon.

A hatalmas négyszögletű főtéren néhány középülettől eltekintve, minden emeletes épület zsidó kézre jutott.

Amit századok alatt összegyüjtöttek a rozsnyóiak, húsz esztendő alatt jóformán a háború előtt és utána bevándorolt zsidóság kezébe került.

Rozsnyó népe feljegyezte, hogy mit tettek ezek a húsz esztendő alatt. Egyik vezetője mondja a rozsnyói magyarságnak, hogy

ezreket áldoztak Csehszlovákia védelmére, elsőnek tűzték ki mindig a csehszlovák lobogókat, ha szükség volt rá, ha nem úton-útfélen kinyilatkoztatták nagy hűségüket a csehek előtt.

Legjobban akkor éledtek, amikor a cseh mozgósítás megkezdődött. Azt hitték, hogy a Szovjet is beleavatkozik a dologba s nyiltan kiáltozták, éljen a kommunizmus... Igy viselkedtek ezek s most, ha lehetne, díszmagyarban járkálnának reggeltől estig. A kálváriás magyar előttük semmi, még ezeket is túl akarják most licitálni a melldöngetéssel.

Járási Nemzeti Tanács

Ott, a Krasznahorka felé vezető út mellett áll az ezredparancsnokság épülete. A bevonulás előtt cseh bank székelt benne, most magyar baka áll előtte őrségen. Körülötte olvassák a járókelők a hazatérő honvédek búcsúsorait:

— *Ti, visszatért magyarok, soha el nem muló gyönyörű emléket véstetek szivünkbe. Jó szerencsét, szivós kitartást a további munkához, mely Nagymagyarország feltámadásához fog vezetni. Viszontlátásra!*

Egész emberkaréj gyülekezik az útrakész honvédek köré s amilyen szeretettel fogadta ez a város a bevonuló magy honvédeket, olyan szeretettel eresztí mo haza őket.

a Járási Nemzeti Tanács intézi az ügyek nagy részét.

Pápezsik András, dr. *Langhoffer* Lás *Schopp* Béla, *Szirányi* Dezső dr., *Potoc* József, *Villner* János Rozsnyóról, *Bar* András Hárskútról, *Borsody* Lajos I nőről, *Rákossy* Lajos Berzétéről, *Amb* Sámuel Pelsőcről, *Bodnár* Pál Szilic és *Szarka* János Krasznahorkaváralj jöttek a Járási Nemzeti Tanácsba, n nagy segítségére van *Hausenblász* Ká ezredesnek, a járási katonai parancsn nak.

Minden kívánságot, panaszt meghallgatnak s amint a viszonyok meg engedik, segítenek.

Uj élet

A *Vitézi Szék is működik már. Alt* Já bankigazgató a járási vitézi hadnagy, honvéd századosként jött haza a vil égésből. *Zsilinszky* Győző püspöki er igazgató és *Aczél* Sándor városi erdőm ter segítik elő szervező munkáját. Mind megmozdulásnál az elsők természetesen rozsnyói magyar anyák, akik húsz eszte dőn át nem hagyták kialudni a magy szikrát a cseh iskolákba kényszerített generáció lelkéből.

December közepére várják Rozsnyón a polgári közigazgatás megindulását.

Ennek megszervezése van most folyama ban s máris megindult az akció, hogy

Jolsvát és vidékét közigazgatásilag csatolják Rozsnyóhoz.

A rozsnyói járás nagyrésze Csehszlovák területén maradt. A nagyrőcei járásb viszont visszakerült Jolsva, Licse, Gicz Süvete, Tapolca és még néhány közsé melyek közigazgatásilag a Csehszlov állam területén maradt Nagyrőcéhez ta toztak. Rozsnyónak nagy szüksége va arra, hogy ezek a rozsnyói járásh kerüljenek. Alighanem teljesíteni is fo ják ezt a kívánságot az illetékesek.

A demarkációs vonal

Rozsnyó városát és a rozsnyói püspökséget elvágta erdőinek nagy részétől.

Az a furcsa helyzet állott itt most e hogy *a fa kitermelését és beszállitá nem kezdhették meg.* Bizonytalan a bet erdőségek sorsa is. A városnak azoka szegényeit, akik minden esztendőben gyüjtötték a hulladékfát, *lelövéssel fen getik a cseh határőrök,* amikor kimen az erdőbe. Ezen a helyzeten változt kell, — ez most a kívánsága a rozsnyó nak és

határkiigazítást sürgetnek,

hogy a város és a püspökség erdős magyar területre kerüljenek.

Anna kir. hercegasszony „A nő szer légoltalomban" címmel előadást tart rádióban

215. l. 27

csipke, közepett halászsás-toll s fekete gyöngyü tű.

Az uj kalapokban általán az az irány érvényesül, hogy elől peremük kiszélesedik s nem ritkán csolnak vagy felfordított csésze-alakot ölt. Fiatal asszonyok a capote-ot kötő nélkül viselik, de a mi pár év előtt még kizártnak volt tekinthető, ma negyven éven felüli asszonyok is hordják a kalapot, a mi mellett természetesen azért a capote is fenntartja előjogát. *F—a.*

RÉGI ÉS UJABB FESTMÉNYEK KIÁLLITÁSA A MŰCSARNOKBAN.

Fényes és nagy hatásu a kiállítás, mely e hó 10-én nyilt meg a műcsarnokban, az első gyermekmenhely javára, magánosok képtárának gyűjteményeiből. Hétszáznál több festmény van együtt, régi mesterek, uj művészek ecsetje alól. Még sokkal többet vissza kellett utasítani, mert nem volt hely a kiállitásra. A műcsarnok minden terme megtelt. Kezdetben senki sem gondolt ily eredményre. A festmények legnagyobb része a fővárosból való, mert a beküldés rövid határideje alatt a vidéken alig intézkedhettek még. Annál örvendetesebb, hogy Budapesten ennyi becses műkincs van egyeseknél. A főpapság, mely minden bizonynyal jelentékeny értékű képek fölött rendelkezik, nincs képviselve, kivéve Bubics Zsigmond püspököt. Festményekből ily nagy érdekű kiállítás még nem volt Budapesten. Mint országos képtár is számot tenne ez!

Az érdeklődés nagy. A nappali órákban ugy, mint este, a villamos világításnál, mindig nagy közönség nézi.

Magánosok képtáraiból alakulván a kiállítás, természetesen nem találunk nagyobb kompozicziókat, hiányzanak a vallásos és történeti festészet ama művei, melyek magokban egész vagyont képviselnek, s melyeket a képtárak, egyházak és dusgazdag családok féltékenyen őriznek.

Az olasz, a német, a franczia régibb mesterek csoportja tanulságos, de korántsem oly változatos, mint a németalföldi, a flamand művészet, mely a tárlatnak legnevezetesb, leggazdagabb része és a műértő figyelmét legállandóbban foglalkoztatja. A flamand és hollandi iskolát egész elevenségében szemlélhetjük, tájképeivel, életképeivel, állatképeivel, csendéletével. A kiállításnak jellemzetes része még az arczkép-festészet, mely igen dus, és kitünőségeket egyesít magában ugy a régi, mint az ujabb mesterekből.

Főuri családjaink közül nem egynek ismerjük meg műszerető hajlamait. *Gróf Andrássy Manó* magán képtára egész termet tölt meg 74 régi festménynyel. Nagy képtára van gr. *Zichy* Jenőnek s ebből a kiszemelt darabok együtt vannak kiállítva gr. Zichy Edmund, Ferencz, Rezső, gr. Zichy Nándorné, gr. Zichy Jánosné képeivel, mint a *Zichy-család* képtára, s összesen 85 darabból áll e gyűjtemény, mind régi festmények. Szintén külön termet tölt be *Ráth György* képtára, 44 darabbal, mind szigoru kritika alá vett művek, melyekre nézve szakértők állapitották meg, hogy csakugyan azoktól a művészektől valók, a kiknek neve alatt vannak feltüntetve.

Van egy kisebb terem, melyben a legkedveltebb modern festők foglalnak helyet, a kiket drágán fizetnek. Egy külön spanyolfalon négy kis képecske a franczia miniatür-festőtől, *Meissonier*-től. A képgyűjtők tudhatják legjobban, hogy mily értéket képvisel ez. A szerencsés tulajdonosok gr. Károlyi Alajos, herczeg Liechtenstein János s a báró Springer-testvérek. Itt van *Munkácsy*-tól is több festmény, vázlatok a «Siralomház»-hoz s más képeihez, «Milton» teljes szinvázlata, mely *Harkányi* Frigyes tulajdona; egy magános uri nő; itt van *Benczur* Gyulától két bájos amorette, továbbá sok jeles külföldi művész.

A legnagyobb terem a modern festőké, s itt, e nagy gyűjteményben ismerkedünk meg a legjelesebb arczképfestőkkel, kiket a magyar arisztokráczia vett igénybe. *Cabanel*, *Lenbach*, *Canon*, *Angeli*, *Makart* szép sorban egymás mellett, velők szemben pedig *Benczur* Gyula arczképei, oly művek, melyek nagyon méltón foglalnak helyet annyi hirneves művész közt.

A *király* képtárának öt becses darabját küldte el. Az egyik gödöllői vadásztársaság (a királyi pár és trónörökös alakja is látható). Két csatakép *L'Allemandtól*: «A kollini csata 1757-ben» és «A királydomb megrohanása a schleswig-holsteini hadjáratban.» *Korger*-től «A bécsi Graben-tér» és végül a hires *Defregger* festménye: «Hofer András az insbrucki palotában fogadja a császári ajándékokat.» E festményt ő felségének testvérei ajándékozták. *A trónörökös* képtárából való a «Zergék» *Pausingertől*, «Szarvasok» ugyanattól és *Recknageltől* szintén szarvasok. *Koburg Fülöp* herczeg és neje, Lujza herczegnő tulajdonából 22 festmény növeli a kiállítás érdekességét, *Lichtenstein* herczegtől is öt.

A régibb mesterek teszik a nagyobb többséget s kivált a hollandi festészet dusan és értékes darabok által van képviselve. Az olasz, franczia, német, spanyol festészet nevezetességeivel is gyakran találkozunk. A régi magyar festőkből *Kupeczky* és *Mányoky* ecsetét erőteljes arczképek által ismerjük meg. Névhez több magyar festő elmult századokban nem is igen jutott.

A modern festőkből a kiállítás leginkább a külföldieket öleli fel, kiket a műcsarnokban nem, vagy nagyon ritkán láthatunk. De ott van teljes erejében *Benczur* Gyula és érdekesen bemutatva *Munkácsy*, fejlődése korából és művészete fényes idejéből, Munkácsy fiatalkori festményei közt (1867-ből) a «Szalmás szekér» a legjobbak közé tartozik. Számosabb darabot állitottak ki: Gróf Andrássy Gyula, gr. Andrássy Aladár, gr. Apponyi Sándor, gr. Berchtold Arthur, gr. Brunswick Géza, gr. Károlyi Alajos, gr. Károlyi Gyula és Tibor, gr. Széchenyi Béla, gr. Szapáry Géza, gr. Nádasdy Ferencz, gr. Keglevich István, Lipthay Béla báró, mindnyájan egész gyűjteményeket küldtek, régi és uj festményekből, családi arczképekből. A főváros amateurjeivel is megismerkedünk. Kétségkivül Ráth György gyűjteménye a legnevezetesebb, Bignio Lajos, az operaszinház művésze, szintén egész sorozat képet küldött be, valamint Gillming Ferencz, özv. Hugmayer Jánosné, Kilényi Hugó, Harkányi Frigyes, Kohner Károly, Pfeifer Ignácz, Wahrmann Mór egymaga 36 festményt.

Hogy van elég festmény, melynél a művész neve nincs szigoru kritikával kutatva, az kétségtelen. De igy is marad fenn sok becses, sok érdemes. A képtárlat végig mutatja sok kiváló darabban, sok nevezetes mesterben a különböző nemzetek, a különböző iskolák festészetét, azok jellemző sajátságait. Igazi élvezettel merülhetünk el s tehetjük meg az összehasonlitást a régi és ujabb mesterek közt, kiket csak ritkán találhatunk igy együtt.

A kiállítás rendezésének nagy munkáját Telepy Károly, Feszty Árpád, Pulszky Károly és gr. Zichy Jenő végezték, a kik szakszerűen osztották be a festményeket. Mellettök a képzőművészeti társulat elnökének, gr. Károlyi Tibornak, Keleti Gusztáv igazgatónak és Szmrecsányi Miklós titkárnak is jutott elég végezni való.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A Teleki pályázat az akadémián. A gr. Telekiféle drámai pályázat 100 aranyáért 1887-re vígjátékok pályáztak. Beérkezett 14, melyeket az akadémia részéről Zichy Antal, Pálffy Albert, Csiky Gergely, a nemzeti szinház részéről pedig Feleky Miklós és Nádai Ferencz biráltak meg. Az eredményről *Csiky* Gergely az akadémia márcz. 19-iki ülésén tett jelentést.

A pályaművek belső értékére nézve az idei pályázat igen szomoru és alig van egy-két darab, mely az irói tehetség jeleit mutatja. A többi dilettáns munka, vagy még ennél is rosszabb: gyermekes kisérlet. Némi figyelemben részesültek a «Koronát szerelemért», «Csak asszonyt». Jobb ezeknél a «*Csalódások*,» de ez is száraz, hideg, nyelve vagy lapos, vagy mesterkélt. «*A régi és az uj*» czímű pályamunka meseszövésében szép irói tehetség látszik. A darab meséje érdekes, de részletes fejlesztést igénylő fázisai inkább regénytárgygyá, mint drámai mesévé teszik. Legjobb «*Az eladó leány.*» Meglehetősen elhasznált eszközökkel dolgozik; átöltözés, kihallgatott beszélgetés, névcsere, félreértések idézik elő bonyodalmát. Lelemenye kevés, cselekvénye csendes; de legalább nincsenek benne lélektani botlások, képtelenségek. Eleinte nagyon szélesen indul, nagyon sok szálat ereszt, melyeket később elejt. Sokat beszélnek az expozicióban a cselekvényhez nem tartozó dolgokról, elő sem forduló személyekről, s az olvasó figyelmét zavarba ejtik. Később azonban tömörül a cselekvény s az első felvonás közepétől a második felvonás végéig egy csapáson halad elég gyorsan. Dé a harmadik felvonás el van nagyolva. hamarkodva s a befejezés nem elégít ki. Igy a mint van, csak javításokkal és a harmadik felvonás gyökeres átdolgozásával remélhetne sikert a szinpadon. A biráló bizottság egyik tagja a «Csalódások»-ra, a másik, «A régi és az uj» czímű pályaműre adta szavazatát. A bizottság három másik tagja azonban «*Az eladó leány*» mellett nyilatkozott, mint a mely a «Csalódások» fölött a nagyobb szinszerűség, a «Régi és az uj» fölött a verses forma előnyével bir.

Szóba jövén az ügyrend 136. §-ának alkalmazása, mely szerint «midőn a birálók egy művet sem találnak jutalomra érdemesnek, ez a jelentés azon megjegyzéssel tétetik közzé, hogy ha az iró a rosszaló itélet daczára is fel akarja venni a dijat, félév alatt jelentse ebbeli szándékát a főtitkári hivatalnál,» — a bizottság kimondja, hogy mivel ez intézkedést, mely az akademia boldogult elnökének, Eötvös József bárónak indítványára az irók iránti gyöngédségből hozatott, többször félreértették s a jutalmazott, de ki nem tüntetett irók megalázásának vették, másrészt mivel e paragrafus többszöri alkalmazása mellett egyszer sem bizonyult gyakorlati értékünek, a mostani pályázatnál nem találja szükségesnek alkalmazását. A bizottság többsége ennélfogva három szavazattal kettő ellen arra kéri az akadémiát, hogy a pályadijat «*Az eladó leány*» czímű három felvonásos vígjátéknak, mint viszonylag legjobbnak adja ki.

A jelentés némi megjegyzésekre adott okot. Arany László kivánta, hogy a míg az ügyrendben ott van a 136-ik pont, addig alkalmazni is kell. Csiky erre megjegyezte, hogy a mostani esetben nem jár botránynyal a jutalomnak paragrafus nélkül való odaitélése, mivel a szinszerüség a pályaműben megvan és néhány módosítással elő is adható. Az akademia elfogadta a biráló bizottság jelentését. A jeligés levélke felbontatván, kitünt, hogy a mű szerzője *Gerő* Károly, a nemzeti szinház másodtitkára, kitől a népszinházban már több szinművet adtak.

Magyar nyelvtan mondattani alapon. Irta *Király* Pál. II-ik rész. Polgáriskolák és középiskolák II. osztálya számára.

A szerző rendszere ugyanaz, a mi az első részben érvényesült. Először olvasmányt ád a növendékek elé s az olvasmány mondatait elemezteti egészen gyakorlati módon. Mintegy észrevétlenül igyekszik a nyelv szabatos kifejezéseihez még hozzá nem szokott gyermekeket a mondat-szerkesztési szabályokkal együtt a fogalmazás kezdő fokára is fölvezetni. A nyelvtan végén a rokonértelmű szók csoportját találjuk, de nem ridegen, minden magyarázat nélkül összeállítva, hanem eszméltető magyarázatok és gyakorló feladványok kiséretében. Igy e fejezet, mely a könyvnek csak függeléke, némileg úttörő nyelvtani irodalmunkban. Az olvasmányok nagy gonddal vannak összeválogatva. Különösen szép az «Isten képe» czímű példázat, a borsodmegyei népmonda, mely először jelenik meg nyomtatásban s az van benne elmondva, hogy mi módon jutott az emberiség a kenyér használatára. A sok részben uj módszeres nyelvtan Méhner Vilmos kiadásában jelent meg. Ára 60 kr.

Volapük nyelvtan jelent meg magyarok számára. Tudvalevőleg ez a világ egyetemes nyelve, ha tudniillik e kigondolt nyelvet megtanulnák az emberek. Egy német pap, Schleyer állította össze az ideális nemzetközi nyelvet, vagy ötven nyelvet használva föl hozzá, a lehető egyszerő nyelvtani szabályokkal. A volapük (vol: világ, pük: nyelv) elég visszhangra talált a németek közt, a francziák közt is akadtak hivei, már volapük nyelven hirlapok is jelennek meg és volapük-kongresszusokat tartanak. A magyarok számára Zsigmondy Béla egy franczia könyvet fordított le, melyet dr. Kerckhoffs Ágost párisi tanár irt. El van látva a nyelvtani rész mellett gyakorlatokkal, valamint volapük-magyar és magyar-volapük szótárral. A kérdés minden esetre az marad: vajjon annyi fáradságot, mennyibe a volapük megtanulása kerül, nem helyesebb-e hasznosabb nyelvre fordítani. A nyelvtan a Pallas-társulat nyomdájából került ki.

Vas Gereben összes munkáiból egyszerre tizenkét füzet (35—46) került ki sajtó alól, Mehner Vilmos kiadásában, Gyulai László rajzaival. Az első két füzetben véget ér a «*Nemzet napszámosai*» czímű korrajz, aztán megkezdődik egy második korrajz: «*Egy alispán*», a táblabiró világból, Földváry Gábor pestmegyei alispánról. A 44-ik füzet «*Régibb magyar népélet*», a magyar nép erkölcseinek rajzolata regény alakban; a 45-ik füzet pedig a «*Garasos arisztokráczia*» regényt veszi föl. Egy füzet ára 25 krajczár.

Mária-dalok és legendák czím alatt egy kötet vallásos költeményt adott sajtó alá Rudnyánszky Gyula, az ifjabb költői nemzedék kiváló tehetségű tagja.

Uj kötete egészen Máriának van szentelve, kit a kereszténység és az áhítat költészetével övez, s kinek kultusza Magyarországon is oly régi és gyöngéd. A tartalom: részint imádságok, az örömben és bánatban vigaszul Máriához forduló lélek fohászai; részint oly versek, melyek a vallásosság mellett Mária alakját a költészet világában egyuttal mint a női szeplőtelen tisztaság szimbolumát és mint Magyarország patronáját tüntetik föl. Az esztergomi bibornok-primás biztatására nyit a fiatal költő előfizetést, s az egyház férfiaihoz és összes katholikus családjaihoz fordul, hogy könyve elterjedését elősegitsék. A vallásos költészetnek nem sok művelője van nálunk, s midőn oly tehetség, mint Rudnyánszky, áll be e kis csapatba, bizonyára meg is fogja találni az érdeklődést. A könyv a legdiszesebb kiállítás-

ban mintegy tizennégy nyomtatott iven május elsején jelenik meg. Előfizetési ára: füzve 2 forint, diszkötésben 3 frt; amateur-kiadásban kötve 5 frt, ugyanez bőrkötésben 10 frt. Gyűjtőknek 10 előfizető után tisztelet-példány jár. Az előfizetési pénzek április hó 15-ig, a szerző neve alatt a Franklin-társulathoz (Budapest, egyetem-utcza 4-ik szám) küldendők.

Kuthen hátrahagyott költeményeire adott ki előfizetési felhivást Gyurinka Antal plébános Nagy-Kőrösről. Kuthen (Barina Vendel) tápió-györgyei plébános 1875-ben hunyt el. Költeményei (világiak és egyháziak) nem multak el viszhang nélkül s kortársainak bizonyára emlékezetében élnek még, az ujabb nemzedéknek is érdemes megismerkedni velök. A 19—20 ivre menő kötet megrendelhető Nagy-Kőrösön 1 frt 50 krjával.

Pater Laurentius czím alatt eredeti történeti tragédia jelent meg Grill K. udvari könyvkereskedésében; szerzője Hódi, bizonyára álnév. Hőse egy nagyravágyó fiatal szerzetes, ki lángra gyul Mátyás király özvegye, Beatrix iránt, és szenvedélyével elbukik. A dráma versekben van irva. Ára 1 forint 50 kr.

Előfizetés. Radványi Dániel Budapestről előfizetést hirdet «*Az én kis országomból*» czímű elbeszélésekre, melyeket a szerzőnél (Budapest, külső dob-utcza 45. sz.) 1 frt 60 krjával lehet megrendelni.

Hervadt levelek, beszélyek és rajzok, irta Bibó Lajos. Tizenkét elbeszélés és rajz van a kötetben, mely H.-M.-Vásárhelytt jelent meg, és első kisérletnek látszik.

Folyóiratok. A «*Turul*»-ból, a heraldikai társulat évnegyedes folyóiratából, megjelent az idei első füzet. Majláth Béla «A Majláth-család nemzedékrendje» czímű dolgozatba kezd; a szerkesztő, Fejérpataky László a Petneházy-családnak 1417-iki czimeres levelét mutatja be szines rajzban s füz hozzá értekezést; dr. Wertner Mór nagyobb értekezés első részét adja, mely azt fejtegeti, hogy a különböző trónokon ült Anjouk nem mind egy törzs szülöttei; ifju Kubinyi Miklós két-háromszáz éves czimeralbumot ismertet, mely most a gróf Zichy Edmund birtokában van; Szádeczky Lajos erdélyi czimeres leveleket mutat be; dr. Szombathy Ignácz pedig azt kezdi kutatni, hogy melyik név az ősi: *Szapáry*, avagy *Szápáry*? Ezeken kivül kisebb czikkek olvashatók a füzetben Pór Antal, dr. Szendrei János, Csergheő Géza, Petrovay György s Lehoczky Tivadar tollából. — Az *Erdészeti lapok* uj füzete élénk leirásban közli a két látogatást, melylyel a király és a trónörökös tüntették ki az erdészeti egylet palotáját. Fekete Lajos erdőakademiai tanár, Illés Nándor főerdőtanácsos irtak még nagyobb közleményeket. Kisebb közleményekből egész tanulságos tárházat találunk.

A Magyar Könyvszemle, a nemzeti muzeum évnegyedes folyóirata, most bocsátotta ki 1887-iki évfolyamát egy nagy kötetben, s remélhetőleg a mostani évfolyam már ismét évnegyedes füzetekben jelenhetik meg.

A 344 oldalra terjedő kötet széles kört ölel föl a bibliografiából s régi nyomtatványokról, levéltárakról közérdekü ismertetéseket, művelődéstörténeti adatokat találunk. Első czikk Majláth Béláé a sorsvető könyvekről. Szádeczky Lajos azon egykoru történeti munkák jegyzékét közli, melyek Báthory István történetére vonatkoznak. Fraknói Vilmos a prágai káptalan könyvtárában őrzött kézirat után Vitéz János püspök leveleinek és beszédeinek jegyzékét állítja össze. Jakab Elek a Bánffy-levéltár magyar történelmi forrásait, Szilágyi Sándor Borsáti Ferencz ismeretlen alkalmi költeményét közli 1656-ból, Nagy Gyula egy kéziratban maradt magyar-latin szótár töredékét 1580 tájáról, Csontosi János szerkesztő emlékiratot a nemzeti kaszinó könyvtáráról, Ballagi Aladár a czentochowai Pálos nyomda magyar tárgyu termékeinek jegyzékét, stb. A számos czikk mellett sok kisebb közlemény teszi érdekessé a kötetet a könyvbarátok számára.

A sorsvető könyvek és egy ismeretlen XVI-ik századbeli magyar Fortuna. Ismerteti Majláth Béla. E czim alatt jelent meg a *Magyar Könyvszemle* egy érdekes czikkének külön lenyomata, a melyhez mellékelve van az ismeretlen szerencsemondó könyv első és második czimlapjának, az ajánló levélnek s az V-ik Sybillának hasonmása. A tudós szerző felöleli ez értekezésben a sorsvető könyvek egész irodalmát s nemcsak a nyomtatásban, megjelent, de a kéziratban levő hasonló tartalmu fortunákról is némi képet nyujt. Az olasz és német sorsvető könyvek tárgyalása után áttér a magyar szerencse-mondó könyvekre s arra az eredményre jut, hogy a magyar sorsvető könyvek lényegökben megegyeznek az olasz és német régebbi keletű sorskönyvekkel. Az ismeretlen «Fortuna» pedig a külföldi ily nemű munkák különlegességeiből van mintegy szerkesztve, s ebben áll eredetisége. A 46 lapra terjedő füzet a népies irodalomnak ez eddig egészen ismeretlen ágát érdekesen s élénken tárgyalja s szerzője először a m. tud. akadémia 1887 okt. 3-iki ülésében olvasta föl.

Eredeti szinművek. A nemzeti szinház drámabiráló bizottsága ujabban a következő darabokat ajánlta előadásra: «*A komikus*», monológ, mely a Kisfaludy-társaság pályázatán dicséretben részesült, irta Kürthy Emil; «*Falusi délutánok*», Méray-Horváth Károly három felvonásos vigjátéka és «*A svihákok*», három felvonásos vigjáték, irta Berczik Árpád.

Füzetek. *Melháné Szaák Lujza élet- és jellemrajza* czím alatt a jeles tanítónő és tanügyi irónőről Böngérfi János önállólag is kiadta a «Paedagogiai Plutarch»-ban megjelent dolgozatát. A füzet Drodtleff kiadása Pozsonyban, s ára 20 kr. — *A dohányzás veszélyei*, tekintettel a tanuló ifjuságra, irta Thewrewk Árpád, ki az ifjuságot a dohányzás veszélyeire figyelmezteti, ára 30 kr. — *A szabadkőmüvesség lényege*, alapelvei, történeti fejlődése, szervezete és feladatai, különös tekintettel hazai viszonyainkra. Védelmező röpirat a szabadkőmüvesség ellen utóbbi időkben intézett támadásokra. Második bővített kiadás; megjelent Budapesten.

A kolozsvári szinház drámai pályázata. A kolozsvári szinház igazgatósága pályázatot hirdet egész estét betöltő eredeti *drámára*, szinműre vagy *vigjátékra*, melynek tárgya a jelenkori magyar társadalmi életből legyen merítve. A pályadij 100 darab arany, melyet kiadnak a vizsonylag legjobb műnek. A jutalmazott mellett megdicsérendő darab az első előadás bevételéből 25 százalékot kap egyszer s mindenkorra. A pályaművek, a szokott feltételek mellett, szept. 15-ikéig küldendők a szinház igazgatóságához. A pályázat fölött hét tagu jury ítél. A budapesti nemzeti szinház, ha drámabiráló bizottsága is előadásra ajánlja, ép oly kedvezményben részesíti a pályanyertes művet, mint ha Budapesten kerülne először szinre.

Pályázat népszinműre. A budapesti népszinház bizottsága 100 darab tizfrankos aranyat tűz ki népszinműre. A magyar falusi vagy városi életből vett egész estét betöltő népszinmű kivántatik. A bizottság fentartja magának a jogot, hogy a pályadijat csak az esetben adja ki, ha akár irodalmi, akár szinpadi értékkel biró darabot talál a pályázók között. A pályázó művek idegen kézzel, tisztán lemásolva, bekötve, lapszámozva és jeligés levélkével ellátva, a népszinházi bizottság jegyzőjéhez, Márkus József főjegyző urhoz (régi városháza) küldendők be. A pályázat lejár 1888 nov. 1-én déli 12 órakor. A jutalmat nem nyert művek kéziratai a szerzőknek nem adatnak vissza.

KÖZINTÉZETEK ES EGYLETEK.

A magyar tud. akadémián e hó 19-ikén kettős ülés volt. Először összes ülést tartottak, melyen a Teleki-pályázat sorsa fölött döntöttek. Aztán az első osztály ülésezett.

Ezen *Télffy* Iván, a buzgó hellenista szólt három franczia hellenista működéséről. Ezek Egger Emil, Müller Mánuel és Eichthal Gusztáv, kik német nevök daczára is lelkes francziák s nem régiben hunytak el, irodalmi munkásságokat a görög irodalom ismertetésének szentelvén. Télffy megemlékezett a *volapük* nyelvről is, figyelmeztetve, hogy az máris nagyon ingatag, és már két volapük nyelv van. Az egyik az, melyet Schleyer gondolt ki. Kerckhoff ezen annyira változtatott, hogy Schleyer szótára ma már használhatatlan.

A földrajzi társaság legutóbbi választmányi ülésén elhatározta, hogy több más társaság példájára *vidéki kirándulásokat* fog rendezni. Tárgyalták azt a javaslatot is, melyet a mult ülésen kiküldött *Ural-albizottság* terjesztett a választmány elé. E javaslat szerint szükséges volna, hogy a földrajzi társaság egy állandó *kutatási alapot* létesitsen, melyből tudományos expedicziókat szervezhetnének. Ebből az alapból volna fedezendő a tervbe vett nagy Ural-expedicziő. A választmány ezt az eszmét is tetszéssel fogadta, de mielőtt a mozgalmat ez irányban megindítanák, előbb a társaság védnökének: *Rudolf* trónörökös ő fenségének jóváhagyását fogják kikérni. Végül bejelentették, hogy az országos központi takarékpénztár 100 frttal a társulat alapító tagjául iratkozott be.

A természettudományi társulat e hó 21-diki ülésén dr. *Ilosvay* Lajos műegyetemi tanár «Egy régi magyar természettudós működéséről» czímmel tartott érdekes felolvasást. Nyulas Ferencz működésével foglalkozott, ki mint gyakorló orvos 1795-ben a pestisjárvány idején nagy érdemeket szerzett magának. Irodalmi működését két hátramaradt munkájából ítélhetjük meg. Az egyik «Az erdélyországi orvosvizeknek bontásáról közönségesen», megjelent 1880-ban Kolozsvárott; a másik «A kolozsvári tehénhimlő», mely 1802-ben jelent meg. Mindkettőben több adat van, mely meggyőz arról, hogy ő nemcsak szorgalmas és lelkiismeretes iró, hanem természetvizsgáló volt. A szakülést választmányi ülés követte, melyen *Lengyel* Béla titkár bejelentette, hogy a magyar tud. akadémiától a társulat több kötet természettudományi munkát vett át sokszoros példányokban, hogy a tagok közt ajándékul kioszsza; az érdeklődők a titkárságnál ingyen kaphatják a munkát. A könyvkiadó vállalatnak 1400, a «Pótfüzetnek» 3100 megrendelője volt. Roth Samu dr. lőcsei tanár 60 frttal az alapító tagok sorába lépett; kivüle 32 uj rendes tagot választottak, a kikkel a tagok száma 5305 lett.

A Petőfi-társaság márczius hónapi ülése Komócsy József elnöklete és nagy hallgatóság jelenlétében ment végbe. *Palágyi* Menyhért «Egy irodalmi agitátor» czímmel tartotta székfoglaló értekezését. Kazinczyról szólt, főleg eszthetikai elveit fejtegetve. *Erődy* Béla Firdusi «Sahnahme»-jából olvasta fel Rustem hős atyjának, Zálnak történetét jó fordításban. *Guthi* Soma vendégnek «Vallomás előtt» czímű humorisztikus monológját Ábrányi Emil olvasta fel. Végül *Prém* József egy részletet mutatott be «Cseres Gábor» czímű regényéből. A zárt ülésben a Nagy-Váradon tartandó felolvasó-ülés rendezésével Szana Tamás titkárt bizták meg.

A képzőművészeti társulat közgyűlése e hó 18-ikán volt, élénk részvét mellett, a zeneakadémia disztermében, *Harkányi* Frigyes alelnök elnöksége alatt, miután gróf Károlyi Tibor elnöknek el kellett utazni.

A titkári jelentést *Szmrecsányi* Miklós olvasta fel. Vázolta a társulat évi működését, szólt a vidéki kiállításokról, melyeket Veszprémben, Szombathelyen, Győrött és Nagy-Szebenben rendeztek, hogy a művészet iránti érdeklődést a vidéken is terjeszszék. E kiállítások anyagi s erkölcsi sikere egyaránt kielégitő volt. Emelkedett a fővárosi kiállítások szinvonala is: Nem csak a hazai művészek küldtek sok képet, hanem a külföldi művészek részvételét is sikerült fokozottabb mértékben megnyerni. Kivánatos volna azonban, hogy a műpártolás, illetve vásárlási kedv is gyorsabban fokozódjék. A mult év folyamán a társulat közvetítése mellett 142 műtárgy kelt el 41,809 frtért. De ebből csak 88 műtárgyat vettek meg magánosok, összesen 20,585 frt értékben. A király ő felsége hét festményt vásárolt 5100 ftért; a kormány tiz művet 9390 frtért; a társulat harminczhét tárgyat. Anyagiakban az esztendő kevésbbé volt kedvező, a mennyiben az évet 520 frtnyi veszteséggel zárták le. Oka jórészt az, hogy az egyleti bérházban nagyobb javitásokat kellett végeztetni, a mit a költségvetés elkészítésénél még nem tudhattak. Az évi bevétel 43,033 frt volt; a kiadás 43,553 frt. A társulat vagyona 551,286 frt értéket képvisel; az adósság 69.523 frt. A tagok száma december 31-én 1791 volt s azóta 33 uj tag iratkozott be. Az idei költségvetésben a bevételek 50,860 frtra számitvák, a kiadások 50,833 frtra. E kiadásokban van 500 frt a Huszár Adolf siremléke javára s ezer forint az Ipolyi Arnold arczképének elkészítésére. — A jelentést a közgyülés helyesléssel fogadta. A közgyülés legfontosabb tárgya volt, hogy a műcsarnok mögötti telekrész megvásároltassék, különben oda magas bérházat építenek, s ez által nemcsak hogy elzárták volna a műcsarnok elől a kibővítés módját, hanem el is sötétítettek volna több mellékhelyiséget. Hogy ez elkerültessék, 17,729 frtért megveszik a hátsó telket s a közgyülés fölhatalmazta a választmányt, hogy az uj telken szolgalakást s raktárt rendeztessen be. E határozat után a tisztujítás következett. *Békey* Imre tanfelügyelő meleg szavakban emlékezett meg gróf Károlyi Tibor társulati elnök érdemeiről s indítványára a közgyülés a grófnak köszönetet szavazott. Meg is választották aztán egyhangulag ujra elnöknek. Majd az uj választmányt is megalakíták, s aztán *Harkányi* Frigyes elnök, megköszönve a tagok érdeklődését, bezárta a gyülést.

A Szent-István-társulat közgyűlése e hó 22-ikén folyt le a központi papnevelő intézet nagy termében, diszes és szépszámu közönség részvéte mellett. *Simor* János bibornokprimás elnökölt, kit küldöttség kisért a terembe. A kath. főpapság köréből ott volt Samassa érsek, Schlauch, Császka, Schuster, Bubics püspökök, Hornig czímzetes püspök és többen a főrangu férfiak közül.

Simor János bibornok-primás ezuttal is nagyobb beszédet mondott és szavait a mai kor realisztikus iránya ellen emelte, kárhoztatván a gazdagodás és élvezetek után való mohó vágyakat. Ezekkel szembe állította a keresztény vallás tanításait, mely int, hogy nemes czélokra, jótettekre fordítsuk a vagyont, ne legyünk a pénz rabjai. Sok bűnre vezethet a szegénység, még többre a gazdagság. Gróf *Károlyi* Sándor mondott köszönetet a közgyülés nevében a beszédért, melyet nyomtatásban is terjeszteni fognak. Majd dr. *Steiner* Fülöp alelnök tett jelentést a mult évi egyleti eseményekről, kiemelve a római zarándoklást és az irodalmi szakosztály megalakulását. Felolvasták azután gr. Apponyi Albert levelét, melyben lemond alelnöki állásáról, miután a társulat fejlődése ez állásban nagy tevékenységet kiván, ő pedig más téren is igen el van foglalva. A primás sajnálkozását fejezte ki s indítványára gr. Apponyit egyhangulag megválasztották a választmány tagjául. Végül megállapították az idei költségvetést, és az ülés gróf Károlyi Sándornak a primásnak mondott köszönő szavaival ért véget.

A protestáns irodalmi társaság alapitó tagjainak száma 150-re emelkedett s igy a társulat törzsvagyonaként 15 ezer forint van eddig is biztositva.

met költőfejedelemnek és prófétai gondolkodónak gigási gondolatvilágát konkrét alakba öntötte és a Faustban kifejezett örök igazságokat világos képekben mindenkire nézve érthetőkké tette. Ezzel maradandó érdemet szerzett magának a nélkül, hogy az utánzás vádjával illethetnők. Honfitársamnak, Lechner Gyula tanárnak egész hű, enciklopedikus tudással végrehajtott fordítása, mely költőiség tekintetében sem áll az eredeti mögött, mindenesetre hozzájárul, hogy Madách Ember tragédiája olyan műnek tünjék föl, mely megérdemli, hogy fölvegyék a német irodalom óriási kincsei közé».

Hír szerint az uj Madách-fordítás díszkiadásban is meg fog jelenni Zichy Mihály illusztrációival.

«Magyarország iparügye» című 28 ivre terjedő közgazdasági mű fog közelebb megjelenni, melyre e hó végéig 1 forinttal lehet előfizetni (Márkus S. könyvnyomdásznál Andrássy-út 12. szám). E határidőn tul csak 2 frt 50 kr bolti áron lehet a könyvet megszerezni.

A régi és modern képek kiállitását a műcsarnokban nem látogatták oly tömegesen, mint a nagyérdekű kiállításról várni lehetett. A kiállítást tehát meghosszabbitották április 25-ikéig, mert a közönség érdeklődése az utolsó napokban fokozódott, s a legutolsó vasárnap is ezerkétszáznál több látogató volt a műcsarnokban. Nyitva van a kiállítás reggeli 9 órától esti 7 óráig. A napok meghosszabbodván, az esti villamos világítást megszüntették. A belépti dij 50 kr, vasárnap 20 kr.

A festészeti mesteriskola műtermeiben élénk tevékenységet foly. *Benczur* Gyula, az intézet igazgatója most fejezte be Steiger Gyula, az első hazai takarékpénztári igazgató arczképét és szorgalmasan dolgozik gr. Károlyi Gyuláné és gróf Nádasdy Ferencz arczképein. Benczur tanítványai közül *Stettka* Gyula Tisza Lajos grófot festi, ülőhelyzetben és életnagyságban; a kép az orsz. erdészeti egyesület közgyülési termét fogja disziteni és méltó párja lesz a királyt vadászruhában feltüntető képnek, mely ugyanott van elhelyezve s a melyet szintén Stettka festett. *Mannheimer* Gusztáv több miniatur képen kívül egy pásztorjelenetet ábrázoló nagy festményen dolgozik. *Tornai* Gyula historiai képe «Heródes ajándéka» közel van befejezéséhez és az őszi tárlaton már ki lesz állitva. *Pörge* Gergely két téli tájképet, *Tolnai* Ákos vizi nymfákat ábrázoló képet fest, mig *Kardos* Gyula «Krisztus csufoltatása» című nagyobb kompozicziójáu dolgozik, *Burger* Lajos, *Komlóssy* Ede és *Kimnach* László genre-képeket festenek.

A népszinházban eredeti uj operette került szinre e hó 7-én, egészen uj szerzőktől, s elég rokonszenves fogadtatásban részesült «*Peking rózsája*». Zenéjét Stojanovics Jenő irta, szövegét pedig Rothauser Miksa. A zene csinos, van mit hallani benne, dallam és tartalom. Stojanovics egyik napilap zenei kritikusa, s most mint zeneszerző szintén megállta helyét; fejlett zenészeti értelmétől a jövőben is értékes zeneműveket lehet várni. Több részt ismételtetett a közönség. A szöveg sem bágyadt, s meséjének folyása érdekel.

Többször feldolgozott költői thema van librettová alakitva. «Peking Rózsája» Turandot, a khinai császár leánya, a ki három találós mesét ad föl megfejtésre kérőinek. Ha aztán a vakmerő kérő nem tudja megfejteni, lefejezik. Végre azonban maga is megsokalja a kegyetlonséget, s álöltözetben Adelma név alatt a nép közé vegyül, hogy saját szigora ellen lázitson. Igy ismerkedik meg Hasszan perzsa herczeggel, s megszeretik egymást. Arra bátoritja a herczeget, hogy kérje meg Turandot kezét, a ki őt halálosan megsértette, fejtse meg a talányokat, aztán utasitsa vissza Turandot kezét. Hasszán mindenre kész Adelmáért. Jelentkezik mint kérő az udvarnál, sorsa nagyon kétségbeesett, de másként nem lehet övé Adelma. Ez megjelenik, tudatja vele, hogy Turandot bele szeretett s küldi neki a talányok megfejtését. Hasszán tehát megfejti azokat, s akkor visszautasitja Turandot kezét. A sértésért ki akarják égetni szemét, de ez sem ingatja meg Adelma iránti szerelmét. Végre Adelma föllebbenti fátyolát, s a herczeg megtudja, hogy szerelmese senki más, mint Turandot. A kevés komikus elemet a rendőrminiszter (Kassai), a csillagjós (Gyöngyi) és ennek felesége (Csatai Zsófi) képviselik. Hasszán szerepét Blaha Lujza játsza kellemmel és énekelte csengő, friss hangon, minden jelenetében hatással. Hegyi Arankának (Turandot) is volt mellette szép sikere, izléses és kifejező játékával, énekével. Ligeti Irma kisasszony szintén kivette részét az elismerésből. Az első előadás jó hosszura nyult, de a második előadásnál már rövidítettek.

Az operaház igazgatása. A belügyminiszter, mint híre jár, — közelebb a kir. opera igazgatásáról szóló javaslatot fog a képviselőház elé terjeszteni. Ez a kormánybiztos által keresztülvitt szervező intézkedéseket és ama rendes költségvetésnek tervezetét fogja tartalmazni, mely a házi kezelés esetleges további fentartása esetén okvetlenül szükségessé válnék. Egyidejüleg azokat az intézkedéseket is magában foglalja, melyek az opera nélkülözhető személyzetének végkielégitésére és elbocsátására vonatkoznak.

KÖZINTÉZETEK ES EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia április 9-iki ülésén *Pulszky* Ferencz elnökölt, s a tárgy két felolvasásból állt.

Hajnik Imre r. tag «Az örökös főispánság a magyar alkotmánytörténetben» című dolgozatából olvasott fel egy részt. Az örökös főispánság, melyet az 1870-iki 43-ik törvényczikk puszta méltósággá alakitott át és melyet az ezt megelőzött jelen századbeli magyar közjog már csak szórványosan jelentkező intézménynek ismert, a mohácsi vészt követő korszakban, de kivált a 17. és 18-ik században a főispánságnak hazánkban szokásos formája volt. Első nyomai ez intézménynek III. Béla uralkodásának idejében jelentkeznek s az arany bulla már tiltó szavát emeli ellene, és ezt későbbi törvényhozók is hangoztatják. Az Árpádok osztogatta örökös ispánságok azonban túlnyomólag oly területekre vonatkoztak, melyek vagy megyei minőségüket csakhamar elveszitették, vagy pedig a magyar megyék szervezetével sohasem birtak. Az örökös főispánságot a magyar közjog szoros értelemben örökösökre és örökletesekre osztályozta. Örökös főispánoknak mondván azokat, a kik a főispánságot egyházi vagy világi méltóságokhoz kapcsoltan birták; örökleteseknek azokat, a kik azt családi méltóságként viselték. Az örökös főispánság eltörlésére, illetőleg korlátozására irányzott törekvések már korán nyilvánultak. Az I. Mátyás és II. Ulászló uralkodása idejében elterjedt örökös főispánság tovább terjedése ellen már 1498-ban törvényt hoztak, mely különösen a főpapok birta örökös főispánságoknak megszüntetését sürgette, sőt jövőre egyházi férfiaknak főispánokká való kinevezését egyáltalán tilalmazta, a főispánságok csak világi, nemes származásu férfiaknak lévén adományozandók. Ismerteti ezután az örökös főispánságnak szervezetét és történeti fejlődését, valamint a pozsonyi országgyűlésen folyt vitákat. — *Schvarcz* Gyuláé volt a második felolvasás, ki «Tudomány és társadalom» czim alatt a vádat vizsgálta, mely szerint napjainkban a tudomány embereit nem becsülik meg se az államban, se a társadalomban. Schvarcz ezt tagadja. A mult időkben soha sem érvényesült ugy a tudós és a művelt elme, mint napjainkban, mikor a törvényhozás felső házában is helyet nyernek a tudomány képviselői.

A Petőfi-társaság e hó 8-iki ülésén Ötvös (Silberstein) Adolf «A hatás titkait» fejtegette. Az irodalmi művek hatásának titkát a régi széptani törvényekből hiába akarjuk megtanulni. Szükséges is volna — ugymond — a régi irodalmi és esztetikai törvénykönyveket ujakkal kicserélni. Az uj fogalmak közt az első helyek egyikét fogja elfoglalni az, a mit a tiszta szépség köréből mindig ki akartak űzni, mint a szépség megrontóját, mint a művészet bukott angyalát és ez a fogalom nem más, mint az annyira üldözött hatás, az effektus fogalma. A hatást a tiszta szépség körébe kell helyezni, mert az nem jelent egyebet, mint ama villamos szikrát, mely a költő és a nép lelkének érintkezésénél keletkezik. A hatás amaz óriási kapocs, mely az irodalmat és a nemzetet egymáshoz közelíti és egymásba forrasztja, termékenyíti s a népet irodalomszeretővé változtatja. Kifejti ezután a hatás keletkezésének módjait és hogy a hatás hányféle alakban nyilatkozik. Majd *Abrányi* Emil olvasott föl egy lyrai költeményt, s végül gróf *Zichy* Géza tartott «Néhány nap Olaszországban» czímmel felolvasását, legutóbbi körútjáról.

A földtani társulat április 11-iki ülésén dr. *Szádeczky* Gyula egyetemi tanársegéd a «Reolit-nyomok Svédországban» című értekezésében Olaf Holst svéd állami geolog által Szabó József egyetemi tanárnak küldött kőzetgyűjtemény néhány példányát ismertette. *Szabó* József bemutatta *Pelachy* Ferencz dolgozatát a Nándor koronaherczeg-tárna leirásáról; továbbá Szerbiának és Romániának geologiai térképét. *Halavács* Gyula «Adatok Torontálmegye földtani viszonyainak ismeretéhez» czímmel a megye általános földtani viszonyain kivül néhány ujabban furt artézi kutról is szólt. — *Staub* Móricz dr. bemutatta ama növénymaradványokat, melyeket *Ruffiny* Jenő bányamérnök a dobsinai jégbarlang mellett talált.

A protestáns irodalmi társaságnak, mely e hó 16-ikán tartja Budapesten alakuló közgyülését, 32 pártfogó, 168 alapító, 200 rendes és 400 pártoló, tehát összesen 700 tagja van ez ideig. A pártfogó tagok közt — a kik legalább 500 frtot fizettek a társaság számára — *Tisza* Kálmán miniszterelnök, *Vay* Miklós báró a főrendiház elnöke, *Tisza* Lajos gróf, *Prónay* Dezső, *Prónay* Gábor, *Vályi* János is helyet foglalnak. A vidéki városok közül Debreczen, Komárom, Hódmezővásárhely, Pápa, Kolozsvár, Pozsony és Eperjes protestánsai jelentkeztek legtömegesebben. Ezekről a helyekről számosan fognak a f. hó 16-án *Vay* Miklós br. elnöklete alatt tartandó közgyűlésen megjelenni.

MI UJSÁG?

A királyné utazása. Erzsébet királyné és Mária Valeria főherczegnő e hó 10-ikén hagyták el Londont és Bournemonth tengeri fürdőbe utaztak, honnan nehány nap mulva Párisba mennek.

Rudolf trónörökös, az országos iparegyesület fővédnöke, az egyesület házvételi alapjának gyarapitására 2000 forintot küldött az egyesület elnökségének.

Az árvízkárosultak javára szépen folynak az adakozások, s mindennap tekintélyes összegek érkeznek a belügyminiszteriumhoz, mint a közönség áldozatkészségének ujabb meg ujabb jelei. Nagy adományt tett a *magyar általános hitelbank*; nem kevesebb, mint *huszonötezer* forintot szavazott meg és küldött el a belügyminiszter[illegible] városa a borsodmegyei vizkárosultaknak *ezer*, ezenkivül pedig a többi szerencsétleneknek 500 frtot szavazott meg. Az erdélyrészi magyar *közművelődési egyesület* választmánya elhatározta, hogy az alföldi árvizkárosultak javára monstre-ünnepet rendez. Az összes kolozsvári jótékony egyesületeket fölszólitják a közreműködésre. Az erdélyi részekben gyűjtést indítanak a fiókok segitségével.

A Tiszán beállt az apadás. Az utolsó napok kétségbeesett küzdelme *Csongrád* város körül folyt. A város meg is menekült, de egész határa, a tanyák, rétek viz alatt vannak. Szeged körül a *porgányi* zsilip adott okot nagy aggodalomra. Félni lehetett, hogy arra a sorsra jut, mint a nyáron a kis-tiszai zsilip, egyszer csak beszakad. A csuszamlásokat nagy erővel védték és körtöltést emeltek a zsilipnél. A *Duna Pancsova* körül pusztít. A város egy részét elöntötte a viz, s több falu házait elpusztította. Viz alatt van Ade-Kaleh sziget is.

Gróf *Bánffy* Béla elnök nyitotta meg az estélyt, s beszédében az egyesület czéljait, a szellemvilág terjesztését hatással fejtegette, buzdítva az e téren való tevékenységre. Ezután *Rigó* Anna Bethoven symphoniáját játszá zongorán, nagy tetszés közt, mire *Beniczky-Bajza* Lenke olvasta fel «A napsugár csókja» czímű beszélyét. A közönség zajos tapsokkal rótta le elismerését az élvezetes felolvasásért. Beniczkyné felolvasása után *Bornemissza* Eszter, *Bornemisza* Béla és *Wachsman* Frigyes zongora, hegedű és viola triot játszottak. *Gerő* Lina magánjelenetet adott elő, *Réthy* Laura énekelt, végül *Bartha* Miklós olvasott fel «Emkefalva» czímen, minta-községet festvén, előadását Bethlen Gábor éltetésével végezte, melyet a közönség élénken visszhangzott. Az estély fél 11 órakor ért véget.

Duka Tivadar Londonban élő hazánkfia április 7-ikéről hozzánk intézett levelében többi közt a következőket irja:

«*Jókai a* **német** *irodalom Viktor Hugója*» ilyen különös és feltünő jellemzés, illetőleg bemutatás olvasható «Mrs Hegan Kennard» e napokban megjelent három kötetű munkájának s illetőleg fordításának előszavában. Ezen munka kiadója William Blackwood et Sons, London et Edinburgh. A munka czíme «Timar's Worlds» by Maurus Jokai, Anthorised Translation.»

Mrs Hegan Kennard így mutatja be Jókait:

«Ámbár Jókait csodálói a német nyelv Hugó Viktorának nevezik, művei nem találkoztak Angliában azzal a méltánylással, melyet megérdemelnek.»

Átlapozván az első kötetet, szemembe ötlöttek ilyen szavak, mint «Herr Johan Fibula», «auf Wiedersehen Cserna-Thal», «Galamboczer-tower» stb. mi arra mutat, hogy az angol fordítás németből van lefordítva, s azért nevezi az irónő Jókait német Viktor Hugónak!

En tudtára adtam már Blackwood uraknak, hogy Jókai magyar és nem német iró.

Sorsjáték a magyar gazdasszonyok egylete javára. A magyar gazdasszonyok országos egylete augusztus 15-ikén bocsátja ki a sorsjegyeket ama az orsz. honvédsegélyző egyesület titkára s a budapesti honvédegyesületnek választmányi tagja, Budapesten. — Dr. Medgyesi Béla, kath.-gymnasiumi fiatal tanár, Csik-Somlyón. — Gibbon Erford, budapesti kir. törvényszéki jegyző, Kolozsvárrtt.

Özv. Lipthay Frigyesné, szül. Pongrácz Mária, Pongrácz Lajos hontmegyei alispán, Pongrácz István nyug. tábornok és Pongrácz Sándor nyug. altábornagy nővére, 62 éves, Felső-Turon. — Wusching Konrád Pálné, szül. Liszka Paula, ki az irodalommal is foglalkozott s tárczaczikkeket és uti rajzokat irt, 50 éves, Lugoson. — Privigyei Papp Paula, 34 éves, Budapesten. — Özv. Pfann Jánosné, szül. Hermann Katalin, 56 éves, Battonyán. — Bethlenfalvi Paál Gyuláné, szül. Lőrinczi Vilma, Maros-Vásárhelytt. — Özv. Becker Mártonné, szül. Engesser Katalin, Becker János volt országos képviselő édes anyja, 84 éves, Sajtényon. — Horvát Paula, leánynevelő intézet tulajdonosa, kiváló müveltségü nevelőnő, 48 éves, Kolozsvártt. — Somossy Miklósné, szül. Varga Irén, 24 éves, Nagy-Károlyban. — Skrivan Gusztávné, szül. Spiller Mária, mitroviczi tekintélyes iparos neje, 39 éves, Ujvidéken. — Zolnay Vilmosné, szül. Gianone Róza, hadseregbeli élelmezési főbiztos neje, 49 éves. — Magay Lajosné, szül. Szabó Ilona, kir. aljárásbiró neje, 27 éves, Szegeden; ugyanott: Lichtenberg Mórné, szül. Levinsky Mária, a szegedi Lloyd-társulat elnökének neje, 53 éves. — Fränkel Vilmosné, szül. Eisner Laura, főkönyvvezető neje, 33 éves, Aradon. — Ruckländer Róza, 21 éves, pár nappal esküvője előtt, Marczaliban. — Halász Ilona, Halász Béla 4 éves leánya, Gyónon.

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

Apor Margit — valamint a «Dalok» is, csak rímcsengéssel hatnak, de tartalmilag nagyon gyöngék. Amaz egy lélektanilag merőben üres történet; ezek ép oly üres húrpengetések.

I—i M—s. «**M—ó Zs—i**» gondolata szép, kivitele csinos, csak egy kissé rövidebb volna. Egyes helyeken nagyon hosszasan tapad, tulságosan részletez. Azt hiszszük egy negyed, talán egy harmad-résznyivel is meg lehetne rövidítni. Kisértse meg s akkor az utolsó előtti negyedik strófán (Elcsigázva....) is igazítson valamit. Ha sikerül, szivesen fogjuk közölni.

R. S. VII. Bátran kimondhatjuk, hogy a két izben beküldött, tiz darab vers közt egy sincs, melyből a tehetségnek csak valami szikrája is csillannék ki. Jobb lesz, ha még ideje korán felhagy a verselgetéssel — kivéve, ha iskolai pensumnak.

Kettecskén. Elég csinos, de inkább bizalmas körbe való, mint nyilvános közlésre; mert kedves rímjáték, de irodalmi értéke nincs.

A juhász panasza. (Goethe.) Le van ez már fordítva, sokkal jobban is. — Az eredeti (Népdal) is gyönge.

Nem közölhetők. Kitartás. — Az én anyám. — Jelentés (!?) — Megéri-e Európa! — Imre király. — Szegény vagyok. — Ha léptedet. — Sóhaj. — Bordal. — Sztana. — Bucsú. — Tücsökdalok. — A szeretet.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: Tövisi Faur János, Krassómegye volt főispánja, utóbb kuriai biró, egyike a hazafias érzelmű románoknak, ki a szabadságharczot is végig küzdötte, 1861-ben Krassó alispána lett, 1865-ben országgyűlési képviselő, majd ismét alispán, 1867-ben pedig főispán, mig 1870-ben kuriai birónak nevezték ki, s két év előtt lépett nyugalomba, Paulisra vonulva, hol 66 éves korában hunyt el. — Sonnenbergi Freyseysen Ádám, nyug. lottóigazgató és pénzügyminiszteriumi osztálytanácsos, Budapesten, élete 67-ik évében. — Bányai Vitálisz, az egykori főkormányszék tanácsosa, Kolozsvár egyik tisztelt férfia, ki mintegy 25 ezer forintnyi vagyonát a kolozsvári ref. kollegium előljáróságának rendelkezésére bocsátotta, megemlékezvén még rokonai mellett több más jótékony és közművelődési intézetről is. — Kiss Dániel, főjegyző, megyei tiszteletbeli ügyész, a felvidéki magyarosodás egyik előmozdítója, 44 éves, Zólyom-Lipcsében. — Jánosy Pál, gödöllői kir. közjegyző. — Brestyánszky Sámuel, polgári iskolai tanár, ki 35 éven át fáradozott a tanügyi pályán, Modoron. — Juriga János, esztergomi kanonok, ki pánszláv érzelmeiről volt ismeretes. — Dr. Dobsch Ferencz, orvos, 80 éves, Nagy-Lakon. — Hertelendy György, birtokos, 73 éves, Gosztonyon. — Majnik Antal, birtokos, 69 éves, Kurtakeszin. — Id. Losonczy Károly, 86 éves, Sajó-Szentpéteren. — Tyrnauer György, budapesti kereskedő, 52 éves. — Csiki Albert, kir. adótárnok, 42 éves, Maros-Vásárhelytt. — Gärtner Bernát, köztiszteletü polgár, 67 éves, Borsodon. — Vargha Tóbiás, magyar államvasuti tisztviselő, 44 éves, Szabadkán. — Hegyesy Gyula, közös hadseregbeli számtiszt, 49 éves, Pozsonyban. — Singer Zsigmond, tekintélyes bécsi kereskedő, Singer Zsigmondnak, a «N. Freie Presse» budapesti levelezőjének édes atyja, Bécsben. — Vincze Antal, 1848—49-iki honvédtiszt, képviselőházi hivatalnok,

SAKKJÁTÉK.

1487. számu feladvány. Kästner B.-tól.

Sötét.

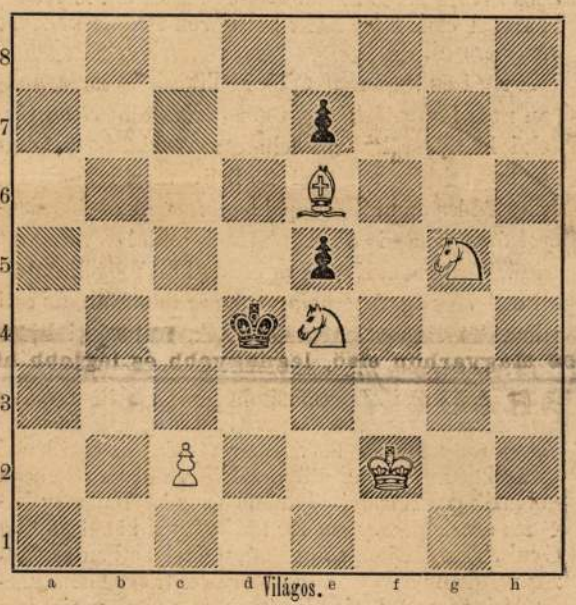

Világos.

Világos indul s a negyedik lépésre matot mond.

Az 1481. sz. feladvány megfejtése.

Möller F.-től.

Megfejtés.

Világos.	*Sötét.*	*Világos.*	*a*	*Sötét.*
1. Va4—b3	Hd2—b3:(a)	1. ...	...	Fe4—b3:
2. Bg3—g4+	Ke4—f5:—d5	2. Hf5—d6+	...	t. sz.
3. e2—e4 v. Bg4—d4 mat.		3. Bg3—d3 v. e2—e3 mat.		

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H. — Andorfi S. Kovács J. — *Az Erkel-sakktársaság nevében:* Exner Kornél. — *Tarnóczon:* Németh Péter. — *Alcsúthon:* Mészöly Győző. — *Izményben:* König Béla. — *Szempczen:* Pintér János. — *A pesti sakk-kör.*

HETI NAPTÁR. Április hó.

Nap	*Katholikus és protestáns*		*Görög-Orosz*	*Izraelita*
15 V.	G 2 Misericord.	G 2 Olympia	3 B Nböjt IV.v.	11 Metu.
16 H.	Lambert vt.	Áron	4 Józs. Györ.	12 S. böjt
17 K.	Aniczet pk. vt.	Rezső	5 Klaudiusz	13
18 S.	Apollónius	Valérián	6 Eutik	14 Márk
19 C.	Timon szp.	Hermogén	7 György pk.	15
20 P.	Tivadar hv.	Szulpicz	8 Herodion	16
21 S.	Anzelm. a.	Adolár	9 Eupszik vt.	17 S. 3 per

Holdváltozásai ☽ Első negyed 19-én 10 óra 8 pk. d. u.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. egyetem-tér 6. szám.)

Henneberg G. Zürichben, selyemgyári raktára (cs. és kir. udv. szállító). **Magánzóknak** előnyös beszerzési forrás bármely nemü fekete, fehér és szines **selyem kelmékre.** Minták póstafordultával Kettős levéldij. ☞ Atlagos raktár körülbelül 8000 darab

Érdekes a tyukszemekről. Roppant feltünést keltő találmány a Meissner gyógyszerész által orvosi rendelet szerint készitett (tehát nem titkos szer) tyukszem- és szemölcstapasz (központi szétküldési raktár Pécsett, főtér 316. sz.) mely a bel- és külföld legtöbb gyógyszertárában kapható. A vele való egyszerü bánásmód, az alapos, gyors és fájdalommentes hatása a tyukszemek-, szemölcsök- és börkeményedéseknél, ezen tapasznak rövid idő alatt nagyon sok barátot hóditott és az 1887. év első felében a 3000 elismerő-levél 1887. év október végeig 20,000-re emelkedett, mely szám fényes tanujele azon körülménynek, miszerint ezen szer megtartja azt, a mit igér, minek folytán az mindenkinek a legmelegebben ajánltatik.

Nagyot hallóknak.

Oly egyén, ki egyszerü szer által 23 évig tartott süketség és fülzúgásból kigyógyult — kész a szer német nyelvü leirását mindenkinek díj nélkül megküldeni. Czim: Institut für Taube, Wien, IX. Kolingasse, Nr. 4.

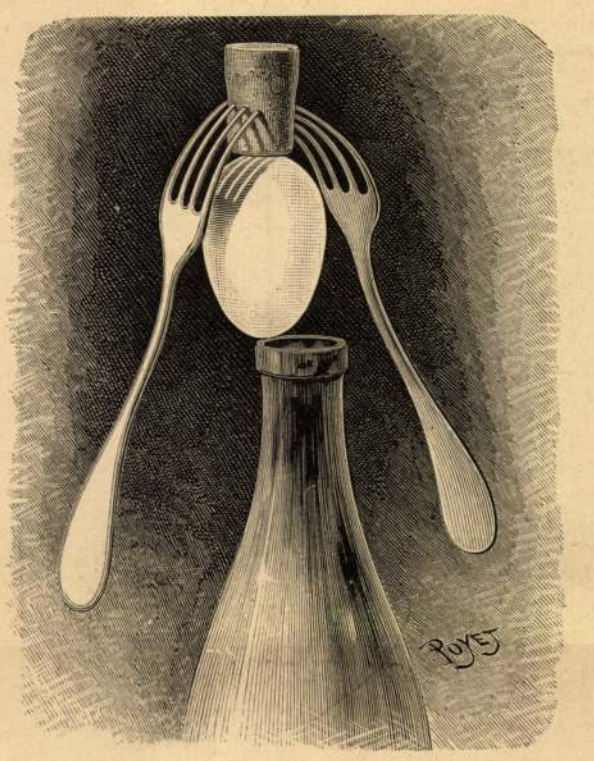

HOGY ÁLLÍTHATNI EGY TOJÁST HEGYÉRE?

Mert hiszen a rab is dolgozott volna, vagy legalább kellett volna dolgoznia elitéltetés nélkül is. Miért kellene tehát kizárva lenniök a munkából? Az államnak is joga van, hogy visszanyerje némileg a rabtartási költségeket, s ne terhelje azokkal egészen az adózókat. — *Domanovszky* Endre értekezett ezután egy középkori olasz iró könyvéről «Páduai Marsilius tana az államról és egyházról» czím alatt. Dante és Paduai Marsilius vetették meg alapját amaz önálló politikai tudománynak, mely a theologiai iskolával szemben állott. Dante főtörekvése volt: bebizonyítani, hogy az állam független az egyháztól. A theológiai iskola azt is tanította, hogy a történet és az állam közvetlenül és egyedül az isten műve, az ő keze vezeti a népeket a győzelemhez vagy az enyészethez. Marsilius fejtegeti, hogy az ember szabadsága az isten akarata mellett megállhat s hogy ennélfogva az állam az emberi szabadság műve. Csak igy válhatott lehetségessé az önálló politikai tudomány. Marsilius 1327-ben fejezte be munkáját, melynek czíme «Defensor pacis». Ebben szól az államról, az egyházról s a kettőnek egymáshoz való viszonyáról. Mind a két felolvasást érdeklődve hallgatták. Végül *Pulszky* Ferencz mutatta be *Téglás* Gábor fejtegetését az Erdélyben nem rég talált dáciai származásu arany rudakról. Az értekezés czíme: «A krásznai aranyrudak és azok bélyegei». A nevezetes aranyleletről már többen nyilvánítottak véleményt, Finály, Hampel, Frölich, most pedig Téglás, ki a rudakon levő bélyeg után ismét más véleményre jut, mint az előbbiek, a kik szintén mind külön véleményen vannak.

A Petőfi-társaság közgyűlése. A Petőfi-társaság e hó 6-án délelőtt már tizenkettedik évi közgyűlését tartotta, az uj városház termében, miután az akadémia nagy termét most javítják. Oly nagy közönség gyűlt össze, hogy a városházának terme lent és a karzaton szorongásig megtelt. A közgyűlést *Jókai* Mór nyitotta meg rövid elnöki beszéddel, üdvözölve a társaságot, mely fokozatosan erősbül és gyarapszik szellemben és tekintélyben. *Abrányi* Emil a titkári jelentést adta elő, melynek mozgalmas életet nem kelletett festeni. Szép szavakban emelte ki a társaság feladatát, törekvését s végül rámutatott, hogy az ország jelenleg nyugtalan, vészfelhők mutatkoznak a politikai horizonton. De «a múzsa békében csalogány, háború idején sassá változik. Bármi történjék is, a magyar irodalom nem némul el a fegyverek zörgése közepett, hanem épen akkor beszél leghangosabban. A társaság lelkesedést merít szent jelszavából: Petőfi Sándorból».

Következtek a felolvasások. Első volt E. *Kovács* Gyula, a kolozsvári nemzeti szinház tagja, ki hatásos előadásban mutatta be «Madách» czímű tartalmas költeményét, melyet Madáchnak «Mózes» drámája kolozsvári előadásához irt. *Bodnár* Zsigmond pedig emlékbeszédet tartott Balázs Sándorról. Először az embert jellemzé, azután a humorisztikus irót. Balázs Sándor az érzés embere volt, kinek gyöngédsége és érzékenysége reá nézve ezer csalódás és bántódás szülőoka lett. Igazi gyermekkedély, mindenen meginduló, mindenért lelkesülő. Műveiben mélységre nem törekedett, rajzai, elbeszélései nem annyira jelentős, mint szellemes és találó képét adják az ember érző és gondolkodó világának. Féligmeddig mindig magát irta le, a maga szines szemüvegén keresztül. Bármily kedves volt ez a gyermekes naivság, melynek társaságában mindig szivesen időztünk, igazán komolyan sohasem vettük szavait, mert hiányzott benne az erős ítélet, a mindennapi élet nyomorúságához annyira szükséges józanság. A meleg hangon irt dolgozatot a közönség mindvégig figyelemmel hallgatta. Ezután *Tolnai* Lajos mutatta be «Attila földje» czímű 15 énekre tervezett hőskölteményének első énekét, mely e czímet viseli: «A büntetés napja kitelik.» A felolvasott részletet különösen szubjektiv jellegű előhangja és számos erőteljes helyei tették érdekessé, zamatos nyelve pedig a költői előadás titkaival ismerős elsőrendű irót mutatta.

Jókai lépett most a felolvasó helyre s minden oldalról riadó éljenzés fogadta. «A nevető lány» czímű kedélyes rajzot mutatta be, tulajdonképen töredéket «A lélekidomár» czimű több kötetes regényéből. Ragyogó tollal irt epizód ez, mely önmagában is kerek egészet alkot. Tárgya egy bécsi bankár leányának szerelme Sándori iránt. A költői terméket kitünő előadásban élvezte a hallgatóság s végül zajos éljenzésben tört ki. — A közgyűlést Tolnai Lajos zárszavai rekesztették be, ki röviden köszönetet mondott először Jókainak, hogy felolvasásával emelte a közgyűlés fényét, másodszor a közönségnek és harmadszor Budapest törvényhatóságának, mely az uj városház dísztermét készséggel bocsátotta a társaság rendelkezésére.

TERMÉSZETTUDOMÁNYI KISÉRLETEK HÁZI-ESZKÖZÖKKEL.

Még egy pár csinos kisérletet mutatunk be olvasóinknak, melyek a legközönségesebb házi eszközökkel megcsinálhatók.

Az első kisérlet abban áll, hogy *felállíthatunk egy tojást hegyire*, a mi tudvalevőleg már Kolumbus idejében is foglalkoztatta az embereket. Az eljárás igen egyszerű. Veszünk egy nagyobb közönséges parafa-dugót, minővel az üvegeket szoktuk dugaszolni, s annak egyik végét kivájjuk egy keveset, úgy, hogy a tojásra mint valami kalap rá legyen tehető. A dugóba kétfelől két egyforma sulyú evő-villát szurunk bele, még pedig lehetőleg egyforma szög alatt, vagyis egyforma irányban. Ekkor a dugót a tojás tetejére állítjuk, s a tojást magát egy palaczknak, vagy akár ivó pohárnak a szélére helyezzük el. Némi próbálgatás és tapogatás után a tojás meg fog állani. Mellékelt képünk eléggé megmagyarázza az egészet.

A második kisérlet abban áll: *egy tű hegyén megállítani egy gombostűt*. Szurjuk a tűt egy parafa-dugón keresztül, s azután tegyük a dugót egy palaczkba, úgy, hogy a tű hegye fölfelé álljon. Azután vegyünk egy másik dugót, s abba szurjuk bele a gombostűt, úgy, hogy egy jó nagy része kint maradjon. Ugyane dugóba szurjunk két oldalt két egyenlő sulyú s egyenlőn behajlitott zsebkést. Ha most a gombostűt ráhelyezzük a tű hegyére, kevés próbálgatás után megtaláljuk az egyensúlyt, s a gombostű meg fog állani, anélkül, hogy leesnék. Sőt nemcsak, hogy megáll, hanem forgatható is a késekkel együtt a tű hegye körül. Ha gyors forgásba hozzuk, a tű bele fog fúródni a gombostű oldalába, miután sokkal keményebb mint amaz, s hosszabb forgatás után egészen át is fúrhatjuk a tűvel a gombostüt. Zsebkések helyett evő-villákat is használhatunk, úgy mint az előbbi kisérletnél, csak ne legyenek azok tulságos nehezek. Minél nehezebb különben a zsebkés és villa, annál hosszabb gombostűt kell választanunk a kisérlethez, vagy pedig annál kevésbbé ferdén kell azokat beszurnunk a dugóba.

MI UJSÁG?

A trónörökös levele Jókaihoz. Jókai az ujév alkalmából üdvözlő levelet irt a trónörököshöz, mint az «Osztrák-Magyar Monarchia Irásban és Képben» népismei munka szerkesztője, a vállalat fejedelmi védnökéhez. A trónörökös válaszából a következő sorok jutottak nyilvánosságra:

«Kedves Jókai! Legbensőbb köszönet jó kivánataiért, melyeket nőm és én Önnek jólétére s hazafiui törekvéseinek sikerére szivünk mélyéből viszonzunk. Reméljük, hogy az *uj év hazánknak szerencsét hozand*. Igen örvendek Önt február elején Budapesten viszontláthatni.»

Benczur Gyula arczképei a legfőbb körökben is igen nagy elismerésnek örvendenek. Ennek bizonysága az, hogy *Rudolf trónörökös* is fölkérte a hírneves képirót, hogy rövid időn menne Laxenburgba az ő arczképét lefesteni. Ennél fogva nemsokára el is utazik a kitüntető megbizás teljesítésére.

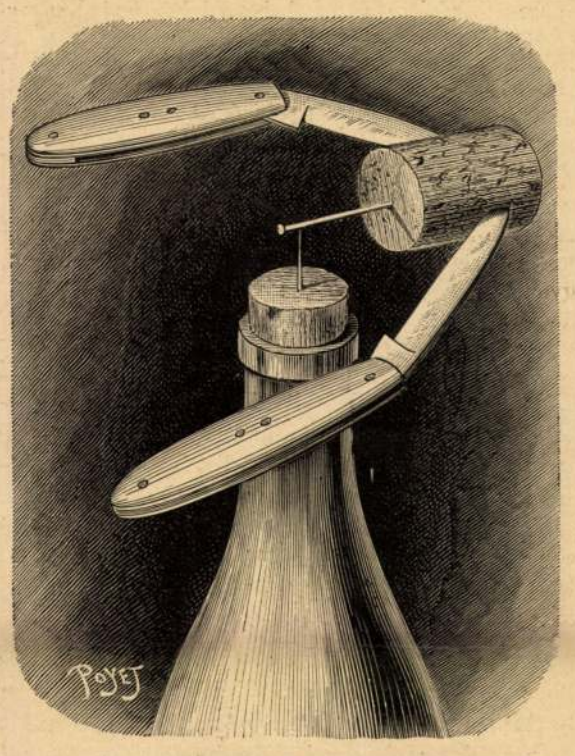

HOGY ÁLLÍTHATNI EGY TŰ HEGYÉRE GOMBOSTŰT?

A német császár és a trónörökös állapotáról mindennap érkeznek hirek Berlinből és San-Remoból. *Vilmos* császár már több nap óta gyöngélkedik, s meghűlés következtében nyugtalan éjjelei vannak. A *trónörökösről* pedig minden tudósítás ismétli, hogy gyógyul s ma már meglehetősen eloszlottak a nagy aggodalmak.

A nemzeti szinház intendánsa. A hivatalos lap e hó 10-iki számában közölte gróf Keglevich Istvánnak a nemzeti és opera-szinházak intendánsi állásától való felmentését. Gróf Keglevich két évig, 1886 február elsejétől vezette a két szinház ügyeit, báró Podmaniczky Frigyes lemondása után. Ez idő nem tartozott a csendesebbek közé. Az opera-szinház rendkivüli költségeket nyelt el, nagy deficzitek támadtak, s a hirlapok az uj intendánst okolták. Külön tanácskozásokat hivott egybe a belügyminiszter, a képviselőházban interpellácziók történtek, s a szinházi országos segélyezés tárgyalása mindig heves támadásokkal járt az intendáns személye ellen. A szinházaknál is sok «személyi dolog» volt, s rég idő óta nem foglalkoztak a lapok annyit a két főszinház vezetésével, sőt kulissza-titkaival is, mint e két esztendő alatt. Most a szinházak vezetését *Beniczky* Ferencz belügyi államtitkár vette át. Az intendáns felmentéséről a hivatalos lap közleménye következő:

A belügyminiszterium ideiglenes vezetésével megbizott személyem körüli magyar miniszterem előterjesztése folytán gróf *Keglevich* Istvánt a magyar nemzeti szinház és operaház intendánsi állásától saját kérelmére felmentvén, *Beniczky* Ferencz államtitkárnak a két szinház közvetlen vezetésével — államtitkári teendőinek épségben tartása mellett — kormánybiztosi minőségben való megbizását jóváhagyólag tudomásul veszem. Kelt Bécsben, 1888. évi január hó 5-ikén. *Ferencz József*, s. k. Báró *Orczy* Béla, s. k.

Beniczky Ferencz államtitkárnak kormánybiztossá kinevezését mind a szinházi körökben, mind a sajtóban megnyugvással és a legjobb reményekkel fogadják. Miveltsége, erélye, rokonszenves személyes tulajdonai különös nyomatékkal birnak uj állásában, hol épen most annyi határozottság szükséges, s hol — művészekről lévén szó — érzékenységet, olykor hiuságot is kell kimélni, de egyszersmind korlátozni. A két szinháznak avatott művészi vezetői vannak, de a pénzügyi és személyi dolgok intézése is erős, azonban mégis tapintatos kezeket követel. Épen a tapintatosságot remélik Beniczkytől.

Január 12-ikén vett bucsut a volt intendáns a két szinház személyzetétől, s a megválás nem volt ment minden keserűségtől. A nemzeti szinházban jelent meg először gr. Keglevich, hol a szinpadon összegyűlve fogadták a tagok, kiknek nevében *Bercsényi* Béla mondott búcsúzó beszédet, s kifejezte azt is, hogy a keserű emlékek közűl, melyekkel az intendáns oly dúsan megrakva távozik, egy sincs, melynek szála a nemzeti szinházhoz füződnék. Gróf *Keglevich* sajnálattal említette, hogy a nemzeti szinházért sokat nem tehetett, mert az opera bajaival volt elfoglalva, a mit a sajtó, a szinházi enquete, a közvélemény hibásan vél csak anyagi bajnak. A nemzeti szinházat ily válság nem érheti, ennek jövője biztos. Azután kezet fogott a szinház személyzetével s az

operaszinházba ment, hol beszédében azt hangoztatta, hogy a támadók nem azokban keresték a sok hibát, kik ez intézetet könnyelműen alapították, hanem azokban, a kik vezették. Aggodalommal távozik, mert az intézet rázkódás elé néz; kívánja azonban, hogy ő csalódjék s ne azok, kik az intendánst tartották a bajok kutfejének. *Hajós* Zsigmond válaszolt, kijelentve az aggodalmat az intendáns távozása fölött. A gróf itt is kezet fogott, s megvált a szinháztól.

Az igazságügyi palota építése. Fabiny Teofil igazságügyminiszter törvényjavaslatot terjesztett a képviselőház elé, mely a törvényszéki palota építéséről intézkedik. A telket a város adta, s ezenkivül Budapest 150,000 frttal járul a költségekhez. A palota a Lipótvárosban, a Markó-utczán épül, 1890 végére kész lesz, s 1.800,000 frtba kerül. A kereskedelmi és váltótörvényszék, a budapesti törvényszék polgári és büntető osztályai, a budapesti királyi ügyészség, a büntető járásbiróság és a lipótvárosi járásbiróság kapnak helyet benne. A kir. kuriának és az itélőtáblának idővel szintén külön épületet emelnek.

Aranymise. A jótékony *Pribék* István czímzetes püspök és veszprémi káptalani helynök e napokban tartotta aranymiséjét. A nap emlékére több mint negyedfélezer aláirással ellátott díszes ezüstveretű albumot adott át neki a polgárság s az átadó bizottság tagjai közt a megye, az egyház s a város kiváló férfiai voltak. A megye, a város s az egyház több kiváló képviselője vett részt a küldöttségben. Szabó György apátkanonok mondta az üdvözlő beszédet, kiemelve a jubiláris főpap érdemeit s jótékonyságát.

Eljegyzés. *Huray Degyánszky Anna* kisasszonyt, dr. Huray István balatonfüredi főorvos nevelt leányát, a napokban jegyezte el *Say Hekkel* Károly miskolczi ügyvéd s Borsodmegye tiszteletbeli tiszti ügyésze. A tisztelt főorvos és neje (Jókainé nővére) családi örömében számos ismerősük osztozik.

Álarczosbál. *A pesti jótékony nőegylet* nyitotta meg szerdán a fővárosi álarczos bálok sorozatát. Elegánczia tekintetében bizonyára egyike ez a farsang legszebb mulatságainak, lehetett volna ugyan látogatottabb (különösen álarczosok kevés számmal voltak), de az a közönség, mely meg adja a mulatságnak szinét, teljes számmal jelent meg, jelesen ott voltak az egylet választmányi hölgyei gróf Szápáry Gézánéval az egylet elnökével élén. A rendezőség látványosságokról is gondoskodott, volt álarczos menet; a ponny által huzott virágos kocsinak is voltak nézői. A czigánybanda s a katonazenekar muzsikája mellett a közönség éjfélig hullámzott fel s alá, ekkor kezdett oszolni a társaság s az álarczosok is elszéledtek az éttermekben. A pesti jótékony nőegyletnek szép összeggel gyarapította alaptőkéjét ez est jövedelme.

A pestmegyei bál febr. hó 1-én fog megtartatni a vigadó összes termeiben. A rendező bizottság a megyei arisztokráczia s a nemesi családok fiatalságából alakult. A rendezőség élén vannak gróf Szapáry Péter, gróf Teleki József elnökök; Darányi Kálmán, Földváry László, Lisznyai Tihamér alelnökök, Zseny József pénztárnok; Dr. Koller Kálmán ellenőr; ifj. Szász Béla, Fáy Gyula és ifj. Szüts András jegyzők. A bál tiszta jövedelme a vörös-kereszt-egylet Erzsébet kórházában felállítandó alapítványi ágy czéljaira, a megyei tisztviselők nyugdíj-alapja és a magyar iskola-egyesület javára fog egyenlő arányban fordíttatni, s az előző években elért fényes sikerek után remélni lehet, hogy az említett jótékony hazafias intézetek ezuttal is tekintélyes összegben részesülendnek. A rendezőség a hirlapirók nyugdíj intézete javára 50 frtot adományozott.

A vidéki szinészet. Összesen huszonnyolcz magyar szintársulat működik a vidéken, nem számítva a kolozsvári nemzeti szinházat. Ezek közül háromnak a havi gázsija több 4000 forintnál, egész 4700 frtig. Ezek Krecsányi Aradon, Aradi Gerő Szegeden és Valentin Debreczenben. Utánuk következik három igazgató 3000 forinttól 3552 frtig terjedő havi gázsival, ezek Mosonyi Temesváron, Jakab Lajos Kassán és a Thália-szövetkezet Szabadkán. A következő társulatok 2000 frttól 2720 frtig terjedő havi gázsit fizetnek: Somogyi Károly (Sopron és Győr), Csóka Sándor (Székesfehérvár), Kövesi Albert (Miskolcz). Ezek után jön kilencz szintársulat, melynek gázsija 1000 forinttól 1650 frtig terjed. A többiek 6—700 frtos és kisebb gázsikkal dolgoznak.

A keresztények üldözése Khinában. Londonba szomorú hírek érkeznek Khinából. Fuk-Yen tartományban kiütött a kereszténységellenes lázadás, ép oly vandal kegyetlenséggel, mint a hatvanas évek elején. A fanatikus buddhisták nagy tömegben megrohanták a keresztények telepeit és körülbelül husz templomot leromboltak. Nehány imaház földig leégett, s a benszülöttek egy része, kik a kereszténységre áttértek volt, a zavargás közben lemészárolta tott.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napok alatt: Vida Károly, a pesti hazai első takarékpénztár-egyesület pénztárnoka, egyik legrégibb és buzgó hivatalnoka, ki 40 évnél tovább szolgálta ez intézetet, s széles körben tisztelt, nagy rokonságu férfiú volt, 73 éves. — Temesi Schiller Károly, kir. tanácsos, nyug. pénzügyigazgató, régi honvéd, ki később a tisztviselői pályára lépett, s 1879-ben Szegeden működött, hol a város ujjáépítése körül sok érdemet szerzett, a miért nemesi rangot nyert, 64 éves, Zomborban. — Patsch Fülöp, alesperes, moson-szt-jánosi plébános, megyebizottsági tag, ki mint egyházi szónok az első helyek egyikét foglalta el a Győr-egyházmegyei papság között. — Csákány József, zabolai lelkész, 69 éves. — Sántha László, megyebizottsági tag, 64 éves, Nagy-Váradon. — Fürjész István, ref. lelkész, Szürtén. — Id. Csányi Ferencz, nyug. kir. főkormányszéki kiadó-hivatali igazgató, 87 éves, Marosvásárhelyt. — Forgách József gróf, özv. Forgách Józsefné grófné, sz. Révay Sarolta bárónő, csillagkeresztes hölgy egyetlen fia, 16 éves korában, Tajnán. — Szmoluhovszky Szaniszló, gymnáziumi tanár és városi képviselő Bártfán. — Id. Sándor János, ősrégi székely család legidősebb tagja, nyug. kir. táblai biró, 72 éves korában. — Bertalanffy János, földbirtokos, volt 1848. honvédfőhadnagy, volt törvényszéki biró és m. kir. járásbiró, 63 éves, Albáron. — Krenedits Márton, ügyvéd Váczon, 62 éves. — Jogisics Kálmán, volt megyei főjegyző, kataszteri igazgató, Szombathelytt. — Incze Lajos, a t.-derzsi ev. ref. vegyes iskola tanítója, kit a király a nevelés és közügyek terén szerzett érdemeiért a koronás ezüst érdemkereszttel tüntetett ki, 59 éves. — Stojanovics Miklós, takarékpénztári pénztárnok, 45 éves, Esztergomban. — Kiszely Imre, szabadságolt állományu honvédfőhadnagy és gömöri földbirtokos, 39 éves, Gömör-Panyiton. — Schmidthauer Antal, Komárom városa egyik közbecsülésben állott polgára, élte 72-ik évében. — Maresch Alfréd, m. kir. dohánygyártási tiszt, 29 éves, Temesvárott. — Ptacsnik Albert, 62 éves, Alberti-Irsán. — Gottesmann Károly, budapesti kir. zálogházi tiszt, Harasztiban. — Szalay András, a bereg-munkácsi takarékpénztár igazgatója, 67 éves, Munkácson. — Budinszky György, fővárosi háztulajdonos, evang. preszbiter, 65 éves. — Decsov Pál, nagybirtokos, 63 éves, Csákován. — Rottenberg Mór Nőé, a kassai izr. hitközség jegyzője s az izr. elemi iskola igazgatója. — Reidner Adolf, 52 éves, Néveden. — Miticzky József, nyug. uradalmi tiszt, 79 éves, Pozsonyban. — Bossányi Antal, törvényszéki biró, Nyitrán.

Voggenhuber Vilma, egykor a nemzeti szinház operájának tagja, utóbb a német szinpadok jeles énekesnője, meghalt e hó 11-ikén Berlinben, hol a kir. dalszinház első énekesnője volt. Pesten született, s fiatalon lépett a szinpadra, hol alakja, szép hangja, hamar tért nyitottak neki a nagyobb drámai szerepekhez. A hatvanas években az akkori intendánssal, Radnótfáyval szerződési egyenetlenségek merültek fel s akkor távozott el Németországba, honnan csak látogatóba járt haza. Utóbbi időben emlegették, hogy az operához visszaszerződtetik, majd vendégszerepléséről volt szó. A művésznő kétszer ment férjhez, először Hamvai Kovácshoz, később pedig Grolop berlini tenoristához.

Özv. id. Földváry Mihályné, szül. Madarassy Rozália, Földváry Mihálynak, Pestmegye alispánjának édes anyja, 75 éves korában, Budapesten; ugyanitt özv. Juhász Nándorné, szül. Balajthy Mária, 64 éves, s egyik leánya volt néhai Balajthy Vendelnek, a Jász-Kun kerületek utolsó főkapitányának. — Harmos Gáborné, szül. bellusi Baross Lenka, kir. itélőtáblai biró neje, 30 éves, Budapesten. — Szőllőssy Balázsné, szül. Jurka Katalin asszony, főszolgabiró neje, 21 éves korában Taraczközön. — Özv. Széll Jánosné, szül. Vajda Magdolna, 68 éves, Bucson. — Vashegyi Jánosné, Karagyena Anna, a nagy-perkátai gyógyszerész neje, élte 21-ik évében. — Huzóczy Boldizsárné, szül. Kovách Nepomuczena, 91 éves, Beládon. — Pekovich Mártonné, nyug. kataszteri igazgató neje, 72 éves, Pozsonyban. — Özv. Zathureczky Ferenczné, szül. Tompa Klára, 62 éves, Papolczon. — Gergurov Alexandra, gör. kel. okl. tanítónő, Zomborban, 21 éves. — Özvegy Egry Gáborné, szül. Ruttkay Francziska, 80 éves, a nógrádi Puszta-Tercsen. — Répászky Béláné, szül. Cseley Margit, Miskolczon. — Berghoffer Dóra, Berghoffer János leánya, Pozsonyban. — Kramer Katalin és Teréz, ikertestvérek, kik egész hosszu életökben nagy szeretettel csüggtek egymáson, családásig hasonlítottak, s egyszerre haltak meg, 78 éves korukban a szepesmegyei Leibiczon. — Ghilányi Janka, a berlini kir. opera magyar születésű énekesnője. — Horváth Mariska, a magyar északkeleti vasut hivatalnokának 3 éves leánykája, Budapesten. — Özv. Miskolczy Mihályné, szül. Olasz Emma, tisztelt urnő, 61 éves, Nagy-Váradon. — Jakab Lajosné, a biharmegyei és nagyváradi társas körök kedvelt tagja, 32 éves, Nagybáródon.

SAKKJÁTÉK.

1474. számu feladvány. Hülsen B.-től.

Sötét.

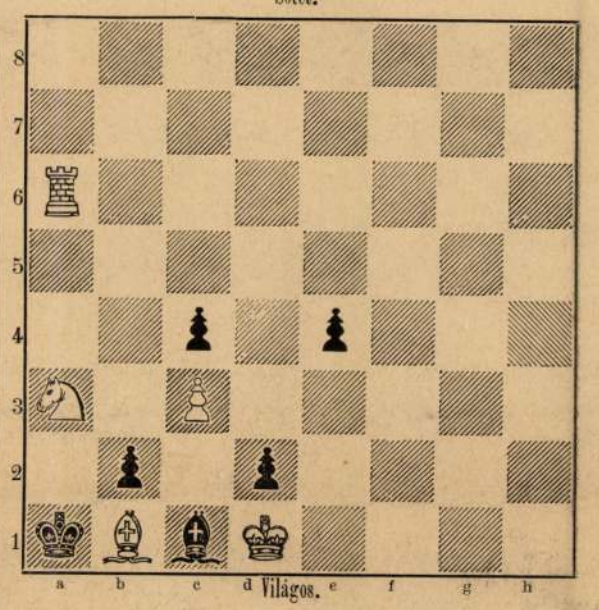

Világos.

Világos indúl és a negyedik lépésre matot mond.

Az 1468. sz. feladvány megfejtése.

Hubert F.-től.

Megfejtés.

Világos.	*Sötét.*	*Világos.*	*Sötét.*
		a.	
1. Bh1—h5	Kg4—h5:(a)	1.	Bc5:(f)
2. Va7—f7 †	t. sz.	2. Fd3—e2†	Bf5—f3
3. Fd3—e2 mat.		3. He4—f6 mat.	
b.		*c.*	
1.	Vg8—c4:(c)	1.	Vg8—g5
2. Va7—f7 stb.		2. He4—f6 †	

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — *Az Erkel-sakktársaság nevében:* Exner K. — *Székelyudvarhelyt:* Nagy András. — *Alcsúthon:* Mészöly Győző. — *Szempczen:* Pintér J. — *A pesti sakk-kör.*

Rövid értesitések: *Alcsúth.* M. Gy. Az 1465. számu Reissert-féle feladványnak általunk közölt megfejtése tökéletesen helyes.

Hibaigazitás. A mult heti 1473. sz. feladványban *c6*-ra világos vezér állitandó király helyett.

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

Karácsonykor. A karácsonyi számba úgy is későn érkezett. De bár «egyszerű és hívő» szavakban van elmondva az ismeretes történet, ép oly lapos, hosszadalmas, színtelen is. Kezdő toll nem sokat igérő kísérlete.

Családi epizód a népéletből. Ez is karácsonyi történet volna, de ép úgy történhetnék husvétkor, vagy az év bármely napján; semmit mondó köznapi történet. Az egészben legjobb az első és utolsó strófa; szerkezetök sajátságos, ez amannak a fordítottja. De hiába csinos a keret, ha a kép, a mi benne van, nem ér semmit!

Gábriel diák. A dolog — akármikép csűrjük-csavarjuk — oly világos, hogy nem érdemes többet szólni róla. Ám, ha állítja, hogy nem hamisítás, küldje be az eredetit! hadd lássuk!

HETI NAPTÁR. Január hó.

Nap	*Katholikus és protestáns*		*Görög-Orosz*	*Izraelita*
15 V.	**A 2 Jézus sz.**	A 2 Mór	3 D Malakiás	2 János
16 H.	Marczel	Marczel	4 70 apostol	3
17 K.	Antal rem.	Antal rem.	5 Teopempt	4
18 S.	Piroska sz. vt.	Piroska	**6 Epiphánia**	5 Jakab
19 C.	Kanut király	Márius	7 Iván (Ker.	6
20 P.	Fábián és Seb.	Fáb. és Seb.	8 György, D.	7
21 S.	Ágnes sz. vt.	Ágnes	9 Polieukt	**8 S. B.**

Holdváltozásai ☽ Első negyed 21-én 6 ó. 55 pk. reggel.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. egyetem-tér 6. szám.)

A Magyar-Franczia biztositó részvény-társaság (Franco-Hongroise) életbiztositási osztályához 1887 deczember hóban benyujtatott 391 ajánlat 788,900 forint összegről és az előző hóról elintézetlenül maradt ajánlatokkal együtt kiállittatott 385 kötvény 730,770 frt biztositott összegről. Az 1887-ik év január 1-től decz. végeig 4326 ajánlat 8.271,260 frt összegről nyujtatott be és 4006 kötvény 7.412,134 forint biztositott összegről állittatott ki. A társaság kötvényeihez kiállitott előzetességi igényjegyeknek *nyolczadik* évi kisorsolása *1888 január 31-én d. u. 4 órakor* fog az igazgatóság irodájában Budapesten megtartatni. Részt vesznek e kisorsolásban mind azon felek, kik a kisorsolási kombinácziók szerint 1887 decz. 31-éig életbiztositást kötöttek, az esedékes dijrészleteket pontosan befizették s a kiknek kötvényei a sorsolás napján érvényben vannak.

oldalon husz méter magas támaszfallal ellátott teraszsz is.

Ugyanaz a pompa a kastély belsejében. Seherezáde tündérkastélyainak egész fénye látszik itt feltámadni. Gyönyörü freskoképek Wagner Rikhárd Niebelungok gyürüjéből s a Parsifal-mondakörből, kitünő mesterektől ékitik a falzatokat. De vannak e mellett még festmények a bajor hadak harczaiból a német franczia hadjárat alatt s Bajorország jelen századi történetéből. A vesztibülben nagyszerü lépcső aranyozott karfákkal, tovább pompás oszlopcsarnokok szobrokkal diszítve, menyezetek gazdag stucco-munkával, a falakon freskók, a padozat mozaikból. A meghalt király lakosztálya a hatodik emeleten van, s egy dolgozó-, egy háló-, egy elfogadó-szobából s könyvtárból áll. Mindenütt a villamfény van alkalmazva.

Mindebből természetesen csak igen keveset láthatni. A kastély, melyen már évek óta dolgoznak, még ma sincs készen egészen, s most, midőn a halál keze megszakitotta e fényes fejedelmi épitkezéseket, kétséges, hogy lesz-e a ki bevégezze. Be, az épitő munkásokon kivül eddig sem eresztettek senkit, s mythikus homály borítja mindazt, a mi a közelebbi részletekre vonatkozik.

A meddig a szem ellát, változatos látvány tárul elő mindenütt. A hegykúp délkeleti oldalát hatalmas sziklavölgy zárja be, melynek nagyszerü vadregényessége, a fékét vesztett természeti erők dulásának ezer nyomaival minden képzeletet felülhalad. Igazi lebilincselő, megdöbbentő kép az, melyet a törmelékekkel telt örvény nyilása feltár. A tátongó sziklahasadékról zöldesen habzó zuhatagban tör elő a Pöllat pataka és felette lebeg, mint pókháló-szövedék, a vasrácsból készült csinos Mária-hid. Észak és nyugot felé fordítva tekintetünket, csöndes, békés tájra esik szemünk, szelid halmos vidékre, melyen a Lech szélesen hömpölyög végig. Balra, sötét erdőkoszorus magaslatok között, a Schwansee és Alpsee tükrei mosolyganak fel s közöttük egy kiálló fenyves sziklanyelven Hohenschwangau.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Az ember tragédiája, Madách Imre nagy drámai költeménye csinos népies kiadásban is megjelent az Athenaeum-társulatnál. Piros vászonkötésben ára 50 kr. Az olcsó kiadás bizonyára még népszerűbbé teszi a kitünő munkát.

Pósa Lajos: Gyermekversek. E czím alatt, 16 apró (kis nyolczadrét) ívre terjedő csinos kötet jelent meg. Pósa Lajos, ki népies, egyszerü s naiv hangu költeményeivel már rég jó nevet vivott ki magának s «apró történetek» czimü tragikus románczaival némileg uj genre-t is kezdett irodalmunkban: e kötettel is jó szolgálatot tett irodalmunknak, mely a gyermekeknek való költészetben talán a legszegényebb. Pósának van érzéke a naiv és egyszerü iránt s meglehetősen elleste a mi a gyermekeknek tetszhetik, ámbár sokszor túllő a czélon: a naivval az együgyü határait érinti, sokszor mókázik egész az ízléstelenségig s igy abba a veszélybe esik, hogy a mi neki leginkább tetszik, nem fog tetszeni a gyermekeknek. Mert mint a nép, ugy a gyermek sem szereti, ha nagyon gyerekesnek vagy épen együgyünek tartják. Tagadhatatlan azonban, hogy nehány nagyon sikerült darab is van a kötetkében, a mi gyermekirodalmunknak valódi gazdagodása. A csinos kötetkében nehány kevéssé sikerült rajz is van Block Gyulától. Irodalmunknak e nemben bizonyára nem nagy gazdagságára mutat, hogy e kötetet, — igy a mint van is, nyereségnek kell vallanunk s azért a gyermekes apák és anyák figyelmébe szivesen ajánljuk. Ára 2 frt.

Utazások és vadász-kalandok, elbeszélések az állatvilágból, összeállította Paul Bert, fordította dr. Simonyi Jenő; kiadja az Eggenberger-féle (Hoffmann és Molnár) könyvkereskedés, mely ifjusági olvasmányokul válogatott és tartalmas munkákat nem egyet bocsátott már közre, és ezek sorozatába tartozik ez a könyv is. Szerzője, Paul Bert, egyike Franciaország legjelesebb tudósainak, ki nem régiben miniszteri széken is ült. Az «Utazások és vadászkalandok» a természetrajz, földrajz és idegen népek szokásainak vonzó és tanulságos egybefoglalása. A tudós szerző kalandok és vadászatok alakjában ismertet meg az állatvilággal; ugy szólva mindenik állatról egy-egy kisebb elbeszélést ád, és eleven képekben rajzolja hozzá a veszélyeket, módokat, melyekkel az emberek kézrekerítik, életének viszonyait, tartózkodási helyét, hasznát vagy ártalmasságát. A tudásnak, az ismereteknek tárgyát művészettel, az elbeszélés érdekességével tartja frisseségben és kedvelteti meg. Először az északi sarkvidékek vadászatait, halászatait és madarászatát irja le, aztán Afrikába, Azsiába, Amerikába és Ausztráliába vezet el. Az állatvilág egész országát bejárja igy, s a fiatal olvasó mindenütt élvezettel kisérheti, mert a tudvásvágyat felkölti, folyton érdeklődésben tartja, s a mit száraz természetrajzi könyvekből kedvetlenül és fárasztólag érthetni meg, Paul Bert könyve mint szórakoztató olvasmányt nyujtja. Nagy számu illusztrázió teszi még szemlélhetővé a jeles könyv tárgyait. Csinos kemény kötésben jelent meg s ára 1 frt 50 kr.

Az egyetemes regénytár, mely Singer és Wolfner kiadásában indult meg, ujabb kötetében eredeti regényt közöl *Beniczkyné-Bajza* Lenkétől, ki az elbeszélő és regényirodalmat oly nagy termékenységgel müveli. A regény czime «*Saját kezébe*». A csinos kiállitású és piros vászonkötésü kötet ára 50 kr. Ez már a vállalat 15-ik kötete.

A szív dolgai, rajzok és elbeszélések, irta Polgári Kálmán. Kilencz kisebb elbeszélés tölti be a kötetet, melyben fiatal szerző lép a közönség elé. Jászberényben jelent meg s ára 1 frt.

A «**Nem illik**» czimü füzet, melyről közelebb szólottunk, már 4-ik javított kiadásában jelent meg Singer és Wolfner kiadásában; ára 50 kr.

Az országos kiállitásról irt nagy szakmunkából ismét egy terjedelmes füzet hagyta el a sajtót. A kiállítás országos bizottságának megbizásából dr. Keleti Károly, az orsz. statisztikai hivatal igazgatója szerkeszti e nagy munkát, számos szakerő közremüködésével. Most a második kötet 2-ik füzete jelent meg, mely az élő állatok kiállításával, az állattenyésztéssel és hizlalással foglalkozik behatólag. E füzetbe négyen irtak: Tanfi Gusztáv miniszteri osztálytanácsos a lovakról; Tormay Béla miniszteri tanácsos a tenyészszarvasmarhákról, juhokról, sertésekről és általában a hizó állatokról; Grubiczy Géza miniszteri titkár a baromfiról, Bárczy István miniszteri tanácsos pedig az ebekről. E munka füzetekben jelenik meg ugyan, de csak egészben szerezhető meg 5 frt előfizetési díj mellett.

Az erdélyi részek helységnévtára, a legújabb közigazgatási, törvényszéki, telekkönyvi, pénzügyi, illetékkirósági, adófelügyelői és adóhivatali, valamint postai beosztás szerint, közhivatalok és magánosak használatára összeállította Benedek Lajos. Minden helynévnél a lakosság száma is föl van tüntetve, s a 245 lapra menő kötethez az erdélyi részek posta- és vasut hálózatainak térképe mellékelve. Megjelent Kolozsvártt Stein Jánosnál. Ára füzve 2 frt.

Akadémiai értekezések. A tud. akadémián tartott értekezésekből kettő jelent meg legujabban: *Ki volt Calepinus magyar tolmácsa?* Szily Kálmántól, ki alaposan nyomozza, hogy Calepinus híres szótárának magyar részét ki szerkeszthette. A füzet ára 10 kr. A másik: *A régi magyar nyelv szótára*, Szarvas Gábor értekezése; ára 10 kr.

A keresztyén egyház története, az evangeliumi középiskolák felsőbb osztályai és tanitóképzők számára készitette Batizfalvi István tanár, ki több német protestáns szerző műve után dolgozta munkáját. Kiadja Hornyánszky Viktor, s ára 1 frt 20 kr.

Magyar irálytan és olvasókönyv, polgári és rokon-iskolák számára irta Novák Sándor fővárosi tanár. Kiadja Kókai Lajos Budapesten. A szerző a tanterv utasítása szerint dolgozta könyvét, de fölvette a szónoklatot is a polgári iskolai irálytanba, miután a polgári leányiskolában ennek tanítására külön év nem szentelhető. Az elméleti rész (irálytan, verstan, szerkezettan, közéletbeli fogalmazványok szerkesztése) hat ivet foglal el, a közbeszőtt példákkal együtt. Ezután az olvasmányok következnek, melyek igen bővek, s az irodalom minden ágát feltüntetik. A kötet ára 1 frt 20 kr.

Folyóiratok. A Hampel József által szerkesztett «*Archaeologiai Értesitő*» juniusi gazdag tartalmu füzetében Boncz Ödön folytatja vázlatait a magyar viselet történetéből; ezután az emlékek és leletek ismertetései következnek, számos illusztrációval. Jeles tudósunk, Römer Flóris a tavaly N.-Váradon talált ezüst leletet irja le és rajzokban is bemutatja; Henszlmann Imre a kassai templom két domborművét, Pulszky Ferencz az esztergomi «Kálváriát»; Hampel a Beatrix királyné emlékérmét; Börzsönyi pedig Claudius Novanus becsületbeli bocsájtványát. A levelezések az ujabb ásatásokról és átalában a hazai régészeti mozgalmakról tájékoztatnak, és a hol szükséges, képek is szólnak a szöveg mellé. Majd a bő irodalmi rovat következik. — A «*Századok*», a történelmi társulat közlönyének uj füzetében Hunfalvy Pál nyitja meg a czikkek sorát, «Az oláh kátéról» irt közleménynyel. E kátét I. Rákóczi György 1642-ben adta ki, s a heidelbergi káté tanait foglalja magában oláh nyelven. Óváry Lipót meleg hangu nekrologot ir b. Nyáry Albertről. A füzet ezeken kivül Lovcsányi Gyulától, Szádeczky Lajostól, Ortvay Tivadartól, Hellebrandt Arpádtól Váczy Jánostól tartalmaz közleményeket. — A «*Turul*» (a heraldikai és genealogiai társaság közlönye) legutóbbi füzetében Szádeczky Lajos folytatja a Haller grófok nemzetségkönyvének ismertetését, Deák Farkas egy mult századbeli erdélyi czimertani iróról, Schmeizel Mártonról emlékezik meg; ezenkivül Komáromy András, Wertner Mór, Tagányi Károly, Nagy Iván, Décsényi Gyula, Cserghető Géza stb. irtak még a füzetbe.

Előfizetési fölhivást adott ki Kacziány Géza pozsonyi lapszerkesztő két munkára. Az egyik: «*Huszonöt uj elbeszélés és rajz,*» mely a magyar középosztály köréből vette tárgyait. A másik pedig iránymü «*Azok a szegény katonák*» czim alatt, mely a nem nemzeti hadseregbe sorozott katonák sorsát rajzolja. Az első munka előfizetési ára 1 frt 50 kr. a másodiké 1 frt 20 kr, a kettő együtt 2 frt 50 kr. A megrendelések szerzőhöz, Pozsonyba intézendők.

«**Katholihus Szemle**» czimü negyedéves folyóirat megindítását határozta el a Szent-István társulat legutóbbi választmányi ülése. Az eddigi tagilletmény egy része fejében adják ki, évenkint összesen 48 iven. A folyóirat kath. szellemben felöleli az összes irodalmat. Lesz benne külön rovata a bölcsészetnek, hittannak, nevelésügynek és természettudományoknak, a történelemnek, a szépirodalomnak és művészetnek, s a közgazdaságnak is. A folyóirat előfizetési ára egész évre 4 frt.

Magyar népdalok angolul. «*Folk-Songs*» czim alatt diszes kiállitásu füzetke jelent meg Amerikában, mely mintegy ötven magyar, továbbá erdélyi, román és czigány népdaloknak angol fordítását tartalmazza. E dalok a dr. *Meltzl* Hugo szerkesztése alatt Kolozsvártt megjelent «Összehasonlító Irodalomtörténeti Lapok» (Acta Comparationis Litterarum Universarum) czimü, nemzetközi jellegü irodalmi közlönyből valók. Fordítójuk Henry *Phillips* Filadelfiában, a hol a kötetke is napvilágot látott. A fordítás versei gördülékenyek s a magyar népdalokra is reá lehet ismerni, a mi bizonyos korábbi fordítói kisérletekhez képest már vivmány.

Pályadijak szobrokra. Az országos magyar képzőművészeti társulat választmánya legutóbbi ülésén érdekes eszmecsere után határozott ama vegyes bizottság javaslata felett, mely bizottság Keleti Gusztáv elnöklete alatt részben a képzőművészeti társulat művészeti bizottságából alakult, Zichy Antalnak már ismertetett indítványa alkalmából, mely szerint közéletünk kitünőségeinek *életnagyságu mellszobrait* gipszben sokszorosítani és népszerüsíteni kellene.

A két társulat által kiküldött bizottság arra a meggyőződésre jutott, hogy Zichy Antal indítványának megvalósítása többféle akadályba ütköznék s kivánatosnak tartotta azt. hogy szobrászaink ne csak a különben is gyéren előforduló monumentális alkotásokban, hanem kisebb méretü s ezért könnyebben értékesithető müvekben érvényesithessék tevékenységöket. E czélból egyelőre oly szoborművek terjesztését vette czélba, melyek magánlakások berendezéseinek diszitő kiegészítésére is alkalmasak volnának s ezért nem életnagyságu, hanem 25 cm. magas és nem gipszben, hanem állandóbb anyagban — fémben, majolikában, vagy terrakottában — sokszorosítandó mellszobrok létrehozását hozta javaslatba. *Zichy* Antal védelmezte még indítványát, de a választmány a bizottságét fogadta el, s annak alapján *pályázatot nyit* 25 centiméter magas, fémben, majolikában vagy terrakottában sokszorositható mellszoborra, mely egyszersmind alapmintául fog szolgálhatni a későbbi megrendeléseknél. A szobrok lesznek: *a király, a királyné, Rudolf* trónörökös és *Stefánia* főherczegnő; gróf *Széchenyi* István, *Deák* Ferencz, *Kossuth* Lajos, *Eötvös* József; *Kisfaludy* Sándor, *Vörösmarty* Mihály, *Petőfi* Sándor, *Arany* János. E sorozat a vállalat sikerének esetén természetesen kiegészitést nyerhet. A pályázó a névsorban foglaltak közül akár egynek, akár többnek a mellszobrát is bemutathatja. A *pályadij 250 frt*, melyből a képzőművészeti társulat 150 frtot, az iparművészeti társulat 100 frtot vállal el. Ezenkivül a két társulat még egy *másik szobrászati pályadijat* is tüz ki, népéletünket jellemző genre-szerü és fémben való sokszorosításra alkalmas csoportozatra, melynek alakjai a nyolczadrész életnagyságot meg nem haladják. A *pályadij 500 frtot* tesz. Ebből a képzőművészeti társulat 300 frtot, az iparművészeti társulat 200 frt fedez. A pályázat határideje jövő évi márczius 1-je.

Az operaszinházban jun. 25-ikén kezdődik a nyári szünet. Utolsó előadásul «Tanhäuser» kerül szinre.

A népszinházban a nyári időszak nagy részét ismét az «*Ördög pirulái*» látványos bohózat foglalja el, melyet a mult nyáron is folytonosan nagy közön-

**

ség előtt játszottak, százszornál többször. E hó 18-án került ismét színre.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magy. tud. akadémia jun. 15-iki ülésén a harmadik (természettudományi és mathematikai) osztály tartotta utolsó ülését a szünidők előtt. *Konkoly* Miklós elnökölt, miután az osztálynak jelenleg nincs elnöke, mert a nagyérdemű *Stoczek* Józsefet, kit az osztály ujra elnökeül választatott, egyszersmind az akadémia is másodelnökeül választotta. Ő felsége a napokban hagyta helyben másodelnökké történt választását, s Stoczek épen ezen az ülésben levélben tudatta, hogy az osztályelnökségről legmelegebb köszönete mellett lemond. Az osztály tehát uj elnököt fog választani.

Az ülés tárgyát két szakszerű felolvasás tette. Dr. *Fodor* József a baktériumoknak a vérbe fecskendezésénél tett ujabb kisérleteiről értesítette az akadémiát. Ez az orvosi tudomány egyik nevezetes kérdése most, s örvendeni lehet, hogy nálunk is oly komoly és alapos kisérletek kutatják a fertőző betegségek terjedésének föltételeit. A közérdekü előadás után *Jurányi* Lajos növénytani dolgozatot mutatott be *Dietz* Sándortól. Ez a Typha és Sparganium virágáról és termése fejlődéséről szól. Ezeket eddigelé nem igen tette tüzetesb tanulmánya tárgyává a botanika.

EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Nagy-Várad uj püspöke, *Ipolyi* Arnold, ki az utóbbi heteket egy német vízgyógyintézetben töltötte, egészségében megerősödve, már Nagy-Váradra érkezett, hol e hó 27-ikén, Szent-László napján lesz ünnepélyes beigtatása.

Tanári jubileum. Rozsnyó város evang. főgymnasiumában e hó 15-ikén ülték meg *Kramarcsik* Károly tanár félszázados jubileumát. 1835 május hava óta működik Rozsnyón, hová mint helyettesítő tanárt hivták meg, s 1836-ban választották rendes tanárrá. Most 73 éves s köztiszteletben él, melyet mint tanár, jó hazafi és derék polgár sokszorosan vivott ki magának.

Már 1838-ban felszólalt éles tollal a «Jelenkor»-ban a pánszlávizmus ellen, mely akkor Lőcsén ütögette föl fejét, s ő nevezte először az igazgatókat pánszlávoknak. A rozsnyói kerületi evang. gyülésnek főjegyzője is volt, a rozsnyói főgymnáziumnak tiz évig igazgatója. Ma is buzgón működik a tanszéken. Az ünnepélyre a vidékről nagy számmal jelentek meg; ott volt Czékus püspök is, a megye és város hatóságai, a tiszai evang. egyházkerület küldöttsége, tanárok, régi tanitványok stb. *Schlosser* Albert főgymnáziumi felügyelő mondta az első beszédet, s átadta az értékes emléktárgyakat, arczképet, albumot, ösztöndij alapitványt. Majd *Hajcsi* Sándor igazgató üdvözölte; a régi tanítványok nevében pedig *Lükő* Géza országgyülési képviselő; aztán jelenlegi tanítványai, az egyházkerület, a gömöri esperesség, Rozsnyóvárosa stb. köszöntötték. Táviratilag és levélben is számos üdvözlet érkezett. Délben lakoma volt a kaszinóban, este tánczmulatság a városházán. A tanítványok fáklyásmenetben is tisztelegtek az ősz tanárnál.

MI UJSÁG?

* **A «Vasárnapi Ujság» azon t. olvasóit**, kiknek előfizetése e hó végével lejár, az előfizetés mielőbbi megujitására kérjük föl, nehogy a lap küldésében fennakadás vagy zavar álljon be. Mai számunkhoz postai utalvány is van mellékelve, az előfizetés könnyebb teljesitése végett.

A bajor király-tragédia. A szerencsétlen II. Lajos bajor király tetemeit Bergből Münchenbe vitték, s temetése e hó 19-ikén, szombaton délben megy végbe. A temetésen jelen lesz *Rudolf* trónörökös is. A német trónörököst szintén várják. A holttestet a Szt.-Mihály templom sirboltjában helyezik el, hová legutoljára Lajos király nagybátyját, Adalbert herczeget temették el.

II. Lajos király katasztrófája Bajorországban nemcsak a kedélyeket rázta föl, hanem a politikai hangulatot is. A trón Lajos király után üresen marad. Öcscse, *Ottó* herczeg, a ki a trónon utódja volna, évek óta elmebeteg, s csak névleges király lesz. A szerencsétlen ember oly nagyfokú tébolyban szenved, hogy a ruhát sem türi magán. Fontolgatják tehát az eszmét, hogy nem volna-e jobb Bajorországra nézve, ha az ideiglenes jellegű és uralkodás tekintetében korlátozott regensség helyett a trónt betöltenék, s *Luitpold* herczeg királylyá kiáltatnék. Azonban a legutóbbi napok annyi meglepő és rendkivüli eseményt hoztak Bajorországra, hogy azt még egy ujabb váratlan eseménynyel tetőzni ezuttal nem hajlandók, annál is inkább, mert *Lajos* király gyászos vége a rokonszenvet és sajnálkozást oly mérvben fordította a boldogtalan fejedelem felé, hogy tanácsosnak látszik nem adni táplálékot a gyanunak, mintha az ő letétele nem annyira közügy, mint inkább személyes érdekekből történt volna. Akadnak elegen, a kik hitelt adnak annak a proklamációnak, melyet II. Lajos király nevében terjesztenek, s melyben a bajorokat hűségre inti, a minisztereket hazaárulóknak mondja, s népét ellenállásra szólítja föl a regensség ellen. E proklamáczió alá a detronizálás napja, jun. 9-ike van jegyezve. A király meglepő halála

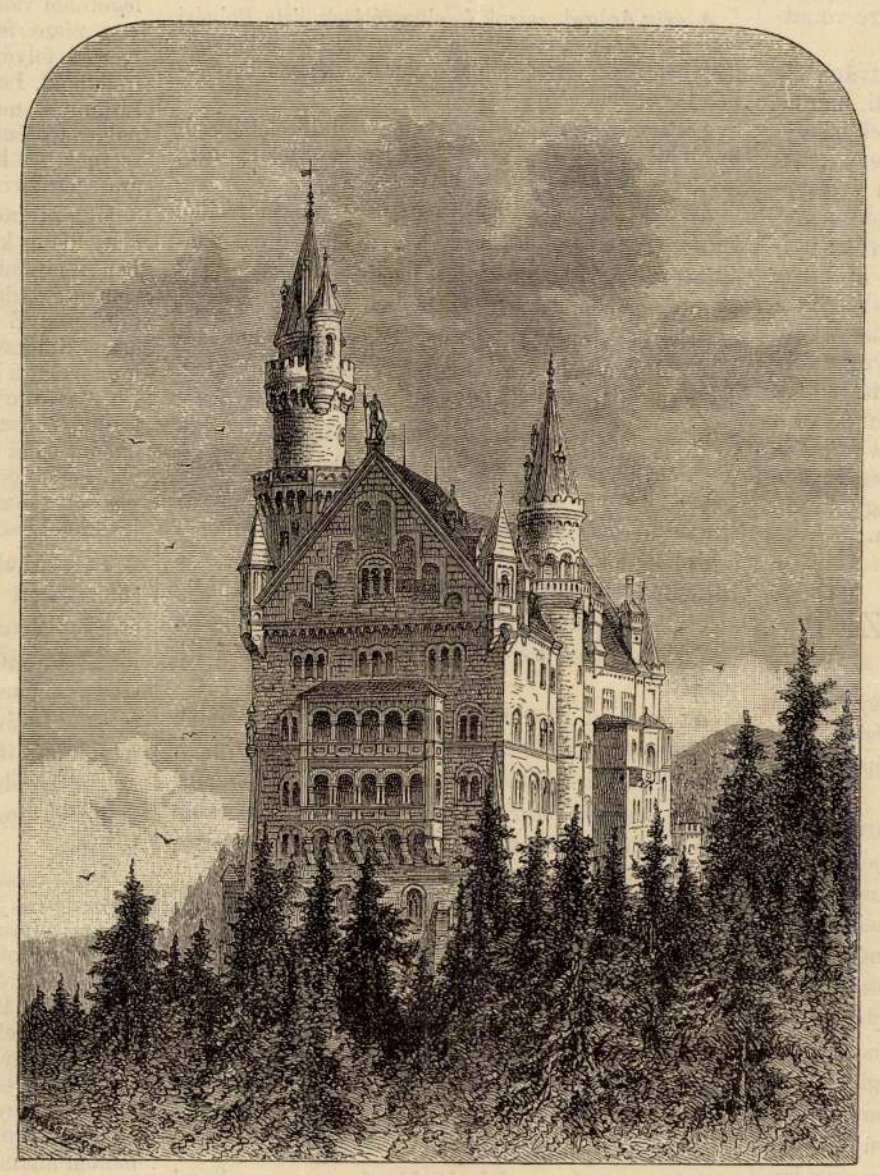

NEUSCHWANSTEIN, A BAJOR KIRÁLY LEGUJABBAN ÉPÜLT KASTÉLYA.

rendkívül fokozta, jobban mondva visszatérítette az iránta való rokonszenvet, mely az utóbbi években meglehetősen eltünt, s az adósságok okozta botrányok egészen el is mosták. A *bonczolásnál* jelen volt tekintélyes orvosok egyhangulag konstatálták, hogy a király agyvelejében föltalálták mindazokat a tüneteket, melyek az elmebetegséggel együtt járnak. A király orvosa, dr. *Schleisz* is aláirta e véleményt. *Schleisz* a katasztrófa óta a bécsi lapok hasábjain mindig ugy volt feltüntetve, mint a ki a leghatározottabban küzd az ellen, mintha a király elmebeteg lett volna; csakis különcznek és szeszélyesnek vallotta. Legujabban azonban azt jelentik Münchenből, hogy Schleiszről a bécsi lapok csak szenzációs hireket terjesztettek. — A *bergi kastély* parkjában történt tragédiát is szabadon szinezi ki a fantázia, mely egész részleteket tud elbeszélni a király haláláról. Annak pedig senki sem volt tanuja. De van éle annak a vádnak, hogy a szerencsétlen királyt mért kellett a detronizálás után elvinni Hohenschwangauból, hol legjobban szeretett lakni, mért fosztották meg legkedveltebb helyétől, mért ingerelték lelkületét azzal is, hogy rögtön Bergbe szállították, éreztetve vele, hogy immár rendelkeznek róla. A mellé adott *Gudden* orvost a király gyülölte az első pillanattól kezdve. Az őrültnek nyilvánított király a bergi kastélyban semmi esetre se volt oly felügyelet alatt, minőt egy őrült biztossága megkiván. E hó 12-ikén érkeztek meg a királylyal Bergbe és másnap már a kastélytól távol, a starembergi tó partján a király egyedül sétált orvosával, minden felügyelet nélkül. Mi történt? Öngyilkosságra tökélte-e el magát a király, s abban orvosa meg akarta akadályozni; vagy el akart-e szökni? Borzasztó harczot vivott az orvossal. A tó szélén a gyep, a vizben az iszap a küzdelem nyomait világosan feltüntetik. Az orvost négy lábnyi mélységben találták, melybe egy felnőtt ember bele nem fulhat. Minden azt mutatja, hogy az orvos halt meg először. A király kezei végzetesebbek voltak rá nézve a hullámoknál. A fojtogatás nyomai meglátszottak testén. A király nehány lépéssel beljebb merült el. Ki tudhatná, mi történt. Lajos király jó uszó volt, s a tó nem oly mély. Mind a két holttestet Münchenbe vitték. Gudden orvost már e hó 16-ikán eltemették. Koporsójánál Rothmund professzor tartott beszédet s azt mondta: «Ugy halt meg, mint igazi orvos, a csatatéren, a királyért és hazáért.»

Magyar festők és a bajor király. A boldogtalan Lajos bajor király egyik legkedveltebb festője volt *Benczur* Gyula, ki a királynak több képet készített. Kiváló elismerésben részesítette *Liezenmayer* Sándort és *Wagner* Sándort is, kik a müncheni festészeti akademián is tanárok lettek. Benczurtól sok festmény van a király által oly pazar fénynyel épitett kastélyokban. Lajos királynak a festőkkel szemben is meg volt fejedelmi szeszélye. A tárgyat rendesen maga adta meg, s kikötötte, hogy a festményeket senkinek sem szabad látni.

Natália szerb királyné Szliácsra utaztában e hó 14-én délben Budapestre érkezett Sándor trónörökössel együtt. A királyné szigorú inkognitóban, Takova grófnő név alatt utazik, s igy hivatalos fogadtatás nem is volt.

A királyné budapesti időzésére az «Angol királynő» fogadóban vett szállást s megérkezése után azonnal fölhasználta ismeretlenségét, hosszú sétát tett a városligetben, mely az ünnep másodnapján igen tarka látványt nyujtott; elvitte a kis trónörököst az állatkertbe, hol a sioux indiánokat is megtekintették; aztán csolnakáztak a liget taván. Az estét a királyné az operaszinházban töltötte. Másnap is folytatta a királyné a város megtekintését, hosszabb sétákat tévén az utczán. Bevásárlásokat is tett egy pár kereskedésben. Napközben fogadta gr. Hunyady Lász-lót, a ki a szerb királyi család rokona, gr. Zichy Jenőt, gr. Zichy Nándornét. Sándor trónörökös délelőtt Steics szerb főkonzul és Dobics udvari orvos kiséretében a Svábhegyre rándult bérkocsin s a fogas-kerekü vasuton jött vissza. Délután két órakor dejeneur volt, melyre gr. Zichy Jenő, Ivánka Imre, Steics Péter főkonzul, Kuranda Emil az «Adria» tengeri hajózási társulat igazgatója és gróf Hunyady László voltak hivatalosak. Délután fél öt óra tájban a királyné Zichy Livia grófné, gr. Zichy Jenő és gr. Hunyady kiséretében a Margitszigetet látogatta meg, hol egy ugynevezett amerikai gyorsfényképezőnél hat példányban levetette magát. A királyné hét óra tájban tért vissza a szigetről, ezután az operaházba hajtatott.

A királyné e hó 16-ikán délelőtt gyalogsétát tett. Kiment az Andrássy-utra, a hol egy könyvkereskedésben díszműveket vásárolt, az iparművészeti vállalatban is megrendeléseket tett. Majd a műcsarnokba tért be, hol azonban csak a belső berendezést tekinthette meg, mert Munkácsy festményét elszállították. Délután a kerepesi uti temetőt látogatta meg, s a városligeten keresztül tért szállására, este pedig ismét az operaszinházba ment. A beállott hűvös idő következtében a királyné meghosszabbította budapesti időzését és csak hétfőn akar Szliácsra indulni. Hir szerint Tátra-Füredet is meglátogatja.

E hó 17-dikén a királyné az Andrássy-uti állami tanítóképző intézetben és az ezzel kapcsolatos hat osztályu polgári leányiskolában tett látogatást. A képzőintézetben épen a franczia nyelvből folytak a vizsgálatok. Az igazgatónő, Zirzen Janka üdvözölte a királynét, ki aztán a termeket, az egyes osztályokat sorba nézte. Az ebédlő teremben az asztalon találta a királyné a növendékek vajas kenyerét. «Szegény kicsinyek — szólt, — most én miattam nem is reggeliztek.» Azonnal felkérte a kiséretében levő gr. Zichy Jenőt, hogy kárpótlásul czukorkákról gondoskodjék. A királyné nyájasan bucsuzott el, kezet fogott a tanítónőkkel s a legnagyobb megelégedésnek adott kifejezést. Délután a Tökölyanum intézet igazgatóját, Popovich Istvánt fogadta, részletes fölvilágosítást kérvén az intézet szervezetéről, miután Belgrádban ő is akar hasonlót alapítani saját pénztárából. Az igazgatónak nagy melegséggel mondta el, hogy Budapes-

1886. 628. f. (kép)

a választó közgyüléseken, arra használta fel, hogy pártját gyakran jelentéktelen irodalmi egyénekkel nevelje. Általában igen kapott az apró és olcsó dicsőségeken, miknek erőszakoltatásai őt idővel gyakran kompromittálgatták. Azonban tekintélyének a végdöfést az athenæisták (Vörösmarty, Bajza, Schedel, vagyis a triceps redactio) adták meg azon polemiában, mely a magyar «Conversations-lexicon» ügyében keletkezett. Ugyanis Döbrentei sejtvén, hogy az athenæisták Stettner, Fenyéri, Zádor s más jelesek társaságában egy ilyen lexikont szándékoznak kiadni, sietett megelőzni őket, s a nagyrészben készületlen és avatatlan dolgozótársak tollaiból, csak kevés czikket kivéve, silány munka került ki.

Azon erélye, melylyel Erdélynek majd minden irói tehetségét «Muzeuma» körébe vonta, nyelv és nemzetiség körüli folytonos buzgósága tagadhatatlan érdemei Döbrenteynek. Csekélyebb szerencsével működött mások munkái kiadásaiban. A maga feszességét, csigázott és keresett modorát átvitte styljébe is. Nem látszott szeretni a természetest.

V. Jankovics Miklós. *)

(1773—1846.)

Jankovics Miklós méltán hiresült el régiséggyüjteményével, melyhez fogható kevés magán ember birtokában volt. Tartván azonban attól, hogy holta után gyüjteménye kivándorol az országból vagy árverésen szétoszlik, megkinálta vele a főherczeg-nádor által a magyar muzeumot. A nádor rendeletéből Pestmegye 1830-ban engemet küldött ki az alispánnal a gyüjtemény megtekintésére; s minket valóban meglepett annak nagyszerüsége s mind belértéki, mind régiségi becse. Itt láttam: a 64 góth királyt karrarai márványból, melyeket Marczibányi hozatott volt meg 12 ezer forinton, s melyeket halála után Jankovich vett meg négy ezer forinton; Titiánnak «Creatio mundi» czimü gyönyörü festményét, Guido Reni «Mater dolorosá»-ját, s Raphael, Correggio és Lampi néhány képét; láttam azon kelyhet, melyet a franczia király Bécs bevételekor készittetett Mátyás királynak, de a mely neki, időközben elhalván Mátyás, el nem küldetett; láttam aranyba foglalt kristálykést, villát és csigából kanalat, Péter czár kardját, Apafi százaranyos aranyát, Páriz-Pápai és Rákóczy György óráit stb.

Jankovich könyvtára állott mintegy 21 ezer kötetből, mik közt magyar körülbelül 10 ezer volt. A klasszikusok princeps editiói majd mind megvoltak és számos incunabulák. Itt láttam egy ötven év alatt nagy gonddal és pompával irott könyvet, Mátyás király pompás «Curtius»-át, melynek kötése oldalára belül ez volt irva: «mentem Podiebrádba.» Ezen két szóra Jankovich kész volt esküt is letenni, hogy azok Mátyás kezevonásai, mert — ugymond — Curtius kedves olvasmánya volt. Láttam Rákóczy György nagy Graduálját, úti contójokat a magyar papköveteknek a tridenti zsinatra, Luther Márton végrendeletének párját, melyet Melanchton «előttem»-ezett; ezt a pesti lutheránusoknak ajándékozta Jankovich, stb.

Jankovich ezen nagyszerü gyüjteményét 1832. októberben az országgyülés jóváhagyásának reménye alatt eladta a nádor-főherczeg által a magyar muzeumnak 150 ezer pengő forintért, mely összegből Jankovich szerződésileg elengedett 50 ezer forintot, a százezret pedig 10—20 ezrenként kapta kezéhez. Megengedtetett neki, hogy a duplumokból az egyik példányt megtarthassa, és a maga bélyegét, hol ez kár nélkül megeshetik, ráüthesse a tárgyakra örök emlékül, hogy azok az ő gyüjteményéből valók. Ezenkivül Jankovich megajánlotta, hogy a mit haláláig még gyüjtend, azt is a muzeumnak engedi által.

Ezen vétel a muzeumra nézve igen jutányos fogott volna lenni, mert a gyüjteménynek csak belértéke is felrugott volna 70 ezerre, oda nem értvén az antiquariusi, históriai és affectiói becset, de Jankovich nem legtisztábban járt el az átadásnál, különböző ürügy alatt visszatartván némely tárgyat; holta után is a muzeumnak pénzen kellett az örökösöktől megvásárolnia későbbi gyüjteményeinek azon részét, mire szüksége volt.

A gyüjtemény átvételére a nádor által átvevőnek Horvát István, érdemrendezőnek Vezerle egyetemi tanár, országos ellenőrnek pedig én — neveztettünk ki, s minthogy a herczeg saját használatára az országgyülésre felküldetni sürgette a Dalmácziát illető okleveleket, azonnal novemberben hozzáláttunk legelőbb is az oklevelek lajstromozásához, s hét hónap alatt 14 ezeret lajstromoztunk. Ezekből 72 darab sibenigói (dalmácziai) aktát térítvény mellett felküldöttünk a főherczegnek, miket később vissza is kaptunk. Egypár érdekes históriai adatot a registrált aktákból fölemlítek: A pápák bulláinak már külsejök is kimutatja, kegyelmes-e a tartalmuk, vagy dörgedelmes: amazokon a pecsét selyemzsinóron, ezeken czérnazsinóron függ; az irás a XIII. századi gothicus, hajdan ily kelettel: datum Laterani. 1270 körül több nádor volt egyszerre az országban. Az Uray-nemzetség, mely már III. András idejében virágzott, egy volt a Kállay-nemzetséggel. Legrégibb papirra (charta gosippiana) 1274-ben iratott egy egyesség a szicziliai király és a dalmácziai követek közt. A Zichy-nemzetség Leurente nevü ázsiai fajból (tribu) ered és Vásonkőt ex prima donatione birja. Horvát Istvánnak volt egy oklevele, melyből kisül, hogy a spalatói érsek a magyar diétán ült és igy Dalmáczia régente magyar törvények által igazgattatott.

Jankovichnak tudományos buvárkodási nyelve a latin és a német volt; házi nyelvül is egyedül az utóbbit használván, a magyart, noha magyar tudományos akadémiai tiszteleti tag volt, igen elhanyagolta, valamint annak ujabb irodalmát is kevéssé ismerte. Magyar nyelvi kifejezései, minthogy szónoknak is igen nehézkes volt, sok nevetségre nyujtottak alkalmat az akadémia üléseiben és azokon kivül. Egykor tagul neveztetvén ki egy Kecskeméten működendő megyei választmányba, ott, midőn egy-pár tag a kecskeméti nem legjobb italu vizről panaszkodott, Jankovich ezt mondá:

— A hol én szállva vagyok, Balogh uramnak jó *az ő* vize *az ő* kutjában.

Másszor egy értekezést beküldő férfiuról szólván az akadémiában, előadta, hogy beszélt vele, s bizonyosan maga hozta volna el értekezését, de az a szerencsétlenség érte, hogy — meghalálozott.

Egykor meg valami fibulákról értekezvén, ekként fejezte ki magát:

— Ezek a legnagyobb létektől a legkisebb voltokig forgalmi pénz gyanánt gyakoroltattak.

Másszor azt mondta az akadémia ülésében:

— Ohajtható volna, hogy ez az értekezés kinyomtatódjon!

Kölcsey erre fölkiáltott: «Boldog isten, egy szóban két hiba!»

Históriai fölfedezéseiben minden apróságnak nagy sulyt és becset szeretett tulajdonitani. Igy egykor gróf Teleki Józsefnél gyülvén össze, fénykörzött arczczal lépett be közénk Jankovich, jelentvén, hogy most oly fontos fölfedezést tett, melyre nézve eddig a tudós világ tévedésben élt; tudniillik, hogy Bóra Katalin, Luther Márton neje, nem deczember 30-án, mint tartják, hanem január 2-án, tehát három nappal később halt el. Mosolyogtunk a fontos fölfedezésen.

Egyébkor bejárta néhány mérföldnyi körben a falukat, s azokban az uraságokat, papokat és azoknál élősködött.

Szenvedélyesen adta magát egy magyar-deák szótár készitésére és éveken keresztül sok ezer szót irt össze. Ha valami szón fennakadt, mérföldeket járt be érette, s zaklatta a papokat, tanárokat s másokat, kiktől útbaigazitást remélt. Dolgozatai rendetlen és több helyütt emésztetlen lomok ugyan, de kritikával lehetne hasznukat venni. Holta után ezen iratait — javaslatomra — a tudós társaság tette sajátjává. Lexikona eleibe, mások nógatására, én irtam volt egy tréfás előbeszédet, melyért tőle oly erős neheztelést vontam magamra, hogy csak évek mulva békélt ki velem. Ekkor pénzért még maga irta le mások számára, mert nagyon zsugori volt és a pénzt igen szerette.

Furcsa eset történt vele Káván Fáy Istvánnénál. Többen valánk Fáy István bátyámnál vadászaton. Későn térvén a vadászatról haza, későre nyult a vacsora, melyre bevetődött Pósfay is; úgy, hogy túl volt éjfélen, a mint az asztaitól felkeltünk. Ezért mig a társaság a vendég és kandallós szobában pipázott és mulatott, a szobalány azonnal az ágyak készitéséhez látott, a cselédség pedig enni sietett s szedetlenül hagyta az asztalt. A szobalány, elkészitvén az ágyakat, a ténsasszonynak menyasszonyi és aranynyal himzett ágybelijét külön rakta (mivelhogy az inkább parádéra mint használatra való volt) az ebédlő pamlagára s aludni ment. Lefeküdtek a vendégek is. Pósfayra nem volt gond, mert neki sehol sem adtak szivesen hálást. Ő járt-kelt, s végre is az üresen hagyott ebédlőbe vette magát. Eloltotta a pislogó gyertyát és kabátostul együtt lefeküdt a mennyasszonyi ágyba; remélven, hogy jókor reggel, mig a fáradt társaság pihenni fog, felkel s odább áll a nélkül, hogy lidérczsége kitudathatnék. Pósfay uton-utfélen irogatván szótárát, mindenkor kabátja zsebében hordozott magával egy üvegecske tintát. Erről lefektében megfeledkezvén, az üveg Pósfay nyugtalan és terhelt gyomru álma közt összetört, s az elömlött tinta örökre haszonvehetetlenné tette a menyasszonyi ágyat. Fölébredvén Pósfay, rémülve látta kárételét, s azt jóvá akarván tenni, bevitt a pitvarból egy korsó vizet s avval mosogatá a tinta-foltokat, mely balga tettével még nagyobbitotta a szennyet s azonfelül a szoba padlatát is jó terjedelemben mocskolta el. Elindult Káváról s pár év mult el, mig Pósfay Fáy Istvánnénak szeme elébe mert kerülni.

*

Azon előbeszédnek, melyről Fáy fentebb megemlékezik, mottója Karacs Teréz kisasszony szives közlése szerint ez volt:

Pósfaynak minapában
Szóla Isten haragjában:
Készits szótárt, tákozd, ékezd,
De azt soha be ne végezd.

Fáy máskülönben is szeretett vele ingerkedni, mire többször nyilt alkalma, mert Pósfay különböző ürügy alatt gyakran meglátogatta őt Gombán. Egyszer azzal állt Fáy elé, hogy megirta saját siriratát.

— Halljuk! — mond Fáy; mire Pósfay igy adta elő siriratát:

«Tiszteletes túdós volt hajdan Pósfay János;
Itt nyugszik nyomorult, igy te nevess: hahaha!»

— Nem igy hallottam én ezt tiszteletes uram! — szól Fáy.

— Hát hogyan? — kérdé amaz meglepetve.

— Emigy — volt a felelet:

«Tiszteletes túdós soha nem volt Pósfay János;
Itt nyugszik, nyomorult lelke hamar kiszorult.»

Pósfay nem dicsekedett többé a siriratta, de e párbeszédre ma is emlékeznek Gombán.

VI. Thaisz András.

(1789—1840.)

Büszke, vaskos, gorombaságra hajló literator volt. Talentoma és tudománya nem nagy, de a «Tudományos Gyüjtemény» szerkesztésében, mely ő alatta állt legteljesebb fényében, buzgalma, erélye félreismerhetlen érdemü. Ő az akkori irodalmi tehetségeket zaklatva pontosította össze, s csaknem «compelle intrare» jelszava kényszeritette irásra és czikkek beküldésére.

VII. Pósfay János.

(† 1825 körül.)

Papságra készült s jól is tanult, mert emlékező tehetsége jeles volt; de zavaros és ferde szökdeletü észjárása miatt, noha a papi czenzurát letette, a papi hivataloskodásról elmozdittatott. Azonban olykor-olykor, ha rászorultak, papolgatott, de más papi teendőt nem végzett. Később ettől is eltiltatott, mert megtörtént, hogy papolás közben — okkal vagy ok nélkül — hahotával nevetett.

Czinikus és csinatlan volt viseletében, öltözetében hanyag, sőt piszkos. Gomba mellett, a tetei pusztán birt szőlőt és borházat, hol félfont husát megfőzvén, ezen és tejen napokig elélősködött. Azonban itt leginkább csak nyárban időzött.

CSERNOVICZ ÉS A BUKOVINAI KIÁLLITÁS.

Eredeti levél.

Csernovicz, 1886. szept. 10.

A divat tagadhatatlanul ragadós; ha már a világ minden nagy városa «csinált» expoziciót és ha már ezt Budapest is sikerrel utánozta, hogy lehetne elmaradni a kis Bukovina nagy Cserno viczának?! És meg kell vallanunk, hogy e kis, de gazdag tartomány sok szépet, hasznosat, tanulságosat tudott összehalmozni azon a kis emelkedő térségen, mely a kellemes nagy népkert délnyugati végén van e czélra berekesztve.

A város maga elég csinos, szép nagy térségei

*) E szakasznak eleje hiányzik. — B. F.

vannak, melyekből széles, egyenes utczák vezetnek szét, helylyel-közzel nagyszerü épületekkel; az iskolák, az egyetem, a törvényszékek, kormányzói lak, — előtte nagyszerü árnyékos kertek, — a laktanyák mind kiváló épületek. A városházán két feltünő jelenséget láttam, egyik a torony tetején ülő olyan nagy ketfejü sas, hogy a városházát minden pillanatban azzal fenyegeti, hogy felrepül vele a levegőbe, másik az, hogy két óra diszíti, egyik alant a rövidlátók, másik pedig fenn a jó szemüek részére. De minden épületei, minden nevezetességei közt első helyen áll a város végén ujon épült görög-nem-egyesült érseki palota. Nem hiába került két millió forintba, de ki is tett magáért, a ki építette. A főépület egész hosszában délre néz, byzanti pazar aranyozások, kupolák, oszlopok ékesítik kivülről; belől pedig hiába keresnék párját a birodalomban, gazdag diszítései, festményei, márványzatai annyira meglepő szép izléssel vannak ráhalmozva; az épület keleti és középrészét a kihallgató, fogadó, tanácskozási és ünnepélyi termek foglalják el, mellette a könyvtár, a szögletben pedig az érsek kicsiny, de valami remek, keleti pompával és mégis egyszerüen összhangzatos izléssel rendezett oratoriuma van. Az ünnepélyre szánt nagy terem fekete márványpadozata fehér márvány betétekkel, — a tetőzet koczka gerendázatai közti és a falon körbe vonuló remek festmények meglepő szépek, a festmények mind Bukovina történetét adják elő, azon időtől fogva, midőn Stefancsel-mare még Szucsáván uralkodott, egész azon időig, midőn a bukovinai rendek és főpapság Ferencz császárnak meghódoltak. A főépületnek két szárnya van, de nem függ összse a főépülettel, hanem némi köz választja el őket; balról az érseki irodák, lakások, — jobbról pedig a papnövelde, templom, tanári lakok vannak elhelyezve; — egész hátterét jókora hüvös kert övedzi gyönyörü kilátással a Pruth völgyére.

Maga a kiállítás olyan, mint minden kiállítás: pavillonok fellobogózva, gépek, malmok hosszu sora, — szemen szedett buzák, árpák, zabok szép üvegekben, — e czélra készült butorok, vizhatlan köpenyek, — egy pár ebédlő, czukrászat, borkóstoló bódé, hol a többi Hébe közt egy komáromi honfitársnőnk is kegyetlenül fölnemzetiszinpántlikázva s à la markotányosnő öltözve kinálgatja honunk remek borait. Van ruthén, lengyel, s román paraszthäz is, hol a halina, mamaliga, brinza nem igen nagy keletnek örvendenek; de azért az asztalon áll, mint obligát étlap. Az egész kiállítás terén nagyszerünek mondható az erdészeti és a szarvasmarha-kiállítás.

Bukovina kétharmada erdős hegység, hol a lankás részek a tölgy-kőris-szil-, égerfát, a tetők pedig mindenféle fenyőt, kiváló szép és jó fajokat nevelnek. Ez erdők kétharmada ismét teljesen a görög-nem-egyesült vallási alapé, melynek erdészeti kormányzósága a czélszerüség netovábbja szerint vágatja, de neveli is az erdőket. Nem csuda hát, ha itt rendszeresen bemutatva látjuk a fák minden nemeit, a durván levágott tönktől a finom klaviatur-deszkáig. Természetes, hogy pavillonjuk szarvas-, őz-, dámvad-szarvakkal, nyest-, medve-, hiúz-, róka-bőrökkel csinosan fel van cziczomázva.

A szarvasmarha-kiállítás igen gazdag. Nem is csuda; a marhatenyésztés a tartomány főkeresete, de különös, hogy egy fehér honi fajt sem láttam, pedig az ős bukovinai faj nagyon kiváló faj: szélesmellü, zömök lábu, erős, csontos, daruszőrü faj, a jelenlévő 4—500 darab pedig mind tarka-barka importált faj volt. Egyik jászol szögletén szundikált egy kerek kalapos zömök, 28—30 éves ember — annyira elütő jelleg, hogy minden további kérdezősködés nélkül magyarul szólítottam meg: «Mit busúl itt egyedül, öcsém!» Ő pedig felrettenve álmodozásából, az öröm látható jelével, de egész keleti tüzzel felel, hogy: «Jaj uram, mindjárt ketté hasadok mérgemben, hogy itt ácsorgok már három napja és még azzal biztatnak, hogy négy napig várjak, holott otthon zabom, szénám gyüjtetlen. De meg is verem a feleségemet, ha haza megyek!» — «De hát mi köze a feleségének ehhez?» — «Hiszen a biró biztatott, az igaz, hogy jöjjek ide ezzel a két éves bikával; de ha Órzse nem mondta volna, hogy jöjjek, mert ilyen szép egy se lesz itt: hát én mégse jöttem volna.» — «Hát honnan jött?» — «Andrásfalváról.» — «Hát a magyarországi rokonok mit irnak?! — «Jól vannak hála Istennek, azt irják, szép termésök van Gyurgyevón.»

Baron Trk fáradhatatlan buzgalmának sokat köszönhet a kiállítás tiszta, szép berendezése, a mindenütt tapasztalható rend és előzékenység. Megérdemli, hogy kinek módjában van, meglátogassa e tartományi kiállítást; már csak azért is, hogy megösmerhessük keleti tőszomszédainkat.

FERIZ.

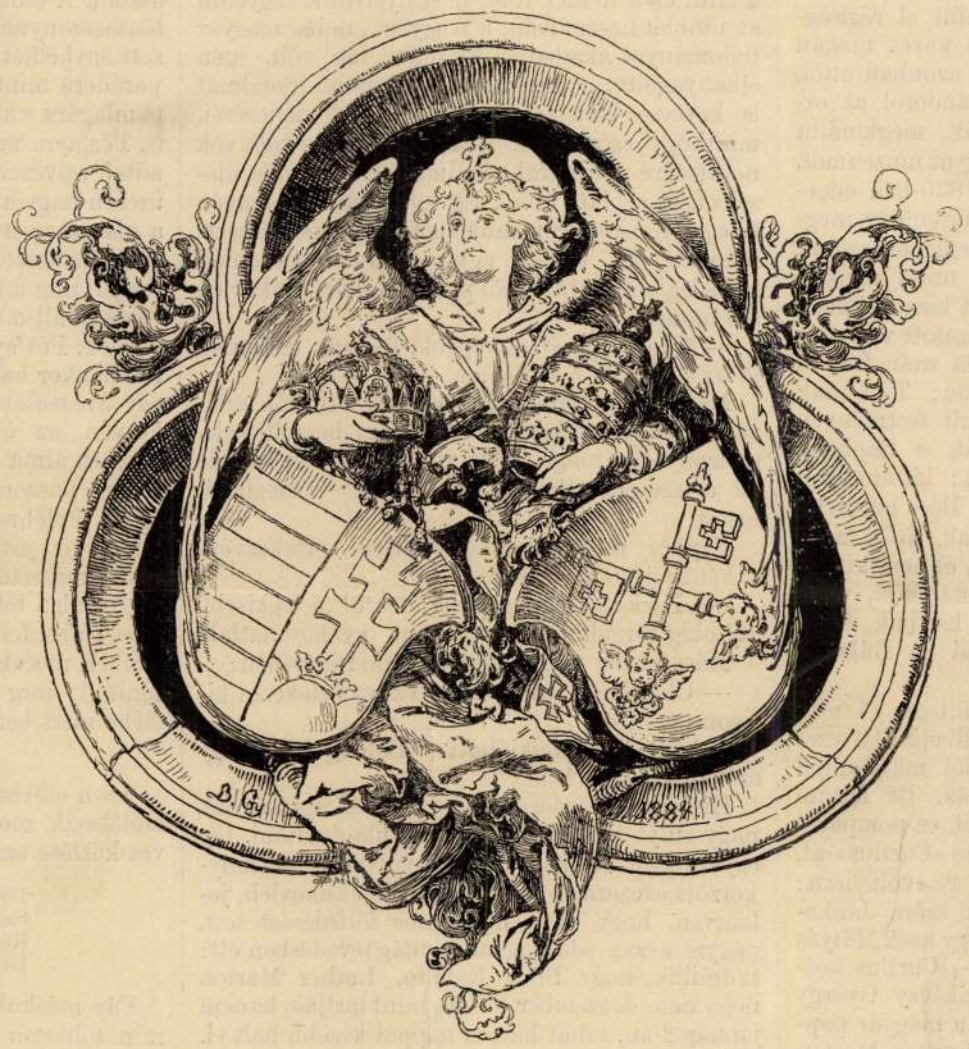

BENCZUR GYULA RAJZA A «MONUMENTA VATICANA» LEGUJABB KÖTETE AJÁNLÓ-LAPJÁHOZ.

EGYVELEG.

* **Nagy fényüzést** üzött a ruhákban Jozefin császárnő, I. Napoleon neje. A ruházatára előirányozott 600,000 frank soha sem volt elég s mindig adósságokat csinált. A fehérneműt napjában háromszor változtatta és sohasem huzott fel harisnyát másodszor. Mindennap több kosár ruhát, kendőt s kalapot hoztak hozzá választásra, soha sem kérdezte az árt. Volt vagy négyszáz kendője. Különösen feldiszítette magát este s a legcsekélyebb társaság elegendő ok volt arra, hogy új ruhát vásároljon, habár egész sereg ruhája, volt melyetlalig használt valaha. Napoleon sokszor kikelt e pazarlás ellen, de hasztalan.

* **A fehérnemük kikeményítésének** virágkora Erzsébet angol királynő idejében volt, ki egy hollandi asszonytól megkedvelte ezt. A «művészet» csakhamar elterjedt az előkelő nők között annyira, hogy a fehérnemük keményítését az urak jelenlétében a szalonokban végezték, mint később a kötést s ma a zongorázást. Egy Dinghen van der Plaste nevü flamand nő, ki a «keményítés tanára» nevet viselte, egy tanóráért 6 font sterlinget, azaz mai értékben 130 forintot is kapott s hiányos volt az arisztokrata nők nevelése, ha e művészetben nem voltak jártasak.

* **A tibeti misszió** Indiából utra kelve a Dalai Lámának egész sereg csodálatos dolgot visz ajándékba, s különösen telefont, melyről azt hiszik, hogy nagyon meg fogja hatni a lassai szentet.

* **500 fürjet** hozatott Európából Lorillard Péter newyorki milliomos parkjába meghonosítás végett 1879-ben. A kisérlet nem sikerült, a fürjek rövid idő mulva eltüntek. De a gazdag ember nem hagyta abban a kisérletet. Hajtóvadászatokat rendezett a vidéken; megöltek 500 elvadult macskát, 150 menyétet, 100 opossumot, 500 héját s más állatokat, azután ismét sok fürjet s fáczánt hozatott s azok most már nemcsak parkjában, de a környéken is elterjedtek.

* **Worth párisi hires szabó** határozott ellenszenvvel viseltetik az illatokkal szemben. Munkásnőinek nem szabad parfümöt használni, még virágokat sem hozhatnak magukkal s ha a nők illatozó dobozokban küldenek hozzá ruhákat átalakítás végett, először több napon át szellőzteti azokat.

* **Uszó kiállítás** indult körutra Bordeauxból egy 3500 tonna tartalmu hajón. Tisztán franczia iparczikkek vannak benne s a nevezetesebb középamerikai kikötő-városokban akarják sorra bemutatni.

* **Az első hering,** melyet a halászat megkezdésekor fognak a németalföldi partokon, hagyományos szokás szerint mindig a királyé. Ünnepies szertartások közt takarják be selyem nemzeti szinű lobogóba s igy viszik Hágába, hol mindig a királyi asztalra kerül.

* **A földgömböt körülveloczipédező** amerikai nagy lármát csinált Afghanisztánban. A ferrahi kormányzó természetesen még soha sem látott vasparipát, mely nem eszik, de még inkább megrémült a boszorkányos utazótól, midőn az megmondta, hogy az «uj világ»- ból jön, melynek hirét sem hallotta s hogy sem angol, sem muszka, a kikről egyedül volt némi ismerete az európai népek közt. Követet küldött a heráti kormányzóhoz, de mivel az sem tudott felvilágosítást adni, Stevensnek Perzsiába kellett visszatérnie.

* **A kotillontánczot** számüzni akarják a házibálokból, mivel az idők folyamában már nagyon is költséges mulatsággá lett. Párisban több előkelő körben megállapodtak, hogy a jövő téli házi bálokban már nem fognak kotillont tánczolni.

* **Pénzt vettetett el** a szó szoros értelmében Rajmund provencei gróf egy 1171-ben, Beaucuire kastélyában tartott lovagjáték alkalmával. A kastély udvarán s távolabb is 12 ökörrel nagy árkokat szántatott s abba 30,000 sou-darabot vettetett.

* **A rabszolgaság** gyors apadását több országban tapasztalhatjuk. Braziliában mult év április havában még 1.200,000 rabszolga volt, de azóta százezernél több váltatta meg magát. Egyptomban 1885 január végéig 8986 rabszolgát szabadítottak fel: török hajók is koboznak el rabszolgakereskedő hajókat. Marokkóban a rabszolgák száma háromszor oly nagy lett; a keletafrikai portugal birtokokon terjed a rabszolgakereskedés.

* **A legkisebb pénz** a világon a khinai rézpénz, melyből körülbelül 80 darab ér annyit, mint a mi hatosaink.

* **Szódatavat** fedeztek fel Rawlings közelében az amerikai Pacific-Union vasut mentén. A tó több mérföld területű, forrásai gránitsziklákból erednek s évenként 65,000 tonna szódát lehet kapni belőle.

* **A rovarok** nem különböztetik meg az egyes tárgyak alakjait, mint Plateau genfi élettanár kisérletei bizonyítják s csak a világosságot s mozgást veszik észre.

* **A vak koldusok** számát Franciaországban 36,000-re teszik.

* **Száz év előtt és alatt.** Chevreul franczia tudós századik születésnapja alkalmából egy párisi lap összeállítást készített arról, hogy száz év előtt, 1786 szeptemberében milyen világ volt, kik szerepeltek. Danton és Robespiere vidéki ügyvédek voltak; Mirabeau utazott, Marat pedig jól fizetett állatorvos volt az artoisi istállóknál; Mareau, Desaix, Hoche, Soult és Viktor önkéntesek voltak a hadseregben, Murat theologiai müveket tanulmányozott s egy szerzetbe akart beállni. Ney hivatalos bürókban foglalkozott, Lannes kékfestő-inas volt, Bonaparte pedig hadnagy. Nagy Frigyes épen meghalt és Chevreul a világra jött, melyben aztán egymás után négy királyt, 2 császárt, 3 köztársaságot, 65 marsallt, 66 igazságügyminisztert, 65 tengerészeti-, 54 hadügy- és 92 belügyminisztert élt meg.

* **Üvegmonumentumot** tervezett egy amerikai épitész Grant tábornok emlékére. A szobor három egymásba eső hengeres templom alakú, csucsán lenne egy ezüst angyal s a legbenső templomban lenne a tábornok bronz szobra.

Sembrich-Marczella asszony e hó 9-iki fölléptekor ismétlődtek a multkori botrányok Broulik tenorista ellen, ki iránt némely előkelő szinházi látogatónak ellenszenve van, s ennek kifejezésére oly módot választottak, mely nagyon zavarja a közönségnek azt a sokkal nagyobb részét, a ki nem osztozik ez ellenszenvben, s az operaszinházba élvezetét keresni megy, mint ment «Mignon» előadására is, mikor egy jeles művésznő vendégszerepelt benne. Broulik éneke alatt a szinház különböző részeiben, hol páholyban, hol földszinten, hol a karzaton pisszegések sivítottak. A közönség ez ellen tüntetőleg tapsolt, de az előadás izgatottság közt folyt le, és se a szinpadon, se a nézőtéren nem érezte magát jól senki. Bárkik e szinházi demonstrációk rendezői, meggondolhatnák, hogy az ország egyik legelső műintézete és közönsége tiszteletet kiván.

A budai szinkör e hó 7-ikén nyilt meg. A Makó Lajos és Szirmai vezetése alatt konzorcziummá alakult pozsonyi és temesvári szintársulat tart előadásokat, a közönség elég érdeklődése mellett, melyet megőrizni elég tehetséges tagokkal és gondos előadással igyekezik. A megnyitó darabul Dellingernek «*Don Cesar*» czimü operettejét választották, melyet a német szinházban nagy hatással adnak már régen. Pajor Emilia, a társulat primadonnája, Frank Boriska kisasszony, Latabárné mint komika, Zajonghi tenorista, Mezei komikus váltak ki leginkább az előadásban. Aztán a «*Lowoodi árva*» került szinre, a drámai személyzet bemutatására, harmadik előadásul pedig az «*Eleven ördög*», melyben Fratta Vilma k. a. nyerte meg a közönség tetszését.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magy. tud. akadémia május 9-iki ülésén Tóth Lőrincz elnökölt s két felolvasás képezte a tárgyakat.

Wenzel Gusztáv kutfői tanulmányát «Rosztiszláv» galiczíai herczeg, IV. Béla király veje», *Csontossi* János olvasta föl. Érdemes tudósunk egész uj adatokkal világítja meg hazánk XIII. századbeli történetének e kiváló alakját, kivel történetirásunk alig foglalkozott. Rosztiszláv az ős Rurik-családdal is rokonságban állt; a mongolok pusztítása elől menekült hazánkba, még mielőtt a tatárok ide is betörtek volna; 1243-ban nőül vette Béla király Anna leányát, s ezentul nagy részt vett az elpusztult ország ujra szervezésében, az osztrák Frigyes herczeggel kitört háboruban. Béla király Galicziát akarta neki megszerezni, de ez nem sikerült. Délen, mint a macsói vidék (a Száva-mellék, a mai Szerbia felső részével) és Bulgária és Bosznia egy részének alkirálya erélyesen viselte a magyar korona fenhatóságát. Rosztiszláv bolgár czárnak is nevezte magát. A dolgozatot, mely becses adatokkal gazdagítja e korszak történetet, nagy figyelemmel hallgatták s tudós szerzőjét megéljenezték. Azután *Hegedüs* Sándor lépett az emelvényre s hosszan és szakszerüen értekezett a czukoradóról, a mely kérdés a czukor-ipar nagy krizise és a tervezett törvény által különben mintegy aktuálissá is vált. Az értekezőt szintén megéljenezték.

A vörös-kereszt-egylet országos közgyülése e hó 11-ikén ment végbe, az egylet számos kiváló tagjának és a vidéki egyletek küldötteinek jelenlétében, gr. Károlyi Gyula és gr. *Zichy* Nándorné urhölgy elnöklete alatt.

Gr. *Károlyi* Gyula elnöki megnyitó beszéde az egylet feladatait említette s aztán *Lintner* Imre igazgató az évi jelentést terjesztette elő. Az elmult évben több vidéki egylet részvéthiány következtében feloszlott; Horvátországban azonban gyarapodás volt, a tagok száma itt másfél ezerrel növekedett. A betegállomások szervezése és a szamaritánus előadások eredménynyel jártak. Az egylet kezdeményezésére mágnások, földbirtokosok és magánosok ötödfélezer lábbadozó katona ápolására ajánlkoztak A budai «Erzsébet»-kórház mind népszerübb lesz a közönség előtt; kitünő felszerelése következtében azonban kezelési költsége még mindig tetemes (28,458 frt) deficzittel jár. Mozgósítás esetén az egylet 340 ápolónővel rendelkezik, kiknek segély-alapja 8449 forint 64 kr. Az egyleti vagyon 1.776.443 frt 76 kr, a tagok száma 49,191. Végül a sajtónak jegyzőkönyvi köszönetet szavaztak támogatásáért. A fiókegyletek indítványainak tárgyalásakor, *Ribáry* József felszólalására, elvetették több fiók kérvényét az egyleti központi élet deczentralizálása végett. A fiókegyletek által a központba szolgáltatandó hányadot, több vidéki egylet ellen-indítványa daczára, az eddigi mód szerint, t. i. a bevételek egyharmadában állapitották meg. Az ápolónők képzésére 10,000 frtot szavaztak meg s a választmányba b. Sennyey Pálnét választák.

A csángó-magyar egylet Somssich Pál elnöklete alatt május 8-ikán tartotta közgyülését.

Az évi jelentés kiemeli, hogy az egylet a lefolyt évben is tett annyit, a mennyit csekély vagyonához képest tehetett. A bukovinai és romániai csángók segélyezésére 1840 frtot költött. Az egylet vagyona 28,540 frt 90 kr., tagjainak száma 805. A magyar társadalom sulyos anyagi körülményei okozzák, hogy a szomszéd országokban levő csángó véreinket nem segélyezhetjük és nem telepíthetjük vissza. Pedig a visszatelepítés kérdésével foglalkozni kell mielébb. Az egylet a kormányhoz fordult, utalva a bukovinai székelyek közt mindinkább terjedő visszatérési vágyra. Az erdélyi és krassómegyei, jelenleg keveset jövedelmező kincstári birtokokon lehetne számukra földeket kiszemelni eladásra. Másrészről az egylet irt Bukovinába, türelemre, várakozásra intve a székelyeket. A közgyülés a bukaresti róm. kath. és az evang. hitközségeknek összesen 1350 frt segélyt szavazott meg. Drusbáczky György józseffalvi lelkész levelét, ki arra kérte az egyletet, hogy eszközölje ki 40 józseffalvi család betelepítését, a belügyminiszterhez terjesztik fel. Végül a kilépett nyolcz igazgatósági tagot ujra megválasztották és Somssich Pál elnöknek köszönetet szavaztak.

Az országos tüzoltó kongresszust rendező bizottság elhatározta, hogy a Fiumében tartandó kongresszus fővédnökségének elvállalására *József* főherczeget fogja felkérni. A fiumei központi bizottság kebeléből Thierry Frigyes lovag, a fiumei központi bizottság elnöke küldöttségileg kérte föl a főherczeget, a ki azt válaszolta, hogy a fővédnökséget a fontos ügy érdekében készséggel és örömmel elfogadja.

EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

A primás ajándéka az esztergomi egyháznak. A bibornok-primás e hó 5-ikén főkáptalanját egybegyüjtvén, összes, negyvenezer kötetet meghaladó nagybecsü könyvtárát, nagyértékü kép- és metszvénygyüjteményét, régiségek és ritkaságok tárát, háromezer darabot meghaladó éremgyüjteményét, a mik együtt félmillió forintnál nagyobb értéket képviselnek, nagylelküleg örök időre az esztergomi egyháznak adományozta s ünnepélyesen a főkáptalan gondviselésére bizta.

Oltárkép Benczur Gyulától. Trefort vallás- és közoktatásügyi miniszter oltárképet rendelt meg Benczur Gyulánál, a festészeti mesteriskola igazgatójánál a lipótvárosi templom számára. A mű méretei iránt a művész már értekezett Ybl műépítészszel.

Az egyetem fölépítése. A m. kir. tudományegyetem rozzant központi épületének újjáépítése tárgyában Trefort közoktatásügyi miniszter még a jelen ülésszak folyamán az igénybeveendő alap kijelölése mellett törvényjavaslatot fog beterjeszteni az országgyülés elé.

Az alakuló budai ref. egyház helyi bizottságának elnöksége felhivja mindazokat, kik a Budán épitendő ev. reform. templom alapja javára kibocsátott gyüjtőivek vagy könyvek birtokában vannak, hogy azokat gyüjtésök eredményével együtt május hó 31-ik napjáig Szőts Albert pénztároshoz (Budapest, I. honvédelmi miniszterium) beküldjék, esetleg azoknak további megtartása vagy holléte iránt nyilatkozzanak.

MI UJSÁG?

Az országgyűlés berekesztése május 26-ikán lesz trónbeszéddel. A választások junius 16-ikától 25-ikig tartanak.

A királyné e hó 13 ikán este hagyta el a Herkulesfürdőt, s a romániai királyi pár látogatására indult Sinajába. Ő felsége vasárnap délutánig marad ott, s Predeálon, Kolozsváron, Nagy-Váradon, Budapesten keresztül utazik Bécsbe, hová az ebéd utáni órákban ér.

A nagy tüzvészek, melyek nemcsak roppant anyagi csapásokkal sujtottak ezreket, hanem annyi jótékony intézet, iskola elhamvadásával a közmüvelődésnek is kiszámíthatatlan károkat okoztak, — országszerte mozgalmat keltettek a társadalomban s az emberbaráti érzés és hazafiság egyaránt közreműködik, hogy segélyt nyujtson a szerencsétleneknek. A *király* Toroczkónak 500, Maros-Csügednek 1000, Eperjesnek 10,000, Nagy-Károlynak 6000 forintot ajándékozott. Eperjest érte a legnagyobb pusztulás, mert a városnak csaknem fele vált hamuvá, és pedig a szebbik fele, a középületekkel. Nagy-Károlynak is diszesb része, számos közintézettel, van romokban. A hirlapok mindenütt adományokat gyüjtenek; ezenkivül a társadalom előkelői egyesületeket szerveznek, hogy a gyüjtéseket nagy körre kiterjeszthessék s mükedvelői előadásokat, hangversenyeket rendezzenek. — A budapesti irók és művészek társasága az *operaszinház*ban tervez jótékony előadást, a hol a nemzeti szinház és népszinház legkitünőbb erőinek közreműködésével a «*Falu rossza*» népszínművet akarják bemutatni.

A királyné az eperjesi tüzkárosultaknak 300 frtot, a nagykárolyiaknak ugyanannyit, a kurticsiaknak pedig 200 frtot adományozott. *Budapest* tanácsa előterjesztést tett a közgyülésnek, hogy Eperjesnek 5000, Nagy-Károlynak, 3000, Toroczkónak 1000, Ruszkabányának 500, Kurticsnak 300 frt segély szavaztassék meg.

Az elhamvadt eperjesi evang. kollegium. A május 6-iki nagy tűzvész Eperjes középületei közt elpusztította az evang. kollegiumot is. Fedélzete leégett, a falazatot megrongálta, a díszes könyvtári terem pedig beszakadással fenyeget. A szükségessé vált építkezéseket, javításokat a kollegium a maga erejéből teljesíteni nem képes, s a hazai tanügy lelkes barátaihoz fordul támogatásért. A kollegium jogi és theologiai akadémiájával, tanitóképző intézetével, fontos közmüvelődési feladatot teljesít hazánk felső határszéli vidékén; a tanügy történetében is oly mult áll mögötte, hogy e felhivó szózatot mindenki meg fogja érteni, ki e tanintézet nagy jelentőségü hivatását ismeri. A legcsekélyebb adománynak is nyomatéka és becse van. Az adakozások a kollegium pénztárába küldendők.

Az erdélyi bazár nagy érdeklődés közt nyilt meg e hó 11-ikén délután az országos kiállítás nagy iparcsarnokában. A megnyitás minden nagyobb külső ünnepélyesség nélkül ment végbe. Fényes közönség gyült azonban össze, miniszterek, a közélet kiválói, képviselők, a társadalom legjava, s a népes társaság nagy érdeklődéssel nézte a gazdag és változatos tárlatot, melynek tárgyai igen jutányosan eladók.

Megnyitó beszédet, mint az erdélyrészi közmüvelődési egyesület budapesti elnöke, gróf *Dessewffy* Aurél mondott. A kereskedelmi miniszterhez intézte szavait, kiemelve a bazár kettős czélját: bemutatni az erdélyi ipart s piaczot szerezni tárgyainak a fővárosban. Az erdélyi ipar fejlesztésére, — ugymond, — megvan az alap. Egyúttal köszönetet szavazott az iparcsarnok átengedéséért. Gróf *Széchenyi* Pál miniszter válaszában kiemelte, hogy az erdélyi iparra az a legjobb támogatás, ha fogyasztókat szerzünk neki s reményét fejezte ki, hogy a bazár el is fogja érni e fontos czélt. Mindkét beszédet zajosan megéljenezték. Ezzel aztán megkezdődött a szemle. A kereskedelmi minisztert *Horváth* Gyula képviselő s *Binder* Lajos erdélyi iparfelügyelő, a tárgyak rendezője, kalauzolták. A vásárlási kedv azonnal igen élénken nyilvánult. A kiállitás nagyon gazdag háziszövetekben (asztalterítők, szőnyeg, ágynemüek, gyönyörü katrinczák stb.) és gyerekjátékokban (mozgófejü bivalyok, medvetánczoltató oláhok, ekhós szekerek, lovak, ökrök stb.). Szépen van képviselve a posztó-, porczellán-, cserép-, márvány-ipar is. A nőket fölötte érdekelheti a «kalotaszegi varrottas» Gyarmathy Zsigáné gyüjteményében. Feltünők a gróf Bethlen Kálmánné nagy-selyki szövődéjéből kikerült arany- és ezüsthímzések, valamint özv. Csereyné régi hímzései. Eredetiek a zsoboki márványgyár dísztárgyai, a kolozsvári és tordai fazekasmunkák és a segesvári parasztbutorok, mind magyar stilusban, magyar ornamentumokkal. A brassói és nagyszebeni posztó, továbbá a nagy-disznódi halina külön csoportot képeznek. Gazdagon jelentek meg a bánfi-hunyadi és gyergyó-szentmiklósi tanműhelyek játékszerekkel. A tárlatot Binder Lajos erdélyi ipari felügyelő rendezte jó ízléssel. A bazár összes tárgyai az előállítási rendkivül olcsó áron vásárolhatók és azonnal elvihetők. Az elárusítást kereskedősegédek végzik. Minden tárgyon az ár is ki van téve. A bazárban van buffet is erdélyi csemegékkel s ezenkivül mindennap katonazene játszik. A bazár május 20-ikáig naponként délután 1—7-ig lesz nyitva. Belépti díj 20 kr. Bérletjegy egész idényre 2 frt. A tiszta jövedelem az erdélyi magyar közmüvelődési egylet alapja javára jut.

1887. 337. l. (a tipótá-
rosi templom elmélete)

Budapest gyógyforrásai. A «Times» egyik közelebbi száma hosszabb czikket közöl a magyar keserüvizekről s egyuttal a budapesti egyéb ásványos vizekről. Más ország fővárosának a lakossága, ha ásványos vizet a forrásánál akar élvezni, kénytelen néha messze utra kelni, mondja a czikk. Budapesten másként van a dolog. A lakosságnak el sem kell hagyni a főváros határait, hogy a legpompásabb kénes, vasas és keserüvizeket találja. Leirja aztán a Margitsziget, a városliget s a budai oldal különböző vizeit és fürdőit. Tüzetesen foglalkozik a keserűvízforrásokkal, úgy történeti, mint gyógyászati szempontból. Megemlékezik Budapest mulató helyeiről, vendégfogadóiról, a magyar konyháról, melyet különbnek tart a németnél, sőt némi részben a franciánál is. A czikk ezzel végződik: Tekintetbe véve a magyar főváros gazdag ásványos forrásait, különösnek tetszik, hogy itt meg is betegedhetik valaki, vagy ha beteg lett, gyorsan föl nem gyógyúl. De talán még kevésbbé volna a lakosságnak szüksége az ásványos vízre, ha rendes ivóvize egészségesebb, a szürés tisztább volna. Budapest némely utczáján az egészségtelen szag épen oly uralkodé, mint a zene több étkező helyiségében. Ivóvizet a Dunából kapnak. Pedig százszor többet ér hajókázni e szép, kék folyamon, mint inni vizéből.

Az ó-budai ásatások. A főváros régészeti bizottságához Torma Károly előterjesztést tett a papföldi ásatások folytatására nézve.

Torma főkép két szempontból ajánlja, hogy a város ne hagyja abba az aquincumi romok föltárását. Egyrészt t. i. nemsokára egész kis Pompeji lesz a papföldön s a főváros látni valóinak sokasága ez által megint nevezetesen gazdagodik, kivált ha figyelembe veszszük azt, hogy a főváros közvetlen forgalmi területébe hozza e klasszikus földet a szent-endrei vasút, melynek Aquincum lesz az első állomása. Másrészt az ásatások folytatása által a létesítendő fővárosi muzeum és régészeti osztálya is becses leletekkel fog gazdagodni. A bizottság maga is hasonló nézetben van és a közgyűlésnek a jövő évekre is ajánlja a papföldi ásatások folytatását. Az idei ásatások junius 1-én veszik kezdetüket s 6—7 hétig tartanak. Torma némi csekély honoráriumot (300 frt) kap, lakást rendeznek be neki az ásatási területen s egy segédet adnak melléje.

A vértanu ereklyéi. Az Aradon vértanuhalált szenvedett magyar hős: *Nagy* Sándor 1848—49-iki honvédtábornoknak két érdekes ereklyéje került a napokban a nemzeti muzeum ereklyetárába. Ez egy tábori látcső és Magyarország térképe, melyek a szabadságharczczal szoros összefüggésben állanak, a mennyiben Nagy Sándor mind a kettőt az 1848-iki táborozásoknál használta. A térkép Magyarország nagyméretü részletes tábori térképe, 19 kisebb, vászonra ragasztott részletlapból áll s fekete kötésü kemény tokba van helyezve. E tárgyakat *Nagy* Sándor aradi várfogsága alatt emlékül adta egykori kedves barátjának: *Driquet* Péter honvéd-alezredesnek, ki azokat életében nagy gonddal őrizte és büszkén mutogatta ismerőseinek. Driquet halála után az ereklyék Balogh József velenczei ref. tanító birtokába kerültek, ki azokat most a nemzeti muzeumnak felajánlotta. A térképet a könyvtárban s a látcsövet a régiségtár ereklyetermében helyezték el.

Táncsics özvegye. Táncsics Mihály özvegyéről szépen gondoskodott a kegyelet, úgy hogy most a sokat szenvedett aggnő hátralevő napjai anyagilag biztosítva vannak s nélkülözni többé nem lesz kénytelen. Az özvegy, kinek szemét hályog borította el, ma jött ki a szem-kórházból, hol sikeres műtét következtében egyik szemével már egészen jól lát, a másik szemét pedig körülbelül hat hét mulva fogják operálni. Az özvegy jövőjének biztosítására legtöbbet tett az iparos ifjuság, mely a mult hó 20-án rendezett «Táncsics-ünnep»-et az özvegy felsegélyezésére s az ünnepély 686 frtot jövedelmezett.

A Lohengrin-tüntetők elitélése. A párisi rendőrség már meghozta itéletét a «Lohengrin» előadása

Uj találmány a nők részére, V. Fintha Dénes pécsi rajztanár, a himzés és tüvarráshoz való előnyomásnak egyszerüsített és bárki által is házilag kezelhető módját találta fel. Ezen uj találmányt személyesen bemutatta a fővárosi legelső négy tanoda tanítónőinek s az sikerült és terjesztésre érdemes találmánynak ismertetett fel. El is látták a föltalálót kitünő bizonyítványokkal, hogy a terjesztést elősegítsék. Ezen találmány szerint egy 10—12 éves leány is képes bármely diszítményt, monogrammot stb. önmaga rövid idő alatt vászonra, selyemre, sőt bársonyra is többszörösíteni, és csak pár krajczárjába kerül. A találmány «*stygmographiai előnyomás*» nevet visel.

A Magyar-Franczia biztositó részvény-társaság (Franco-Hongroise) életbiztositási osztályához 1887. április hóban benyujtatott 403 ajánlat 667,200 forint összegről és kiállittatott 343 kötvény 558,760 frt biztositott összegről. — Az 1887. év január 1-től április végeig 1458 ajánlat 2.702,200 frt összegről nyujtatott be és 1305 kötvény 2.430,605 forint biztositott összegről állittatott ki.

HALÁLOZÁSOK.

Dávid Antal, a magyar államhivatalnoki kar egyik legjelesebb tagja, szerajevói pénzügyi igazgató meghalt, s holttestét e hó 8-ikán a bosnyák fővárosban nagy részvét mellett szentelték be, honnan Temesvárra szállították a családi sirboltba. A közigazgatás terén erélyesen és kötelességtudón működött. Zágrábban hosszabb ideig volt pénzügyi igazgató s a magyar állami hatalom éber őre. A horvát tulzók többször tüntettek ellene. Három év előtt, a czimer-kérdés kitörésekor sokszor hallottuk emlegetni nevét és dicsérni magatartását. A nyugalom érdekében a magyar kormány jónak látta Dávidot Szerajevóba helyezni át, hol a boszniai pénzügyi igazgatóságot vezette. Még munkabiró férfi korában érte a halál.

Elhunytak még a közelebbi napok alatt: Pakó János tiszteletbeli főesperes, és nyug. kath. lelkész, 73 éves, Kolozsvártt. — Santroch Kamill ferenczrendi szerzetes, 85 éves, Nyitrán. — Danilovics István, g. kath. lelkész, népszerű lelkipásztor, 48 éves, Ignéczen. — Szöllösy Ernő, a zágrábi érsekség billéti (torontálmegyei) urodalmának igazgatója, 1848-ban Torontálmegye szolgabirája, a megyei közélet egyik munkás tagja, Oroszlámoson, hol nagy részvéttel temették el, s a szomszédos megyékből is számosan érkeztek a végtisztesség megadására. — Gr. Sztáray Tivadar, hanojnai birtokos. — Gegő József volt szolgabiró és alispán, 1848/49-es honvéd, Kolozsvártt 75 éves, ugyanott Pávay Vajna Ferencz, okl. gazdász és földb., 27 éves; és Gáll Antal városi nyug. tisztviselő, 78 éves. — Pilaszanovits Jenő, volt szolgabiró és 1848-iki honvédhuszárfőhadnagy, 62 éves, Zomborban; ugyanott Göszl Károly, üvegkereskedő, 57 éves. — Leovics Gedeon, ügyvéd, a zombori szerb olvasókör elnöke, városi bizottsági tag, 63 éves, szintén Zomborban. — Dr. Weghofer Titusz, ügyvéd, megyebizottsági tag, városi tanácsnok és az iskolaszék tagja, 44 éves korában, Szombathelyt. — Stauffer Ádolf, a budapesti várbeli leányiskola érdemes igazgató-tanitója, 56 éves, Budapesten; ugyanitt Weidlich Ernő, joghallgató, ki pisztoly-párbajnak esett áldozatul. — Joannovics György, a nagy-kikindai törvényszék pénztárnoka.— Hencz Béla, árvaszéki ülnök, Nyitrán, 36 éves. — Szász Mózes, régi honvéd, kit Budapestről utaztában N.-Váradon ért utol a a halál; ugyanott Pontelli János, 31 éves. — Boróczy Péter, földbirtokos, 85 éves, Verbón. — Joanovits István, járásbirósági tisztviselő, Világoson. — Koller János, épitész 45 éves, Győrben. — Várady Zsigmond, a kolozsvári hitelbank könyvvezetője, Tordán. — Pribék Béla, ny. kir. épitészeti felügyelő, 78 éves, Tibán. — Alvinczy Sándor, polgári iskolai tanár, Miskolczon. — Gulyás Kálmán, adótiszt, 38 éves, Szegeden; ugyanott Farkas Gyula, végzett joghallgató és birósági gyakornok, főreáliskolai tanár fia, 23 éves. — Gr. Bethlen Ferencz, gr. Bethlen András szebeni főispán hat éves fiacskája, Szebenben. — Cserneczky Andor, Cserneczky Gyula fővárosi ügyvéd harmadféléves kis fia.

Özv. gr. Szapáry Ferenczné szül. Almássy Rozália grófné, Pestmegye főispánának, gr. Szápáry Istvánnak édes anyja, Budapesten, 81 éves korában s holttestét az alberti-irsai családi sirboltba szállították. — Özv. Hetyey Józsefné szül. Wieszer Zsófia élete 50-ik évében, Szombathelyen. — Özv. Györfi Jánosné szül. Gencsi Jozefa, 79 éves, N.-Enyeden. — Bészler Károlyné szül. Sárközy Ilona, 23 éves, Debreczenben. — Barchetti Adolfné szül. Kempelen Ernesztin, 41 éves, Egerben. — Özv. Bodor-Gottlieb Eszter asszony, dr. Bodor Károly édes anyja, 69 éves, N.-Váradon. — Haydler Antónia, Haydler Nándor vasuti tisztviselő 16 éves leánya, Aradon. — Kronfeldné szül. Wolheim Ágosta, 49 éves, N.-Kanizsán. — Gönczi Etelka, Gönczi Lajos, sz.-udvarhelyi ref. kollegiumi tanár 3 éves leánykája. — özv. Nagy Miklósné szül. Pasqual Veronika, 66 éves, Tokajon. — Gamari Dávidné szül. Porges Cecil, megyei főorvos neje, 32 éves, Monoron. — Klementisznė szül. Kossuth Czeczilia 85 éves, Uj-Verbászon.

SZERKESZTŐI MONDANIVALO.

Bor Pali. Hosszura nyujtott, pedig nagyon érdektelen elbeszélés. Előadás, nyelv, verselés falusi mükedvelő poétára vall; meséje pedig egy obsitos üres fecsegésével, központ és lélektani fejlesztés nélkül feltálalt krónika. Semmi tekintetben nem áll irodalmi szinvonalon.

Igaz hivőknek. A vers, különösen ha (mint hihető is) egyszerü földmives embertől származik, valóban nem rossz. De részint mert irodalmi és költői jártasság nem mutatkozik benne, részint tárgyáért — mely nagyon felekezeties szinezetet ad neki — nem közölhető.

D. Zs. A fordítás most már idejét multa ugyan; de nem azért nem közöljük, hanem mert nem is jobb azoknál a «hamarosan készültek»-nél. Rithmusa daktylusos volna) erőltetett, hosszu szótagokat önkényesen rövideknek vesz, pl. mindjárt az első sorban: «szir*tek* felett», a *tek* szótagnak rövidnek kellene lenni. Nyelvtani hibák is vannak benne, pl. *sietel*, sietsz helyett.

B. A beküldött két vers inkább elmélkedés, mint érzés és költői hangulat szüleményei; azért nem is tesznek — nem is tehetnek — költői hatást. S mivel költeményben mégis első és főkellék a költészet — mellőzzük őket.

SAKKJÁTÉK.

1438. számu feladvány. Ristic D.-töl.

Sötét.

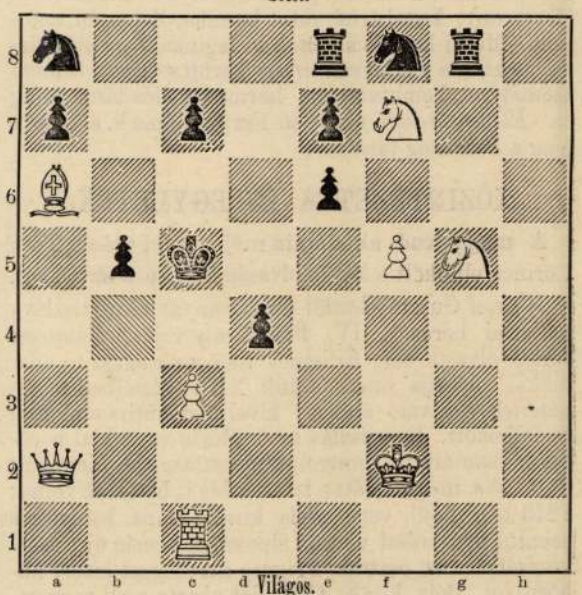

Világos indul és a harmadik lépésre mattot mond.

Az 1431. sz. feladvány megfejtése.

Schrüfer F.-től.

Megfejtés.

Világos.	Sötét.
1. Hc8—b6 --- --- ---	Hd7—b6: (a)
2. Vb2—g7 --- ---	Hh7—g5
3. Fh2—g1 † --- ---	Ke3—f4
4. Vg7—c7 mat.	
a.	
1. --- --- --- --- ---	Hd7—e5 (b)
2. Vb2—d4 † --- ---	Ke3—d4:
3. Fh2—g1 † --- ---	Kd4—c3
4. Hb6—a4 mat.	
b.	
1. --- --- --- --- ---	c6—c5 (c)
2. Kd1—e1 --- ---	Hd7—b6:
3. Vb2—e5 † stb.	
c.	
1. --- --- --- --- ---	Fa8—b7
2. Kd1—e1 --- ---	Fb7—a6
3. Fh2—e5 stb.	

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H. Andorfi S. Kovács J. — *Az Erkel sakktársaság nevében:* Exner Kornél. — *Tarnóczon:* Németh Péter. — *Uj-Szőnyön:* A polgári kör. — *H.-Szoboszlón:* Az olvasóegyleti sakk-kör. — *A nagyenyedi olvasókör nevében:* Nagy András. — *A pesti sakk-kör.*

HETI NAPTÁR. Május hó.

Nap		Katholikus es protestáns		Görög-Orosz	Izraelita
15	V.	**B 5 Rogate**	**B 5** Zsófia	**3 D** Tim. és M.	21
16	H.	Nep János	Peregrin	4 Pelágia sz.	22
17	K.	Paskál hv.	Torpétusz	5 Iréne vt.	23 G.m.e.
18	S.	Erik kir.	Libor	6 Jób	24
19	C.	**Áldozó csüt.**	**Áldozó csüt.**	7 Sz. Ker. m.	25 Neh.
20	P.	Szien Bernard.	Anasztáz	8 János ev.	26
21	S.	Timót vt.	Okos	9 Izsajás pr.	**27 S. 3. p.**

Holdváltozásai: ☾ Utolsó negyed 14-én 9 ó. 33 pk. este.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. Egyetem-tér 6. szám.)

Szines, fekete és fehér selymesatlasz 75 kr. mtrje
10 frt 65 kr.-ig (18 különböző minőségben) küld egyes ruhákra és végekben vámmentesen a házba **Henneberg G.** selyemgyári raktára, (cs. k. udvari szállító) **Zürichben.** Minta postafordultával. Levélre 10 kros postabélyeg illesztendő.

füzet, s ügyesen összeállítva adja a jótanácsokat e járványos időkre. A «Nem illik» czimű elterjedt könyv beosztása szerint minden tanácsát «megárt» szóval kezdi s ezt is a Singer és Wolfner czég adta ki és ára 50 kr.

Népszerű oktatás, a koleráról melyet 1874-ben gr. Szapáry Gyula akkori belügyminiszter elnöklete alatt e tárgyban tartott értekezlet megbizásából irt dr. Chyzer Kornél zemplénmegyei főorvos s a tud. akadémia tagja. Második kiadás. Kapható szerzőnél Sátoralja-Ujhelyen, vagy Budapesten a Révai-testvérek bizományában. Ára 30 kr.

A halál őrültjei czimű egy kötetes regény jelent meg *Graczá* Györgytől, a Lampel-féle könyvkiadó hivatalban. Ára 1 frt.

Germinal, Zola Emil regényének magyar fordítása megjelent a Révai-testvérek kiadásában, számos illusztrácziával. A hires naturalisztikus iró e regényben a munkások helyzetével foglalkozik. Nagyon is hű leirások, alakok bőven fordulnak elő, de mesteri részek is. A munkás-zavargások, a sztrájkok leirását nem csak az igazság, hanem az erőteljes előadás, a drámai elemek, a stil emelik s mély hatásuak. Zola e regényében is nagy iró, a stil mestere, ki azonban az életigazság tulzásában gyakran megszünik költő lenni, s nyers őszintesége amaz egyenességek közé tartozik, melyek már durvasággá lesznek. A regényt Adorján Sándor gonddal fordította magyarra. A két nagy kötet ára 4 frt.

Ma van ma czim alatt adta ki mulattató naptárát 1888-ra az «Üstökös» élczlap szerkesztősége. Politika nincs benne, de annál több adoma, ötlet, élcz, több száz illusztrácziával, karrikaturával, melyeket jó nevű müvészek és rajzolók készítettek. A naptár a Révai-testvérek kiadása, s ára 1 frt.

A ponyvairodalom ellen a Szent-István-társulat is harczra kelt, «*Népiratkák*» czimmel füzeteket indítva meg erkölcsi tartalommal és lehetőleg olcsó áron, hogy ezzel is elnyomja a ponyvairodalom termékeit. A képekkel ellátott füzetek ára 2—3 krajczár. A Szent-István-társulatnak az az előnye is megvan, hogy összeköttetésben áll a falusi lelkészekkel, a terjesztésre a leghathatósb közegekkel. Négy füzetkét bocsátott közre s ezek a következők: *Másfélnap Boldogfalván*, vagy egy valláserkölcsös és hitbuzgó kath. falu hogyan szenteli meg a vasárnapot. Ára 2 kr. *Könnyü az asszonynak*, vagyis mindenki végezze a maga dolgát. Ára 3 kr. Mindkettő versben van irva, mig a következő kettő prózában: *Egy porczió pálinka*, vagy Tóth Bálint uram hogy utálta meg az italt. *Krumpli Miska*, vagy a takarékosság jutalma. Ára 3 kr.

A hazai könyvtárakról szóló mű, melyet az orsz. statisztikai hivatal készit, már sajtó alatt van s néhány hó mulva megjelenik. Kétezernél több könyvtárról, mintegy 7 millió kötet könyvről lesz e nagy munkában kimutatás s e mellett mintegy 300 nevezetesebb könyvtár részletes ismertetése is. Mivel azonban a szükséges adatokat még több helyről nem küldték be s esetleg nehány könyvtár tulajdonosa megkeresést sem kapott: az orsz. statisztikai hivatal nyilvánosan fölkéri mindazokat a testületeket s magánosokat, kik még nem küldtek adatokat könyvtáraikról, sziveskedjenek a közérdekü s kulturális viszonyainkat kiválóan jellemző mű teljességét s pontosságát előmozdítani. Még pedig az által, hogy a könyvtár főbb adatait legalább átalános becslés alapján legkésőbb ez évi október hó végeig beküldjék. A hivatal e czélból hozzá, akár egyszerü levelezőlapon intézett megkeresésre, kérdőiveket bárkinek küld.

A műcsarnok őszi kiállítása október első napján nyilik meg. A pályázati művek a második sorozatra, novemberre maradnak, s a pályadijak kiosztásával, rendkivüli közgyülésben üli meg a képzőművészeti társulat fenállásának 25-ik évfordulóját. A kiállítás gazdag lesz. Számos előkelő külföldi mű is érkezik.

A magyar művészek közül *Ebner* Lajos «Husvéti körmenet», *Bihary* Sándor «A biró előtt» és «Vizkiszony» czimű életképeket küldtek; *Jókai* Róza is, ki Münchenben tanul, egy szép festményt. A külföldiek közül kiemeljük *Chigot* Eugéne párisi festőnek «Márius menekülése Sulla bérenczei elől» czimű történelmi képét, melylyel az ez idei párisi «Salon»-ban kitüntetést nyert; *Moreau de Tours* hirneves festőnek két festményét: «Stigmatizált leány a XVIII. századból» és «Morphiomania»; továbbá *Böcklin* Arnoldnak, a reproductiók után ismert svájczi festőnek «A forrás» czimű festményét, életnagyságu mythologikus alakokkal, a kinek sajátszerű képeiből a müncheni gróf *Schack* egy egész gyüjteményt szerzett meg képtára számára s a ki mostanig kiállításainkon még egyszer sem vett részt.

A népszinház ujdonsága egy bécsi operette «*A gascognei*», melynek szövegét az ismeretes Zell és Genée bécsi szövegiró czég szolgáltatta, zenéje pedig Suppétól van. Nem valami elmés szöveg, de elég alkalmat ad, hogy a zeneszerző jó helyeket találjon benne kellemes zenei diszítések elhelyezésére. Ujabb operette-termékekben nincs nagy választék, s a közönség elég jól fogadta Suppé operettejét, mely e hó 18-án került szinre először.

Hőse egy «gascognei», nehány évtized előtt kedvelt alakja a franczia irodalomnak, s a nagyot mondó, kalandot szerető ember mind gascognei czimen szerepelt regényben és szindarabban. Itt Croustillac lovag a neve és Martinique szigetére sodorja a viszontagság. Ott van egy elátkozott kastély, melyről az a hir, hogy benne egy szörnyü asszony él, a kinek már több férje volt, de azok egymásután haltak el. Croustillacot ez nem rettenti vissza. Elmegy a kastélyba s az sem hatja meg, hogy éjjel megjelennek előtte a férjek szellemei. Voltaképen egy menekült angol herczeg, James lakik a kastélyban feleségével; maga terjeszti a veszedelmes hireket, hogy az embereket távol tartsa. A gascognei itteni kalandjai képezik az operette főrészét. A gascogneit az angolok el is fogják a herczeg helyett. Végül kiderül a csere, a gascognei a herczegtől megkapja jutalmát s elvesz feleségül egy csaplárosnét. Minden felvonásban akad élénk és kellemes zene, a mi az operette tartósb életét biztosítja. Vidor sok vidámsággal játsza és jóhangon énekli a gascogneit. Hegyi Aranka, Margó Celia, Szatmári jól helyökön vannak. A tenoristahiányt Nagy Pista nehézkesen pótolja.

A szegedi szinház megnyitása október 2-ikán lesz. Csiky Gergely irt prológot, ezt Erkel «Hunyadi László» operájának nyitánya követi, és Dobsa Lajos «IV. László» czimű eredeti drámáját adják elő. — A *temesvári* szinház megnyitására dr. Váradi Antal irt prológot.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Petőfi-társaság e hó 19-ikén tartotta első ülését a szünetek után. Nagy számú közönség gyült összse az akadémia heti üléstermében.

Az ülésen Komócsy József elnökölt, a ki rövid szavakkal üdvözölve a megjelent tagokat, fájdalmának adott kifejezést a társaság egyik tagjának, Boruth Elemérnek elhunyta fölött. Az első felolvasás *Radó* Antaltól volt «A franczia és olasz troubadourokról» és *Bodnár* Zsigmond mutatta be. Az olasz lyrai költészet kezdetéről szól ez, a troubadourokról, kik először francziák voltak, s az olasz udvarokban megjelenve, csakhamar olasz utánzókra találtak. Megemlékezett Magyarországban élt két külföldi hegedősről is, a provençal költő: Pierre Viedalról ki 1196 körül vetődött Imre király udvarába és egy német nőhegedősről, Adelheidről, ki II. Endre király udvarában szent Erzsébet királyleányt mulattatta. *Ábrányi* Kornél adta elő ezután költeményét «Atyai tanácsok fiamnak», mely keseürüséggel arra inti a fiut, hogy ha boldogulni akar, legyen alázatos. A közönség jól fogadta, valamint mulatott *Balázs* Sándor «Gyakorlati szerelem» czimű novelláján. Az utolsó felolvasó *Tolnai* Lajos volt, ki a «Fösvény kastély» czimű költői elbeszélésével keltett hatást.

A társaság tagjai ezután *zárt ülésre* jöttek össze, a mely alkalommal *Szana* Tamás, a társaság főtitkára, bejelentve, hogy a Petőfi-ereklyék nagy számra szaporodtak, intézkedést kért az iránt, hogy azok valamely biztos helyen tétessenek le megőrzés végett. A társaság ugy határozott, hogy e czélra Trefort Ágoston minisztertől és Pulszky Ferencz muzeumi igazgatótól a muzeum egy szobáját kérik el.

A kereskelmi muzeum már valószinüleg megnyilik a tavaszkor az országos kiállítás iparcsarnokában. Különös figyelmet fordítanak az ország nyers terményeinek feltüntetésére, melyből koronkint gyüjteményes kiállítást rendeznek. Erre nézve a gazdasági egyesületek közremükédését is igénybe veszik. Az ország pénzintézeteit és ipartestületeit arra hivják fel, hogy a kereskedelmi muzeum rendes tagjául lépjenek be. A tagsági dij évenkint 10 forintra van tervezve. Ez által a muzeum rendes évi bevételhez jutna, mely jelentékenyen megkönnnyítené sikeres müködését. Tervben van továbbá az iparosok felszólítása is az állandó kiállításban való részvételre.

A csángó-egylet részéről Somssich Pál elnök kimutatást tett közzé. E szerint ujabban 1373 frt gyült össze adományokból. Özv. gr. Somssich Imréné 200 frttal járult ez összeghez. Dulánszky pécsi püspök és a pécsi takarékpénztár pedig száz-száz frttal alapitók lettek.

EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Nagy adomány a közoktatásügynek. *Szent-Andrássy* Lajos eperjesi polgár, ügyvéd és sárosmegyei gazdag birtokos, az utóbbi évek alatt már többször adta jeleit rendkivüli áldozatkészségének, s tanügyi czélokra már eddig is mintegy 50,000 frtnyi alapítványokat tett. E hó 11-kén azonban Szent-Andrássy összes eddigi adományait és alapítványait messze felülmuló s szinte páratlan alapítványt tett az eperjesi kir. főgymnázium javára. Szándékát közölvén *Berzeviczy* Albert közoktatási államtitkárral, kivel régóta baráti ismeretségben áll, az ő tanácsát és intézkedését kérte ki, minek folytán az államtitkár *Klamarik* osztálytanácsossal, mint a középiskolai ügyek referensével és *Weber* miniszteri építészszel e hó 10-én Eperjesre utazott, hol a betegsége által szobájához lánczolt Szent-Andrássy előttük és *Tergina* kir. tanfelügyelő előtt azt az ünnepies kijelentést tette, hogy Eperjes főutczájának középpontján levő, két utczára néző, több mint másfélszázezer frt értéket képviselő palotaszerű, nagy, uj házát, mely Eperjesnek egyik legnagyobb s határozottan legdiszesebb épülete az eperjesi kir. kath. főgymnázium czéljaira az orsz. tanulmány-alapnak ajándékul adja. *Berzeviczy* államtitkár meghatottan nyilvánította a kormány köszönetét e nagy adományért s haladéktalanul megtette az intézkedéseket az alapító levél megfelelő kiállítása iránt. Az eperjesi kir. főgymnázium e szerint rövid időn oly épületbe jut, minőnél nagyobb és szebb alig áll egy vidéki középiskola rendelkezésére. A kormány gondoskodni fog róla, hogy a nagylelküségéről már is országszerte ismeretes adományozó neve és nemes tette a megajándékozott intézetben méltóképen megörökíttessék.

MI UJSÁG?

Az udvar az idén nem tölti az őszt Gödöllőn a kholera-járvány következtében. A delegácziók összeülésekor azonban ő felsége minden valószínüség szerint Budapestre jön.

Dr. Duka Tivadar, Londonban lakó hazánkfia, a Kőrösi Csoma Sándorról irt jeles munka szerzője, nehány nap óta fiával együtt, ki ügyvéd Londonban, itthon időzik. Látogatást tett Debreczenben is s az uj magyar biblia-fordítás ügyében mint az angol bibliakiadó társulat igazgatósági tagja értekezni fog október első napjaiban Szász Károly püspökkel.

Liszt hagyatéka és sirja. Liszt pénzbeli vagyona 200,000 frank, mely a párisi Rothschild háznál van elhelyezve. Ennek fele leányát, Kozimát, Wagner Rikhárd özvegyét illeti, másik fele pedig másik leányának, Olivier Emil volt franczia miniszterelnök nejének gyermekét, Dánielt. A végrendelet 1861 aug. 15-ikén kelt Weimarban, s annak végrehajtójául és főörökösül Sayn-Wittgenstein Karolina herczegnő van megnevezve.

Liszt kéziratai közt «Szaniszló» czimű oratoriumot és egy gyakorlati zongora-iskolát («Technische Klavierschule») találtak. Az előbbi Rómában, az utóbbi Budapesten van. Dr. Brichta ügyvéd a Weimarban talált iratokat (leveleket, feljegyzéseket és más kéziratokat) egy ládába csomagolta és elküldte Wittgenstein herczegnőnek Rómába. A Liszt weimari lakásán volt butorok a weimari nagyherczegi udvar tulajdonát képezik. A nagyherczeg ama kivánságának adott kifejezést, hogy Liszt lakása örök időkre változatlanul meghagyassék. Bécsi lapok szerint az a vitás kérdés, hogy Liszt hamvai Bayreuthben maradjanak-e, vagy pedig átszállíttassanak Budapestre, nemsokára el lesz döntve. A napokban ugyanis dr. Brichta János bécsi ügyvéd Wittgenstein herczegnőtől levelet kapott, melyben kijelenti, hogy Lisztnek Budapesten való eltemetése ellen egyátalán semmi kifogása, minthogy a mester életében többször kifejezte neki azt az óhajtását, hogy magyar földben kiván nyugodni. Wagner Kozima asszony, Liszt lánya is egy Bécsbe irt levelében irta, hogy beleegyezik Liszt hamvainak Budapestre szállításába, ha ez iránt a magyar kormány illő formában megkeresi.

Benczur Gyula kitüntetése Berlinben. Benczur Gyula kitünő művészünk, a mesteriskola igazgatója, Berlinben, az ottani művészeti akadémia jubiláris kiállításán ujabb diadalt aratott. A külföldi művészeknek szánt 9 nagy aranyérem egyikét a jury neki itélte, gróf Károlyi Gyulát és gróf Szapáry Gézát ábrázoló két arczképeért. Nem régen a bécsi kiállításon a Károly Lajos érmet nyerte el Benczur arczképeivel.

A kaukázusi magyar expediczió tagjai. *Déchy* Mór és *Schafarzik* Ferencz a Kaspi-tenger partjait elérve Bakuba utaztak, melynek petroleum-területét különösen tanulmányozta *Schafarzik*. Innen pár nap előtt az örmény felföld felé folytatták utjokat, a Fekete-tenger mellett fekvő Batum kikötőben hajóra ülnek s Konstantinápolyon és Athénen keresztül térnek haza Budapestre. A gazdag gyüjteményeket Batumból Fiumén át szállíttatják a fővárosba. *Déchy* a gyüjteményeket hazai tanintézeteknek ajándékozza, mig a geologiai gyüjteményt a m. kir. földtani intézetben helyezik el.

A szárhegyi márványbánya. Erdélyben, Gyergyó-Szárhegyen oly márvány-bányát vettek művelés alá, melynek kőanyaga igen alkalmas szobrászati feldolgozásra. Izsó Miklós néhai szobrászunk volt az első, ki évek előtt figyelmes lett a szárhegyi fehér márványra és karrarai márvány helyett abból készíttette el a muzeumnak Arany János mellszobrát. De a márvány feldolgozása jóval nehezebb, mint a karraraié, szobrászaink nem törődtek a szárhegyi márványnyal. Moretti olasz kőfaragó azonban tüzetes vizsgálat alá vette, különböző darabokkal tett kisérletet, aztán mélyebben is lehatolt, mint a székely lakosság, mely építésre és mészégetésre használta a követ. Moretti meggyőződött, hogy e márványt szobrászati művekre jól lehet használni s reméli, hogy mélyebbre jutva, a finom szobrászati művekre is alkalmas követ lel. A bányát most már gondosan művelik és Saxlehner András fővárosi polgár vette bérbe. Deák Ferencz szárkofágja Strobl műtermében már szárhegyi márványból készül, valamint Császka szepesi püspök egy mellképe is. Van hófehér, sárgás szinű, rózsásba átmenő márvány. Tisztaságuk, átlátszóságuk egyik főtulajdonuk.

A kholera a fővárosban napról-napra nagyobb számban szedi áldozatait. Szeptember 20-ika delétől 21-ike délig 57 betegedés fordult elő, s tizenötre ment a halálozások száma. Ez volt eddig a járvány legerősebb napja. A következő huszonnégy óra alatt 50 betegült meg, de a halálozások száma 20-ra emelkedett. A hűvösebb idő és eső beállta talán apasztani fogja az eseteket. A járvány Budapest minden részén megjelent, s fordult elő egy-két eset a belvárosban és Lipótvárosban is. A most megnyilt lovassági kaszárnyában szintén többen megbetegedtek, valamint az angyalföldi tébolyházban is.

A vidékről érkező hirek közül nem egy jelenti elhamarkodva, hogy kholera tört ki. Később aztán alaptalannak bizonyul. — *Győrben* a kholera már napok óta nemhogy terjedne, de örvendetesen csökken az esetek száma. E hó 22-ikén ketten betegedtek meg és a régi betegek közül kettő halt meg.—*Fiumében* is több nap óta javult már a helyzet; voltak napok egyetlen eset nélkül is. A *horvát falvakból* is azt jelentik, hogy alább hagyott a járvány, Itt *Lics* község szenvedett legtöbbet, melynek lakossága nagy nyomor közt is él. Ezek segélyére most jó eredménynyel gyüjtenek.

A «Jogtudományi Közlöny» szeptember 24-iki száma (39-ik) a következőtartalommal jelent meg:

Bűnügyi itéletek kritikai fejtegetése. Dr. *Barna Ignácz* budapesti kereskedelmi akadémiai tanártól. — Jogirodalom: Archiv für öffentliches Recht. Dr. *Szilasi Adolf* budapesi ügyvédtől. — *Karl Seefeld*: Das Protokoll im österreichischen Strafprocesse. Dr. *Balogh Jenő*-től. — Törvénykezési szemle: Az unitárius házassági perek illetékes bíróságának kérdéséhez. *Kővári Mihály* kolozsvári ügyvédtől. — A sorrendi végzés kézbesítése. *Lengyel Imre* albirótól. — Adalékok a magyar bűnvádi eljárás fejlődéséhez. Dr. *Róth Ferencz* aljegyzőtől. — Különfélék

MELLÉKLET: Curiai Határozatok. — A kir. tábla határozatai. — Határozatok felszólalási ügyekben. — A pénzügyi közigazg. bíróság határozatai.

Előfizetési fölhivás
a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok
szeptember—deczemberi folyamára.

Lapunk azon t. előfizetőit, kiknek előfizetése junius hó végével lejárt, fölkérjük az előfizetés mielőbbi megujítására, nehogy a lap küldésében fennakadás álljon be.

Negyedévre:

A Vasárnapi Ujság	2 frt — kr
A Vasárnapi Ujság a «*Világkrónikával*» *együtt*	2 » 50 »
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok	3 » — »
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok a «*Világkrónikával*» *együtt*	3 » 50 »

A «Politikai Ujdonságok» ujabban „Magyar Gazda“ czim alatt két hetenként megjelenő **gazdasági lappal van bővitve.**

Mind a két lapnak kiegészítőjéül szolgál a «*Világkrónika*» czimü képes heti közlöny, mely hetenként egy ívben s számos képpel illusztrálva jelen meg.

T. előfizetőink szíveskedjenek az előfizetés megujításánál, vagy a «Világkrónika» megrendelésénél czimszalagjukból egy példányt a posta-utalványra ragasztva beküldeni, s minden reklamációt és egyéb a szétküldésre vonatkozó közleményeket a kiadó-hivatalhoz küldeni.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok
kiadó-hivatala (Budapest, egyetem-utcza 4. sz.)

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: Berzsenyi Lénárd, a szabadságharczban huszárezredes, 84 éves korában, Nemes-Magasiban. — Kanizsay Károly, dombói czimzetes apát, a tiszántúli egyházkerület érdemesült esperese, tiszaörsi plébános, 65 éves korában, Tisza-Örsön. — Andrejevics Miklós, a g. kel. román egyház protopresbitere, megyebizottsági tag, 59 éves, Karánsebesen. — Kovács István, Ungvár város főjegyzője. — Eitner József, köztiszteletben állott ősz polgár, Eitner Sándor orsz. képviselő atyja, 83 éves korában. Sümegen. — Seemayer Károly, pancsovai telekkönyvvezető, 36 éves, Pancsován. — Pávai Vajna Gábor 48-as honvéd 59 éves, Kézdi-Vásárhelyen. — Papp János, a szabadságharcz egyik vitéz katonája, kit nagy részvét közt temettek el Debreczenben; ugyanott Nagy József, nyugdijazott agg színész. — Tóth József, a tanügy buzgó és érdemes munkása, ki negyvenhat éven át működött mint néptanító, 76 éves, Szegeden. — Jenovay Antal, háztulajdonos, 57 éves, Budapesten; ugyanitt Naményi Antal, 1848—49-iki főhadnagy, 68 éves, és Schüszbek Antal, régi honvéd. — Idősb Fodor István, Debreczen város tekintélyes építésze és vállalkozója. — Topich Károly, kir. járásbirósági nyug. tisztviselő, 34 éves, N.-Váradon. — Buday József, ügyvéd, Szegzárdon. — Szabó Dániel, köztiszteletü polgár, 78 éves, Miskolczon. — Winter Zsigmond nagy-szombati könyvkereskedő és nyomdatulajdonos, ki ifjukorában, 1848—49-ben Pesten volt alkalmazva a Landerer és Heckenast-féle nyomdában s a szabad sajtó legelső termékének, Petőfi Sándor «Talpra magyar» czimü költeményének kinyomatásánál mint betüszedő működött. — Solymossy Károly 72 éves, Miklósfalván. — Czukor Sámuel volt hódmezővásárhelyi törvényhatósági tag, 80 éves, Hódmezővásárhelyen. — Bogyay Elek, tekintélyes somogyi birtokos, N.-Bajomban. — Kertay Iván, medgyes-bodzai kincstári bérlő, 27 éves.

Özv. Földváry Sándorné szül. Dessewffy Zsófia asszony, néhai Földváry Sándornak, az 1848/9-diki honvédsereg vitéz ezredesének özvegye, élete 79-dik évében Budapesten. — Özv. Tóth Józsefné szül. Sárkány Terézia, 50 éves korában Veszprémben, s gyászoló gyermekei közt van Tóth László veszprémi törvényszéki biró is. — Báró Bánffy Margit, b. Bánffy Ádám 14 éves leánya, ki véletlen szerencsétlenség következtében a válaszuti kastély parkjának tavában lelte kora halálát. — Özv. Nedeczky Ferenczné szül. berneki Bernrieder Aloizia, 84 éves, Csoóron. — Özv. Trimel Lajosné, szül. Ritter Anna, Gőzsi Ferencz szegzárdi ügyvéd anyósa, Szegzárdon. — Ujvári Károlyné szül. Lichtenstern Irma, a népszinház derék komikusának neje, 29 éves, Budapesten. — Özv. Sissovics Jánosné sz. Bubics Mária. herczeg Eszterházy-urodalmi tisztné, életének 83-ik évében Tamásiban. — Özv. Aufhalter Józsefné, 70 éves, Aradon. — Balázsi Ambrusné szül. Drávetz Emma, 56 éves, Budapesten. — Özv. Tischler Ferenczné szül. Kendeffy Borbála, 77 éves. Deésen.

SAKKJÁTÉK.

1403. számu feladvány. Hofman Fr.-töl.

Sötét.

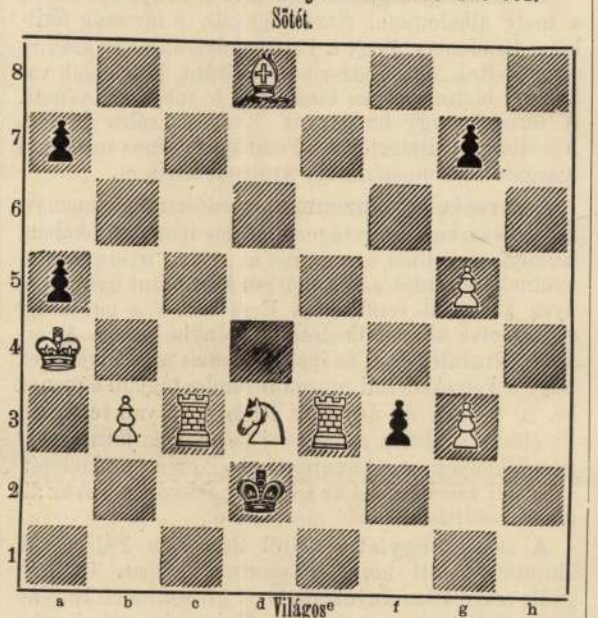

Világos indúl s a negyedik lépésre mattot mond.

Az 1396. sz. feladvány megfejtése.

Dobrusky J.-től.

Megfejtés.

Világos	Sötét.
1. Hcb—b8 --- --- ---	Vh8—b8 : (a)
2. Vf4—e5 † --- ---	Hf3—e5 :
3. Hg6—f4 matt.	
a.	
1. --- --- --- --- ---	Ba7—b7 (b)
2. Vf4—d6 † --- ---	Kd5—d6 :
3. Bc4—c6 matt.	
b.	
1. --- --- --- --- ---	Kd5—e6
2. Vf4—f5 † --- ---	t. sz.
3. Bc4—c6—f4 matt.	

Az 1397. sz. feladvány megfejtése.

Schuster Zs.-tól.

Megfejtés.

Világos.	Sötét.
1. Vg2—a8 --- --- ---	t. sz.
2. V v. F matt.	

Mindkét feladványt helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H. — Andorfi Sándor. — Kovács J. — *Az Erkel-sakktársaság nevében:* Exner Kornél. — *Tarnóczon:* Németh Péter. — *A pesti sakk-kör.*

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

Déva. R—S. Az «ellenjegyzett» tudósítást vettük de szívesebben látnánk alájegyzett tudósítást, t. i. a régebb igért érdekes tárgyu dolgozatokból.

Etelvári. Örvendünk a megszólalásnak a hosszu hallgatás után. Várjuk a többit is!

HETI NAPTAR. Szeptember hó.

Nap		Katholikus es protestans		Görög-Orosz	Izraelita
26	V	C 15 Jusz. sz. vt.	C 14 Cziporján	14 E 15 Ker. f.	26
27	H	Kozma s Dem.	Adolf	15 Filoteusz	27
28	K	Venczel kir.	Venczel	16 Jozafát ér.	28
29	S	Mihály főangy.	Mihály	17 Zsófia vt.	29 Félböjt
30	C	Jeromos egyh.	Jeromos	18 Ariadne	1 T. 5647
1	P	Remigius p. h.	Remigius	19 Trofim vt.	2 U. 2. n.
2	S	Leodegár p. v.	Leodegar	20 Eusz. és T	3 S. (T.)

Holdváltozásai: ● Első negyed 4-én 11 óra 40 p. d. u.

TARTALOM.

Szöveg: Buda visszafoglalása és a szentszék. — Lidérczfények. (Költemény.) Jókai Mórtól. — Irodalmi tarlóvirágok. Fáy András kiadatlan emlékirataiból. Közli: Badics Ferencz. — Csernovicz és a bukovinai kiállítás. — A Liszt-egyleti alapitvány. — Lóczy Lajos Khináról és Tibetről. — A zsebkendő történetéből. — A pozsonyi szinház megnyitása. — Irodalom és művészet. — Közintézetek és egyletek. — Mi ujság? — Halálozások. — Sakkjáték. — Szerkesztői mondanivaló. — Hetinaptár.

Képek: Buonvisi bibornok, XI. Incze pápa bécsi nunciusa. — A török elleni szövetséges fejedelmek. XI. Incze, I. Lipót, Szobieszky és a velenczei doge. A Buda bevétele alkalmára vert emlékérem rajza a «Monumenta Vaticana» uj kötetében. — Tibeti képek. Lóczy Lajosnak «A khinai birodalom leirása» czimmel a Természettudományi Társulat által kiadott uj müvéből. (10 képpel.) — Benczur Gyula rajza a «Monumenta Vaticana» legujabb kötete ajánló lapjához. — A kötélhid átkelő készüléke. — Tibeti férfi a Felső-Hongho mellékéről. — Tibeti harczos. — Kőrösi Csoma Sándor sirja a dardsilingi régi temetőben. Déchy Mór fényképe után.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. Egyetem-tér 6. szám.)

Szines, fekete és fehér selymesatlasz 75 kr. mtrje
10 frt 65 kr.-ig (18 különböző minőségben) küld egyes ruhákra és végekben vámmentesen a házba **Henneberg G.** selyemgyári raktára, (cs. k. udvari szállító) **Zürichben.** Minta postafordultával. Levélre 10 kros postabélyeg illesztendő.

Köszvényeseknek!

Kwizda Ferencz János, cs. k. udvari szállító és kerületi gyógyszerész urnak, Korneuburgban.

Két év óta éreztem lapoczkámban fájdalmakat és pedig oly mértékben, hogy kabátomat alig birtam felölteni; miután már annyifélét hiába használtam, egy barátom szivességéből **egy palaczkkal az ön köszvényfolyadékából kaptam s a lefekvés előtt higítatlan folyadékkal történt többszöri bedörzsölés után, immár bajomtól tökéletesen megszabadultam.**

A midőn önnek ezt a legmelegebb köszönetem mellett tudomására hozom, kérnék postafordultával ujabb három palaczkkal a köszvényfolyadékból, maradtam tisztelettel. **Stroklas Tamás,**
St. Marein (Cilli m.) földbirtokos.
Kapható minden gyógyszertárban.

Főraktár: kerületi gyógyszertár, Korneuburgban.

Szives figyelembe vételül.
E készitmény vételénél kérjük a t. közönséget mindig **Kwizda köszvényfolyadékát** kérni, és arra ügyelni, **hogy épugy minden palaczk,** valamint a **boriték** is, **a mellékelt védjegygyel** legyen ellátva.

Igen tisztelt úr!

Nincs annyi tehetségem, hogy önnek hálámat elegendőkép kifejezhetném azon jóságáért, hogy nékem a «Reperatort» ajánlotta. 4 év óta szenvedek «ischias»-ban s minden kigondolható szert felhasználtam már, de mind eredmény nélkül; megpróbáltam tehát a «Reperatort» is, s az idő óta sokkal jobban érzem magam. Most már járhatok s fájos lábomat is birom próbálgatni. Kérem sziveskedjék Kriegner urnál legbensőbb hálámat kifejezni. E találmányért a Mindenható ezerszeres áldását kivánom nékie. Nms. **Chalupka Albertina,** cs. k. ezredes neje.

Kapható a főraktárban Budapest, Kálvin-tér, «Magyar-Korona» gyógyszertár, valamint az ország összes gyógytáraiban. Minden adagon nevem olvasható. **Kriegner György,** gyógyszerész.

1886 224. l. (B. Gy. kitünteté-tése)

Tolvaj feje távirati rajz után.

Tolvaj feje táviratozásra rajzolva.

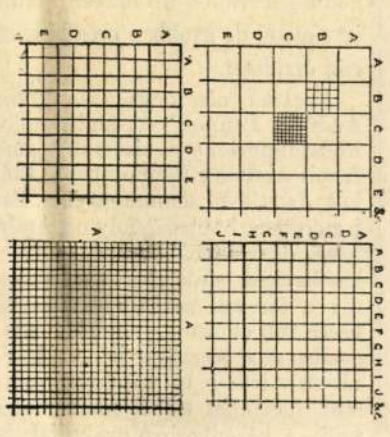

Különféle koczkák betűkkel.

Színes táviratozott kép.

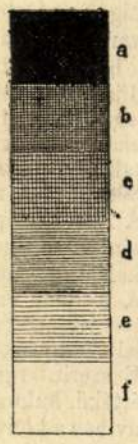

6 színfokozat.

a Sella-csoport Campitello táján, Szent-Canzian a Karszt vidékén, a «Rjeka-Loch» Sz.-Canzian mellett. Ezek mind tájképek és Lichtenfels Ede rajzai. Magyarországi tájakat rajzoltak: Feszti Árpád (a Negoj a fogarasi hegységben), Spányi Béla (a Kékestető a Mátra trachyt-hegységében) és Mészöly Géza (a Badacsony a Balaton partján). A díszesen kiállított füzet ára 30 kr., s a Révai-testvérek bizományában rendelhető meg.

Biharmegye földrajza czimű munkára hirdet előfizetést Nagy-Váradról a biharmegyei és nagyváradi tanszermuzeum, melynek 400 arany franknyi pályadíját nyerte el e mű. Szerzője K. *Nagy* Sándor, kitől Biharmegyére vonatkozó nem egy könyv és számos hirlapi közlemény jelent meg. A munka nem iskolai kézikönyv, hanem a megye oly leirása, mely megismerteti a megye vizeit, utait, természeti világát; leirja népességét, foglalkozását, müveltségét, nyelvét és vallását. Felsorolja úgy a közigazgatás, valamint az igazságszolgáltatás köréhez tartozó mindenféle közhivatalokat, a képviselőválasztások székhelyeit. az egyházi kormányzatok beosztását, az izraelita anyakönyvi kerületek székhelyeit. A könyv második része Nagy-Várad kimerítő leirása után Biharmegye részletes leirását tartalmazza a most fennálló tizenhét közigazgatási járás szerint beosztva. A történeti és természeti nevezetességeket szintén figyelemre méltatja. Kiegészíti a megye térképe, melyet Posner Károly műintézete készít. Tiz-tizenkét ivre terjed, májusra jelenik meg, s az előfizetési ár egy forint, mely Nagy-Váradra, Tóth Mihály muzeumi őrhöz czímezendő.

Csillag Károly: Költemények czím alatt, Aigner Lajos kiadásában megjelent egy 150 lapra terjedő csinos kiállitásu kötet. Ennél többet nem lehet róla mondani. Kezdő poéta végtelenül gyarló zöngedezései. A kötet fele humoros vers akar lenni, de csak izetlen rímelés, nagyobbára szemét. A komoly hangu versek közt akad egy pár meglehetősebb, de bevégzett — tartalmilag és formailag — azok közt is alig van. Minek az ilyen verseket megírni? De minek, ha meg vannak is írva, kiadni? A kötet ára 1 frt.

Észrevételek a Tisza és mellékfolyóinak szabályozásairól, irta báró Vay Alajos. A röpirat éles kritika az eddigi munkálatokra és átalában a jövőre készített tervekre nézve is. Sokat vár Andrássy Gyula gróftól, a Tiszaszabályozás uj elnökétől. A 36 oldalra terjedő röpirathoz térkép is van mellékelve, s azon megjelölve a szerző által szükségesnek tartott csatornák építése.

Apró emberek czím alatt egy kötet elbeszélés és rajz jelent meg Szilágy-Somlyón, Hamvai Sándortól. Kiadta Nagy László, a «Szilágy-Somlyó» szerkesztője. A tizenkét elbeszélés kezdői kísérlet, melyben a tehetség még küzd. Ára 1 frt.

Huszonöt év egy magyar lap életében. Ily czímű könyv jelent meg Aradon, melyben az «Alföld» czímű lap huszonöt évi folyásának történetét irták meg Szőllősy Károly és E. Illés László, a lap munkatársai. Nem sok lapunk van, mely negyedszázados évét megérte, s a magyar hirlapirodalomban az ily mult nem csak hosszu, de változatos is. Az «Alföld» 1861. aug. 1-én indult meg Márton Ferencz szerkesztésében, sok küzdelem után, miután az akkori kormány háromszor is megtagadta az engedélyt. A szerkesztőt is csakhamar pörbe fogta, s a lapot betiltotta. Aztán Kempelen Győző szerkesztette pár hétig, majd Környey János, de 1863 január havában ujra betiltották a lapot, s két hó mulva «Arad» czím alatt folytatta küzdelmes pályáját; 1866-tól ismét «Alföld» lett; Környey 1867-ben megvált a laptól, melyet aztán Tiszti Lajos szerkesztett, kevés időre rá pedig b. Bánhidy Béla 1869-ig, majd ismét Tiszti Lajos, Varga Jánossal együtt; Tiszti 1882 végeig volt szerkesztője, azontúl Vörös Vidor ügyvéd, társ szerkesztője pedig E. Illés László lett. Az emlékkönyv felsorolja a lap huszonötévi tartalmát, összeállítja munkatársainak névsorát. Ára 1 frt s a lap kiadójának Réthy Lipótnak nyomdájából került ki.

Folyóiratok. A «*Paedagogai Szemle*» áprilisi füzetében Wargha Ferencz pécsi tanító arczképe van közölve, kinek hosszas tanítói munkásságát Schmidt Bód méltatja. A füzetben jól irt czikkek foglalkoznak a tanügy érdekeivel. — A *Magyar-zsidó szemle* áprilisi száma a héber irodalomról, a szombatosokról, a halotthamvasztásról, a zsidó anyakönyvnek vezetéséről, stb közöl czikkeket.

A gr. Karácsonyi-pályadij. A gr. Karácsonyi-féle 200 darab aranyos pályadij az 1884—85-ik évre vigjátékokra volt kitűzve. A jutalmat az előbbi pályázaton nem lehetvén kiadni, most azzal együtt 400 darab aranyra gyült a dij. De az akadémia birálói most sem adták ki, s igy a 400 arany az akadémia rendelkezésére marad, hogy belátása szerint jutalmazzon vele széptani műveket vagy dramaturgiai dolgozatokat.

A birálók jelentését az akadémia márcz. 29-iki ülésén *Vadnay* Károly olvasta föl, meleg hangon megemlékezvén az alapitványt tevő grófról is, ki a mult évben hunyt el, s ezzel kapcsolatban az egész Karácsonyi-pályadij történetét elmondta. E jelentékeny jutalomnak fennállása 27 éve alatt nem voltak oly eredményei, minőre az alapító számított. Az alapítvány eleinte egészen olyan volt, mint a gr. Telekiféle, és 100 aranyat tevő kamatait évről-évre ki kellett adni a pályázó drámák vagy vigjátékok közül aránylag a legjobbnak. Igy nyert 1859-ben Pompéri János a «Telivér»-rel, 1860-ban Szigligeti «A titkos iratok»-kal, 1861-ben Dobsa Lajos a «Vigjáték tárgy»-gyal és 1862-ben szintén ő a «Bűnt bűn követ» drámával. Később az alapító gróf beleegyezett, hogy a jutalom kétévenkint tüzessék ki 200 aranynyal, s hogy csak abszolut becsű műnek adassék ki. Azóta tizenöt pályázaton csak kétszer adták ki: 1868-ban a Szigligeti «Trónkereső»-jének, 1878-ban Csiky Gergely «Ellenállhatatlan» vígjátékának, melynek azonban szinpadi hatása kevés volt, ugy hogy a Karácsonyi-dijat a szinpadon csakis a «Trónkereső» képviseli. A ki nem adott dijakkal Greguss Ágostnak Shakspereről irt könyvét, Aranynak «Arisztofanes» és Csikynek «Plautus» fordítását jutalmazták. A legutóbbi vigjátéki pályázatra hét pályamű érkezett, melyeket Szász Károly, Heinrich Gusztáv, Pálffy Albert, Szigeti József és Vadnay Károly biráltak. Ezek közül némi képességre, igyekezetre mutató munka az «Egy dal» czímü, római tárgyu vígjáték; sok helyen erőtetett mesével, sajátszerű operaszövegi modorban. Egyetlen darabja van az egész pályázatnak — mondja a jelentés — melylyel nemcsak kötelesség hanem méltó is foglalkozni, mert olyan irótól ered, ki eleven tehetséggel, a szinpad alapos ismeretével, sok ötlettel, leleménynyel, formaérzékkel és a dialogok gyors és vidám füzésének hálás adományával bír. A mű czíme: «*A jó Fülöp*» vígjáték 3 felvonásban. Prózában, élénk szinpadi, bár némileg modoros nyelven van irva s bohózati jelenetekkel és motivumokkal vegyített vigjáték. Van hőse is, hősnője is, melyek össze vannak kötve, mert az egyiknek hóbortja hat a másiknak cselekedeteire s a zavarok bonyolítására; de a központot megosztják s a mű stiljét is ingadozóvá teszik, mert az egyik bohózati, a másik utoljára már csaknem melodramatikus alak. A hős egy ugynevezett jó fiu, ki esztelen jó indulatával ép azoknak okoz bajt, a kiket a bekövetkezhető bajoktól félt s e miatt pórul jár; a hősnő pedig egy a házi tűzhelyre és boldogításra termett asszonyka, kit anyjának és férjének nagyralátása kizökkentenek sarkából s annyira meg változtatják természetét, hogy szereplő, költekező s egy kissé kaczérkodó nővé lesz, míg aztán eszére nem téríti egy olyan követelés, mely bántja önérzetét és szégyenpirral borítja el arczát. A jelentés ezután részletesen kiterjeszkedik a vígjáték meséjére, s igy végződik: E vígjáték ép oly szembetünőleg bizonyítja szerzőjének tehetségét, mint azt a tényt, hogy ez a tehetség nem fordított magához méltó becsvágyat és műgondot e különben eleven szinmű kidolgozására. A gyakorlott toll látszólag sietett a munkával, mielőtt tárgyát teljesen megérlelte, motivumait igazabbakká s alakfestéseit szabatosabbakká tette volna. Átalában ugy látszik, hogy a szerző előtt inkább lebegett a szinpadi könnyű hatás, mint a szinmüi maradandóbb érték. Nagyobb gondja volt a szerepre és a szinészre, mint a jellemzési összhangra és az irodalmi koszorura. Művét ennélfogva több méltánylattal is fogadhatja a szinházi játékrend, mint az akadémiai birálat, melynek meg kell fontolnia, hogy ezuttal a létező legnagyobb szépirodalmi pályadíj forog szóban, melyet nem szabad ugyan elérhetetlen magasra függeszteni, de könnyed munkával elérhető, olcsó jutalommá sem lehet csökkenteni. A biráló bizottság abban a nézetben van, hogy e szinmű jó előadás mellett tetszős, mulattató jelenség lehet — kivált ha hibáin segít a szerzője, — a szinpadon, de lényeges fogyatékai miatt nem tekinthető drámai, szini és nyelvi tekintetben oly becsesnek, mely a Karácsonyi-pályázat kétszeres díjára, szinirodalmunk e legnagyobb jutalmára, lenne méltó. Ennélfogva — teljes elismeréssel szerző tehetsége iránt, de sajnálkozva a méltán megkivánt műgond mellőzésén — a jutalmat nem tartja kiadhatónak.

«A jó Fülöp» már be van adva a nemzeti szinházhoz. Szerzője *Csiky* Gergely.

A népszinházban márczius 27-ikén mutatták be «*A czigány báró*» operettet, melynek szövegét Jókai egy nagyobb elbeszélése után Schnitzer Ignácz irta, a zenét pedig Strauss János szerzette hozzá. Magyarra Gerő Károly és Radó Antal fordították. Az operettet Bécsben, az an der Wien szinházban a mult őszkor hozták szinre s nagy hatással adják szakadatlanul. A szöveg és Strauss zenéje a legszerencsésebben egészítik ki egymást. Strauss ennyi kecses dallamot még nem igen mutatott be egyszerre. A bécsi előadás alkalmából bővebben szóltunk az operetteről. s egyik jelenetét képben is bemutattuk. Magyarul is nagy tetszésre talált, s a népszinház egyik legvonzóbb darabja lett. A zene magyaros novitumai, a toborzókon meglátszik az idegen kéz, de érdekes vegyüléket képez a keringők és az általános operette-stil közt. A Rákóczi-indulót pedig megtapsolták.

A forditás hiven követi a német szöveget. De egy kis változtatás Zsupán sertéskereskedőnek mulatságossá tételére nem ártott volna. Zsupán a német szinpadon magyaros dialektussal beszél, s ez teszi komikussá. Itt azonban ez a tulajdonsága elveszett. A német előadástól elütő az is, hogy a tenor szerepet, Barinkayt, nálunk nő énekli, Pálmai Ilka; ez azonban nem hátránya az előadásnak. Hegyi Aranka (Szaffi, czigány lány) az összevágó előadásból a legművészibb részt foglalta le énekével és játékával. Margó Czélia a vén czigány nő szerepével az alakításban való haladását mutatta meg. Ligeti Irma (Arzéna) szép keringőit megtapsolták. A diszletek és jelmezek is csinosak.

A budai szinkörben a nyáron a népszinház személyzete tart előadást, hetenkint négyszer. Május vagy junius havában azonban minden este lesz előadás, mert a népszinházat javitják.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia márcz. 29-iki ülésének főtárgyát a Karátsonyi-jutalomra érkezett pályaművekről szóló jelentés tette. Az összes ülésen Trefort Ágost elnökölt.

A Vadnay Károly által felolvasott jelentés után *Tóth* Lőrincz mondott emlékbeszédet Zsoldos Ignácz fölött, sok jellemző vonást elevenítvén föl a régi világból és védelmezvén Zsoldost azok ellen, a kik vádolták, hogy közvetlenül a forradalom után Bécsben vállalt hivatalt, mint legfőbb itélőszéki biró, mert ez állásában sokat használt. Az emlékbeszéd után *Fraknói* Vilmos főtitkár terjesztette elő a folyó ügyeket. Az «Athenaeum»-társaság által *a magyar hirlapirodalom történetének megirására* hirdetett nyilt pályázatra két pályamű érkezett volt. Az egyiknek szerzője nem nevezte meg magát, a másikat dr. *Ferenczy* József irta. E munka, leszámítva azt,

hogy a szorgalmasan összegyűjtött anyag nem mindig egyenletesen, sőt több helyen ellenmondásosan van földolgozva, nyereség az irodalomra s ennélfogva a biráló bizottság Ferenczy József részére a 100 arany díjat kiadatni kéri, oly föltétellel azonban, hogy a szerző a kirivóbb hibákat igazítsa meg s a művet az akadémiának még egyszer mutassa be. Az első hazai takarékpénztár által alapított *Fáy-alap*-ból ez évben 3000 frtot mezőgazdasági műre fognak kitűzni. A *Bükk László alapítványából* az első jutalmat szintén a legközelebbi közgyülésen hirdetik ki a Mátyás halálától a mohácsi vészig terjedő korszak megirására. A főtitkár ez előterjesztései után *Vámbéry* Ármin tett jelentést a Szilágyi Dániel-féle hagyatékban foglalt könyvek és kéziratok tudományos értékéről. E szerint a gyűjtemény csaknem megbecsülhetetlen értékű, különösen reánk magyarokra nézve, a menynyiben a könyvek és kéziratok igen nagy része magyar történelmi vonatkozású ; a könyvek és kéziratok ezenkívül török irodalom-történeti adatokban is gazdag forrást nyújtanak. Vámbéry szerint ily értékes török kéziratokkal és könyvekkel egyetlen európai könyvtár sem rendelkezik. Van benne sok diplomácziai levelezés az erdélyi fejedelmekkel is.

A Kisfaludy-társaság havi ülése márczius utolsó napján volt, *Gyulai* Pál elnöklete alatt, nagy számu hallgatóság jelenlétében, mely a felolvasásokat élénk figyelemmel kisérte.

Beöthy Zsolt titkár adta elő a jelenteni valókat. A pesti hazai első takarékpénztár megküldte rendes évi 200 forintos adományát, Nyáry Albert báró pedig 100 frttal a társaság alapító tagjai sorába lépett. A nemzeti szinház 837 frttal járult a magyar játékszin története irójának odaitélt jutalom födözéséhez. Megérkezett a társasághoz Tárkányi Béla végrendelete, melyben 100 frtot hagyományoz a társaságnak s melegen megemlíti, hogy a társaság volt első buzdítója s ezért hálás emlékezetül hagyományozza a 100 forintot. Kisfaludy Károly irattárából kapott megint a társaság egy csomó becses emléket Badics Ferencztől. Szvorényi József beküldte Szemere Pál munkáinak első kötetét sajtó alá készen, jegyzetekkel ellátva. Ponori *Thewrewk* Emil székfoglalóját, a görög anthologiáról. szintén Beöthy Zsolt olvasta föl. E nagy gyűjtemény 4482 költeményből áll, s régibb iróinkra is hatással volt. Thewrewk négyszázat fordított le magyarra, s ezekből közölt most mutatványokat. *Salamon* Ferencz jelent meg ezután a felolvasó asztalnál. A jeles történettudós itt is egy nevezetes történelmi okiratot mutatott be, mely azonban a régi magyar költészet kitünőségére, gróf Zrínyi Miklósra vonatkozik. Ez András bécsi karmelita német halotti beszéde, melyet a költő halála után tizenhét nap mulva Münchenben, a bajor udvarnál tartott, s jellemzi benne a hőst, ki a csatákban védte a hitet a törökök ellen. Leírja a csáktornyai várat is, és a költő halálát, a mint a megsebzett vadkan megtámadja. A halotti beszéd határozott adatot mond Zrínyi születési évéről. E szerint se nem 1616-ban, se nem 1620-ban, hanem 1618-ban született. *Bartók* Lajos mély hangu elégiát olvasott föl «Emlékezetül egy fiatal művésznő sírján» czím alatt. Végül *Tolnay* Lajos adta elő «A tinó» czímű elbeszélését, mely melegen és jellemzően irva, élénk hatást lett.

Az országos régészeti és embertani társulat márcz. 30-iki ülésén *Pulszky* Ferencz elnökölt, s több érdekes felolvasást tartottak.

Huszka József értekezését a székelyföldi templomok falfestményein látható magyar szentekről Hampel József olvasta föl. A XV. és XVI-ik századból valók ezek, melyekből Gelenczén, Homoródon, Szt.-Mártonban és M.-Dályán néhányat a százados mészréteg alul bontottak ki. A gelenczei templom falán a Margit-legenda jelenetei láthatók, úgy szintén Homoród-Szt.-Mártonban és M.-Dályán is. A gelenczei templomnak egyik érdekes festménye a ravatalon fekvő Kálmán király, a kit alakok vesznek körül és sírva reá boruló anyjának fejét dicskör övezi. A sepsi-kilyéni unitárius templomban szt. Erzsébet alakot találtak, a csik-somlyói oltár töredéken szent Imre herczeg XV-ik századbeli öltönyü festményét. Ezután *Nagy* Gézának az aldobolyi középkori kardról irt értekezése olvastatott fel. A kard, melyet az Olt folyóban találtak, arab készítménynek látszik. *Henszlmann* Imre bemutatta Miskovszky Viktor kassai főreáliskolai tanár mult évi régészeti utazásának eredményét. Miskovszky szemle alá vette a kisszebeni és héthársi templomokat s a palocsai várromokat. a melyeknek pontos rajzait és leirását adja. Végül *Pulszky* Ferencz tartott érdekes előadást *Sőtér* Ágoston legutóbbi ásatásainak eredményeiről, a mosonmegyei Nemesvölgyben. Az ezekben talált régiségek csaknem oly érdekesek, mint a keszthelyi sirok leletei. Sőtér a Nemesvölgyben 185 sirt ásatott föl s 5 sirban dús eredményre jutott. A mily szegény tartalmuak a női sirok, épen oly dus a férfiak sírjainak kincse. Itt az öltözetdarabok ugyanazok, mint a keszthelyi sirok halottaié.

A történelmi társulat ápril elsei havi ülésének tárgyai közt *Fraknói* Vilmos előadása kétségkivül élénk érdeklődést fog kelteni a historikusok és irodalomtörténet kutatói közt, mert a XV. századból eddig ismeretlen iró műveit mutatta be, a ki latinul irt ugyan, de azokban erős kifejezésre juttatta nemzeti érzületét.

Fraknói olaszországi levéltárakban találta meg Andreas Pannonius iratait, melyeket az akademia irodalomtörténeti bizottsága már sajtó alá adott. A mit Andreas Pannoniusról tudunk, irataiból tudjuk. Azonkívül semmi egyebet. Családi neve szintén ismeretlen, önmagát folyton Andreas Pannoniusnak hivja. Harczolt Hunyadi János seregében, aztán a karthauziak zárdájába lépett Velenczében, később pedig a ferrarai zárda vicariusa lett. Iratainak nagy becse van előttünk, mert történeti vonatkozásokban gazdag és a szerzőt is jellemzik. Főművét Mátyás királynak irta, s ez a könyv azokról az erényekről szól, melyeket egy fejedelemnek szem előtt kell tartania. A középkorban gyakoriak voltak az ily munkák. Andreas Pannonius ebben emlékezik meg a házájában töltött ifjabb évekről és szerepelőkről, kik közül főkép Hunyadi Jánost magasztalja és a tudós Vitéz János püspököt dicséri. Alig van a könyvnek lapja, mely meg ne emlékeznék Magyarországról. A kéziratot a római Vatikán könyvtárában őrzik. Ékes czimlapján látható az iró alakja is. A modenai könyvtárban is van egy hasonló irányú műve, melyet a ferrarai herczegnek, Herculesnek irt ; másik műve pedig az előbbi herczegnek, Estei Borzonak emlékével foglalkozik.

Az ülésnek még két felolvasása volt. *Zsilinszky* Mihály «Lippay György és a tokaji tanácskozmány 1646-ban» czim alatt azt az ellenállást festette melyet Lippay esztergomi primás a linczi békekötés végrehajtása ellen fejtett ki, annak a vallásügyek rendezésére vonatkozó pontja ellen. A primás elkeseredett ellensége volt mind Rákóczi Györgynek. mind a protestánsoknak és Ferdinánd királylyal szemközt is fölemelte makacs ellenmondását, mely aztán sokáig szolgált akadályul, de nem tudott érvényesülni. *Zichy* Antal pedig «Egy pozsonyi emlékről» szólt. Ez egy kép a pozsonyi szent Mihály templomban, s fekvő helyzetben egy papot tüntet föl. A felirat szerint Zichy György soproni apát-plebános arczképe, a ki 1674-ben halt meg. A templom krónikái megőrizték hitbuzgó életének egyes részeit és tragikus halálát. 1674 karácsonyának éjjelén ő tartotta a szent beszédet. Magyarul beszélt, s a mint megszólalt, egyszerre forrongás, zugás keletkezett. A hivek egy része távozott, a másik része követelte, hogy németül beszéljen. De folytatta magyarul. Fenyegetőztek, s ez az izgalom annyira hatott rá, hogy szédülni kezdett, tántorgott, s hebegve szólt tovább. Aztán összeroskadt és eszméletlenül vitték le a szószékről a sekrestyébe, a hol néhány percz mulva meg is halt. A nagy oltár előtt temették el, s emlékét az olajfestmény őrzi a templomban.

A magyar iparművészeti társulat első közgyűlése márcz. 28-ikán volt, *Trefort* miniszter elnöklete alatt. A társulat egy évvel ezelőtt alakult, s máris jelentékeny eredményeket ért el.

Trefort miniszter a megnyitó beszédben a társulat czéljait hangoztatta : nemesbiteni az izlést s közrehatni abban, hogy közgazdaságilag emelkedjünk. A társulat eszközei a czél elérésében csekélyek voltak, de kevés eszközzel, szűk körben maradva, aránylag nagyobb eredményeket lehet elérni, mint nagy apparátussal, igen tág körre terjeszkedve. A társulat működésének egyik szép eredménye az iparművészeti iskola. Bár minél többeknél meg volna a hajlam a társulathoz való csatlakozásra. A műipar kifejlesztését a nemzeti vagyonosodás egyik módjának tekinti. Becsületes munka után vagyonosodjunk, ez a legjobb politika ! — *Zichy* Antal azt az óhajtást fejezte ki, hogy jeleseink szobrai (Széchenyi, Kossuth, Petőfi, Arany stb.) kisebb nagyobb másolatokban, teljes sorozatban, a nagy közönség részére is hozzáférhetőkké váljanak. A nemzeti érzület kifejlesztésére és megszilárditására minden bizonynyal jótékony hatása lesz e szobor-utánzatok terjesztésének. Az *elnök* kijelenté, hogy a választmány a jelzett óhajtásra ki fogja terjeszteni a figyelmét. Ezután az évi jelentést olvasták föl. Az egyesület vagyona 30,783 frt. A jövő évre előirányzott bevételek 3437 frt, a kiadások 3032 frt. A közgyűlés felhatalmazta a választmányt, hogy 10,000 frtot felhasználhasson.

Az irók és művészek társasága Urváry Lajos elnöklete alatt márcz. 28-ikán tartotta évi rendes közgyülését. Az előterjesztett pénztári kimutatás szerint a mult évi bevételek összege 12,800 frt, kiadások 10.723 frt ; a pénztári maradvány tehát az 1886—87. körévre 2077 frt. A jövő évre előirányzott kiadások összege 9183 frt, ez összeggel szemben fedezetül 10,887 frt szolgál. A társaság tagjainak száma : 328. Borostyáni Nándor inditványára bizottságot alakítottak, mely javaslatot tegyen, mikép lehetne a társaságban élénkebb életet honosítani meg. Ezután a tisztikart választották meg s a választmányt ujra alakitották. Elnök lett : *Urváry* Lajos, alelnökök : *Paulay* Ede és *Siposs* Antal ; igazgató : *Várady* Antal, *Hentaller* Lajos, titkár : *Dolinay* Gyula.

A mérnök- és épitészegylet kirándulásai. Az egyesület igazgatósága értesíti a tagtársakat, hogy a Bécsbe teendő kirándulás f. év ápril hó elején (valószinüleg 9., 10. és 11-dikén) fog rendeztetni. Jelentkezni lehet addig, vagy a titkárságnál, vagy az igazgatónál. — *Az oroszországi nagy kirándulásra* pedig a bejelentések f. é. ápril hó 11-dikéig 100 frt beküldése mellett tehetők meg ugyanott. A kirándulás julius 22-ike körül veszi kezdetét, Tolnay Lajos, az egyesület elnökének vezetése mellett. Az utazás 24—25 napot vesz igénybe, s a költségek személyenkint összesen mintegy 300 frtot tesznek ki. Figyelmeztetnek a tagok, hogy az utazáshoz elkerülhetlenül szükséges a külföldi utlevél megszerzése. A kirándulásban csakis egyesületi tagok vehetnek részt.

MI UJSÁG?

A trónörökös-pár utazása. A trónörökös-pár lakromai tartózkodásának az idő is kedvező. A legszebb tavaszi napok járnak. A trónörökös teljesen felüdült. Hosszabb kirándulásokat tesz minden nap sógorával, Koburg Fülöp herczeggel, közben vadászatokat tartanak sasokra. Pár nap mulva a trónörökös-pár elhagyja Lakromát, s ápril második felében Budapestre jön. Angol lapok azt a hirt közlik, hogy Rudolf trónörökös nejével május második felében Brüsszelbe utazik a belga udvar látogatására és innen aztán két hónapra Angliába megy. A fenséges pár meg akarja látogatni az edinburgi kiállitást és innen Irországba rándul és megtekinti a skót felvidéket. A londoni időzés három hétre van tervezve s pedig ugy, hogy a trónörököspár a Derby-versenyen is jelen lehessen.

Benczur Gyulát a bécsi műcsarnok kiállitásán is nagy kitüntetés érte. Arczképeit egész művészi eseményül tekintették, s a gr. Károlyi Gyulát ábrázoló képnek itélték oda a protektor arany érmet. Az arczkép nálunk is ki volt állitva, és szintén nagy feltünést keltett. Tisza miniszterelnöknek az országos kiállitáson bemutatott arczképe (Szeged város tulajdona) a kitünő művész későbbi műve, és sokan még jellemzőbb művészi alkotásnak tartják.

Ezer forintos alapitványt tett a honvédmenháznál Czegléd városa. Az alapítványt a házi pénztárból szavazták meg, s a honvédelmi miniszterium mint külön alapitványt kezelteti.

A fővárosban a helyi közlekedés nincs arányban az élénkséggel, s a gőzhajók, lóvasutak, társaskocsik még mindig nem kötik össze a város minden részét, nem is említve, hogy Budapest legközelebbi környékével szintén nagyon hiányos az érintkezés. Most legalább terv már van, mely a bajokon segíteni, s Budapestnek nagyvárosi közlekedést akar nyujtani. Balázs Mór vállalkozó terjesztett a városi tanács elé ajánlatot, mely szerint Budapest területén minden irányban villamos és gőzmozdonyu vasuttal lehetne járni. A terv egyik részletét már el is fogadták ; ez a városligetbe vezetendő gőzvasut, melynek kiinduló pontja a lánczhid-tér, s a Lipótváros felső részén, továbbá a Podmaniczky-utczán haladna tovább a ligetbe. Ennek kiépítésére a vállalkozó már megkapta az engedélyt. Nevezetesb ennél a kör-vasut terve. Ez a külvárosokon, a nagy körúton vonulna végig, az osztrák-magyar államvasut indóházától egész a Dunáig, a közraktárakhoz. A vasut gőzerőre készülne ; a közraktáraktól pedig a Dunaparton fölfelé, a lánczhidig, villamos erőre. Ez a rész volna a legérdekesebb, mert oszlopokon nyugvó hidpályát tervez az építkező. Az oszlopok az alsó parton nyugodnának, a pálya azonban oly magasan lenne, hogy a Dunára való kilátást ne zavarná, míg a lánczhid-terén vasszerkezetű alagutban folytatná utját.

Az ivóviz. Gr. Esterházy és Feszty Adolf épitész tervezete, hogy a tatai bő forrásokból kellene ellátni ivóvizzel a fővárost, a tudományos köröket élénken foglalkoztatja. A legfontosabb kérdés, hogy vajjon a tatai forrásvizek eléggé lehülnének-e addig, míg a fővárosba érkeznek a csatornákon ; mert e források vize 20—21 fok, a mi ivásra már meleg. Tatán kisérleteket tesznek, hogy a forrásokból eredő patak vizének kihülését tanulmányozzák. A szakértők közül sokan kételkednek, hogy a víz Budapesten sem lesz üdítő. Ezek közé tartozik *Stoczek* József műegyetemi tanár is, ki a kérdést tüzetes vizsgálás alá vette, s a természettudományi társulat legközelebbi ülésén részletesen és számításokkal fejtegette. Meggyőződése az, hogy e víz 15 fokra sem fog lehülni s igy nem alkalmas ivásra.

Az állatkert népszerűsítését jelentékenyen elő fogja mozdítani minden bizonynyal az az uj intézkedés, melyet az állat- és növényhonosító társaság fog

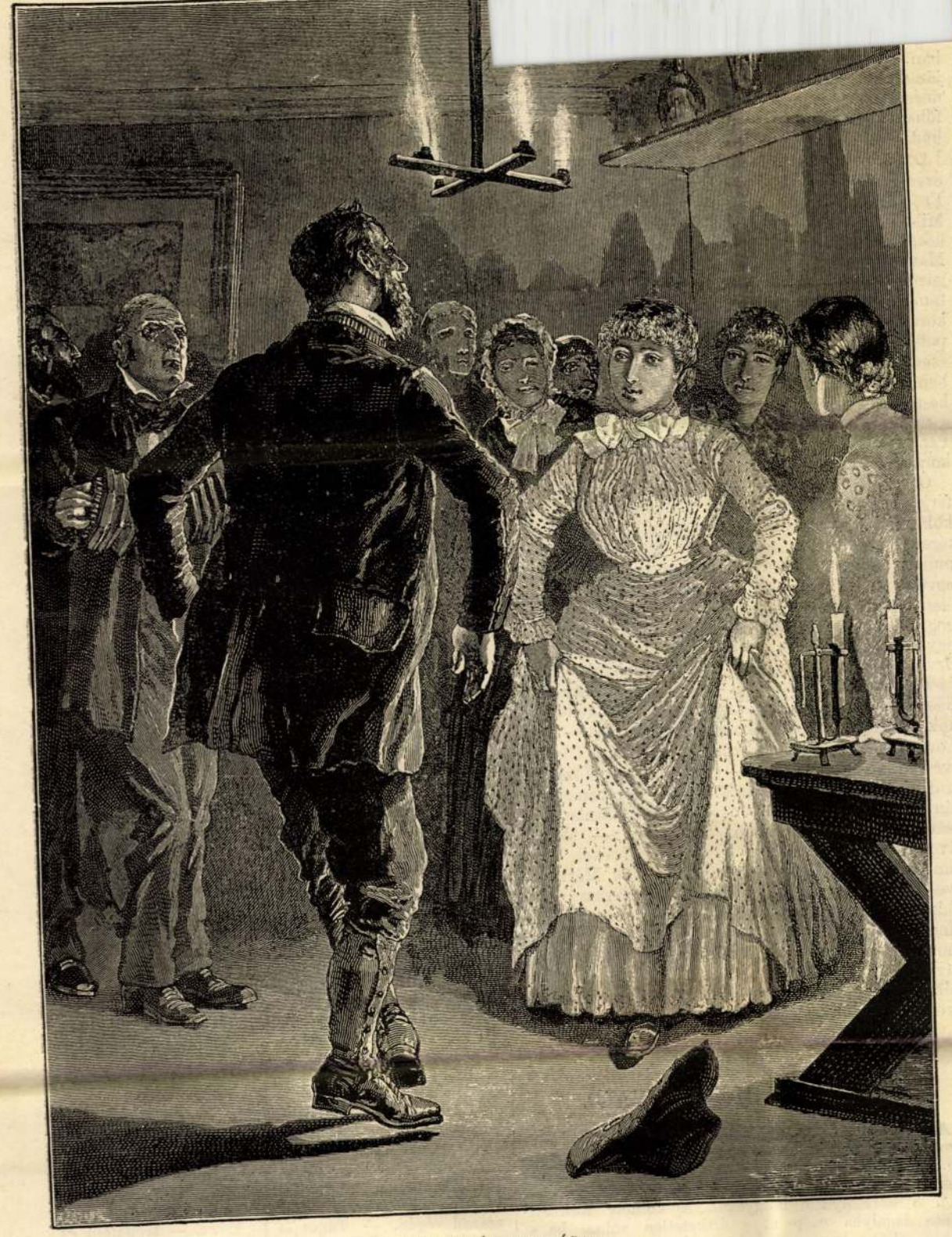

PARASZTBÁL ANGLIÁBAN.

B. Eötvös József leányát, Eötvös Mariska bárónőt a mult héten vezette oltárhoz *Plener* Ernő, az osztrák képviselőház tagja.

Eljegyzés. Domályosi *Hoitsy* Pál országgyűlési képviselő a napokban váltott jegyet tolnai gróf *Festetics* Marcsával, özv. gróf Festetics Bennóné leányával.

A Budavár visszafoglalásának kétszázados évfordulója alkalmából rendezendő emlékünnep részletei is meg vannak már állapítva. A török uralomra vonatkozó történelmi tárgyak kiállítása a városligeti műcsarnokban lesz. Eddig 1691 tárgy van a kiállításra biztositva, tehát a bécsinél, mely csak 1284 tárgyat pelt családok tagjait, Bécs és München városokat, az utóbbit azért, mert Buda megvételénél a vivó sereg jó része bajorokból állt, s bajor volt Lotharingiai Károly is, a fővezér, kit Erzsébet királyasszony is ősei közé számít. A *népünnepre* egyelőre csak annyit állapít meg a bizottság, hogy az a vérmezőn lesz. A kiállítási szolgák korhű jelmezekbe öltöznek *Benczur* Gyula tervei szerint. A *szinházakat* föl akarják kérni, hogy szeptember 1-től 8-ikáig, mikor az ünnepiességek folynak, sziveskedjenek lehetőleg a hangulatnak megfelelő hazafias tárgyu szinműveket adatni. Lépések történnek, hogy nehány iskola a történelmi kiállitás idejére megint olcsó lakásokká alakíttassék át.

ságos jelmezes tánczvigalmat rendezett, a fővárosi iparosok körének helyiségében. A mulatság a budapesti lengyel segélyegylet javára jövedelmezett.

Táncsics siremlékére és özvegye javára a központi Táncsics-bizottság e hó 14 ikén a vigadó kistermében hangversenynyel és tánczczal egybekötött ünnepélyt rendez. Belépti jegy előre váltva 80 kr. este a pénztárnál 1 frt. Felülfizetések köszönettel fogadtatnak és hirlapilag nyugtáztatnak.

Merénylet Verne Gyula ellen. Egy Amiensből érkezett távirat jelenti, hogy ott egy őrült ember e hó 9-ikén Jules Verne hirneves iróra kétszer lőtt és lábán megsértette. A merénylő Jules Vernenek elmezavart unokaöcscse. Az őrült Jules Verne házában lesett áldozatára s onnan lőtt rá. A golyó Vernet a lábikrán érte és a seb komoly aggodalmakra ad okot. A merénylőt az őrültek házába szállitották.

Pasteur felolvasása a franczia tudományos akadémián. Márczius első napján Pasteur felolvasást tartott a párisi tudományos akadémián a veszettség ellen alkalmazott gyógyító módszerének eredményeiről. A rendelkezésére álló adatokkal figyelmeztetett, hogy mily sok ember esik a veszett ebek marásának áldozatul. A mult évben november 4-től deczember 15-ig 110 megmart egyén jelentkezett az Ecole normale-ban. Pasteur minden egyes betegéről följegyzé, hogyan tört ki rajta a betegség. Módszerének alkalmazása még a legsulyosabban megmartaknál is sikerrel járt.

Csak egynél maradt eredménytelen. Ez egy fiatal leányka volt, a kit november 9-én mart meg egy kutya s csak 37 nappal később került Pasteurhöz. Sebe 12 cm. hosszu volt. Pasteur azonnal látta, hogy itt nincs segítség; de irgalomból kisérletet tett vele. Pasteur a meggyógyitottakon szerzett tapasztalása alapján arra a meggyőződésre jutott, hogy módszere kiállotta a tűzpróbát. A veszett ebek által megmartak halálozási statisztikája azt mutatja, hogy 100 közül 33 belehal. Pasteur eddigi összes betegei közül azonban csak egyetlen egy halt meg. Pasteur eleinte azt hitte, hogy csak néhány napos sebekből képes kigyógyítani a megmartakat. Ezt a föltevést azonban megdöntötte az a tény, hogy olyan betegei is teljesen meggyógyultak, a kiknél a marás a kezelés alá vétel előtt 4—5 hónappal, sőt egész évvel történt. Négy New-Yorkból érkezett gyermeket a marás után egy hónappal ojtott be és sebeik gyógyulnak s szegénykék tul vannak az iszonyu veszélyen. Ez idő szerint Pasteurnél Magyarországból, Angliából, Spanyolországból, Belgiumból, Franciaországból, Olaszországból és Oroszországból vannak betegek. Pasteur azt inditványozza, hogy azok alapján, a mik megczáfolhatatlan igazságokká lettek, állíttassék föl egy nemzetközi ojtó-intézet a veszett ebek marása ellen. Már eddig is óriási összegeket ajánlottak föl neki egy ily intézet fölállítására. Pasteur egy nagy kórházat akar építtetni, a világ minden részéből hozzá sereglő megmartak számára, pénzt azonban a kormány nem ad rá, s ezért a franczia lapok gyűjtenek eczélra. A kórház létesítését a franczia tudományos akadémia is pártolja. Az intézet a viziszony gyógyitására fog szolgálni és ugy franczia, mint idegenek fölvételére berendezik.

Előfizetési fölhivás

a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok

april—juniusi folyamára.

Negyedévre:

A Vasárnapi Ujság	2 frt	— kr.
A Vasárnapi Ujság a «*Világkrónikával*» *együtt*	2 »	50 »

ben hozott 28. számu döntvényére. Dr. *Imling Konrád* budapesti kir. táblai birótól. — Kováts ur levelére. Dr. *Győry Elek* országgyülési képviselőtől. — Jogirodalom: A bűnkisérlet és bevégzett büntény. A tettesség és részesség tana. A M. T. Akademia által a Sztrokay-jutalommal koszoruzott pályamunka. Irta dr. *Wlassics Gyula*. I. k. A tettesség és részesség tana. Dr. *Groisz Gusztáv* kolozsvári egyetemi tanártól. — Törvénykezési Szemle: A váltó a köztörvényi perben. Dr. *Móder Tibor* budapesti kir. táblai fogalmazótól. — Feleletek a «Nyilt kérdés»-re. I. Dr. *Imling Konrád* budapesti kir. táblai birótól. II. *Serly Antal* kir. aljárásbirótól. — Adalékok a magyar bűnvádi eljárás fejlődéséhez. Dr. *Fayer László* egyetemi magántanártól. — Különfélék.

MELLÉKLET: Curiai Határozatok. — A pénzügyi közigazgatási birróság elvi jelentőségü határozatai. — A zólyomi ügyvédek felterjesztése az igazságügyminiszthez. — Kivonat a «Budapesti Közlöny»-ből.

Az első e. általános baleset ellen biztositó társaság, melyet hazánkban a trieszti általános biztositó társulat (Assicurazioni Generali) magyarországi vezérügynöksége képvisel, közgyűlését f. évi márczius hó 3-dikán megtartotta és közzétette harmadik évi üzleti jelentését. Az igazgatóság kimeritő jelentése a baleset-biztositás örvendetes haladása mellett tesz tanuságot, a mennyiben a most lefolyt évre 114,439 frt 38 krral van kimutatva a dijbevételben történt szaporodás és a készpénzdijbevétel kitett, 457,698 frt 14 krt, a jövő években esedékes-dijkötelezvények összege pedig 2.102,801 frt 91 krt teszen. Az egyenkint való biztositásban részt vett 18,810 személy és az együttes biztositás által 143,178 munkás részesült a baleset biztositás jótéteményeiben. A 2195 káresetkrt kifizettetett 156,723 frt 15 kr. és 86,580 frt 75 ér. helyeztetett tartalékba. Az üzletszámla 78,212 frt 18 krnyi nyereséggel záratott le, a melyből a tőketartalékhoz a szabályszerű illetményen kívül még 13,800 frtnyi összeg csatoltatott, továbbá 5000 frt megszavaztatott a hivatalnokok javára alapitandó ellátási pénztárnak. A fenmaradt 50,000 forint a részvényesek közt osztatik fel, kik ép úgy mint tavaly, az idén is részvényekint 10 frt osztalékot kapnak. Az egy milliónyi teljesen befizetett részvénytőkén kivül a társaság még rendelkezik 270,616 frt 77 krnyi dij- és kártartalék felett, továbbá a különféle nyereségtartalékok 81,238 frt 84 krt tesznek s mindezen összegek, mint ez a mérlegből látható, első rendű értékekben vannak elhelyezve és pedig felében magyar értékekben.

A magyar-franczia biztosító részvénytársaság. (Franco-Hongroise) életbiztosítási osztályához 1886. február hóban benyujtatott 346 ajánlat 620,049 forint összegről és kiállíttatott 273 kötvény 472,350 forint biztosított összegről. Folyó év január 1-től februárhó végéig 618 ajánlat 1.288,749 frt összegről nyujtatott be és 488 kötvény 961,600 frt biztosított összegről állittatott ki.

HALÁLOZÁSOK.

Szilágyi Sándor. a nemzeti szinház nyugalmazott érdemes tagja, meghalt e hó 9-ikén Ujpesten, 69 éves korában. A hatvanas évek végén lépett le a szinpadról, melyen oly sok ideig a nemzeti szinház egyik legtöbbször szereplő tagja volt. Nem alkotásai által tünt föl, hanem egy szerepkör jó betöltésével. Már fiatal éveiben is a kedélyes apák, agglegények, nagybácsik, táblabirák alakjait személyesitette, az indulat nélküli, évelődő, zsörtölődő embereket. «Peleskei nótárius» czímszerepét is nagyon sokszor játszotta, Szigligeti «Nagyapó»-ja pedig egészen rá volt szabva. Az ötvenes években, mikor Szentpétery már nem élt, s Szigeti József még nem lépett az apaszinészek sorába, Szilágyi Sándor volt a hézagpótló, de azontúl is megvolt neki mindig a maga szerepköre a vígjátékokban. Szigligeti alig irt vigjátékot, melyben Szilágyinak ne jutott volna szerep. A magán életben is olyan jószivű, szelid ember volt, a minőket, legörömestebb játszott a szinpadon.

ban. — Erdőssy József, Somogymegye csurgói járásának segédszolgabirája. — Papi Veress László, deési kir. törvényszéki biró, a szabadságharczban főhadnagy, 63 éves korában. — Jámbor László, budapesti ügyvéd 69 éves korában. — Dr. Saárosy László, debreczeni orvos, ki az ottani szinháznak is orvosa volt, 47 éves korában; szintén Debreczenben Futó Mihály, a főreáliskola tanára, és Mikinszky Mihály, iparos. — Jeddi Fejér György, 66 éves korában, Sofronyán, s nagy család gyászolja. — Mauksch József, gyógyszerész, Szőllősy Antal polgármester apósa, 64 éves korában, Máramaros-Szigeten. — Sosna Ignácz, államvasuti tisztviselő, 22 éves korában, Aradon. — Kompholty Holofernes, Kompolthy Tivadarnak, a «Veszprémi Független Hirlap» szerkesztőjének harmadféléves fiacskája, Veszprémben. — Mihályi Ignácz, kalocsai zenetanár és főszékesegyházi zenész, jeles zongorajátszó, több zen mű szerzője, 43 éves korában, Kalocsán. — Spárszam Pál, mérnök és nyug. miniszteri hivatalnok, 81 éves korában Kun-Félegyházán.

Özv. Vecsey Imréné szül. Bruckner Karolina, ki férjével együtt a debreczeni ref. egyháznak és főiskolának több alapítványt tett, s ezen kívül a szarvastéren épitendő új templom javára felajánlották malmukat a hozzá tartozó tizenhárom holdnyi telekkel együtt. Rill Jánosné szül. Jerney Erzsébet asszony, élete 71-dik évében; anyja Rill Józsefnek, a «Paedagogiai Szemle» szerkesztőjének és testvére néhai Jerney Jánosnak, a jeles nyelvbuvárnak, Módoron. — Özv. Ullmann Nándorné szül. Podhajeczky Anna, 74 éves korában, Ungvártt. — Lukács Gézáné szül. Gáspár Erzsébet, néhai Gáspár András honvédtábornok unokája, 23 éves korában, Biharon. — Özv. Lovász Gáborné szül. Szunyog Karolina, 68 éves éves korában, Margittán. — Özv. Károlyi Józsefné szül Ehrenberger Johanna, 73 éves korában, Nyitrán. — Özv. Bátorkeszi Józsefné szül. Janku Zsuzsánna, 70 éves korában, Turkevén. — Wally Györgyné szül. Kerschek Karolina, 51 éves korában, Aradon. — Komáromyné szül. Novák Mária, 29 éves korában, Csikén. — Gallovics Frigyesné szül. Takács Emma, 31 éves korában, Nagy-Váradon. — Herczeg Odescalchi Jolán, hg. Odescalchy Arthur 8 éves leánykája, Szkiczón. — Biener Bernátné szül. Fridenstein Czeczilia, 58 éves korában, Békés-Csabán. — Fürst Ignáczné szül. Deutsch Czeczilia, 50 éves korában, Budapesten.

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

A. B. Különös vers, jóból, rosszból keverék. Humora néhol sikerül, néhol nagyon erőltetett és izetlen. (Nem tudjuk, humorosnak számítsuk-e ezt az izetlen sort is: «Kecses dolog a mozgás anda bája» — t. i. a korcsolyázó hölgyeké). A komoly fordulat szinte dagályba csap át s érthetetlen volna, ha a szerző *állása* nem magyarázná némileg; de ki tudja *azt?* S mégis, az egészben van valami megkapó, csakhogy nem tudta megtalálni sem a kellő kifejezést, sem az alkalmas formát.

K. K. Gy. A «Becsali» megjárná, ha olyan nagyon nem emlékeztetne előbb a «Kutyakaparó»-ra, aztán a «Csárda romjai»-ra. Az elégiának az a hibája, hogy nagyon hosszura van nyujtva s a bő lében elvész a csekély — pedig jó — tartalom s ellapúl a meghatottság hangja. Az a kis vers végre szintén nem volna rossz, ha olyan erőltetett képpel nem végződnék; hisz a könyet nem lehet gyémánttá csiszolni, mert ha hozzá érnek, szétfoly, elmorzsolódik.

B. E. M. A «versikék» bizony bágyadtkák. Képekről, úti rajzokkal vagy a nélkül, csak látás után nyilatkozhatunk.

Ny. K. J. Engedje meg, hogy a «Buvár» két forditásának viszonylagos becse iránt más nézetben

---

1373. számu feladvány. Spóner Andortól.

Sötét.

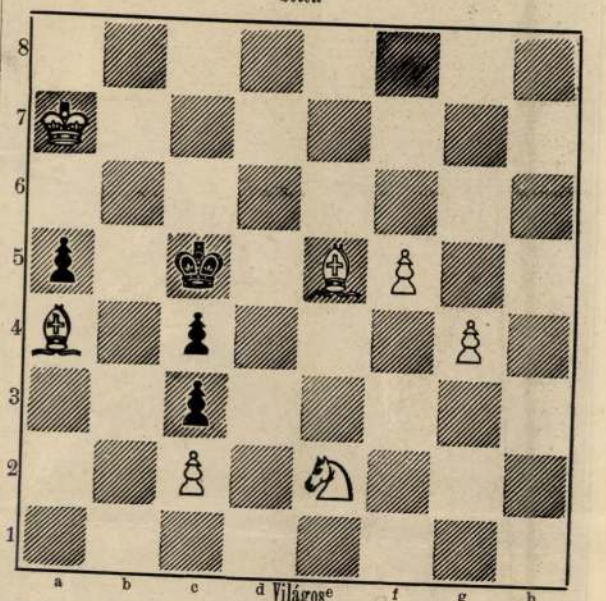

Világos indúl s a harmadik lépésre mattot mond.

1374. számu feladvány. Randl Ferencztől

(Pancsovan).

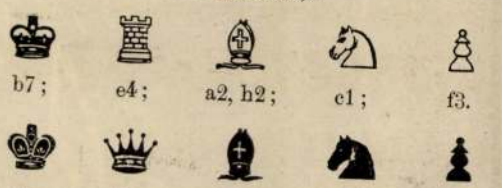

b7; e4; a2, h2; c1; f3.

c5; h5; e5; a4; b5, c3, f7, g4.

Világos indúl és a második lépésre mattot mond.

HETI NAPTAR. Márczius hó.

Nap		Katholikus es protestans		Görög-Orosz	Izraelita
14	V	C 1 Matild kir.	C Invoc.	2 E 1 Böjtvas.	7
15	H	Longin vt. †	Kristóf	3 Kleon	8 Jerem.
16	K	Heribert †	Czirjék	4 P. és J. n.	9
17	S	Ger. sz. Kánt. †	Gertrud	5 Konon	10
18	C	Fer. Cyr. e. †	Anzelm	6 42 vt. Am.	11 E. b.
19	P	József n. atya †	József	7 V. és t. vt.	12
20	S	Joakhim hitv. †	Hubert	8 Theofilakt	13 S. V.-P.

Holdváltozásai: ☽ Holdtölte 20-án 5 óra 52 pk. d. e.

TARTALOM.

Szöveg: Márcziusi emlékek. 1838. Márczius 15. 1848 Márczius 15. — Régi zászló. (Költemény.) Dömény Józseftől. — Petőfi szobra előtt. (Költemény.) Reviczky Gyulától. — Sándor Mátyás. Verne Gyula regénye. — Egyveleg. — Irland függetlensége a mult század végén. — Táncz és — táncz. — Irodalom és művészet. — Közintézetek és egyletek — Mi ujság? — Halálozások. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Hetinaptár.

Képek: Petőfi Sándor 1848-iki arczképe. — Grattan Henrik. — Dublin város és megye önkéntesei a College-Green előtt 1779. nov. 4. — Grattan Henrik Irland önállóságát inditványozza az ir parlamentben 1782. ápr. 19. — Vasváry Pál. Bulyovszky Gyula. — Népgyülés a nemzeti muzeum előtt 1848-bau. Egykoru rajz. — Sándor Mátyás. (Képpel.) — A budapesti árvíz 1838. márczius 13—18-ika közt: Az evang. templom a Szintéren (ma Deák-tér). A német szinház előtti tér (ma Gizella-tér.) A református templom a Szénatéren (ma Kalvin-tér.) A Derra-féle ház a piaczon. A «Vad-emberhez» czímzett szegényápoló-ház. A Terézváros egy része. Józsefváros. Ferenczváros. Rajzolta Schwindt. Kőre rajzolt Tosch. Kiadta és nyomatta Trentsensky és társa Pesten 1838-ban.

A Franklin-Társulat könyvkiadó hivatala

16-IK SZÁM. 1886. BUDAPEST, ÁPRILIS 18. XXXIII. ÉVFOLYAM.

Előfizetési föltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egész évre 12 frt, félévre ... 6 «. Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre 8 frt, félévre ... 4 «. Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre 6 frt, félévre ... 3 «. Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó.

GRÓF ANDRÁSSY GYULÁRÓL.

A VASÁRNAPI UJSÁG mult heti számában bemutattuk Benczur Gyulának gróf Károlyi Gyulát ábrázoló azon festményét, mely a bécsi művészház ez évi tavaszi kiállításán a protektori aranyéremmel, tehát egyik legfőbb kitüntetéssel lőn megkülönböztetve, mint igazi művész alkotása, melyben való élet, beszélő szellem párosul az egyéni hű kifejezéssel, s mint a mely oly művészi irányra vall, mely a már nagyon alászállott arczképfestést hanyatlásából újra fölemelni van hivatva.

Fölemlítettük egyúttal, hogy az idei bécsi tavaszi kiállításon Benczurnak még egy másik festménye is szerepelt, szintén arczkép, s szintén művészi alkotás, mely zavarba hozta volna a birálókat, ha vajjon a kitüntetést ne ennek ítéljék-e oda, hogyha a két festménynek külön más-más művész lett volna alkotója. Igy, daczára annak, hogy a két festményt nehéz lett volna egymástól elválasztani s egyiket a másik rovására kiemelni, nem okozott nagy fejtörést a díj odaitélése, mert akármelyiknek ítélik is, a másiknak festője is kitüntetve lesz általa, lévén mindkettő alkotója egy és ugyanaz a müvész.

Most e másik arczképet is, mely Andrássy Gyula grófot ábrázolja, bemutatjuk olvasóinknak az eredeti festményről Koller Károly által vett fénykép után. Nem kevésbbé művészi s épen oly élethű és jellemzetes alkotás, mint kitüntetett párja, a gróf Andrássy Gyulát ábrázoló, s annak, a kit elönkbe állít, egyéniségét is teljesen feltüntető.

Sok arczkép jelent már meg Andrássy Gyula grófról, s nevezetes művészek is megörökiték arczvonásait. De most bemutatott képével egyik sem versenyezhet. *Werner* tanár, a nagy hirű német festő, kinek a berlini kongresszus tagjait egy nagy csoportban, életnagyságban feltüntető képe nálunk is ki volt állítva a képzőművészeti csarnokban, s ki ama képén ugyancsak ragyogtatni igyekezett müvészetét s nem is siker nélkül, mert oly képet állított elénk, melyen amaz illusztris társaság minden egyes alakja valóban élni látszik, — még Werner e hires képén is messze elmarad gróf Andrássy alakja a Benczuré mögött ugy élethűség, mint felfogás és művészi kivitel tekintetében, ugy, hogy még egy német müvészeti szaklap is azt jegyzi meg, hogy Andrássy alakja Werner ama képén a most bemutatott arczkép mellett csak árnyék gyanánt tünik föl.

GRÓF ANDRÁSSY GYULA ARCZKÉPE. — BENCZUR GYULA FESTMÉNYE.

Lesz tehát hű arczképünk arról az államférfiról, kinek hazája ujabb történetében oly kiváló szerep jutott s kit egyéni tulajdonai az uralkodó tanácsadói között oly magas és befolyásos állásra emeltek, melyhez hasonlóra Ausztriával fönnálló államszövetségünk óta ő előtte magyar ember még nem bírt eljutni soha. Benczur festményében azt az államférfit fogja láthatni az utónemzedék is, a ki éveken keresztül vezette a monarkhia külügyeit, inaugurálva azt a politikát, mely Ausztriának és Magyarországnak európai misszióját nyugat helyett, a hol annak előtte Bécs keresni szerette, a keleten jelöli meg.

Andrássy nem úgy hagyta oda magas állását, mint a legtöbb államférfi, a ki «lejátszotta szerepét». Ő az uralkodónak azt a bizalmát, mely őt a külügyek élére hívta, teljes érintetlenségben vitte magával a midőn távozott s azzal a megnyugvással tehette utódjá kezébe az ügyek vezetését, hogy azok az ő általa megkezdett irányban, az általa behozott szellemben fognak vezettetni tovább. Visszavonulása nem is jelentette az államügyektől való teljes abstinenciát, mint az már mi nálunk egy időben szokás vala. Andrássy Gyula a politikában szereplőnek maradt továbbra is s például a delegácziókban tett nyilatkozatai, a hová nem azért megy, hogy visszatartsa véleményét, mindig nagy súlylyal bírnak s megérdemlett méltánylatban részesülnek. Emlékezhetünk többi közt Bosznia és Herczegovina igazgatására vonatkozó fölszólalására, melyben diplomácziai kiméletességgel, és simább formában ugyan, de őszinte és határozott kritikát gyakorolt az ügyek vezetése fölött s melyben az angolok példáját ajánlta követendőnek, kik az általuk megszállott területeken nem tartják okvetetlenül szükségesnek a maguk intézményeit, megszokott formáikat a népre rákényszeríteni s azt mintegy a magok képére átgyurni.

Természetes, hogy mint nem hivatali aktivitásban levő államférfiu, ma sok egyébre is ráér, a mire az előtt ideje nem lehetett. A főrendi házban, hol most törvényhozói tisztét gyakorolja, tekintélyre, súlyra ma sincs fontosabb egyéniség. Igaz, hogy az «on revient toujours à ses premiers amours» ő rajta is teljesül. A mint észreveszi, hogy oda át a keleten oly állapotok készülnek, melyek megháborithatnák az általa fölállított czirkulusokat, nem mulasztja el fölemelni szavát, melyről tudja, hogy azt a monarkhia határain túl is meg fogják hallani, daczára, hogy most nem külügyminiszter. Igy nem rég a keletrumméliai konvenczió tárgyában tett egy nevezetes interpellácziót, melyben tagadta azt, hogy a bolgár-rumméliai kérdésnek az a megoldása, mely már-már ténynyé vált, állandóságot igérhetne, sőt kimutatta, hogy az az eddigieknél sokkal nagyobb bonyodalmaknak lesz majd melegágya. S bizony e jóslat teljesülésére aligha kell soká várakoznunk.

Csalódnék azonban, a ki azt hinné, hogy a volt külügyminisztert még ma is csak a külügyek érdekelik. Sőt inkább a speciálisan belügyi kérdésekkel is, ha nagy fontosságuak, előszeretettel foglalkozik. Annak a már-már nagyon is élessé vált szakadásnak, mely a polgári házasság kérdése alkalmával a képviselőházi és a főrendiházi többség között jelentkezett, s mely könnyen válhatott volna magára a magyar államra is veszélyessé, mondhatni gróf Andrássy Gyula erélyes közbevetése vetett véget, kinek nagy része volt abban, hogy a főrendiház ujjászervezése alkalmával az u. n. koaliczió létrejött s a főrendiház ellenzéki hajlamu elemeinek nagy része a törvényalkotás körül szükséges összhang kedvéért lemondott a további renitencziáról.

De nem csak a parlamenti politikában maradt meg Andrássy szereplőnek, de az maradt, jobban mondva az lett más közérdekű ügyekben is. Igy hogy csak a nevezetesebbeket említsük, gróf Lónyay Menyhért halála után elnökévé választatott a Tiszaszabályozási és ármentesítési társulatnak, tagja az új országházat építtető bizottságnak, melyet még ő kezdeményezett, igazgatósági tagja a magyar földhitelintézetnek stb. s hogy a főváros ügyei iránt is mily melegen érdeklődik, mutatja az, hogy midőn Budapest képviselőtestületébe beválasztatott, a választást szivesen fogadta, sőt a közmunkatanácsban, melyet miniszterelnök korában ő alkotott s mely eddig mindig csak alelnökök alatt tanácskozott, mivel természetszerü elnökének maga a miniszterelnök tekintetett, most mint a főváros közgyülése részéről beválasztott tag vesz részt.

Mint csaknem valamennyi Andrássy, ő is élénk érzéket tanusít a szépmüvészetek iránt. Budai palotája a lánczhid fölött, melyből gyönyörü kilátás nyilik a Dunára s a vele épen átellenben álló akadémiára, s mely külföldi notabilitásoknak s a magyar közélet előkelőségeinek ma is oly kedves találkozó helye, mint volt egy évtizeddel ez előtt a miniszterelnöki palota, müvészi érzékre valló berendezésü termekkel van tele. E termeket számos nagybecsü festmény, szobor, mű- és emléktárgy diszíti, s épen azért föl is kivántuk használni a jelen alkalmat, hogy az elfogadóteremnek és a dolgozószobának képét is bemutassuk.)

A termek falain látható képek közül mindjárt magára vonja a figyelmet Andrássy Gyula grófnénak Lenbach hires müncheni müvész által festett arczképe, továbbá a gróf leánya, Ilona, most Batthyány grófné arczképe Angelitől, Andrássy bécsi miniszteri szobájának képe aquarelben Alttól, az uralkodópár életnagyságú képei és mellszobrai, a trónörökös gyermek-ifjukori arczképe, továbbá Viktor Emánuel, Moltke, Bismarck s mások arczképei, azok sajátkezű aláirásával, a kiket ábrázolnak. Aztán régi ezüsttálak, serlegek és egyéb antik tárgyak, melyek az ötvösmükiállításon is be voltak mutatva stb. A bútorok között föltünik egy renaissance stylben készült régi szekrény, melyet a nagyszebeni müasztalos czég Békés Gáspár fejedelem számára készített, kemény fából faragott három férfi karyatiddal.

Egy másik teremben Rembrandtnak saját ifjukori arczképe mellett olyat is találunk, a mi magyar mágnás termeiben bizony még elég ritkaság: magyar festők képeit, igy gr. Andrássy Gyula arczképét Horovicztól, Krisztust a keresztfán Baditz Ottótól, egy tanulmányfőt Vágó Páltól stb.

Az elfogadó terem falait gyönyörű régi gobelinek díszitik; a butorok szintén mult századbeli ízlésben készültek franczia módon hímzéssel, fehér alapon arany diszítéssel. Ugyanitt látható a gróf most épülő tiszadobi kastélyának mintája is.

Andrássy Gyula gróf és családja ugyanis a telet Budapesten, a nyarat erdélyi birtokaikon, az őszt Terebesen, a tavaszt Tisza-Dobon töltik.

Ez utóbbi hely mintegy 3000 lakossal biró mezőváros, mely állitólag már I. Mátyás király idejében is az Andrássyaké volt s a XVIII. században a hajduvárosok privilegiumával volt föluházva. Kulturtörténetünkben nevezetes hely, mert 1845-ben itt alakult meg az első Tisza-szabályozási társulat gróf Széchenyi István kezdeményezésére s maga a Tisza-szabályozás óriási munkálata is itt vette kezdetét. A történeti emlékü helyet ma a Széchenyi-gát kezdeténél Széchenyi tiszteletére emelt emlékoszlop jelöli, melyet az alsó-szabolcsi Tisza-szabályozó társulat emeltetett s mely ma egy szép kis park közepén emelkedő magaslatról hirdeti a nevezetes momentumot.

Annakelőtte Tisza-Dob is ki volt téve a Tisza áradásának s a tavaszi kiöntések idején dereglyéken jártak a tokaji hegy felől oda. A hetvenes évek végén emelt vadászkastély, melyet a «Vasárnapi Ujság» 1879-iki számában mi is bemutattunk, szeszélyes izlésben emelt épitmény, gyönyörü fekvéssel az ó-kenézi átmetszés s az elgátolással holttá tett Tisza partján. Tornya erkélyéről nagyszerü kilátás nyilik a Hegyaljára, mig maga a kastély Tisza-Lucz és Szerencs felől másfél mérföldnyire ellátszik.

A kis vadászkastély nem nyujtott elegendő kényelmet a grófi családnak s azért Andrássy Gyula egy nagyobb szabásu úri kastély fölépitésére határozta el magát. Ő maga készité el a kastély egész tervét s annak kivitelét Meinig épitészre bizta, ki azt a terv minden megváltoztatása nélkül vette munkába. A kastély helye szerencsésen van megválasztva egy 42 méternyire kiemelkedő magaslaton, honnan szép nyári időben a lomniczi csúcs s a Kárpátok magasabb ormai is szépen kivehetők.

A kastélyt hatalmas tölgyes őserdő veszi körül, mely bőséges alkalmat nyujt a vadászati sportra, melynek Andrássy gróf kiváló előszeretettel hódol. Az erdőben fáczános van berendezve, de a mellett nagy számmal tenyésztetnek őzek és dámvadak is, a tiszadobi nyulvadászatok pedig messze földön hiresek. Az erdő vadonszerü ős jellegét mutatja az, hogy a vaddisznók néha egész a kastélyig hatolnak s a gróf a mult télen a kastélytól tiz percznyire lőtt le egy hatalmas vadkant, melynek feje most dolgozó-szobájában látható.

ITTHON.

Üdvözöllek Nyirség puszta tája,
Homokbuczkák, szikes tók hazája.
Ujra látlak némán, elbüvölten:
Üdvözöllek, drága szülőföldem.

Drága nekem minden porszemecskéd,
Ide lánczol honvágy, gyermekemlék.
Itt virult ki kis családunk fája
És szerelmem, lelkem hajnalálma.

Szép remények mennyi dús kincsével
Keltem utra s mentem innen én el
S úgy jövék meg, kincsem elfec-érlve,
Mint tékozló ősi küszöbére.

Ismerős arcz nem mosolyg elébem,
Más lak áll az ősi ház helyében;
És szerettim szanaszéjjel szórva
Elszéledtek, mint futó pozdorja.

Hant boritja édes jó anyámat
S kik szivemnek oly drágák valának!
Ugy állok itt, némán, elborongva
Mint vihartól megtépett fa lombja.

S évek múlva most hogy visszajöttem,
Szívem annyi búját elfelejtem:
Leborúlok, csöndesen zokogva,
Csókom, könnyem elfúl a homokba.

Benedek János.

PÁZMÁN PÉTER ÉLETE.

I.

A vallás- és közoktatásügyi miniszterium ez évi költségvetésében egy tétel fordul elő, mely Pázmán müveinek kiadására vonatkozik. Emlékezhetünk még rá, hogy e tétel némi nézeteltérésre adott okot a képviselőházban; akadtak a protestáns álláspontnak oly merev felfogásu bajnokai, kik nem szivesen látták a szenvedélyes hangú és modorú katholikus polémikus iró munkáinak ily formában történő kiadását. De még azok is, kiknek ez bevallott nézetük volt, nem tagadhatták a nagy hittudós iratainak rendkivüli fontosságát tudományos, irodalmi és nyelvtörténeti szempontból. S ha átalában az erre

felénk ágaikat: mint a köd, mikor hirtelen elosztik, úgy változott szemlátomást bajtársam kedélye; s csakhamar elfogta a bámulat és gyönyör. Főleg mikor elértük Sorrento magas völgyét, mely a tenger felé egyszerre megszakad, mintha elvágták volna folytatását, úgy hogy természetes terrasz-hoz hasonlít, melyhez a tengerből függélyes sziklafal emelkedik. E terraszba mélyen bevágódtak a lefutó csermelyek, s örvényszerüleg kivájt medreikben tömött narancsfalomb hullámzik, melynek sötét zöldjében ezer meg ezer aranygyümölcs tündököl.

*

Főoka volt útitársam rossz kedvének Nápolyban ama folytonos üldözés, melynek az idegen ott ki van téve számtalan üzérkedő részéről, kik mind erszényére számítanak. A kocsisok elébe hajtanak, hogy felüljön; int, hogy nem kell, s ki akarja kerülni a járművet; lehetetlen: a következő lépesre a kocsi megint elvágja útját, míg a bakról csak úgy ömlik a hizelgő, kináló szavak árja. Majd egy virág-árus leányka ajánl két garasos bokrétát. «Nem!» kiált az utas, s a virágot már gomblyukában érzi. Tovább halad, fizetés nélkül: zsebkendője ott veszett zálogban. Előáll egy másik alak, vastag nyaláb olajfabottal. Tessék, uraságod. — Köszönöm. — Olcsón kapná. — Nem veszek. — Nézze színét, mily szép sárga. — Bocsásson. — S ezek a habos erek! — Dolgom van. — Szagolja, mily illatos. — Elég már! — Talán ez a másik jobban tetszenék. S vagy tíz darab defiliroz egymásután a szerencsétlen turista orra előtt, míg végre megszabadul.

Pajtásomat különösen üldözték az olajfabotok. Egyszer kilép vendéglőnk terasszára, hogy élvezze a kilátást. Egy bot-vég azonnal kiemelkedik a párkány mellől; megint egy más; s az árus mind kelepel az utczáról. Magyarunk elkeseredetten visszavonúl; végső kisérletkép háromnégy bot repül utána lábaihoz.

*

A ki az ilyent nem veszi tréfára, bizony sokat mérgelődik Nápolyban. Egyszer, tudom, Puzzoli-ba rándultunk, egy rokonom meg én. Puzzoli híres gyógyhely; kialudt kraterje fenekéből hallható ásványforrás tör ki, melyet fürdésre használnak, s mi azért mentünk a kis városba, hogy házat béreljünk huzamosabb tartózkodás végett. Megérkezünk, kiszállunk s kezdünk barangolni a meredek szűk utczákon felfelé. Hozzánk lép egy ifju vezetőnek. «Köszönjük, nem kell» s megyünk tovább. Ő csak követ, s mind ajánlkozik. Hatszor, hétszer is elutasítjuk. Az nem tágít, mind jön s magyaráz. Végre rokonom — ki pedig szeret és tud utazni, azaz mikor utazik, az elmaradhatatlan kellemetlenségeket mulattató inczidens számba szokta venni — ez egyszer mégis kijött sodrából. E szelid, finom szalon-ember két kézbe ragadja esernyőjét, neki rontszuronyszegezve a tolakodóra, s rárivall dühös képpel: «El fog takarodni e pillanatban?» — Legényünk, kissé megszeppenve, hátra maradt e szavakra, de azért illő távolságban; s mikor már kocsiba ültünk, Nápolyba visszaindulandók, csak azért is hozzánk rohant, s legalább a port sikerült neki erőszakosan letörülnie saruinkról.

*

Jól mondja mégis a Santa-Lucia-rakparton szerte hangzó népdal:

O dolce Napoli!
Terra beata!...

Csak a megérkezés mily elbűvölő! Különösen két ízben hatott meg. Egyszer szép tavaszi nap alkonyán. Vonatunk egyenes, zord völgyön iparkodott fölfelé, melynek végét előttünk nagyszerü ívsor zárta el keresztben, feketén kiválva a tündöklő egen. Alig értünk túl az ívsoron (vízcsatornát vezetett a völgyön át), mintegy varázsütésre megnyilt a láthatár. Ott messze a sík tenger. Lábainknál, mélyen alant, óriási tündérkert, a legdúsabb növényzettel, városokkal, palotákkal, egész a tengerig. Ez az áldott lapály Nápoly közvetlen környéke, a mesés termékenységü Campania.

Máskor holdvilágnál utaztam rajta keresztül. Nem tudtam, mit látok: kalász lengett a földön, búzatáblán robogunk-e? De mi ez a sok fa, fehérlő törzseikkel, mintha oszlopos teremben járnánk? a holdvilág is csak bágyadtan világít alá a könnyü lombsátron keresztül. Tehát mégis erdőben vagyunk? Egyszersmind búzaföldön, olajerdőben és szőlőben: mert a fákra szőlőt futtatnak.

Nápolyba érve, a család, melylyel utaztam (egy nő, férje és serdülő fia), előre siettek, hogy kifogadják szállásunkat. Csakhamar én is a yendéglőbe értem. «Hol vannak? — A terrasszon.» Oda siettem. A három utas a terrasz közepén állott; három fekete alak, egy csoportban, kővé válva, megigézve. A teli hold szemközt világított rájok a felhőtlen égből, s mindent elöntött fehér fényével, a terraszt, a szomszéd palotákat, az öböl reszkető színét.

Épen a hold alatt, megszakasztva a tenger ezüst-kék szalagját, nemes körvonalu tömeg sötétült: a *Castel del Ovo* erőd, Michel-Angelo remekműve. Mellettünk, egy kis kertben, két nyulánk szikamór hajlongott a magasban, szétterjedő koronával; egy szomszéd utczából olasz dal és mandolin-kiséret hangzott felénk az illatos légen át.

Gerando Attila.

AZ ALAMIZSNA. — BENCZUR GYULA FESTMÉNYE. (A «MAGYAR MÜVÉSZEK» CZIMÜ UJ VÁLLALATBÓL.)

A CSUFOLÓDÓ FÉRFIAK FELGYUJTJÁK A VÁROST.

Bölcs Salamon mondja a czímképen felül irt mondatot, és nagyon igazat mond.

Mikszáth Kálmánnak a «Vasárnapi Ujság» folyó évi 15-ik számában megjelent czikke, melyben Nagy András Jánost — Nagy András név alatt — mutatja be e lap közönségének, nem jó vért szült Hódmező-Vásárhelyen. A ki csak olvasta, gúnyolódásról, sértegetésről, stb. beszél.

Engem egészen elkeserített a czikk.

Nagyon szerencsétlenek vagyunk mi magyarok; mindent elkövetünk magunk kisebbítésére; mert fajunkat kisebbítjük ám, midőn egy magyar embert együgyünek festünk.

Mintegy 12 évvel ezelőtt egy jeles porosz tudós járt Hódmező-Vásárhelyen, a magyar alföldet s népét akarta megtekinteni. Házi gazdája elvitte néhány idevaló gazda házához és tanyájára. Nagyon megtetszett neki gazdáink barátságos, nyilt jelleme, értelmessége, a tanyai cselédség ügyessége, emberség-tudása; hanem akart egy pillantást vetni az árnyoldalra is, mondta, hogy szeretne látni pásztort, csikóst vagy gulyást, olyant, a ki a pusztán lakik. A szives háziúr megbiztatta, hogy épen várja haza túl a Tiszáról a kömpöczi pusztáról a gulyást. Örült a tudós, hogy majd lát egy vad embert, talán betyárt, vagy haramiát.

Másnap a gulyás — ki nem épen utolsó ember pásztoraink közt, de nem is valami kiszemelt ritka példány — megérkezett, s minthogy épen vasárnap volt, tisztán mosott, jól mángorolt fehér ingbe, gatyába, posztó mellénybe, egyszerűn, de csinosan öltözve.

Tudósunk, ki elég jól értett magyarúl, kérdezősködött — kissé tört magyarsággal — a gulyástól a pusztáról, életmódjokról, stb. Emberségesen, bátran, nyiltan s ügyesen felelt a gulyás, kinek távoztával igy kiáltott fel az idegen tudós:

«Hiszen ez mivelt, illemtudó és igen értelmes ember! Kedves ország ez a Magyarország, derék nép ez a magyar nép!»

És Mikszáth Kálmán, a magyar iró, mikor egy «benfentes» parasztot kellene leirnia, neki fordul Hódmező-Vásárhely egyik kiváló, s méltán köztiszteletbon álló polgárának!

A mi népünk előtt ugyan ismeretlen ez a szó: «benfentes», hanem egy tekintet a Bitzó Géza rajzára megmondja neki, hogy olyan szerencsétlenre kell gondolnia, a kit itt «benyalatos»-

*

1886. 271. l. (kép)

Szeczen Gyula

nak, «urak hazugjá»-nak neveznek. Nem csuda, ha megbotránkoztak itt a Mikszáth K. czikkén.

Rossz akaratot nem teszek föl M. K. úrról; hiszen maga mondja: «az ilyen parasztok az én kedvenczeim...» Hanem olyan formán tiszteli kedvenczét, a mint valamikor túl a Dunán tisztelték a kék köpenyeget: hosszúnyelű balta fokával porozgatták, egy perszónátus csizmadia hátán.

De meg örömest is olvasom M. K. munkáit, csak ne szoktatta volna rá magát a torzitásra s affélék irására, kivált élő emberről, a mit tán maga sem hisz.

Ha nem a költői szabadság jogán mondja azt M. K., hogy «egy igen tisztelt barátja», vralami «nagyságos ur» elbeszélése után ir, hanem valóban úgy áll a dolog: a nagyságos úrról teljes bátorsággal el merem mondani, hogy vagy az álmát beszélte el nagy *nagy költő*.

Mert bizonyosan tudom, hogy Nagy A. János semmiféle nagyságos, vagy bárminő czimű úrtól vagy nem úrtól, e tekintetben tanácsot soha sem kért, mert nem szorúlt rá, maga lábán járó ember az, tőle szoktak inkább tanácsot kérni, és olyan dologban, a mihez ért, — pedig nem szűk ismeretkörű — nem bánta még meg senki, ha tanácsát követte. Tudom, hogy nekem, s még egy időben nála volt két barátjának mondta meg csak, milyen összeget és mire fog ajánlani, de megkért, hogy míg másnap a közgyűlésen ajánlatát meg nem teszi, erről senkinek se szóljunk, mert e felől feleségén kívül senki sem tud semmit. Mi csak örömünket fejeztük ki, de nem okoskodtunk, hogy mire volna jobb fordítani a más 20,000 forintját. De meg is kérdeztem most tőle, kért-e a kút ügyben valakitől tanácsot, és jött-e valaha ki száján ama különben talpra esett mondat: «a tudomány már sok fejet megzavart, de a víz még egyet sem?» Mindkét kérdésre nemmel felelt.

Helyén valónak látom, hogy ismertessem röviden Nagy A. Jánost, épen ott, a hol ferde világitásban mutatták föl, és épen csak azért, mert ez, fájdalom, megtörtént.

Nagy A. János 74 éves, korához képest erős, élénk, jókedélyü, jószivü, testben-lélekben jól termett ember; nincs még fele kopaszságában, sok hajszál van még fején, de annyi aligha, a mennyi emberrel, — parasztal, urral — hosszu életén át jót tett. Végzett egy pár latin osztályt, meg is látszik rajta; de nem ugy ám, hogy diákizálna. Végzett valaha saját két kezével mindennemü mezei munkát, érti a módját, tudja, mi telik egy munkástól. Hej jó tulajdon ez a gazdában! Még ifju korában maga gazdájává lett. Minden idejét jól használni, egész testi és lelki erejét foglalkoztatni, minél több szegénynek kenyeret adni szerető ember lévén, bérelt néhány száz holdat Pallavicini Alfonz őrgrófnak a hódmező-vásárhelyi réttel határos birtokából, 40 éven keresztül volt az őrgrófnak pontosan fizető és megbecsült bérlője.

Volt idő, hogy meglátogatta az őrgróf s elvitte hozzá derék nejét s gyermekeit is. Nagy A. János pedig morvaországi kastélyában kereste fel az őrgrófot, s ott oly szivesen látott vendég volt, mint Nyitrában gróf Károlyi Lajosnál, midőn a provizóriumbeli polgármesterrel együtt küldetett oda, megkérni a grófot, adná el a városnak egy a város alatt fekvő birtokrészét. A gróf azt mondta: a birtok ugyan nem lett volna eladó, a városnak nem is adja, azzal nem szerződik; hanem ha már Nagy A. János odafáradt, neki szivesen; s meg is szabta a birtok árát. Nagy A. János elfogadta a vételárt, a gróf utasította ügyészét, irja meg a szerződést a Nagy A. János nevére. Ez azonban rábirta az ügyészt, hogy Hódmező-Vásárhely várost irja vevőfélnek. A gróf aztán csak akkor irta alá a szerződést, midőn Nagy A. János, nem irásban, csak *szóval*, a jótállást a városért magára vállalta.

Mindamellett, hogy gazdálkodása jól elfoglalta, részt vett Nagy A. János a közügyekben is. Már a negyvenes években eljárt mint *nemes ember* a megyei közgyülésekre, folytonosan azon párt embere volt, melynek országos vezére Deák Ferencz, Csongrádmegyében pedig vezetője s lelke Klauzál Gábor volt, a mely párt a közteherviselés ügyében adandó követi utasítás tárgyalásakor lelkesedve kiáltotta: «adózzunk!» A csongrádmegyei nemesség volt az első az országban, mely ama kérdésben eképen határozott.

Olvasgatni, tanulni is szeretett Nagy A. János, jutott egy pár 100 forintja komoly irányu jó és drágább könyvekre. 1847-ben előfizetője volt az «Országgyülési Napló»-nak, s az a «Vasárnapi Ujság»-nak, a «Pesti Napló»-nak megindulásoktól fogva maig.

Hazánk nevezetesebb férfiainak legnagyobb részével érintkezett Nagy A. János, egy vagy más ügyben. Gróf Károlyi György jól ismerte és becsülte. Saját lakásán, — mondhatnám úri házában, mert ilyenben lakik, — meglátogatták gróf Ráday Gedeon s ez többször, gr. Károlyi Gyula, gr. Zichy Jenő, s ezen utóbb említett főur úgy a székesfehérvári kiállitáson mint a mult évben a budapesti országos kiállitás alkalmával nagyon kitüntette Nagy A. Jánost és nejét. Pedig nem keresik ám ezek a kitüntetést. Derék emberektől ritkán is kapja azt meg, a ki nagyon keresi.

Az ilyen embert amaz idegen tudós, bizonyosan a míveltek osztályába sorozná. Oda sorozhatnák talán a mi tudósaink is.

Bizony sértve érezheti magát Nagy A. János, és úgy is érzi; rosszúl eshetik nagyszámu tisztelőinek, és úgy is esik, midőn M. K. egyik pontban a magyar parasztcsökönyösségéről beszélve elismeri ugyan, hogy «eszejárásában ugy szólván még ott, a hol téved is, bizonyos bölcseséggel teszi», de a masik pontban azonnal Nagy Andrást említi, s még beszélteti is, olyan nagyon együgyü ember módjára. Van joga M. K-nak úgy vélekedni, hogy tévedett Nagy A. János. De mi szükség van rá, hogy véleményét a világba dobja?

Nem buzditunk azzal senkit nemes cselekedetekre, ha tévedést vetünk az olyan ember szemére, a ki szép vagyonának legalább is egy huszad részét, de meglehet többet is, — mert pótolták ám még Nagy A. Jánosék az először felajánlott 20,000 forintot 7000 és nehány száz forinttal — arra áldozza, hogy városa népe részére jó és bő vizü s századokig használható artézi kutat készittet. Jól tudta Nagy A. János miért áldoz. Tudta már tapasztalásból is, mily üdvös hatásu közegészségi tekintetben a jó ivóvíz, s látta, hogy az egyetlen artézi kút Hódmező-Vásárhelynek nem elég.

Áldozná csak sok ember, kivált a gazdagok és igen gazdagok közül, vagyonának huszad részét bárminő közczélra!.. Nem birálgatnánk.

Még abban sem tévedett volna tán Nagy A. János, ha ő mondta volna azt: «A tudomány már sok fejet megzavart, de a víz még soha egyet sem.»

Vajjon csalhatatlan-e a «nagyságos úr», midőn azt mondja: «a kik a Nagy András alapitványából lennének tudósokká és tiszteltekké, folyton hálás kegyelettel emlegetnék a nevét?»

Tehetünk ide három kérdőjelt is egymás után;

Nagy A. Jánoson ugyancsak betelt, hogy «a jó szív bajjal jár».

Mikszáth Kálmán úrhoz egy kérést intézek, kéreti őt általam Nagy A. János is.

Legyen oly jó, közölje is ott a hol szerepeltette, a «Vasárnapi Ujságban»-ban, igen tisztelt barátjának becses úri nevét.

De ne tegyen ám fel rólunk valami gonosz szándékot. Mert mind a mellett, hogy az efféle elbánást nem igen lehet sajtópörrel megtorolni: eszünk ágában sincs a párbaj.

Világért sem akarjuk ő nagyságának drága vérét ontani; de a magunkét sem szeretnénk tékozolni. Nagyon öreg legények vagyunk már mi az effélére.

Egy dül azért kérdezzük, «ki légyen ő s hol vagyon hazája»? hogy ezentúl érdeme szerint tisztelhessük a nagy költőt.

Egy a sok közül.

*

A felszólalásnak, melyet «egy a sok közül» ir, volna talán jogosultsága azon egy esetben, ha *egyátalában nem volna szabad élő emberről semmit sem irni*. De minthogy ez nem áll, alaptalan és mondjuk ki az igazat, naiv egy kicsit a vásárhelyi panasz, mert a kérdés (mihelyt szabad elevenekről irni) csak az lehetne, ha van-e valami sértő abban a jóizű, de ártatlan mondásban, melyet Nagy András János úrnak a szájába adtam?

Nem állíthatni igazságosan, hogy van.

Én értem azt, hogy a derék polgár kegyelet tárgya Hódmező-Vásárhelyen s bizonyosan mi Budapesten is szívesen megemelintenők előtte a kalapot, de azért, ha róla irunk, még sem lehet úgy beszéltetni, mint valami tudós akadémiai tagot, hanem népies nyelven.

Aztán nem kell ám azt olyan érzékenyen venni. Az öreg Deák Ferencz is vitte volt valamire (ámbár nem volt hódmező-vásárhelyi ember) és bizony neki is el kellett szenvedni, ha valami jó apercut adtak a szájába, a mi előtte is új volt, a mikor olvasta.

Nem halt még abba bele senki. Sőt meg sem őszült. Inkább ellenkezőleg. Példa rá gróf Andrássy Gyula, a kiről mindennap volt a lapokban egy-egy ötlet — a mit nem ő mondott.

Nem is kutatom hát, hogy mondta-e Nagy András uram azt az ötletet, vagy nem mondta, mert azt ő jobban tudja nálamnál, (valószínű is, hogy nem mondta, mert egy olyan ötlet nem terem könnyen, ritka holló az) de különben is nagyon mellékes dolog, — a tény az, hogy a felszólaló félreérti a «Vasárnapi Ujság» ama igénytelen képmagyarázó czikkét.

Mert igaz, a benfentes parasztokról szó volt a czikkben, (az volt a kép,) a csökönyös parasztokról is (azok a csanádmegyei kertészközségbeliek,) de a hol Nagy András János előfordúlt, ott csak a paraszt egészséges, józan észjárásról beszéltem s erre hoztam fel a kútesetet, melyet egy azon vidékbeli kormánybiztos mesélt (a mit nem mentségképen jegyzek ide, mert örülnék rajta, ha a magam elmeszüleménye volna).

Hát én bizony nem tudom eltalálni, mivel sértettem meg Nagy uramat, ha csak azzal nem, hogy a parasztok között irtam róla, de nem tartom azt gúnynévnek, hanem egy épen olyan tisztességes szónak mint a «mágnás» vagy «gentry». Egy osztály gyüjtőneve, a mely a gentry mellett a legrokonszenvesebb.

Ha én osztogatnám a czimeket (és nem Ő Felsége,) én bizony rögtön nagyságos úrnak szólitanám ő kegyelmét, mert jobban megérdemli azt sok excellenciásnál — ámbár tudom, hogy ő ijedne meg attól a legjobban.

Azért hát kérem az «egy valakit a sok közül,» olvassa el még egyszer azt a czikket, s ha belátja, hogy nincs ott abból semmi a mit ő talált, legyen olyan szives világositsa fel a többit, nehogy azt kelljen hinnem a végén, hogy még sem ér az a Nagy András Jánosra ráfogott ötlet semmit.

Mert nemcsak a tudomány zavarhatja meg az emberek fejét, hanem az artézi-kút is.

Mikszáth Kálmán.

AZ EGEREK ÉLETÉBŐL.

E fürge kis állat életében oly jelenségeket tapasztaltam, melyeket érdekességüknél fogva méltóknak találtam a följegyzésre.

A mi nyarunk itt a magas Kárpátok alatt, a szepességi fensíkon, nem véve számba a párszor rövid ideig tartó esőt, határozottan száraz volt. Ezt mondhatjuk őszünkre is, mert valamire való esős napokat nem láttunk, a mi volt is, az oly csekély, hogy őszi esőzésnek egyátalában nem mondható; ennek folytán az egerek annyira elszaporodtak, hogy én annyi egeret még soha életemben nem láttam. Bárhová fordult is az ember a szabad természetben, mindenütt egerekkel találkozott; a tarló, mező, rét, felszántott földek csodálatos módon össze-vissza túrva, úgy nézett ki valamennyi kicsinyben, mintha ezer és ezer bánya alatt volna egymás mellett.

Október hó 14-én csupán csak azért, hogy ugy egeret fogok láthatni körülbelől, két, legfeljebb harmadfél kilométernyi séta-utat tettem a Jánoshuta felé, az út jobb oldalán menve, a balon visszatérve. Az eredmény elszomoritóan meglepő volt, mert az útszéli árkok, a fel- és fel nem szántott földek szélein, tehát csekély szélességű területen 672 egeret számláltam meg, melyek előttem osontak lyukaikba.

Pusztító munkájok meg is látszott mindenütt, mert a vetés egész határunkon nagy részben megsemmisült általok. Hiába való volt a munka, sárba dobott a pénz. A szepességi gazdák minden nagyitás nélkül elmondhatják: Őszi vetésünk nincs.

15-IK SZÁM. 1886. BUDAPEST, ÁPRILIS 11. XXXIII. ÉVFOLYAM.

Előfizetési föltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egész évre 12 frt, félévre ... 6 «. Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre 8 frt, félévre ... 4 «. Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre 6 frt, félévre ... 3 «. Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó.

BENCZUR MINT ARCZKÉPFESTŐ.

A NAGY közönség a festészettel a legközvetlenebbül az arczképezésben érintkezik. A festészet itt behatol a tömeg közé, a művészet is ehhez képest változik el közönséges modorossággá és mesterséggé. Szolgálja a közönség izlését, kedvében jár. Még igazán hivatott művészek is úgy gondolkoznak, hogy egy arczkép nem a közönség, nem a műértők, nem birálók számára készül, hanem csupán egy szük körnek, egy családnak, vagy egyes családtagoknak. Azok tetszése az irányadó. Már pedig azt meg kell adni mindenkinek, hogy értsen egy arczkép megitéléséhez. Először is, hogy hasonlit-e? Másodszor pedig, ha már festve van, el lehessen rá mondani: «olyan, mintha pingálva volna.»

Hány ezer meg ezer arczképet festenek évenkint nálunk is. Mennyi százezret máshol! És mily különböző erejű ecseteket foglalkoztat ez a mindennapi szükséglet. Más festője van a jubileumok ünnepeltjeinek, a város kitünő szülöttjének; a ki irodalmi koszorut vagy miniszteri tárczát nyert; a nyuszt-prémes és kardos főispánnak és a nagyapának, a kinek fején kell lenni az unoka-hímzette házisipkának is; a menyasszonynak, a vőlegénynek, az önkéntes évét töltő sarjadéknak, vagy a kedves kis babának, a kinek kezébe még csörgő való. Más a milliomos pénzintézet alapitójának arczképe, és megint más a dalárda alapitójáé. Jeles művész, kezdő festő, kontár piktor egyaránt igénybe van véve. Fényes honorárium az egyiknek, rendes taksa a másiknak, vagy kenyérrevaló a harmadiknak.

A festészet ily irányú tömeges igénybe vétele az arczképezést egész iparággá tette, melyről nagyon sokszor még azt sem lehet elmondani, hogy műipar. Épen a tömeges igények miatt hanyatlott művészi jelentősége s megrontott sok elsőrendű tehetséget, a ki elszegődött förangú családok és bankárok arczképezőjévé. Előkelő művészek is beleestek a modorosságba. A kik könnyen fizethetik, hogy hires festő örökitse meg vonásaikat, azok előtt a sporthoz tartozik egy-egy felkapott művész előtt ülni, s a művész alig teljesitheti a megbizatásokat. Belefárad, nem alkot többé, nem jellemez, hanem fölvesz egy modort, s azt ismétli tovább és tovább; végül szabadulni sem képes tőle, s elveszti a kifejezés erejét.

Nem mindig dicséret, mikor egy festőről azt mondják «szépen fest». A legtöbbször bizonyos sima, édeskés modorosságot jelent. A nők szeretik főképen, ha márványszerű az arcz, finom az ecsetkezelés, igazi kárminpiros az ajk és rózsaszinű az orcza. A közönség igényei az öltözék aprólékosságára is kiterjednek. Még az óralánczra is igazi legyen. Az ilyen követelések a természetességet és igazságot letörlik az arczképről és elhalmozzák cziczomákkal. A festők az egyesek igényeit követik, és se életteljességet, se jellemet nem festenek, se összhangzatos képre nem törek-

GRÓF KÁROLYI GYULA ARCZKÉPE. — BENCZUR GYULA FESTMÉNYE.

1886. 229-30. (B. mint arcképfestő, képpel

szenek, hanem átadják műveiket annak a végzetes rendeltetésnek, hogy egyedül családi becsök legyen, vagy történeti emlékké váljanak évek multával.

A praktikus festők száma igen nagy; az alkotó művészeké annál kevesebb.

A legközelebbi napokban Bécs panaszkodott, hogy az osztrák fővárosban is mennyire hanyatlott a művészi arczképezés. Az oly keresve keresett Makart meghalt, s gyorsan követte őt a művészi erőben sokkal épebb Canon is. A bécsi művészház kiállításából azonban mégis arczképnek itélték oda az egyik fő kitüntetést, a protektori aranyérmet; egy magyar művésznek, *Benczur* Gyulának, gr. Károlyi Gyulát ábrázoló festményeért. Épen a Benczur által kiállított arczképek hangoztatták föl a panaszt. Milyen mások azok, mint a minőket Bécs műkiállításaiban szokott látni! Igazi művészet alkotta, mely életet mutat, melyben nyilatkozik a szellem, az egyéni kifejezés; mely oly szerencsés pillanatban fogamzott, hogy együtt adhatja nemcsak a vonásokat, de a lélek képét is.

E kitüntető megkülönböztetéseket Bécsben csakis ismételték Benczúrról. Itthon már sokszor el voltak mondva. De a magyar fővárost művészi hangadó gyanánt nem szokhatták még meg. Külföldi művész nem is jön ide azért, hogy innen remélje hirének keletkezését; a mit pedig a magunk művészeiről tartunk és itélünk, arra azt mondják: nemzeti chauvinizmus; nem hisszük el.

Benczúr művészi tulajdonságai jól ismertek Németországban. Sokáig élt Münchenben. Festészeti sikerei, nagy ismeretei és fegyelmezett elméje a bajor művészeti akadémia tanárai közt előkelő helyet szereztek számára. Megszokták a német művészi kitünőségek közé sorozni. Mint remek szinező gyüjtötte maga körül a tanítványokat.

Harmadfél év óta, mikor a festészeti mesteriskola megnyilt Budapesten, Benczúr itthon van, mint az intézet vezetője. Híres arczképeit azóta festette, művészetének ez oldalát az utóbbi időkben fejlesztette ki. De előttünk már korábban is feltünt igazi ábrázoló genieje. A nagy festmény, melyben a magyar általános biztosító társulat alapító közgyülését tünteti föl, nemcsak egy mozgalmas és kitünően jelenetezett kép, hanem a közélet jeleseinek arczkép-sorozata, hűségben, művészi alakításban meglepő. Már akkor egyhangulag elismerte mindenki, hogy Deáknak és b. Eötvösnek olyan arczképe még nem volt; pedig Benczúr fénykép után dolgozott.

A műcsarnokban aztán egymásután következtek tőle az arczképfestés mesterművei. Gróf Szapáry Géza volt fiumei kormányzó képe nyitotta meg az alkotásokat. Hányszor láthattunk díszmagyarba öltözött főurakat a vásznon, teljes ünnepélyességben és készségben, hogy akár hexameterben szólaljanak meg, a kaczagányos és buzogányos daliák nyelvén. Itt szellemdús művészi előadásban az egyéni kharakter állt előttünk félreismerhetetlenül, s gr. Szapáry Géza arczképe, melyet a családi kegyelet és kiváló műbecs bizonyára gondosan fog őrizni a késő idők számára is, soha sem fog mentéjével, díszkardjával senkit zavarba hozni az iránt, hogy mely kor fiának tekintse.

Egy másik kiállításon gr. Andrássy Gyula, gr. Károlyi Gyula és b. Eötvös József nagy arczképei jelentek meg. Ezekből a két előbbi szerepelt az idén Bécsben a tavaszi kiállításon, és szerzett dicsőséget festőjüknek, a ki az arczképfestést bukásából oly magasan kiemelve mutatta be. Az országos kiállítás látogatói emlékezhetnek Tisza Kálmán és gr. Tisza Lajos arczképeire, melyeket Szeged városának festett Benczúr. Sokan a miniszterelnök arczképét tartják Benczúr e nemű alkotásai közt a legelsőnek. A műcsarnok őszi kiállításán ismét Trefortarczképével tünt föl Benczúr.

Ezek az arczképek igazán kész emberek. Mindmegannyi a valódi személyítés, az ábrázolt alak jelentősége, intelligenciája, kharaktere, úgy szólva vérmérséklete.

A művész arczképezési bravourjáról szóltunk már nem régiben, mikor az országos kiállitásból Tisza Kálmán miniszterelnök arczképét közöltük. A mit akkor mondtunk, az Bécsben ünnepélyes módon nyert kifejezést. Most bemutatjuk e kitüntetett arczképet is, melyet nem volt épen könnyű gr. Andrássy Gyula arczképétől külön választani.

Gróf Károlyi Gyula a főúri világ egyik legelsője, az előkelő társadalom gentlemanja. Keresetlenül, a legkisebb affektáczió, minden chablonszerű drapéria, és emlékeztető jelvények nélkül van oda festve, kezében fegyverrel. De meg van benne állásának előkelősége félreismerhetetlenül, és személyes sajátságainak vonásai nyiltan, melegen. Nincs neki tulajdonítva semmi, a mi nem tulajdona és nincs tőle elvéve semmi, a mi az övé. Ez a jellemzés, ez a lélektan ereje.

A mester vezetése mily hatással képezi tanítványait, a magyar festészet legifjabb generáczióját, az előre is nagy megnyugvással tölt el.

A TÁTRA TÜNDÉRE.

Volt egy király, nem mostani,
Hatalmasabb mint a mai,
És mint a kor, mesés, csodás,
Ember ha volt, de óriás.
S volt egy leány, nem égi lény,
De bájosabb a földinél;
Gyöngyök között, habokba' kelt,
Tündér nevet azért viselt.

Szólott az óriáskirály:
«Enyim a föld ez egy hiján;
Enyim a tenger és a lég,
Tündérleány te is a légy!»
Felelte a tündérleány:
«Minden tied, de egy hiján:
«Fürtömbe hozz egy csillagot,
S tied leszek, rabod vagyok.»

Mond a király: «A csillag ott
Szemed tündér-egén ragyog;
Egyéb, a mit megbír karom,
Szerelmedért oda adom».
Mond a leány: «A szerelem,
Ha hű s igaz, úgy végtelen;
Ha bírom ennek zálogát,
Az ajkam akkor csókot ád».

Szólt a király: «Országomon
A nap se szállt le még sehol;
Kincsével ez tied legyen,
Váramba csak siess velem;
Az utja van ezüsthabon,
Bejárata aranyhidon,
Maga csupa gyémánttükör,
A csillag úgy nem tündököl».

Szólt a leány: «Mind nem elég,
Ha nem lehet enyém az ég;
A mit a föld s tenger terem,
Mind elmuló, nem végtelen,
Országodat, szép váradat
Elrontja a vizáradat;
A nap tüze feliszsza ezt,
Szerelmem igy csak elepeszt».

Ment szomorún a nagy király,
Ki mindent bírt ez egy hiján;
S lelkét gyötörve érte gond,
Parancsa szól, parancsa mond:
«Fel talpra, népek, emberek!
Mozduljanak meg a hegyek;
Rakjátok össze, míg felér
Az égig egy szép csillagér'!»

Holott a szép leány lakik,
A munka foly ezer napig;
S már túl a felhőn szikla áll,
S felül az óriáskirály.
Csillog, ragyog a lyány szeme,
Kinyulik a király keze,
De fenn az ég megdördül és
Lesujtja a villámütés...

A Tátra fenn ezóta áll,
S csúcsán az óriáskirály,
Lomnicz nevét viselve rég,
Ott csügg, a hol megnyilt az ég.
A szép leány nem hagyja el,
Szűz keble hő vágyat lehel,
S száll mint király a hab felett,
Csókolva az üres leget.

Ha kék egen a nap mosolyg,
A Lomniczon bús köd gomolyg,
Mert a leány mellette ül,
S gyászos palástja ráterül.
Ha száll az éj, ő ott viraszt,
Fürtje sötét, szétszórja azt;
De hajnalig mind hófehér,
Dérrel borítja minden éj.

Tükörbe néz a szép leány,
S őrült kaczaj kél ajakán;
Kaczaja, mint zugó vihar,
A fenyves erdőn átrivall.
Majd búja bősz sírásba csap
Könnyét viszi a Tarpatak,
S a hab habon míg hömpölyög,
A Tátra zúg, sivít, dörög...

Most Lomnicz ujra talpra áll,
Karját kinyujtva harczba száll,
S a csillagot szakítaná,
De ujra villám sujt alá.
Felcsillan a leány szemén
Ismét az az örök remény,
Az is hiú köd, semmi más,
És mégis oly szép, oly csodás!

Fejes István.

NASSZER EDDIN DALAIBÓL.

I.

Szulejkához.

Hogyha tavaszszal a hajnali légben
Ujra kifeslik a rózsakehely,
A szerelemnek napsugarától
Lángra gyulad ki a női kebel;
Majd ha tenéked is, édeni álmom,
A szerelemnek angyala int,
El ne feledd majd, drága Szulejka,
El ne feledd majd Nasszer-Eddint.

Majd ha tavaszszal a kerti bokorban
Zengi a fülmile esti dalát,
Halk fuvalomnak balzsamos árja
Elviszi távoli völgyeken át;
S mint a leányka a távoli völgyben,
Ugy te szeretni tanulj dalain,
Akkor is édes, drága Szulejka,
Jusson eszedbe Nasszer-Eddin.

II.

Nem elég?..

Az égben is volna élet?
Ott is van még szerelem?
Jó istenem, nem elég hát
A mennyit már szenvedtem?

Kallisztosz.

A PARASZTOK.

Irta MIKSZÁTH KÁLMÁN.

Egy rövidre nyirott haju, kellemes arczu, szőke zömök fiatal ember nyitott be minap szobámba.

— Én Bitzó Géza vagyok.

Nagyon megörültem neki.

— Igen, igen, — mondám, — ön rajzolta azt a parasztot, a kit nekem most le kell irni.

— Épen az ő érdekében jöttem. Azt hallom, hogy ön tót parasztnak deklarálta. Rehabilitálni jöttem a parasztomat. Valóságos halasi ember.

Benczur Gyula

Népmező, kisp

1949. kiáll.

Andrássy Aladár
archépe

évi szeptember 12.-én 345 szám alatt
a t.Bizottságot, hogy a máriabesnyői
létesiteni szándékolt egészségügyi beren-
ithetése végett szi veskedjék közvetle-
álló gödöllői m.kir. koronauradalom
nová is a vonatkozó tervek és költség-

. 1927. évi szeptember hó 30.-án.

A minister rendeletéből:

Benczúr Gyula

Szalmássy Galéria

1948. jan.

Szín és festészet I.

Önarckép

Olvasó leány

~~Szín és festészet II.~~

3.

...contowny helyreállitása.

...z. Birottsága	
...rezésre bresá...	
...król.	
	Pengő.
	1600. "
	3161. "
...öszesen	4761. "

Benczúr Gyula

Budavár bevétele, of
(Harkányi János
tulajd.)

Mátyás király fogadja
a pápa követeit
(család tul.)

Piros rukás hölg (család)

Mátyás és Holubár (család)

Virágos csendélet
(Önarchép 1914)

MÚZEUM
380 2.7
Ék.: 927 akt. 6.

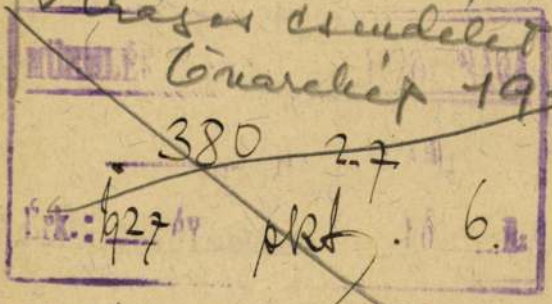

Néges nermeharchép, of
(München 1881)
család

Mátyás művészei közt
(család)

Pán a nádasban (család)

Benczúr Tárlatnak 1936.

A Müemlékek Országos

Benczúr Gyula

Ernst Muz. Kiáll. 47.

Magyar remekmüvek
1921. máj.

Tamulmanyfej, Drucker
Géza tulajd.

Benczúr Gyula

Kassai kiáll. 1918.
febr-márc.

Benczúr Gézáné arch. 1870. of

Férfi képmás (ifjukori mű) of

Kislány pojácával, of (ifjukori mű)

Éder Gdőn arch. 1872, of

Éder Gdőnné Benczúr Gloue arch., of

Benczúr Etelke arch. of

Benczúr Géza arch. 1872. of

Vázlat Hunyadi László Cúcsujárzy, of

tekintetü

Bizottságának.

Budapest.

azt már az előző években ugy az
lékek felvételére kirándulást ter-
n Sopron-Kőszeg és vidékére.-
a mellékelt. Foerk Ernő épitész,
ekintetü Bizottság tagjának költ-
koronát tesz ki.-
bb összeget felettes hatóságunk
áthatja, de pedagogiai, valamint

Louis XVI. stilus. 1100 gr.

204. MÁRTÁS CSÉSZE, hasonló az előbbi

205. NAGY DISZEDÉNY, FEDŐVEL, e
Neptun és Vénusz alakjával, két hermás

206. NAGY DISZKUPA, ezüst, magas tago
Német, XIX. sz. 2950 gr.

207. VERSENYDIJ, ezüst, kétfüles urna
alaku gomb. 1914. 2340 gr.

208. CSEMEGETÁL, ezüst, hullámból kien

209. TALPAS TÁL, ezüsttalppal és szárra
XIX. sz. 960 gr.

210. TALPAS POHÁR, részben aranyozott

211. KÉT TALPAS SÓTARTÓ, ezüst, ne

212. KÉT TRIPOSZOS SÓTARTÓ, ezüst,

213. CUKORTARTÓ DOBOZ, négyszögü,
Magyar, empire. 325 gr.

mivelésügyi miniszter dija, Rákosi gátverseny, 1925. 980 gr.

ıkadályverseny dija, 1925. Osztrák, modern. 1460 gr.

, 1925. 720 gr.

n domboru bikafej és füzér, tetején a földmivelést képviselő

üst, vésett diszitéssel. Osztrák, XIX. sz. 2040 gr.

st, trébelt vadászjelenettel. XIX. sz. 1550 gr.

betéttel, két hermás füllel. Osztrák, XIX. sz. 1420 gr.

g, felnyuló szárán sas kigyóval. (Egyik tál törött.) Bécs,

egpohár, fogantyus ezüst állványon. Bécs, 1859. 760 gr.

eg, négyszögü tálcával és fedővel. Bécs, XIX. sz. 290 gr.

ott ezüst állvánnyal, kék üvegbetéttel. Bécs, XIX. sz. 1750 gr.

üst, vésett akantuszleveles diszitéssel és virágos diszü ken-
128 gr.

Benczúr Gyula

- Helikon. 1922. ápr.

Idill ~~és vulkán~~ of.
Vulkán — of

. MINISZTÉRIUM SZÁMVEVŐSÉGÉTŐL.

zágos Bizottságának?

Budapest.

n 39 sz. a. kelt nagybecsü át-
Mihály müvezető ócsai utiszám-
tisztelettel visszaküldeni.
ruár hó 11-én.
tó megbizásából:

Benczúr Gyula

Ernst Mur 138/a. Kiáll. Est

1933 febr.

Hiú néger, Beczkói
Biró Henrik Anlajd.

dupl
nincs
fold

89-IK CSOPORTKIÁLLITÁS KATALÓGUSA

HAZAINÉ RÉTY ZSUZSKA
festő és szobrász

Benczúr Gyula

Nemzeti Szalon

1936. jun.

Juniusi hetek

BENCZÚR GYULA (1844—1920)

6 XVI. Lajos elfogatása előtt, olajf. Dr. Neuwirth Alfréd gyűjteményéből.

7 Dubarry, olajfestmény. Wolfner Gyula gyűjteményéből.

tesü *Pieter Aertsen* Antwerpenben. Itt fejtette ki óriási tevékenységét a kivételes jelentőségű id. *Pieter Brueghel* is, akinek igen mozgalmas és színes parasztképei, hatalmas festői erejű tájképei a N. remekei közé tartoznak. Brueghel 1569. halt meg. Flandriában, elsősorban Antwerpenben a XVI. század 2. felében igen nagy festői tevékenység. Egész festődinasztiák keletkeznek: a *Francken*, a *Bueghel*-családok. A *Bril*-testvérek, az olasz hatás alá került, dekoratív célzatú tájképfestés főképviselői, Olaszországban is sikereket aratnak. Általában a gondosan festett, inkább kisebb méretű, tetszetős képeket kedvelik, amilyenek oly nagy számmal kerülnek ki pl. a Brueghelék műhelyéből, míg a „nagy" festészet legismertebb művelői, akiknek tevékenysége a XVII. századba is átmegy, *Otto van Veen* és *Adam van Noort* és *Joachim Beuchelaer*, tipikus romanisták, de Rubens mesterei. Hollandiában főleg Haarlem a romanizmus gócpontja. A XVI. század 2. felében *Henrik Goltzius* és *Cornelis Cornelisz* a legtekintélyesebb mesterek, míg Amsterdamban főleg az arcképfestés és nevezetesen a csoportképmás folytatólagos művelésével alakul meg az a talaj, amelyből a XVII. század 1. harmadában Rembrandt emelkedik ki (l. *Flamand művészet*, *Hollandi művészet*). — Irodalom: *Crowe-Cavacaselle*, The aerly Flemish painters (London, 1872, német kiad. Leipzig, 1875), *Voll*, Die altniederländische Malerei (Jena, 1910). *Friedländer*, Van Eyck bis Brueghel (Berlin, 1916), *Winkler*, Die altniederländische Malerei (u. o. 1924), *Heidrich*, Altniederländische Malerei (Jena, 1910), *Friedländer*, Die altniederländische Malerei. (Eddig 11. kötet, Berlin, 1924–32.)

Benczúr Gyula

Nemzeti Szalon 40-cés
jub. kiáll. Kat. 1935. jan. 5 –
febr. 6.

Megvan

Benczúr Gyula

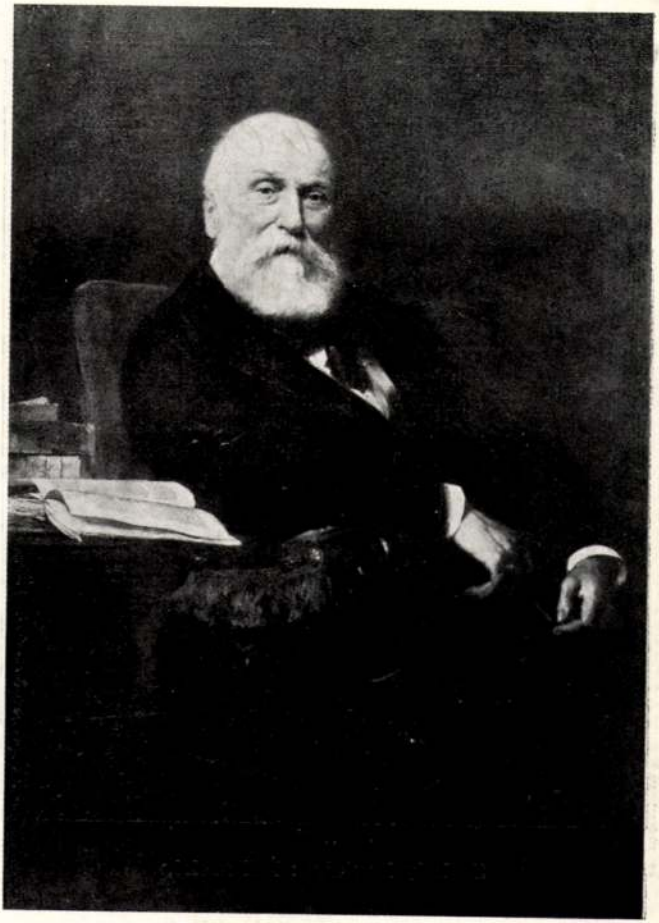

Benczúr Gyula: Trefort Ágoston

Képzőm. Társ.
1941 archép kiáll

Székely Bertalan: Női arckép

Benczur Gyula

Képes tárgymutató
Benczúr Gyula és
tanítványainak
kiállításáról Bpest,
1921. 8r. 70 l.

Az itt lévő életrajz
okv. felhasználandó

Sorbone, párisi, Königstára V. 84.

Benczur Gyula

laid. okr. a ~~[illegible]~~
Benczur kiállítási
katalogusát
Műcsarnok 1921.
A benne levő életr.
az emlékezőnek egybe-
vetendő és így
szándó meg az
szig életr.

Benczúr Gyula

27 Dr. Benczúr Gyula: Özv. Donner Henrikné.

62 Bruck Miksa: Interieur János főherceg Orth-kastélyából. III.

Benczúr Gyula

becsi magyar Riad.

Künstlwien 1937

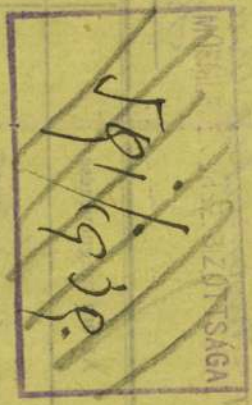

Keresztény Főiskolai Hallgatók

Centrum

Fogyasztási Szövetkezete

Budapest VIII. Baross-u. 52.

Számlázva 100 szám.

Elismervény

T száma 290

T. Műemlékek Orsz. Bizottsága

Hőgyes Endre u. 10

Mennyiség	Az áru megnevezése	Egységár	ÖSSZEGE P	ÖSSZEGE f	Egységár	ÖSSZEGE P	ÖSSZEGE f
1	sorozat vezérlap		1	50			

193 9 julius hó 11 án. én.

Fenti árukat átvett$^{em}_{ük}$:

Csabai

Benczúr Gyula

wód

Műcs. kiáll, tól

Pipics 32 C

Vas. lejs.

~~269. l.~~

1888. 452. l.

(A képzőm. társu-
lat.)

Műemlékek Országos Bizottságának

Ad 673 szám.

19 28

Nagy.

Dr Szőnyi G

előadó Úr

Becses kivonatom megismétlem

Tisztelettel kérem Nagyságodat, hogy

az Illésházy emlék, Kassai Jezuita templo

elküldeni és sokszorosítási jogát megadni kegy

Mély tisztelettel és előlegesett

Szeged 1929 január 2.

Mátyás és Holubár,olaj
Virágos csendélet,olaj
Önarckép,olaj
Négyes gyermek arckép, olaj
Mátyás müvészei között,olaj
Pán nádusban,olaj
Budavár bevétele,olaj

1936 IV

Berckér Gyula

Nemzeti Szalon

Benczur Gyula .

1903. Tavaszi kiáll.

Fekvő férfi tanulmány,olaj

1904. Vizf.Rajz.Metszet kiáll.

Forma és szin tanulmányok

1904. Téli kiáll.

Amorettek,olaj

II. bajai és II. szabadkai kiáll.

Gyermekarckép,olaj

I.ső komáromi kiáll.

Gyermekfej,olaj

II. Nyiregyházi kiáll.

hr. Lichtenstein J.olaj

A Duna,olaj
Kedvenceim,olaj
Budavár visszavétele,olaj
Női arckép,olaj
Chrony herceg,olaj
Ámor galambokkal,olaj
Mályvarózsák,olaj

III. Temesvári kiáll.

Tanulmány,olaj

II. győri kiáll.

Gyermekfej,olaj
Oltárkép,olaj
Arckép,olaj

1919. Egyházművészeti kiáll.

Krisztus Simon házában,olaj
Mária a gyermek Jézussal,olaj
A Bazilika oltárképének vázlata,olaj
A fasori ev.templom oltárképének vázlata,olaj
A szt.korona felajánlása Máriának

1920. Népgondozó aktiv javára rend.

A hiu néger,olaj

1935. Jubiláris kiáll.

Szerecsen fejedelem,olaj
Dona nobis pacem,olaj

1936. Magy.Mestermüvek kiáll.

XVI. Lajosm elfogatása előtt,olaj
Dubarry,olaj

1936. Benczur Társ.kiáll.

Mátyás király fogadja a pápa követeit,olaj
Pirus ruhás hölgy,olaj

A MŰCSARNOK ELŐTT

a lépcsősoron

KISFALUDI STRÓBL ZSIGMOND:

Szent Imre szobrának főalakja.

I. TEREM.

Olajfestmények és szoborművek. Az eladó művek árai a terem főbejárata mellett vannak kifüggesztve.

1. MUNKÁCSY MIHÁLY: A Kálvária.
2. LOTZ KÁROLY: Zrínyi Miklós, Mátyás király és Pázmány Péter kora. Falfestményterv.
3. WÉBER X. FERENC: Szt. Lászlónak felajánlják a keresztes hadak fővezérségét.

A Szépművészeti Múzeum tulajdonai.

ROSKOVICS IGNÁC MŰVEI:

Árpádházi királyok és szentek.

4. III. Endre.
5. Kálmán.
6. IV. Béla.

7. Szent István apostoli királlyá koronázása.
8. Szent Erzsébet.
9. Szent László.
10. Szent Margit.
11. Szent István a keresztény vallást hirdeti.
12. III. Béla.
13. II. Endre.
14. I. Béla.
15. Szent Imre.

A Magyar Történelmi Arcképcsarnok tulajdonai.

16. THAN MÓR: Imre király elfogja lázadó öccsét.
17. LIGETI ANTAL és WÁGNER SÁNDOR: Mátyás király hazatér a vadászatról Vajdahunyad várába.
18. SZÉKELY BERTALAN: Az egri nők.
19. ORLAY PETRICS SOMA: Zách Felicián.
20. THAN MÓR: Nyári Lőrinc és Pekry Lajos elfogatása.

A Szépművészeti Múzeum tulajdonai.

BENCZUR GYULA MŰVEI:

A mise öt főrésze. (A Lipótvárosi Bazilika mozaikképei.)

21. Kyrie eleison!
22. Gloria in excelsis Deo!
23. Sacramentum.
24. Dona nobis pacem!
25. Deo gratias!

Budapest székesfőváros múzeumának tulajdonai.

26. ifj. VASTAGH GYÖRGY: Szent István.
27. DAMKÓ JÓZSEF: Szent Péter.
28. KISFALUDI STRÓBL ZSIGMOND: Szűzanyánk. Faszobor.
29. Ifj. VASTAGH GYÖRGY: Szent Imre.

Műcsarnok. 1930. Őt. Imre emlékkiállítás.

BENCZUR GYULA MŰVEI:

30. Mátyás az igazságos.
31. Mátyás művészei között.
32. Mátyás fogadja Beatrixet.
33. Kun László halála.
34. Az ezredéves hódolás 1896-ban.
35. Mátyás és Holubár a lovagi tornán.
36. Mátyás király fogadja a pápa követeit.
37. Mátyás királlyá választása.

A Benczur család tulajdonai. Nem eladók.

45. MERÉSZ GYULA: Szent Imre fogadalma Veszprémben.
46. HEGEDÜS LÁSZLÓ: Krisztus.
47. MERÉSZ GYULA: A szent család.
48. HEGEDÜS LÁSZLÓ: Szent György és a sárkány.

LOTZ KÁROLY MŰVEI:

Falfestménytervek.

49. Krisztus és Magdolna.
50. Jairus leánya.
51. Krisztus születése.
52. Krisztus feltámadása.

BENCZÚR GYULA: SACRAMENTUM

KMTars 1930. Szent Imre Eiáll

Benczúr Gyula

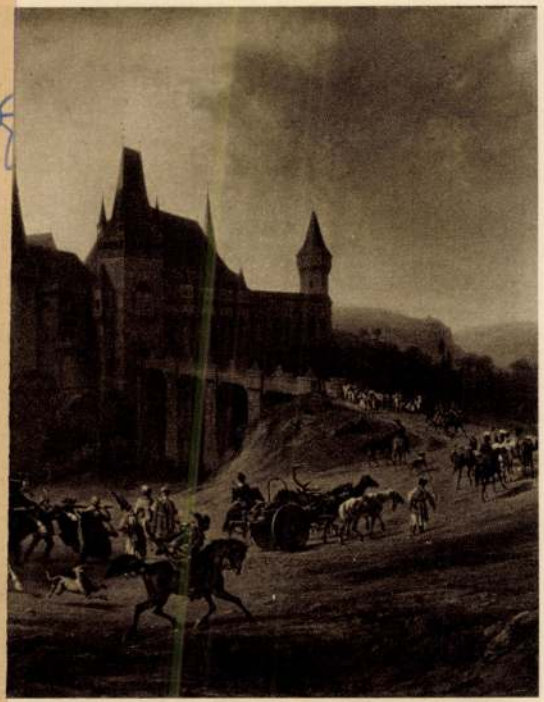

L: MÁTYÁS HAZATÉR A VADÁSZATRÓL

Benczur Gyula
festő

Radisics Elemér: B. Gy.
Budapesti Hirlap. 1921. márc. 13.

Benczúr Gyula

Vajk. keresztelése

repr.

Pipics 2 ~~[illegible]~~ dr

Igy nézd a népet!

Bp. é n. 37 l.

Kismarjai gazd. népkol.

III. 237

Benczúr Gyula

l.

Lyka körös

~~25. l.~~
~~30. l.~~ 31. l.
~~32. l.~~

Lyka K.

Közönség és művészet a század végén. 1867-1896. Bp. (1947).

~~25, 30, 32, 86. l.~~

A vallás- és közoktatásügyi minisztertől.

Budapest 5. Postafiók 118.

236.043 szám.

Dr. Szentiványi Gyula urnak

főlilkár

Hivatalból.
Közszolgálati ügyben.

Budapest

Benczúr Gyula

ivód

Pípics Zoltán dr.

Emlékek társulatunk

mintjabot Évk KMT.

1929. 142. l.

IRTA

PETROVICS ELEK

Benczúr Gyula

Lrod
=

Lyka Károly:
Magyar mesterek.
[Bp. 1941] 171. l.–

Benczúr Gyula

l.

Lykanemzromanti

38, 81, 89, 102,
142, 174, 175,
193, 260. l.

Lyka k:

Nemzeti romantike. IIp. (1942)

Szász Emma
dohányáruda
Székelyudvarhely

r.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Benczur Gyula

Pipics Z:

Adalékok a Képzm. Társ. Fört. hez. G.M. Képzm. Társ. évk. 1928. 107. l. (kép)

MÜEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
343. 28.
1928. július 30.

s kérjük, hogy megjelenésükkel ün-

nek.

meghivó az ünnepély lefolyását fel-

ink elhelyezése körül akár a templo-

ával nehézségeink támadjanak, tisz-

névsorát velünk közölni sziveskedje-

elenésüket várva

hazafias üdvözlettel

vit'oz Zámbory Schulzsch

alelnök.

SI EGYESÜLETE
APEST

Benczúr Gyula

vrád

Lyka művtört. II.

303. l. 583. l.

képpel.

Lyka K:

A művészetek tört.

II. kiad. Bp. 1939.

303, 583. l. (képpel)

Magyar Géniusz
1892. I. 226. l. (s Király B.-nál; képekkel.)

ILLUSTRÁCIÓK

Benczúr Gyula

Irod
2

Lyka Károly:
A Benczúr Társaság egyöttese.
Esti Kurir
1928. márc. 8.

Nagyságos

Dr Szentiványi Gyula

városnál

Budapesten

Lágymányosi

Benczur Gyula

wód

Magyar Géniusz

1901. 250. l

(B. Gy. Kovi Ka-
turája Márk
Lajostól.)

Érkezett 1904. július 11.

518/1904. Q. (Budapest, 1904. július 11-én 1428. Q. a.)

A budapesti kereskedelmi és iparkamara megengedi a könyvtárnoki tanfolyam hallgatóinak a kamara könyvtárának megtekintését. (Elintézve 534/1904. Q. a. 1904. VII. 28.)

Benczúr Gyula

Lyka Károly: A jó és rossz mozaikról. Benczúr kartonjai. Budapesti Napló. 1901. jún. 15.

miniszteri s.hiv.igazgató.

g Tizenkettő /12/ pengő 50 fillért a

ámla terhére utaljon ki. Budapest, 1928.

szter rendeletéből: Dr. Rónay Zoltán

s másolat hiteléül:

ri s.hiv. igazgató.

Benczúr Gyula

Szépmüv Muz.

Vajk megkeresztelése
(pályanyertes vázlat), of
Hunyadi László búcsúja, of
Bacháusnő, of
Vajk megkeresztelése, of

addig, a mig megfe
tartamára megelhe
tik, Tisztelettel java
számára szürgösen
na elöleget kintal
elkiszülliben fem

1922 I. 30.

2717 348

9. Benczúr Gyula: Tenbe a festészeti mesteriskola igazgatója

(sz. Nyíregyházán 1844. junius 28.)

Vajk megkereszteltetése.

Az esztergomi székes egyház főoltára előtt, a kőmedenczénél, aranybojtos piros párnán térdel szent István. Ősi ekulesolt kezeivel a ~~[illegible]~~ medenczére támaszkodik s fejét ajtatosan lehajtja. A tulsó részen egyházi ornátusban áll szt. Adalbert ~~[illegible]~~, ~~[illegible]~~ jobb kezében nyitott könyv van s ~~a ki~~ balját a megkeresztelendőnek feje felett tartja. A püspök jobbján a ministrans gyereket látjuk a tálczán aranyserleggel és kendővel s azon túl egy szerzetes ~~[illegible]~~ áll pásztorbottal ~~[illegible]~~. Az imenső oldalon pedig három barát térdel, kiknek egyike a caputiumot fejére huzta ~~fel~~. A háttérben szemkőzt, a menyezetes trónuson, István király szülei: Géza s neje Sarolta foglaltak helyet. A trón mellett imádkozó szerzetesek s jobbra a jelenlevők helyezkedtek el el, kik ~~[illegible]~~ a piros-fehér keresztes, a fekete sassal ékesített sárga s ~~egy~~ a sötétszinű lobogó alatt gyülekeztek ~~[illegible]~~. Elől a pogány főpap szét jobbra s bal kezével az ősi vallás egyik hivének, ki mérgesen nézi a jelenetet, ~~[illegible]~~ jobbját ragadja meg. A piros terítővel letakart főoltáron a feszületnél gyertya ég s a falon pálma s szent kép látszik. Jelzése alól jobbra: Benczúr Gyula München 1870.

Öltözete fehér palást, mely vállairól lecsúszott.

szemzeti szinű szőnyeggel bevont

barnássárga köntösbe öltözött

106.

Vaszon, méretei 89:114 cm.

~~Megnerczt. 1889.~~

~~M. Lépt. 496.~~

~~Vy 348.~~

~~I: 9.~~

I: 48.

2798 241

42. Benczúr Gyula:

(Sz. Nyíregyházai 1844. Jelenlő a festészeti mesterískola igazgatója.)

Vajk megkereszteltetése.

Az esztergomi templom a szentelt víztartónál, kissé hátra fordulva összetett kézzel térdel Vajk s fejére az egyházi díszbe öltözött Adalbert prágai püspök, az aranyserlegből, a keresztvizet önti. Szent Istvánnak hosszú haja, szétbarna, vállai meztelenek, a testét takaró palást piros és szegélye paszománt. Az ősz Adalbert püspök-süvegje fehér s palastja aranybrokát. Szőke hajú apród térdel, hátra fordulva, jobb kezében szt István kardját tartja s balját annak aranyos pajzsán nyugtatja. A püspök mögött, az ünnepélyen jelenlevő körött elöl a német császár áll fején koronával, kék palástban s sötétpiros ruhában, melynek alján sas van kihimezve. Szőke haja vállaira omlik, bajusza s szakálla leberetvált. Jobb kezét a hosszú egyenes kardon nyugtatja, melynek keresztvasán a sasos pajzs felett ez olvassuk: „+ CHRISTVS" s a melynek körülcsavart kötője ékkövés. Hátül a bajor király koronás feje látszik. A keresztelő egyházi nagy jobbján a néki segedkezők egyike a keresztet s másika a pásztorbotot fogja. A háttérben a rózsakoszorúval feldíszített medencén fül. Geza vezér ősz alakja tunik föl, ki jobb kezével állát támasztotta meg s gondolatokba merülve nézi a keresztelést. Az oszlopok nál pedig több vitézt veszünk észre piros-fehér és kék lobogóval. Ezutóbbiza kiterjesztett szárnyú madárt himeztek. A földön négy s a

Az előtérben kiépült

melynél egy szőke hajú gyermek a füstölővel áll,

311.

lépcsőn három fehér rózsa lever. Zelvése alól gobbra ⇒ Benczúr Gyula München 1875. ⇐

Vászon, méretei 360: 245 cm.
Megrendelés utján 1876. Ára 3400 ft.
Ch. lépt. 346.
Ug 241.
II. 42

II: 105.

2784

285

I szőlővesszőtől körül futott

28. Benczúr Gyula.

(Sz. Nyíregyházán 1844. — A budapesti festéteti mesteriskola igazgatója)

Bacchansnő.

A hegyes előtérben jobbjával egy nagy kőedényre támaszkodva áll a mosolygó Bacchansnő. Fejét szőlőlevelek ékesítik, vállaira omló szőke haját kék szalaggal kötötte le, szemeit félig behunyta s ajkait kissé nyitva tartja. Jobbjában kagylóalakú aranysérleg van filekkel s balját a kosziklán nyugtatja, hol sárgadinye, narancs, alma, kék és fehér szőlőfürt köti le figyelmüket. Jobb vállára fehér lepel van vetve, melynek végét bal kezével szorítja a sziklákra, a mely mögött két nevető satyr látszik. Az egyik piros köpenyt hord s a másik a boros korsóból ~~pyra tartja~~ önteni akar. Körülöttük szőlőtőkék vannak fürtökkel gazdagon megrakva. Az ittas nő lábainál balra tigris hever s szoptatja kölykeit; jobbra pedig thyrsos-bot van a sziklákra támasztva, melynek végén csokorra kötött sárgaszalag kepe díszt. Az égbolt felhős.

Jelzése alól jobbra: Benczúr Gyula München 1881.

Vászon, méretei 212 : 128 cm.
Vétetett 1882. XI. Ára 5000 frt.
M. képtár 415.
Ly sza 285.
II : 28.

I és kissé ittas

F egy egész és egy felbontott

II : 118.

283

Hadjárat. T. 4844.

Az előtérben lévő és hóval boritott temetőben honvédek vannak, kik parancsnokuk vezényletére az ellenségre lövöldöznek és a kik közül ketten elestek. Felirata:

TEMETÖI CSATA.

az előtérben balra: RUSZ K. FAME. INT.
középütt: metz. VALLA J.
jobbra: Benczur Gyula.
alól balra: Minden utánzat joga fentartatik.
jobbra: A Honvédalbum melléklete.

Szines fm. alányomással, melynek mér. 33.4: 22.9 cm.
Szokolay Viktor: Honvédalbum. Emich Gusztávnál, Pest 1868.

107-95-363.

Hadjárat. T.4903.

A háborúból visszatért Lenkey huszár lóczán ülve beszéli élményeit társainak és jó barátainak, kik közül egy a kocsiban helyezkedett el, a háttérben pedig a tábori sátrak között őrszem áll és lovat kötöttek ki. Felirata:

A VISSZATÉRT LENKEY HUSZÁR.

a sarokban balra: Benczur GY. és met. VALLA J.
jobbra: RUSZ K.
alól balra: Minden utánzat joga fentartatik.
jobbra: A Honvédalbum melléklete.

Fm., alányomással, melynek mér. 33.5: 23 cm.
Sokoly Viktor: Honvédalbum. Emich Gusztávnál Pesten 1868.

107-95-416.

2773

125

17. Benczúr Gyula:

(Sz. Mihálytelken 1844-ben. – A bécsi festőiskola növendéke.)

Hunyadi László búcsúja (1457. március 16-án.)

I. A bretheji és bátorfi törökök,

II. a bucsuzónak bal kezét szorongatják,

III. párnákon karnai

IV. fegyvere kivül,

V. a kinek fején tollas kucsma van s a ki pörös mentét s ugan-ilyen csizmát öltött magára,

I. Jeremiás, kissé jobbrafekve áll Hunyadi László, kit kivei vesznek körül. Az egyik jobb kezét ragadja meg s térdreereszkedve nézi a halálra ítélt ifjut, a másik megkapja előtte s a katonák vezére Hunyadi vállára teszi. Hátul az ajtóban még egy, kinek fején fekete kucsma látszik. Balról a tolongást földre lejtő zászlótartón függő V. László címere tünik fel, hogy Hunyadit a veszteglő lábakhoz kisérjék, kinek hosszú szőke haja vállára omlik, földig ér. Oltárnak: prémes mente, térden alól érő csizmája a földön fekszik

11146

Gróf Andrássy Gyula.

Térdig, szembe nézve, lovassagi tábornoki egyenruhában nyakravalója felett az aranygyapjas, mellén pedig a szt. István, a Lipót és más rend jelvényével, melyeknek szalagját is viseli. Gyürűs jobb kezével az asztalra, a hol iratok és könyvek hevernek, baljával kardjának markolatára támaszkodik. Mentéjét panyókára vetetten viseli. A háttérben függöny lóg. Felirata aláirásának másaképp:

Gf. Andrássy Gyula
alól balra: f. Benczur Gy.
jobbra: m. Doby J.

Rk., chp. mér. a rl. 47.4:31.2 cm.
Szn. 48-908
254-908-1

11160

Trefort Ágoston.

Térden alólig, jobbrafordultan és karosszékben ülve iróasztal mellett van ábrázolva. Jobb kezében, melylyel támaszkodik, czeruzát tart, balját pedig térdén nyugtatja. Az asztalon nyitott és csukott könyvek hevernek. Jelzése alól a bal sarokban: Benczur Gyula Budapest 1883.

Rk., chp. mér. a rl. 47.3:35.5 cm.

Szn. 62-908
254-908-15

11284

Benczur Gyula után:

Dr. Samassa József egri érsek.

Csaknem egész alakban, balrafordultan ülve és szembenézve van ábrázolva. Jobb kezében a térdén nyugvó birétumot tartja, baljával pedig párnázott támlásszékének karfáját fogja. Pápaszemet, aranylánczon feszületet, caputiumot, cappa majort, csipkealjú karinget és biborpiros reverendát visel. Arcza és bajusza leberetvált. Fölül balra bibornoki kalappal és kettős kereszttel ékesitett családi czimer van FRVCTVS HONORIS ONVS felirattal. Jelzése alól jobbra: Benczur Gyula Budapest 1906.

Szinnyomat lemezpapiroson, aranyozott renaissance keretben, méretei 85.5:57.0 cm.

Szn. 57-1910
2033-1909-1
Át. lelt. 2970.

Bécs. T. 8459.

Az 1606-iki békeszerződés.

E lap az 1606. junius 23-án kötött és Rudolf király által 1606. aug. 6-án jóváhagyott békekötési okmány utolsó lapját tünteti föl a királynak és az okmányt aláiróknak tizenkét pecsétjével és aláirás másaival. Az okmány kezdete: „Et si cum Turca pax honesta concludi non posset" és befejezése „Paulus Apponj Mp."

Tollrajz, mér. a vk. 35: 25.2 cm.
Készitette Benczur B.
Osztr. Magy. Monarchia III. köt. 173 l.

Sz. n. 234-903
650-903-1.

Hadjárat:

Csata a temetőben.

Olykép van ábrázolva, hogy a ~~[illegible]~~ hóval borított sírok ~~[illegible]~~ háttérében a honvédség parancsnoka ~~[illegible]~~ a mellette álló két honvédet utasítással látja el. Balról és a küéptérben ketten czélsznak, mig ~~[illegible]~~ társaik töltenek vagy néznek, a dobos pedig mereven magaelé. ~~[illegible]~~ bámul ~~[illegible]~~ Az előtérben, a kardját még mindig tartó tiszt ~~[illegible]~~ mellett egy megsebesült honvéd ~~[illegible]~~ ül, ki kezeire támaszkodik ~~[illegible]~~. Felirata a kép alatt:

"TEMETŐI CSATA"

a sarokban balra: „RUSZ K. FAME. INT.",

jobbra: „Benczúr Gyula";

alól balra: „Minden utánzat joga fenntartatik"

s jobbra: „A Honvédalbum melléklete".

Fametszet, méretei az alányomásnak 33.4 : 22.9 Cm.

Ltfra 4843. (alányomással.)

4844 (szinezve)

Szokolay Viktor: Honvédalbum. Emich Gusztávnál, Pest 1868.

107/95 No 362/363

Hadjárat:

A visszatért Lenkey-huszár:

Az előtérben fatörzsön ülve van ábrázolva. Felemelt jobb kezében pipáját, baljában pedig csutorját tart. (ecseteli élményeit), a mit a tűz körül letelepedettek, részint a földön, részint pedig a nyergen és szekeren ülve, hallgatnak. Közülök három pipázik, egy pedig a szekérnek támaszkodva bajuszát pödri). A háttérben a tábori sátrak közt felszerelt ló és őrszem köti le figyelmünket. Felirata a kép alatt:

„A VISSZATÉRT LENEY-HUSZÁR

a sarokban balra: „Benczúr GY"
met. VALLA J."
jobbra: „RUSZ K"

s alól balra: „Minden utánzat joga fenntartatik"
jobbra: „A Honvédalbum melléklete"

Szokoly Viktor: Honvédalbum. Kiadta s nyom. Emich G. Pest. 1868.
Jametszet, méretei az alányomásnak 33.5: 23 Cm.
Ltsza 4849 (alányomással)
4850 (szinezve)

107/95 № 368/357

Bencsúr Gyula

Szépmův Muz.

Graf. oszt. 82. kiáll

Tanulmány az Ádám és Éva kép nőalakjához; vörös és fekete kréta

Püttök (tanulmány a Pipacsok a búzában c. képhez) cer. r.

Bűnarckép, vör. kr.

nány szobából áll, végül hogy a
után az illető tisztviselő vagy
cseléden kivül - még névszerint
an a természetbeni lakásban.

Budapest, 1922.é

A számvevőségi fó

Benczúr Gyula

Kámos rajza
a képn. Muz-
graf gyűjt.

Somló Károly IV. 137

Szejm. Mur.
Alvó szerétes c. r.
Szt István tollvajz

LLÁS és KÖZ
M. K. MIN

A válaszban a megkeresés számának
es évének pontos följegyzese kéretik.

A müemlékek orsz.bizottságá

Schulek Frigyes

ref.templom helyreállitás

az 1898 évi 65814.sz.rend

szóló számadás mindeddig

zottságot, sziveskedjék ez

Benczúr Gyula

iróa
z
Lázár Wolfner gyűjt

99. l

Lázár B.: tte m. szinj-
temény. (Wolfner) Bp. 1922.
99. l.

Károlyi Ferencz gróf.

Egész alak, áll és szembené
nyujtott baljában réteges buzogá
seli vállravetett kaczagánynyal.
sikságon vár, több tábori sátor
bal sarokban: A.G. ph.

Photolith, mér. a v

Benczúr Gyula

vód

Kár Erzsébet

4. l 28. l.

Károlyi G. ~~[illegible]~~

Jelentése az Erzsébet
emlék Gr. Bizottságáros
az Erzsébet királyné emlék-
mű Ib. Bp. 1932.

4, 28. l.

Per

Európa Lap és Könyv terjesztő R. t.

Budapest

Rottermere utca 12. III em. 2.

Lázár B.

Münchácsy lelke.

MM. 1925 II. 10, 24. l.

láére		04
	Összesen	300 00
zesen	300 –	
"	300 –	
dvány	0	

hrvár hó 28-i kán. Meiszner
orster Gyula s/k h. elnök.

Benczúr Gyula

Gród
z

Lázár Béla.

A fiatal Munkácsy.
Kultura könyvtár 21. sz
Bp. 1925. 30-l.

~~363~~ 1962.

Benczúr Gyula

Irod

Lázár Béla dr.

Fadrusz János.
élete és művészete
Bp. 1923. 113 l

Benczúr Gyula

írod

z

Lepold Antal

~~Szent~~ István király

ikonografiája.

~~Szent István emlékk.~~

~~III. 146 l.~~

Seredi J.: Szt. István

emlékkönyv.

III. k. Bp. (146 l.

1938.

Bencsik Gyula

L.

Lepold Stefano

39. l.

Lepold A.

L'iconografia del re Santo Stefano. Bp. 1938.

39. l.

~~Rónay Károly~~ X 173.

Benczúr Gyula

irod

z

Leffler

49, 50 (arc-
kippel, 51 l. 52 l.

Leffler Béla:

Ungersk konst.
Stockholm, 1928.
49, 50. l. (archippel), 51,
52. l.

Vas szerszámok, népvándorláskori

VI. 162

Benczúr Gyula

Lenzsel Géza: Andrássy
és Bismarck. Nyugat
1914. 275. l.

igaz művészi művoltában nyilatkozik meg, de asszonyosságának teljes megőrzésével. Elődei csaknem kivétel nélkül meglehetősen kompromittálták az irónő nevet, amely selejtes minőségü és gyanus jóhiszemüségü irással vált egyértelmüvé. Kaftka Margitot mindenekfelett irásának becsületessége emeli ki; ő csak magát adja, a maga különös asszonyi lényét, amely kissé még nyugtalankodva, magát jövevénynek érezve mozog az uj gondolatok világában, sokon meglepetten csodálkozik, amit a messzebb gondolkodási tradicióju férfi-agy már rég magától értetődőnek tart, sokat ujra gondol, ami a férfi számára már régen végig van gondolva, sok olyan problémával elbajlódik, ami már nem is probléma többé, sokat vakmerőség számba vesz, amin a férfi-gondolkodás már rég tul van. Ép ez az asszonyos álmélkodás, a gondolat dolgai iránti szinte gyermekes kiváncsiság adja meg Kaffka Margit gondolatvilágának ujságát és frisseségét. Sok olyan gondolat, amelyet már rég hátunk mögött tudtunk, ő nála uj életet kap, mert másféle, másképen működő, asszonyi agyon szürődött keresztül. Irása néha úgy hat, mint valakinek hirtelen öntudatra eszmélése, a lelkileg szunnyadó asszony-generációk hosszu sora ébred fel benne és néz körül a világban, először hályogtalan szemmel. Kicsit meg is részegszik ennek a hirtelen feleszmélésnek a kábulatától s tobzódik ujonan felfedezett látó és gondolkodó ereje élvezésében.

Bencsúr Gyula

Lengyel Géza:

A megbántott Bencsúr.

Nyugat 1909.

máj. 1.

vices.

e.

de Budapest cherche jeunes hommes
erce et service militaire. On peut
personnel où les candidats doivent
raphie et de dactylographie, de
et française. Demandes écrites

Le 17-X

Benczúr Gyula

ívód

2

Lehbudai kirpal

77. l.

Lehmann F.

A budai kir. paloták a legrégibb időktől mai napig. Bp. 1900. 77. l.

Benczúr Gyula

ivód

Lechképek

Lecznar 7.:

képek és szobrok az uj

kir. palotában. ~~[illegible]~~

ÉI. 1905. 7. sz.

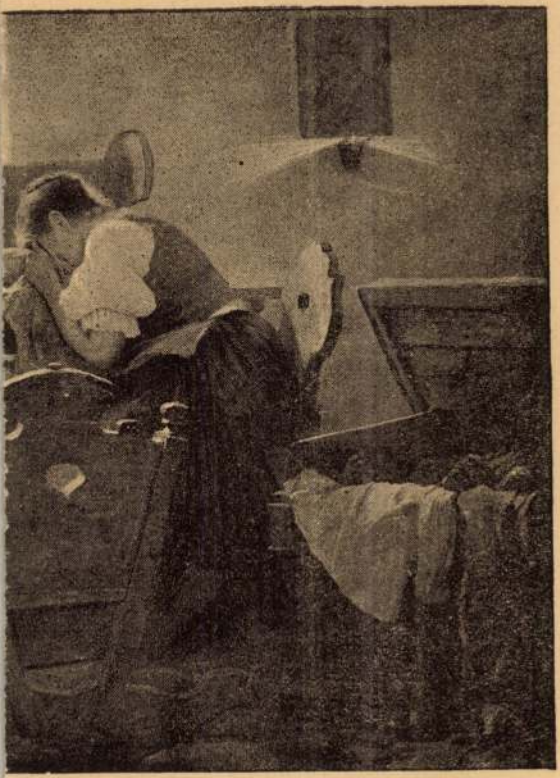

. AZ ÜRES BÖLCSŐ.

Benczur Gyula

l.

Lázár kisírások

220, 221. l.

Lázár B.: kis írások
nagy művészekről. Bp.
1942. 220, 221. l.

Benczúr Gyula

vrsd
2

Lázár Művészet 1938

320. l.

Lázár B: Művészet. Bp.
1938. 320. l.

1771-909-28

Restaurátor

384. Thermophor. ⊥edénynyel és ennek

Egy darab ovalis bádog thermophor regenerator, két fogóval, zománczozott ~~tartóval~~ ⊥vállain bak-alakú akasztóval, ~~[illegible]~~

Méretei: 14.3 cm. magas, 12.5 cm. széles, 8 cm. mély.

Értéke.....4.00 K

Benczúr Gyula

l. Lá Bíró Hagyűst.

20, 21, 22, 28, 39, 60. l.

Repr.

Hiú néger

Lázár B.: A Beszkói Bíró Henrik gyűjt. Bp. 1937.

20-22, 28, 39, 60. l. (kappel.)

BUDAPEST
APR 19

Benczúr Gyula

vrod

Liber Endre:
A hatvanéves Budapest
univerzete
Bp. 1934. 10. l

Aranyozott ezüst, 20 cm.
Az Ipolyi-gyüjteményből.

KÉS ÉS VILLA,
XIX. század.
Aranyozott ezüst, 18·5 és 19 cm.

KÉS ÉS VILLA,
XIX. század.
Fém és fa, 18 cm.

KÉS ÉS VILLA,
két pár.
XIX. század.
Fém, 22 cm.

GYŰRŰTARTÓ,
filigrános dísszel, tetején emberke.
XIX. század.
Ezüst, mag. 10·8 cm.

DIPTYCHON,
festett, zománcos, félkörös felső záródás
Keresztlevétel—Madonna szentekkel. Az
Raffael folignói Madonnája után.
XIX. század.
Réz, 41·5×62 cm.

ÉKSZERTÁLKA,
két füllel, hintázó gyermekek trébelt képé
XIX. század.
Ezüst, szél. 18 cm.

TÁNYÉRKA,
trébelt.
Török munka, XIX. század.
Ezüst, átm. 14·5 cm.
Az Ipolyi-gyüjteményből.

Benczúr Gyula

l.

~~Liber Bpstrobrai~~

~~411. l.~~

Liber-Cserhalmi-Pacrar:

Bpest trobrai és emlék-táblái. (Bp. 1934) 258. 315, 335, 411. l.

51-	51-	51-	51-	51-	51-
50-	50-	50-	50-	50-	50-
49-	49-	49-	49-	49-	49-
48-	48-	48-	48-	48-	48-
47-	47-	47-	47-	47-	47-
46-	46-	46-	46-	46-	46-
45-	45-	45-	45-	45-	45-
44-	44-	44-	44-	44-	44-
43-	43-	43-	43-	43-	43-
42-	42-	42-	42-	42-	42-
41-	41-	41-	41-	41-	41-
40-	40-	40-	40-	40-	40-
39-	39-	39-	39-	39-	39-
38-	38-	38-	38-	38-	38-
37-	37-	37-	37-	37-	37-
36-	36-	36-	36-	36-	36-
35-	35-	35-	35-	35-	35-
34-	34-	34-	34-	34-	34-
33-	33-	33-	33-	33-	33-
32-	32-	32-	32-	32-	32-
31-	31-	31-	31-	31-	31-
30-	30-	30-	30-	30-	30-
29-	29-	29-	29-	29-	29-
28-	28-	28-	28-	28-	28-
27-	27-	27-	27-	27-	27-
26-	26-	26-	26-	26-	26-
25-	25-	25-	25-	25-	25-
24-	24-	24-	24-	24-	24-
23-	23-	23-	23-	23-	23-
22-	22-	22-	22-	22-	22-
21-	21-	21-	21-	21-	21-
20-	20-	20-	20-	20-	20-
19-	19-	19-	19-	19-	19-
18-	18-	18-	18-	18-	18-
17-	17-	17-	17-	17-	17-
16-	16-	16-	16-	16-	16-
15-	15-	15-	15-	15-	15-
14-	14-	14-	14-	14-	14-
13-	13-	13-	13-	13-	13-
12-	12-	12-	12-	12-	12-
11-	11-	11-	11-	11-	11-
10-	10-	10-	10-	10-	10-
9-	9-	9-	9-	9-	9-
8-	8-	8-	8-	8-	8-
7-	7-	7-	7-	7-	7-
6-	6-	6-	6-	6-	6-
5-	5-	5-	5-	5-	5-
4-	4-	4-	4-	4-	4-
3-	3-	3-	3-	3-	3-
2-	2-	2-	2-	2-	2-
1-	1-	1-	1-	1-	1-
0-	0-	0-	0-	0-	0-
99-	99-	99-	99-	99-	99-
98-	98-	98-	98-	98-	98-
97-	97-	97-	97-	97-	97-
96-	96-	96-	96-	96-	96-
95-	95-	95-	95-	95-	95-
94-	94-	94-	94-	94-	94-
93-	93-	93-	93-	93-	93-
92-	92-	92-	92-	92-	92-
91-	91-	91-	91-	91-	91-
90-	90-	90-	90-	90-	90-
89-	89-	89-	89-	89-	89-
88-	88-	88-	88-	88-	88-
87-	87-	87-	87-	87-	87-
86-	86-	86-	86-	86-	86-
85-	85-	85-	85-	85-	85-
84-	84-	84-	84-	84-	84-
83-	83-	83-	83-	83-	83-
82-	82-	82-	82-	82-	82-
81-	81-	81-	81-	81-	81-
80-	80-	80-	80-	80-	80-
79-	79-	79-	79-	79-	79-
78-	78-	78-	78-	78-	78-
77-	77-	77-	77-	77-	77-
76-	76-	76-	76-	76-	76-
75-	75-	75-	75-	75-	75-
74-	74-	74-	74-	74-	74-
73-	73-	73-	73-	73-	73-
72-	72-	72-	72-	72-	72-
71-	71-	71-	71-	71-	71-
70-	70-	70-	70-	70-	70-
69-	69-	69-	69-	69-	69-
68-	68-	68-	68-	68-	68-
67-	67-	67-	67-	67-	67-
66-	66-	66-	66-	66-	66-
65-	65-	65-	65-	65-	65-
64-	64-	64-	64-	64-	64-
63-	63-	63-	63-	63-	63-
62-	62-	62-	62-	62-	62-
61-	61-	61-	61-	61-	61-
60-	60-	60-	60-	60-	60-
59-	59-	59-	59-	59-	59-
58-	58-	58-	58-	58-	58-
57-	57-	57-	57-	57-	57-
56-	56-	56-	56-	56-	56-
55-	55-	55-	55-	55-	55-
54-	54-	54-	54-	54-	54-
53-	53-	53-	53-	53-	53-
52-	52-	52-	52-	52-	52-

Benczur Gyula

Patrona Hungariae

Lollok 51—54 l.

képpel

A Bentelyben lévő
mozaik képek kartonja
Jentstöl

u. o. 55—59. l.
képekkel

Lollok L.:

A tit. István kir.-ról elnevezett
bpest; templom belsejének rö-
vid ismertetése. Bp. 1905.
51-59. l. (képekkel)

keim!

hallom, hogy mindnyájan jól vagytok. M

Benczúr Gyula

rajzai az Iparművészeti Múzeum és Iskola Könyvtárában.

Magyar Iparművészet

1916. 28. l.

Műv. l.

Lyka Károly: Budapest magankeptarai. *Művészet* 1902. 331. l. — *U. a.:* A képirás újabb irányai. Budapest. 1906. 154. l. — *U. a.:* A képzőművészetek történeti és technikai fejlődése. (A műveltség könyvtára. A művészet könyve.) Budapest, 1909. 436—439, 443. l. —

1929 JANUÁR HÓ.

1 pld. aranyozva

Benczúr Gyula

Wód

Lyka Károly:

Benczúr képe a Műcsarnokban.

Uj Idők

1909. I. 364. l. —

Benczúr Gyula

Deo gratias
Dona nobis pacem
Sacramentum
Gloria in excelsis Deo
Kyrie eleyson

Bpest rzf. tulajd.

VII.

19.

Párviadal magyar és török vitéz közt.

olajfestmény

Zichy Mihály

54/46.

Benczúr Gyula

- Főváros Tulajdonában:

1947. kiáll.:

Szerecsen fejedelem, of

~~1949. ... ki~~

~~Andrássy Aladár arck.~~

zokon a családtagokon kivül, akik
altiszt családi pótlékot élvez ésa
megjelülve ki tartózkodik állandó-

vi január hó 10-én.

igazgató megbozásából:

számv. főtanácsos
csoportvezető.

Bencsúr Gyula

Főváros tulajdonában

1939 új szerzemények

Bencsúr tetelhe, 1868, of
Budavár visszavétele
(tusvázlat

Péter

szám. főtanácsos
csoportvezető.

Benczúr ~~Bel~~ Gyula

Szerecsen, olaszt

Budapest sikesfőv.

tulajd.

~~Bronz tör X. 50.~~

~~esiptető II. 206~~

Benczúr Gyula

Az Akadémia nagyter-
menék mennyezetvál-
lata, olajf.

Tm Bp 1932

Benczúr Gyula

Flock János arcképe

Budapest székesfőv. tulajd.

~~Bronzkori edények VI. 127~~

Bencúr Gyula

Főváros tulajdonában

Budavár bevétele 1686-ban

Szerecsen

Hock János (of

Deo gratias

Dona nobis pacem

Sacramentum

Gloria in excelsis Deo

Kyrie eleyson

kulturális szempontból el
keresztül vitele, kérem a
a költségek felét azaz 15
delkezésünkre bocsájtani
lét felettes hatóságunktó
Urtól kértük.-

A felvételek fel
iskolai évben lenne, a ki
ténnék meg.-

Budapest, 1922 é

Benczúr Gyule

Főváros 1939-es uj szerzeményi kiáll

Díszmagaros önarekép 1914 of

Édesanyja arcképe, of

Gyermekeinek képmáse, of

Mátrás fogadja a pápa követét, olajvázlat

Mátrás és Holubár, ol. vázlat

Mátrás művészei körében, ol. vázlat

Pán a nádasban 1910 of

Piros ruhás hölgy, of

Rózsa csendélet, of

sőrangu érdekünk volna e terv
. Nagytekintetü Bizottságot, hogy
.000 koronát e fontos célra ren-
sziveskednék. Az összeg másik fe_
l a Nagym.Keresk.m.kir.Minister

rakása és megrajzolása az 1922/23
nyomatás az 1923 év tavaszán tör_

vi január hó 24-én.

Kiváló tisztelettel

igazgató.

Bencsúr Gyula

Szegedi Mur.

Tisze Kálmán, 1884, of
Tisze Lajos, 1884, of

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
34. /1922. szám
Érk.: 1922. év jánuár hó 3. n.

M. KIR. ÁLLAMI FELSŐ ÉPITŐ-IPARISKOLA
BUDAPESTEN,
VII., THÖKÖLY-UT 74.

TELEFON: JÓZSEF 81-23.

26/ szám.

1922.

A Müemlékek Nagyt
Országos I

Intézetünk mint
idei tanév végén is müem
vez és pedig az idei évbe
Ez ut költségei
igazgató-tanárunk a nagyt
ségvetése szerint 30.000
Minthogy e nagyc
rendelkezésünkre nem bocs

Bencsúr Emma

Egri érsekség tulajd

Samassa József
bíboros érsek arch.

Életrajz

72331)1927.
----------szám.
Mg.Ü.

A folyó é
kelt beadványára értesitem a
kapucinus zárda környékén le
dezések tervrajzának beteki
nül a tárcám vezetése alatt
igazgatóságához fordulni, al
vetés kiadattak.

Budapest,

Benczúr Gyula

l.

Évk Déri 1941

8-l.

Debreceni Déri Muz.
évk. ~~[illegible]~~ 1941.
Debrecen, 1942. 8. l.

DEBRECEN

Déry-Muzeum: Kenczár: Lovagias kis Pán

Ecsedi István: Debrecen város Déri-muzeuma.
Budapesti Kemle, 218-1930, 137 l.

Benczúr Gyula

Benczúr Gyula

Muzeum K-ban

BUDAPEST
1952 MAR 6 2
1027

életrajz

Benczúr Gyula

Most fejezte be Mikszáth Kálmán arcképét. 1912-ben nyári munkálkodása Évben Ferenc Ferdinánd trónörökös meghérte festené meg az eukarisztikus kongresszus ünnepi nagymisájának oltárfelenetét. Fenti a felstölitásnak eleget tesz.

Budapesti Hirlap

1912. okt. 11. (Képzőmüvészet.) U. 427

. Pisában 1498-ban.

)

III.

670 (1095).
807 (23).

piros táblájú és fehér metszésű

ében könyvet tart, jobbjával "edig" botot
öngőt akasztott. Haja, bajusza és
vezi. Öltözete: fehér köpeny ~~fekete~~
te scapuláréval.) A háttér zöld
ünök szemünkbe.)

és ugyanilyen

caputiummal, illetőleg

cm.
L. Resiminitől 500 lirán (225 frt.)
17-én. (279/94.)
a 12620/95. és 22919/95 min. számot.
és Lotz K. a vételhez hozzá-

7

Benczur Gyula

DEBRECEN

Déry-Muzeum: Benczúr: Kleopatra

Ecsedi István: Debrecen város Déri-muzeuma.
Budapesti Szemle, 218-1930, 157 l.

Benczúr Gyula

A nyíregyházi Benczur-stó-
bában: Az czredévi hódolás
első vázlata (1897) és 17
ceruzarajza.

20
20
60

20
20
30

rendelve, annak idejen
mu rendelet alapján ku
utóbb 1901 évi decem be
illetve az ahhoz melle
be a Tek. Orsz. Müeml.
iránt ez alapan inté
Kérem hagy e jel
a felmentvényt neke
Budapest, 1905

Benczúr Gyula

401. Benczúr Gyula (magyar festő, 1844–1920): A Szent Korona adományozása. Papír, ceruza, 42 × 60 cm.

Esztergom Érsekvény

Munzen

Benczur Gyula

DEBRECEN

Déry-Múzeum: Benczúr: Hamvarószerdán

Ecsedi István: Debrecen város Déri-muzeuma.
Budapesti Szemle, 218-1930, 137 l.

Benczúr Gyula

Benezur Gurlé

H. 2005

Gallerie Nazionale Italiane V. 205.

M. KIR. VALLÁS- ÉS
KÖZOKTATÁSÜGYI MINISZTER

Benczur Gyula

MEGHÍVÓ

BENCZUR GYULA SZÜLETÉSÉNEK
SZÁZADIK ÉVFORDULÓJA ALKALMÁBÓL RENDEZETT

EMLÉKKIÁLLÍTÁS

1944. ÉVI JANUÁR HÓ 28-ÁN 13 ÓRAKOR
AZ ORSZÁGOS MAGYAR
SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUMBAN TARTANDÓ

MEGNYITÁSÁRA.

Benczúr Gyula

Szobrának terve Zala
Györgytől, repr.

Nemzeti képzőm. kiáll
1934.

Szobl

KÉPEK

Benczúr Gyula

mellszobra ifj. Vastagh
György től, repr.

KMT áv. Arckép állítás
1941. nov.

Benczúr Gyula

Lyka Károly

M. művészet

Münchenben.

1867–1896. Bp.

1954. —

A kiskunhalasi ref.főgimna

223/1914 szám.

Nagyságos Ig

1030/1913 sz.a.kelt nagybecsű lei
tel van szerencsém jelenteni,hogy a Köz
megkapta,minek megküldéseért az iskola
gyen szabad nyilvánitani.

Kiváló tisztelettel maradván

A nagyságos igazgatóságnak

Benczúr Gyula

Szód
2

Madonna-Könyv.
Bp, é. n. ~~Bent István~~
~~Tarsulat kiadása~~.
Keppel.

Vászon, olaj, 71·5×97 cm.
Gerevich PA, 247. l.

Benczúr Gyula

l.

Lyka akt kiáll

42, 43, 155. l

Lyka – Majovszky – Petrovics:

A m. akt-kiáll. albuma.
Bp. é. n. 42, 43, 155. l.

M E G H

az Istitutó di Ştudi Romani Ma
Országos Bizoţtsága / IX.Hőgyes Endre,
f.év junius 26.napján d.u.
a l a k u l ó k ö z

Tárgysorozat:

1, Az előkészitő bizotts
2, A tisztikar és a vála
3. Esetleges inditványok

Benczúr Gyula

l.

Szépmüvészet
1943. 100. l.

Madarász J.

A Madonna a
művészetben.

Benczur Gyula

~~emléke a szegedi nemzeti emlékcsarnokban Kisfaludi Strobl Zsigmondtól repr.~~

MAGYAR EPITŐMUVESZET

1930. 12. sz. 23-l.

(képpel)

Benczúr Gyula

A vén kópé c.
képe repr.
Uj Idők 1912
XVIII. 28 sz.

Benczúr Gyula

Bánk bán megöli
Gertrud királynét
c. képe rysz.

Va Hő Ernst gyűjt

Varjú-Höllrigl:
Ernst Lajos m.
Fört. gyűjtemése.
Bp. 1932

XVII. tábla
(kép)

NYOMTATVÁNY

Budapest

úrnak

AZ ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI
ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT
és
A MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

tisztelettel meghívja

L. VAN PUYVELDE

a belga művészeti múzeumok igazgatójának,
liègei egyetemi tanárnak

folyó hó 28-án (csütörtökön) délután ½6 órakor
a Magyar Tudományos Akadémia előadótermében

Rubens et l'influence italienne

címmel tartandó előadására.

(Vetített képekkel)

GEREVICH TIBOR
az Orsz. Magy. Régészeti és
Művészettört. Társulat elnöke

FABINYI TIHAMÉR
a Magyar-Olasz Társaság
elnöke

Benczúr Gyula

vód

v

Rónai Horváth Jenő

A magyar hadtörténelem az ezredéves kiállitáson.

Hadtört. Közl.

1893. 515. l.

~~Szurony vasból IV. 137~~

Benczúr Gyula

vod
z

Lázár Béla dr

Szinyei Merse Pál
a pleinair festés
előfutára. Bp 1922

16. l 17. l.
60. l.

tétetni. Termesztetes, en es-
tiveskedjék elküldeni, ha
elküldése már most nem okoz
veszélyerteti.–

Sajnálom igen, hogy ilyesz
gyakert tenni.–

–

Zalaegerszeg, 1918. d

Bencúr Gyula

Ábrányi Kornél: Az első magyar bíbelosítók. Bencúr Gyula képéhez. (Kny. Ország-Világ) 8.° képpel, 16 l.
Pest 1883.

X

Selejtezett anyag

Benczúr Gyula

Vas. Ujs. 1882. 173 l.

(A képzőművészeti akadémia főigazgatósága.)

ORSZÁGOS MAGYAR SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

Dr. Szentiványi Gyula urnak

a Müemlékek Orsz. Bizottsága Titkára

BUDAPEST

IX. Högyes Endre u. 10.

Benczúr Gyula

Cród

Vas. Ujs. 1882. 284. l.
(A magyar festészet
úttörője.)

M. KIR. KÖZPONTI ILLETMÉNYHIVATAL
BUDAPEST, I., VÁR.

..... szám.

Műemlékek orsz.Bizotts.Elnöksége
Budapest.
IX.Hőgyes Endre u.10.

Hivatalból.
Díj átalányozva.

3220/1939.

ker ..... utca ..... sz.

Benczúr Gyula

cród

Vas. Lap. 1885. 453. l.
(Az országos kiállítás
műcsarnokából.)

NOSTRUM

BEHOZATALI ÉS

NOSTRU

ALAPÍTVA 1895. ÉVBEN

TÁVIRATI CI

FREUND-BAR

KÉPVISELETEK:

Gebrüder Schmidt, G. m. b. H. Frankfurt

GRA

Benczúr Gyula

God

Vas. Ujs. 1883. 176. l.

(Az első magyar ált. biztosító társaság negyed-
százados jubileuma.)

MAGYAR

RADI

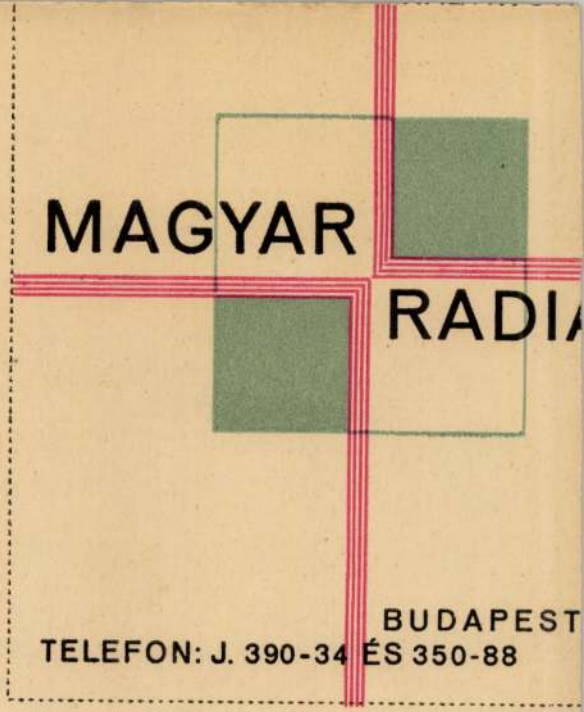

BUDAPEST

TELEFON: J. 390-34 ÉS 350-88

Tervezte Herschk

Révai Nagy Lexikona.

III. k. 88. l. — XXI. k. 143. l

Budapest, 1928.

A kiadvány hiteléül:

Füredi Károly
miniszteri s.hiv. igazgató.

A Müemlékek Országos Bizottsá

553 28.
1928. dec. 27.

Rajnai Miklós:

Mesterek az akadémiákon. A Főv. Képtár kiáll. katal. Előszó. 1950. ápr-máj.

A m. kir. vallás- és közokt
ügyszám alatt a keb. számv.
deletének másolata:

Költségvetési év: 1927/28.
gatása" cim. Műemlékek Orsz
Kiküldetési és átköltözködé

Utasitom,
Országos Bizottsága előadójá
emlékek Országos Bizottsága:
a tarnaszentmáriai, feldebrő

Benczúr Gyula

vód

Rákosi Jenő: Felhívás Benczúr Gyula tisztelőiher! Tájékoztató a Benczúr-emlékalbumról. (4 l.

H. és é. n.

DR. DERCSÉNYI DEZSŐ

Méltóságos Uram!

Miniszteri tanácsossá történt kinevezése alkalmával engedje meg Méltóságod, hogy őszinte jókívánságaimat kifejezhessem.

Méltóságos

Dr. S C H N E L L E R VILMOS urnak

Miniszteri tanácsos

Benczúr Gyula

cród.

Réti István

Tájekoztató.

Nyugat. 1928.

junius 1.

Benczúr Gyula

l.

Szépmüvèszet

1943. 62. l.

Kanizsai Nag A.:

A Föv. képtár

1941-42 évi

uj szerzeményei.

Benczur Gyula

~~Lárd~~

Kardos István

Benczur Gyula és
Nyíregyháza
Debreceni Szemle
1927 I. évf. 5. sz.

~~Könyvtáramban~~

Marosvásárhely VIII. 229

Benczúr Gyula

irod.

Kőszegi László:

Jobb közoktatást, egészségesebb vinüz-lést, harcrakész honvédelem jegyében.

Bp. Budapest 1938.

Benczúr Gyula

Lad̃ányi ~~Miksa dr~~: Vógrád és Hont vármegye. Magyar városok és Vármegyék Monografiája. XVI. Bp. 1934.

167. l.

92311 szám.

Az eperjesi rom. k
tornyának helyreálli
dásokat a Bizottsa
felterjesztése kapcsa
dőm meg visszaváról
dött számadások v
számvevőségher ha
jesztendők.

Budapest 1

Benczúr Gyula

vód

Pekárfest.

30 – 34. l.

képekkel

Pekár K.:

A m. festésetről.

Bp. 1908.

30-34. l (képekkel)

27
László k.

Ógörög Jún. 14. D. Mindsz.

Hétfő
28
. Ireneus

Kedd
29
Pét. Pál

Szerda
30
. Pál eml.

Junius

Csütörtök
1
t. J. sz. v.

Utolsó negyed 14 óra 3 p.

Péntek
2
t. Sarl. BA.

Szombat
3
t. M. sz. p.

Izr. 24 S. Pinkh. 1. P.

Benczúr Gyula

Mód

Pirchan – Szalai:

Műveszelt mühely titkai Bp. 1945.

8. l. – 97, 98 l*

104. l. (Keppel)

*Tóth Béla cikkét közli a Vajk keresztelése képén levő történelmi tévedésekről.

KEDVES BARÁTO

Szives soraidra válaszul kül
példányként. Ha saját részed
expediálom.

Őszinte lélekkel köszönt

Debrecen, 1949. febr. 18.

Benczúr Gyula

U. 884.
U. 885

Pesti Napló

1913. okt. 25.
(F Művészugomor. — Torlódás a Benczúrián.)

F K. L.:

ról és napidíjairól kiállított
utiszámlája kiegyenlitése fejébe
95 f-t a 127.689.sz.kiadási cse
1938. évi november hó 12-én. A
s.k. miniszteri tanácsos.

A hivatalos

mini

Benczúr Gyula

röd

Budavár visszafoglalása 250 évvel előtt. A Pesti Hirlap Vasárnapjának külön száma 1936. 26-27. l. (Arcképpel és képekkel.)

Benczur Gyula

A torrás reine reprod.

A Pesti Hirlap Vasárnapja

1932. nov. 6.
(Képekkel)

Mór ifju, olajf. a
főváros tulajd-
szinés repr.
u. o. 1932 nov. 6.

Benczúr Gyula

wód

Kampfőrik 13. l.

Kampis A.:

Jelen és mult.

Az OMKT. kiáll. tm. Bp.

1937. 13. l.

Bencsúr Gyula

Irod

Kampis Rákóczi

88, 89. l.

Kampis A.:

II. Rákóczi Ferenc
arcképéről,
Rákóczi-emlékkönyv.

II. k. Ip. é. n. 88, 89. l.

Zürichi múzeum II. 128.

Benczur Gyula

I. oz. Festészeti Mesteriskola
igazgató-tanára
1882 – 1920.
+ 1920.

~~Ev.~~ Képzőisk (évk.) 1931 – 32. 74. l.

Képzőmüv. Főisk. Évk.
1931-32. 74. l.

Fülek.

A középtérben emelkedő h
pedig a kőfallal körülvett vá
előtérben balra fák diszlenek
közt erődök látszanak. Felira

WAHRE CONTRAFACKTVR DER

magyarázó szövegének kezdete a
Statt és befejezése: C. D

Rm., mér. a vk. 8.8: 13.
Newe Ungar. & Siebenbürg

140-95

Benczúr Gyula

Berlini nagy művészeti aranyérem 1911.

Ivód

Évkönyvl, Képzőművészeti Főiskola 1910–11.
Bpest, 1911. 40. l.

23. HÉT

2 EXAUDI, ANNA **VASÁRNAP** PÜNKÖSD VAS. — ☽ *Első negyed*

3 KLOTILD **HÉTFŐ** PÜNKÖSD HÉTFŐ

4 K. SZT. FERENC, KERÉNY **KEDD** BARNABÁS

Benczúr Gyula

Irod
2

Kőszegi László:

Képzőművészetünk
az örvény szélén -
Budapest, 1922.

Benczúr Gyula

irod

Kőszegi László:

Mi mindenről feledkeznek meg a modern művészet magyarázói?

Budapest, 1930.

Benczúr Gyula

(Benczúr Gyula emlékterve-
zete Zala György-tól, ~~Repr.~~
képpel)

Kő és Mükő.

1925. 9. 7. 3. l.

ńyi Gyula

Benczúr Gyula

Pán a nádasban
c. képe repr.

Kopp Jenő: Magyar
mestermüvek Budapest
székesfővárosi képtára
gyüjteményében.
Budapest, 1942.

Micskepusztai ásatás VIII. 158.

Benczúr Gyula

wód

Kolb Jenő: Egy
eszmé harmincéves útja.

Emlékkönyv Lyka
Károly hetvenötödik
születésnapjára.
Bp 1944. 53, 55,

Lyka – emlékkönyv

Bp. 1944. 53. 55 l.

a főcsoport előadójának, Radisics Jenő, dr. S
előadóknak, W. Boeheimnak, a bécsi udv.
kivételes kitüntetés jusson osztályrészül, a me
Fogadja Miniszter úr kiváló tiszteletü

A történelmi jury külföldi tagjai Herman
rendezőjéhez, tekintettel ama körülményre, hogy
következő elismerő levelet intézték:

Tisztelt Elnök Úr! Lehetetlen volt,
számgyűjteményeért valamely kitüntetést sza
mányos kutatás körén belül oly magasra van
Ön arról is gondoskodott, hogy gyűjtése hazá
azonban, kik mint külföldiek tartozunk a juryl
akarunk távozni a nélkül, hogy Önnek műveé
vannak megőrizve abban oly művelődésnek
igénytelen, de az emberiség fejlődéstörténete
szerint helyesen felismerte s annyi belátással
séges történelmi kiállításnak egyik legfényes
működésének tiszteletében honfitársaihoz abba
művét fejleszteni és mi megérhetjük, hogy az

Ezekben összefoglalva mindazt, a mit mű-

Benczúr Gyula

Trod

Kőszegi László:

Eszthétikai megtisztulásunk. Bpest, 1924.

KIRÁLYI EGYETEMI MAGYAR NYOMDA

31 nap **MÁJUS** 20. hét

9 Vasárnap	Miseric. *Gergely*
10 Hétfő	Antonin *Ármin*
11 Kedd	H. Ferenc *Mamertus*
12 Szerda	Sz. Józs. olt. *Pongrác*
13 Csütörtök	Bellarmin *Szervác*
14 Péntek	Bonifác *Bonifác*
15 Szombat	Szál. Sz. Ján. *Zsófia*

Benczúr Gyula

l.

Lambrecht H. O. 1920

169. l.

Lambrecht K.: Herman Otto. Az utolsó m. polihistor élete és kora. Bp. 1920. 169. l.

MEGHÍVÓ

a Magyar Mérnök- és Építész-Egyletnek 1928. évi **február hó 24-én**, pénteken délután 6 órakor a választmányi teremben tartandó

jelölő értekezletére.

Az értekezlet feladata alapszabályaink 30. §-ának *a)* pontja értelmében a lemondott *Orphanides János* alelnök helyébe új alelnök jelölése.

Budapest, 1928. évi február hó 18-án.

Buday Béla s. k.
elnök.

Benczúr Gyula

ród

Kopp Jenő:

Uj magyar festészet.

[Bp. ~~1948?~~] ~~Officina~~

c. n.

6. t.

Bizottság f. évi 608. számú f
ez okból oly megjegyzéssel kü
javadalom terhére fizetendő k

Budapest, 19

A miniszte

13

miniszt

A Műemlékek Országos Bizottságá

~~Erdélyi B.:~~

~~A festészet és szobrászat fejlődése Magyarországon.~~ A Szegedi képrőműv. Egyes. 1900. tav. kiáll. katal. ~~Előtó.~~ Szeged, 1900. ~~7, 12, 13, 18, 22, l.~~ 47–49. l.

rintelü Birottság!

ása értelmében f. hó-ban
moskői vár közelében
t kőbánya helyszíni
csolatos értekezleten.
t csak a pontos hely-
lispáni hivataltól való
annak mérlegelése alap-
ím felter, esteni.

Benczur Gyula

l.

Szechy Károly:

Benyomások és

emlékek. Bp.

1897. 102 –

112. l.

átírva

Firenzei és umbriai Madonnái kevés vá
a beállitás,a komponálás sokkal válto
való a Louvreban őrzött "Madonna fáty
lemes,ritmikus vonalvezetés érvényesü
ránt.Benatóan foglalkozik a fény és á
tónust akar elérni.Az alakok monument
dell'Impannatan"/1514,Firenze,Pitti/
kával halmozták el.A pápa Róma müvész
megbizást tanitványaival végeztetett
nitványai.Ekkor már épitészettel is f
ron is,részt vett a Santa Maria del P
tésében is.A barnás vörös szinekben G
kiegyensulyozott kompozició a "Madonn
mozdulatok egymásba kapcsolódnak.Ne
marad.-- Egészen ujszerü kompoziciót
Maria a kis Jézussal a karján a felhő
gos glóriat fest,ami által plasztikus
s szépségét kiemeli.Spirituális elgon
galmazza meg,ami egészen eredeti.A fő
tan,átszellemülve nézik a felhőkön me
San Sisto rend számára készitette a M
Előbbi:Róma,Vatikán,1511./.L754-ben k
volt.Szintén spirituális,viziószerü e
köpenybe burkolt alakja,karján a kis
balra áll,ugyancsak a felhőkön Sixtus
térdel,Lent egy párkányra két kis ang
Jézus tekintetében valami ijedtség,te
Hiányzik az anya és gyermeke közötti
tek és angyalkák alakjával tökéletes
Rafael ezzel a transcendentális kompo
Tartalmi tekintetben haladóbb Michela

Benczúr Gyula

cród

Stimakovits László dr

Bevezetés a művészet-
történelembe.
Bp. 1925. 123. 1.

T.

Europa

könyv és lapt.

Budapest

Rothermere u. 12. III. 2

Benczúr Gyula

wód

Rad 1943

155. l.

Radisics E.

M. lélek m. munka.

Bp. 1943. 155. l.

248

+ Beisben 1884. Oktober 3-án.)

janirát.

óban, térden felül érő viz mellett, a jobbra fordult
vízi Dejanirát, ki jobb kezét felemelve sikolto-
" partjai meredek szikla emelkedik. Oldalán He-
é nézve, nyilat készül felvonni, a melynek vesze-
ta. Nessos (kossú) hajat bajuszt és szakállt visel; Deja-
yba van feltüzve s alatta fehér lepel látszik; ~~[illegible]~~
, vesszőkkel telt puzdrát visel vállra vetetten. Az
ése alól jobbra: Hans Makart.

: 93 cm.
~~800 frtm.~~

141

Benczur Gyula

l.

Rapportatai

1944. V. cif. 2. n

24. l

A m. kir. vallás- és közokta
ügyszám alatt a keb. számvev
rendeletének másolata:

Utasitom,
pénztárának /:Budapest, IV.Kö
cimü mű előállitási költsége
egyszázötvenezerkettőszáz /:
kiadási csekkszámla terhére
30-án. A miniszter rendeléb

Benczur Gyula

Melinda, Szalay József
dr. Anlagd

Szeged 1917

Szegedi Mübarátok köré-
nek kiáll. Szeged, 1917
(kép)

Benczúr Gyula

A művészi növekedés
képmása,

repr.

Szépm. Múz.
Museumbarátok kiáll.
(1934.)

CHARLES DESPIAU

NŐI KÉPMÁS

Benczúr Gyula

l.

Szépmüvészet

1944. 3 i 6 l.

0

Benczúr Gyula

1.

Szépmüvészet

1944.171.1

Benczúr Gyula

C.

Szépmüvészet

1944. 10/1. l.

Benczúr Gyula

Szilágyi Sándor

Benczúr Gyula „Buda-
vár visszavétele 1686-ban"
című festményéhez
magyarázatul
K 8-r. 24 l.
Budapest
1896.

11,022. sz. csekkszámlára méltóztassanak az akci összegeket küldeni.

Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli re

selnöki díjából	285·60(1071·20)	
zlói egyház, perselypénz	44·02	
yház, perselypénz püspöki vizi- alkalmából	17·30	
László segédlelkész, Tsztmiklós	40·—	(75·10)
gyh. évz. templ. perselypénz ...	83·50	
gyház	100·—	(130·—)
sz Imre püspök júl—szept. ...	106·—	(1087·42)
i István lelkész, Temesvár	100·—	
ef lelkész, Gyoma	35·14	(105·28)
álint ny. lelkész, Debrecen	10·—	(195·—)
Clemér püspök	300·—	(900·—)
ózsef lelkész, Nyírmártonfalva .	25·—	(50·—)
s Sándor koll. g. hivatali tiszt .	110·—	
rtalan ny. lelkész, Tószeg	20·—	
Béla lelkész, Nagyvárad	50·—	(503·20)
egyház	30·—	(70·—)
egyház	40·—	(50·—)
ános szesznagykereskː, Szabadka	50·—	
r Zoltán koll. igazg. május-jún. .	20·—	(60·—)
ábor püspöki hiv. irodatiszt ...	50·—	(150·—)
tmihályi elemi iskolák	85·—	(172·50)
si iskolák ünnepélyéből	50·—	
Lajos Alföldi Takarékp. igazg., D.	250·—	(750·—)
gyház	50·10	(110·30)
adányi egyház : koll. nap	1,484·90	
rogi egyház	30·—	(80·—)
nai egyház	50·—	(84·—)
gyház	20·—	
ogh Jenő, Budapest	100·—	(500·—)
örzeti gazdaközönség „Újkenyér" nepén a püspök úr látogatása al- mával	1,000·—	
várossy Lajos közjegyző, Hajdú- szörmény	1,000·—	
	7,280·76	

Összegezés.

iumi pénztárba	7,280·76 P
akarékpénztár útján	2,772·80 P
testáns Lap 26. számában nyugtázva	177,292·59 P
Összesen	187,346·15 P

Benczur Gyula
festő

Fővárosi Lapok 1896. máj. 2., 4. old.
(Szana Tamás: Budavár visszafoglalása)

Kalmár

Benczúr Gyula

Lod

Petrovics Elek emlék-
könyv. Bpest, 1934
237. l.

~~Babbó Ede~~ 70, 71. l.
~~Barabás Henriette~~ 68. l.
~~Benczúr Gyula~~ 70, 72. l.
Bogdány Tarab 67, 68 l.
Brodszky Sándor 69. l.

Tovább

l.

Protestans művészeti kiállítások
(Ipm. Mus.)
Orsz. Protestans Napok. Bp 1939.

Barabás Alice arch.
Barabás Miklósné "

z. Sidneyben 1856-ban.

tott hegyes vidék előterét község fog-
kápolna, jobbról pedig vizimalom
nak világitva és a feléjök vezető
ki lila réklit és barna szoknyát visel.
ék, platánok és fűzek ~~[illegible]~~
el. Az égbolt felhőzött. Jelzése alól

cm.

n a 47891 sz. leirattal 5867.50 koronán.
IX. 14-én (488/901.)
az 1902: VII. 16-iki 16026 szvsz leirat.

ationales Kunstausstellungen

Bercsúr Gyula

Buda visszafoglalása
1686-ban, dísz. Föv.-
Képtár tulajd.
Mátyás és Holubár,
falfestmény vázlat,
Föv. Képtár tulajd.

Repr.

Nagyjmagy 8. tábla.

Megoan

Benczúr Gyula

wód

Nékám

Kejspel

Benczur Gyula

laid Ev.

Orsz. Magyar Képzőmű-
vészeti Tarsulat Évkönyve
az 1930. évre.

QUARANTE ET UNIÈME ANNÉE

Journal de toute la famille

Couronné par l'Académie française

Magasin

LLUSTRÉ

d'

Benczúr Gyula

Képzőművészeti Kör Bpest

lásd okr.

Rajzoktatás

1941. II. ért. 4. sz.

39. l.

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
43 1921
Érk.: 921 évi II/18 hó n.

am !

zorosan reám a dolog -

- szavamnak ura akarok

11én személyesen jártam kiint,

n otthon, s igy az elő nóval

ban terjesztem fel.

a - de magam is láttam, hogy a

kerítés pusztúl és bárhigyan

vagy pótlásáról gondoskodni kell,

- az egész műcsoklér bitangba

Benczur Gyula, ifj

lásd

Révai XXI. 143. l.

Benczúr Gyula

Csok István, László Fülöp
Nemes Nándorné grófné, Szinyei Merse Pál
önarcképei a firenzei
Pitti palotaban
Irja Schoen A.
1922. jul. 23
a Bpesti Hirlapban
Tudtommal ezek
a firenzei Uffiziba
vannak

Longobárd Királyok I. 98.

1905. június 8.

Kassa

Felterjesztés: a rodostói Rákóczi emlékek hazaszállítása, a cserébe vett tárgyak megtekintése és az emlékek elhelyezése tárgyában tett intézkedések felől (442/1905)

tovább

~~Bernár Gyula~~

6. l.

Madarász Viktor

6. l.

Munkácsy Mihály

5 l.

Nyilasy Sándor

6,7 l.

Pállik Béla

Vágó Pál

5 l.

inód

Sebestyén Károly dr.

A Szegedi Múzeum Kincsei. Vetített képes Ismeretterjesztő Előadások. I. sor. 18-14 Bp., 1936.

Útiszámla

13

ágos Bizottsága

ny { száma: 54.546/1943.III.1 19
kelte: 54.547/1943.III.1. 19
beérkezése: VIII.5, III.5, VIII.13. 1943
54.444/1943.III.1.

k száma: VIII.22.

elintézett szám:

áma: 463, 467, 468/1943

áma:

sta:

Bencsúr Gula

életrajzhoz.

1930. a Szépm.
Múzeum 25 mivé-
bőtcsulcsikiállítást
vendezett.

KERESZTÉNY SZOCIÁLIS GY

BUDAPEST, VIII., JÓZSEF-UTCA 61.

Mélyen tisztelt El

A Keresztény Szociális Gye
mánya legutóbbi ülésén a kiránduláso
azzal az értékes támogatással, mely
kiránduló gyermekeinknek. Az igazga
köszönetet szavazott a tekintetes E
ezt van szerencsénk tisztelettel to
köszönetünket is azért a szociális

Benczur Gyula

vrsd

X. Y. Z. Bei Meister

Benczur. Pester Lloyd

1910. maj. 1.

(Művészet 1910. 224. l)

Külön lapra
írtam

Benczúr Gyula

Br. Thorsfeld Zsigmond
c. képe. repr.
A Magyar Alt. Hitel-
bank tulajdona.

Album a nyolcvanéves
Pesti Napló ajándéka —,
1850 – 1920. 149. l.

Lánczy Leó c. képe
repr. A Pesti Magyar
Keresk. Bank tulajdona
U. O. a 150. lapon.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Bencsik Gyula

Önarckép regé-

A Pesti Hírlap Vasárnapja

1930. 33. sz.

ros polgármestere

ságos Bizottságának

.....

.....

BUDAPEST,

VI. ker., Aréna ut Szépművészeti utca sz.

Muzeum.

sz. mintája — 1371

Benczúr Gyula

Vajk keresztelése

A Pesti Hirlap Vasárnapja

1930. 33. 7 -

[117] ROESSLER: id. m. 68. l.

[118] U. o. 23. l.

[119] *Dizionário degli artisti italiani viventi — pittori scultori e architetti per cura di* A. DE GUBERNATIS. Firenze, 1906. L. Malatesta 271—272. l.

[120] Giovanni Schiavoni szül. 1804. Triesztben, meghalt 1848-ban. Fia és tanítványa Natale S.-nak, aki a Schiavoni festőnemzedék legkiválóbb tagja volt. SINGER—MÜLLER: *Allgemeiner Künstlerlexikon.* IV. k. 195. l.

[121] THIEME—BECKER id. m.

[122] SZMRECSÁNYI MIKLÓS: *Eger és környéke részletes kalauza,* id. m. 38. l.

[123] SZMRECSÁNYI MIKLÓS: *Az egri érseki liceum múzeumának tárgymutatója.* 18. l.

[124] A nazarénus művészettel HORVÁTH HENRIK: *„Magyar romantikus festők Rómában"* c. alapvető és irodalmunkban egyedül álló tanulmánya foglalkozik 1—14. l.

[125] A még megíratlan Szoldatics-monográfia számára megemlítjük a művész egy 1901-ből származó festményét, amely Szent Rita szenttéavatását ábrázolja és a *perugiai* San Agostino templomban függ. Olaj. Szig: Szoldatics. 1901-ben a szenttéavatási ünnepség után nyomban, mint templomi zászló Rómából Perugiába került. Szoldatics életrajzi adatait és műveit a Római Magyar Intézetben 1930—31 BÍRÓ JÓZSEF rajztanár

Benczur Gyula

Petőfi arcképe Hines repr.

A Pesti Hirlap Vasár-napja. 1931. márc. 15.

(Kép)

Benczúr Gyula

BENCZÚR GYULA: IPOLYI ARNOLD PÜSPÖK,
A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT EGYKORI ELNÖKE. (1880—1885.)

KMTárs. 1930. őszi kiáll

MATTEO DI GIOVANNI: MADONNA ANGYALOKKAL

Benczúr Gyula

Műcsarnok

1930. Szt. Imre kiáll.

21–25, 30–37, 318, 319

Mátrahn. I. 25

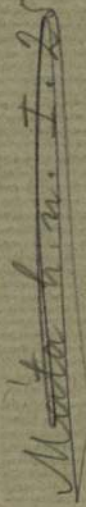

Ékezett 1905 júl. 10.

614/1905 sz. (Veszprém, 1905 júl. 9. 141 sz. a.)

A veszprém m. múzeum igazgatósága köszöni az orvosok és term. vizsgálók vándorgyűlési munkálatainak megküldését. (Tudomásul VII. 10. e. i. 259/1905)

OMKT (1) Benczur levele

1915. tav

1914-15. of.

1915-16. téli

Strobl főhadnagy, of.

1916. tav.

Boglári Simon Jakab, a bpesti árú- és érték tőzsde alelnökének arck., of.
Tőzsde tulajd.

1917. tav

özv. Donner Henrikné arck., of

Donner Kálmán arck., of

1918. tav.

Tisza István arck., of

(Szépen. Muz. tulajd)

'al oszlopai alá pillérek falazá-

fok készitése.-

a torony aljában stb. stb.

tisztelettel kérem, hogy jelentése-

ott tullépéseket, mint elkerülhetet-

ztassék.-

i sarkáról külön fogok beszámolni.-

dok kiváló tisztelettel:

Jilmelk János

Omkt (2)

1920-tav.

Férfiarckép, of

1925-26. Akt-kiáll.

Salome
Nő tükörrel
Nárcisz
Akt-tanulmány ~~I-II~~
Bacchansnő I-II.
Hullámok játéka

of

~~Női~~ Akt-tanulmány
Női aktok és ezermek aktok
Ezermek aktok
Ezermek akt
Akt-tanulmány

grafika

1930. Szt Imre emlékkiáll.

A mise öt főrésze (kyrie eleison! - Gloria in excelsis Deo - Sacramentum - Dona nobis pacem! - Deo gratias)
A bazilika mozaik-képei. —
Mátyás az igazságos,
Mátyás művészei között,
Mátyás fogadja Beatrixét,

./.

2.

gy a visegrádi várbizottság pénz-
számára a " Salamontornyán" telje-
dezésére, Schulek János müvezető
egeket folyósitotta:

.-án 100.-- P.
.-én 100.-- "
.-én 40.50 "
.-án 300.oo "
.-án 77.oo "

Oinkt (3)

folytatás

Kún László halála
Az ezredéves hódolás 1896-ban
Mátrás és Holubár a lovagi tornán
Mátrás király fogadja a pápa követeit
Mátrás királlyá választása

1931. őszi
Rajzok

~~1931 Ø2. Féli~~
1932 febr-máre
XV. Lajos és Madame Dubarry
gr. károlyi Gyula
gr. károlyi Lászlóné
Szerecsen fej (Föv. Fulajd)

1932. A Főváros uj szerzem. kiáll.
Az akadémia nagtermének mennyezet vázlata

hogy a visegrádi várbizottság pénz-
ára a " Salamontornyán" teljesitett
Schulek János müvezető épitész utal-
yósitotta:

1.600.-- pengő
800.-- "
600.-- "

3.000.-- pengő.-

Benczúr Gyula

Trefort Ágoston arc-
képe, repr.

KMTárs. Arcképkiállítás.

1941. nov.

KIÁLLÍTÁS
'ES TÁRGYMUTATÓJA

7 NOVEMBER—1938 JANUÁR

:ZÁGOS MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT
BUDAPEST, MŰCSARNOK, HŐSÖK-TERE

Benczúr Gyula

1844 – 1920

KM Társ 1940. Agyernek

Nárcisz, Szépm. Múz.

Omkt (4)

1933 febr-márc.
Nárcisz (Szépm. Muz. tulajd)

1934. téli

1940 febr-márc. Czermak
a művészet ben kiáll

Nárcisz

1941 nov. Arckép kiáll
Trefort Ágoston arck.
Önarckép.

ta.

tszáztizenkét
filléről, mely
ádi „Salamon-
bádogos mun-
nai napon
köszönettel fel-

Benczúr Gyula

1933 feb márc

Narcisz, a Szépm. Museum tulajdona.

Klebelsberg emlékkiáll Műcsarnok

Benczúr Gyula

Az Akadémia nagy-
termének mennyezet-
vázlata

1932 rév új szerzem.kiáll Mücsarnok

EGYETEMI NYOMDA

28 nap **FEBRUÁR** 9. hét

22 asárnap		Invocabit *Gerzson*
23 Hétfő		D. Péter *Alfréd*
24 Kedd		Mátyás ap. *Mátyás*
25 Szerda		Géza *Géza*
26 sütörtök		K.Sz.Margit *Sándor*
27 Péntek		Gábor *Ákos*
28 zombat		Román *Elemér*

Benczúr Gyula

BENCZÚR GYULA: GRÓF KÁROLYI LÁSZLÓNÉ

Műcsarnok 1932 febr. – márc. Kiáll.

HOLLÓSY SIMON: MULATÓK

Benczúr Gyula

Műcsarnok

1932. febr. – márc. Kiáll.

26, 28, 32, 53.

V

295-475

Helgman

Benczúr Gyula

KMTárs 1931: örzitárl.
XIII. 381.

Lyka K.: Tejváry Ignác. M.M. 1927. 4[illegible]-7. l.

U.a.: Mův. krónika. M.M. 1929. 292. l.

U.a.: Mův. krónika. M.M. 1929. 431. l.

rnek 1934.évi november 5-én 10994/eln.
11. és közokt. miniszterhez intézett

latt kelt nagybecsü átiratára van sze-
ni, hogy dr. Pasteiner Iván közgyüjte-
. Gerevich Tibor a Müemlékek Orsz.Bi-
asuti szabadjegyek a m.kir. államvasu-
tán elfoglalt elvi álláspont miatt nem

ecsü átiratában előadott méltánylást ér-
tel azonban hajlandó vagyok fent nevezet-
sztériumok, sőt saját tárcámhoz tartozó
ezményes áru éves bérletjegyeket engedé-

Nagyméltóságoddal közölni, hogy a fenn-

Benczúr Gyula

* **Benczur-kiállítás Nyíregyházán.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter megbízásából az országos irodalmi és művészeti tanács által Nyíregyházán rendezett művészeti hetek keretében az élő magyar művészek munkáit bemutató képzőművészeti kiállítás május 20-án bezárult, 22-én pedig Benczur-kiállítás nyilott meg a városháza termeiben. A kiállítás anyaga Nyíregyháza szülöttének, az állam, Budapest székesfőváros és Nyíregyháza város tulajdonában levő képeiből áll és azt a kultuszminiszter képviseletében Szohor Pál polgármester beszéde után Say Géza miniszteri osztálytanácsos nyitotta meg nagyszámú és előkelő érdeklődő közönség jelenlétében. A kiállítás június 4-ig tekinthető meg.

Uj Magyarság

1940. máj. 25.

Kassa
Honvédhaz (Barnem) Belehlen: pénz-
verő

82

Benczúr Gyula

BENCZÚR, ~~BRUCK, TICHY~~. A csillogó színek, a kápráztató pompa, a fényes selymek és brokátok, a lágyredőzetű bársonyok virtuóz festője, politikai és társadalmi előkelőségeink dédelgetett arcképezője

csendes elvonultságában egy jelentéktelen nógrádmegyei falucskában váratlanúl meghalt. Alig van magyar festőművész, akinek több őszinte csodálója akadt itt a hazában és kinek nagyobb ünneplésben része lett volna Benczúr Gyulánál. Boldogult királyunk nem egyszer mondta bizalmas körben, hogy őt tartja az élő arcképfestők legnagyobbjának és ilyen véleménye volt alighanem a magyar főnemesség nagy részének is, mert mióta Benczúr áttette műtermét Münchenből a magyar fővárosba, azóta megszünt a külföldi művészek meghívása a magyar főúri palotákba. De nemcsak a realisztikus arckép terén biztosított magának előkelő helyet az elhúnyt mester itthon és a külföldön, hanem történelmi képeivel is nagy sikereket ért el és mély hatással volt művésztársaira. Hunyady László búcsúja, Vajk keresztelése, Dubarry, Budavár visszafoglalása, főképpen pedig az országgyűlésnek 1896. évi hódolata a király előtt című képei, a kompozició, a tökéletes rajz és az ecsettechnika nagy mestereként mutatják Benczúrt, aki szerencséjére idejekorán megszabadult a Piloty-iskola aszfaltos színskálájától és színpadi pózjától és inkább átengedte magát Rubens, majd Tiepolo hatásának. Nagy tudása és fényes sikerei és magas kitüntetései ellenére a legszerényebb magyar művészek egyike volt, aki mindig csak művészetének és családjának élt, távol tartva magát a művészi mozgalmak izgalmaitól. Sok igaz tisztelője és hű tanítványok egész serege gyászolja a nagyhírű jeles agg mestert

Magyar Iparművészet 1920. 56. l.

jeles árúival a kiállítás, régi barátaihoz új barátoknak szerzését reméli. Münchennek megvan a maga művészi egyénisége s megvannak a maga művészi hagyományai. Tehát semmiképen sem versenyezhet azokkal az üzleti vállalkozásokkal, amelyek Lipcse szerint igazodnak. A lipcsei vásár nem adhatja és nem is szabad adnia azt, amire München törekszik: a művészi kvalitást, a kézművesség és nagyipar [illegible] tökéletességét, az ötlet eredeti-

képességének gyönyörű alkotásait, megütközéssel látjuk az üzleti élelmességnek ezt a lármás dobpergéssel kisért akcióját. Nem firtatnók a dolgot, ha csak arról volna szó, hogy egyik-másik szemfüles üzletember könnyűszerrel jövedelemhez jusson, de itt az oláhok elől menekült kalotaszegi nép felsegélyezésének cégére alatt valami árúkiviteli akció készül, mely nyilván azért alkalmazza a cégért, hogy belőle haszna legyen. Teljesen kizárt dolog, hogy kalotaszegi földmívelők olyan bútort készítsenek, mely a technikai kiválóságot mindenekfelett értékelő amerikaiak igényének megfelelne. Derék kalotaszegieink addig, amíg a kétbalkezű iparfejlesztők őket nem zavarták, valóban igen artisztikus hatású, gondosan megmunkált vésett díszű fatárgyakat, asztalt, széket, lócát, ládát, kapufélfát, súlykot, kapatisztítót stb. készítettek a maguk használatára. Nem sajnálták az időt, meg a fáradságot, mert hiszen maguknak, gyermeküknek vagy unokáiknak csinálták ezeket a munkákat. Amikor azonban az iparfejlesztők kiragadták őket csendes munkásságukból és néhány hetes tanfolyamon szerzett, felületes szakbeli tudással kiállítási tárgyak, szalonbútorok és dísztárgyak készítésére ösztökélték és dilettáns ízű, ú. n. szecessziós rajzokkal mételyezték meg egészséges ösztönből fakadt ősi ornamentikájukat, akkor vége volt a kalotaszegi népművészetnek és pedig épúgy a férfiak fafaragásának, mint a fehérnép gyönyörű varrottasának és vagdalásosainak. Mert az, ami

[illegible] Kalotaszeg falvaiban, az

2773

17. Benczúr Gyula.

(Sz. Nyiregyházán 1844. január 28-án. A bpesti festészeti mesteriskola igazgatója.)

Hunyadi László bucsúja (1457. márczius 16-án).

Egy bolthajtásos börtönszerű teremben, szemközt, kissé jobbra nézve áll Hunyadi László, kit hivei vesznek körül. Az egyik jobb kezét ragadja meg, térdreereszkedve nézi a halálra itélt ifjút; a másik, ki a bucsuzónak bal kezét szorongatja, meghajlik előtte, míg a harmadik ruhája szegélyét csókolja s kezét az elitéltnek vállára tette. Hátul pedig az ajtóban szerzetes látszik. Balról a fekete lobogót földre meghajtó zászlótartón túl, a kiről fején tollas kucsmát van s a ki piros mentét s ugyanilyen köntöst öltött magára, V. László pánczélos katonái tünnek fel, hogy Hunyadit, kinek hosszú szőke haja vállaira omlik, bajusza kicsinyét oldalán imakönyv és rózsafüzér lóg a tollas kucsmája a földön fekszik, vesztőhelyre kisérjék. Öltözete: prémes mente, térden alól érő köntös gombokkal, sárga csizma. Derekát öv szoritja. A térdelőnek hasított újjú mentéje fehér brokát, köntöse piros és csizmája sarkantyus. Fegyverzete: görbe kard, puzdra nyilvesszőkkel és pajzs, a mely a derekát szoritó övön lóg. A mellette álló, bő újjú köntösös sallangós szijazatú szűrt hord. Jelzése alól jobbra: »*Benczúr Gyula 1866.*«

Vászon, méretei 147 : 121 cm.

1870: II. 49. — 1871: II. 49. — 1873: II. 43. — 1876: II. 3. — 1878: II. 3. — 1880: II. 3. — 1881: II. 3. — 1883: II. 59. — 1884: II. 57. — 1885: II. 57. — 1886: II. 57. —

1887: II. 13. — 1888: II. 13. — 1889: II. 29. — 1890: II. 29. — 1891: II. 127. — 1892: II. 127. — 1893: II. 129. — 1894: II. 16. — 1895: II. 16. — 1896: II. 17. — 1897: II. 17. — 1898: II. 17.

~~A képcsarnokegylet ajándéka 1869. — Magy. Képt. 200. — Ltsza 125.~~

— 1900: II. 17. — 1901: II. 17. — 1903: II. 17. — 1904: II. 17. — 1905: II. 17.

— Magy. Képtár 200. — Uj lelt. sz. 125. — 1905. átv. jegyz. 131. — Száma az Orsz. Képtárban a sz.nban 1781. és a leltárban 2773. — A képcsarnok-egylet ajándéka 1869 november 29-én. — Ára 600 frt. (1200 K).

Kitüggesztésére vonatkozó adatok a Nemz. Muzeumban.

Képcsarnokegylet ajánd 1869

2717

9. Benczúr Gyula.

(Sz. Nyiregyházán 1844. január 28-án. Jelenleg a festészeti mesteriskola igazgatója.)

Vajk megkereszteltetése.

Az esztergomi székesegyház főoltára előtt ~~[illegible]~~ arany-bojtos piros párnán térdel Vajk. Összekulcsolt kezeivel a medenczére támaszkodik s fejét ájtatosan lehajtja. Öltözete fehér palást, mely vállairól lecsúszott. ~~A túlsó részén~~ egyházi ornátusban áll szt. Adalbert, jobb kezében nyitott könyv van s balját a megkeresztelendőnek feje felett tartja. ~~A püspök jobbján a ministráns gyereket látjuk, a tálczán arany serleggel és kendővel s azon túl egy szerzetes áll pásztorbottal.~~ Az innenső ~~oldalon~~ pedig három barát térdel, kiknek egyike a caputiumot fejére huzta. A háttérben, szemközt, a halvány piros szőnyeggel bevont mennyezetes trónuson, István király szülei: Géza s neje, Sarolta foglaltak helyet. A trón mellett imádkozó szerzetesek és jobbról a többi jelenlevők helyezkedtek el, kik a keresztes piros-fehér, a fekete sassal ékesített sárga és a sötétkék lobogó alatt gyülekeztek. Elől a szűrkés köntösbe öltözött pogány főpap siet el s bal kezével az ősi vallás egyik hivének, ki mérgesen nézi a jelenetet, jobbját ragadja meg. A piros terítővel letakart főoltáron a feszületnél gyertya ég s a falon pálma mögszent kép látszik. Jelzése alól jobbra: »*Benczur Gyula. München, 1870.*«

Vászon, méretei 89 : 114 cm.

1878: II. 52. — 1880: II. 52. — 1881: II. 52. — 1883: II. 16. — 1884: II. 16. — 1885: II. 16. — 1886: II. 16. — 1887: II. 31. — 1888: II. 31. — 1889: II. 47. — 1890: II. 47. — 1891: I. 48. — 1892: I. 48. — 1893: I. 53. — 1894: I. 9. — 1895: I. 9. — 1896: I. 9. — 1897: I. 9. — 1898: I. 9.

~~Vétetett 1877-ben. — Magy. Képt. 496. — Ltsza 348.~~

— 1900: I. 9. — 1901: I. 9. — 1903: I. 9. — 1904: I. 9. — 1905: I. 9.

— Magy. Képtár 496. — Uj lelt. sz. 348. — 1905. átv. jegyz. 53. — Száma az Orsz. Képtárban a sz. nban 1705 és a leltárban 2717. — Pályanyertes vázlat. Vétetett ~~[illegible]~~ 1877-ben.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok a Nemz. Muzeumban.

Vét 1876

Mk 496
Ugl. 348

42. Benczúr Gyula.

(Sz. Nyiregyházán 1844. január 28-án. Jelenleg a festészeti mesteriskola igazgatója.)

Vajk megkereszteltetése.

Az esztergomi templom szentelt-viz tartójánál, kissé hátra fordulva összetett kézzel térdel Vajk. Fejére az egyházi díszbe öltözött Adalbert prágai püspök az aranyserlegből a keresztvizet önti. Szent Istvánnak hosszú haja sötétbarna, vállai meztelenek, a testét takaró palást piros és szegélye paszománt. Az ősz Adalbert püspök süvegje fehér és palástja aranybrokát. Az előtérben középütt szőke hajú apród térdel hátra fordulva, jobb kezében szt. István kardját tartja és balját annak aranyos pajzsán nyugtatja. A püspök mögött az ünnepélyen jelenlevők között elől III. Otto császár áll fején koronával, kék palástban és sötétpiros ruhában, melynek alján sas van kihimezve. Szőke haja vállaira omlik, bajusza s szakálla leborotvált. Jobb kezét a hosszú egyenes kardon nyugtatja, melynek keresztvasán, a sasos pajzs felett, ezt olvassuk: »† CHRISTVS« s a melynek körülcsavart kötője ékköves. Hátul Henrik bajor herczeg koronás feje látszik. A keresztelő egyháznagy jobbján a néki segédkezők egyike a keresztet s másika a pásztorbotot fogja. A háttérben a rózsakoszorúval feldiszített medenczén túl, melynél szőke hajú gyermek a füstölővel áll, Géza vezér ősz alakja tünik föl, ki jobb kezével állát támasztotta meg s gondolatokba merülve nézi a keresztelést; az oszlopoknál pedig több vitézt veszünk észre piros, piros-fehér és kék lobogóval. Ez utóbbira kiterjesztett szárnyú madárt himeztek.

A földön négy s a lépcsőn három fehér rózsa hever. Jelzése alól jobbra: »*Benczur Gyula. München 1875.*«

Vászon, méretei 360 : 245 cm.

1876: II. 46. — 1878: II. 46. — 1880: II. 46. — 1881: II. 46. — 1883: II. 22. — 1884: II. 22. — 1885: II. 22. — 1886: II. 22. — 1887: II. 50. — 1888: II. 50. — 1889: II. 66. — 1890: II. 66. — 1891: II. 105. — 1892: II. 105. — 1893: II. 153. — 1894: II. 40. — 1895: II. 40. — 1896: II. 42. — 1897: II. 42. — 1898: II. 42.

Vétetett 1876-ban. — Magy. Képt. 846. — Ltsza 241.

1900: II. 42. — 1901: II. 42. — 1903: II. 42. — 1904: II. 42. — 1905: II. 42.

— Magy. Képtár 346. — Uj lelt. sz. 241. — 1905. átv. jegyz. 156. -- Száma az Orsz. Képtárban a sz. nban 1806. és a leltárban 2798. — Vétetett 1876 márczius havában 3400 frton (6800 K).

Kifüggesztésére vonatkozo adatok a Nemz. Muzeumban.

2784

28. Benczúr Gyula.

(Sz. Nyiregyházán 1844 január 28-án. A budapesti festészeti mesteriskola igazgatója.)

Bacchansnő.

A hegyes előtérben, jobbjával egy szőlővesszőtől körülfutott nagy kőedényre támaszkodva, ~~áll~~ mosolygó és kissé ittas Bacchansnő. Fejét szőlőlevelek ékesítik, vállaira omló rőt haját kék szalaggal kötötte le, szemeit félig behunyta és ajkait kissé nyitva tartja. Jobbjában kagylóalakú aranyserleg ~~van fülekkel~~ és balját a kősziklán nyugtatja, hol sárgadinnye, egy egész és egy felbontott narancs, alma, kék és fehér szőlőfürt ~~köti le figyelmünket~~. Jobb vállára fehér lepelt vetett, ~~és ennek~~ végét bal kezével szorítja a sziklához, a mely mögött két nevető Satyr látszik. Az egyik piros köpenyt hord s a másik a boroskorsóból önteni akar. Körülöttük szőlőtőkék ~~vannak~~ fürtökkel gazdagon megrakva. Az ittas nő lábainál balról tigris hever s szoptatja kölykeit; jobbról pedig thyrsos-bot ~~van a sziklához támasztva, melynek~~ végén csokorra kötött sárga szalag ~~képez díszt~~. Az égbolt felhős. Jelzése alól jobbra: »*Benczúr Gyula. München 1881.*«

Vászon, méretei 212 : 128 cm.

1884: II. 40. — 1885: II. 40. — 1886: II. 40. — 1887: II. 30. — 1888: II. 30. — 1889: II. 46. — 1890: II. 46. — 1891: II. 118. — 1892: II. 118. — 1893: II. 140. — 1894: II. 27. — 1895: II. 27. — 1896: II. 28. — 1897: II 28. — 1898: II. 28.

~~Vétetett 1882-ben. Magy. Képt. 415. Ltsza 285.~~

— 1900: II. 28. — 1901: II. 28. — 1903: II. 28. — 1904: II. 28. — 1905: II. 28.

— Magy. Képtár 415. — Uj lelt. sz. 285. — 1905. átv. jegyz. 142. — Száma az Orsz. Képtárban a sz.nban 1792 és a leltárban 2784. — Vétetett 1882 november havában 5000 frton (10000 K).

Kifüggesztésére vonatkozó adatok a Nemz. Muzeumban.

226

Vét 1882

Mk 415
Ujl 285

142.

3841. Benczur Gyula.

Sz. Nyiregyházán 1844 január 28-án.

Az ezredéves hódoló országgyűlés.

A budai várlak dísztermében látható, a hol a balról felállított trónuson, a mely körül az ország zászlait vivők, a főherczegek, a zászlós urak és a magyar kormány tagjai helyezkedtek el, jobbrafordultan áll a lovassági tábornoki egyenruhát viselő király, a kihez Szilágyi Dezső, a képviselőház elnöke, mint a küldöttség vezetője, intézi beszédét. Az uralkodó balján a gyászba öltözött királyné ül udvarhölgyével gróf Andrássy Aladárnéval. Mögöttük: gróf Andrássy Aladár főkamarásmester, gróf Széchenyi Gyula főlovászmester és gróf Szapáry Géza helyezkedett el. A jelenlévők közűl a trónus jobb oldalán Frigyes és Rainer főherczegek, Ferdinand nagyherczeg, Lipót Salvator, József és Károly István főherczegek, Keglevich István, Széchenyi Imre, Andrássy Géza és Nádasdy Ferencz grófok, mint zászlóvivők; baloldalán: gróf Paar Ede; ezektől kissé jobbra: báró Bánffy Dezső ministerelnök, báró Fejérváry Géza, Perczel Dezső, Erdélyi Sándor, báró Jósika Samu, Lukács László, Josipovich Imre, Darányi Ignácz, Wlassics Gyula, báró Dániel Ernő és ezek mögött gróf Hadik Barkóczy Endre; a szónok közelében: Vaszary Kolos herczegprímás, Schlauch Lőrincz bíbornok és Császka György érsek, gróf Károlyi Tibor főrendiházi alelnök, Tisza Kálmán, gróf Csáky Albin, Széll Kálmán, Miklós Ödön, gróf Batthyány Lajos fiumei kormányzó, gróf Festetich Tasziló főpohárnokmester, Esterházy Pál herczeg, gróf Zichy Jenő, gróf Khuen-Héderváry Károly horvát bán, gróf Tisza István, gróf Dessewffy Aurél, Berzeviczy Albert, gróf Teleki Sándor, Falk Miksa, gróf Apponyi Albert, Zelenka Pál és Szász Károly püspökök, gróf Andrássy Gyula és Tivadar, Wekerle Sándor, gróf Apponyi Lajos udvarnagy, Ribáry József, báró Podmaniczky Frigyes, Fenyvessy Ferencz és Rohonczy Gida; a háttérben gróf Csekonics Endre és gróf Karátsonyi Jenő; a páholyban Izabella főherczegnő, Stefánia trónörökösné és Auguszta főherczegnő; a diplomácziai páholyban pedig Liechtenstein Rudolf herczeg, Badeni, Krieghammer, Goluchovszky közös ministerek, Nigra olasz követ és gróf Széchenyi Béla ismerhető fel. A trónterem nyitott ajtaján a szomszéd helyiségbe tekinthetünk. Jelzése alól jobbra: »*Benczur Gyula Budapest 190 . .*«

Vászon, méretei 347 : 660 cm. — Lelt. sz. 3841. — Értéke 64000 K. — Néhai dr. Szentiványi Mészáros Károly ajándéka a magyar nemzetnek. — Átvétetett 1908 deczember 10-iki 129737 sz. leirat alapján 1908 deczember 23-án (7–909) — Bejelentetett 1909 február 14-én (2142–908).

Kifüggesztésére vonatkozó adatok a Szépművészeti Múzeumban. 1910: VIII. 23. *Benczur Gyula:* A ezredéves hódoló országgyűlés.

Aj. 1908

Dr. Szentiványi Mészáros Károly

M 530 (3841) 600 (41)

M : 530

1203. Benczur Gyula.

Sz. Nyiregyházán 1844 január 28-án.

Komócsy József.

Mellig, balraíordult, de szembe néz. Bal kezével vállravetett sötétbarna köpenyét fogja. Rövid haja, bajusza és hegyes szakálla őszbevegyült, szemöldöke barna, szeme kékesszürke. Öltözete: félrecsapott puha nemezkalap, álló gallérú ing, csokorra kötött nyakkendő és fekete kabát nagy gombokkal. Jelzése alól jobbra: »*Benczur Gyula 1889*«.

Vászon, méretei 66·3 : 53 cm. — Lelt. sz. 1203. — Vétetett 1907-ben Komócsyné Rössner Adéltól 2000 K-án (1585–907). — Kifizettetett 1907 október 14-én. — A vételt jóváhagyta az 1907 október 19-iki 114794 sz. leirat (1676–907). — Elszámoltatott 1907 november 8-án (1898–907). — Az elszámolást jóváhagyta az 1910 május 11-iki 9458–909 szvsz. határozat (942–910).

Lázár B:

B. Biró Henrik

vetiszemége.

MM. 1931. 522,

532-534. l.

miniszteri s.hiv.igazgató.

VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜ

iszternek jelen kelet és ügyszám alatt
osztályhoz intézett rendeletének máso-

ltségvetési cim: "Müvészeti célok tá-
ottsága. Rovat: .6. Kiküldetési és át-
illeték: nincsen.

S c h u l e k J á n o s müépitésznek
86./ a péteri-i evangelikus templom
évi szeptember hó 27-én Budapestről

Lesskó János: Művészeink műtermükben. Benczúr Gyula. *Vas. Ujs.* 1912. 82. l. (Képekkel és arcképpel). —

Udvary Pál
Varga Nándor Lajos

Vitéz Szabados Béla
Szomor László

NEMZETI SZALON MŰVÉSZETI EGYESÜLET

1944. JANUÁR 9. — JANUÁR 23.

2 pld az anyagból

Benczúr Gyula

Írod

prédikál, mintha szószéken állana. Nincs egy szerepő, a melyikkel ne erősítgetné az ő tételét.

A darab meséje könnyen elmondható. Laurence reájott férje kis félrelépésére és elválva tőle, Girieu úrhoz ment férjhez, a ki még leánykorában is imádta. Az első házasságból azonban egy gyermek maradt az ifjú fondozása alatt és a ki most beteg. Súlyosan beteg. Az első férj is idesiet és a második férj határozott akarata ellenére is gyermeke bölcsőjénél marad volt felesegével együtt. A gyermek a két szülő gyöngéd ápolásával jobban lesz és e felett érzett örömmámorában egymás szemébe borul Laurence és felhatnak, az első férj.

Lippich la forme

57. l.
53.
55. l.
57. l.
59. l.
60. l.

Lippich, A.: La formation de l'esprit artistique en Hongrie. Bp. 1901.

És itt kipattan, hogy szeretik egymást, a kötéjök állott a második férj, bár ők nem lehettek egymásra közönyének, mert hiszen szerelmök gyümölcse volt-ott bizonyságnak a gyermek. A mi összekött ezt: az a bölcsőjé.

És a mikor ezt Girieu úrnak felfedik, ő féltékenységében azzal alatt követelni azzal a nővel szemben, a ki érdékből ment hozzá, hogy gyermekének új apát adjon. A ki még ennyi is, az az elválva, túrtvalás alatt is csak az első férjét szerette, a kitől mégis elvétetett mert szülői első férje iránt érzett ellenszenve még nagyobb szinben mutatta annak ballépését. Girieu úr azonban művelt franczia és nem brutális ember és kitér az útból, hogy Laurence visszamehessen Chantrelhez, mert hiszen ők a gyermeknek a szülői.

Sok, igen sok kifogásolni valónk volna a darab ellen, hogy tétele ideális volta mellett is immorális, azzal a dönté-

Soma: *Zách Feliczián*, Móra Alajos: *Lendvay Márton*, Brocky Károly: *Psyche és Ámor* című alkotásait, melyek e könyvet sok mással díszitik. 235 szövegkép van benne és 30 önálló melléklet. Mindenik reprodukczió gyönyörű és hű.

E díszes vaskos könyvet, melynek kötése is könyvkötészeti remeklés az egyszerűségben s ára 40 korona, úgy a művészeknek, valamint a művészet iránt érdeklődőknek a legmelegebben ajánljuk. Ki ezt alapos tanulmány tárgyává teszi, az egész művészeti fejlődésünket fogja ismerni.

Levélszerinti oktatás a német nyelv magánúton való tanulására. Irta *Róder Adolf*. Harmadik javitott és tökéletesen átdolgozott kiadás. Lampel Róbert (Wodianer F. és fiai) cs. és kir. udvari könyvkereskedés kiadása. 1901. Ára a 40 levélnek díszes vászontokban 16 korona. Ez a mű az első nyelvtanunk, a mely alkalmas arra, hogy a német nyelvre bárkit, a ki irni, olvasni tud, tanitó nélkül tökéletesen megtanitson. Ennél nagyobb dicséret hasonló fajta munkát nem érhet. A Róder-féle német levelek körülbelül 20 év előtt jelentek meg először. Már akkori formájukban is nagy szolgálatára voltak azoknak, a kik németül akartak tanulni magánúton.

Losonczi Lipót dr.:
Művészeink. *Magyar Szalon.* 1892—3. XVIII. 34—43. l. —

99. CSOPORT-KIÁLLITÁS

BECK ANDRÁS
BECK JUDIT
DELINÉ, B. RÓZSI
KÓSA MÁRIA
LŐRINCZ GYULA

Liptay Pál: Külföldi magyar festőink. *Fővárosi Lapok.* 1873. 11. l. —

Benczúr Gyula

BENCZUR GYULA-ALBUM. A Benczur emlékbizottság az elhunyt mester javaalkotásainak 25 réznyomású (heliogravure) reprodukcióit magábanfoglaló díszes, nagyméretű (50×65 cm.) albumra hirdet előfizetést. A képeken kívül az album tartalmazni fogja Riedl Frigyesnek Benczur művészetéről írt esztétikai tanulmányát. A díszmű kétféle kiadásban kerül forgalomba és pedig az 1—65. számozású példányok (merített holland papíron) ára 8250·—, a 66—300. számozású (chinai papíron nyomott) példányok ára 6600·— korona. Ezek az előfizetési árak csak június hó 30-ig érvényesek, e napon túl a jóval drágább bolti árak irányadók. Melegen ajánljuk műbarátainknak ennek a nagyon értékes díszműnek megszerzését. A kiadvány jövedelmét Benczur kívánságának megfelelően a Magyar Képzőművészek Nyugdíjalapja javára fordítják.

Magyar Iparművészet

1921. 23. l.

és ajándéktárgyak kiállítása 74
ziai Magyar Ház 74

OKTATÁS:

folyamok 74
iparművészeti oktatóműhelyek 75
nkatanításunk fejlesztése 75
az iparművészeti iskolák sorsa . . . 75

ÁZATOK:

és gyermekképeskönyv-illusztrációk . . 76
rművészeti pályázat 76
abású pályázat 76
edrek 76

MŰVÉSZETI TÁRSULAT KÖRÉBŐL:

vészetünk az integritás szolgálatában . 23
M. Iparművészeti Társulat érmének sza-
ata 24
M. Iparművészeti Társulat közgyűlése 60
mányi jelentés 60
mányi ülések 64

Benczúr Gyula

5. Mikszáth-szoba, egyben a III. osztály titkárának szobája.

Özv. Mikszáth Kálmánné és fiai 1913 május havában ajánlották föl az Akadémiának Mikszáth Kálmán ereklyéit. Az Akadémia ezeket elfogadta, méltó elhelyezésükre és megőrzésükre vállalkozott s a Mikszáth-szobát 1914 január 16-ikán nyitotta meg. (L. Ak. Ért. 24. k. 456. és 682. l.) A Mikszáth-ereklyéket elrendezték: özv. Mikszáth Kálmánné és fiai. A Mikszáth-szoba festményei és szobrai:

12. **Mikszáth Kálmán arczképe.** Olajfestmény. Térdkép, vörös karosszékben ülő alak, kezében szivarral. Benczúr Gyula festménye és ajándéka, a melylyel mint t. tag, székfoglaló helyett tisztelte meg az Akadémiát. Jelzése: Benczur Gyula, Dolány. (L. Akad. Ért. 24. k. 361. l.)

Divald Akad. palotája

73. l.

Mezőgazdasági osztály.

Benczúr Gyula

75. **Rudolf trónörökös** cs. és kir. főherceg, t. tag, természettudományi és földrajzi író (* 1858 † 1889.). Festette: Benczúr Gyula (1844—). Egész alak, huszár-altábornagyi díszruhában; jobbfelől karosszék, oszlopos háttér vörös kárpittal. Jelzése: Benczúr Gyula 1892. Ferencz József király ő felségének ajándéka 1892-ből. Kifüggesztését elrendelte az 1889. évi nagygyűlés. (L. Ak. Ért. 23. k. 131. és 133. l., 1. k. 708. l. és 3. k. 161. l.)

Rudolf Akad palotája

69. l.

Második rész.

Az 1940/41. tanévben tartandó előadások és gyakorlatok.

Benczúr Gyula

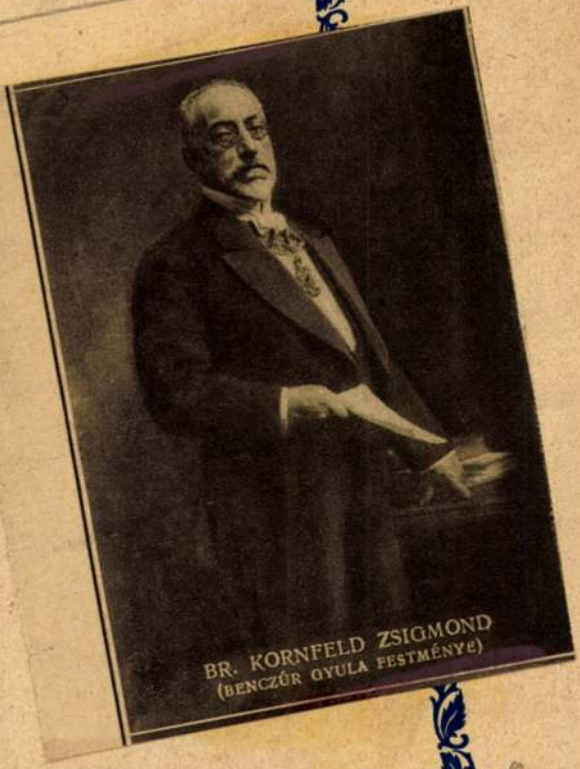

BR. KORNFELD ZSIGMOND
(BENCZÚR GYULA FESTMÉNYE)

Pesti Napló, A 80-ev
— ajandék-albuma
1850—1930

Az a munkásság, melyet e rövid beszámolóban ismertettünk, sokak s éppen a legkiválóbbak együttműködésének eredménye. A szellemi erőfeszítések mellett nem csekélyek az anyagiak is. Az a művelt társadalmi kör, melyhez a Magyar Szemle folyóirat- és könyvkiadványai szólnak, nehéz anyagi gondokkal küzd, folyóiratunkat csak olcsóságával tudjuk meggyökerezteni. A Magyar Szemle terjedelemben, tartalmilag és külső megjelenésében azt nyujtja, amit a legjobb angol havi szemlék, de ára amazoknak egynegyedét sem éri el! Könyveink a megszükült mai magyar világban is elterjedésre számíthatnak s az alacsony példány-

Benczúr Gyula

LCVANÉVES PESTI NAPLÓ

BENCZÚR GYULA (1845—1920):
XV. LAJOS ÉS MME DUBARRY

Pesti Napló, A 80-éves —
ajándék-alluma
1850-1930

Benczúr Gyula

Vas. Ujs 1880. 276. l.

Müvészeti hirek. A képzőművészeti társulat művészeti és műbiráló bizottsága elhatározta, hogy tagjai számára jövő évi *műlapnak* Benczur Gyulak muzeumi festményét «Szent István megkereszteltetését» készitteti el szép metszvényben és nagy alakban. *Ipolyi* Arnold püspök *ötszáz forintot ajánlott fel pályázati dijul* a legjobb történelmí vázlatra, egy nemzeti történeti tárgyu kép számára, mely a nyertes vázlat alapján a társulat által a nemzeti muzeum részére fog a müvésznél megrendeltetni; a kész képnek árára külön alku utján történik megállapodás s jövőre e kép mása fog a műlapnak tárgyul szolgálni. A vázlatokra a pályázat legközelebb ki fog iratni s a dij deczember hóban kiadatni. A gyülés nagy köszönettel fogadta a nagylelkü püspök ajánlatát. —

bene dantesco: una stravolta faccia di dannato potrà essere dal Barta analizzata con una precisione che vorremmo dire clinica e che, una volta capitataci sotto gli occhi, si stampa nel nostro cervolle, indelebile. Però l'analisi non sarà mai per lui fine a sè stessa, e, quando occorra, egli vi spiccerà una fosca scena in pochi segni schematici ma potentemente evocatori, lasciando sottinteso tutto il resto, tutto il superfluo».

«Un modo d'interpretare Dante, tutto personale, quindi nuovo, quindi

Benczur Gyula

Benczur «Vajk keresztelése» című muzeumi festményét a képzőművészeti társulat műlap gyanánt fogja kiadni, s a Bécsben lakó *Mihalek* nevű magyar metsző vési rézbe.

Vas. Lyc. 1880. 440 l.

gruppi etnici che compongono lo stato jugoslavo. Nelle città con popolazione in maggioranza ungherese, pochissimi sono i consiglieri municipali di nazionalità ungherese ; cosicché negli stessi centri urbani ungheresi, gli interessi ed i diritti del gruppo etnico magiaro sono trascurati e misconosciuti.

Alcuni esempi : Nel consiglio municipale di Nagybecskerek (Petrovgrad), riconfermato il 10 febbraio scorso, siedono 3 consiglieri ungheresi, 7 tedeschi e 34 serbi, nonostante che i serbi costituiscano una minoranza nella città. La stessa proporzione, cioè sproporzione, si verifica nei consigli

Benczúr Gyula

Vas. Ujs. 1883. 12. l.

A festészeti mester-műterem épitését a sugárut mellett az epreskert-utczában a tavaszszal kezdik meg a szükséges terület fáinak eltávolitásával. A tervezet kiterjed ugyan az egész festőakadémia 5 pavillonjára és nemcsak egy mesterműteremre, de egyelőre csak az egy pavillonhoz szükséges térség fog körülkerittetni. A terv kivitelénél az épitész tekintettel lesz a *Benczur* Gyula által annak idején a tervezeten tett szakszerü módositásokra.

gondolat jellel
önzetlenül

BUDAPEST

Benczur Gyula

Vas. Ujs. 1880. 600 l.

A képzőművészeti társulat műlapja. *Benczur* Gyula Münchenből hazaküldte «Szent István keresztelését» ábrázoló nagy képének egy tollrajzát. A kép Bécsen át került le hozzánk, a hol művészi körökben nagy feltünést keltett. A karton a képzőművészeti társulat gyüléstermében van, s eltér a muzeumi ismert képtől abban, hogy a kép felső részén angyalok csoportozata van a koronával. A műlap eredeti rajzának magassága 70, szélessége pedig 40 centiméter, s a társulat művészeti bizottsága elhatározta, hogy ép ily nagy alakban másoltatja; egyszersmind azt is elhatározta, hogy Benczur Gyulához jeles műveért köszönő és elismerő levelet intéz.

Budapest székesfő

704 szám

1938

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

Műemlékek

R Ajánlott
Budapest 4
Bp. 4
3006/d

Hivatalból
Közszolgálati ügyben

DÍJ ÁTALÁNYOZVA

Központi boriték

Benczúr Gyula

Magyar képzőművészeti akadémia. Trefort közoktatásügyi miniszter nagyfontosságu levelet intézett a főváros hatóságahoz. Tudatja ebben, hogy ő felsége szept. 22-én kelt elhatározásával jóvá hagyta egy magyar képzőművészeti akadémia alapitását Budapesten, s megengedte, hogy a főváros által fölajánlott telken festészeti műterem és a szükséges tantermeket magában foglaló mester-iskola emeltessék. A miniszter továbbá előadja, hogy önálló, a nemzet szelleméből eredő s azt alkotásaiban kifejező nemzeti festészeti iskola csak magában az országban, annak talajából teremhet. E végre szükséges, hogy a művész-növendék jeles magyar müvészek vezetése alatt mindaddig Magyarországon, a hazai természet és társadalom érintkezése mellett képezze magát, mig müvészeti egyénisége annyira megszilárdult, hogy külföldön teendő tanulmányi utja közben a külföldi müvészet szépségeit felismerni, sőt elsajátitani birja a nélkül, hogy a külföld hatása alatt müvészi egyéniségének eredetiségéből, jelleméből kivetkőztessék. A miniszter végül kijelenti, hogy a főváros által a Bajza és Szondi-utczák sarkán felajánlot 4100 négyszög ölnyi telket elfogadja, s ezért köszönetét nyilványitott. A kormány az 1883-iki országos költségvetésbe már az akadémia kiadásait is fölvette; egy rendes tanárnak (Benczur Gyula) 7000 frt, összesen 10,000 frt, melyben a 36,000 frtba kerülő előleges épitkezések kamatja is föl van számitva.

Vas. Ujs. 1882. 672. l.

R. EÖTVÖS KÁROLY

ÜGYVÉDI IRODÁJA:

BUDAPEST, VI., PRÓFÉTA-UTCZA 9. SZÁM.
(Terézvárosi templom mögött.)

TELEFON: 24—51.

Ügyszám. .....

Benczúr Gyula

Vas. Ujs. 1882. 220. l

Benczur Gyula jeles művészünk a mult héten Münchenből Budapestre érkezett, hogy a Trefort miniszter által a festészeti iskola vezetésére tett ajánlatról személyesen értekezzék. Több napot töltött itt, azután szülővárosába, Kassára utazott. Visszatértekor alkalmasint megtörténik a végleges megállapodás közte és a miniszter közt.

BUDAPEST

A TAPÉI PLÉBÁNIA HIVATAL
PECSÉTJE

Benczur Gyula

Vas. Ujs. 1882. 300. l.
(A. Bacchanő megvétele.)

A nemzeti muzeum képtára számára a közoktatásügyi miniszter megvásárolta Benczur Gyulának a bécsi nemzetközi kiállításon levő festményét, a «Bachans nőt».

UDAI GOR. KEL. SZERB [illegible]

СРП. ПРАВ. ЕПАРХ. УПРАВА БУДИМСКА.

324 j. ex 1939.

Nagytekintetű

Műemlékek Országos Bizottságán

Budapest

IX. Hőgyes Endre

atalból

házügyben

megye

Vas. Lgs.

1882. 678. l. (képpel)
799. l. (A festészeti díjak.) —

ni sziveskedjék.-

évi december hó 28-án.-

---

os Bizottságának

Benczur Gyula

Vas. Ujs. 1883. 44. l.

Benczur Gyula kinevezése. A hivatalos lap e hó 16-án közölte, hogy ő felsége Benczur Gyulát, a müncheni bajor képzőművészeti akadémia tanárát, a magyar képzőművészeti akadémia tanárává nevezte ki, és a festészeti első mesteriskola vezetésével megbizta.

Benczúr Gyula

Az akadémia nagytermének falfestményei. A tud. akadémia szép nagy termének művészi ékitésére Munkácsyt is fölkérték, hogy falfestményt készitsen, a mennyezetet pedig *Benczur* festi s ehhez már elkészitette az előleges vázlatokat. Középen lesz «Prométheüsz», a mint az égből lehozza az isteni szikrát; a mellett az egyik oldalon a «Költészet», a másik oldalon a «Tudomány» allegóriái. Körüskörül a mennyezet szegélyein a lelánczolt természeti nyers erő különféle allegóriái.

Vas. Ujs. 1883. 813. l.

Kaesz Gyula (1923)

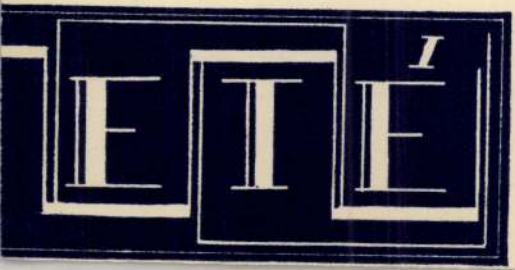

Benczúr Gyula

Vas. Lyc.: 1883.591

A képzőművészeti akadémia ügyében Trefort miniszter fölkérte a tud. akadémia elnökségét, hogy addig, mig a város által az epreskertben felajánlott telken a szükséges épület elkészül, a képzőművészeti akadémia alapját képező s *Benczur* Gyula vezetése alatt nemsokára megnyitandó festészeti mesteriskola czéljaira az akadémia egyik megfelelő termét engedje át. Valószinü, hogy az első emeleti diszterem mellett a Dunára néző kisebb termet engedi át az akadémia. Ugyanitt fogja Benczur a mesteriskola megnyitása után azonnal megkezdeni a magyar tudományos akadémia diszterme számára megrendelt nagy történelmi festmény elkészitését.

SÁG

POSTAFIÓK 282

T ELŐFIZETŐNK!

azt a szeretetet és ragaszkodást,
usit. Közös ideálnak szolgálunk,
ben törhetetlen erővel folytatjuk a
tlen sajtóorgánum, amely senkitől
közeit kizárólag olvasótáborából

Benczúr Gyula

204. l.

Vas. Ujs. 1883. 194. l.

(Rajzol.)

A képzőművészeti társulat legutóbbi választmányi ülésén elhatározta, hogy fölkéri *Lévay* Henriket, engedné át kiállitásra *Benczur* Gyulának ama nagy festményét, mely az első magyar átalános biztositó társulat jubileumára készült. E festményt a jövő hó közepén megnyilandó kiállitáson mutatnák be, mikor a müncheni nemzetközi kiállitásra küldendő magyar festményeket is bemutatják. *Henszlmann* inditványára azt is elhatározták, hogy fölkérik a közoktatási minisztert, állitana tanszéket a mintarajztanodában a rézmetszésnek. Wahrmann Mór ezer frttal a társulat alapitó tagjai közé lépett. A folyó évi költségvetést is megállapitották: 73,568 forint a bevétel, 65,818 frt a kiadás.

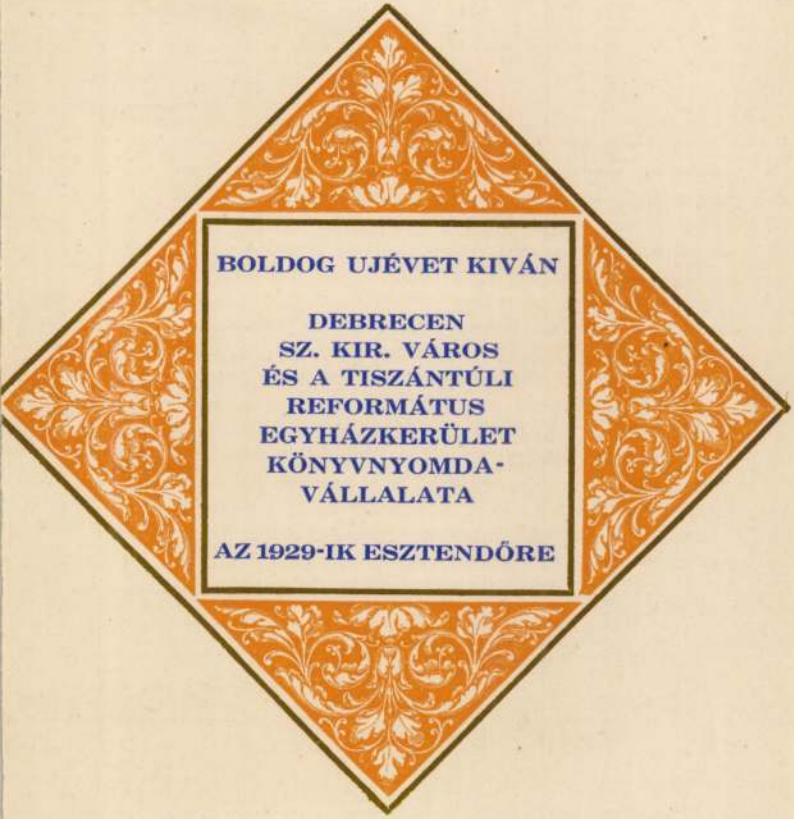
BOLDOG UJÉVET KIVÁN
DEBRECEN
SZ. KIR. VÁROS
ÉS A TISZÁNTÚLI
REFORMÁTUS
EGYHÁZKERÜLET
KÖNYVNYOMDA-
VÁLLALATA
AZ 1929-IK ESZTENDŐRE

Benczúr Gyula

Vas. Lap. 1883. 212 l.

A mücsarnokból. A müncheni nemzetközi műkiállításra a bejelentések a magyar művészek részéről oly szép számban érkeztek, hogy a képzőművészeti társulat biztositva látván e nagy jelentőségü nemzetközi versenyen, a magyar művészetnek méltó képviseltetését, magára vállalta egy külön magyar osztály rendezését, daczára az ezzel járó tetemes költségeknek. A Münchenbe szánt művek nagy része, *Benczur* Gyula nagy festményével (mely az első hazai biztositó intézet jubileumára készült) egy idejüleg a műcsarnokban április hó 20-tól május hó 20-ig ki lesz állitva. A társulat lépéseket fog tenni az iránt, hogy az ő felségeik által a mult évi őszi tárlaton, s ugyanakkor a kormány által a muzeum részére megvásárolt festmények szintén elküldessenek a müncheni kiállitásra.

KONVALINK

KÁRPITOS É

BUDAPEST IX, FER

MŰVÉ
LAKBEREN
VÁLLA

Tervezte és az ólommetszeteke

ORSZÁGOS KÖZPONTI TELE

Vas. lys.

1883. 209. l. (Az Első M. Pält. Bizt. Társ. megalakulása. B. festmenye.) —

Ad 12 szám.

1929

Nagyságos

Dr Szőnyi (

előadó Úr

Hálás köszönettel vettem

csak a templomot használhatóm, mert n

trencséni sirenlikét szerettem volna (1649

visszaszállítóm.

Fogadja Nagyságod ujólag

Szeged 1929 jan 8

Csatolva: 1 térítő, 1 kép

Benczúr Gyula

Vas. Ujs. 1883.

243, 244 l.

Az országos képzőművészeti társulat e hó 8-án tartotta évi közgyülését *Ipolyi* Arnold püspök elnöklete alatt. Rövid közgyülés volt, melynek főtárgyát az elnök terjedelmes és szép megnyitó beszéde képezte, s abban annyi sok jó mag, mely a jövő gyümölcsözéséről biztosit. Felszólalás semmi más nem volt, mint *Szlávy* Józsefé, a közgyülés köszönetét fejezvén ki Ipolyinak, ki három év óta nagy eredménynyel vezette a társulat ügyeit.

Ipolyi elnöki megnyitó beszéde feltünteti a mult év művészi mozgalmait és a társulat egy évi történetét. Két korszakias eseményt emel ki: egyik az őszi kiállitás, melyen a magyar festészeti műiskola először lépett föl tömegesen; a másik pedig a festészeti akadémia fölállitására megtett első nagy lépés, a mesteriskola szervezése Benczúr Gyula vezetése alatt. A magyar nemzeti művészet már nem puszta remény, hanem tény, de épen ezért élénken rámutatott Ipolyi arra a hibára is, melybe művészeink egy nagy része esik, mikor a nemzeti életből csak a betyáréletet, részegeskedést, czigánytörténeteket s más efféle kinövéseket vázolja s nem a magyar népélet nemesebb és szebb alakjaira forditja figyelmét. Ezután lelkesen emlékezett meg az elnök Munkácsy látogatásáról és kiállitott festményéről, majd a társulatra vonatkozó főbb eseményeket sorolta föl. A tavalyi bevétel az előirányzott 79,491 frt helyett 120,213 frt volt, a kiadás 98,605 frt, a vagyonszaporulat mintegy 14 ezer frt. Mig Ipolyi elnökségének kezdetén a társulatnak 30,000 frtnyi függő adóssága volt, most az adósság törlesztésével a bevétel százezer forint körül jár; megjegyzendő azonban, hogy ebben a fejedelmi rendkivüli segély, a Munkácsy-kiállitás, stb. nagy összegekkel szerepeltek. A társulati tagok száma 1800-ra szaporodott s igy három év óta megkétszereződött. Ez lehetővé teszi a sikeresebb működést, de még mindig nem áll arányban a magyar közönség nagyságával; három ezer tagnak kellene lenni, hogy a társulat igazán fölvirágozzék. Jutalmazásra, kisorsolandó képek vásárlására, műlapok kiadására, stb. a társulat 26,272 frtot adott ki. A képvásárlási viszonyok is javultak s mig a megelőző évben 18,172 frt áru kép adatott el, tavaly a társulat kiállitásain volt magyar művekből 42,000 frt áru kép talált vevőre. Külföldi képek is vétettek 53,224 frtért. Meleg köszönettel szólt az elnök Trefort miniszternek a képzőművészetek előmozditása érdekében tett intézkedéseiről s a főváros képzőművészeti bizottságának sikeres működéséről. Végül megemlékezett az elhunyt Mailáthnak a társulat körül szerzett érdemeiről, s aztán az alapszabályok értelmében saját és elnöktársai nevében bejelentette a lemondást.

Szmrecsányi titkár az évi számadásokat terjesztette elő. Az idei bevétel 73,568 frtra, a kiadás 65,816 frtra van téve.

Legutoljára az elnökre, két alelnökre és 15 választmányi tagra adták be a szavazatokat. *Ipolyit* az összes beadott szavazatokkal ismét elnöknek választották, s nagy szavazattöbbséggel ujra megválasztották alelnöknek Zichy Antalt és Barabás Miklóst is.

244

— Az uj választmány e hó 12-én tartotta alakuló ülését Zichy Antal elnöklete alatt, ki bemutatta Ipolyi levelét, melyben megköszöni a megválasztást, de kijelenti, hogy ragaszkodik végleges lemondásához, melyet már előbb is közölt a társulat több vezérférfiával. Meggyőződése, hogy ujabb és képesebb erő megnyerése a társulatnak nagyobb előmenetelére szolgálhat. A választmány azonban nem osztozik e véleményben, s elhatározta, hogy nagy érdemü elnökét küldöttségileg kéri föl lemondása visszavonására.

SZÉP OTTHON!
BOLDOG ÉLET!
UTALVÁNY
melynek beadása ellenében 30 filléres kedvezmény
tekinthető meg az Országos Iparművészeti Társula
(Lakás- és iparművészet) — az Iparművészeti Múze
úi 33—37 alatt.
A kiállítás naponta (vasár- és ünnepnapon is
meg 1933 december 6-áig.
Ezen utalvány alapján
a katalógus ára 20 fillér.
AZ OI
IPARMŰ
ATHENAEUM

a Dame Blanche megmászásáról. Mult évi augusztus 7-én mászta meg a hegycsucsot férje társaságában, két svájczi vezetővel. A megmászás sok fáradsággal és veszélylyel járt, de a touristákat gazdagon kárpótolták a hegyvilág változatos tüneményei, melyeket vonzóan adott elő a felolvasónő. *Hunfalvy* Pále lnök köszönetet mondott a felolvasásért.

A természettudományi társulat e hó 11-iki ülésén *Bartoniek* Géza a villamos halló és beszélő készülékekről tartott előadást, ismertetve mindazon készülékeket, a telefont, mikrofont, condensatorokat, melyek a hang továbbadására és fölfogására alkalmasak. Szólt a fény és hallás sajátságairól, megjegyezve, hogy érzékenység dolgában a fül versenyez a szemmel. Az előadáshoz a Calderoni-czég nagyszámu telefonikus eszközt engedett át.

A Petőfi-társaság e hó 8-iki ülésén *Abafi* Lajos olvasta föl *Rényi* Rezsőnek «A vallás befolyása Shakespearera» czimü szépen irt értekezését, mely végigmegy Shakespeare minden szinmüvén s kimutatja a helyeket, a hol a brit költő a biblia egyes helyeivel teljesen egyező értelmü mondatokat, monologokat ád alakjai szájába, *Komócsy* József *Tóth* Endre «Világ asszonya» czimü hosszabb elbeszélő költeményét adta elő; végül pedig P. *Szathmáry* Károly egy falusi rajzot («Sugár Laczi nótája») olvasott föl derült hangulat közt. A felolvasásokat zárt ülés követte, melyen *Frankenburg* Adolf veterán irónkat egyhangulag tiszteleti tagul választották, s a kecskeméti Katona-ünnepélyen a társulat képviselésével Szathmáry Károlyt, Abafi-Aigner Lajost és Neugebauer Lászlót bizták meg.

Wesselényi-egylet alakul Szilágymegyében, melynek czélja «a magyar nemzetiségnek a megyében megvédése, a népnevelés emelése, a hazafias szellem gyarapitása és a magyar államnyelv terjesztése». Az aláirási ivek május 1-ig a végrehajtó bizottsághoz Zilahra küldendők; a bizottság Szikszay Lajos elnöklete alatt Kerekes József, Dénes Lajos és Faluvégi Albert tagokból áll.

MI UJSÁG?

Ünnepélyek Alcsuthon. József főherczeg családi körében e hó 10-én fényes ünnepélyek folytak le: Mariska főherczegnő bérmálása és az ujszülött főherczegnő keresztelése. A szertartást a bibornok-primás végezte, s jelen voltak: Pauer János székesfehérvári, Zalka győri püspökök, Kruesz Krizosztom pannonhalmi főapát, Rómer Flóris apátkanonok Nagy-Váradról; továbbá Koburg Ferdinánd herczeg, a főherczegi család közel rokona. Az egyházi szer-

e tudományos pernek tulajdonitani nem szabad. *Hunfalvy* Pál e felszólalásra azt válaszolta: nagy szükség van arra, hogy ily tudományos probléma megoldassék. Érzelmi dolgokat nem szabad tudományos kérdésekkel összezavarni.

Gyulai Pál osztálytitkár bemutatta a kecskeméti *Katona-ünnepély* bizottságának meghivóját. Az akadémiát az ünnepélyen az osztályelnök (*Szász* Károly) vezetése alatt *Vadnai* Károly, *Szarvas* Gábor, *Deák* Farkas és *Győry* Vilmos képviselik. Még két érdekes

Benczur Gyula

Benczur Gyula kitünő művészünk már letelepedett itthon, s e napokban tette le a hivatalos esküt, mint a festészeti mesteriskolák igazgatója. Mig a mesteriskolák épületei elkészülnek, addig az akadémia palotájában, az országos képtár mellett lesz a műterem.

Vas. Ujs. 1883. 685. l.

Benczur Gyula

Vas. Ujs. 1883. 259. l.

A műcsarnokban e hó 20-án kisebb kiállitás nyilt meg, egytől egyig magyar festők műveiből, és pedig azokból, melyeket a müncheni nemzetközi képkiállitásra fognak elküldeni. A kiállitás fővonzerejét s legbecsesebb darabját Benczur Gyula nagy festménye alkotja: az első magyar általános biztositó társulat alakuló gyülése. A pompás képet, életteljes alakjaival nagy érdeklődéssel nézi mindenki. A tárlaton huszonöt magyar művész negyvenhat képet állitott ki; van egy pár tollrajz, aquarell és Doby Jenőtől finom rézmetszetek. Régibb festőink közül csak kevesen jelentek meg, ezek: Than Mór («IV. Béla futása»), a két Markó, Telepy Károly, Molnár József tájképekkel. Az ifjabb és legifjabb nemzedék érdekes csoportot alkot: Spányi, Somogyi Dániel, Rózsay Emil tájképpel, Peske Géza, Szinnyei Merse Pál, Valentiny János, Mesterházy Kálmán, Nemes Eliza grófnő, Szirmay Antal, Aby Andor

Benczúr Gyula

Vas. Ujs. 1884. 593. l.

A festészeti mesteriskola munkálatai gyorsan közelednek a befejezéshez, úgy hogy a megnyitás október elején minden akadály nélkül megtörténhetik. A napokban az összes termekben befejezték a festést, most pedig a nagy műtermekben az asztalosok dolgoznak a válaszfalak elkészitésén. Ugyanis a nagy műtermek kisebb szakaszokra lesznek felosztva, melyek mindegyikében egy-egy tanitvány fog — mint egy külön műteremben — dolgozni. A földszinti nagy terem modellek számára lesz berendezve s már épitik is a magasabban fekvő állványt, melyen azokat elhelyezik. A lépcsőcsarnokok, irodaszobák teljesen készek s legközelebb hozzá kezdenek ez utóbbiak bebutorozásához.

A gyöngyöspatai róm. kat. plébániai hivataltól.

259. szám.

1939.

Nagytekintetü

Müemlékek Országos Bizottsága

Ybl Miklós utca,

Hivatalból

Budapest

U. p. Vallás és Közoktatásügyi Minisztérium megye.

Benczúr Gyula

A bécsi műkiállításon, mely a mult héten nyilt meg, *Benczur* Gyulától több arczkép van kiállítva, melyekről föltétlen dicsérettel emlékeznek meg a bécsi lapok, s a kiállítás legbecsesebb műveinek mondják. Ezek gr. Szapáry Géza, gr. Károlyi Gyula és gr. Andrássy Gyula arczképei. A festményekről, melyek a budapesti műcsarnokban is annyira tetszettek, a király szintén hizelgőleg nyilatkozott.

Vas. Ujs. 1886. 175. l.

— *Reményi Ede*: Budavár megvétele. Benczúr Gyula festménye. *Pesti Napló*. 1895. 105. sz. —

3/1914

BETHLEN-FŐISKOLA
könyvtára

A Műemlékek Országos Bizottságának

Budapest

Hálás Köszönettel vettük a III-ik kötetet is egyben elküldtük a 3 kor. t a bekötési táblákért.

Rendkívüli tisztelettel

Rédey T.:

a N. Muz. ~~[illegible]~~ [illegible] Szerzeme/ ~~[illegible]~~ Kiállítása.

MM. 1928. 416-17. l.

miniszternek jelen kelet és ügyszám
sztályhoz intézett rendeletének másolata

a Müemlékek Orsz.Bizottságának a m.kir.
etett 16136 számu csekkszámlája javára
ber havi javadalma fejében a következő
molás kötelezettsége mellett.
mu csekkszámla terhére: tiszteletdijak-

mu csekkszámla terhére:
öltségekre . . . . 40 P
" . . . . 83 "
Összesen: 123 P azaz Egyszáz-

csekkszámla terhére: kiküldetési költ-
gőt. Budapest, 1934. november 3. A
ó Wlassics Gyula sk. h.államtitkár.

A hivatalos másolat hiteléül:

Zakolcihál

min.iroda s.tiszt

Benczúr Gyula

l.

Rexa Dezső:

Pest - Pilis. - Solt -
Kiskun vármegye
emlékei - Bp 1931

17. l.

lyet egy másik világhírű tudós: Stein Aurél küldött a Himalájából Lóczy sírjára.

Arácson lenni és a Koloska-völgy sziklakatlanát meg nem tekinteni, nagy hiba volna. A Péter és Tamás-hegyek közé ékelt fantasztikus alakú dolomitsziklákban, aláeső falakban, szűk szurdokokban, a rohanó patak vizétől vájt döbörökben, mélyen alányúló szakadékokban gazdag völgy, semmivel sem marad az előbbi völgyek szépsége, érdekessége mögött, sőt talán még vonzóbb azoknál is.

A völgy végén a Káptalan-erdő egy nyiladékát találjuk, melyen rövid ideig tartó kapaszkodás után feljutunk a környék legmagasabb hegyére, a 430 méter magas Recsekre, melynek kilátójáról a legvonzóbb balatonmenti körképek egyikében merülhetünk el.

Mintha a felsorakozó különféle jellegű tájak kéken ragyogó átlátszó búrával volnának letakarva. Van köztük karsztos dolomit, bizarrságban egymással vetekedő sziklavilág, sivatagszerű fenyérség, tengődő növényzettel takart kúpos hátak, smaragdban ragyogó rétfoltok, öreg bükkösök, keresztül-kasul szakgatott platók, mély ékvölgyek, a környezetből magasan kiütköző, csaknem kőrkörösen elhelyezkedő csúcsok, mint a Kálvária-, Som-, Csatár-, Nagy Gella-, Vasas-, Péter-, Tamás-csúcsok, melyek mindegyike megközelíti, vagy valamivel meghaladja a 400 métert. Dél felé teljes szépségében csillan föl a Balaton tükre, melybe mélyen nyomul a nyelvalakú, erdős-bérces Tihanyi félsziget, mintha át akarná hidalni, két részre akarná választani a tó medencéjét.

Betelve a tájék szépségeivel, a Tormás-hegy alatt, a Felső-erdő

Benczúr Gula

wód

Kőszegi László:

Revízió a mű-
vészet körül.

Bpest, 1934.

Rhé (Rhhéd[illegible]) Rezső tehát részletesen leírja a Laszlovszky-féle kősajtót, de a kéziratban — sajnos — nem találtunk jegyzeteket, a forrásösszeállítás pedig, ami saját állítása szerint volt, úgy látszik, időközben elkallódott. A nyomda felállításával kapcsolatosan a budai városi tanács hozzájárulásáról [illegible] de ennek, valamint a fe[illegible] idézett „fennmaradt adatok"-nak nem sikerült a tanácsi jegyzőkönyvekben nyomára akadni.

[illegible] s külföldön sokszorosították a pesti Műegylet s a későbbi Képzőművészeti Társulat művészeinek nagy részét.

Benczur, Julius, hervorragendster Historien- und Portraitmaler des modernen Ungarn, geb. am 28. Juni 1844 in Nyiregyháza, kam nach Zurücklegung der Realschule 1861 nach München, wo sich Anschütz und Piloty des vielversprechenden jungen, ungarischen Malers annahmen und wo seine ersten grösseren Kompositionen: *Abschied Ladislaus Hunyadis* (1866) und *Gefangennahme Franz Rákóczis* (1869) auch die Aufmerksamkeit der ferner stehenden Kunstkreise auf den genialen Jünger lenkten. Die *Taufe Vajks* (1869) erhob B. mit einem Schlage in die Reihe der anerkanntesten Historienmaler der

◇

Hütteningenieur der südungarischen Bergwerke der oesterr.-ungar. Staatsbahngesellschaft und ist derzeit, als Oberberginspektor, der Chef des Aninaer Zentral-Ingenieuramtes dieser Gesellschaft. Auf wissenschaftlichem Gebiete machte sich B. durch zahlreiche geologische Essays in der in- und ausländischen Fachpresse bekannt.

Benedek, Aladár, (eigentlich Ivan Náray) Dichter, geb. am 20. Sep. 1843, hat innerhalb acht Jahren sieben Bände Gedichte veröffentlicht, die sich durch reiche Phantasie und Stimmung auszeichnen. B. publizierte auch mehrere philosophische Tendenzwerke, ein Lustspiel *A szerelemféltő* (Der Eifersüchtige, 1873) und den Roman: *A Romlaky kastély* (Das Schloss von Romlaky, 1886). Bekanntere poetische Sammlungen: *Költemények* (Gedichte, 1866), *Ujabb költemények* (Neuere Gedichte, 1867), *Mécs-*

B. als Richter an den Verwaltungsgerichtshof berufen, an welchem er sechzehn Jahre wirkte. Im Frühjahre 1913 wurde der gediegene und verdienstvolle Nationalökonom, der auch als Politiker ein grosses Ansehen geniesst, zum Staatssekretär im Kultus- und Unterrichtsministerium ernannt und einhellig auch zum Abgeordneten des Jólsvaer Wahlbezirkes gewählt. B. war zwölf Jahre hindurch Präsident des Landesvereines der Staatsbeamten und ist seit zwanzig Jahren Mitglied der hauptstädtischen Repräsentanz und Präsident ihres Schulstuhles. Selbständige Werke: *Bélyegilleték a peres eljárásban* (Stempelgebühren im Prozessualverfahren, 1886), *Az italfogyasztási és italmérési adók és az állami italmérési jövedék jogtana* (Rechtslehre der Getränke-Konsum- und Schanksteuern und der staatlichen Schankgefälle, 1896), *A magyar állami tisztvise-*

Münchener Schule. In den folgenden Gemälden: *Louis XVI. und seine Familie in Versailles* (1871), *Du Barry* (1874) machte sich neben seinem Meister Piloty auch schon der Einfluss Tiepolos und Rubens bemerkbar. Im Jahre 1876 wurde B. zum Professor an der Münchener Kunstakademie ernannt, welche Stellung er bis 1883 als Günstling des prachtliebenden Bayernkönigs Ludwig bekleidete. Aus dieser Epoche stammt B.'s farbensattes, prächtiges Gemälde: *Die Bacchantin* (1882), dem er die Berufung an die Budapester Maler-Meisterschule verdankte, deren Direktor er seit 1901 ist. In Budapest überhäuften der Staat und der ungarische Hochadel den genialen Meister mit Bestellungen. Hier entstehen die Portraits: des *Grafen Julius Károlyi*, *Julius Andrássy*, *Géza Szapáry*, *Ludwig Tisza*, *Baron Josef Eötvös*, des Politikers *Koloman Tisza*, des *Kronprinzen Rudolf*, des Königs *Ferdinand von Bulgarien*, mehrere Portraits des Königs u. m. a. fast durchwegs Perlen der Portraitmalerei Ungarns. Hier entstehen auch die Gemälde: *Unter Malven* (1890), *Die Revindikation Ofens* (1896), *Huldigung der Nation vor dem Könige anlässlich des Millenniums*, die B. als den unbestrittenen Meister der Palette, der Beherrschung der Farbenpracht und der historischen Treue erscheinen lassen. Der grosse Meister wurde vom König durch seine Ernennung zum Mitgliede des Magnatenhauses und von der Universität durch seine Ernennung zum Ehrendoctor ausgezeichnet.

Bende, Emerich, kath. Kirchenschriftsteller, Bischof, geb. am 28. Aug. 1824, gest. 27. März 1911, wurde 1847 zum Priester geweiht und 1886 zum Bischof ernannt. B. erwies sich als äusserst freigebiger Förderer des Kirchenlebens, des kath. Schulunterrichtes und der Literatur. Im Jahre 1910 trat er mit Rücksicht auf sein hohes Alter von der Leitung der Nyitraer Diözese zurück. In jüngeren Jahren war B. ein fleissiger Mitarbeiter der kath. Fachpresse.

Bende, Johann, Schriftsteller, geb. am 20. Jun. 1882 in Irsa, absolvierte seine Studien in Budapest und trat dann in den Staatsdienst. Von 1906 bis 1908 lebte er im Auslande, grösstenteils in Frankreich und England, wo er sich mit ästhetischen und literarischen Studien beschäftigte. Er ist Mitarbeiter der hauptstädtischen Tages- und periodischen Presse, Kunstreferent der ill. Wochenschrift *Ország-Világ*, Hilfs-Redakteur der Kunstzeitschrift *Lakás* und beschäftigt sich hauptsächlich mit Kunststudien, Kritiken und mit Poesie. Gegenwärtig ist er Sekretär des Kunstsalons „Nemzeti Szalon".

Bende, Josef, kath. Kirchenschriftsteller, geb. am 30. Jän. 1823 in Martonos, gest. 1894 als Domherr in Kalocsa. Er publizierte zahlreiche Abhandlungen in der katholischen Fachpresse und gediegene Kanzelreden.

Béndek, Zoltan, Journalist, geb. am 21. März 1877 in Zsombolya, absolvierte die Kadettenschule, wandte sich aber später, nach siebenjähriger, aktiver Dienstzeit, als Oberleutnant, der Journalistik zu. B. verweilte längere Zeit als Mitarbeiter der Tageblätter *Die Zeit* und *Deutsche Zeitung*, als Redakteur der *Militärzeitung* und als militärischer Fachschriftsteller in Wien, war dann einige Zeit Mitarbeiter des *Neues Pester Journal* und schliesslich des *Budapester Tagblatt*, dessen verantwortlicher Redakteur

Haladás-e a modern művészet? — Lakos Alfréd: *Budapesti Napló.* 1909. 303. sz.

ÖRÖKBECSŰ

Felelős kiadó: Kanizsai Nagy Antal.

özv Ábrahám Józsefné nyomda, Budapest, II., Fő-u. 42. Felelős vezető: Schlier József

Benczúr Gyula

Tisza tagos arcképe
Szeged részére (a
közgyűlési teremben)
repr.

Kul Szeged
198. l. 212. l.

1885-ben szerezte a vá-
ros Tisza Kálmán arc-
képét festitől, mely a párisi
kiállitáson nagy dijat
nyert. A közgyűlési te-
remben van.
M. o. 486 l.

Kulinyi Zs.: Szeged uj
kora. Szeged. 1901. 198, 212. l.

dr. Deák Imre tanfelügyelő (levéltári kutatások), dr. Fél Edith

tója (színpadtechnikai tanulmányok), *dr. Németh Gyula* egyetemi ny. r. tanar (turkológiai tanulmanyok), *dr. Nyireő István* egyetemi könyvtári igazgató (könyvtártechnikai tanulmányok), *dr. Oroszlán Zoltán* múzeumi őr (classica-archaeológiai tanulmányok), *dr. Pataky Mária* középiskolai tanár (társadalomtörténeti kutatások), *dr. Pigler Andor* múzeumi őr (kiegészítő kutatások a Szépművészeti Múzeum új katalógusához), *dr. Réthly Antal* egyetemi magántanár (kiküldetés), *Romhányi Gyula* múzeumi gyakornok (iparművészeti tanulmányok), *dr. Rüblein Richárd* ny. miniszteri tanácsos (Budapest-várostörténeti kutatások), *dr. Staud Géza* középiskolai tanár (dramaturgiai tanulmányok), *dr. Scherf Emil* geológus (kiküldetés), *dr. Schmidt Antal* múzeumi igazgató (kiküldetés), *dr. Schiller Pál* egyetemi magántanár (kiküldetés), *Spányik Kornél* festőművész (múzeumi tanulmányok), *dr. Szőke Sándor* fővárosi könyvtártiszt (bibliografiai tanulmányok), *dr. Szukováthy Imre* testnevelési főiskolai igazgató (kiküldetés), *dr. Támedly Mihály* tankerületi főigazgató (kiküldetés), *dr. Tompa Ferenc* múzeumi igazgató (régészeti tanulmányok), *dr. felvinci Takács Zoltán* múzeumi igazgató (több bécsi intézetben ázsiai tanulmányútjának eredményeiről tartott előadást), *dr. Thewrewk-Pallaghy Attila* egyetemi magántanár (Ausztria jelenkori politikai története), *dr. Veress Endre* ny. miniszteri osztálytanácsos (Gyula várának visszafoglalása 1695-ben).

Külföldi vendégtagok a tanév folyamán [illegible]

Benczúr Gyula

Benczur: Madame Dubarry (báró Hellenbach Gottfriedné, báró Bornemissza Gyula).

— *Ortvay Tivadar:* Egy készülő oltárkép. Lágotatás Benczúr Gyulánál. *Alkotmány.* 1902 augusztus 3.

a világhiru herendi díszkészletek,
jutányos kézifestésü asztali készletek.

21 világkiállításon nagydij.

Központi iroda:

BUDAPEST IV, VÁCI UCCA 20.

Telefon: 827-55.

1935. V. 1-től IV, VÁCI UCCA 37.

Gyártelep:

HEREND

(Veszprém megye.)

1. — 46. szám *Ország-Világ*. 1884. 763, 859. (Arczképpel). — 1892. 16. szám.

miniszteri s.hiv.igazgató.

Benczúr Gyula

junius 16-án kezdődik és teljes két hónapig tart.

Siemiradzki Budapesten. *Siemiradzki* Henrik, a világhírű lengyel festő, átutazóban Varsó felé, egy napot Budapesten töltött s annyira el volt ragadtatva fővárosunk szépségétől, hogy ősz felé hosszabb időre visszajön. Siemiradzki meglátogatta a tavaszi kiállítást, azután *Benczurt* látogatta meg műtermében s a két mester sokáig elbeszélgetett a Budavár visszavételét ábrázoló nagy festmény előtt, melyről Siemiradzki a legmelegebb elismeréssel nyilatkozott. Később hosszan időzött *Feszty* honfoglalási körképe előtt s nagy dicsérettel nyilatkozott róla.

Ország-Világ
1894. 41 l.

Benczúr Gyula

— **Festménypályázat Benczur Gyula emlékére.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter Benczur Gyula születésének századik évfordulója alkalmából pályázatot hirdet történelmi festményre, mely tárgyát a dicső magyar multból meríti. A pályázat összege 5000 pengő, amelyet a legkiválóbb festmény alkotójának az Országos Irodalmi és Művészeti Tanács javaslata alapján a vallás- és közoktatásügyi miniszter ad ki. A pályamunkák május 15-től 17-ig az Országos Magyar Szépművészeti Muzeumban nyujthatók be.

Pesti Hírlap

1944. jan. 28.

Benczur Gyula

l.

Kerý Petőfi-ház

53. l.
61. l.
79. l.
100. l.

Kéry Gy.: A Petőfi-ház
képes katalogusa. Bp. 1909.
42, 53, 61, 79, 100. l. (képpel)

Az erdélyi református egyház

1090-1915

..... szám.

NAGYMÉLTÓSÁ

Hivatkozással a m
helyreállitása ügyében 19
alatt hozzánk intézett na
T. Bizottság többször t
ten is kényszerülünk kérő
munk megmentése érdekében

Mert sajnos, az edd
nem képesek e templomunk
Ugyanis ugyá templomnak,

— — — *Képzőművészeti Szemle.* 1879. 79, 102. l. — 1880. 31. l. — 1881. 45, 62, 126. l. —

A KIÁLLITOTT MŰTÁRGYAK JEGYZÉKE

Könyves Kálmán Magyar Műkiadó R.-T. műlapkiadványainak jegyzéke. Budapest, é. n. (1912). —

Bp.

(Számos képpel)

Képzőművészeink nehéz, küzdelmes életharcaiban a magyar kulturáért a MUNKÁCSY CÉH nem lankadó energiával küzd a művészeti értékek szolgálatában, küzd a művészek gazdasági érdekeiért, s büszkén szögezhetjük le, hogy az elmult hét esztendő munkássága gazdasági eredményeiben is fölötte figyelemre méltó.

Közel 85 ezer pengőt juttatott eddig a MUNKÁCSY CÉH a magyar képzőművészeknek, mely összeg nagysága a mai körülmények között számottevő segitséget jelent s ezen összeget jóformán adminisztrációs kiadások nélkül teremtette elő a MUNKÁCSY CÉH vezetősége.

Ezen anyagi és művészi sikerek a Munkácsy Céh életrevalóságának a dokumentumai, melyek büszke önérzettel töltenek el bennünket s mutatják nekünk az utat, melyen haladni kell a MUNKÁCSY CÉHnek a jövőben is.

Budapest, 1935. március hó.

szentgyörgyvári **Gyenes Lajos**
a Munkácsy Céh főtitkára.

— *Szegedi Híradó.* 1914 jan. 28. (Benczúr Gyula jubilál.) —

talos utazásával kapcsolatb
fejében összesen 33 P 80 fi
lért a 127.689. számu kiadás
dapest, 1928.évi november hó
mér Lajos miniszteri osztál

A hiva

minisz

Benczúr Gyula

1930-ban B. halálának 10 ik évfordulója (és mauzoleumának felavatása) alkalmából a Szépm. Múzeum az utóbbi években vásárlás, ajándékozás és örökség utján a múzeum tulajdonába jutott műveiből, köztük ~~[illegible]~~ örv. Benczúr Gyulának hagyományaiból a modern képtár egyik termében alkalmi kiállítást rendezett.

Évkszépmmúz VI. k. 252.)

VISEGRÁDI
M. KIR. ERDŐGONDNOKSÁG

269 szám.
1922

A műemlékek tekintetes orszá

A visegrádi m. kir. erdőgondnoksághoz
állásban változás fog beállani, t
által a múltban átadott leltár

Benczúr Gyula

— **Magyar művészek festményei.** A bécsi tárlaton nagy figyelemben s dicséretben részesül *Mészöly* két tájképe s egy nagy kitünő, mű mely *Benczur* Gyulától való és Vajk (Szent István) keresztelését ábrázolja. A „K. Népé"-ben gr. W. J. (gr. Waldstein János) meleg elismeréssel ir a fiatal művész festményéről, mely nem soká Budapesten is látható lesz.

Vas. Ujs. 1876. 139. l.

José Licinio Rendeiro: *A irresponsabilidade da Hungria no conflito.* Luanda, 1938, p. 20.

Un valoroso pubblicista portoghese, abitante nell'Angola, ha iniziato una serie di studi per illuminare il suo Paese sulle cause della guerra, e sugli errori commessi al suo termine, che spiegano le vicende dell'Europa nel periodo post-bellico, i suoi mali e i rimedi che le occorrono, per trovare finalmente «la pace con giustizia».

José Licino Rendeiro, autore di altre pregevoli pubblicazioni a carattere politico e letterario, mostra in queste pagine un'esatta conoscenza della questione ungherese. Egli nuove dalla constatazione, ormai irrefutabilmente documentata, che l'Ungheria non volle la guerra dell'Impero austro-ungarico contro la Serbia e che il presidente del Consiglio ungherese d'allora, conte Stefano Tisza si battò invano per impedire quella fatale decisione. Cade dunque, con ciò, ogni fondamento alle pretese delle nazionalità avverse all'Ungheria, nel 1919—20, che, per giustificare i loro appetiti territoriali, asserivano che

Benczúr Gyula

Petrovics M. M.

107. l.

(Könyves Kálmán jogosításával)

BENCZÚR GYULA: IDŐSEBB GRÓF KÁROLYI GYULA KÉPMÁSA. *Özv. gróf Károlyi Józsefné tulajdona.* A mesternek ez a képe a legelőkelőbb és legdiszkrétebb képmásai közül való. Nemcsak az a természetes előkelőség magyarázza ezt a hatást, amely az ábrázolt főúri vadász lényéből árad, hanem a festői kezelés is nagyban hozzájárul ahhoz. Nem igen van képmása Benczúrnak, amely az alak beállításában, a háttér megoldásában és az előadás eleganciájában annyi rokonságot mutatna Van Dyck modorával, mint ez. 33

Benczur Gyula

Petrovics II. 107. l

32

(Könyves Kálmán jogosításával)

BENCZÚR GYULA: VAJK MEGKERESZTELÉSE. (1875.) *Szépművészeti Múzeum.* Benczúr ennek a képnek vázlatával 1869-ben nyertes lett azon a pályázaton, amelyet Eötvös József báró magyar történeti képekre hirdetett. Olyan versenytársak felett győzött, mint Lotz Madarász és Székely. Képe mindvégig legsikerültebb történelmi festménye maradt és egész művészetének mintegy sűrített kivonata. A Tiepolóra emlékeztető kompozíció mozgalmassága, a szemfényvesztő módon ábrázolt drága anyagok sokasága, a kép minden zúgát elárasztó barokk pompa olyan gazdag és káprázatos együttest adnak, amelyben a szemnek hálás és bőséges alkalma van az izgalomra és csodálkozásra.

Benczúr Gyula

l.

Offiz. München 1905

32. l.

Offizieller Katalog

der IV. Int. Kunst-
ausstellung im kgl. Glas-
palast zu München,
München, 1905. 7, 32. l.

Az intézet fenntartója:

Budapest szék

Felügyeleti hatósága:

Budapest székes

aki e jogát a

polgármesteri XIV.

útján gyakorolja.

Tanulmányi szempontból az *Ip*
folyamaik, valamint az *Építőipari Te*

m. kir. keresk

felügyelete alatt állanak, aki ezen jo
szakosztálya (ipari és kereskedelmi

m. kir. Iparo

útján gyakorolja.

Benczúr Gyula

70. *Erzsébet királyné. Fénykép.* Benczúr Gyula festménye után. Térdkép, magas, fekete csipke ruhában. Eredetije Ferenczy Ida asszony tulajdona.

53

71. *Erzsébet királyné. Fénykép.* Benczúr Gyula festménye után, a királyné fekete magyar ruhában, bal vállára vetve fekete prémöltöny. Eredetije Sztáray Irma grófnő tulajdona.

Sza Erzs Museum

52, 53. l.

átírva

helyiségei V. ker., Klotild-utcza 22. sz., I. em.

2

Benczur Gyula

Vas. Ujs. 1874. 508 l

— **Történelmi festmény a muzeum számára.** A közoktatásügyi miniszter megrendelte Benczur Gyula Münchenben élő hazánkfiánál ama szép vázlat elkészitését, mely szent István király megkeresztelését ábrázolja, s melylyel Benczur négy év előtt a történelmi festmények pályázatán az első dijat nyerte meg. A művész már dolgozik a festményen, melyen az alakok életnagyságnál is nagyobbak.

MIHALIK
MUZEUMI ÉS KÖNYVTÁRI

38 szöveg közé n

BUDAP
STEPHANEUM NY
1911.

ELŐDÖK ÖRÖKE

JÓ VOLNA végre abbahagyni a holtak kisajátítását — fordul nyilván a szabadelvű tábor felé egyik délutáni laptársunk, amelynek nem tetszik a hivatkozás az előttünk járt két nemzedék nagy és világító szellemeire. Úgy véli, hogy akik Széchenyi, Kossuth vagy Deák szavait idézik „s önkényesen kiragadott mondatait hasznosítják", rendszerint meghamisítják örökségüket. Bizonyítani igyekszik, hogy Széchenyi egyáltalában nem volt szabadelvű a szónak mai értelmében, Kossuth nem akarta „a fejletlen magyar gazdasági életet a gazdasági liberalizmus jelszavának úgy kiszolgáltatni, amint a kiegyezés korszaka azután, sajnos, csakugyan kiszolgáltatta" — különben is: „nagyon szomorú világosságot vet egyes csoportokra, hogy a saját érveiket és eszményeiket maguk is reménytelenül gyatrának találják és nem átalják a tőlük teljesen idegen nagy halottak hagyatékát saját céljaik támogatására hasznosítani". Levonva a végső következtetést, azt a tételt állítja fel, hogy férfiakra van ma szükség, akik a maguk nevében tudnak beszélni és igazukért helytállani; az „idéznökök" — mint magát kiés befejezi — kora lejárt s jó lenne, ha pártok, érdekszövetségek és lapok ezt egyaránt tudomásul vennék. Minthogy a bölcs intés nem határozza meg szabatosan, kinek van címezve, de általánosságban pártokat és lapokat említ, legyen szabad mindjárt előljáróban a leghatározottabban visszautasítanunk azt a törekvést, amely magatartásunkat, a szükségesnek ítélt korlátozások között megmaradt véleménynyilvánítási szabadságunk felhasználásának módját bármilyen irányban meg akarja szabni. Mi eddig is magunk határoztuk meg, hogy miért és hogyan küzdünk, milyen elveket hirdetünk és milyen eszközökkel. Ezt fogjuk tenni a jövőben is, amíg erre lehetőségünk lesz. Legkevésbé sem fogadunk el kioktatást, különösen olyan lapok részéről nem, amelyek a közélet terén igen tekintélyes félkör-ívet futottak be s amelyek talán csak azért nem tartoznak az „idéznökök" közé, mert ha sorra veszik hajdani főszerkesztőiket, vagy sokra értékelt szellemi vezéreiket, ugyancsak nehezen tudnák eldönteni, melyiket is idézzék közülük.

GYERMEKES és alig elhitethető vád hogy valaki azért idézi a régi nagyságokat, mert saját érvei, eszményei reménytelenül gyatrák, silányak, s mert talán nem mer férfiasan síkraszállni a maga igazáért. Csak végig kell pillantani az elmult két és fél évtizeden, csak végig kell nézni azoknak során, akik ma is minden ködösítő mellékjelszó nélkül a szabadelvűség igéit hirdetik s a legelfogultabb elme számára is kézzelfoghatóan kristályosodik ki az igazság, hogy éppen ezek voltak, akik komor és vészes esztendőkben szembe mertek szállni a felszított indulattal és következetesn kitartani meggyőződésük mellett. Ők voltak, akik nem cseréltek felfogást a váltakozó időjárási jóslatok és várható eszmények szerint, nem igyekeztek sem hangulathoz igazodni, sem divatokat kiaknázni. S igenis: a maguk érveit használták fegyvernek a súlyos küzdelemben, amelyet nagyon jelentős túlerő ellen folytattak. Bármit hozzon is a jövő: róluk a pártatlan történelem ítélete ki fogja mondani, hogy személyes biztonságuk kockázatával nem törődve, népszerűséggel, vagy népszerűtlenséggel nem számolva, egyedül nemes eszményeik erkölcsi megdönthetetlenségére támaszkodva, példáját adták az elvhűségnek és magatartásukkal, ébren tartották a reményt és bizakodást abban a polgári társadalomban, mely kiábrándulva nézte a szélkifogó vitorlásverseny tülekedőinek kicsinyes kavargását és szeszélyes szökdécselését a hullámokon.

ÉS MIT FELELJÜNK arra, hogy Széchenyi így és Kossuth úgy nem volt szabadelvű a „szónak mai értelmében"? Talán még azt is felfedezik róluk, hogy az ő világnézeti előfutáraik voltak, hogy sohasem is követelték a jogegyenlőséget, a szabadságot, az emberi méltóság elismerését, mindenki számára egyformán. Ha már egyes, önkényesen kiragadott mondatokról esik szó, sokkal inkább megáll az igazság, hogy éppen Széchenyi, Kossuth és Deák hatalmas szellemi örökében kutatnak lázas igyekezettel a „szavak mai értelmének" buzgó formálói s nagyníha találnak egy-egy mondatot legfeljebb, amely szájuk ízének megfelel s aztán azt lobogtatják diadalmaskodva. De Széchenyi, Kossuth, Deák és a többiek: egész életükkel, egész működésükkel a szabadelvűségnek sem tegnapi, sem mai, hanem örök és megváltoztathatatlan értelmében úttörői, fáklyavivői voltak. Vallomásuk, mely meg nem hamisítható, s műveikből, beszédeikből, cselekedeteikből árad, kemény és elhomályosíthatatlan hittevés a szabadelvűség eszményei mellett. Kisajátítani senkinek sincs joga őket, mert emlékük és tevékenységük eredménye az egész nemzeté, az egész emberiségé. De éppen oly kevéssé lehet és szabad őket félremagyarázni vagy meghamisítani. Szavaikat, közéleti bölcseletüket, termékenyítő emléküket igenis: újból és újból oda kell tárni a közvélemény elé, hogy tanuljon belőlük. Aki ebből a forrásból merít, az ő eszményeiket vallja magáénak, az — lehet — valóban nem talált fel vadonat ujdonságot. De nem is süllyedhet le soha a gyatraságnak és silányságnak arra a szintjére, ahol a napi érdekek önző ügynökei nyüzsögnek. S amíg Széchenyiből, Kossuthból, Deákból lehet idézni, addig — bocsásson meg érte a szigorú feddés szerzője — nem fordulunk erkölcsi igazságért, útmutatásért, közéleti gondolatokért még a legsikeresebben helyzekedő közéleti bajnokokhoz sem.

MA SZÁZ ÉVE SZÜLETETT
Benczúr Gyula, királyok és fejedelmek festője

A magyar festészet csodagyermekének érdekes művészi karrierje

Ma van az évfordulója annak, hogy az egyik *legtüneményesebb magyar művészélet* elindult káprázatos ívelésű útjára. Kerek száz esztendővel ezelőtt, ezen a napon született *Benczúr* Gyula, a magyar festőművészet egyik legnagyobb alakja, akinek olyan elismerést juttatott osztályrészül a sors, aminőt a kiválasztottak közül is csak kevesen élveznek.

Benczúr Gyula a Nyirség «fővárosában», *Nyíregyházán* pillantotta meg a napvilágot. Vasárnap volt, s a város harangjai zúgtak, amikor a pufók kis gyermek először nyitotta ki csodálkozó szemeit a világra.

— Vasárnap, harangzúgás közben született: *szerencsés ember lesz!...* — mondották a rokonok, ismerősök a mosolygó, boldog anyának, aki évek multán, amikor fiát már szárnyára kapta a világhír, sokszor gondolt a valóravált jóslatra...

Innen, a nyiregyházi bölcsőtől indult el *Benczúr* Gyula tüneményes élete, mely kora fiatalságától kezdve *töretlenül ívelt a magasba.* Művészi hajlama már gyermekkorában megnyilvánult. *Csodagyermek volt, a kevesek közül való, akik be is váltották a hozzáfűzött reményeket.* Alig mult ötéves 1849-ben, amikor tarka változatosságban vonultak el gyermeki szemei előtt a háború képei: *honvédek, kozákok huszárok.* S ő ezeket a képeket lerajzolgatta egy kis füzetbe. Ügyes rajzaival így ejtette már akkor csodálatba hozzátartozóit, szüleinek ismerőseit a kis gyermek, akiből *később királyok festője lett.*

Az első szárnypróbálgatások

Benczúr gyermekkorának ezekről az emlékeiről, életének apró mozzanatairól, csodálatos egyéniségére oly jellemző történetekről emlékeznek most meg meghitt beszélgetés során a zseniális művész *gyermekei,* akikkel az emlékezés szálait szőve visszakalandozunk a régmúlt időkbe.

A festetternyős hangulatlámpa fényénél négyen ülünk az antik szalonasztal körül. *Dolányi-Benczúr* Ida festőművésznő és *Ürmössyné Benczúr* Elza iparművésznő, a mester leányai emlékeznek halk szóval édesapjukról, majd a beszélgetésbe fia, dr. *Benczúr* Gyula egyetemi rk. tanár is lassan belefonja szavait.

Csodálatos érzés lopódzik lelkünkbe, itt, ebben a választékos ízléssel berendezett úri otthonban, ahol a mester hagyatékából származó hatalmas, antik reneszánsz bútorok tekintenek ránk méltóságteljesen. A két ablak közt *Benczúr* Gyula mellszobra áll: *Zala* György mesteri munkája. A falakat képek borítják, köztük a mester két önarcképe, antik rámában. Mintha minden csak azért volna itt, hogy reá emlékeztesse azokat, akik itt laknak. *Benczúr* Gyula emlékét így őrzik gyermekei, akiknek szavából a rajongás csendül ki, amikor apjukról emlékeznek:

— Kicsi gyermek volt még, amikor megmutatkozott a tehetsége. Hároméves korában történt meg, hogy játék közben krétával a padlóra felrajzolta első «kompozicióját». Hármas kép volt ez s a csöppnyi gyermek az életet ábrázolta szimbolikusan, amikor megrajzolta a keresztelőt, a menyegzőt és a temetést. Szülei elcsodálkoztak a rajzon s bizony a képet talán ott is hagyták volna emlékül, ha nem kellett volna a padlót felsúrolni...

Így számol be Benczúr Gyula első «művészi szárnypróbálgatásáról» a mester leánya.

Arról életrajzírói is megemlékeznek, hogy alig hatesztendős korában már ügyesen festegetett. Hét testvére közül legszívesebben Géza öccsét rajzolta, mert az ült neki modellt legnyugodtabban és a legnagyobb élvezettel. Kassai diákévei alatt is gyakran vette kezébe a ceruzát és ebben az időben rajzain már érezni lehetett nem mindennapi tehetségét. Ebben az időben határozta el Benczúr Gyula, hogy festő lesz.

Piloty tanítványa

— Nagyapánk építésznek szánta s hallani sem akart róla, hogy festő legyen — fűzi tovább a szót dr. *Benczúr* Gyula tanár. — Megtörtént az is, hogy *diákkorában apja elvette ceruzáit, nehogy rajzolni tudjon,* de apánk ekkor virágszirmokból rakott ki képeket. Mikor később sem tágított, a szülők végül is engedtek kérésének s nagyapa beleegyezett, hogy *Münchenbe* utazzék.

— Itt aratta első sikereit, mint a híres *Piloty* tanítványa. Először *Salamon* Gézával és *Szinyey* Pállal együtt bérelt műtermet, ahol megfestette első nagy képét, a *„Vízbefúlt balatoni halász"* címűt. Ez a festmény annyira megtetszett *Pilotynak,* hogy kedvenc tanítványává fogadta, sőt a müncheni Maximilianeum freskóinak megfestésénél is maga mellé vette. Itt kapta őt meg a történeti festészet varázsa. *Egymásután festette meg hatalmas történelmi kompozicióit, „Hunyadi László búcsúját", „Rákóczi Ferenc elfogatását"* és több más híres festményét.

— Mint érdekességet említem meg, hogy a Rákóczi-képet az akkor éppen Münchenben tartózkodó *Carmen Sylva* írói néven ismert román királyné is megtekintette s a kép annyira megtetszett neki, hogy meg is vásárolta — folytatta érdekes visszaemlékezéseit *Benczúr* Gyula dr.

Benczúrnak ez a híres festménye egyébként annyira megtetszett egy amerikai dollármilliomosnak is, hogy szintén meg akarta vásárolni. Miután ez már lehetetlen volt, hosszas unszolásra *Benczúr* mégegyszer megfestette ezt a történeti jelenetet, hasonló beállításban ugyan, de mégis egészen más művészi megoldással. Az eredeti képet azonban *Carmen Sylva* küldte haza boldogan a bukaresti palotába.

„A magyar Rubens..."

— *Carmen Sylva* különben is nagyon szerette apámat, őszinte csodálója volt művészetének — fűzi tovább a szót *Ürmössyné Benczúr* Elza. — Egyik költeményét is neki dedikálta s gyakran kereste fel műtermében. Ha társaságban beszélt róla, a *«magyar Rubens»*-nek nevezte. Később, amikor édesapám véglegesen Budapestre költözött, itt is meglátogatta műtermében, valahányszor utazás közben a magyar fővárosba vetődött.

Benczúr Gyula hírneve mind külföldön, mind idehaza gyorsan emelkedett. Egymásután festette híres képeit, amelyekkel valósággal csodálatba ejtette az embereket.

Megszületett a *«Vajk megkeresztelése»*, *«XVI. Lajos és Mária Antoinette gyermekeikkel a versaillesi palota ostroma alatt»*, *«XV. Lajos Dubarry budoirjában»* című festmény, a *«Bach-„chánsnő"*, a *„Nádasban"*, *«Forrás tündére»* s annyi más sok csodás festménye, amelyekkel örökre beírta nevét a művészettörténetbe. 1896-ban fejezte be nagy történelmi képét, amelyre még öt évvel előbb kapott megbízást, *«Budavár visszafoglalását»*. A hatalmas kompozíciót nagy ünnepélyességgel lepleztek le és *Benczúr 24.000 forint honoráriumot kapott a festményért* az eredeti 12.000 forint helyett. Megszületett öregkorának legnagyobb műve is: a *«Milleniumi hódolat»*.

— Ezzel a két utóbbi képével aratta legnagyobb sikereit — mondja Benczúr Gyula dr. — Közben még a megelőző években *II. Lajos bajor király udvarában is járt, aki meghívta, hogy palotái részére fessen képeket.* De nem ő volt az egyetlen fejedelem, akinek festője lett. Többször festette le *Ferenc Józsefet,* aki nagyon szerette édesapámat s az epreskerti műtermében többízben is meglátogatta, ha Budapesten tartózkodott. *Erzsébet királynéról* három portrét festett s ugyancsak háromszor ült neki modellt *Rudolf trónörökös* is, *Ferdinánd* bolgár cárt szintén lefestette.

Szerénység, derű, jóság...

— Szerénység, derű és végtelen jóság jellemezték apámat. — folytatja dr. *Benczúr* Gyula tanár. — Sok jó barátja volt. Baráti szálak fűzték *Munkácsy* Mihályhoz, aki mindannyiszor meglátogatta, valahányszor Budapesten járt. Szerette *Szinyei Merse* Pált is, s több kiváló külföldi művésszel szoros baráti kapcsolatot tartott fenn. Így *Gabriel Max* müncheni festővel, aki később sógora is lett, *Lorenz Gedeon* szobrásszal, *Rudolf Zeit* festővel és különösen *Böcklinnel,* akivel egyidőben közös műterme is volt.

— Szerénységére jellemző, hogy amikor a millenáris képet a Műcsarnokban kiállították, *szerénységből otthon maradt,* nem akart elmenni az ünnepélyre. A király azonban odakérette, úgyhogy az utolsó percben, a legnagyobb sietség közepette érkezett csak meg a Műcsarnokba, de *ott is szerényen meghúzódott az egyik távoli sarokban.* Amikor a király megérkezett, végighaladt a kiállítási termen, majd egyenesen hozzálépett, vállára tette a kezét s megszólításával tüntette ki: *„Herr Professzor, ihr Bild ist wundervoll!..."* — mondotta. Csendesen, szerényen köszönte meg apám a kitüntetést.

— Haragudni sohasem haragudott senkire s kedélye olyan volt, hogy ha valamelyik barátja fel akart derülni, ellátogatott hozzá műtermébe. Sokat olvasott, nagy műveltsége volt és tudását a művészi studiumokon kívül főképp *a történelmi és filozófiai tanulmányokkal* gyarapította. Szerette a klasszikus zenét; fiatalabb korában maga is hegedült. Rajongott *Beethovenért.*

Öreg korára terelődik a szó:

— Élete alkonyán kedélye kissé megtört —, mondja dr. *Benczúr* Gyula tanár. — A kommunizmus kitörése volt rá különösen mély hatással. Megtörtént régebben, hogy az emberekről vitatkoztam vele s akkor azt mondotta nekem: *„Nincs igazad, sokkal több a jó ember a világon, mint a rossz."* Erre a vitánkra emlékeztetett vissza a kommün kitörése után, amikor egy este csendesen így szólt hozzám: *„Igazad lehet fiam, úgy látszik mégis több a rossz ember, mint a jó."*

Benczúr Gyula szeretett dolgozni, nem mult el nap anélkül, hogy ne vett volna ecsetet kezébe.

— Minden délelőtt vagy délután átment a műterembe, ahol naponta négy-öt órát dolgozott, — meséli beszélgetés közben lánya, Dolányi Benczúr Ida. — Hiányzott neki, ha egy nap nem tudott dolgozni. Utazni is azért nem szeretett, mert hiányzott neki a munka s alig töltött úton három-négy napot, már nyugtalan lett, hazakívánkozott. Még halála előtt öt nappal is műtermében dolgozott, míg csak ki nem esett az ecset a kezéből...

Elhallgat. Csend ül a szobán. Csak az antik óra ketyegése jelzi a múló időt...

Kováts Béla

Megrendülten és a fájdalomtól összetört szívvel tudatjuk, hogy a legjobb és legönfeláldozóbb Anya,

özv.
Grünfeld Sámuelné
sz. Gottesmann Hani

81 éves korában csendesen elszenderült.
Siratják gyermekei: **dr. Somló Sándor, Schneier Hermanné Regin** (Páris), **dr. Somló Jenő, Somló Bernát, Garai Lászlóné Julska** (Páris), **Somló Aladár;** menyei, vejei, unokái, unokaöccse **Gottesmann Lipót** s családja és a kiterjedt rokonság.
Folyó hó 28-án, pénteken d. u. 3 órakor temetjük a rákoskeresztúri izr. temetőben.

Ördöngős Gyuri közkedvelt nótáival szórakoztatja esténként a közönséget
(volt REGENT) A zongoránál RÁCZ VILI
MARGITPARK KÁVÉHÁZ
Margit-körút és Keleti Károly-u. sarok. Tel.: 853—326 és 155—283

ÍGY ZAJLIK A SPORT...

Az MLSz elnöksége engedélyezte az új Vasas-játékosok igazolását — Szigorú intézkedések az izgága nézők ellen — Mezey dr. nyilatkozata

Az MLSz elnöksége tegnap este tartotta szokásos heti ülését, amelynek fő tárgya az egyesületek által benyujtott villámigazolások felülbírálása volt. Az elnökség gondosan mérlegelte, hogy melyik egyesületnek van feltétlenül szüksége új játékosok szerzésére és elsősorban azoknak a kluboknak adott engedélyt az erősítésre, amelyek játékosanyaguk egy részét a tavaszi fordulóban elsősorban honvédelmi szolgálat teljesítése miatt elveszítették.

Az elnökség végérvényesen a következő villámigazolásokat engedélyezte: A Vasas leigazolhatja Zörgő Jánost a Ganz TE-ből, Sütő Károlyt a székesfehérvári ÁRAK-ból, Magyassy Kálmánt a Tatabányai SC-ből és Budai (Balázsovics) Lászlót a Fegyvergyárból.

Értesülésünk szerint a Vasas nem igazolja le mind a négy játékost és így Budai továbbra is a Fegyvergyár középcsatára marad. Zörgő és Sütő, dacára nagy sportmultjuknak, mindössze huszonhárom éves és megszerzésük nem jelentett súlyosabb anyagi terhet a békebeliek számára.

Ugyanez mondható a még bölcsőkorban levő Magyassyra is, aki — bár még csak tizenhat éves — már standard tagja volt a Tatabánya első csapatának.

Az elnökség engedélyezte Bonyhádinak a Kolozsvárhoz való visszaigazolását, megállapítva, hogy bár Bonyhádi egy éven belül valóban a második villámigazolással cserél klubot, viszont a Gammában egyetlen bajnoki mérkőzést sem játszott és így a szabályok értelmében igazolható a Kolozsvár részére.

Ugyanezen az alapon leigazolhatja a Wekerletelepi SC a Vasastól átvett Kiss II.-t.

A Ceglédi MOVE leigazolhatja Buiáki Lászlót, a Szegedi Atlétikai Klub a válogatott Boldizsár kapuvédőt, de ezzel szemben nem engedélyezték Klncsóknak, a WSC, majd az Ujvidék amatőr válogatott kapusának a Diószeri Cukorgyári SE részére történő villámigazolását.

Az elnökség hosszabban foglalkozott a vasárnapi közgyűlés előkészületeivel, amelyen két tisztség kerül betöltésre. A lemondott Fábián József helyett Németh Zoltán, a MOVE elnöke lesz az egyik alelnök, míg Ipolyvölgyi Ferencet, a szövetség kitűnő főtitkárát, aki eddig csak az elnökség megbízásából látta el munkakörét, vasárnap szabályszerűen is főtitkárrá választják.

Erélyes intézkedések a CsB-döntőkre

Az ökölvívó csapatbajnokság vasárnapi és hétfői döntői elsősorban azért foglalkoztatják a MÖSz elnökségét, mert mindenáron gátat akarnak vetni a közönség botrányt okozó fanatizmusának.

A hétfőn történt üvegdobás nagyon felzaklatta a kedélyeket. Lovasy-Stürmer Aurél főorvos még tegnap is mutatta a kezén esett sebet, kijelentvén, hogy csak hajszálon múlott, hogy súlyosabb következményei nem lettek a magáról megfeledkezett néző botrányokozásának.

— Ha az üveg fején találta volna valamelyik versenyzőt, az bizonyosan halálos lett volna — mondotta a főorvos —, de az üvegszilánkok is könnyen kiüthették volna a szemét a szorító körül ülő sportemberek valamelyikének.

— A MÖSz éppen ezért elhatározta, hogy a szorító négy sarkába egy-egy rendőrt állít fel, akik onnan fogják figyelni a nézőteret és ha valamelyik néző megfeledkezik magáról, azt azonnal kiemelik a helyéről és előállítják. Súlyosabb botrány esetén kiürítik a nézőteret.

— Remélhetőleg azonban erre nem fog sor kerülni. Ebben a pillanatban az a helyzet, hogy mind a négy csapat megnyerheti még a bajnokságot.

A BTK is még erősen reményked ik, csak azt fájlalják az angyalföldiek, hogy Torma I. kézfejtörése miatt nem tud indulni a versenyen.

Szigeti ismét a ringben

Szigeti, az FTC volt Európa-bajnok ökölvívója, aki rövid hivatásos karrierje alatt is már pompás sikerekre tekinthet vissza, hiszen eddig mint profi is minden mérkőzését megnyerte, holnap a német Bellinivel vívja meg nagy harcát.

Szigeti első nagy profisikere Morejon legyőzése volt a BSzKRT-pályán, de sokan akkor kétségbevonták az Európa-bajnok győzelmének realitását. Éppen ezért mérkőzött meg másodszor is Szigeti Morejonnal az Üllői-úti sporttelepen, 16.000 főnyi tömeg előtt.

Szigeti másodszor is bebizonyította klasszisát és megérdemelten verte nagy ellenfelét.

Szigetiről azt beszélték, hogy Tanamár legyőzése óta azért nem száll ringbe, mert túl magasak voltak az igényei.

Úgylátszik, mégis sikerült vele megállapodásra jutni és ennek az eredménye, hogy holnap Bellini ellen megvívhatja életének egyik legnagyobb küzdelmét.

Mezey dr. újabb fegyelmi ügye

Dr. *Mezey* István, a Magyar Athletikai Club vízilabdajátékosa ellen fegyelmit rendelt el a Magyar Úszószövetség az *Esti Kurir* január 7. számában megjelent nyilatkozata miatt.

Ebben az ügyben dr. *Mezey* István válogatott vízilabda kapusa felkereste szerkesztőségünket és kérte, hogy félreértett szavai magyarázataképpen, mivel abba véletlen folytán egy-két félreérthető kitétel került, tekintettel arra, hogy az egyenbíró ítéletét írásban csak jóval később kézbesítették részére, következő nyilatkozatát közöljük:

— *A fegyelmi ítélet írásos indokolását csak január 10-én kaptam meg, így tehát csak akkor értesültem pontosan, hogy az ítélő egyesbíró úr miképpen indokolta meg hat hónapra szóló eltiltásomat. Klauschek Ferenc egyesbíró úr ugyanis az ítélet kihirdetésekor a következőket mondotta:*

«Ezzel ellentétben (tudniillik az ügyészi vádbeszédre célozva) én mégis úgy látom, hogy Őméltóságát súlyos sértés érte és ezért elítélek... elítéllek... hat hónaprat»

— Első nyilatkozatomban szereplő «homályos» kifejezést tehát csak az előadásra értettem. A kabinos és a ruhatárosnő vallomásának elfogadását én és védőm elleneztük, az egyesbíró és az ügyész nem.

Az ítélet indokolása szerint a vád tanui vallomásának bizonyító erejét perrendszerűleg aggályosnak minősítette az ügyész, továbbá az ügyész nem felmentésemet, hanem a bűnösség megállapítása mellett sportérdekeimre való tekintettel a büntetés kiszabásának mellőzését kérte, mert szerinte az általam beismert kritika is sértette őméltóságát.

— Ami a szóbanforgó cikknek *„irányított fegyelmi"..., „ezer tanu kihallgatása"..., „egy játékosnak nem lehet igaza az elnökkel szemben"...* részeit illeti, ezek csakis szavaim félreértése folytán kerülhettek be, mert nincs és nem is volt szándékomban, hogy a Magyar Úszó Szövetséget és annak fegyelmi szerveit elfogultsággal vádoljam meg, de fel sem tételezhető, hogy bárki saját magának ilyen nyilatkozattal súlyos kárt okozzon.

Tekintettel arra, hogy mi mindig csak a sportot és soha nem a sportpolitikát nézzük, szívesen adunk helyet dr. Mezey István nyilatkozatának, mert azt szeretnénk, hogy dr. Mezey István továbbra is oszlopos tagja maradjon a magyar úszósportnak és a zöld asztal melletti sportpolitikát csak engedje át az arra illetékeseknek.

Reméljük, hogy ez a hosszú helyreigazító nyilatkozat kielégíti a Magyar Úszószövetséget és megfelelő lesz azok előtt is, akik sportirói tevékenységünket és a sportolók iránt megnyilvánuló szeretetünket ismerik.

G. T.

SPORTHÍREK

A Budapesti Korcsolyázó Egylet január 29—30-ára tervezett jubileumi műkorcsolyázó-bemutatóját egy később megállapítandó februári időpontra halasztotta, mivel időközben Svédország lemondta részvételét és a bécsi gárda is akadályozva van az eljövetelben.

A budapesti katona válogatott labdarúgócsapat, amely Budapesten és Belgrádban a németek ellen olyan sikeresen szerepelt, február 6-án, délután 6 órakor Szegeden az SzVSE sporttelepén a szegedi katona válogatottal méri össze erejét. A budapesti válogatott összeállítása nagyjában ugyanaz, mint legutóbb, a szegedi válogatottban többek között Baróti, Kolozsi, Jenei, Koppány, Dóra, Vörös, Pákozdi, Bozóki és Pakó is játszik, úgyhogy az ellenfelek egyenlő erősnek mutatkoznak. A mérkőzés előtt Szeged és vidéke leventecsapatai mérkőznek egymással. Az idény első nagyobb labdarúgómérkőzése iránt Szegeden nagy az érdeklődés.

Két Európabajnok a szombati ökölvívó-viadalon. A hivatásos ökölvívók szombat este 7 órakor kezdődő versenyén két magyar európai bajnokságot nyert öklöző is bemutatkozik. Frigyes Dezső (61 kg) Ebergényivel (61 kg), Szigeti Lajos (75 kg) pedig Bellinivel (74 kg) 1941 évi olasz bajnokkal ütközik meg, Cointreaux (66 kg) francia bajnok Kővári II. (64 kg) ellen húzza fel a kitömött kesztyűt, Di Angeli (64 kg) jónevű olasz öklöző Maráczival (62 kg) áll be a kötelek közé. Minden mérkőzés hatmenetes lesz. A Magyar Ökölvívó Szövetség Egri László, Kolozs Sándor és Tokaji János szövetségi bírót jelölte ki a mérkőzések vezetésére, illetve pontozására.

Tavaly száz százalékkal emelkedtek a tétek a lóversenyeken

1943-ban a 153 milliós totalizatőrforgalomból 39 millió jutott lótenyésztési és szociális célokra — Az embersport hatmillió pengőt kapott a fogadóktól

A lóversenyek ma már alig képzelhetők el fogadások nélkül. A szerencsejátékok kedvelői között állandó vita tárgya, hogy melyik a rosszabb szenvedély: *a kártya vagy a lóverseny?* A lóverseny mentségére írható, hogy a tétek egy része *szociális, testnevelési és lótenyésztési célokra jut, de sokszor jelentős részt vágnak zsebre azok is, akik megtudnak valami istállótitkot.*

A rendszerint jól előkészített lovat a beavatottak a totalizatőrnél is nagy összegekkel fogadják s ilyen módon a kisemberek tízezreinek pénzét néhány „ügyeskedő" vágja zsebre.

Különösen az ügetőn sűrűn előfordul, hogy néhány ember zsebébe vándorol a tömeg pénze.

A galoppon más a helyzet, mert van öt-hat nagy istálló, amelyeknek fenntartói nem foglalkoznak fogadásokkal.

A galoppon sokszor hiába *„készítették elő"* egyik-másik lovat s hiába igyekeztek tudását véka alá rejteni előzőleg két-három nyilvános versenyben is. Megtörtént, hogy amikor hatalmas összegekkel megfogadták a jó dolognak tartott telivért, — *önmagától megállt azon a helyen, ahol előzőleg visszafogták, vagy pedig valamelyik nagy istálló lova megverte a biztosra vett párát.*

A Lovaregylet a gyanus eseteket rendkívüli szigorral bírálja el s a vétkeseket könyörtelenül eltávolítja az üzemből.

Az ügetővel kapcsolatban az egyik interpelláló honatya megállapította a képviselőházban, hogy *„a közönség szemeláttára napról-napra visszaélések történnek. A hajtók össze-vissza csalnak."* Ezeket a visszaéléseket nemcsak a közönség látja, hanem *a hajtók maguk sem tagadják.* A vezetőségnek is tudomása van a csalafintaságokról és egymás után hozza ítéleteit a bűnösök ellen.

Egy érdekes beszélgetés

Évekkel ezelőtt az ügetőn magához hivatott egy magasrangú személyiség és ezeket mondotta:

— Miért írja állandóan, hogy csalnak az ügetőn? Azt hiszi, hogy ezzel újságot ír? *Ezt mindenki tudja, aki szerte a világon lóversenyre jár*

— Az emberek legnagyobb része éppen azért jár lóversenyekre, mert csalnak is. Mindenki szeretné eltalálni a csalást.

— Ha mindig a favorit nyerne, a kutya sem járna versenyekre, mert senki sem bolond kockáztatni tíz pengőt azért, hogy visszakapja pénzét, esetleg nyerjen egy pengőt. Az ügetőn a lovak és a hajtók minden mozdulatát látják a fogadók s mindent észrevesznek. A galoppon más a helyzet: nagyobb a pálya, gyorsabbak a versenyek, nem szóródnak annyira széjjel a lovak, mint az ügetőn, *a fogadók tehát sok mindent nem látnak.*

— De hogyan tudná kiküszöbölni a bajokat az ügetőről?

— Kitiltanám a csalókat! — feleltem.

— Találjon ki jobb módszert — mondotta —, *mert a kitiltás nem vezet eredményre. Jönnek új emberek s két hét multva kezdhetjük elölről.*

— Ha mindenkit kitiltunk, ki fog hajtani? Egyébként az ujságok írhatnak, amit akarnak, napról-napra többen járnak lóversenyekre s a forgalom állandóan emelkedik — mondotta befejezésül őszinte informátorunk.

Ami a forgalom emelkedését illeti, a versenyrendező egyesületeknek soha olyan kitűnő évük nem volt, mint tavaly. *Nálunk a totalizatőrfogadások a legnépszerűbbek.* A totalizatőr francia találmány s lényege *a nagyközönség fogadásainak egymás között bizonyos százalék levonása mellett való közvetítése.* Magyarországon először 1875-ben működött totalizatőr. Első évben 16 versenynapon 683 ezer 850 forint értékű fogadást kötöttek. A tömeg játékkedve évről évre emelkedett s 1913-ban 36 versenynapon már a 19 millió koronát is meghaladta a forgalom.

Ebben az évben a Király-díj napján magyar pályán első alkalommal az egymillió koronát is meghaladta a tétek összege.

A háború után átmeneti visszaesés következett a lóversenyeken is, de az utolsó öt évben olyan nagy javulás tapasztalható versenytereinken, amilyenre senki sem számított.

75 millió ügetőre!

Nálunk külföldi mintára 1936-ban bevezették a befutófogadásokat. Ennek az a lényege, hogy az *első helyezetten kívül a második vagy harmadik lovat is el kell találni.*

Ez a módszer tág teret nyujt mindenféle „vad" elképzelésre s megtörténik, hogy szerencsés esetben ezerszeres, sőt kétezerszeres pénzt lehet nyerni.

Nem csoda, ha a befutó minden más fogadást háttérbe szorított s ma a lóversenyfogadásokra költött összegek háromnegyedrésze befutóra jut. 1940 óta olyan mértékben emelkedett a totópénztárak forgalma, hogy a versenyrendező egyletek nem győznek új pénztárakat felállítani, hogy *lehetőleg mindenki zavartalanul feltehesse lóversenyre szánt pénzét.*

Az ügetőn 1933-ban öt és félmillió pengő volt a totóforgalom, tavaly pedig 75 millió.

Tíz év alatt tehát közel tizennégyszeresére emelkedett a fogadók játékkedve.

1940-ben galoppon és ügetőn együttvéve 55 millió volt a totóforgalom, 1941-ben ez az összeg 53 millióra emelkedett. 1942-ben már kereken 80 millió volt a géppénztár forgalma. Ebből 32 millió jutott a lovaregyleti, 10 millió a megyeri, 38 millió az ügetőversenyekre. Tavaly tovább fokozódott a közönség érdeklődése a lóversenyek iránt s a fogadópénztárak számát valamennyi versenypályán szaporítani kellett.

A pesti lovaregyleti versenyeken 54 napon összesen hatvanmilliót tettek fel a totónál, ami az előző évi eredménnyel szemben közel százszázalékos emelkedést jelent.

Legnagyobb volt a forgalom a derbi napján, amikor 1.672.132 P-t fizettek be. A Pestvidéki Versenyegylet és az Urlovasok Szövetkezete a 27 megyeri napon 18 milliós forgalmat ért el. A két népszerű egylet között körülbelül egyenlő arányban oszlik meg ez az összeg.

Az ügető majdnem annyi forgalmat tud felmutatni, mint a három galoppegylet együttvéve: tavaly 91 versenynapon 75 millió volt a totóforgalom.

1943-ban csupán a totalizatőrpénztáraknál 153 millót költöttek négylábúakra. Ha ehhez hozzászámítjuk a bukmékereknél kötött halmozásokat és egyéb irodafogadásokat, továbbá a ringben feltett összegeket, amelyek összege tavaly 46 millió körül mozgott, megállapítható, hogy *1943-ban kereken kétszázmilliót fordítottak lóversenyfogadásokra.*

Mivel a 153 milliós totófogadás 25 és fél százalékát hivatalból levonják, a fogadók több mint 39 milliót juttattak lótenyésztési célokra, versenydijakra, a fővárosi szegénysorsolás céljaira és az állami jótékonysági sorsjáték alapjára, továbbá az embersport céljaira.

Az Országos Testnevelési Alap 4.22 százalékot kap a totófogadásokból, csupán az embersportot hatmillió pengővel támogatták tavaly a telivérek kedvelői.

Salát István

Hatévi dologházra ítélték a megrögzött tolvaj borbélysegédet

Miskolc, január 28.

(Az Esti Kurir tudósítójától.) A javíthatatlanul visszaeső bűnözésnek feltűnő esete foglalkoztatta a miskolci törvényszéket. *Lukács* Elemér harmincéves, volt borbélysegéd kétrendbeli lopás büntettével vádoltan állott a büntetőtanács előtt, miután *előbb már nyolcizben elítélték és valamennyi büntetését kitöltötte.*

Lukács Elemér már fiatal korában, rögtön felszabadulása után a züllés útjára lépett és minden alkalmat felhasznált arra, hogy lopásokat kövessen el. Legutolsó büntetése háromévi szigorított dologház volt. Büntetésének kitöltése után mult év *május 12-én szabadult, de már két hónappal a nyomozó hatóság kezére került, mert két nagyobb lopást követett el.*

A vádlott a törvényszék előtt nem is védekezett és az újabb két lopást beismerte. A törvényszék ezúttal hatévi szigorított dologházra ítélte Lukács Elemért, aki nem fellebbezett és így az ítélet jogerőre emelkedett.

A SPANYOL KÖZMUNKAÜGYI MINISZTÉRIUM megbízást adott Sevilla központi pályaudvara tervének kidolgozására, ahonnan a vonatok Madrid és Huelva és Cadiz irányába fognak közlekedni. E célból egy ismert mérnök vezetésével külön tanulmányi bizottságot neveztek ki, melyben Sevilla város közigazgatása, a sevillai kikötő igazgatósága és más érdekeltek

V/1910.
135. l.
(arcképpel)

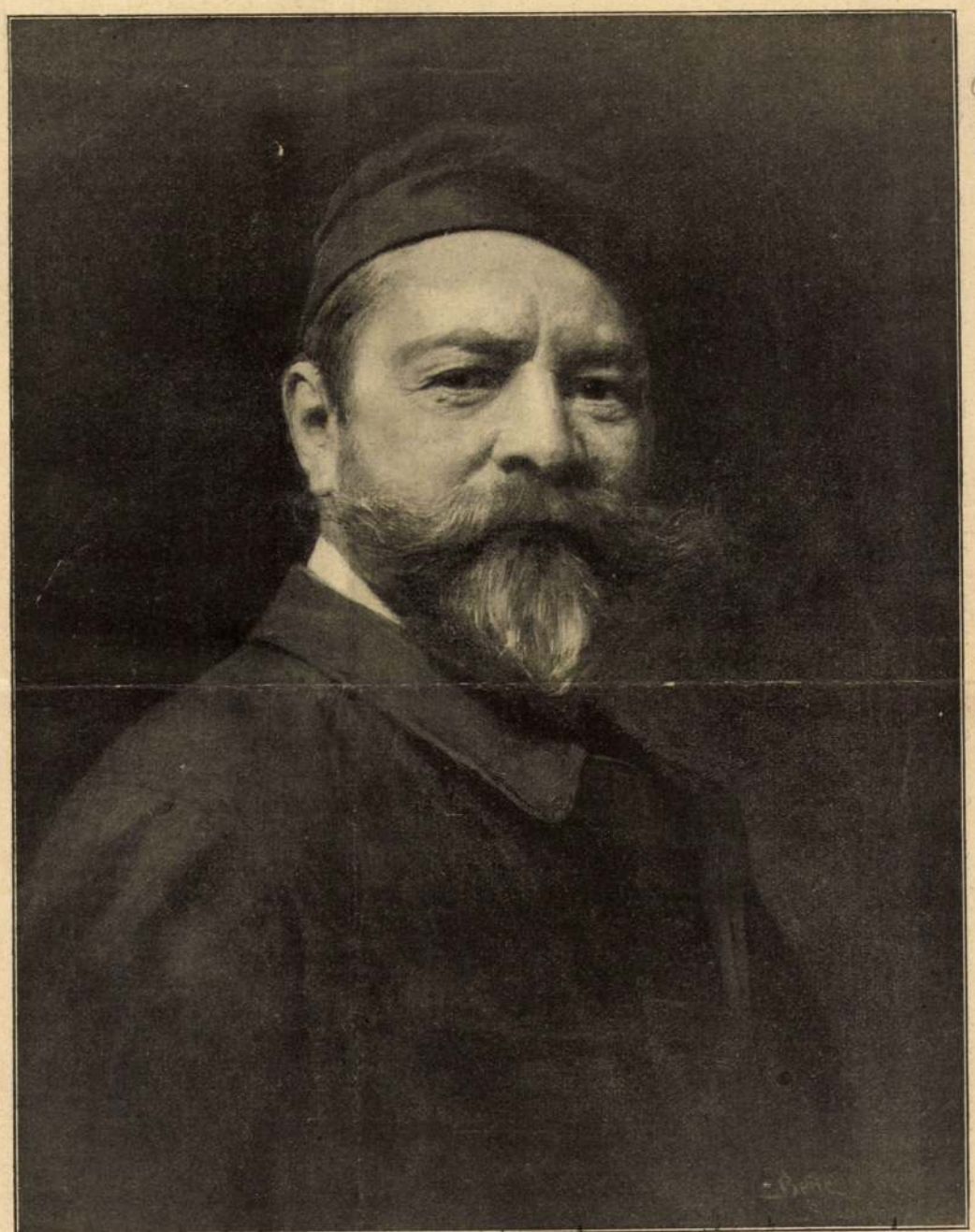

BENCZUR GYULA

A gyüjtemény a letünt civilizációk, a végbement nagy szellemi és művészeti munkák, a multbeli nagy törekvések szemlélhető szimbolumával az Emberiség történetének nagy emlékeit idézi emlékezetünkbe és lelkünket végigviszi a legmagasabb szellemi régiókon.

MIT MOND A TÖRVÉNY?

Összeállította: S. L.

Utánnyomás tilos.

Minden **gyermek születése** legkésőbb a születéstől számitott egy hét alatt az anyakönyvvezetőnél bejelentendő. Ha a gyermek *utóneve* (keresztneve) a bejelentés idejében még nem volt megállapitva, az legkésőbb két hó alatt a szülők, illetőleg a gyám által pótlólag bejelentendő az anyakönyvvezetőnél.

Senki sem viselhet más családi és utónevet, mint amelyek születési anyakönyvébe be vannak jegyezve. (Tehát a bérmanevek használata tilos.)

A **házasságkötés** kihirdetéséhez szükséges a születési bizonyitvány, kiskorunál a szülei (vagy ennek megtagadása esetében a gyámhatósági) beleegyezés, továbbá a hadköteles kor és a harmadik korosztályból való kilépés előtti nősülés esetében honvédelmi miniszteri engedély.

A *kihirdetés* a hirdetménynek 14 napig tartó kifüggesztésével történik. A házasságot csak a kihirdetés utolsó napjára következő három nap letelte után szabad megkötni.

A házasság kihirdetése és a házasságnál való közreműködés dijmentes. Az anyakönyvvezető köteles a házasság megkötéséről a házas feleknek bélyeg- és dijmentes tanusitványt azonnal kiszolgáltatni.

Férfi 18-dik, nő 16-ik évének betöltése előtt csak igazságügyminiszteri engedélylyel köthet házasságot.

Testvér testvérének vérszerinti leszármazójával való házasságra a *király* az igazságügyminiszter előterjesztésére felmentést adhat.

Unokatestvérek házasságához az igazságügyminiszter adhat felmentést.

Az özvegygyé lett vagy férjétől elválasztott nő uj házasságot tiz hónap eltelte előtt nem köthet, csak igazságügyminiszteri felmentéssel.

Különböző vallásfelekezethez tartozó házasulók házasságuk megkötése előtt egyszersmindenkorra megegyezhetnek arra nézve, hogy gyermekeik valamennyien az atya vagy anya vallását kövessék. E megegyezést kir. közjegyző, kir. járásbiró, polgármester vagy főszolgabiró előtt kell kötni. Ily megegyezés hiányában a *gyermekek* szüleik *vallását* nemök szerint követik.

Minden **haláleset** legkésőbb a legközelebbi hétköznapon az anyakönyvvezetőnél bejelentendő.

Kereszteltetni a polgári anyakönyvi bejegyzés előtt is lehet, de esküvőt tartani és temetni nem.

A hét évnél fiatalabb **gyermeket** *megbetegedés* esetében mielőbb *orvosi segélyben* kell részesittetni. Ennek elmulasztása 20 koronáig terjedő birságot, esetleg két napi fogságot von maga után.

Ott, hol *kisdedóvoda* vagy menedékház van, minden szülő vagy gyám köteles 3—6 éves gyermekét vagy gyámoltját ebbe járatni, ha csak nem igazolja, hogy a gyermek otthon vagy bárhol állandóan kellő gondozásban részesül.

Modern táncok

Mühlbeck Károly rajza

rös kőlap alatt fekszik és talán ma sem tudja még, hogy életében mivel gyanusították a kapásai és a szomszéd gyerekek. Vagyonát a város szegényeinek hagyta, alkalmasint ravasz számításból. Itt is, ott is, ha ráérnek az emberek, téli pálinkafőzés idején vagy halottas házban, meg-megjelenik az emléke és a mérges mese kígyófarka végig surran az utódok lelkén is.

*

A Korn uram meséje alapjában véve erkölcsös mese volna, abból az együgyű fajtából való, amely ahelyett, hogy az élet örök igazságait juttatná diadalra, a megszorult nevelő alkalmi igazságait hirdeti. A gyerekszobába idézi a fekete embert vagy a vasorrú bábát, mert Bandika nem akar mosakodni és mert Évike belemarkolt a cukros szelencébe. Van azonban a vérvádmesékben valami tisztán költői elem is és ez oka annak, hogy megragadnak a nép képzeletében, mint a bojtorján. Ez a rettegés gyönyörűsége.

Mért akadnak hívői és terjesztői a legegyügyűbb mesének is, ha attól hideg szalad végig az ember hátán és összevacog a foga? Mért szeretnek félni és borzadni az emberek?

Az átlagos ember azt keresi a költészetben, ami az életéből hiányzik. A valóság kurtán bánik velünk, többékevésbbé mind bujdosó trónkövetelői vagyunk az életnek és ha magunkhoz illő trónust és királyleányt akarunk szerezni, akkor el kell mennünk túl az Operenciára, Meseországba. A tanítójának zsarnokságát nyögő kisdeák mint képzelt kalózkirály vagy indiánfőnök rettenetes elégtételt vesz a valóságon; az éretlen suhanc, akit kinevetnek a nők, képzeletében a szerelem virágos kertjében dúló irodalmi Don Juan nyomában lépked; a vértől párolgó rémregény mindig a kispolgári papucshősök fantáziáját tüzelte; a Napoleonidák az idillek és humoreszkek hálás közönsége; a kincset, dicsőséget és élvezetet pedig sehol nem osztják olyan zsákszámra, mint a szegény emberek költészetében, a népmesében.

A múzsa mindentudó, azt is tudja, hogy minden érték relativ; ha a szerelem és a gazdagság őrizetlenül heverne a faluvégen, akkor az ördögnek sem kellene, azért hét tengeren túlra viszi és tüzes sárkányokkal őrizteti kincseit. A hadak anyja, a székely népmese szörnyű alakja, egész éjjel szövőszéke mellett ül és fáradhatatlanul szövi a lovaskatonákat, akikkel a kalandos hősnek meg kell verekednie. Ő a tagadás szelleme, akadályokkal fokozza az élvezetet, az ő munkája az élet stimulációja. A parasztdajka, aki temetői rémekkel népesíti be a gyermek éjszakáit és a lélekbúvár író, aki sötét indulatokat csihol ki hőse idegrendszeréből, tulajdonképpen ugyanegy célt szolgálnak: édesebbé és forróbbá teszik a nappali verőfényt. A mesemondók akkor, mikor sárkányokat, démonokat, Kornokat, rituális gyilkosokat, Horlá-kat és egyéb képzelt veszedelmeket szabadítanak rá a fantáziánkra, harcra kelnek a halál és a pusztulás gondolatával, hogy kivívják számunkra a fokozott élettudat prédáját.

Hogy a demagógia hogyan él vissza a nép meseéhségével, az más kérdés. A parasztdajkák vérvádmeséi és az elbeszélő-irodalom gyöngyei között annyi a különbség, amennyire a vérvád hívőinek műveltsége különbözik az *Almanach* olvasóinak műveltségétől.

Herczeg Ferenc

Az új „Boccaccio" az Operában. Dömötör Ilona mint Boccaccio

Benczúr kopekjei

Mindig ráperegtek a könnye a nagy mesternek egynéhány régi muszka pénzdarabra, amikor azok, Benczúr házában, kedves, meghitt körben, néha-néha előkerülnek művészi pályafutásának emlékeit tartalmazó vaspántos ládából. A sok-sok csillogó rendjel meg fényesen ragyogó aranyérem közül egynéhány kopott, rozsdamarta bronz-kopek tündököl az ő számára a legszebben, a legfényesebben. Hogy is ne indítanák meg a szívét, hogy is ne csalnának könnyeket a szemébe! Az első pénzek, melyeken egy kozák-kapitány tőle, mint pöttöm kicsi fiucskától, legelső rajzocskáit megvásárolta.

*

Kassán történt 1849-ben, az ősi Benczúr-házban. A forradalom zaja elült. A férfiak még mind oda vannak a nemzetőrök seregeiben, s a házakból panaszos asszony-, meg gyermek-sírás hallik.

Dübörögve száguld végig az utcákon egy-egy kozákcsapat, s mindenfelé muszka katonák járnak-kelnek, akikre az emberek csak nagy félelemmel mernek tekinteni. Benczúr Gyula az ötödik évét tapossa. Három esztendős korában hozták szülővárosából, Nyiregyházáról, Kassára, ahol az édesapja végképp föladta a patikáját. A költözködés szekereken történt és Isten csodája, hogy a kis művésznek, Gyuszikának nem került az életébe. Mert művész volt ő már akkor is. A Piac-tér sarkán, ahol laktak, föl-föl kapaszkodott a zsámolyra és úgy nézte az ablak alatt elvonuló keresztelési, esküvői meg temetési meneteket, aztán krétával nagy ákom-bákomokkal lerajzolta a szoba padlójára. A szekér valahol a Tisza partján fölfordult és Gyuszika, szüleinek a szemefénye, belepottyant a hideg folyóba. Még mostanság is mindig mondja, amikor meg van hülve:

— Tudjátok, akkor fáztam meg, amikor belepotytyantam a Tiszába.

Gyuszika nagyon félt a nagyszakállas, nagybajuszos, szúrós tekintetü kozákoktól, akik többen laktak házuk födele alatt és sokat szepegett, mert érthetetlen volt a kicsi léleknek, hogy az édesapja soha nincsen otthon. Az öreg Benczúr, aki szintén nemzetőr volt, az ágyúgyárat szállította Kassáról Miskolcra és kicsi hijja, hogy ott nem hagyta a fogát. Az anyát a házkörüli teendők, meg a nagy búsúlás egészen elfoglalják. Gyuszika egész nap a tornácos folyosón rajzolgat. Természet után vet papirra mindent, amit lát, falevelet, virágot, gyümölcsöt, de leginkább az ijesztő uniformisos muszka katonákat. Telnek a napok, a hetek, és az apa, aki után mindig siránkozik, csak nem jön és ő a lelkében folyton vele foglalkozik. Egyszer lerajzolja őt, amint kardjával egy muszkának a fejét nyakáról leüti. Nagy ívben röpül a muszka feje, aminek nagyon örül a kicsi gyermek, — amikor vállacskáira nehezül egy hatalmas kéz. Ijedten pillant hátra. A kozák-kapitány áll előtte, aki a házukban lakik. A kapitány kezén fogja Gyuszikát és bevezeti a szobájába. Gyuszika, — amint erre a mester még ma is jól emlékszik, — halálos félelemmel volt eltelve, mert azt hitte, hogy a kozák fejéért a muszka most az ő fejét fogja leütni. Csorogtak a könnyei, de hangos sírásba nem mert belefogni, mert remegett, hogy anyukája meghallja és bánatot okoz neki.

A kozák-kapitány a szobájában az íróasztal mellett a térdére ültette, szemecskéjéről a könnyeket lecsókolta, s mikor már a legényke arcáról tovaszállt az ijedelem: cukrot meg plajbászt nyomott a kezébe. Gyuszika elsőbben is mohó örömmel a plajbász után kapott és amikor már egészen meggyőződött arról, hogy a kapitány nem vágja agyon, nekidurálta magát és gyors egymásutánban rajzolta le az íróasztal holmiait. Nagy gyönyörüséggel nézte a muszka a kis művészt. Az íróasztal fölött függött Gyuszika nagyapjának az arcképe. Azt is lerajzolta. A kapitány a rajzokat eltette és a kis művésznek azokért néhány kopeket szorított a kezecskéibe.

*

Ötvennégy esztendő múlt el azóta. A kopekek megfakúltak, megrozsdásodtak és mégis nemcsak Benczúr mesternek drága kincsei azok, hanem kedves ereklyéi az egész magyar festőművészetnek. Annak az öt esztendős magyar művésznek a legelső alkotásait vásárolták meg e néhány kopeken, akinek zseniálitását a földkerekség minden kulturnépe elismeri.

Lesskó János

Az új „Boccaccio" az Operában. Pietro (Gábor József) és Boccaccio (Dömötör Ilona). Alexy fényképe az Uj Idők számára

Uj Idők 1913-14. XX. 7-7.

Benczur Gyula

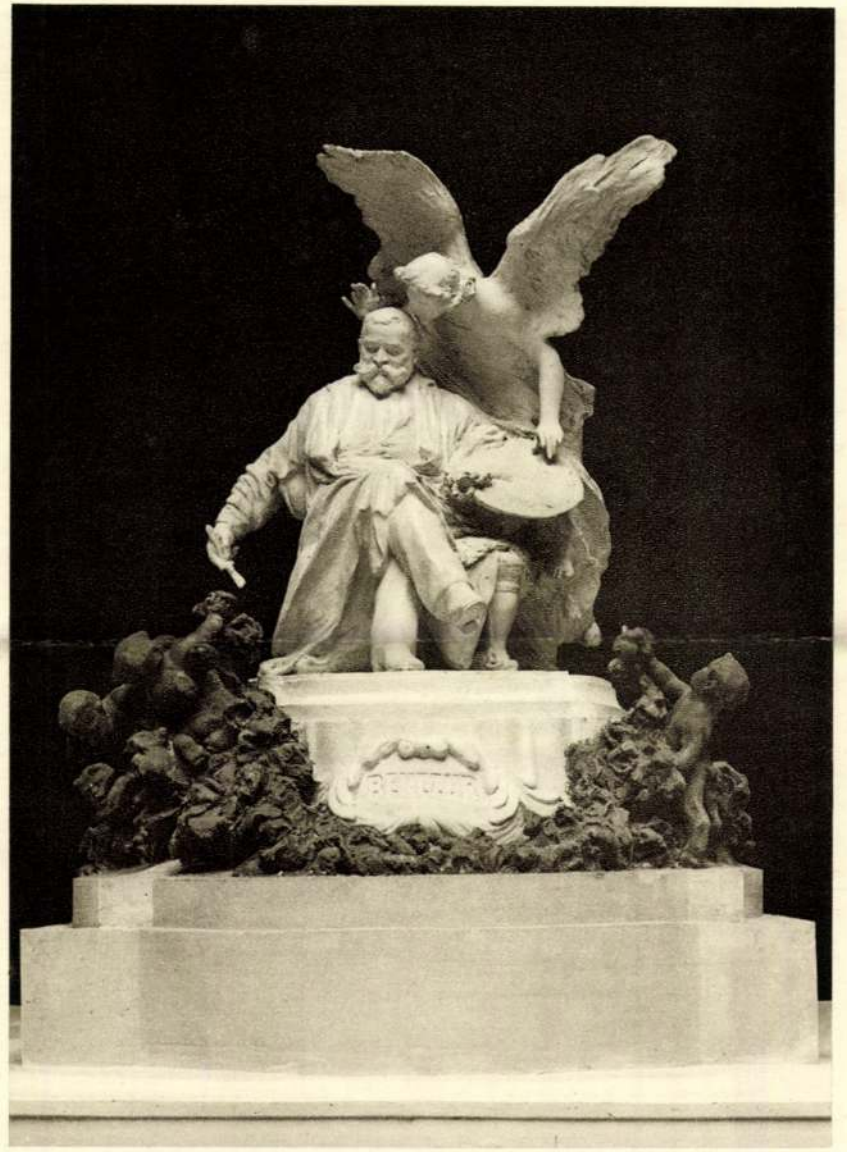

ZALA GYÖRGY : BENCZÚR-EMLÉK

MÁRFFY ÖDÖN: CSENDÉLET

Nemz. Képzőm. Kiáll

1933

1927. jun. 5

PESTI KIS TÜKÖR

Irta: Szöllősi Zsigmond

?

Szégyen, nem szégyen kedves Doktor Erazmusz, de mert hazudni nem illik, bevallom, hogy — igen. Én is. Öregen és kopaszon, amint a reggelit lenyelem, minden vasárnap az első dolgom, hogy külön erre a munkára armirozott ceruzával, amelynek a felső végire bajonett gyanánt radirgummi van feltüzve, nekidülök a keresztrejtvénynek és addig se munka se szórakozás, amig minden fehér kockában ott nincs a megfelelő — már tudniillik a szöveghatározások értelmének megfelelő betü. A gyönyörből bizonyos csak az, hogy nem mindig zavartalan. Ön tudja azt, hogy méltatlan barátjának több a dolga, mint amennyit a nem is hét- hanem csak hatköznapok kereteiben elvégezni képes. A vasárnapra bőven jut a restanciából. És valami kevés ugynevezett magánélet is lenne a világon. A tizedik vasárnapra prolongálni mindent, amit az ember már kilenc vasárnapon mindig a következőre halasztott, talán mégse lehet. Valóban lenne ötven-hatvan sürgősebb és fontosabb elintézni való, mint a 43 vizszintes vagy a 97 függőleges! Lenne, de... nem lehet. Post equitem sedet atra cura, a bánatos megfejtő mögött, aki egyik kockasor után a másikra nyargal, ott ül a válaszolatlan levelek és elintézetlen látogatások komor és nyomasztó gondja és nem sok jót kiván annak a szigetcsoportnak, amely függőlegesen hét betüből áll a Keleti-tengeren, sőt annak a moziprimadonnának sem, aki m-betüvel kezdődik és öt kockán terül el vizszintesen; de erről a lóról leszállni nem lehet. Az ember szidja önmagát, szidja azt a — hogy finoman szóljak — izét, aki ezt a, hogy megint finoman fejezzem ki magamat — izét kitalálta, szidja B. L. urat, akinek nincs jobb dolga, mint hogy minden vasárnap kétszáz kemény kockát nyelessen le a nyájas olvasóval, az ember szid és izzad, de — fejt. Fejt dühösen, tajtékozva, de rendületlenül, amig csak egy kérdés is van, amelyet meg nem fejtett.

*

A szép az, állapitotta meg nagyemlékü esztétikusunk néhai Greguss Ágoston, ami érdek nélkül tetszik. Talán szabad e tétel strukturájára ráépiteni ezt is, hogy az igazi szórakozás az, ami magyarázat nélkül jól esik. Tudom mit akar mondani kedves Erazmusz! Hogy igenis van magyarázat! De kérem, tisztelien meg mindkettőnket azzal, hogy ne mondja. Ne mondja, hogy fejleszti az elmét, hogy gyarapitja az ismereteket és fölfrissiti a memoriánk sok elhomályosodott adatát. Ne mondja először azért, mert mindez igaz; másodszor pedig azért, mert nem igaz. Való igaz, hogy én már rég elfelejtettem, mi Liberiának a fővárosa és csodálatosképen egyáltalában nem tudtam, hogy egy Vana nevü kisközség is virul valamelyik vármegyében, mig a keresztrejtvény eszembe nem juttatta, illetve meg nem tanitott rá. De ugyanezzel a becsületes őszinteséggel vallom meg azt is, elélhettem volna az agg izraelitaság legvégső határáig anélkül, hogy mindezek a kérdések csak egy másodpercre is foglalkoztassák a kiváncsiságomat. Ha pedig csakugyan eszembe akarok juttatni valamit, amit elfelejtettem, vagy megtudni valamit, amit tudok, akkor megnézem a Lexikonban vagy valami más erre való könyvben, de semmiesetre se várom, mig a keresztrejtvény hozza; mint megfejteni valót. Az elme csiszolásának, az ismeretek hasznos gyarapitásának legalább másfélezer eredményesebb eszköze és módszere van, mint a keresztrejtvények fejtegetése.

*

Ezt a megoldást vagy magyarázatot tehát, én drága professzorom, el kell hanyagolnunk, mert se megoldás, se magyarázat. Ha mint léleklebölcsész, azt mondaná, hogy egy egészen elemi okban kell tehát az inditékot sejteni, nevezetesen a siker vágyának mindnyájunkkal veleszületett ösztönében, erről még inkább lehetne beszélni. Mert az a pillanat, mikor B. L. mesternek nincs többé se vizszintesen, se függőlegesen egy titka sem előttünk, valóban a siker és diadal örömé. Megvan benne egy föladat tökéletes megoldásának boldog és büszke tudata. Vagy legalább is az a jó érzés, hogy az ember megszabadult egy bosszuságtól. Valami kánaáni bőségében a sikereknek és kellemetes érzeményeknek, ha jól vagyok értesülve, ez idő szerint nem élünk. A legkisebb örömet is jobban meg kell becsülnünk, mint a legnagyobb pofont. Ezt az icipici sikerecskét azonban teljes és meggyőző magyarázatául annak, hogy annyi ezer meg ezer ember, férfi és nő, agg és gyermek, költő és bankár töri a fejét, nyalja a ceruzáját és dörgöli a gummiját óraszámra a keresztrejtvény kockarengetegében, — nem lehet elfogadni. Mi tehát a teljes és maradéktalanul kielégitő magyarázat? A kérdésnek alapos tanulmányozása, a vonatkozások lelkiismeretes számbavétele után végre teljes világossággal állapitottam meg, hogy — nem tudom. Ez a probléma megfejtetlen marad számomra mindaddig, amig az *Ujság* valamelyik keresztrejtvényében elő nem fog fordulni. Akkor azonban egész bizonyos, hogy megfejtettem.

Közel egy milliárd koronáért, Magyarországon soha el nem ért áron adták el Benczur „Álom" cimü képét egy amerikai bankárnak

Tizenkétezer dollárt kért a müvész özvegye a képért, mely a Szépmüvészeti Muzeum letétje volt — Már megkapták rá a kiviteli engedélyt — A vételáron a Benczur-mauzoleumot fogják felépiteni — A titokzatos Pressburger, aki szabad kezet enged a kép megvásárlására

Álom ez, vagy valóság?

Benczur Gyulának «*Álom*» cimü képét *közel egymilliárd koronáért* vásárolta meg egy amerikai bankár.

A szerződést már *megcsinálták*. A képet holnapután kezdik csomagolni. Egy hét mulva Párisban lesz, Cherburgban hajóra rakják és julius elején megérkezik Newyorkba.

Itt egy *Pressburger* nevü bankár gyüjteményébe kerül és mi gazdagabbak lettünk egy csomó pénzzel, viszont szegényebbek lettünk egy Benczur-képpel, mely a *Szépmüvészeti Muzeumban* volt megőrzésben a müvész özvegyének kivánságára.

Mikor a hirt meghallottuk, első utunk a *Szépmüvészeti Muzeumba* vezetett.

A kép nincs már ott.

Valóban elvitték. *Ki vitte el, hova vitték:* nem tudják.

Az özvegy kérte, hogy adják ki, hát kiadták.

Maradt róla itt a számunkra egy érdekes történet, nem mindennapi és ritka történet, a nyilvánosság elé való, hiszen azt jelenti, hogy *magyar müvész munkája olyan áron kelt el, ami a hazai képzőmüvészet történetében soha nem fordult elő!... Sőt hirtelenében azt sem tudnánk megmondani, hogy fizettek-e egyáltalán nálunk ilyen összeget képért!...*

A titokzatos Pressburger jelentkezik

Egy budapesti mükereskedő nemrég levelet kapott Newyorkból. A levelet *Pressburger* amerikai bankár irta, aki hivatkozik arra, hogy reprodukcióban látta *Benczur* Gyula aktképét, azt az aktot, ahol *anya és gyermeke van lefestve*. A kép annyira megtetszett neki, hogy amióta a reprodukciót látta, csak arra gondol: *minden áron meg kell szereznie!*

Tipikus *amerikai* gondolkozás, ugy-e?

De a titokzatos *Pressburger* a továbbiakban is amerikai maradt.

Meghatalmazást adott a mükereskedőnek — akit sohase látott, sohase ismert s még csak összeköttetésben sem volt vele —, hogy *saját belátása szerint állapodjék meg Benczur Gyula özvegyével a kép árára vonatkozóan. Amit az asszony kér: fizesse ki neki. A vásár financiális részét a Magyar-Olasz Bank bonyolitja le, melynek egyidejüleg meghatalmazást küldött a kifizetésre maximálatlan összegig!...*

A mükereskedő nagyon meg volt lepve, amikor a levelet végigolvasta. Első utja a *Magyar-Olasz Bankba* vezetett, mert azt hitte, hogy valaki felültette. Rossz tréfát csinálnak vele — ez volt az érzése.

A bankban aztán megmondották neki, hogy már várták, mert *Pressburger* elküldötte az értesitést, hogy jelentkezni fog.

— *Mennyire jó ez a Pressburger?* — kérdezte a mükereskedő első kábulata után, amikor még alig ocsudott a meglepetésből.

— *Mennyire? Akármennyire!... Amennyire akarja!* — volt a válasz...

A müvész özvegye nem bizik az üzletben

A mükereskedő a bankból autón rohant *Benczur* Gyula özvegyéhez.

Elmondta, hogy mit akar. Az aktot akarja, ami a Szépmüvészetiben van letéve.

Benczurné csak a fejét csóválta:

— *Nem bizom a dologban... Nem fogunk tudni megállapodni... Ön nem tulságos nagy hive megboldogult uramnak, a kép pedig legkedvesebb emlékem... Hiszen nekem festette... Nekem adta ajándékba... Nem is szivesen válok meg tőle. S ha megválok, akkor annak nagy ára van...*

A mükereskedő azonban kijelentette, hogy a vásárlási szándék nagyon komoly, *teljes anyagi felhatalmazása van*, s a maga részéről kész a megállapodást azonnal megcsinálni.

— Szóval mennyit méltóztatik kérni a képért?...

— *Tizenkétezer dollárt* — volt a válasz.

— *Rendben van! Csináljuk meg a szerződést...*

És öt perc leforgása alatt létrejött a megállapodás.

A mükereskedő megbizója számára megváltja özvegy *Benczur* Gyulánétól az elhunyt mester «Álom» cimü akt-képet, mely *két méter magas, két méter széles olajfestmény* és a Szépmüvészeti Muzeum letétjeként szerepel. *A vételár 12.000 dollár.*

— Milyen árfolyamon számitsuk át a dollárt? — érdeklődött a mükereskedő.

— *Hetveneggyezer koronájával!* (Érdekes, egyikük sem beszélt pengőben, egy pillanatig sem.)

Kiszámitották, hogy *12.000 dollár 852 millió koronának felel meg.* Majdnem egy milliárd! Valóságos vagyon.

A szerződő felek nyomban aláirták a megállapodást és *Benczur* özvegye ügyvédjét, *Fekete* László dr.-t (Bécsi-utca 3.) bizta meg a továbbiak lebonyolitásával.

A vételár kifizetése ugy történt, hogy az «Álom» átvételekor *600 millió koronát fizet a Magyar-Olasz Bank az özvegynek. A hátralékos 252 millió május 20-án volt esedékes.*

Pontosan, terminusra, ezt is kifizette a bank.

Pressburger urnak, Newyorkban pedig kábelt küldtek, hogy *most már nyugodtan aludhat.*

Édes lehet az álma. Az «Álom» az övé. A *Benczur* Gyula «Álma», a Szépmüvészetiből.

Hivatalos becsérték 65.000 pengő

Hátra volt a kiviteli engedély megszerzése. Ennek semmi nehézsége nincs. Beadták a kérvényt, melyet a hivatalos hatóság készséggel intézett. *Benczur Gyula oeuvreje olyan szép és olyan reprezentáns Magyarországon, hogy igazán megengedhetjük magunknak azt a kis luxust, hogy egy aktját kiengedjük.*

A kiviteli engedély Párisba szól. Itt veszi át a képet a boldog vevő megbizottja.

A kiviteli engedélyben az „Álom" cimü olajfestményt *(Benczur Gyula müve, a müvész saját szignálásával)* 65.000 pengőre becsülték. Hivatalosan. Ott van a szövegen az aláirás: *Petrovich* Elek, a Szépmüvészeti Muzeum igazgatója.

65.000 pengő az 822 milliónak felel meg.

Harmincmillióval adott *Pressburger* többet a képért, mint amennyire becsülték. Enynyit igazán megér neki.

... Ezek után felkerestük a mükereskedőt, aki a vásárt lebonyolitotta.

— *Sajnálom, ebben az ügyben nem nyilatkozhatom!* — hangzott titokzatosan a felvilágositás.

— *Nem is tud az egészről?*

— *Sajnálom, nem áll módomban nyilatkozni...*

— Ismeri *Pressburger* newyorki bankárt?

— Nem ismerem, sose láttam, semmi közelebbit nem tudok róla...

Miután előzően már megállapitottuk, hogy *Benczur* Gyula nagy aktját a Szépmüvészeti Muzeumból a mükereskedésbe vitték becsomagolni, *arra kértük, mutassa meg a raktárát.*

— *A belső raktárban nincs semmi* — mondotta zavartan — *különben is le van zárva és nincs nálam a kulcs...*

... Budapest müvészvilágában és mügyüjtői között nagy feltünést keltett a ritka képvásárlás hire. *Olyan helyről, ahol kitünően vannak informálva az egészről, mindenben megerősitették az Ujság munkatársának adatait.*

Sőt hozzáfüzték azt is, hogy *a müvész özvegye a 855 milliós vételáron megépitteti a Benczur-mauzoleumot.*

Ö, aki ajándékba kapta elhunyt férjétől a képet — *neki ajándékozza az egész összeget*, a halottnak, akinek immár nem tudja másként visszaadni.

Talán édesebb lesz az álma az uj mauzoleum alatt, melyet özvegye az «Álom»-ból épittet neki.

Helyesen kezelt flanell örökké tart.

Bár a flanell nehezebben tisztitható, mint más ruhanemü, gondos kezelése annál gazdaságosabb.

A gyapju pikkelyes rostokból áll. Ha szappannal dörzsöljük, ezek megsérülnek, minek folytán a flanell összeugrik.

A langyos Lux hab káros dörzsölés nélkül is eltávolit minden szennyet a szövedékből.

Mosás után huzzuk ki a flanellt eredeti alakjára és vizszintesen teregetve száritsuk.

Ha megszáradt, takarjuk le nedves ruhával és vasaljuk meleg, de nem tulságosan tüzes vassal.

Luxban igy bátran moshatjuk flanelljeinket.

A LUX müvek gyártmánya.

LUX

HIBÁK

— A pünkösdi rózsának is van tövise?

Hősök a vásznon

Irta Pandor

Még az elmult idők ujságlapjairól is valami döbbenetes erővel csendül vissza az a csodálatos küzdelem, mikor néhány elszánt, talpig férfi nekivágott, hogy a Mount-Everestre, a «világ tetejére» feljusson. Mégis igy a mozivászon fehérségében ez a hajmeresztő kisérlet valahogy reális, sőt hétköznapi pózokba illeszkedik. A küzdelem és a halálremegés végtelen utak egyhangu szorongásában vesz el. A gleccserek és jégtorlaszok, sokszor a kasirozás érzését keltve sorakoznak egymás után elő. Az igazi élet borzalmai elkerülnek a csinált játékok borzalmai mellett. De ha a füstölt és izzasztó hőségben az örök hónak és az örök jégnek ez a fehér rémülete néhány ember lelkére reá is feszül, a felriadó életösztön fejcsóválva kérdi meg: hát igazán akad szent vagy örült, aki a veszedelmeknek ilyen szürke és egyhangu borzalmára vállalkozik? Mert ha ezer kin és borzalom után fel is jut a csucsra, hát mit ér vele? Ha az oxigén-tömlők a szivmüködés vergődését meg is enyhitik, ha a ritka levegőben a perzselő hőséget s a dermesztő hideget az emberi test ki is birja, ha a köd- és felhőgomolyagon tul a könnyező szem el is tekinthet; hát feljutott. Mi haszna belőle, ha felér a csucsig? Igy a mozivászonnal szemben valahogy önkéntelenül is megszólal a pesti argot csufolódása: mondd már, hogy feljutott...

*

Ahogy ezek a jobb sorsra érdemes tudósok igy szakállasan és összegémberedve felsorakoznak a magukkal cipelt mozifelvevő gép előtt, mindegyiknek az arcán valami furcsa, igen, valami furcsán jólelkü mosolygás csillog. Ezeken az arcokon pillanatra se feszül meg a heroizmus merev póza. Ezeken az arcokon nem suhan át semmi fellengős, diktátori vonás, hogy feljutva a «föld tetejére», ott megvessék a lábukat s a politikai kalandorok és a jólismert irógép-Napoleon büszkeségével harsogják: meghóditottuk a világot. Ezeknek az embereknek semmi tehetségük nincs a hősi pózok iránt, legfeljebb nekivágnak a lehetetlennek s néhányan közülök odapusztulnak. Ezeken az arcokon a pedáns bélyeggyüjtő s a betegápoló irgalmas nővér mosolygása csillog. Emberek, akik milyen különös, de hisznek valamiben s idealizmussal tele nekiindulnak, hogy vérrel, küzdelemmel, halálveszéllyel s a szenvedés sokszor már nem emberi borzalmaival csináljanak néhány filmfelvételt, hogy akár életük árán, hiszen ketten valóban oda is pusztultak, de mégis felfedezzék és megmutassák a világ ismeretlen csucsait, amiket a mozik nézőközönsége csöndes ásitozással vesz tudomásul s megállapitja, hogy szép, nagyon szép, de azért egy Chaplin-kép mégis csak mulatságosabb lenne.

*

Hó és jég és ujra csak hó és jég már-már az unalomig és komor fenségében is egészen valószinütlenül. Valami homályos érzés folyton azt a csunya gyanut ismételgeti, hogy ezek az égbenyuló csucsok, ezek a fenyegető gleccserek, ahol néhány ember örökre is elmaradt, igen, mind, mind csak kasirozás. Évezredes kolostorok egészen fantasztikusan felhajitva meredek szakadékok szélén, óriási jégtorlaszok, amint valami mesterséges, stilizált kulisszák módjára szabályos sikokban boritják fel a játék terét, száguldó felhők a csucsok körül, mintha reflektorok vetitnék s a végtelen hómezőkbe a filmstudiók boszorkánysága parányi embereket kopirozott volna. Mert ez a Mount-Everest, igy a filmen, ezer veszedelem között, ha fotografálták is, minden lehet, csak nem csoda s ami még furcsább, még csak nem is természetes. Ezeket a magasságokat trükkök segitségével a film már régesrég tulhaladta, ezeket a dekorációkat kasirozva már régesrég jobban megoldották. Mert a Mount-Everest lehet akár nemcsak a föld, de a világegyetem teteje is, igy a vásznon még nyomába se lép a Grifithek és Lubitschok által felépitett és összetrükközött hegyóriásoknak és mindenekfölött pedig meg se közeliti azoknak — természetességét.

*

Mégis talán a legkülönösebb, logy ennek a filmnek embertveszitő tragikuma egyszerüen, sőt majdnem hatástalanul pereg le. Két fiatal tiszt nekivág a csucsnak és soha többé vissza nem tér. Társaik a mélyebb pontokról (csekélység, 8000 méter magasságból) távcsövön figyelnek utánuk. Mennek, kapaszkodnak fel a csucs felé. Egyszerre csak nyomuk is elvesz. Lepereg egy óra, lepereg kettő, a napra éj következik, az éjre uj nap. Az arcokon az aggodalmat felváltja a fásultság és unalom kifejezése. Eltüntek. Utoljára mint két fekete gombostüfej mozogtak a vászon tetején, az óriási fehér mezőben, csoda-e, ha azután elnyelte őket. De hiába villan meg gyászkeretben fényképük is, semmi tragikus részvétet nem kelt fel a sorsuk. A tragédia nem sürüsödik pillanatokra össze és borzalmasságában is hidegen hagy. A néző, akit máskor remegésig izgat, mikor a tömeg a filmen megéget, vagy szétszaggat valakit, ha az áldozat a tragédia után negyvenlóerős gépén vacsorázni megy, hidegen és közömbösen nézi, hogy szeme előtt két ember, végérvényesen a vacsorázás örökké tartó reménysége nélkül, keroikusan pusztul el. A film számára nem kellenek hősök, mert a filmen csak a ripacspóz heroikus.

*

Valamikor az ember számára Isten teremtett világot s ugy látszik, hogy ez a világ az ember számára ma már nem elég jó. Itt is, ott is korrigál rajta. Mert ha megjavitotta, határozottan jobbnak érzi. Nem is csoda, ha valami nyugodt és fölényes lenézéssel megy el az Isten világa mellett, ha annak képét heroikusan elpusztult hősök küldik neki. Ennek az igazi világnak szinei fakók, formái erőtlenek sök halnak meg benne s a Mount-Everest is s tragédiája nem drámai, mert csak igazi hőslegfeljebb csak arra jó, hogy valami grandiózus látványosság keretében Griffith és Lubitsch felépitse, feltükrözze, felblöffölje egészen az égig, ahol majd elhiszi mindenki, hogy Istenhez is közel jutott.

NAPIREND

1927 junius 5. Vasárnap. (Jólészi Cházár András jogtudós született 1740. Jólész.) Róm. kat.: B. Pünkösdvasárnap. Prot.: B. Pünkösdvasárnap. Ógörög: Május 23. Mihály. A Nap kél 4 óra 5 perckor, nyugszik 19 óra 51 perckor. A Hold kél 9 óra 25 perckor, nyugszik 0 óra 2 perckor.

Nyitvalévő muzeumok: Nemzeti Muzeum 9—½2. Mezőgazdasági Muzeum (Széchenyi-sziget) 10—1. Szépmüvészeti Muzeum (Aréna-ut 41.) modern grafika 10—11. Iparmüvészeti Muzeum (Üllői-ut 33.) 9—½2. Közlekedési Muzeum (Iparcsarnok) 9—12. Iparmüvészeti Társaság állandó kiállitása (Andrássy-ut 69.) 10—1. Hopp Ferenc keletázsiai muzeuma (Andrássy-ut) 10—1. Fővárosi Muzeum (Városliget) 9—1. Állandó butorkiállitás az Iparcsarnokban (Városliget) 9—1. Aquincumi Muzeum (Szentendrei-ut 7.) 9—12, 3—6. Erzsébet királyné-emlékmuzeum (királyi palota) 8—12.

Nyitvalévő könyvtárak: Fővárosi nyilvános könyvtár (Gróf Károlyi-utca 8.) 10—1. Iparmüvészeti könyvtár (Üllői-ut 33.) 9—1. Technologiai Iparmuzeum könyvtára (József-körut 6.) 9—12.

Kiállitások: Mücsarnok belga kiállitás 10—5. Nemzeti Muzeum (Erzsébet-tér) akvarell és pasztellkiállitás 9—2. Iparmüvészeti Muzeum (Üllői-ut 33.) régi ezüstkiállitás 9—½1. Ernst-muzeum (Nagymező-utca 8.) Zichy-emlékkiállitás 9—4. M. kir. postatakarékpénztár árverési csarnoka (Lónyay-utca 30—32.) aukciókiállitás ½4 órától.

—

1927 junius 6. Hétfő. (Onodi országgyülés 1707.) Róm. kat.: Pünkösdhétfő. Prot.: Pünkösdhétfő. Izr.: 6. Sab. 1. n. Ógörög: Május 24. Simeon. A Nap kél 4 óra 4 perckor, nyugszik 19 óra 53 perckor. A Hold kél 10 óra 32 perckor, nyugszik 0 óra 31 perckor.

Nyitvalévő muzeumok: Nemzeti Muzeum 9—2. Mezőgazdasági Muzeum (Széchenyi-sziget) 10—1. Szépmüvészeti Muzeum (Aréna-ut 41.) grafika 10—11. Iparmüvészeti Muzeum (Üllői-ut 33.) minden tárlat 9—½2. Közlekedési Muzeum (Iparcsarnok) 9—12. Iparmüvészeti Társulat állandó kiállitása 10—1. Hopp Ferenc muzeuma (Andrássy-ut) 10—1. Fővárosi Muzeum (Városliget) 9—1. Állandó butorkiállitás az Iparcsarnokban 9—1. Aquincumi Muzeum (Szentendrei-ut 7.) 9—12, 3—6. Erzsébet királyné-emlékmuzeum (királyi palota) 8—12.

Nyitvalévő könyvtárak: Fővárosi nyilvános könyvtár (Gróf Károlyi-utca 8.) 10—1. Iparmüvészeti könyvtár (Üllői-ut 33.) 9—1. Technologiai Iparmuzeum könyvtára (József-körut 6.) 9—12.

Kiállitások: Mücsarnok belga kiállitás 10—5. Nemzeti Szalon (Erzsébet-tér) akvarell és pasztellkiállitás 9—2. Iparmüvészeti Muzeum (Üllői-ut) régi ezüstkiállitás 9—½2. Ernst-muzeum (Nagymező-utca 8.) Zichy Jenő-kiállitás 9—4. M. kiró postatakarékpénztár árverési csarnok (Lónyay-utca 30—32.) aukciókiállitás ½4 órától. Nemzeti Muzeum Pedagógiai kiállitás 9—1. Müegyetemi épitészkiállitás 10—1.

—

1927 junius 7. Kedd. (II. Rákóczi György erdélyi fejedelem meghalt 1660-ban Váradon.) Róm. kat.: Robert hv. Prot.: Robert. Izr. Sab. 2. n. Ógörög: Május 25. Sz. Iván. A Nap kél 4 óra 4 perckor, nyugszik 19 óra 54 perckor. A Hold kél 11 óra 37 perckor, nyugszik 0 óra 55 perckor.

Nyitvalévő muzeumok: Nemzeti Muzeum régiségtár 9—½2. Mezőgazdasági Muzeum (Széchenyi-sziget) 10—1. Szépmüvészeti Muzeum (Aréna-ut 41.) régi képtár középkori pasztika 10—½2. Iparmüvészeti Muzeum (Üllői-ut) textil és kerámia 9—½2. Széchenyi-szoba (Akadémia) 10—12. Iparmüvészeti Társaság állandó kiállitása (Andrássy-ut 69.) 9—12. Hopp Ferenc keletázsiai muzeuma (Andrássy-ut) 10—2. Fővárosi Muzeum (Városliget) 4—7. Állandó butorkiállitás az Iparcsarnokban 9—6. Aquincumi Muzeum (Szentendrei-ut 9—12, 3—6. Erzsébet királyné-emlékmuzeum (királyi palota) 8—12, 2—4.

Nyitvalévő könyvtárak: Fővárosi nyilvános könyvtár (Károlyi-utca 8.) 9—7. Akadémia könyvtára 3—7. Egyetemi könyvtár 9—2, 9—7 (Olvasóterem) Ipar. Iparkamara könyvtára (Szemere-utca 6.) 9—2. Iparmüvészeti könyvtár (Üllői-ut) 9—1, 3—8. Statisztikai Hivatal könyvtára (Keleti Károly-utca 5.) 9—1. Állatkerti könyvtár 2—½6. Vakok könyvtára (Ida-utca 5.) 9—12. Erzsébet Népakadémia könyvtára (Német-utca 40.) 5—8. Technologiai könyvtár (József-körut 6.) 5—8.

Kiállitások: Mücsarnok belga kiállitás 10—5. Nemzeti Szalon 9—2. Ernst-muzeum 9—4. Iparmüvészeti Muzeum régi ezüstkiállitás 9—½11. Postatakarékpénztár árverési csarnok (Lónyay-utca 30—32.) aukciókiállitás ½4 órától. Pedagógiai kiállitás a Nemzeti Muzeumban 9—½2. Müegyetemi épitészkiállitás (József-müegyetem) 9—1, 2—5.

Miniszterek fogadnak: Kereskedelmi miniszter 5—7. — Honvédelmi miniszter 12—2. — Földmüvelésügyi miniszter 12—2. Népjóléti és külügyminiszter előzetes bejelentés után.

— Az Ujság legközelebbi száma a kettős pünkösdi ünnep után, szerdán a rendes időben jelenik meg.

— Klotild kir. hercegnő halála. Klotild kir. hercegasszony elhunyta alkalmából rendkivüli nagy részvét nyilatkozik meg az ország minden részéből, valamint külföldről is. A kir. hercegi család tagjai az elhunyt kir. hercegasszony holtteste mellett Alcsuton tartózkodnak és csak a kir. hercegasszonynak Budapestre való szállitásakor térnek vissza a fővárosba. Tekintettel az óriási részvétre, valamint a temetésen résztvenni kivánók nagy számára, különleges intézkedések történtek a temetéssel és *a holttestnek közszemlére való kitételével* kapcsolatban. Mivel a temetési szertartáson, melyet a királyi vártemplomban *Mészáros* János dr. érseki helynök és pápai prelátus, valamint a várplébánia plébánosa végez, a vártemplom szük befogadóképessége miatt csak kevesen vehetnek részt, ugy intézkedtek, hogy hétfőn, *junius 6-án délelőtt 8 óra 30 perctől déli 12 óráig a közönség is megtekinthesse* a felállitott ravatalt. Hétfőn déli 12 órakor lezárják a vártemplom ajtaját és *a délután négy órakor végbemenő temetési szertartáson* csupán a kir. hercegi család tagjai, Magyarország kormányzója és családja, valamint kisérete, a külföldi képviseletek, a miniszterek, az országgyülés elnökei, a valóságos belső titkos tanácsosok, a zászlósurak, a kamarások, a főváros képviselői, a különféle küldöttségek, a tábornoki és a tisztikar, valamint a kir. hercegi udvar és tisztikar tagjai vesznek részt. A megboldogult kir. hercegasszony lelkiüdvéért a szentmiseáldozatot junius 7-én, kedden délelőtt 12 órakor mutatja be a koronázó Mátyás-templomban *Nemes* Antal dr. cimzetes püspök, a koronázótemplom plébánosa. A rekviemen a nagyközönség is, hölgyek is, résztvehet. A temetésen résztvesznek külföldről: *Margit* kir. hercegasszony és férje *Thurn-Taxis* herceg, *Ferenc József* örökös herceg, *Károly Ágost* herceg és felesége, *Frigyes Keresztély* szász herceg felesége, *Lajos Fülöp* herceg, *Rafael* herceg, *Fülöp Ernő* herceg, valamint kiséretük. Ferdinánd volt bolgár cárt és Boris bolgár királyt *Cirill* herceg képviseli a temetésen. A kir. hercegi titkári hivatalba özönével érkeztek a részvéttáviratok és igen sokan jelentek mega kir. hercegi palotában is aláirni a részvétnyilatkozatot. Az elhunyt kir. hercegasszony ravatalára az ország minden részéből igen sok koszoru érkezett már eddig is a királyi várkapitánysághoz.

Bethlen István gróf miniszterelnök tegnap a következő részvéttáviratot intézte József királyi herceghez Alcsutra:

Mély megrendüléssel szereztem tudomást arról a nagy veszteségről, amely királyi Fenségedet és fenséges családját fenkölt szellemü és nemeslelkü édesanyjának, Klotild kir. hercegasszony ő királyi Fenségének elhunyta által érte. Méltóztassék megengedni, hogy e szomoru alkalomból ugy a saját nevemben, mint a magyar királyi kormány nevében őszintén átérzett mély részvétemnek adhassak kifejezést. *Bethlen István gróf*, magyar királyi miniszterelnök.

Két napon keresztül pirosernyős gyüjtőurnákkal voltak ujra tarkák a főváros utcái. A Zsófia gyermekszanatórium javára kértek ezuttal adományokat a hölgyek. A gyüjtőmunkából az Ujság is kivette részét. A Rákóczi-ut és Muzeum-körut sarkán, a régi Nemzeti Szinház épülete előtt állott az Ujság urnája, ahol a hölgyek Lukács Sári zongoramüvésznő vezetésével munkálkodtak. Nagy eredményeket értek el és ebben része volt a Dreher Maul-gyárnak is, amely a jótékony alap szaporitására bőségesen bocsátott árusitásra a hölgyeknek gyártmányaiból

Pünkösdi napló

Van az néha ugy, hogy az ember kihuzogat poros, elfelejtett fiókokat. És kutatni kezd a semmi után. Fáradtan, unottan szedegeti elő az elsárgult lapokat, régi adósságok emlékeit, öreg számlákat, képeslapokat elfelejtett szerelmektől és csendes rezignációval tépi össze a multat, hogy helyet csináljon az ujnak: uj számláknak, uj képeslapoknak.

Mindenkivel előfordul és beporosodott, soha nem nézett fiókjaim nekem is vannak. Igy került a kezembe.

Sáros, mocskos zöld füzet vászon fedőlappal. A közepén nagy rozsdás folttal. Ez a rozsdás folt a vérem. Buta ólomdarab öntötte ki a karomból, egy buta ólomdarab, amit egy olasz fiatalember küldött felém Udine mellett, az országuton. Pedig sohase láttuk egymást. Soha neki rosszat nem cselekedtem. Csak hát háboru volt és akkoriban az volt a becsületes ember, aki több embertársának ontotta ki a vérét.

Igy került erre a zöldtáblás füzetre is a rozsdafolt, a vérem. De igy került egyáltalán ez a sáros, mocskos füzet is hozzám, azután az elfelejtett fiókba. Harctéri napló. Az első oldalán egy bécsi kislány képe. Emlékszem, ibolyacsokrot dobott a lábam elé, amikor zeneszóval vittek bennünket. Régen volt. Nem is olyan kellemes a visszaemlékezés. Tessék elhinni nekem, nem is beszélnék róla. Hiszen annyi százezer ilyen mocskos füzet lapul meg a fiókok mélyén és annyi soknak van ilyen rozsdás foltja.

Hogy mégis idehozom, hogy kikivánkozik belőlem? Belenéztem. Forgattam kicsit a sáros lapokat. (Batkow és Zwycin között lett sáros. Vajjon megvannak még ott az árkok?) És ahogyan forgattam az egyik oldalon, ezt olvastam:

Pünkösd vasárnap

Pünkösd... Holnapután is az lesz. Pünkösd vasárnap. Vajjon mit jegyezhettem én fel ezerkilencszáztizenhétben pünkösd vasárnap, egy árok mélyén, a föld alatt. Elolvastam. De furcsa. Most kerül a kezembe két nappal pünkösd előtt s az első szavak, amik a szemembe ötlenek: Mondják meg a legkisebbik Horváth-lánynak. Mi ez? Hiszen ezt most játsszák egyik színházban. Vannak ilyen furcsa véletlenek. És csak ezért, tessék elhinni kérem, eszemágában sincs önöket a háboruval traktálni, csak azért iktatom ide a sáros naplóból ezeket a sorokat, amelyeket akkor piros pünkösd vasárnapján feljegyeztem.

*

„Pünkösd vasárnap. Az éjjel sirtam.

Éjfél volt, amikor megrázták a vállamat, hogy ébredjek, rajtam a sor, inspekciós vagyok.

Csodálatos éjszaka volt. Hold. Csillagok. Tavaszi illat. Terhes, rettenetesen terhes, mert a szemünk elé idézte a kisvárosok fehérruhás lányait, az orgonaillatos majálisokat. Ott álltam az árok mélyén, nekitámaszkodtam a föld falának és néztem: a csillagos eget. És szivtam: mélyen magamba a levegőt, ezt a májust, ami nekem december. Csak álltam. Nem tudom meddig.

Egyszerre — mindenütt halotti csend, csak néha egy-egy halk sivitás, mely az élet felé szalad s a halált viszi —, egyszerre csak éneket hallok. Éneket. És hegedüt.

Halkan, vigyázva lopózok a hang felé. Valahol jobbra, ahol elkanyarodik az árok, különös kép: egy zászlós — messziről sirt róla, hogy tartalékos — ült a földön, valami pudli félén. Mellette egy szál cigány. Vén, roggyantléptü népfelkelő. A vállához szoritotta az öreg hegedüt, halkan, hogy jaj odaát meg ne hallják,, huzta s a zászlós énekelt:

— *Ismerősök jöttek Marosvárról...*

Megbujtam: ne zavarjam őket. Az ének szállt, szállt s ahogy a hangok bugyborékolva szaladtak szét a kacskaringós árkon, jobbról is, balról is fekete árnyak bukkantak fel s a falhoz lapulva huztak a zászlós felé. Csibészek, jasszlegények, ligeti hintások, a század bakái felébredtek az ismerős dalra. A zászlós semmit se látott. És amikor a refrénig ért, egyszerre harminc magafeledt ember ajkán zendült fel a dalt, mint a legcsodásabb kórus:

Mondják meg a legkisebb Horváth-lánynak,
Nem mind igaz, amit otthon diskurálnak.
Most is ott jár ám a lelkem házuk táján,
Volt egyszer egy fehér rózsa a Horváthék [rózsafáján.

És amikor elszállt a dal, szemben, a muszka állásokban, megtapsolták.

Az inspekció letelt. Visszabujtam az oduba és aludtam. Ma reggel pedig az árokban két szanitéc hordágyat vitt.

— Mi történt?

— Az egyik posztot golyó találta.

— Meghalt?

A hordágyra mutatott. Felemeltem a foltos, sáros katonaköpenyt. Ott feküdt némán, nyitott szemmel a vén cigány. Kicsit a szája is nyitva volt. Mintha éppen mondani akarná, hogy:

— Aztán ha hazamentek, mondjátok meg a legkisebbik Horváth-lánynak...

*

Ennyi az egész. Igazán, szégyenletesen szentimentális történet. Hold, csillagok, egy érzelgős kis régi nóta, májusi éj — tárcának meg se merném irni. Szégyelleném. Dehát igy történt, a sáros könyv lapján a vérem pecsételte meg, hogy igaz és bocsássanak meg nekem, igazán nem tehetek róla, hogy pont most, pünkösd előtt került ez a füzet a kezembe. Ám igy esett. Bocsánat.

Vándor Kálmán

— Elveszett egy brilliáns tü. Az Országház-tér 4. számu házban ma délben elveszett egy ovális alaku ötköves, platinába foglalt brilliáns melltü. A megtalálót kérik, hogy illő jutalom ellenében jelentse be nevét az *Ujság* titkárságában.

A csodatevő

Elbeszélés

Irta H. G. Wells

A csodatevés adománya hirtelen jelentkezett nála. Az bizonyos, hogy nem született evvel. Harminc éves koráig ő maga sem hitt a csodákban. A neve George M. Whister Fotheringay volt. Alacsony kis emberke, melegtekintetü barna szemmel, vörös hajjal, kipödrött bajusszal. Egyre vitatkozott és argumentumokat sorakoztatott föl és amikor egy izben azt vitatta, hogy nincsenek csodák, éppen ekkor adta tanujelét annak, hogy ő maga is — csodákra képes. A „Vörös Sárkányhoz" cimzett korcsmában — a falu legdiszesebb találkozóhelyén, — történt és Teddy képviselte az oppoziciót, aki mindenre csak ezt vetette közbe: „Ezt mondja maga!" amíg végre Mr. Fotheringay el nem vesztette béketürését és ki nem tört:

— Hallja, Teddy, — kiáltotta, — értsük meg jól, hogy mi is a csoda. A csoda az akarat erejének révén előidézett rendkivüli esemény, vagy tünemény.

— Ezt mondja maga, — felelte élesen Teddy.

Mr. Fotheringay nyelt egyet:

— Például ha ez a talpas petroleumlámpa most lefelé fordulna és tovább égne, ez csak csoda lenne, mi, Teddy?

— Ezt mondja maga!

— És maga? Maga nem hiszi, hogy ez megtörténhetik?

— Nem.

— Nagyon helyes. De ha valaki — mondjuk, hogy akár én — azt megparancsolná a lámpának, — mondjuk, hogy én minden akaratenergiámat megfeszítve igy szólnék: — Lámpa, fordulj meg és égj nyugodtan tovább, akkor — Hollá!

A hihetetlen, a lehetetlen megtörtént. A lámpa lefelé fordítva lebegett a levegőben és nyugodt lánggal égett tovább. Mr. Fotheringay ott állt még kinyujtott ujjal és összevont szemöldökkel. Mindenki ijedten fölkiáltott, mert a lámpa közel három másodpercig lebegett igy a levegőben.

Ekkor megszólalt Mr. Fotheringay.

— Tovább nem tudom tartani! — és leeresztette kezét, a lámpa pedig a földre zuhant és elaludt.

A korcsmáros volt az első, aki visszanyerte a szavát. Szidalmazó szavakkal halmozta el Fotheringayt és még szamárnak is elmondta. A többiek ugyancsak rátámadtak, hogy most már a nyugalmukat is megzavarja. Fotheringay pedig megszökött a szidalmak elől és csak amikor hazaért, ott kezdett csak el gondolkozni a történteken.

Cipőjét, kabátját levetve, az ágya szélére ült és egyre csak ezt ismételgette magában:

— Hiszen én nem is akartam fölfordítani azt a buta lámpát!

De ekkor hirtelen eszébe jutott, hogy a szavait olyan határozottan ejtette ki, mint valami parancsot. Most összpontosította minden energiáját és mutatóujját az asztalán álló égő gyertyára szegezve, igy szólt:

— Emelkedj föl!

A gyertya a levegőbe emelkedett s majd a földre zuhant.

Mr. Fotheringay zavartan nézett maga elé a sötétben.

— Hát ez hogyan történhetett?

Keresgélni kezdett a zsebeiben. Gyufát keresett. De hiába. Ekkor eszébe ötlött, hogy gyufát is szerezhet magának a csodatevés révén és kezét kinyujtva, igy szólt:

A „Muzsikaszó"-ból Benczúr Gyula rajza

Tán egy kicsit el is késtem
Muzsikálnak itt már régen
Jobb volna, ha odább mennék . . .
Több a cigány, mint a vendég

— Egy szál gyufa legyen a kezemben.

Ebben a pillanatban valami könnyü tárgyat érzett az ujjai között. Gyufa volt. Svéd gyufa. Eldobta, majd azt parancsolta, hogy gyulladjon meg. Megtörtént. Most fölvette a gyertyát a földről, belétette a gyertyatartóba és ráparancsolt:

— Gyulladj meg!

A gyertya meggyulladt.

Mr. Fotheringay elgondolkozott. Amennyire föl tudta fogni ezeket a tüneményeket, tisztára az akaraterején mulottak. Megdöbbenés fogta el és töprengve feküdt le. Csak nagynehezen tudott elaludni. Amikor fölébredt, nem volt bizonyos benne, hogy az egész nem volt-e egyéb, mint valami élénk álom. Ezért most ujabb kisérletre szánta rá magát. Éhes volt és most, tisztára rendkivüli akaraterejének segitségével — hét főtt tojást varázsolt az asztalára.

Megreggelizett, aztán elment a hivatalába. De egész nap nem tudott dolgozni. Este, sétaközben, megint a csodatevések gondolata foglalkoztatta. Eszébe jutott Mózes csodatevése és a sétapálcáját a földbe szúrta és megparancsolta, hogy virágozzék ki. A levegő nyomban megtelt rózsaillattal. Meggyujtott egy gyufát és most látta csak: a bot rózsatővé változott.

Közeledő lépteket hallott és sietve parancsolt rá a botra:

— Változz vissza!

Uj Idők 1911-12. XVIII. 9. sz. (Vége)

Gárdonyi Testvérek fényképe

Kossuth Ferenc, hetvenedik születésnapján

A rózsató hihetetlen gyorsasággal sétapálcává változott és ugyanekkor élénk, haragos fölkiáltás hallatszott fel:

— Ki dobálózik itt tüskés vadrózsaágakkal? Marha! Az arcomat találta el!

— Sajnálom, nem akartam, — mondta Mr. Fotheringay, aki felösmerte a közeledőben Winch-t, a falucska egyik rendőrét.

— Mit jelentsen ez? — kérdezte a rendőr. — Ohó, ön az? Az az úr, aki a „Vörös sárkány"-ban eltörte a lámpát? Hát miért dobálta felém azt a rózsafaágat? Nem tudja, hogy az fáj? Ön megtámadta evvel a rendőrséget!

— Igazán mondom, — felelte zavartan, — szívből sajnálom. De a dolog úgy áll . . .

— Nos?

— Csodát műveltem . . .

Közömbös hangon akarta ezt mondani, de nem sikerült.

— Csodát?! Ne beszéljen butaságot. Csodát művelni. Csodát! Nem rossz . . . Ön, aki sohasem hitt a csodákban . . . Biztos, ez megint valami újfajta vicce önnek. De figyelmeztetem . . .

De amit a rendőr el akart mondani, azt már nem hallotta Mr. Fotheringay. Be akarta bizonyítani, hogy csodát tud művelni és haragosan förmedt a rendőrre:

— Elég! Majd mutatok önnek rögtön egy kis újfajta viccet. Takarodjon a pokolba, maga . . .!

Elállt a szava. Egyedül volt. A rendőr eltünt, mintha a föld nyelte volna el.

Ezen az estén nem művelt több csodát. Megrémülve tért haza.

— Uram Isten, — gondolta magában, — hatalmas adomány ez, rendkívüli adomány. Sohasem hittem volna ilyesmiben. De hát hol is van tulajdonképpen az a pokol?

Ott ült az ágya szélén. Szerencsés ötlete támadt ekkor és most a szegény falusi rendőrt a pokolból áthelyezte Szan-Franciskóba.

Másnap az a meglepetés várta Mr. Fotheringayt, hogy az egész folyót átkutatták az eltünt rendőrért. De ezen a napon nem művelt csodát. Vasárnap aztán elment a templomba, ahol Mr. Maydig az okkultizmusról prédikált és ennek a hatása alatt, az istentisztelet után, föl is kereste a lelkészt.

Egy kicsit zavarban érezte magát, hogy mint terelje a beszédet a saját dolgára. Némi akadozó beszéd után, végre megkérdezte, hogy mi a véleménye a csodákról, majd amikor a lelkész beszélni kezdett, hirtelen a szavába vágott:

— Ön például nem fogja elhinni, hogy egy közönséges ember — mint például akár én, — az akarat-ereje révén csodálatos dolgokat vihet véghez?

— Ó nem, ez talán nem is olyan lehetetlenség, — felelte a lelkész.

— Ha rendelkezésemre bocsájt valami tárgyat, — mondta most Mr. Fotheringay, — tehetek egy kisérletet. Vegyük például ezt a szivardobozt, itt az asztalon. Én ennek megparancsolom, hogy: Legyél egy ibolyaváza!

A szivardoboz ibolyavázává változott.

A lelkész fölugrott, a csodatevőre meredt, aztán megszagolta az ibolyákat, amelyekkel tele volt a váza.

— Hogyan csinálta ezt? — kérdezte azután.

— Hát megérkeztünk ide. Ez az, amit magam sem tudok. Csoda ez, vagy boszorkányosság, vagy mi? És mi az ön véleménye énrólam? A mult héten még éppen olyan keveset tudtam az én csodatévő erőmről, mint akár ön. Hirtelen jelentkezett és én azt hiszem, összefüggésben áll az én akarat-energiámmal.

— Más is sikerül önnek?

— Természetesen, — felelte Mr. Fotheringay és egyéb csodákat is bemutatott. Aztán elmondta az első

cselekedni szeretnél valamit, ami szép nagy, gyönyörü és az erődön fölül való.

Profilban, a homlokával egy vonalban folytatódik egyenes metszésü, szép orra; s arcéle a klasszikus görög profilokat juttatja eszünkbe. Hátul a koponyáján, félhold alakban, hatalmas fejsebének forradása. Még most, hetedfél évtized után is ijesztő ez a seb; az ácsi csata emléke. Duzzadt és nagy; és ahol a koponyarés fölött megint összenőtt a bőr, legalább fél centiméter magas, lépcsőzetes alakulás támad. Olyan az egész, mintha indián skalpkéssel akarták volna leszedni fejbőrét. A sebtől le a nyakszirt felé megint egyenesen, görbülés nélkül folytatódik a koponya, hátul alig van hajlása a nyakának, mintha nagyon szilárdan, nagyon törzsökösön nőtt volna ki a test fölött ez a rendkívüli fő.

Beszélgetés közben régi időkre terelődött a szó, háborús emlékekre. Megtörtént, hogy a tábornok néha elakadt. Szavak kiestek az emlékezetéből. Sebaj. Ha magyarul nem jutott eszébe, harsogta németül:

— *Die Kanonen! Die Kanonen!*

És most ha hallották volna! Hogy zengett a hangja, hogy harsogott! A szava csupa érc volt, csupa erő és öntudat. Izzás futott keresztül az aggastyánon és ettől fölgyúlt minden lappangó ereje. A szeme tüzet lövelt. Fejét hátraszegte, karja széles mozdulatokkal lendült, a tüdejéből indulatok fujtattak, erővel teljesen, hévvel, a hangja egyre harsányabb lett, a mozdulatai parancsolóbbak; a lába néha haragosan dobbant, és a hangja fölénk — kicsiny csendes sereg fölé — kerekedett, tiltván, hogy segítsük amint szavait válogatta, kereste.

Mámorral ittuk beszédjét. Az ácsi ütközetről emlékezett. Amikor az ellenséges mozsarak körül portyázva hallotta, hogy az egyik orosz tiszt kiadta a tüzéreinek a parancsot:

— *Tele nego, vecser nego!*

Csak azt az egyet! Azt a vöröset! (Görgeyn aznap vörös atilla volt.) És elmondta megsebesülése körülményeit. Granátszilánkok csaptak a fejébe. S ő, amint kezével végighúzott koponyáján, egyszerre megérezte a meleg, csordogáló vért! No, mindegy. Babos kendőjét a koponyájára kötötte, s vezette a harcot tovább, mígnem seblázasan eszméletét nem vesztette.

Régi emlékek zsongtak föl benne, s mialatt beszélt, egyik cigarettáról a másikra gyújtott, mohón szívta őket végig s nagyokat kacagott a kedves, szerető hozzátartozóin, akik mérsékelni próbálták „pipás" hajlandóságát.

Közben pedig szüntelen évődött, tréfált, vidám volt. Mesterségesen félreértette szavainkat, elcsúrte őket s nagyot kacagott a játékon. Tréfa, móka el nem apadt ajkán, talán csak egy pillanatra, mikor azt említettem előtte, hogy szeretném az életrajzát megírni.

— Sohse tegye, — felelte. — Nem érdemes, mi van azon megírni való? Kár a munkáért.

És amikor tiltakoztam ellene:

— Nohát nem bánom, — mondta. — Ha kedve telik benne, írja meg, de nem az én kedvemért, hanem a magáéért.

Mikor elbúcsúztam tőle, bocsánatot kértem, ha talán kimerítettem a hosszú beszélgetéssel. Ez ellen energikusan védekezett. Nem fáradt ő, nem kimerült. Boldog, hogy fiatalságot látott maga körül s csak arra kért, hogy ne nevessem ki öregségét, ha talán valami nevetségeset tett, vagy mondott volna.

... Pedig igazán, a venerábilis Noe egyetlen olyan meztelenségére sem bukkantam, amelyre, a szemérmes Sém módjára leplet borítani lett volna kötelességem.

Adorján Andor

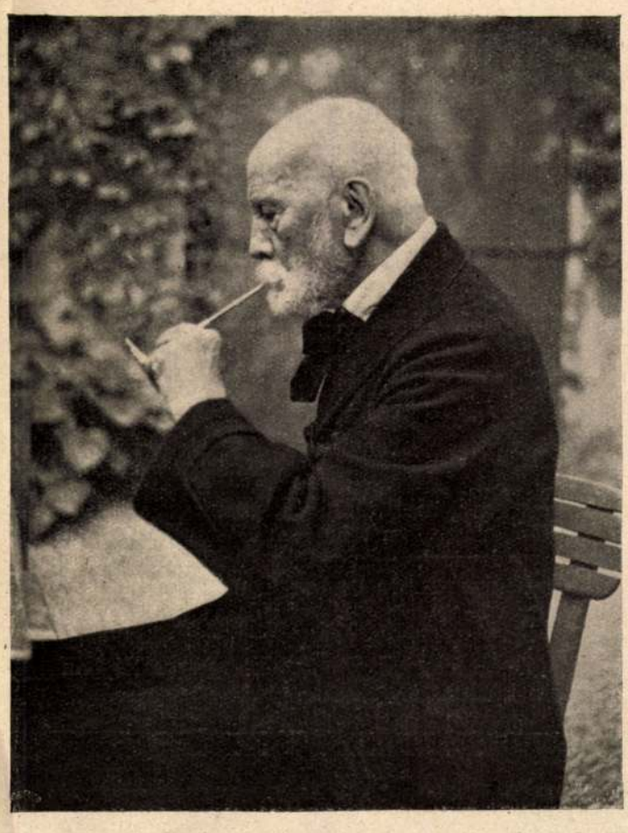

A 96 éves Görgey Artur

Ne szálljon le a nap a Te haragoddal!

Min vesztünk is össze?
Hópehelynél könnyebb, porszemnél silányabb
semmitmondó szócskán.
Hisz már meg is bántuk!
Mégis úgy ülünk itt, egymásra se nézve
komoran, mogorván.
Úgy fáj Téged látnom redős homlokoddal,
lelkem sziklavára.
Kezemet aggódva kulcsolom imára:
„Ne szálljon le a nap a Te haragoddal!"

Milyen jó is lenne . . .
Ha most ott ülhetnék, a szemedbe nézve
a te közeledben.
A kezemet fognád s úgy elbeszélgetnénk,
tündérek se szebben.
Meddig kínozol még a némaságoddal?
Derüljön fel orcád!
Térdemen szeretnék odakúszni Hozzád,
„Ne szálljon le a nap a Te haragoddal!"

Már nem bírom tovább!
Bágyadtan kelek föl s megindulok lassan,
a nagy szobán végig . . .
És te hozzám repülsz, lehajtott fejemet
a csókjaid érik.
Magadhoz szorítasz, erős két karoddal,
Tűnik lelkem gondja;
Érczenéjü hangod, lágyan, csengve mondja:
„Ne szálljon le a nap a Te haragoddal!"

Beránd Piroska

Uj Idők 1914. XX. 20.

Táne-egyveleg

Egy tanár jegyzetei

Irta Farkas Pál

III.

Budapest, január 16.

Sors bona, nihil aliud. Tehát mégis újra kezdem a nevelősködést. Ismét házitanító leszek. A föltételek nagyon kedvezőek, — óránkint tíz koronát kapok — és különben is részem lesz minden külső tisztességben. Szabadon járhatok a fölépcsőn és az inas le fogja segíteni a télikabátomat. Majdnem úgy, mintha én is a társasághoz tartoznék. A tizedik rangosztályban igazán nem kívánhatok többet.

Benczúr Gyula ünneplése 70-ik születése napján a Műcsarnokban. Az ünnepelt mester és az ünneplő Képzőművészeti Társulat elnöke, Andrássy Gyula gróf a Műcsarnok előtt. Az Uj Idők számára fényképezte Müllner

A méltóságos úr kissé iróníkusan mosolygott, amikor ma elmentem hozzá és közöltem vele, hogy mégis csak elfogadom ajánlatát és tanítani fogom Fábián kisasszonyt. A méltóságos úr azonban nem tudta, hogy előtte való nap levelet kaptam az édesanyámtól, aki minden különösebb indok nélkül tudatta velem, hogy a viszonyok rosszak és ezentúl ne számítsak arra a száz koronára, amelyet eddig havonta küldött. Pedig nem a viszonyok rosszak, hanem az öcsémnek kell mindig több pénz. Az öcsém úr, — közigazgatási gyakornok, — ő tegeződik a dzsentri-fiatalsággal és tangót táncol a főispánék intim teáin. A tegeződés és a tangó pedig pénzbe kerül. Ezért kell lemondanom arról a segítségről, amelyen eddig könyveket vettem.

Pár óráig komolyan dühös voltam. Annyira dühös, hogy goromba levelet akartam írni az öcsémnek. Azután mégsem írtam. Minek vesszek össze az egyedüli családtagommal, aki legjobb meggyőződése szerint él? Ő tényleg azt hiszi, hogy a tangó a legkomolyabb foglalkozások egyike és hogyha nem fizet szintén pezsgőt a társaságnak, akkor megbélyegzett ember. Ha azt mondanám neki, hogy a pénz arra kell nekem, hogy az új, nagy bizánci történelmet megvásároljam, valószínűleg azt hinné, hogy megőrültem. Neki tudniillik ugyanannyi érzéke van a bizánci történelem iránt, mint amennyire én értékelem a tangó és one-step nevü táncokat. Úgysem értjük meg egymást, hát miért vágjunk keserű igazságokat egymás fejéhez?

Egy dolog azonban föltétlenül bizonyos, a pénz ezentúl elmarad. Pedig a könyvkereskedőm számláját mindig ebből a segítségből fizettem. És mostanában annyi új munka jelenik meg, hogy a számla erősen nőni fog. Ezek a német könyvek átkozottul drágák. Csak a minap olvastam az előzetes jelentést, hogy egy gyüjteményes vállalat kiadja a nagy egyházi szkizma történetét. Nyolc kötet lesz, kötetje harminc márkájával. Ezeket meg kell szereznem. A szkizma történetére föltétlenül szükségem van, annál is inkább, mert már egy folyóiratban olvastam, hogy az új adatok egészen másképpen világítják meg VI. Urbán alakját. Ez a VI. Urbán rendkívüli ember volt és a német krónikások határozottan igazságtalanok voltak vele szemben.

Este a kávéházban tanácsot kértem Mühlbachertől. Az öreg azonban annyira morózus kedvében volt, hogy eleinte egyáltalában nem akart válaszolni.

— Mit fizetnek? — kérdezte később.

— Nem tudom. De a professzor azt mondja, hogy megadnák azt, amit kívánnék.

— Kérjen tíz koronát óránkint és vállalja el.

— Tíz koronát?...

— Annyit. Azért érdemes bármilyen Fábián-csemetét tanítani. Kevesebbért nem vállalnám. De tíz koronáért belemehet ebbe a mulatságba.

— Azt sem tudom, hogy milyen emberek.

— Akármilyen emberek. Mindegy. Ha tíz koronát fizetnek, szóba lehet állni velük.

— Mégsem tudom...

— Ha nem tudja, akkor ne vállalja el. Maga a vé-

Mühlbeck Károly rajza

leményemet kérdezte, azt megmondtam. Most pedig hagyjon olvasni.

— — — — — — — — —

Mindezek után fölkerestem a méltóságos urat. Ironikusan mosolygott, de azért nagyon kedves volt. Amikor a föltételeimet közöltem vele, bólintott.

— Rendben van. Magamra veszem, hogy ezt elintézzem. És meg fogja látni, fiatal barátom, hogy nagyon kedves és művelt emberekkel kerül össze. Hol lakik?

Megadtam a címemet és a tanár följegyezte.

— Néhány nap múlva közvetlen értesítést kap majd Fábiánéktól. És ha valamire szüksége volna, csak forduljon nyugodtan hozzám. Tudja, hogy őszinte jóakarója vagyok . . .

— Öreg farizeus, — gondoltam magamban. — Kifizetsz aprópénzzel, a tudományos pályám előtt pedig becsapod az ajtót. És még nekem kell hálásnak lennem. Utállak téged és utálom magamat.

Ezt gondoltam. Hangosan azonban azt mondottam: „Nagyon köszönöm a jóságát, méltóságos uram." Mert nemcsak ő méltósága a képmutató, én is az vagyok. És ezért még jobban undorodom magamtól, mint ő tőle.

Szegény embernek lenni nagyon komisz dolog.

— — — — — — — — —

Január 20.

Fábián F. Ferenc levele megérkezett. Nagyon rövid és nagyon száraz. Miután tisztelt barátja közölte vele, hogy milyen föltételek alatt vagyok hajlandó az órák adását elvállalni, arra kér, hogy másnap délután három órakor lakásán fölkeressem. Tisztelettel.

Csak tisztelettel és nem kiváló tisztelettel. Ezek az urak tudnak disztingválni. Én tehát a mondott időben elmentem Fábián F. Ferenchez, a „Közgazdasági Bank" vezérigazgatójához. A többi címeit még nem tudom.

A lakás kétemeletes palota az Andrássy-út végén. A kertet vasrács veszi körül, jobbról van a garázs, balról a palota. A kapuban egyenruhás portás őrködik, aki átadott egy harisnyás inasnak. A harisnyás egy faburkolatos dolgozószobába vezetett, amelyben sok mindenféle van, én azonban annyira belemerültem a kandalló nézésébe, hogy mást egyelőre nem vettem észre. Ez a kandalló fekete márványból készült és a legszebb darab, amelyet valaha láttam. A nyitott részben fahasábok lobogtak és ennek a máglyának tüze megvilágította a fekete márványt. Thyrinszben vagy Orchomenoszban lángolhatott így az áldozati oltár. Gyönyörű volt.

— Jó napot, tanár úr, — szólalt meg hátam mögött egy mély hang. — Üdvözlöm házamban. Parancsoljon helyet foglalni. Milyen likőrt iszik? Szivart vagy cigarettát?

Fábián F. Ferenc zömök termetű úriember, borotvált arccal, gyors, energikus mozdulatokkal és nagyon szapora beszéddel. Első pillantásra inkább polgári ruhába öltözött katona, mint bankigazgató benyomását teszi. Nem tartja ki sokáig egy ülőhelyben, minduntalan fölugrik és azután hátratett kezekkel sétál végig a szobán. Néha ugyanebben a pózban megáll és úgy beszél. Amikor később jobban szemügyre vettem a szobát, vagy tizenöt különböző Napoleon-képet fedeztem föl a falon, az íróasztalon pedig a császárnak nagy bronzszobra áll. Most már tudtam, hogy Fábián F. Ferenc kinek a modorát stilizálta meg önmagának.

— Ő méltósága tudatta velem föltételeit, — folytatta a direktor. — Rendben vagyunk. A kis leányom három órát óhajt hetenkint. Hogy mit akar tanulni, azt majd ő mondja meg. Véle beszélje meg azt is, hogy mikor tartják meg az órákat. Ön budapesti származású?

— Nem. Dunántúli vagyok. Veszprémmegyei.

— Ah, a Balaton mellékéről. Gyönyörű vidék. Kár, hogy nem tudjuk kihasználni. De idővel majd ez is fejlődik. Tanulmányait azonban itt végezte Pesten?

— Igen.

— Járt külföldön?

— Berlinben hallgattam egy félévet. Egy másik félévet Párisban töltöttem.

József királyi herceg Benczúr műtermében

„Oberon" Weber regényes operája a M. kir. Operaházban. Bemutató előadása január 29-én volt. Alexy fényképe az Uj Idők számara

Oberon (Marschalkó Rózsi)

Rosano (Mátray Ida) és Almanzor (Toronyi)

— Kár, hogy nem jutott Angliába. Historikusnak Cambridgeben kellene tanulnia. Valamelyik collegeben, Trinityben vagy St.-Johnban, ahol Byron és Macaulay dolgoztak. Ah, ön csodálkozik, hogy nem vagyok egészen műveletlen. Azt hiszem, az önök köreiben kissé túlszigorúan ítélik meg a bankdirektorokat. Nem minden pénzember mászik elő a „Fliegende"-ből. Én különben inkább természettudományok iránt érdeklődöm. Eredetileg asztronómusnak is készültem. A leányom azonban a humanista studiumok iránt érdeklődik. Különben mindjárt áthívom. Akkor megbeszélhetik a részleteket.

Fábián F. Ferenc ezzel a házitelefonhoz lépett és megnyomott egy gombot.

— Te vagy, Éta? Igen? Gyere át hozzám egy pillanatra. Itt van a tanár úr! Csak egypár percről van szó, a vendéged majd addig excusál. Igen. Várunk. Igen.

Letette a kagylót és ismét hozzám fordult.

— Az ön szakmája a történelem?

— Az.

— Foglalkozik speciális tanulmányokkal is?

— A középkori történelemből dolgozgatok.

— Ah, a középkori történelem. Problémái ugyan kissé távol esnek tőlünk, de azért érdekes kor. Nagyon érdekes kor. De modern embernek kissé idegen.

— Én másképpen vélekedem a középkor problémáiról, — jegyeztem meg. — Hitem szerint éppen modern intézményeinknek alapjait ott kell keresnünk.

Fábián bólintott, de meglátszott rajta, hogy menynyire nem érdekli ez az egész beszélgetés és az egész középkor.

— Eredeti fölfogás, — mondotta udvariasan. — Ámbár ... különben itt van a leányom. Éta, ez a tanár úr, aki szíves lesz neked órákat adni. Ez a kisleányom, tanár úr.

A kisleány két fejjel magasabb az apjánál. A haja csodálatosan kócos és szőke, egészen különösen szőke, félig aranyos, félig vörös. Ez a haj külsejének legjellemzőbb része. Éta kisasszony különben jóval idősebb, mint ahogy gondoltam, lehet már tizenkilenc-húsz éves, vagy talán még több. Házi blúzban jött be, nyitott nyakkal és csupasz karokkal. A nyaka és a karjai hófehérek. Az arca nem nagyon szép, kissé túlgömbölyü, a szeme szürkének és zöldnek a vegyüléke. Egyelőre ennyit tudtam tárgyilagosan megállapítani. Mindenesetre ő lesz a legkócosabb tanítványom, akit valaha történelemre oktattam.

Éta kisasszony nagyon nyugodtan és fölényesen viselkedik. Az angolszász nevelés meglátszik rajta. Pár udvarias és hűvös szót mondott, azután reátért kívánságaira.

— Nagyon érdeklődöm a történelem iránt, tanár úr, de erős hézagokat fedeztem föl tudásomban. Mindarról, ami ezer és ezerötszáz között történt, csak egészen homályos sejtelmeim vannak. Szíves lesz tehát ezt az anyagot átvenni velem.

Megállapodtunk, hogy hétfőn, szerdán és pénteken délután négytől ötig tanulunk. Fábián F. Ferenc azután még egy cigarettával kínált meg és fölemelkedett. Én is fölemelkedtem.

— Tehát szerdán kezdjük, tanár úr.

— — — — — — — — —

Amikor ismét az Andrássy-úton voltam, el kellett ismernem, hogy ezek a Fábiánék igazán nem teszik a parvenük benyomását. Kár. Szerettem volna mulatni rajtuk.

Talán majd később.

Benczúr Gyula, a kolozsvári egyetem legutóbb megválasztott dísz-doktora, legutolsó festménye a „Napkeleti bölcsek" előtt.
Alexy fényképe az Uj Idők számára

Uj Idők, 1913-14. XX, 7. sz. 179. l. (Arckép.)

MAGYAR DIVATKÉP

Krinolin és politika

A krinolinnak nem volt sem szavazati joga, sem egyetemi tanszabadsága és semmi úgynevezett alkotmánybiztosítéka a nők politikai jogaira. Kedve támadt egyszer mégis a politikához s nyomban rá olyan forradalmat csinált, amitől éveken át harsogott minden lirai erő Magyarországon. A szavak és az okok, melyeknek apropójából a *magyar krinolin-forradalom* jelentkezett, tömörítve ekképp hangzottak: protestáns patens, olasz-osztrák háboru, Kazinczy-ünnepek, Anno 1859. De e szavak mögött mutatványos forradalom akkor keletkezett, mikor a magyar krinolin formáinak ezer bájával és gazdagságával kinyilatkoztatta magát. Pedig útja nem is a Vérmező irányában vitte, ahol a politikát becsületes és szakértő lenyakazással méltányolták; sem a vérpadra, ahol az ancien regime a francia világban az állásnak és a póznak kijáró kecses gesztussal intett búcsut az élet szép tájai fele. A magyar krinolin a báltermekbe vonult, továbbá az estélyekre, hangversenyekre, színházi premièrekre és társadalmi ünnepélyekre, másodrendü alakzataiban pedig az

MENYASSZONYI DIVATKÉP

NEMZETI DIVATKÉP

MAGYAR TAVASZI DIVATKÉP.

MENYASSZONYI ÖLTÖZÉK.
Alter Antal divatcsarnokából

utcára. A vasvértezetü buvárokhoz hasonló adatgyüjtők, akik levéltárak fenekéről szivattyuzzák felszinre a történeti alibit igazoló bizonyosságokat, élet-korok megismerésénél ilyesmiről azonban tudni sem akarnak. Holott, ami életjelenség, az élet képének a táblájáról ki nem törölhető, amiért a bélyege nem elég kizárólagos. A hajót sem csak a folyó vize hajtja, hanem azok az esőcseppek is, melyek beleszakadnak. Az erők hatásának viszonyát számolják aztán el ismét a historikusok.

A krinolin reputációját nem kell tovább is azzal kicsinyíteni, hogy a divattermekbe utalják őt. Ebből csak annyi igaz, hogy onnan, azonkivül szabóműhelyekből, rajzolók és festők fantáziájából lépett ki, de, amit azontul csinált, az már politika volt. Annak idején ezt nemzeti ellenállásnak és nemesi demonstrációnak nevezték, de az már tagadhatatlan, hogy a fődallamot ebben a muzsikában a krinolin kezdte és vezette. Az Eugénia császárné világhirességü öltözékéhez a magyar nők hozzáadtak egy kis politikai tendenciát, amitől a krinolin egyszerre divatosabbá és népszerübbé lett. A francia formába belekomponálták a magyar

MAGYAR DIVATKÉP.

A „Forradalom és császárság“ kötetei

Az Uj Idők ajándék-könyvtára

ruha-ornamentika legdíszesebb és legváltozatosabb motivumait s nem telt bele jóformán pár hónap sem és az agitációnak egész vonalon az lett az eredménye, hogy a férfiemberiség is magyar ruhába öltözött. Ez az agitáció nem járt teherrel, nem követelt áldozatokat, ellenben az izlés és a fényüzés érdekeit szolgálta. Ezért volt tartóssága, hatása és igen nagy népszerüsége. Az a társadalmi milieu, melyben fogantatott, igaz, hogy nagyon alkalmas volt arra, hogy az 1790-iki esztendő hatalmas föllángolásait életre gyujtsa. A magyar kérdés legvitálisabb prob'émái lógtak elintézetlenül a levegőben, ami pedig el volt intézve bennök, az arisztokráciának és a nemesi középrendnek annyira érdekei ellen szólt, hogy öntudatlanul is megszólaltatta ellene a protestációt. Ennek a tiltakozásnak és önvédekezésnek egyik érdekes formája jutott kifejezésre a divatban és különösen a női divat aktuális tüneményében, a krinolinban. Mert amelyik nő szép volt, igazában a magyar krinolin által alakíthatott díszes keretet a szépségének. A méltányosan enyhe szépségek ellenben, mint egy remekmívü és díszesen kidolgozott képrámába helyezhették el egyéniségüket, melynek hősi, amazoni, szendei vagy poétikus színezetet adhattak azon mellékletek szerint, melyek a krinolint kiegészítették. A magyar krinolinban ugyanis az újszerü vonást a női viselet magyaros karaktere adta meg és a krinolindivatot is ez tette teljessé. Hozzájárult a magyarstilü kalap, párta, fejkötő, derék, mente, palást, kötény, stb. minden elképzelhető formája, mely a szabócégek műhelyében és a festők tervezeteiben hónapról-hónapra, sőt hétről-hétre a legsokfélébb variációban gazdagodott és a külföldi divatot is egyideig irányította. Ez a hatása kulturtörténeti szempontból érdekes, valamint az a másik, hogy az ezidőbeli történeti festmények nagyrészében a női alakok az 1859-iki és rákövetkező évek magyar divatjában jelennek meg.

Az abszolutizmus alatti krinolint, éppen mivel egy markáns politikai háttér összes elemei átszürődtek rajta, a politikai kapcsolat jegyeivel kell látni, hogy minden különösségeivel és pompázatosságaival méltányoljuk. Ahol a krinolin föltünt, ott magyar ruha nélkül egyetlen férfi sem jelenhetett meg, a magyar viseletnek ez a hatalmas föllendülése pedig jelképesen szólt mindazokról az „elkülönöző“ vágyakról, melyeket a Botschafter ezidőben a magyar politika jellegzetes aspirációnak tulajdonított. A Vigadó, Császárfürdő és a vidék báljain, estélyein, hangversenyein a nemesi Magyarországnak ez a gálába és pompába öltözött társadalma alkalmazta a legvirtuózabb magyar erényt, a passzivrezisztenciát, de csak abban a vonatkozásban, mely az osztrák rendszer felé kötötte. Belügyi kapcsolatokban a krinolin nyiltan pretenziós és türelmetlen volt. A német ruhát nem türte meg ez a divat sem a nőkön, sem a férfiakon, Balatonfüredről pedig egy olyan hirlapi jelentés is szól ezidőben, hogy megcibálták s kissé megtépdesték a fiatalok mindazokat, akik ezzel a divattal szembeszállani merészeltek. Az a világ volt Magyarországon, mikor egy-egy báli estélyen csupa Zrinyi Ilonát, Rozgonyi Cecilét, Széchy Máriát s csupa történelmi illuziót látott maga előtt a rendi társadalom s elvonultatta e képet lelki szemei előtt mindannyiszor, amíg a politikának valami kedvezőbb konstellációit Bécs irányából nem tapasztalta. Mihelyt ez megtörtént, a magyar krinolin és az egész magyar ruha-tüntetés majdnem hetek alatt megváltozott. S a kiegyezés esztendejében, 1867-ben, a magyar divatot már nem ezek a motivumok diktálják, hanem ismét a nemzetközi formák. Csak a koronázó ünnepségen támadt föl záradék gyanánt mégegyszer a nemzeti viselet búja pompája.

Fabinyi Berta, Alter és Kiss, Huber, Monaszterly és Kuzmik és a többi híres divatcégek ezután nem is adtak ki ilyen műlapokat. És a festőművészek, Telepy, Barabás Miklós, Kálnay stb. sem rajzolták többé a szerencsétlen gazdag-szegény nemzetnek e fantasztikus öltözeteit, melyek éppen úgy, mint a sirvavigadás és egyéb henye, naiv és keleti vonásu elérzékenyülések, a mult század politikai romantikájának tüneményei körében fejlődtek. Ezért van a magyar krinolin-kornak is történelmi perspektivája. Az egyebek, úgymint a vágyak, szenvedélyek, érzelmek az ő kellően aláfestett patétikus hozzájárulásaikkal, az akkori generáció eltünésével, úgyis eltüntek. Mi már csak a várakat látjuk magunk előtt, melyeknek a jelképében legföljebb annyit érzünk, hogy így festettek romantikus pompájukban ötven-hatvan év előtt Magyarországon azok a hazafiak és honleányok, akik szerettek, vigadtak és búsultak.

TÁNCZVIGALMI ÖLTÖZETEK

— Nem hiszi, hogy én voltam a Nera? Megmondhatom, hogy mit sugott maga a fülembe: „Ha maga érték volna, akkor nem dobálná el magát.“ Ezt mondta. És ebben az egyben igaza is volt, én nem voltam érték, mert még az éjjel eldobáltam magamat.

Belizár eleresztette az asszonyt. Eltorzult arccal, nehezen lihegve állott előtte. Edit pedig tovább beszélt és most már nem az amerikaival, hanem önmagával kegyetlenkedett.

— Nem maga akarta, hogy hívjuk meg búcsúlakománkhoz az igazságot? Most itt van, nézzen a szemébe... Tihanyit sohasem szerettem . . . Egy percig sem! Még rokonszenvesnek sem találtam. Hiába néz rám ilyen vadul, nem tudom megmondani, hogy miért tettem mégis... Mikor először a testemen éreztem a száját, már hideg undor rázott. De magát nem csaltam meg, én csak magamat csaltam.

— Ezért megölöm a kutyát, — hörögte Belizár.

Edit most már megértette, hogy milyen félelmetes vihar dühöng az amerikai lelkében. Mostani kedvében azonban a veszedelem inkább ingerelte, mintsem megijesztette.

— Mért ölné meg? — kérdezte. — Elajándékoztam magam neki, épp úgy, mint előbb magának. Magát sem ölte meg az elődje. Ha ölni akar, öljön meg engem. Én már eljártam minden Salome-táncomat, nincs több mutogatni valóm, Herodes király inthet a hóhérnak.

Egy óriás hullám vetette magát a hajónak. Edit megszédült és az amerikai felé botlott. Belizár egy pillanatig a mellén érezte az asszony illatos haját. Sistergő fehér esőfelhő vette őket körül.

Belizár egyedül állott a födélzeten.

Egy halk sikoltás visszhangzott a fülében, olyan, mint a megijedt sirály hangja.

Két remegő könyökével a korlátnak támaszkodott és kihajolva nézett a mélységbe.

A tenger tajtékja forrt és világított. Köröskörül új nagy izgalom támadt. Szilaj lendületü, fehér sörényü hullámparipák egymás nyakába ágaskodva, mohón és dühösen nyerítve vágtattak össze egy helyen. Mintha prédát szimatolnának.

A fehér Ariane azalatt föltartóztatlanul sietett tovább. Gépházában olykor közömbösen megcsendült a jelzőharang, kazánjai pedig érces lihegéssel énekelték az erő dalát.

A hajó ura egyedül állott a homályban és hangosan lüktető szívén olvasta a muló másodperceket. A hajó most minden másodpercben tíz méternyit halad. Száztíz-, — húsz-, — harmincméter...

A hold elborult, az Ariane ismét a sötétségben viaskodott a tengerrel. Belizár annyira kihajolt, hogy a mellén érezte a korlát nyomását.

Minden szilaj mozgásban volt: a tenger, a hajó, a levegő, a felhők. Mozdulatlan csak a férfi lelke volt. Ez a dermedt lélek két homályosuló szemen keresztül reménytelenül bámult ki a maga sötétségéből a tajtékos fehér tengerre.

Vége

Levél valakihez

Szeretném, hogyha most mellettem állnál,
S láthatnám, hogy az arcod elpirul,
S hogy megremegsz, mint esti holdsugárnál
A tótükör, ha rá egy rózsa hull.
A lelkem most sok halk melódiát hall,
S hogy hozzád küldöm őket: úgy fogadd,
Mint hogyha nyiló fehér violával
Végig cirógatnám az arcodat.

Tekinteted még elsuhant felettem,
Szemedből rám még szikra nem ragyog,
Urrá feletted eddig nem lehettem,
S hiába volnék térdeplő rabod.
Nem láthatsz bennem többet jó barátnál,
Kinek ábrándja, vágya még fehér . . .
Ki örvény partján még sohasem álltál:
Hogyan tudhatnád, lelkem mennyit ér!

Pedig ha félted hozzám kötni lelked,
Sietve vond kezemből el kezed,
Mert hogyha most az egyszer ott felejted,
Úgy soha többé vissza nem veszed!
Nem kérdem akkor, hogy együtt megyünk-e,
Az-e a lelked vágya, vagy nem az,
Tudom, hogy napsugárból a kezünkre
Arany békót kovácsol a tavasz!

Mert a tavasznak nagy az ő hatalma!
Sok alvó szívben álmokat fakaszt,
Sok fagy felenged, hogyha jön fuvalma,
Vigyázz! Te még nem láttad a tavaszt!
Ma tán arany pókhálót sző körötted,
Holnap befonja már szíved, fejed,
Arany szálából fátyol függ előtted.
Vigyázz nagyon! Ma még széttéphеted . . .

Szávay Zoltán

János szerelme

Elbeszélés

Irta Zilahy Lajos

János, miután otthagyta a műegyetemet, kikerült az utcára. Bár finom mozgásu keze és megérző látása volt, szive mélyéből gyülölte azokat a lehelletszerü rajzokat, amelyeket fehér és fekete üvegvonalzókkal rajzoltak az óriási ablaku nagy teremben, ahol állandóan érezni lehetett a tus erős, átható szagát. Gyülölte a körök bántó józanságát és igazságos arányát, az egymásba futó vonalak élettelen logikáját és mindent, ami egyszerü, átlátszó és megérthető volt. Utálta az öreg professzorokat, akik a katedrába kapaszkodtak, mert öregek és lankadtak voltak már, és akik azt hazudták, hogy a tudománynak mélységei vannak, amelynek ezer és ezer méteres ásatag kútjaiban új és új energiák várják, hogy fölfakadjanak. Az öreg professzorok, akik fehérhajúak és lankadtak voltak, úgy tüntek föl neki, mint pancsoló gyerekek, akik a borszesz lángjánál duruzsoló lombikokban színes gőzöket főznek.

Így azután nem is sokra ment az egyetemen. Az órák alatt kis piros könyvekből Nietzschét olvasta, a

A Könyves Kálmán jogositásával

Benczúr Gyula: Dundi

Uj Idők 1912. XVIII. 23. sz. (kép)

Báthori Zsófia, noha bigott és ridegen aulikus gondolkozásu, nem volt közönséges asszony. Férfias akarat és erő élt benne. Arcképéről, amely ránk maradt, hosszúkás, sovány arc, rideg vonások néznek ránk hideg, de energikus tekintetü szemmel. Igazi női aszkéta hatását teszi. Míg a korabeli asszonyi arcképekről drágaköves csillagokat rezgető, csigákban, gyűrűkben omló haj, pompás gyöngy, nyaklánc, boglárral, gyönggyel kirakott vállfűzős ruha néz ránk, — még Zrinyi Ilona özvegyi fátyolán is dús ékszer csillog, — addig Zsófia fejedelemasszony minden ékessége a simára fésült haján nyugvó magas, dísztelen apácaszerű főkötő. Nyaka csupasz, ruháján, noha kivágott, tehát világias, keresve sem lehet találni egyetlen kis zsinórt, ékszerről nem is beszélve. Szigorúan, sötéten néz maga elé, mintegy azt hirdetve, hogy azt a célt, amelyet maga elé tűzött, köny és vér árán is megvalósítja.

Célja pedig az volt, hogy a Rákócziakat és óriási uradalmaik népét átviszi a katolikus egyházba és a bécsi udvar árnyékába. Ezt az érzületét ismerte családja is és férje végrendeletében, amelyet kevéssel a fenesi csata előtt, amelyben a halálos kardvágások érték, tett, melegen arra kéri, maradjon meg a helvét hitben és abban nevelje egyetlen gyermeküket, Ferenc herceget. De Zsófia ez intelmet nem tartotta meg. Nemcsak saját érzülete, hanem a korszellem is ragadta magával. Abban az időben vészes nagyságában föltámadt a vallásos villongás és a katolikus ellenreformáció megnyervén magának a főurakat, visszahódítván számos befolyásos protestáns családot, az erőszak eszközeivel kezdte üldözni a protestánsokat. Már II. Rákóczi György lengyelországi veresége, a Rákóczi-hatalom megdölésének kezdete után nyiltan felütötte fejét a vallásos üldözés, amikor pedig György fejedelem hatalma megtört, teljes kiméletlenséggel megindult a vallásháboru.

Hogy II. Rákóczi György 1660 junius 6-án a fenesi csatában szerzett sebeiben meghalt, a protestáns világ még gyászt viselt a néhány hét előtt elhalt Lorántffy Zsuzsánnáért.

II. Rákóczi Ferenc gyermekkori arcképe
Egykori festmény

A kettős csapást csakhamar harmadik, az eddigieknél súlyosabb követte: Báthori Zsófia fiával, a 17 éves I. Rákóczi Ferenccel 1661 őszén visszatért a katolikus egyház kebelébe. A protestánsok még föl sem ocsúdtak bástyájuknak, a Rákóczi-családnak e gyors elvesztén való kábultságukból, máris érezték végzetes következményeit, mert Báthori Zsófia a Rákóczi-dominium minden hatalmát és eszközét ellenük fordította. Megvonta a protestáns iskoláktól és egyházaktól a kötelező évi segélyt, Patakra jezsuitákat telepített, maga valósággal apácaéletre adta magát, de nem azért, hogy visszavonuljon a magányba, hanem, hogy lángoló hévvel, igérettel, ajándékkal, ahol ez nem használt, fenyegetéssel és erőszakkal térítsen. Nagy volt a tér, amely neki kinálkozott, mert hiszen a Rákócziak birtoka valósággal egy országrészre terjedt ki, de ennél még nagyobb hatása volt példájának. Rákóczi György özvegyének és fiának áttérése mintegy jel volt arra, hogy az előkelők csapatostul kövessék és a katolikus ellenreformáció egyszerre tekintélyt, hatalmat, rohanó erőt nyert. Ily súlyos kézzel nyult bele az ország történetébe ez az asszony.

Rákóczi Julianna, Aspremont grófné,
II. Rákóczi Ferenc nővére
Mint Diana van lefestve, egykoru festő által

Báthori Zsófia jelentősége ezzel még nincs kimerítve. Bármily különösnek lássék is, ez a bigott, türelmetlen és aulikus gondolkozásu asszony, akire elborult szemmel néztek azok, akik a nemzeti ügyet a protestántizmussal összeforradva látták, nagy szolgálatot tett éppen a nemzeti ügynek. Azzal, hogy a Rákócziakat visszavitte a katolikus egyházba és a bécsi udvar barátságába, a családot megmentette és útját egyengette annak, hogy később, a Rákóczi-forradalom idején, katolikusok és protestánsok egyetértően szolgálják a nemzeti harcot. A protestáns II. Rákóczi Ferenc nem tudta volna az egész nemzetet úgy a zászlaja alá gyűjteni, mint a katolikus II. Rákóczi Ferenc. A végzet útja titokzatos. Eszközéül most éppen Báthori Zsófiát választotta, noha akarata ellenére.

Csakhamar érezhető is volt, hogy a nemzeti ügy szálait a katolikus főurak ragadják kezükbe. A katolikus arisztokrácia egy részében utat tört Zrinyi Miklósnak, a költőnek hazafias elve, aki noha buzgó katolikus volt, a nemzeti ügyet elválasztotta a felekezeti érdektől: hogy katolikusoknak és protestánsoknak egymással kibékülve mindenekelőtt a nemzeti érdeket kell szolgálniok. Zrinyi Miklós halála után katolikus főurak, Lippay György esztergomi érsek, Wesselényi Ferenc nádor, Zrinyi Péter horvát bán, Nádasdy Ferene országbíró állanak a nemzeti mozgalom élére. Ezek az urak nem tudtak beletörődni a vasvári békébe, amelyet a király koronázó esküjének megszegésével magyar tanácsosai tudta nélkül kötött és a francia királynál kerestek támaszt. XIV. Lajos és követe Gremonville a Rákócziak és protestánsok megnyerésére helyezte a súlyt, mert belátta, hogy hatásos fölkelést, amely Ausztriát megbénítja, csak a széthúzó elemek egyesítésével lehet támasztani. A francia diplomácia lépteti a történelem színterére a Rákóczi

család egyik legnagyobb nőalakját: Zrinyi Ilonát. Zrinyi Péternek volt leánya és Gremonville eszméje volt az, hogy az ifju Rákóczi Ferenc vegye nőül. A Zrinyiek és Rákócziak ez egyesüléséből a francia diplomácia a magyar nemzet egyesülését következtette. A történelem megmutatta, hogy jól következtetett, noha a sors egyelőre nagy és súlyos kézzel való vonással húzta át ezt a számítást.

Zrinyi Ilonának, aki nemcsak a legvagyonosabb, de a legszebb magyar hajadonok egyike volt, több kérője is volt, többek közt Rottal János gróf, cseh-morva nagybirtokos, akinek később szomoru szerepe jutott Magyarország történetében. Zrinyi Ilona szivét nem foglalta el az ifju Rákóczi képe, a protestánsoknak javadalmaikat és jogaikat. Mikor mindezt nem tudta megakadályozni, egymásután küldte Bécsbe a fölkelők ellen ingerlő leveleit, váraiba német őrséget kért és azután, hogy a megtorlás ideje megérkezett, valóságos dühvel fogdostatta össze a felvidéki protestáns papokat és nemeseket, férfiakat, asszonyokat vegyesen és adta át a pozsonyi vérbíróságnak. Mentségére legyen mondva az, hogy e viselkedésében ismert érzelmein kivül az anya rettegése is vezette: ilyen módon akart érdemet szerezni arra, hogy fiát megmentse. Meg is mentette, de a bécsi udvar nem tartotta egy Rákóczi fejéért kellő ellenértéknek a német kézre adott várakat és a néhány száz rabláncra [vert protestánst, még négyszázezer forint vált-

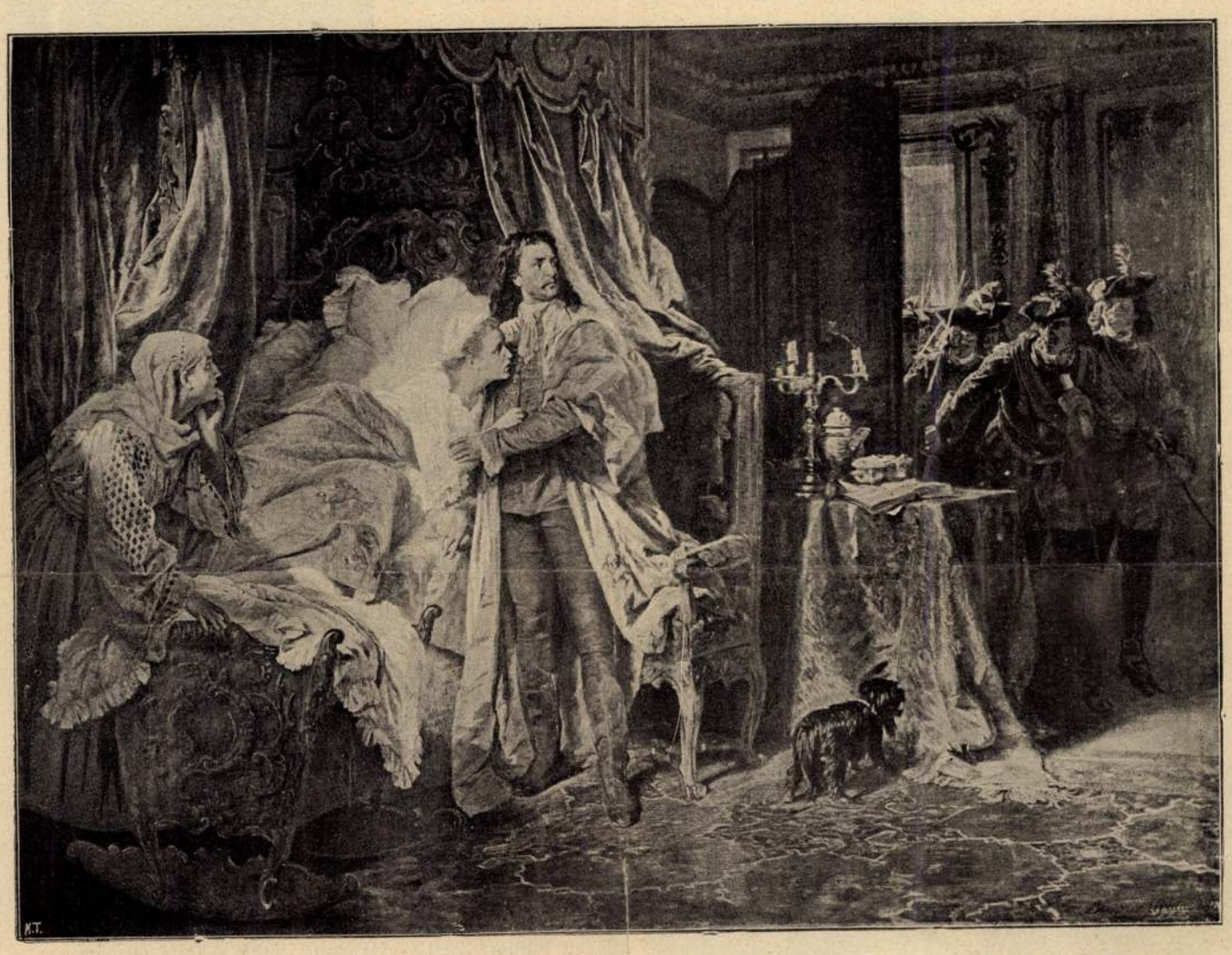

A Könyves Kálmán jogosításával

Benczur Gyula festménye

II. RÁKÓCZI FERENC ELFOGATÁSA

politikai házasság volt, amelyet 1866 március 1-én Makovicán, a vőlegény birtokán kötöttek meg. Ez a házasság, amint tudjuk, kiinduló momentuma annak az összeesküvésnek, amely három magyar főurat, Zrinyi Péter, Nádasdy Ferenc és Frangepán Kristóf grófot a vérpadra juttatta, a magyar értelmiség ezreit a börtönbe. De a mártirok véréből támadt föl a szabadság ama vijjogó keselyűje, amely előbb Thököly, később II. Rákóczi Ferenc nevét kiáltotta a sápadozó Bécs fülébe.

A Rákóczi-család asszonyai ez összeesküvésben nem játszottak nevezetes szerepet, sőt Báthori Zsófia halálos ellenség gyanánt állott vele szemben. Eleinte akadályozta a katolikus főurak és a protestánsok kibékülését amelynek ára az lett volna, hogy fia, aki szintén belekeveredett az összeesküvésbe, visszaadja ságdíjat is fizettetett érte. Mentse a Rákóczi-család e női alakját az is, hogy a Zrinyi Péter felületes, át nem gondolt, meg nem érett vállalkozását, franciához, némethez, törökhöz, lengyelhez való kapkodását a nemzet nagy része elitélte, és mentse az, hogy abban a korban az árulás és erőszak mindennapos volt s alig volt a közélet szereplői közt néhány alak, amelyen az erkölcsi szenny hullámai foltot ne hagytak volna.

Báthori Zsófia legalább azok közül való volt, akik politikai és vallási ideáljukhoz mindig hívek maradtak, még akkor is, amikor a viszonyok vallásváltoztatásra kényszerítették. A Rákóczi-családban is a katolicizmust és az Ausztriával való szövetséget istápolta. E szomoru, szeplős és erőszakos korból tisztán és vonzón emelkedik ki Zrinyi Ilona alakja. Reánk maradt arcképein

Uj Idők 1903. II. 92. l. kép

— De ha ön így gondolkozik, — szólottam bele már én is a vitába, — honnan jut nekünk a szerencse, hogy ön mégis László zászlóvivőjének ajánlkozott? . . .

Jávorfy egy percig zavartan vizsgálgatta a cipője hegyét, de aztán elég nyugodtan adta meg a választ.

— Mert szent meggyőződésem méltóságos grófné, hogy a báró úr, — ha más úton is, — de a mi eszménket fogja győzelemre vinni.

— S mi az, ha szabad tudnom? — kérdezte a néni.

— Egyenlőség, — felelt a símanyelvü kortes, szolgai mély meghajlással.

— Ami úgy értendő, — nevetgélt a báróné, — hogy ezután maguk kerekedjenek felül, mi? — És választ se várva karonfogott és bevonszolt a házba.

— Micsoda undok fráter! — mondotta aztán, amint szobájába értünk; majd a keztyűt lehúzta a kezéről: — Éppen olyan lehet a lelke, mint ez az ócska keztyű. Hajlékony, alkalmazkodó, de piszkos. Pfuj! — Hirtelen ketté hasította a puha bőr-alkotmányt és undorodva dobta el azt magától.

VIII.

Azt hittem, sohase lesz már vége ennek a mai napnak! Egy órával előbb ideszöktem László írószobájába, mert tudom, hogy ide fog jönni legelőször is, miután vendégei elmennek.

Milyen füst volt odaát és milyen lárma! Igazán, most látom csak, milyen nagy föladat a háziasszony csupa mosoly szerepét mindenkor művészettel megjátszani. Pedig, el kell ismernem, hogy a nádudvari urak igyekeztek könnyíteni a helyzetemen. Kivált az öreg Szittyay Ubul.

Micsoda kedves egy bácsi, és milyen hatalmas megjelenés! Magas, szálas, vihartlátott, viharedzett. Haja őszbe csavarodott, de egyetlen szál sem hiányzik belőle. Bajuszát hegyesre kipederve viseli s ha olykor, valami ellentmondásra, hirtelen támadója ellen fordul, az önkéntelenül visszahökken, mintha szemevilágát érezné veszedelemben.

De nem is tanácsos az öreg úrral kikezdeni, mert olyan erős, mint Toldi Miklós. És — mondják, — csak egyetlenegy erő van, amelyet nem bír megfékezni: a saját haragját. De nem is fél egyébtől széles e világon, hanem ettől aztán annál jobban.

Kivált, amióta csak úgy: véletlenül, kezének egy gyenge legyintésével, a másvilágra küldött valakit. Pedig nincs nála jobbszivű ember az országban és annál a szerencsétlen esetnél is az okozta vesztét, hogy meglátta, amikor egy suhanc, — csupa kedvtelésből, — előbb jó erős békót kötött egy kipányvázott ló lábára, aztán pedig a karikás ostorral nekiállt, hogy „megriktérozza“ . . .

Ebédhez Szittyay Ubult a néni mellé ültettem és öröm volt nézni, hogy mily hamar megnyerte a szigoru báróné kegyét. De ki is állhatna ellent egy örökké bugyogó, közvetlen lelkesedésnek?

Azt képzelem, három istensége van az öreg pogánynak: Haza, szép asszony és barátság. Minket, valahogy, mind a három nevében szeret és így, tudom, hogy Lászlómnak van egy föltétlen jó embere. Milyen jó ezt tudni . . . Mert úgylátszik, a választás sokkal több küzdelemmel fog végbemenni, mint hittem. Oszlopy Géza ugyan rákevés közben, azt súgta a fülembe, hogy Szittyay bácsi nem egészen jó kortes mert, — bár híveinket senkisem tudja úgy együtt tartani, mint ő, — de az ellenféllel nem törődik, sőt ahelyett hogy magához édesgetné, ott sértegeti, ahol lehet.

— Hja! — sóhajtott szomszédom őszinte szomorúsággal, — Szittyay Ubul is eltévesztette az esztendőt, amikor a világra jött. Neki 1848-ban már harcra készen kellett volna állnia, pedig akkor még csak pléhkatonákkal játszott.

— Milyen kár, — válaszoltam én, — mert magam is azt hiszem, hogy inkább arra született, hogy zászlóval kezében a barikádokról vezényelje a harcot, nem pedig arra hogy . . .

— Holmi titkos bankókat csempésszen a megvásárolt ellenfél markába, — kacagott Oszlopy.

Nem állom meg, hogy hozzá ne szóljak.

— Ilyen célra Jávorfy biztosan használhatóbb, nemde?

— Hm! . . . — felelt gyanakvólag nézve körül, de mivel általános volt a társalgás (tehát a lárma is), vállat vonva adta meg a választ: — Csak abban nem volnék biztos, hogy annak a bankónak valamely részecskéje nem ragadna-e a tenyeréhez . . .

Meglepetve néztem reá. Tehát nem hiába gyanakodtam?

— Miért nem figyelmezteti erre Lászlót? — kérdeztem némi szemrehányással a hangomban.

— Fölösleges, — felelt vállat vonva. — László jobban ismeri Jávorfyt mint, akármelyikünk . . . De ne feledje, hogy a jelen esetben kémekre is van szükségünk . . .

De halga? . . . Igen. Az utolsó kocsi most gördül ki az udvarról. Az öreg Szittyay ül benne. Még egy köszöntés, így ni . . . És most? És most rögtön, rögtön itt lesz László mellettem . . . Ah, már a lépteit is hallom! Pá választás! Politika! Világbéke vagy világháboru. Mit bánlak én benneteket? Csak László fogja végre-valahára kezem a kezében, és én, a fülébe súghassam azt a nagy ujságot, amelyet reggel óta tartogatok a számára: Jön a baby!

És mire belépett? — Hinné valaki, hogy egy szót se szóltam! Nem, egy szót se! — Csak éppen annyi erőm volt, hogy nyakát átkarolva, ajkamhoz vonjam a fülét, de szó helyett — némán kezdtem zokogni.

Milyen gyerekség? — pedig így volt. Csak csókoltam és zokogtam, zokogtam és csókoltam szenvedélyesen, hanem — mert e viselkedésért szégyeltem is magam, de meg mert nagyon-nagyon boldog is voltam — közbe hangos kacagás vegyült a csendes sírásomba.

Folytatjuk

Üvegfestmény

Befuttatott, vén, oszlopos ház,
Rezedás, ólmos ablakok.
Mögöttük egy csúf öregasszony
S egy édes, ifju lány lakott.
A vén ház rácsos kapuján
Nagynéha, reggeli misére
Csattos imakönyvel kezébe
Kijött az aranyhaju lány.

Ilyenkor lesett rá egy férfi;
Bátor, szerelmes dalia.
A lány ráösmert: ő az álmok,
A mesék bús királyfia.
S a vén ház hátsó kapuján
Nagynéha, reggeli misére
Csattos imakönyvvel kezébe
Kijött az aranyhaju lány . . .

Valahol zokognak . . . A völgyön
Nehéz harangszó rezeg át . . .
Az ólompántos ablakokban
Elfonnyadtak a rezedák.
Át a temető kapuján
Ezernyi rózsával befödve
Fehéren, némán, mindörökre
Most megy az aranyhaju lány . . .

FARKAS IMRE

Horkayné a parkklubban

Ellesett párbeszédek

— Jó napot!

(Isten hozta, nagyságos asszonyom. Parancsol teát?)

— Semmit, ami pénzbe kerül. Én most a takarékosságra adtam magamat és ha teára szomjazom, akkor elmegyek egyik barátnőm utó-zsurjára.

(Még mindig a képviselőválasztás . . .?)

— Már nem. A Király-díj!

(Boldogtalan anya, csak nem fogadta meg a Szemere-istálló Horkay-ját?)

— Sajnos, megcselekedtem!

(Fogadja részvétemet! Most már mindent értek!)

— Azt mondom: ez volt az utolsó áldozat, amit az uram nevének hoztam!

(Aki fölismeri hibáját, az már a javulás útján van. Ha a nagyságos asszony netán szükségét érezné annak, hogy elégtételt vegyen az ura nevén, számíthat ám a barátai odaadó segítségére . . .)

— Köszönöm, de vessünk fátyolt a Horkay névre és beszéljünk inkább másról.

(Mit szól hozzá, hogy Kautz kegyelmes az Akadémia nagygyülésén olyan gyulaipálosan nekiment a sajtónak?)

— Beteges tünetnek tartom, hogy a sajtónak fájt a támadás. Szerintem a sajtó nem erkölcsi testület. A hírlapoknak nincsenek közös érdekeik, nincsen testületi becsületük és nem is lehet érzékenységük . . .

(Komolyan mondja ezt?)

— A legkomolyabban. Ha tetszik, be is bizonyíthatom állításomat. Mi a sajtó? Eredménye az írni-olvasni tudó állampolgárok ama jogának, hogy eszméiket nyomtatásban is szabadon terjeszthessék. Ha én akarom, akkor lapot indíthatok azok számára, akik türhetetlennek találják az ortografia zsarnoki szabályait. A lapindításhoz nem kell semmiféle szellemi kvalifikáció. És ha valamelyik kiérdemült fegyencnek úgy tetszik, akkor szakközlönyt indíthat a fegyházat viselt emberek érdekeinek megvédésére. Tehát erkölcsi kvalifikáció sem kell. A sajtó alapja oly széleskörü polgári jog, hogy annak gyakorlását semmiféle minősítéshez nem lehet kötni. Ezért ostoba az ujságíró-iskola gondolata és éretlen minden purifikáló mozgalom, amelyről a sajtó körében — szerencsére csak akadémikus formában — beszélni szoktak. Az ujságírók soha sem azonosíthatják magukat egymással és ha sikerülne nekik testületi fegyelmet teremteni maguk között, akkor nyakát szegnék a sajtószabadságnak. Pedig a nemzetnek nem az a fontos, hogy ujságírói legyenek, hanem hogy sajtószabadsága legyen. A testületi fegyelem pretoriánus politikához vezet, a nemzeti jog monopolizálásához. A sajtó nem lehet exkluziv és nem szolgálhatja a maga érdekeit. A sajtó nem is intézmény, hanem jog. Nem lényeg, csak forma. Nem beszélő gép, csak szócső. Neki magáról és magából nincs és nem lehet mondani valója.

(Tehát?).

— Tehát ha valakinek az a nézete, hogy annak a módnak, amelylyel a nemzet ma sajtószabadságát gyakorolja, vannak hézagai, hiányai, káros oldalai: azzal nem sérthet meg senkit és semmit.

(Elfogadok mindent, amit mond. A sajtó nem erkölcsi személy, csak egy forma. A sajtót nem lehet testületileg megsérteni, valamint a magyarországi népgyülések szónokait sem lehet együttesen megsérteni. De ha már most valamelyik magyar állampolgár olyan formán kiván élni a sajtószabadságnak ráeső részével, hogy kupán üti az Akadémiát?)

— Azt bátran megteheti.

(Akkor rendben vagyunk. A lapok, amelyek válaszoltak Kautz ő excellenciája támadására, ezt tették, nem többet.)

— Hát akkor rendben vagyunk.

(Mit szól a mikádónak szánt diszkard ötletéhez?)

— Amikor meghallottam, nevettem is meg pirultam is, nemcsak a magam, hanem Szent István birodalmának összes alattvalói nevében. Kellene valami törvényt hozni, amely eltiltja a kávéházi gibic urakat attól, hogy alkalomadtán Európa színe elé lépjenek és az egész magyar nemzet nevében beszéljenek és cselekedjenek. Egy okos úriember egyízben azt mondta nekem: nem illik, hogy valaki többet áruljon el a hazából, mint a hány hold földje van. Az sem illik, hogy valaki jobban kompromittálja az ország hírnevét, mint amennyi adót fizet.

(Egy kolozsvári tanár ma hozzá szólt a kérdéshez egyik esti lapban. Nevetségesnek találja, hogy magyar díszkardot akarunk vinni a világ legjobb kardkovácsainak hazájába.)

— Igaza van.

(A tanár azt indítványozza, hogy küldjünk inkább pénzt Japánba, a háboru által okozott nyomor enyhítésére.)

— Ez az ötlet mindenesetre jobbizlésü, mint az első, de nevetségesnek azért még nevetségesebb. Az amerikai kivándorlók poshadt talaju hazájából pénzt küldeni a Kelet angoljainak, a fejlődő világhatalom hazájába? Akkor még inkább kardot a mikádónak!

Beneczur Gyula rajza

ELLEN KEY

Ny. Idők 1905. XI. 34. sz. 176. l. (kép)

UJ IDŐK SZERKESZTI HERCZEG FERENC

XXXIV. évfolyam, 13. szám
Budapest, 1928 március 25

elen lapon
kép

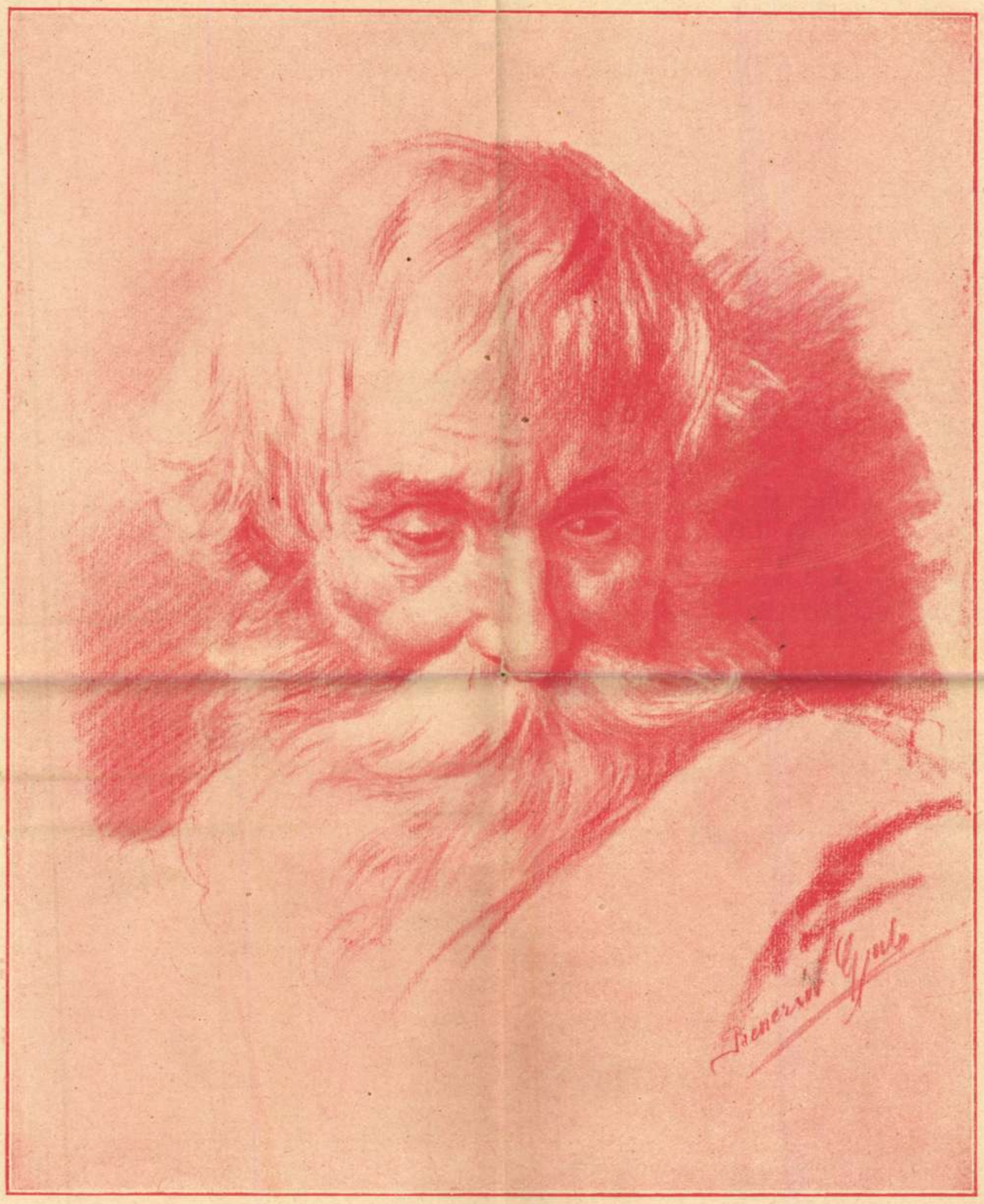

Magyar gyüjtők kincstárából. Benczúr Gyula: Tanulmány
Wolfner Gyula gyüjteményéből

Kiadóhivatal: Budapest, VI., Andrássy-út 16.

Ára 50 fillér

A

Regényírás remekei

A legszebb magyar és külföldi regények gyüjteménye

Minden müvelt embernek ismernie kell a világirodalom legjobb íróinak válogatott munkáit. E sorozat minden egyes kötete tényleg remeke a regényírás kiválóságainak. Minden könyvtár legértékesebb könyvsorozatai.

MAGYAR SOROZAT:

1. ERDÖS RENÉE: BORSÓHERCEGNŐ
2. FARKAS PÁL: ES-RIADI RÉZBÁNYA
3. KOSÁRYNÉ RÉZ LOLA: A VÉN DIÁK
4. KOSÁRYNÉ RÉZ LOLA: A NAGYSÁGOS ÚR ÉS AZ ASSZONY
5. NAGY ENDRE: MADEMOISELLE MARTSCHA
6. ORCZY EMMA BÁRÓNŐ: A VÖRÖS PIMPERNEL
7. ORCZY EMMA BÁRÓNŐ: MEGFIZETEK.
8. SURÁNYI MIKLÓS: A NÁPOLYI ASSZONY I.
9. SURÁNYI MIKLÓS: A NÁPOLYI ASSZONY II.
10. SZOMAHÁZY ISTVÁN: MESEVÁROS

NÉMET SOROZAT:

1. J. C. HEER: A HAVASOK URA
2. THOMAS MANN: KIRÁLYI FENSÉG
3. RUDOLF STRATZ: AZ ÓRIÁS ÖKLE
4. RUDOLF STRATZ: AZ IDEGEN ASSZONY
5. RUDOLF STRATZ: MEGHALOK ÉRTED
6. RUDOLF STRATZ: STAMBUL TITKAI
7. SUDERMANN: A RÓKAÚT
8. RICHARD VOSS: KIRÁLYI DRÁMA
9. LUDWIG WOLFF: GARRAGAN
10. LUDWIG WOLFF: CSAK HAT HÓNAP MÉG AZ ÉLET

ANGOL SOROZAT:

1. BRADDON: BOSZORKA
2. HALL CAINE: A TÉKOZLÓ FIÚ
3. HALL CAINE: VÖRÖS JÁZON
4. FIELDING: A REJTÉLY
5. GRIMSHAW: SEMPSI
6. JACK LONDON: FARKASVÉR
7. A „SZERELEM" SZERZŐJE: VERŐFÉNY
8. A „SZERELEM" SZERZŐJE: BÚBÁJOS ÁPRILIS
9. TEMPLE THURSTON: CHARMEUSE
10. WILLIAMSON: AZ ÖRDÖG SÍPJA

Tizenkét havi részletfizetésre!

Tizenkét havi részletfizetésre!

Egy-egy sorozat ára valódi aranynyomású, egészvászonkötésben **60** pengő.

SINGER ÉS WOLFNER IRODALMI INTÉZET R.-T.

Megrendelem Önöknél a következő müveket

Budapest, VI. ker., Andrássy-ut 16. szám

A _____ kötetből álló müvek ára összesen _____ P, mely összeg 192____ évi _____ hó ____-tól kezdődően _____ pengős egymásután következő havi részletekben Önöknél Budapesten fizetendő. A szállítási, levelezési és postaköltség engem terhel. A részletfizetési kötelezettség elmulasztása esetén a részletfizetési kedvezmény megszünik és a könyvek a vételár kiegyenlitéséig a cég tulajdonát képezik. Tudomásul veszem, hogy a szállitás alkalmával az első részletet, csomagolást szállitási költséget utánvéttel fogják felvenni.

Kelt _____

Lakhely _____

Állása és foglalkozása _____

Sajátkezü aláirás _____

Benczúr Gyula

Julius Benczur. Irta Eduard Vadász. Neues Pester Journal, február 1.

1914.

(Művészet 1914. 28. l.)

[illegible]

[illegible]

[illegible]

lommal. Ezért kétszeresen könnyü a dolgom, hiszen klasszikusokat is vehetek. És néhány jó gyerekkönyvet is szánnék kis gimnazista fiamnak.

Kezdjük a tudománnyal — sajnos, hamarosan végeztünk is. A kirakatban kiszemelt munkák, egy-két kötet pszichológiai tanulmány, néhány gyermektanulmányi mü, kötetenkint, füzve 400—1000 márkába kerülnek. Én egy márkáért körülbelül két koronát adtam s sajnos, nem nagyon sok koronáim valának. Habozom, mint özvegy Pókainé: melyiket szeressem? Végre kiválasztok kettőt, csak éppen, hogy valamit vigyek magammal s kifizetem az ezerkettőszázat azzal az érzéssel, mintha az itthagyottakkal egy-egy darab szívem maradna itt...

Megyünk át a szépirodalomhoz. A barátnőmnek nincs Goethéje. Élénk emlékezetemben van az érettségim után 6, mondd hat márkákért vásárolt, szép négy kötetből álló „Ausgewählte Werke". Nem is volt az oly régen, kérem, úgy esztendőkben. Hogyne, szolgálhatnak *kis* Goethe-vel. Csak éppen a papirosa sárga nagyon, a nyomtatása nem szép, a kötése nehézkes és ízléstelen. Persze csak félvászon. A négy kötet ára: ezerötszáz márka. Nem, ezt köszönöm. Körülnézek. Itt egy szép Gottfried Keller, ötkötetes, nem egészen új kiadás. Hogy is ez, kérem? 6000 márka. Keller művei más kiadásban — elég jó papír — jó nyomás, csinos kötés, egyenkint is kapható. Kötete: 800 márka. A nagy oroszokra esik tekintetem, akik ott sorakoznak végtelen teljességben. Hogy most az Insel-Verlag Dosztojewszky-kiadása? Kötetje 500 márka. Az „Idiót" tehát 1000, a Karamasoff-testvérek 1500. Hauptmann? Kötetje 400 márka. Selma Lagerlöff: Christuslegenden. Merített papiron, félbőrkötésben. 1600 márka. Keresgélés közben szembetünik a rengeteg díszkiadás, csodaszép rajzokkal, persze többezer márka darabja. Goethe: Reinecke Fuchs: 1000 márka. Beati possidentes... Az örökkön új klasszikusok s a legfrissebb megjelenések közt feltünő sok kiadásban van egy-egy, ismét divatba jött, régibb iró. Jelenleg pedig Hölderlin. De mint az ételeket a szósz, mindet egyforma drágaság önti le. A közönséges regénykiadások kötetje: 3—400 márka.

Ugyanennyibe kerülnek az ifjusági könyvek. Feltünő, hogy a még pár éve annyira kedvelt Jules Verne legtöbb munkája nem kapható. Ellenben nagyon keresettek a Kosmos Verlag természettudományi meséi, történetei. A teljes vászonkötések itt is eltüntek. Helyét a Pappband foglalta el.

Egészben szegényes aratással távoztam s azzal a keserves, megszégyenitő érzéssel, hogy a könyv már Németországban is hova-tovább csak a nagyonzü emberek luxusa lesz s a „müvelt" szegény embernek nemcsak a kenyérrel lesz nehéz élnie, hanem Isten igéjével is.

S mégis...

S mégis valami felemelő, biztató érzés támad az emberben németországi útján. Minden kifosztottságon és vergődésen keresztül is látja a diadalmas élet, a diadalmas, törhetetlen munka továbbfolyását, érzi a dolgozó agyak, kezek ritmusát, akkor ellenállhatatlanul feltámad benne az a meggyőződés: ezt az országot, ezt a népet nem lehet tönkretenni. Ezt kell gondolnia, amikor Münchenből utazik Würzburgig, végig a bajor hegyesvidéken, amelynek erdei mellett oly viruló nyugalomban húzódnak meg a gazdag, tiszta, gondozott városkák és falvak, mintha minden háboru és pusztítás végtelen messzeségben lenne már. Gyönyörüen gondozott, dús szántóföldek, mezők, takaros, tágas, piros cseréptetős házak a legkisebb helyen is s e tetőkön keresve sem találni egy törött cserepet. Még új házak is épülnek itt-ott.

Hát még ha az ember folytatja útját Würzburgtól Berlinig, a porosz Markon keresztül, az unalmas síkságon, amelyen gyártelep-óriás fekszik gyártelep-óriás mellett, városnyi munkástelepek, füstölgő kéményerdők követik egymást s mindenütt zakatol a munka s hirdeti, hogy a rombolásnál diadalmasabb az épités.

Ezt az országot nem lehet tönkretenni. Berlinben sok ismerőssel beszéltem. Panaszkodnak azok is. A mi bajaink ránehezednek őrájuk is. De mindenki kedvvel, megfeszítve dolgozik. minden téren. Nemcsak a gyárak termelnek tovább, hanem az agyak is; a szellemi élet minden ágában oly intenzitással folyik a munka, annyi az érdeklődés, az igyekezet, az előretörekvés! Senki sem mondja: nem érdemes, nem hajtják le fáradtan, megtörten fejüket. S bármily nehéz a ma: ebben a feszült nekilendülésben, magátólértetődő erőfeszítésben, a munka iránti odaadásban benne van egy szebb holnap ígérete. Romain Rolland ma ezerszerte aktuális, régi és örökkön új képe jut eszünkbe: az ezernyi terhek alatt görnyedő, de továbbhaladó ma, Kristóf, aki viszi vállán a Gyermeket. „Én vagyok a nap, mely jönni fog."

Takács Mária

Benczúr Gyula vázlatkönyvéből

Uj Idők 1922. XXVIII. 43 sz. 299. l. (kép)

Butorozott szobát keresek

Sokszor elgondolkoztam már azon, hogy minden ellenkező hireszteléssel szemben mégis csak az ember a legtökéletlenebb szerves lény ezen a világon. Én például még nem olvastam soha sem, hogy a kukacok almahiány következtében almahivatalt rendeztek volna be, sőt ebből a szempontból az idén meglepően sok kiadatlan almát találtam. Arra se hallottam még esetet, hogy a bengáliai oroszlán ne talált volna magának a görögtűz hazájában minden komforttal fölszerelt barlangot, vagy akadt volna tigris, aki a lakásnyomor következtében vétette föl magát a budapesti állatkertbe.

Ellenben itt vagyok én, a természet nemes valutája, akit a jó Isten állítólag a saját képére teremtett és csak most kezdem látni, hogy nem is annyira képére, mint képenteremtett. Mert hol van az én állítólagos fórom a többi állatokkal szemben, amikor holnapután nem lesz lakásom és ebben a rengeteg városban nem találok egy szögletet, ahol árva fejemet pihenésre hajthassam. Pedig erre a pihenésre őrült szükségem van, tekintve, hogy három hét óta kora reggeltől késő estig bútorozott szoba után szaladgálok.

Valamikor az ember az ilyesmit rábízta a véletlenre. Ha az ember a kapukra ragasztott céduláknak hihetett volna, ez a város csupa különbejáratu, elegánsan berendezett, fürdőszobával ellátott szobából állt, amely elsejétől, vagy tizenötödikétől kezdve egy vagy két úriembernek rendelkezésére állott. De máma ilyen cédulák nincsenek a kapukon és az ember kénytelen az ujságok apróhirdetési rovatához fordulni, ahol egy idő óta egy egész sereg lakásloreley hallatja csábos szirénhangjait. Csak rá kell nézni egy ilyen lakás-apróhirdetésre és már a szívünk fölnevet a gyönyörüségtől. Butorozott szobát, egy-, két-, háromszobás lakást, sőt hatszobás urasági lakást kaphatsz istállóval e rovatban nyájas olvasóm, mindössze föl kell fáradnod a Lakás Napoleonhoz, aki mindezt megigéri neked az ujságban.

Nohát gyerünk a Lakás Napoleonhoz.

Napoleon lekötelező udvariassággal fogad és az első napon szótárának van egy pregnáns, dominálo szava, az, hogy: *hogyne!* Hogyne, kérem, hát persze, hogy van, csak méltóztassék előbb a formalitás kedvéért ezer koronát átnyújtani. Megnyugtatásul szolgáljon, hogy ez az ezer korona az átnyujtás tényével még nem megy át szőröstülbőröstül Napoleon tulajdonába. Ez inkább csak afféle biztositék, hogy az ember nem megy messzire a kapott jó tipekkel, sőt amennyiben a Lakás Napoleon akciója négy héten belül eredménytelen maradna, még vissza is kapsz az ezer koronából négyszázat. Én, mint praktikus ember, nem találtam ezen különösebb megütközni valót, mindösszse testvériesebb megosztást proponáltam.

— Mi volna az a testvériesebb megosztás? — kérdezte gyanakodva Napoleon.

— Az, hogy én kapjak vissza hatszáz koronát és ön kapja a négyszázat.

Miután azonban Napoleon semmi szín alatt nem ment bele a testvériség ilyetén magyarázatába, én sem makacskodtam tovább, hanem letettem néki egy Szent István képével ellátott vignettát, amelyről javíthatatlan optimisták azt állítják, hogy pénz. Ekkor vettem észre, hogy a Lakás Napoleonnak Janus-arca van, egy barátságos és egy barátságtalan. A barátságost addig mutatja, amig a pénzről nyugtát nem adott, a barátságtalan ellenben attól kezdve rögtön látható.

— Hát lakás, — mondja, — olyan, amilyen önnek megfelel, volna, csak az a kérdés, hogy tud-e havi tizenötezer koronát fizetni egy szobáért?

Az első pillanatban az az érzésem támadt, hogy visszakérem a négyszázat. Mert éreztem, hogy ez az egy, amit talán még megkereshetek ezen az üzleten.

— Nos? — kérdezte újból Napoleon, ezúttal már kissé gúnyosan, — tud fizetni havonként tizenötezer koronát, vagy mondjuk tizenhatot?

Igyekeztem büszke arcot vágni, ami várakozásomon felül sikerült. Sőt a hangom sem volt túlságosan idegen, amikor azt mondtam:

— Hogyne!

A Lakás Napoleon még egy elriasztó kísérletet kockáztatott meg:

— Azt persze mondanom sem kell, — szólt, — hogy az itt megadott szobák tulajdonosai az általam közölt béren felül rendszerint még külön föltételeket szabnak, amelyeket ők maguk fognak önnek részletezni. Én csak általános direktivákat szabhatok.

— Kérem a címeket, — válaszoltam elszántam.

A Lakás Napoleon egy papirszeletet vett elő és fölirt rá három címet. Az egyik itt volt mindjárt a Kelenföldön, alig tíz percnyire a villamos-végállomástól. Ennek a szobának az volt a különös előnye a többihez képest, hogy tekintettel a közelgő télre, meg volt engedve a nyitott veranda használata is. A másik kettő már kicsit közelébb volt. Csak sajnos, nem Budapesthez volt közelébb, hanem Rákospalotához.

— Most elmehet, — mondta kegyesen a Lakás Napoleon, de ha valamelyik szobát kivette a három közül, akkor azonnal jelentse, hogy az illető szobát törölhessük a nyilvántartásból.

— És hogyha egyik cím sem felel meg?

— Akkor kap három újabb címet.

— Nem lehetne mindjárt azt a három újabb címet megkapni? — kérdeztem bátortalanul.

— E pillanatban még nincs más, — mondta Napoleon, — mert ügynökeim még nem futottak be a városból. De ha később esetleg telefonice érdeklődik, tudok mondani új címeket. Figyelmeztetem azonban, hogy a telefonérdeklődéseknél a házszámokból mindig vonjon le tizet, mert nem a valódi házszámot mondjuk be. Erre azért van szükség, nehogy valami illetéktelen, akit a telefonközpont bekapcsolt, elkaparinthassa az ön orra elől a szobát.

— Két óra múlva jelentkeztem telefonon. Ami úgy értendő, hogy azonnal lementem a szomszédos kávéházba, fölhívtam a központot, amely két óra múlva kapcsolt.

— Van-e azóta új cím? — kérdeztem Napoleont.

— Igen, — válaszolt ő, — menjen el a Csalogány-utca 7. szám alá, a harmadik emelet huszonhétbe.

— De kérem szépen... halló... a hétből hogy vonjak le tizet?

— Az már a maga dolga, — válaszolta a Lakás Napoleon, — algebrára igazán nem taníthatom meg önt.

Már most föntmaradt számomra egy probléma. Vagy minusz egynél kezdődnek a számok a Csalogány-utcában, vagy — ami még valószínűbb, — az a csalogány-utcai ház, ahol én bútorozott szobát fogok kapni, még nem épült meg.

Kálmán Jenő.

Dal

A lányka nótás, víg gyerek volt,
A férfiálmok kergetője.
Csak összevillant két tekintet,
S kigyulladt két szív lángja tőle —
Kigyulladt két szív lángja tőle.

Nehány magányos, esti séta,
Nehány ártatlan, kedves óra —
Mért maradt csonka a regényük,
Csak a jó Isten a tudója,
Csak a jó Isten a tudója.

A lányka ártatlan gyerek volt,
A férfiálmok kergetője,
Volt egy rövidke, csókos álmunk,
S csak ez a kis dal lett belőle —
Csak ez a kis dal tud felőle.

Varságh János

TAPÉTÁK SIEBURGER ÉS TÁRSA
TELEFON: 34—04. IV., KIGYÓ-TÉR 1.

Syriai ambrával készült tölletteviz-különlegesség Eau de Cologne Ambroyal
Lengyel Gy. és L. Budapest, VI. ker., Nagymező-utca 20. sz

az idősebb, valamit a többi akkori magyarországi generálisaink azonnal megkapták volt parancsukat, hogy a tervezet értelmében fürkésszenek éberen a legcsekélyebb népmozgalmak után is. S ha valami nyomra jönnének, ne kíméljenek senkit, aki egy könyéknél magasabb, tizenkét évnél idősebb és magyar nyelven beszél, mindaddig, míg a fölkelés vezetői valamennyien előzve, vagy a császárnak kiszolgáltatva nincsenek.

— Azzal nem számolt az államtanács, hogy így a jogarunk alatt álló ország lekoldusodik, vagy kipusztul?

Az udvaronc összehajtotta a protokollumot.

— Felség, — emelt a hangján, — de hiszen épp ez az a cél, amit a koncepció elérni kíván s amiről tájékoztatni bátorkodom felségedet!

— Hogy emberlakta vidékeket vadonná kopárosítsunk?

— Hogy helyet csináljunk saját népünknek, hogy gazdaggá és hatalmassá tegyük azt, felség! A lakatlan területeket velük s némi csekély részben hajlíthatóbb külföldiekkel telepítjük majd be, mint ahogy ez a nagy mű Csehországban, Morvaországban és Sziléziában már sikerült is.

A császár arca mozdulatlan maradt. Csak ujjai doboltak a dolgozóasztalon, melyhez ismét visszaült.

— És a külföld? — kérdezte. — Mit fog szólni mindehhez a külföld? Mi magyarázatát adhatjuk előtte a nálunk történő eseményeknek?

— Ez a kérdés felséged éleselméjűsége mellett bizonyít.

Dietrichstein hangjában elismerés csendült:

— Jele annak, hogy kegyeskedett teljesen átérteni előterjesztésemet. Szerencsére módomban van olyan választ adni, ami eddig is teljes mértékben elleplezte a külföld előtt benső céljainkat. Nos, felség, mi kifelé természetesen nem a magyarok kiszorítását hangoztatjuk, hanem a katolicizmus védelmére és a reformáció terjedésére hivatkozunk. Előttük mi nem magyarokat fogunk irtani, hanem eretnekeket és ezzel a látszattal még szimpátiát is nyerhetünk a magunk számára a katolikus uralkodók előtt.

— És a többiek?

Az udvaronc ajkai elégedett mosolyra görbültek.

— Megbízottainknak kezdettől fogva gondjuk volt rá, felség, hogy a protestáns magyarok közé olykor egy-két katolikus is tévedjen, — mondta.

— Természetesen a vagyonosabbakból? Nem?

— De igen, felség. Így azután amazok sem panaszkodhattak részrehajlásról.

— M.re pedig a „tévedés" kivilágosodott, aki lármázhatott volna, az már hallgatott.

— Mintha csak olvasná, felséged!

Dietrichstein köhécselt. Látszott rajta, hogy gondolatait rendezgeti. Majd hozzátette:

— Ilyenformán az a közbeneső idő sem veszett kárba, amit a nagy cél érdekében folytatott küzdelmeinknek intervallumai üresen hagytak.

— Vagyis: a kétfejü sas, — legyeket fogdosott.

— Felséged humora páratlan!

Az udvaronc megpróbált kevésbbé fanyarul mosolyogni.

— Azok a legyek azonban nem is olyan aprók, mint ahogy a járatlanok gondolnák! Felséged atyja idejében például az izgága Zrinyi Péter után szekérszám hordattuk be az arany-ezüst holmikat az udvari kincstárba, nem is szólva fekvőségeiről. Ugyanígy nyolc tengelyig terhelt társzekér kellett a Nádasdiféle kincseknek is. Konfiskált birtokai négy millióra tehetők. A lázadó Thököly bukása után arany-ezüst bútorai, ékszerei, pazar keleti szőnyegei és sátrai alig

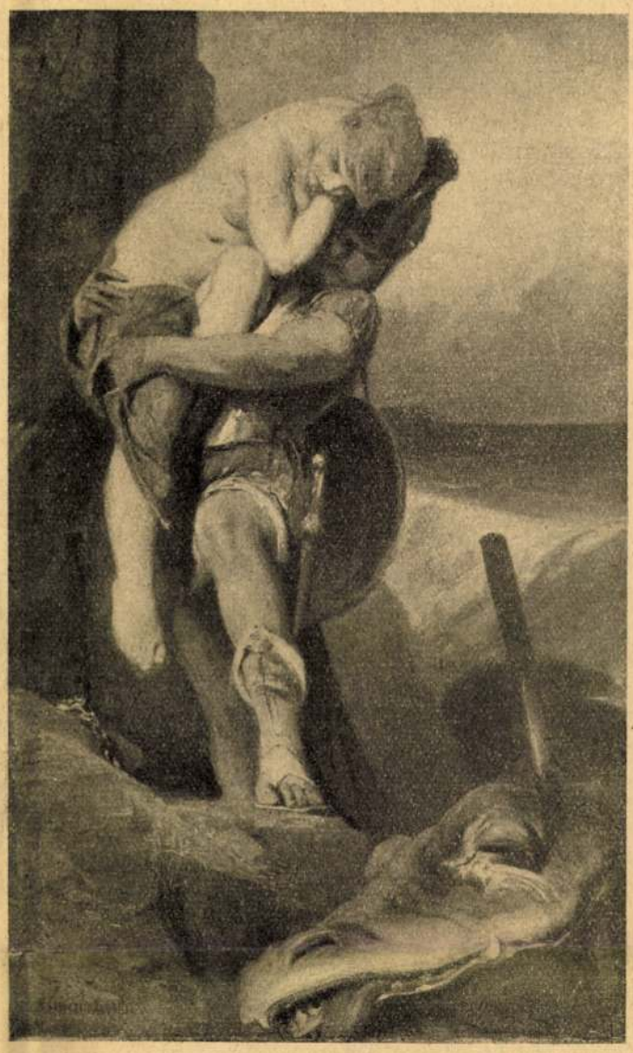

Magyar gyüjtők kincsesházából.
Perzeusz és Andromeda. Benczur Gyula festménye

férték föl hat szekérre, hozzátéve, hogy a császári istálló olyan fajménekkel gyarapodott, amelyek ékszernél is többet érők. Felséged kegyeskedjen alkalomadtán megtekinteni a kincstárban a Thököly-féle szekvesztrumból azt az igazgyöngy láncot, melynek csodájára szoktak járni az udvar fejedelmi vendégei. Tíz könyék hosszú! Zichy István perîratainak eltüntetése egy még Bocskay idejéből való vertarany szervizzel szaporította a kamara értékét. De rajtuk kívül is, csak úgy mellékesen elsorolhatatlan, amit kommiszárjaink ügyessége a kincstárnak jövedelmezett.

— Amellett természetesen, hogy sajátmagukról sem feledkeztek meg. Ugye?

Dietrichstein megemelte vállait.

— Felség, az a közmondás is Magyarországból került, hogy ‚nyomtató lónak bajos bekötni a száját...' Bizony, Caraffa Antal gróf például kiskirály lehetne ma, ha élne és ha feleségének, aki később megszökött tőle, nem folyt volna ki a pénz az ujjai közt.

— Caraffa Antal gróf . . .? — A császár abbahagyta a dobolást.

— Melyik Caraffa?

— A máltai lovag. Magyarországi tábornok, később kamarás, — erősítette a főistállómester. Majd hozzátette: — Még a hóhér padján fekvőkből is tudott pénzt kisrófolni az élelmes fickó! Valami királyfalvi Róth János, ha jól emlékszem . . . Tízezer aranyat szedett ki belőle!

Uj Idők 1929. XXXV. évf. 52. sz. 781. kép

— A vérpadon?

József leemelte kezét az asztalról. Megfogta a hátasszék karfáját erősen.

— Hol történt ez?

— Eperjesen, felség. Valóságos kincsesbányája volt szemfüles komiszárjainknak! Az elítéltek hozzátartozói szinte elárasztották őket ajándékaikkal. Főleg természetesen a tábornokot. Persze a kegyelmi kérvényük teljesítése reményében...

— És a tábornok tett valamit értük?

Dietrichstein nagyot nézett.

— Ha akarja se tehetett volna, felség!

— Miért?

— Mert a visszaküldött folyamodványokra rávezette bár a titkos kamara a császár kegyes hajlandóságát, de ugyanakkor csatolt melléjük egy másik utasítást is...

— Mifélét?

— Amelyikben tudomására adja, hogy a kegyelmi végzés semmisnek tekintendő, a tábornok pedig csak ne tévessze szeme elől a nagy célt. Nem is lehetett panasz, felség. A gróf tartotta a hátát, viselte bátran azokat a jelzőket, amiket ráragasztottak és nem sokat érzékenykedett. Egyébként, gondolom, valami személyes antipátiája is lehetett a magyarok ellen.... Fennen hirdette, hogyha tudna egyetlen csöpp véréről, amelyik kíméletre gerjed irántuk, saját kezével nyitná meg ereit. Erre azonban nem került sor. Végzett az a vér külső beavatkozás nélkül is a tábornokkal...

A herceg szünetet tartott. Azután rábólintott:

— Megtébolyult... De fő, hogy a nagy cél hatalmas lépéssel haladt előre. A pozsonyi országgyűlésig olyan kezesekké váltak az elégedetlenek, hogy pisszenésük se hallatszott többé! Lemondottak azok már szabad királyválasztó ábrándjukról, sőt vesszőparipájukról, az úgynevezett „Aranybullá"-nak örökké hánytorgatott harmincegyedik pontjáról is, csak a vésztörvényszéktől szabaduljanak!

— Mit tartalmazott az a paragrafus?

— A jogot, felség, hogy fegyvert foghatnak koronás királyukra, ha az nem tekintené éppen kőbevésett tízparancsolatnak az ő esztelen törvényeiket.

— Befejezte ön?

A császár hátratolta a széket és fölkelt.

Csak most hökkent rá az udvaronc, hogy milyen sápadt. Vonásai merevek, szinte megkövültek voltak. A különben derűs tekintet szokatlan tűzben égett.

Dietrichstein önkénytelenül hátrált és mellére téve szikkadt kezeit, meghajolt.

— Bátorkodom tolmácsolni az uralkodó előtt mindazt, amit II. Ferdinánd óta minden szuverén közölt utódával s amihez boldogult Urunk áldását kötötte.

— Nos, akkor hát mi átkozottak leszünk egész életünkre!

József, aki eddig ellentmondás nélkül hallgatta az elébontott tervet, kiegyenesült és úgy nyilt meg egyszerre, mint a gőzfeszített kráter. Izzón törtek ki belőle a szók:

— Mert mi ebből a hagyatékból egy betűt se fogunk megvalósítani! Érti ön? Egy hangot se! Sőt, épp az ellenkezőjét fogjuk tenni mindannak, amit a spanyol államrezón számunkra előír! Hogyan, herceg! De hát aludt itt mindenkiben a férfi, a gavallér, a magasabb értelemben értett ember, hogy nem látták, micsoda égbekiáltó gazság, amit műveltek, s amihez atyánkat, a hiszékeny császárt eszközül használták?

A sugár alak megrázkódott a harag és undor terhétől. Izgatottan kezdett járkálni le s föl a szobában:

— Hallatlan, — kiáltotta. — Egyik nép kipusztításával vásárolni meg a másik gazdagságát!... Tervszerűen romlására törni azoknak, akik koronát illesztettek fejükre! A legfőbb méltóságot, amit maguk fölött adhattak! Bizalmuk legfőbb jelét! Ravaszkodni, leselkedni, tőrbeejteni, kegyetlenkedni, fosztogatni, hazudozni... Tébolyodott fenevadakat szabadítani bekötözött nyomorultakra! Komédiát játszani a külföld előtt és így alapozni meg hatalmi pozíciónkat! Megcsalni még az Úristent is, akinek keresztjét pallosul használjuk ártatlanok ellen!...

Volt valami olyan fölséges ebben a királyi haragban, amit bámulni kellett előbb, mint megrettenni tőle. A herceg is elfelejtette egy pillanatra még májbaját, örökös, irónikus mosolygását is, úgy meredt odabűvölten az előtte izzó jelenségre. S csak, mikor abból már kifogyott a láva, a sértett méltóság villámai, emberi és uralkodói haragjának olvadt kövei, mikor az indulat tüze hamuvá hamvasztotta önmagát, akkor ötlött eszébe, hogy a vád őt is érte, hogy védekeznie kellene.

— Felség, — válaszolt büszkén, kiegyenesedve, — lehet, hogy eszközeink nem tartoztak a legragyogóbbak közé, de a politika: politika! Századok multán majd kifényesíti cselekedeteinket a beteljesült cél. A világ alig tud ma már azokról a népekről, amelyeket Róma leigázott, Róma azonban Róma maradt még saját halálán túl is. Engedtessen meg felséged Háza egy örökletesen hű szolgájának, hogy ura emlékezetébe idézze ezt! És hogy megmondhassa: barbár horda ellen nem vívhatunk tiőrettel. Csak olyan eszközökkel, amikhez szokva van a bőre. És szabadjon felhívnom rá felséged figyelmét, hogy nem olyan néppel állunk szemben, melyet békés úton valaha is inkorporálhattunk volna, hanem egy fészkelődő, izgékony nációval, mely felséged uralkodásakor száz esztendő óta éppen hatodszor gyujtja föl négy sarkán a Birodalom békességét örökös lázadásaival.

A császár kurtán fölnevetett.

— Emlékezzünk Eperjesre!...

Dietrichstein meg se moccant. Pillája se rebbent. Folytatta nyugodt, hűvös hangon:

— Felséged emlékezik Caraffa tábornokra, de ugyanakkor feledni kegyeskedik Bocskayt! Felejti Bethlen Gábort, az idősebb Rákóczit, Thökölyt és aki most áll fenyegetőleg kivont karddal a magas Trónnal szemben: Rákóczi Ferencet.

— Aki, mint az elődei is, bizonnyal csak a mi tervszerű ingerlésünk folytán bőszült fegyverre. Nos, erre válaszoljon ön!

— Felség, esedezem egy kérdéssel: akkor egymás közt miért nem tudnak megférni? Ahol két magyar találkozik, az már két külön párt. Három pedig összeesküvés. Ha mi meg nem tesszük velük, amit a Birodalom mindennél szentebb érdekei megkívánnak, megteszik saját vesztükre, ők maguk, anélkül, hogy bárkinek haszna lenne belőle. A bárány nyakát hurokba fogni kegyetlenség lett volna. De pusztítani a duvadat általános emberi érdek, — kötelesség. És még valamit hagy számításon kívül felséged nemesen lovagi, fiatal szíve!...

Dietrichstein bátor pillantással kisérte a császár jövés-menését. Megvárta, míg az megint arccal fordul felé. Akkor szilárd tekintettel a szemébe nézett.

— ... azt a körülményt, hogy az izgága szomszéd örökös fészkelődéseiben olyan szörnyeteggel kacérkodik folyvást, mely pedig már neki magának is torkába merítette néhányszor a fogát. Az ozmánnal! Fölség, a magyar lázadásokat az uralkodóházzal szemben jellemzi az a pogány negédeskedés, aminek, ha idejében végel nem vetünk egyik fél lekötésével, holnap kereszt

Faun. Benczúr Gyula festménye az Ernst-Múzeum aukciójáu

Szepesvár megvétele
vagy
a vitéz himzőmester

— Elbeszélés —*)

Irta: **Csathó Kálmán**

Szepesvár ura, gróf Csáky Mihály úr, sógora volt Bercsényi Miklósnak, amiből azonban még korántsem következik, hogy a politikában is egy hitet vallott vele. Ellenkezőleg: Mihály úr erősen elitélte az ő Krisztina húgának férjét, amiért nem átallott holmi tolvaj népséggel, az Esze Tamás meg Kis Albert gyülevész szegénylegény hadával trafikálni s felette igen megbotránkozott benne, hogy még a fiatal Rákóczi Ferencet is beugratta ebbe a kétes kalandba, amelynek szerinte nem lehetett más következése, mint csúfos kudarc és gyalázat. Ő maga meggyőződésből hű embere volt a császárnak és így természetesen nagyon helyeselte, mikor hírét vette, hogy az öccse, Csáky István, az ugocsai főispán Károlyi Sándor gróffal szövetkezve szétverte Dolhánál a felkelő sereget, amely Rákócziékat várta. Minden vendégének széltére-hosszára elmagyarázta a dolgot és bebizonyította, hogy a Bercsényiék vállalkozása megbukott, mielőtt jóformán hozzáfogtak volna. Mindebből azonban ne következtesse senki, hogy Csáky Mihály gróf uram nem volt jó magyar ember. Az volt ő, jó hazafi, de amellett a császárnak is hű embere, aki bár átérezte szegény Magyarország romlását, nem a császár ellenére, hanem annak a segítségével óhajtotta azt felvirágoztatni, aminek kifejezést is adott minden vasárnap, amikor családostul és háznépestül misét hallgatván a vártemplomban, mise után hangosan így imádkozott:

— Istenem, uram! Tartsad meg a felséges császárt és kormányát! Adj nekik józan észt, hogy ne kövessenek el több szamárságot . . .

Amely politikai természetü fohász után így folytatta:

— Tartsd meg ökreimet, lovaimat, disznóimat és birkáimat, tartsd meg feleségemet, Erdődy Amália grófné őnagyságát . . .

Mire felállt a grófné és meghajolt, mondván:

— Köszönöm kegyelmednek, nagyságos férjem uram!

Csáky Mihály pedig folytatta:

— Tartsd meg fiamat, gróf Csáky Lipót őméltóságát . . .

Most felállt a fiú és hangosan szólt, meghajolván.

— Köszönöm, apám uram!

*) A Petőfi-társaság nagygyülésén felolvasta a szerző.

Uj Idők 1926.

Benczúr Gyula

— Istenem, Uram, tartsd meg másik fiamat gróf Csáky Péter őméltóságát . . .

Mire ez a fiú állt fel és köszönte a megemlékezést, amely sorba ment az egész családon, utoljára maradván a Mihály úr öreg dajkája:

— Tartsd meg az én szegény, öreg, sánta Mari dadámat . . .

— Kezét csókolom, nagyságos gróf úr! — felelte a vén asszony a hátsó padból, Mihály úr pedig folytatta:

— Tartsd meg agaraimat és minden kutyáimat és egész háznépemet és minden jobbágyaimat . . .

Mire kórusban zúgta a cselédség:

— Köszönjük alázattal! Nagyságos gróf úr! . . .

S azzal Mihály úr rámondta:

— Amen!

Igy történt ez minden vasárnapon és egyéb piros betüs ünnepeken s jaj lett volna annak, aki jelen nem lett volna, mikor a sor a nevére került. Mert Mihály úr jó ember volt, de zsarnok módra megkövetelte házanépétől a feltétlen hódolatot és ellenmondás nélkül való engedelmességet, ami abban az időben nem is volt olyan szokatlan dolog, mert akkoriban még szolgák is voltak Magyarországon, nem csak urak.

Éppen a szolgaság intézményét látta veszedelemben forogni Mihály úr a felkeléssel s ezért nem volt barátja a dolognak, úgy vélekedvén, hogy a császár ellen való föltámadással könnyen fölbillenhet mindennemű fegyelem. Érthető tehát, hogy nem szívesen hallott semmiféle olyan hirt, amely a kuruc hadak előnyomulásáról szólt s aki ilyesmit mert neki ujságolni, azt rendesen kegyetlenül letorkolta:

— Átkeltek a Tiszán? Hát aztán ha átkeltek? — szólt haragosan. — Legalább majd lesz hová belészoritani őket! Mert hiszen csak addig tart ez az egész, amíg Bécsben komolyan megharagusznak!

Pár hét mulva aztán hallott valamit, ami még inkább felingerelte. A váraljai zsidó, aki Pozsonyból tért meg portékával, azt a hirt hozta, hogy Csáky István gróf úr, de sőt Károlyi Sándor gróf úr is átállottak immár a Rákóczi hűségére.

— Nem igaz! — ordította dühösen. — Ilyet nekem ne merjen mondani senki! Ha még egyszer meghallom, hogy valaki azt terjeszti az én tulajdon öcsémről, hogy rebellis, hát olyan száz botot veretek rá, hogy az ötvenediket már aligha éri meg elevenen...

— De nagyságos gróf úr, én nem mondtam, hogy rebellis, csak azt, hogy átállott a Rákóczi fejedelem hűségére . . .

Csáky Mihályt elfutotta a méreg egyszeriben:

— Mit? Te még engem mersz tanítani? Te magyarázod meg nekem, hogy mi a rebellio? Huzzátok le rögtön és verjetek rá tizenkettőt! . . .

Nem használt semmi rimánkodás, Ábrahámot lehúzták a hajduk ott helyben és ráverték a tizenkettőt, olyan pontosan, akár a lőcsei toronyóra délben, avagy éjféltájon: egyetlen egy sem hiányzott belőle. Szegény Ábrahám alig birt hazavánszorogni, otthon pedig maga köré gyüjtvén jajveszékelő gyermekeit igyen vonta le előttük az eset tanulságát:

— Gyermekeim! Zsidó ne avatkozzék politikába soha, mert annak mindig az a vége, hogy őt verik meg!

A várban azonban azt tanulta meg az esetből mindenki, hogy nem szabad a gróf úr előtt a felkelőket emlegetni. Amit nem is volt különben nagyon nehéz megtartani, mert Szepes-vármegyében még akkor csend volt, s nyár vége felé járván az idő, kiki el volt foglalva a maga dolgával, a termés betakarításával, abban is főként azzal, hogy amit az Úristen adott, azt lehetőleg úgy rejtse el, hogy az ekzekváló császári katonaság majdan rá ne akadjon.

Mihály úr még ezzel se törődött, el sem birván képzelni olyan esetet, hogy őt valaki effélével turbálni merészelné, hanem hogy júliusban egy vándor rajzolót szedett fel, azzal terveztetett mindenféle himzésmintákat, nagy barátja lévén a szépen kivarrott selymeknek és egyéb szöveteknek.

Ezt a vándorrajzolót Trencsényi Mátyásnak hívták. Cingár kis, penicilus ember volt s hiába vallotta ő magát piktornak s mint ilyen müvésznek, a várban csak hímzőmester volt a neve, ami mérhetetlenül bosszantotta, mert kisebbítést látott benne. Minden áron szerette volna bebizonyítani, hogy különb mesterségre termett, s vágyai netovábbja volt, hogy a gróf, a grófné vagy valamelyik gyerek portréját elkészíthesse, amitől poziciója megerősödését remélte, erre azonban nem került sor, mert Csákyt egyelőre jobban érdekelték a hímzés-minták, a gyerekeket pedig nem tudta rávenni, hogy annyi ideig nyugodtan üljenek, ameddig kitanulmányozza az ábrázatukat. Csak a jóságos grófné állt rá a dologra, de ebből sem lett semmi, mert Trencsényi mester, aki úgy érezte, egész jövője ettől a képtől függ, olyan izgatott volt, hogy háromszor is elrontotta a megkezdett portrét, mire a grófné is elunta a dolgot és nem állt többé kötélnek. Dévaj vászoncselédek sokat kötekedtek emiatt Mátyás mesterrel, kinálkoztak is neki, hogy fesse le őket, ő azonban elutasította az ajánlkozókat, mert úgy vélte, nem rangbeli embert lepingálni, lealacsonyítása volna művészetének — és még talán gondolt is volna róla valamit a nagyságos grófi pár, ha valamelyik fehérnépet lefestette volna.

Egy nap aztán, már őszfelé járt az idő, egy német tiszt kért ötödmagával bebocsáttatást a várba. Csáky elé vezették, akinek mint Wenzeslaus Karl von Kristock, Teutschmeister kapitány mutatkozott be és szállást kért a maga és néhány embere számára.

— Hányan vannak? — kérdezte Csáky.

— Nem sokan. Mindössze, ha tízen . . .

Csáky gondolkozott egy pillanatig:

— Nem bánom, — szólt — kvártélyozzák be magukat kegyelmetek. A várnagy majd kijelöli a helyet...

Többet nem törődött a dologgal s másnap kiment vadászni az erdőre. Sikerült is neki egy tizennyolcas bikát leteríteni, ámde mikor a gyönyörű zsákmánnyal hazatért, nagy meglepetésére szokatlan sürgés-forgást vett észre már messziről a falakon. Egyszeriben elmult a jókedve, sarkantyúba kapta a lovát és előre vágtatott. Ahogy közelebb ért, csak elhült benne a vér: a vára tele volt német katonákkal. A kapuőrt szólította, a saját embere helyett azonban egy német jelentkezett.

— Mit akar itt? — kérdezte idegenül.

Csáky Mihályt módfelett felbosszantotta ez a szemtelenség.

— Nyisd ki a kaput tüstént, ebadta, mert keresztüllőlek! — kiáltotta dühösen.

— Megjelentem a kapitány úrnak — felelte az őr és eltünt. Mihály úr toporzékolt mérgében.

— Karóba húzatom a kutyát! — fogadkozott a kapitányt várva, aki azonban nem mutatkozott. Ehelyett a felvonóhíd szépen leereszkedett, mire Mihály úr belovagolt rajta nagy hirtelen.

— Hol a kapitány? Hol van Kristock? — üvöltötte, de már nem volt szükség a kérdezősködésre, mert a német éppen jött eléje nyájas mosolygással.

— Hogy merte az úr az én váramat elfoglalni? — rivallt rá Csáky, Kristock azonban egy írást lobogtatott udvariasan:

— Dehogy mertem volna én azt! — szólt nyájasan. — Csak, merthogy a felkelők közelednek, Schlick

Gyuszi ragyogó szemmel szorongatta Tóth Eszter kezeit.

— Előadás után, ha megengedi, szeretnék magával vacsorázni.

— Igazán, igazán nagyon kedves! — nevetett Tóth Eszter. — Csak az a baj...

— Későn van vége az előadásnak? Megvárom! Pezsgőt akar a vacsorához? Behűttetem! Mint Pesten. Virágot akar az asztalra? Teli lesz az asztal virággal. Nincs semmi baj.

— De bizony van. Mert én már eligérkeztem. Egy nagyon kedves barátommal vacsorázom.

— Ó Istenem. Nincs a barátja ellen semmi kifogásom. Megférünk azért együtt hárman is egy asztalnál — mondta végtelen nyugalommal és udvariasan Ádám Gyuszi, pedig a szive erősen, nagyon dobogott. Most dől el a játék sora. Éppen ez a hármasban való vacsorázás az, amiért kitalálta az egész bolondságot, ez az, amire szive teljéből vágyódik.

Tóth Eszter habozott. Nem is volna rossz, összehozni ezt a kellemes fiatalembert Terebesyvel. Hadd tudja meg az a gőgös ember, hogy neki is van oka egy kis gőgösködésre amiatt a nagyszerű pesti vendégszereplés miatt.

— Igen, igen, ez igaz — gondolkozott fennhangon Eszter. — Nagyon kellemes volna. Tudja mit? Maga csak üljön le egy asztalnál. Aztán majd szólok a Pistának. Ez az én kedves ismerősöm. Terebesy... talán ismeri! Vagy nem? Persze, hiszen maga most jött Pestről. Hát én szólok neki. Ha aztán feltűzök egy virágot a ruhámra, akkor az annak a jele lesz, hogy maga szép nyugodtan sétáljon át a mi asztalunkhoz és én bemutatom és együtt leszünk. Ha pedig nem lesz virág, akkor az annak a jele, hogy Pista nem akar ismerkedni. Tudja, ő egy kicsit furcsa ember, ezt majd ne vegye rossz néven. Akkor találkozunk holnap délben a cukrászdában. Jó? Ebben maradunk.

— Nagyszerű — mondta Gyuszi, kezet csókolt és azzal az érzéssel botorkált végig a füstölgő petróleumlámpa silány fényében szégyenkező folyosón, hogy a hadjárat első ütközetét megnyerte.

— Látod, látod — mondta talán éppen ugyanekkor a hálószoba csendjében a tekintetes asszony a tekintetes úrnak, aki épp oly nyugtalanul forgolodott ágyában, mint jómaga, — ilyen volt mindig, ilyen is marad. Gazember! Még haza se jött vacsorázni. Első este! Csak üzenget, a csirkefogó, hogy szinházba megy! Ebadta, hát muszáj neki, egy ilyen állástalan senkinek, mindjárt szaladni a szinházba? Szórakozni! Nagyszerű. Ahelyett, hogy itthon törné a fejét, hogy ugyan mi lesz belőle!

— Fiatal még. Ez a baj. Fiatalság, bolondság — dörmögte a tekintetes úr és jó erősen lecsukta a szemét, mert igen nagyon szeretett volna elaludni, mielőtt Gyuszi könnyelműségének tárgyalásánál a tekintetes asszony olyan következtetésekre nem jut, amik szokás szerint erősen érintik a tekintetes úr férfiúi becsületét is.

— Bolondság! Az, igen! De ilyen ember akkor aztán ne álljon elő afféle dolgokkal, hogy ő így meg úgy férjhezadja a hugát. Mikor kisebb gondja is nagyobb annál! Bort inni, meg szinésznéknek csapni a szelet, azt érti, az neki való, az igen! De ettől várjon az ember valami komoly, nagy dolgot! Jómadár!...

Pedig szegény meggyanusított Gyuszi soha odaadóbban és lelkesebben nem foglalkozott még semmivel a világon, mint szülei hálószobájában megtörtént erkölcsi bukása idején a Sárika ügyével. Már ott ült egy asztal mellett a Nagy Kakas udvarán, nézte a holdat amely az udvar végében, a Nagy Kakas istállói felett karcsún és csillogón kapaszkodott fel az ég országútján, mintha csak az estéli rét harmatcseppjeitől volna olyan könnyed, légies és ragyogó. Nézte a holdat, amely mindenkor jó cimborája volt neki, és egész határozottan meg volt elégedve magával.

A Szépművészeti Múzeum új szerzeményei. Benczur Gyula: Erdő szélén

Alig egy-két óra alatt ime itt tart már, hogy a veszedelmes és hozzáférhetetlen ellenfél személyes ismeretségétől alig percek választják el. Igaz, hogy hibátlan vakmerőséggel építette fel a tervét. Terebesy csak ritkán járt a kaszinóba, nem volt ott ma délután sem. Egy-két régi, fiatal barátja nagy örömmel fogadta Gyuszit. Az öregebb urak azonban már némi hallgatag bizalmatlansággal vettek tudomást arról, hogy a fiatal Ádám úr ezután a városkát fogja boldogítani állandó jelenlétével. Az öregebb urak ugyanis kitünő emlékezőtehetséggel voltak megáldva és így nyomban felrémlettek előttük azok az idők, amikor Ádám Gyuszi, az egész város félelmetes jómadara, a világ legkegyetlenebb tréfáit eszelte ki leányaik, fiaik, baromfiaik, kutyáik, galambjaik és olykor-olykor maguk a tekintélyes uraságok és asszonyságok élete nyugalmának a felkavarására. Ádám Gyuszi eme régi, vidám és felelőtlen életszakában a komoly emberek szemében egyértelmű volt a titokzatos eledelektől felpuffasztott tyúkok, a ku-klux-klan-ok öltözékében hazavonuló kis iskolásleányok, az apjuk pipaszárába paprikát tömő fiúk és hasonló tréfák és beugratások fáradhatatlan és kifürkészhetetlen intézőjével. Amikor tehát egy ifjú, szőke férfiistenségnek kissé már komolyabb formájában újra megjelent köztük, semmi sem volt természetesebb, mint hogy a városnak ezek a komoly elemei meghökkenve gondoltak arra, hogy vajjon a város nyugalmának régi réme ebben a látszólag komolyabb és tekintélyesebb formájában micsoda rettentő ötletekkel fogja feldúlni a nyugalmukat?...

A jómadár azonban nem vett tudomást erről az alig titkolt aggodalmaskodásról, kedvesen, finoman és előkelően viselkedett, amint illik is egy vidéki fiatalemberhez, aki megélte Pestet és magával hozta a fő-

Új Idők 1924. XXX. 43. sz.

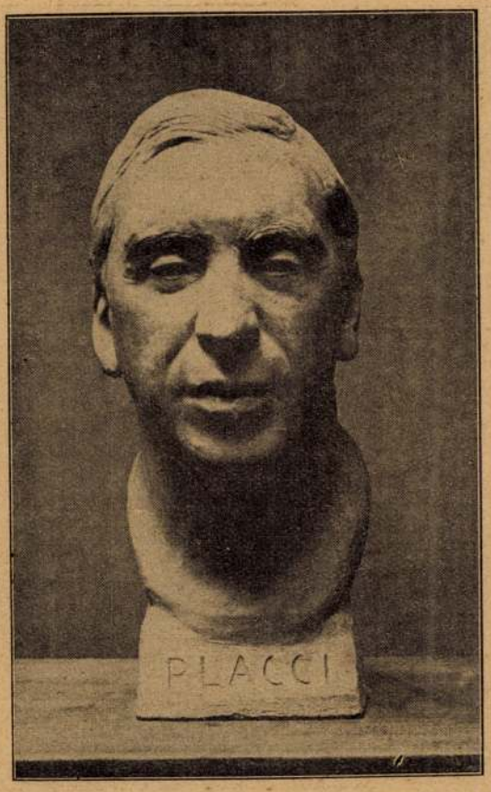

A Szépművészeti Múzeum új szerzeményei. Hildebrand Adolf: Placci képmása

város magasabbrendű stilusát, a pesti életművészetet és a világvárosi fölényt és fensőbbséget. Ezzel valóban egyszeribe visszahódította és megbabonázta régi barátait, akik észre sem vették, hogy a sok pesti mesélnivaló közt hogyan szedi ki belőlük Gyuszi a kis város életéről azt, amit tudni akar.

És ezen a módon Gyuszi vacsoraidőre tisztában volt azzal, hogy egyedül a szinház az a hely, ahol az első hadmozdulatokat siker kecsegteti és egyedül az a Tóth Eszter nevű ismeretlen színésznő az a személy, akinek a révén Terebesy Istvánnal sürgős kapcsolatot lehet teremteni.

Most azután, túlesve a terve legnehezebb részén, türelmesen várt a Nagy Kakas asztala mellett. Az előadásnak mindjárt vége van. Ő bizony megszökött a harmadik felvonás elől. Bármennyire el is volt ragadtatva Tóth Eszter állítólagos budapesti sikerétől, őnagysága művészete Kőhegyen határozottan úntatta, a többi színészek játéka pedig egyszerűen megingatta benne azt a hitet, hogy a szinházat valaha régen, évezredekkel ezelőtt az emberek mulatságára és épülésére találták fel. De a Kőhegyen vendégszereplő szintársulat becsülete érdekében sietve ki kell jelentenünk, hogy Gyuszinak ez a véleménye nemcsak egyedül állt Kőhegyen, hanem nyilvánvalóan kizárólag csak izgatott és türelmetlen lelkiállapotára vezetendő vissza.

Az előadás alatt inkább hát azt a kis asztalt nézte szemben, amely finoman fel volt virágozva és mindenféle ravasz jelzések hirdették rajta, hogy le van foglalva.

A kávéházból imerősei jöttek ki, fiatalemberek, akiknek a keze olyan kék volt a krétától, mintha szobafestő legények lennének és a hajuk olyan indulatos modorban lakott a homlokuk felett, mintha valahol Kőhegyen volna egy olyan hivatásos művész, aki hajtépázással foglalkozik üzletszerűleg. A magyarázat azonban egyszerű: billiárdoztak.

Még akkor is a masszé és a rekuzé nemes rejtelmeiről vitatkoztak, amikor kérdezés nélkül letelepedtek Gyuszi asztalához.

— Majd Gyuszi megmondja — hevült az egyik kékkezű.

— Helyes. Döntsön Gyuszi. Mondd kérlek, hogy játszák Pesten a tripla buzerát?

— Dákóval — felelte egyszerűen Gyuszi, aki ezt a kegyetlenül semmi feleletet egyrészt azért választotta, mert féltette tervei nyugodt megvalósulását a váratlan cimboráktól, másrészt meg azért is, hogy ezzel dokumentálja: egyáltalán nincs abban a hangulatban, hogy a billiárdozás művészetéről folytasson beható vitákat.

Nem is sokat törődött többet velük. Elképzelte, hogy fognak ezek elképpedni, ha nemsokára feláll és nagy flegmával csendesen bejelenti:

— Na most gyerekek, én átmegyek egy kicsit Esztihez meg Terebesyhez.

Esztihez. Bizony. Meg Terebesyhez. És megindul a nagyszerű küzdelem . . .

Most vége volt a szinháznak. Özönlöttek ki a vidám emberek. Jött egy magas, fekete úr és egyenesen leült ahhoz a lefoglalt, virágos asztalhoz. Mokány, kerek, kemény koponyája volt, nem volt szép ember, tán inkább csúnyának lehetett volna mondani, de tüzes fény égett a szemében és a szája körül, és szétes vállán, keskeny kezein, karcsú lábain és termete nemes arányain meglátszott a nemes, kemény, szilárd és hajlékony anyag, amelyből a természet megformálta és amely megfelel emberhúsban az acélnak.

Egyszerre a Nagy Kakas valamennyi pincére ott állt meliette, ott állt maga a fogadós is, a cigány meg varázslatosan felébredt szundikálásából a nagy akácfa alatt és játszani kezdett, úgy, hogy minden barna arc a zeneszerszámok mellől egyenesen oda vigyorgott a fekete ember felé.

— Na, itt van őfelsége, Kőhegy királya, az aranybálvány — mondta az egyik fiatalember Gyuszi asztalánál, de ha egy szót sem szólt volna, Gyuszi akkor is nyomban kitalálta volna, hogy ez a fekete ember nem lehet más, mint Terebesy.

A jómadár mosolygott. Ugy tett, mintha egyáltalán nem érdekelné az aranybálvány. De ezt gondolta magában:

— Jól megijednétek, gyerekek, ha most bizalmasan megsúgnám nektek, hogy ez az úr fogja feleségül venni az én kis hugomat.

Az udvar végéről, az öltözők felől, egyenesen a magasan ragyogó hold irányából, mintha csak az ő fehér fényének egy elhullatott csöppjéből növekednék elő, egy nő alakja bontakozott ki és átlebegett a sötétségen, az udvaron, a virágos asztal felé.

— Drága. Gyönyörű. Egyetlen — mondta csendesen az egyik fiatalember és majd elnyelte szemével Tóth Eszter alakját. A másik fiatalember egy szót sem szólt, csak egy nagyot sóhajtott és sürgősen megrendelt még egy hosszúlépést.

Tóth Eszter pedig kacagva leült a fekete ember mellé, kezet szorított vele, aztán amint szétnézett az udvaron, meglátta Gyuszit, rámosolygott és biccentett feléje. Gyuszi hódolattal köszönt.

— Te ismered, Gyuszi? — riadt fel a két fiatalember irigy álmélkodással.

— A legjobb barátném — felelte Gyuszi egyszerűen és kedvesen.

Tóth Eszter felvett egy pár szál virágot az asztalról és megszagolta. Most nehéz és nevezetes öt perc következett. Látnivaló volt, hogy a fekete ember és a színésznő gyorsan és halkan tárgyalnak valamiről. Tóth Eszter arcán pillanatról pillanatra kevesebb a mosolygás, a szája keskenyebb és hidegebb lesz, a fekete ember pedig még feketébb, még keményebb és még izmosabb szinte percről percre . . . ó, igazán olyan most, mint egy bálvány!

— Megvallom, jobban szerettem volna, ha az érsek megmaradhat. De ha ragaszkodik ehhez az egy változtatáshoz . . .

— Természetesen a cím is elesik. A cím amúgy se volt diszkrét. Valami diszkrét címet keresünk. Például ezt, hogy: „A hazáért." A liliomtipró miniszter ugyanis folyton azt hangoztatja, hogy ő mindent a hazáért cselekszik. És ebben a címben annál több a maró gúny, mert a miniszter előbb szociálista képviselő volt . . .

— De nekünk még nem igen vannak szociálista képviselőink . . .

— Hát mondjuk: radikális. Szóval, a miniszter előbb radikális képviselő volt, aztán cserben hagyta az elvtársait s elvei szegre akasztásával lett miniszter.

— Bocsánat, de ön egy egészen új darabot diktál nekem! . . .

— Mondom, hogy csak jelentéktelen szavak megváltoztatásáról van szó; Govrik majd megcsinálja.

— Isten neki, hát ne legyen érsek, hanem miniszter! Ezen az egyen ne muljék . . .

— Még csak egy csekélységet ajánlanék, de ezt nagyon melegen. Tudja, a darab hatalmas, de van egy hibája. Minden társadalmi osztályt leteremt; az egész közönségnek oda mondogat. Nem foglal pártállást, tehát nem szerez barátokat. Így mindenesetre művészibb; de praktikusabb volna, ha pártállást foglalna. Tudja, nekem sok a bérlőm, s különösen a kaszinókat nem hagyhatom figyelmen kívül. De ön is sokat veszítene vele, ha magára bőszítené az egész közönséget. A konzervativeket a maga részére kell hódítania. A darabnak úgyis azok a részletei a legerősebbek, amelyekben a szociálisták vezetői ellen kel ki. Ez gyönyörü; ide helyezném a súlyt.

— És mindaz, amit az elavult intézményekről meg a társadalom konzervativ elemeiről mondok . . .

— Ez mind megmaradhat, csak nem a konzervativ elemeknek, hanem a szociálistáknak kell oda mondogatni. Govrik majd megcsinálja.

— A szociálistákat támadjam ugyanakkor, amikor egy minisztert boncolok föl?

— Ennél semmi se egyszerűbb. A miniszter valaha a szociálistákkal tartott, de most renegát s a szociálisták meg ő halálos ellenségek. De ön, mint művész, fölöttük áll és pártatlan. Oda mondogat a hazafias szólamokkal visszaélő hatalmasnak, de alaposan oda mondogat a szociálistáknak is. Bízza csak rá, Govrikra.

— De ez először is nem egészen az, amit én akartam . . . és másodszor, ha pártállást foglalok, ha nem az egész társadalmat bírálom le, hanem a szociálisták ellen fordulok, akkor a helyett, hogy barátokat szereznék, magam ellen bőszítem a munkásokat, akik be fognak jönni a színházba, s tüntetnek, kifütyülnek . . .

— Imádkozzunk érte mind a ketten, hogy ez megtörténjék. Így ön a maga részére fogja hódítani a konzervativ elemeket . . . ezek pártját fogják a darabnak . . . ellentüntetést rendeznek . . . lelkesedni fognak önért . . . Hallgasson rám! Ön túltesz Strindbergen, de a színházhoz én jobban értek, mint ön.

Légváry egy darabig habozott. A csábítás nagy volt. Csak igent kell mondania s mindjárt fölveheti az előleget. Nem lesz árverés . . . a gyerekekre is nagyon ráférne már az új cipő.

— Biztosít róla, hogy semmi fontosat nem hagy ki a darabból?

— Csak máshová adreszálom, mint ahová ön szánta.

— S magamnak hozzá se kell nyúlnom a darabhoz?

— Fölösleges volna. Itt van Govrik. Govrik kitünő ember. Önnek csak annyit kell kijelentenie, hogy beleegyezik abba, amire most kértem, és átsétál a pénztárhoz.

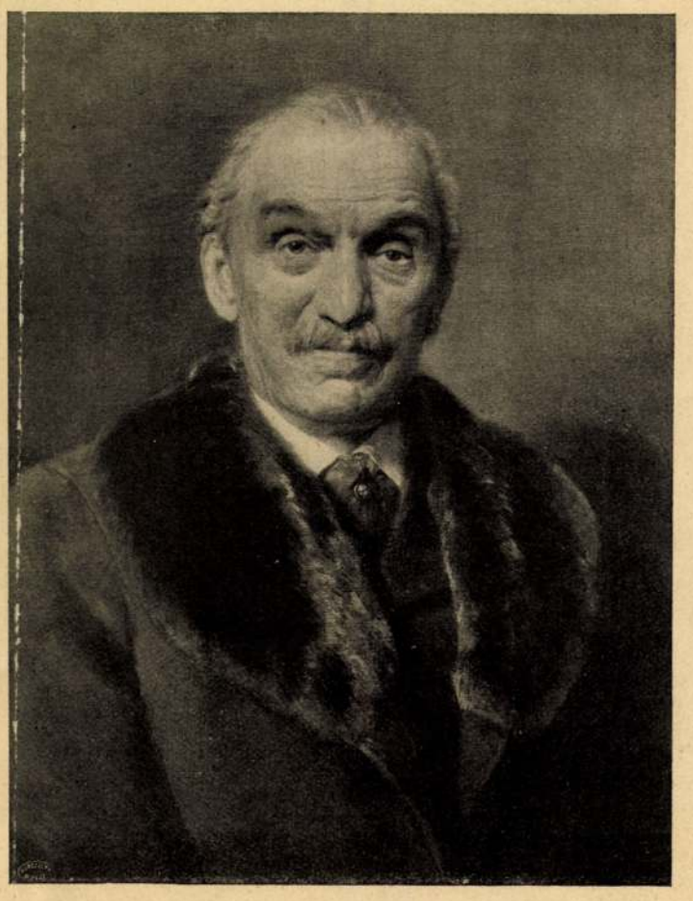

Benczur Gyula festménye

Falk Miksa

III.

A színházigazgató nem csinált titkot belőle, hogy „A hazáért" című ujdonság egy szoknyavadász minisztert pellengérez ki, akire minden gyermek ráismerhet.

Néhány hétig annyit beszéltek erről, hogy a hírnek el kellett jutnia a miniszter fülébe.

A minisztert hatalmába ejtette az a gyöngéd gondolat, hogy a feleségét ez egyszer meg kell óvnia minden kellemetlenségtől, s aggodalmában azt a hibát követte el, hogy megkísérlette egy kis diplomatizálással hárítani el a váratlan veszedelmet.

Magához hivatta a színházigazgatót s megkérdezte tőle, mit lehetne tenni, hogy a sokat emlegetett darab ne adjon alkalmat holmi bosszantó félreértésekre.

A színházigazgató azt felelte, hogy Légváry a meggyőződések embere, vad ember, intranzigens ember, s ragaszkodik minden betűjéhez; őt, az igazgatót pedig köti a szerződés. Hiszen ha sejtette volna! . . .

Az ellenzéki ujságok ezt az esetet úgy írták meg, hogy a miniszter előbb furfanggal szerette volna s most erőszakkal akarja megakadályozni az érdekes ujdonság előadását. Fölszólították a pártatlan közvéleményt, hogy védelmezze meg a művészi szabadságot a hatalom önkényével szemben s cikkeikben Légváry, aki egyszerre kitünő íróvá lépett elő, olyan dicséreteket kapott, amilyenekre sohase tudott szert tenni.

Már szerzett barátokat.

Első reklámnak ennyi is elég volt, de mihelyt a próbák megkezdődtek, a kitünő Govrik még lelkesebben karolta föl Légváry ügyét, s gondoskodott róla, hogy az érdeklődés ne aludjék el, hanem fokozódjék.

S kitudódott, hogy a nagy érdekességü ujdonság csak mellékesen pellengérezi ki a szoknyavadász minisztert; tulajdonképpen a szociálisták vezetőit támadja.

Új Idők 1908. XIV. 39.

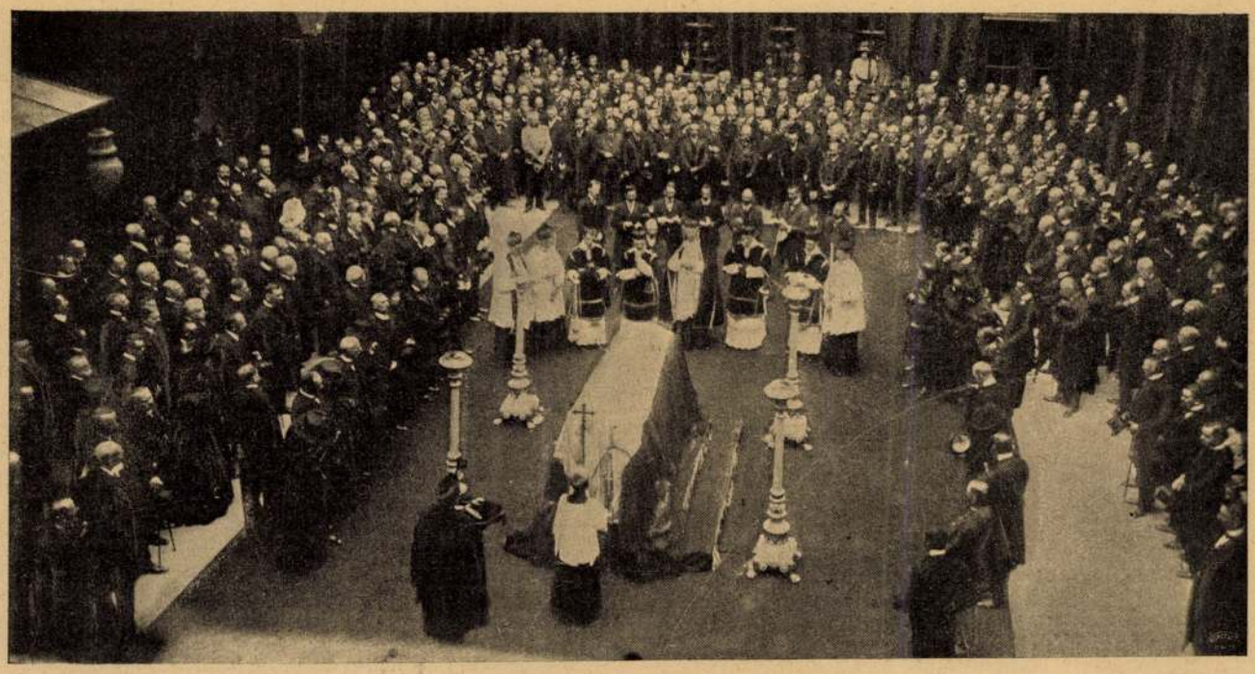

Falk Miksa temetése szeptember 12-ikén. A beszentelés

Aztán híre terjedt, hogy most már a szocialisták is meg akarják akadályozni a darab előadását. Hogy megfenyegették a színházigazgatót, s rá akarták bírni, mondjon le a darab előadásáról, mert különben bojkottálni fogják a színházát. Hogy a munkások tüntetni fognak s botrányos közbelépésre készülődnek; hogy az első előadást eddig példátlan macskamuzsikába akarják belefullasztani.

Erre a konzervativ elemek hírlapjai fölszólították a pártatlan közvéleményt, hogy védelmezze meg a művészi szabadságot a terrorral szemben. Cikkeikben Légváry már mint irodalmunk egyik büszkesége szerepelt, kiderülvén róla, hogy új munkájában a nemzeti érzés, legszentebb hagyományaink és az ép erkölcsi érzék bátor szószólója.

Már nemcsak barátokat szerzett; már egész pártja volt. Az úgynevezett erkölcsi siker szégyene többé nem fenyegette — beszéljenek a színészek akármit.

A véletlen megint melléje szegődött. Más, nagyobb szenzáció híjján óriási ujságháborúság támadt a művészi szabadság kérdése körül; kormánypárti és ellenzéki, konzervativ és radikális hirlapok két hétig csak a Légváry darabján veszekedtek; és Légváry, akit e két hét alatt többet emlegettek, mint eddig egész életében, szép lassan, észrevétlenül belépett a híres emberek közé.

Végül a sok lárma csakugyan beugrasztotta a munkásokat. Elhatározták, hogy a kihívásra megfelelő fogadj istennel fognak felelni, s az első előadás estéjére lefoglalták az egész karzatot.

A főpróbán Légváry ámulattal nézte a saját alkotását. Egy cseppet se értette ugyan, hogy a házasság elavult intézményeért a kitünő Govrik mért éppen a szociálistákat teszi felelőssé, — de minthogy az izgalmak közepett ez nem tűnt föl senkinek, hát ő se csinált kázust a dologból.

Ha egy kissé álmadozóvá tette, hogy a tulajdon eszmemenetére sehogyse tud ráismerni, viszont bizonyos kárörömmel vette észre, hogy az is meglehetősen kárba veszett, amit a kitünő Govrik költött bele a darabba. Pedig a kitünő Govrik olyan meglepő fordulatokat eszelt ki, hogy Légváry a logikának ezeket a halálugrásait nem győzte csodálattal kisérni.

De a főpróba nézői közül Légváry volt az egyetlen, akit a mű egésze is érdekelt, s aki kíváncsian leste, hogy mi történik tovább a darabban. A mű egészéről már régen megvolt a közvélemény; természetesen kétféle, a néző pártállása szerint. Azért senki se figyelt arra, hogy a színmű alakjai mit akarnak és mit cselekesznek; mindenki a művészi szabadság ágasbogas kérdését vitatta s csak éppen tűrte a szereplők járását-kelését. Ellenben az egyes mondások annál inkább hatottak. A kitünő Govrik áthidaló mondatait is úgy fogadták, mint megannyi csatakiáltást vagy trombitaharsogást; a színészek beszélhettek akármit, elmondhatták volna akár a „Miatyánk"-ot: minden tendenciának tűnt föl s a főpróba közönsége a „Miatyánk"-ban is megtalálta volna az éles irányzatosságot.

Az előadás délelőttjén Légváry egy kicsit szepegni kezdett. Föl is tette magában, hogy ha baj lesz, nem fogja elmulasztani Govrik úrra hárítani a felelősséget, s előre megfogalmazta magában, hogy milyen szavakkal fogja a nyilvánosság elé ráncigálni ezt a kitünő embert, akinek a tevékenységénél csak a szerénysége nagyobb.

De az aggodalom alaptalannak bizonyult. Az első előadáson olyan csinos botrány kerekedett, amely hosszu időre biztosította „A hazáért" vonzóerejét.

A munkások eleinte beérték azzal, hogy nevetgéltek, zajongtak és pisszegtek. De már ez is föllháborította a másik tábort, az erősebbet, s a konzervativ elemek a karzat okvetetlenkedésére hatalmas ellen-tüntetéssel feleltek. Minden kínálkozó alkalmat fölhasználtak, hogy kifejezhessék a tetszésüket s hosszas tapsviharral jutalmazták azokat a mérges mondásokat is, amelyek eredetileg a szerelmes érseket sujtották volna. Az első felvonás végén a munkások füttyeit, lármáját, pisszegését elnyomta a konzervativ tábor tüntető tetszés-zaja s a boldog Légvárynak vagy tizszer kellett a tapsokat megköszönnie.

A második felvonás még szerencsésebben végződött. Mikor ugyanis a függöny legördült, s Légvárynak most már vagy hússzor kellett magát megmutatnia, a munkások és a jogászok hangos vitatkozása olyan pofozkodássá és verekedéssé fajult, amilyet ez a nézőtér még nem látott.

A sugárzó arcu igazgató a színpadon odaszólt Légvárynak:

— Tudja-e, hogy nagyszerü reklám volna, belekapaszkodni ebbe a verekedésbe és nem folytatni az elő-

nemcsak a galleria sírt velem, hanem a páholyok is. Sőt megesett velem egyidőben, hogy csaknem megakadtam a szerepemben, mivelhogy a súgó a könyei fátyolán keresztül nem látta meg azt, ami a súgókönyvben meg volt írva és csak úgy találomra adta föl nekem a mondanivalómat.

Valami fanyar szárazság van mostanában a színházak levegőjében, ami okozza, hogy a szinész játéka is szárazabb lett. Vagy tán az utóbbi az ok és az előbbi már csak okozat.

De ne bántsuk a színpadot, hanem nézzünk körül egy kicsit a többi szigeteken, ahol a világi élet nagy tengerében az érzés a színpadhoz hasonló módon szokott megnyilatkozni. Itt van elsősorban a parlament: ott is már csak kisebb kaliberü szinészek játszanak, akik nem tudnak igazán elérzékenyíteni. Azokban a tudósításokban, amelyek a francia konvent üléseiről fenmaradtak, nem ritkán olvassuk zárjel között ezt a megjegyzést: (Szónok szünetet tartott beszédében, mivelhogy könyei elfojtották a hangját). S nálunk is, az emlékezetes 1848. esztendőben, sűrűn szerepeltek a hazafias könyek, amelyek hol mint örömkönyek szerepeltek, hol pedig mint a mélységes búbánatnak harmatcseppjei. Manapság kinevetnék azt a parlamenti szónokot, aki ilyesmivel akarna elérni hatást. Az utolsó parlamenti műkönyező Csatár Zsigmond volt, aki alaposan lejáratta ezt a műfajt . . .

A parlamenti életnek ikertestvére az az élet, ami a törvényszéki teremben nyüzsög. Ott is ugyanazzal a változással találkozunk. Már a vádlott sem sír, pedig neki ugyancsak volna oka, hanem inkább szellemeskedik és személyeskedik, ami mai fölfogás szerint körülbelül ugyanazt jelenti. Melyik védőügyvéd merné még azt megtenni, amit a francia barreau egyik kiváló dicsősége: Lachaud megcselekedett, mikor egy politikai perben, mint védő szerepelt: hogy így aposztrofálja az elnököt:

— Sírnom kellene, hogy a politikai harcmodor elfajulása folytán még védeni kell a vádlott eljárását, holott az a hazafias érzésnek erélyesebb megnyilatkozása volt csupán. De látom az elnök úr és a bírák szemében a könyeket és ez fölment az alól, hogy a magam meghatottságát dokumentáljam, a szívem mélyéből fakadó könyekkel. (A zsebébe nyúl és kiveszi a zsebkendőjét.) Mivel azonban látom, hogy az elnök úr alig győzi felszárítani a könyeit és a zsebkendője már egészen nedves, engedje meg, hogy az én zsebkendőmet átnyujtsam neki. Amilyen hófehér, tiszta az, olyan tiszta volt az az érzés is, ami védencemet lelkesítette. S ebben a pillanatban ez a zsebkendő zászló, amely alá sorakozzunk mindannyian érzésünkben és semmi által nem befolyásolható meggyőződésünkben. (A zsebkendőjét átnyujtja az elnöknek.)

. . . Hogy kacagna ma még az utolsó teremőr is, ha a védőügyvéd ilyen frázist megkockáztatna! S az élclapoknak milyen hálás téma volna ő! Ellenben kész csemegeszámba megy, ha a védő és az ügyész, vagy pedig a védők egymás ellen törnek a gúnynak minden fegyverével. Annak részén vannak a kacagók, aki legjobban bírja.

Tán az egyházi szónoklat az, amely a meghatottságot még leginkább számítja értékes eszközei közé. Ott inkább az a változás állott be, hogy lassanként kiküszöbölték a nevetésre kiszámított fordulatokat, a humortól kezdve a gúnyig. Abraham a Sancta Clarának ma már nagyon kevés hívei és követői vannak a templomi szónokok sorában — ami azoknak cseppet sem válik hátrányukra.

A nyilvános élet mint mindenben, úgy ebben is hű tükre a magánéletnek. A vallás, ahogy világi hatalma megcsökkent, a lelki erejével támadja a közönyt és éles szemével meg is találta az ösvényt, amelyen haladnia kell, ha sikereket akar elérni. A hatás legerősebb kifejezése a meghatottság, az egyházi szónok tehát meg akarja hatni, könyekre akarja megindítani hallgatóit a tartós siker érdekében. Ellenben a parlamentben, a fórumon, sőt a színpadon is, ahol a pillanatnyi siker izgat már csupán és a holnappal már alig törődik valaki, beérik a hatásnak olcsóbb és kisebb eszközeivel is. A szenzáció nem kíván meghatottságot, neki nem kell a szív, neki csak az idegek kellenek.

. . . Aztán igaza lehet mégis az angol tudósnak: a derült világnézetből, az egészséges kedélyből fakadó nevetés csakugyan kihalóban van már és helyébe lépett a gúnyos, sebző, maró kacagás. Ámde az érzések világában mindig erős volt a kontaktus és aki jól és szépen tudott nevetni, az a generáció jól és szépen tudott sírni is. A humor, amely könyek között nevetett, magával viszi sírba a tiszta és átlátszó könyhullatást is, aminek nyomán viszont olyan gyakran fakadt az öröm.

IGRIC

Kereszt alatt

Fényes betűk, Isten kezével írva
A magas égre: nap, hold, csillagok:
Ha a keresztet vállam már nem bírja,
Kérlek, könyörgök: vigasztaljatok!
Gyermek módjára óh hadd kibetűznöm,
S a hit betűit gyöngyként sorba fűznöm:
Aki a kezdet és a végezet,
Az mindent bölcsen és jól végezett.

Néma tanui vagytok ős időnek,
A zűrzavarból hogy lett szép egész,
Amint az évek Oceánba dőlnek,
S megint új század születik s enyész,
Amint a népek föl- s alámerülnek,
Az érző szívek sírnak és örülnek;
Mert népnek és egyénnek célja egy:
A boldogság, míg napja száll, lemegy.

Tanui vagytok, hogy a föllegekben
Az Úristen szól, hogyha mennydörög,
Szélvész, ha súg-búg, szellő, hogyha lebben,
Ő int s szeliden Ő súg, az örök.
Balzsamot Ő hint, ha beáll az este,
Amint a harmat füvet-fát megeste,
S alélt növény és szomjas völgy-halom
Megfürdik, hűs, pirosló hajnalon.

Tanui vagytok, hogy új-új tavaszszal
Tapsolnak a fák bimbós ágai —
A kis madárka nagy Istent magasztal,
És mindenek készek Őt áldani.
A lomha rög is megmozdul s kizöldül,
Csillogó porszem égre száll a földrül,
Virág nyit, szent jeléül a sír felett:
Vár még reánk egy új, szebb kikelet.

Megszaggatott szív, én szomorgó szívem,
Miért epesztenéd úgy magadat?
Viseld, amit az Úr reád mért, híven,
S alázkodjál meg a kereszt alatt.
Aranyat tűz, lelket tisztítja bánat,
Szúró tüskéje is van a rózsának,
A fény árnyat vet, nap után jön éj,
Bánatos lélek, nyugodj meg s remélj!

Fényes betűk, Isten kezével írva,
A magas égre: nap, hold, csillagok:
Ha a keresztet vállam már nem bírja,
Kérlek, könyörgök: vigasztaljatok!
Gyermek módjára, óh hadd kibetűznöm,
S a hit betűit gyöngyként sorba fűznöm:
Aki a kezdet és a végezet,
Az mindent bölcsen és jól végezett:

SÁNTHA KÁROLY

Benczúr Gyula festménye

VÉNUS GALAMBJAI

Uj Idok 1903. IX. 16 sz. 372. l. kép

Tisza Kálmán

vagy

Egy ember, aki várni tud

Tisza Kálmán hetvenéves lett. Megmozdul erre egy város és egy egyházi kerület s eljönnek küldöttségképpen az öreg „közlegényhez“, aki valamikor „generális“ volt. Felöltözének ünneplő ruháikba e néhányan s ékes szavakban tolmácsolták az őszhaju aggastyán előtt, hogy tisztelik és szeretik. Szemeik fényben csillogtak és az őszinteség lehe reszketett a hangjukban. Elmondták, amit éreztek, aki hogy tudta, és hát ez mind igen szépen folyt. Hangulatos, meleg ünnep volt, de kicsike.

Mindegy, az ünnepelt ezzel is meg volt elégedve, mert hisz az ember egy örömtűznél is meg tud melegedni és nem számolja hány tűz ég még közelben és a messzeségben. Ő elégnek tartotta ezt is és bizonyára nem gondolkozott így:

— Nini, itt látom a nagyváradi barátaimat, a választóimat, akik közt sok jó napot töltöttem és a dunántúli hitfeleimet, akik közt több izben elnököltem, idejöttek pályám estéjén, hogy friss egészséget kivánjanak, az elismerés egy-egy gallyacskáját nyujtva. Ah, milyen szelid fényü alkony! Ez arcok mennyi emléket élesztenek föl. Elémbe áll általuk egész multam. Mit mondtam, *egész* multam? Hát nem lettem volna én soha valami egyéb is, csak Nagyváradon háztulajdonos és képviselő és a dunántúli egyház gondnoka?

Óh, bizonyára nem jutott ez eszébe Tisza Kálmánnak, mert Tisza Kálmán egy örömtűznél is meg tud melegedni, ha fázik. (Csakhogy Tisza Kálmán nem is fázik.) Azonban jött közbe valami váratlan, egy meleg üdvözlő távirat, amely elrontotta ennek az ünnepnek az ő kisded dimenzióit, erősen emlékeztetve mindenkit (még talán az ünnepeltet is), hogy nem egy nagyváradi notabilitás ül itten ünnepet, aki kórházakat alapított és a helyi polgármesterek ellen viselt hadjáratokat, sem pedig valami jámbor egyházi gondnok, aki léckerítéseket teremtett a parókiák körül és szószék-terítőket stikkeltetett a leányaival. A távirat méltán zavaró lett volna, ha a küldője véletlenül nem Magyarország királya. Így legfeljebb ujból kifakaszthatta azokat a gondolatokat, hogy ő valami egyéb is volt a lefolyt hetven év alatt.

... De nem, nem! Állítsd meg emlékezetedet vén közlegény, aki vezéreket vezettél! Gondolj csak a habzó kehelyre, mely a kezedben van ezen a lakomán s gondolj csak a szavakra, amelyekkel jó embereidet visszaköszöntöd. Vedd le a pápaszemedet is és ne lásd meg azokat, akik itt nincsenek. Távol legyen ettől a szép estétől, hogy keserűség lopózzék szívedbe ilyen kicsiség miatt.

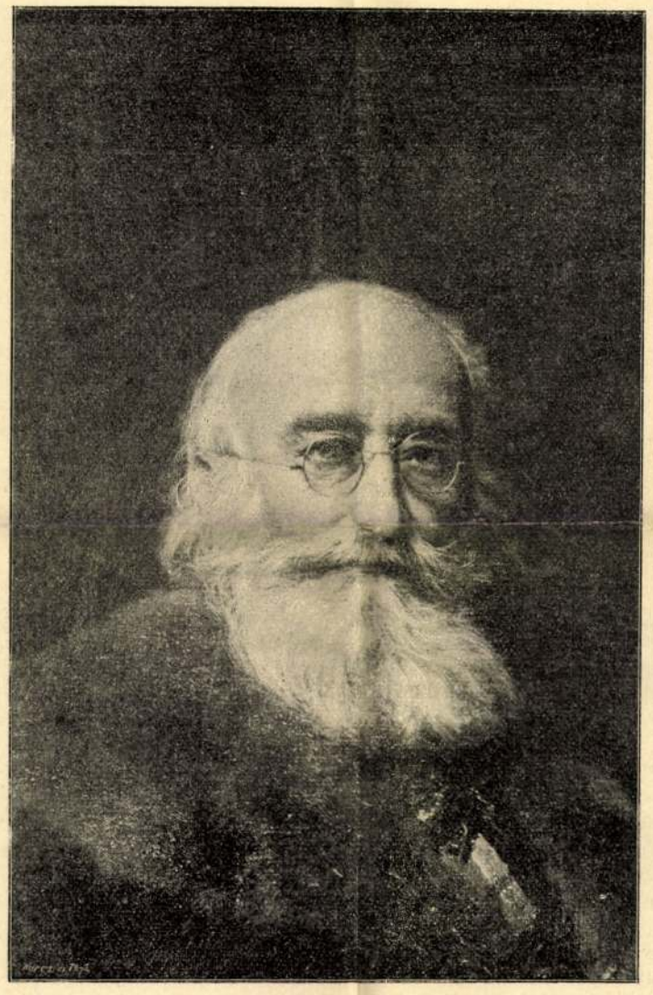

Tisza Kálmán | Festette Benczur Gyula

Gyerekségek ezek, nagy gyerekségek te veled szemben, vén közlegény! Hiszen akik nem jöttek el, csak elkéstek. Nem értek rá eljönni, talán nem is akartak, mert te úgy is ráérsz várni — és ők eljönnek egy napon. Minden bizonynyal eljönnek, ha másképp nem, az utódaikban, mert ők maguk csak gyorsan elhulló levelei annak a fának, melyről a te halántékodra koszorút hoznak az idők. Más levelek lesznek-e vagy ugyanezek? Hisz olyan mindegy. Csak a fa bizonyos és a koszoru.

Hisz ráérsz várni. Csak hetvenéves vagy. Mi az neked, akinek ezer esztendeje van hátra?

Ám jól tették a nagyváradiak, hogy eljöttek, mert végre is a Rózsabokornál vagy a Rimanóczyban nem ülsz már velök nagyon sokáig (bár adná Isten, hogy sokáig ülj), a mandátumukat is itt hagyod egy napon és jól tették a dunántúli hitsorsosaid is, hogy eljöttek, mert oda se járs csak addig a bizonyos „véghatárig“, de a nemzetnek itt leszel sokáig. örökké és akkor jöhet majd hozzád, ha kedve tartja, ha jobban megismer — és jobban megismer, mihelyt jobban lát, és jobban lát, ha öregebb lesz. Mert hát a nemzet is gyerek még, csak ezeréves — te is gyerek vagy, csak hetvenéves.

Körülbelül ezek a gondolatok rezegtek azoknak az agyrostjaiban, akik a tipikus magyar államférfi hetvenéves jubileumát elolvasták a lapokból és jól ismerik a nagy öregembert, kinek erényei, hibái, a mi húsunk s a mi vérünk.

Az ünnepély kis arányai mindenesetre szembeötlők. De hát ez is magyar dolog. Maga a fajtáját annyira ismerő nagy taktikus csodálkozott volna legjobban, ha az aktuális politikai élet mai kiformálódásai mellett az ő érdemeihez méltón nyilatkozik meg az ország fenhangon. Megdöbbent volna a csodálkozástól.

— Mi történt az én fajtámmal? Mi lelte ezeket? Vagy talán félreismertem volna őket?

Ennek így kellett történni és hát végre is csak egy nüánsz az egész, ma így volt, holnap talán másképp lesz és holnapután megint másképp. Ő ráér kivárni a maga idejét.

Hiszen államférfiui karakterének egyik leginkább kidomborodó tulajdonsága éppen az, hogy „várni tudott“. A legritkább erény hatalmi polcokon. Széchenyi cselekedni tudott, Kossuth lelkesíteni, csillogni, Deák meggyőzni, Széll megnyugtatni tud, Tisza várni.

Érdekes, hogy eseménygazdag politikai multjában

Uj Idők 1900. VII. évf. 13. sz. 293. l. (kép)

milyen nagy szerepet játszik a „kivárás“. És minthogy e kis cikkben teljesen lehetetlen volna működéséről és egyéniségéről csak odavetett vázlatot is adni (de a lap iránya se engedi), csak a várási momentumokra vetünk egy kis fényt. Azt se gyertyákkal vagy görögtűzzel, csak néhány gyufaszállal.

Hiszen persze, már maga a levegő is, amelyben fejlődött, a várás megtestesülése. A passiv ressistentia levegője. A nemzet mozdulatlan és vár. Nem tesz semmit, csak vár. Várja a jobb időket. Honnan? Miért. Isten? tudja. De vár, mert egyebet nem tehet. Íme az iskola, ahol Tisza várni tanult.

Első szereplése erre a korra esik. Gyanu alatt van, hogy részes az Almássy-féle összeesküvésben, házkutatást tartanak nála, vallatja a megyefőnök, hogy nincsenek-e a szobáiban izgató iratok.

— Csak egy van, — felelt vakmerően, — a császári pátens.

A jobb idők csakugyan eljönnek, Tisza a balközép vezérévé lesz s mint ilyen csakhamar meggyőződik róla, hogy a választási urnáknál nem birja megverni a hatalmas Deák-pártot. No, semmi az. Hisz azért szívós ő. Kivárja hát, míg az lassankint szétzüllik (persze egy kicsit ő maga is segít a mindent megőrlő időnek).

Denique kivárja s most már ő jut a hatalomra, Deák nagy művét ő gondozza tovább. Tizenöt évig tart szinte legendárius hatalma. Kormány nincs, csak Tisza van (a többi miniszter mind irnok). Országgyűlés van, de a fölött Tisza uralkodik. Sőt Bécsben is hatalmas, félnek tőle vagy tisztelik. Azt lehetne hinni, hogy hegyeket mozdíthatna, ha akarna, de a generális vár. Vezérlő politikai gondolata ez:

— Várjunk, míg a kiegyezés megszilárdul, míg a hajlékony gyenge vessző annyira megerősödik, hogy el ne lehessen törni. Várjunk, várjunk.

E tizenöt évi türelem az ő nagy elévülhetetlen dicsősége, mert a várakozásnak, az őrködésnek, az önmegtartóztatásnak, a konfliktusok kiegyengetésének, a szépséghibák eltakarásának sziszifuszi munkája, csak szürke munka s minden gáncsot magához húz, mint a mágnes.

Hogy hasznos-e? Ki látja azt be? Kivált ebben az országban, ahol a külső csillogás imponál csak. A magyar ember hátán szántani is lehet... Tűri. Csak előbb fölpislant, *hogy nemzeti színre festett ekével hasítják-e a hátát.*

Tisza sokat föláldozott népszerűségéből, magyar lelkének lázadozó ösztönöit sokszor verte békóba csak azért, hogy a kiegyezés és a viszony a nemzet és király közt egy kis patinát kapjon az idő által. Várt és kivárta ezt is.

De csoda mi mindent tudott ő a várással véghezvinni! Hányszor fogta furfangos taktikáju szekere elé, mint mozgatóerőt! Hol itt a pártok közt, hol Bécsben.

Mikor a Janszky-ügy rosszra kezdett fordulni azzal, hogy Tiszának a Janszky fölött mondott kritikája megharagítá a királyt s a király erre Janszkyt előléptette, mintha a villám csapott volna le az országra. Egyszerre megmozdult az egész nemzet. Forrt a közvélemény. A sajtóban viharzott a nemzet fájdalma, haragja, elkeseredése. Népgyűléseken tiltakoztak az ország polgárai. Megelevenedni látszottak a régi eltaposott kisértetek.

A neheztelés kölcsönös volt. A király szíve is lázongott. Azért is, hogy a hadsereg megsértetett, azért is, hogy azt úgy találta megreparálni, hogy a magyar nemzet sértődött meg. S mind ennek egyes-egyedül Tisza az oka.

Különösen Tiszára volt ingerült a király. Látni se akarja. Felhős, összeráncolt homlokkal járt-kelt a szobáiban. Nem, nem is fogja fogadni Tiszát, ha feljön. Pedig okvetlenül feljön most panaszkodni, lamentálni, lefesteni az ország háborgását az előléptetés miatt. Minden órán várható. No 'iszen csak ide jöjjön. Nem sebtapasz várja itt, de villámlás, fergeteg.

S íme elmult egy nap, elmult két nap és Tisza nem jött Bécsbe, csak a lapok jöttek telistele írva a magyarok fészkelődésével.

A király csodálkozott. Mégis csak furcsa, hogy Tisza nincs még itt, hiszen kénytelen eljönni. Hiszen szorítják otthon.

De megint elmult vagy két nap és Tisza nem jött.

— Megfoghatatlan ez! — töprengett a király. — Mi történt azzal az emberrel?

A tanácsosainak, a környezetének, akik közt sok jó embere volt a „generálisnak“ megtiltotta előbb, hogy a nevét se merjék említeni előtte, nehogy még kérlelni próbálják, s íme most bántotta, hogy semmit se mondanak. Maga tudakolta egy nap idegesen.

— Was is mit dem Tisza? Wo ist er?

Ezek aztán megmondták neki, hogy biz az hazament Gesztre és kuglizik otthon a fiaival.

A királyt valóságos türelmetlenség fogta el. Mert ez mégis szokatlan és rendkivüli, hogy ő nem jön panaszkodni. Hát mért nem jön? Mitől tart? Hiszen nem enné meg. Hát mit akar? Mért hagyja a kedélyeket hullámzani egyre jobban?

Tisza azonban nem mutatkozott sokáig, mintha teljesen elveszett volna, várt, mert ő tudott várni és mikor aztán megérlelődött a dolga, midőn a király haragja elmult, s a kiengesztelődés szelid napsugara átmelegittette hozzánk hajló nagy szívét, akkor jött elő Tisza az odujából, akkor utazott el Ischlbe — a király már vágyott rá, valósággal megörült neki s önként, könnyen juttatta a becses olajághoz, amit a nemzetnek onnan hazahozott.

Hát nem kell a lezajlott ünnep kicsi méretein búsulni. Az az ember, aki így tud várni, az ráér. S nyugodtan vonul be hatalmas massziv alakjával, ama fönséges boltívek alá, a honnét már a történelem következik.

És ott aztán akármikor rá lehet akadni az öregre.

Egy régi képviselő

Karácsonyi látogatás

Itthon vagyok hát, újra itthon,
Keblére zár szülő, rokon.
Öröm szivünkben, ajkainkon
És láng gyúl halvány arcomon.

Óh hova tünt sok régi bünk ma?
Aggódó gondunk hova lett?
Üdvünknek nincs jövője, multja . . .
Áll az idő szivünk felett.

Mint bűvös igét, telhetetlen'
Csak hallgatom szelid szavuk' . . .
Ah, igy csak ők szeretnek engem,
Minden más szeretet hazug.

S elgondolom: kit igy szeretnek,
Hát lehet az boldogtalan?
Mit árthat a világ szivemnek?
Csak ők élnének boldogan!

Ah boldogan?! Száz régi mély seb
Fájdalma im agyamba kap:
Hány vággyal lett szivök szegényebb,
Fejök ősz szállal gazdagabb?

És arcomon le, lopva, titkon —
Ritka vendég — egy köny pereg . . .
Itthon vagyok hát, újra itthon
És boldog itt sem lehetek.

Telekes Béla

Életem és gondolataim az életről

Archibald Hendersonnak tollba mondta: Bernard Shaw

Copyright by Anglo-American Newspaper Service

Copyright by Ujság

III.

Bernard Shaw és Amerika

Shaw-ban több az amerikai, mint az angol — Amerikai ember téritette meg a szocializmushoz — Amerika falusiak nemzete — Az amerikai nők jól öltözködnek, de másodkézről való gondolatokkal van tele a fejük

Nagy vesztesége Amerikának, hogy Bernhard Shaw nem ott született. Ha a pénzszerzés volna az élete célja Shaw-nak, megtelepedhetnék az Egyesült Államokban és évenként milliókra rugó fizetéseket kaphatna mint valamelyik rengeteg amerikai iparágnak a terjesztő ügyeit intéző igazgatója. Shaw a legnagyobb terjesztő művésze a világnak. Egyszer egy nagy amerikai ujságban cikket közöltem és megmagyaráztam benne, hogy Shaw szellemben miért van közelebb az amerikai emberhez, mint az angolhoz.

Históriailag beszélve, Shaw-t egész pályája folyamán a közösségnek számos köteléke füzte Amerikához. Amennyire meg tudom állapitani, első cikkét a *Public Opinion*-ban tette közzé Shaw, 1875-ben. Tiltakozott benne két amerikai evangéliumhirdetőnek — Moodynak és Sankeynek — Dublinban tartott istentiszteletei ellen. Azok az istentiszteletek szerinte «nem vallásos, hanem világi, hogy ne mondjam, profán jellegüek voltak». Ami az egyén ujjászületését illeti, habozás nélkül kijelentette: «Minden jel szerint az a szándék, hogy a társadalom fölöttébb kellemetlen tagjaivá tegyék őket és meg nem téritett barátaikban a gyors reakció óhaját ébresszék fel, amelynek vagy gyorsan el kell következnie, vagy pedig az ujjászületett, a hatás gyöngülésével visszasülyed előbbi tudatlan állapotába és bár Mr. Moody prédikációi sok fiatalembert eltéritettek a kicsapongás utjáról, mégis kétséges, hogy a változás inkább az izgalom természetében van-e, mint az egyén halandó természetében.»

Hogyan téritette meg a szocializmusra Shaw-t egy amerikai

Shaw-t egy amerikai — Henry George — téritette meg a szocializmusra, azzal a beszédével, melyet 1882 szeptember 15-én mondott Londonban, a farringdon-streeti Memorial-Hallban. Akkoriban rendezte Henry George Nagybritanniában nagy mozgalmát az egyféle adó érdekében; sikerült is óriási lelkesedésre tüzelnie a tömegeket. Shaw, aki Darwinnal és Tyndallal, Shelbyvel és De Quinceyvel, Michelangelóval és Beethovennel volt tele, soha addig gazdasági szemszögből nem tanulmányozta a társadalmi kérdéseket. A *Haladás és szegénység* szerzője csodát müvelt Shaw-val és «felgyujtotta lelkében a tüzet». Maga George nem volt szocialista, legalább is nem volt britsütetü szocialista és alkalomadtán kénytelen volt küzdelembe bocsátkozni az igazi szocializmussal, amelyet ő teremtett meg. Shaw egyszer a nyilvánosság előtt jelentette ki: «Mikor 1883-ban belesodródtam a nagy szocialista ujjászületésbe, azt tapasztaltam, hogy ötheted részét azoknak, kik velem együtt sodródtak bele, Henry George téritette meg.» Mig más angol szocialisták megkisebbiteni vagy teljességgel elvitatni igyekeztek Henry George messzeható befolyását, Bernard Shaw sohasem tagadta, nem is kicsinyelte le azt az adósságot, mellyel az egyféle adó nagy amerikai propagátorának tartoztak.

Shaw 1884 szeptember 5-én lett tagja a londoni Fabian Society-nak, mikor az még mindössze nyolc hónapja müködött. Ő volt szerzője az «A Manifesto» cimü kiáltványnak, a második röpiratnak, amelyet a társaság addig kiadott. A cimlapra ezt az amerikai John Hay-től vett idézetet irta:

Mert örökké a te szemedben világit,
óh Szabadság,
A fény, mely a világot megváltja
És ha megölnek is, mi hiszünk benned.

Ime, néhány jellemző mondata a kiáltványnak:

Minden egyénnek születésétől való joga, hogy része legyen nemzetének földjében és tőkéjében.

A mai körülmények között a gazdagságot csak becstelenség árán élvezheti az ember és csak nyomoruság árán mondhat le róla.

A ma uralkodó rendszernek, mely magánegyénekre bizza a nemzet földjével és tőkéjével való gazdálkodást, legszembetünőbb eredménye, hogy a társadalmat egymással ellenséges osztályokra bontotta, melyek legszélsőségesebbjeinek egyfelől nagy az étvágyuk, másfelől van bőven enniök, de nincsen hozzá étvágyuk.

Az uralkodó kormányzati rendszernek épp olyan kevés joga van ahhoz, hogy *Államnak* nevezze magát, mint a londoni füstnek, hogy az időjárásnak mondja magát.

Shaw-t nem egyszer hivták meg Amerikába. De ő eddig minden kedveskedésnek vitézül ellenállott és minden valószinüség szerint sohasem is fog ellátogatni «a szabadság földjére és a derekak országába». Az idézett mondat második felének ellen nincsen ellenvetése Shaw-nak, de az első fele szenvedélyes és méltatlankodó tiltakozást vált ki belőle. Elmondta egyszer, hogy szerinte az Egyesült-Államok ötven évvel hátrább vannak civilizáció dolgában Nagybritanniánál; Nagybritannia pedig ötven évvel maradt el Európa mögött. Ez azonban még a háboru előtt volt és aligha képviseli Shaw mai felfogását.

Az Egyesült-Államok szerinte falusiak nemzete, melyben csupa kotnyeles tolakodó és önmagát kinevezett kicsiny Anthony Comstock él. «Szabadság — mondta nem egy alkalommal — az ön hazájában nincsen.» Egy hires amerikai impresszárió hivta át egyszer Amerikába. Ezt táviratozta neki kábelen:

— Már hogyan kivánkozhatnék az ember Londonból Amerikába? Jó helyen vagyok itt... Amerikában rossz helyen lennék. Miért is mozdulnék el innen?... Az amerikaiak maguk sem tudják, hogy szabadság az ő hazájukban nincsen... Még lecsuknának, ha Elisháról és a medvékről találnék kérdezősködni... Nem kivánom a Szabadság szobrát látni. Olyan messzire nem terjed gunyolódó vágyam.

Hogyan alázta meg Nagybritannia Shawt

Nagybritannia nemrég megalázta Shaw-t: megmutatta neki, hogy szabadság ott épen annyira nincsen, mint Amerikában. Mikor Shaw bejelentette, hogy beszédet készül mondani a hetvenedik születésnapjára rendezendő vacsorán, melyen az ünnepi felköszöntőt Ramsay Macdonald, Anglia volt miniszterelnöke volt mondandó, a kormány megtiltotta a Brit Rádió-Társaságnak, hogy dróttalan távirón továbbitsa a beszédet, hacsak kötelezettséget nem vállal Schaw arra nézve, hogy külkérdésekről nem kezd vitát. Elképzelhető mulatságosabb, vagy zsarnokibb kikötés éppen Bernard Shaw-val szemben, akinél nincsen nagyobb ellentmondó a földön.

— Akik azzal az inditvánnyal álltak elém — mondta rádióval nem közvetitett beszédében Shaw — nyilván nem voltak tudatában annak, hogy sértést követnek el ellenem, mikor azt ajánlják, hogy tegyek olyasvalamit, amit angol ember hazája elárulása nélkül meg nem tehet.

Az a kommentár, melyet ehhez az esethez füzött, emlékezetes kijelentés volt, amelyet nem lesz könnyü egyhamar elfelejteni.

— Azt kivánták — ugymond — hogy semmi vitás kérdést ne érintsek beszédemben. Mi a szabad véleménynyilvánitás joga? Nem az ahhoz való jog, hogy az ember nyilvánosan megállapitsa, hogy a doveri országut mentén mérföldkövek vannak, hanem a vitázva beszélés joga. Az ellentmondáshoz való jog, amely minden parlamentáris kormányzatnak az alapja.

Amerikába invitálják Shawt

A világháboru folyamán én közvetitettem Shawhoz egy meghivást, mely arra szólitotta föl, hogy jöjjön át az Egyesült-Államokba és tartson ott bizonyos számu felolvasást olyan dijazás fejében, amelynél nagyobbat, tudtom szerint, eddig soha ilyen célra senkinek föl nem ajánlottak. Nyomatékosan rámutattam átjövetelének fontosságára épp abban az időpontban, mely megelőzte az Egyesült-Államoknak a háboruba keveredését. Shaw ezt irta Londonból:

— Érzem a sulyosságát mindannak, amit velem közöl és nagyon hálás vagyok érte, hogy közölte velem, de még nem látom tisztán az utat és nem vagyok biztos benne, hogy (az irott szón tul) lesz-e egyáltalán valami keresnivalóm Amerikában. Az elmult években a legsürgetőbb és megismételt ajánlatokkal igyekeztek rávenni arra, hogy tartsak felolvasó körutat az Egyesült-Államokban; de az ilyen ajánlatok nem ejtenek kisértésbe. Bár meglehetős sikereim voltak szónoklataimmal, még soha egy fityinget el nem fogadtam nyilvános előadásért és az ember nem egykönnyen szánja rá magát, hogy az ilyen régi rekordot megdöntse. Másrészt nincsen módomban, hogy a magam költségén keljek földkörüli utra s viseljem még az adót is, amely különös sullyal terheli az irókat.

Egyszer meghivtam Shaw-t, hogy látogasson otthonomban, a bájos Chapel Hill faluban, North Carolina egyetemének, az Egyesült-Államok legrégibb állami egyetemének a székhelyén. A válasza igy hangzott:

«Kedves Hendersonom, Amerika hamarosan vissza fog térni a barbárság állapotába. Teljes mértékben átérzem meghivásának értékét, de ezidő szerint jobb, ha nem megyek. Talán lesz egyszer idő, amikor szivesen elmennék, valamikor a távol jövőben, miután már rég meghaltam és amikorra az amerikai ethikai typus véglegesen kialakult; amikorra a vörös bőr, a kiálló arccsont és a hátradülő homlok ismét állandóvá lett; amikorra a férfiak befelé álló lábujjal ballagnak egyes sorban és mikorra, ami elkerülhetetlen: az egész amerikai nemzet ujra vad indiánus törzsek együttesévé lesz.»

Az amerikai nő

Az amerikai nő iránt Shaw egy csöppet mégis udvariasabb véleménnyel van, legalább is, ami a külsejét illeti:

«Az amerikai nők rendszerint jól öltözködnek — állapitja meg készségesen — igen mutatósak és jobban beszélnek angolul, mint az angliaiak. De — és itt a bökkenő — a fejük másodkézről való gondolatokkal van tele és nincsen bennük lélek.»

«Sok amerikai szokott fölkeresni — jegyezte meg egy izben — rendkivül kedves ember mind, de valami ijesztő poggyászt hoznak magukkal, amit ők intellektuális fölszerelésnek neveznek, holott valójában csak egy kocsirakományra való olvasmány az egész. Beállitanak hozzám és azokról a dolgokról kezdenek beszélni, melyekről fiatal koromban szoktam volt irni és annyira tele az agyuk azokkal a dolgokkal, hogy az ember alig képes valami eredeti gondolatot kipréselni belőlük. Minden azért van igy, mert mások ideáival tömik meg agyvelejüket. Az amerikai nőnek másodkézről való holmival van tele a feje és ócska tudományával elárasztja az embert. Szinte azt szeretné mondani neki az ember: «De hisz minden csupa olyan dolog, amin én már rég tuladtam. Hadd látom inkább, mi az, amit az amerikai szeret.»

Bernard Shaw mint szocialista elitéli Amerikát amiért materialista szemszögből nézve, rengeteg méretü sikeres illusztrációja a kapitalizmus müködésének. „Önöknek — jegyezte meg egyszer husz évvel ezelőtt — plutokrata civilizációjuk van Amerikában, az pedig minden valaha volt között a legrosszabb, a legkegyetlenebb és a legundoritóbb. Ha sikerülne föltámasztaniuk halálos álmából Nabukodonozort és Amerika abszolut uralkodójává tenniök, még ő is óriási módon megjavitaná ott az állapotokat.» Shaw fáradhatatlan abban, hogy szemére vesse az Egyesült-Államoknak a gyermekmunkatörvény társadalmi kegyetlenségeit, a Ku-Klux-Klant, a lynch-törvényt, a korrupt politikusokat, a bünözési statisztikát, a női munkaerő könyörtelen kiaknázását és az amerikai embernek azt az egyetemes fogyatékosságát, hogy nincsen képzelete. «Még a hires amerikai alkotmány is — jegyezte meg egyszer kajánul — csak annak köszöni életét, hogy eddig még utját nem állta a dollárhalmozásnak, mert különben dühösen félredobták volna.»

Nemrég arról próbáltam meggyőzni Shaw-t, hogy az amerikai hajsza nem hazon nélkül való és hogy az üzleti élet neki köszöni nagy lendületét. Shaw válasza ez volt: «Kedves Hendersonom, az amerikai üzletember azt hiszi, hogy azzal már célt ér, ha szükségtelen táviratokat küld világgá. Az amerikaiaké a világ legjobban kidolgozott lajstromozó rendszere, de nincsen olyan amerikai, ki ha szüksége van rá, meg tudna találni leveleit!»

«De, kedves Shaw — tiltakoztam —, csak megengedi, hogy az amerikaiak nagy hajszában élnek.»

„Oh igen — felelte vállat vonva Shaw —, azért van az, hogy semmire sem jut idejük!"

Huzás már április 9-én

Osztálysorsjegyek kaphatók

NEMZETI PÉNZVÁLTÓ R. T.
V, Vörösmarty-tér 1
(Haas-palota)

A sorsjegyek hivatalos árai:
Egész 20 P | Fél 10 P | Negyed 5 P

Százhetvenmilliós pör indult meg Benczur Gyula mauzoleuma miatt

Az épitést végző cég a mauzoleumot tervező müvészt perelte, de a biróság kimondotta, hogy Benczur Gyula özvegyének kell fizetni

A magyar festőmüvészetnek felejthetetlen nagysága, Benczur Gyula esztendők óta halott. Neve még mindig él a képzőmüvészet hivei körében, mert a ma élő festőgenerációra óriási hatással volt élete és müködése. *Neve most birósági tárgyalásokban és aktákban hangzik el.* Amint emlékezetes, özvegye kivánságára a mester holttestét a kerepesi-uti temetőben exhumálták és 1925 karácsonyán tetemeit Dolányban az ujonnan elkészült mauzoleumba vitték és ott helyezték el örök nyugalomra. Ezzel az intézkedésével özvegy Benczur Gyuláné férje iránt érzett kegyeletének akart hódolni, mert a mester életében előszeretettel tartózkodott a nógrádmegyei Dolány községben, ahol kiterjedt birtoka és csodálatosan szép kastélya volt. Az özvegy azt kivánta, hogy férje kedvenc tartózkodási helyén aludja örök álmát és ezért megbizta *Janszky* Béla épitőmüvészt, hogy a mester emlékének megfelelő szépségü, müvészetének halhatatlanságát visszatükröztető mauzoleumot épitsen. Janszky Béla minden tudásának felhasználásával igyekezett a nem közönséges feladatnak megfelelni.

Terve teljes mértékben kielégitette Benczur Gyula özvegyét, aki megkérte a müépitészt, lásson nyomban hozzá a mauzoleum fölépitéséhez, hogy karácsonyra férje holttestét ott elhelyezhesse. Janszky azonban közölte Benczurnéval, hogy neki épités végrehajtásához nincs iparengedélye, azt épitőmestere kell bizni. Benczurné erre felhatalmazta, hogy *a szerinte legalkalmasabb épitésszel állapodjék meg, ellenőrizze annak munkálatait és gondoskodjék tervének minél tökéletesebb megvalósitásáról.*

Janszky Béla *Herdt* Imre épitőmestert bizta meg a mauzoleum fölépitésével, költségvetést is készittetett, amely szerint a munkálatok 280 millió koronába fognak kerülni. Ezt a költségelőirányzatot bemutatta megbizójának, aki helyesnek találta és hozzájárult. A nyár közepén kezdődött meg a munka, de még nem fejeződött be, amikor kora ősszel váratlanul beállott a fagy és a munkát be kellett szüntetni. Janszky jelentette ezt Benczurnénak, aki azonban ragaszkodott hozzá, hogy folytassák a munkát és fejezzék be az épitkezést, mert feltétlenül ragaszkodik ahhoz, hogy karácsonyra a holttest átszállitása megtörténhessék.

Az épitőmüvész figyelmeztette, hogy az költségtöbbletet fog okozni és utalt arra is, hogy egyébként is át kell lépni az előirányzott 280 millió koronát, mert akkoriban vett nagyobb méreteket az épitkezés és annak nyomában a munkadijak és a nyersanyagok árát fölemelték. *Benczur Gyuláné mindehhez hozzájárult és csak azt kérte, hogy Janszky ellenőrizze továbbra is a munkálatokat.*

Az ujabb megbizatás alapján tovább folytatták a munkát és azt a kellő időre be is fejezték. *Végeredményben 180 millió koronával került többe a mauzoleum, mint amennyiért előirányozta.* Az eredeti 280 milliót Benczurné kifizette, a 180 millió koronát azonban visszatartotta. Herdt Imre épitőmester, minthogy nem kapta meg a pénzét, közvetlen megbizója, *Janszky Béla épitőmüvész ellen a 180 millió korona erejéig pert tett folyamatba.* A napokban tárgyalta a keresetet az I—III. kerületi járásbiróság, amely megállapitotta, hogy *az összeget nem Janszkynak, hanem Benczur Gyulánénak kell megfizetni és ezért a keresetet elutasitotta.* Az épitőmester most már Benczur Gyulánét pörli, hogy 180 millió koronáját megkapja.

HEGEDÜS Lajos
Bécsi-u. 6
(KUNZ JÓZSEF ÉS TÁRSA cég mellett)
SELYMEI
árban, minőségben és választékban
UTOLÉRHETETLENEK!

PESTI KIS TÜKÖR

Irta Szőllősi Zsigmond

A ház

Heiermans hollandus írónak van egy szindarabja, ha jól tudom a Ghettó cimü, amelyben az egyik szereplő hatalmas tirádát vág ki a — ház ellen. Azt mondja: az ember erkölcsi és fizikai romlása, az emberiség egymás között való meghasonlása és ellenséges táborokra tagozódása akkor kezdődött, mikor az első ember falakat huzott a maga külön élete köré és ezzel elszigetelte magát egyrészt a természettől, másrészt társai nagy közösségétől. Odáig az élete egy volt a természet életével, jó vagy rossz, könnyü vagy nehéz, aszerint, amilyen feltételeit a mindnyájunk felett álló legnagyobb erő akaratából kapta. És odáig élete egy volt minden ember életével a viszonyok mindnyájukra egyaránt kiható azonosságában. De megépült az első ház és ezzel összeomlott a végtelen hajlék, amelyben az ember egész családja a gondviselés egyetemes házirendje szerint lakott. Megszületett a vár, a függetlenség, a hatalom, a védekezés, az érdek és a titok. És megszületett a határ, a jog, a féltés, az irigység és a verseny: csupa olyan elementum, amely alkalmas rá, hogy az emberiséget az idők végtelenségéig a maga rabszolgaságában tartsa, dolgoztassa, nyugtalanitsa és véreztesse. A ház, mondja a darab hőse, az emberiség igaz, ősi lelkének, helyes, a természet rendelése szerint való életének, nyugalmának és boldogságának börtöne, amelyet le kell rombolni, hogy évezredek tenger szenvedése után visszatérhessünk a paradicsomi állapot örömébe. El a falakkal, amelyek eltakarják elölünk embertestvérünk életének igazi arcát és el a tetőkkel, amelyek eltakarják elölünk Isten egét, napját és csillagait és más-más világosságok fényét szórják az emberek utjára. Az emberiség igazi Messiása az lesz, aki kivezeti őket a házak közül, mert a világ valamennyi épitett háza nem más, mint egy hatalmas, óriási Ghettó, amelyben felekezeti különbség nélkül ott zsufolódik és senyved az egész emberiség, mig életének igaz törvényét meg nem ismerte és ki nem vonul szomoru rabságából...

*

A tiráda nagyon szép, nagyon erős és amit hirdet, annak a hollandus drámairón kivül más szószólói is akadtak. De nem hiszem, hogy azok között, akik őszinte lelkesedéssel megtapsolták, csak egy háziur is akadt volna, aki meggyőzöttsége szent hevületében akár szétromboltatta, akár egyszerüen otthagyta volna a házát. A szokás hatalma nagy és az emberek igen megszokták már ezt a börtönt, annyira, hogy nincs elemibb vágyuk egy ilyen saját börtön birtokánál. Legfőlebb az, hogy minél többet szerezzenek belőle. Az emberiség jóléti és kulturális fejlődésének fokmérője lett, hogy melyik kor mennyit épitett magának ezekből a börtönökből és egyáltalában nem azt az időt magasztalja szabadsága és virulása legboldogabb korszakainak, amelyekben — legkevesebbet. Bölcse és hirdetője annak a tételnek is támadt, hogy semmi se természetes és az emberi lélek törvénye szerint való, ami maradandóságban alkotójánál nagyobbra szabatott, de azért ki tagadná ki az emberiség közösségéből és ki merné az ember lelki törvényeinek megsértésével vádolni azokat, akik a maradandóságnak, sőt a halhatatlanságnak alkottak? Bizonyos: az emberek valamikor vándoréletet éltek. De, hogy a kóborlás, szabatosabban a világlátás vágya, amely valóban benne él ma is az emberek lelkében, egy nostalgia, vagy legalább ennek csökevénye lenne a helyes, az igaz, a természetes élet után, ennek egymagában döntő cáfolata az, hogy akit tisztán ez a vágy indit utnak, egy se megy azzal, hogy ne térjen vissza. A visszatérésnek nem is vágya, hanem csak reménye nélkül azok kelnek utra, akiket nem a vágy vonz, hanem a kénytelenség kerget. Nem, nem vagyunk nomádok többé, és aki ugy megyen, hogy egy végállomás kedves fénye nem ragyog vonzóan és biztatva a lelkében, az nem a boldog szabadság utját járja, hanem a sóhajos bujdosásét.

*

Egész világ: nem a mi birtokunk... Az embernek ház kell. Ha nem is ötemeletes és ha nem is — az övé. De övé legalább a tudat, a lehetőség vagy a remény, hogy lakhatik benne. Hogy mit jelent a hajléktalanság, azt megtanulhattuk — ha csak látásból is a szerencsésebbek — de ezerek és ezerek a valóság egész iszonyatában. Ezeknek megadatott, a boldogtalanoknak, a megszabadulás a falaktól és a tetöktől, de semmi se volt kevésebb az örömnél a tekintetükben, akár maguk körül hordozták meg, akár az égnek emelték a kétségbeesés lázában égő vagy a reménytelenségben kihamvadt szemüket. Átéltünk egy kort, amelyben lerombolták és egy utána következőt, amelyben nem épitettek házakat. Hasonlitottak-e ezek a korszakok valami olyanhoz, ami az embernek jó, fejlődés vagy kivánatos? Nem, nem: ez a korszak, az egyik ugy mint a másik, a pusztulás, az elomlás, a nyomoruság és a szenvedés ideje volt, mint kevésszer az emberiség egész históriájában... És ezért van valami a harangok husvéti megszólalásának ünnepi szép muzsikájából a megindult épités lármájában. Ma megint kavarják a maltert, rójják az állványokat és a téglarakások egészséges, piros szine ujból megjelent a sápadt aszfalton. Épitünk: — épülünk.

Felmondtak a Viktória-malom összes tisztviselőinek

A tisztviselők tömegesen perlik a vállalat igazgatóságát — Mit mond az elbocsátásokról az Egyesült Malomipari r. t.?

Amikor a Viktória-konszernt az állam segitségével szanálták, azért történt ez meg, hogy a hatalmas malomüzem fentartását továbbra is biztositsák és igy *a konszern malmaiban dolgozó munkások és tisztviselők ne veszitsék el kenyerüket.* A szanálási programm végrehajtásánál azonban kiderült, hogy eltértek ettől az eredeti gondolattól. Kisérletek történtek a Viktória malmainak értékesitésére, de a viszonyok mostohasága, különösen pedig a malomipar kevéshé kedvező helyzete miatt a malmokat eladni nem tudták. A konszernt szanáló Molinum rt.-ból alakult azután ki az *Egyesült Malomipari rt.*, amely az angol hitelezőkkel kötött megállapodás alapján átvette a Viktória vagyontételének egy jelentékeny részét, több vidéki malmát és megállapodást kötött arra is, hogy a Viktória budapesti malmának ingatlana is az uj társaság tulajdonába megy át.

A Viktória budapesti telepe azonban még ma is üzemen kivül áll és nincs kilátás arra, hogy a munka az egykor oly hatalmas maloműzemben ujra megindulhasson. Ehelyett a Viktória-malom üzemét és személyzetét lassanként teljesen leépitették. *Még a mult év augusztusban elbocsátották a tisztviselők ötven százalékát.* A leépités novemberben folytatódott, ugy hogy márciusra a malom 150 tisztviselőjéből mindössze csak negyven maradt meg. *Az elbocsátott tisztviselők különféle nyugdij- és remunerációs-perekkel támadták meg a Viktória igazgatóságát,* amely főleg a nyugdijkérdésben foglalt el, a tisztviselők szerint, merev és egyoldalu álláspontot.

Most ujabb meglepetés érte a tisztviselőket.

Az Egyesület Malomipar igazgatósága tegnap a Viktória-malomban még dolgozó összes tisztviselőknek, számszerint harmintchatnak felmondó levelet kézbesittetett.

A felmondások részben hat hónapra, részben egy évre szólnak. A felmondások a tisztviselők között *érthető izgalmat keltettek,* mert nincs kilátás arra, hogy ezeket a felmondásokat visszavonják.

Az *Ujság* munkatársa a felmondások ügyében kérdést intézett az *Egyesült Malomipari Részvénytársaság* igazgatóságához, amelynek részéről *Schneller* Lajos igazgató ezeket mondotta:

— Az Egyesült Malomipari rt. a szükségessé vált felmondásokat a *legkiméletesebben hajtotta végre,* mert már közel egy esztendő óta tart a leépités és a tisztviselőknek turnusokban mondott fel. A felmondások azért történtek, mert a Viktória-malom ingatlana az Egyesült Malomipari rt. tulajdonába megy át. A Viktória a megállapodás értelmében Molding részvénytársasággá alakul át és azt a munkát, amely a Viktória kintlevőségeinek behajtásából áll, az Egyesült Malomipari rt. jelenlegi tisztviselőkara is el tudja végezni. Nincsen szükség tehát, sajnos, a Viktória régi tisztviselőire. A malom egyelőre nincsen üzemben és igy érthetően fájdalmas ez a leépités, de tul kellett rajta esni. Van azonban egy esheteség, hogy valamit tenni tudunk. Ha a Viktória-malmot időközben üzembe helyezik, *ugy a felmondások egy részét esetleg hatálytalanithatjuk.*

Megkérdeztük ezután *Schneller* igazgatót, hogy mi fog történni a tisztviselők nyugdijigényével. Ezt a választ kaptuk:

— *A tisztviselők nyugdijigénye változatlanul fennáll* a törvényes keretek között, ellenben nem lehet arra gondolni, hogy a nyugdijalap kihasitassék a vállalat vagyonából és mint külön vagyon kezeltessék, illetve osztassék fel a nyugdijigényesek között. Ezt annál kevésbé sem tehetjük meg, mert a törvény nem ismeri a nyugdijalap önállóságát. Tekintetbe kell itt venni azt is, hogy a Viktória-konszern két esztendő alatt 179 milliárdot veszitett el. Elvesztette vagyonának jelentékeny részét és ezt a körülményt a nyugdijalap szempontjából is tekintetbe kell venni.

BIZONY A MEGNYITÁS NEM NAGYON SIKERÜLT

Már amint mentünk kifelé, a keleti pályaudvaron tul, az uj lóversenypálya irányába, gyanus volt egy kissé a dolog. Jöttek ugyan taxik is visszafelé, de azért többségben mégis a lassan döcögő teherkocsik voltak. Mikor pedig kiérkeztünk és a gyönyörü tavaszi napsütésben végignéztünk a ragyogóan zöldelő gyepen, a bimbózó, sőt virágzó fákon és bokrokon, no meg a remekbe épült tribünökön, akkor egészen hirtelen egy régi anekdóta jutott az eszembe, mely talán nem egészen ismeretlen:

Az udvari szállitót, aki civileknek és katonáknak egyaránt készitett drága pénzen jólszabott ruhákat, meghivták egy estélyre. Az udvari szállitó, aki nagy gavallér és híres viveur volt, amint belép a ház szalonjába, körültekint és kissé fitymálva mondja oda a házigazdának:

— Mintha egy kissé *vegyes* lenne a társaság!

A háziur pedig igy válaszolt:

— Igazán sajnálom, de *csupa szabót* nem hivhattam meg.

Hát ma a megnyitó napon, az első helyen legalább, kizárólagosan *„szabók"* voltunk. Olyanok, akik valahogyan a legszorosabban hozzátartozunk az üzemhez. Akiknek vérében van ez a sport és akik még akkor is kijárnak, ha vadul zuhog az eső és sivit az északi szél. Ezek voltunk kint ma az első helyen, bizony meglehetősen kis számban. A második helyen sem gyültek össze sokkal többen. Egyedül a harmadik hely, a dicséretes kivétel, bizonyára csak azért, mert ott a beléptijegyet az idők szellemének nagyon is megfelelően hatvan fillérre szállitották le.

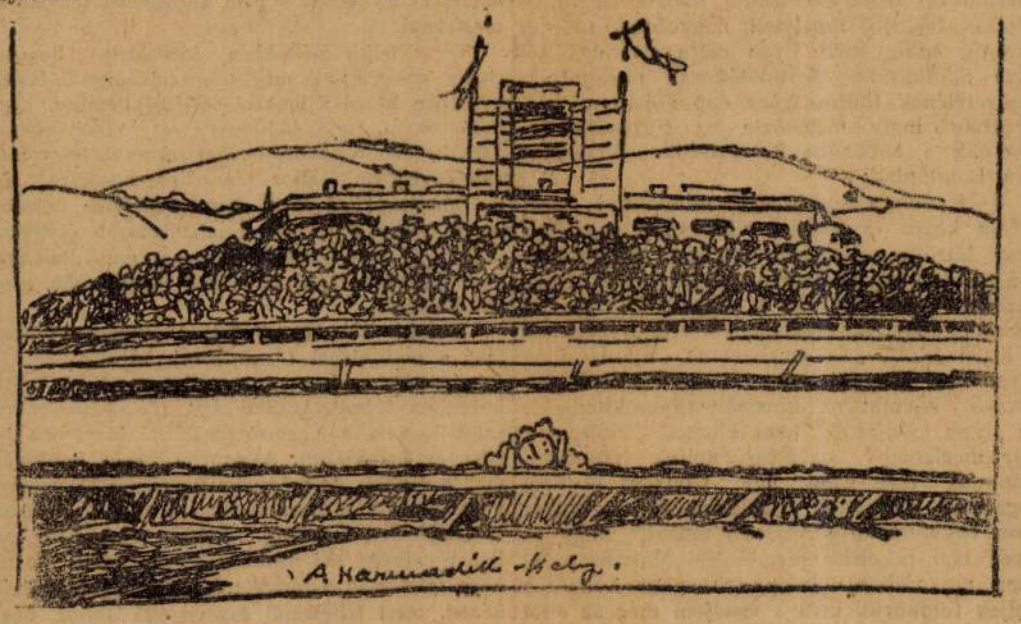

De az ünnepi nagyközönségnek, akik az ilyen különösebb alkalmakkor, egy-egy nagyobb dijra, vagy a megnyitásra, mindig el szoktak jönni, ezuttal nyoma sem volt. Hogy mi lehet az oka ennek, az általános elkedvetlenedés, a rossz pénzügyi helyzet, vagy talán a kissé borusra hajló idő, azt nem tudnám eldönteni. Csak maga a tény konstatálható teljes határozottsággal, hogy ilyen üres tribünöket megnyitó napon nem láttam még sem Alagon, sem Megyeren, de még az ügetőpályán sem.

A hölgyek majdnem teljesen távol maradtak, a megjelent egynéhány viszont és ez dicséretükre legyen mondva, arcuknak kifestettségében a legteljesebb igyekezettel próbálták jóvátenni azt, mit a meg nem jelentek elmulasztottak. A páholyoknak nem akadt gazdájuk, még a lovaregyleti részeken sem volt népes a látogatottság, csak az öszszakállu gróf maradt ezuttal is hü régi hagyományaihoz.

Cilindert mindössze egyet láttam, ennek a gazdája is szürke esőköpenyével rontotta le diszes fejvédőjének ünnepi hatását.

Mialatt azonban mindezt észrevettem, már le is futották az első futamot, melynek három indulója közül clég szép küzdelem után a favorit *Tőhőtőm* érkezett be elsőnek a célhoz, mindenki legteljesebb megelégedésére. De hogy tökéletes öröm ne legyen még ezen a kedves áprilisi délutánon sem, alig hogy kitették a nyerő számát, már fel is repült a világoskék golyóbis.

— *Óvás!*

És bizony a hires magyar vezér késői névrokonát kegyetlenül diszkvalifikálták, mert dacára annak, hogy mindössze hárman voltak a széles pázsiton, mégis akadályozta tudásuk kifejtésében társait.

A favoritjátékosok, ezuttal majdnem mindenki, szomoruan sóhajtottak fel:

— No, ez az esztendő is jól kezdődik!

Az első futam után a kasszáknál tartottam rövid kémszemlét. Az *ötvenezer* koronás kasszából természetesen *öt* pengős, a *százezer* koronásból *tiz* pengős lett. És ugyan mit jelent ez? Hogy ezentul huszonöt százalékkal többet fogunk veszitteni, mint eddig. Mert ugy-e, több nyereségre számitani igazán oktalanság lenne.

Azután ellátogattam a kifizetési pénztárak elhagyatott és kopár vidékére. Itt mindegyik kifizető ablak mellé egy nyomtatott cédulát tüzetett ki a nagytekintetü igazgatóság ezzel a furcsa és különös felirással:

ÖTVEN FILLÉRESNÉL KISEBB PÉNZEGYSÉGET NEM FOGADUNK EL

— Ejnye, ejnye — csóváltam meg ősz fejemet — hát most már a kifizetési pénztárnál is elfogadni akarnak és nem adni? Egyáltalában nem helyes rendszer.

Magának a programmnak eseménye a *Pestmegyei handicap.* Különben egészen szabályszerüen folyt le, ugy, amint azt az előrefogadásokból sejteni lehetett. A nyolcas mezőnynek a start pillanatáig *Bonheur* maradt a favoritja, de támogatták fogadásaikkal az emberek *Szent Lőrincet* és *Montaltót* is, sőt akadt *Tandinak* is hive, ami azonban, mint utólag kiderült, nem volt egészen indokolt. A start elég hamar sikerült és mindjárt indulás után *Bonheur, Juci, Montalto* szinei látszanak elől. *Bonheur* azután végig meg is tartja a vezetést. Egyideig *Arbogast* huzódik fel a közelébe, majd *Szent Lőrinc* támad, de mindkettőnek igyekezete megtörik a favorit szivósságán. A legvégén azután a mezőny legjobb lova, *Montalto* huzódik fel hatalmas ugrásokkal a harmadik helyre.

A szakértőknek rögtön meg is volt a véleményük.

— Bizony szép dolog lesz ugyanazzal a lóval megnyerni a *Pestmegyei handicapet* és a *Przedswitet* is. Mert ott azután igazán könnyü dolga lesz *Orssich* gróf lovának.

Hogy igazuk lesz-e vagy nem, azt ma még természetesen nem lehet eldönteni, de mindenesetre érdekes, hogy a *Pestmegyei handicap* három helyezettje között ugy tavaly, mint az idén ugyanaz a két ló szerepelt.

A nap eseménye után már kevés feljegyezni való történt. A *Galgavölgyi* dijat *Impossible* nyerte meg, a két utolsó handicapet pedig *Smutny* egy-egy gondozottja: *Blondella* és *Formás.* Ilyen kis istállótól igazán gyönyörü eredmény.

A nap még mindig szépen sütött, ha az ereje fokozatosan csökkent is és a legkitartóbb sportsmanek is kezdték összehuzni a kabátjaikat. A *Rákos* mezeje fölött keringett két repülőgép és más már nem igen maradt a számunkra, mint hogy elinduljunk hazafelé.

— Mindent összevetve nem változott itt tavaly óta semmi — jegyezte meg hüséges fegyvertársam —, egymás között nyitottuk meg az évet, mint ahogyan tavaly bezártuk. Minden a régi, még azok az éles kis kavicsok is, melyek sehol a világon nem lopóznak be olyan ravaszul és kitartó szorgalommal az ember cipőjébe, mint itt a lovaregyleti tribünök környékén.

És ezzel a tanulsággal gazdagabban sántikáltunk kifelé az ajtón.

Siró György

Fájdalomtól megtört szivvel tudatjuk, hogy a szerető férj és a legjobb apa, nagyapa, testvér és rokon

Perlusz Márkus

családjának és a munkának szentelt nemes életének 65-ik évében, március hó 31-én, rövid szenvedés után, vigasztalhatlan bánatunkban váratlanul itthagyott bennünket.

Drága halottunk földi maradványait április hó 3-án délután ¾4 órakor fogjuk a rákoskereszturi izr. temetőbe örök nyugalomra helyezni.

EMLÉKÉT SOHA EL NEM MULÓ FÁJDALOMMAL ŐRIZZÜK MEG.

Özv. Perlusz Márkusné szül. Kohn Sarolta felesége. Miklós, Ilona férj. Waitzner Rezsőné, Teréz, férj. Havas Dezsőné, Jenő és Ferenc, az elhunyt gyermekei. Perlusz Károly (Pásztó) testvére. dr. Perlusz Miklósné szül. Kohn Ilona, Perlusz Jenőné szül. Kohn Elza, Perlusz Ferencné szül. Hellem Gizella menyei, Waitzner Rezső és Havas Dezső vejei. Havas Mariska, Havas Gyurika, Perlusz Gizike és Perlusz Lacika unokái, valamint nagyszámu rokonsága és barátai

politikai beosztást, a nyelvi viszonyokat, stb. Az utvonalba eső helyeknél följegyzi a látnivalókat, a történeti emlékeket; méltatja a kereskedelmi és mivelődési jelentőséget, s több helyen felszólal a tévesen elterjedt hiedelmek ellen is, mint például az alföldről szólva, melyen a «puszta» épen nem afféle félelmes sivatag, mint az idegenek hiszik. A könyv Budapestről is szól, de csak röviden, alig egy ivnyi terjedelemben adva elő a főbb tudnivalókat, mert a magyar fővárosról ugyane e szerző tollából s ugyancsak Hartleben A. kiadásában egy egész külön kötet jelent meg. A térképeken kivül (Budapest, az országos vasuti térkép, a Duna egész melléke) ötvennél több csinos illusztráczió is van a könyvben, az ország különböző részeiről. A 19 ivre terjedő, a Bädeker-féle könyvekhez hasonló csinos zsebkiadásu kötet ára kötve 2 frt. Az utazók bizonyára használni fogják s örülünk, hogy a régen óhajtott kalauzt ily elfogulatlan és hazánk viszonyait ismerő munka adhatja az idegeneknek. — Az érdekes könyv illusztrácziói közül egyet mai számunkban mutatványul közlünk. Ez Fiume képe, mely a tengeren a már csaknem teljesen kész kikötői épitkezéseket is feltünteti. Lapunk már sok képet közölt Fiuméről, legutóbb tavalyi évfolyamában is; ezt mint ujabb fényképi fölvétel után készültet szintén érdekesnek láttuk bemutatni.

„Jótékonyság könyve" czimü szépirodalmi albumot szerkesztettek Boga Károly és Szentgyörgyi Lajos a bánffi-hunyadi iskolai ifjuság szegény alapja javára. Régibb és ujabb irók adtak kisebb-nagyobb közleményeket az albumba, mely 127 lapra terjed s b. Jósika Sámuelné szül. b. Jósika Irén urnőnek van ajánlva. Rövid előszót, a könyv rendeltetéséről, Boga Károly irt; aztán Szathmáry György bevezető sorokat a jótékonyságról. Költeményeket közöl Endrődi Sándortól, Szász Bélától, Bartók Lajostól, Szász Gerőtől, Jakab Ödöntől, legifjabb gr. Teleki Sándortól s másoktól. Az erdélyi népköltészetet számos vers és adoma képviseli. Novellákat s csevegéseket irtak a többi közt Gyarmathy Zsigáné, Szabóné Nogáll Janka, Teleki Sándor, Vadnai Károly és Szentgyörgyi Lajos; azonkivül Haray Viktortól egy kis vigjáték («Dani bácsi»), Ferenczi Zoltántól pedig tanulmány a «Krisztus Pilátus előtt» képről olvasható a kötetben, melynek végéhez az előfizetők névsora van csatolva.

Bereg vármegye monografiáját Lehoczky Tivadar befejezte. A már első köteteivel sok elismerést nyert munka, harmadik kötete most jelent meg Ungváron, és 53 ivre (860 lap) terjed. Ebben a kötetben a megye minden városa, falva, pusztája egyenkint van ismertetve, sőt azok is, melyek egykor a megyéhez tartoztak, vagy a melyek elenyésztek. A legkisebb falura vonatkozólag is Lehoczky felkutatta az adatokat, ugy történeti multjára, mint jelenlegi viszonyaira vonatkozólag. Munkács és Beregszász városok története igen részletes, a mi természetes, miután Munkács oly nagy szerepet játszott. E monografiáról csak elismeréssel lehet nyilatkozni, mert Lehoczky nemcsak összegyüjtötte az adatokat, hanem szakavatottan is földolgozta, s néprajzi, közigazgatási tekintetben szintén föltárja a megye képét; sőt rajzokat is közöl az utolsó kötetben, például a munkácsi vár régi képeit. A harmadik kötet végén még egy kis «pótlék» van, statisztikai adatokkal és egyéb jegyzetekkel; itt jegyzi föl Munkácsy látogatását is szülővárosában.

A „Képzőművészet remekei" vállalatból ujabb füzet jelent meg, öt fénynyomatu képpel: «Ezekhiel látomása» Rafaeltől, «Mária mennybemenetele» Murillótól, «Az ivó társaság» Manfreditől és «A nyáj hazatérése» Berghemtől. Az ötödik kép szobrot tüntet föl: a borghesei centaurt. A képeket, melyekhez Wagner János irt szöveget, a kiadó Divald Károly műgonddal állitotta ki; a füzet ára 1 frt 20 krajczár.

„Egészségügyi kalauz" czimü névtár jelent meg *Szántó* József budapesti ügyvédtől. Magában foglalja Magyarország összes orvosainak, állatorvosainak és gyógyszerészeinek statisztikáját, czim-, lak- és névjegyzékét, vármegyék és szab. kir. városok betürendje szerint, valamint az összes hazai kórházak és mindennemü egyéb gyógyintézetek hivatalos összeállitását. Kapható vagy megrendelhető minden könyvkereskedésben avagy magánál a kiadónál. Ára füzve 80 kr. Adataiból érdekes megemliteni, hogy a 64 megyében van összesen orvostudor 1491, sebész-orvos 871, a 26 törvényhatóságu városban orvostudor 887, sebész-orvos 99, tehát összesen 2378 orvostudor és 970 orvos-sebész. Magyarországon 4101 személyre esik egy orvos. Az állatorvosok száma a megyékben 452, a városokban 90, a gyógyszerészeké megyékben 734, városokban 147.

„A jövedéki büntető eljárásról, tekintettel a monarkhia mindkét felére" czimü tanulmány jelent meg dr. *Székely* József budapesti kir. táblai birótól. Külön lenyomat a «M. Igazságügy» füzeteiből. Tartalmazza a jövedéki büntető igazságszolgáltatás eddigi történetét, a monarkhia mindkét felében jelenlegi állapotát és az e téren szükségeltető kodifikáczió szükségességének valamint az e tekintetben alkalmas előkészület irányát, módozatait. Tanügyi, pénzügyi és igazságszolgáltatási szempontból érdekes tanulmány.

A Kárpát-egyesület ez évi «Évkönyv»-ének első füzete három dolgozatot közöl magyar és német nyelven: dr. Chyzer Kornélét Zemplénmegye halairól (39 faj részletes leirása); Weber Samutól adatokat egy pár főherczegnek a magas Tátrára tett kirándulásáról; Siegmeth Károlytól pedig «Máramarosi uti vázlatok»-at, a Fehér-Tisza vidék természeti viszonyainak leirásával.

Folyóiratok. A *„Századok"* májusi kötete közli Deák Farkasnak a történelmi társulat pályázatán kitüntetett jellemrajzát Wesselényi Ferencz nádorról; folytatja Fraknói Vilmosnak «Magyarország és a cambrayi liga» czimü, uj forrástanulmányokon alapuló értekezését, és Tagányi Károly dolgozatát Szolgagyőrről; továbbá közli Zilahi Kiss Bélának a társulat utolsó ülésén tartott fölolvasását Thököli Imréről és a bujdosókról. — A *„Természettudományi közlöny"* májusi füzetében három értekezés van: Antolik Károlyé «Az elektromos szikra rajzairól és sikamlásáról», dr. Babes Viktoré a penészgombákról s Török Aurélé az anthropometriáról. — Az *Istóczy-féle* «12 röpirat» utolsó füzetének «A zsidó harcztérről» van sok följegyezni valója, tudniillik az oroszországi zsidóüldözésekről, a zsidók menekléséről Amerikába, stb.

A népszerü természettudományi előadások gyüjteményében ujabb füzet jelent meg, mely *Paszlavszky* József érdekes előadását közli, tizenöt illusztráczióval, az ausztráliai szigetvilág életéből. Ára 50 kr.

Jókai a párisi „Figaró"-ban. A hires párisi lap Jókainak egy rövid humorisztikus novelláját «Három közül a legszebb» közölte a minap, röviden megjegyezve a magyar költőről, hogy nagy népszerüsége van, sokat ir, s hogy ezentul több művében is bemutatja az érdekes magyar iró eredeti és verve-vel telt tehetségét. A czikk alá ez van irva: «Fordet a Ismeretlen», a mit a beküldő bizonyosan igy irt «Forditotta ismeretlen» s ezt a «Figaro» most valami szép magyar névnek tartja.

A nemzeti szinházban e hó 14-én egy franczia szinművet mutattak be oly irótól, ki gyorsan emelkedett hirnévre, épen ama regénye által, melyből e szinmű készült. Ez Ohnet György, kinek «Panin Sergius» regényét a franczia akadémia megjutalmazta, aztán leforditották minden nyelvre (magyarul a Révai testvérek kiadásában jelent meg) és szinművé is átalakitották, melyet aztán változó sikerrel adtak elő több helyen, miután Párisban tetszett. *„Serge Panin"* (az orosz nevet a franczia helyesirás szerint hirdeti a nemzeti szinház szenlapja is) Fái Béla forditásában jelent meg a nemzeti szinházban, s eléggé tetszett. Mint szinmű azonban gyöngébb a regénynél. Hőse egy tönkre ment orosz (az eredetiben lengyel) herczeg, ki ugy segit magán, hogy nőül veszi egy gazdag, erélyes polgárasszonynak Desvarennesnének leányát, Michelinet. De Panin herczeg megmarad a régi uton, pazarol, játszik, kalandokat sző, sőt elcsábitja Desvarennes asszony fogadott lányát, Jeannet is. Feszült viszonyba jut anyósával, ismét pénzzavarokba merül, nem válogatja többé a pénzszerzés módját, eljut a gyalázat szélehez, s már jön a rendőr, hogy elfogja. Ekkor következik az a jelenet, melyben a darab kulminál. Anyósa fölszólitja Panin herczeget, hogy lőjje agyon magát, s igy meneküljön a gyalázatból; de Panin nem teszi, menekülni akar. Desvarennes asszony maga ragadja kezébe a fegyvert s leánya boldogságának megrontóját, háza becsületének meggyalázóját lelövi. A rendőrtiszt, a ki rögtön megjelenik, azt hiszi, hogy a herczeg öngyilkos lett. E nagyhatásu jelenettel végződik a darab, a nélkül hogy megoldaná a többiek sorsát is, kiket Panin szerencsétlenekké tett. Az előadás ismét egyike volt a legjobbaknak. Náday, Nagy Imre, Feleki s a nők közül Felekiné (Desvarennesné), Helvey Laura (Jeanne) és Markus Emilia (Michele) bensőséggel, erővel játszták a főszerepeket.

A népszinházban Offenbachnak egy régi operettejét elevenitették föl a mult héten. *„Orfeusz a pokolban"* a szerző első nagyobb operetteje, vidám, pezsgő zenével, fülbemászó dalokkal, s az Olymp isteneit nyárs polgári vesződségekben feltüntető szatirikus szöveggel, melyben van elég mulatságos. Offenbach tisztelői egészen megtöltötték az első előadásra a nézőtért, s a régibb operettet ugy fogadták, hogy helyet biztositottak neki a játékrendben. Hosszabb időre megmaradhat, ha Pálmai Ilka k. a. több kedélylyel ábrázolja Euridike szerepét, s az előadás átalában többet fölvesz ama komikai szinekből, melyek az ily parodiákhoz okvetetlenül szükségesek; Solymosi (Jupiter) és Kassai (Styx Jankó) játékán most is megvolt ez.

A festészeti mesteriskola fölállitásának ügye most már gyorsan fog haladni, mert *Benczur* Gyula az intézetnél neki felajánlott állást elfogadta. Trefort miniszter ez elhatározásra sietett értesiteni a Karlsbadban időző művészt, hogy most már az intézet helyiségeinek épitése is megkezdődik. A terveket Benczur Béla épitész készitette, nem csupán a mesteriskola, hanem az egész festészeti akadémia számára, mely fokozatosan fog életbe lépni. A Terézvárosban, a Szondy-utczában épülnek a telepek, park közepén, s külön pavillonokból fognak állani; egy-egy pavillon 35—40,000 frtba kerül. A mesteriskolát már az őszszel tető alá akarják helyezni.

KÖZINTEZETEK ÉS EGYLETEK.

Közgyülések. E hó 14-én több intézet és egylet tartotta meg évi közgyülését.

Az *orsz. gazdasági egyesület* gyülésén gr. Szapáry Gyula miniszter elnökölt, ki megnyitó beszédében az egylet hivatásáról, működéséről emlékezett meg. Az egyleti tevékenység részletes felsorolását *Ordódy* Lajos titkár adta elő, megemlékezvén az egyesület két halottjáról, gr. Károlyi Istvánról és Morócz István titkárról is. A jelentés után *Galgóczy* Károly mondott tetszéssel fogadott emlékbeszédet gróf Károlyi István fölött s a gyülés elhatározta, hogy az emlékbeszédet a jegyzőkönyvhöz mellékelteti, az ülésterem számára pedig lefesteti a néhai gróf arczképét. A pénztári jelentés szerint az egylet vagyona 309,316 frt, tavalyi bevétele 57,081 ft volt, kiadása 56,086 ft, folyó évi bevétele pedig 29,067 frtra, a kiadás ugyanannyira van előirányozva. Ezután a választás következett; elnök ujra gr. Szapáry Gyula lett, alelnökök Korizmics László és gr. Széchenyi Pál.

A tisztviselők országos egyletének közgyülésén Pauler Tivadar miniszter elnökölt. Az egyesület vagyona 8263 frt; a bevétel volt 15,462 frt, a kiadás 14,632 frt; a könyvtár 3500 kötetből áll. Jelenleg van az egyesületnek 25 alapitó, 1375 bel- és 129 kültagja. Az egyesületi özvegy- és árvaalap 15,783 forint s ebből az 1881-ik évben 27 özvegy összesen 675 frttal segélyeztetett.

Az állat- és növényhonositó társaság közgyülése *Szabó* József elnöklete alatt ment végbe s az évi jelentést *Grubiczy* Géza olvasta föl. Az állatkertet a lefolyt 1881. évben látogatta 37,071 felnőtt, 7773 gyermek s 2482 évdijas tag. Belépti dijból befolyt 12,967 frt, összes bevétel 28,128 frt, összes kiadás 27,279 frt. Az állatok száma volt deczember végén: 95 emlős, 519 szárnyas, 13 teknőcz, 1 kigyó, 1 alligátor. Az állatok értéke 20,142 frt. A társaság függő adóssága már annyira apadt, hogy a folyó év végével teljesen törleszthető lesz. A növényhonositás eredménye a je entés egy mellékletét képezi s felsorolja azon honositás alá vett növényeket, a melyek czélszerüeknek bizonyultak. A társaságnak van három pártfogó tagja: József főherczeg, dr. Haynald Lajos bibornok-érsek és Semsey Andor; alapitó tagja van 50, évdijas tagja 85. A közgyülés végül ujra megválasztotta az eddigi tisztviselőket.

A vörös-kereszt-egylet országos közgyülése e hó 16-án volt az akadémia disztermében. Az a remény, hogy a közgyülés ismét a királyné elnöklete alatt foly le, nem teljesült, mert ő felségök épen akkor délben utaztak el. A központi választmány férfi és női tagjai, a vidéki egyletek küldöttei s a horvátországi osztályok megbizottjai foglalták el az emelvényt. Sok előkelőség jelent meg. Az elnöki tisztet gr. Zichy Nándorné és gr. Károlyi Gyula fölváltva teljesitették.

Gr. *Károlyi* Gyula tartotta a megnyitó beszédet, részletesen felsorolva a jótékony szövetkezet eszközeinek gyarapodását. Utána *Ribáry* József miniszteri tanácsos, mint jegyző, olvasta föl a király levelét, mely Károly Lajos főherczeghez, a védnöki helyetteshez van intézve, s megelégedését fejezi ki az egyletnek, ugy a bécsében eszközlendő előkészületei, mint a fölkelés terén az egészségügy támogatására nézve tett intézkedései fölött. Fölolvastatott továbbá ő felségének a miniszterelnökhöz intézett leirata, mely a fejedelmi elismerésnek ád kifejezést; továbbá a hadügyminiszter köszönő irata. *Sztankovich* Milán horvát nyelven bizalmat fejezett ki az országos egylet iránt. Szavait *Bedekovich* miniszter tolmácsolta. Majd *Németh* Miklós, a női osztály

**

jegyzője terjesztette elő az évi jelentést. Az egylet háboru esetén 3500 sebesült elhelyezéséről tudna gondoskodni. Haynald bibornok 20,000 frtos alapitványt tett s 50 sebesült részére állitott föl kórházat; Simor bibornokprimás 60 sebesült részére, stb. Sebkötő csomag 50,000 szereztetett, s ebből 10,000 a boszniai katonai parancsnokságnak küldetett el, valamint meleg alsó ruhák is. Metkoviczban, Broodban a lázadás alatt az egylet raktárakat állitott föl. Auguszta német császárné ezer frttal lépett az alapitók közé. A bevétel 95,218 frt, az Erzsébet-kórház javára pedig 25,578 frt, kiadatott 9811 frt; a pénztárban ez év elején 153,422 frt volt. Az egylet áll összesen 22 megyei, 11 vidéki, 23 városi választmányból 219 fiókegylettel. *Iránka* Imre gondnok a választmány javaslatait terjesztette elő, melyeket a közgyülés megszavazott. Helyben hagyta a Metkoviczban és Broodban fölállitott mozgó raktárakra forditott hétezer forintnyi költséget; megszavazott huszonnyolczezer forintot hét sebesült «szállitó oszlop» fölszerelésére; ezer forintot hét önkénytes «egészségügyi osztály» szervezésére; négyezer ötszáz forintot 25,000 darab sebkötő csomag beszerzésére; továbbá felhatalmazta a választmányt, hogy kellő számu hordágyakat szerezzen be s végül, hogy az Erzsébet-kórház épittetését megkezdhesse s a betegápolónők begyakorlására nyolczezer forintot fordithasson. Mind e határozatokat *gróf Zichy* Nándorné mondta ki. Végül az elnökök köszönetet mondottak a jelenvoltaknak s ezzel a gyülés véget ért.

A magyar tud. akadémia e hó 15-iki ülésén szakszerü értekezések voltak.

Than Károly Kiss Károlynak «A szénkönenyek égése klórgázban» értekezését mutatta be. *Dietz* Sándor részéről *Jurányi* Lajos olvasott fel növénytani értekezést «Adatok az Euphorbia-félék tejnedvének ismeretéhez». *Pillitz* Vilmosnak «Tanulmányok az ezüstoxydul fölött» értekezését Wartha Vincze olvasta fel. Végre dr. *Thanhoffer* Lajos tanár Jendrassik Jenő r. tagnak november 14-én szóval előadott s Thanhoffer székfoglaló értekezését kritizáló «helyreigazitó észrevételei»-re tesz részletesen biráló megjegyzéseket.

A természettudományi társulat máj. 17-iki ülésén *Herman* Ottó két ritka élő állatot mutatott be. Ezek mimikrik, vagyis oly állatok, melyek szine annyira hasonlit környezetükhöz, hogy azokban mintegy eltünnek. Egyik béka-féle, s Herman Amerikából kapta; a másik szarvas vipera, oly szinü mint a Sahara homokja s ezt dr. Török Aurél küldte Algirból. Mind a két állatból csak nagyon kevés példány jutott Európába, ugy, hogy Hermannak tanulmányozni kellet táplálásukat. Érdekesen fejtegette ez állatok sajátságait, és táplálkozásukat. A második előadást dr. *Laufenauer* Károly lipótmezei orvos tartotta a szaglás központi idegszerveiről s annak élet- és kórtanáról. Az ülés végén bejelentették, hogy az ezer forintos gazdasági pályázatra tiz ajánlkozás érkezett.

MI UJSÁG?

Klotild főherczegnő a közelebbi napokban Zichy grófnő kiséretében meglátogatta *Vastagh* György műtermét épen akko mikor a főváros arisztokrata körei egy Bécsben nagyon fölkapott s jelenleg itt időző arczképfestő művészt halmoztak el megrendelésekkel. A főherczegnő megnézte a munkában levő festményeket és megrendelte a 4 éves László és a 7 éves József főherczegek életnagyságu arczképeit.

József főherczeg és nevelője. A főherczeg és családja közelébb Nagy-Váradra mennek meglátogatni Römer Flóris kanonokot, ki a főherczegnek nevelője volt. A jeles tudósnak József főherczeg még akkor megigérte a látogatást, mikor Römer nagyváradi kanonokká neveztetett ki.

A trónörökös balesete. Prágából irják, hogy Rudolf trónörököst pár nap előtt oly baleset érte, melynek szomoru következményeitől csak a gyors orvosi segély mentette meg. A főherczegnek ugyanis egy kis bogár repült szemébe; a bogárkát kivették, de szárnya bennmaradt és később csak Hasner tanárnak sikerült a bogárszárnyat kipuhatolni és kivenni. A trónörökös szeme annyira meg volt gyuladva, hogy a legszomorubb következményektől tartottak, de aztán a baj megszünt aggasztó lenni s a trónörökös jobban érzi magát.

Tóth Lőrincz jubileuma. A Kisfaludy-társaság által e hó 14-én a Frohner-féle szállodában Tóth Lőrincz tiszteletére rendezett lakoma igen benső, szivből jövő nyilatkozatokban gazdag ünnepély volt, mely az érdemes férfiu nagy tisztelői számát patriarkhális körbe vonta össze. A legf. biróság, a két szépirodalmi társaság tagjai, irók és művészek nagy számmal gyültek egybe; ott volt Pauler miniszter is. Tóth Lőrinczet a Kisfaludy-társaság elnöksége, Gyulai Pál, Beöthy Zsolt és Csiky Gergely kisérték a terembe, hol a teritett asztalnál Majláth György országbiró és Gyulai Pál közt foglalt helyet. Gyulai volt, ki először felszólalt, mintegy elnöki megnyitóval kezdvén meg a jubiláris toasztokat.

Gyulai Pál a Kisfaludy-társaság nevében üdvözölte Tóth Lőrinczet félszázados irói pályáján, ki abban a korban lépett az irói pályára, midőn a nemzetiség, hazafiság és haladás eszméit leginkább a költők hirdették és egy uj Magyarországról álmodoztak, a melyet közülök oly kevesen érhettek meg. Politikai, jogi tanulmányai elvonták ugyan a költői pályától, de folyvást ugyanazon eszmék és érzések dobogtatták szivét. Mindvégig költő maradt, mert a költészet nemcsak a szép versben nyilatkozik, hanem a szép életben is, és mi egyéb az élet küzdelme, a tudós és hazafi érdeme, — mint nemes költői álmok valósitása. Tóth Lőrincz egy munkás és szép életben valósitá meg ifjukori költői álmait és a magyar tudományosságnak, társadalomnak és államnak kitünő szolgálatot tett. *Szász Károly* mondta a második üdvözletet, mely voltaképen Tóth Lőrinczet egész tiszteletreméltó működését feltüntette, s a törhetetlen buzgóság képviselőjére üritette poharát. *Jókai* kiindulva abból, hogy az előtte szólók a mi Tóth Lőrincz bokros érdemeit illeti letarolták mind, részére ugymond más nem maradt hátra, mint büneiről emlékezni meg; ez pedig az, hogy Tóth Lőrincz volt, ki őt az irodalomra buzdította, s ki első műveit elvitte a lapokhoz; a Petőfi-társaság nevében éltette. *Majláth* a birói kar, *Lónyai* Menyhért az akadémia nevében köszöntötte fel az ünnepeltet, *Pulszky* Ferencz humoros toasztban «legtermékenyebb novellistánk»-ra, Paulerre emelt poharat, *Vadnai* Károly Tárkányi Béla levelét olvasta föl, ki már Rómából küldött üdvözletet. Volt még sok felköszöntő. Maga *Tóth* Lőrincz meghatva és érzékenyülve szólalt föl. «Képmutatónak kellene lenni, ha titkolni akarná, hogy e ragaszkodás és elismerés, melylyel találkozik, jól esik neki, nagyon jól esik.» Mondták, hogy arcza még ifju pirtól sugárzik? Az esthajnal szine is piros, de közel van hozzá a barna éj. E költői hasonlatra egyhangulag tört ki minden ajk: még sokáig éljen! A lakomára számos üdvözlő távirat is érkezett a távol levő tisztelőktől. Megemlitjük még, hogy a lakoma előtt a Petőfi-társaság küldöttsége, Komócsy József és Kvassay Ede, vitték el és nyujtották át Tóth Lőrinczcnek azt a diszokmányt, mely a Petőfi társaság által tiszteleti taggá történt választásáról szól.

A könyvkiállitást e hó 15-én délután bezárták egy kis ünnepélylyel, melyre Trefort miniszter is megjelent. A kiállitási bizottság ugyanis ülést tartott *Ráth* György elnöklete alatt, ki annyit fáradott az érdekes kiállitás sikerén. Beszédében fölemlitette, hogy a kiállitáson 23 külföldi könyvtár volt képviselve, melyek műveiket részint diplomatiai közvetités folytán, részint a nemz. muzeum igazgatóságának közbenjárására voltak szivesek átengedni. A könyvkiállitási kalauz 1000 példányban adatott ki, melyből 800 bocsáttatott áruba, 200 pedig a könyvtárak és munkatársak között osztatott szét. Uj kiadás vált szükségessé, mely bővitett alakban már meg is jelent s «Könyvkiállitási emlék» czimet visel. A könyvkötési munkákat dicsérő oklevéllel tüntette ki a munkatársakból alakult jury. A bevétel 3000 frt volt. A kiadások azonban még most nem tudhatók. Végül köszönetet mondott Trefort miniszternek, s mindazoknak, kik a kiállitás érdekét elősegitették. *Trefort* pedig Ráth nagy buzgalmát emelte ki, valamint gr. Apponyi Sándor és Dankó kanonok ama szivességét, mely a kiállitást oly érdekes gyüjteményekkel növelte. Fölemlité a kiállitás tanulságait is, először azt, hogy Magyarország már a középkorban is törekedett az előhaladt népekkel versenyt tartani a művelődésben; hogy láthattuk, mily szorosan összefügg a művészet és kézműves ipar, és végre, hogy iparunkat védeni és oltalmazni kell, kibontakozni az alárendelt közgazdasági helyzetből. A miniszter szavait éljenzés követte. Most *Ráth* György még a fénynyomatokat tartalmazó diszes és óriási nagyságu albumokat mutatta be, melyeket a jelenlevők nagy érdeklődéssel tekintettek meg, s ezzel az ünnepélyes zárülés véget ért.

Petőfi egy eddig ismeretlen levele. Debreczenben Jókainak a Petőfi-társaság levéltára számára a nagy költőnek egy sajátkezüleg irt s eddig ismeretlen érdekes levelét adták át. Pár évvel ezelőtt a fás kosárból mentették meg, midőn már fel akarták gyujtani. A levél czime kivül: «Telegdi Lajos könyvárusnak barátilag Debreczenben.» A szöveg igy hangzik:

«Pest, junius hó 1849. Tisztelt barátom! Itt küldök önnek 5000 azaz ötezer példányt a «Honvéd» czimü versemből. Nyerekedjék rajta s gazdagodjék meg... ára enormis! három váltó krajczár, a mint rá is van nyomva. Adom önnek 25 perczent nyereségre; ha mind elfogy, küldje meg a pénzt s akkor uj példányokkal szolgálok. Ha julius 1-ig megküldi ön az árát, ugy 50 perczentet kap, azaz feleárban veszi. A kormány 25,000 példányt vett meg belőle a hadsereg számára. Ha valami irni valója lesz, levelét poste restante küldje nevem alatt; mindennap küldök a postára. Isten önnel, barátja *Petőfi Sándor*.“

Jókai látogatását várták a közelebbi napokra szülővárosába, Komáromba, mely diszpolgárul választotta. Jókai e kitüntetést akarta megköszönni. Fájdalom, egy megrendítő szerencsétlenség következtében előbb el kelle utaznia Komáromba. Testvérbátyjához, Jókai Károlyhoz készült szállni, s ott már nagyban folytak a készülődések elfogadására. A ház derék urnője, született Csontos Klára asszony, maga vezette a készületeket. E hó 13-án a padló fényesitéséhez fénymázat akart készitteni, s az alkatrészeket spirituszban a tűzhelyen olvasztotta, mikor a spirituszos üveg szétrobbant, s az égő folyadék egészen elárasztotta. Csakhamar lángba borult, s rémülten futott ki az udvarra, de nem volt senki, a ki rögtön segélyére jöhetett volna; mig végre az egyik szomszéd ugrott át a keritésen, de már akkor későn volt. Jókai Károlyné oly nagy égési sebeket szenvedett, hogy e hó 15-én meghalt. A köztiszteletben élt urhölgyet 62 éves korában ragadta ki a halál övéi köréből. Mélyen sujtott férjén kivül négy gyermeke maradt: Géza és Jolán (Hegedüs Sándor országgyülési képviselő neje), Etelka és Móricz. Temetése e hó 16-án a legnagyobb részvét közt ment végbe. A koporsót elboritották a virágok. Pap Gábor ref. szuperintendens, az elhunyt rokona, nem érzett magában erőt a gyászbeszéd megtartására, s ezért a háznál Czike szőnyi lelkész végezte a szertartást, a temetőben pedig a komáromi segédlelkész mondott bucsuztatót. Jókai Mór előtt, midőn a temetésről a fővárosba visszautazott, a város egész intelligenciája kifejezte részvétét a hajóállomáson.

Egressi Béninek, a harmincz év előtt elhunyt zeneköltőnek uj sirjára e hó 18-án helyezték el a siremléket. A kegyeletes ünnepélyt az irók és művészek társasága rendezte, s részt vett benne a nemzeti szinház énekkara is. Sipos Antal mondott beszédet a «Szózat» dalköltőjének uj nyughelyénél s az irók és művészek társasága nevében diszes koszorut tett a siremlékre; majd Komócsy József szavalt alkalmi költeményt. Az egyetemi ifjuság részéről is tettek koszorut a sirra. A sirkő ugyanaz, mely Egressi sirját eddig is jelölte, de most megujitották; egy szikladarab, azon márványkoczka s rajta e felirat: «Egressi Benjamin, élt 37 évet, meghalt julius 19. 1851.»

A főváros nemzetiségi viszonyairól érdekes felolvasást tartott e hó 17 én az akadémia nemzetgazdasági bizottságában Kőrösi József, a fővárosi statisztikai hivatal igazgatója. Összeállitotta a legrégibb adatokat is, melyekből Magyarország fővárosa nemzetiségi viszonyaira következtetni lehet. Igy 1483-ból és 1487 ből fönmaradt jegyzékek szerint a birák és tanácsosok magyarok voltak, de a törökök kiüzetése után sok telepités történvén, a viszonyok a magyarokra nézve kedvezőtlenné alakultak. Az 1851-iki népszámlálás adatai tökéletesen megbizhatatlanok; azokat ugy vezették, hogy a magyarság számát minél kevesebbnek tüntesse föl, ugy hogy ez ellen maga az idegen származásu Terczi polgármester is felszólalt, a miért állásától elmozditották. Kőrösi főleg az 1720., 1851. és 1880-iki népszámlálás adataival foglalkozott, ez utóbbinál nem helyeselve, hogy a nemzetiségi fölvételek az anyanyelv alapján történtek, mert az anyanyelv és nemzetiség eltérő oly helyeken, hol gyakoriak a tömeges bevándorlások és nemzetiségi átalakulások vannak folyamatban. A magyarság száma 1720-ban volt Pesten 20 százalék, Budán 8. 1851-ben Pesten 38 százalék lehetett, Budán 18; 1880-ban 60, Budán 40 százalék. A szerbek számereje még 1720-ban Budán felül volt a 30 százalékon, Pesten 7 százalékot tett, de azóta folytonosan fogyott. Budapesten tehát a lakosság fele magyar, mig a pesti részen a lakosság 55 százalékát teszi, a németek 33, a tótok 10 százalékot. Legtöbb magyar van a belvárosban, azután a

Benczur Gyula rajza az országgyülési szabadelvüpárt által Tisza Kálmánnénak átadott emlékalbumból.

BÁRÓ RADVÁNSZKY BÉLA ÉS TISZA PAULA ESKÜVŐJE.

Abban az órában, mikor lapunk kihordását megkezdik a fővárosban s a vidékre menendő példányok egy része még a sajtóban izzad, szép családi ünnepély szinhelye lesz a kálvintéri református templom.

Szombaton, április 18-ikán, délelőtt 11 órakor vezeti oltárhoz báró Radvánszky Béla, Zólyommegye főispánja, s a magyar tud. akadémia tagja, — Tisza Kálmán miniszterelnök s neje, Degenfeld-Schomberg Ilona grófnő leányát, Paulát.

E frigyben, a szivek egyesülése mellett, két fényes protestáns család egyesül fiatal sarjaikban. A Radvánszkyak az ágostai hitvallásnak történelmi multtal biró családjai közt az elsők egyike; a Tiszák, anyai ágon a gróf Telekiekkel, a miniszterelnök neje után a Degenfeld grófokkal állnak összeköttetésben. A vőlegény nagybátyja, báró Radvánszky Antal az ágost. hitv. egyetemes egyháznak (báró Prónay Dezső előtt) legutóbbi egyetemes főfelügyelője (világi főgondnoka), Tisza Kálmán maga a dunántúli ref. egyházkerületnek, egyik testvére (László) az erdélyinek, a másik (Lajos gróf) a dunamellékinek főgondnoka, a menyasszony nagyapja, gróf Degenfeld Imre, a tiszántúli egyházkerület főgondnoka, a Teleki-család számos tagja, az 1790/1-ki országgyüléstől kezdve, hol az I. Teleki József a protestáns rendek vezére s a budai zsinat elnöke vala, a legujabb időkig mindig vezérszerepet játszottak a protestáns egyház ban, — sokan közülök az ország közügyeiben is a politika, a kormányzat terén.

Hazánk politikai s egyházi élete történetének jelentékeny részét kellene megirnia annak, a ki a Tisza, Teleki, Degenfeld s Radvánszky családok szereplését teljesen méltatni akarná — de arra ez a családi ünnepély nem a kellő alkalom.

Most a nászmenet köti le a figyelmet, élén a deli vőlegénnyel s a bájos és szellemes menyasszonnyal.

B. Radvánszky Béla fiatalon lépett a nyilvános élet terére. Főispán, a ki nagybátyja székébe, a pánszláv törekvések túlkapásaitól dult vidéken, Zólyommegyében — a hol a pánszlávizmus hatalmas ellensulyozói: Ipolyi püspök, Grünwald Béla, ép oly erős támaszt találnak benne, mint elődjében, — legméltóbbnak találtatott a kormány által, hogy az öreg bajnok helyét elfoglalja. Már előbb egy nagy és érdekes irodalmi munkával, a XVI. századbeli magyar háztartás leirásával, vonta magára a közfigyelmet. Négy kötetben roppant terjedelmü kutatások s tanulmányok eredményét foglalta össze, mindenre kiterjedő képét adta a régi magyar nemesi és főnemesi háztartásnak, életmódnak és szokásoknak. Az akadémia azzal méltányolta e társadalmi s miveltségtörténeti művet, hogy szerzőjét tagjává választotta.

Tisza Póli méltó sarja apai s anyai őseinek. Miveltség, tanultság, főrangu leányoknál is ritka mértékben egyesül nála a tiszta s egyszerüségében nemes kedélylyel. A miniszterelnök — kinek akármilyenek legyenek politikai erényei vagy hibái — családi életében a legtiszteletreméltóbb, valóban példányszerü, s neje, a jótékonysági intézetek egyik legfőbb hölgye, nemes szellemök bélyegét nyomták ez egyetlen leányukra. Oly nevelést adtak neki, melyben sokkal kevesebb része volt a rangjokat megillető fénynek, vagy a látszatnak, mint a valódi bensőségnek s az értelem és a sziv arányos kiképzésének; s a fiatal leány leendő életpárja megválasztásában is megmutatta, hogy elsőbséget ad a hazafiság és a szellemi élet küzdő homokján, mint a versenytéren vagy a bálok parketjén kivivott sikereknek.

A fiatal párt a kálvintéri templomba mint násznagyok: gróf Tisza Lajos, gróf Károlyi Tibor, b. Radvánszky Géza és b. Podmaniczky Géza, — mint nyoszoló-lányok: a menyasszony unokatestvérei, Odescalchi herczeg- s Károlyi gróf-kisasszonyok, mint vőfélyek: fivérei, Tisza István és Kálmán kisérik. Esketö papja Szász Károly református püspök, ki a menyasszonyt — még miniszteri tanácsos korában, a családdal való régi barátsága révén, — a konfirmációra oktatta volt s most az áldást adja egykori növendékére.

Kétséget nem szenved, hogy a rokonok és barátok nagy és fényes seregéből álló násznépen kivül a közönség érdeklődése is rendkivüli lesz, s a templom meg fog telni az ünneplő sokasággal.

Az uj pár, számtalan szivélyes üdvözleten kivül, két művészi kiállitásu üdvözlő feliratot is kapott ez alkalomból. Egyiket *az országgyülés képviselőházának szabadelvü pártja* nyujtotta a menyasszony anyjának, vezérök nejének. Az albumszerü üdvözlő irat hat lapra terjed, pergamenen. Az üdvözlő irat Jókai tollából folyt s igy szól:

«Nagyméltóságu grófnő! Kegyelmes asszonyunk! Amaz országos szabadelvü párt, mely vezérét, a közügyet előmozditó nehéz feladataiban, mint elvhű tábor, követi: egyszersmind őszintén ragaszkodó barátok köre is, mely a magánéletben is kimagasló jó barátot, szeretetével környezi mindenha. Kegyelmességtek fényes családjára amaz örömnap közeledik, a midőn egyszer az életben, leszáll a földre az ég: a család egyetlen leánya oltárhoz lép, menyasszony-diszszel. A házasságok égben köttetnek; de a földön folytattatnak — s földi boldogságát mindenki önmaga teremti magának. Az égiek minden áldása fogadja azt a menyasszonyt, a ki nászhozományul szülői erényének példáját, hűségét, szerelmét hozza magával. Kivánjuk teljes szivünkből, hogy a bájos ara ugyanazon boldogságnak, mely őt a szülői háznál, mint örök nap sugározta körül — folytatását lelje meg az uj háznál s el ne veszitse soha; hogy találja majd az élet nagy világát is olyan szépnek, mint a milyen szivének kis világa volt. Kivánjuk kegyelmességteknek, a boldog örömanyának és apának, hogy családjuk minden tagját, mint

257-58. l. (rajzok)

Benczur Gyula rajzai az országgyülési szabadelvüpárt által Tisza Kálmánnénak átadott emlékalbumból.

nemzetfentartó oszlopot, mint nemzetalkotó házat, lássák megörökölni e hazában. Adja meg az ég kegyelmességednek és szeretett férjének a családi élet legédesebb örömeiben azt a jutalmat, a mivel a nagy érdemek terhét hordó kiváló alakoknak a világ mindig adósa marad. Fogadja kegyelmességed igaz szivből jött szerencse- és üdvkivánatunknak egyhangu kifejezését.»

Jókai sajátkezüleg irta alá az üdvözlő iratot, s több lapon át a többi aláirások következnek, elől a ház elnöke, Péchy Tamás, utána a miniszterek, a ház alelnökei s a párt összes tagjai. A lapokat pedig, sorban egymás után, Benczur Gyula művészi rajzai ékesitik, melyek hü másolatát bemutatjuk olvasóinknak. Az album kötése puha kék bársony, művészi kivitelü sulyos ezüstművel.

A másik üdvözlő iratot, hasonló albumalakban, *a kisdedóvókat pártoló nőegylet* (melynek elnöke Tisza Kálmánné) választmányi hölgyei nyujtják, élökön gróf Szapáry Gyuláné-val. A szöveget Szász Károlynak (lapunk mai számában is olvasható) költeménye: «Nászdal» képezi, melyet külön lapon az aláirások követnek.

A két üdvözlő irat csak azt mondja, ékesebb szavakban, a mit ezrek ohajtanak s a mihez mi is örömmel járulunk: «Üdv a fiatal párnak!»

TANULMÁNYOK A KONYHA KÖRÉBŐL.

Tudvalevő, hogy az ókori népek, s köztük első sorban a görögök és rómaiak igen magas tökélyre emelték az étkezés müvészetét. A görögöknek annyit emlegetett józan mértékletessége nem egyéb mesebeszédnél. Lehet, hogy az atheneiek csupa függével, az arkádiaiak mandulával éltek, de bizonyos, hogy Boeotiában, Korinthusban nagy lábon éltek s a szicziliai szakácsok nagy hirnévnek örvendtek, s igen drágán fizettették meg magukat. Már Plato beszél oly szakácskönyvekről, melyek a csillagászat, sőt az épitészet tudását is föltételezték a szakácsoknál s a fölszeldelésre is utasitásokat tartalmaztak. Hires volt közöttük a grammatikus Atheneus, «Az asztal tudósai» czimü mü szerzője, továbbá Archestratos, ki miután sokat utazgatott, minden ország konyháját kipróbálta, s mindenütt érintkezésbe tette magát a szakértókkel, megirta a gastronomia tankönyvét, mely minden finom konyhára nézve irányadó lett s magában Görögországban «az epikureus filosofia metropolisának» neveztetett.

A mi Rómát illeti, az meg épen gyomra megrontásában pusztult el; kezdetben a legegyszerübb életmód uralkodik Rómában, de az ázsiai hóditásokkal egyidejüleg a fényüzés is lábra kap s a rómaiak elsajátitják a leigázott népek erkölcstelenségeit, kik ebben, valamint a konyhatudományokban is most már győzőikké válnak. A szakács, ki a régi rómaiaknál a rabszolgák közt is a legmegvetettebb volt, most gyorsan emelkedik becsben és tekintélyben. Hivatala szabaddá teszi, gazdája kedvét keresi, a vendégek körülhizelgik, álláskeresők vadásszák kegyét, s a költők megénekelik. A szakácsok leleményességének ösztönzésére másfelől pályadijakat tüznek ki, mint ma drámákra vagy költői elbeszélésekre, s a ki uj ételt talált föl, egy év tartamára nyer rá szabadalmat, mely idő alatt senki más ugyanazt az ételt nem készitheti. Uj mártást feltalálni annyi, mint gazdaggá és hiressé lenni. Aufredius, a ki Pompéjus alatt föltalálja a páváknak függével való tömését, 80,000 sestertiusnyi vagyonnal vonul vissza a magánéletbe már egy év mulva; Antonius pedig egy pompás ebéd után, mely vendégeit lelkesedésre hangolja, szakácsának egy várost adományoz, mig Tiberius Asellius Sabinusnak csupán egy konyha-reczept felolvasásának platói élvezetéért 18,000 tallért fizet. Voltak szakácsiskolák Rómában, melyekben a tanárok 100,000 sestertius fizetéssel voltak alkalmazva, s ezek mind tul voltak népesülve, mig egyéb tanintézetek, mint Seneca panaszkodik, üresen tátongtak. A római konyhaművészet remeke azonban Appius disznója volt, melynek egyik fele hosszában aranyos barnára volt sülve, mig a másik bő lében gyönge rózsaszinnel mosolygott.

Vitellius császár hires lakomáinak egyikén csupán fáczánvelőre és fülemile-nyelvre 80,000 forintot adott ki. Semmi sem volt szent a rómaiak csiklándozó inye előtt; oly disztingvált volt a római epikur izlése, hogy bizonyos halakat nem is tartott máskülönben elég zamatosoknak, csak ha a Tiber két meghatározott hidja, a Milvius és Sublicius hidja közt fogták. Még jobban értettek a római szakácsok a halak izléses kiállitásához. Csak oly halakat használtak föl, melyek még nem raktak ikrákat, mert igy finomabbnak vélték husokat. A halak körül készitett hires *garum* sauce bizonyos iberiai halnak levéből készült, melynek beleit e czélra bizonyos ideig besózva tartották. Azután bort, eczetet, olajat vegyitettek hozzá. Kedvencz fogás volt e mártás minden előkelő római asztalán. Egyébiránt az ebédet rendesen tojáson kezdték, mint a mely, szerintök, az étvágyat erősiti s előkésziti a gyomrot a nehezebb ételekre. Több rendbeli fogás után aztán gyümölcscsel végezték az ebédet s e kettős szokásból ered az a római közmondás: «ab ovo ad malum». — A római birodalom elenyészte után sokáig feledésbe merült a szakácsművészet. A világtörténelem szinpadjára került barbár népek egyszerübb erkölcsöket, egyszerübb szokásokat hoztak magokkal. A középkor legtöbb nemzeténél, még a magasabb körökben is, az ebéd ideje soha sem esett 11 óránál későbbre, minek következtében a vacsorát is korán vették magokhoz s korán feküdtek le. Mindennek oka részben a világitó eszközök fogyatékossága is volt. Az asztal fölszerelésénél legfontosabb czikk a sótartó volt, mely rendesen középre állittatott. A sót általában babonás kegyelettel tekintették. Egy a XV-dik században kiadott kodex a cselédek utasitására azt szabja meg, hogy asztalt teritve a teritő után mindjárt a sótartót rakják fel, miután ez sikeres ebédelést és jó emésztést biztosit a vendégeknek. Késeket ritkán tettek fel, miután szokás volt, hogy minden vendég magával hozza azt egy övéhez erősitett tokban. Éles és tiszta késsel jönni udvariasságnak tartatott a háziakkal szemben, ellenben tompa és szennyes kést világos sértés számba vettek. A villák aránylag modernebb keletüek. A XVI-dik század végén jöttek divatba Franciaországban, hová Olaszországból hozták be s Angliában még később terjedtek el, legkésőbb pedig Spanyolországban. Midőn a st.-mauri kolostor egyik fiatal szerzetese egy villát mutatott fel, az öregebb atyák még nagy szörnyüködéssel fogadták s bünös hiuságnak tartották villát használni az isten világos czélzata ellenére, ki ujjainkat rendelte evésre.

Csak a Bourbonok liliomos zászlója alatt kezd a szakácsmüvészet ujra ősi jogaiba lépni, a *roi soleil*-től számitható a konyhatudomány renaissance-a, s ez időtől fogva minden nevezetes szakács, a ki valaha csak befolyással birt a nemzetközi konyha fejlődésére, franczia volt. Nem is csoda ez, ha meggondoljuk, hogy minden franczia született epikur, s finom izlése a konyha minden czikkében érvényesiteni tudja magát. Egy franczia pórnő nehány tojással s egy marok veteménynyel királyi étkeket tud elővarázsolni s a levesek és saláták számtalan faja, valamint az ezer meg ezer apró mellékétel, mely egy franczia kunyhó tüzhelyénél létrejő, túlhaladja izletességben minden más nemzet legdúsabb asztalát. *Soyer, Carème, Gouffre,* s a szerencsétlen *Vatel,* mindannyian a franczia konyha dicsőségét hirdetik. Ezekről mondja egy epikuriánus iró, hogy: megannyi feltalálók, teremtők ők, kiknek teremtései végtelenül változatosak, s olyanok, hogy szépségeit a legmiveltebb szakértő is méltányolhatja. Nagyobbrészt e mellett mivelt, és minden körülmények között jól nevelt emberek. Szük látkörü ember nem is uralkodhatnék egy napig sem «a nagy konyhá»-ban.

Béchamel, a «nagy király» szakácsa, kinek hadserege 50 konyhatisztből, mindenik száz-száz casseroleval és 30 nyárssal — állott, különösen fehér mártásai, de főleg azon tudománya által jutott halhatatlansághoz, melylyel bizonyos halakat édes tejfölben elkészitett. Még nagyobb konyhalángész volt azonban *Vatel,* a szakácsok eme klasszikusa, kit Sévigné asszony oly férfinak nevez, a ki képes lenne egy államot is kormányozni. Ugyanő irja le gyászos halálát is, egy leányához intézett levelében, melyben érdekes képet nyujt a királyi udvartartásról. A király Chantillybe ment, — beszéli Sévigné asszony, — Condé látogatására. A számára felszolgált ebéd épen olyan volt, a milyent szeretett. Azután a vacsorát adták fel, de két asztalra nem jutott már sült, mert több vendég jelent meg, mint a mennyit vártak. *Vatel* nyughatatlankodott: több izben kiáltott fel: «Oda van jó hirem! E szégyent tul nem élhetem.» Hovatovább mind indulatosabb lett s azon éjjel szemét sem hunyta le. Értesitették Condét, ki igyekezett Vatelt megnyugtatni s gratulált neki. De Vatel elutasitó mozdulatot tett: «Nem! Dicséretét érdemetlenre halmozza». — «Majd minden jóra fordul» vigasztalta Condé. Reggeli négy óra volt; mindenki aludt, csak *Vatel* kóválygott az utczákon, feszülten kémlelődve körül, mert a halak is hiányoztak. Végre megérkezett a bevásárló, kit *Vatel* mindenfelé elküldözött a piaczra. «Ez minden?» kiáltott föl Vatel rémülten, «hisz ez nem elég!» — «Minden» válaszolt az. Vatel halotthalvány lett «Ezt a szégyent nem élhetem tul!» kiáltott megtörve és tompán Gourvillenek, s elsietett. Egy félóra mulva a többi halak is

AZ ORSZÁGOS KIÁLLITÁS MŰCSARNOKA.

A képzőművészetek kiállitása a pompás külsejü, de festmények elrendezésére nem a legszerencsésebb beosztásu műcsarnokban, szerényebb, mint várni lehetett, az utóbbi évek jelentékeny művészi mozgalmai és termékenysége után. Az, hogy számbelileg nagy tömeg nem gyült össze, semmit sem dönt: határozóbb ennél a becsvágy közepessége, mely megelégedett, ha jó átlag festményeket szolgáltat. Nagyobb alkotásra csak kevesen törekedtek. A festészet a rendes időszaki kiállitások szinvonalán maradt, mig maga az országos kiállitás a haladás meglepő arányaiban tárult föl. De festészetünk már előzőleg aratott jelentékenyebb sikereket. A ligeti műcsarnok kiállitásában ha feltünő alkotásokat csak keveset mutat be, erőben épen nem szegény. Azt ismét nem lehet mondani, hogy mindenki teljes erejében van képviselve. Például *Munkácsytól* «Krisztus a keresztfán» csak egy részlet a «Kálvária» czimü nagyhirü festményéből, annak drámai hatásából. «A falu hőse» czimü életkép egyik régibb festményének ujra festése, oly festménynek, mely a mester legnagyobb alkotásait megelőzte. Harmadik festménye pedig oly oldalról mutatja, melyben ezuttal jelenik meg először nyilvános kiállitáson, tudniillik mint tájképfestőt. Bizonyára nem a legkitünőbb oldala, hanem Munkácsy minden jelentkezésében érdekes.

Hazai szobrokból azonban ezuttal először látunk kiállitást. Eddig rendesen egy-kettővel találkoztunk, most egész tömegben vannak együtt, negyvennél is több. Nemcsak az előcsarnokot, hanem egy másik nagyobb csarnokot is betöltenek, s a többi termekbe szintén jutott. El lehet mondani, hogy hazai szobrászatunk történetében az országos kiállitás emlékezetes helyet foglal el. *Huszár* Adolf korai elvesztének fájdalmát felujitja «Amor és Venus» életnagy és márványból készült szobra, melyet gr. Zichy Jenő rendelt meg a művésznél. *Engel* József, e veterán müvész, egész ifju hévvel alakitotta «Éva» szobrát. Itt van *Tilgner* Viktornak, Bécsben élő hirneves hazánkfiának számos műve, pompás mellszobrok, továbbá a bécsi udv. szinház számára készitett szobrok, Szász-Koburg Ágost szobra, melyet József főherczeg rendelt meg. Az ifjabb szobrászok közül *Zala* György, *Strobl* Alajos, *Kiss* György, *Sefcsik* Antal, *Lóránfi* Antal, *Sennyey* Károly, *Gerenday* nemcsak a jövőt képviselik, hanem fejlett tehetséget, és az erő törekvéseit.

A festészetben az arczképek közt leljük meg a legmesteribb darabokat, néhány gyöngébbecske kiséretében. A festőileg szépet, az eszményit megegyeztetni a valóval: ez voltaképen feladata az arczkép-festésnek; nemcsak másolni az arczot, hanem megérteni azt, nemcsak a vonásokat visszaadni, hanem jellemezni; kiválogatni a szellemi vonásokat és ábrázolni az embert. Három művésznek sikerült ez kitünőleg: *Benczúr* Gyulának, *Angeli* Henriknek és *Horovitz* Lipótnak.

Benczúr Gyula, mióta a festészeti mesteriskola vezetését átvette, leginkább arczképezéssel foglalkozik. A nyugalmas és unalmas chablon hatalmas ellentétei kerülnek ki műtermeből. A lefestett személyek külső megjelenését mily mélyrehatón vizsgálja, s mily meggyőzőn láttatja, hogy a fotografia hűsége mennyire nem valóság, habár annak is látszik. Értelmi élet van az ő arczképein. Remeke ezeknek Tisza Kálmán arczképe. A miniszterelnökről soha sem fognak jellemzőbb arczképet festeni. Disz magyar ruhában, zöld bársony széken ülve, nyakában a szent István rend szalagjával, a miniszterelnök azt az arczulatot mutatja, melyet igy alkalmasint senki sem látott egyszerre, hanem a ki többször látta, föl kell kiáltania: csakugyan ilyen! A személyiség e rendkivüli felfogása mellett az egész berendezés, a festés is mesteri. Meggyőző igazsággal és művészettel hat a kép. Méltó párja gr. Tisza Lajos arczképe. Az arczképezés ily mesteri műve a nagy csoportozat is, mely az átalános magyar biztositó társaság alakuló közgyülésének szereplőit adja együtt, s melyet egyszer már közöltünk.

A jellemzésnek lélektani ereje ritka mértékben megvan *Horovitz* Fülöpnél is, ki jelenleg Varsóban lakik. Egyik képe Sapieha herczegnőt ábrázolja. Csak rá kell tekinteni e nemes alakra, hogy megismerjük előkelőségét, szivjóságát, és a nevezetes helyet, melyet kétségtelenül betölt a társadalomban. A jeles művésztől való «Az első szülött» is, kedves hatásu életkép. Fiatal házaspár boldogsága, a mint a kisdedben gyönyörködnek. *Angeli* Henrik, Bécs e kitünő művésze, lágyabban jellemez, de ő női arczképeket szokott festeni. Bájt és kellemet tud rábeszélni az élőkről festett arczra. Ez tette oly kapóssá arczképeit. *Vastagh* György két nagy női arczképe, *Stetka* Gyulától dr. Wagner egyetemi tanár arczképe szintén a tárlat jelentékenyebb műve.

A *tájképek* változatossága nagy, s a genre legkitünőbb művelői mind megjelentek: Ligeti, Mészöly, Telepy, Spányi, a két Markó (András és Károly Florenczből), a régibb Molnár József és Brodszky Sándor, az ujabbak közül Tölgyessy Arthur, Somogyi Dániel, az egészen uj Ujváry Ignácz, Tarnóczy Berta, stb. *Ligeti* Antal a meleg ég két ellentétes táját festette. Az egyik «Capri szigete», üde tengerrel, messze kéklő távlattal, mély kékü éggel; a másik egy keleti tájkép, forró, perzselő levegővel, pálmafák csoportjával, oáz zöldjével. Egy darab a tropikus égalj vidékéről, de enyhe pont, hová a tikkadt karaván pihenni és üdülni siet. *Mészöly* Géza, ki a tájképek mellett nagy előszeretettel fest kecses apróságokat is, mind a két téren megjelent az országos kiállitáson. Két nagyobb tájképe a Balaton egy-egy igaz részlete. A vonzó apróságok pedig: «Pihenő réczék» és «Tiszaparti vizhordó lány». Az előbbit mutatjuk be ezek közül — *Spányi* Béla a tájak hangulatának költészetét variálja. Az átlátszó levegő, a vizek tükre, az alkony párázata az ő themája, megelevenitve állatokkal. Sokat festett, s gyorsan ért el sikereket. Ma egyike legkeresettebb festőinknek. A természet hangulatának ily képei vannak most is a kiállitáson. Az «Erdőrészlet» a mély magányt s a természet üdeségét tünteti föl, a «Reggeli szürkület» pedig a fölfrissülő életet, a derülő égboltozatot, a csendes vizpartot, melyre eleven zöld galyak hajolnak. *Tölgyessy* Arthur is a természet hangulatát festi, de több staffage-t használ hozzá. Sok haladást és tisztuló kezelést mutat a «Hold feljötte», vizpart tehenekkel, nyirfákkal s az emelkedő hold vörös karajával, mely bevilágitja az ér vizét. E festményét adjuk a mutatványok közt.

Az *életképek* csaknem az egész tárlat felét teszik. Mint mindig kiállitásainkon, ugy most is itt találkozunk a legsürübben az ifjabb nemzedékkel.

A magyar népélettel azonban már mélyebben is kezdenek foglalkozni. A korcsmák világa, a duhajkodás kezd kevesbülni a vásznan. De még mindig vannak elegen, a kik nem elég szerencsések a tárgy megválasztásában, a kik a külső sallangokat elégségesnek találják. Mások pedig érdektelenül festenek, müvésziesb elrendezés és érzék nélkül; ugyszólva kópiáznak valamit az életből, de se szint, se életet nem adnak hozzá.

A tárlat egyik feltünő műve *Feszty* Árpádtól a «Bánya-szerencsétlenség» drámailag előadva, érzéssel gondolva, szerencsésen megfestve. Feszty művészi egyénisége minden ujabb művével fejlődik, stylje szélesbül, erősül. Müvészi hajlamai hévvel keresik az érvényesülést és meg is találják. Az operaszinházban, a nemzeti szinház emeleti csarnokában, a vörös-kereszt-egylet kórházában festett falképei mindannyi jelei müvészi temperamentumának, helyes felfogásának, erős styl-érzékének és folytonos tanulásának. A «Bánya-szerencsétlenség» nagy érzékkel jelenetezett dráma, melyben hatással osztvák ki a szerepek. A komor téli táj is oly jól illik hozzá.

Tisza Kálmán arczképe, Benczur Gyulától.

Gróf Tisza Lajos arczképe, Benczur Gyulától.

A hó mint a halotti lepel borul a tájra, melyből csak az akna torkolata sötétlik ki egy hegyvágásban. A bánya vasutján egy toló kocsin szállitották föl a sötét üreg legujabb áldozatát. Kis csoport veszi körül a ravatallá változott kocsit, a társak, a hozzátartozók csoportja, a meghatottság és fájdalom különböző fokozatában. Az özvegy ráborult a holttestre, mely le van takarva; az anya lesujtottan omlott össze, elfordulva a látványtól; a testvér, ki az anyát akarta gyámolitani, maga is ráborul a mélyedést szegélyező falra, a másik két testvér ott áll a halott mellett zokogva és összekulcsolt kézzel. A kép igazsága és a festő meggyőző ereje mélyen meghatja a szemlélőt.

A vidám életképek sorában *Aggházy* Gyulával kétszer találkozunk rokon tárgyakkal. Kedveli a falusi asszonyok csoportját, kivált ha ezek pletykáznak. Egyik közelismeréssel találkozott és a műcsarnokban jutalommal is kitüntetett festménye a «Terefere» kezdte meg ezek sorozatát. Most itt vannak «A kenderáztatók» és «A mosónők». Ez az utóbbi legjobb összes művei közt, s az emelkedés jelentékeny fokán mutatja e kiváló képességet. A befagyott pataknál gyültek össze az asszonyok, s a lék mellett sulykoltak, most pedig már a szólás-szapulás járja. A csoportban középen álló néném asszony arcáról látni, hogy milyen jóizü mulatság ez. A szomszéd asszony szabadulni sem tud, pedig már kosarában a kimosott ruha, föl is vette, hogy megindul vele. De még a harmadik asszony is, mig a fagyos ruhát csavarja, ugyancsak oda veti egész figyelmét a beszélgetőkre. A két lő diskuráló közt is ott hallgat még valaki egész lelkéből. Az alakok mind sikerültek, különösen a kosárral kezében, közbül álló életerős fiatal menyecske.

Jankó János, a karrikatura e geniális mestere, egész vásári sokadalom közepette mutatja be a czigányt, a ki lovát kinálja, ugy látszik fűnek-fának, mindenkinek, a kit utja ott visz el az utszéli csárda előtt, s hol most épen egy módos szekeren haladó gazdát állitott meg a lókupecz, mutogatva a gebe fogát is, ha már a külseje ellen kifogás volna. Bizonyára minden szentekre esküdözik is, hogy csak az ilyen ló illenék abba a csinos szekérbe, mert a mi most van benne, hát az gebe. A szekeren ülő gazda meg a felesége nagy vidámsággal hallgatják ezt a végtelen kinálást, a mit Jankó a czigány alakjában olyan félreismerhetetlenül kifejezett. Jankó rendkivüli képességét, melylyel a magyar embernek természetét, mozgását ugy lerajzolja, a kép mellékes alakjain is tanulmányozhatjuk.

Kitünő név a tárlaton *Liezen-Mayer* Sándor. A «Tavasz» feliratu festmény képviseli nevét és modorát. Virágos galyat tépő gyermek-leány. — *Baditz* Ottó derék művészünk régibb festményeiből állitott ki hármat «Az angyalcsinálót»,» «Madonnát» és Szeged árvizi allegóriáját. — A Velenczében élő *Skuteczky* Döme két életképén az olaszos lágyság, a gondos kidolgozás mellett sok velenczei eredetiséget s a részletekben kellemet találunk. *Kéméndy* Jenő humorának állandó alakjai a parókás rokokovilágból valók. Ügyesen festi ezeket. *Spitzer* Manó, ki Münchenben tanul, e kiállitáson mutatja be először tehetségét két nagyobb képpel; mindenik sok alak, egész tömegek mozgása. «A mama megengedte a tánczot,» ez czime egyik festményének, s abban a pillanatban mutat be egy uri szalont, mikor a tánczengedély érvényesitésére a kisasszonyok és fiatal urak felforgatják a terem minden butorzatát és viszik szerteszét nagy örömmel. Másik festménye «Nönövelde» (pajkos leányok) gyöngébb. — *Bihari* Sándortól «A kereszttüzben» katonák harcza egy menyecske ellen, a ki a falusi korcsmába pihenőre térvén be, a vitéz hadfiak ostrom alá veszik. A menyecske szégyenlős nevetéssel hallgatja az udvarlást. Jókedvet, életet mutató festmény. — *Herzl* Kornél fogyatékosabb tekhnikával, de kedélyesen festett meg egy másik katona-dolgot. Czime «Nincs párja a Mollináry bakának». Hőse egy baka, ki a csárdában a paraszt legények elől elhódit egy lányt. A legények haragosan nézik a vitézt; az egyik indulatosan is nyul egy szék után, hanem jó távol marad.

Révész Imre, mióta a Munkácsy-dijat megnyerte, Párisban tanul. Egy csomó jellemzetes alak, jó kifejezésü arcz mindig van festményein; eszmei köre azonban nem valami széles. Uj képén látni, hogy rajzban, előadás dolgában jól tanul; tárgyát azonban egyik festményén sem érteté meg nehezebben, mint ezen. «A baleset után» — csak hosszasb vizsgálás után találjuk ki e czim értelmét, s a kép humorát. A beszédes, derült arczok, a kiváncsiság, mely e paraszt szobában föltárul, egy lovász balesetének hatása alatt támad. A lovász ott áll a középen, besározott csizmákkal, urasan keményitett ingben, mert kabátját le kellett vetnie, ugyanazon baleset következtében, a mely csizmáján tükröződik. Nyilván ledobta a ló, s rendre hozni magát ide tért be. Mig a mosdó vizet is megkapja, addig teljes igyekezettel akarná magát a paraszt nép előtt tisztára mosni. Ugy látszik, hogy fölvilágositásait több kedvvel, mint hiszékenységgel fogadják. Akármint történt a baleset, a vén anyóka arcza azt a meggyőződést nagyon jól mutatja, hogy «megesett biz az».

Valentiny János «Haldokló czigánya» már a korábbi kiállitásokból ismeretes. *Bruck* Lajostól «A vasöntők», *Tahi* Antaltól a «Vasgyár» rokon tárgyak, de még oly jó előadó, mint Bruck sem hatásos oldalról fogta föl. *Gyulai* Lászlótól a «Betlehemjárás» vonzó életkép, karácsonra készülő falusi alakokkal. *Peske* Géza pedig teljes figyelemreméltó «Kemény dió»-jával, mely nem más, mint gyermekek vesződése hatalmukba ejtett kosárral. Diót találnak benne. A legnagyobbik hiába igyekszik feltörni fogával a kemény csemegét. *Ebner* Lajostól «A konyhakertben» kis igényü kép, de jól festett.

Vágó Pál, ki pár év előtt a Munkácsy-dijjal ment Párisba, egy történelmi festménynyel és egy tájképi részletekben csinos életképpel szerepel. A történeti festmény «A honkereső magyarok Kiew előtt», igényeket támasztó nagyobb munka, de csak első kisérlet a történeti festészetben, egyenkint véve jó alakokkal, szinpadias elrendezésben, s magvasabb eszme nélkül, mert az, hogy az egyik oldalon a legyőzött oroszok állnak, egyik alázatosan, másik daczosan, a másik oldalon pedig a magyarok, a győzteshez illő büszkeséggel: ez igen általános eszméje a győzők és legyőzöttek illusztrálásának. De az egészben a törekvő tehetség annyi komolyságával van dolgunk, mely a kisérletet érdekessé és sokat igérővé emeli.

A *történeti* és rokon tárgyu festmények száma nagyobb, mint a rendes kiállitásokon, de nem sokkal. Itt van azonban *Munkácsy*, *Zichy* Mihály, *Lotz* Károly, *Székely* Bertalan. Ezek nemcsak nevekkel szolgálnak.

Lotz Károly az operaszinház mennyezetének freskóit festette meg kis vázlatban. Az eredeti rendkivüli nagy arányai miniatur alakban természetesen távolról sem érik el azt a nagy hatást. Csakis emlékeztető kép ez, melyen nyugodtabban lehet végig nézni Olympus isteni alakjain, kik a szinházban a világitás és magasság homályában rejtőznek, s az egész nagy képet áttekinteni is alig birjuk. *Zichy* Mihálytól a «Hulló csillagok» nagyhatásu és poetikus festmény van meg, régibb műve a mesternek. A fővárosi közönségnek már volt alkalma gyönyörködni a három lebegő grácziában, fiatal festőink pedig megjegyezhetik belőle, hogy mit tesz az: a női szépséget nemcsak modell után másolni, hanem rajzban is tökéletesen adni. A kép világitásának misztikus fénye sokat veszit itt, mert a terem világossága rossz.

A kiállitás rendezői mostohán bántak *Székely* Bertalan történeti festményével: «Zrinyi Szigetvárt». Eltették egy mellékterembe, hová a legtöbben el sem jutnak, mert a műcsarnok némely részeibe csak ugy lehet bejutni, hogy megnézett termeken kell oda ismét visszamenni. A két nagy terem közül valamelyikben lett volna helye, ott, a hol mindenki megfordul, a hol még elénk a figyelem. Egy kis mellékterembe szoritották, közepes művek közé, a hol kellő távolság sincs a kép jól nézésére. Pedig a tárlat egyik főműve a Székely festménye, melyből a szív a szivhez beszél megindítón. Derék költőnket, Dalmady Győzőt költemény irására lelkesitette e festmény, melyen a hazaszeretet, a hősiesség tragédiája oly megrázó erejű. Együtt vannak rajta a hősök, a kik halálba rohannak és ott halhatatlanságot vivtak ki, s a szerető szivek, melyek megszakadnak a fájdalomban; a haza védői, a katonák és a család, az emberiség mindene!

A festmény terjedelmes. Vázlatával pályadíjat nyert a művész. Nem azt a Zrinyit festette, a kit a török fegyverek közt szoktunk látni, keresve a halált, és osztogatva is azt. A csatából alig látunk valamit, de annál nagyobb harcz ez itt. A hősök a vár kapuja előtt gyültek össze, de elkisérik őket a hitves, a gyermek, az anya, az emberi keservek, az igaz és legszentebb fájdalmak. A kapu kitárva, a kirohanás pillanata ez, és az utolsó pillanat, mely a hősöket még övéiknél találja. Az ostrom egyre tart, mutatják a romok közt levő holtak, a háttérben fölvilágoló tüz és a lomha füst. Zrinyi a kapu előtt áll, mellette emelik a zászlót, melyre megesküszik, hogy azt el nem hagyja. Előre! Néhány harczos a nehéz kapu szárnyát tárja föl. De itt bent a szerető karok tárulnak szét görcsös fájdalomban. Asszonyok, gyermekek esedeznek. A harczi vad indulat és a szeretet küzd. Az előtérben egy család csoportja. A leroskadt nő, karján gyermekével, magához füzi férjét. Mögötte már pajzsát is fölemelve, kardját kivonva, rohan egy harczos. Felesége nyujtja utána karját, leánya az anya ölébe temeti fejét. Az apa többé nem akarja hallani őket. Egy másik asszonynak már nincs férje, de megvan a férj kardja. Boszuszomjjal akarja kivonni e kardot, de egy kis gyermek kapaszkodik kezébe. E gyermekért élnie kellene, de nem bir a kötelesség tudatával. Egy szerető pár utolszor öleli egymást. Agg és fiatal harczosok alakjai törnek elő. A hősi halál elszántsága harczol itt a szív gyöngébb és nemesebb érzelmeivel. Megrendítő harcz, melyben lehetetlen győzni.

A művész felfogása mélyen meghat. Ez nemcsak történeti ábrázolás, nemcsak azoknak a hősöknek vértanui élete, hanem az emberi szenvedések örök igazsága.

Paczka Ferencz festményei: «Emese álma», «A tékozló fiú» (mindeniken egy-egy alak), inkább úgynevezett akt-tanulmányok, melyek egy-egy alak helyzetével foglalkoznak, mintsem történeti festmények.

Temple János, a Munkácsy-díj idei nyertese, kevésbbé sikerült arczképek mellett egy történeti vonatkozású csoportozatot jó hatással festett le. Pázmány Péter aláírja az egyetem alapitására vonatkozó okiratot. Mind a három alak biztos kéz ecsetére vall. Fraknói Vilmos apát tulajdona.

Greguss Imrétől az «1848-iki ujonczozás» egy tömeg elevenségét tünteti elő. *Than* Mór kartonokat állitott ki az operaszínházba festett falképeiről, s egy nagyobb olajképet: «Pázmány Péter tollba mondja műveit.» *Magitay* Tihamértól «Didó kétségbeesése Aeneas távozásán» drámailag rendezett csoportozat.

Az egyházi festészetet *Roskovics* Ignácz egymaga képviseli a «Szent lélek eljövetele» oltárképével, melyet e jeles művész a korábbi években festett. Szép rajza, csoportozata, jól ható szinei oly tulajdonságok, melyek Roskovicsban e kép festése óta is nagyot fejlődtek.

A műcsarnok kiállitásának kiegészitői: fametszetek *Morelli*-től, *Vallá*-tól, rézmetszetek *Doby* Jenőtől, továbbá egyházi régiségek egész gazdag gyüjteménye.

A festészeti és szobrászati kiállitás képes tárgymutatója: «*Képzőművészeti tárgymutató*» épen most jelent meg magyar, német és franczia nyelven, a magyar festészet fejlődését és jelenlegi viszonyait röviden, de alaposan előadó bevezetéssel Keleti Gusztáv-tól és 97 rajzzal, a festmények fénykép után készült másolataival. Czimlapja (szárnyas pegazuson a fáklyát lobogtató Világosság és amorettek) Benczúr Gyula tollrajza. Ép oly diszes, mint kimeritő kalauz s azonkivül értékes emlék is a kiállitásról. Ára 1 frt.

E kalauz-könyvből közöljük mutatványul a műcsarnokból most adott képeket.

AZ ORSZÁGOS KIÁLLITÁSRÓL.

A látogatók száma. Hivatalos kimutatás szerint a kiállitást junius havában 289,564 személy látogatta; látogatottabb volt junius 4-ike (22,130), 14-ike (22,052) és 29-ike (20,198), a leggyérebben látogatott napon, 22-én is, az esős időben három ezernél többen voltak; e napon kivül az egész hónapban a látogatók száma mindig túlhaladta a hat ezret. Ha a junius havi 289,564-hez a májusi látogatók számát 333,123-at hozzávesszük, ugy eddig a kiállitást összesen 622,687 személy látogatta.

József főherczeg junius 30-ikát is a kiállitáson töltötte. Ezuttal vendége is volt, a fiatal Lipót toszkánai nagyherczeg. A szemlét a műcsarnoknál kezdték, majd a keleti és horvát pavillonokat keresték föl, ez utóbbi helyen fölmentek a magas torony

Az első magyar ált. biztositó társulat alakuló ülése.
(Részlet.) Benczur Gyulától.

Vas. Ujs. 1885: 448 l.

nehány görögdinnyét vivén magával. Mikor megszomjazott, fölvágott egy dinnyét, de eldobta, mert izetlennek találta. Igy aztán mind fölvagdalta s csak egy-kettőt evett meg, a többit eldobta. Favágás közben ismét megszomjazván, mivel ivóvizet nem talált, az eldobált dinnyéket összeszedte és megette.

Máskor szintén fát vágott a hegyen; jött egy farkas és kezdte enni a szamarát, mikor pedig észrevette a khodsát, elfutott zsákmányával. Egy ember ezt látván, figyelmeztette a khodsát. «Ugyan miért kiabálsz? — felelé nyugodtan a khodsa, — ha nem lett volna éhes az a farkas, bizony nem fáradt volna föl a hegyre.»

A khodsa mindennap szokott belet hozni vacsorára, a mit azonban felesége rendesen egy rokonának adott s ő neki más vacsorát készitett. Egy este a khodsa kérdőre vonja feleségét. «Asszony, én minden nap belet hozok vacsorára, hova teszed te azt?» Felesége azt feleli, hogy a macska elviszi. A khodsa rögtön fölkel és baltáját a ládába zárja. «Ki elől rejted el azt a baltát?» — kérdi felesége. «A macska elől» — válaszol a khodsa. «Hát ugyan mit csinálna a macska a baltával?» «A melyik macska még néhány krajczárt érő bélre is vágyakozik, nem lopja-e el ezt a drága baltát?» — viszonzá a khodsa.

Mikor a khodsa megnősült, szomszédait meghivta vendégekül. A szomszédok eljöttek, vigan ettek és ittak, de a khodsát nem kinálták semmivel, a miért ez megharagudván, ott hagyta a vendégeskedő társaságot. Ezek aztán keresik, kutatják a házban, de sehol sem találják. Majd keresésére indulnak s mikor megtalálják, kérdezik: «Miért szöktél el, khodsa?» — «A ki jól [illegible] a lakodalomban, az nősüljön meg», — mondja a khodsa — ha már akár buza, akár árpa.»

Egyszer a khodsa szamai kor ennek keresésére ind emberrel és kérdezte tőle, ő szamarát? «Láttam, — f — a szomszéd faluban bi «Igaz lehet, — hagyta rá a kor én előadásokat tartotta hegyezve, mindig figyelt s hogy lesz valami belőle.»

A HÁZIIPAR-

Hunyadmegyei ro

Mint a csángóknál, ugy románoknál is két szoba sz ethnografiai különlegesség hunyadmegyei és az alföldi kolva van ez a két rokon u és hagyományai által. Am tanfelügyelő és Téglás Gábo dai igazgató rendezték, em Albert.

A szoba, mely Hunyadme őralja-boldogfalvi lakást á zetek Hunyadmegye különb nak összeszedve, a mint azo ben a boldogfalvi vásárokon sokadalom képe a bábcsopo asszonyról, a ki a lóczán ü hetni ruháján a sztrigyme a férfialakon is, mely tili tort tüntet föl. Egyik leá kének viseletét mutatja, n hátsági származását árulja

Lássuk most a szoba ber

Ára 10 fillér

ÚJ MAGYARSÁG

ELŐFIZETÉSI ARAK: EGY HÓNAPRA 3 PENGŐ, NEGYEDÉVRE 9 PENGŐ, FÉLÉVRE 18 PENGŐ, EGYES SZAM ARA KÖZNAPON 10 VASARNAP 20 FILLÉR

FELELŐS SZERKESZTŐ:
MILOTAY ISTVÁN

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, VIII., JÓZSEF-KÖRÚT 5. TELEFON: 1-464-20, 1-464-28, 1-464-29 ÉS 1-444-00. POSTACSEKKSZAMLA 6500

1940 február 29 — CSÜTÖRTÖK — VII. évfolyam 48. szám

HUSZ ESZTENDŐ

Holnap, pénteken lesz húsz esztendeje annak, hogy a képviselőházi üléstérem közepén ünnepi csendben esküre emelte fel kezét egy ötvenegyedik esztendejét járó, szikár, kemény arcélű, tengernagyi egyenruhás férfiú és az alkotmányozó nemzetgyűlés lélegzetvisszafojtva hallgatta esküjét, hiszen a fülekben még ott zengtek a súlyos szavak, melyeket ez a férfi néhány hét előtt a bűnös fővárosról mondott. Egyszerű feketeruhás urak vezették őt be a törvényhozás csarnokába. Ott ment előtte a bevonuláskor a legegyszerűbb fekete reverendában Prohászka Ottokár püspök s mögötte, a kísérők közt ott világított a fiatal Gömbös Gyula erőtől és akarattól sugárzó arca. A régi szabadelvű Magyarország ellen föltámadó egész fiatal magyar ellenforradalom ott rajzott körötte... Odakünt a komor téli világban egy kirabolt, tönkretett, a kétségbeesés mélyéről alig föltápászkodott társadalom figyelt erre a jelenetre. Tisztviselőnyomor, vagonlakók, menekültügyi hivatal, utcán kolduló, rongyos rokkant hősök, irredenta szavalatok, fantazmagóriák és a határokon túlról idehangzó jajgatás. És mégis sokan, akik e nagy jelenet közben a dunaparti palota ablakaiból kitekintettek a havas téli világba, úgy tele voltak rózsás illuziókkal, mint az egri kispapok közt mulatozó Petőfi, mikor azt írta: „Kedvemnek, ha magja volna, S elszórnám a hó felett, Egy viruló rózsaerdő Koszorúzná a telet."

„A keresztény erkölcs uralmát helyre akarom állítani az egész vonalon!" — jelentette be az eskütétel után kiragasztott első manifesztumában nagybányai Horthy Miklós, Magyarország akkor megválasztott kormányzója. És ha ma, húsz esztendő után visszagondolunk az ország akkori állapotára, ha számot vetünk arról, milyen volt akkor a hadseregünk, hogy volt fölszerelve, milyen állapotban tengődött vasúthálózatunk, mit csinált a bürokrácia a kommün alatt földult, hideg, szennyes hivatali szobákban, hogyan dolgoztak a gyárak, miből éltek a menekültek, miből fizették a tisztviselőt, valóban igazat kell adnunk a Házelnök szerdai szózatának, hiszen a világtörténelem nem ismer még államfői manifesztumot, amely nagyobb mélységekben született meg és többet váltott volna be két évtized alatt mindabból, amit a legnagyobb válságokban bejelentett. Nemcsak a tizennyolc őszén összeomlott államépületet építettük aztán újjá, nemcsak megteremtettük az önálló magyar külpolitikát, nemcsak a közlekedést tettük korszerűvé egy tönkretett, kirabolt vagonpark romjain, nemcsak a leszerelt, kihalt gyárak kéményei kezdtek újra füstölni, nemcsak ipart teremtettünk, városokat szépítettünk, korszerű biztosítást szerveztünk, hanem a húsz év harmadik harmadában hozzáfogtunk a társadalom egész belső szerkezetének megváltoztatásához. Horthy Miklós országlásának tizennegyedik évében hozzáfogtunk, hogy a régi liberális államból szociális nemzeti államot építsünk és a fajmagyarságnak visszahódítsuk az utolsó félszázadban elvesztett pozíciókat. A romok eltakarítása után hozzáfogott az ország a háború előtti politikai rendszer eltakarításához is, megindult a nagy harc, hogy a színmagyarság elfoglalja helyét a sajtóban, művészetben, iparban, kereskedelemben és új szellemmel töltse tele a régi magyar élet korhadó zugolyait.

Ma, húsz esztendő után, mikor a nagy nyugati nacionalista forradalmak már lezajlottak, mikor az ellenforradalmi eszmekör már annyi nagy országban teremtett új életformát, alig tudjuk igazán megérezni, milyen merészség volt az, amit a magyar ellenforradalom ennek az ötvenegyesztendős, tengerészegyenruhás, kemény arcélű férfinek a vezetésével akkor kezdeményezett. A szomszéd Ausztriában még a vörös marxizmus tombolt, zsidó intellektuelek s ügynökből lett züllött agitátorok uralkodtak a császárváros felett. Berlinben és Hamburgban a spartakuszok barrikádokról lövöldöztek elvtársaikra s fegyverrel rohamozták Noske géppuskás, viaszcsákós szocialista rendőrei Liebknecht és Luxemburg Róza csőcselékét, Olaszországban szindikalista sztrájkok bénították meg a gyárak életét és tehetetlen liberális kormányok buktak bele a vörös nyugtalanságba. Északmagyarországon már szervezték Masarykék Szibériából visszatért légionistái a csehszlovák gyarmatosítást, a Királyhágón túlról is, délről is kovácsolták már a kisantant vasabroncsát. Egész Európában teljesen egyedül álltunk, mint magányos kis Hüvelyk Matyi nacionalista illuzióinkkal, fajvédő kezdeményezéseinkkel. Egy egész világ gúnyja, megvetése kísérte mindazt, amit nagybányai Horthy Miklós ellenforradalma akkor elkezdett. Reménytelen fantazmagóriának tartották, hogy a nyolcmilliós kis ország a zsidó világhatalommal, egy világ-Weimar-ral szemben, közvetlen a legyőzetés, a kiraboltatás után csonkán, bénán, sebekkel tele, koldusszegényen új nacionalista államrendet akar felépíteni faji alapon. Áruinkat nagy nyugati kikötőkben vetették bojkott alá, künt nyugaton csak gúny, gyalázkodás kísérte a nacionalista Magyarország nevét, idehaza a hamu alatt újra szitani kezdték a kommün után legyőzött marxizmus parazsát külföldi pénzzel.

A legjózanabb emberi számítás szerint teljesen reménytelennek látszott a magyar ellenforradalmi vállalkozás. Csak mi tudtuk, a hitnek milyen mélysége, a nagy dermedésből kivirágzó vágyak milyen virulása, a szeretet milyen óceánja, micsoda szenvedélyes honszerelem kísérte annak a maroknyi sastollas vitéz élén bevonuló tengerészegyenruhás katonának minden lépését, aki március elsején a nemzetgyűlés előtt a kormányzói esküt letette. A századvégi bölcselők, akik csak az anyagban hisznek, a cinikus gondolkozók, akik nem ismernek csak materiális történelmi erőket, ámulva nézhetnek a hitnek, a szeretetnek, a hazafiúi szenvedélynek, a vágyakból támadó iszonyú akaraterőnek arra a csodájára, amely vitéz nagybányai Horthy Miklós húszéves országlása alatt a nyomorból, a sárból, a sebekkel borított országcsonkból megnagyobbodott, új nacionalista Magyarországot teremtett s ha a hetvenegyedik esztendejét járó kormányzó visszatekint erre a húsz esztendőre, olyan büszkeség foghatja el, mint egyetlen nép fejét sem. Büszke lehet sajátmagára és nemzetére, mely húsz esztendő alatt testvérek, rokonok nélkül, ilyen magányosságban, ilyen szörnyű ellenségeskedés telétől körülvéve, ilyen börtönrácsok között így megtalálta önmagát, így megtalálta és nem hagyta kiesni kezéből azt az ellenforradalmi eszmekört, azt a varázslatos országépítő erőt, amellyel két évtizeddel ezelőtt a nagy útnak nekiindult és bukdácsolások után a második évtized végén a szociális, keresztény, modern nacionalista Magyarország kapuihoz elérkezett.

Oláh György

Egyhangu lelkesedéssel szavazta meg a Ház a kormányzó huszéves országlását megörökitő javaslatot

A keddi rövid, de ünnepélyes formális ülés után *ünnepnapja volt az országgyűlés képviselőházának szerdán is,* amikor a Kormányzó Ur húszéves országlásának megörökítéséről szóló javaslatot *egyhangú lelkesedéssel szavazták meg a Ház tagjai.* Már jóval az ülés kezdete előtt benépesültek a folyosók fekete ünneplőruhás, *többségükben sujtásos, magyarruhás képviselőkkel,* akik a csengő hivó szavára zsúfolásig megtöltötték a padsorokat, hogy ünnepélyes méltósággal hallgassák meg az elnök és az előadó hódolatteljes szavait a javaslat letárgyalása során.

Fekete magyarruhában jelent meg a padsorok élén a kormány valamennyi tagja is, vitéz *Bartha* Károly honvédelmi miniszter tábornoki kék atillában vett részt ismét az ülésen. Amikor *Tasnádi Nagy* András elnök első magasröptű szavai elhangzottak, *egy emberként állt fel az egész Ház,* majd a beszéd végeztével kirobbant ismét a Kormányzó Ur lelkes és méltóságteljes ünneplése, amely először, hasonló keretben, a nemzetgyűlés ugyancsak feketeruhás tagjainak az élén *húsz évvel ezelőtt hangzott föl ebben a teremben.*

A képviselők mindvégig állva hallgatták végig Tasnádi Nagy András fenkölt szavait, majd *ugyancsak ünnepélyes csend, felfokozott érdeklődés kísérte vitéz Ujfalussy Gábor ihletett, történelmi megállapításait, emlékeztetéseit és valamennyiök nevében kifejezett hódolatnyilvánítását.* A Ház egyhangú lelkesedéssel szavazta meg az elnök indítványait, majd általánosságban a jubiláris törvényjavaslatot.

Tasnádi Nagy András: A gondviselő Isten adta az irányitást nemzetünknek és az erőt a választott férfiunak

Tasnádi Nagy András elnök délelőtt tíz óra után néhány perccel nyitotta meg a képviselőház szerdai ülését, amelynek ünneplő padsorai előtt a következőket mondotta:

— Ünnepet ülünk, szép magyar ünnepet, húsz esztendeje annak, hogy tavaszelő első napján a nemzet képviselete ebben a teremben *bizakodó lelkesedéssel, nagy egyértelműséggel kormányzónkká választotta nagybányai Horthy Miklóst,* a magyar fajta minden kiválóságával felruházott vitéz admirálist, a poraiból új életre kelt nemzeti hadsereg megteremtőjét és fővezérét, az ország felszabadítóját s *kezébe adta a bizonytalanság örvényei közt hánykódó magyar hajó kormányrúdját.*

— Sokan — gyakran tapasztaljuk — nagy emberek életpályájáról szólva, annak emelkedését, fényes ívelését csodálva „tündérszerencsét" emlegetnek, nemzetek történetének kedvező vagy kedvezőtlen fordulatait szemlélve, azokat a jó vagy rossz sors véletlenének írják javára vagy terhére. *Ne tegyük mi ezt ma, t. Ház.* Mert sem emberek, sem nemzetek sorsát nem a szeszélyes véletlen, hanem *a Mindenható Isten akarata irányítja,* aki, ha porbasujt is néha, felemeli mégis mindig azokat — egyeseket és nemzeteket — *kiket nagy célok szolgálatára rendelt.*

— Húsz esztendővel ezelőtt is, rettenetes elhagyatottságunkban, megtépett, összetört, megcsúfolt állapotunkban *a Gondviselő Isten adta az irányitást nemzetünknek,* mikor a képviseletében egybegyültek úgyszólván egy akarattal választottak államfőt s ezzel és a szükséges alkotmányjogi rendelkezésekkel szerencsés módon kötötték össze a nemzeti életnek 1918 októberében erőszakkal megszakított fonalát. *És Isten adott erőt a választott férfiúnak,* hogy a tátongó sír peremén megtudja állítani nemzetét, mert elmondhatjuk mi is, amit a török idők nagy magyar kobzosa énekelt: „embererő nem tehetett ily csodát".

— Kormányzónk, Horthy Miklós, azonban nemcsak megállította nemzetünket a pusztulás útján, hanem húsz esztendő kemény munkájával, sok nehéz gondjával, keserves verítékével *új életre indította el s megnyitotta számára az Igéret Földjének kapuit.*

„Nemzeti temetőnek szánt területünk országgá organizálódik és megkezdi határai kitágitását"

— *Horthy Miklós azok közé az igazi, providentialis magyar államférfiak közé tartozik,* akik — országépítő István király óta — mindig meglátják a magasbatörő célokat, meglátják az ideálokat, de meg tudják keresni a reális eszközöket is, melyek a célok megvalósításához vezethetnek. *Horthy Miklós előtt is mindig nagy, magasztos eszmények állottak,* de ezek se tudták soha veszélyes kalandokba, meggondolatlan próbálkozásokba belevinni, *ezek sem tudták őt a való élet világától és lehetőségeitől elszakitani.*

— Horthy Miklós azok közül az *igazi, nemzetet nevelő, országot építő nagy magyar államfők közül való, akik* — bármily

nagyrabecsüljék, s bármily melegen ápolják is más nemzetek barátságát, — tisztában vannak vele mégis, hogy *nemzeteket csak belső erőik teljes kifejtése tehet naggyá és tarthat meg,* hogy csalóka az a nagyság, melyet más, külső erőnek köszönhetünk, mert *olyan az, amit bármikor elvehetnek tőlünk,* hogy látszólagos csak az a szabadság, melyet ajándékba kapunk, mert csak az ajándékozó jóindulatától függ, hogy rabsággá ne legyen, hogy nem igazán miénk a vagyon, melyet nem veritékünkön szereztünk, mert *ahogy jött, úgy mehet veszendőbe is.*

— Éppen ezért, mikor egyrészről mindent megtett arra nézve, hogy nemzetközi elszigeteltségünkből kiemeljen, *ugyanakkor teljes erővel látott hozzá az első organizációhoz, a rend, nyugalom és fegyelem megteremtéséhez, a jog uralmának helyreállításához, a társadalmi erők összefogásához és kifejlesztéséhez, kardot forgató karunk megacélozásához, kulturánk tiszta nemzeti alapon kiépítéséhez* és — amiben eddig olyan sok mulasztás történt, — *gazdasági erőtényezőink felfokozásához.*

— Horthy Miklós tisztában volt vele, hogy számban kicsiny nemzet csak úgy állhat meg a történelem viharai között, *ha kulturája, katonai ereje és gazdagsága aránytalanul nagyobb, mint másoké* és ezt tudva és ezt szem előtt tartva munkálkodott, irányított, dorgált és jutalmazott immár két évtizeden keresztül. Horthy Miklós gondosan figyelte mindig *a nemzet lelkének rezdülését, tisztelte akaratát,* de ennek az akaratnak kialakulására tudott személyes varázsával befolyást is gyakorolni.

— Igy lehetséges azután, *hogy országlása csakhamar szétszórja a reménytelenség ködét,* mely a nemzet lelkét a rettenetes összeomlás hatása alatt megülte; önbizalom költözik a csüggedőkbe; erő járja át az elernyedt karokat. Uj élet fakad a nemzeti élet egész területén. Megindul a romok eltakarítása után *az építés.* Megmozdul a gazdasági vérkeringés. Leromlott pénzünk helyébe új, értékes lép. Tudományos, irodalmi és művészeti életünk új szárnyakat kap. *Tényező leszünk ismét a nemzetközi életben. Árnyékbaborított igazságunk világszerte mindinkább elismerésre talál.* Honvédségünk nagyszerű, modern hadsereggé fejlődik, mely máris új babérokat szerez a régi dicsőség babérágai mellé.

— *Nemzet leszünk ismét.* Az ellenségeink által talán csak nemzeti temetőnek szánt terület újból országgá organizálódik és megérjük azt is, hogy *határainkat megkezdjük kitágítani és a Kárpátok egy karéjára ismét kitűzzük a nemzeti lobogót.* Erősödünk. Izmosodunk. Erősödünk *lélekben is,* úgy hogy most — talán nagy megpróbáltatások előestéjén — *nyugodtan, öntudatosan áll a nemzet és bízva sorsa legfőbb intézőjében, hittel várja a jövendőt.*

Az elnök javaslatára a Várba helyezik át a milleniumi Benczur-táblát és 20.000 pengőt adnak művészpártolásra és a repülőalapra

— Kormányzónk 1920-ban pár nappal megválasztása után manifesztumot bocsátott ki, melyben többek között ezeket mondja: *„A keresztény erkölcs uralmát helyre akarom állítani az egész vonalon. Szeretettel, türelemmel, megértéssel és igazságossággal fogom gyakorolni a főhatalmat.* A közérdeket minden erővel megvédem. Meg fogok gátolni minden visszaélést, amely zavart kelthet az országban. Egyformán gátat kívánok vetni mindenféle tulzásnak, a kíméletlen érvényesülési vágyaknak, a pártszenvedély elfajulásának, az osztályharcra való uszításnak és a termelést megbénító izgatásoknak. *Őrködni fogok a közélet tisztasága felett.* Nem lehet tűrnünk tovább, hogy árdrágítók, élelmiszerelrejtők és mindenféle uzsorások lelketlen hada folyton rohamosan gazdagodjék, míg mások az éhhalállal küzködjenek. *A magyar nép erényeire akarom felépíteni a nemzet jövőjét . . .* A keresztény világnézet erkölcsi fennsőbbségével igyekszem a romokon új életet teremteni. *Egészséges szociális érzékkel akarom nemzeti államunkat kiépíteni,* hogy benne minden társadalmi osztály jól érezze magát".

— Tisztelt Ház! *Nem hiszem, hogy a világtörténelemben ismerne még egy államfői manifesztumot, melyet kibocsátója szóról-szóra úgy beváltott volna,* mint ahogy ezt Horthy Miklós beváltotta. Mindezt látva, tudva, megállapítva, *hálás szívvel borulunk le a Nemzetek sorsát intéző gondviselő Isten előtt, aki adta s mindeddig friss erőben megtartotta számunkra Kormányzónkat.* De t. Ház, akkor, amikor ezt tesszük, *nem feledkezhetünk meg arról sem, aki legközelebb áll hozzá, aki hűséges részese volt a húsz nehéz esztendő minden lelki teherhordozásának, ezernyi nehéz gondjának, akit Vele együtt szívébe zárt a nemzet szeretete s hálája: az ő áldott hitveséről, a mi Főméltóságú Asszonyunkról sem.* A Mindenható áldja meg a Kormányzó Ur Ő Főméltóságát továbbra is bölcsességgel; *sokszorozza erejét, acélozza akaratát, tartsa meg számára nemeslelkű élettársát s engedje, hogy a nemzeti jövőről álmodott nagy álmait maradéktalanul valóra válthassa.* Kérem a t. Ház hozzájárulását, hogy ezeket az érzelmeinket, hódolatteljes tiszteletünket és hálás szeretetünket országlása 20. évének betöltése alkalmából *a Kormányzó Ur Ő Főméltósága előtt a Ház megbízásából megfelelő formában kifejezésre juttassam.*

A nagy lelkesedéssel fogadott beszéd után az elnök javaslatot tett, hogy *Benczur* Gyulának egyik festményét, mely az országgyűlésnek *Ferenc József* király és *Erzsébet* királyné előtt való hódolatát ábrázolja, s amelyet néhai *Mészáros* Károly adományozott a nemzetnek és ezidőszerint a képviselőház olvasótermében van elhelyezve, *a Kormányzó Ur országlásának húszéves fordulója alkalmával a királyi palotába helyezzék át.* A festményen megörökített esemény a királyi palotában történt s a mű ott kétségtelenül méltóbb keretek közé kerül. *Átvitelével nemcsak tiszteletünknek, ragaszkodásunknak és szeretetünknek adunk kifejezést a Kormányzó Ur iránt, hanem ezzel örömet is szerzünk néki.* A Ház az elnök javaslatát egyhangúlag magáévá tette. Ezután az elnök indítványozta, hogy ugyancsak a nevezetes évforduló alkalmából a legközelebb esedékes képviselői illetményekből *húszezer pengőt vonjanak le s ebből a Ház tagjai tizezer pengőt a főméltóságú asszony nyomorenyhítő akciójára, tizezer pengőt pedig a Horthy Miklós repülőalapra ajánljanak fel.* A Ház ehhez az elnöki indítványhoz is egyhangúlag hozzájárult.

Vitéz Ujfalussy Gábor: A nemzet minden tagja átérzi a nap jelentőségét és komolyságát

Vitéz *Ujfalussy* Gábor emelkedett ezután szólásra az előadói emelvényen és a következőket mondotta:

— *Igen tisztelt Ház!* Előttünk fekszik egy nemzetiszínű kerettel díszített törvényjavaslat, amely, ha törvényerőre emelkedik, *hivatva lesz megörökíteni vitéz nagybányai Horthy Miklós kormányzó úr húszéves dicső országlásának évfordulóját.* Ezt az országlást a nemzet szeretete, hálája és örök elismerése övezi körül. Visszagondolva az országlásnak gondterhes húsz évére, úgy érzem, hogy *nincs ebben a teremben kemény szív, amely ebben a pillanatban meg ne lenne hatva és tudom, hogy e nemzet minden egyes tagja átérzi a mai nap jelentőségét, fontosságát és komolyságát. (Lelkes éljenzés.)* Mindannyian tudjuk, hogy az elmult húsz év, amelyet átéltünk, bizony sokszor megalázó, elkeserítő, bizonytalan volt, mígnem az 1938-as és 1939-es években már kezdtek megjelenni és felgyúlani az örömtüzek *a Felvidék magyar részének, majd később Kárpátalja vidékének megszabadítása alkalmából.* A világ körös-körül mindenütt tombol és a mindennapi élet küzdelmei mindannyiunkat kergetnek, űznek, marcangolnak és szorongatnak a percenként változó világ rémségei között.

— De álljunk meg egy pillanatra a viharban és tartsunk egy kis rövid pihenést, *hogy a multba visszatekinthessünk.* Ebben a küzdelmes multban fogunk találni valami szépet, valami felemelőt is. Két ilyen felemelő megállapítás példának okáért az, amiről röviden meg fogok emlékezni. Az egyik annak a megállapítása, hogy a földretiport, megkorbácsolt nemzetet *a magyarok Istene ismét kezébe vette és rajta tartja áldó kezét.* A másik pedig az, hogy adott ennek a nemzetnek egy nagy ajándékot. A jó Isten nagy ajándékban részesített bennünket magyarokat *egy férfi személyében,* aki valamikor a messze kéklő tengeren irányította az osztrák-magyar monarhia büszke csatahajóit, majd küldetéssel Szegedre került és innen dicső hadserege élén *az elvesztett hont visszaszerezte.* Magyar vezérnek lenni Szegeden nem pompázás volt, hanem *egy a közért való aggodalom és történelmi felelősség, egy borzasztó merész vállalkozás és kísérletezés.* Aki ezt a vállalkozást és ezt a kísérletezést abban az időben magára vette, *ezt csakis izzó magyar honszeretetből tehette meg,* nem pedig hiúságból, nem pedig földi feltünési vágyból.

Február 29

Ki adta a németországi nemzeti szocialista mozgalomnak a dinamikus erőt? Ezt kérdezte Halifax lord angol külügyminiszter az oxfordi diákok előtt mondott beszédében, s mindjárt meg is adta rá maga a választ: a német ifjúság. „A német ifjúság indította el ezt a mozgalmat, ő a támasza is, — mondotta tovább. — Nézőpontja homlokegyenest ellenkezik az önökével, nem érti meg az önök gondolkodásmódját, s az önök eszméi az ő számára nem jelentenek semmit. Azok a gondolatok, amelyek a német ifjúságot eltöltik, előttünk eltévelyedésnek tetszenek, de százezer és százezer fiatal német habozás nélkül hajlandó értük feláldozni az életét." Milyen másképp hangzanak ezek a szavak, mint amelyekkel a háború kitörése óta annyiszor, s azelőtt is már beszéltek Angliában a legnagyobb kontinentális hatalom új életberendezéséről, világnézetéről! Sokáig azt akarták elhitetni a brit közvéleménnyel, hogy a harmadik birodalomban uralkodó rendszernek semmi kapcsolata nincs a tömegekkel, a milliók lelkében nem eresztett gyökeret, csak a terror és az erőszak tartja a felszinen. Most — s ebben biztató jelet lát minden objektív ember — Halifax lord külügyminiszter, aki Németországgal szemben a háború mellett döntött, figyelmezteti honfitársait arra, hogy „százezer meg százezer fiatal német habozás nélkül hajlandó életét is feláldozni" azokért a gondolatokért, amelyek a nemzeti szocialista mozgalmat jelentik. Az ellenfél megismerése, értékeinek, erejének becsülése út a — megértés felé, s ha sok olyan szó hangzik el, sok olyan őszinte beszéd, mint Halifax lordé volt, akkor nyugodtan elhihetjük, hogy „az európai civilizáció sebei — az ő szavaival élve — nem szükségképpen halálosak" s talán rálépünk arra az útra is, amely elvezet a békéhez.

Teitelbaum Náthán, Teitelbaum Sámuel, Goldreich Jeremiás, Goldreich Izsák, Friedmann Jajtelesz, Rosenberg Dávid, Brach Salamon, Schwarcz Artúr, s még néhány más kitünő férfiú valutasíbolási ügyében a Kúria helybenhagyta a négyesztendei fegyházról és hat—hatezer pengő pénzbüntetésről szóló ítéletet. Ezek a sátoraljaújhelyi polgárok, nyilván a nemzeti összefogásnak zsidó részről az utóbbi időben annyit hangoztatott elvét követve, arra használták fel a zavaros időket, hogy kissé közgazdálkodjanak. Maga Schwarcz Artúr egymillió pengőt, több mint egy mázsa színaranyat és százezer pengő híján kétmillió értékű külföldi pénzt csempészett a volt Csehszlovákiába. Nem volt válogatós, meg kell hagyni. Dolgozott ő dollárban, schillingben, francia frankban, angol fontban, dánkoronában és — üsse kő, — lévában is, ha úgy hozta a sors, s olyan szorgalmasan gyüjtötte a valutát, hogy az iskolai olvasókönyvekben a buzgalom mintaképeiként szereplő méhek hozzáképest mesebeli hétlusták voltak. A többiek meg, a derék Teitelbaum Náthánnal együtt, mint vasúti bérletjegytulajdonosok, hordozták ki hol ájtatos héber imakönyvek táblájába rejtve, hol egyéb leleményes módon a temérdek pénzt az országból, szövetségben azzal a nemzetközi bandával, amely hozzájuk hasonló, legfeljebb más állam útlevelével kóborló zsidókból rekrutálódott . . . Rosszkor jött ez a kúriai ítélet azoknak, akik egyre sűrűbben emlegetik mostanában a nagy „nemzeti megbékélés és összefogás" szükségességét, s akik épp ezt a napot választották ki, hogy felháborodjanak a zsidótörvény gyors végrehajtását sürgető iparos-panaszokon. Teitelbaumék esete azt mutatja, mégis csak jó lesz sietni a végrehajtással, mert végül is Goldreichék minden Goldot kivisznek és nekünk nem hagynak itt mást, mint néhány szép vezércikket az emberi szolidaritásról és a magyar humanizmusról.

Közös tüzoltódandárt küldenek a svédek, dánok és norvégek Finnországba, mert ott most kitünő „alkalom nyilik számukra a különleges háborús viszonyokkal és feladatokkal való megismerkedésre". Szegény finnek, akik a világtörténelem legegyenlőtlenebb háborúját vívják s örömmel fogadnak minden segitséget, amely élet-halál harcukat könnyebbé teszi, bizonyosan tárt karokkal várják ezt a tüzoltóbrigádot is. De mintha nem egészen ilyen támogatást szeretnének éppen közvetlen szomszédaiktól . . . Hiszen elvégre szép dolog, hogy a svéd, norvég és dán tüzoltók segitenek eloltani azokat a lángokat, amelyeket a városokra és falvakra lecsapódó bombák gyujtanak s nem minden bátorság nélkül való vállalkozás éppen most „tanulmányútra" menni a vérben és tűzben égő Soumi földjére se, azt is elismerjük. De a tüzoltókocsik helyett alighanem szivesebben vennének a finnek, mondjuk, ugyanannyi tankot, vagy repülőgépet, s ha már a vállalkozó svéd, norvég és dán fiatalság útnak indul, másfajta tanulmányokat is végezhetne ott, ahová megy. Nem is sokkal hosszabb útat kéne megtennie hozzá . . .

Az alkonyati zsidó futár hevesen megtámadta Müller Antal képviselőt azért, mert igen alkotmányos és mérsékelt formákban a zsidótörvény egyes intézkedéseinek a törvény szelleméből logikusan következő szigorításáért merészelt sikraszállni. A filoszemita politika úgy gondolja el a méltányos küzdelmet, hogy a zsidóknak szabad legyen teljes erővel, sajtótrombitával és közéleti hörgéssel harcolni a meglévő tételes magyar törvények ellen s ugyanakkor az antiszemitákat valami nem létező törvény szigorával büntessék, ha becsületes, őszinte ellenvéleményüket szabadon hangoztatják. Ezt a zsidó harcmodort ismerjük túlontúl s azért nem engedhetjük meg többé az — érvényesülését. Ezután már csak egyenlő szellemi fegyverekkel küzdünk a magyarság érdekében. Az alkonyati futár úgy akarja elintézni a rendezésre váró kérdéseket, hogy azokat csak Müller követeli, csak Müller nincs megelégedve, csak Müller akar már megint valami újat, „új izgalmakat, új rettegést és új harcokat". Nem ilyen egyszerű a kérdés. A magyar nemzeti közvélemény akarja a nemzeti akarat érvényesülésébe vetett hittel a köznyugalmat, a magyarság érvényesülésének biztonságát s a keresztény-nemzeti haladás előfeltételeinek megteremtését, hogy a belső harcok helyén a szolidaritás ereje építsen új jövendőt Magyarországnak! Lehetséges, sőt bizonyos, hogy egyes zsidó érdekek „izgulnak, rettegnek és új harcra készülődnek" ez ellen a nemzeti közakarat ellen, amelyet a törvényhozás szentesített törvényben fejezett ki. De akkor legalább ne emlegessék mindig olyan zajosan a „belső egységet" . . .

Minden jobboldali magyar ember nélkülözhetetlen olvasmánya az
EGYEDÜL VAGYUNK
NEMZETPOLITIKAI FOLYÓIRAT
Előfizetés félévre 4 pengő.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., József-körút 5

1884. 802. l. (a Trónörökös Pesten)

DÉCHY MÓR UTAZÁSA A KAUKÁZ HEGYSÉGBEN.

Hirneves hegymászó hazánkfia, kit a Tátrán, Alpeseken s a Himalaya hegységben tett merész utazásairól nemcsak itthon, de a külföldön is jól ismernek, a legközelebb mult nyáron a nagy Kaukáz hegységben tett kutató utazást s annak legmagasabb csucsát, a hires Elbruzt is megmászta, mely hegy 18,500 láb magasra emelkedik, tehát több ezer lábbal magasabb, mint a Montblanc s két egymásra helyezett lomniczi csucs sem érné el tetejét. E nevezetes utról f. hó 11-én tartotta első felolvasását a magyar földrajzi társaságban, melynek választmányi tagja s ugyanakkor közel 300, a vidéken fölvett eredeti fényképei közül mintegy 70-et mutatott be. Szivességéből mi is közöljük e fényképi felvételek közül azt, mely az *Elbruzt* mutatja be, a mint a Baksan völgy sziklái fölé emeli hófedte kettős csucsát.

Az *Elbruz* hegy, avagy a benszülöttek nyelvén *Minhi Tan* (fehér hegy, épen ugy, mint Montblanc) a Fekete-tenger és Káspi-tenger közt 150 mérföld hosszaságban s átlag 25 mérföld szélességben elhuzódó óriási hegyláncz éjszaknyugóti részén fekszik s a régiek előtt nagyon ismeretes volt, bár megmászhatlannak tartották. A rege ugyan azt mondja, hogy az özönviz alatt Noé bárkája először e hegy csucsán feneklett meg s csak azután uszott az Ararát felé: azonban a történelemben századokon át még csak annak sem találjuk nyomát, hogy megmászását megkisérlették volna. Az első ily kisérletet 1829-ben egy Emanuel nevü orosz tábornok vezetése alatt álló tudományos expediczió tette, azonban siker nélkül. Ez expediczióban részt vett *Besze* János hazánfia is, ki ekkor a Kaukázusban járt a magyarok őseit keresni, a mint azt 1838-ban franczia nyelven irt, de ma már igen ritka könyvében leirja s az Emanuel tábornok által az expediczió emlékére emelt oszlopon mint «magyar utazó» ő is felemlittetik. Még egy más, szintén sikertelen kisérlet után 1868-ban Freshfield angol s társai jutottak fel először a hegy egyik csucsára, mig a másikat 1874-ben Grove és társai mászták meg. E két mászáson kivül az Elbruz még érintetlen volt.

Déchy Mór, ki pár évvel ezelőtt a Fekete-tenger partján fekvő Odesszában nősült meg, 1884 julius havában indult el a Kaukáz-hegységbe, s mint szenvedélyes tourista, előszeretettel keresvén a járatlan utakat, nem Tiflis vagy a tengerpart felől, hanem Vladikafkeszból kezdette meg utját s több száz kilométernyire gyalog s addig nagy részt ismeretlen helyeken át vonult nyugot felé. Utközben julius 21-én megmászta a hegyláncz egyik nagyon meredek csucsát, az Adai-Cochot, melyen eddig európai utazó nem járt, e hegy megmászása rendkivül nehéz volt, a jégbe s sziklákba sok helyen kellett lépcsőket vágniok, hogy előre hatolhassanak s különösen visszatérve forogtak nagy veszélyben. E hegytől még három heti utat tettek, mig végre augusztus 11-én az Elbruz aljára, a Baksan völgybe érkeztek. Az utolsó hely a hegy lábánál Urusbieh tatár falu volt, melynek mohamedán fejedelme rendkivüli vendégszeretettel fogadta őt, annyival is inkább, mert ő magát egy Erdélyből idevetődött magyar ember utódának tartotta s büszkén mutatta ősi lakának romjait egy a falu felett emelkedő s maig is «Madzsar»-nak nevezett várban. Vendégszeretete azonban bizonyos tekintetben alkalmatlan is volt, mert ezáltal kissé elkéstek s hirtelen ugynevezett Föhn időjárás állt be, mely miatt közel tiz napig kellett várakozniok.

Végre kiderült az idő s augusztus 22-én utnak indultak a hegy felé. 15,000 lábnyi magasra mentek fel az nap s az éji tanyát ugyanott választották, a hol az előttök járt angolok. Szerencsétlenségre éjjel v|har támadt, jég és hó esett s nemcsak éjfél tájban nem indulhattak el, mint kezdetben tervezték, hanem reggel sem. Már letettek a reményről, hogy a megmászást megkiséreljék, midőn 7 óra tájban keletfelől hirtelen derülni kezdett s egyik svájczi vezető, Burgener biztatására (e vezető különben igen ügyes ember, a mult években dr. Güstfeldttel az Andesekben is járt) 1/28-kor utnak indultak a 18,500 lábnyi magas hegyre, remélvén, hogy délután 2—3 óra tájban oda érnek. Szerencsétlenségükre azonban 11 óra tájban ismét beborult, erős szél futt s hidegben és sötétben mintegy találomra haladtak oly helyen, hol az előtt egyikök sem járt. Nehézségökre szolgált az is, hogy az urusbiehi fejedelem egy tatár vadászát is magukkal kellett vinniök. Mindamellett felértek a csucsra s látták annak közelében a nagy kratert, mely egykor e vulkanikus hegy éltetője volt, de melyet ma már ezredéves hó borit. A tetőn Déchy felállitotta a magával hozott nemzeti szinü magyar zászlót, melyet orosz eredetü neje készitett. Sajnos. hogy ekkor már 6 óra volt s igy rengeteg elkéstek, a mellett a hideg iszonyuan gyötörte őket. Ismét csaknem találomra haladtak visszafele. S uj baj is várakozott reájok. Egy nagy kiterjedésü sziklalejtőről a vihar teljesen elfujta a havat s most valóságos üvegalaku sikos talajon állottak. Holdvilágtalan éjben, zugó szélvész mellett s kemény hidegben négy teljes órán keresztül lépcsőket kellett vágniok e lapon, mert a nélkül egy lépést sem tehettek volna előre; igy is csaknem folytonosan életveszélyben voltak. Később aránylag könnyebben hatoltak előre, de a vihar erősebb lett s midőn reggel fél 3 órakor végre tanyájukhoz érkeztek, egyiknek keze, másiknak lába volt elfagyva. De valóban vakmerőség is volt ily ismeretlen helyre oly későn menni s oly időben, midőn a hetekig tartó rossz időjárás a havat annyira megrongálja. Az Elbruz megmászása az ő nézetök szerint sem rendkivül fáradságos rendes időben, de hogy most mindnyájan nem vesztek el, valóban csak a véletlen dolga volt.

Utazónk a mult nyáron még több csucsot is meg akart mászni a Kaukázban, különösen a szép Uszbakot, azonban az időjárás ezt nem engedte meg. Urusbiehből azonban egy eddig meg sem mászott jégár-gerinczen ment keresztül Suanetiába, a még szabad cserkeszek által lakott hegyi vidékre s innen a Rion völgybe, s igy utazásának e részét is hasznosan érvényesitette, oly vidékeket látogatva meg, melyeken európai utazók előtte igen ritkán vagy épen nem jártak. S mind e helyeken nemcsak mint tourista, hanem mint tudományos utazó jelent meg. Magával vitt kitünő műszerével földméréseket, hely-meghatározásokat eszközölt, meteorologiai észleleteket tett, egy helyen a jégár (Gletscher) mozdulatának meghatározása végett jeleket is állitott föl, geologiai és természetrajzi jegyzeteket tett, s a mint fentebb emlitők, közel 300 eredeti fényképet készitett egészen ismeretlen vidékekről s népekről.

Déchy utazásából az is, a mit eddig ismerünk, igen érdekes, sőt az a tény, hogy a Kaukáz egyik legmagasabb és legmeredekebb csucsát az Adai-cochot először ő, egy magyar ember, mászta meg s több száz kilométernyi utat tett oly helyeken s oly népek között, melyek minden tekintetben igen érdekesek s mindannak daczára ismeretlenek — a legnagyobb elismerésre méltó: mind a mellett e valóban tudományos utnak jelentősége csak akkor lesz megitélhető, ha a fényképek megjelennek s különösen az általa megállapitott helymeghatározások nyilvánosságra hozatnak. Utjának ezen tisztán tudományos eredményeit hazánkfia a világ első földrajzi társaságában, a londoni «Royal geographical Society»-ban szándékozik bemutatni, honnan már meghivást kapott előadás tartására. Még csak azt jegyezzük meg, hogy Déchy Mór, ki jelentékeny vagyon felett rendelkezik, jelenleg is, valamint előbbi, az ó-világ mindhárom részében tett utazásaiban, kizárólag saját költségén utazott, mely költség nem jelentéktelen, ha meggondoljuk, hogy Svájczból két előkelő vezető volt vele s ezenkivül három hóig terjedő utjában mindig egész sereg teherhordót és katonát kellett fizetnie.

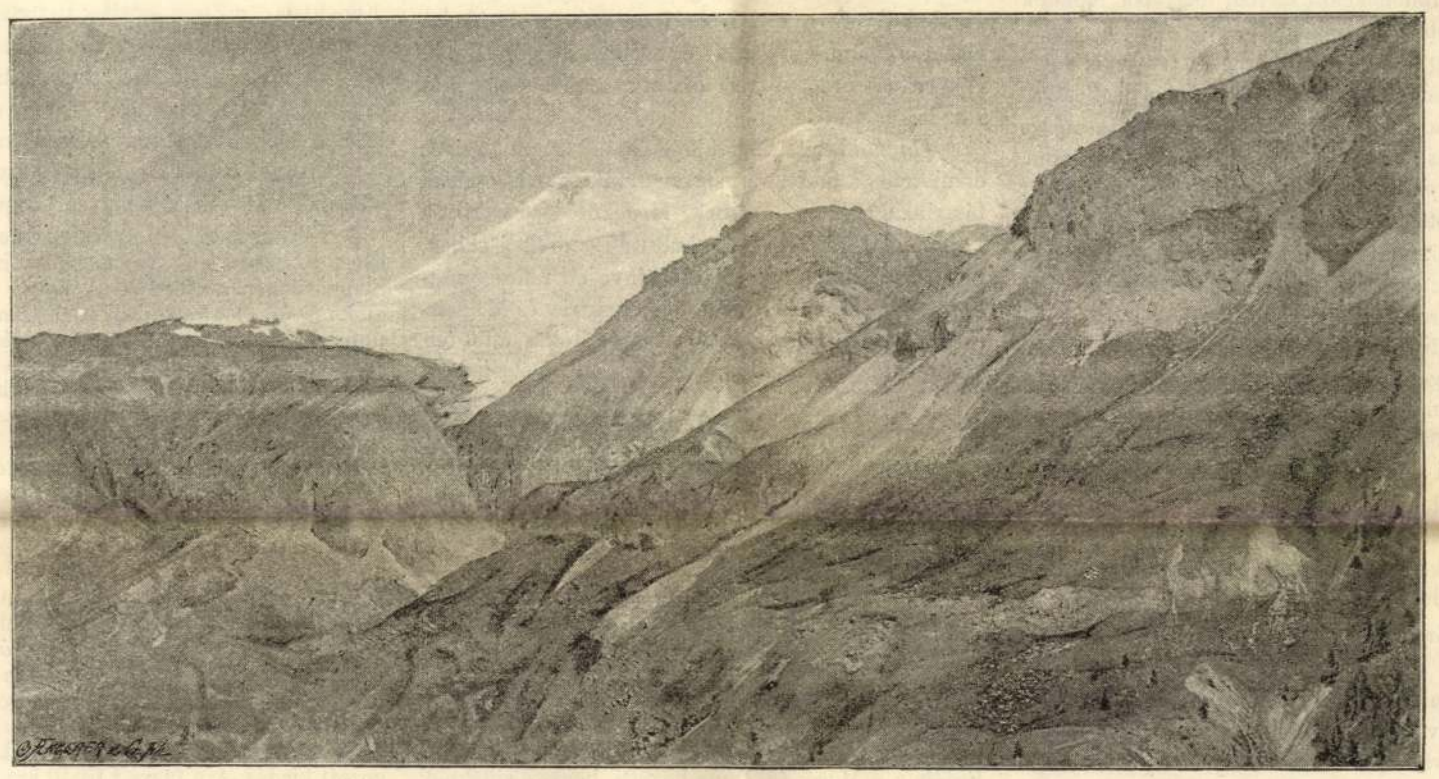

AZ ELBRUZ A BAKSAN VÖLGYBŐL. — DÉCHY MÓR FÉNYKÉPE UTÁN.

A TRÓNÖRÖKÖS BUDAPESTEN.

Rudolf trónörökös deczember 9-én reggel 7 órakor érkezett meg a magyar államvasutak rendes bécsi éjjeli személyvonatával Budapestre. A pályaházban 7 óra előtt megjelentek *Tolnay* Lajos igazgatósági elnök és *Jókai* Mór, a rendőrség részéről *Pekáry* rendőrkapitány. *A trónörökös*, ki gróf *Bombelles* főudvarmester kiséretében jött, magyar tábornoki ru-

*

hában jelent meg az udvari kocsi ajtajában és szivélyesen köszönt az egybegyült közönségnek. Leszállva kezet nyujtott Jókainak, vele egy ideig beszélgetett és azután a budai várlakba hajtatott. Nyolcz órakor fogadta ő fensége gróf *Széchenyi* kereskedelmi minisztert, a kiállitás ügyében részletes jelentését meghallgatva.

Fél 9 órakor fogadta külön kihallgatáson *Jókait*, ki «*Az osztrák-magyar monarkhia szóban és képben*» czimű nagy műnek magyar részére vonatkozó eddigi előmunkálatairól tett jelentést. Ezalatt összegyültek a trónörökös dolgozószobájában, hova egy zöld posztóval bevont nagy asztal lőn beállitva, a könyv magyar szerkesztői bizottságának tagjai, és pedig *Haynald* Lajos bibornokérsek, *Pulszky* Ferencz, gróf *Keglevich* István, *Keleti* Gusztáv, *Benczur* Gyula, gr. *Zichy* Jenő, *Hunfalvy* János és *Nagy* Miklós. Jelen voltak továbbá az ujonan megalakult pénzügyi bizottság tagjai: *Hegedüs* Sándor, *Harkányi* Frigyes, *Wekerle* Sándor osztálytanácsos és *Péchy* államnyomdai igazgató, azonkivül jelen volt még a mű osztrák szerkesztőségének elnöke, *Weilen* kormánytanácsos. 9 órakor jelent meg a teremben a trónörökös, s miután Jókai az egyes tagokat bemutatta, megkezdődött az ülés, melyet *Rudolf* trónörökös a következő beszéddel nyitott meg:

«Nagy örömömre szolgál, uraim, hogy régóta táplált óhajtásomat valósitva, önök körében megjelenhettem. Mindenekelőtt szivem mélyéből mondok köszönetet abbeli készségökért, hogy felhivásomnak megfeleltek egy oly munka kezdeményezésénél, mely művészi és tudományos nagy jelentősége mellett az osztrák-magyar monarkhia mindkét államára nézve kiváló hazafias becscsel is bir. Lelkemből kivánom, hogy a legkedvezőbb kilátások közt meginditott ezen vállalatot, mely körül annyi jeles szellemi erő akar és fog közremüködni, fényes jövő és teljes siker koronázza. Ez egyuttal kérésem is, melyet ma önökhöz és magyarországi munkatársainkhoz intézek, dolgozzunk mindnyájan egyesülve, kitartással és buzgalommal e magasztos feladat létesitésén, mely épen tervezetének nagyszerüségénél fogva sok nehézséggel jár és türelmünket nagy mérvben veendi igénybe. De annak, mi a valódi hazafiságra és a szellemi lendületre van alapitva, sikerülnie kell s ezért egész megnyugvással tekinthetünk a jövő elé. És most, uraim, sziveskedjenek a napirendre kitüzött tanácskozás tárgya iránti nézeteiket nyilvánitani.»

Erre *Haynald* bibornok-érsek a következőket mondá:

«Engedje meg császári királyi fönséged, hogy kegyelmes üdvözlő szavai hódolatteljes viszonzásául az itt egybegyülteknek benső örömét fejezhessem ki fönségednek körünkben való megjelenése és egy nagy vállalat mostani közös kezdeményezésénél elnöki vezetése felett. Császári királyi fönséged már most átöleli a nagy osztrák és magyar monarkhia minden országait, melyekhez gondviselésszerü hivatása kötődik, egy hatalommal: a szellem hatalmával, midőn egy nagyszerü tudományos műben a világ szemei elé akarja fektetni azon országok hü képét, természeti sajátságait és gazdagságát, népeiknek szokásait, gazdászati, társadalmi, tudományos, művészeti és politikai állapotát, kulturális fejlettségét. Nagy vállalat ez, de fönségedhez annál méltóbb, mivel hiszen épen fönséged dicső ősei, különösen pedig a minden fejedelmi erényekben fényeskedő fölséges atyjának, apostoli fejedelmünknek uralkodása vala az, mi királyi bölcseséggel, igazságossággal és gondossággal megadta istennek, mi istené, az embereknek, mi az emberé, eszközölte, vagy lehetségessé tette mindazon jót, nemest és magasztost, mit ez országok állapotja fölmutat, eszközölte mindazon nehézségek és veszélyek daczára, melyek e földön, ugy mint a kelet barbárságának és gyakori s véres háboruzásokban pusztitó hatalmának a nyugot polgárosulásával való találkozási helyén minden szellemi emelkedésnek, minden kulturális fejleménynek akadályozói voltak. A nagy munka kivitelére fönségednek bölcsesége segédekül fölhivta a monarkhia mindkét része országainak egyes hü fiait, munkaszokott és munkakész férfiait, köztök az itten mély hódolattal megjelenteket is. Kik, midőn a felénk fordult megtisztelő bizalomért őszinte mély köszönetünket fejezzük ki: biztositjuk cs. kir. fenségedet, hogy valamint már eddig is, a mennyire a munka kezdeményezésének körülményei megkivánták és megengedték, örömmel közremüködtünk, ugy azt jövőre is tenni akarjuk azon becsületességgel, melylyel a vállalat nagy jelentőségének — azon szeretetteljes szorgalommal, melylyel fönséged megtisztelő bizalmának — azon körültekintő, óvatos ildomossággal, melylyel fönséged kiváltságos állásának, nagy jelentőségü jövőjének — tartozunk. Mint ilyenek mutatjuk be magunkat mély hódolatunk kifejezésével csász. kir. fönségednek és boldogitó kegyelmét jövőre is kikérjük.»

Ezután *Nagy* Miklós, a szerkesztő bizottság jegyzője előterjesztette a mű magyar részének tervrajzát, a mely rövid eszmecsere után teljességben jóváhagyatott. Erre a bizottság az első kötet részletes programmjának megbeszéléséhez fogott, a mely alkalommal hosszabb eszmecsere fejlődött ki, a melyben ismételten a trónörökös is résztvett, a mire ezután a programm elfogadtatott és egyuttal az első kötet részére a munka az egyes dolgozótársak számára kijelöltetett. Az illetők e határozatról a legközelebbi napokban értesittetni fognak.

Majd *Weilen* kormánytanácsos a feletti örömének adott kifejezést, hogy a magyar szerkesztő bizottság ülésében jelen lehetett. Az osztrák munkatársak nevében üdvözlé a magyar rész valamennyi munkatársát, kik egymást kölcsönösen támogatják, hogy a mű a monarkhiának minél teljesebb képét nyujtsa és igy az méltó lehessen fenséges kezdeményezőjéhez. Gyönyörrel győződött meg azon lelkesültségről és munkakedvről, a melylyel Magvarország oly kiváló férfiai a munka sikerülte érdekében buzgólkodnak. E törekvés uralkodik az osztrák munkatársak között is.

Haynald bibornok kifejezést adott ama szives érzületnek, a melyet a magyar munkatársak osztrák társaikkal szemben éreznek. Meggyőződése szerint a Lajta, mint minden más kulturális törekvéseknek, ugy az ő fensége által kezdeményezett műre vonatkozó tevékenységben sem fog Ausztria és Magyarország között határt szabni. A trónörökös által felszólitott magyar munkatársak minden tehetségükből arra fognak törekedni, hogy hazájuknak, a trónnak és a trón szeretett örökösének szolgálatára álljanak.

Megemlitjük itt, hogy a szerkesztő-bizottság erdély-részi tagja, Szabó Károly ez alkalomra kolozsvárról Budapestre jött, hogy a tanácskozásokban részt vegyen.

A nagy népismei mű *magyar* részének programmja szerint az *első* kötet a történelmi részt s a magyar alföld leirását fogja tartalmazni; a második kötet a dunántuli megyéknek és Magyarország északnyugati felföldének leirását; a harmadik kötet az éjszakkeleti Kárpátok és a Bihar vidékének, továbbá Erdély s a Maros és Duna közötti hegyes vidéknek leirását, a negyedik kötet Horvát- és Szlavonországot, Fiumét és Budapest fővárosát ismerteti, végre az utolsó rész Magyarország gazdasági és müvelődési viszonyait tünteti föl.

*

A trónörökös budapesti időzésének másik czélja volt, hogy megtekintse az 1885-iki *országos kiállitás* terén az eddig végzett munkákat. Ő fensége tudvalevőleg a kiállitás védnöke.

Délben érkezett a városligetbe, gr. Bombelles udvarmester kiséretében. A kiállitás igazgatósági épülete előtt várták: gr. *Széchenyi* Pál miniszter, *Matlekovics* Sándor államtitkár, gr. *Zichy* Jenő, a kiállitási bizottság számos tagjával, és a miniszter röviden üdvözölte, végül pedig bemutatta a jelen voltakat. A trónörökös először az igazgatósági épületet tekintette meg, mely már egészen kész, be is van rendezve, a hivatalok müködnek benne. Majd a műszaki osztályba mentek át, hol a trónörökös beható szemle alá vette az összes terveket. Ezután következett a kiállitási terület összes épületeinek megtekintése. Sorra vették az egészségügyi pavillont, a műcsarnokot, a király-pavillont, az erdészeti osztályt, s a trónörökösnek mindenütt volt egy meleg elismerő szava a tetszetős épületek felett. Tovább menve, megtekintették a rimamurány-salgó-tarjáni vasgyár pavillonját, a kazánházat, a Ganz-gyár pavillonját. Az iparcsarnok kapuján átmenve az időleges kiállitási csarnokba tértek, innen a mezőgazdasági csarnokba, majd a pénzügyminiszterium pavillonját, a tanszerépületet, a háziipar-csarnokot, továbbá a panoráma-épületet és a keleti kávéházat tekintették meg. A szemle végével a keleti kávéház előtt a trónörökös még egyszer megköszönte a kalauzolást s azt mondá, hogy ugyan nagyon sokat várt, hanem a látottak mégis igen meglepték, a kiállitás ügyét szivén viseli és ezért legközelebb, ha Budapestre jő, még egyszer megtekinti az épületeket. E közben nagy néptömeg gyült össze a téren s ő fensége lelkes éljenek kiséretében hajtatott el a kiállitási épületektől.

A kiállitási épitkezések megtekintése után egyenesen a nemzeti kaszinóba hajtatott s ott egyik földszinti teremben villásreggeli várta. A dejeunerben részt vettek: Bombelles, Károlyi István, Andrássy Gyula és Teleki Samu grófok.

Négy órára a magyar állami vasut indóházában volt a trónörökös s kirándult *Gödöllőre*, szülői meglátogatására; innen esti tiz óra után érkezett vissza, s néhány percz mulva folytatta utját Bécsbe.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Rudolf trónörökös keleti utazási műve most hagyta el angol nyelven a sajtót «Travels in the East» czim alatt, mrs Bentley londoni könyvkiadó czégnél. Az angol lapok nagy elismeréssel szólnak ezen alkalomból a munkáról és szerzőjéről. A fejedelmi és királyi szerzők hosszu és érdekes sora, ugymond a «Daily News», tetszetős gazdagitást nyert e műben. Rudolf trónörökös utleirását jellemzi az a nagy óvatosság, a melylyel minden politikai czélzástól tartózkodik. Egyiptomi tapasztalataiból, a mint azokat leirja, nem is sejtené az olvasó, hogy Egyiptom mindenha ki volt téve az európai beavatkozásnak s a nemzetközi féltékenységeknek. A trónörökös, munkájából itélve, azok közé tartozik, a kiket Nimród «szellemes utódai»-nak szokás nevezni. Szenvedélyes vadász; ő és társai vadászattal töltötték az időt Kenehben; a Zion szürke, tiszteletreméltó falaitól hiénát vadászni mentek. Ezenfelül szenvedélyes utazó is a trónörökös és tisztelettel viseltetnék az «aranyos, dicsőséges, napsugaras Kelet» iránt azon esetben is, ha nem lenne ott semmi vadászni való.

Lampel Róbert budapesti könyvkereskedése kiadásából a következő könyveket kaptuk:

Tündér mesék, jó gyermekeknek meséli Elemér bácsi. Számos mese, és ezekhez tizennyolcz szines nyomásu kép van benne. A könyv nagy negyedrét alaku és 56 oldalra terjed. Kiállitása alkalmassá teszi ünnepi ajándékul; ára kemény kötésben, szines boritékban 2 frt. — *Barátság tükre*, emléklapok barátok és barátnőktől. Ez albumlapokból áll. Egy-egy lap van hagyva arczkép felragasztására, s ezt kérdésekkel ellátott rovatos lapok követi. A rovatokat az illető arczkép adója tölti be s ha betöltötte, vallomást tett, hogy mikép gondolkozik a nőkről, a férfiakról, mi a kedvencz foglalkozása, mely irók és müvészek tetszenek neki, mely ételt szereti legjobban, mi a jelszava stb. A könyv czéljáról előszót Belicza József, költeményt pedig «Légy üdvöz szép emlékezet» czimen Komócsy József irt bele. Diszkötésben ára 3 frt 60 kr. — *Képes budapesti szakácskönyv*, St. Hilaire Józéfa elterjedt szakácskönyve után a magyar konyhához alkalmazták Kovács Irma, Dorn Anna, Gombos Erzsi, Marossy Emilia és Moesz Gézáné. Negyedik javitott és bővitett, az uj mértékek alapján átdolgozott kiadás. Ára füzve 1 frt 40 kr; kötve 1 frt 80 kr. — *A római remekirók magyar fordításának* 33-ik füzete gyanánt Plautus egyik vigjátékát, a «*Három ezüst pénz*» (trinummus) czimüt kapjuk Danielovics Kálmán forditásában; ára 40 kr. — *Két térkép* is jelent meg; iskolai használatra készitette Hátsek Ignácz. Egyik az osztrák-magyar monarkhia térképe, ára 30 kr; a másik pedig a magyar korona országainak térképe, ára 20 kr. Végül: *Magyar virágnyelv*, kicsiny füzetke, ötödik kiadás; ára 60 kr.

Stampfel Károly pozsonyi kiadásában az ifjuság számára való két mű hagyta el a sajtót. Egyik «*Magyar Pantheon*», a magyar történelem, művészet és irodalom 150 jelesének arczképével, rövid életrajzok kiséretében, melyeket dr. Márki Sándor irt. Kezdődik Hunyadi Jánossal és végződik Tóth Kálmánnal. Alkalmas, hogy az ifjuságság emlékébe vésse a jelesek emlékezetét. Ára 2 frt. — A másik a «*Fölfedezések könyve*», mely a földrajz és népisme terén történt nevezetesb utazásokat irja le a legrégibb időktől kezdve a legujabb utazásokig, két kötetben. Thomas Lajos műve után átdolgozta dr. Fésüs György. A földrajzi ismeretekhez és az azok iránti érdeklődés felköltéséhez jó előkészitő munka felnőttek számára is. Számos illusztrácziő érdekesiti. Az ismertetések sorát az ó-kori népek, azok földrajzi fogalmának feltüntetése, az indusok, zsidók, fönicziaiak, görögök utazása kezdi meg; ezt követik a középkori utazások, az Indiába vezető ut megtalálása s az első kötet Amerika fölfedezésével ér véget. A második kötetben az ujabb korszak nagy utazásai mellett a néprajz is jelentékeny helyet foglal. Leirja az Egyesült-államok gyarmatositását, Szibériát, a hollandok, angolok ázsiai foglalását, Ausztrália gyarmatositását, az oczeáni szigetvilágot, az Afrika belsejében történt utazá-

mott egyes ágai viszálkodásban élnek is a hovákkal, kevésbbé gyülölik ezen uralkodó kasztot, mint a francziákat s a haza megvédése végett készek mellettök sikra szállani.

Ezt tanusitotta a lefolyt év julius 3-án, csütörtökön a fővárosban tartott nagy harczias tüntetés is, melyről egy jelenvolt angol rajzai után közöljük a jelen képeket. E tüntetés (hazai nyelven: kabari) a város nyugoti részén fekvő nagy fegyvergyakorló helyen tartatott, melynek nagyságát az emlitett angol háromnegyed angol négyszögmérföldre teszi. A kabari czélja volt kinyilatkoztatni, hogy a francziák megszegték a békés föltételeket s most már nem marad más hátra, mint küzdeni életre-halálra.

A kormány lapja hivta fel a gyülésre a népet s a felhivásnak oly szép sikere lett, hogy kétszázezernél többen jelentek meg s valószinüleg még többen jöttek volna, ha a felhivás előbb tétetik közzé. A megjelentek közül mintegy 150,000 fegyverben jelent meg. A diszmenet a királynő előtt három angol mérföld hosszu volt; 5000 iskolai önkéntes (dárdások, gyalogság és tüzérség), mintegy 6000 katona, udvari hölgyek, tisztek, a királynő testőrsége, a miniszterelnök, stb. A királynőt a főbirák s mintegy ezer arab öltözetben levő kiséret követte. A menet valóban igen érdekes volt; a kitanult dárdás katonák, a selyem ruhás hölgyek s a piszkos benszülöttek vegyüléke igen változatos látványt nyujtott.

A királynő hosszasan s hazafias szellemben beszélt, a mi a tömeg lelkesedését lángra gyujtotta s élénk és ismételt harczias kiáltásokat idézett föl. Elmondta, hogy kész volt mindent feláldozni a békeért, kivévén hazája földjét, de a francziákkal nem lehet kijönni, most tehát harczolniok kell s ha szükséges lesz, ő maga áll ki, hogy őket vezesse. Az erre következett válaszokban mindannyian hangsulyozták, hogy az utolsó emberig melléje állanak s bizonyos, hogy igy is fog történni. A madagaszkári nép harczias hangulatu s mindenik többé-kevésbbé gyakorlott a fegyverforgatásban, melyet már az iskolákban is tanitanak.

A kabari egyes részleteit ábrázoló képek közt legfeltünőbb a négy bibor-ernyő, mely a királyság jelvénye s most is a királynő mellett vitték. A főbirák arab öltözetben voltak. A királynő arany koronát viselt s a mellette levő dárdás testőrségéből való. Palaquinja gazdagon aranyozott s homlokzatán sas van, III. Napoleon ajándéka. Jobb oldalán volt a miniszterelnök s mindketten emelvényről hallgatták a nép szónoklatait. A széles és körülbelől 150 láb hosszu emelvényen voltak még az egyenruhás tisztek, a diszöltözetben levőudvari hölgyek s nehány európai. A miniszterelnök, kinek arczképét nemrég mutattuk be, kerek arczu, sötét olajszinü férfiu, szakáll nélkül, de erős fekete bajuszszal. Igen ügyes ember, ki az angolok rokonszenvét is meg tudta nyerni s általában képes lenne egy esetleg kitörő franczia háboruban az európai diplomácziát is mozgásba hozni.

Ugy e tüntetés, mint a madagaszkáriak ügyessége, nehézzé teszi Francziaország tervének megvalósitását, hogy t. i. Madagaszkárt meghóditsa, sőt nem lehetetlen, hogy e terv még megszilárditja ez országot s Rananavola királynő kulturális törekvéseinek uj irányt ad.

ÉNEKLŐ ÁMOR.

Benczur festménye.

A régi világ allegoriái ugy szólván teljes épségben maradtak ránk, minden idők költészete és művészete örködvén fölöttünk. A szobrász, a festő, a költő állandó forrását találja bennök, s az ábrázoló művészetet ép ugy üditik, mint a költészetet. A mythologia a művészet formáihoz és előadásához is rendkivüli változatosságot nyujtott, s az ismétlődés egyhangusága csak egyesek hibája, kik utánoztak, a nélkül, hogy alkottak volna.

Az allegoria mély vonatkozásai mindig ujra elevenedtek az igazi művész és igazi költő kezei közt, teljes értéküket csorbitatlan maradt. A felfogás eredetiségében, ujságában van a megifjulás, s abban az erő és báj, melylyel az antik eszmék és felfogások hozzá simulnak egy modernebb gondolatmenethez.

Ilyen kecses változatosságban mutatja be Ámort, a szerelem e pajzán istenét, hirneves festőnk, Benczur Gyula. Csupa kellem e festmény, mely a műcsarnok kiállitásának is egyik oly vonzó darabja volt.

A bájos szárnyas gyermek rózsák közt ül, lantra nyugtatja fejét, pengeti a hurokat és énekel hozzá. A szerelmi dal allegoriája. A nyilát hegyező, szivekre czélzó, függönyöket föllebbentő, Vénussal dévajkodó Ámor — ez egyszer ezek közül egyiket sem teszi, hanem a dalhoz folyamodik, mint a lirai költők, kik annyiszor

ÉNEKLŐ ÁMOR. — BENCZUR GYULA FESTMÉNYE.

hangoztatták ugyanazt, a mire ő bizonyára szintén nagyon hivatott.

A festményt meleg és fényes szinek emelik. E szép kövér gyermek üde, gömbölyü tagjaiban vér pezseg; rózsás piros arcza mosolyog, ajkai mintegy csattognak. Az élet teljes és friss szineiből van alkotva. Méltók hozzá a szétszórt nagy rózsák, melyek buján tárják szét szirmaikat, s a szinek elegáns harmóniáját fokozzák.

Ámor alakja körülbelől életnagy. A jeles festő egész előadási bravourja megvan az egyszerü tárgyu, de gyöngéd vonatkozásu festményen.

A FÉNYÜZÉS MINT NEMZETI POLITIKA.

(Királyi udvar Budán 1820-ban. A királyi pár bevonulása Pozsonyba 1825-ben. Az urak fényüzése. Gróf Sándor-adoma.)

Irja EÖTVÖS KÁROLY.

Politikai és irodalmi közéletünk nagy alakjai közül csak hárman élnek már, kik láthatták, illetőleg látták azt a két jelenetet, melyet töredékesen fogok ismertetni. Az egyik Kossuth Lajos Turinban, a másik Zsoldos Ignácz Veszprémben, a harmadik Semberi Imre Szúdon. Mindkét jelenetnél mesés fényt fejtettek ki őseink, hogy hódolatukat mutassák ki a király és királyné iránt s hogy ezzel a bécsi kormány által megbénitott alkotmányt visszaszerezni törekedjenek.

Országgyülés nem volt már 1811 óta. Az adó és katonaság törvénytelenül hajtatott be. A vármegyék nyakán pátensek és királyi biztosok parancsoltak. A nagy restauráczió korát élte a világ, Metternich herczeg fél Európának diktált s ebben a fél Európában igen nagyon beesve volt Magyarország.

Az alkotmányt sehogy sem kedvelő jámbor Ferencz király 1820-ban meglátogatta Prágát s ott a csehek őt nagyon is hidegen fogadták. E fölött Wrbna nem is győzött eleget boszankodni, miután udvari körök nem egy jó vagy rossz élczet csináltak ebből az ő rovására.

A magyarok nem szerették Wrbnát. Hogy nálunk az alkotmány felfüggesztetett: ezért Wrbnát is okozták. Midőn tehát ő felségeik a a király és királyné elhatározák, hogy a csehországi ut után nem sokára Budapestet látogatják meg: főuraink és megyéink elhatározták, hogy a fogadtatást oly *fényessé* teszik, a melynek szem nem látta még párját. Wrbnát és a cseheket akarták ezzel megboszulni, ő felségeiket az alkotmány iránt kiengesztelni, s miután ő felségeik innen Troppauba szándékoztak menni, főuraink egyuttal példát akartak mutatni arra, hogy miként kell fogadni az országlátogató fejedelmet. Kivált ha az hitves társával együtt utazik.

A királyné fiatal asszony volt. Negyedik neje az özvegy királynak, csak négy év óta volt még férjnél. Ekkor jött először Magyarországra. S a mit a rendek különösen kiemeltek mindig: a királyné bajor főherczegnő volt, mint első királyunk, Szent István neje. Mikor öt év mulva megkoronázták is: e körülmény mind az országgyülési, mind a küldöttségi, mind a templomi beszédekben sokszor felemlittetett.

A királyi pár fogadtatása valóban *fényes* volt. Mióta a koronát Bécsből harmincz év előtt haza hozták: azóta Budapest ilyen *fényt* nem látott. A főpapok, az ország zászlós urai, a mágnások, a vármegyék küldöttségei mind a legnagyobb *fényüzést* fejtették ki. A diszruhák, a férfi és uri öltönyök, a kocsik és lószerszámok ragyogtak az ércztől és drágakövektől. A felségek kellemesen voltak meglepve s itt mulatásukat két hétre terjesztették ki.

Egykoru magán-levelek sok pikáns részletet közölnek az ünnepélyekről. Gróf Teleky Samuról azt irták, hogy felesége gyöngyeivel paszomántoztatta ki mentéjét. Az egyik báró Prónay drap d'orból csináltatott magának csizmákat. Mások, és pedig igen sokan bécsi és budapesti boltokból szedtek össze igen sok ékszert és kincset, hogy ebben parádézzanak.

A tisztelgés oly tüntető jellegü volt, hogy szinte erőltetettnek és émelygősnek látszott. Midőn a pestmegyei deputáczió kihallgatáson volt, a küldöttség tagjai csaknem nyakába és lábaihoz borultak a királynak, harsányan vivátoztak és kalpagjaikat lebegtették — minden udvari czerimónia ellenére.

Pedig a beszéd, melyet ő felsége tartott, sehogy se indokolta, legalább alkotmányossági szempontból, a nagy lelkesedést. E beszédben volt az a hiressé vált passzus, mely Európaszerte elterjedett. «Most — ugymond — veszélyek fenyegetődznek Európában, az egész világ eszelősködik s mellékczélokból ábrándos alkotmányokat hajhász, nem tudva, mit kiván.»

A beszéd latinul tartatott. S ez a kifejezés, hogy «*totus mundus stultisat*» röpszóvá vált, s a reakcionárius államférfiak jelszóvá tették ezt az alkotmányosságra törekvő szabadelvü pártok jellemzésére a szárazföld egyéb államaiban.

Ily szavak furcsán hangzottak ama nemzet fülében, mely épen régi alkotmányát akarta megmenteni. De ezt az észrevételt nem Budapesten tették a jelenlévők, hanem tették a vármegyék távollévő komoly politikusai. «A magyarok viselete Budán az egész nemzetet nevetségessé tette Európa előtt.» — «Ez káros és

hazug hizelkedés volt» — közli Kazinczy Ferencz.

Valóban csodálatosnak mondható a hódolat lázassága. A királyné, Karolina Auguszta egy ünnepélyes kihallgatásnál megcsókolta gróf Teleky Lászlónét s erre valamennyi főrangu hölgy oda tódult a grófnéhoz ajkaival érinteni azt a szent helyet, a hova a királyné csókja tapadott.

A királyné nagyon jól érezte magát Budán. Midőn férjével elutazott, nem győzte megelégedését elegendő szivélyes szavakban kifejezni. Ezt is mondá a többi között: «Prágában az ő férje 24 óra alatt több könyörgő levelet kapott, mint itt két hét alatt.»

A magyar udvari főméltóságok közül valószinüleg senki se mondta meg ő felségének a királynénak, hogy a magyarok főleg azért örülnek oly nagyon, mert a mohácsi csata óta, közel háromszáz év óta, ez *az első* magyar királyi udvar Budapesten.

És ez is csak két hétig tartott!

A királyné másodizben 1825-ik évi szeptemberben volt hazánkban, de csak Pozsonyig. Ekkor koronázták ugyanis meg a pozsonyi országgyülésen.

Az országgyülés szeptember 11-ére volt összehiva. A királyi pár szeptember 17-én délután fél öt órakor érkezett Pozsonyba s a primás külső palotája előtti téren lőn számára sátor felállitva, hogy az első fogadtatás itt történjék s hogy a felségek innen tartsák ünnepélyes bevonulásukat.

Sokan a rendek közül kissé keletiesnek tartották, hogy ő felségeik sátorban fogadtassanak, de azért csak igy lőn elhatározva. A sátor vörös szőnyegből készült, belseje drága szőnyegekkel volt beteritve s benne két fehér selyem karszék a királyi pár s több piros bőrszék az udvarhölgyek számára.

Az udvar maga nagy sereggel és nagy fénynyel jött s mig 1820-ban a nemzet fejté ki a fényt a király megnyerésére, most a bécsi udvar látta szükségesnek a fényüzést a nemzet megnyerésére.

A keleti ügyek ugyanis bonyolódni kezdtek. Adóra és katonaságra volt szükség s miután a kényuralmi kormányzat a vármegyék ellenállása miatt tovább fentartható nem volt, tehát meg kellett engesztelni az országgyülést, hogy adóban és katonában ne fukarkodjék. Ámde az országgyülésen oly hangulat volt, mely a sérelmek előzetes orvoslását követelte. Nagy Pál, Balogh János, Deák Antal, Borsitzky, Pázmándy stb. hatalmas ellenzéki férfiak igy vélték szükségesnek. A királyné koronázásának siettetését, a nagy udvari fény kifejtését, a lakomákat és ünnepélyeket a hangulat megjavitására vélte az udvar szükségesnek.

A bécsi udvarnál levő külföldi követek nagy része jelen volt. A császári udvar főméltóságai közül Metternich herczeg, Trauttmansdorf, Wurmbrandt stb. voltak ott. Eljött néhány főherczeg és főherczegnő, elhozták Napoleon fiát is, a serdülő Reichstadti herczeget, ki ekkor látta a magyar nemzetet először és utoljára.

A bevonulás a sátortól páratlan fényü volt. Ő felségeik kocsiját 8 ló huzta. A kocsi után az egész magyar testőrző sereg ment herczeg Eszterházy f kapitány vezetése mellett. A lovasok után a főpapok, zászlósurak es főrendek fogatai következtek hihetetlen pazarlással kiállitva.

Herczeg Eszterházy Miklós gárdakapitány ruhájának értékéről meséket mondtak. Herczeg Battyhány Fülöp hintajára hét (7) mázsa ezüst volt fölverve. A hintót hat bokrétás ló vonta s a lovakat és kocsit 22 fényesen öltözött apród és fullajtár kisérte. Természetesen feltünő volt Rudnay primás fogata is. S feltüntek a kihaló három nagy család utolsó tagjai: az utolsó Koháry herczeg, az utolsó Illésházy gróf s az utolsó Grassalkovich herczeg.

A bandériális, illetőleg főuri lovagok közül mind ekkor, mind a 25-én végbement koronázás alkalmával különösen négy lovag tünt fel. Gróf Keglevich és báró Orczy különösen öltönyeik által s báró Wesselényi Miklós és gróf Sándor Móricz különösen alakjuk és lovaglásuk által.

A kezemen levő egykorú jegyzetekből látom, hogy az országgyülési ifjuságnak már ekkor bálványa volt az ifju Wesselényi Miklós. De most nem róla akarok szólani.

Hanem gróf Sándorról, ki európai hirü lovas még csak ezután lett, de a ki már ekkor is megérdemelte későbbi hirét s ki minden udvari rendszabály ellenére nagyon ráijesztett ő felségeikre, a királyra és királynéra.

A nemes gróf ugyanis, midőn a főuri lovagok tisztes távolban eldefiliroztak a királyi sátor előtt, irtóztató három ugratással csinált parádét a fölségek előtt. Hatalmasan betanitott lova csaknem egyenesen ugrott a magasba, mint a kőszáli kecske és aztán előre s ez ismétlődött kétszer még s az egész jelenet ugy tünt föl, mintha ló és lovas megőrült volna s mindjárt összetörné magát. A jelenvoltakban meghült a vér, mindnyájan elrémültek, a király csodálkozva felkiáltott, a királyné ijedtében felugrott ülőhelyéből s az udvarhölgyek csaknem megmerevedtek bámultukban. Csak akkor változott meg a hangulat, midőn látták, hogy a gróf a parádé befejeztével nyilsebesen rohan tovább s helyét elfoglalja társai közt, megsimogatván fekete lovának sörény nyakát. Ő felsége a mellette levő gróf Zichy minisztertől kérdezé, ki az az ifju? Zichy megmondá. Ő felsége ekkor mosolyogni kezdett: «ah der Sándor? ja wohl, ich kenne schon,» mondá s maga magyarázta meg a királynénak az ifju gróf ügyességét és vakmerőségét.

A koronázási lakomák még nagyobb fényüzéssel folytak le. A politika kivánta ezt.

— — Hiába: a fejedelmek és a nemzetek egyaránt szeretik a fényt s egymás örömére, gyakran egymás elaltatására használják fel azt. De minden uralkodó közt a magyar király az, ki legkönnyebben meg tudja nyerni a nemzetet fényüzéssel is, de a nélkül is.

NÉGER TYPUSOK KÖZÉP-AFRIKÁBAN.

Afrika közepének föltárása, bensejében és nyugoti oldalán a Kongo-állam fölállitása, keleti részei fölött az ujabban sokat emlegetett német protektorátus, mind fontosabbá teszik e világrészt a mivelt világ előtt s érdekesebbekké népeit, melyeket most már ideje tanulmány tárgyává tenni, ha közéjök a czivilizáczió áldásait bevinni akarjuk s eloszlatni a felőlök uralkodó téves véleményeket.

Mert igaz, hogy miveletlenek s némely törzsek még az emberevésig vadak; de nem igaz, hogy a mivelődés számára teljesen hozzáférhetetlenek. A velök érintkezett utazók legkitünőbbjei, maga Stanley is, határozottan, sőt fölháborodással keltek ki ama hiresztelés ellen, hogy a középafrikai néger sem szeretetet, sem vonzalmat nem ismer; hogy az erkölcs alapjai, az emberi természet nemesebb alkatelemei idegenek tőle, s hogy a fejér fajnál alantabban álló egészen külön fajnak, az európai ember és a majom közti kapocs gyanánt tekintendő.

Stanley lelkiismeretesen igyekszik jellemezni ama néger törzseket, melyeket utjában tanulmányozni módja volt; nem tagadja, hogy vannak köztök engedetlen és nyakas, önfejü, renyhe, minden gazságra hajlandó fajok, kik a gonoszságban oly éleselmüséget tanusitanak, hogy helyes irányba terelve, megbecsülhetetlenekké válnának. De példákkal bizonyitja be, hogy még a legvadabb és leggonoszabb néger lelkére sincsen hatás nélkül a szelidség, a nagylelküség, s kellő formák közt alkalmazva, lefegyverzi őt.

A Stanley által ismertetett néger törzsek közül röviden mi is bemutatunk nehányat. Ilyenek a *vangvanák*, a zanzibári szabadon bocsátott rabszolgák. Az afrikai kutatók ezeknek szolgálatát szokták igénybe venni, fedezet és kiséret czéljából. Ezek nem is egész vadak, érintkezésben élvén a czivilizált világgal, az arabokkal, persákkal, beludzsokkal, európaiakkal. Stanley szerint szeretetre és ragaszkodásra képesek, megvan bennök a hálaérzet s az emberi természetnek sok más nemes vonása. Kellő bánásmód mellett jó, engedelmes szolgákká idomithatók s közöttök nem egy ügyes, becsületes, szorgalmas, tanulékony, vállalkozó, tisztességtudó és erkölcsös van s röviden szólva, az ember minden jellegző tulajdonságában a föld felületén bárhol előforduló, bármely szinü és fajtáju emberekkel egy vonalon állanak. Ezt azonban fölismerni elfogulatlan s türelmes megfigyelésre van szükség s az összehasonlitásnál nem szabad azokra a jellembeli mintaképekre gondolni, kik a fejérek között is kivételek.

A zanzibári négereknél a fejlődés az, a mi hátramaradt. Ők most élik vaskorszakukat, melyben, négy-ötezer évvel ezelőtt, a fejér ember sem lehetett különb náluk szellemi és erkölcsi tekintetben. Kétségkivül megvan bennök minden büne is a még barbárság nyügében álló népeknek, de már tudják ez állapot megvetendő voltát. Ha kiemeljük őket a szellemi sötétségből, náluk is megindul a nemesedés, a finomodás folyamata. Erényeikben megvan az arkhimedesi pont, melyen a czivilizáczió sikerrel vetheti meg emeltyűjét, hogy őket ez állapotból ki, és a mivelődés magasabb fokára emelje.

A Zanzibár mellett Ngambuban lakó *vangvanák*, vagy bennszülöttek boldog, vig kedélyü emberek. Szeretik a társaságot s igy könnyen hozzáférhetők. Becsvágyuk nem terjed még tovább a fejér ingnél és rikitó vörös sapkánál, s legföljebb egy sétapálczánál. A legszegényebbek bérbeadják magukat csomagok, ládák, áruk hajóra vagy onnan a rakodóba hordására; leginkább mint teherhordók szerepelnek. Mások házi szolgákul nyernek alkalmazást, vagy mesterséget tanulnak, puskák javitásával, kések, övek, mindenféle csecsebecsék készitésével, ács- és hajóépitési munkával keresi kenyeröket. Ismét más az arab kereskedőket és a tudományos expedicziókat kisérik, s ha egy kis pénzt össze tudott szerezni, egy kis házat és kertecskét vásárol magának, nehány kókuszfával, nehány sor maniok-bokorral, édes burgonyával és földi mogyoróval bevetett ágygyal. Itt tart aztán egy kis baromfit és egy kecskét, no meg két feleséget s él boldogul és elégedetten.

Livingstone, Burton, Speke, Grant és Stanley sikereik javarészét a vagvanáknak köszönhetik. Az egyenlitő alatti népek neveivel ezek ismertették meg ez utazókat, ők kisérték kalandos vállalataikban s akadtak köztök egyesek, kik valóságos példányképei a hűségnek, becsületességnek, sőt, — mint Stanley «Lady Alice» nevü sajkájának kormányosa, Uledi, — igazi hősjellemek, bátrak és önfeláldozók.

De van Afrika belsejének a vangvanáknál Stanley szerint még egy különb faja is: a *vanyamnezik*. Ezek komolyabbak és durvábbak amazoknál, mert a mivelődésben ezeknek egy fokkal alattok állanak, nehezebben fegyelmezhetők s engedelmességre nehezebben szoktathatók s felfedezési utazásoknál kevésbbé alkalmatosak. De mint teherhordók már most is határozottan felettök állanak. A betegségek iránt nem oly fogékonyak, erejük, kitartásuk nagyobb, s büszkén végzik teendőiket. Született utazók s ezért megbecsülhetetlenek. Jó bánás mellett a legtanulékonyabb és legjobb indulatu teremtések valamennyi ismert afrikai néger faj között. Bátorságukat nem egy véres csatában mutatták ki az Unyamvezii és Uzukuma nevü országok eme lakói királyuk, Mirámbo alatt, kit Stanley «napoleoni vezetőnek» nevez. Ők az afrikai harczi dalok magasztalt hősei s Livingstone és Stanley is hálával emlékeznek szolgálataikról, s őket az afrikai népek szine-javának, a «jövő fajtájának» nevezik.

A Viktoria-Nyanza körül lakó néger törzsek közül Stanley különösen a *vagandákat* emeli ki, kiknek hatalmas uralkodója, Mtésa császár már fölvette a keresztény hitet s könyörög, hogy hozzá missziókat küldjenek, melyek segitségével egész népét kereszténynyé tehetné. Stanley Ugandát és szomszéd országait tartja a legalkalmasabb talajnak a térítésre.

A Livingstone- vagyis Kongo-folyam mentén lakó népeket, a mennyire velök barátságosan vagy nagyon is ellenséges módon érintkezésbe jutnia alkalma volt, sorra ismerteti Stanley. Igy a vad *ruga-rugákat*, az őslakók utolsó menedékhelyeivel; az egész meztelen járó *uhomboiakat*; a szelid, tisztességtudó *uguhai* törzset, melynél a hajfodorítás müvészete jobban ismeretes, mint Afrika bármely részében; az emberevő *vavirákat*, *vagomákat* és *vanberbéket*; a *vabudzsék* törzsét, melyben először nyilt Stanleynak alkalma Közép-Afrika e részének szelid, szeretetreméltó, hamisitatlan ártatlanságával megismerkedni. Őket mondja a nagy utazó «az afrikai világfiak legelőkelőbbjeinek».

Mindjárt ezek mellett laknak a hegyesre ráspolyozott fogu, s a kutya kivételével minden állatot megevő *vahyeyák*; továbbá *Uhombo* elragadóan szép, termékeny völgyének lakói, kikről Stanley, daczára csuf külsejüknek, elismeréssel beszél, szorgalmukért, melylyel gyönyörü kerteiket mivelik s kereskedelmi összeköttetésekre való hajlandóságukért. Pedig rendkivül rút te-

A Secret Service ügynökei

Cromwell, az angol lordprotektor tudvalevőleg kedvelte a zsidókat. 350 évi számüzetés után az ő kormányzata alatt ismét sikerült a zsidóknak gyökeret verniök Angliában. Cromwell zsidóbarát magatartása elsősorban arra a tényre vezethető vissza, hogy a zsidókat, mint kémeket használta fel a már abban az időben létező Secret Service szolgálatában. Tekintettel széleskörű nemzetközi összeköttetésükre és kereskedelmi kapcsolataikra, továbbá lelkiismeretlenségükre, brutalitásukra és erkölcsi gátlásnélküliségükre, a zsidók különösen alkalmasnak mutatkoztak kémszolgálatra a már akkor is megvetésreméltó eszközökkel dolgozó Secret Service számára.

Az angol történelemből, nevezetesen Cromwell államtitkárának, John Thurloe nyilatkozataiból a State Papersben, továbbá a Domestic State Papersben, valamint a Cromwell-korabeli politikai személyiségek, így például Burnet püspök és Burton alsóházi képviselő nyilatkozataiból tájékoztatást nyerünk arról, hogy a zsidók milyen kémszolgálatot végeztek Cromwellnek a világ minden részében. Zsidó történészek, mint például Hyamson és Lucien Wolf is igazolják azt a tényt, hogy zsidók dolgoztak a Secret Service szolgálatában.

Cromwell idejében természetesen titokban tartották, hogy a zsidók ilyenirányú működést fejtenek ki és errevaló tekintettel azokban a nyilvános vitákban, amelyeket Cromwell idejében a zsidókról folytattak, mindig kerülték annak a ténynek említését, hogy a zsidók politikai és gazdasági hírek közvetítésével segítségére vannak Angliának.

„Hűséges és mindenre kész kémek"

Burnet püspök „History of his own Time" című munkájában a zsidók kémkedési tevékenységéről az alábbiakat írja:

„Először is vizsgáljuk meg azt a magatartást, amelyet Cromwell a külföldi ügyeket illetően tanusított. Alapelvéül tűzte ki, hogy a politikai hírek szerzésénél sem fáradságot, sem pedig pénzt nem kímél. Tudta, hogy a zsidók milyen jó kémek, mert a nagy kereskedelem lebonyolításánál legfontosabb volt számukra az események gyors felismerése. Kereskedelmük, mint tudjuk abból áll, hogy pénzt kölcsönözzenek ki magas, avagy kevésbbé magas kamatra, aszerint, hogy a politikai kombinációk milyen nagy kockázatot, vagy nyereséget kínálnak. Cromwell értette az értékpapírokkal való spekulációt és inkább a fentemlített két okból, mint a türelmesség elve alapján engedte meg néhány zsidónak, hogy Angliába jöjjenek és ott egy zsinagógát építsenek. Azon idő alatt, amíg velük tárgyalt, főképp Spanyolországban és Portugáliában végeztek számára szolgálatokat, mint hűséges és mindenre kapható kémek."

„Amikor egy szép napon Orrery gróf a Whitehall egyik folyosóján végigsétált vele, rongyokba burkolt ember bukkant fel előttük. Cromwell akkor elköszönt Orrery gróftól és ezt az embert, — aki zsidó volt — szobájába vezette, mert hírt hozott számára egy hatalmas összegről, amelyet a spanyolok hadseregük fizetéseként Flandriába küldtek. Ez az ember azt is megmondta neki, hogy a pénzt a hajónak melyik részében rejtették el. Cromwell erre nyomban gyors hírnököt menesztett Smith-hez, a későbbi Sir Jeremy Smithhez, aki a tengerparton tartózkodott és tudomására hozta, hogy egy-két napon belül holland hajó érkezik a csatornába, amelyet azonnal át kell vizsgálni és az ott talált spanyol pénzt, mint dugárut lefoglalni, mivel abban az időben háborúban állottunk Spanyolországgal. Amikor tehát a hajó befutott a csatornába, Smith engedélyt kért, hogy a hajóra léphessen. A holland kapitány azt válaszolta, hogy csak az ő embereinek van joga a hajóra szállni. Smith ezután tudomására hozta a kapitánynak, hogy amennyiben bizonyos idő leforgása alatt a hajó legénysége nem lenne kész utat engedni az ellenőrzés megejtésére, úgy azt ki fogja kényszeríteni."

„Amikor Orrery gróf ismét a palotába jött, Cromwell tudomására hozta, hogy az a bizonyos rongyokba öltözött zsidó, akit néhány nap előtt olyan barátságosan fogadott, ezt a hírt hozta számára. Azelőtt soha egyetlen uralkodó sem volt olyan jól értesült mindazokról a dolgokról, amik körülötte történtek. Semmi sem történhetett a király (II. Károly) kis udvarában amiről Cromwell ne értesült volna és mégis mindmostanig csupán egyetlen egy kémet sikerült leleplezni.

Tovey, a híres angol történész megkísérelte, hogy Burnet állításait kétségbe vonja. A későbbi angol történetírók nagy része Tovey állításaira támaszkodik. Lucian Wolf zsidó történetíró azonban a Burnet álláspontját fogadta el.

Azt a tényt, hogy a zsidók Cromwell idejében Anglia számára kémkedtek, egy másik angol politikus, Burton alsóházi képviselő is megerősíti „Parliamentary Diary" című könyvében.

Hogyan kémkedtek Anglia javára a zsidók?

Cromwell egyik legveszedelmesebb kémje a gazdag és vezető szerepet játszó londoni marranus zsidó Antonio Fernandes-Carvajal volt. Az európai szárazföldre és a tengerentúlra is kiterjedő üzleti összeköttetései révén sikerült neki egy olyan ügynök-hálózatot kiépítenie, amely az üzleti tevékenység leple alatt igen nagy szolgálatokat tett a Secret Servicenek. Carvajal a külföldi levelezéseit Monsieur Ferdinando Carnevall, Marchand, auprés de la bourse, London címre küldette. Ő volt az összekötő Thurloe államtitkár és dr. Dorislaus, a Secret Service vezetője között. Így például egy bizonyos aszkenázi zsidó: John Butler, alias Jacub Gooltburgh, alias Ormond 1656 november 24 és december 30-a között Vlissingenből levelezett Carjaval, alias Carnevallal és ezekben a levelekben az angol kormányt tájékoztatta azokról a katonai előkészületekről, amelyeket II. Károly Hollandiában eszközölt, továbbá azokról a kapcsolatokról, amelyeket Spanyolországgal létesített. Ez az egész levelezés, amely pontos képet nyujt a Secret Service akkori tevékenységéről, megtalálható a Thurloes-féle „State Papers" V. kötetének 588, 645—46, 665, 709—10 és 722—23. oldalán. Ugyanez a John Butler zsidó Flandriában katonai kémkedést végzett Anglia javára, mégpedig Jean Somer név alatt 1657 februárjától májusig.

Butler természetesen nem volt képes a kémkedési megbizatásokat egyedül elvégezni, hanem egész sor segéd-munkaerőre volt szüksége. Ez világosan kitünik egyik vlissingeni leveléből. Butler kémjelentései igen részletesek voltak és Anglia ellenségeinek katonai ügyeiről a legaprólékosabban beszámoltak.

Carvajal egyik alkalmazottja, Alfonso de Fonseca, a zsidó Manuel Martinez Dormido fivére, akit David Abarbanelnek is neveztek, ellátta a London és Flandria közötti futár szolgálatot. Manuel Martinez Dormidot szintén bevonták Cromwell kémszolgálatának hálózatába. Dormido legjelentősebb ügynökei a zsidó David Nasy és Manoel Grasian voltak. Ez a két ügynök Hollandiában tartózkodott és a spanyol flottáról, valamint annak szándékairól szereztek értesüléseket Cromwell számára.

A zsidó Albert M. Hyamson „History of the Jews" (Az angliai zsidók története) című könyvének 188. fejezetében leírja, hogy Oliver Cromwell mennyire kedvelte a zsidókat, akiket nagyszerűen fel tudott használni a Secret Service szolgálatában.

Miért vette kegyébe Cromwell a zsidókat

A „The Crypto-Jews" című fejezetben a zsidó Hyamson az alábbiakat írja könyvének 176. oldalán:

„Cromwell kegyének második oka az volt, hogy ezek a londoni titkos-zsidók, valamint ügynökeik nagy segítségére voltak a Commonwealth-kormánynak és ha ezeket a zsidókat a Secret Service szolgálatába állította, úgy biztos lehetett őszinte hűségükről. Egy levelében Cromwell határozott formában kijelentette, hogy az államnak nem kell törődnie vele, milyen érzelmüek azok az emberek, akiket szolgálatába akar állítani, elég, ha tudatában van annak, hogy ezek az emberek készek őt hűen szolgálni"...

Az angol Secret Service tehát már nagyon régi zsidó hagyománnyal rendekezik. A 18. és 19. században jelentősen kibővítették és újjáépítették.

Az angol titkos szolgálat zsidó hagyományával magyarázhatók azok a brutális eszközök és módszerek is, amelyet az Intelligence Service és a Secret Service alkalmaznak. Ezek az erőszakos módszerek és eszközök az egész világon hirhedté tették és rossz hírbe keverték az angol titkos szolgálatot. Gyilkosság, méreg, merénylet, szabotázs-cselekmények stb. zsidó módszerekkel dolgozik az angol Intelligence Service.

Minden államban elsősorban a zsidók azok, akik kémkedés miatt konfliktusba keveredtek az ország törvényeivel. Hogy ez már az elmult évszázadokban is így volt, azt megállapíthatjuk a „The Gentlemans Magazine and Historical Chronicle" című folyóiratból, amely abban az időben mértékadó sajtóorgánum volt. A Magazin 1770. évfolyamának 40. kötetében az 542. oldalon ezek állanak:

Az orosz császárnő olyan rendelkezést adott ki, amelynek értelmében mindazok az alattvalók, akik zsidó hitűeknek vallják magukat, meghatározott időn belül kötelesek elhagyni az uralma alá tartozó területeket. Ezt a rendelkezést azzal okolta meg, hogy „ez a nép baráti kapcsolatokat tart fenn az ország ellenségeivel".

Hogy éppen a legutóbbi időkben egészen nyilvánosan kínálkoztak fel a zsidók ügynöki szolgálatra Anglia számára, az kitünik abból az expozéből, amelyet a zsidó Theodor Herzl, a modern cionizmus megalapítója 1902-ben fogalmazott Lord Landsdowne angol miniszter számára. Ebben az expozéban Herzl az alábbiakban vázolja azokat az előnyöket, amelyek Angliára hárulnának abban az esetben, ha a zsidók által síkra szállna Palesztina megszerzéséért.

Tizmillió ügynök

„Szűken számítva tíz millió zsidó él a világon. Ezek nem hordhatják mindenütt szabadon az angol szineket, de a szivükben mindannyian Angliát hordozzák majd, ha az egy ilyen tett által a zsidó nép védő hatalmává válik. Anglia egycsapásra tíz millió titkos, de hűséges alattvalót szerez magának, akik az egész világon szétszórva a legkülönbözőbb foglalkozási ágakban működnek. Talán cérnát és tűt árulnak a Kelet sok kis apró falujában, de ugyanakkor ott vannak a nagykereskedelemben, az iparban, a bőrzén, azonkivül tudósok, művészek, újságirók és más egyebek. Ezek egy adott jelre mindannyian annak a nagylelkü nemzetnek szolgálatába állnak majd, amely meghozza számukra a rég vágyott segítséget. Anglia tíz millió ügynököt kap nagysága és befolyása biztositására. Bárcsak felismerné az angol kormány, hogy mekkora értéket jelent számára, ha a zsidó népet, megnyeri magának". (Theodor Herzl:: „Naplók" III. köt. 303. old.)

Mivel Anglia 1917. november 2-án, az első világháború idején a Balfour-Deklaráció aláírásával eleget tett a zsidók amaa kivánságának, amely a palesztinai zsidó nemzeti állam felállítását célozta, így most a Herzl által leírt helyzet állt elő. A zsidók egyetlen jeladásra Anglia szolgálatába állottak, amely ilyenformán az egész világon szétszórtan élő 10 millió zsidóval bővitette ki ügynökhálózatát.

Mit irt a News Chronicle?

A „News Chronicle" 1938 márciusi számában felibbentette a zsidó kémkedés körüli titkokat. A lap a következőket irta:

„A zsidónak rendkivüli adottsága van a kémkedéshez, amennyiben az egész világon elszórtan élő faj tagja. Az összes országokban élnek hozzátartozói és rokonai és a világ minden városában meg vannak a maguk összeköttetései".

„Csoda-e ezek után, ha a császári Németország zsidói titkos üzeneteiket és suttogó információikat a svájci határon keresztül juttatták el antantügynökökhöz?"

„A zsidót az egész világon mindenütt meg lehet találni. Tövisként hatolnak be minden olyan ország testébe, ahol rosszul bánnak velük. Ha Németország holnap háborúba keverednék, akkor Németország ellenségeinek ügynökei a zsidókban a legszolgálatkészebb eszközökre és a legkészségesebb informátorokra találnának összeesküvő terveik megvalósításában"...

Igy hangzik az angol „News Chronicle" című lap tudósítása. Az Oliver Cromwell által alapított angol Secret Servicenek tehát régi zsidó tradiciója van. Az angol titkos szolgálat első ügynökei zsidók voltak. A mai napig is ők maradtak Anglia fő ügynökei. Nem tulzott az az állitás, hogy az Intelligence Servicere a zsidók rányomták faji bélyegüket. A brit hírszolgálat egész munkamódszere tipikusan zsidó.

Milyen emberhúst szeretnek a kannibálok?

Aki iszik vagy dohányzik: nem való az emberevők fazekába

A Salamon-szigeti harcok közepette amerikai csapatok haditörvényszék elé állitottak egy benszülött törzsfőnököt, akit azzal vádoltak, hogy megevett néhány japán foglyot. A tárgyaláson a törzsfő teljes nyugalommal ismerte be szörnyü tettét, amelynek súlyosságát természetesen nem értette meg. Kijelentette, hogy törzsi határozat szerint soha többé japán ember nem kerülhet asztalukra, mert husa kemény, rágós és valami furcsa mellékize van. Ellenben másokat . . .

A kannibálok nem eszik meg a dohányos embert, vagy azt, aki iszik. Az ilyen ember husa ugyanis megkapja azt a mellék-izt, amit a kannibál nem tud elviselni.

A törzsfőnök nem menekülhetett el véres vallomásával a jogmegérdemelt golyó elől, de amit elmondott, érdekes fényt vet arra a hiedelemre, amit évek óta hangoztatnak — arra, hogy a Földön már régen nincs kannibál.

A világ gyapjutermelésének egy %-át a molyok pusztitják el

A molyhernyó rágási időszakában 45—100 milligramm gyapjút eszik meg. De a moly igen szapora és egy molylepke petéiből kedvező körülmények között, évi négy nemzedéket véve föl, még ha a peték felé el is pusztul, anny molyhernyó fejlődhetik ki egy év alatt, hogy azok 42 kilogramm gyapjút is elfogyaszthatnak. Szerencsére a kedvező körülmények nincsenek meg, de a molyok kártevése még igy is olyan nagy, hogy a szakemberek szerint a világ gyapjútermelésének 1 százalékát a molyok pusztitják el. Eddig a molykár ellen az Eulán nevü vegyszer bizonyult a legjobbnak, amelyet egy német festékgyár állit elő s amelynek vegyi összetételét nem ismerjük. Az ezzel kezelt szövetek molymentesekké válnak. Az Eulan vizben gyöngén oldódó por. Ennek 2 százalékos vizes oldatát feldolgozott gyapjúszövetek molymentesitésére is fel lehet használni.

A szacharin hatása az emberi szervezetre

A szaccharin kis mennyiségben állandóan használva nem mérgező hatású a szervezetre. Némelyek azt állitják, hogy bizonyos mértékig gátolja egyes élelmiszerek feszívódását, de még többen azt állapitották meg, hogy ilyen hatása sincs. Kutyákon végzett kisérletek azt mutatták, hogy 37 grammnak egyszerre való beadása sem okozott náluk semmi betegséget. Az embernél sem jelentkezett káros tünet öt gramm bevétele után.

MAGYARSÁG
Szerkesztő:
MESZLENY MIHÁLY PÁL
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, II. kerület, Hunyadi János-út 2. szám.
Telefon: 156-010.
Levélcim: Budapest, 2. Postafiok 55.
Éjjeli szerkesztőség: Budapest, VIII. kerület Gyulai Pál-u. 14. Telefon: 145-542, 145-543.
Előfizetési árak egy hóra 5.60 P, negyedévre 16.— P. Egyes szám ára hétköznap 20 fillér, vasárnap 40 fillér. Postatakarékpénztári csekkszámla 28990. Megjelenik hétfő kivételével minden

Nyomatott a Centrum Kiadóvállalat Rt. körforgógépein, Budapest, VIII., Gyulai Pál u. 14. sz. — Felelős: Czollner László

MŰVÉSZET

Kiss Ferenc jubileuma

Huszonöt esztendővel ezelőtt, 1919-ben szerződött Kiss Ferenc a Nemzeti Színházhoz. A „Fekete lovas" főszerepében lépett fel először a világháborút járt magyar művész, aki röviddel a háború kitörése előtt végezte el a színiakadémiát.

Negyvenszázados nemzetiszínházi jubileuma alkalmából a magyar társadalom és művészvilág a legőszitébb szeretettel fordul Kiss Ferenc, a nagy magyar színész felé. A legragyogóbb és legmagyarabb Bánk bán, a jókedvében szinte túláradó ízes Pelesei nótárius, a szenvedélyek tüzében lángoló és az őrület poklában elégő Lear király, a Süt a nap izzóan magyar Sámson Mihálya, Cyrano, Ádám, Ócskay brigadéros — csupa emlékezetes nagy alakítás, hatalmas, maradandó színészi siker!

Az a huszonöt év, amelyet Kiss Ferenc a Nemzeti Színháznál töltött, a magyarság életének fájdalmas és boldog eseményekben gazdag korszaka. Ebben a negyedszázadban — sokszor bizony fájdalmaink és csüggedéseink közepette — hála Istennek, voltak erős és igaz magyarok, akik lelkük minden lángolásával és tehetségük minden erejével állottak a nemzeti érzés szolgálatába. A művészi életben, a színpadom ebben a korszakban nagy magyar és nemzeti erejével Kiss Ferenc állt és áll az élen.

A Nemzeti Színház örökös tagjának egyik legnagyobb és legmagyarabb érdeme, hogy szinte önfeláldozó szeretettel vitte és viszi művészetét az ország legelrejtettebb és legtávolabb eső zugába is. A régi nagy elődök ekhós vándorlásának példája szerint Kiss Ferenc is sorrajárta és sorrajárja a magyar városokat, sőt a kisvárosokat, hogy zengő, nagy tehetségét és vele a magyar színházi kultúra üzenetét a végekre is elvigye.

Az új kor színésztörvényének kemény, de igazságos végrehajtása miatt gombamódra nőttek ki a földből Kiss Ferenc ellenségei. Ki kell egyszer mondani: úgyszólván csendes „vesztegzárat" szerveztek ellene, hajtóvadászatot indított Kiss Ferenc ellen a baloldali sajtó, s Isten tudja, hogyan és miért: utóbb még filmen sem szerepeltetik, pedig éppen a most született magyar történelmi filmgyártás szinte elképzelhetetlen e nagy művészünk nélkül.

Kiss Ferenc a nagy hősök és a tántoríthatatlan lelkek erejével állja a méltatlan támadásokat, amelyek alakját csak még nagyobbá és még nemesebbé teszik. A magyar közönség vele van, tiszteli és szereti, s ez a legszebb ajándék, amit színész a magának mondhat.

A bagdadi borbély felujitása

Cornelius, a weimari új romantikus iskola kiválósága mindössze két és fél operát írt, ezek egyike került most nálunk, majdnem félszázados szünet után újból bemutatásra. Ez a hosszú hallgatás könnyen gyanakvást kelthet, az pedig különösen alkalmas a bizalmatlanság növelésére, hogy annakidején a dalmű *a weimari ősbemutatón csufosan megbukott és kifütyülték*, annak ellenére, hogy az előadást a szerző nagy barátja, maga Liszt készítette elő és vezényelte. Mindez azonban mégsem jelent semmit, mert a dalmű felújítása szerencsés elhatározásnak bizonyult és Liszt ítéletének helyességét igazolta.

Kétségtelen, hogy a librettó, az operák és operettek sikerének emez egyik főfeltétele meglehetősen vérszegény, tartalma úgyszólván semmi, de ezt a semmiséget olyan *zenei gazdaság* veszi körül, olyan kedves szellem övezi, hogy az előadás mindvégig kellemes hangulatot biztosít, pillanatig sem válik unalmassá. Szép melódikus, kecses nyitány vezeti be és a népszerűségre számító, fülbemászó, egyáltalán nem keleti ízű dallamok egymásba ölelkezve végigringanak az egész dalművön. Az első felvonást a légyottra készülő szerelmes Mureddin és az akadékos borbély huzavonája tölti ki, a második rész azonban valamennyi szereplőnek alkalmat ad művészete bemutatására és egymást váltogatják a színes duettek, tercettek, karok.

Víg opera lévén, természetesen nem hatol tulságosan mélyre, sőt sokszor előnyösnek nem mondhatóan burleszkszerűvé válik a tulzott mókák elterelik a közönség figyelmét a mű egyetlen értékéről, a zenéről; tréfákon és bohóckodásokon mosolyog a nézö és azt élvezi, hogy a borbély a parókáról a hajat *tényleg* leborotválja. Van olyan jelenet is, amit nézetünk szerint sürgősen át kell rendezni. Igy nem tartjuk izlésesnek a kövér *Székely Mihály* félmeztelénre-vetkőztetését és válltincseinek mutogatását. Ez se nem szép, se nem szükséges és nem kis mértékben járult hozzá a közönség *vérfagyasztóan tartózkodó viselkedéséhez*, amit az első felvonás után tanusított. Azt pedig talán felesleges is mondanunk, hogy a parádés cimszerepben, egy díszes est középpontjában, minden józaneszü magyar ember szivesebben látott volna fajtánkbeli művészt, mondjuk például *Koréh Endrét*, aki ezzel aligha lett volna agyonterhelve, hiszen az elmult héten is mindössze egyszer, az *Aidában* lépett fel.

A szereposztás egyébként jó volt, különösen *Orosz Júlia* nemes, finom szopránja emelkedett ki. *Rösler Endre* szokatlanul jól mozgott, hangja is szépen szárnyalt, bár kissé most is úgy hangzott, mintha a szinfalak mögül énekelt volna. *Gere Lola* és *Laurisin Lajos* alakítása is tetszett, *Maleczky Oszkár* azonban túl jelentéktelen volt. A diszleteket *ifj. Oláh Gusztáv* tervezte, ezuttal azonban kevéssé gazdagon: nem nagyon emlékeztetett az *Ezeregyéjszaka* korára. A második felvonásbeli napsugaras, tisztalevegőjü színpad volt a sikerültebb.

A dalmű csak kétharmadrészben töltötte ki az estét, a műsort a *Debreceni história* című táncjátékkal egészítették ki.

(PEN-NÁR)

Benczur Gyula képei

Emlékkiállitás a Szépművészeti Muzeumban

Ha Benczur Gyuláról beszélünk, Jókai jut eszünkbe. A mult század magyar kulturájának ez a két nagy alakja, szinte kiapadhatatlan áradattal ontotta nemzete számára a soha el nem homályosuló szellemi ragyogást, s a soha nem csökkenő, ellenkezőleg, a nemzet komoly értékelésében egyre növekedő nagy értékeket. Mint két hatalmas folyam hömpölyög e két nagy ember művészete ellenállhatatlan áradattal, amelynek fensége előtt a mai ember éppoly szent borzalommal áll meg, mint a kortársak állottak, akiknek legnagyobb elismerése mindkettőjüknek osztályrészül jutott.

Mert bizony hiába voltak a gúny nyilai s a meg nem érteni akarás közönye, aki ma Benczur művei előtt megáll, templomban érzi magát, a legtisztább művészet felmagasztosult templomában. Ezek előtt a művek előtt nem pusztán festői élményeket élünk át, nem csupán az előadás frissessége és biztonsága vált ki belőlünk elismerést és nem csupán a kompozició tökéletessége: ezek a művek magasabbrendű szellem emelkedett alkotásai.

Hogy Benczur művészetét jellemezzük, leghelyesebb egyik legjellegzetesebb művét szemügyre vennünk, s azon át keresnünk művészete sajátosságait. Régebbi alkotásai közül kétségtelenül a „Vajk megkeresztelése" a legismertebb és legjelentékenyebb. Szépművészeti Muzeumunk tulajdonában van egy szinvázlat, amelyen Benczur fekvő oblongum-formában, sok alakkal akarta a problémát megoldani. Ezt a megoldást elvetette, s elhelyett a végleges, magasba nyuló és kevés alakkal megkomponált megoldást választotta. Ez a beállítás feltétlenül grandiózusabb is, így a cselekmény nagy fontosságát jobban kiemeli. E képen a probléma tulajdonképen négy alakkal nyert megoldást: az első, a nézőnek háttal térdelő staffázs-alak, aki a fiatal hős kardját és pajzsát tartja a szertartás alatt, a másik a bő bársonypalástba burkolt, meztelen felsőtestü Vajk, a harmadik a főléje emelkedő s a keresztelő szertartást végző, aranybrokát-palástos püspök, végül a negyedik a háttérben álló, pallosára büszke mozdulattal támaszkodó németrómai császár. E négy alakon kivül a háttérben csak egy-két fej emelkedik ki, a tömeg többi része homályba vész. A környezeten uralkodik a hatalmas, virágkoszoruzott fehérmárvány keresztelőmedence. Az elgondolás — annak ellenére, hogy azóta megállapitást nyert, hogy Vajk nem volt felnőtt ember a kereszteléskor s hogy a császár nem lehetett jelen az aktusnál — a lehető legjobb, mert csodálatos súlyt ad az egész jelenetnek. Egy gyermek megkeresztelése nem lenne ily méltóságteljes, mint aminő e fiatal, magyar hősé.

Most nézzük a megfestést. Három-négy hatalmas szinfolt dominál a képen, az aranybrokát palást, Vajk veres drapériája, az elől térdelő alak sötétzöld ruhája s a fehér keresztelő-kút. A veres folt kellő mérséklettel simul a szinfoltkompozióba. A háttér félhomályos és levegős — persze nem a szó impresszionista értelmében. Az aranybrokát kemény törésü fényeivel nagy, nyugtalan foltot ad, amelyet szerencsésen ellensúlyoz a veres és zöld foltok nyugodtsága. A kép felső és alsó része szürkébe vész, felül a légtávlat, alul a márványpadló szürkeségébe. A kép festőiségére jellemző, hogy bár rajzban több a preciznél, mégsem rajzával hanem kizárólag szinfoltokkal hangsúlyt nyert formáival hat még pedig olyan formagazdasággal amelyet igen sokan csendéletszerüséggel jellemeznek.

És ha jól megnézzük a festőmesterember eljárását a módszert, ahogyan fest, meglepve látjuk hogy a lehető legegyszerübben. Gondos, szürkében való alákészités, a „modellirung" után a lazuros árnyéktónusokat rakja fel, s aztán az egyes részleteket frissen, bravuros ecsethuzásokkal, könnyedén, szinte magától, értetődőleg festi meg. A ragyogó formai megoldások ellenére semmi elkinzás, tépelődésnek semmi nyoma, az óriás folyam fenségesen hömpölyög a maga medrében, mint óriás-társa, Jókai mélységes magyarságú nyelvezete.

Benczur művészetének itt leirt sajátságai végig kisérik egész munkásságát, egyik-másik legrégibb alkotását, mint például a Van Dyck-es hatású Benczur Ilona arcképét kivéve, amelyek, bár igen szük kilengési térrel, de bizonyos keresést mutatnak. Aztán rátalál saját előadási modorára, amely Bacchansnőjét, Budavára bevételét, nagy arcképcsoportjait, arcképeit és Mátyás-ciklusát épugy jellemzi, mint csendéleteit és vidám, klasszikus életörömmel teljes kisebb figurális műveit.

A festés mesterségi része teljesen birtokában van, amire legjellemzőbb, hogy képei egyáltalán nem romlanak, csak azt a bizonyos galériatónust veszik fel, amely szinte konzerválta hatalmas műveinek tónus- és szinbeli megoldásait. Előadásának könnyed elegánciáját legjobban méltányoljuk akkor, ha Pilotyéval hasonlitjuk össze: ez utóbbinak merev, száraz előadásával szemben Benczur a reneszánsz és barok nagymesterek könnyedségével tünik ki.

Amidőn e gyüjteményt, amely természetesen Benczur művészetének csak töredékét öleli fel, végigszemléljük, lehetetlen mosoly nélkül nem gondolnunk a nyelvöltögetők hadára, akik a nagy mester és művészete ellen a progresszivitás szent nevében oly hajszát folytatnak. Mert ez a művészet még ma is olyan eleven erővel hat, hogy e hatás mellett az egész úgynevezett progresszív művészet a lemosolyogni való komédia jellegét ölti. Szeretnénk azt a haladót látni, akinek állitólagos művészete előtt olyan kicsinek éreznök magunkat, mint e szellemóriás remekei előtt.

Kampis János

Csortos Gyula virágot kór kölosön a halottaktól

Az Andrássy Színházban már javában mesternének, enyvet főz egy asztalosnak, folynak *Vaszary János*, a kitünő iró *A éjszaka a temetőben a halottaktól elkéri a pénz nem boldogit* című vigjátékának *virágokat*, vagyis magyarán mondva le-próbái. A darabban rendkivül hálás szere-kopasztja a sirokat. A zsákmányt azután pet kapott *Csortos Gyula*, aki így nyilat-kis unokája adja el.

kozott új szerepéről:

— Az unoka szerepét *Muráti Lili* játsza. — Egy szörnyen elszegényedett, de nyo-A darabban csupa jó szerep van és sok a morában is jókedéllyel filozofálgató öreg-hatásos jelenet. Amikor kiszabadulok a toembert játszom, akinek merész tőzsdespe-loncházból, ahová „jótevőim" juttatnak és kulációkon máról-holnapra elúszott a ti-elindulok unokám felkutatására, megha-zenkét *háza*. Amikor a darab kezdődik, a tóan szép jelenet adódik: lopva, a kulcsközönség már a lerongyolódott, toprongyos lyukon át kell elbúcsúznom az egyetlen öreget látja, aki a betévő falatot a maga lénytől, akiért élek. A darab tulajdonképés unokája számára a legfantasztikusabb pen *inkább szomorú, mint vidám*, de sok utakon-módokon szerzi meg: súrol a ház-benne a humor és a kedély.

A történelmi film is lehet üzlet

Bingerth János dr., a Hunnia-filmgyár vezérigazgatója nyilatkozott a *Magyar Film* munkatársának a többi között a 760 ezer pengős *Rákóczi nótájáról* is.

— A Hunnia igazgatósága előre tudta, hogy ezt a hatalmas összeget igen nehéz bevenni a magyar mozikban — mondotta Bingerth dr. — Mintegy *100—200 ezer pengős ráfizetési lehetőséget vállaltunk magunkra*, csak azért, hogy utat mutassunk más vállalatoknak történelmi filmek készítésére. Mert hiszen kétségtelen, hogy *történelmi nagyjaink szerepeltetése egészen új réteget kapcsol be a mozilátogatók sorába*. A „Rákóczi nótája" üzletileg is nagyobb siker volt, mint azt gondoltuk. Most már túl vagyunk az első két hónapon és úgy látom, hogy *nem fizettünk rá a filmre*, sőt szerényen kereshetünk is rajta.

Irodalmi rádiópályázat

A Rádió irodalmi pályázatot hirdet. A pályázat kettős: 1. Egy-egy általánosan még nem ismert történelmi esemény, monda, epizód, feldolgozása, városomról, falumról, vagy megyémről, — 2. Városom, falum, vagy vármegyém nagy magyarjai és azok közül ki az eszményem? Az első 5—5 helyezett értékes könyvjutalomban részesül, azonkivül a két első helyezett maga olvashatja fel pályamunkáját a rádióban. Ha az első díj nyertese vidéki tanuló, a rádió viseli az utazás és egynapos budapesti tartózkodás költségeit.

A százhatodik születésnap szereplői

A Nemzeti Színház legközelebbi újdonsága *Jean Sarment* francia iró *Százhatodik születésnap* című színműve. A darab cimszerepét, egy százhatéves anyókát *Gobbi Hilda* játsza. Vezetőszerepet kapott Gobbin kivül Berky Lili, Szörényi Éva, Githy Magda, Szabó Margit, Cselényi Adél, Bakó Márta, Pethes Sándor, Ungváry László, Rajczi Lajos, Bornemissza Éva, Nagy Sándor, Forgách Antal, Baksa Soós László és Szilágyi Aladár. Az érdekes darabot *Major Tamás* rendezi.

Mozart-hangversenyek

A Székesfővárosi Zenekar négy estéből álló Mozart ciklust hirdetett a Fővárosi Vigadóban, mindenkor szerdán este háromnegyed 7 órai kezdettel. Az első Mozart-est február 9-én lesz. Vezényel: Csilléry Béla dr. a Székesfővárosi Zenekar igazgató-karnagya, közreműködik: Faragó György kiváló zongoraművészünk. A műsoron szerepel: Mozart: Figaró házassága nyitány; Egy kis éji zene; A-dur zongoraverseny és a szünet után az Esz-dur szimfónia. A második est február 16-án, ezt az estet Falloni Sergio vezényli, közreműködik: Szervánszky Péter hegedűművész, a Székesfővárosi Zenekar hangversenymestere. Műsoron szerepel: Mozart: Varázsfuvola-nyitány, Haffner-szerenád, D-dur hegedüverseny, befejezésül pedig a G-moll szimfónia. A harmadik estet március 8-án Ferencsik János vezényli. Közreműködik: Cor de Groot holland zongoraművész. Műsor: Mozart: D-dur divertimendó, G-dur zongoraverseny és C-dur „Jupiter" szimfónia. Az utolsó. negyedik estet március 22-én Fricsay Ferenc vezényli, közreműködik: Barbara Issakides (zongora) és Gyurkovics Mária (ének) Mozart: Don Juan-nyitány, Alleluja, Il re pastore, C-moll zongoraverseny és Haffner szimfónia fejezi be a szépnek igérkező Mozart-ciklust.

üdvözölte az első éves orvosnövendékek nevében és az ifjuság őszinte tiszteletének és hálájának jeléül átadott egy ezüst babérkoszorut. A második szónok *Melly* Béla volt, ki az egyetemi olvasókör nevében mondott üdvözlő szavakat. *Bittó* Aurél a jogászsegélyző egyesület nevében; *Erdélyi* Pál a bölcselethallgatók segélyegyesületének nevében és *Temesváry* Rezső az orvostanhallgatók segélyegyesületének nevében tartott beszédet, átnyujtva egyszersmind az okiratot Margónak az egyesület disztagjává történt megválasztásáról. Végül *Deér* Endre adott meleg szavakban kifejezést a gyógyszerészettanhallgatók segélyegyesülete érzelmeinek. A tudós tanár megindultan köszönte meg az ifjuság szeretetének és tiszteletének meleg nyilvánulását. Régibb tanitványai külön üdvözölték Margót. Ezek közül nem egy már előkelő helyet foglal el a tudományos életben. Az egyetemi állattani intézetben nyujtották át az ezrekre menő aláirásokkal ellátott diszes albumot, és dr. *Entz* Géza kolozsvári egyet. tanár intézett üdvözlő beszédet, mint tanárhoz, tanitóhoz és mesterhez s a tudomány szerencsés mivelőjéhez.

Előfizetési fölhivás

a «Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok» 1885. 6 évi folyamára

Lapunk azon t. előfizetőit, kiknek előfizetése deczember hó végével lejár, fölkérjük az előfizetés mielőbbi megujitására, nehogy a lap küldésében fennakadás álljon be.

Félévre (január—junius).

A Vasárnapi Ujság	4 frt — kr.
A Vasárnapi Ujság a „*Világkrónikával*“ *együtt*	5 « — «
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok	6 « — «
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok a „*Világkrónikával*“ *együtt*	7 « — «

Egész évre (január—deczember).

A Vasárnapi Ujság	8 frt — kr.
A Vasárnapi Ujság a „*Világkrónikával*“ *együtt*	10 « — «
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok	12 « — «
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok a „*Világkrónikával*“ *együtt*	14 « — «

A «Politikai Ujdonságok» «Magyar Gazda» czim alatt két-hetenként megjelenő **gazdasági képes lappal van bővitve.**

T. előfizetőinket fölkérjük, hogy sziveskedjenek az előfizetés megujitásánál, vagy a «Világkrónika» megrendelésénél *czimszalagjukból* egy példányt a posta-utalványra ragasztva beküldeni, s minden reklamációt és egyéb a szétküldésre vonatkozó közleményeket a kiadó-hivatalhoz küldeni.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok kiadó-hivatala (Budapest, egyetem-utcza 4. sz.)

HALÁLOZÁSOK.

Báró Jovanovics István táborszernagy, Dalmáczia helytartója, meghalt decz. 8-án szivszélhüdésben, Zárában. Nemcsak nagy katonai rangot foglalt el, hanem politikailag is a nevezetesb személyiségek közé tartozott. Délszláv törekvéseket is tulajdonitottak neki, s Bosznia és Herczegovina megszállásának előkészitésében is jelentékeny szerepet játszott. A dalmácziai olasz lakosság előtt nem volt népszerű. Jovanovics báró a Határőrvidéken, Pazevriszteban 1828-dik évi január hó 5-én született. A hadseregbe 1845-ben lépett, s az 1848—49 iki háborut Radetzky alatt küzdötte végig. Az 1850-ik évben a vezérkarba tétetett át. Később pedig szerajevói főkonzul lett. 1865-ben ismét visszatért a hadseregbe, és a 66-iki olasz háboruban több izben kitüntette magát. 1869-ben a dalmát fölkelés alkalmával egy hegyi dandár parancsnokságával bizatott meg, mely állásában sikeresen működött a fölkelés leveretésében. 1875 ben bárói rangra emeltetett, 1876-ban tábornagygyá, 1877-ben pedig a 18. hadosztály főparancsnokává neveztetett ki. A következő évben Herczegovina megszállásakor tüntette ki magát, midőn az egész tartományt néhány nap alatt, csaknem minden ellentállás nélkül meghódoltatta. 1882-ben elnyomta a krivosciei fölkelést, ezután Dalmáczia helytartójává és zárai főhadparancsnokká neveztetett ki.

Elhunytak még a közelebbi napok alatt: Lux János, esperes-plebános, 62 éves korában, Csantavéren. — Hatz Vilmos, horvát képviselő, ki a magyarok iránti rokonszenvének számos jelét adta, Zágrábban. — Sipos Lajos, a szabadságharczban főhadnagy, a budapesti honvédmenház felügyelője, 65 éves korában, Budapesten. — Id. Tagányi Lajos, Arad egyik tisztelt polgára s az ottani függetlenségi párt kiváló tagja. — Janik Rezső, nyug. honvédőrnagy, 66 éves korában, Egerben. — Bethlenfalvi Nagy Dénes, tekintélyes földbirtokos Csik-Szent-Királyon. — Büttner Oszkár, Galgócz város jegyzője, 27 éves korában. — Hauser János, Nagy-Kanizsa város egyik legtekintélyesebb polgára, 53 éves korában. — Lánghy János, volt honvéd, a Kertész-féle könyvnyomda üzletvezetője, 57 éves korában Budapesten. — Rakovszky János, izai (Mármarosmegye) ruthén lelkész, kinek neve a Dobrzanszky-féle honárulási pörből ismeretes, 70 éves korában. — Kubányi László, a közczélu intézkedések körül tevékeny fiatal ember, 28 éves korában, Balassa-Gyarmaton. — Radoszavlyevits Miklós, a parádi ásványforrások kezelője, 40 éves korában. — Deskó Péter, a szabadságharczban huszár-főhadnagy, 68 éves korában, Ungvártt. — Molnár Sándor, kir. járásbirósági aljegyző, 30 éves korában, Czegléden. — Oláh Sandor szinész, 39 éves korában, Pécsett. — Stonavszky Manó, az erzsébetfalvi tüzoltóság főparancsnoka. — Vetsey Gyula, hadseregbeli genie-hadnagy, m. k. államvasuti segédmérnök, 25 éves korában, Alsó-Vereczkén. — Fasztl Nándor, Baranyamegye tiszteletbeli járásorvosa, 64 éves korában. — Czakó István, kereskedő, 49 éves korában, Miskolczon. — Rosenthal Zsigmond, kereskedő, 48 éves korában, Békés-Csabán. — Hegedüs János, g. kath. lelkész, jó hazafi, ki negyvennégy évi lelkészkedése alatt Dávidvágás községe hiveinek felvilágosodására és előmenetelére oly hathatósan működött, s kit a legnagyobb részvéttel kisértek sirjába, 69 éves korában. — Mennyey Ferencz, volt honvédfőhadnagy, az olasz emigráczió egyik tagja, ki az olasz kormány szolgálatában mint az államvasuti igazgatóság forgalmi osztályának főnöke tekintélyes állást vivott ki, több kitüntetésben részesült, s Turinban Kossuth környezetéhez tartozott és Turinban is hunyt el e hó 8-án. — Opiczky János, a szabadságharczban honvéd-százados, Egerben. — Sváby Ferdinánd, a lőcsei törvényszék nyugal. elnöke, ki a korábbi időkben jelentékeny szerepet vitt s 1849-ben Lőcsének országgyülési képviselője is volt. — Szelmeier Károly, győrmegyei ormándi esperes-plebános 71 éves korában. — Montbach Sándor, birtokos, 50 éves korában, Magyar-Egregyen. — Radnay Károly, temesmegyei árvaszéki előadó, Temesvártt. — Öveges Antál, rárói (Győrmegye) körjegyző, hirtelen halállal.

Benczur Paulina asszony; Benczur Gyula kitünő festőművészünknek és az orsz. festészeti mesteriskola igazgatójának édes anyja, Kassán. — Özv. Gorove Gergelyné szül. Kabdebó Mária, 64 éves korában, Nagy-Váradon. — Kerekes Sámuelné szül. Ajtai Nina, a «Marosvidék» szerkesztőjének neje, 38 éves korában, Maros-Vásárhelytt. — Özv. Könczöl Jánosne szül. Vargha Julianna, Könczöl István rumi plébános édes anyja, Rumban. — Özv. Ladányi Józsefné szül. Heckmann Francziska, dr. Ladányi István fővárosi hatósági orvos édes anyja, 70 éves korában, Budapesten. — Balogh Gyuláné szül. Krismanits Szidónia, 36 éves korában, Zala-Egerszegen. — Özv. Rickl Józsefné szül. Brunner Mária, 64 éves korában, Debreczenben. — Özv. Nyers Jánosné szül. Hideg Katalin, 70 éves korában, Pécsett. — Vékás Lajosné szül. Gidófalvi Vilma, 35 éves korában, Barátoson. — Kolossváry Miklósné szül. Zuber Anna, 64 éves korában, Székesfehérvártt. — Schweiger Károlyné szül. Schlesinger Janka, 42 éves korában, Szegeden. — Vámos Dánielné szül. Baky Mária, a tolnamegyei Móragyon. — Gorove Konstanczia kisasszony, néhai Gorove István kereskedelmi miniszter nővére, elhunyt e hó 3-ikán Budapesten, 69 éves korában. Müvelt lelkü, az irodalmat és művészeteket melegen szerető hölgy volt, és sok jót tett. Végrendeletében is jelentékeny összegeket hagyott jótékony czélokra. Egyenként ezer frtot az irók segélyegyletének, a nemzeti szinház nyugdijintézetének és a Rókus-kórházban meggyógyult, de még munkaképtelen szegényeknek, 500 frtot a vakok intézetének, ugyanannyit a szegénygyermekkórháznak s 2—200 frtot a pesti bölcsődének, a gazdasszony-egyletnek, az okányi ref. iskolaalapnak és a gattájai kath. templomnak.

Vanderbilt, az amerikai vasut-király, mint New-Yorkból táviratozzák, decz. 9-ikén meghalt. A roppant gazdag ember halála az amerikai börzét is megrázta. Már apjáról 80—90 millió dollárt örökölt. Apja maga szerezte az óriás vagyont, s annak legnagyobb részét legidősb fiára hagyta, hogy üzleteit folytassa, ki aztán a vasutak rohamos fejlődéséből még hatalmasabban szaporitotta a vagyont.

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

A. B. Százszor elmondott közönséges utszéli gondolatoknak is lehet némi csin által keletet csinálni. Az ön költeménye is tanu erre, ámbár a forma csinja ellen is van kifogás. Igyekezzék kevésbbé elcsépelt tárgyat választani, talán képes lesz közölhetőt nyujtani. Ezt mellőzzük.

Boldog karácson. Elég csinos vers, ámbár uj valami nincs benne.

Oldódik már egyre. Nagyon csinosan indul s jól is foly, de a befejezése nagyon bágyadt s nem is elég világos. Azon változtatni kellene. Az «Egyetlen jó akaróm»-ra már nem emlékezünk.

Őszszel s társai. Azt irja költeményeiről levelében, ha más nem, legalább igaz hang, érzés — s némi uj is van bennök. Mi pedig épen az igaz hangot s az érzés őszinteségét nem találjuk bennök. Az *Őszszel*-ben ép oly csinált, erőszakolt a kép mint a költő dalaiban. Ki higyjen az ilyennek őszintcségében: a költő arra kéri a költöző fecskéket, vigyék el az ő bánatát; azok elviszik s most félti őket, hogy megszakadnak alatta és sohse érnek napkeletre. A másikban a költő dalait játszi lepéknek véli már, ő tudja, hogy piczi méhek, melyeknek fulánkja szivébe szakadt s fáj neki, hogy más szivja a mézet... Az ilyenben bajos igaz hangot, érzést találni. Uj van-e bennök? Meglehet, de mit ér az ujság — igazság nélkül?

Nem közölhetők. Szegény leány. — Emlékkönyvbe. Egy barna leányhoz. A távolból. — Szülőim sirján. Szép Aranka (s valamennyi, vele együtt jött).

SAKKJÁTÉK.

1360. számu feladvány. Chocholous Gy.-töl.

Sötét.

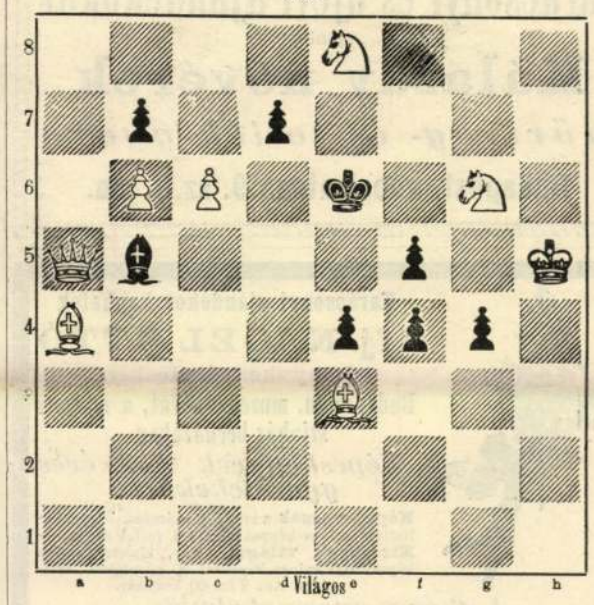

Világos indúl s a harmadik lépésre mattot mond.

Az 1354. sz. feladvány megfejtése.

Ehrenstein M.-töl.

Megfejtés.

Világos.	Sötét.
1. Bh2—h6	Kd5—e4 (a)
2. Bh6—f6	Ke4—d5
3. Fb5—c6 †	Kd5—c5—e5
4. Hf8—d7 matt.	

a.

1.	a4—b3:
2. Bh6—a6	Kd5—e5
3. Ba6—a5	t. sz.
4. Fb5 matt.	

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H. Andorfi S. — Kovács J. — *Az Erkel-sakktársaság nevében* Exner Kornél. — *A pesti sakk-kör.*

HETI NAPTÁR. Deczember hó.

Nap		Katholikus és protestans		Görög-Orosz	Izraelita
13	V	D 3 Lucza sz.	D 3 Lucza	1 F 29 Deczem.	5
14	H	Nikáz pk.	Nikáz	2 Habakuk pr.	6
15	K	Valérián pk.	Ignácz	3 Sofoniász p.	7 Ezekiél
16	S	Albina Kánt †	Ananiás	4 Borbála	8 A szent.
17	C	Lázár pk.	Lázár	5 szabbasz	9 Egy. sz.
18	P	Graczián pk.	Vimpolt	6 Mik. a csodat.	10 szor. b.
19	S	Nemezius vt.†	Ábrahám	7 Ambrus egyh.	11 Sab. W.

Holdváltozásai: ☾ Holdtölte 21-én 10 ó. 14 pk. este.

Tartalom.

Szöveg: Skutari vára Észak-Albániában. Strausz Adolftól. — Menj ifjuság. (Költemény.) Bartók Lajostól. — Az elfelejtett rab. Irta Mikszáth Kálmán — Naplótöredék az Alduna mellől. Irta De Gerando Attila. — Sándor Mátyás. Verne Gyula regénye. — Aesthetika az állatvilágban. — Egyveleg. — A szerb-bolgár harctérről. — Az Alpesek. — Rajzok a trónörökös czikkéből. — Bouilloni Gottfried bevonulása Jeruzsálembe. — Irodalom és művészet. — Közintézetek és egyletek. — Mi ujság? — Halálozások. — Sakkjáték. — Szerkesztői mondanivaló. — Hetinaptár.

Képek: A skutarii vár fokán. — Bouilloni Gottfried bevonulása Jeruzsálembe. Piloty Károly festménye. — Mutatványlapok az «Osztrák-Magyar Monarchia irásban és képben» Rudolf trónörökös által irt bevezető czikkéből, Rumpler tollrajzaival. — Sándor Mátyás. — Az Ortler, a malsi pusztáról tekintve. Az «Osztrák-Magyar Monarchia irásban és képben» első füzetéből.

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós.
(L. Egyetem-tér 6. szám.)

Rászedni a vevőközönséget igen gyakran megkisértik, oly áruknál, a melyek jó tulajdonságaiknál fogva nagy kelendőségnek örvendenek. Igy tünedeznek föl egy idő óta különböző labdacsok is, melyek egészen hasonlóan mint az egyedül valódi, s az emésztési bajokban oly nagy hatású Brandt R. gyógyszerészféle svájczi labdacsok vannak becsomagolva s olcsóbb árak és egyéb állitólagos előnyök mellett akarják a közönséget félrevezetni. Ezért a vételnél gondosan figyelni kell, hogy a Brandt R.-féle svájczi labdacsok minden dobozán meg van e a valódi czégjegy: a fehérkereszt vörös mezőben s Brandt R. névaláirása.

809. l. (B.

Egy hatszor hasábzott petit sor, vagy annak helye egyszeri igtatásnál 15 kr.; többszöri igtatásnál 10 kr. Bélyegdíj külön minden igtatás után 30 kr.

HIRDETÉSEK.

Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad BÉCSBEN: Dukes M. Riemergasse 12, Schalek Henrik Wollzeile 12, és Oppelik A. Stubenbastei 2.

Legalkalmasabb

karácsonyi és ujévi ajándékokat

ajánl

Kálazdy nővérek

művirág- és tollék-gyára

Budapest, váczi utcza 9. sz. I. em.

Karácsonyi ajándékok kaphatók

Ifj. NAGEL OTTÓ

könyvkereskedésben

Budapesten, muzeum-körut, a nemzeti szinház bérházában.

Képeskönyvek 2—3 éves gyermekeknek.

Képes versek a kicsikék számára. Elpusztithatlan szines képpekkel. Ára 1 forint 60 kr. — **Kicsinyek világa.** Nagy, elpusztithatlan képeskönyv szines képekkel a szemléleti oktatásra. Ára 2 frt 60 krajczár.

4—6 éves gyermekeknek.

Képes abc és verses könyv, irta Lajos bácsi. Képes versek, szines képekkel. Ára 1 frt. — **Képek a szemléleti oktatásra,** a kicsinyek világa, irta Lajos bácsi. Szines képekkel Ára 2 frt. — **Gyermekek öröme,** képes könyv sok vers és szines képpel Irta Szabó Antal. Ara 1 frt 20 kr. — **Gyermekek mulatsága,** képes könyv, csinos szines képekkel és olvasmánynyal. Irta Szabó Antal. Ára 1 frt 20 kr — **Gyermekkerti csokor.** Dalok, szavalmányok és társasjátékok kis gyermekek számára. Ára kemény kötésben 70 kr. — **Kedvencz könyvem,** mesék és versecskék kis gyermekek számára, irta Faylné Hentaller Mariska. Szép szinezet képekkel és fametszetekkel. Ára elegáns kiállításban frt 1.60. — **Erdőssy.** Gyermekmesék szines képekkel. Csinos kötés. 60 kr. **Walter.** Regekunyhó, rövid mesék és elbeszélések kis fiuk és leányok számára. Szines kép és fametszetekkel, csinos kötés. frt 1.20. — **Dalfüzér,** irta Lukács Pál. Ára csinos piros kötés. 40 kr. — **Kis pajtások könyvesháza,** hazafias versecskék és olvasmányok, irta Bolygó (Erdélyi) bácsi. Ára füzve 30 krajczár.

7—10 éves gyermekeknek.

Tündérmesék, elmeséli Tóni bácsi. Kedvelt tündérmesék válogatott gyüjteménye. Nagy szines képekkel. Ara 1 frt 20 kr. — **Kalocsa. Igaz történetek és mesék.** Az ifjuság számára a legjelesebb kutfők után irta a tanitó néni. 18 szines képpel és s ámos famet zett l. Ara csinos kötésben 1 frt 40 kr. — **Tündérkert,** legszebb, legujabb tündérmesék és elbeszélések gyüjteménye, kis és nagy gyermekek számára összeállitotta Kalócsa Róza, sok fametszvény és 18 szines képpel. Ara csinos kötésben 1 frt 40 kr. Aranyozott diszkötésben 3 frt 20 kr. — **Kis mesék.** Népmesék és elbeszélések gyermekek számára, irta Faylné Hentaller Mariska. Számos szines képpel és fametszettel. Ára csinos aranyszegélyzett kötésben 1 frt 80 kr.

12—14 éves gyermekeknek.

A nagy világ. Mulattató és ismeretterjesztő olvasmányok földrajzi és természettudományi alapon. Sok fametszettel. Ára kemény csinos kötésben 1 frt 20 kr. — **Saadi Firuz keleti tündérregék.** Az arab és török regevilág gyöngyeinek irodalmunkban eddig kiadatlan gyüjteménye, öt szines képpel, diszesen kötve, ára 2 frt. — **Délszaki ég alatt.** (Ujdonság.) Utazás a magas Pirénéktől a tengerig, irta Vajda Viktor. Franczia eredeti fametszvényekkel, csinos bekötésben. Ára 2 forint 40 krajczár.

Serdültebb koruaknak.

A magyar nemzet képes története. (Uj kiállitás.) Népszerü hazai történelem, irták Bodon József és Dr. Szalay József. Negyedrét (album) alakban ezernégyszáz harminczhat oldalon történeti jelenetet, katonai viseletet, csata-tervrajzokat, arczképeket és hires történeti kéziratokat ábrázoló százharminczkét fametszvénynyel. A két vaskos kötet, fekete alapzaton, dusan aranyozott vörös vászon diszkötésben, tokban, ára 12 forint.

Felnőtteknek.

Magyar átalános levelező és házi titkár. Gyakorlati utmutatás a közéletben előforduló családi és más levelek, kereskedelmi és üzleti fogalmazványok és folyamodványok helyes szerkesztésére, számos példával felvilágositva, szerkesztette Knorr Alajos. Ara diszes vászonkötésben frt 5.20.

I-ső cs. kir. kizár. szabad. ujonnan javitott

Ruganyos sérvkötők

Fontos szenvedőknek. Fontos szenvedőknek.

sérvvédővel.

Legujabb találmány az amerikai, ujonnan javitott ruganyos sérvkötő Politzertől; ez rugók nélkül van, tisztán ruggyantából müvésziesen szerkesztve s az a czélja, hogy még a legüdültebb sérveket is lehető legrövidebb idő alatt egyenletes fekvésbe hozza, s ugy nappal a legerőfeszitőbb munkánál, vagy a sokat járkálásnál, mint szintén éjjel alvásban is használtathatik, a nélkül, hogy a sérvbajban szenvedő hivatásában legkevésbbé is volna akadályoztatva. Felette nagy haszon, hogy az még éjjel is a testen maradhat, mivel hogy a szenvedő testrészre kiváltképen jótékony kellemetes nyomást gyakorol s a legtöbb esetben még a sérv biztos gyógyulását is eszközli. A legtöbb orvosi tekintélyek által elismerve, megvizsgálva s a legjobbnak találva professor **Kovács** a sebészeti kóroda alelnöke, dr. **Gross Lajos** m. kir. egészségügyi tanácsos, dr. **Glück Ignácz** kir. törvényszéki orvos által. 2437

Alólirott egyszersmind nagy rak árt is tart angol és franczia aczél sérvkötőkből, függesztő készülékeket (suspensorium) gummiburó szövötteket, mint szintén szarvasbőrből. A szarvasbőr és gummi suspensoriumok czélja, hogy a tágulást megakadályozzák. Méhfecskendők, légpárnák, ágybeté ek, periodtáskák, präservativumok, gummiharisnyák s mindennemü gummi áruczikkek. Sérvkötőknél kérem megjelölni: jobb, bal v. kettős-e, mint szintén a test böségét is. Megrendeléseket utánvétel mellett elfogad

POLITZER MÓR cs. kir. szab. sérvkötő-készitő, **Budapesten Deák Ferencz-utcza.**

Arak: urak, hölgyek és gyermekek számára, egyoldalunak darabja 6—10 frt, a kettősnek darabja 10—16 frt, gyermekeknek felével olcsóbb. Ugyanitt kapható legjobb amerikai sérvkenőcs. Egy tégely ára 3 frt 50 kr.

Nagybani elárusitás: mozsár-utcza 16. Budapesten, hoválevélbeli megrendelést intézhetni.

Cs. k. kizár. szabad. több kiállitáson az arany, ezüst és érdem-éremmel kitüntetett **czipő-gyár**

Temesváry Mór

Raktár kicsinybeni eladásra Budapest, király-utcza 1. sz. a.

ajánl a tartósság kezessége mellett elegáns és olcsó czipőket.

Nőknek.

Czugos topánt zerge vagy chagrainból szivalaku ... 3.—
Czug. topánt lasztinból, szivalak, rámás v. szög. talppal 3.—
Czugos topánt zerge vagy chagrainból, lakk-orral ... 3.50

Uraknak.

Topánokat vikszos bőr vagy chagrainból 3.80
Fejelt topánokat ... ... 4.—
Térdcsizmákat val. orosz bagaria v. orosz lakkból 11.50

Megrendelések utánvét mellett pontosan eszközöltetnek. Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

1885. decz. 108. sz. 1885. decz.

BUDAPESTI SZEMLE

a M. Tud. Akadémia megbizásából szerkeszti

GYULAI PÁL

TARTALOM:

Kölcsey Ferencz önéletrajza,
Jajcza, a magyarok utolsó végvára Boszniában. — Asbóth Jánostól.
A takarékpénztári betétek biztositása. — Végh Arthurtól.
Az ó-perzsa vallásos irodalomról. — Stein Auréltól.
Blumauer Alajos. — Heinrich Gusztávtól.
A kamarai okiratok és Horvátország. — Marczali Henriktől.
Rip van Winkle. Beszély. Irwing Washington után, angolból. — Ács Zsigmondtól.
Költemények: Szép Zsanett. Burns után, angolból. Lévay Józseftől. — Arany halálakor egy talmi hazafihoz. Horváth Boldizsártól.
Adalék a görög költészet pessimismusához, — Ifjabb Reményi Edétől.
Körösi Csoma Sándor. — F. K.
Magyarország népmozgalma. — Láng Lajostól:
Értesitő: F. Max Müller: Indien in seiner weltgeschichtlichen Bedeutung. a. d. — Id. Szinnyei József: A komáromi magyar szinészet története. g. — Dr. Lipp Vilmos: A keszthelyi sirmezők. Téglás Gábortól. — Fiók Károly: Nala és Damajánti. a. d. — K. Nagy Sándor: A váradi szinészet története. g. — V. Maniu: Zur Geschichtsforschung über die Rumänen. Hunfalvy Páltól. — M. Florianus: Historiae hungaricae fontes domestici. M. M. — Zádor Gyula: Zádor György levelezése Kazinczy Ferenczczel. a, d. Nyilt levél a szerkesztőhöz, gr. Pongrácz Frigyestől.

A BUDAPESTI SZEMLE, mely eddig évenként hatszor jelent meg 80—90 ivnyi tartalommal, 1881 január 1-től kezdve havi szemlévé változott át, s megjelen évenként tizenkétszer 120 ivnyi tartalommal az eddigi előfizetési ár mellett.

A **Budapesti Szemle** tájékozni igyekszik a magyar közönséget az eszmékről, melyek világszerte foglalkoztatják a szellemeket s mintegy közvetitő kiván lenni egyfelől a szaktudomány és a mivelt közönség, másfelől a hazai és külföldi irodalom közt. **E mellett lehető széles tért nyit a nemzetgazdasági közleményeknek, a m. tud. akadémia nemzetgazdasági bizottságától támogatva.**

Megjelen évenként 12-szer 10 ivnyi havi füzetekben. Előfizetési ára bérmentes küldéssel egész évre 12 frt, félévre 6 frt.

Előfizetéseket minden könyvárus elfogad. Bécsben, Szelinszki György cs. k. egyet. könyvárus, I. Stefansplatz Nr. 6.

Az előfizetési pénzek az alulirt társulat kiadó-hivatalába küldendők be, vagy a könyvárusokhoz, a kik szintén föl vannak hatalmazva elfogadásukra.

FRANKLIN-TÁRSULAT,
magyar irodalmi intézet és könyvnyomda Budapesten.

Előfizetési felhivás.

1886 jan. 1-én egy **uj egész évi** előfizetést nyitunk a

MAGYAR MERCUR

hiteles sorsolási tudósitóra.

Ezen lap **magyar-német szövegben havonként 2—3-szor** jelen meg, esetleg **gyakrabban** is, és közvetlen minden **jelentékeny huzás után** könnyen érthető és czélszerü tabellás áttekintéssel közli a hiteles huzási jegyzékeket, továbbá a hátralékokat t. i. a **kisorsolt** de még át **nem vett nyereményeket,** ennélfogva a sorsjegy-birtokosra nézve **nélkülözhetlen közlöny.**

Az előfizetés legczélszerübben **postautalványnyal** eszközölhető és a **Magyar Mercur** sorsolási tudósitójához: **Budapest hatvani utcza 17.** czimzendő.

Előfizetési ár bérmentve házhoz küldve vagy pósta utján egy **egész évre** csak **2 frt.**

A Magyar Mercur kiadóhivatala.

Az 50 év óta a bécsi piaczon fennálló legjobb hirű, **nagybani eladásra** berendezett posztóczég

„a jó pásztorhoz"

előbb Strohschneider Vincze,

BÉCSBEN,

I., Rothenthurmstrasse 14,

eladja összes raktárát

valódi brünni gyapjuszövetek

maradékaiból egész uri öltözetekre, **melyek egy teljes öltözékre bőven elegendők,** és pedig kabát, nadrág és mellényre; **minden szinben** és **elpusztithatatlan** minőségben az alábbi **két legolcsóbbra szabott áron,** és pedig:

II. minőség egy egész öltözetre ... frt **3.50**
I. minőség « « « ... frt **4.50**

E maradékokból minták nem küldhetők, ellenben ezennel nyilvánosan kötelezem magamat a nem tetsző árut haladéktalanul visszavenni. — A fönnebbi szövetek szállitása **csomagolási költség felszámolása** nélkül, az összeg beküldése vagy utánvét mellett történik.

Nép-gyógyszer!

1881 óta e **kitünő szer** a **szenvedő közönség** részéről élénk keresletnek örvend s a folyton emelkedő tudakozódás eléggé bizonyitja a gyógyszer jelességét. E szer összeállitása **szigorúan tudományos alapon** nyugszik (20 évi gyakorlat tanulmánya és tapasztalatai); miután az egyes hatékony anyagok e szerben helyes mértékviszony szerint vannak fölosztva, ugy, hogy az e **kiválóan szerencsés összetétel** folytán mindazon betegségeknél jónak bizonyult, melyek **általános gyöngeséget és lesoványodást** vonnak maguk után, kiválóan pedig: **a tüdő-, mell- és légzőszervi bajok** minden fokozatában, **hosszantartó köhögés és rekedtségnél, nehéz légzés, vérszegénység** (sápkór) stb. stb. **Rendkivüli tápereje, könnyen emészthetősége és a gyomorra nézve erősitő hatásáná.** fogva e szer már sok **száz esetben** igen **jó hatással** alkalmaztatott **emésztési gyöngeségnél, gyomorhurut, gyomorfeszülés- és gyomorfuvódásnál, lesoványodott, gyönge gyermekekre** jó hatásu, az **idegrendszer szétbomlottságanál** stb., stb., valamint mindenütt, hol a test észszerü és erőteljes táplálása szükségesnek látszik. E szer **jó izü** s mindenki által szivesen bevétetik.

Egy egész eredeti doboznak az ára, mely **felnőtteknek elég 12, gyermekeknek pedig 24 napra,** használati utasitással együtt **4 frt;** egy próba-doboz, mely elég 6, illetve 12 napra, **2 frt.**

Szállitás készpénzre vagy utánvét mellett **Stenner Frigyes oroszlán-gyógyszertára** által, **Brassóban.**

Raktárak: Török József gyógyszertára Budapesten; Sóltz R., Pozsonyban; Tarczay I., Temesvár; Dieballa G., Székesfehérvárott; David J. Eszéken; Küchler B., Verseczen; Jaskievics H. Zágrábban.

Köszönő es elismerő irat.

T. Stenner Frigyes gyógyszerész urnak, Brassón.

Teregova (Szörény m.), 1883 aug. 9. TiszteletteI kérem, küldjön mielőbb még egy dobozzal az ön jeles népgyógyszeréből, miután az mellbajomra jó hatással van. TiszteletteI

Bersesko Péter, nyug. erdész.

POLLÁK D. H.

fémáru-csarnoka,

Raktár: IV. ker., bécsi utcza 5. sz. BUDAPEST, Gyár: VII. ker., dohány-utcza 20.

Kitüntetve az 1885-ki kiállitáson a nagy bronz-éremmel.

Ajánlja az idény beálltával gyártmányait kályha-eszközök és aczél előtétekben. Nickel, réz és sárgarézből, a legujabb és legelegánsabb mintákban:

	frttól	frtig
Kályha-előtét aczélból, fényesre csiszolva	3.—	25
Fa-kosarak festészeti kivitelben	5.—	25
Széntartók	—.90	24
Valódi angol szoba-ürszékek belső része zománczozva, tehát teljesen szagnélkül 25,	30.—	35
Ujnemü test-ürszékek	13.—	16
Fürdő-székek elismert szerkezettel ...	15.—	35
Fürdő-kádak felnőttek részére... ... 12,	15.—	20
Fürdőszoba-berendezések	75.—	500
Szalon-jégszekrények zománczozott vizmedenczével	40.—	65
Jégszekrények háztartáshoz	14.—	30
Konyha-felszerelések...	25.—	500

Szállitható tejkannák gummizárral, ugyszintén mindennemü **tejgazdasági edények** ered. gyári árakon. **Zománczozott edények** csakis legj. minőségben, eredeti árakon. **Épitkezési bádogos munkák** legszolidabban eszközöltetnek. — Képes árjegyzékek kivánatra ingyen és bérmentve. Szétküldés utánvét mellett minden vasutállomásra. Csomagolás eredeti áron számittatik.

más dolguk, mint ölfeledten

ELHAGYATVA. — BENCZUR GYULA FESTMÉNYE.

Vas. Ujs. 1886 105, 106 e.

ELHAGYATVA!

— Benczur Gyula festményéhez. —

Milyen kétségbeesés tragédiája lehet az, mely e megragadó képből sötétlik felénk oly egyszerű és keresetlen kompozicziójában! Milyen lehet e bánat, mely nem talál többé megnyugvást csak a világról való lemondásban, s a zárdák sötét és hideg czellájába temetkezik, hogy odadobja széttépett lelkét a sanyargatások tengerébe, mely mek lassu pörgését a «hora matutina» szürkés derengésében, az oltár hideg lépcsőjén térdelve.

«Ave Maria, gratia plena.»

A jó soror némán meghatva áll ennyi fájdalomtól. Megilletődött vonásai részvétet és tiszteletet tükröznek vissza a bánat szentsége iránt, mely e fiatal keblet dúlja. Földi szavakkal ki merné itt vigaszra nyitni ajakát? És mégis, mintha a nyugodt hideg arcz, melyen a megtisztult lélek megdicsőülése ragyog, halk sohajban mondani látszanék: «Szegény leány! Ismerem

Szélesre tárvák a büszke palota kapui. Ünnepi nép tolong az ablakok alatt; díszes fogatok szállítják a selyemtől suhogó, aranytól s ékkövektől csillogó vendégsereget s a lépcsőház délszaki növényekkel buján ellepett csarnoka, a puha szőnyegek selymes érintése fantasztikus világot varázsolnak a szem elé. Benn a palota belső termeiben szorgos kezek foglalatoskodnak a szép menyasszonynyal, hogy előkészítsék édes nászutjára, hová tündérek röpítik Mab királyné hintóján a boldog jegyeseket. Az ifjuság, a szépség ez avatott kezű öltöztető komornája, odatűzte a boldogság diadémját sugárzó homlokára. Néhány percz még s a templom aranyozott hajójában elröppen a legboldogítóbb szó, mely egygyé olvaszt két lelket s édes békóba nyügzi az akaratot.

Csak jönne már! De ne még! Még van egy akaratos hajfürt helyreigazítani való a narancsvirág-koszorú alatt, még van egy ruhafodor eltávolitani való a fehér selyem uszályon. A vőlegény szemének nem szabad megbotránkozásra adni okot.

S az alabástrom-óra, mintha semmit sem tudna a körüle történtekről, hidegen, kimérten kufárkodik az idővel. Tik-tak, tik-tak!

Kopogtatnak . . . Végre! Ez ő lesz. Szegény leány! Nem *ő*, csak *tőle*. Keztyüs, feszes szolgakéz nyujt át egy levelet. Szomorú annak a fogása is. Minek azt olvasni? Szép menyasszony, dobd el koszorudat, boldogtalanságod van megirva abban a levélben.

Messze gurul a fényes karikagyűrű a padlón, a mint tompán koppanva kihull a levélből. Oda gurul az imazsámolyhoz, mely fölött feltünik a vigasztaló kép, szelid tekintetével, az igaz vőlegény, töviskoszorúval fején, dárdasebből vérezve, az egyetlen, a hű, az örökké való.

KAGYLÓMÉREG.

Wilhelmshavenben nemrég tizenkilenczen betegedtek meg veszélyesen az ehető kagyló (Mytilus edulis) élvezete miatt s négy közülök bele is halt. E gyászos esemény folytán a gyanus kagylókat Virchow és Salkowski tanárokhoz küldték Berlinbe, kik vizsgálat folytán rá jöttek, hogy a különben régóta ártalmatlannak tartott állat azon példányai, melyeknél különben romlott szárdinia vagy osztriga szagához hasonló illat fordult elő, igen veszedelmes mérget tartalmaznak. Egy nagy erős kutya elpusztult, a mint hat darabot megevett, egy macska hasonlóképp, bár csak a kagylókból készült levest izlelte meg. Mérgök tehát nyers és főtt állapotban egészen egyforma hatású s különösen az izmok működésére hat, mint az indiánok nyilmérge, a kuráré.

A kagylók élvezésére ezentúl tehát nagyon kell ügyelni, mert nem lehet tudni, hogy ez állatok, épen ugy, mint némely gombák, nem okoznak-e esetleges halált. A különbség a kétféle méreg közt leginkább abban áll, hogy az emberre nézve nem egyes megehető kagylófajok a veszedelmesek, hanem általában a kagylók életük bizonyos időszakában. A kagylókon kivül még különböző halaknál is, valamint az osztrigáknál és rákoknál érezhető e tünemény. A halak közül nálunk különösen mérgesek a tinhal s a csuka ikrái különösen májusban. A rákok, homárok s ollótlan tengeri rákok, valamint az osztrigák szintén idéznek elő mérgezési tüneteket; a velenczei osztrigáktól néha kholeraszerű betegséget lehet kapni.

A mérgezés tüneményei az ily esetekben különbözők. Rendes eset a gyomor megmérgezése, midőn hányás, lábgörcsök, bőrhidegség és ájulás következnek be. A csukamérgezésnél ez rendes dolog, de többnyire nem veszélyes. Tinhalak, rákok élvezése után igen gyakran kiütések fordom meghalt. 1860. julius havában Traleeban, Nagy-Britanniában egy hajócsatorna alján talált kagylók által 21 mérgeztetett meg; három gyermek meghalt s hat felnőtt életveszélyesen megbetegedett. 1799-ben a Peril öbölben két óra alatt több mint száz alenta halt meg kagylóméregtől. 1851-ben Tilbergben (Hollandia) tizenkilencz osztrigaevő egyén közül 12 veszélyes beteg lett, többen agybántalmat is éreztek, két betegágyas nő nyavalyatörést kapott.

Többször tulajdonították már a kagylómérgezést a rézmérgezésnek abból az okból, hogy egyes kagylókat a hajók rézlemezéhez tapadva találtak, vagy hogy a tenger némely részeiben réz nyomai vannak s végre, hogy némely lelketlen árus az osztrigákat zöldre is festi, hogy az angol osztrigákhoz hasonlítsanak. Azonban kétségtelen, hogy az ily okból eredő mérgezések ritkán fordulhatnak elő. Hasonlókép egyedül csömörnek nem lehet tulajdonitani a bajt (bár nehéz emésztésű állatok husának élvezeténél az is előfordulhat), nem különösen azért, mert a mérgezés rendesen tömegesen fordul elő s a háziállatokra is kihat. Legvalószinűbb az a feltevés, hogy a méreganyag a párosodás alkalmával fejlődik ki, a mint hogy a csukáknál ilyenkor észleltek rendkivül hamar rothadó külön kiválásokat s tudvalevő dolog, hogy a folyami rákok és osztrigák némely hónapokban élvezhetlenek, sőt az osztrigák mérgesek is, ugy, hogy sok helven a törvény tiltja azoknak nyáron fogyasztását. Mindamellett e föltevés sem teljesen megbizható, a minthogy osztrigamérgezések őszszel, sőt télen is előfordulnak. Az ehető kagylók közül azok, a melyek mérgesek, gyakran csikos héjuak, de ez sem átalános ismertető jel.

A tudománynak tehát még jövőbeli feladata az, hogy a halak és kagylófélék által előidézett mérgezések okait, s ezek után azok gyógyitási módját is teljesen felderítse. Salkowski kisérletei szerint az ehető kagylóknál levő mérges anyag, mely kétségkivül alkaloid jellegű, néhány csepp szénsavas natron által ártalmatlanná tehető, azonban a már bekövetkezett mérgezés ellensulyozásával még nem vagyunk tisztában.

SÁNDOR MÁTYÁS

VERNE GYULA REGÉNYE.

FRANCZIÁBÓL FORDITOTTA HUSZÁR IMRE.

Egyedül jogositott magyar kiadás.

MÁSODIK RÉSZ.

Huszonhetedik folytatás.

IV. Báthory István özvegye.

Stradone pompás, kövezett utcza, mely a várost átvágja és a Borgo Pilletől a Plocce külvárosig terjed. Egy domb hosszában nyulik el, a melynek gerinczein félköralakban emelkednek fölfelé a házak. Legvégén a régi dogék palotája áll, szép műemlék a tizenötödik századból, zárt udvarral, a renaissance korból való portikussal, ivezetes ablakokkal, melyeknek karcsu oldaloszlopai a toszkániai építészet fénykorára vallanak.

Az orvosnak nem volt szüksége elmennie eddig a térig. A Marinello-utcza, melyet Boros tegnap említett előtte, a Stradone közepe táján balról ágazik ki. Lépéseit abban a pillanatban lassitá, mikor egy gránitból épült palotára tekintett, melynek homlokzata, kiszögelő melléképületeivel együtt jobb felől emelkedett. Az udvar nyitott kapuján keresztül gyönyörű úri fogat látszott; a kocsis a bakon ült, az inas pedig a tornácz előtt várt, melyet elegáns veranda védelmezett a napsugarak elől.

Csaknem ugyanazon pillanatban egy férfi szállt a kocsiba, a lovak gyorsan végig ügettek az udvaron és a kapu becsukódott mögöttük.

A férfi ugyanaz volt, a ki harmadnapja megfolyamot, a melybe az egyik parton csak hegyi patakok ömlenek. A házak, hogy némi kevés friss levegőt nyerhessenek, egymás hátára kapaszkodnak. Szem szembe néz itt, ha szabad igy neveznünk az ablakokat vagy inkább szelelő lyukakat, a melyek homlokzataikon nyílnak. Igy éri egymást ház ház felett fel a dombtetőig. Raguza felett két domb emelkedik, az egyiken a Mincetto, a másikon a San-Lorenzo erőd áll. Ezekben az utczákban semmiféle kocsi se közlekedhetnék. Habár a nagy esőzések kivételével a hegyi patak hiányzik, az utcza azért mégis csak vízmosás és a meredek lejtők és szakadékok kiegyenlítésére lépcsőket kellett alkalmazni. Milyen ellentét a szerény, szegényes lakházak és a Stradone pompás palotái és épületei közt!

Az orvos a Marinello-utcza bejárásához érkezett és elkezdett felfelé menni a vég nélküli lépcsőkön, a melyek a közlekedést lehetővé teszik. Több mint hetven lépcsőn kellett felmennie, mielőtt a 17. számú házhoz ért.

Egy ajtó azonnal kinyílt. Az öreg Boros várta az orvost. Szó nélkül bevezette egy tisztán tartott, de szegényes butorzatú szobába.

Az orvos leült. Semmi sem árulta el, hogy meg lett volna hatva a miatt, hogy e lakásban van, még akkor se, mikor Báthory István özvegye belépett e szókkal:

— Antekirtt orvos úrhoz van szerencsém?

— Az vagyok, asszonyom, — felelé az orvos és felkelt.

— Szerettem volna önt megkiméln attól a fáradságtól, hogy ily messzire jöjjön, — mondá Báthoryné.

— Ohajtottam önnél látogatást tenni, asszonyom, és legyen róla meggyőződve, hogy teljesen a szolgálatára állok.

— Uram, — viszonzá Báthory özvegye, — csupán tegnap értesültem, hogy ön Gravosába érkezett, s azonnal elküldtem Borost, hogy találkozót kérjen öntől.

— Parancsoljon velem, asszonyom.

— Én visszavonulok, — mondá az öreg cseléd.

— Nem, Boros, maradjon! — mondá Báthoryné. — Ön a családnak egyetlen barátja és tud mindent, a mit Antekirtt orvos úrnak mondani akarok.

Báthoryné leült és az orvos szemközt foglalt helyet, míg az öreg szolga az ablakban állt.

Báthory István özvegye akkoriban hatvan éves volt. Noha a kor súlya daczára tartása még egyenes volt, ősz haja és ránczoktól felbarázdált arcza tanusította, mennyit kellett küzdenie a bánattal és a nyomorral. De meglátszott rajta, hogy még most is erélyes volt, mint valaha. Évek mulva is ugyanaz maradt; derék, bátor szivű társa és legbensőbb meghittje annak a férfinak, a ki állását feláldozta kötelességének és végre összeesküvő társa, midőn Sándor Mátyással és Zathmár Lászlóval szövetkezett.

— Uram, — mondá oly hangon, melynek meghatottságát hiába igyekezett volna eltitkolni, — miután ön Antekirtt orvos, én önnek lekötelezettje vagyok és tartozom azzal, hogy elbeszéljem az eseményeket, a melyek ezelőtt tizenöt évvel Triesztben történtek . . .

— Asszonyom, miután én Antekirtt orvos vagyok, kimélje meg magát egy elbeszéléstől, a mely önre nézve nagyon fájdalmas volna. Ismerem azt az esetet és hozzá tehetem, — miután Antekirtt orvos vagyok, — ismerem az ön életét

Ország-Világ 1912. 522 l. (Önarcképpel)

BENCZUR GYULA: ÖNARCKÉP.

A NEMZETI SZALON ALM

Önarcképpel

gy ezt a szerencsés ország
én alig fogja más nemzet
a más nemzet a művészet
béssel előbbre vinni, mint
Giottótól a renaissance

aximumát mutatja annak
zet valamely nemzetnek

ország példája mégis buz-
reánk, mert a kisebb ered-
ványatosnak kell tartanunk.
lyen üdvös volna, ha a
hasznunkra válnék, mint
nak. Franciaország nem
szetekért, mint Olaszország,
négis ki sem mondhatóan
ncia izlés, a francia mű-
ia iparművészet fejlődése
okozója annak a vezető
az utolsó századokban a
a nagy vonzó erőnek,
eni képes volt, annak a
gazdasági föllendülésnek,
elértek.
sokat nyerhetnénk a mű-

értik Európában. Tudo-
munk nagyrészt zárt könyv
Nemzetközi hatást, tekin-
yt leggyorsabban és leg-
szetünkkel szerezhetünk.
olyan világnyelv, ame-
ért. A magyar egyéniség
ival válhatnék a leghama-
sebben ismertté. Iparunk
et más gazdag országok
sünk, iparművészetünk s
erővel teljesen fejlődné-
nénk legközelebbi verseny-
péssel haladhatnánk a gaz-

terős és önálló fejlődése

TÉPELŐDÉS.

Háborog a lelkem; gondolkozom ismét,
Bánt és gyötör a gond;
Rég, boldog álmaim foszlanak szerteszét.
Boldog leszek én? Mondd!
Előveszem képed; áhítattal nézem,
S folyton gondolkozom,
Oly merően nézem; belesír a lelkem,
És jól meggondolöm
Jövőmet s jövődet; szép napról álmodom:
Itt mellettem vagy te.
Aranyos kis fejed a vállamra hajtod,
Kérdezed: ez mese?
S én csókkal zárom le nevető ajkadat
És csak téged nézlek;
Nevetésed sebzi lelkemet; csalogat:
Én szeresselek-e?
Szeretlek, ó igen s szeretni tudnám;
Hogy egymásé leszünk?
Ép ezért bánt a gond, mert még most sem tudám,
Mi lesz tehát velünk?
Hát hogyha nem leszünk egymáséi soha,
Megvetsz és megutálsz,
Elkerülsz, hogy ne is nézhess az arcomba,
Lelkemmel mit csinálsz?
Mit csinálsz lelkemmel s szívemmel, mely tied,
Mit teszel énvelem?
És hogy ha nem adtad nekem a szívedet,
Hova dobsz majd engem?
Add vissza a lelkem, add vissza szívemet,
Add, mert követelem.
Régi egészségem, régi jókedvemet,
Elraboltad tőlem.
Mindent adj vissza, amit lassan ellopkodtál.
A boldogságomat!
És hogy ha már mindent, mindent visszaadtál,
Várd a halálomat.

* * *

Előveszem képed; áhítattal nézem,
S folyton gondolkozom,
Oly merően nézem; belesír a lelkem,
S könny folyik arcomon.

PAPP TIBOR.

Bernáth Gyula

cérnavékony szálak fűzték a szellemi élet egyéb területein kitermelődött, úgynevezett radikális szekciókhoz, amelyek a magyar tradíciókat, ha nem nézték közömbösen, akkor tűntetően fricskázták, a magyar múlt történeti égboltja alá aknákat helyeztek, mindenre, amihez nyúltak, mohón és türelmetlenül akarták rányomni egy különös faji intellektuálitás bélyegét, a kritika helyére a terrort ültették s a belőlük származók a kommün szellemi direktóriumát alkották meg.

Márffy Ödön a *Magyar Studio* termeiben állította ki új képeit, miután jó ideje távolmaradt a tárlatok nyilvánosságától. Ezek az új, sokszor egyenest izgató hatású képek nem közönséges dátumot jelentenek Márffy művészi fejlődésvonalában. Jelentik azt a változást, ami, ha nem áll elő, Márffy művészalakja szintén rabja annak a meddő körtáncnak és tehetetlen vergődésnek, ami a kubisták, futuristák, aktivisták, újabban dadaisták festészete címén még egyre tart és dúl az európai művészet berkeiben, bár már egyre sűrűbben érik egymást oly szimptómák is, amelyek a nagy kiábrándulás, a keserű főleszmélés szimptómái. Márffy Ödön soha sem tartozott ugyan azok közé, akik azt kiáltották : vesszen az emberiség, de éljen a futúrizmus s akiknek sorsuk, hogy az új művészetért való sóvárgásban nyomtalanul felmorzsolódjanak és névtelenül elpusztuljanak. A távolság azonban, amely ettől az örvénylő zűrzavartól elválasztotta, nem volt túlságosan jelentékeny s ha Márffy annak az elméleti programmnak, amelyet tíz évvel ezelőtt a Nyolcak vallottak a magukénak, végigcsinálja összes konzekvenciáit, ha továbbra is megmarad parancsoló és kétes bűvkörében, egészen bizonyos, hogy máshová jut, oda semmi esetre sem, ahol ma van.

Mert új képei elkanyarodnak ettől az agyonesztétizált festészettől, a talmudinak nevezhető spekulációtól, amely az európai piktúra egy részét — a franciáknál legkevésbbé — vértelenné tette, a merev sémák, az elvont problémahajhászat és nyakatekert okoskodások ösvényére terelte. Az új képekből, amelyeknek éltető eleme a meleg és vibráló szín, az derül ki, hogy Márffy Ödön a közvetlenség felé hajló, lírikus természet s véleményünk szerint, ha volt idő, amikor másnak látszott, akkor egy nem neki való szerepet erőszakolt magára. Amit fest, az a folyvást hullámzó világ, az élet mozgó és változó optikai jelenségeiből nő ki, kapcsolatot tart a szemlélet révén nyert formákkal, de egy rendkívül érzékeny lélek regiszterén keresztül, a felvett szubjektív vonásoktól úgy alakul át, mint ahogy a nyers vasra nem lehet ráismerni, amikor kikerül a kráterből. Sokszor a kép alig egyéb nála néhány gyors és ideges jelzésnél. El tudjuk képzelni, hogy meglehetős számmal lesznek, akik idáig nem tudják követni a művészt s bizonyos, hogy ez a piktúra színeinek és vonalainak különös ritmikájával, bizarr csillámlásaival ma sem azoknak készül, akiknek ízlése a polgári nyugalom vasárnapi derűjét keresi s szeme csak a hű és pozitív megfoghatóságok ábrázolásában talál örömet. Az innen támadó visszhangtalanság azonban Márffy Ödönt nem birhatja rá arra, hogy változtasson mondanivalóinak céljain és eszközein. Azok közül való, akik állnak, vagy buknak az

üggyel, amelyre szivüket úgy teszik, mint valami lángoló kardot.

(Dömötör István)

A BENCZÚR-KIÁLLÍTÁS ELÉ

Márciusban monumentális ünnepe lesz a magyar képzőművészetnek: a hó első napjaiban nyitja meg a Műcsarnokban rendezett Benczúr-emlékkiállítást a Magyar Képzőművészeti Társulat. Ritka és különös alkalom ez, amely előre veti fénycsóváját és már ma is erősen foglalkoztatja mindazokat, akiknek eszmekörében a magyar kultúrtörekvések lobogó fáklyákként égnek. Ez a kiállítás a maga kincseinek garmadába halmozottságával mintegy élő tiltakozása a mi leigázott kultúránknak, mert azt dokumentálja a világ előtt, hogy népet, amelyet ilyen ideálok hevítenek, tartósan leigázni nem lehet.

Csak nemrég állították össze a külföldre szánt festészeti termékek reprezentatív gyüjteményét. Sajnos, annak a gyüjteménynek létrehozásában egyéb szempontok is közreműködtek, nem csupán művésziek; ezt csak most látjuk, amikor hóditó igazságként áll előttünk, hogy az újabb magyar képzőművészetnek a külföld előtt legfényesebben érvényesülő reprezentatív művészi egyénisége Benczúr Gyula, az ő mesteriskolája tanítványainak élén, ahogyan a Műcsarnok legközelebbi kiállításán meg fog jelenni.

Ezen a kollektív kiállításon összehordták egy gazdag élet minden pompázó eredményét. Múzeumok, a főváros, a királyi család javainak kezelősége és magánosok versenyeztek egymással, hogy minél teljesebbé tegyék a képet, amelyet a nemrég elhúnyt művésztanár alkotó zsenijének teljesítményéről nyujthatnak. Ez alkalommal először kerülnek nyilvánosságra a mester utolsó képei: Zita királyné és Ottó trónörökös portréja, azonkívül a királyi vár Hunyadi-terme számára festett két nagy Mátyás király-kép, mindkettő művészethistóriai becsü alkotás. Az egyiken, amely a pápa követének fogadását ábrázolja, meglepő tisztasággal adja a művész ugyanazt az egyéniséget, aki a *Millenáris hódolat*-ot festette; egészen más kép ez, de a levegője, a lelke, a titka ugyanaz.

Itt vannak a legnagyobb értékü Benczúr-képek: Tisza Kálmán híres portréja, az *Önarckép*, *Bachanssnő*; látni fogjuk a már-már történeti tényekké emelkedett nagy vásznakat: *Budavár bevételé*-t, *Rákóczi Ferenc elfogatásá*-t, a *Millenáris hódolat*-ot, *Hunyadi László búcsúja*-t, végül az Első Magyar Általános Biztositó alakulásáról festett híres csoportképet, mely a tömegportré nagyszerü és bevált kisérlete. Még *Vajk megkeresztelése* is szerepel a tárlaton, igaz, hogy kicsiben, a művész által készitett tervvázlatban. A Habsburg-képeket is elküldték a Nemzeti Kaszinóból: Ferenc József, Erzsébet és Rudolf képeihez most jut először a nagy nyilvánosság.

A mester mellett tanitványainak egész sora is képviselve lesz a tárlaton. Minden művész két reprezentatív képével jelen meg s minden tanítvány méltónak bizonyul mesteréhez. Hogy csak futólag említsünk fel néhány nevet: Tornai Gyula, Kernstock Károly, Éder Gyula, Márk Lajos, Komáromi-Katz Endre, Horthy Béla, Bruck Miksa, Glatter Gyula, Szenes Fülöp, Hegedüs László, Uj-

Magyar Helikon
1921. márc. 1. 5 szám

váry Ignác, Stetka Gyula, Magyar-Mannheimer, Dudits Andor, Zombory, Knopp... Ki győzné valamennyit elszámolni? Mindnyájan azt tanúsítják, hogy a magyar képzőművészet nagy halottjának szelleme tovább él azoknak műveiben, akik tőle tanulták a művészet szeretetét és titkainak ismeretét.

A kiállítás megnyitása után részletes méltatást fogunk adni e monumentális tárlatról, most csupán fel akartuk hívni a közönség figyelmét a készülő jelentős művészeti eseményre. *(d. l.)*

BENCZÚR-EMLÉKALBUM. Elrablott magyar földben pihen Benczur Gyula, hasonlóan a magyar Felvidék másik nagyszerű művészfiához, Szinyei-Merse Pálhoz. A magyar festőművészet hatalmas törzse dőlt ki vele; hogy miféle terebélyű, azt most hagyatéki kiállítása fogja demonstrálni minden magyarázatnál ékesebben. Ezen a nagyszabású kiállításon, valamint azon az országos ünnepségen kívül, amellyel az állam hódol Benczúr emlékének: a Képzőművészeti Társulat más módon is szolgálja a Benczúr-kultuszt. Egy kiadványt készít elő, a *Benczur-emlékalbumot*, amely a tökéletes reprodukció nyelvén a mester huszonöt művét helyezi majd a magyar úri szalónok asztalára. A huszonöt lapon Benczúr Gyula, mint a pezsgő életörőm, a játszi és derült szépség, az intimebb hangú kompoziciók művésze szólal meg. Díszes, választékos ízlésű köntösben fog megjelenni ez a kiadvány, amelynek előszavát *Riedl* Frigyes egyetemi tanár, a kiváló esztétikus írta, tömören és jellemzően méltatva Benczúr művészetének mesteri szépségeit.

EGY KIS ZENEESZTÉTIKA

Füredy F. Gusztáv debreceni zenetanár esztétikai előadásciklusában, melyet zongoradarabok bemutatása egészített ki, végre találkoztunk egy arra irányuló számottevőbb kísérlettel, mely a hangversenyközönséget lenne hivatva ránevelni a zeneművészet értékes alkotásainak méltó, azaz megértő hallgatására és élvezésére. A romantikusnak nevezett zeneköltői irányzat három kimagasló reprezentánsáról, Schumann Róbertről, Chopin Frigyesről és Liszt Ferencről tartott egy-egy előadást, méltatta és magyarázta művészetük értékét, jelentőségét, karakterisztikumait.

Debrecenben, hír szerint, széleskörű érdeklődés fogadta Füredy Gusztáv előadását, úgy, hogy azok szépszámú hallgatóság előtt folytak le. Budapesten a nyilvános zeneelőadások számára használni szokott termek közül a legkisebbikben — a Zeneművészeti Főiskola emeleti kis előadótermében — tartotta Füredy előadásait s ez a terem is több, mint felerészben, üres maradt. Persze, nagy tévedés volna ebből arra következtetni, hogy a budapesti hangversenyközönség nagy zenei műveltsége fölöslegessé tesz efajta zeneelőadást. Sokkal helyesebb nyomon halad annak gondolatmenete, aki ebben a nagyvárosi népnek az elmélyedés iránt való kisebbfokú vágyát látja. Elárasztva egyrészt nyomasztó életgondokkal, másrészt oly szórakozási lehetőségekkel és alkalmakkal, amelyek az intellektust kevéssé foglalkoztatják, sem kedve, sem ideje, sem energiája nincsen a több-kevesebb stúdiumot is igénylő teljes fokú, intelligens műélvezés elsajátítására. Ezért min-

denesetre nagy elismeréssel adózunk Füredy Gusztávnak, hogy az előreláthatóan csekély eredmény tudata sem tartotta vissza attól, hogy előadását megtartsa. Módot adott rá vele, hogy az ilyfajta zeneelőadások nagy kultúrális értékére ismételten rámutathassunk és ezzel a zenei közizlés művelésének elhanyagolt sorsára a figyelmet újból felhívhassuk.

Munka közben nem tanácsos kritizálni, mert apasztja a munkaenergia lendületét. Csak mikor előttünk a kész munkaeredmény, akkor érkezett el a kritika ideje. Az a munka, amely a gyakorlati célú (nem iskolai) zeneesztétikai előadások módjának helyes kialakítására törekszik, ma még kétségkívül kezdeti stádiumban van. A kritika ennélfogva mintha még korai lenne. Ha azonban az ily irányú munka intenzív folytatásának eminens fontosságát és szükségességét nyomatékosan hangsúlyozzuk, ennek előrebocsátása mellett bizonyára nem fog az ügy kárára válni, ha néhány szerény észrevétel formájában Füredy Gusztáv három előadását, tájékozásul az érdeklődők és érdekeltek számára, kritikai megvilágításban részesítjük.

Igen szép, hangulatos és poétikus lendületű volt előadása abban, ahogyan a három zeneköltő munkásságának esztétikai és történeti jelentőségét méltatta. Csupán az volt a baj, hogy a szakszerű ismertetés rovására az előadó szavaiban túltengett a költői pátosz, a fellengző frázis. Kétségkívül rendkívül nehéz feladat szakszerűséggel magyarázni úgy, hogy a többé-kevésbbé laikus hallgatóság ne találja száraznak, unalmasnak. De a feladat megoldását elkerülni, ez még sem lehet a probléma helyes elintézése. Kellő mennyiségű tapasztalati megfigyelés útján minden bizonnyal meg lenne található annak a kulcsa, hogyan lehet zeneesztétikai előadás érdekes a szükséges mértékű szakszerűség mellőzése nélkül is. Nagyrészt a magyarázat szakszerűségének e mellőzése okozta, hogy, noha az előadó az általános bevezetésen kívül minden egyes bemutatásra kerülő zenedarab előtt még külön is magyarázott, e művek zenei tartalmáról a hallgatóság alig nyert felvilágosítást, viszont az előadásban sok olyan momentum szóba került, amihez meg hiányzott a zenei illusztrálás.

Mind e kezdeti tökéletlenségek dacára helyes intenciója révén Füredy F. Gusztáv előadásait a szezon legfigyelemreméltóbb zeneéleti jelenségei közé soroljuk. Mert reményt nyujt arra, hogy most már talán belátható időn belül tért hódít majd az a felismerés, hogy a zeneművészet szépségei iránt komolyan érdeklődő hallgató igényeit a hangversenyek jelenleg szokásos fajtája nem elégítheti ki. Mulasztást követnénk el, ha tudósításunkban nem emlékeznénk még meg *Höchtl Margit* valóban művészi zongorajátékáról, aki a magyarázathoz csatlakozó Schumann-, Chopin- és Liszt-műveket mutatta be. A sikernek jelentékeny részét az ő közreműködése biztosította.

(Ságody Olmár)

MAHLER GUSZTÁV: V. SZIMFÓNIA

Gyászindulóval kezdődik, hirtelen bachanáliára emlékeztető hangulatba csap át, majd ismét visszatér a gyászinduló témájára. A második rész eleje szivhezszóló, áhitatos, messziről jövő és messzire távozó

Aranyozott ezüst öv (Brassó, XVIII. sz.)
H. H. úr gyűjteményéből

Foto dr. Gyulay

SZÍMBOLIKUS MŰVÉSZET

Irta: MITROVICS GYULA dr.

Uj utak és feladatkörök keresése a művészetek számára két okból is kikerülhetetlen. Először azért, mert minden időnek más és más a szelleme, iránya és érdeklődési köre. Másodszor azért is, mert a klasszicitásnak az a mértéke, hogy új értékekkel gyarapítsa a művészi fejlődést; már pedig minden művész — ki ad magára valamit — a klasszicitás mértékére törekszik. Csakhogy művészetek körében különösen kell hangsúlyozni, hogy az újnak ez a keresése belső kényszerből történik. A művész ugyanis mind fokozott érzékenységével, mind fokozott kifejező készségével, mint korának reprezentativ embere, magasabbrendű ösztönösségből törekszik kora lelkiségének kifejezésére és abban is elsősorban arra, ami új és különlegesen jellemzetes.

Korunk művészetének kereséseiből különösen kiválik bizonyos szimbólizmusra törekvés. Nézetem szerint ez más két kortünettel van összefüggésben. Az *egyik* az anyagelvűségből való fokozatos kiábrándulás után szükségképen bekövetkezett eszmei törekvés ébredése; eltagadhatatlan vágyakozás az anyagtól, a fizikumtól a magasabb fekvésű és az anyagi terhelésektől független törekvéseknek vagy éppen eszméknek a régiója felé. Ez az ember szellemiségének — mely a humánum lényegének legigazibb karakterisztikuma — kétségtelen tanubizonysága, tehát esztétikai megtisztulásunk terén is tiszteletreméltó kisérletezés.

Csakhogy az eszmeiség felé való törekvésnek a kultúra különböző területein más-más módja van; erkölcsiségben a cselekvés, tudományban a rendszeres elgondolás, *művészetben az érzéki kialakítás formájában.* Ebben az utóbbiban, helyesebben véve, emez utóbbinak, az érzéki kialakításra ezidőszerint még fennálló nehézségeiben látom én korunk esztétikai szimbolizmusának a *másik* forrását.

Bár nem tartozik szorosan e folyóirat tárgykörébe, de mert ezen a ponton világítható meg a kérdés legszemléletesebben, kezdjük az élő nyelv művészetének, a költészetnek a szimbólizmusán. Saját legjobbjaink között maradva, Ady a lélek tudattalan rétegeibe szállt alá a költői tárgyak után. Ehhez hiányoztak még a nyelv megfelelő kifejező értékei. Szimbólumokhoz kellett tehát nyúlnia, hogy kifejezés és megértés között hidat verjen. A nyelvben ez addig sem volt szokatlan dolog; az átvitt képes kifejezések, a stilisztika és poétika megállapításai révén egészen közkeletü fogalmak, bár az esztétikai megértés körében itt is sok bajnak lett forrásává ez a költői szimbólika. Nem így a képzőművészetek terén, hol az ábrázolás tárgyait teljesen ekvivalens kifejezési értékekkel lehet és kell visszaadni; vagy ahol ennek az ekvivalenciának legalább a látszata elengedhetetlen, pl. sik felületen a háromirányú térábrázolás a szín- és vonaltávlat közvetítésével. Képzőművészetben azért a szimbolikus jelek alkalmazása mindig a vértelenség érzésével jár; valahogy ugy érezzük, hogy a művész, ha szimbolikus kifejezéshez nyúl, sajátos eszközeinek már az utolsóját is kimerítette, és mintha a költészettől kérne segítséget, annak metáforikus kifejezési formáit alkalmazná.

Azért gyakran kettős veszedelem fenyegeti a képzőművészet körében a szimbólikus kifejezést: az értetlenség és unalmasság Scyllája és Charybdise. Uj szimbolikus jel alkalmazásával az értetlenség; közismertség esetében a unalmasság. Példák erre a barokk és neoklasszicizmus unalomig ismételt allegórikus figurái, másfelől a modern szimbólizmusnak a közönség számára megközelithetlen titkai. Azért a szimbolizmus a klasszicitás mértékét csak akkor éri el. ha a képzőművészet saját formái közt maradva, találja meg a maga kifejező eszközeit. És ebben nincs lehetetlenség, csak abban az irányban kell keresnie, ahol az érzéklés, az *érzékletesség* útján jut kifejezésre valami belső törekvés, feszítő erő, kifejlésre váró eszmecsíra. *Lipps* esztétikájának az első kötetében különös gazdagsággal mutat rá a vonalak életében rejlő feszítő és érvényesülésre törekvő erőknek a különös dinamikus gazdagságára. Ezt ő a német esztétika *beleérzéses* elmélete alapján fejti ki. Nincs szükségünk azonban ilyen misztikus elméletre; egyszerű tény gyanánt fogadhatjuk el, hogy az esztétikai közösséget nemcsak az emberiség életközösségén belül érezzük át, hanem — mutatis mutandis — a holt anyagok formanyelvében is. Innen van, hogy a gótika magasba törő csúcsíveiből és keskeny idomaiból a lélek felfele törekvésének a vágyát és energiáját érezzük. Számos alkalom nyílik tehát arra, hogy emberi vágyaink szótlan titkainak a kifejezését a vonalakra bizzuk. Igen érdekes kisérleteit láttuk ennek *Kovács* Béla szerény keretek között decemberben kiállított kísérleteiben.

A vonalak eme szimbólikus formanyelvének a kibontakozását tehát a grafikus művészet körében láthatjuk. De itt is sok függ attól, mily mértékben tudja összetartani a belső tartalmat a vonalvezetés gazdagságával és formai készségével. Ez egyuttal azt is jelenti: mily mértékben képes átvinni szemlélői lelkébe is a saját indítékait és mily mértékben párosítja mindezt az elképzelés és kifejezés formagazdagságával és alaki szépségével. Puszta grafikon, bármily szemléletes legyen is, még nem grafikus műtárgy.

A színek élete is sok kifejező gazdagságot mutat, amint azt főleg *Goethe* vizsgálatai óta már mindenki tudja. A chromológiai táblázatokat azonban itt sem téveszthetjük össze a festményekkel. Általában nem szabad elmosnunk a dekorativ és ábrázoló művészeteknek a határait sem. Az önállóság igényével fellépő műnek nem lehet a természetes formákkal való kapcsolatát elszakítani. Nem azért, mintha valami dogma sérthetetlensége így kívánná, hanem azért, mert a szemlélő *emberi lélek valósága* sem tudja magát *az élő valóság formavilágától elválasztani.* Az élővalóság formái közé vagyunk teremtve, ennek hatására épül fel lelkiségünk és a saját kifejezési formáink is ezzel párhuzamosan alakulnak.

A szimbólikus művészet további fejlődését is ebben az irányban remélhetjük.

Benczúr Gyula: Tanulmányfej Foto Seidner
H. H. úr gyűjteményéből

EGY BUDAPESTI MAGÁNGYŰJTEMÉNY

Budapest mai szűkösségében is gazdag a gyűjtők hosszú sorában. Ebben a városban a gyűjtőszenvedély majdnem egyidős magával a várossal. A kiegyezés után következett fellendülés évtizedei kitermelték itt is a jómódú és jóizlésű polgárságot, amely máig őrzi a gyűjtés és a jóizlés hagyományait töretlen folytonosságban. Az a gyűjtemény, melyet ezuttal ismertetünk, abban különbözik a Képzőművészet hasábjain eddig publikált gyűjteményektől, hogy azok tisztán képzőművészeti jellegüek voltak, mig ennek a gyűjteménynek hangsúlya az iparművészeti termékekre: szőnyeg, ezüst- és bronzművekre esik. A képzőművészeti részt egy kitünően összeállított miniatűr-gyűjtemény teszi a magyar Barabástól a német és angol mesterekig, valamint a mértéktartó izléssel válogatott magyar és külföldi kis képgyűjtemény alkotja. A magyar mesterek közül különösen *Markó* Károly klasszikus kompozíciója, *Paál* László drámai erejü erdeje, *Benczur* Gyula egy nagy kompozíciójához szolgáló tanulmányfeje, *Zichy* Mihálynak egy brilliáns rajza, *Pállik* Bélának remekbe készült juhos képe, *Ripp-Rónai* klasszikusan művészi Zöld kalapos nője és az élő művészek közül *Kunwald* Cézár festményei. A külföldi művészek közül különösen két belga mester, egy szobrász és egy festő van reprezentálóan képviselve.

A gyűjtemény gerince kétségkivül a szőnyegek. A perzsa szőnyegek legszebb tipusaival találkozunk itt. Két Erdélyből származó szőnyeg (XVII. század), gyönyörű példánya díszíti a falat teljes épségben. Egy hatoszlopos

Radovsay Dénes:

A 100 ÉVES BENCZUR GYULA

Nevének említésekor a millennieum pompája, ünnepi hangulata, a derülátó Magyarország minden büszkesége, a ferencjózsefi aranykor csillogása jut a szemlélő eszébe. Pontosan ugy festett, ahogy a gondtalan magyarok képzelték a multat, jelent s a jövőt, olyan feladatot vállalt a hazai festészet történetében, amilyent a legmegbizhatóbb mesterre háritanak. Virtuóz formák és előkelő szinek, amilyenek az ezeréves örömünnep dicsőségét csak fokozhatják. A magyar életnek a szebb és káprázatosabb oldalát festette. A másikra nem volt hiváncsi, még akkor sem ha egyszerüen arcokat választott témájául. Ma már — szélesebb látókör tanulságai szerint megbukna szemléletének igazsága, festett tanainak hitelessége, de akkor, amikor e bizonyitékok születtek, mindenki igy itélte őket helyesnek. A csillogó köntös eltakarja a rojtosabb kabátujjakat, a nehéz bársonyszövet, a durva posztot a fényes selyem, a durva szövésü vásznat. Inkább festette azt, amit képzelete parancsolt, semmint azt, amit valóban látott. Vagy ezt látta a művész, ezt a szindus gazdagságot figyelte mindenütt? Ezért illetik könnyen a külsőség szeretete, a hidegség, a számitó ész vádjával. Kevésbé méltányolják a tisztán festői eszközökért való hevülést, a tisztán festő témákért való hevülésnél.

Nagyatyja magasrangu katonatiszt volt, a 84. gyalogezred tulajdonosa, atyja művészkedő gyógyszerész, régi nemes család sarjai. Igy kezdi az okos életrajz, mely a művész élete előtt is művészi hajlandóságot, vagy magyarázó jellemvonásokat keres az ősök között. Majd igy folytatná: anyja *Lasgallner* Paulina Hollandiából érkezett, kereskedő leánya, de több kötet bizonyitja a *Lasgallnerek* tudományos érdeklődését is. Azután fölvetődik a régi gyanu: innen örökölte a sokat emlegetett rubensi rokonságot? A formák és a cimek magyarra forditva *Rubens* utmutatását követik.

Ötéves, amikor a szabadságharc befejeződik. Ekkor kapta egy cserkésztiszttől első művészi tiszteletdiját, egy ezüst zubelt. Kassán végzi iskoláit, festeni az egyházi festő *Klinskovics* Béla tanitja. Hegedülni tanul és legkedveltebb tantárgya a történelem. Ekkor alakul benne a későbbi történeti festő. A magyar történelem iránt érzett szeretete, érdeklődése külső, de legbiztosabb jele magyarságának. A Bach-korszak alatt ugy fordul a régebbi események felé, mint aki minden tilalmat kijátszva és minden korláton átlépve, a szája csücskében mosolyogva fittyent hány a szigoru rendeleteknek. Művészi tanulmányait Münchenben végezte a hires *Piloty* felügyelete mellett. *Székely, Lietzen-Mayer* és *Szinyei Merse* mesterénél. Kormoly festő volt, aki őszinte hivatástudattal dolgozott. A művészet a legelső mesterség számára, mely áldozatokat, munkát, szorgalmat, kitartást és ujra munkát követel. Huszonkét évet élt a bajor fővárosban, de hogy a müncheni polgároktól való különállását láthatóbban jelezze. Kassán szabatott magyar ruhájában járt. Magyar kötelessége volt, hogy ismerősei között ő legyen a legjobb lovas.

Egyszerü munkáséletre vágyott

Csöndes, békés, de annál erősebb hittel védte meggyőződését. Nem sokat törődött a külvilág eseményeivel, őszintén irtózott minden hivatalos ténykedéstől, még kiállitás rendezését is fölöslegesnek vélte, egyszerü munkáséletre vágyott. Ha életrajzának adatai nem igy vázolnák egyéniségét, a képeiből visszafelé következtető képzelet messze kanyarodnék az igazságtól. Különös kettőség, mely más arcot mutat vásznain és mást a mindennapokra való emlékezésben. Ami idegen mellékizként elemezhető képeiből, ami nem áll be következetesen a *Madarász* és *Szinyei Merse* között huzódó egyenesbe, az idegenebb életmódjától is.

Egyénisége határozott, magabiztos, percre sem adja föl elveit. De, amilyen meggyőződéssel őrzi művészi igazságát, oly elismeréssel figyeli mások törekvéseit. *Szinyei Mersével* és másokkal bérelt közös müteremben időnként *Székely* Bertalan látogatta meg őket. Kell-e nagyobb különbség, mint ami a két magyar mestert választja el egymástól? *Böcklinhez* élete végéig komoly barátság füzi és barátai a kor legismertebb német festőegyéniségei *Lenbach, Makart, Herterich, Kaulbach*. Határokat keresve művészetében, könnyebb az általános müncheni törvényekhez igazitani alkotásait, mint bármelyik mester stilusához. Elevenebb, szinesebb, életrevalóbb, vagy büszkébb, ha különkülön áll mellékük. Inkább a távolabbi multban, a barokkban lehet elődeit fölfedezni, semmint kortársai között utmutatókat. Hü volt önmagához, nagyobb ingadozások nélkül járta végig utját. Nyugodt ütemmel mérte egymásután felfelé haladó lépteit.

Első nagy sikere a *Hunyadi László búcsuja* volt. 1869-ben vette meg a Pesti Képcsarnok Egyesület. Alig két évvel később aratta ujabb sikerét, a *Hunyadi Lászlóval* itthon tette ismertté nevét, a *II. Rákóczi Ferenc elfogatása* pedig már a külföldi műgyüjtők figyelmét is fölébresztette. Még nem készült el a festmény, amikor már ketten érdeklődtek iránta, az egyik egy amerikai gyüjtő, a másik *Károly* román király felesége, irói álnevén *Carmen Sylva* volt. Az eredeti alkotást a királynénak adta el, másodpéldányát pedig megfestette a newyorki számára.

Legismertebb müve a *Vajk megkeresztelése*. Sok történelem könyvtől hitelesitett illusztrációja az ezeresztendős ünnepségnek. Az 1869-es történeti festmény pályázaton nyerte el vázlatával az első dijat s *Székely* Bertalant, *Lotz* Károlyt, *Madarász* Viktort előzte meg. Öt esztendőn át dolgozott a hatalmas festményen, sokat változott a kompozició, kevés maradt az első ötletből, közben Párisba utazott, komoly történeti és stilusbeli tanulmányokat végzett. Huszonötéves volt csupán, amikor nekifogott a nagy feladatnak, gonddal, állandó önbirálattal folytatta munkáját. A vezérből királlyá keresztelkedő *Vajk* alakját barokk pompa övezi, mi sem emlékeztet a nomád életmódra. Az ünnepi környezet inkább a XVII. vagy XVIII. századba illik, talán Velencében, vagy Rómában játszódik az esemény. Nem a korhü megjelenités volt számára a fontos, hanem e nemzetteremtő jelenet méltó és előkelő belállitása. A kép nagy sikert aratott, kivétel nélkül magasztalta az egykori birálat.

Egyöntetü elismerés övezte. Munkáját valahogy dicső nemzeti tettként könyvelték el. Ez hitelssége volt a magyar festőnek, de a kivételes sikert csak nagyratörő tehetségével vivhatta ki. A párisi tanulmányok segitették a *Vajk megkeresztelése* megfestésénél, de a franciaországi kirándulásnak más eredményei is lettek, hatással volt stilusára és témáinak megválasztásában törést okozott. Hűtlen lett egyidőre a magyar történelemhez s ezt a hűtlenséget az egykori kritikusok, akik szivesebben itélkeztek a festői tárgykör alapján, mint a festői készség alakulásának figyelembevételével, nehezen tudták megbocsátani. A *XV.* vagy *XVI. Lajos* életéből vett jeleneteknél a tárgyválasztást kárhoztatták s nem vették észre szinsorának gazdagodását, technikai készségének tökéletesedését.

Az egyetlen plen-air kép

1873-ban nősült meg. Gabriel *Max* nővérét vette feleségül s feleségéről festette életének egyetlen plein-air képét. A kassai esküvőt tragikus esemény zavarta meg. Ezen a napon halt meg a kolerajárvány áldozataként atyja és *Etelka* nővére. Megtört lélekkel menekült a kassai szülői házból Münchenbe, majd tovább a kolera elől Ambachba. Ekkor már külföldön is általánosan ismert volt neve és művészete. Tekintélyét bizonyitja legelőkelőbb megrendelője, *II. Lajos* bajor király, aki tanulmányutra küldte Párisba s aki három palotájának festői diszitésével a „napkirály szellemében" bizta meg a fiatal magyar mestert. Majd hivatalosabb elismerés is érte: még nem volt harminc éves, amikor a prágai képzőművészeti akadémia igazgatójának hivták meg, egy évvel később, 1874-ben tanárnak Weimarba. S végül *Piloty* közvetitésével, feltételként állitva, hogy megtarthassa magyar állampolgárságát, a müncheni akadémia tanára lett. Röviddel kinevezése után, Itáliába utazott. Velence ejtette bűvöletbe. Ez utazás után érkezett el *Bacchánsnőjével* és *Nárcisszával* művészetének csúcspontjára.

Általános megbecsüléséről számos, világosan át nem tekinthető arcképeinek tömege szolgálhat bizonyságul. Sok munkát vállalt s mégis számos megrendelést volt kénytelen lemondani. Nagyobbára azt vállalta csupán, amihez kedve is vonzotta, az ilyen arányu munka azonban magában rejti átkát: a művészi szinvonal csökkenését. *Benczúr* is tisztán láthatott. *„Magam is azt hiszem, hogy egy kicsit már sok a jóból, de nem tudok változtatni rajta, mert csak vissza nem utasithatom a megrendelőket, akik mindnyájan művészetem barátai."* Modelljei a legmagasabb körökből valók voltak. *Ferenc Józsefet* többször festette le s a király örömmel ült a művésznek. Megszerette s később is gyakran kereste föl műtermében.

Danielle Darrieux
uj bübájos francia filmje
a legnagyobb párisi vigjáték-siker:
Első csók
(Battement du coeur)
Rendezte: HENRY DECOIN
PREMIER PÉNTEKEN:
KORZÓ
(Kárpát-film)

Ugyancsak többször festette meg *Rudolf* trónörökös, majd a magyar közélet vezető férfiai, *Andrássy* Gyulát, *Eötvös* Józsefet, *Trefort* Ágostont, *Albrecht* főherceget, *László* főherceget, *Széll* Kálmánt, *Falk* Miksát, *Forster* Gyulát, *Lónyay* Menyhértet és sokan másokat.

1883-ban lett az ujonnan alakult festészeti mesteriskola vezetője. Némi szorongással vette át uj hivatalát, művészeti szabadságát féltette, a megszokott Münchenből kellett haza, Budapestre költöznie. E fiatal iskola különben sem volt nagyszabásu intézmény. Tiz növendéke közül helyszüke miatt csak heten dolgozhattak a mester közvetlen közelében. Ez volt akezdet. A nehézségeket azonban legyürte a nagy művész tanitványai iránt érzett szeretete, különleges pedagógiai érzéke. Az ő idején terebélyesedett komollyá az iskola, számos fiatal művészt bocsátott utjára.

Félfikora derekán festette a *Vajk megkeresztelése* mellett másik legismertebb képét, a főváros megrendelésére, a 200-ik évfordulóra *Budavár visszavételét*. A festmény a millennium évében készült el, pompás kiállitásával inkább illet az ünnepi hangulathoz, mint hü történeti valósághoz. Hatalmas emlékmü lett belőle. Pár évvel később, a századforduló táján már kétségessé válik szerepe. Maga hermetikusan elzárkózik a külvilág eseményei elől, nem vesz tudomást a fiatalabb nemzedék működéséről, szigoruan követi eddigi utját; nem lehet hütlen a mester mindahhoz, ami annyi sikert és dicsőséget szerzett számára egykor. Megfogy barátainak és tisztelőinek köre, az ujmódiakhoz pártolnak át sokan, maga meg elzárkózva, de nem kétkedve eddigi elveiben festi ujabb öregkori képeit. Ujabb arcképeket, egyházművészeti alkotásokat, kisebb történeti festményeket és végül legnagyobb csoportképét, a *Millenniumi képet*. Régebbi alkotásai mellé sorolva őket, becsülettel állják meg helyüket, az ujabb mesterek mellett már időszerütlennek tünnek.

Sokat dologozott. Termékeny éveket hagyott maga mögött. Négy évtizedes munkájának jelentőségével már kortársai tisztában voltak. Tévedett sokszor, mert ember volt, de tévedései is szilárd művészi meggyőződéséből fakadtak. Becsületes mester. Nem vágyott arra, ami távol állt tőle, a maga körén belül követelte meg a tökéletességet. 1920 julius 15-én még ecset volt kezében s a következő nap hajnalán váratlanul távozott az élők sorából. Ugy halt meg, mint a leghivebb katona.

R. D.

Esterházy a szlovák nacionalizmus utjáról

Kolozsvár, február 3.

Az *Erdélyi Muzeum Egyesület* meghivására gróf *Esterházy* János, a szlovákiai magyarság vezetője, nagyszámu és előkelő közönség előtt szerdán este *„Nemzeti életünk a kisebbségi sorsban"* cim alatt előadást tartott a Mátyás király Diákház nagytermében.

Báró *Jósika* János, az Erdélyi Muzeum Egyesület elnöke, üdvözölte *Esterházy* Jánost, aki ezután megtartotta előadását.

Visszapillantást vetett Csehszlovákia megalakulásának történetére, az első világháboru utáni idők politikai helyzetére, ismertette a *magyarságnak Csehszlovákiában folytatott létküzdelmét*, majd a *szlovák állam* mai kisebbségi politikájáról beszélt és a többi között ezeket mondotta:

— A szlovák állam a magyarság ügyében a *kölcsönösség alapjára* helyezkedett és a szlovákiai magyarság tevékenységének mértékét attól teszi függővé, *milyen működési szabadságot biztosit a magyar kormány a magyarországi szlovákok részére.*

— Nemzetiségi életünkben kétségtelen *sulyos hátrányt* jelent — folytatta ezután *Esterházy* János —, hogy a magyarság Szlovákiában *szétszórtan* él.

— A magyar rádióból, sajtóból látható — mondotta —, hogy *Magyarország részéről megvan a jószándék* a jó kapcsolatok megteremtésére. Én is vállaltam ezt a hálásnak semmiképen nem mondható szerepet. Hivatásunk betöltéséhez kétségtelenül szükség van a szlovák állam jóindulatára, a törvények velünk szemben való igazságos alkalmazására, *de szükségünk van a magyar állam részéről gondoskodásra, amely állandóan figyelemmel kiséri sorsunkat és erősiti bennünk a hitet*, hogy nem vagyunk magunkra hagyatva.

Legjobb hetilap
Képes Krónika

Megszólalt a lelkiismerete

Kutasi József MÁV főmozdonyvezető feleségéhez a napokban beállitott egy fiatalember. Levelet hozott harctéren szolgálatot teljesitő fiától, aki kéri, hogy a levél felmutatójának 500 pengőt fizessenek ki. Kutasiné átadta az 500 pengőt, majd az ismeretlen fiatalember eltávozott. Két nappal később névtelen levelet kapott, melyben a levéliro közli, hogy ő adta meg Kutasiék cimét és a zsákmányból 100 pengőt kapott. Közben megszólalt a lelkiismerete és a pénzt visszaküldi...

Kutasiné feljelentést tett a rendőrségen s a detektivek csakhamar megtalálták a névtelen levélirót, aki pontos személyleirást adott a csalóról. A rendőrség el is fogta Farsang Sándor 28 éves fényezősegédet, akit beismerő vallomása után letartóztattak.

KÜLÖNLEGES TÉMA, FESTŐI TÁJAK, MESTERI RENDEZÉS.
TENGERPARTI RANDEVÚ
PELSÓCZY, — SOLTHY, — DORITA BONEVA, — PATAKY, — NASZÓDY
CORVIN 4-ik premierhét Mester—Turán-film ÁTRIUM

A BALTI ÁLLAMOK

KÉPES VILÁGHIRADÓ

BOMBATÁMADÁS SIENA ELLEN

MI LESZ TAVASSZAL?

PÁRISI KRÓNIKA

A

Képes Krónika

LEGUJABB SZÁMÁBAN

ÁMON ÁGNES

DALLOS LÁSZLÓ

HALMOSSY DÉNES

LAKATOS VINCE

SZABÓ ERZSÉBET

TÓTH LÁSZLÓ írásai

A

Képes Krónika

E HETI SZENZÁCIÓI

VIDÁM KRÓNIKA

TELJES RÁDIÓMŰSOR

DIVAT

KERESZTREJTVÉNY

Szerkeszti:
KOLBA GYULA

ÁRA 40 FILLÉR

Mi az igazság Katyn körül

Brüsszel, február 3.

A *moszkvai rádió* néhány nappal ezelőtt közölte, hogy *Szmolenszk visszafoglalása után* 1943 őszén *orosz részről vizsgáló bizottságot* küldtek ki, hogy felderitse a németek által a *katyni erdőben elkövetett gaztett körülményeit.* Ujra kisért tehát az az eset, amely 1943 tavaszán okot adott arra, hogy a katyni tömegsirok kivizsgálására nemzetközi bizottságot küldjenek ki, amely megállapitásait az 1943 április 30-án kelt szakértői jelentésében fektette le. Az *orosz bizottság az állitja,* hogy a hadifogoly lengyel tiszteket a katyni erdőben *a németek és nem az oroszok gyilkolták meg* és temették el éspedig azért, hogy

1. Az ellenséget (a lengyeleket) megsemmisitsék,

2. a Szovjetuniót gyanuba keverjék,

3. hogy az ellenség veszteségeinek statisztikai adatait növeljék.

A német véderő parancsnokságára bizzuk, hogy ezeket a vádakat megcáfolja. Tekintettel arra azonban, hogy az orosz vizsgálóbizottság állitásai szöges ellentétben állanak a mi európaközi bizottságunk tudományos megállapitásával, s igy becsületünket is megtámadják, nem tekinthetünk el attól, hogy az orosz rádió jelentésére ne válaszoljunk. Bátorkodunk utalni arra, hogy:

1. Hogy *vizsgálatainkat tökéletesen szabadon,* saját belátásunk és módszereink szerint a németek befolyásától teljesen mentesen ejthettük meg.

2. Hogy bizottságunk vizsgálatait *tisztán tudományos alapokon ejtette meg,* s igy szerkesztette meg jelentését is.

3. Hogy ez a tudományosan megállapitott lelet megcáfolhatatlan bizonyitékát szolgáltatta annak, hogy *a lengyel tiszteket legkésőbb 1940 márciusában, illetve áprilisában temették el.* Ezt bizonyitják:

a) A hulláknál *talált okmányok* (a legutolsó általunk megállapitott kelet 1940 április 22. volt.)

b) Azon *fáknak az évgyürüi,* amelyeket a tömegsirokra és azokra a tisztásokra ültettek, ahol a felnyitott, de általunk meg nem vizsgált tömegsirok voltak.

c) A sérült koponyákban lévő agy tufakőszerü állapota, s a koponya falai egyes részei szétbomlásának stádiuma.

d) Tanuvallomások, amelyeket a környék lakossága *Orsós* budapesti, *Markov* szófiai, *Miloslavics* zágrábi, *Hayek* prágai, és *Subik* pozsonyi egyetemi tanárok előtt tett, akik őket a németek beavatkozása nélkül többnyire saját anyanvelvükön hallgatták ki. A fenti bizonyitékok után megtámadhatatlan igazság, hogy ezek a hullák a német csapatoknak 1941 juniusában történt szmolenszki bevonulása előtti időben földeltettek el. *(TP)*

Yahia Imam
a világ legromantikusabb uralkodója

Jemen fővárosából Sanaból az elmult hetekben több olyan hir érkezett, hogy az ország uralkodója, *Yahia Imam* sulyosan megbetegedett és halálával is számolni kell. Ezek a hirek ismét az érdeklődés középpontjába állitották ezt az érdekes személyiséget, aki Ibn Saud mellett kétségkivül legjellegzetesebb alakja a közelkeleti területeknek és méltán megérdemli *a világ legromantikusabb uralkodójának a nevét.*

Jemen, mint ismeretes, az arab félsziget déli részén terül el. *Yahia Imam* az ország trónusát és az ezzel együtt járó imám tisztséget, amely a zaiditáknak nevezet szkiita szekta legfőbb papi tisztségével azonos 1904-ben foglalta el éspedig nem örökösödés utján, hanem a zaidita tanoknak megfelelően, *mint az övéi közül a legerősebb, puszta karddal a kezében.* Uralkodói állását pedig belső és külső ellenségek ellen egyaránt megvédte. Pedig mindkettőből jócskán akadt. Igy az országon belül többen voltak, akik az Imam tisztségére és hatalmára pályáztak, mig külföldön főleg a törökök voltak, akik nem akarták elismerni a trónhoz való jogát. Yahia Imam minden területen erélyesnek bizonyult. Sikerült neki országában a zaidita tanokból eredő anarchikus állapotokat megszüntetnie és akaratának mindenek előtt a papsággal szemben szerzett érvényt, s igy azután világi ellenfeleivel is könnyen elbánt.

Yahia Ben Hamid Eddin Imam huszonhatodik nemzedékbeli utódja Yahia El-Kassem Al Rassi imámnak, aki Mohamed mekkai futása után a jemeni vidéket mehóditotta és ott a zaiditák szkiita szektájának eszméit kihasználva, államot alapitott. Az állam hosszu évszázadokon át fennmaradt, noha időnként területe megváltozott, sőt az is előfordult, hogy csupán a mai fővárosnak Sananak területére szorult össze. A szervezetlen és nagyrészt nomádok által lakott birodalomból mindenesetre Yahia Imam kimagasló személyisége csinált *modern értelemben vett államot.* Ő teremtette meg a dinasztikus örökösödés előfeltételeit, amennyiben legidősebb fia, aki néhány évvel ezelőtt hivatalos látogatáson Londonban is volt, bár nincs örökösödési igénye az imámságra és egyben Jemen trónjára, viszont apjának esetleges halála esetén *automatikusan az ország legerősebbjének számit és igy atyjának hatalmi állását megtarthatja.*

Yahia uralomrajutásáig Jemen története alapjábanvéve alig volt egyéb, mint az egymásnak parancsoló zaidita irányzatu imámok állandó küzdelme a hatalomért. Az ország történetét valóban vérrel irták. A zaidita igen sok követelménynek kell hogy megfeleljen. Ő nemcsak a legelső kardforgató és az államférfiui művészet legkiválóbb ismerője, hanem ugyanakkor a „tudás" embere is, vagyis az a férfiu, aki ismeri a zaiditák szektájának titkát, valamint azt a megbizatást, amelyet még az alapitó adott át első utódjának. És ez a megbizatás a jemeni állameszme inkarnációja lényegében.

Az a körülmény, hogy *Yahia Imam* a „tudás" embere, vagyis általa képviselt tanok theologiai titkainak ismerője eredményezte azt, hogy *számtalan legenda jár szájról-szájra a személyét illetően.* Uralmát még ma is teljesen patriarchalis formák között gyakorolja. Sanai palotájában bizonyos napokon kihallgatásokat tart, amelyeken *mindenki megjelenhet és előadhatja kivánságait és panaszait.* Hogy a Keleten olyan nagyon általános szószátyárkodást elkerüljék és a kihallgatások gyors lebonyolitását biztositsák, azt a praktikus módszert vezette be az Imam, hogy a palota előtt *irástudó emberek kis cédulákra felirják a kihallgatást kérő kivánságait és panaszait.* Mikor az illető az uralkodó szine előtt megjelenik, személyesen adja át ezt a cédulát, azokhoz azonban *semilyen magyarázatot nem füzhet.* Ha szükség van rá, az Imam kérdéseket tesz föl neki, majd végül döntését irásban adja meg a kérő vagy panaszos irat hátlapján. Mindenesetre az Imam és a nép között a kapcsolat ilyenmódon *az elképzelhető legközvetlenebb.* Semmiféle bürokratikus apparátus nem lép közbe zavaróan. Az Imam igen sok esetben az első, *mindenkor azonban a legvégső forum* és döntéseinek a kor bölcsesége és a „tudás" misztériuma adja meg a sulyát, hiszen ezek a tulajdonságok teszik őt éppen méltóvá hivatalára. Tekintélyét általánosságban el is ismerik, mig Jemen azelőtti történetében igen gyakran fordult elő, hogy egy-egy imámot nem ismertek el, ellenimámok léptek fel, sőt az is előfordult, hogy hosszu időn át volt interregnum, amikor nem volt ennek a harcos népnek főpapja.

Az idén lesz negyven éve annak, hogy *Yahia Imam* országának trónját elfoglalta. Négyévtizedes uralkodása alatt a ma 76 éves uralkodó a mohamedán szokásnak megfelelően tizennyolc törvényes feleséget vett el, akiktől negyvennégy gyermek született. A gyermekeknek a fele azonban időközben meghalt. A legidősebb fiu, aki 1939-ben az emlitett hivatalos látogatást Londonban lebonyolitotta, *Mohamed Seif ul Islam.* Ő már kitünően beszéli az európai nyelveket. Minden valószinüség szerint apja halála esetén ő veszi át annak tisztségét és foglalja el Jemen trónját.

Yahia Imam a legutóbbi időkig *nagy barátja és pártfogója volt a költőknek, sőt ő maga is szivesen foglalkozott versirással.* Verseit udvari színészek adták elő, miközben a szolgák kávét szolgáltak fel. Ennek a kávénak az a különös tulajdonsága, hogy kizárólag Jemen területén terem és *alig kell megpörkölni.* Érdekes itt megemliteni, hogy az egész világon használt Mokka elnevezés éppen Jemen hasonló nevü kis vöröstengeri kikötővárosának a nevét.

A közelkeleti országokban mindenütt nagy érdeklődéssel kisérik a beteg uralkodó sorsát, mert bár a trónutódlás biztositottnak látszik, egy *esetleges trónviszály a mostani háborus helyzetben nem maradna következmény nélkül.*

(d. k.)

25.000 TEXTILES

Szász Lajos közellátásügyi miniszter kiadta az ugynevezett árrés-rendeletet s abban a beszédben, amelyben ezt a fontos intézkedést bejelentette, azt is mondotta, hogy ezidő szerint 25.000 textiles működik. Teljes két hadilétszámu dandár, ami minden textiliák után vágyódó embert gondolkodóba ejt. Budapest 33.000 házából majdnem mindenikre esik egy-egy textiles, akiknek dandárjai fel akarnak öltöztetni minket, de egyben le is akarnak vetkőztetni, az árrésen át kimesterkedett árukkal. Ezt a két dandárt meg kellett rendszabályozni s a miniszter végre is hajtotta a rendszabályozást egy olyan szabályszerü katlancsatával, ami véget vet a textil-dandárok offenzivájának. Szász Lajos miniszter azt is mondotta, hogy: „a kereskedelem ezt nagyon rossz néven fogja venni tőlem". Lehet, hogy a két dandárnyi textilesnek azok a spekulánsai, akik ott rekedtek abban a katlanban, rossz néven veszik, de legyen bizonyos arról a miniszter ur, hogy nem veszik rossz néven sem a katlanon kivül maradt igazi, hozzáértő, tisztességes textilesek, sem a becsületes kereskedők, sem pedig azok a milliónyi fogyasztók, akikre felöltöztetés ürügye alatt a levetkőztetés sorsa sanditott.

Azok a textilesek, akik most a gyorsan és határozott gesztussal kiadott rendelet után duzzognak, hadd panaszkodjanak az árrés-rendelet miatt, — de oda se neki! Mi, többiek, akik csak közönség vagyunk, tapsolunk és helyeslünk a rendeletnek és pedig olyan határozott és félreérthetetlen lelkesedéssel, amit minden jó hallásu textilesnek meg kell hallania és meg kell értenie. Kell! Mert a kiadott rendelet épen idejében és épen a közönség szive szerint rendelkezett, tekintet nélkül arra, hogy bárkinek is tetszik-e, vagy nem. A rendelet táblázatai megszabják a haszonkulcsot gyapjunál, pamutnál, műszálaknál, szöveteknél, harisnyáknál, kárpitoskellékeknél, készruháknál zsákoknál, paszományoknál, még a gyöngyöknél, gombostűknél felszámitható legmagasabb haszonkulcsot is. Nincs többé rés, amelyen át ki lehet bujni a zsákmányolás virágos mezejére és árat lehet emelni a felhők magasságáig. Az árak nem nőhetnek az égig. Majd megtanulják a katlanba rekedt dandár spekulánsai, hogy a kereskedelemhez egyéb is szükséges, mint csapongó fantáziával kiagyalni a szabályok résein áttörő árakat. Például szükséges a szakértelem, a kereskedelmi tisztesség, a meggazdagodás vágyának mérséklete, az önzésről való lemondás és végleges lemondás arról a téves véleményről, hogy a textiles nem felöltöztetés céljából, hanem a közönség levetkőztetésére szolgáló foglalkozás. Akik ott rekedtek a katlanban, azok elhullanak, mint fákról a gyümölcsök férgese. Hát csak hulljanak: a tisztességes kereskedelmet igy lehet és igy kell megtisztitani s a közönséget igy lehet és igy kell megvédelmezni. A férgesek égretörésének s a zabolátlan zsákmányolás korlátlanságának megfékezésére a miniszter személyében az alkalmas ember, s a tettekre az idő itt van, és elérkezett.

— **(Adományok a Főméltóságu Asszony segélymozgalmára.)** A Főméltóságu Asszony segélymozgalmára a 99.000 sz. postatakarékpénztári csekkszámlán január 25-én a következő adományok érkeztek: Pester Lloyd folyt. gyüjtése 4500, Egyesült Sportárukereskedők Beszerzési kft. Budapest 1500, dr. Miklós László ügyvéd Bpest 1000, Magyar Hites Könyvvizsgálók Egyesülete Bpest 450, Juhász Zoltán Bpest 300, Grosz Nándor és Beke Róza Brüsszel 268.60, gróf Széchenyi Gyula Aszód 200, 55/3. usz., 3. szd. 185, Nagytárkányi m. kir. dohánybeváltó hiv. 88, Ujság folyt. gyüjtése 20, Juhász István Bpest 10 pengő. Január 26-án a következő adományok érkeztek: Nitrokémia Ipartelepek rt. 10.000, Herpy Arnold órás Bpest 250, Dallos Rezső Bpest 100, Szerdai asztaltársaság Budafok 58, Renner Béla Bpest 10, Révfalvi Józsefné Bpest 10, Stábel Lajos Bpest 10, Fischer Henrik Bpest 5, Jármai Margit Bpest 5 P.

Kéthetes téli sportutazások
február 12-iki indulással
Borszék, Gyilkostó vagy Csikszeredára
2 napos kolozsvári tartózkodással.
Teljes ellátás, fütés, összes adók, borravalók, biztositás, gyorsvonat II. osztályu utiköltséggel együtt, a Hargita-expressz, illetve Pullmann-kocsi igénybevételével
594.— pengőtől.
Jelentkezés a CHRISTOPHOROS-ban.

I. ÉVFOLYAM 5. SZÁM MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON BUDAPEST, 1941 FEBRUÁR 8

SZEBB JÖVŐT!

KÉPES HETILAP

SZERKESZTŐSÉG: BUDAPEST, VII, DOHÁNY UTCA 14. I. EMELET 1. TÁVBESZÉLŐ: 423—665
KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, V, ALKOTMÁNY UTCA 3. IV. EMELET. TÁVBESZÉLŐ: 111—814

FŐSZERKESZTŐ: GYALLAY DOMOKOS

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
EGY ÉVRE .... P 2.— FÉL ÉVRE .... P 1.—
EGY SZÁM ÁRA 4 FILLÉR
POSTATAK.-PÉNZT. CSEKKSZLA SZÁMA: 33.735

Mennyiség — minőség

Mostani számunk egyik közleménye érdekes adatokat közöl arról, hogy a magyarság milyen számbeli arányokkal illeszkedik be az európai nemzetek sorába. Kiderül az adatokból, hogy Európa huszonhét állama közül területben csak kilenc nagyobb, mint Magyarország, a magyar nyelvet beszélők száma tizenegyedik helyen áll Európában, az egész világ 2300 élő nyelve között pedig a magyar nyelv a huszonkilencedik helyet foglalja el. Jogosan állítja tehát cikkírónk, hogy nem vagyunk kis nemzet, a népek rangsorában tekintélyes hely illet meg minket.

Nagyon fontos is nemzetünk számára, hogy minél számosabban vegyünk részt abban a versenyben, amely a népek boldogulásáért folyik. A nagyobb lélekszám több munkáskezet, több gondolkozó főt és több katonát jelent ugyanazon akarat megvalósítására, ugyanazon cél elérésére. Az érdekek figyelembevételénél, területi vagy gazdasági követelések kielégítésénél döntő súlya van a nemzet lélekszámának.

A számban rejlő erőnek az egész nemzet érzi és élvezi a hasznát, a hanyatlásnak pedig, amint azt történelmi példák mutatják, az egész nemzet keservesen megsínyli a következményeit. Gondoljunk csak arra a lelörésre, amely a franciákat közelebbről érte szaporább népek hatalmi versenyében!

Érthető tehát, ha minden nemzet nagy érdeklődést tanusít az olyan alkalom iránt, amely lélekszámának adatait állapítja meg. Elsősorban a népszámlálás nyujt bepillantást a népességi mozgalmak alakulásába. Nálunk ez a fontos művelet a napokban zajlott le. Minden tizedik évben szokott népszámlálás lenni s jól kormányzott országokban nagy gondossággal végzik azt el a hivatalos megbizottak. Magyarország népszámlálása mindenkor rendszerű pontossággal szokott megtörténni. Úgy, miként az idén is, tüzetesen megadják az utasításokat az adatok bemondására nézve. A legfőbb kérdésben azonban az egyénre hagyják a döntést: mindenki maga tesz nyilatkozatot afelől, hogy milyen anyanyelvű, milyen nemzetiségű. Erőszakot tehát senkivel szemben sem gyakoroltak a magyar népszámlálók. De később az adatokat is a legszigorúbb pontossággal dolgozzák föl. A más nyelvű és nemzetiségű lakosokat a nyilatkozatoknak megfelelően mutatják ki. Ez a becsületes számlálás és pontos kimutatás kitűnő hírnevet szerzett a magyar statisztikai hivatalnak, amely a népszámlálást előkészíti, rányitja, majd feldolgozza. Külföldi tudományos körökben a magyar népszámlálás adatait teljes bizalommal fogadják és kétkedés nélkül tekintik a népesség elbirálásának alapjául.

Az idei népszámlálás adatait különös érdeklődéssel várhatjuk. Az utolsó népszámlálás óta ugyanis hatalmas változások történtek hazánk helyzetében. A népesség számadatai is sokkal örvendetesebb képet mutatnak most, mint tiz évvel ezelőtt. Kérdés, mennyivel léptünk előbbre a népek ranglistáján?

Ám bármily fontos is egy nemzet sorsában a lakosság mennyisége, mégsem egyedüli alap a helyes elbirálásra és megitélésre nézve. A nemzetek nemcsak számukkal lépnek sorompóba a létért való küzdelemben, hanem lelki tulajdonságaikkal, erényeikkel, erkölcsi erejükkel is. Nemcsak a mennyiség dönt, hanem a minőség is.

Mi, magyarok önbizalommal tekinthetünk a jövő elé, mert megvannak ama képességeink, amelyekkel a nagy nemzetek versenyében győzelmesen megállhatjuk helyünket. Az ifjúságnak azonban szent kötelessége, hogy ezeket a képességeket, legyenek azok testiek vagy lelkiek, a legmagasabb fokra, legkiválóbb minőségre fejlessze.

Hogyan gondolkozzék az igazi levente?

A levente a magyar jövő leendő harcosa. Ezt minden leventének tudnia kell. De tudnotok kell azt is, leventék, hogy a ti jövőtök olyan lesz, amilyennek ti azt kiépítitek. A ti jövőtök a nemzet jövője is. Mi, akik már kinőttünk a leventesorból és most éljük azt az életet, ami a nemzet életét jelenti, mi idősebbek nagyon jól látjuk azokat a hibákat, amelyek károsan hatnak a magyarság s így a ti életetekre is. Látjuk azt, hogy a magyar életet még mindig gyengíti az idegen szellem, gondolkozásmód. Ez a gondolkozásmód azoknak a tulajdona, akik irtóznak a nemzet küzdelmétől, de egyben félnek is a nemzet erejétől. A magyar nép munkájának gyümölcsét eddig javarészben idegenek rakták zsebre. Sikerült ez nekik eddig, mert a magyar nép engedte magát elkábítani s engedte, hogy idegen faj gázolja le nemzeti hagyományainak, erényeinek, szokásainak legszebb virágait. Behozta ez az idegen faj az idegen zenét, táncot s ezekkel együtt a könnyű erkölcsöt, felületes vallásosságot, ízléstelen öltözködést, becstelen üzleti életet, önzést és mindannak értékelését, ami idegen. Kitermelte az ujságírásnak azt a fajtáját, ami szemethúnyt az erkölcstelen élet felett, de óvatosan, hol meg bátran dícsérte az alacsonyrendűt. Az ősi magyar erényeket s a magyar ember igazi mivoltát elferdítve a színpadra vitte s a magyart önmaga előtt akarta nevetségessé tenni. Mindezt csak azért, hogy a magyar élet elsorvadjon s helyette az idegen érdekek érvényesüljenek.

Leventék, talán nem is értitek meg teljes egészében ezeket, amiket felsoroltam. De azt már a legkisebb faluban is tapasztaltátok, hogy a legújabb divatot, a legújabb néger dalt azoktól láttátok és tanultátok, akik a legkevesebb munka mellett a legjobban élnek.

Nagyon mély gyökeret eresztettek ezek a nemzet testébe. Erős és fáradtságot nem ismerő, kitartó munkával tudjuk csak kiirtani őket. Ezért kell nektek, leventék, sokat, nagyon sokat tanulni. A gondolkozástokat kell először is teljesen magyarrá tennetek. Ebben nagyon nagy segítségetekre lesz ez az ujság amelyet ezentúl minden héten megkaptok.

Faragó Béla

Őseink Hőseink

GÉZA ÉS SZENT ISTVÁN

Géza a töprengő, nagy életfordulatot eligazító, cselekedni merő, hatalmas magyar fejedelem. István, a fia, a hivő, a bízó, az építő magyar. Géza személyes varázsával és erejével megállítja a vesztébe rohanó magyarságot a lejtőn, összefogja a szerteágazó érdekeket, megmutatja az útat és hősként áll ezen az úton mindhalálig.

Természetében még csupa szilajság, csupa őserő, a puszta és a harcok, a személyes virtusok szinte félelmes hőse. De meggondolt férfiú. Látta, hogy megszűnt a magyarság félelmes hatalma és támadás helyett védekezésre szorul. Legfőbb kérdése ez: a szorító gyűrűben megmaradjon a magyarság és magyar föld maradjon Magyarország. Ezért volt hajlandó, megfelelő alkalommal, Ottó német császárhoz fordulni és vele egyességre lépni. Ezért volt hajlandó maga és testvére is megkeresztelkedni. S ha nem is tudott lemondani arról, hogy az ősi magyar Istennek is áldozzon, megtette az áldozatot hősi elszánással a krisztusi Istennek is. Ha maga természetét nem tudta megváltoztatni, megtett mindent, hogy győzelemre juttassa a magyar életben és a magyar lélekben Krisztus Istenét. Ezért a nagy célért kényszerített minden törzset és minden rokonát is engedelmességre. Hatalma olyan korlátlan volt, hogy a korabeli írók őt is olyan királynak tartják, akárcsak fiát, Istvánt. Abban is követte a nyugatot, hogy nem bízta uralmát testvérére vagy rokonaira, hanem Vajk nevű fiát megkereszteltette Istvánnak és teljes őszinteséggel úgy is neveltette, hogy nyugati szellemű keresztény király legyen.

Géza mindent előkészített az átalakuláshoz, a nemzet jóváhagyását is megszerezte fia egyeduralmához. István aztán 977-ben átvette az országkormányzás gondját. Átvette mint látó és hivő magyar. Látta mindazt a veszedelmet, amely fajtájára leselkedik. Látta és ismerte a maga fajtáját egyéni erejében és nemzeti együttesében is. Tudta, hogyan kell bánni a magyarral. Bátorság és erő, tapintat és belátás is volt benne ahhoz, hogy ne korbáccsal közeledjen fajtájához, hanem gyeplőszorításra alkalmas kemény kézzel, mint a nemes paripához. Ez a kéz kemény volt halálig, de nem erőszakoskodott, nem ütlegelt oktalanul. Ezzel a kemény kézzel, ezzel a nemes elszántsággal, ezzel a tapintattal tudta elvégezni azt a nagy munkát, amelyet ma is *országépítésnek* nevezünk.

Vajk megkeresztelése
(Benczur Gy. festménye)

Az országépítő hivő ember volt. Neveltetésénél fogva hitt abban, hogy Krisztus vallása az egyetlen igaz vallás. Hitt abban, hogy a magyarság megmaradhatásának is létfeltétele, hogy valóban keresztény legyen. Teljes lélekkel hitte, hogy ha valóban keresztények leszünk, akkor magyarok is maradhatunk, fejlődhetünk is. Hitte, hogy e célból biztosítani kell intézményekkel, szervezetekkel az egységes kormányzást és az egyházat is. Élő szervezetet törekedett életrehívni, hogy az állandóan hasson tevékenységével és örökké nevelje és összefogja egyéni erejében kiváló, de a nyugatiakénál szabadabb kis közösségekben élő fajtáját... Az intézmények között első volt a keresztény egyház szervezete. Ezt inkább átvette és a magyar szükségletekhez szabta. *Püspökségeket* állított fel, azoknak nagy vagyonokat adományozott, hogy hadsereget tudjanak kiállítani, iskolákat és népjóléti intézményeket tarthassanak fenn. Egyúttal ők voltak egyik legfőbb támasza az országépítőnek. Második intézménye a *vármegye*. A faluközösségek a föld nagy részét nem művelték s most a fejedelem ezekre rátette a kezét s mint a maga tulajdonát adományozta híveinek és az egyházaknak e területeket. De egy bizonyos körzetben a királyi birtokok kezelésére *ispánt* állított és melléje várnépeket adott, hogy kezeljék a birtokot, szolgáltassák be a jövedelmeket, tartsanak katonaságot és a kijelölt területen vigyék végbe a fejedelem akaratát, azaz kormányozzák is a vármegyét.

A törzsfők természetesen idegenkedtek a merész újításoktól, mivel többnyire idegenek jutottak hatalomra ezzel. Így érthető Koppánynak a felkelése is. Ezt István a maga erejéből, de az idegenek segítségével verte le, kemény küzdelemben. És ekkor igyekezett betetőzni az országépítés munkáját azzal, hogy koronát kért a pápától és 1001-ben megkoronáztatta magát... S hogy mennyire a fajtája sorsa volt az első előtte, mi sem bizonyítja jobban, mint *a németekkel vívott háborúja*. A bajorok úgy gondolták, hogy a magyarok Gizella révén lettek keresztényekké és hálából német fennhatóság alá is kell tartozniok most már. Ezt igyekeztek is tudtunkra adni az erőszakos Konrád idején és többször becsaptak az ország nyugati felébe. A magyarok sem akartak adósok maradni és emiatt kitört a háború 1030-ban. Előre küldték a cseh herceget, Bretislávot, aki Esztergom környékéig dúlta az északnyugati részt. István azonban megvárta Konrád seregét, sőt hagyta benyomulni az országba s ő mögéje kerülve elfoglalta Bécset, elvágta a visszavonulás útját és felmorzsolta a nagy német sereget, amelynek részei a belga földtől a Lajtáig terjedő részről toborzódtak... A következő évben a császár fia jött Istvánhoz békét kérni és átadta a béke fejében a Morvamezőtől Bécs vonalában hazánk mellett húzódó nyugati részeket, hogy ott többé be ne törhessenek a németek. Az országépítő megteremtette a keresztény Magyarországot és olyan élő szervezettel fűzte egybe, hogy ezer éve fennál és újabb ezer évre szóló hivatása is az, amit a nagy király követett: legyen magyar Magyarország és fogja össze az itt élőket keresztény erkölcsben, magyar uralomban.

Kincs Elek

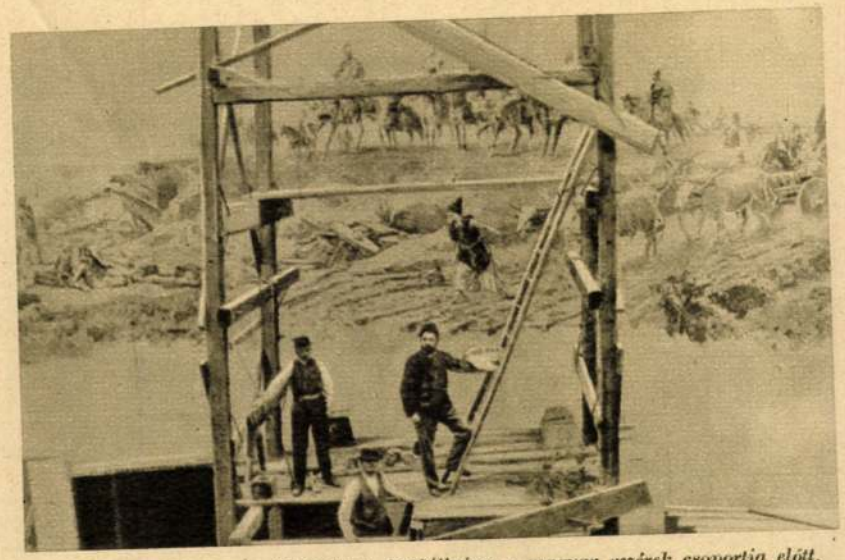

A készülő Feszty Árpád körkép: festőállvány a magyar vezérek csoportja előtt.

A kolozsvári Mátyás szobor pályaművei közül: Fadrusz terve, amelyet meg is valósítottak.

AZ UJ ORSZÁGHÁZ SZOBRAI

Árpád. — Szécsi Antal szobormüve.

Szent László. — Róna József szobormüve.

Báthory István. — Brestyánszky Béla szobormüve.

Könyves Kálmán. — Mayer Ede szobormüve.

Margittay Tihamér: Az ő egészségére.

Vastagh Géza: Ki a legény a csárdában?

Koroknyay Ottó : Titkos bánat.

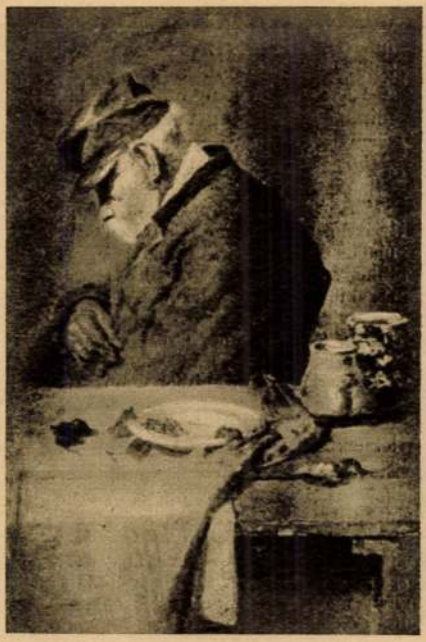

Veres Zoltán : Estebéd után.

Tóth Kálmán szobra, Bezerédy Gyuláté

1894—96 ÉVEK TÁRLATAIRÓL

Benczúr Gyula: Amorettek.

Bruck Lajos: Vásár.

azon mértékében részesitené, amelyben részesül az ezen korban és fokon álló középtanodai tanuló, a latin nyelv kivételével. És hogy a tudomány ily fokon való tanulására vezéreltessék, éppen azért kellene a magasabbra törő népiskolai tanulót az alsó népiskola negyedik osztályából általhozni. A polgári iskola négy alsó osztályában nemcsak azért kellene a tantárgyakat a középtanoda négy alsó osztályában tanittatni szokott tantárgyakra egyenlő fokon tanitani, hogy anyagi magasabb foglalatosságára alaposan előkészüljön, hanem azért is, hogy ha a tanulóban a szellemi foglalatosságokhoz szükséges magasabb tudományos pályához kedv ébredne, a középtanodába a latin nyelv utánpótlásával átléphetne. A polgári iskola második köre két évet foglalna magában, mely alatt a tanuló az anyagi foglalatosság magasabb fokához mért ismereteket megszerezné és bevégezné."

Majd később: „Mi az általunk ajánlott szerkezetet ajánljuk azok figyelmébe, kik az ügyben intézkedni hivatva vannak. Ajánljuk pedig különösen azért, mivel hazánkban 127 város, 861 mezőváros és igen sok olyan népes falu van, melynek lakosai között sokan találtatnak olyanok, kik az anyagi foglalkozások magasabb fokára, sőt olyanok is, kik szellemi foglalkozásokra szánják magokat. Ha az ilyen városokban már az alsó népiskola mellett állitanának polgári iskolát, a lakosság előbbre törekvő része megtalálná az anyagi foglalatosság magasabb fokához szükséges műveltséget, s ki lenne elégitve azok igénye is, kik gyermekeiket szellemi foglalatosságra szánják, lehetővé téve az általunk inditványozott polgári iskolából való átléphetés a gimnáziumba; holott ez a svájci rendszer szerint csak időveszteséssel eszközölhető. Hazánkban a *polgári iskolák keletkezése és fölvirágzása mindenekfölött kivánatos!*"

Ugyanebben a cikkében részletesen ismerteti a polgári iskola tantárgyait és a heti óraszámot is meghatározza.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Azt hiszem, nem volt érdektelen ezeket a régi elfelejtett dolgokat felujitanom, pedig csak kisebb részleteket közöltem a nagy és mélyreható munkákból!

Ismét engedelmet kérek arra, hogy másnak a szavaival fejezzem be cikkemet. Néhai Csánky Viktor kir. tanfelügyelő mondotta emlékbeszédében: „Gönczy Pált még csak ezután fedezzük fel, csak ezután tudja öt a tömeg megérteni, ha majd az egykori idők politikai, társadalmi állapotait, körülményeit és embereit: egyszóval, ha azt a kort, annak mozgató erőit megösmeri s belát az akkori vezetők sisifusi munkájának titkaiba."

Elektromágneses Gyógyintézet

Budapest, VII., Vilma királynő-ut 11. Telefon: J. 326-24.

Az összes modern sugaras, delejes, villamos és hőeljárások kitünő gyógyeredményekkel:

Rheuma, ischiás, idegesség, álmatlanság, fejfájás, fülzugás, bénulások, gyengeségi állapotok, ütőér-elmeszesedés stb. ellen. 177

Olcsó kúradijak. Kérje az uj prospektust!

TÉLI SPORT Si, korcsolya, szánkó

SKABA és PLÖKL Budapest, VI., Vilmos császár-ut 33. 52

BENCZÚR GYULA: VAJK MEGKERESZTELÉSE

Petrovics MM

Benczúr Gyula

JANKÓ JÁNOS: FALUVÉGE

BENCZÚR GYULA: ID. GRÓF KÁROLYI GYULA KÉPMÁSA

Benczúr Gyula

MUNKÁCSY MIHÁLY: A SIRALOMHÁZBAN

század elejéről egy magyar főrangu hölgytől, báró Vay Miklósné szül. báró Adelsheim Johannától. Báró Vay Miklósnak, a főrendiház nagy érdemü elnökének édes anyja volt a finom miveltségü, hölgy születésére német, ki azonban nemsokára nyelvében is magyar lett. Leveleit édes atyjához intézte német nyelven, és igen élénk képet ád azokban a magyar társaséleti viszonyokról és közmüvelődésről.

Egyik levelében, mely 1803-ban kelt, leirja kis fiát, közéletünknek ma is oly tevékeny Nesztorát, a mint járni kezd. Családi körülményein kivül ir a bárónő olvasmányairól, könyveiről. Egyik 1810-ben Debreczenből kelt levelében megjegyzi, hogy a német irodalom szellemi termékeiből csak kevés jut kezébe, mert a német irodalmat nem becsülik itt sokra, s a franciát helyezik előtérbe. Majd arról szól, hogy a képzelt világ minden erejével saját anyanyelvének fejlődésére törekszik; «de — ugymond — mindaddig, a mig csak fordításokkal fárasztják magukat és olyan magyar fejek nem teremnek, melyek saját alkotta eredeti müveikkel a nemzet izlését a magasabb szellemi müvelődés iránt fogékonyságra ébresztik, mindaddig hiába lesz minden igyekezetük.» Egy másik levélben, mely Zsolczán, 1816 márczius 29-én kelt s mely az uj hazája jövőjeért buzgó német hölgyet s a hivatását teljesen ismerő nemes anyát mutatja, ezt olvassuk: «Egy kis kirándulást teszünk majd gyermekeinkkel a magyar alföldre, hol ők már négy év óta nem voltak. Azt óhajtom, hogy lassanként ismerjék meg, a mennyire lehet, hazájukat, a nélkül, hogy tanulmányaikban a miatt meg lennének zavarva, hogy majd a midőn külföldön járnak, összehasonlítást tehessenek. Magyarország ugyan gyakran fog veszíteni előttük, azonban épen az által buzdulnak majd arra, hogy teljes erejükből törekedjenek ugy fizikai mint erkölcsi tekintetben pótolni az itthoni hiányokat, s beláthatják, mily nagy munkakör vár az ő tetterejükre! A kötelességek sokaságának tudata mindig jó hatással szokott lenni a fejlődő ifju lélekre.»

Könyv a tolvajokról. Berkes Kálmán m. kir. fővárosi államrendőrségi felügyelő «A tolvaj élet ismertetése» czimü szakszerü könyvre hirdet előfizetést, melynek tartalmáról a fejezetek következő czimjegyzéke ad tájékozást: A gauner szövetkezetek és azok fejlődése. A gaunerek nevelése. A betörők. A kirakat-nyitogatók. A kuszók. A horgászok. Az álkulcsosok. A nyargonczok. A zsebtolvajok. A bolti vagy vásári tolvajok. A pénzváltók. A gagyisták. A gugyisták (altatók). Marchetzerek. Bájitalos nők. A huszonnyolczasok. A lócsiszárok. A hamis kártyások. A nepperek. Az orgazdák. — Előfizethetni 1 frt 50 krjával, mely a szerző nevére Budavár, országház utcza 12. sz. a. czimezendő. A könyv a belügyminiszter ajánlatával jelenik meg.

Magyar képek az antwerpeni kiállításon. Az antwerpeni nemzetközi mükiállításon a magyar müvészet is méltóan lesz képviselve. A belga kormány kérelmére a vallás- és közoktatásügyi miniszter a kiállitás magyar osztálya számára átengedte a nemzeti muzeum képtárának néhány kiválóbb festményét, még pedig a következőket: *Benczur* Bachansnő-jét, *Lietzen-Mayer* Sándor Szent Erzsébetét, *Székely* Bertalan II. Lajos holttestének feltalálását, *Feszty* Golgotháját és *Ébner* Lajos husvéti körmenetét. A képeket már utnak indították Antwerpen felé.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar irók segélyegyletének kimutatását az év első feléről most teszi közzé Vadnai Károly egyleti titkár. A kimutatás szerint az egylet vagyona hagyományokból 1200, adományokból pedig 153 frt 55 krral szaporodott e félévben. Segélyezésre fordított az egylet 5690 frtot, miből 5015 frt rendes félévi segély. A titkár felszólítja az irodalompártoló közönséget, hogy gyarapítsa adományaival az egylet vagyonát, mert csak ugy lesz képes az egylet tovább is segélyezni az elaggott magyar irókat, vagy az elhaltak özvegyeit és árváit.

Az orsz. magyar gazdasszonyok egyletének sorsjátéka. E jótékony egyesület, mely nagy árvaházat tart fenn a fővárosban, az egyesületi vagyon gyarapítása, másrészt ujabb rendkivüli alapítványi helyek megteremtése érdekében nagyobb sorsjáték rendezését határozta el. A nyereménytárgyak müvészi értékü festmények és szobrok lesznek és az összes hazai és külföldön élő kiválóbb müvészeink ajándékaiból gyültek egybe. Az egyesület kiállítást is rendez a nyereménytárgyakból, melyek sorában Munkácsy, Zichy és majdnem minden hazai müvészünk egy vagy több festménynyel lesz képviselve. Ez jövő hó 20-ikán, Szt-István napján nyilik meg a városligeti nagy iparcsarnokban csekély belépti dij mellett. Ugyanott sorsjegyeket is fognak elárusitani.

EGYHAZ ÉS ISKOLA.

Egy ősi templom restaurálása. A barsmegyei *Szent-Benedek* hires apátsági templomát, melyet tüzvész rongált meg, stilszerüleg restaurálták s a munka közel van befejezéséhez. Legközelebb fölszentelik ujból a templomot. A nagy költséggel restaurált templom Magyarország legérdekesebb mütörténeti emlékeihez tartozik; a Koburg-család anyai őseinek, a Kohároknak földi maradványai is ebben a templomban nyugosznak.

Alapítvány. Debreczenben Révész Bálint püspöknél egy nemeslelkü urnő: *Hegyi* Mihályné, szül. Józsa Eufrózina asszony két nagyobb alapítványt jelentett be. Egyenként tizezer forintosat. Egyiket arra szánta, hogy segélyezzenek belőle olyan szegény ref. egyházat, mely a tiszántuli kerületben idegen nemzetiségek közé van ékelve. A másik tizezer forint ösztöndij-alap lesz. Elszegényedett ref. uri családból származó öt leány fog belőle évenként segélyt kapni, valamely nevelő intézetben. Ha nincs elég jogosult leány, akkor az ösztöndijat fiu is kaphatja. De az alapító rokonai elsőbbséggel birnak. Az alapot a debreczeni református egyház fogja kezelni.

MI UJSÁG?

Tűzoltók József főherczegnél. Julius 22-ikén József főherczeg alcsuthi birtokának göböljárási pusztáján fényes ünnepély volt abból az alkalomból, hogy az alcsuthi tűzoltóság uj zászlóját fölszentelték és a budapesti önkénytes tűzoltó testület átnyujtotta József főherczegnek tiszteletbeli főparancsnoki diszokmányát. A fővárosból, Székes-Fehérvárról s a megyéből számos meghivott vendég, tűzoltó küldöttség jelent meg s egybesereglett Alcsuth és a szomszédos községek apraja-nagyja. A főherczegnek, a ki alcsuthi önkénytes tűzoltó főparancsnoki ruhában fogadta vendégeit, mindenkihez volt egy-két nyájas szava. Különös kitüntetésben részesült a fővárosi sajtó, melynek képviselőit József főherczeg a legkiválóbb előzékenységgel fogadta és saját asztalához hivta meg.

A göböljárási puszta épületeit fölzászlózták. A gazdatiszti lak előtt folyt le az ünnepély, hol szép sátrat emeltek a főherczegi családnak. Itt gyültek össze az alcsuthi tűzoltók. A vendégeket a bicskei állomástól a főherczegi fogatok vitték az ünnep szinhelyére. Budapestről ott voltak az orsz. tűzoltószövetség részéről: gróf Cziráky Béla elnök, Follmann Alajos alelnök, Goreczky Zsigmond titkár. A fővárosi önkénytes tűzoltó-testület részéről: Bárány N. Ernő főparancsnok; a fővárosi tűzoltóság részéről: Szerbovszky Szaniszló, főparancsnok, stb. továbbá a szomszédos Lovasberény, Vereb, Csákvár, Acsa, Gyuró, Bicske, Nyék, Velencze tűzoltó-küldöttsége, a budapesti önkéntes tűzoltók 22 tagu disz szakasza, Holdházy apát, Juhász János alezredes-fölovászmester, a vaáli főszolgabiró, valamint a sajtó képviselői, kiket a főherczeg sorban bemutattatott magának. Az ünnep fél tiz órakor sorakozással kezdődött. A főherczeg átvette a jelentéseket, s a budapesti önkénytes tűzoltókhoz lendületes beszédet intézett. Fölemlítette sikereiket s különösen a legutolsót, melyet a hengermalmi tűz oltásánál elértek. A főherczeg azt is mondta, hogy ez volt Európában a második eset, mikor gőzmalmi tüzet lokalizálni sikerült. A szemle után az önkénytes tűzoltók diszokmányának átadása következett, melyet *Bárány* N. Ernő főparancsnok nyujtott át, szép beszéd kiséretében. *József* főherczeg meghatva jelentette ki, hogy véghetetlenül örül a megtiszteltetésnek, hogy a fővárosi önkénytes tűzoltó-testület tagjai sorába fölvette. Hiszi, hogy az imént hallott szavak igaz magyar tűzoltó szivből fakadtak s kijelenti, hogy nála hasonló őszinte magyar tűzoltó szivre találtak. Biztosítja a testületet és tagjait ragaszkodásáról s kivánja, hogy dicső működésüket még sokáig folytathassák. (Hosszantartó zajos éljenzés.) Alig ért véget az ünnepies átadás, pont 10 órakor négyes magyar fogaton érkezett az ünnep szinhelyére *Klotild* főherczegnő, mint zászlóanya, *Mária Dorottya*, *Margit*, *Klotild* és *Erzsébet* főherczegnők, *László* és *Józsi* főherczegek kiséretében. Ugyanekkor jött meg *Pauer* János székesfehérvári püspök. A püspököt József főherczeg üdvözölte. Szemle után a főherczegi család helyet foglalt a diszsátorban s megkezdődött a zenés tábori mise, melyen Pauer püspök pontifikált *Holdházy* apát, *Nagy* Lajos felcsuthi plébános és *Heller* Iván alcsuthi udvari káplán segédlete mellett. Mise után megáldotta a pompás piros selyem zászlót, melyet Klotild főherczegnő József főherczegnek s a főherczeg az alcsuthi önkénytes és pusztai tűzoltóságnak ajándékozott. A zászlóra az alcsuthi irgalmas nővérek főnöknője, Kresselbauer Maximiliána, továbbá Markovics Gizella, Kiss Martina és Schmidt Emiliána irgalmas nővér tűzoltójelvényeket himzettek müvésziesen. Klotild főherczegnő szalagot is adott reá e fölirattal: «Istennek dicsőség, egymásnak segitség.»

Pauer püspök históriai vonatkozásu beszéd kiséretében szentelte föl a zászlót s ő verte be az első három szöget. A negyediket *Klotild* főherczegnő, az ötödiket *József* főherczeg s a hatodikat *Cziráky* gróf. A szögbeverés után *József* főherczeg gyujtó hatásu beszédben adta át a zászlót az alcsuthi tűzoltóságnak, reményét fejezvén ki, hogy ahhoz mindig hivek lesznek. Lelkes éljenzés hangzott föl, mig az alcsuthi tűzoltó-zenekar a himnuszt játszotta. A főherczeg ezután Pauer püspöknek köszönetet mondott megjelenéseért, mire a püspök, meghatottan felelt. Ezzel a délelőtti ünnepi programm véget ért s a főherczegi család és a püspök miután a fényes társaságot lefényképezték, visszatért Alcsuthra. Déli 12 órakor a hársfasorban 100 terítékü asztalhoz ült a társaság, mig a legénység táborozva ebédelt. A 9 fogásos ebédnél *József* főherczeg emelt először szót. Fölemlíté, hogy ő felsége a király adományaival egyre támogatja a tűzoltóságot, a mi azt jelenti, hogy ő felsége tudja és becsüli az intézményt. Kivánja' hogy a királyt a Mindenható az emberi kor legvégső határáig éltesse. *Cziráky* Béla gróf a magyar tűzoltóság évkönyveiben páratlannak jelzi s lelkes szavakban élteti József főherczeget, a magyar tűzoltóság fővédnökét és apostolát. Élteti Klotild főherczegasszonyt is, mint zászlóanyát s fönséges családját. *József* főherczeg meleg szavakban méltatta Cziráky gróf érdemeit a magyar tűzoltóság körül s reá ürítette a poharat. Mindenik felköszöntést hosszan tartó lelkes éljenzés követte. Az ebéd, melynél a bicskei czigánybanda játszott, d. u. 3 órakor ért véget s egy félóra mulva megkezdődött az alcsuthi tűzoltók diszgyakorlata, mely kitünően sikerült. Gróf *Cziráky* köszönetet mondott a főherczegnek, s ezzel az ünnepély véget ért.

Stefánia trónörökösnő julius 22-ikén utazott el Szent Antalról, hol a Koburg herczegi családnál oly jól töltött két hétnél tovább terjedő időt. Megtekintette a környék minden nevezetesb pontját; Selmeczbányán többször is megfordult, s a tisztelet s ragaszkodás jeleivel találkozott mindenütt. Szent-Antalról a *dobsinai jégbarlang* megtekintésére utazott, s jul. 23-ikán egy órát töltött a természet e nagyszerü játékának szemlélésében.

A Koburg herczegi páron kivül Széchenyi grófnő, egy udvarhölgy és gróf Hoyos kisérték. A barlang bejárása előtt gróf Andrássy Manó, Andrássy Irma grófnő, Bornemisza László gömöri alispán és Dobsina város küldöttsége élén a polgármesterrel várták a trónörökösnét. A vendéglőt s a barlang bejárását izlésesen földiszitették. A kalauz tisztét Ruffiny Jenő, a barlang fölfedezője vitte s ő szolgált utközben magyarázatokkal. A trónörökösnő el volt ragadtatva a barlang által s több izben röppent el ajkáról a «pompás, meglepő, nagyszerü!» Távozás előtt pedig ismételten kijelenté, hogy nagyon örvend, hogy a csodaszerü barlangot megnézte. Délután öt óra tájban a látogatók az egybegyült közönség lelkes éljenzése közt távoztak.

Vilmos német császár e hó 26-án a svéd fővárosba, Stockholmba érkezett, hol fényes és szives fogadtatásban részesült. Vasárnap pedig Kopenhágába érkezik, a dán király látogatására.

A pécsi kiállítás előkészületei serényen folynak s remélni lehet, hogy aug. 11-ikére, a megnyitás napjára rendben lesz, s már a megnyitás első napjaiban az egész teljes kiállítás föltárul a látogató előtt, a mi tudvalevőleg nem minden kiállításon szokott megtörténni. A kiállítás ideje alatt a budapest-pécsi és mohács-pécsi vasut igazgatósága harmadrésznyi árleszállítás mellett ad négy napra érvényes menet-térti jegyeket. A kiállitás programmja ez:

Augusztus 11-ikén délelőtt 10 órakor ünnepélyes megnyitás; *14-ikén* a biráló bizottság (jury) működésének megkezdése; *14, 15, 16-ikán* nyári gyümölcs- és konyhakertészeti kiállítás; *15-ikén* fillokszera-ügyi kongresszus; *19, 20, 21-ikén* szarvasmarha és juhkiállítás; *22, 23, 24-ikén* baromfi- és kutyakiállítás; *24, 25, 26-ikán* sertéskiállítás és gazdasági géppróba; *26, 27, 28-ikán* lókiállítás; *28-ikán* méhészeti vándorgyülés. *Szeptember 1, 2, 3-ikán* őszi

Szász Károly ref. püspök, kitünő költőnk, ki a nyár eddigi részét Halason töltötte, Strassburgba utazott, hol két fia: Károly és Béla most végezte be egyetemi tanulmányait. Szász Károly fiaival Strassburgból nagyobb utat tesz, megnézve Párist, Genfet, Svájcz és felső Olaszország több pontját, Velenczét és Fiumét. Szeptember elején térnek vissza. A lapunk utóbbi számaiban közölt két amsterdami levelet s «A Rajna» czimű költeményt, melyek legifjabb Szász Károly aláírással jelentek meg, Szász Károly fia irta, mig mai lapunk egyik közleményének («A föld alatt») irója: ifj. Szász Károly, Szász Domokos erdélyi ref. püspök fia, Alsó-Fehérmegye főispáni titkárja.

A helyi érdekű vasutakat sokáig nélkülözte a főváros, pedig ezek emelnek egy várost igazi nagy várossá, gyors és olcsó érintkezésbe hozván környékével, honnan könnyebbé és jutányosabbá válik az élelmezés, s hová a fővárosi lakó könnyű szerrel mehet nyaralni, még az olyan is, kit foglalatossága mindennap a fővárosba szólít. Végre Budapest is egymásután kapja az ilyen vasutakat. Tavaly nyilt meg a *szent lőrinczi*, mely a legrövidebb, aztán a *soroksári*, mely a fővárosi nyaraló családok által annyira kedvelt Harasztit s Budapest egyik jelentékeny élelmezési pontját, Soroksárt köti össze a fővárossal. E hó 19-ikén pedig a *czinkotai* vasutat adták át a forgalomnak, s ezt követni fogja a budai oldalon a szent-endrei vasut, mely a hegyes vidéket hozza közelbe, s első állomása az ó-budai amfitheatrumnál lesz. Ha hozzá veszszük mindezekhez a magyar állami, az osztrák-magyar állami és déli vasutakat, Budapest vidéke végre rendszeres csatlakozásban áll a fővárossal. Meg látszik ez máris.

A vasutak mentén mindenütt uj élet fakadt, nyaraló telepek keletkeznek, kertészetek támadnak. Ezer meg ezer család költözöttt ki máris a fővárosból, részint állandóan, részint a nyárra, s Budapest meglehetősen kopár környéke kezd barátságosabb és lombosabb lenni. Szent-Lőrinczen munkások, kisiparosok építenek telepet. Kis-Pest, Erzsébetfalva csinosodik, népesül. Harasztinak egész uj része támadt nyaralókból, melyet Uj-Harasztinak hivnak. A czinkotai vasut a Rákos egy részét szeli át, hol eddig is sok nyaraló volt, a rossz közlekedés mellett. A vasut építésének hirére itt is fölpezsdült az élet. Czinkota mellett egy építkező szövetkezet nagy területet vásárolt meg Beniczky Gábortól és villákat építenek. Ott van a szent-mihályi pusztán egy másik épülő telep is, melyet *József főherczeg telepének* neveztek el, s ez vasárnap délután ünnepélyesen ülte meg a várva-várt vasut megnyitását. A telep lakosai fényes bankettet rendeztek, melyen családjokkal együtt jelentek meg. Kivülök ott voltak: Bossányi László a ker. orsz. képviselője, a ki egyuttal a vasuti társaság ig. tagja, Jellinek Henrik vezérigazgató és a társulat főhivatalnokai. A társaság ezután megtekintette a telepet, mely magas síkon fekszik s kitünő vize van. Jelenleg már 15 ház kész s ujabb 25 van készülőben. Egy pár év alatt a helyi érdekű vasutak megszerzik Budapestnek azt, a mit eddig nélkülözött, a czivilizált és kultivált környéket, a falvak jólétének emelkedését.

A fürdők látogatottsága. Az egyes fürdők igazgatósága által kiadott jelentések szerint *Uj-Tátra-Füreden* julius 15-ikéig 984 fürdővendég fordult meg. — *Herkulesfürdőn* (Mehádia) a fürdővendégek száma e hó 16-ikéig 2823 volt. — *Tarcsán* 375 volt a vendégek száma julius 18-ig. — *Bártfát* julius 17-ikéig 1031 fürdővendég látogatta meg. — *Csik-Tusnád* gyógyfürdőben a julius 14-ikén lezárt kimutatás szerint az ott megfordult vendégek száma 440. — *Balaton-Füreden* julius 18-ikáig 379, a *Mattoni-féle Erzsébet* sósfürdőnek julius 24-ikéig 406, *Koritnyiczának* julius 20-ikáig 612, *Vihnyének* julius 13-ikáig 412, a *lipiki* jódfürdőnek 1115, *Trencsén-Teplicznek* julius 15-ikéig 2153, *Tátra-Fürednek* 1199, *Alsó-Tátra-Fürednek* 965, *Rajecz-Teplicznek* 319 vendége volt.

Díszes kutat állítanak Pozsonyban, melyet a pozsonyi takarékpánztár Tilgner pozsonyi születésű bécsi szobrásznál husz ezer forintért rendelt meg, és mely a bécsi jubileumi műkiállítás egyik vonzerejét képezte. A díszkutat a szinház-téren, a Hummel emlékszobor átellenében állítják fel, és valószinűleg aug. hó végén fogják ünnepélyesen leleplezni, illetőleg a városnak átadni.

Uj csepkőbarlang. A Somodi községhez tartozó somodii fürdő mellett (Abauj-Tornamegye) a kőszénbányászok egy csepkőbarlangra bukkantak. A barlang igen terjedelmes és a leggyönyörűbb, tiszta fehér, ragyogó csepkőalakzatokban bővelkedik. Van benne egy tó és több forrás. Szépség tekintetében állítólag fölülmulja az aggtelekit és vetekedik az adelsbergivel. A somodii kőszénbánya társaság ki is bérelte a rozsnyói püspöktől, s legközelebb hozzálát, hogy járhatóvá tegye. A szűk bejáratot ki fogják tágitani s utakat meg hidakat készítenek, ugy, hogy mindazok, a kik a természet szépségei s ritkaságai iránt fogékonyak, meglátogathassák.

Német tudós az Alföldön. Ausztria egyik legjelesebb kriminálistája, dr. *Mayer* Salamon kormánytanácsos utazásokat tesz Magyarországon, s az igazságszolgáltatást és börtönügyet tanulmányozza. A mult hetet Szegeden töltötte. Mayer sokszor irt a magyar igazságügyi állapotokról és nagyobb tanulmányt tett közzé a magyar büntető törvénykönyvről. Nyelvünket is jól megtanulta, s azok közé a kevés külföldi tudósok közé tartozik, kik alaposan szólalnak föl. Mayer a magyar jogi életről rokonszenvesen irt s tekintélye a németek előtt is megadja a sulyt szavaihoz.

Opera-előadás telefonon hallgatva. Páris és Brüsszel közt tárgyalások folynak a végből, hogy a párisi nagy operát telefonnal összeköthessék s az éneket, zenét Brüsszelből is élvezhessék. A brüsszeli tudományos akadémia a kiállításon e czélra külön telefon-pavillont szándékozik berendeztetni. Ily nagy távolságra most kisérlik meg először ezt a telefonos zeneélvezetet, mert különben már a párisi villamos kiállítás alkalmával is voltak telefonos operaelőadások, midőn a messzebeszélő az ipar-palotát és a nagy operát kötötte össze, valamint a bécsi villamos kiállításon is hallani lehetett a rotunda telefon sátrában az udvari operaházban előadott operákat.

Edison és a fonograf. Yew-Morkból irják, hogy Edison az általa feltalált fonografra vonatkozó jogait Amerikában több mint egy millió dollárért eladta valami Lipincottnak, a külföldre nézve azonban az összes jogokat fenntartotta magának.

Léghajón Bécsből Esztergomba. Silberer Vilmos, az ismert bécsi léghajós e hó 23-ikán éjjel 12 órakor Godard kollegájával Bécsből légi utra indult a »Radeczky» léggömbön. Az idő eleinte kedvezett az utasoknak, s a gömb nyugodtan haladt északnyugat felé, a mint Silberer tervezte. A csendes idő azonban csakhamar viharosra vált; erős szél keletkezett, mely a gömböt első irányától eltérítette, s a magyar határ felé hajtotta. Silberer megkisérlette a leszállást, a mi azonban csak reggel 3/4 7 órakor sikerült Esztergom mellett. Az utasok a hosszu és veszélyes utat minden baj nélkül tették meg, s Esztergomból délután visszatértek Bécsbe.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napok alatt: báró Jósika Géza, nagynevű regényirónk, néhai b. Jósika Miklós első házasságából született fia, 1848—49-ben honvéd százados, ki később a közélettől visszavonultan Branyicskán töltötte életét, 69 éves korában, Kolozsvárt. — Kovács Dániel, a biharmegyei Esztár község köztiszteletű ref. agg lelkésze, 78 éves. — Diószegi Miklós, sz.-csehi ref. segédlelkész, 29 éves. — Dr. Szigeti Dezső, kir. törvényszéki jegyző, alapos képzettségű férfiu, Szigeti Józsefnek, a nemzeti szinház nagyérdemű tagjának fia, 38 éves, Budapesten; ugyanitt kisfaludi Révész Béla, okleveles tanár, fővárosi tanító, 31 éves korában hosszas szenvedés után, a tisztviselők telepén, melynek lakói szép koszorut helyeztek társuk koporsójára; Potoczky Manó, vámhivatalnok, 40 éves; dr. Voloszky Lajos orvos. — Id. Markó Pál, Miskolcz város egyik tekintélyes agg polgára, dr. Markó László borsodmegyei főorvos édes atyja, 71 éves; szintén Miskolczon: Altmann Pál, sok tagu család feje, 84 éves, házassága 53-ik évében. — Nemess Antal földbirtokos, a repczevidéki takarékpénztár alelnöke, élete 69-ik évében, Csepregen. — Vilmos Sándor, ref. egyházi gondnok, Csepregen. — Horváth István, ügyvéd és nyug. főszolgabiró, 72 éves, Ságváron. — Kosztolányi Lajos, Aradmegye tisztviselője, 29 éves. — Trocsányi Imre, gyógyszerész, Hajduszoboszlón. — Sarkadi Nagy István, negyedéves joghallgató, 23 éves, Edelényben. — Zierer Leó, pozsonyi tanár fia, 17 éves. — Kerkapoly János, földbirtokos, Kerkapoly Mór volt országgyülési képviselő unokatestvére, 69 éves Köttsén. — Császár Titus, néhai Császár Ferencz iró fia, földhitel intézeti tisztviselő, 53 éves, Budapesten. — Kasza Gergely városgazda, 73 éves, Szamosujvárt. — Kossovics Pál uradalmi irnok, Kossovics Mátyás tisztartó fia, ki az ikrényi tűzvész alatt oltás közben lezuhant, s egy heti szenvedés után meghalt.

Nikolics Ulászlóné, az ő felsége személye körüli miniszterium osztálytanácsosának neje, 37 éves, ki feldőlt petroleum lámpa áldozata lett, Zomborban. — Szongott Gergelyné, szül. Simay Rebeka, 61 éves, Beszterczén. — Szilassy Paulina, 43 éves, Losonez-Tugáron. — Révfi Bélánė, szül. Pollusányi Ilona, 22 éves, Szobon s Váczon temették el. — Kontz Etelka kisasszony, Péczelen. — Dr. Király Istvánné, szül. Nagy Gizella, Bicskén. — Ujházi Józsefné, szül. Markovics Zsuzsánna, 60 éves, Rozsnyón. — Prónay Ilona, Prónay Péter nógrád-berczeli nagybirtokos és ügyvéd leánya, élete tavaszán — Pongrácz Ilona, Pongrácz Gyula népsegélyző-egyesületi igazgató leánya, 18 éves, Székesfehérvárott. — Mayer Frigyesné, szül. Vutka Emilia, czementgyári igazgató neje, Beocsinban.

SAKKJÁTÉK.

1503. számu feladvány. Blümel R.-től.

Sötét.

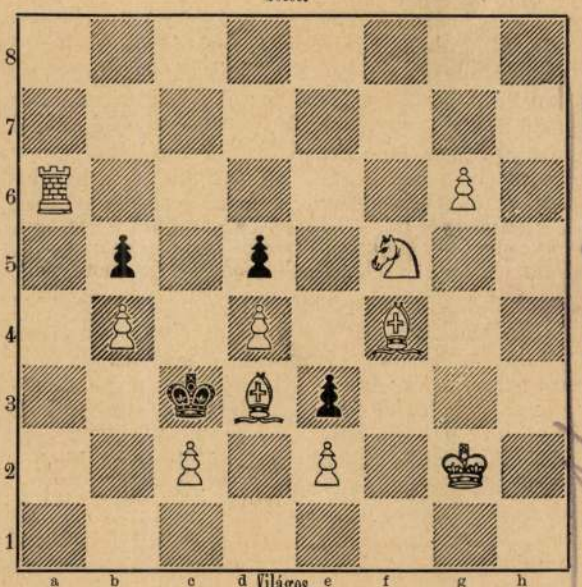

Világos indúl s a harmadik lépésre matot mond.

Az 1497. sz. feladvány megfejtése.

Bayersdorfer A.-tól.

Megfejtés.

Világos.	*Sötét.*	*Világos.*	*a.*	*Sötét.*
1. Vh5—g5	Hh7—g5: (a)	1. --- --- ---		Kd5—e4: (b)
2. He4—f6 +	Kd5—e5:	2. Vg5—d8		Ke4—f5
3. Fa7—b8 +	Ke5—f5	3. Vd8—d3 +		Kf5—g5—e5
4. g3—g4 mat.		4. Vd3—g6 v. Fa7—b8 mat.		

Világos.	*b.*	*Sötét.*
1. --- --- --- --- --- ---		Fg6—e4:
2. Vg5—d8 + --- --- ---		Kd5—e5:
3. Vd8—c7 + --- --- ---		Ke5—f5—d5
4. Vc7—f4—c5 mat.		

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — *Az Erkel-sakktársaság nevében:* Exner K. — *Tarnóczon:* Németh Péter. — *A pesti sakk-kör.*

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

B. L. «A két harag» kissé mesterkélt; a másik, bár kevésbbé eredeti s uj, egyszerűbb, csinosabb; közölhetőnek, alkalmilag, mind a kettő beválik.

Cs. L. Jövő héten közöljük; addig tán kép is akad hozzá.

Dr. G. P. A kivánt példányokat megküldettük; egyebekre magán uton válaszoltunk. Ugyszintén I. S. urnak is.

Koldus. Egy kis simítással talán.

A kivándorlókhoz. Ezerszer, minden alakban, sokkal jobban elmondott s ismételt frázisok!

Nem közölhetők. Esküvő után. Szerelem és szeretet. — Eljött a nagy ünnep. Márczius 15. Eltünt ifjuságom. — Kis kertemben. Lehajlik az....

HETI NAPTÁR. Julius—augusztus hó.

Nap	*Katholikus es protestáns*		*Görög-Orosz*	*Izraelita*
29 V.	**G 10** Mártha sz	**G 9** Beatrix	**17 B 5** Marina	21 Xylop.
30 H.	Abdo. és Sze.vt.	Abdon	18 Emilián vt.	22
31 K.	Loyolai Ig. hv.	Ernőke	19 Diusz, Makri.	23
1 S.	Vasas sz. Péter	Vasas Péter	**20 Illés próféta**	24 Szem.
2 C.	Lig. Alfonz	Gusztáv	21 Sim. és Ján.	25
3 P.	István vt. fölt.	Lidia	22 Mária Magd.	26
4 S.	Domonkos hv.	Domonkos	23 Fókasz vt.	**27 S. Reéh**

Holdváltozásai ● Ujhold 7-én 7 óra 37 pk. este.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. egyetem-tér 6. szám.)

Henneberg G. Zürichben, selyemgyári raktára (cs. és kir. udv. szállító). **Magánzóknak** előnyös beszerzési forrás bármely nemű fekete, fehér és szines **selyem kelmékre.** Minták póstafordultával. Kettős levéldij. ☞ Atlagos raktár körülbelül 8000 darab.

magáévá tette az eszmét, s kieszközölte a terv megvalósításához a kormány hozzájárulását. A nagyszabású mű kivitelét B.-re bízták. A mester a megbízást elfogadta és a közoktatásügyi miniszteriummal kötött szerződést aláírva, 1899 őszén fogott a nagy munkához. Évek óta dolgozott már a képen, mikor Mészáros Károly a kép költségeinek fedezésére hatvanezer koronáig fizetési kötelezettséget vállalt, kikötvén alapítólevelében azt, hogy a műnek 1909 ápr. 15-éig okvetlenül el kell készülnie és a jelenlévők tömegében apósának, Ribáry Ferencz főrendiházi tagnak, továbbá Rohonczy Gedeon és Fenyvessy Ferencz országgyűlési képviselőknek helyet kell biztosítani. B. a kormány megbízásának s a Mészáros-féle alapítólevél követelményeinek is megfelelt s 1909 tavaszára a képet elkészítvén, a Képzőművészeti Társulat tavaszi tárlatán állította ki.

B. a végleges kivitel megkezdése előtt több nagyobbméretű vázlatot készített. A nehéz megoldású mű ugyanis megkívánta, hogy a hatalmas embertömegben helyet foglaljon az ország minden jelese, vezérszerepet vivő férfia. A közel hét méter hosszú és négy méter magas festményen több mint hetven arczképnek kellett helyet szorítani. A királyi palota trónterme a jelenet színhelye. Központja a kép baloldali mezejébe helyezett főcsoport, melynek kiemelkedő alakjai a király és a királyné. Körülöttük sorakoznak az ország udvari és állami méltóságai. Ez a csoport mintegy 17 alakot egyesít a király közvetlen közelében. A tróntól balra állanak a miniszterek sorakozva. A kép középső terében áll Szilágyi Dezső fekete díszmagyaros alakja és élénk gesztussal beszél. Háta mögött áll Károlyi Tibor gróf, Vaszary Kolos herczegprimás, Széll Kálmán, Csáky Albin gróf, Tisza Kálmán és Schlauch Lőrincz püspök. A mögöttük alakuló csoportot B. a kép jobboldali előterébe hozta ki. A csoport elején állanak Batthyány Lajos gróf, Festetics Tasziló gróf és a fövegét megemelő Zichy Jenő gróf. Az ezek után helyezkedő embertömegből kiválnak a két Andrássy gróf, Apponyi Albert gróf és Berzeviczy Albert alakjai.

A kép nemcsak itthon, de Berlinben is nagy elismerést aratott. Az 1910. évi berlini kiállításon II. Vilmos császár a pályabíróság javaslatára e képéért B.-nek adományozta Németország nagy művészeti állami aranyérmét. 1913-ban ugyancsak e művével megnyerte a Kisfaludy-Társaság Greguss-díját.

A nyíregyházai Bessenyei Kör a millennáris kép nagy sikere alkalmából szűkebb hazájában is lerótta elismerését a mester iránt. 1909 okt. 17-én a Nemzeti Szalon kiállításával egyidejűleg leplezték le azt az emléktáblát, amellyel a művész nyíregyházai szülőházát megjelölték, s adták át neki Nyíregyháza díszpolgári oklevelét. Fokozta az ünneplés jelentőségét, hogy azon a vallás- és közoktatásügyi és belügyminiszter, továbbá valamennyi művészeti egyesület hivatalosan képviseltette magát, részt vett rajta a megye és város egész törvényhatósága, a mester számos tanítványa s Nyíregyháza egész társadalma. Este a Bessenyei Kör nagy hangversenyt rendezett B. tiszteletére, ezután pedig fényes bankett volt, melyet a város adott a vendégek tiszteletére.

B. legújabb művei közül ki kell emelnünk Petőfi arczképét (1909), melyet egy daguerreotyp, továbbá Petőfi többi arczképeinek gondos tanulmányozása és leírások alapján készített, s amelyet a Petőfi-ház gyűjteményének ajánlott fel; a budapesti fasori ev. templom oltárképét, Frigyes főherczeg arczképét, Albrecht főherczeg első áldozásának emlékképét (1911—12) és Mikszáth Kálmán arczképét, melyet akadémiai székfoglalóul festett s ajándékozott 1913-ban a M. Tud. Akadémiának.

1913 őszén a kolozsvári tudomány egyetem tanácsa elhatározta, hogy B.-t ötvenéves művészi jubileuma alkalmából tiszteletbeli bölcsészet doctorrá avatja. A vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztésére a király 1913 szept. 26-án a doctorrá avatást megengedte.

1914 jan. 28-án a Képzőművészeti Társulat nagyszabású ünnep keretében ülte meg B. születésének hetvenedik, művészi pályafutásának ötvenedik, s a budapesti festőmesteriskolán eltöltött igazgató-tanári működésének harminczadik évfordulóját. Az ünneplésben maga a király járt elől, aki igen meleghangú táviratban méltatta a mester érdemeit. József főherczeg s az uralkodóház több tagja személyesen fejezték ki a művésznél szerencsekívánataikat. A Képzőművészeti Társulat választmánya díszülést tartott a jubileum alkalmából, amely a Műcsarnok első nagy termében, amelyet remek szalonná alakítottak át, folyt le. A díszülésen Andrássy Gyula gróf elnökölt, aki az ünnepi szónok szerepét is betöltötte. Andrássy után még Róna József szobrász és Kenyeres Balázs dr., a kolozsvári tudomány egyetem rektora üdvözölték a művészt. Róna József beszéde után Andrássy Gyula gróf indítványára egyhangú lelkesedéssel B.-t a Képzőművészeti Társulat örökös tiszteletbeli tagjává választották és elhatározták, hogy a választmány tanácstermében örök időkre elhelyezik a mesternek Strobl Alajos által készített bronzból való mellszobrát.

A már említetteken kívül B. még a következő kitüntetésekkel bír: Páris, 1878, aranyérem (Vajk keresztelése cz. képéért); Székesfehérvár, 1879, nagy aranyérem (Két szerzetes cz. képéért); a Ferencz József-rend lovagkeresztje, 1879; a Szent István-rend III. osztályú keresztje, 1896. A művész több külföldi művészeti akadémiának és a Petőfi-

Társaságnak (1909-től) tiszteleti tagja, 1910-ben tiszteleti, majd igazgatótanácsi tagja lett a M. Tud. Akadémiának, tagja a Képzőművészeti Tanácsnak stb. 1906 óta tagja a magyar főrendiháznak.

A Képzőművészeti Társulat kiállításain Budapesten való letelepedése óta B. a következő művekkel vett részt:

1884. tavaszi kiáll.: Gróf Szapáry Géza arczképe, Fiume város tulajdona. — Őszi kiáll.: Gróf Károlyi Gyula arczképe. — Gróf Andrássy Gyula arczképe. — Báró Eötvös József arczképe.

1885. orsz. ált. kiáll.: Gróf Tisza Lajos arczképe, Szeged város tulajdona. — Az Első Magyar Ált. Biztosítótársulat alakuló ülése, olajf., Lévay Henrik vezérigazgató tulajdona. — Tisza Kálmán miniszterelnök arczképe, Szeged város tulajdona.

1885. őszi kiáll.: Trefort Ágoston vallás- és közoktatásügyi miniszter arczképe.

1887. őszi kiáll.: Gyermek arczkép, vázlat, olajf. — Münch-Bellinghausen bárónő arczképe, olajf. — Vadászati jelenet, vázlat, Károlyi Tibor gróf tulajdona. — Gróf Csekonics Endre arczképe, olajf.

1888. őszi kiáll.: Gróf Nádasdy Ferencz arczképe, olajf. — Rudolf trónörökös arczképe, olajf., a Nemzeti Casino tulajdona, Budapest.

1889—90. téli kiáll.: Gróf Károlyi Gyuláné és fiának arczképe, olajf. — Férfi arczkép, olajf.

1890—1. téli kiáll.: Mályvák között, olajf. — Férfi arczkép, olajf.

1891—2. téli kiáll.: Gróf Andrássy Gézáné arczképe, olajf. — Kolduló barát, olajf.

1892—3. téli kiáll.: Gróf Almássy Dénesné arczképe, olajf. — Gróf Festetics Tasziló arczképe, olajf.

1894. tavaszi kiáll.: Arczképvázlat, olajf. — Pajkos Ámor, olajf., báró Lipthay Béláné tulajdona.

1894—5. téli kiáll.: Amorettek, olajf., gróf Károlyi Tibor tulajdona. — Széll Kálmán arczképe, olajf.

1895. tavaszi kiáll.: I. Ferdinánd bolgár fejedelem arczképe, olajf., I. Ferdinánd bolgár király tulajdona.

1896. évi mill. kiáll.: (nehány már régebben is kiállított képen kívül) I. Ferencz József király arczképe, olajf., Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye tulajdona. — Albrecht főherczeg, arczképtanulmány, természet után. — XV. Lajos és Dubarry, olajf., Kern Tivadar dr. tulajdona.

1897—8. téli kiáll.: Falk Miksa dr. arczképe, olajf. — Gróf Károlyi Tibor arczképe, olajf. — Keresztelő szent János, olajf. — Virágcsendélet, olajf.

1898—9. téli kiáll.: Gróf Batthyány Elemér arczképe, olajf. — Gróf Károlyi Lászlóné, Apponyi Fanny grófnő arczképe, olajf.

1899. tavaszi kiáll.: Bánk bán. Illusztráczió az Athenaeum új Petőfi kiadásához.

1900. tavaszi kiáll.: Erzsébet királyné arczképe, olajf. Ő Felsége ajándékából Ferenczy Ida, a királyné volt udvarhölgyének tulajdona. — Gróf Batthyány Lajosné, Andrássy Ilona grófnő arczképe, olajf.

1901. tavaszi nemzetk. kiáll.: Freund Salamon arczképe, olajf. — Gróf Berchtold Lipótné, Károlyi Nandin grófnő, fiával, olajf., Berchtold Lipót gróf tulajdona. — Elischer Gyula dr. arczképe, olajf. — Szentségimádás I—V., szénrajz, a lipótvárosi szent István templom mozaikképeinek tervezete, Budapest székesfőváros tulajdona. — U. a. színvázlata. I—V., Budapest székesfőváros tulajdona.

1902—3. téli kiáll.: Izabella főherczegnő arczképe, olajf. — Gróf Andrássy Aladár arczképe, olajf.

1904. tavaszi kiáll.: Schlauch biboros püspök arczképe, olajf. — I. Ferencz József király arczképe, olajf., a Nemzeti Casino tulajdona. — Gróf Nádasdy Tamásné arczképe, olajf. — Wlassics Gyula dr. arczképe, olajf. — A nádasban, olajf.

1906. tavaszi kiáll.: Özv. Jellinek Mórné arczképe, olajf. — Gróf Széchenyi Gyula arczképe, olajf.

1906—7. téli kiáll.: Gróf Andrássy Géza arczképe, olajf. — Samassa József bibornok, egri érsek arczképe, olajf.

1907. tavaszi kiáll.: Szalay Péter államtitkár arczképe, olajf.

1907—8. téli kiáll.: Lánczy Leó arczképe, olajf., a Kereskedelmi Bank tulajdona, Budapest. — Női arczkép, olajf. — Gróf Karátsonyi Jenő arczképe, olajf.

1908—9. téli nemzetk. kiáll.: Gróf Karátsonyi Jenőné, Andrássy Karolina grófnő arczképe, olajf.

1909. tavaszi kiáll.: A nemzet hódolása a király előtt Magyarország ezeréves fönnállása alkalmából, olajf. Néhai szentiványi dr. Mészáros Károly ajándéka a magyar nemzetnek. A Szépművészeti Múzeum tulajdona.

1909. nemzetközi grafikai kiáll.: Tanulmányfej, vörös krétarajz, Wolfner Gyula tulajdona. — Tanulmány Budavár bevételéhez, czeruzarajz, Benczúr Gyuláné tulajdona. — Fekvő nő, czeruzarajz, Benczúr Gyuláné tulajdona. — Fekvő női akt, czeruzarajz, Benczúr Gyuláné tulajdona. — Tanulmány Budavár bevételéhez, czeruzarajz, Benczúr Gyuláné tulajdona. — Draperiatanulmány, czeruzarajz, Benczúr Gyuláné tulajdona. — Guggoló nő, czeruzarajz, Benczúr Gyuláné tulajdona. — Alvó szerzetes, czeruzarajz, a Szépművészeti Múzeum tulajdona. — Tanulmány, szénrajz, Benczúr Gyuláné tulajdona. — Madonna tanulmány, czeruzarajz, Benczúr Gyuláné tulajdona. — Stuart Mária, czeruzarajz, Benczúr Gyuláné tulajdona. — Ülő férfi, czeruzarajz, Benczúr

hamar megy. A doktort *Náday*, a leányt *Csillag* T. játszotta; bravúrral, kitünően mind a kettő. — *Andreánszky* Jenő darabja, a *Katonásan*, kaczagtatóbb, de egyúttal vaskosabb humorral van megírva. Az öreg *Gárday* ezredes gyűlöli az újságírókat. Egy újságíró az unokahúga után jár; a másik lányt egy miniszteri titkár szeretné elvenni. Kérőbe jönnek mind a ketten; az öreg úr a miniszteri titkárt dobatja ki az újságíró helyett s a zsurnalisztát fogadja szívesen. Mire észreveszi a botlást, haragja is elpárolog s az újságíróval is kibékül. Valamire való szerep csak egy van ebben az apróságban, az öreg Gárdayé, kiből *Ujházi* pompás alakot csinált. Mind a három darab tetszett s bizvást hihetjük, hogy elég soká maradnak a műsoron.

Paulay Ede, a Nemzeti Szinház érdemes igazgatója, egészsége helyreállítása czéljából a Rivierára utazott, hol egy hónapot fog tölteni. Távolléte alatt a szinház ügyeit *Zichy* Géza gróf intendáns vezeti.

A király arczképe. Benczur Gyula, a mesteriskola igazgatója, nagyjában már elkészült a király arczképével, mely tudvalevőleg Pestvármegye dísztermét fogja ékesíteni. Még csak a képen ábrázolt szőnyeget kell megfestenie. Az életnagyságú kép a Szent-István-rend fényes ornátusában ábrázolja a királyt, a ki tavaly őszszel két izben is ült a festőnek. A király most kilátásba helyezte, hogy budapesti tartózkodása alkalmával még egyszer ülni fog Benczurnak. A festményt a tavaszszal nagyobb ünnepségek kiséretében fogják a vármegye termében leleplezni.

Tavaszi kiállítás. Az országos képzőművészeti társulat tavaszi kiállitását, melynek megnyitását eredetileg április 1-ére tervezték, április 15-ikén fogják megnyitni. A kiállitass május 31-ikéig marad nyitva. A bejelentési határidő márcziu 20-án jár le, a tárgyak beküldésének határideje pedig márcziu[s] 31-én, esti 6 órakor. A később érkezett műveket visszautasítják. Az idei tavaszi kiállítás kizárólag nemzeti tárlat lesz.

A Honfoglalás. A *Magyar Szalon* februári füzetéhez mellékelve van Munkácsy nagy történeti festményének egyik csoport-részlete. A *Magyar Szalon* márcziusi füzete reprodukálni fogja vagy az egész képet vagy az Árpád-csoportot, később pedig külön mellékletként adni fogja az egész képnek heliogravür-reprodukcióját. Más lapnak nincs joga ezen reprodukcziókhoz,

Nagy művész-est lesz a Vigadóban februar 8-án este. A VII. kerületi szegény tanulókat felruházó egyesület rendezi a fényesnek igérkező, ritka műélvezetekkel kecsegtető estét kis védettjei javára. A hangversenyen közreműködnek *Csillag* Teréz, *Vizvári* Gyuláné és *Komáromi* Mariska, továbbá *Ney* Dávid, *Szirovatka* Károly, *Vizvári* Gyula és *Szendy* Árpád.

Értékes képhagyaték. Bécsben kevéssel ezelőtt meghalt egy Grünwald György nevű különcz. Hagyatékában kiválóan értékes tárgyakat találtak. Többek közt festményeket Leonardo da Vincitől és Makarttól; régi fegyvereket a renaissance-korból, falestményeket Dürer Alberttől és más érdekes ritkaságokat.

ZENE

A *Hunyady László* jubileuma. Fényesen ülték meg az operában a legszebb magyar dalmű félszázados jubileumát. Nagy, előkelő közönség töltötte meg a nézőteret és lelkesen tapsolt az ötven éves remekműnek. Az előadás előtt a kar énekelte el a Himnuszt, azután *István* király apotheózisa következett, a háttérben *Erkel* szobrával, majd élőképekben mutatták be az opera magánszereplői Erkel egy-egy operáját. Hunyady Lászlót a két Erkel testvér dirigálta: Sándor és Gyula. Az előadáson József Ágost főherczeg is ott volt nejével.

A filharmonikusok legutóbbi hangversenyén — melyet a nemzeti szinházi nyugdíjintézet javára adtak — először halottuk *Nikisch* Arthurnét, a kinek csengő szopránhangja kiváló muzsikális tehetséget árult el. A Szakuntala-overtürt — mely a programm első pontja volt — *Nikisch* dirigálta; *Mendelssohn* G-moll zongora-hangversenyét *Basch-Mahler* Fanny játszotta, *Petri* úr hegedűkiséretével. Pièce de resistance *P.-Márkus* Emilia asszony szavalata volt, ki Björnson balladáját, *Bergliót* adta elő.

Magyar művészek külföldön. *Rothauser* Teréz kisasszony, a berlini operaháznak budapesti születésű tagja, legújabban a stettini városi szinházban vendégszerepelt, hol nagy sikert aratott *Carmen* czímszerepében. — *Adorján* Jenő hegedűművész nemrégiben a párisi amerikai egyesület hangversenyén aratott nagy tetszést egy maga szerzette szerenáddal.

Mascagni még nem fejezte be *Ratcliff*ének hangszerelését s igy a februárra tervezett berlini première halasztást szenved. A bemutatóra április előtt nem is lehet számitani. Ellenben a *Theodosio* czímű drámával Mascagni már elkészült. Ezt a színművet tudvalevőleg Targioni-Tazzettival együtt irta. Alkalmasint a jövő hónapban hozzák színre Rómában.

Új zeneművek. A pestmegyei bál rendkivül fényes sikeréhez nagyban hozzájárult *Zseny* Józsefnek ez alkalomra szerzett talp alá való csárdása, mely *Bárd* Ferencz könyv- és zeneműkereskedésében jelent meg és ára 80 kr. — Ugyancsak ott jelent meg *Linka* Camillónak *Tündér-keringő* czímű szerzeménye, is ára 1 frt. Linka Camilló a tánczzene-irodalom terén nem új ember és egyik-másik szerzeménye a keringők legjava közé sorozható. — *Dankó* Pista újabb dalai közül ismét három füzet jelent meg; egynek ára 60 kr. E tehetséges magyar dalszerző, kinek dalait az egész országban éneklik, nem szorúl dícséretre. — *Mascagni*tólis kaptunk egy dalfüzetet, énekre és zongorára olasz és német szöveggel sopran és mezzo-sopran vagy bariton hangra, ára 1 frt 80 kr. A leghíresebb dalait foglalja magába e gyönyörű kiadás, melyek közül különösen a *Blumenorakel* és *Entsagung* czímű az egész világot bejárta. Az eredeti Palotásyféle 101 legszebb magyar dalgyűjtemény már négy kiadásban látott napvilágot. Oly eredmény, mely nálunk eddigelé páratlanul áll; a mű első kiadása, mely 1000 példányban nyomatott, karácsonyra jelent meg; és ezen rövid idő alatt már a 4-ik kiadás vált szükségessé. A gyönyörű gyűjtemény ára 1 frt 50 kr. s megérdemli, hogy hazánk minden muzsikális családja megszerezze. Az itt felsorolt művek részben megjelentek és mind kaphatók Bárd Ferencz könyv-, mű- és zeneműkereskedésében Budapest, Hatvani-utcza 8. sz. a.

FARSANG

A pestmegyei bál minden esztendőben legérdekesebb mulatsága szokott lenni a farsangnak. Előkelő, de azért nem feszes; jókedvű, de azért nem duhaj. A bálanya *Beniczkyné*-Bajza Lenke volt, a főispán felesége; az ő megérkezésével kezdődött a táncz, mely virradatig vígan folyt. A bálon résztvett Budapestnek, de főleg a környéknek elite-je s a notabilitások soraiból is sokat ott láttunk.

Az *Otthon* estéje. Három rovat közt kellene felosztanunk a referádát az *Otthon* mult vasárnapi estéjéről; de itt, a negyedikben megint csak helyén van. Az irodalmi rovatba illik, mert ott volt *Rákosi* Jenő irodalmi értékű felolvasása *Munkácsy művészetéről* és a *Honfoglalás*ról. A zene rovat is magának követeli, mert két gyönyörű énekszámot is hallottunk: *Bianchi* Biankától *Mignont, Ney* Dávidtól Erkel egy szép dalát, azonkivül *Mozart*nak *A karmester* czímű zenei apróságát *Barta* Berta és *Freuder* Francziska kisasszonyoktól. Színházi referádát is lehetne róla írni, mert nem szabad mellőznünk *Fáy* Szeréna asszonyt, ki a *Szigetvári vértanuk*ból *Anna* monológját szavalta nagy művészettel. De a farsang-rovatnak van legtöbb jussa hozzá: a változatos műsor után tánczra kerekedett a fiatalság s hajnalig nem is hagyták abba.

A protestáns-bál. A VI—VII. ker. kör díszes terme hétfőn este zsúfolásig megtelt előkelő közönséggel: a protestáns bálnak napja, illetőleg estéje volt. A notabilitások közül is sokan megjelentek az elegáns mulatságon; bálanyák voltak: gr. Károlyi Tiborné, gr. Bethlen Andrásné, Beniczky Ferenczné, br. Radvánszky Gézáné, Rakovszky Istvánné, Hegedüs Sándorné, Rudnay Józsefné és Daniel Ernőné. Az első négyest mintegy 120 pár tánczolta.

A siketnémák mulatsága a Wassermann-féle teremben folyt le. Sajátságos és megható látvány volt ez a tánczoló, mulató csoport, a melyben egy hangot nem lehetett hallani. A czigány huzta a tánczdarabokat, de hogy mit játszik, azt se a hang után, hanem csak a tánczrendből tudták kitalálni. A mulatság különben jól sikerült.

A kereskedő-bál. Az idei farsang legelső mulatságává egész váratlanul a kereskedők bálja lett: ő Felsége a király megtisztelte jelenlétével. Az uralkodó pontban kilenczkor érkezett a Vigadóhoz s majdnem egy óráig időzött a bálteremben, sokakat bemutattatott magának s érdekkel nézte a tánczolókat. A mulatság egyébként is fényesen sikerült; az első négyest csaknem 200 pár tánczolta.

A *Magyar Testgyakorlók Köre* február hó 10-én a VI—VII. ker. kör dísztermében bált rendez. A 100-as bálbizottság élén a következő tisztikar áll: dr. Baracs Marczel, dr. Falk Zsigmond, dr. Hirschfeld Antal, Luby Sándor, Porzsolt Gyula, Schamann Antal és Storm Gyula elnökök, Emődi Ödön, Fischl Simon, Kriszhaber Leó alelnökök, Witz Mór pénztáros, dr. Rózsa Vilmos háznagy, Konta Arnold ellenőr, Káldi Jenő titkár, B. Virág Géza és Kajári László jegyzők. A rendező-bizottság mindent elkövet a bál elite-jellegének és fényes sikerének érdekében és remélhető, hogy e bál egyike lesz a saison legdíszesebbjeinek. A meghívók most küldetnek szét. A ki netán tévedésből meghívót még nem kapott volna, de erre igényt tart, jelentkezhetik a rendező-bizottság irodájában, Andrássy-út 25. sz., I. em. 6. sz. (Terézvárosi polgári kör) d. u. 3—8 óra között. A mulatságon Rácz Pali zenekara játszik, ki ez alkalomra *Magyar testgyakorló-csárdást* szerzett.

HIREK

A király és a kiállítás. A király rendkivül melegen érdeklődik az 1896-iki kiállítás iránt. Az igazgatósági jelentést, mely most adatott ki, nagy figyelemmel olvasta s midőn, mint a kiállítás fővédnöke, az engedélyt arra nézve megadta, hogy a jelentés közrebocsáttassék, kikötötte magának, hogy mindazokra a nézetekre nézve, melyeket maga a jelentés hézagosaknak jelez, annak idején tüzetes előterjesztést tegyenek neki. Örömét fejezte ki azon, hogy a bécsi udvari gyüjteményekben a tanulmányozásra kiküldött szakférfiak oly sok, a kiállításra méltó anyagot vettek előjegyzésbe s örült a fölött is, hogy a legkiválóbb osztrák főurak gyüjteményeiket a jelzett czélra a kiállításnak rendelkezésére bocsátották.

A király az Operában. Ő Felsége a király vasárnap az Opera előadását nézte végig, a hol a *Viora* harmadik felvonását, *Tannhäuser* nyitányát és a *Bajazzók*at játszották. A Felséget a bejáratnál *Zichy* Géza gróf intendáns fogadta, a váróterem előszobájában *Nikisch* igazgató. Nikischt Zichy mutatta be a királynak, a ki hosszan és szivesen társalgott az igazgatóval. Ő Felsége élénk figyelemmel kisérte az előadást páholyából s mikor eltávozott, az intendáns előtt kifejezte elismerését az előadás s a szabatosan vezetett zenekar fölött.

Estély József főherczegnél. Hétfőn este *József* főherczeg budai palotájában fényes fogadó-estély volt. *József Ágost* főherczegnek és nejének *Auguszta* főherczegnőnek itt mutatták be a budapesti udvarképes társaságot. Az estélyen a király is ott volt s hosszas cerclet tartott a jelenvoltak közt. Az estély fél tizenegykor ért véget.

Fényképészeti műterem. *Fodor* József fényképész, a Károly-körút 6. sz. a. lévő fényképészeti műtermét a mai kor igényeinek teljesen megfelelőleg átalakította. Fodor József számos éven át működött elsőrendű műtermekben s műterme a legmagasabb igényeknek is megfelel. Ajánljuk olvasóink figyelmébe.

Klein Katicza keztyűgyárában Budapesten, Kristóf-tér 6. sz. kaphatják és rendelhetik meg t. olvasóink, vidékre utánvéttel is, a legjobb minőségű keztyűket, női- és testegyenesitő fűzőket, szarvasbőr-vánkosokat, gallérokat, kézelőket, nyakkendőket s egyéb divatos czikkeket. Javításokat és tisztításokat is elfogad.

Dr. Blum Róbert és dr. Neumann Miksa mai számunkban közölt hirdetéseire felhívjuk olvasóink figyelmét

Geittner és Rausch Budapest, Andrássy-út 8. szám. Műszaki szerszám és szerszámgépek nagy raktára. Háztartási és konyhafelszerelési czikkek dús választéka; *jégszekrények, tejgazdasági eszközök*, tornaszerek; gummi- és kerti tömlők, saját gyártmányú kút-szivattyúk és fecskendők és aluminium díszmű-tárgyak előnyös beszerzési helye.

A keztyű nélkülözhetetlen kiegészitő része a női s a férfitoilettenek s azért az olvasók figyelmébe ajánljuk *Ormai* Mór hatvani-utcza 20. sz. a. lévő keztyű-raktárát, hol finom őszi és téli keztyűk kaphatók jutányos árakon.

Vellay Imre szíj- és nyereg-gyártó üzletét kecskeméti utcza 6. szám, ajánljuk olvasóink figyelmébe.

Petrin János szűcsmester. Raktára: Budapest, IV., molnár-utcza 5. sz. Alapittatott 1872-ben. Ajánlja saját készítményű munkáit és nagy választékú finom szőrmeárúit. Készit mindennemű szűcsmunkákat és téli sapkákat. Megrendelések jól, pontosan és olcsón készittetnek. Átalakítások és javítások elfogadtatnak.

Hideg lábak ellen ismételve dicsérni hallottuk a Pain-Expeller elnevezés alatt általánosan ismert *Tinct. Caps. comp.*-val való bedörzsöléseket; már az első bedörzsölés után kellemes melegség áll be. Meghűlések ellen, melyeket nevezetesen oly időben, mikor járványok pusztitanak, nem szabad elhanyagolni, ezek ellen biztos és gyors hatásúaknak bizonyultak a Pain-Expellerrel való bedörzsölések. Éppen igy fájdalomcsillapító hatásúak csúznál és köszvénynél. A Pain-Expeller, melyről itten szólunk, a »Horgony« védjegygyel el van látva, a miért is ezen bedörzsölés bevásárlása alkalmával, a »Horgony« védjegyre ügyelni kell és másféle üveg visszautasitandó. Ára igen olcsó, 40 kr., 70 kr. vagy 1 frt 20 kr. üvegenként.

KÉPEINKHEZ.

Grácziák a bölcső mellett. Így képzelték a régiek annak a születését, a kit az istenek kiváló kegyelmükkel árasztottak el. A bölcsőben ott fekszik az ártatlan csecsemő és szeliden, gondosan hajlik fölé a három grácia, az istenek áldását, az Olymp ajándékait hozva. A régi mese évezredeken át nem fakult meg, a régi képet át-átviszszük a mai életbe is és a költői tárgy munkára hívja modern költők tollát, modern művészek ecsetét is.

A berlini új vizvezeték. Az erősen fejlődő porosz főváros soká nagyon rosszul állt ivóviz dolgában. Egyetlen folyócskája a *Spree*, fösvényen adta a vizet s nem sokat gondoltak azzal, hogy a természet fukarságát emberi munkával kikorrigálják. Az utolsó évek kolerahirei azonban a jó berlinieket is megijesztették s nagyhamar elkészült a modern, nagyszabású új vizvezeték. Igazi város ez a város alatt, keresztül-kasul futó csatornáival, egymásba torkoló nagy alagutjaival, óriási medenczéivel, mesterséges szűrőivel. Régi hiányon segítettek ezzel az óriási munkával s a befektetett milliók búsásan meghozzák a kamatjukat egy egyre terjedő világváros közegészségének javításával.

A Martin-féle repülőgép. Még mindnyájan emlékezünk, mekkora szenzációt keltett pár hó előtt *Wellner* bécsi technikus készülő repülőgépjével. Wellner egy álló napig sütkérezhetett a dicsőségben; másnap előállt egy magyar ember: *Martin* Lajos kolozsvári tanár s magának vindikálta a feltalálás első dicsőségét. Wellner most visszavonulva dolgozik találmányán; Martin bemutatta tervezetét a szakkörök előtt s azok mind meghajoltak találmányának helyes rendszere, hibátlan logikája előtt s valamennyien biznak a kisérlet sikerében. *Csáky* Albin gróf államsegélyt utalványozott ki a gép elkészitéséhez s igy remélhetjük, hogy nemsokára szemtől-szembe látjuk Martin találmányát s üdvözölhetjük őt, mint egy régen kisértő probléma első megfejtőjét. Nem első eset, hogy magyar ember zsenialitása utat mutat Európának; önérzetünk azt súgja, hogy nem is utolsó.

HYMEN

Eljegyezte: *Dupcza* Ferencz solti postamester *Pásztor* Saroltát Tisza-Füreden. — *Csáklány* Sándor új-aradi aljárásbiró *Graur* Emma kisasszonyt, dr. *Szabó* Oreszt főispáni titkár pedig *Graur* Ilonkát. — *Schneider* Emil posta- és távirótiszt *Deffkay* Piroskát Sátoraljaujhelyen. — *László* József, államvasúti hivatalnok *Schnébel* Szerafint Király-Daróczon. — *Löwinger* Vilmos magánhivatalnok *Edelstein* Rózát Budapesten. — *Répássy* Miklós mérnök *Aranyossy* Adriennet Kassán. — *Udvardy* Sándor postamester *Bezenbach* Terikét Zólyom-Radványban. — *Hermann* Ede zenetanító *Löw* Lujzát Székesfehérvárott.

Feleségül vette: *Móricz* Péter kamarás, berlini osztrák-magyar konzul pásztélyi *Kovács* Mariska kisasszonyt, *Kovács* János munkácsi gör. kath. püspök leányát. — *Varga* Kálmán fővárosi posta- és távirótiszt Nagy-Kőrösön *Somogyi* György leányát, Mariskát. — *Singer* Gyula *Rotter* Zsófit Székesfehérvárott. — *Gajdossik* Béla *Mészáros* Erzsébetet Budapesten. — *Schobert* Ferencz rendőrségi tisztviselő *Prasszer* Miczikét Budapesten.

GYÁSZROVAT.

Elhunytak a közelebbi napok alatt: *Esterházy* Miklós herczeg 76 éves korában Bécsben. Katonai pályán működött, őrnagy volt; a magyar közéletben sohase szerepelt. — *Zichy* Edmund gróf, Zichy Jenő gr. édesatyja Bécsben 87 éves korában. — *Baranyi* Ádámné, az államrendőrségi főfelügyelő felesége 53 éves korában Budapesten. — *Friedmann* Ignácz, a zsidó hitközség rabbija 75 éves korában Nyiregyházán. — *Hliniczky* Jánosné, sz. *Stiglicz* Róza 38 éves korában Lipótvárott. — *Folta* Antal 54 éves korában Budapesten. — *Pintér* Jóska, nagyhírű czigány-czimbalmos Budapesten. — *Gruber* Klára 15 éves korában Csütörtökhelyen. — *Weisz* Lipót, a komáromvidéki takarékpénztár alelnöke 80 éves korában Komáromban, — Gyéresi *Szász* Ágostonné szül. *Örley* Lujza 53 éves korában Nagyváradon. — *Travnik* Józsefné szül. *Pongrácz* Rozália bárónő 69 éves korában Beczkón. — *Pichl* Alajos földbirtokos, a rajeczi fürdő megalapítója, Rajecz-Tepliczen. — Petényi és nemesszegi özv. *Petényi* Gáborné sz. *Kovácsy* Karolina 81 éves korában Budapesten. — Kis-sennyei *Sennyei* Lajos báró 64 éves korában Páczin. — *Grubiczy* Gézáné, sz. *Darvas* Klára 44 éves korában Budapesten. — *Horn* Sándor, a budapesti kadétiskola növendéke 15 éves korában Budapesten.

SCHEUTHAUER GUSZTÁV.

A magyar orvosi kar egy kitünősége halt meg a napokban: *Scheuthauer* Gusztáv, a kórboncztan budapesti egyetemi professzora. Scheuthauer Tőke-Terebesen született, 1832-ben, német családból. Eleinte papi pályára készült s a benczésrendbe lépett; a kolostort azonban csakhamar ott hagyta s Bécsbe ment medikusnak, a hol eleinte legbuzgóbb tanítványa, aztán legtehetségesebb asszistense volt a hires Rokitanszkynak, a bécsi egyetem anatomusának. 1870-ben került haza, mint rendkivüli egyetemi tanár. Egy évvel később a Rókus-kórház főorvosa lett, 1874-ben a kórboncztan rendes tanára. Széles műveltségű, nagy tudományú ember volt, kiváló professzor, a kinek az előadásait mindig kedvvel hallgatták tanítványai. Régebben betegeskedett már; most, hatvankét éves korában szívszélhűdés érte. Kedden délután temették nagy részvét mellett.

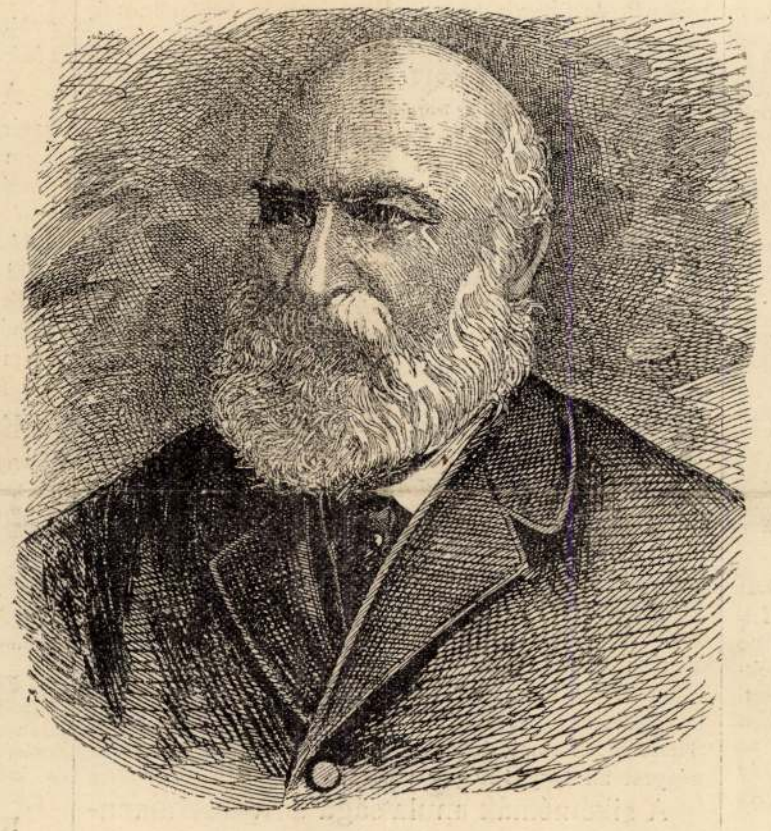

Scheuthauer Gusztáv

Szerkesztői üzenetek.

T. olvasóinkhoz!

Váradi Antal **Rafael** czimű drámája rendkivül díszes amateur-kiadásban most hagyta el a sajtót. Ezt a kötetet az *Ország-Világ* előfizetői **50 kr.** beküldése mellett **bérmentesen** kaphatják meg. A megrendelések **hold-utcza 7. szám** alá, az *Országos Irodalmi Részvény-Társaság*hoz küldendők be.

A Jókai-díszkiadás kisorsolása. A Jókai-díszkiadás kisorsolása *Gaszner* kir. közjegyző úr jelenlétében január hó 27-én történvén, ez alkalommal *Dalmady* Ferencz t. előfizetőnk neve került ki az urnából nyertes gyanánt. A szerencsés nyerőnek nyomban megtávíratoztuk az eredményt, nemkülönben levelet is irtunk, melyre válaszúl *Dalmady* Ferencz úrnak hozzánk intézett s alább közölt levelét s arczképét vettük. Ugyanezen alkalommal a Jókai-jubileum rendező bizottságát is értesitettük, hogy az általunk megvett példányt nyertes előfizetőnk nevére átírni sziveskedjék, mire vonatkozólag a következő értesitést vettük:

A Jókai-jubileum végrehajtó bizottságától. 1.050 sz. Budapest, 1894. január hó 30. *Tekintetes Országos Irodalmi Részvény-Társaságnak, Budapest.* Folyó hó 28-iki nagybecsü sorai folytán van szerencsénk értesiteni, hogy tudomásul vettük. miszerint a t. Társaság által megrendelt példány *Dalmady* Ferencz úrnak Nagy-Kőrösre lesz annak idején megküldendő. Nagybecsü értesitését és az ügy iránti érdeklődését ezúttal is megköszönve, maradunk kiváló tisztelettel *a Jókai-jubileum végrehajtó bizottsága.*

Dalmady Ferencz t. előfizetőnk levele a következő:

Nagy-Kőrös, 1894. január 29. **Az Ország-Világ tekintetes szerkesztősége és kiadóhivatalának** Budapesten.

Tekintetes Szerkesztőség!

Tegnapról keltezett nagybecsü levelökre válaszolva, van szerencsém ezennel elismerni és tisztelettel tudomásukra hozni, miszerint a szombaton hozzám intézett nagybecsü sürgöny által, váratlanul kellemesen meglepetve értesültem azon nagybecsü s rám nézve örvendetes sorsolási eredményről, a melyért szivből jövő hálás köszönetet mondok. A kivánt fényképet ide mellékelve küldöm, de biz' az már nem éppen új, lehet úgy tiz év előtti. Hanem az életrajzi adattal egy kissé nehezen állunk. Egyszerű és szerény emberről nem sokat lehet irni; épitőmester vagyok, ennyi az egész. Szüleim nagykőrösi lakosok lévén, itt születtem Nagy-Kőrösön 1836. évben. Őseim azonban, a családi iratok szerint, Hont megyéből származtak ide. Iskoláim végeztével kőmives lettem s mint ilyen 1855-től 1862-ig nagyobbrészt Pesten és Bécsben voltam, részint mint kőmives-segéd, utóbb mint pallér. 1863-dik évben hazakerültem s az akkor még fennálló czéhrendszer szerint remeklés útján épitőmesterré lettem s azóta mint ilyen működöm városomban, szerény körben; most 57 éves vagyok és családos ember, van három fiam és egy leányom. Ennyi az egész, mit magamról irhatok.

Maradván a tekintetes Szerkesztőségnek teljes tisztelettel

Dalmady Ferencz,
épitőmester, Nagy-Kőrösön

✠

Lapunk múlt számában dr. *Horthy* Jenő egy elmés czikkelyben aktuális kérdést vet fel a polgári házasságról. A tárgy felkeltette olvasóink érdeklődését s a posta özönével hozta mindennap a válaszokat. Lehetetlen, hogy az óriási tömeg levelet rendre mind kiadjuk; de találomra válogatunk egy-kettőt belőlük. Ime:

Tiszteltt szerkesztöség!!

Énnékem a julcsa is monta, meg a kati aki a tisztelendő urnál szolgál hogy a polgári házasságot csak azurak találták ki, nincs aban semi jó. Asztán a jegyző nem is tud esketni azt mindig a papok csinálták. A Virág Mari nénit is pap eskette pédig az már régen volt. Kezeitt csokollja *Bazsonyi Terka.*

Kedves szerkesztő úr! Nekem nagyon tetszett a piripócsiak veszekedése a polgári házasságról, talán azért, mert a mi falunkban is éppen igy kaptak össze éppen ilyen emberek. Azaz... dehogy éppen ilyen emberek! A mi jegyzőnk szép barna fiatal ember. Hogy ragyog a szeme, milyen kaczkiás a bajusza! Épen azért nem kell nekem az a csúf polgári házasság. Hogy ő eskesse a párokat, aztán a szemébe nézzen a szebbnél-szebb menyasszonynak? Nem, soha! Aztán... hogy is lesz az, ha a jegyző esküszik? Például a mienk a jövő májusban. Vagy akkor a jegyzőknek nem szabad házasodni épp úgy, mint most apapoknak? Istenem, én akkor nem tudom, mit csinálok. Csúf, kiállhatatlan polgári házasság! Szerkesztő úr kérem, el ne árulja a nevemet!

B. E.

Uram! Ilyet kérdezni se lehet. Rég sínyli imádott hazánk az átkos papi uralom súlyos rablánczát. Most végre ébred az alvó oroszlán és rettenetes dühében királyi méltósággal lerázza a keserves rabság sorvasztó nyügét. Én azt véleményezem, miszerint a polgári házasság a legrégibb formulatuma a szerető szivek egyesitő törekvésének, a házasságot el kell venni a papoktól, hogy újra felvirulhasson a szabad haza.

Honfiúi üdvözlet! *B. Kelemen*, s. k.
(Fodrász-üzlet Nyúl-utcza 5. b.)

Révész Mihály. A szótagrejtvényt tárgya miatt nem adhatjuk ki. Mást kérünk — *H. M.* (A zászló rongya). Ha terünk engedi, közre adjuk. — *Álmán.* Kicsit több jó ötlet, kicsit kevesebb rossz és mindjárt érdekesebb lett volna. — *T. A.* A költemény nagyon rossz. Bizony nem adhatjuk ki. — *Cs. Kálmán.* Nem minden tehetség nélkül valók, de még kezdetlegesek.

Dr. Váradi Antal, felelős szerkesztő.
Országos irodalmi részvény-társaság kiadása.
Pesti könyvnyomda részvény-társaság nyomása, a »Cs. és kir. szab. hermanetzi papirgyár« papirosán.

Báli selyemszöveteket méterenként **45 krtól 11 frt 65 krig,** valamint **fekete, fehér** és **színes** selyemszöveteket is méterenként **45 krtól 11 frt 65 krig** — síma, csikozott, koczkázott, mintázott, damaszolt stb. minőségben (mintegy 200 különböző fajta és 2000 különböző szín s árnyalatban) **postabér- és vámmentesen a privátmegrendelők lakására** szállit: **Henneberg G.** (cs. kir. udv. szállitó) **selyemgyára Zürichben.** Minták postafordulóval küldetnek. Svájczba czimzett levelekre 10 kros és levelezőlapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. 4

Szépség-hiány az arczon, úgymint: **szeplők, májfoltok, bőratkák** (mitesser), **kiütések** s általában a bőrnek minden **tisztátalanságait gyorsan** és **biztosan** eltávolitja a közkedvelt

Lugosi arczkenőcs.

1 tégely ára 50 kr. és 1 frt. - 2 frtnak előleges beküldése mellett 2 nagy tégely portómentesen küldetik. - Egyedül kapható:

VÉRTES L. gyógytárában Lugos, 158. sz.

Budapesten: TÖRÖK J. gyógyszert. Király-u. 12.

A SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM ÚJ SZERZEMÉNYEI.

Az újon szerzett műtárgyaknak kiállításon bemutatását Petrovics Elek honosította meg a Szépművészeti Múzeumban. Előtte a múzeum ujdonságai nyomban vagy kevéssel megszerzésük után a műfajuknak megfelelő gyüjteménybe kerültek, közvetetlenül a falra, a közönség elé. Ennek az eljárásnak a közvetetlen volta volt az előnye. De a régi műtárgyak közé aggatott új szerzemény a jól ismert régiek tömegében könnyen elvész: a környezetnek megkisebbítő hatása alá kerül. A külön kiállításon az önmagára és vele azonos sorsú társaira elszigetelt újon szerzett holmi jobban érvényesül és nagyobb súlyt éreztet. Ha időbe is telik, amíg az új szerzemények egy-egy kiállításának anyaga egybekerül, a jelentősége is megfoghatóbbá válik a külön kiállításon. Az érdeklődő jobban elmerülhet tanulmányozásába, s a vonzást, amelyet kisugároz, az ujságnak és a különlegesnek ingere megfokozza.

Sorrend szerint a negyedik a múzeum legutóbbi kiállítása. 1924. októberében nyílt meg. Amíg a háborút követő szörnyű esztendők ránk nem szakadtak, sűrűbben érték egymást ezek a kiállítások. Addig a múzeum vezetőjének a válogatás is inkább módjában volt: hiszen tekintélyes állami dotációból meríthetett és rendkívüli dotáció is segítségére volt olyankor, ha különösebb értékű darabot kellett megszereznie. Az első kiállítások anyagának még jelentős részét tették azok a festmények és szobrok, melyeket Petrovics főigazgató külföldi aukciókról hozott haza. Utóbb a szerzésnek erről a módjáról le kellett mondania, sőt le kellett volna egyáltalán a vásárlásról is, ha állami támogatásra vár. A külső segítség elmaradása s a kényszerűség, melybe a körülmények folytán jutott, addig meg se sejtett képességeket fejlesztett ki benne: a pillanatnyi helyzethez való alkalmazkodás, az ötletesség és élelmesség képességeit, melyek Bode példája óta minden ideális múzeumvezető tudományos kvalifikációjának fontos kiegészítői. A múzeum fölös vagy reánk értéktelen anyagának idején való szerencsés értékesítésével vagy elcserélésével olyan anyagi eszközöket tudott előteremteni, melyek a vásárlást ha nem is tág keretben, de egyáltalán lehetővé tették. A múzeum jövőjére nézve még jelentősebb cselekedete Petrovicsnak a múzeum céljaira adakozó lelkes férfiak körének megszervezése. Az ő adományaiknak köszönhető a legutóbbi kiállítás anyagának igen értékes része.

A gyüjtési elv, amely szerint Petrovics Elek a múzeum újabb szerzeményeit megválogatja és magát a vásárlást intézi, az új szerzemények eddigi kiállításairól ismeretes. Maga Petrovics fejtette ki erre vonatkozó felfogását a Szépművészeti Múzeum Évkönyveinek első kötetében. Főfeladatának természetesen a különböző gyüjtemények legfeltűnöbb hiányainak pótlását tekinti. Az a terület, amelyen ez bizonyos mértékig mai nap is akadálytalanul lehetséges, a tizenkilencedik század magyar művészete. Ennek a művészetnek első igazán összefüggő és a legjellemzőbb darabokat magában foglaló gyüjteményét, mint ismeretes, éppen Petrovics működése teremtette meg. Nem egy elfeledett, számos teljesen ismeretlen régibb művészünk képzettelen nevét ő töltötte meg tartalommal. Ilyen irányú törekvését képviseli ezen a kiállításon Szále István „Női arcképének" megszerzése, továbbá Elischer Lajos tájképéé, Koroknyai Ottó és Heinrich Ede egy-egy „Női arckép"-éé, Jakobey Károly romantikus tájáé, Aggházy Gyula két képéé, a félrevonult és oly ritkán látható Karcsay Lajosnak „Elhagyatva" című vázlatáé. Györgyi Alajos művészetéhez is, melyről csak Petrovics gyüjtői munkássága óta van helyes fogalmunk, értékes új adat a művésznek Lauffer Vilmosnét ábrázoló arcképe. Modern művészetünk úttörői közül régóta szerető figyelemmel követi Petrovics Deák-Ébner Lajos művészetének nyomait. Egy kicsiny méretű falurészletét ezúttal sem mulasztotta el megszerezni.

Míg művészetünk kezdőkorának képviselői inkább csak történeti jelentőségük kedvéért kerülnek a múzeumba, ahol a teljesség megköveteli jelenlétüket, későbbi művészeink munkáinak összegyüjtésében a

PIETER DE HOOCH: INTÉRIEUR LEVELET OLVASÓ NŐVEL.
A Szépművészeti Múzeum új szerzeménye.

kvalitás és csak a kvalitás lehet a mérték. Nem egy jeles művészünk csakis parádés képeivel volt képviselve régebben a múzeumban, azokkal a nagy vásznaival, melyeket sokalakos mozgalmasságuk, a rajtuk megábrázolt cselekvénynek tárgyi érdekessége tett híressé a maga korában. Az ilyen műveknek Petrovics nagy szeretettel nyomozza ki az előzményeit: művészük ifjúkori munkáit, még ha nem is teljes értékű kifejezései képességének. Már megállapodott hírű (a szónak jó és rossz értelmében) művészeknek hosszú sorára vetett ezekkel a kutatásaival új fényt Petrovics. Mennyivel teljesebb és a réginél helyesebb fogalmunk van ma például Gyárfás Jenőről vagy Madarász Viktorról, amióta fiatalkori munkáikat és be nem fejezett képeiket is ismerjük. *Benczúr* Gyula művészi fejlődésének történetéről is szerzett a múzeumnak ilyen új adatokat Petrovics. Benczúr mint a pompázatos, mint a ragyogón színes és fényes nagy vásznak mestere él a köztudatban. Aki azonban fejlődésének történetét ismeri, az tudja, hogy ő is állott a válaszúton, amelyen ugyanakkor és ugyanott (Münchenben, Piloty iskolájának kapuja előtt) Szinyei Merse Pál is dönteni volt kénytelen jövendőjének irányáról. Szinyei rövid vívódás után azon az úton indult meg, amely az új művészet új törekvéseinek bizonytalan sorsa felé vitte. Benczúr is lépett azon az úton

egyet-kettőt. Ennek az iránytapogató kísérletezésének tanusága két azonkorbeli tájképe, továbbá a schleissheimi királyi kastély interiőrjeiről készített festményei. Az erdő mélyét festi meg egyik táján, a fák között beljebb-beljebb a homály és a titokzat felé húzódó levegőt: a határozatlanságot, a megfoghatatlanságot, a „hangulatot", amelynek kifejezése utóbb olyan egyedülvaló célja lett a művészetnek. Éppen az ellenkezőjét mindannak, amire a későbbi Benczúr, a pozitívumnak, a tüntetően ragyogónak és színesnek festője törekedett. Csak egybe kell vetni schleissheimi interiőrjeit például Pompadourjával, amelynek környezete körülbelül azonos stílusperiódusú a schleissheimi kastély termeinek díszével. Amazon milyen külön való életet élnek a megfokozott erejű színek: hogy harsog rajtuk a fény. Ezeken diszkrét, szinte homályos tónusba bújnak, mindenik hátrább vonul egy gondolatnyival, szinte önmaga mögé, annyira nem akar különválni egyik sem, annyira alája rendeli magát valamennyi az egész hatásának.

Szinyei Merse Pálnak is megszerezte Petrovics egy kis vázlatát, a „Hinta" baloldali csoportjához készült tanulmányát. Szinyeinek a múzeumban őrzött oeuvre-je szépen teljesedik. Csak úgy, mint *Munkácsyé*, akinek szanaszét szóródott kisebb munkáit példátlan szeretettel szedegeti össze itthon és a külföldön Petrovics. A halott mester nem egy ismeretlen vagy elfeledett művének fölfedezését köszönhetjük kutató munkájának. Munkácsy nagy kompozícióinak hazahozataláról persze még sokáig nem lehet szó. Addig be kell érnünk hozzájuk készült tanulmányaival. Azok között szép számmal akadnak az első ihlet hevületében készült nagylendületű munkák, melyekben sokszor nagyobb teljességében megőrződött Munkácsy temperamentuma, mint belőlük fejlett nagy munkáin. Ilyenféle tanulmánynak készülhetett valamelyik szalón-interiőrös festményéhez hatalmas méretű Virágcsendélete. 1884-ből való, tehát Munkácsy művészetének java idejéből. 1914-ben még Sedelmeyeré volt, ki Munkácsyról írott nagy illusztrációs munkájában közli is kicsinyített mását. Majd másfél méter ennek a hatalmas képnek a nagysága és körülbelül 115 centiméter a szélessége. Természetnagyságú öblös kék kínai vázában a mező virágai pompáznak, a mező zöld füveivel: fürtös szárú mályvák, fonnyadozó pipacsok és mákvirágok. Elrendezésükben semmi szándékosság sem érzik, se szimmetriára, sem érdekes ellentétekre törekvés. A művész azon állapotukban festette meg őket, ahogyan a vázába kerültek, *alla prima*, a felrajzolás látható nyomai nélkül. A lendületnek, sőt a fölhevülésnek, amellyel készültek, teljes frissesége megmaradt ezért a képben. Csak itt-ott látszik az alig megszáradt festéken utólag belehúzott ecsetvonások nyoma és ecsetnyéllel belekarcolt vonalok fehérsége. A képnek elragadó festői előadása mellett finom és nemes színessége a másik varázsa. Redukált élénkségű színfoltokból tevődik össze a kép harmóniája: sárgából, mely azonban fehéresen halvány, pirosból, mely barnával itatott, rózsaszínből, amely fehérre szakadt, és gyönge feketével megkomorított lokális zöldből. Kerek kis szalónasztal lapján áll a hatalmas csokor, az asztallapnak sem a közepén, hanem a súlypontjáról eltolottan, véletlenadta aszimmetrikusan. Az asztalból a lapjánál több rá sem fért volna a képre, mert annak egész nagy mezejét a vörösesbarna háttérre boruló virágcsokor tölti meg. De nem is akart belőle többet megfesteni a művész, annyira csak a virágok színességének visszaadása érdekelte ebben a munkájában. A vázában pompázó mezei virágok csokra elég gyakori motívuma Munkácsy szalón-interiőröket ábrázoló festményeinek. Nem egyjükön halmozva is él vele és tarka-barkára bontja velük a kép színegységét. De lendületre ehhez a tanulmányhoz fogható nem akad közöttük. Tanulmány-voltában is mesterműez a kép, a motívum jelentéktelenségének ellenére is egyik fő alkotása Munkácsynak, mert teljes kifejlettségében van meg benne mindaz, ami Munkácsy művészi egyéniségét jelenti.

A mult művészei kedvéért a jelenéiről sem feledkezhetik meg a múzeum. A közelmult gyüjteményes kiállításairól minden jelentősebb művészünknek szerepel egy-egy vagy több jellemű munkája az új szerzemények kiállításán: Perlmutter Izsák, Vaszary János, Fényes Adolf, Szőnyi István, Czencz

HANS TILMANN RIEMENSCHNEIDER: MADONNA. A Szépművészeti Múzeum új szerzeménye.

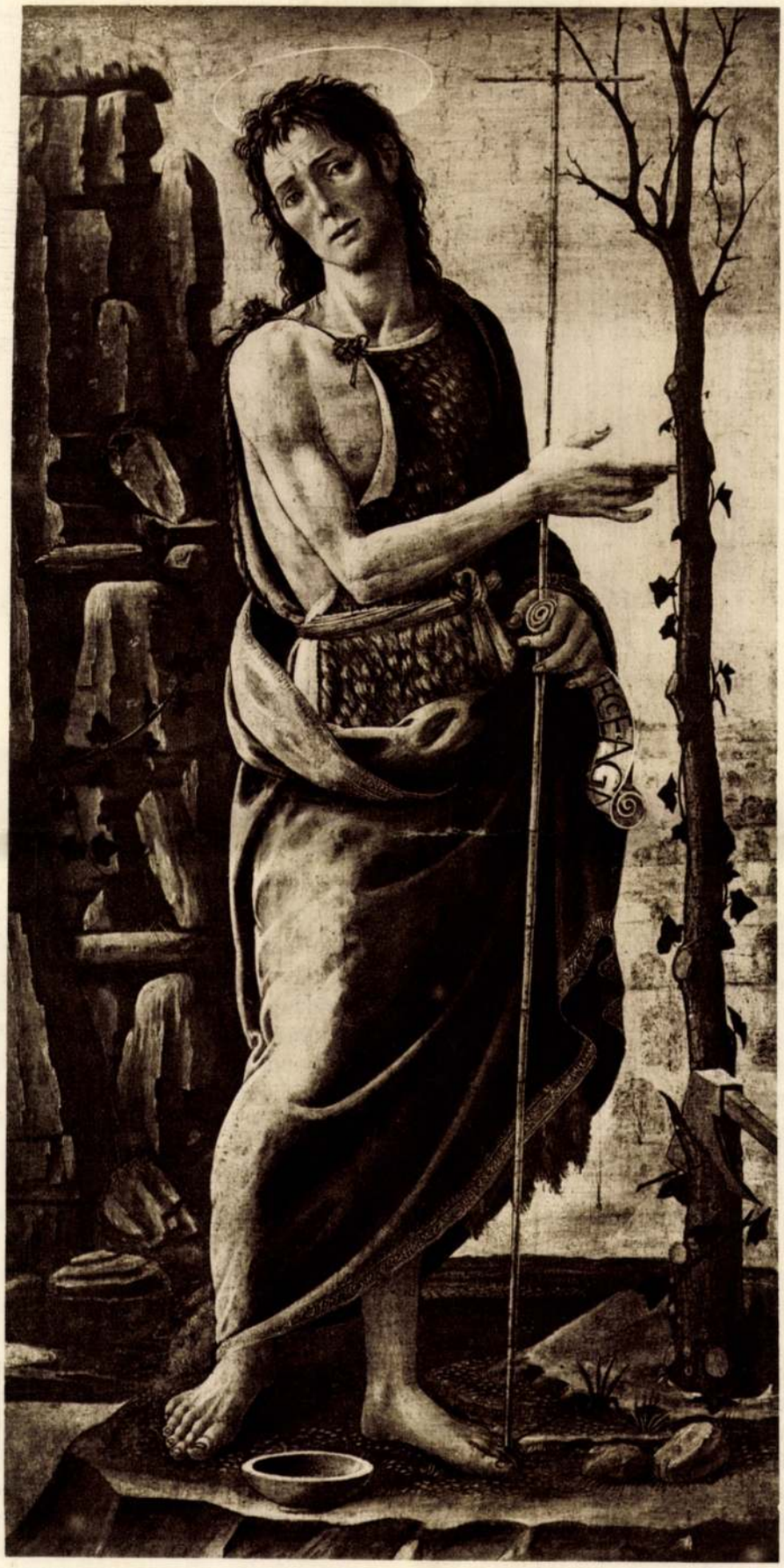

FILIPPINO LIPPI: KERESZTELŐ SZT. JÁNOS. A Szépművészeti Múzeum új szerzeménye.

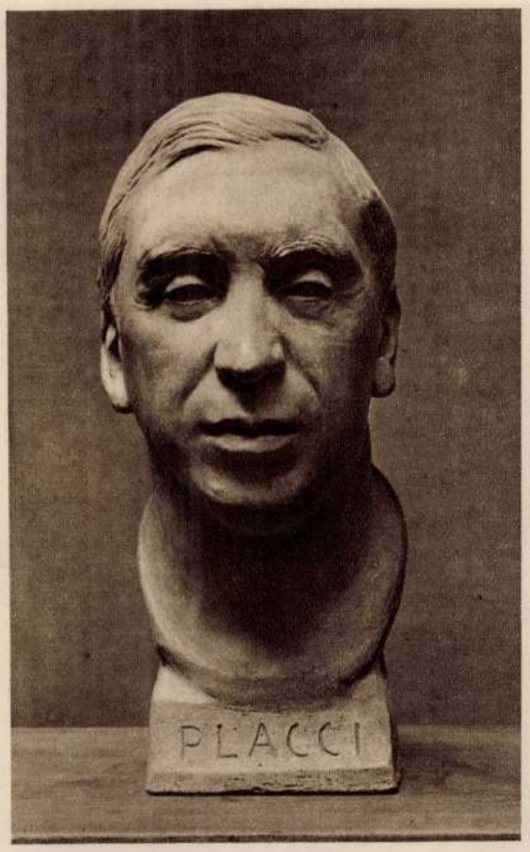

HILDEBRAND ADOLF: PLACCI KÉPMÁSA.
A Szépművészeti Múzeum új szerzeménye.

János, Glatz Oszkár, Rudnay Gyula, Szüle Péter művei.

A megnyilóban lévő modern szobrászati osztálynak fontos kiegészítője lesz Hildebrand Adolfnak két kiváló munkája: Placci mellszobra és az „Ősz" című allegóriás dombormű. Mind a kettőnek az anyaga terrakotta s míg a mellszobor az elhúnyt nagy német mester, a modern szobrászat egyik újjáalkotójának valóságmegfigyelő kitünő szeméről és realizmusán belül mértéket tartó mintázó erejéről ád fogalmat, a másik munka relief-komponáló tehetségének érett és igen tanulságos péidája.

Nagyértékű darabokkal gazdagítják meg az új szerzemények a régi művészet gyüjteményeit is. A legkimagaslóbb festmény, *Greco* Magdolnája, már hosszabb ideig ki volt függesztve a régi képtár spanyol festőinek főtermében. Ezt a mesterművet még Nemes Marcel gyüjteményének kiállításáról (1911) jól ismeri a főváros közönsége, Nemes Marcel ajándékozta a múzeumnak, amely vele Greco korai művészetének talán legbecsesebb alkotásához jutott.

A művészeti irodalomban is teljesen ismeretlen festmény vele szemben egy firenzei quattrocentistának Keresztelő Sz. Jánost ábrázoló képe. Jacopo Sellaio nevén szerepelt a bécsi műkereskedelemben, honnan Petrovics Elek személyes barátainak és tisztelőinek adományai segítségével került múzeumunkba Petrovics múzeumigazgatói működésének tizedik évfordulója alkalmából. Sellaio, minden ismert művének tanusága szerint, másodrendű festő volt, kellemes elbeszélő, vonzó dekorátor. Ez a kép azonban elsőrendű művész alkotása. Mint ilyen múzeumunk régi olasz anyagában a sajnos, annyira hézagos toscanai quattrocento csoportjának legjellemzőbb és művészeti kvalitásra legteljesebb darabja. A szűzies, a puritán quattrocento világnézete és művészeti felfogása válik rajta megfoghatóvá. Az a vonalakkal analizáló művészet, amelynek motívumköre az emberábrázolás volt; mely az emberi alak szerkezetének ismeretében csaknem az ókori művészek tökéletességét közelítette meg, de ugyanakkor csak mellesleg méltatta figyelmére a tájat

és általában a színt. Milyen szegényes színesség dolgában ez a mi képünk is. Zöldesszürke az aszkéta szentnek testszíne, szőrtunika a ruhája és fölötte rózsaszínűre enyhülő piros köpeny, amely drapériamódra takarja be lábszárait. Magas sziklaplateaun áll a szent, nélkülözéstől megviselt arccal és fájdalmasan féloldalt hajtott fejjel; mesteri rajzú jobbkeze egy zsenge fácskára mutat, melynek a fejsze levagdosta ágait s most mintha a gyökerét készülne kikezdeni. A gyermeki képzelet bájával csavarodik a fára egyetlenegy szál borostyán indája. A szent háta mögött apró szikladarabokból összerakott sziklafal utánozza kedvesegyügyűen a szikla kőzetét. A sziklatömeg is sárgásszürke. Igazán derűs szín a képen csak az ég kéke, mely felső részében élénk kék, közepütt egészen sápadt, lefelé, merre a földdel érintkezik, meginl kékebb. A hegy tövében, alul, majd föl a szemhatár széléig, síkság, rajta szabályos rendben sorakoznak sematikusan ismétlődő lombos fák. Ami táji rész a képen, az képzeletből való, mert a festmény művészét csak másodsorban érdekelte a tájék. Érdeklődését, szeretetét, áhitatát mind az emberi alak foglalta le. Annak mentül gondosabb visszaadására törekedett a részletekig ható anatómiai stúdiummal, részletező, de még sem kicsinyes rajzzal. Akkora elmélyedéssel és szeretettel csak a quattrocento művészei tudtak részletekbe feledkezni, aminővel Szent János jobb lábafejét megrajzolta az ismeretlen művész. Annál érthetetlenebb lenne a bal lábszár rajzának bizonytalan merevsége, ha valószínűre nem volna vehető, hogy ott valamikor restaurátor kontárkodott. Akárhogy is, ez a kép mester munkája s a quattrocento szelleme legtisztább nyilvánulásában árad belőle. Ki lehet a mestere? Petrovics *Filippino Lippi* kezét gyanítja benne. De Filippinónál talán még közelebb áll a főmesterhez, *Botticellihez.*

Altdorfer „Megfeszített Krisztus"-ának már terjedelmes irodalma van magyar nyelven is. Elég, ha utalunk Petrovics Eleknek a „Műbarát" II. évfolyamában megjelent tanulmányára, továbbá Baldassnak a Szépművészeti Múzeum Évkönyvének második kötetében közölt értekezésére. Aránylag kevés szó esett azonban *Pieter de Hooch* „Levelet olvasó nő"-jéről. Eddig képviseletlen mester vonul be véle a múzeum tizenhetedik századi művészekkel annyira bővelkedő hollandus csoportjába. Képviseletlen és ritka mester, akinek aránylag nem sok műve maradt s annak túlnyomó részét is múzeumok őrzik. A kép történeti fontosságát fokozza, hogy Hooch kevés szignált munkája közé tartozik, sőt ami még ritkább ennek a mesternek művein, a keletkezés évszámát is megtalálta rajta Petrovics: 1664-ben készült. Pieter de Hooch az interiőrök, az egymásba nyíló szobák, a bennük sűrűsödő, a napfénytől átjárt, holt és eleven tárgyak és emberi alakok között lassan áramló levegő festője. A mi képünk térhatása egyszerűbb: egyetlenegy szobát ábrázol, barna félhomályba takart helyiséget, melynek nyitott félablakán bemosolyog a fehérfelhős nyáreleji kék ég. Az ablak előtt a ház úrnője ül, prémes szegélyű, selymes fényű kabátjában és szétbontott levelet olvas. Az ablakon besütő napfény haloványan, fehéresen játszik az olvasó nő arcán és ruháján. Az asszony feje kissé elmosódott, indulatot, általában érzelmet nem fejez ki. Egyszerű festői folt, mint a kép egyéb részei is: az asztal, amelyet gondos rajzú és finom összefoglalt színű keleti mustrás abrosz takar, vagy a becsukott félablak függönye és a mellette függő árnyékba borult kép a falon. Pieter de Hoochnak nem főművei közül való ez a festmény, de jól jellemzi művészetét s azért jelentékeny hiányt pótol múzeumunk hollandus osztályában.

A középkori szobrászat csoportját is néhány értékes művel sikerült gyarapítania az újabb vásárlásoknak. A kimagaslóbb munkák mind a német szobrászat körébe tartoznak, s ezt a csoportot, amely keletkezését Petrovics Elek iniciatívájának köszöni, több értékes darabbal viszik közelebb a teljesség felé. A legfontosabb alkotás közöttük Tilmann *Riemenschneidernek,* a würzburgi kései-gótikus szobrásznak Madonnaszobra. Riemenschneider ritka mester, kinek Németországon kívül alig láthatók szobrai. Bajorországi templomokban vannak főmunkái s a würzburgi, müncheni, berlini múzeumokban az idők folytán helyükről elkerült művei. A mi szerzemé-

BENCZÚR GYULA: ERDŐ SZÉLÉN.
A Szépművészeti Múzeum új szerzeménye.

nyünk elragadóan szép darab, amely mestere művészetének legjellemzőbb tulajdonságait: beható természetismeretét, nemes komponáló tehetségét, fejlett dekoratív érzékét (főként a drapériák elrendezésében) és az érzelmesen szép felé vágyódó gyengéd lényét kiváló módon képviseli. Riemenschneider ugyan bizonyos tulajdonságaival már a reneszánsz törekvéseit szolgálja, de még teljesen a gótikus szobrászat hagyományainak alapján mozog. Álló Madonnáján féloldalt megferdült alakja, az előrerúgó félcsípő, a Madonna és a gyermek Jézus fejének kissé aránytalan nagysága mind gótikus hagyomány. A kései gót szobrászati stílus ismertetőjele barokkosan túlzott ráncvetődésű drapériakezelése is, a mély bevágásokkal. De a mód, ahogyan a Bambinót a nézővel szembefordítja úgy, hogy ruhátlan testecskéje teljes kiterjedésében látható legyen, a mintázásnak minden gótikus elfogódottsága mellett is a reneszánsz akt-kultuszára emlékeztet. A szobor valamikor nagyon színes hatású lehetett. Ami eredeti színezéséből megmaradt rajta, így is gyönyörű: a kék németrenaissance-ruha, mely szűzi gyöngédséggel tapad a Madonna testéhez, az erősen megkopott aranyozású, de annál artisztikusabb hatású köpeny s a Madonna arca, melyen ugyan itt-ott restaurálás nyomai láthatók, de amelyen a szín semmit el nem vesz abból a szűzies fanyarsággal mérsékelt édességből, melyet a művész reálehelt.

Másik jelentékeny bajor mester a Riemenschneidernél is ritkább landshuti Hans *Leinberger* „Pietá"-ja, mely Enyedy Lukács gyüjteményéből került a múzeumba, Leinberger barokkos lendületű művészetéről jó fogalmat ád. A mintázás és a kompozíció bizonyos primitívségei arra mutatnak, hogy fiatalkori munkája lehet a mesternek. Szép és értékes darab, amely múzeumunk középkori szobrászati csoportjában érezhető hiányt fog pótolni.

ELEK ARTÚR.

Szimbolika = jelképekről szóló tudomány.

Szimbolikus stilus = olyan stilus, mely a valóságon túl mely és a romantika végletével érintkezve, szurnaturalisztikus erőket képzel földi létünkben működni. Így tehát a valóság nem is valóság, hanem csak a túlvilágiasságnak jelképe. A szimbolikus irány úgy a festészetben, mint a költészetben mindenütt a túlvilági, szellemi befolyást ~~és~~ sparkodik megtestesítem és jelképezni

Ellenvetést nem tehet,
hogy az akkord is egyidejű
hangtömeg, mert a
zeneben megis csak fő
dolog az időben fejlő
melódia és a legtöbb és
igen tökéletes hangszerek
nem is kepesek akkordo-
kat adni.
A szinek egyesítését
egészen más elvekből
kell meghatározni mint
a hangokét.

A szinek egymás mellett
a hangok egymásutáni
hatmak.
Vannak bizonyos egyeré-
sek a szinek és hangok
harmoniája között.
Szinharmonia a
szemnek jóleső szinösze-
állítás.

Pátosz = a. m. szen-
vedély, indulat, főtárgya
a költő és szinészi
ábrázolásnak. Tulhaj-
tása miatt a pátoszból
gunyszó lett és most
az a mellékjelentése van,
hogy üres, tulságos, pattó-
gó, ennélfogva valótlan
indulat, álpátosz. A
mai kor a természetességet
és egyszerűséget hajhásszá,
azért eskudt ellensége minden
~~[illegible]~~ patetikus tulhaj-
tásnak ugy az irodalomban
mint a szinészetben. Pallas
Lex

Panteizmus = minden filozofiai tanítás, mely istent s a világot azonosítja, ellentétben a dualisztikus felfogás minden formájával, mely istent a világtól megkülönbözteti. Az isten tagadása ateizmus.

A panteizmus ama nagy alapfelfogások egyike, melyekkel az embari értelem a világot meg akarja ertetni.

Goethe hatalmas élő lénynek képzeli istent.

Wen arokhoz megyek én
tanulni, akik gülölik
öt, hanem akik szeretik.

Tolagi nemit
szép mindar, ami
a Kedégy szabaddá
teszi.
117 laptól.

Müvészet = szép.

A művészet egyik feladata az illuzióhel-tés.

Székely egy festészeti
dramaturgia megalapi-
tója akart lenni; ő volt
a 19. sz. festőművészet
első tulajdonképeni
dramaturgja.
Föladata: keresnie kell
mindenna specifikus
festészeti eszközöket, meget-
nek segítségével a festő-
művészet valamiyre ver-
tenyre kelhessen a drá-
mairoszul. stb.
Polaszi 96 l.

Beöthy – Benczur A)

A barokk fő, ellenvonásai
mincsenek meg Benczurban
Tizian és Veronese és
Tintoretto hatása, meg
szinben és mozgásban már
átfejlődő, de egész jellemében
meg classikai művészet,
ennek kapát, vagy inkább irá-
zát, szellemre úgy mint tech-
nikára, természetesen egy erős
egyénisegben, kerülje fel fogjuk
ismerni Benczur művészeté-
ben. Első meg biztosító tényelet
alapitását ábrázoló, nagy arckép-
csoportja, a kiegyezés korának
legkiválóbb politikusaival, mint

a hollandi mesterek híres
régensképei. Deák Ferenc két-
sefrivot legkitünőbb képmásá-
val. Ez a kép vetette meg
Benczúr arcképező művésze-
tének híret.
Benczúr arcképek.
Művészettörténeti kapcsolatot
keresve Lembachra, s Lembachon
túl Tintorettóra s megint
Tizianra gondolhatunk, míg
két legkitünőbb arcképébe,
Károly Gyulaéba és Zichy Mandoré-
ba beleszőkken a velázquezi
tonusnak és modornak ezt
arnyékolata.
Ezzel kitünő arcképei: a mester
édesatyja, Tisza Kálmán és István,
Schlauch és Samassa cardináli-
sok, Andrássy Aladár és Dessewffy
Aurél arcképei.

Beöthy – Benczur B)

Vádak ellenne, hogy nála a lelki élet belefült a selyembe és bársonyba, tárgyköre a historizmus elavult, modora üres csillogás, egyénisége tartalmatlan, a képrős művészetétől idegen elemekkel törekszik hatni. Mintha az egyéniség csak forma- és szinlátásból állana. Ebben a forma- és szinlátásban is a tudat tartalma, állapota, mozgalmai fejeződnek ki, mely által kapcsolatos nemzetével, korával, elődeivel, a maga sorsával. Csak a tudatosság vagy tudatlanság foglalja be szemét arra, ami a szinken és formákon belül tardítás

van, de a mi a szinket szinezte és a formákat formálta.
Magar leghevesebbet törödött az avatatlanság és irigység harsogó lármájával, meget az idő különben is hamar elhallgattatott.
Maga az a kor és annak Benczúr működött a kiegyezés öte valami korlátlan optimizmusnak nézte a magyar dolgokat.
Gondtalanság, biztosság lelkében és életében az életöröm, életelvezet. Napfény özönlötte be külső és belső világunkat derű és bizalom, bőség és pompa.
Ennek a kornak nagy és nemes művészi képviselője Benczúr.

Beöthy - Benerin

A Eor, mefnek Benerin
diesekvése és tolmácsa volt,
bezárult, ömzeomlott.

A barokk jellemző vonásai Wölfflin szerint:

1. Colossalitásra való törekvés
2. végtelen bőség illusiója
3. az egyesek jelentéktelensége
4. Tulhajtott mozgások pillanatisága
5. egyénítés hiánya
6. kerekek és csavarosnak hajszolása.

Beothy – Benczur IV.

Rubens a nagy stylust olasz földről, Rafaelből, Michelangelo-ból vitte magával ezakra s a tombolás és nyongás elemeit és érzéki nyersesseget oltott bele.

Benczur a maga nyugodtabb nyásabb, déli ihletével ide vissza hozta azt az Alpok szomszédságába. Pilóty irányozta tekintetét a tartinette és a tönnegekre, Rubens a forró szinekben ragyogó érzéki szép-segre egen és földön, de ezeket a hatásokat nem is fejlődési fokozatokmak, csak képző és irányitó értékünknek tekint-hetjük. Az ő magyar művészi fordits

lelkében, ennek eredeti jel-
lemző erejével, tehetségének
kohójában önzeolvadnak
s az ő külön művészetéve
fejlődtek. Nem tudnék
belenyugodni a könyv
megállapításba, hogy B.
barokmester

Beothy – Benczur III –

Rubenshez áll közel, de csak a kolorítja. Rubens a historizmust törekszik megszabadítani kötöttségéből, s pihentetőnek és derítőnek mitologiát kever bele. Az életörömnek melegi, virágos coloritjaban lát és foglal mindent, mitologiát és történetet, természetet és embert.

Selki rokonsága ellenére is megőszi saját egyénséget Benczur, kinek compozicióinak édes rhythmusa, a kúpos fölépítéssel, a hullámos keretelésel, könyvd és biztos természetességével és mégis művészi elrendezésével Aranyi Jánossa emlékeztet. A Rubens fordítás

festőt tárgyköreben sokat szerep-
tő martyrologia és történet
remiséges, az élet sötétebb ol-
dalaitól Benczur elfordult.
Budavár vurravételeben sincs
semmi megborzasztó, mégis
sebesült Petneházy sem a
kiulódásnak, hanem a dia-
dalmas fölemelkedés kéje.
Benczur az egész történetet
és életet csupa személyes
kéjmásokban látja és tün-
teti fel, ellentétben Rubens-
del, aki kevés archéjet festett.
Benczurnál a hideg szinek
nagyobb szerepet játszanak, sajátos
szürkörnek nagyobb felében a
sárga uralkodik

Benczúr I.

Beothy Zsolt. szerint

csodálatos, páratlan rhythmica

képet nyugodt, zavartalan dallam-
nak érezzük.

Tört. festő.

Geiger magyar tört. rajzai

Közepük, tört. tanulmányai.

Klimkovics-testvérek Kassán. Ferenc
a tört. festő. Erős magyar érzés, amely
Beeset is elkerüli.

Tanulmányai nem vetkőztették ki magá-
ból, hanem hamar kialakította egyénységet.

München Piloty hatás, vele s általa a francia
romantika szellemme érintette B. t.

Tőelve a tört. valószerűség s a colorizmus
volt. Benczúr e hatás alatt is csak önma-
gát keresté és találta meg.

Piloty művei inkább szimpadi jelenetek
igazi meleg műveszi érzés s szabad
és bátos alkotó erő nélkül.

(illustrációs szimpadi jelenet, előkép, csoportfelvétel)
a történet szellemét kell visszaddni
(szondom én) s ehhez nem
szükséges a drámai jelenetek. Eg nemzeti
ünnepélyes aktusaiban is érzékelhető a
történet szellemme. (szondom én)

VASÁRNAP
19
Kath. Gyárfás
Prot. Gyárfás

HÉTFŐ
20
Kath. Szilvér p.
Prot. Ráfael

KEDD
21
Kath. Gonz. Alaj.
Prot. Alajos

SZERDA
22
Kath. Paulin pk.
Prot. Paulina

CSÜTÖRT.
23
Kath. Ediltrud
Prot. Zoltán

PÉNTEK
24
Kath. Jéz. sz. Szive
Prot. Iván

SZOMBAT
25
Kath. Vilmos
Prot. Vilmos

Izr. 25 S. Korakh 3. P.

II.

Beöthy szerint B. tört képeit tüntetés nélkül, való hév arasztja: Hunyadi L. bucsuja, Rákóci elfogatása. (Pathetikus mondom én.) Erzés és tanulmány természet és művészet mily könyed és teljes öszszeolvadásban.

Pilotynál koszorus szerkesztő-mód, raffaeli öröksége.

B. kompozíciói egyszerűek, természetesek rhythmikusan fölelé emelkedők.

Piloty mesterséges világításával szemben B. egész világát. égő nap süti.

Piloty regiségtani hűsége a mellékességekben, B. bársonyaiban és selymeiben, ekszereiben és fegyvereiben, butoraiban a szőnyegeiben a szinhatás művészi elemeve fejlődik és nemesedik.

Benczurnál egybeolvadó történeti és művészi érzés.

Vajk keresztelésen történet és legenda, vallásos és nemzeti érzés, vagyolyó dísz és eszmei erő benső öszhangban mutatkoznak, mihez tündöklő szinei járulnak.

VASÁRNAP
12
Kath. Szenthár. v.
Prot. Szenthár. v.

HÉTFŐ
13
Kath. Pád. sz. A.
Prot. Tóbiás

KEDD
14
Kath. Nagy sz. V.
Prot. Vazul

SZERDA
15
Kath. Vid, Kreszc.
Prot. Vid

CSÜTÖRT.
16
Kath. Urnapja
Prot. Jusztin

PÉNTEK
17
Kath. Reiner hv.
Prot. Laura

SZOMBAT
18
Kath. Efrém
Prot. Arnold

Izr. 18 S. Šlakh-Lekha 2. P.

Lyka – Benczur

B. művészetét feltétlen elismerésszel fogadták idehaza. Azonnal is teljesen megértették művészi szándékait, megértették stílusát is. Természetesnek látszott, hogy ő kerüljön a mesterőkola élére. Finom tapintat, nagy ildomosság. Stílusát senkire sem erőltette rá. Alaptermészete: nyugodt szerénység, melyet sikeres dacára is megőrzött. A ~~tárcalo~~ ~~[illegible]~~ Belekerült közélet centrumába, bevonult a magyar életet irányító tényezők közé, mint egyenrangu faktor.

Benczúr művészete
a komoly tudatosság.
Hangulatokra nem épít.
Minden jobb műve lelki
élmény, és komoly kompozíció.

Rubens művészetében a sulyos
lendület, a dinamika
túlfűtöttsége

Technikája fejlődött,
mind keresebb eszközzel
dolgozott

M

E

V

A

L

P

16684-88. Posner, Budapest.

Az emelkedő Magyarország (Ajtyk)
festője. 1867 – 1914. A 90-es
évek közepéig minte zavartala-
nul élvezi a közönség hodola-
tát. Az impressionizmus hazai
térhódítása beleütközik az ő
nagyságába. A naturalizmus
szele 1870 körül éri elsőnek és nyom-
talanul száll el felette. Most
már hogy nem gyomot benne,
de credeti kérkvagásából nem
sokkenti ki. Mindenkor a
rajz volt erősebb oldala. Kepei
szinesek, a festőiségnek azonban
tesz olyan engedményeket mint az
impressionistak.

16684-88. Posner, Budapest.

tonusa, világos, derült. A
szín a fertő általános
kedélyi hangulatának
vérmérsékletének kifejezője
Bode mondja –
A derült fez örömben és szerek-
ben gazdag életről tanus-
kodik.

16684-88. Posner, Budapest.

B. a jólét, a bőség festője, mint Rubens jómodban ett. Kellő mérsékletlet szemvedése volt a gyűjtés. Családjárat valósagos idylli élelet ett. Erő, szepség, hatalom vidam életkedv. Egyöntetű nyugodt napvilag. Telitett ismeret barzual mint Rubens és a velenceiek, nem tori meg azokat az atmosféra hatásai szerint. Szinkálája élénk, eleven. Alapfordits

Rubens akakjai fokozott
mértékben elnek s magyobb
fizikai életmunkadest fejtet
nek ki. Messze van tőle
a nagy olasz mesterek tiszta,
mérsékelt izlése. A
művészetek történelme nem
ismer erzékibb mestert
Rubensnél.

Kompozicióban. Rubens a
lineáris módszert alkalmazza,
akakjait a vonalvezetés segélé-
vel kapcsolja harmonikus
egészbe. Szereti az ábrázolt
cselekmény főszemléget stimben
is kiemelni. Rubens a
fordítás

16684-88. Posner, Budapest.

monumentális kompozíció mestere
A legnehezebb feladatokat könnyed-
séggel oldja meg. Rubens a
néző lelkén föltétlenül
uralkodni akar, kompozíciói
soknor tulhalmozottaknak
látszanak. Rembrandt nem
nyeresi a sok alakot, kompozíciói
mincsenek a kerebbe bör-
tönözve, mindenjét a végtelen-
tég környezi. Eszköze a lég-
távlat ~~[illegible]~~ melyfel
a vonaltávlat fogyatékos-
ságait is ~~leplezni~~ tudja.

Lugen
Fremdenbuch

Rubens az ember külső, testi
életének hatalmas kifejezője.
Rembrandt a lelki élet-
zilvánulások nagy mestere.
Rubens arcképei: nem
mased bele az emberi
lélekbe. Mint arc-
képfestő alig felen-
tőkezy. Rembrandt
mezze fölötte áll e
tegen.

Minden jár és nap művé-
szet a látható természet és az
elvont képzelet segítségével
alkotja ábrázolásait.

Rubens művészetének
sarkalatos pellege a kolosszális.

~~Rub~~ Rembrandt intimebb

Rubens az jári barokk
művész.

Rubens a lágnagyobb dekora-
tív tehetségeknek egyike

Rubens látványosságra hajló
ösztöne. Rendkívuli
drámai erő lüktet benne.

Az ő drámai tehetségével
szemben Rembrandtot lyrai mélyég
jellemzi.

A tömus az az uralkodó
szin~~hatás~~, amely az összes lokális
szinekben ál érvényesül, s az
egész képnek egységes szin-
hatást ad

Saját megfogalmazás.

temperamentum,

genialitás

---

műveltség, jó modor, választékosság, jó magatartás, alkalmazkodás

belső egyensúly.

---

igazi fertőve tesz keprelőtehetsége, Heme, Gyors, Eve, melynek birtosságát mi sem zavarja

---

Idealizat, az elemt Hunchet Herette

Rubens megtalálta stilusát, formáját, körülbelül típusait is és egy csapásra technikájának fő alkotó elemeit. Később a tapasztalattal még több szabadságra tett szert, tónusai gazdagabbak de merszeltebbek is lettek kisebb erőfeszítéssel nagyobb hatást ért el és ha jól megfigyeljük, valamerő szélsőséges alapjokban véve csak merszeltetről, tudásról bölcsességről és a kész mester akaraterejeről tesznek tanúságot. Kezdetben festés módja kissé vékony, sima és éles volt. rudits

Benczúr tiszai festő
hangzatos a fokozódo
ritmus.
valör, reflex.
↓
(gazdag, átlátszó,
természetes reflexek
fényében)
cinober a reflexekben
félárnyékokban ultra-
marin

Tárgyait többé levésbe
mindig képzeletéből
vette.

Ívseti a részleteket.

Rajzkiállásos előadás

Rubens lelkileg és fizikailag
a külső embere. Képmásai kissé
narcolitanak egymáshoz, nincs benne élet.
Benczurnak réjlett erotika
XV. Lajos és Dubarry, Bacchans-
nő.
A szerkezet és a megfiszbeltetések
nem kapatták el. Példni szalá-
di életet él. Lelki szugalmát
nudig megőrzi. Élete teljes
fejben van, épug mint képeiné.
Első özvegységének fájdalma.
Jóletnek örvend, sokaren
szenved. Lelke szharóktól men-
tes volt.
A látvanyosságok az ő
eleme.

Minden korszaknak megvan
a maga stilusa, mely alapér-
zésébol következik, ezért lehet
a nagy mesternek is stilusa,
mely a kor alapérzésének
egyéni változataitól, valamit
saját kifejező (anyagfel-
dolgozó) erejébol következik.
A stilus a művészet érzés-
beli egységének legfőbb
kifejezése. A művészet
hanyatlása korszakaiban
az érzés egysége vész el,
illetőleg, ha az érzés egysége
elveszett, a stiluserzék
hanyatlik. Az utánzóknak

A vonal abstrakció,
vonalak a természetben
nincsenek, de vannak
felülethatárok. A vona-
lat gondolatban hurzuk,
ez a hurás a mi eselekvé-
sünk, tehát tulajdonképen
nem emlékezet, hanem új
eselekvés. A gondolt vonal
azonos a látott vonallal.

Alexander Bernát Beöthy
emlékkönyv. 44 l.

Van valami, ami örökkön
bij és folytan eredeti, s ez az
emberi egyenisége. Dóczy
Lajos Beethoven-tökkönyv.
Ezen törekvésével, iramával
jár a változtatás ingere, tehát
az újságra való törekvés és a
nehezség keresése, mert ez a
kiszdetem törvészete. Forrása
a vágy kifogyhatatlansága
és a kegyelet kiszthatatlan
~~[illegible]~~ szabadsága.
Van örökké szép. Ami
igazán szép, az egyszerű, mert
Lell. hogy egyszerre és egyszerűnt
rangadja meg az erős lelkeket
M. o.

Beöthy: Az irodalomtörténet
elmélete 5 fűzet 1909–1912

Riedl: A magyar irodalom
főirányai.

Beöthy: Irodalomtörténet.

Statika = az erők egyensúlya
dinamika = az erők okozta
mozgás

Dinamika a mechanika
azna része, mely a mozgá-
sokkal, mint az erők okoza-
taival foglalkozik.

Newton volt, ki a mozgási
törvényeket mai alakjukban
fogalmazta.

A hang erejének szülőn-
bőző alkalmazása által elért
zenei hatásokat dinamikai
hatásoknak nevezik.

6.5.12

Pékai Jenő

[redacted]

10.

1899.

(10. 242. l.)

magyar Elpstilus

Barokból merített, azt a magyar stilusára alakitotta-
Miért a barokkból, mert pompa szeretetben ez állt legközelebb. Azonkat lendülete, szinei formái alltak legközelebb a szivetez. Temperamentum dolga a nem-vezzet. Ennelkü oda adta magyar érzéset, szivugát. A barokk szellemében, de önszuszatlanul is magyar stilben alkotott.

Ig. törjebb

Benczúr

A mindern torekvések nem szeppelnek vinzaszulni a barokkba-
a kurden epitészet barokk elemekből épül fel-

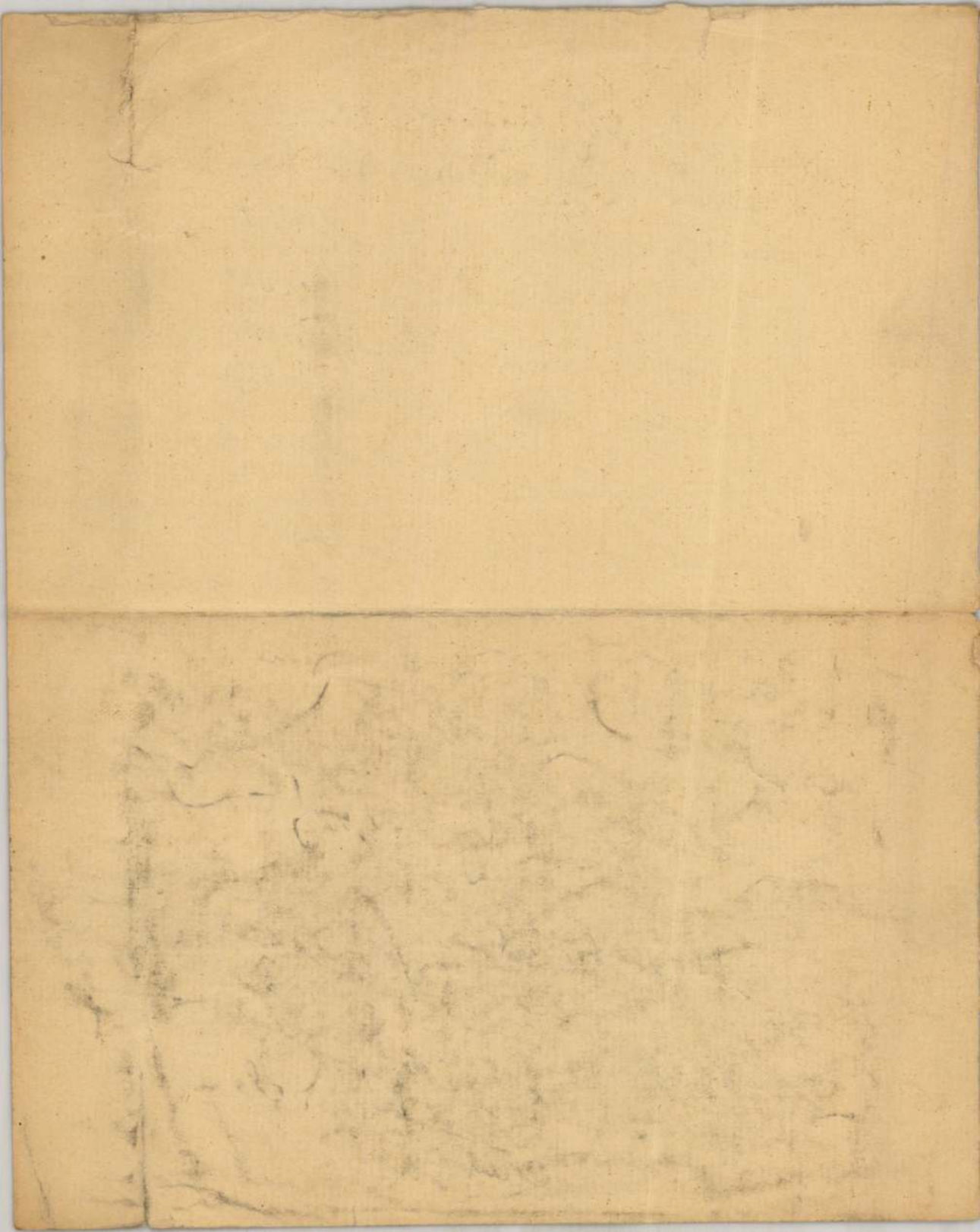

Piloty

Piloty egyáltalán nem volt olyan egyénisége, aki fanitvánzásra szellemi értelemben vett befolyást akart volna gyakorolni.

Piloty nikább cégére volt a münchenni iskolának, mint vezető szellemre.

Piloty nem korlátozta a münvészi egyénisége szabad fejlődését.

Piloty a korszellemnek elfordulását az idealizmustól és a reálista technikák diadalát jelkezerhette, ő a festő reálizmus új divatjának cégérekent szerepelhetett (1856-tól volt a münchenni akadémia tanára.) Történető festhungerben ő szembetünően valami nagy szabásu jellegre fordítás

törekedett, de amelkül, hogy
valaha valamely drámai
mozzanatot megragadott,
vagy alakjaiba jellemet és lelki
tartalmat öntött volna
A látvanyosagok festője.

Szimpadias.
Szekely a történelemből
eselekvényt akart kiragadni
és a eselekmeyen belül
embereket, s azokban lelket
akart festeni.
Pilotyt az anyagokban
megragadó való szerinséget
adott, és plasz-
tikai erőt.
Pilotyt ~~[illegible]~~ történelmi
kompoziciójban a lelki tarta-
lom hiányat valami szim-
padias elemmel pótolta

A fesztiszt is lírai,
Gyakai és dráinai, ahol
az irodalom,
Az irodalmi tartal omitól
akarnak szabadulni
a minden törekvések,
amelyek tisztán festői érte-
kekre törekszenek.

A festészet tartalma
egy világfelfogás, mely a
kedélyen átszűrodve az
eszet munkája által
szines látományai válik

Szekely B.
Palaszi

11. lap

Optimismus

embereket és viszonyokat
kedvezően ítél meg elegendő
ok nélkül is.
Az optimista mindent rózsás
szinben lát, aggasztó jelenség
felfogása ismert minden fogé-
konyságra

Az alkotó tevékenysége
elmélyeben a kiszelem
különböző irányainak
vizsgálatára kell a fősúlyt
helyezni. Palágyi Lőrkel
20. 1.

a lángelme a legna-
gyobb közvetlenség és a
legnagyobb tudatosság
párosulásából áll elő

Palágyi: Szekely
41 l.

a szekely művészi
közvetlenség

Történelmi fertőzet

A történelmi fertő feladata
fékelj nemre, hogy minél több
szibeli folyamatosságot
szeritsen össze egyetlen pilla-
natban. vagyis, minél
többet érentessen az elöszmé-
zekből, s minél többet sej-
tessen a következmezekből.

magyar mélbőrajáriat a
tört. képeken, mely nem
engedi sohra, hogy nemzeti
létünk felett végképen kétseg-
beessünk.

---

magyar világosság,
jóhanság

A festészetnek épik alap-
törvénye, hogy minden
festő alkotásban a Hunfol-
tok rendszere mutely
fenei szimphoniává
lepesztjenek, vagyis olyan
egységes Hunhangulatba ol-
vadjanak önze, mely a vonal-
zat rendszere által kifejezett
szerkalomnak teljesen

megfelel

Matejko halásszan Mincz,
de akarhányszor ritítova és
disharmonikussá válik, alak-
jánál kontbelül esforma
erővel jellemvia, mem disz-
harmoniája

Kelet a történeti magyar
drama fertője
Palapis 89 f

Kelet mulig erkölcsi
lelkületet és erkölcsi
rendet fest. A mű al-
kotás egyrégeben mem
mulja felül senki

A festő compositionál
minden izében térbeli
symbolizmustól kell
áttekintve lennie. Hogy a
festő a cselekmény ábrázo-
lása céljából hogyan dis-
ponál képsikjainak egyes
részletei tölöt, amelyek ol-
vetlenül rejlett symboli-
kus értelemmel kell bír-
nia, mert valamit el
kell árulnia a drámai
cselekmény előzményeiből
vagy következményeiből

Időbeli tömörítés, drámai
sűrítés
Időbeliség, kellő térbeli
elosztás

A fődolog: megérteni, hogy a szoros lelki önzetentozás a festésben belül nincs szoros térbeli közelség és testi érintkezés jut legegyszerűbben symbolikus kifejezésre.

Grupp alatt két vagy több alakot értünk, mely szoros térbeli közelsége és testi érintkezése által magasabbrendű alakegysége válik, amely alakegységben az egyes alakok érzelmi, és kölcsi, általán lelki vonatkozásai jutnak symbolikus kifejezésre.

Ezekhez művészett: drámai symbolizmus, drámai sűrítő művészet. Cilleyében meg van az alakegységesítésnek (grupp-alkotásnak) és az egész tér drámai tagolásának rendszerbe menő művészete.

Székely Dobozyja kiélezett
drámai helyzete, lüktető hősies
pathosa, de mindenek fölött
a két főalaknak megbüvö-
lő plasztikai egysége által
ragadja meg képzeletünket.
Az együttélés – együttmeghalás
hitvesi gondolata nyer itt
gyönyörű plasztikai testet.
Székely képzeletének plaszti-
kai erejét teljesen a festé-
szetbe vitte bele, hogy eszközül
használja a történelmi kép drá-
maiságának és lélektani
gazdagságának ördekében.
Minden képzőművészeti al-
kotásban meghatt kulturbör-
tetni a symbolikus teret,
meget magába ölel, a reális
tértől melyet mint tárgy
maga elfoglal –
A plasztika csakanyi szimboli-
kus térrel rendelkezik, amyit
az őt körülvevő reális térből fordítva

kiarószakolni tud.

A kompozicionak a szereplő szemejeket ~~[illegible]~~ benső alaki egységbe (gruppba) kell hozni, nehogy a köztük tátongó reális tér szétszakítsa őket. A gruppot alkotó egyelem sehol sem játszik oly döntő szerepet, mint a plasztikai művészetben. A festő korlátlan szimbolikus tér fölött rendelkezik. Az alakegyesítés magas művészete csak lassan fejlődott ki a festészetben. Szekely egyik legfőbb érdeme, hogy a plasztikai gruppalkotás művészetét bele vitte a festészetbe és ott a lélektani és drámai jellemzés egyik nevezetes tenyerőjévé avatta.

Szekely Bertalan.

Dobozyja és az Egri nők.
Mét ellentétes, de sokon
tárgy. Az előbbin Dobozy
temmintni meg a nőt szőtesi
és erzelmi szokból, az Egri
nőkön a várvédi magyar
asszony száll szembe az ellen-
séggel és védi meg őrre-
sorkadt bérjét.
Tanját gondolatom.

Minden univerzetnak
szimbolikus jelkegünek
vagyis jelkép alkotónak
kell lenne, mondja
Palágyi kettőfrót szóló
minőben. Persze erőt
sokat lehetne vitatkozni.

Tonus = több szín
zemei akkordja.

VASÁRNAP
26
Kath. Ján. és Pál
Prot. Ján. Pál

HÉTFŐ
27
Kath. László kir.
Prot. László

KEDD
28
Kath. Irenaeus
Prot. Arszlán

SZERDA
29
Kath. Péter és Pál
Prot. Péter és Pál

CSÜTÖRT.
30
Kath. Pál emlék.
Prot. Pál

Izr. 30 Ros Khodes

PÉNTEK
1
Kath. Jézus sz. sz.
Prot. Tibold

Izr. 1 Thamusz R. Kh.

SZOMBAT
2
Kath. Sarl. B.-A.
Prot. Oltokár

Izr. 2 S. Khukath 4. P.

A művészet nem kis mértékben életfelfogás, vérmérséklet dolga, s a művészeknek általában sokféle igenst ki kell elégítenünk. Az emberiség, amint kulturbözö ~~[illegible]~~ nemu és korm egyenektől áll, ~~[illegible]~~ azonképen ~~[illegible]~~ kulturbözö műveltségű, ízlésű, vérmérsékletű, kulturbözö anyagi erejű egyedek tömegt. A konzervatív és haladó egymás mellett él és kűzd, ~~[illegible]~~ s ha megveti is egymást, a társadalmi életnek mindkettő egyformán fontos komponense; az egyik a multhoz való reáli ragaszkodás, a történelmi adottság, ~~[illegible]~~ másik a fejlődési ~~[illegible]~~ a jövőbeli lehetőség embere. Amint nem bizonyos, hogy a haladó okvetlenül örök művészi érték ut termel, azonképen az sem bizonyos, hogy amint a konzervatív alkotott, hogy fordítás

VASÁRNAP
3
Kath. Sz. pápák
Prot. Kornél

HÉTFŐ
4
Kath. Ulrik pk.
Prot. Ulrik

KEDD
5
Kath. Z. Antal
Prot. Enese

SZERDA
6
Kath. Izaiás próf.
Prot. Esaiás

CSÜTÖRT.
7
Kath. Ciril, Metód
Prot. Ciril, Metód

PÉNTEK
8
Kath. Erzsébet kir.
Prot. Teréz

SZOMBAT
9
Kath. Veronika
Prot. Lukrécia

Izr. 9 S. Balak 5. Perek

A művészetben tulhenghet az érzelmi vagy értelmi elem.

A képzőművészet szoros rokonságban áll az irodalommal, ~~mint~~ lehet lírai, epikus vagy drámai jellegű, viszont a maga sajátságaiból bőven ad át az irodalomnak.

Az irodalom azonban folyamatos jellegű, míg a ~~fertezet~~ ~~[illegible]~~ ~~pillanat~~ képzőművészetnél a pillanat megjelenítése, rögzítése az elsőrnésmellettiség a fő.

Minden művészeti irány jogosult, s mindeniknek vannak tulzásai. Minden művészet volt egyszer modern művészet, ~~a valamiz [illegible]~~ s az igaz művészetnek, bármilyen legyen annak megnyilatkozási formája

fordítás

VASÁRNAP **17** Kath. Elek hv. Prot. Elek	Izr. 17 Templomelf. hőjt
HÉTFŐ **18** Kath. Kamill Prot. Frigyes	
KEDD **19** Kath. P. Vince Prot. Emilia	
SZERDA **20** Kath. Jeromos Prot. Illés	
CSÜTÖRT. **21** Kath. Praxedes Prot. Dániel	☾
PÉNTEK **22** Kath. Mária Magd. Prot. Mária Magd.	
SZOMBAT **23** Kath. Apollinár Prot. Lenke	Izr. 23 S. Matoth 1. P.

A művészetek, mint szellemi tevékenységek eredményei, többé kevesebbé önzetüggenek egymással, s egymás sajátságait kölcsönösen kisajátítják. A festészet felveheti a zene elemeket, a szobrászat a festészetét, és viszont az irodalom felvehet képzőművészeti ~~a zenei elemeket~~ elemeket és megfordítva. Egy bizonyos határig jogosult az átvétel, a gogtalanság ott kezdődik, ahol ~~[illegible]~~ az alap művészet rovására tulteng a kölcsönvett elem. Pl. ha a képzőművészeti alkotásban tulteng az irodalmi vonatkozás stb. Hogy az egyes művészetek miben különböznek egymástól és hol érintkeznek egymással, azon vágódjanak a filozófusok. Amint a szinek különfelesége nem egyébb, mint ugyanazon éterikus elemek különböző számú rezgése, ugy az összes művészetek sem egyebek, mint a magasabb szellemi működés különböző karakterű megnyilvánulásai.

VASÁRNAP 10
Kath. Amália
Prot. Amália

HÉTFŐ 11
Kath. I. Pius p.
Prot. Lili

KEDD 12
Kath. G. János
Prot. Izabella

SZERDA 13
Kath. Anaklét p.
Prot. Jenő

CSÜTÖRT. 14
Kath. Bonaventura
Prot. Eörs

PÉNTEK 15
Kath. Henrik cs.
Prot. Henrik

SZOMBAT 16
Kath. Karm. B. A.
Prot. Valter

Izr. 16 S. Pinkhasz 6. P.

A. [illegible] elsőrosban az általános életlaini [illegible]

A szellemi tevékenységünk három főirányban ágazik szét: érzelem, értelem, akarat. Bármilyen feladatot tigünk magunk elé, annak megoldásához mind a három lelki komponens szélkülöz hetetlenné válik. Mindig egész lelkünkre van szükség

Lélektan

Senki sem képes szellemi tevékenységünk mind a három componensét egyenlő mértékben kifejleszteni, hanem valamiszünkben a lelki életnek egyik tengelye többé-kevésbbé Aulsulyra jut a másik kettő felett. Lényünk vagy az értelmi, vagy az

Benemer vitagnézete optimista
Mondom, hogy a minvezet alap-
fellége karakter dolga. Ezt pedig
az élet alakítja.

Diadalmas bevonulás Budára
Hodolás a Erzsébet előtt.

Vajk imepeges, perlustrás
Eresztetése.

Gen Riedl szerint a magyar nemzet
bálhoz a leghirebben van Erzsébet
a Egyen Világi Dezső alakjában

1) Amarettek
2) Mitologia { Trójás és Komor mitologia
Bacchanus
3) Biblia és Szigeti Egyik
4) Genre
Harmonikus lélek, lelki derű,
ehhez jonnak nagy sikerei
Optimista hangulat

VASÁRNAP **31** Kath. Loyol. Ign. Prot. Oszkár	
HÉTFŐ **1** Kath. V. sz. Péter Prot. V. Péter	
KEDD **2** Kath. L. Alfonz Prot. Lehel	
SZERDA **3** Kath. István vt. Prot. Hermina	
CSÜTÖRT. **4** Kath. Domonkos Prot. Domonkos	
PÉNTEK **5** Kath. Hav. B. A. Prot. Oszvald	☽
SZOMBAT **6** Kath. Ur szinev. Prot. Berta	Izr. 8 S. Debarim

kolosisztikus természet
e tén virtuoz.

VASÁRNAP
24
Kath. B. Kinga
Prot. Krisztina

HÉTFŐ
25
Kath. Jakab ap.
Prot. Jakab

KEDD
26
Kath. Anna assz.
Prot. Anna

SZERDA
27
Kath. Pantaleon
Prot. Olga

CSÜTÖRT.
28
Kath. Ince p.
Prot. Ince

PÉNTEK
29
Kath. Márta sz.
Prot. Márta

SZOMBAT
30
Kath Judit vt.
Prot. Judit

Izr. 1 Ab. S. Massze 2. P.

Benczúr (1

Egészséges, élettől duzzadó
művészet. Nem elvont,
nem spekulatív, egy
arisztokratikus gondolkodásu
optimista világnézetű, az
életetnek szerelmű, az élvező
ember művészi megnyilatko-
zásai. Műveltsége a klasszi-
cizmusban gyökerezik, pik-
tori felfogása realisztikusz.
Piloty hatása alatt áll. Elemte
fölig történeti képek, drámai
jelenetek. De nem ez az ő
alaphangulata, ezt későbbi
fogja megtalálni. Az élet
ragyogása, ünnepiéges, vagy
lírai jelenetén állnak kezelebb
a lelkéhez. Konzervatív,
ragaszkodik a fiatalon nyert
élet-és művészi felfogásához.

Szinyei, Böcklin és a többi ek
nem hatnak rá. Az akkor
születő francia naturalizmus
sem. A felületes szemlélő-
nek úgy hat művészi pályája
mint a fejlődésre képtelen
lett volna. Pedig ez sem
igaz. Fejlődött felfogásban
és fejlődött technikában.
~~A Vajtt~~ Az utóbbi tekintet-
ben szembeállítandó a Vajtt
kereslőtere és bárunk mas-
sokkal, egyszerűbb és fertőtlen tech-
nikája művel. A valósághoz
élettel ő csak az arckapcsa-
tésen át szintkezik. Egyel-
ként jobbára álomvilágban
él legjobb esetben a szinult
foglalkoztatja. Történelmi,
képei két csoportra osztatók.
Ezek a drámai gellegű, mérik

az immegéfes jellegű reprezentatív történelmi Egy. Az utóbbiakban végig megy az egész magyar történelem fot Szombat Franc Josefig. Ezekben jön jellemzően utkozik ki nő megvarsága. A vagyjás pompái ~~[illegible]~~, az immegéfesség, méltóság.

A művészi alkotás jellege I

Az egyen művészet öntörvös és nem tudatos, s a művész öntudatlanul fejezi ki art a kort amegben alkotott s öntudatlanul érzéli art az ~~[illegible]~~ emberi közösséget, meghez verbeli-leg tartozik. Természetesen a maga temperamentumanak, világfelfogásanak viszonyainak és tudásának nyomai is megvannak a művén. A ~~[illegible]~~ művészi alkotásról mindenek a dolgok megállapíthatók. minden kétségeskedés

Es pedig minél nagyobb művész alkotását látjuk annál nyilvánt. Az egy ~~[illegible]~~ nemzeti közösségbe tartozó művészek alkotásai közös vonásokat mu-

II

Anak, meseknek önzetsége,
adja az illető nemzet művé-
szetének jellemző vonásait.
~~[illegible]~~ A magyar
művészet van, de jellemző
vonásait még nem ismerjük.
B. műveiben azokat a voná-
sokat keresem, meseket a magyar
műrészetre jellemzőek. Mert
minden tagadás ellenében és
külföldi tanulyai dacára
nem csak ő, aki vig vérig,
magyar volt, de művészetet
is magyarnak tartom. A
Benczur kép angyra tipikusan
magyar, hogy magyar karak-
tere azonnal felismerhető.

Magyar műveszet

1/ Magyar az, amit magyar ember ismát.

2/ A mi magyar dolgokat, eszmeiseket, tájakat ábrázot

(Fülep 30. l.

van-e olyan művészi formai problémája, maget csak neki kellett felvetnie s megoldásán fáradnia.

Vagy miáttt fölvetett és egyetemessé vált problémát megoldásához hozzájárult-e sajátságos módon, úgy hogy ez a hozzájárulás a művészetek közösségére is jelentőséggel bírhat.

Egy szóval: a lokális jelentőségen túl emelkedve van-e a magyarnak valami sajátos küldetése az európai művészet közösségében, a világművészetben

Magyar művészet

Nép művészet nemzeti művészetté való fölfejlesztése.

Az etnikai ~~jelleg~~ és néppszihologiai jelleg-hegett az abszolut és univerzális művészi esztékekben kellene és lehetne a nemzeti jelleget meglelni. Ha nem bennük szilatkozik meg, akkor művészet kijön nemzeti művészetről sem lehet beszélni, Fülep 29 l.

Bencsur

Bencsur karatelepedve jelentékenyen halott eg tárgyias, texturát hangsúlyozó, lokális szinekre épített lépírás kialakulására. Vele együtt a festők egész köre művelte az aszfaltban, s az aszfaltból való kifestés elja.

Vásat is Lyka

Tizian

Mint minden művésznek, Tiziannak is volt olyan ideje, midőn nem önmagát adta. Bellini, Lionardo Giorgione hatottak rá. Nem fülledt és érzéki, hanem hideg és tiszta levegő vesz körül alakjait.

Tizian nem lett vikaros drámai művész. Művészpálya sokasem volt nyugodtabb. Senki nála jobban nem értett ahhoz, hogy életét művészi munkává alakítsa. Egész léte egyetlen nagy harmonia, nélkülözés, erős harcok és megrázkódtatások nélkül. Nem meteor, hanem nyugodtan rasszogó csillag. Saját lényének nagy nyugalma, kiváló békéje árad műveiből.

Rubens

nagjuri jellegü, vele
szemben jor daens nehér-
kes plebejus.

A jezsuita stilusu mű-
vészet mámoritó lendü-
lete, ünnepi pompája.

Rubens.

A vágynélküli pihenés nem volt téma Rubens szemében. A bujá testnek csak mozgásban, szenvedéltől vizon volt szamára jelentősége. A régiek hiszteriáját a szatirciázis követi. Szenvedély és termékenység, párzás és az erzelmek kirobbanása, ezek az ő témái. Sokkal inkább hozzá vagyunk szokva apró, finom szépségekhez, semhogy ezt az örökös fortissimót el tudnok viselni. Tul egyenjek és tul idegesek vagyunk, semhogy igazában ne hatna reánk az érzékeknek ez a durva állati mainora. Történelmileg ethetik az ~~[illegible]~~ erkolcsi reakció, [illegible]

Rubens.

Nem ismeri az erzelmeknek
azokat a gyöngéd ár-zalatait,
megeket a régi mesterek fejez-
tek ki egyházi képeikben. Csak
a nyers s a nagy tömegű és
tulárádvan érzéki iránt
fogékony. Ahol egyébként
hangulatot a telki kifejé-
zést szoktunk találni, ott
Rubensnél csak izmok
kiállítása és hövér ember-
hus látható. A Három
kisalyok jelenetét csakazért
vereti, mert alkalmat ad
a fény és pompa kifejtésére
meg arra, hogy a damaszt
ruhákon csillogó napsuga-
rakat festhesse

Rubens.

tulajadó életerő
egészségtől kicsattanó
fölét.
a test himnusza

A barokk képek ünnepiesek, ugyongók, tekintélyesek.

Rubens nem tartozik az ny problemákat felvető keresőkhoz, sem azokhoz, akiknek művei lelki vallomások, hanem azokhoz, akik összefoglalják egy hosszu művészi fejlődés eredményeit. Ha Veronese a renaissance, Murillo az ellenreformátordes

fiú végső szava, Rubens
művelt, hogy ezt a két eddig
külön világot kibéki tette.
A tusztérikus irgalmak
állapotából Rubens halan-
zolta el a művészetet a görög
erzékiségher, az egészségesség-
ber. A lemondás helyett
a szenvedést festi, a lel-
ki elragadtatás helyett a
fulpetsgő festi erőt
Rubens tevékenysége felölel-
te a művészet minden ágát,
festett vallásos és mitologiai
képeket, tájakat, arcképeket
állatokat, de mindert
közös kötelék tartja össze:
a mindnyájukon elömlő
forróvérű, lobogó erzékiség.
Fő témája – a test dicsöni-
tése.

Benczúr Gyula

vrád

Proth, Mario:
Voyage au pays des peintres.
Paris, 1883.)

(ism. Arányi: Mario Proth a magyar festőkről.
Pesti Hirlap 1883. III. 6.)

Budapest, 1908.

A miniszter meghag

K. Lipp

miniszt. tanácso

A Müemlékek orsz. Bizottságá

Benczúr Gyula

vod

Kővárymillen

44, 45. l

93. l.

Kővary L.:

A millenniům befolyásának tört. s a millennáris emlékalkotások. Bp. 1897.
44, 45, 93, 317. l.

Ver
31.
IV., MUZE
(Mu
Te
Kellemes
karácsonyi
ünnepeket és
boldog újévet
kíván

Benczúr Gyula

vod

Krudy Gyula:

Nyíri emlék. Benczúr Gyula háza. (Szohor Pál: Nyíregyháza az örökváltság századik évében. Nyíregyháza, 1924. 24–26. l.

Landskrona Posten

(Malmö)

1929 dec. 14.

~~(A m. kiáll-ról)~~

...mitás a 24. §. alapján = 14·75 "

...szeg) A tisztelet díj összesen: 862·48 k

...Nagyméltósága átiratát ide mellé-
...tem.

...átorkodom, hogy a tervezetet má-
...be oly célból, hogyha az elfogad-
...ménymásolatot készíttethessek, mely-
...Müeml. Orsz. Bizottságához, két
...ihályi Viktor érsek ur részére szántam.

...méltóságodnak

... hó 5.

alázatos szolgája

Csányi Károly
épitész.

t. t urnak
...lnökeinek

Budapest.

Benczur Gyula

Arad

Lázár 1899

59. l.

Lázár B.

Művészeti Tanulmányok I.

Kny. a M. Szalonból. Bp.

1899. 59. l.

Lázár B.: A

Piloty-iskola és a m. művészek. München levél. BH. 1909. ápr. 17. —

-vale tintelettel

Szűcs Lajos

Fogimn. igazgat.

IMPÁZIUM PECSÉTJE * 1900

Benczúr Gyula

Irod.
2

Lázár mm jövője

89.90 l

Lázár B.: A m. művészet jövője. Bp. 1916.
89.90. l.

K I M U T A

a 422/1945 M.E.sz.rendelettel engedély
/Műemlékek Orsz

1.	dr.Genthon István	előadó
2.	dr.Szentiványi Gyula	főtitkár
3.	dr. Lux Kálmán	műszaki főtanácsos
4.	dr.Dercsényi Dezső	m.segédőr
5.	dr.Gangel Judit	m.gyakornok
6.	Szabó Erzsébet	kezelő

Képírók, képfarasók.

Bp. 1918. ~~máj. 8.~~ (Keppel)

(~~cím lapon rájy~~)

Ezennel igazolom, ho
tára Szikriszt György kőművesmester
sitett kőművesmunkák költségeinek fe
építész utalványára a következő össz

1927. jun. 3
" " 9
" " 27
" jul.16
" " 23

Benczúr Gyula

Képzőművészet

1927. 1. sz. 31. l. —

1929. 19. sz. 98, 99. l. (Képekkel), 165. l. (Gy. N.: Ernst Vilmos gyűtemé-nye), 242 – 44, 247. l. (Képekkel) B. Gy. gyermekkori rajzai) — 1930. 137. l. (Kép)

, Közoktatásügyi Minister Ur

Egyszázhatvanhat db-ot már

sem uz volna, hogy a 314 db

zét azaz 148 db azaz Egy-

ni kegyeskedjenek.

s Bizottságának kérésemet

maradok mindenkor szol-

22.-én

Legmélyebb tisztelettel:

Hunnerlászló

művészi fényképész.

ENZER LÁSZLÓ, művészi fényképész műterme
sef 450—23. I. Horthy Miklós út 34.

Benczur Gyula

Ernst Muzeum aukcioi

XV.

57. Férfi Képmás (1864)
vászon 67 x 56
57/a A trombitás
vászon 58 x 44

2000. GYÖNGYHÁZ PLAKETT, kerek, rajta két renaissance ruhás KONIG.ZU.H.B.—IMP.CAES.CAROLUS.V. aranyozott rézf

2001. WEDWOOD PLAKETT, ovalis, Minerva mellképét ábrázolja.

2002. TALPAS TÁL, malachit, aranyozott bronz veretekkel. Orosz, X

2003. KÉP HAJBÓL, vak zenészt ábrázol leányával. Fakeretben. XI

2004. KANDALLÓ-ÓRA, márványalapzaton bronz ülő nő. XIX. sz. köz

2005. CSILLÁR, ezüstözött rézből, négy karral, szines üvegdiszitéss gitás hasonló kivitelben. Modern.

2006. CSILLÁR, ezüstözött rézből, nyolc karral és középlánggal, üve

Benczur Gyula

Ernst Museum aukciói (XV)(1921)

PÓTLÁS.

Benczur Gyula (1844—1920.)

2007. NAPRAFORGÓK. Jelzés balra alul: Benczur Gy. 1887. Vászon 59×51.

85.-

Boldini Giovanni (szül. 1845.) 30.-

. KORSÓ, kreusseni kőcserép, ónfedővel, rajta csavaros bordák közt domboru kettős me
kép. Fedelén 1689-es évszám. Illusztr. LI. tá

Benczur Gyula

II. 1

20. Női képmás,
vászon 82×63.5

Repr.

Ernst Múzeum aukciók

XVIII.

leírva

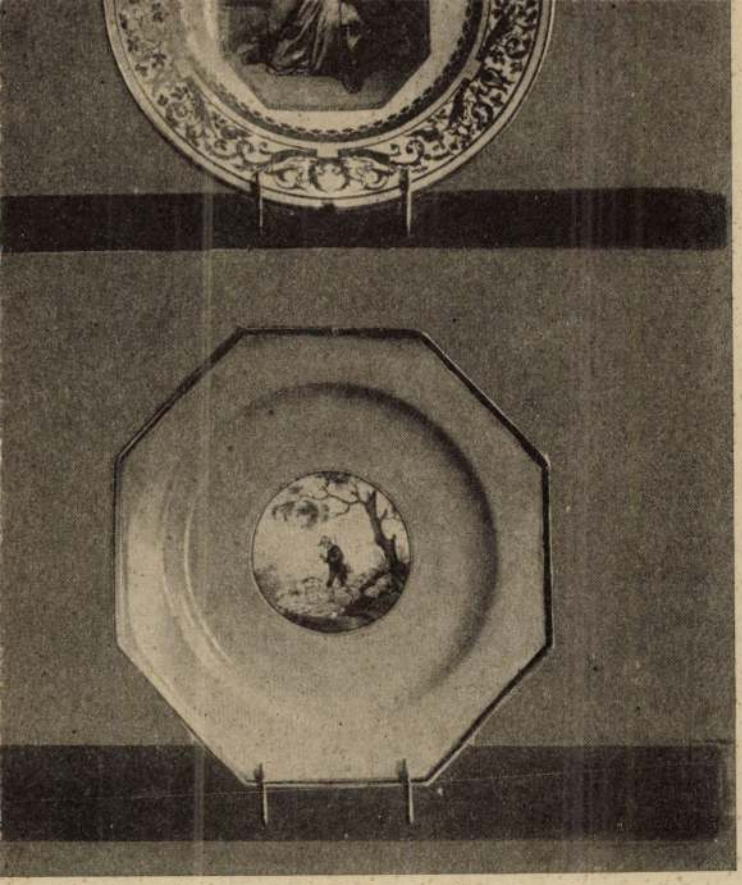

806
767
672a

#

Ernst Mux

Bencsúr
Gyula

XXV–XXVI. Sz.

A meglopott tolvaj, of
Női képmás, of
Nyugvó nő (kép) (hátán akt-
Studiumok) cer. r.

ROSI KÖZKÖNYVTÁR.

...vtárak Nagytekintetü

...ge

Budapest

...tetü Főfelügyelőséget értesitem,
...omda utján Könyvtárunk részére
...ek Országos Birottsága Közlemé-
...Kötelét megkaptuk.
...felügyelőség Közkönyvtárunk részéről
...a Küldemény ért.
...s folytán csak e hó elején kaptuk

Benczúr Gyula

55. Nolime tangere

Repr.

Ernst Múzeum aukcioi

XXVIII

ILLUSZTRÁCIÓK. –

Ernst Max. Benczur Gyula

XXIX. Sz.

Tanulmány Vajk megkeresztelése c. képhez, of
Tanulmány, c. r.
Férfi fejtanulmány (1874) of
Lovas szobor, vízf.
XIV. Lajos és udvari kör-nyezete, vízf.

XXX. Sz.

Erzsébet angol királynő" cer. r.
Pitók varanggyal, of
„A kultura", lemezpapír

XXXI. Sz.

Faun (1903), of

A DEBRECZENI KEGYES-TANITÓRENDI RÓ

79-1914. szám.

A Műemlékek Orr

Méltós

1030-1913 sz.-ú iratuk kapcsa

kek orsz. Bizotts. Közle

tassanak a leghálásabb

Kiv

Dr... 1914 ...

Bencsúr Gyula

l.

Ernst Muzeum aukcioi

XXXII. 31, 32,

33, 34, n.

Ernst Mus

Benczur Gyula

XXXIII. Sz. Tanulmány, cer. r.

XXXIV. Sz.

IV. Károly koronázása, of

Fatörzsek az erdőben, of

XXXV. Gitározó lány, of (1869)

XXXVII. Sz. Vázlat (karton)

Gyó leánykа (1891) (Olga Ambaser) cer. r.

Gitározó olasz lány (1869) of

XXXVIII. Sz. Tanulmány fej, karton

Mátyásnak bemutatják a koronázó templom modelljét (vázlat) of

A művésznő álma (1867) of

A Bánat (tanulmány egy nő-alakhoz) cer. r.

A Márkus-templomban, of

n

n.

ADÉMIA DÉKÁNI HIVATALA.

tak, 1914 év januári hó 17

t nyomdai osztalya

Budapest.

e egy nyomtatványt tar-
nök tól. Mielőtt kiváltanám
sítem, illetőleg tudatni
l, nehogy meg nem ren-
magamnak felesleges

lettel:

Benczur Gyula

hagyatékának
aukciója

Ernst Muzeum aukcioi

XXXIX.

Benczúr Gyula

33 Tanulmányfej, olaj.

Ernst-Múzeum aukciói
38. sz. Budapest 1928.

Ernst

XXXIX. Sz.

Ivó parasztlegény, of
Egy bábszinház dekorációja, of
A remény (mozaikvázlat a bazilika számára, of
A hit (u.a.)
A szeretet (u.a.)
A szent kereszt (u.a.)
Az ártatlanság báránya (u.a.)

II. Rákóczi Ferenc szökése, of
Lótanulmány (Buda visszavételéhez) of
Éneklő angalok (mozaikvázlat a bazilikához) of
Madonna angalokkal (u.a.)
Három magar harcos (tanulmány Buda visszavételéhez) of
Három török fogoly (u.a.)

igazgatóságától.

tetes Orsz. Bizottságának

Budapesten.

„Magyarország műemlékei" c.
m könyvtára részére.
3.

Benczúr Gyula

502. Szent István felajánlja a koronát a boldogságos Szüznek. (1887)
Vászon 133 X 75
Repr. a Katalógusban

Ernst Muzeum aukcioi

41. 17.

Benczúr Gyula

40. Tanulmányfej Buda visszavételéhez (Lotharingiai Károly)
Vászon, 62×40.

Ernst Muzeum aukcioi
41. 7.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Ernst

Benczur Gyula

XLIII. Sz. Európa elrablása (1918) of

XLIV. Sz. Bacchánsnő (1927-es akt kiállítás) of.

XLV. Sz. Puttók és galambok (Benczúr kiállítás 1922) of

Egy szerzetes tanulmány feje (1874) of

XLVIII/a. Sz. (Kohnér ogujt.)

Tanulmány (mellkép, 1909 körül of

XLIX. Sz.

Az első m. ált. Biztosító Társ. (1883) of

L. Sz. Patrona Hungariae (kis oltárkép) of

Részlet XIV. Lajos életéből, vízf.

kség!..

1913 számú értesítésre van
i, hogy a Műemlékek Orszá-
közleményeinek harmadik kö-
Könyvtár címére a Franklin-
megérkezett, a könyvtári járu-
folyószám alatt beírtam, s az
ztatott.
ment, a könyvtár nevében hálá-

Benczúr Gyula

Árverési Csarnok aukció kat

33. sz. 1926. jun. Károlyi Gyulánc tusz.

40. sz. 1927 dec. Noli me tangere, of

41. sz. 1928 febr. " "

Szenczy Ferenc:

Térden alól, ülve, hétny
ja kissé göndör s arcza s baj
párnázott támlássiék karfáj
kodik. Collaréjának ligulája s
czon keresztet hord. Felirata a

„Szenczy Fe
Szombathelyi j

Könyomat, az alak nagy

Ltfa 4135 (

Benczúr Gyula

Károlyi Gyulané grófnő képmása, repr.

Árverési Csarnok aukció kat. 33. sz. 1926. jun.

...eptember hó

1.	5.	Házbérért fizettem
2.	9.	Vásároltam berendezést
3.	14.	Vásároltam k. p. - ért
		1000 g porosz szenet pr. g C
		1000 g apritott tüziföt C. 3
6.	30	Költségek a hó folyamán
		Összes kiadás
	30.	Készpénz készlet

...tóber hó

Benczúr Gyula

34. *Benczúr Gyula:* II. Rákóczi Ferenc szökése.

VII

Árverési Közlöny
1929. jún. 4. rk. n.

774. *Tielling F.:* Tájkép alakokkal.

Árv. Csaru Benczúr Gyula

1931 dec. 4. sz.

Mátrás király tudósai
és művészei közt, of

ref. kollegium elöljáróságától.

...szágos Bizottságának
Budapest.

Bizottságnak 1030-1913 sz.
Franklin nyomda a Közle-
iskolánk részére megkül-
...ságunk a Bizottságnak
...end.

az elöljáróságnak 1914 már

Ernst Benczúr Gyula

LI. sz. Amorettek, of
G"sz szakállú férfi arck., of
Szakállas férfi kücsmában, of

LII. sz. A festészet géniusza, cer. r.
Női akt, of

LIII. sz. Benczúr Etel arck. (1808) of
A vadász, of
XV. Lajos reggeli fogadása, cer. r.
Bedúin harcos (1862) karton

LIV. sz. XVI. Lajos elfogatása, of
Salome, of

LV. sz. A szerenád, of
Marokkói lány (1874) of
Női arcképtanulmány, fa
Tanulmány Buda visszavételérez, of

HITV. EV. EGYHÁZ.

k

os Bizottságának

Budapest.

. Bizottsága közleményeinek

i ág. ev. egyház könyvtára részére

lismerem.

ó hó 21.

Berczik Gyula

l. Kelp. 42. l

Kelp A. : A 19. sz_i

M. festészet története
a francia festészet-
ben. Bp. 1928. 42. l.

Lőcsei rabócréh behivó táblája

IV. 83.

Benczúr Gyula

l.

Evang. templ.

338-339. l.

Kemény - Kemeny:

Evangélikus templomok.

Bp. 1944.

338-339. l.

Benczúr Gyula

wód

IV. Keleti 1893

428. l.

429. l. képpel, 438. l

440. l.

Keleti G.: Festészet és szobrászat. Az Osztr.-M. mon. írásban és képben. Magaroszág. III. k. Bp. 1893.

428, 429 l. (képpel), 438, 440. l.

Decem

Költség		Forgalmi a	
Kamat.		1928 évi eredm	
Tart.	Köv.	Tart.	Ko
1 2 8 9 74 1.289 74	1 2 8 9 74 1.289 74	9 2 2 922	
1 7 5 6 32 1.756 32	1 7 5 6 32 1756 32	3 1 0 3 59 3103 59	1 3 13

Benczúr Gyula

a 1885-ki orsz. ált. kiáll-tás plakátja fentitől repr.

Kel 1885

I. k. 1. füzet

Keleti K.:

Hiv. jel. a 6fi 1885.-i orsz. ált. kiáll-ról. I. k. Bp. 1886. 1. füzet. (kép.) III. k. 3. f. 435. l. IV. k. Bp. 1886. 4. f. 728, 742–745. l.

Benczúr Gyula

Képes Vasárnap.

1940. ápr. 14. (Költő-
ködik a nagy Benczúr-
ről; képekkel.)

Jerscoll

(1)

145

B e n c z u r G y u l a
festő

Keleti Gusztáv: A nemzetközi mükiállitás Münchenben. Fővárosi Lapok. 1869.nov.6.

III.

~~Kata~~

Kaüser - Lechner:

A szt. István tegl. építési tört-ről. Bp. 1905.

MÉRET

SZEMÉLYI VONATKOZÁS

Theodorus püspök idejé-
ből.

EGYÉB ADAT

tos dombormüvek. /10 drb./

MEGMUNKÁLÁS, DÍSZÍTÉS, FELIRAT, JELZÉS):

FÉNYKÉP, RAJZ

<Bleuczúr Gyula>

I.

Keleti Gusztáv:

<B. Gy. ~~életrajza~~ –

A Képrőmúvészeti

Társulat 1866. évi

albumá~~ban~~:

Emliti

Nefelejts 1867 346 l

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Benczur Gyula

Egy ital bor c.
festmenje repr.
Vas. Ujs. 1881. 678,

680. l.
(néppel.)

M. KIR. KÖZPONTI ILLETMÉNYHIVATAL

BUDAPEST, I., VÁR.

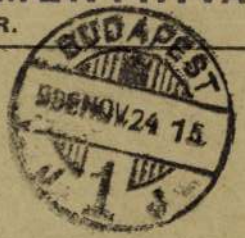

..... szám.

ek.

üemlékek Orsz. Bizottsága

Budapest

Hivatalból.

ij átalányozva.

IX Ráday u 10

Benczúr Gyula

wód

Varga Damján dr

Szent Mór emlék-
könyv. Pécs, 1936.
365. l. képpel

2. ábra.

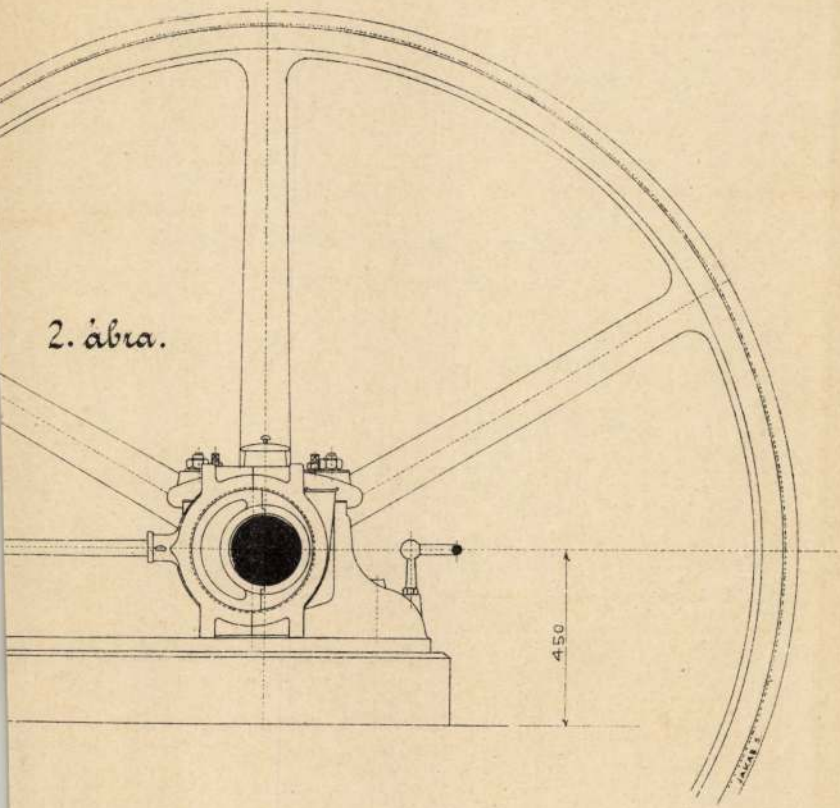

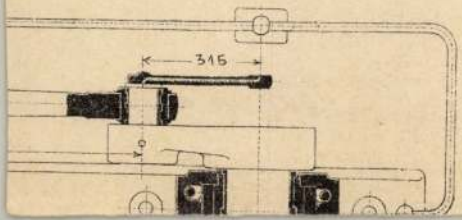

Benczúr Gyula

l.

Va Hökernst grüst

művészek mutatója

0

0

Nemzeti Legitimista Néppárt
V., Bálvány-u. 5.
Telefon: 883-37, 883-68.

Kedves Barátom!

Többször és nyiltan szálltam szemb
mely a mai veszedelmes külpolitikai hel
vezetett. Nem sikerült. Ezért még a képv
pártjából.

Az ország sorsáért való mélységes
kapcsolatom arra kötelez, hogy tovább küz
érdekeit, a polgárság nyugalmát és a gazd

Én tehát felveszem a harcot, am
ki az országot a mai szörnyű helyzetéből

kibontom a legitimizm

„Istenért, Ki

Benczúr Gyula

ród
z

Várkonyi Nándor

Petőfi arca.

Pécs, é.n.

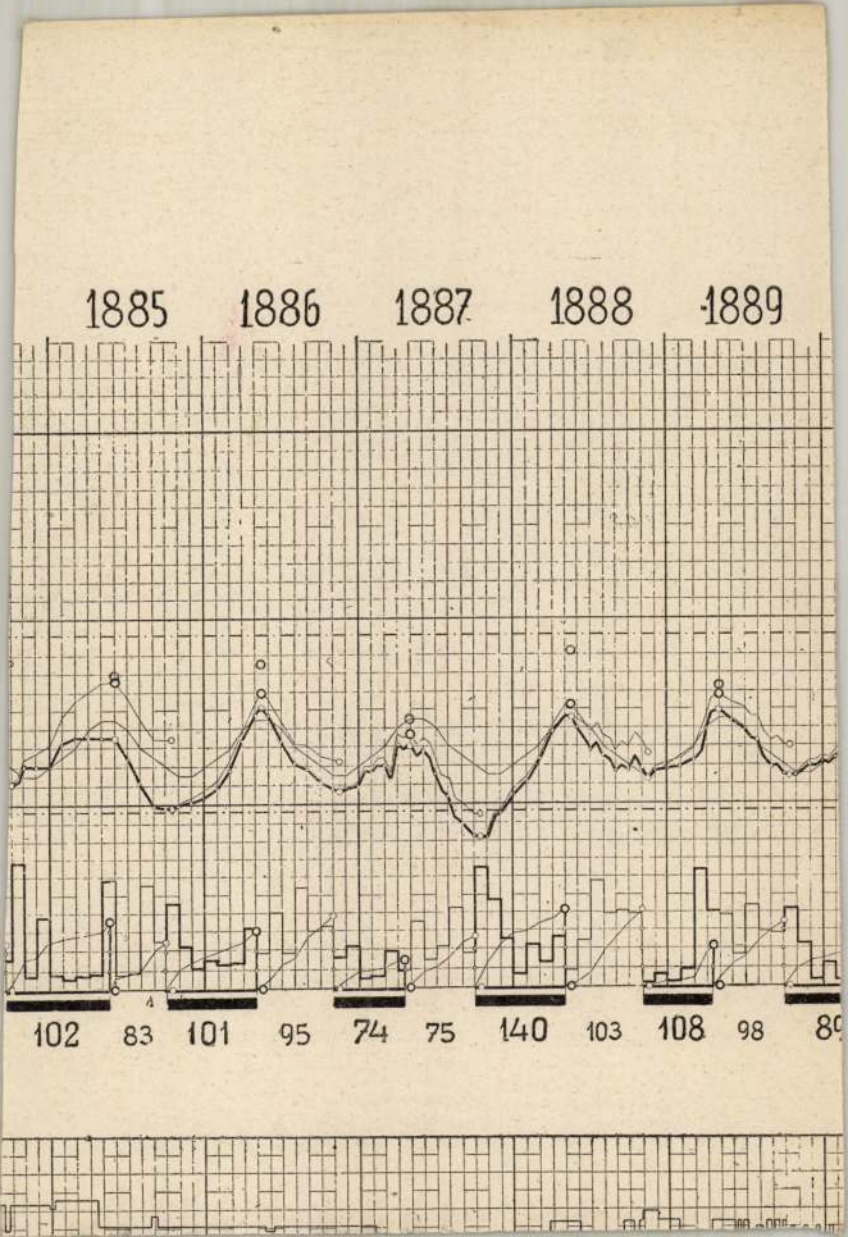
1885
1886
1887
1888
1889
102
83
101
95
74
75
140
103
108
98

Benczúr Gula

Benczur Gyula

Cca 150 x 90

Lt. István felajánlja a koronát chapparovnak Védasszonyának.

Nagy kép a Bazilikában

Lines nagy kép, Vásznon

Benczúr Gyula

4 Patrónа Hungáriaq

125 X 75-cm

Nyíregyháza
rézére

Bencrin Mule

Egri katimo Niall,
1924

Madonna, of
Madonna,

8.) Szt. Simoni r. k. ~~templom~~ ref.
9.) Türjei premontrei temp
10.) Isambéri ledőlt fal
11.) Mátraverebélyi r. k. tem
12.) Rácrevei nerb templo
13.) Egri minarét helyreá
14.) Egyébb időrisben felmerül

Budavári szt. Halomszy nalva alépítve, [illegible] helyreállítva 250.0

Dologi kiadás
ar 1881. XXXIX t.c. s

Személyi kiadás

ar 1921-22 évi szem

B. G.

Benczúr Gyula

A m. katona a szabad-
ságért kiáll. (Föv.
képt.) 1951.
~~Harc a temet~~
B. rajzai után Rusz
fametszetei:

Harc a temetőben
Visszatért lenkey-huszárok

KIR. MINISZTÉRIUM SZÁMVEVŐSÉGÉTŐL.

tekintetes Elnökségének,

Budapest.

Elnökséget sziveskedjék sürgő-
lül közölni, hogy a vezetése alatt
tbeni lakást élvező tisztviselők
rt lakásból ki adott ki egyes la-
hogy az albérletbe adott helyiség

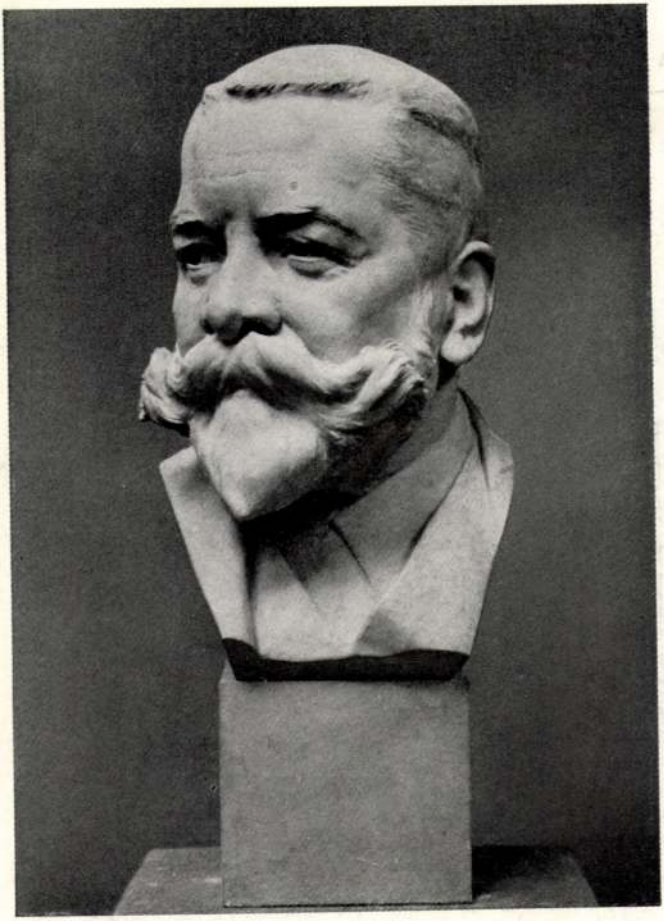

ifj. Vastagh György: Benczúr Gyula

Antal Károly: Női fej

Benczúr Gyula
arcmása

1933 febr márc

Kisfaludi Strobl Zs.-tól
(Szeged.)

Klebelsberg emlékkiállítás Mügsarnok

cs, Rákóczi ut 15 sz.

Urnak,
esos,

B u d a p e s t.

IX., Hőgyes E. u. lo sz.

Benczúr Gyula

vrod

Kéry Gyula:

A Petőfi-ház
képes katalogusa.
Bp. 1909. 42. l.
Képpel-

átírva

Fentitőt Petőfi
árckepe az ismert
daguerratypia után
a Petőfi házban. A
kép repr. a katalogusban

K é r y Gyula:

A Petőfi-ház képes katalógusa. Bp. Kunossy, 1909. 12°.

Szerkivánja

Benczúr Gyula

Bacchansnő c. Éjé
repr.

Évk KMT. 1928. 14. l.
(kép)

	Oldal
Spányi Béla: Erdő szélén	106
Benczur Gyula: Akttanulmány	107
Szinyei-Merse Pál: Akttanulmány	108
Bőhm Pál: Hazatérő aratók	109
Pap Henrik: Az üres bölcső	110
Lotz Károly: Itatás	111
Pállik Béla: Deleló juhok	112
Baditz Ottó: Angyalcsináló	113
Weber Henrik: Szép Ilonka	114
M. Török Eduard: Fürdő gyermekek	115
Zala György: Szántás	116
Róna József: Megy a juhász szamáron	117
Munkácsy Mihály: Tépéscsinálók	118
Wagner Sándor: Debreceni hetes fogat	119
Jankó János: A magyar nóta születése	120
Kelety Gusztáv: A normafa	121
Szinnyei-Merse Pál: Patakmeder	122
Paál László: Erdő szélén	123
Aggházy Gyula: Ebéd	124
Bőhm Pál: Cigánytanya	125
Stetka Gyula: Nagyanya és unokája	126
Bruck Lajos: Mosónők	127
Molnár József: Égiháború	128
Vágó Pál: Jár a baba...	129
Bihari Sándor: Vasárnap délután	130
Révész Imre: Táncoló fiú	131
Karcsay Lajos: Boszorkánykonyha	132
Pataky László: Virrasztók	133
Szobonya Mihály: Falusi iskola	134

Saját rajza 1882-ből.

BENCZÚR GYULA.

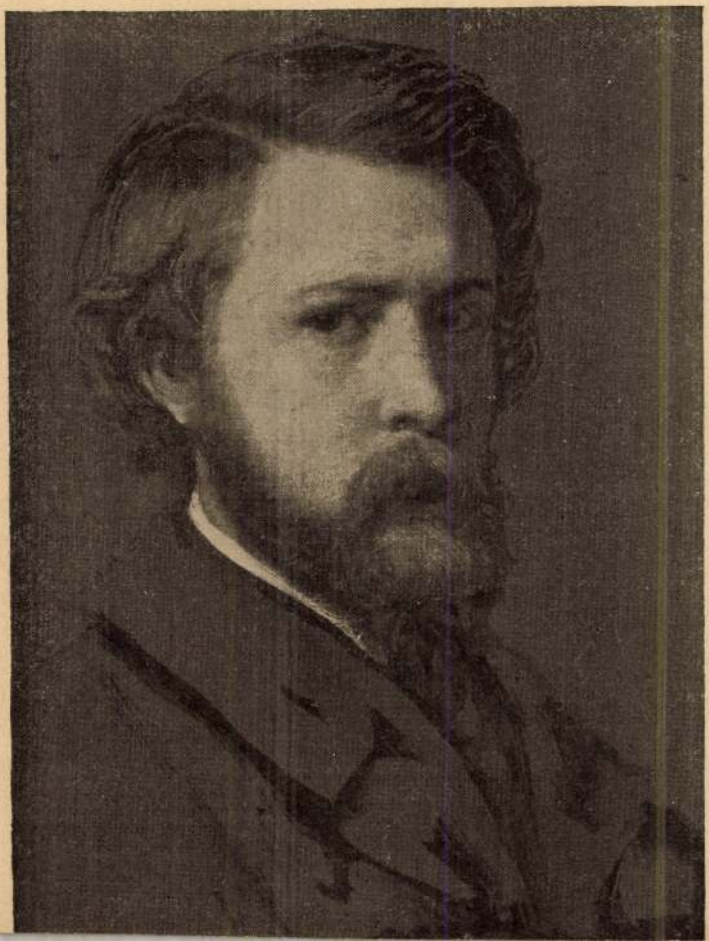

Vas. leg.

1898. 416. l.

VÉSZI GERZSON KÖNYVNYOMDA

Benczúr Gyula

ivód

Vas. Ujs. 1897. 829. l.
(Az 1848-ki márci-
nai napok emlékei.)

Ghir landajo

Velhagen és Klasing

I/2 pole

Benczúr Gyula

Szód

Vas. Ujs. 1889. 765. l
(A Münsarnokból.)

1750

PÓTLÁS.

Benczur Gyula (1844—1920.)

2007. NAPRAFORGÓK. Jelzés balra alul: Benczur Gy. 1887.
Vászon 59×51.

Boldini Giovanni (szül. 1845.)

2008. NAGYAPA KEDVENCE, Jelzés fent balra: Giova Boldini 1873. A hires olasz mester kiváló munkája.
Fa 37×30.

Klimt Eduard

2009. 2 DRB. KÉP: Ideális ábrázolásai a nappalnak és az éjszakának. Jelzés alul balra: E. Klimt.
Vizfestmény 49×32.

Mali, Christian Friedrich (szül. 1832.)

2010. HEGYI IDILL. Jelzés balra alul: Christian Mali. München 1879.
Vászon 60×55.

Muinelli.

2011. FÉRFI-ARCKÉP. Jelzés baloldalt: Muinelli.
Miniatur 7×6.

Ernst Muzeum aukciói

XV.

Benczúr Gyula.

15 aurke

Benczúr Gyula

Lótanulmány c.
kepe repr.
Árverési Közlöny
1929. ápr. 3. rk. 7.

ÁRVERÉSI KÖZLÖNY

Benczúr Gyula

Áruverési közlöny 1936. 4. sz.

217.

Képes Családi Lapok. 1884. 543, 687. 815. 1

NEMZETI SZALON MŰVÉSZETI EGYESÜLET

ELNÖK:

Gróf ZICHY JÁNOS

ALELNÖKÖK:

CSÓK ISTVÁN GEREVICH TIBOR HORVAI JÁNOS

II.

HL jan. 18.

Keleti Gusztáv: A párisi világtárlatra szánt magyar műtárgyak kiállítása. *Fővárosi Lapok.* 1867. 153. sz. — *U. az:* Képzőművészeti szemle. *Budapesti Szemle.* 1873. I. k. 220. l. — *U. az:* Festészet és szobrászat. (Matlekovits S.:

(IX. k.

Az 1896. évi ezredéves kiállítás eredménye. Budapest, 1898. IX.) 228, 249. l. — *U. az:* Művészeti dolgozatok. Budapest, 1910. 157—170. l. (Az Első Magyar Általános Biztosítótársaság alapítása. Benczúr Gyula képe. Németből fordította Várdai Béla.) — U. o. 210—221. l. —

BP.

BP.

T l. külön lap III.

l. külön lap IV.

A

LXIII. CSOPORTKIÁLLITÁS

KATALOGUSA

BÁND VIKTORIA
BENYOVITS VAJDA KLÁRI
BOKOR VILMOS

1880. 434. e. (Keppel)

tásügyi miniszternek jelen kelet és
VII. és Csekkosztályhoz intézett, II.
oz intézett rendeletének másolata:

ölтségvetési cim: "Művészeti célok tá-
s Bizottsága. Rovat: 7. Az 1881:XXXIX.
lékek. Bélyegilleték: Nyolc pengő.-

hogy S c h o e n A r n o l d Művé-
Borsod-megye/ a budapesti Szent Anna
rásáért tiszteletdij fejében /1.600/
127690. számu kiadási csekkszámla

Benczúr Gyula

Vas. Lp. 1880. 109 l.

(Kun László.)

— *Benczur* Gyula Münchenben egy nagyobb történelmi festményen dolgozik, mely Kun László királyt tünteti föl. —

invece hanno formato l'oggetto delle maggiori discussioni durante la precedente Legislatura.

La vittoria del Governo è infine assicurata dai successi della politica estera e soprattutto dal recente ingrandimento territoriale del Paese in cui Paolo Teleki ha avuto una parte preminente anche all'infuori della sua carica, come uomo di dottrina: Tali successi, agli occhi della pubblica opinione magiara, conferiscono una certa aureola di gloria a quest'uomo di Stato modesto e schivo da ogni lauro.

Il conte Teleki può andar fiero dei risultati raggiunti e legati al suo nome non soltanto per l'ingrandimento dello Stato ma anche per la normalizzazione della situazione interna: si deve principalmente a lui se la tensione del Paese in questi ultimi mesi si è allentata, se la fiducia si è ristabilita e infine, ma non in ultimo, se la Nazione, in questi tempi difficili e irti di pericolose incognite, si presenterà alle urne disciplinata, cosciente e dignitosa.

Ladislao Béry.

Benczur Gyula

Vas. Ujs. 1879. 56 b.

Kassán.)

Benczur Gyula, a müncheni képzőművészeti akadémia jeles tanára is itthon, Kassán időz, a szülői háznál. Utóbbi időkben a bajor király halmozta el sok mindenféle megbizással. Bizalmában részesiti a jeles fiatal művészt, gyakran sétál vele együtt a parkban, s ilyenkor — például — ha látnak egy pávát, a király megrendeli a művésznél, hogy fesse le. Ez által van annyira igénybe véve Benczur, hogy utóbbi időkben nagyobb művet nem is készithetett.

Vas. Lajs

~~1857. 269. l.~~ - 1866. 352. l. 9 - 1868. 32. l.

(A müncheni m. művésztelepről.) —

9 (A képzőművészeti társulat idei albuma.)

h. államtitkár.

tásügyi miniszternek jelen kelet és
v. VII. és Csekkosztályához, II.
yentuális Minoriták rendfőnökéhez inté-

I.

Művészeti célok támogatása" cim. Rendes
XXXIX.t.c. oltalma alatt álló stb./
sen.

, hogy K o n k o l y i B a r n á n a k
ák egri rendfőnökének /Eger, minorita-

Mária!

Az irodalom végére!

Strobl Alajostól a Képzőművészeti Társulat tulajdonában, egylapú öntött arczképes bronzplakettje Szárnovszky Ferencztől, Mellszobra

I Mellszobra Kisfaludy-Strobl Zsigmondtól a Szegedi Nemz. Emlékesarnokban.

TERIUM • A MAGYAR K

. miniszteri osztálytanácsos.

los másolat hiteléül:

Faronh

szteri s.hiv.igazgató.

A MAGYAR KIR. VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI MINISTERIUM

Benczur Gyula

(M. képét külföldön.)

– *Benczur* Gyula a II. Rákóczy Ferencz elfogatása czimü képét nem Károly oláh fejedelem vette meg, mint hire volt (nem kell annak efféle), hanem szintén egy angol műbarát

Vas. Ujs. 1869.

577. l.

Benczúr Gyula
Vajk Keresztelése?

π

** *(A festészeti pályázat)* tárgyai már meg vannak állapitva, de — sajnos — a legnagyobb rész olyan, hogy művészt nem igen lelkesithet. Egyébként a kitűzött tárgyakon kivül szabadon választott tárgyu alkotásokkal is lehet pályázni. Legalább van menekvése a szabadabb szárnyú teremtő erőnek, ámbár még akkor is előnye van a kitűzött tárgyra pályázónak egyenlő érték mellett. A tárgyak következők: 1) Kun László a morva-mezei diadal után szövetségesének habsburgi Rudolf német császárnak átadja az elfogott cseh királyfit. 2) Szent István király lovaggá avatása Wenczelin által, a Kupa ellen vivott párkányi csata előtt. 3) Bethlen Gábor erdélyi fejedelem tudósai körében (Altstädt, Opitz, Bisterfeld, Geleji stb.) 4) Szent István magára veszi a szent keresztséget. 5) Nagy Lajos visegrádi udvarában fogadja a külországi fejedelmek tisztelgését. — Az első dij 100 arany; a második és harmadik 50 arany. A pályamüvek olaj vagy vizfestmények lehetnek, legalább 3 láb szélesség és megfelelő magasságban. A pályázni kivánó művészek pályaműveikhez csatolandó leveleikben nevöket, lakhelyöket s szinvázlatuk nagyban kivitelére vonatkozó szándékaikat (vajjon falfestményre, vagy olajban kivitelre tervezték-e?) szabatosan kijelentsék; a pályaműveket és leveleket pedig jövő 1870. április hó 30-ig, Budára, a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumhoz czimezve küldjék be. A beküldött pályaművek 40 napig a muzeumba közszemlére kitétetnek. A vázlatok eshető kivitele külön alku tárgyát képezi. A vázlatok az ország tulajdonává válnak. A sokasitás joga a művészt illeti. A külföldi magyar művészek által beküldött pályaművek vám- és szállitási költségeit az állam viseli.

Vas. Ujs. 1869. 42. l.

Sopron, Sz. György-tpl

552

V. Ujság

1869. 469. l.

(A münchemi kiállítás
m. képei.) —

miniszteri s.hiv.igazgató.

552 28.
1928. dec. 27.

Ujság. 1909. dec. 25.

(Hilás Bencsúr-kép)

A MAGYAR KIR. VÁLLÁS- ÉS ÖZVÖRTÉ SÜSTI MINISTERIUM

iszternek jelen kelet és ügyszám
Csekkosztályhoz intézett rendeleté-

tségvetési cim: "Művészeti célok tá-
Bizottsága. Rovat: 7. ex 1881.XXXIX.
kek. Bélyegilleték: Öt fillér.

C z e g l é d y S á n d o r fény-
-ut 23.:/ a péterii evangélikus temp-
nykép éra fejében /:10:/ azaz Tiz pen-

Benczur Gyula

Ujság. 1944. febr 1.

Benczur-ünnepség Kassán

Kassáról jelentik: A kassai MANSz kulturális osztálya *Benczur* Gyula születésének 100. évfordulója alkalmából emlékünnepélyt rendezett, amelyen a nagyszámu közönség soraiban megjelent *Zakariásné Loósz* Irén, a világhirü magyar festőművész unokahuga is. *Balassa* Jánosné ügyvezető elnöknő megnyitója után *Törökné Törös* Borbála ismertette *Benczur* Gyula élettörténetét. Különösen Kassán töltött fiatal éveit, amikor tehetsége kezdett kibontakozni. Vetitett képekben ismertette ezután a müvész világhirü alkotásait. Hangsulyozta, hogy Benczur Gyula élete jelképezi az Alföld és a Felvidék szerves és elszakithatatlan együvétartozását. Benczur Gyulát az Alföld szülte, a Felvidék dajkálta. Kassa őrködött álmai felett és Kassa nem engedte, hogy elsikkadjon.

Benczúr Gyula

Benczúr Etelka képe 1868,
Pest, Lépni. Mür.

Benczur Gyula

halála.)

— *Benczur Vilmos.* Benczur Gyula Münchenben élő jeles festész hazánkfia édes atyja, közelébb hunyt el Kassán. —

Vas. Ujs. 1879. 230. l

BUDAPEST
939 MAJ. 22. 21.
V 4 V
LFH
LFH

Benczur Gyula

Vas. Ujs. 1872. 533. l.

1

** (*A képzőművészeti társulat*) uj kiállitásra készül. A társulat mindent elkövetett, hogy *Matejkó* nagyhirü festményét „Báthory Istvánt“ és *Benczur* Gyula „XVI. Lajos“ festményét a kiállitásra megszerezze. Matejkó képe azonban annyira le van foglalva kiállitásról kiállitásra, hogy csakis a bécsi kiállitás után lesz lehető Pesten is bemutatni. Benczur festménye azonban ki lesz állitva, de csak tiz napig nov. 1-től fogva, mert egy amerikai vette meg, s siet haza vinni. A nagy kiállitás, hazai, és külföldi festményekből, nov. 15-én nyilik meg, s nagyon érdekesnek és változatosnak igérkezik. A magyar művészek azokat a műtárgyakat mutatják be, melyeket a bécsi kiállitásra küldenek. Külföldről pedig igen jónevü festészek jelentkeztek, miután e kiállitáson történik a vásárlás a muzeum számára külföldi művekből.

1-9

I LITTORIALI DELLA CULTURA

Per qualsiasi rivoluzione che voglia assicurare nel tempo il trionfo della sua dottrina e la continuità della sua azione rinnovatrice, necessità essenziale è la preparazione delle giovani generazioni. Nessun movimento che aspiri a dare la propria durevole impronta alla vita di una nazione, può uscire dall'episodico e dal provvisorio se non forma alla sua scuola le schiere degli uomini che, non avendo partecipato per ragioni di età alla creazione del nuovo ordine, dovranno difenderlo e portarlo alle sue ultime mete.

Più vasta e profonda è l'opera rinnovatrice di quel movimento, più netto lo stacco che lo divide dal passato, più rivoluzionaria, insomma, la sua essenza, e più viva appare la necessità della preparazione delle masse. Quest'opera non può essere compiuta che fra i giovani, liberi dall'impaccio di esperienze passate, più pronti alla fede e all'entusiasmo, più vicini ai problemi del loro tempo, protesi più all'avvenire che rivolti al passato o comodamente seduti nel presente. Ma accanto a questa opera generica di formazione delle masse, destinata a dare un volto nuovo a tutta

Benczur Gyula

Vas. Ujs. 1872. 509 l

** (*Benczur Gyula*) festész hazánkfia Münchenből a bécsi havi műkiállitásba egy nagy történeti festményét küldte be. Tárgya „XVI. Lajos és Mária Antoinette Versailles ostroma alatt.“ A képet igen dicsérik.

Fascismo, a creare cioè le schiere infinite dei gregari. Ma esso ha anche l'altra finalità: quella della preparazione dei capi. In un Regime come quello fascista, la scelta dei gerarchi, in ogni campo di attività ma soprattutto in quello politico, non può essere lasciata al libero gioco delle ambizioni e delle abilità equilibristiche degli individui, come nei sistemi demo-liberali del passato. L'onere e l'onore del comando, in qualsiasi grado e campo, deve spettare soltanto ai più degni, ai più intrinsecamente meritevoli sia per preparazione tecnica, che per fede politica e qualità morale. Ecco che al compito formativo delle organizzazioni giovanili del regime si aggiunge quello selettivo. La scuola e il Partito, con le sue molteplici attività, offrono oggi nel Regime fascista le più ampie possibilità di vagliare e provare le capacità dei giovani, di metterne in luce tutte quelle molteplici doti di carattere, d'intelligenza, di iniziativa che si richiedono da chi deve assumersi la responsabilità del comando.

Una parte specialissima spetta naturalmente, in tali duplice opera di educazione e di cernita, ai Gruppi Universitari Fascisti che «inquadrano la gioventù studiosa italiana, per educarla secondo la dottrina del Fascismo». Dai 18 ai 28 anni di età, gli anni forma-

Benczúr Gyula

Vas. Ujs. 1872. 56. l.

(*A képzőművészeti társulat*) jeles külföldi és hazai müvekből álló vegyes tárlatát e hó 15-én fogja megnyitni. Minthogy azonban Benczur Gyula a kiállitásra szánt jeles festménye: „XVI. Lajos király elfogatása Versaillesban“, időközben a külföld számára megvásároltatott, e mű, tulajdonosa engedélyéből, csakis e hó 12-dikéig lesz látható a társulat műcsarnokában.

sugárzó erővel, amely élővé teszi az élettelen tárgyakat is. Cézanne képein egy misztikus erő lappang, amely megnöveli a tárgyak értékét, jelentőségüket fokozza, az anyag felszabadul és él, és mindez a csodálatos erő, ez a természetfeletti valami, amely képeinek az idegeket lekötő varázsát adja, amely meghozza képeinek legteljesebb feszítőerejét, a legegyszerűbb festői dolog: a szín. Cézanne-nál a nap reflexeinek titokszerűleg üzött megfigyelése nem cél, söt nem is eszköz. Ő képeit elvonatkoztatta a fényforrástól, de ez nem azt jelenti, hogy a tárgyaknak lokális szinét adja vissza, hanem az impresszionizmus kutatásaival megfrissített szineket. De képein elvágódunk a fényforrástól s nem a fény ad szint a tárgyaknak, hanem a tárgyak sugároznak szint, mintha bennük világító testek lennének elrejtve. »Cézanne — mondja Maurice Denis — a fényt helyettesítette színekkel.« És nem csodálkoznánk, ha sötétben almái, barackjai, meztelen test-

Vas. kis

1870. 593. l.
(A tört. kippályá-
zat.) —

igá
95.
get

Taronh

KÖZOK

atásügyi miniszternek jelen kelet és
VII. és Csekkosztályhoz intézett ren-

költségvetési cim: "Művészeti célok tá-
s Bizottsága. Rovat:6. Kiküldetési és
lyegilleték: nincs.-

hogy N a g r a n d M i h á l y
. Aréna-ut 41./ a Műemlékek országos
hó 13-án Budapestről-Visegrádra és
ával kapcsolatban felmerült költségei-

Benczúr Gyula

Vas. Ujs. 1870. 329. l.

A történelmi képvázlatokra nyitott állami pályázat.

Sok tehetséget, de a fentebbi előnyöket csak kisebb mértékben tüntetik föl a többi pályázók vázlatai. Igy *Benczur* Gyula (Münchenben) „Szt.-István király keresztelkedését“ ábrázoló szép műve is, melyben a könnyü ecsetkezelés és festői előadás meghaladja ugyan Székelyét, de a csoportozatok elrendezése s az egész jelenet történelmi nyomatékossága igényeinket nem képes ugyanoly mértékben kielégiteni.

Benczúr Gyula

Vas. Ujs. 1888. 69. l.

A MŰCSARNOKBÓL.

A műcsarnok őszi kiállításának első sorozata e hó 1-je óta nyitva van. A megnyitó kiállításban a magyar művészek még nem szoktak megjelenni egész erejökben. Novemberre maradnak, akkorra kell beküldeni a különböző jutalmakért versenyző műveket, a Munkácsy-dijért pályázó festményeket. A kiállítás tehát csak novembertől teljes. Addig a külföldi művészek foglalják el a tért, de ma már ez sem azt jelenti, hogy övék a kiállítás. A hazai festészet kiveszi ekkor is a maga részét, mint a mostani kiállítás is bizonyitja, melynek magyar művei az első sorozatban mind számban, mind sulyban legalább olyan, mint — még nem is valami régen volt — egykor, mikor a kiállítás már teljes rendezettségben mutatott föl mindent.

A képes katalógus az első sorozatról is megjelent, közölve hazai és külföldi festők műveiről fénynyomatu képmásokat, vagy tollrajzokat.* Ezek után mutatunk be nehányat a hazai festők művei közül.

Az arczképfestést a kiállításon jeles művek képviselik. Az arczképezés az utolsó években művészi lendületet vett. Magánosok, testületek rajta vannak, hogy művészi értékü arczképeket birhassanak emlékül s legjobb nevü és ecsetü festőinket foglalkoztatják. *Benczúr* Gyula nagy sikerei, melyeket arczképeivel nemcsak itthon, de a bécsi és berlini kiállításokon is elért, bebizonyitották, hogy a külföld felkapott arczképezőivel, kiket pazarul szokás dijazni, mennyire kiállja a versenyt. Ma e jeles művész el van halmozva megrendelésekkel. Az ő arczképei nemcsak élet-

hivek, de élet lüktet azokban, s az egyéni jellemvonásokat is ráveti a vászonra, egész embert mutat be mindig. A mostani kiállítás egyik feltünő darabja is tőle való: egy férfi-arczkép életnagyságban térdig, és díszmagyar-ruhába öltözve. A hazai első takarékpénztár igazgatójának, Steiger Gyulának arczképe ez, a fővárosban legismertebb férfiak egyikének, s épen mert oly sokan ismerik, könnyü megitélni, mennyi élet van a képen és mennyi igazság, a mesteri technika mellett.

Vasárnap	
23 Hétfő	
24 Kedd	
25 Szerda	
26 Csütörtök	
27 Péntek	
28 Szombat	

Benczúr Gyula

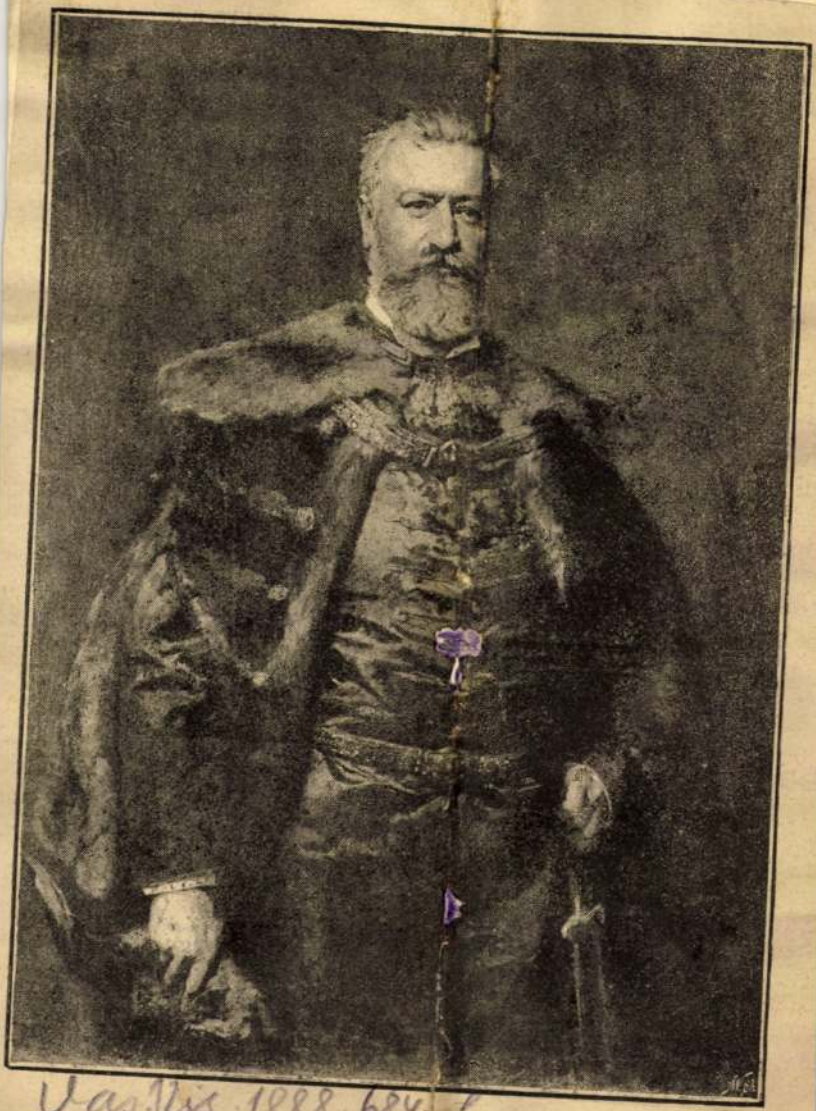

Vasárnapi Ujs. 1888. 684. l.

FÉRFI-ARCZKÉP. BENCZÚR GYULÁTÓL.

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

DECEMBER

31 nap — 51. hét

17 Vasárnap	
18 Hétfő	
19 Kedd	
20 Szerda	
21 Csütörtök	
22 Péntek	
23 Szombat	

Benczúr Gyula

Vas. Ujs. 1889. 766 l.

BENCZUR GYULA: *Arczkép.*

Jézus bemutatása a templomban. Magas domborművű, félkörű felső lezáródással. Velegát, XIX. század. 86×51 cm.

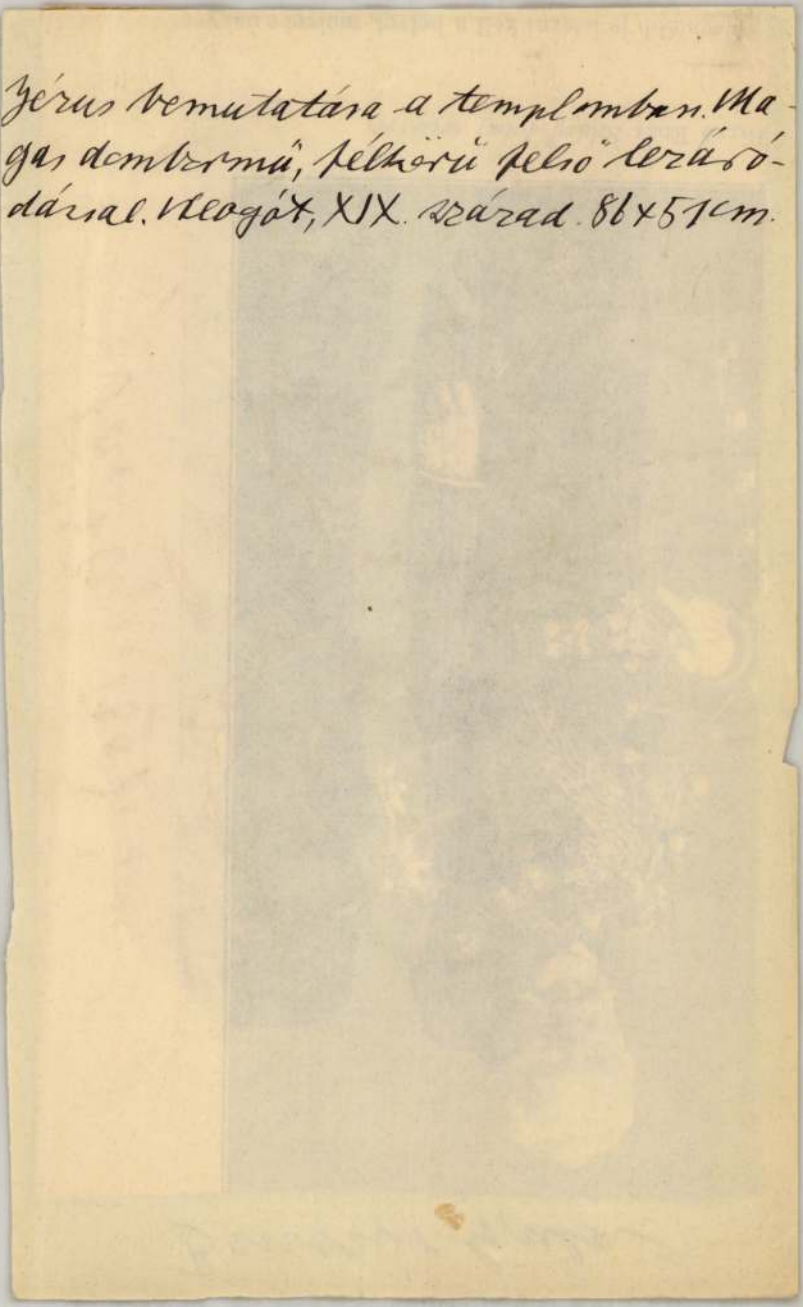

Benczúr Gyula

Vas. Ujs. 1890. 162. l.

(B. Gy.-né halála.)

Benczúr Gyuláné, szül. Max Karolin, a hirneves festőművésznek és a mesteriskola igazgatójának neje, meghalt e hó első napján, 36 éves korában. A derék nőt, ki 17 évig volt a jeles művész gyöngéd hitvese, négy árvája is siratja. A temetésre eljött Münchenből az elhunytnak bátyja, Max Gabriel, az ismert bajor művész. A holttestet Münchenbe, a Max-család sirboltjába szállították. A művészi körökben mély részvét nyilvánult a sujtott férj iránt, ki családjának és művészetének él. A végtisztességre megjelent az egész müvész kolónia, Benczúr tanítványai testületileg, kik szép koszorut tettek a koporsóra; a képzőművészeti társulat elnöksége és igazgatósága, s a művész nagy számu tisztelői.

Benczur Gyula

Vas. Ujs. 1875. 269 l.;

(B. Gy. kinevezése a müncheni akadémiához)

— **Benczur Gyula** jeles festész hazánkfiát a müncheni festészeti akadémiához tanárnak nevezték ki. Ő már a második magyar festő, ki Münchenben tanárkodik. Wagner Sándor hazánkfia már évek óta működik ott tanári minőségben.

A HÁZ Építőművészeti folyóirat

e, a padló posztóáthuzattal ellátva.
pácolt falburkolat zöldes kárpitmezőket keretez, a meny-
. A padló ú. n. fakeramit mintás anyaga. Egymást vált-
ző-, háló- és lakószobák, márványos csarnokok, főúri lak-

yet foglal el a „Werkstätten für Handwerkskunst" műipari
észek vezetése mellett és tervezése szerint a nemes anyagok
ú formákban mondhatnám irányító hatással van München
rágaira. Hasonló nevű és nem kisebb jelentőségű műhely
Kunst im Handwerk" is, melynek élén oly jelentékeny
mint A. Krüger és Bruno Paul.
egy zeneszobája, mely diófában elhelyezett elefántcsont-
dik egy zenének szentelt helyiség gyöngéd hangulatába.
vei szerint készült O. Fritzsche bútorgyárában egy modern
szoba. Pompás hatású egy fejedelmi fogadó- és egy dol-
Eredeti fonott bútorokat gyárt kitünő vékonyszálú nád-
hasonlóan elsőrangú munkákat látni a Fochler, Beissbarth &
acher, Witt és más cégektől.

Benczur Gyula

Magyar festők a müncheni műtárlaton. A német lapok a müncheni műtárlatról szóló ismertetésükben nagy dicsérettel szólnak *Benczur* Gyulának Károlyi grófnét és fiát feltüntető arczképéről, melyet a kiállitás legjelesebb művének mondanak. Dicsérik *Tornai* »Salome« festményét, b. *Mednyánszky* Árpád tájképeit és *Spányi* Béla egy kis képét is.

Vas. Ujs. 1889.
536. l,

Benczúr Gyula

l.

Rabhaladó

196. l. 197. l.

Rabinovszky M.

Haladó hagyományok a m. festészetben.

SzM. 1950. 196-197. l.

— *Koronghi Lippich Elek:* Magyar festők. Negyvenöt rézfénynyomatú műlap, bevezető tanulmánnyal. Bp. É. n. —

Nyolcadik kiállitását rendezi a Munkácsy Céh fennállása óta (1928). Ez a kiállitása is a Munkácsy Céhnek a művészet jegyében minden művészeti felfogás, irány, külön kihangsulyozása nélkül a magyar képzőművészet teljes keresztmetszetét kivánja nyujtani és egyben megadni annak a lehetőségét, hogy minden magyar képzőművész otthont találjon egy reprezentativ kiállitáson, hol a fiatalok az öregek mellett egyformán megtalálhatják az érvényesülésük utjait.

A MUNKÁCSY CÉHbe tömörült művészeink is érzik a gazdasági erők elapadását, de bizalommal egy jobb jövő elkövetkezésében, hittel, reményekkel állanak a nagy magyar célok szolgálatában, hogy a művészetek örök értékeivel dokumentálják a trianoni hazánk kulturnivóját, mely a Duna medencében hivatott a vezető szerepet magára vállalni.

Benczúr Gyula

vód

Emlékirata, A Magyar Képrönmoeszer Egyesület-ének a m. kir. Belügyminiszter Úr Ő Nagyméltóságához a Neuzeti Ujház építése ügyében Bp.

1901.

eretlen művész.
ázadból.

ima karimájú érem előlap-
ultan és szembe nézve van

a és göndör szakálla hosszú.
ntöst és prémgallérú men-
a helyezett magyar korona
vonalkör közt, az előlapon :
TLENFALVA. AE. S. 41.« és
OS XLVI PATRIAE REDDITA«

. — Lelt. sz. 1145. — Értéke
l ajándéka 1907 április 30-án
) november 24-iki 5395 (1950–
351–910) és a 3211–910 eln. sz.
r 10-iki (2095–909) és az 1910
gyzékek alapján. — Bejelente-
).

Dr. W. Lauser: Die Kunst in Österreich-Ungarn. Wien, 1886. II. 116. l. —

Ladik ima szőnyeg. XVIII. sz. Javitás előtt.

SZŐNYEGET elad, vesz, javit, mos.
Telefon: 834-74. Piarista palota. ES

Lázár B :

Eötvös József
művészpolitikája.
Műv. 1. 1914. 18. l.

miniszteri s.hiv.igazgató.

iszternek jelen kelet és ügyszám alatt
kosztályhoz intézett rendeletének má-

Költségvetési cim: "Müvészeti célok
ágos Bizottsága.Rovat: 6. Kiküldetési
. Bélyegilleték: nincs.

gy Dr. S z é n y i O t t ó előadónak
Szépmüvészeti Muzeum/ 1928.november
lőre és vissza tett hivatalos utazá-
t költségeinek megtérítése fejében
om pengő 80 fillért a 127689. számu

Benczúr Gyula

Itt találjuk a neves arcképfestőnek, Benczúr Gyulának első, szignált krétarajzát, 1861-ből, tehát a művész 17 éves korában készítette Alexy Lajos kassai orvosról. Ebből készült kis keresztmetszet.

Képes Vasárnap
1943. jan. 26.
(Nógrádmegyei Nagy Iván múzeum.)

Nagyrágos

Dr De

Benczúr Gyula (1844–1920) intimitásához egy ifjukori rajza vezet el, mely egykori rajztanárának arcképe, valamint egy vörös krétarajz, mely Vajk keresztelésének egyik alakjához készült fejtanulmány s müncheni idejének mesteri készségét mutatja.

Benczúr Gyula

Lázár Wolfner gyűjt.
99. l.

† Assumpta.

† sie

XV. aukc

57a.

Ernst Muzeum aukció

XV.

920.

905.

921.

306.

309.

Ernst Múzeum aukcióik XVII.

55.

Ernest, 49.

leave

BENCZÚR Gyula: Az Első Magyar Általános Biztosító Társaság alapítóinak első alakuló közgyűlése 1857 július 15-én.
Jelezve: Benczur Gyula München 1883.
Vászon 228 × 437 cm.
Ernst-Aukció XLIX, (1934), 188. szám.

Ernst aukció

Benczur Gerle

XVIII. Sz. Női képmás, of
II. Rákóczi Ferenc megszöktetése, papir

XIX. Sz Bacchansnő, of
(nem a Szépm.-beli)

XXI. Sz. Patrona Hungariae
(1920) of
Női képmás (a művész felesége) cer. r.

#

XXVII. Sz. Anyyalok, cer. r.
Szent Erzsébet, fa
Mária Terézia a pozsonyi országgyűlésen, of

XXVIII. Sz. Noli me tangere (1917)
of
Ferdinánd bolgár király képmása, tusr.

Szám: 1076 /1914.

Határidő: 191 -

A válaszirat alapjául szolgáló jelentés, megkeresés, rendelet stb.

száma: -

Tárgy: „Magyarország m
emlékei".

A műemlékek o

VIII.

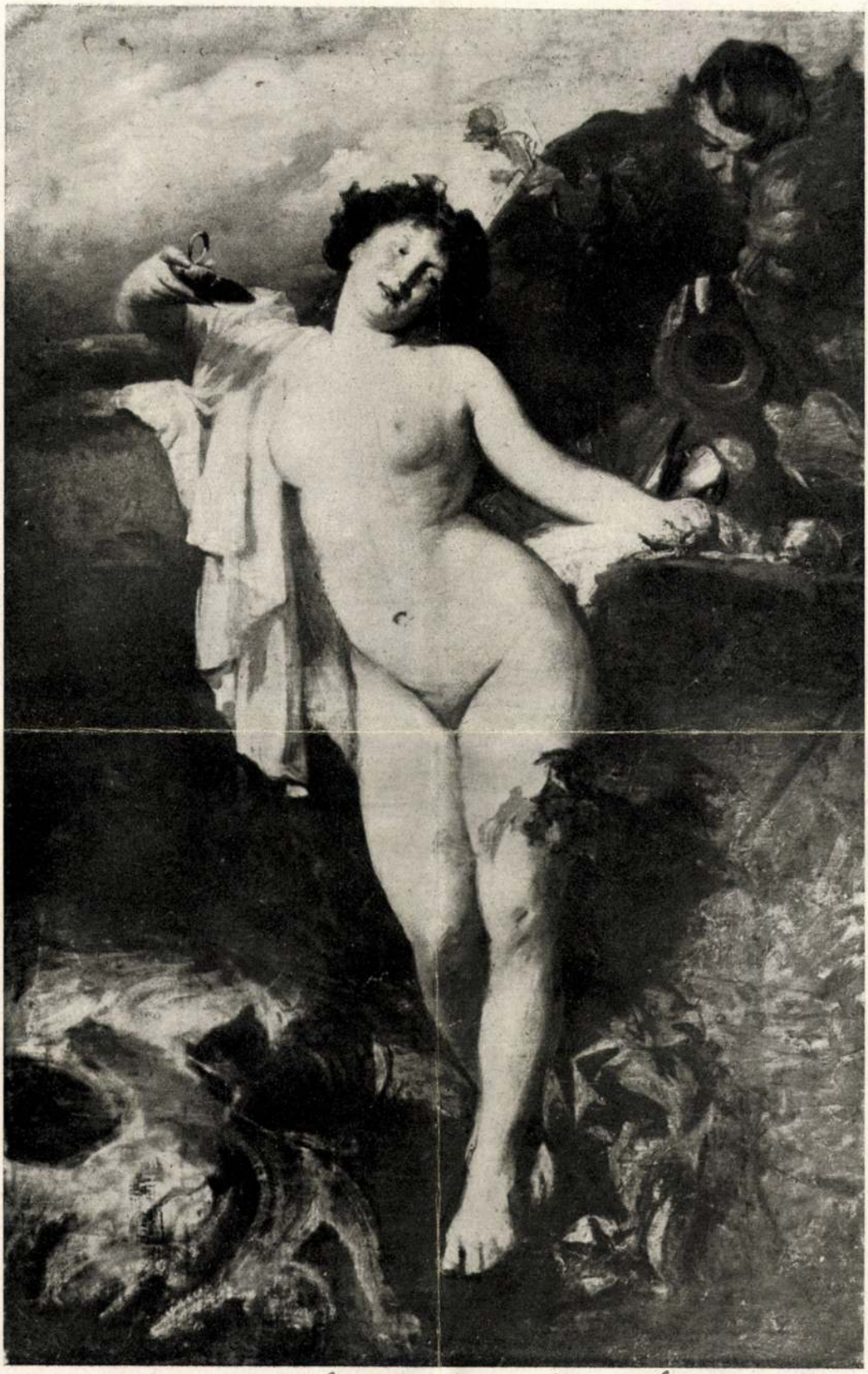

Benerur Gyula 102 Bacchanonö

Ernst Muzeum aukcioi

XIX.

Benczúr Gyula

19 anke

143

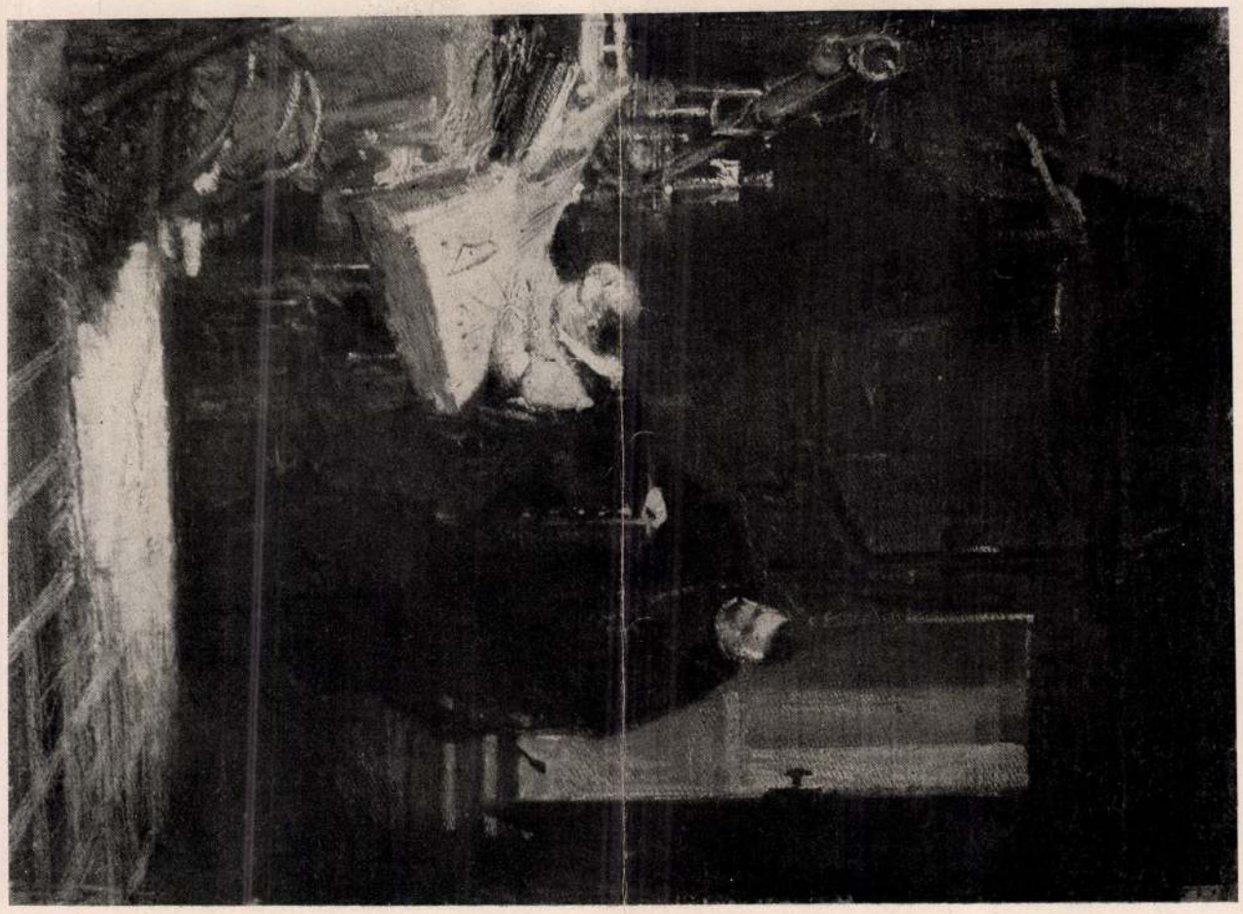

170

VII.

Benczúr Gyula

82.

319.

Dianke.

leiroe

Ernst Muzeum aukcioi

XXI

57.

Benczur-Gyula: Patrona Hungariae

BENCZÚR Gyula: Noli me tangere. Jelzés lent jobbra: Benczúr Gyula, 1917. vá-
Ernst-aukció, XXVIII. (1924), 55. szám. szon 132×88 cm.

Benczúr Gyula

Ernst, 28

Genua

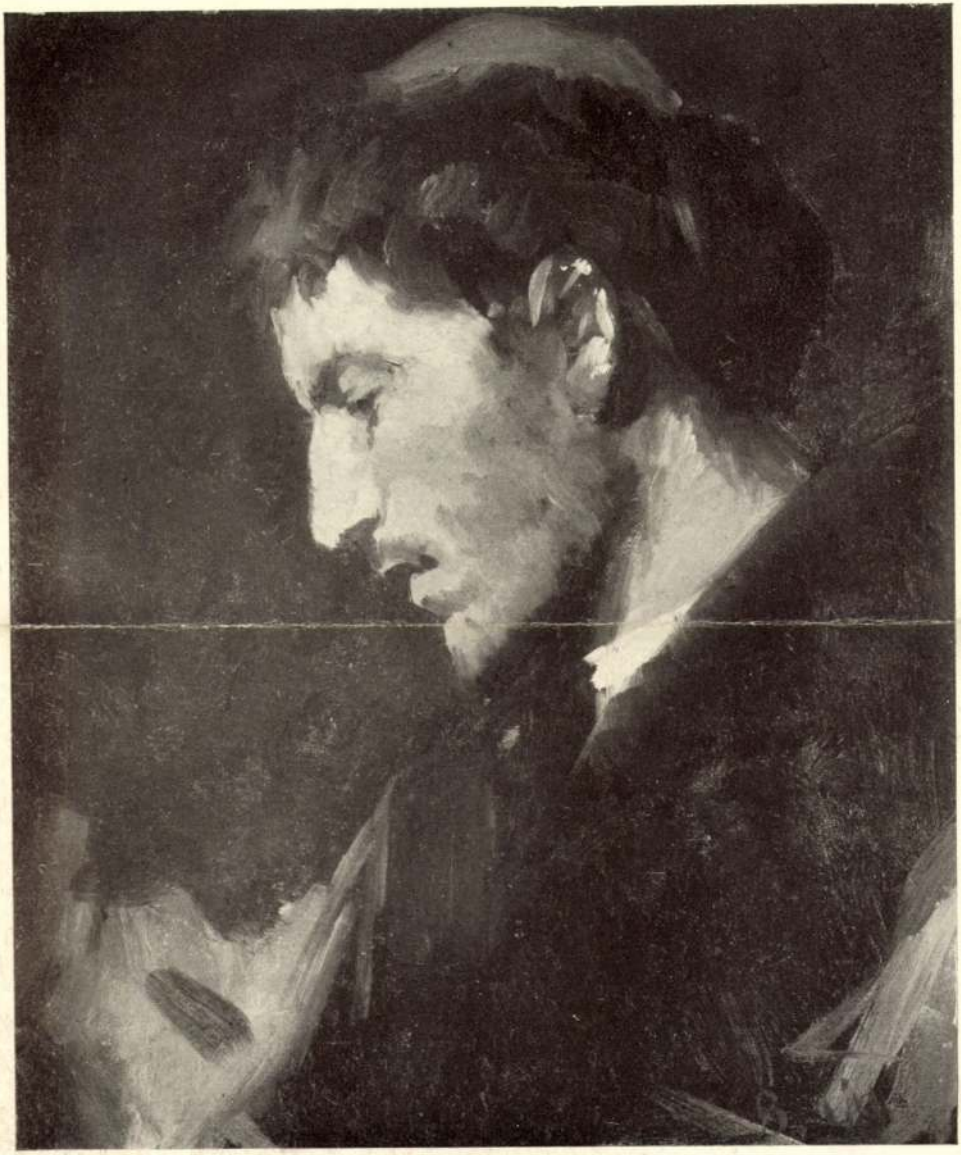

Benczúr Gyula 60. Férfi fejtanulmány

Ernst Muzeum aukcioi

XXIX. levve

602.

Венеция. Гульа

52.

Benczur Gyula

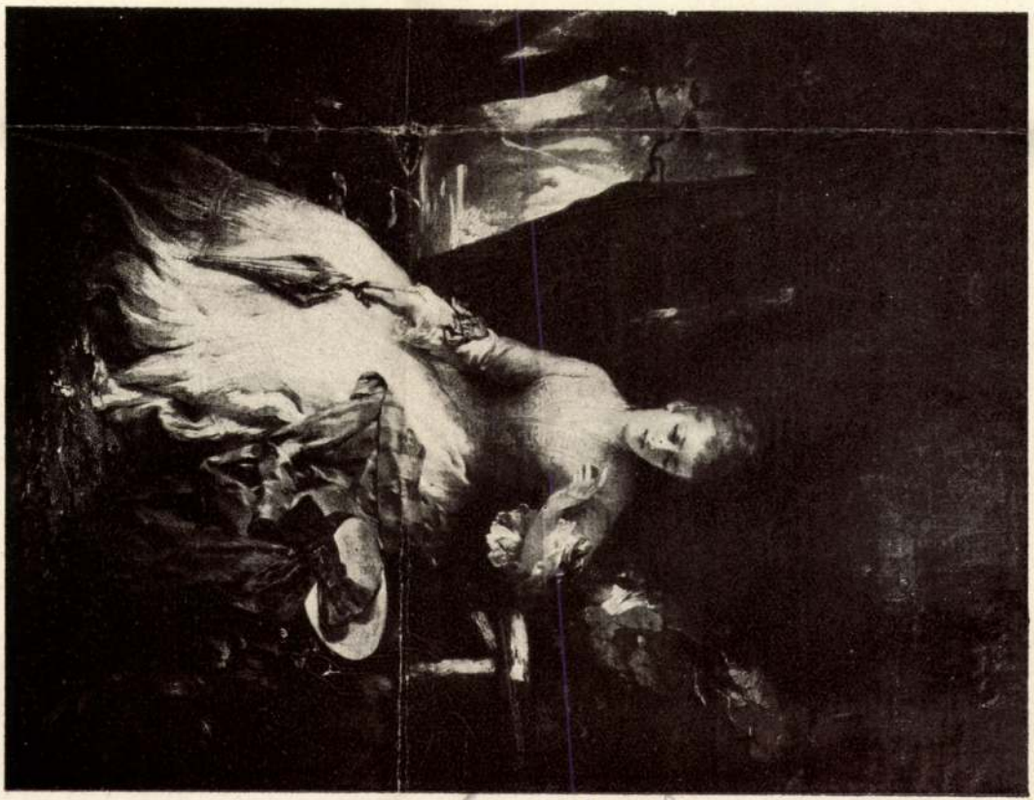

479.

Molnár József

leírva

Ernst Múzeum aukciós

leírva

XXX

670.

465.

Benczúr Gyula

Ernst Múzeum aukcióik

XXXI.

leírva

Benczúr Gyula

Benczur Gyula (Julius v.), 1844—1920.
254. FAUN. Jelzés lent balra (Bezeichnet links unten): Benczur Gyula 1903. Illusztr. XX. tábl.
Vászon (Leinwand). 60×45.

Ernst Muzeum aukciói
XXXI

. LEÁNYKA SZOBROCSKA, fehér porc
M. 14 5 cm.
ZOBORCSOPORT, I. Ferenc József
nyozott porcellán talapzaton. A kirá
szruhában, baljában puskája. Ben
5 cm.
ALJJAL, porcellán kinai mod
850—60.
359 , porcellán, karélyos és k
Jegye FM. HEREND b
A
360. TE egy személyre, porc
fedőv na és egy nagy csé
361. TÁNYE ék és rózsaszinü
rom kinai nyomva. F. S. I
Átm. 21 cm.
362. KIS CSÉSZE, aros felüle
363. FONALAT SOD llán, szi
nyás nő, barna de endő.
mintájára készült. H
M. 19 cm.
364. SZOBROCSKA, porcella ga
háromszögü kalapban. Jeg yomva
Herend, 1860 k.

ozott ezüst leveles diszü, három lábas talapzaton. A tál olda-
kerek medaillonban szines kinai jelenet. Kék cimerjegy.

Illusztr. XXI. táb.

kerek, áttört rácsos oldallal, két ágalaku kengyeles füllel,
s diszitéssel. Belsejében szines virágok. Jegye kék cimer és
860 k.

vális áttört fallal, szines virágos diszitéssel, két ágalaku
ny monogram MF, a Fischer család részére készült. Herend

es virágos diszü peremmel, közepén szétszórt szines virágok.
isseni porcellán (1780 k), festése Herend, 1850—60.

peremmel, szines rovarok közt szárnyasok. Jegye benyomva
850—60.

ágos kék peremdisz közt két amorett, középen koszoruban
ülleriák részére készült készletből. Sèvres, 1834.

llán, alacsony tagozott testtel, két csigásdiszü, elálló ken-
uló födelén tobozalaku gomb. Máz alatti kobaltkék, rozsda-
mbrequines és virágos diszitéssel. Du Paquier korszak

Ernst Muzeum aukciói XXXV.

I. KÉPEK.
1—74.

Abry Léon, született 1857.

1. „LUCIE EST VENUS".
Fa. 43×25.

Adam, Richard B., 19—20. század.

2. „FAUTÄRNE". Jelzés lent balra: Richard B. Ádám, 1909.
Vászon. 55×66.

Adam, Richard B., 19—20. század.

3. „KING ROB". Jelzés lent balra: Richard B. Ádám, 1909.
55×64.

Antwerpeni festő, 1640 körül.

4. FLORA. Az Enyedi Lukács-féle gyüjteményből. Kiállitva a budapesti orvosszövetség kiállitásán: 1902.
Vászon. 130×126.

Bednár János, szül. 1886.

5. NŐI ARCKÉP. Jelzés lent balra.
Vászon. 60×50.

Bekel József (1806—1865).

6. EGY APÁCA ARCKÉPE. Jelzés jobbra: J. Bekel. Gran, 839.
Aquarell. 26×21.

Benczur Gyula (1844—1920).

7. GITÁROZÓ OLASZ LEÁNY. Jelzés lent balra: Benczur Gyula. München, 1869.
Vászon. 89×73. Illusztr. IV. tábl.

Benczur Gyula (1844—1920).

8. A PÓSTA. Jelzés lent jobbra: B. Gy.
Ceruzarajz fára. 10×14,2.

Bródszky Sándor (1819—1901).

9. PATAK PARTJÁN. Jelzés lent jobbra: Bródszky S.
Vászon. 50×75.

Bronzino, Angiolo di Cosimo di Mariano (1502—1572).

10. FÉRFI ARCKÉP.
Fa. 68×49

Canon Johann (Johann von Straschiripka), (1829—1885).

11. FÉRFIARCKÉP (valószinüleg egy 1848-as forradalmár arcképe). Jelzés lent balra: 1848.
Fa. 42×37.

Clementz, Hermann, szül. 1852.

12. A HIUSÁG. Jelzés lent jobbra: Hermann Clementz. Berlin, 1888.
Vászon. 146×108.

Eversen, Adrianus, szül. 1818.

13. HOLLANDI UTCA. Jelzés lent jobbra: A. Eversen.
Vászon. 46×57.

Francia, Giacomo, Raibolini, Bologna (1487—1557).

14. MADONNA GYERMEKKEL ÉS SZT. KATALIN.
Fa. 33,5×29 Illusztrálva III. tábl.

Francia festő, 17. század e. f.

15. EGYHÁZ ÉS VILÁG.
Vászon. 130×97.

Francia festő, Lancret körül, 18. század.

16. 2 darab ROKOKOPASTORALE.
Vászon. 81×114.

Francia festő, 18. század.

17. JÁTSZADOZÓ PUTTOK.
Vászon. 22×24.

Francia festő, 19. század. e. f.

18. AZ ŐSZ.
Vászon. 89×118.

4 drb. Fores's Stable Scenes.

19. SZINEZETT ANGOL METSZETEK. — 1844—1846.

Gerhardt Alajos (1837—1889).

20. ALVÓ LEÁNY. Jelzés lent jobbra: Gerhardt.
Lemezpapir. 33×35.

Glatz Oszkár, szül. 1872.

21. PARASZTLÁNY A BÖLCSŐNÉL. Jelzés lent jobbra: Glatz. 1918.
Vászon. 50,5×36.

Greguss Imre (1856—1910).

22. PÁRISI LEÁNY ARCKÉPE. Jelzés lent jobbra. Greguss Imre, Páris.
Fa. 74×52.

Háry Gyula, szül. 1864.

23. VITORLÁSOK. Jelzés lent jobbra.
Fa. 15,5×19.

Háry Gyula, szül. 1864.

24. TABÁNI HÁZIKÓ. Jelzés lent.
Fa. 20×17.

Háry Gyula, szül. 1864.

25. A TABÁNI JAKABLÉPCSŐ.
Fa. 15×18.

Heilbuth Ferdinánd (1870—1889).

26. VÖRÖS CSUHÁS. Jelzés lent jobbra: F. Heilbuth.
Fa. 28×16.

Houdius, Abraham (?) (1625—1695).

27. MEDVEVADÁSZAT.
Vászon (Leinwand). 65×83.

J. B. monogrammista, 19. század.

28. 2 darab NŐI ARCKÉP.
Pasztell. 32×25,5.

Iványi Grünwald Béla, szül. 1867.

29. FELHŐK. Jelzés lent jobbra: I. Grünwald.
Pasztell. 52×66.

Kardos Gyula (1857—1908).

29a. CSENDÉLET. Jelzés lent jobbra: Kardos.
Vászon. 33×28.

Katzler V., 19. század.

30. A KIRÁLYI CSALÁD GÖDÖLLŐN.
Szinezett litográfia. 50×63.

Koekkoek Barend Cornelis (1803—1862).

31. HOLLANDI PARASZTHÁZ. Jelzés lent balra: B. C. Koekkoek.
Fa. 37×47,5.

Kovács Mihály (1819—1892).

32. JÁTSZÓ GYERMEKEK. Jelzés jobbra: Kovács Mihály.
Vászon. 33×30.

Ligeti Antal (1823—1890).

33. ŐSZI HANGULAT (Herbststimmung). Jelzés balra (Bezeichnet links): Ligeti A., 1885.
Vászon (Leinwand). 35×56.

Lotto, Lorenzo (?) (1480—1556).

34. MENEKÜLÉS EGYIPTOMBÓL.
Fa. 67×58.

Lotz Károly (1833—1904).

35. VÉNUSZ A TÜKÖR ELŐTT.
Vászon. 78×66.

Lotz Károly (1833—1904).

36. KÖZELGŐ VIHAR. Jelzés lent jobbra: Lotz.
Vászon. 32×40.

Lotz Károly (1833—1904).

37. A MOCSÁR PARTJÁN. Jelzés lent jobbra: Lotz.
Vászon (Leinwand). 29×37.

Lotz Károly (1833—1904).

38. NAPLEMENTE (Sonnenuntergang). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Lotz K.
Vászon (Leinwand). 40×56.

Lotz Károly (1833—1904).

39. „A DÉLI PIHENŐ". Jelzés lent balra: F. Lotz K.
Vászon. 55×68.

Markó Ferenc (1832—1874).

40. SZIKLÁS OLASZ TÁJ. Jelzés lent: Markó, 1866.
Vászon. 70×90.

Idősb Markó Károly (1791—1860).

41. A TÜKÖRKÉP. Jelzés lent jobbra: C. Markó, 1837.
Vászon. 31,5×42.

Matteo di Giovanni (1425—1495).

42. MADONNA A GYERMEKKEL.
Fa. 41×30. Illusztr. I. tábl.

Mazzolini Lodovico (Ferrara, 1480—1528).

43. A GYERMEK KRISZTUS IMÁDÁSA.
Fa. 61.5×46. Illusztr. II. tábl.

Meckenem, Israhel van (1440—1503).

44. KRISZTUS MEGKORONÁZTATÁSA. Jelezve: I. M. V. monogrammal. A művész késői korából.
Fa. 35,5×26. Illusztr. II. tábl.

Mednyánszky László báró (1852—1919).

45. FÉRFI FEJ. Jelzés lent jobbra: Mednyánszky, 1892.
Tussrajz. 18×14.

Medvey Antal (1801—1854).

46. ELŐKELŐ FÉRFI ARCKÉPE. Jelzés lent jobbra: A. v. Medvey, 1845.
Miniatür. 13,5×10,5.

Munkácsy Mihály (1844—1900).

47. ÜLŐ NŐ. Jelzés lent balra: M. de Munkácsy.
Fa. 55×46.

Nordgren, Axel (1828—1888).

48. ÉJFÉLI NAP. Jelzés lent balra: A. Nordgren, 1883.
Vászon. 87×135.

Osztrák festő, 1840 körül.

49. NŐI ARCKÉP.
Vászon. 26×21.

Osztrák festő, 1850 körül.

50. POZSONY LÁTKÉPE.
Vászon. 57,5×76.

Pállya Celesztin, szül. 1864.

51. MAGYAR TÁJ.
Fa. 15,5×27.

Pállik Béla (1845—1908).

53. ANYABÁRÁNY KIS JUHOKKAL. Jelzés lent jobbra: Pállik Béla, München.
Fa. 84×65. Illusztr. IV. tábl.

Pállik Béla (1845—1908).

54. A SZŐLLŐSI KOMP. Jelzés lent jobbra: Pállik Béla.
Vászon. 30×75.

Pausinger Helene v., szül. 1880.

55. A NYÁR. Jelzés lent jobbra: Helene v. Pausinger. Rome, 1906.
Vászon. 210×155.

Pausinger, Ildone von, szül. 1879.

56. FEHÉR LILIOMOK. Jelzés lent jobbra: Ildone v. Pausinger. Florenz, 1905.
Lemezpapir. 46×59.

Peraire Paul (1830—1893).

57. MOSÓNŐK A FESTŐ ÁLLVÁNYA ELŐTT. Jelzés lent jobbra: P. Peraire.
Vászon. 38×61.

Pierfrancesca Fiorentino, Firenze, XV. század.

58. MADONNA A GYERMEKKEL.
Fa. 43×36. Illusztr. I. tábl.

Rosa Salvatore (1615—1673) **követője.**

58a. HAZATÉRŐK.
Vászon. 75×62.

Schramm A. H., 19. század.

59. AZ ÖLTÖZŐBEN. Jelzés lent jobbra: A. H. S.
Vászon. 149×65.

Skuteczky Döme (1850—1921).

60. „I POVERETTI." Jelzés lent jobbra: Deo Skuteczky, Venezia.
Fa. 87×61.

Spagnalo, Giovanni di Pietro (1500—1530).

61. MADONNA A GYERMEKKEL ÉS KERESZTELŐ SZT. JÁNOS, TÁJBAN.
Fa. 43×34. Illusztr. III. tábl.

Spányi Béla (1852—1914).

62. JUHOK A MOCSÁRBAN. Jelzés lent jobbra: Spányi.
Fa. 9×15.

Sterió Károly (1821—1862).

63. MAGYAR PARASZTOK VÁGTATÓ SZEKÉREN.
Vászon. 48×63.

Stückenbern Franz, 19—20. század.

64. „QUOTA." Jelzés balra: „Quota" Franz v. Stückenbern pinx. 1901.
Vászon. 64×73.

Tarsay Z., 19. század.

65. ISMERKEDÉS. Jelzés lent jobbra: Z. Tarsay.
Vászon. 72×99.

Tornai Gyula, szül. 1861.

66. TU-ABDUZ-HEMED SEYK ARCKÉPE.
Fa. 44×33.

Velencei festő, 1800 körül.

67. A. S. GIORGIO-MAGGIORE LÁTKÉPE.
Vászon. 54,5×81.

Weele C. M. W., 17. század.

68. ZENÉLŐ PÁR. Jelzés lent balra a széken, évszám az ajtókereten: C. M. W. Weele, 1632.
Fa. 32,2×24.

Westfáliai mester, 1470 körül.

69. HÁROM KIRÁLYOK IMÁDÁSA. Dr. Max J. Friedländer titkos tanácsos bizonylatával.
Fa. 67×55. Illusztrálva a címlapon.

Wilkie, Sir David (1785—1841).

70. A LEVÉL.
Vászon. 51×61.

Wood, John Louis, 19. század.

71. ANGOL TÁJ SZÉLMALOMMAL.
Vászon. 80×108.

Zichy Mihály (1827—1906).

72. SZÜLŐI SZERETET.
Vászon. 119×82.

Ernst Múzeum adattár

Benczúr Gyula

543. Europa elrablása

Beneczúr Gyula

Ernst Múzeum aukció

XXXIX

leírva

Bencsúr Gyula

Ernst Múzeum aukcióil

XXXIX

1867.

Benczúr Gyula: A művésznő álma, olaj.

Ernst Múzeum aukciói 38. sz. Budapest 1928.

Bencsur Gyula

leírva

Ernst Muzeum aukció

XXXV.

Benczúr Gyula

Benczúr Gyula

52. A nevetlen hős apotheozisa.

46 darab

52 Ernst Muzeum aukcioi XLVI

XIX

3. *Benczúr Gyula:* Akt tükörrel.

Arverési Közlöny
1929. 5. M-n.

Benczúr Gyula

1. *Balen, Hendrik von:* Mithológiai jelenet.

UJ IDŐK SZERKESZTI HERCZEG FERENC

XLVII. évfolyam,
Budapest, 1941 március 16 11. sz.

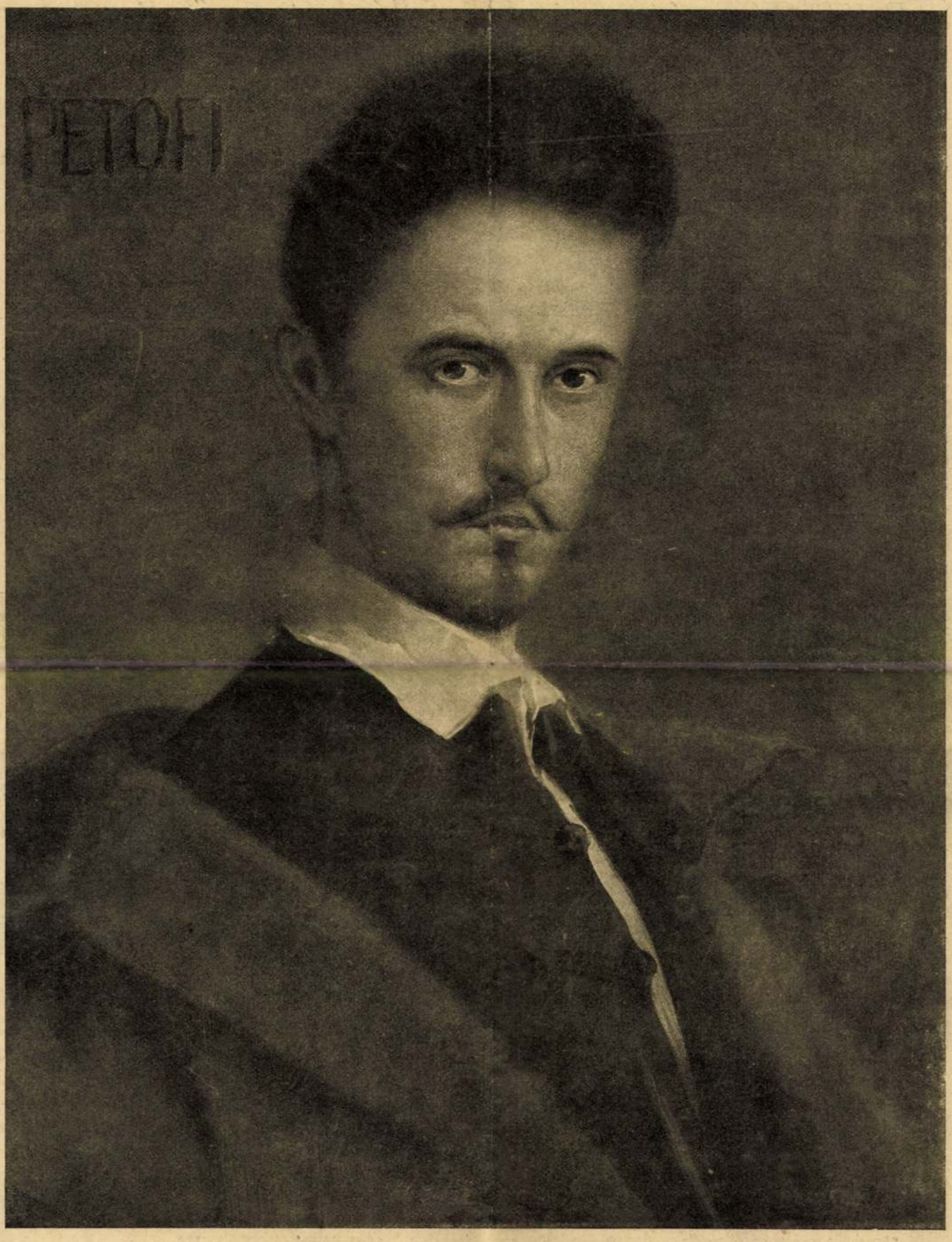

Petőfi. Benczúr Gyula festménye

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest VI., Andrássy-út 16
Telefonszám: 126—683, 124—509

Negyedévre 6.40 pengő
Félévre 12.50 pengő
Egyes szám ára 50 fillér

Március idusán

a Petőfi Társaság megismétli felhívását a művelt magyar olvasóközönséghez.

A Petőfi Társaság fennállása óta a tiszta célú és őszintén magyar irodalom őre. Célja a magyar szellemi élet irányítása, kultúránk színvonalának és magyar jellegének megőrzése és a közízlés fejlesztése.

A Petőfi Társaság kéri a magyar olvasóközönséget: mindazokat, akik a Társaság céljaival azonosítják magukat, jelentsék be érdeklődésüket az alábbi szelvényen, vagy bármilyen postai levelezőlapon.

Aki évi 20.— pengő felajánlásával a Társaság *pártoló* tagjai sorába lép, művészi kivitelű pártolótagsági oklevelet kap, nevét a társaság a pártoló tagok névsorában megörökíti, *évenkint tíz értékes illetménykötetet kap* — a magyar irodalom kiváló alkotásait — és a Petőfi Társaság folyóiratát, a negyedévenkint megjelenő «*Koszorút*». Bőséges ellenérték ez a felajánlott 20.— pengőért, amellyel a magyar irodalomnak minél szélesebb körben való

n é p s z e r ű s í t é s é t m o z d í t j u k e l ő.

ILLETMÉNY-KÖTETEINK:

JANUÁR

Gulácsy Irén: Erdély jogán

A nagy történelmi regényíró és a kiváló publiciszta a letűnt időknek és izgalmas korunknak tisztaítéletű szemlélője tárja fel ebben a kötetben Erdély legmélyebb és legfájóbb problémáit.

FEBRUÁR

Ormos Gerő: Fekete barázda

A magyar föld költője, egyszerű emberek tiszta életének meleghangú krónikása Ormos Gerő. Új regényének is a magyar paraszt és a magyar föld a hőse

MÁRCIUS

A Petőfi Társaság Herczeg Ferenc-Emlékkönyve

A Petőfi Társaság most ünnepli ötvenéves jubileumát annak, hogy Herczeg Ferencet tagjául választotta. Ebből az alkalomból a Társaság tagjai megírták Herczeg Ferenchez fűződő emlékeiket. A színes, finom, érdekes visszaemlékezésekből a nagy írónak csodálatosan eleven és pompás portréja alakul ki.

ÁPRILIS

Kosáryné Réz Lola: Morzsáék

A magyar középosztály problémáinak, küzdelmeinek, kicsinyességükben is fájdalmas tragédiáinak leghivatottabb, legköltőibb szószólója Kosáryné Réz Lola. Új regényében egyik legnépszerűbb művének hőseivel találkozunk.

MÁJUS

Babay József: Édesanyám

Babay József írásművészete az Édesanyjáról írt műveiben teljesedik ki leginkább. Ezeket a mélyen és megindítóan emberi, színes és költői írásokat gyüjtötte egybe ebben a kötetében a szerző.

JÚNIUS

Bónyi Adorján: Kis kocsi, nagy kocsi

Minden ízében mai, filmszerűen pergő, színes, vidám írás. Művészi leleménnyel megszerkesztett meséje, friss, meglepő fordulatai és rokonszenves, vídám, pompásan megmintázott hősei egy pillanatra sem engedik lankadni az olvasó érdeklődését.

SZEPTEMBER

Balassa Imre: Itt élned, halnod kell!

Vörösmarty Mihály életének regénye. A kitűnő életrajzregényíró egyik legjelentékenyebb műve. Színes, lendületes szuggesztív előadása nyomán kitárul a Szózat költőjének drámai pillanatokban, emberi és művészi tanulságokban annyira gazdag élete.

OKTÓBER

Falu Tamás: Járásbíróék

Mai irodalmunk egyik legfinomabb hangú lírikusa Falu Tamás. Prózáját is azok az erények jellemzik, melyek annyira népszerűvé tették verseit: mély emberiség, meleg muzsikáló hangulat és ötletgazdagság.

NOVEMBER

Gáspár Jenő elbeszélései

A kiváló író válogatott elbeszéléseinek gyüjteménye. Különös, színes levegőjük, megkapó hangulatuk, tökéletesen csiszolt előadásuk és arányos formájuk elárulja a költőt.

DECEMBER

Bókay János: Egy asszony, mint a többi

Egy házasság történetét írja meg új regényében Bókay János, az asszonyi lélek egyik legmélyebb ismerője és legszínesebb tollú tolmácsolója. A finoman szatirikus hang, a szikrázó elmésség és frissen pergő mese jellemzik Bókay új művét is.

Kérjük szíves érdeklődését az alábbi szelvényeken, vagy postai levelezőlapon, levélben.

A PETŐFI TÁRSASÁG kiadóhivatalának

Budapest.

Alulírott ezennel bejelentem, hogy az alábbiak szerint az 1941. évre a pártoló tagok sorába belépek.

Kérem küldjék meg:

1. pártoló tagságomat igazoló oklevelet,

2. az 1941. évi tiz illetmény kötetet, megjelenésük sorrendjében (az illetménykötetek aranyozott egészvászonkötésben is megrendelhetők. A kötés díja kötetenkint 1·60 pengő) és

3. a Koszorú című folyóiratot.

Az 1941. évre esedékes 20 pengőt,* a kötetek bekötési díjával együtt 36 pengőt*

**2 pengős havi részletekben fizetem,*

**5 pengős negyedévi részletekben fizetem.*

* _____ számú, az Uj Idők könyvosztályánál lévő folyószámlámra kérem.

Aláírás .....

Foglalkozás .....

Pontos lakcím .....

*A kívánt mód aláhúzással megjelölendő.

Az Uj Idők kiadóhivatalának

Budapest

Megrendelem az Uj Idők 1941. évi 11. számában hirdetett ..... számú $\frac{kép}{képek}$ *műnyomatát, üvegezve, díszesen aranyozott keretben, postadíjmentesen* ..... pengőért. Az összeget 5 pengős havi részletekben egyenlítem ki.*

Aláírás .....

Foglalkozás .....

Pontos lakcím .....

*A láda díját, amelyben a képet szállítjuk, felszámítjuk. Visszaküldés esetén a ládáért felszámított díjat töröljük.

feledkezve arról a talmi méltóságról, melyet kritikusi tisztem ró rám, éljeneztem, tapsoltam a tenyérrepedésig.

Mi is ragadott úgy el?

Elsősorban az, hogy ezek a műkedvelő színészek — földmívesek fiai, leányai — egyáltalán nem népiesek a tizenkilencedik század édeskedő modorában, hanem ősiek, semmihez se hasonlíthatóan eredetiek. Ahogy a primadonna, ez az alacsony, köpcös töltöttgalamb átöleli párját valami tátaros mozdulattal s szemléli őt tisztelettel, de szívbéli gyönyörűséggel is, ahogy a dali legény kulacsát emelinti vagy nótáz, ahogy a császárné fekete-sárga slafrokban meredten, laposan áll, mint holmi faszobor, ahogy a parasztmenyecske fején aranykoronával hajbókol, ahogy az atyafiak sohase sietve, rendkívül komolyan és tempósan esznek-isznak, mert az evés-ivás életünk legfontosabb ténykedése, abban van valami ázsiai, valami távolian, varázsosan napkeleti. Mindnyájan boldogok, hogy játszanak és játszhatnak. Leginkább azonban akkor andalítóak, amikor szereptársuk szavaira figyelnek, nem mímelve a figyelmet, hanem igazándian, gyermeteg ügybuzgalommal. Szavukban nyelvünk muzsikája csendül föl, hetyke kedélyességével, szende kellemével, hősi ropogásával és borízű gurgulázásával, ennek a népi nyelvnek a zenéje, mely minden pallérozottsága, finomsága, hajlékonysága ellenére századokon át is megmaradt népiesnek és parasztinak, sohase fejlődött városivá és szalónivá s ma is csak annyiban ízes, kifejező nemes, amennyiben népi és paraszti. Ha behunyom a szemem s így hallgatok a földműves-színészekre, fölismerem öregapám beszéde lejtését, aki bejárta a világot, fölismerem édesapám egy-egy hangárnyalatát is, aki európai egyetemeken tanult fölismerem művelt vidéki urak, tanárok, ügyvészek, orvosok szavának lekótázhatatlan dallamát. Hiába minden ellentét, mely egyben-másban elválasztja különböző osztályainkat, hiába iskola, rang, vagyon, hajlam, életmód, egy lélek mozgatja lehelletünket és hangszálainkat s mindnyájan, kik itt élünk egytestvér vagyunk ezzel a néppel.

Fájlalnám, ha ritka élményem, mely különlegességben fölért egy ázsiai utazással, csak afféle furcsaság maradna s évek mulva úgy kellene rá gondolnom, mint halványuló emlékre. Arra kérem színházigazgatóinkat, szervezzék meg ezeket a parasztjátékokat, rendszeresen és gyakrabban hozzák ide országunk különböző nyelvterületéről a tiszahátiakat, az alföldieket, göcsejieket, a palócokat s a székelyeket is, hogy színről-színre láthassuk őket... Adassanak elő velük régi, kezdetleges komédiákat, betlehemes játékokat, vallásos misztériumokat, lakodalmas köszöntőket. Íróink, a legkülönbek, bizonyára szíves-örömest segédkeznek nekik.

Nemcsak pillanatnyi mulatságról és sikerről van itt szó. Ebben a vállalkozásban óriási lehetőség is szunnyadhat. Belőle fakadhat, nemesülhet ki az igazán magyar játékmodor, az az igazán magyar dráma, melyet még mindig keresünk. Nyilvánvaló, hogy ez nem az urambátyám-stílusban rejlik, se semmiféle tudálékos szajkózásban, hanem valahol messzebb és mélyebben. Erre az ázsiai tőről sarjadt népművészetre bizonyára felfigyelne az európai érdeklődés is. Csak az köti le a nyugati országok figyelmét, ami tőlük gyökeresen különbözik. A kísérletezés nem árt. Nekünk mindenesetre megmaradna az az örömünk, melyben nekem volt részem ezen az estén: túl minden frakkon és politikán egyszer zavartalanul, boldogan magyarnak érezhettem magam.

Kosztolányi Dezső

Magyar gyüjtők kincsesházából. Európa elrablása. Benczúr Gyula festménye.

Uj Idők 1930. 1. sz. 7. l. (kép)

Bolond Tatáry

— Elbeszélés —

Irta: **Herczeg Ferenc**

Egy pár esztendővel ezelőtt történt, éppen karácsony napján, hogy Dunamonostor község behavazott főutcáján egy furcsa külsejű és még furcsább viselkedésű úriember jelent meg. Elszánt és gőgös arcú ember volt. A szemében haragos, sötét tűz lobogott. Különös szabású, de elegáns téli vadászruhát viselt. A kezében sárga kis bőrtáskát hozott.

Senki sem tudta, honnan cseppent ide az idegen. Elvezettette magát a községházára és parancsoló hangon rárivallt a bíróra, hogy vitesse át csónakon Dunafüzesre, amely falu szemben fekszik Monostorral, a folyam másik partján. Ez azonban képtelen kívánság volt, mert a Dunán javában zajlott a jég és a faluban nem akadt halászember, aki egy pár forint kedvéért kockára tette volna az életét. Az úr ekkor nagy haragra gerjedt. Mérgében nemcsak a paraszt bírót, hanem a jegyzőt is tegezte.

— Miféle hitvány nép lakik ebben a faluban? Hát magyarok vagytok ti? Hát férfiak vagytok, hogy annyira féltitek a rongyos életeteket?

A derék monostoriak nem tudtak erre mit válaszolni.

— Kit tiszteljünk az úrban? — kérdezte végül a bíró.

— Tatáry vagyok! Tatáry Gida!

— A bolond Tatáry? — szaladt ki önkéntelenül a jegyző száján.

Az idegen félelmetesen kacagott.

— Igenis, a bolond Tatáry! A dunafüzesi földesúr! Most már tudjátok a nevemet és azt is tudjátok, hogy a bolond Tatáry mindig meg szokta tenni azt, amit egyszer a fejébe vesz... Én a fejembe vettem, hogy ma átevezek a zajló Dunán és át is fogok evezni...

A szíves olvasók bizonyára ugyancsak ismerik a Tatáry nevét. Minden ujságolvasó ismeri, mert hiszen esztendőkön át a lapok állandó rovatot vezettek Tatáry viselt dolgairól. A cikkek rendesen így kezdődtek: „A vakmerő bravúrjairól ismert magyar sportember..."

Ő volt az, aki egyszer párbajra hívatta egy dragonyosezred egész tisztikarát, az ezredestől a kadétig, mivel a faluján átvonuló ezred elég kíméletlenül feltrombitálta őt hajnali álmából. Egyszer meg beszállt a margitszigeti helyi hajóba és mivel a gőzös Óbudára ment, Tatárynak pedig az Akadémia-téren volt sürgős dolga, revolverrel a kezében arra kényszerítette a kapitányt, hogy forduljon vissza a Duna közepén. Több esztendővel ezelőtt perbe keveredett Dunafüzes községével, akkor felfegyverezte a béreseit, rohammal elfoglalta a falut és kitűzte családi lobogóját a faluházára. Gondolom, ugyanabban az esztendőben történt, hogy a lapok nyilttéri rovatában — nem tudom már, mi okból — legyávázta az európai vívóbajnokok szövetségének összes tagjait. Hogy a vendéglőben hangosan viselkedőket revolverlövésekkel szokta ildomosságra inteni, hogy a gyorsvonaton meg szokta húzni a vészféket, ha valamelyik neveletlen útitársa levetette a kabátját, vagy a csizmáját, hogy specialista megvadult lovak megfékezésében, aszfaltbetyárok megalázásában és mindennemű árvíz- és tűzvészügyekben, azt minden gyerek tudja.

A bolond Tatáry nevének olyanféle félelmetes hangzása volt, mint a tigris, vagy a dinamit szónak. Nem lehet tehát csodálkozni, hogy a jámbor monostoriak nem igen örültek a vendégüknek. Tatáry azalatt pattogva és fenyegetőzve járt fel-alá a folyam partján.

— Tudjátok, mi van ebben a szatyorban? — rikácsolta, miközben meglóbálta kezében a sárga bőrtáskát. — Melinit. Azért szereztem, hogy felrobbantsam a dunafüzesi hegyet, mely elzárja házam előtt a kilátást... Ha méregbe hoztok, hát a levegőbe röpítem az egész falutokat! Ilyen pernahajder-fészek nem is érdemli meg, hogy rajta legyen Magyarország mappáján!

Mialatt Tatáry így garázdálkodott, egy úriember közeledett a behavazott monostori nyaralók felől. Az újonnan érkezett is elég feltünő alak volt. A csikorgó hidegben könnyű selyemsapkát és nyári ruhát viselt. Kabátja nyitva volt, mellény nem is volt rajta. Melle olyan domború volt, mint a kazán. Hosszú gémnyakán kötélvastagságú inak feszültek. Kopaszra nyírott feje alig volt nagyobb két összetett férfiöklénél. Zárkózott komor és szögletes arcából két parányi, szúrós szem csillogott elő. Idősebb ember volt már, de azért olyan keményen és peckesen mozgott, mintha acélrúgók tartanák össze tagjait.

— Ez az úr akar általmenni a Dunán? — kérdezte az újonnan érkezett. — Majd általviszem!

Tatáry, akinek életbölcsesége a nil admirari elvében összpontosult, fagyosan bólintott a fejével. A halászok pedig sietve vízre eresztettek egy bárkát, azután evezőket meg csáklyát hoztak.

— Mehetünk!

Tatáry még jóformán el sem helyezkedett az ülésen, mikor a gémnyakú már nekifeszült a csáklyának és belódította a csónakot a jégtáblák közé. A bárka minden bordája megroppant, Tatáry megingott helyén és jeges vizet törült le arcáról... A kopaszfejű ott állott a hajó farán és szinte démoni erővel hajtotta előre a bárkát. Most elkapta őket az ár és sodorva vitte tovább. Már vagy száz lépésnyire lehettek a parttól...

— Hohó! — kiáltotta Tatáry — hiszen maga engem lefelé visz? Igy Malomszegre jutunk, nem Füzesre.

A gémnyakú nem válaszolt, hanem letette a csáklyáját és levetette a kabátját. Talán melege volt a kriminális téli időben. Kabátját gondosan összehajtogatta, majd kivette kurta matrózpipáját és rágyújtott. Aztán nyugodtan szembeült Tatáryval. Az meg növekedő haraggal nézte minden mozdulatát.

— Megbolondult maga? — fakadt ki végül türelmetlenül. — Hiszen így leúsztatunk a Vaskapuig.

A másik megint nem válaszolt, csak egy hatalmas füstmacskát fújt Tatáry szeme közé.

— Hallja, velem ne packázzon — pattant fel helyéről Tatáry. — Tudja, hogy ki vagyok? Tatáry vagyok, kit a bolond Tatárynak szoktak nevezni!

A másik ekkor kivette szájából a pipát és nyájas mosollyal mondta:

— Téged is bolondnak mondanak az emberek? Akkor az én emberem vagy. Engem hét esztendeig tartottak fogva a Lipótmezőn. Az éjjel azonban kiszabadultam.

Tatáry meghökkenve mérte végig az idegent.

— Hét évig volt a Lipótmezőn? Hiszen jó révészt választottam!

— Holtomig ott fogtak volna a nyomorultak, ha az elmult éjjel meg nem fojtom az ápolót és el nem vágom a doktor torkát...

Ha szereti az Uj Időket, kérjük, közölje velünk azoknak az ismerőseinek a címét, akikről feltételezi, hogy előfizetnének az Uj Időkre, ha ismernék. Díjtalan mutatványszámot szeretnénk nekik küldeni.

— A gyapjúszükében lévő Anglia bizottságot küld Amerikába. Mint az angol hírszolgálat jelenti, a termelésügyi minisztérium gyapotügyi szakértőkből álló bizottságot küld az Egyesült Államokba, hogy tanulmányozza az ottani termelési eljárásokat, tekintettel a háborús célokra sürgősen szükséges gyapjúáruk termelésében Angliában uralkodó komoly helyzetre.

— Percz Antal nagykőrösi plébános ünnepélyes beiktatása. Nagykőrös katolikus társadalma bensőséges ünnepséggel iktatta be tisztségébe Percz Antalt, az új lelkipásztort. A felemelő ünnepségen jelen volt Kovács Sándor pápai prelátus, főesperes, kecskeméti plébános, Vedres Béla apátplébános, Meggyesi Gyula kanonok, Vágó Béla tanfelügyelő, Szirtei Viktor táblabíró, Csetényi István királyi ügyész, Károlyi Bernát szentferencrendi házfőnök. Az Americana képviseletében ott volt Schwartz Elemér egyetemi tanár, régens, Tompa Ferenc egyetemi tanár, magister, Kuzmich Gábor postavezérigazgató és még számos vezető. Délelőtt 10 órakor kezdődött az ünnepi szentmise, amelyen a katonai és polgári hatóságok képviselői is megjelentek. Kovács Sándor prelátus megkapó beszédet mondott a lelkipásztori küldetésről, majd átvette a plébánosi hatalom jelképeit: a templom kulcsát és az evangéliumos könyvet. Percz Antal, az új plébános ezután felment a szószékre és elmondta első szentbeszédét, kifejezve nagy örömét és a hívek érdekében végzendő áldozatos munkakészségét. A szentmise, illetve ünnepélyes beiktatás után az új plébános küldöttségeket fogadott. A város köszöntését Dezső Kázmér kormányfőtanácsos, polgármester fejezte ki meleg szavakkal, vitéz Szluha Ferenc ezredes a katonai alakulatok üdvözlését tolmácsolta, az állami hivatalok nvében Pethes Béla rendőrtanácsos, a nőegyesületek nevében Baróthy Ferencné, az iskolák és egyesületek részéről D. Bárány Károly beszélt; a községi iskolák jókívánatait Osváth Ferencné, az emerikánások köszöntését Nagy László, az iparosság üdvözlését Deák László, a Baross-szövetség gratulációját pedig Kéry Dezső fejezte ki. A Baross-szövetség székházában 160 terítékes közebéd következett ezután; az ebéden Kovács Sándor prelátus mondotta az első felköszöntőt, amelyben Horthy Miklós kormányzóról és Pétery József váci püspökről szólt.

Akik húgysavas sók túlszaporodásában, oxaluriában vagy phosphaturiában szenvednek, a régóta bevált, tisztán természetes **„Ferenc József"** keserűvíz használata által bélműködésük rendezését, anyagcseréjük előmozdítását és emésztésük javulását érhetik el. Kérdezze meg orvosát!

— Tüzifát árultak zugban. A közellátási hivatal ellenőrei és detektivjei tettenérték Kopel Julianna, Braun Rudolf és Bárd (Braun) Zoltán fakitermelőket, amikor száz vagon tüzifát adtak el zugban a hatóságilag megállapított árnál drágábban. Bárd a tüzifát a hatóságilag megállapított áron számlázta és a 65.500 pengő felárat külön vette fel. Bárd Braun Zoltán huszti, Braun Rudolf és Kopel Julianna budapesti lakosokat árdrágító visszaélés miatt átadták az ügyészségnek.

— A kormányzóné segélyakciója. A főméltóságú asszony segélymozgalmára a 99.000 számú postatakarékpénztári csekkszámlán február 1-én a következő adományok érkeztek: Czeyda-Pommersheim Ferenc dr. (Budapest) 600, Széchenyi Frigyes örökösök uradalma (Somogytarnóca) 400, Szabó József rum- és likörgyára (Tótmegyer) 200, ifj. Szabó József (Tótmegyer) 100, Vajna György dr. és társa könyvkereskedők (Budapest) 100. Bánát Salamon István (Budapest) 100, Szabó Vilmos Imre (Tótmegyer) 50, Flittner János (Budapest) 50, Ury Lajos és felesége (Budapest) 25, Kinevezettek asztaltársasága (Budapest) 12.50 pengő.

Halálozás

Vitéz *Németh* Ernő m. kir. ezredes február 3-án Budapesten meghalt. Temetése február 5-én délután 3 órakor lesz a farkasréti temető halottasházából. Az elhunytban vitéz Németh Károly vezérőrnagy, a budapesti légoltalmi liga főcsoportvezetője fiát gyászolja.

Bogya János dr. volt országgyűlési képviselő hosszas betegség után február 1-én Budapesten elhunyt. Temetése pénteken délután 3 órakor volt a farkasréti temetőben a római katolikus egyház szertartása szerint.

Vitéz *Csorda* Ferenc székesfővárosi közélelmezési főtanácsos, tart. százados 51 éves korában, február 1-én Budapesten elhunyt. Február 5-én, szombaton délután 3 órakor temetik a Kerepesi-úti temető halottasházából, a római katolikus egyház szertartása szerint.

Özv. szentiványi *Joó* Dezsőné, szül. *Schudritz* Magdolna 89 éves korában február 3-án *Kispesten elhunyt.* Február 5-én délután 3 órakor temetik a kispesti új temetőben a római katolikus egyház szertartása szerint.

Tökölyi Antal nyug. kántortanító 84 éves korában február 1-én Abasáron elhunyt. Február 3-án temették a római katolikus egyház szertartása szerint.

Járdánházi és berencei *Kovács* Gizella január 30-án Mátészalkán elhunyt. Február 1-én temették a római katolikus egyház szertartása szerint.

Napi hirek

— Hagyományos fogadás a pápánál. Rómából jelentik: XII. Pius pápa csütörtökön Gyertyaszentelő Boldogasszony ünnepe alkalmából a régi hagyományhoz hűen fogadta Róma plébánosait, továbbá az örökváros kanonokságainak, bazilikáinak, kolostorainak és kollégiumainak képviselőit, akik művészi kivitelű értékes gyertyákat nyujtottak át neki. A szertartás után a Szentatya pápai áldást osztott.

— Merényletet követtek el Milánó rendőrfőnöke ellen. Milánóból jelentik, hogy Nicolini ottani rendőrfőnök ellen csütörtökön merényletet követtek el, amelynek az egyik kísérő személy esett áldozatul. Ketten megsebesültek. A rendőrfőnök csupán az arcán sebesült meg. A rendőrfőnök autóján hivatali helyisége felé tartott, amikor egy hirtelen felbukkanó, szembejövő autóból géppuskatűzzel árasztották el kocsiját. A merénylőknek az általános zavarban sikerült elmenekülniök. A milánói sajtó élesen elítéli a merényletet.

— Állását veszti, aki Szófiában nem tér vissza munkahelyére. Szófiából jelentik: A belügyminiszter négy gyógyszerésztől megvonta a gyógyszertári jogosultságot, mert a január 10-iki bombatámadás után nem nyitották meg gyógyszertárukat. Egész sereg tisztviselőt is felfüggesztettek állásuktól, mert munkahelyükön nem jelentek meg.

— Az egyetemi ifjúság kitüntetett vezetői a kultuszminiszternél. Szinyei Merse Jenő vallás- és közoktatásügyi miniszter február 3-án délben fogadta az egyetemi ifjúság kitüntetett vezetőit. Ebből az alkalomból a miniszter átnyujtotta Rajczy Imre dr. és Kiss Gyula dr. miniszteri titkároknak a magyar érdemrend lovagkeresztjét, Tóbiás Kornél dr. miniszteri tanácsosnak, Jencs Árpád miniszteri titkárnak, Bay Béla dr., Kalmár János, Neráth Vilmos és Karig Emil egyesületi elnököknek pedig a kormányzói elismerést. A kitüntettek nevében Tóbiás Kornél miniszteri tanácsos mondott köszönetet és biztosította a minisztert, hogy a huszas évek egyetemi mozgalmainak vezetői, ha szükség van rájuk, továbbra is rendelkezésre állnak bármikor a kultuszminiszternek.

Hogy lett kifli a bécsi Stefansturm csucsából?

Miért „kifli" a kifli? Fritz Stüber a Neues Wiener Tagblattban érdekes cikkben megfejti a „kifli" szó titkát.

A bécsi Szent István-székesegyház százegyven méter magas tornyában kőlépcsőn jutunk a toronyőr szobájába és a mellék-tornyok közt kanyargó erkélyre. De az erkélyről a torony csúcsa felé már csak a falhoz erősített, meredek létra vezet tovább, később meg olyan vaskapcsok, amilyeneket a gyárkéményeken látunk. Néhány méterrel a torony csúcsa alatt a vaskapcsok is megszűnnek, aki tovább akar jutni, annak hegymászó módjára kell kapaszkodnia. Ha nyaktörő kísérlete sikerült, megpihenhet a torony körózsáján.

Az út hát nehéz, a torony mégis elég gyakran cserélt sisakdíszt. Eredetileg kereszt koronázta, amelyet azonban már nyolcvan évvel a székesegyház befejezése után eltávolitottak, helyébe holdat és csillagot erősítettek. A két égitest a két legnagyobb hatalom, a pápa és a római császár szövetségét hirdette, — ekkor választották V. Károlyt római császárrá. Ha ők ketten békésen és közösen kormányozzák a világot, az emberek hite égig emelkedik, — ez a hit építette a csodálatos dómot is felhőket érintő, magas tornyával. De a bécsiek később megfeledkeztek a történelmi jelbeszédről, sokkal józanabb magyarázatot fűztek a különös sisakdíszhez. Azt mondták, hogy Bécs ostroma előtt török jelvényekkel díszitették a tornyot, hogy Szolimán ne ágyuztassa templomukat. A magyarázat azonban sántikál: a hold és a csillag már tiz évvel a mohácsi vész előtt került a toronyra, akkor pedig még senki nem gondolt arra, hogy Szolimán Bécsig nyomulhatna.

1590-ben erős földrengés rázta meg Bécset. A rengés elgörbitette a Stetfansturm sisakrúdját is. Ekkor az egykori kőből faragott hold és csillag helyére rézholdat és rézcsillagot erősitettek, ezek 1683-ig csillogtak a magasban. Ebben az évben ostromolta a török másodszor is Bécset és Lipót császár fogadalmat tett, ha a város megmenekül az ellenségtől, a kereszténység igazi jelvényével, a kereszttel disziti a dómot. De ki kúszik fel a torony tetejére és ki hozza le az égitesteket? A török eltakarodott, s három évig nem akadt jelentkező a nyaktörő munkára. Végül Ressytka János cserépfedőmester és két fia vállalkoztak, hogy ezer forintért és egy-egy öltözet ruháért megmásszák a tornyot. 1686 julius negyedikén tizenegy kötélen lógó létrát szereltek az erkély fölé, két nappal később reggel kilenckor elindultak útjukra az akkori polgármester lakásáról. Ressytka a császári zászlót vitte, két fia követte; az egyik dobolt. Körüljárták a dómteret, majd a mester felkúszott a torony tetejére, szerencsésen fel is ért a körózsára s ott meglengette zászlóját a négy égtáj felé. Idősebbik fia a létra legfelsőbb fokáig követte, dobszóval kisérte a mutatványt. Délután négy óra tájban mind a hárman együttesen leszerelték a holdat és a csillagot, ismét doboltak egy sort, a mester a magasból hét bádogpohár borral felköszöntötte a bámuló népet, majd ledobta poharait s egy zsák gyümölcsöt is leszórt nézői közé. Rövid pihenő után pisztolylövés következett, végül ismét egy pohár bor: a nyolcadik. Ressytka csak ezután engedte le a haranggyiláson keresztül a kötélre kötött égitesteket a torony belsejébe. Este elvitte merész zsákmányát a császárnak és megkapta jól megérdemelt jutalmát. Bátor ember volt, de merészségénél még jobban csodáljuk ügyességét: a hollywoodi filmcsillagok sem multák felül hirverésben, mutatványaik hangos megrendezésében.

A félholdat a bécsi fegyvertárban őrzik. Lerch Márton rézkarcoló mester egy függét mutató kezet vésett belé, alája pedig ezt irta: „Szolimánnak, az 1529. év emlékére".

A bécsieknek tetszett a Szolimánt gúnyoló felirat, élvezték a ritka cirkuszi mutatványt. Wendler Pál, a kitünő pékmester a nagy nap emlékére ezentúl finom vajastésztából készült, híres süteményét félholdalakuvá formálta, — a toronydisztől „Gipfel"-nek, csúcsnak nevezte el. A Gipfelből lett a „Kipfel", majd a magyar kifli. Ennek a szelid, ropogós, szőke sütemények a neve Bécs felszabadulásának, a békének emlékét őrzi. Réa nem láttuk, — bár térne vissza minél előbb.

— Drágábban adta el a kiutalt tojást. Fábián Mihály kijelölt tojásnagykereskedőt tettenérték, amikor a hatóságilag kiutalt tojást a megállapított áron felül darabonkint nyolcvan fillérért árusította. Fábián Mihályt átadták az ügyészségnek.

— Kenyérrel való üzérkedésért kétévi fegyház. Szabó Dénes, egy lipótvárosi ház felügyelője árdrágító visszaélés büntette miatt került a budapesti büntetőtörvényszék Kristóf-tanácsa elé. A vád szerint Szabó egy fiatalkorútól hónapokon keresztül vásárolt kenyeret, amely egy pékműhelyből származott. A fiatalkorú ugyanis, mint kifutó, rendszeresen dézsmálta a frissen sült kenyereket és kilónként egy pengőért eladta Szabónak. A házfelügyelő azután két pengő ötven fillérért tovább adta. Ilymódon körülbelül négy mázsa kenyérrel üzérkedett. A bíróság a vádlottat a vád szerinti cselekményért kétévi fegyházzal és háromszáz pengő pénzbüntetéssel sujtotta, azonkívül kötelezte száz pengő vagyoni elégtétel megfizetésére is.

— Kiállitással egybekötött jótékonycélú vásárt rendez Szent Domonkos III. rendje a Thököly-út 56. szám alatt. Kaphatók: művészi kézimunkák, terítők, díszpárnák, festmények, kötött áruk, kesztyük dús választékban, szombaton és vasárnap délelőtt 9 órától este 7 óráig.

— „Mohács Magyarországa". A magyar élet pártjának értesítője februári számában történelmi és politikai szempontból is nagy érdekességű mű közlését kezdte meg „Mohács Magyarországa" címmel. A munka azokat a jelentéseket foglalja össze, melyeket az 1525-ben Magyarországon tartózkodó Burgio pápai legátus küldött Rómába. A levelekből, amelyeket Bartoniek Emma dr., a Nemzeti Múzeum könyvtárőre fordított magyarra, kitűnik, milyen okok vezettek a mohácsi vészhez. A levelek sorozatos közlése a legszélesebb körökben keltett nagy érdeklődést.

— A volt cs. és kir. 19-ik gyalogezred budapesti bajtársi köre február 6-án, vasárnap délután 5 órakor tartja tisztújító gyülését az egyesület helyiségében: a Teleki Pál-utca 9. szám alatti Csapó-vendéglőben.

— Földrengés Kanadában. Mint az angol hírszolgálat jelenti, a Kanadához tartozó Yukonban, Whitehorse közelében csütörtökön két percig tartó földrengés volt, amelynek következtében néhányan meghaltak. A földrengés riadalmat keltett a lakosság körében; komolyabb károkat eddig nem jelentettek.

— Nagykanizsa lelkesen ünnepelte vitéz Oszlányi Kornélt. Nagykanizsa lakossága nagy lelkesedéssel ünnepelte hős katonafiát, vitéz Oszlányi Kornél vezérőrnagyot, a Mária Terézia-rend új lovagját. A város házait fellobogózták, a József-laktanyában pedig ünnepséget rendeztek vitéz Oszlányi Kornél tiszteletére. Krátky István polgármester Zrinyi Miklós ősi városának lakossága nevében a szeretet és nagyrabecsülés szavaival köszöntötte a hős katonát, akit a megjelent közönség nagy melegséggel és szeretettel vett körül. A városhoz egyébként beadvány érkezett, amely sürgős közgyűlés összehivását kéri avégett, hogy vitéz Oszlányi Kornélt díszpolgárrá válasszák. A beadványt Nagykanizsa vezető tényezői irták alá.

— Február 20-ra halasztották a nemzetvédelmi keresztesek dísztáborozását. Az országos nemzetvédelmi szövetség értesíti a nemzetvédelmi kereszteseket, hogy a pesti Vigadóban február 6-ra hirdetett zászlóavató dísztáborozást február 20-án délelőtt 11 órára halasztotta. A kiküldött értesítések február 20-ra érvényesek, akkorra pontos megjelenést kér a szövetség.

— A Baross-szövetség textilnagykereskedői szakosztálya 24 ezer pengőt ajánlott fel a hősi halottak hozzátartozóinak. A Baross-szövetség textilnagykereskedői szakosztálya nemes elhatározással 24.000 pengőt gyüjtött össze a textilszakmában foglalkoztatott hősi halottak hozzátartozóinak önállósítására. A napokban küldöttségileg keresték fel vitéz Bonczos Miklós államtitkárt, az országos hadigondozó hatóság elnökét és bejelentették, hogy ezt az összeget a hatóság rendelkezésére bocsátják. Arra kérték, hasson oda, hogy a kereskedelemügyi minisztériumban az erdélyi ipar revíziója folyamán felszabaduló jogosítványokból négy hadiözvegy önállósítása váljék lehetővé. A szövetség a hatóság ajánlotta hadiözvegyeket díjtalanul kiképzi a szakmában és a kereskedelemügyi miniszter részéről is kilátásba helyezett mintegy 20.000 pengő hozzáadásával önállósulásukat minden erejével támogatja. Vitéz Bonczos Miklós megköszönte a Baross-szövetség odaadó áldozatkészségét és intézkedett a hadiözvegyek kijelöléséről.

MOST JELENT MEG!

KAPOSY K. ÖDÖN:

Csavargó voltam

Egy vidám kerékpár-kalandozás története, a napfényes Olaszország és Északafrika legszebb videkén. A szerző illusztrációival.

Ára kötve P 16.50

UNIO KIADÁS

— Meghalt Kelemen Béla nyugalmazott miniszter. Kelemen Béla dr. nyugalmazott miniszter 82 éves korában Budapesten elhunyt. A kilencvenes évek elején Szeged város főispánja volt, P. Ábrahám Ernő miniszterelnöksége idején pedig a belügyi és kultuszminiszteri tárcát is viselte egészen rövid ideig. Temetésén Szegedet Tóth Béla helyettes polgármester fogja képviselni.

— Kétnapi tejadag. A főváros közélelmezési ügyosztálya közli, hogy Budapesten és a környékén a tejjegyekre a kereskedők február 5-én, szombaton a 6-ra, vasárnapra járó tejmennyiséggel együtt a következő mennyiségeket szolgáltatják ki: az A jegyekre összesen másfél litert, a B jegyekre egy litert, a C és D jegyekre pedig összesen fél-féllitert.

— Negyvenöt darab hizott sertést adott el hatvannyolcezer pengő felárral. A közellátási detektivek tettenérték Kürti (Kohn) Emil foglalkozásnélkülit, aki 45 darab hizott sertést adott el és a hatóságilag megálapított áron felül 68.000 pengő felárat vett fel. Megállapították, hogy a sertések eladásánál közreműködtek még Tóbler Márton és Krékiti Zénó katymári lakosok. Árdrágító visszaélés miatt mindhármukat feljelentették az ügyészségen.

— A Beszkárt figyelmébe! *Tisztelt Szerkesztőség! A Beszkárt megszüntette a Salgótarjáni-uton, a X. kapunál levő villamosmegállót. Ennek a közelében van a józsefvárosi pályaudvar s a megálló megszüntetése súlyosan érinti azt a 2—3000 embert, aki itt naponként megfordul. Munkások, kereskedők, iparosok, szállitók és más kategóriák százai keresik fel a pályaudvart és most ezek kénytelenek meszszirőll idegyalogolni, hogy munkájukat elvégezhessék. A közérdek azt követeli, hogy ilyen nagyforgalmú hely minél könnyebben és minél rövidebb idő alatt elérhető legyen, éppen ezért érthetetlen a Beszkárt intézkedése, amellyel ezt a nagyfontosságú megállót megszüntette. Kérjük tehát az illetékes tényezőket, állitsák vissza a megállót vagy legalábbis feltételes megállót létesitsenek az üzemi idő alatt. Tisztelettel: Több érdekelt.*

— Kivégzés Szekszárdon. A szekszárdi törvényszék az elsötétítés ideje alatt elkövetett betöréses lopás miatt halálra ítélte Kolompár József (Gugás) többszörösen büntetett előéletű szekszárdi cigányt. Az ítéletet Bogár János állami ítéletvégrehajtó csütörtökön délután a szekszárdi törvényszék udvarán végrehajtotta Kolompár Józsefen.

Szerkesztői üzenetek

Kéziratokat nem őrzünk meg és nem adunk vissza.

Alföldi, Szolnok. Munkácsy Mihály a „Krisztus Pilátus előtt" című képét festette még két példányban. Egyik a budapesti székesfővárosi képtárban van, a másik Philadelphiában. Ez utóbbi hatszorosa a székesfővárosi képtárban levőnek. Az „Ecce Homo" a debreceni Déry-múzeumban van. A „Golgota" annak idején a Sedlmayer-örökösök tulajdonába került, ennek a festménynek egy részletvázlata a budapesti szépművészeti múzeumban van.

K. L. Ózd, K. Z. Győr, T. F. Elecs. Azokat arról bizonyára önök is meggyőződtek, már megvallottuk a holdat.

K. B. Budapest. Elgondolása igen figyelemreméltó, azonban a háborús viszonyok között, sajnos, kivihetetlen.

Fiatal asszony. Zsírfoltot gyapjúszövetből szappanos, ammóniákos langyos vízzel tisztíthatunk ki. Bármes pamutszövetruhájából ugyancsak langyos szappanos vízzel lehet a foltot eltávolítani. Perzselésből származó foltot fehérneműből úgy távolíthat el, ha forró klórvízbe mártott ruhadarabbal erősen átdörzsöli. Gyapjúszövetből nagyon nehéz eltávolítani a perzselést. Ha nagyon feltűnő a folt, legcélszerűbb, ha átfesteti a ruhát.

Tájékozatlan. Nem követelhető tartási hozzájárulás attól a munkaadótól, aki maga is hadbavonul és üzemét vagy üzletét emiatt egyáltalán nem folytatja.

Gy. F. S. A karcolatnak mulatságosnak kell lenni, sajnos, nem közölhető.

— **A felsőház házszabályainak módosítására kiküldött bizottság ülése.** A Magyar Távirati Iroda jelenti: A felsőház házszabályainak módosítására kiküldött bizottság pénteken déli 12 órakor Radvánszky Albert báró elnöklésével ülést tartott. A bizottság a házszabályok átvizsgálására kilenctagú albizottságot küldött ki. Az albizottság tagjai: elnök Rakovszky Endre, helyettes elnök Csekonics Iván gróf, előadó Kaltenecker Viktor, Balogh Jenő, Kass Albert báró, Mikecz Ödön, Orffy Imre, Szapáry Lajos gróf és Tomcsányi Móric.

— **A társadalmi Turul-szövetség új sajtóvezére.** A társadalmi Turul-szövetség fővezére, Festetich Domonkos gróf, a szövetség sajtó- és propagandaügyosztályának vezetésével Hortobágyi Jenő hírlapírót, a szövetség dominus tagját bízta meg.

— **Lyonban kivégeztek két terroristát.** Vichyből jelentik: A lyoni hadbíróság csütörtökön halálra ítélt két terroristát. Közvetlenül az ítélet kihirdetése után agyonlőtték őket.

— **Felmentés után két és félévi fegyház.** Pécsről jelentik: Schwartz István 65 éves máriagyűdi gazdálkodó az elmúlt évben Nagyszombaton háza falát meszelte. Ezt veje, Ringelsen Márton nem jó szemmel nézte, vitatkozás támadt közöttük. Ennek során Ringelsen egy lapátot kapott fel és azzal megütötte az öreg embert, mire az zsebéből revolvert rántott elő és kétszer vejére lőtt, aki azonnal meghalt. A pécsi törvényszék első fokon jogos önvédelem címén Schwartz Istvánt felmentette. Fellebbezés folytán foglalkozott az üggyel a pécsi ítélőtábla, amely most Schwartzot két és félévi fegyházra ítélte. Az ítélet nem jogerős.

— **Halálos ítélet Szolnokon.** A szolnoki törvényszék rögtönítélő tanácsa csütörtökön tárgyalta Kovács Pál 30 éves jászalsószentgyörgyi napszámos ügyét, aki január 26-án éjjel 11 órakor betört Juhász György gazdálkodó padlására és onnan ellopott két oldal szalonnát és két sonkát, amelyet azután Budapesten értékesített. A rögtönítélő tanács a bizonyítékok alapján Kovács Pált kötéláltali halálra ítélte, majd utána fegyelmi tanáccsá alakult át.

TERE-FERE

Az öregkorban csökkenő látóképesség nem a szem, különösen nem a lencse organikus elváltozására vezethető vissza, hanem a csökkenő vérellátásra. Olvasás, írás és a szemet erősen igénybevevő egyéb munkának tehát, ellentétben az eddigi felfogással, még a legkedvezőtlenebb körülmények között sincs káros hatása. Ellenkezőleg, a szem rendszeres foglalkoztatásának jelentős szerepe van a látóképesség megtartásában, mert a használat élénkíti és fokozza a vérellátást. A szem igazi kímélése az öregkorban tehát éppen abban áll, hogy látóképességünket gyakori olvasás utján állandóan fejlesszük.

*

A háború előtt Németország volt a kivitelre kerülő magyar gyógynövények legnagyobb vásárlója, amennyiben termelésünknek mintegy 80 százalékát vette át. Annak ellenére, hogy Magyarország az elmúlt évek során gyógynövénykivitelét a tizszeresére emelte, Németország továbbra is megtartotta első helyét a vásárló államok között. Ennek következtében Magyarország a kivitelt a tengerentúli piacok elvesztése után is hasznosan tudja fokozni. Németországon kívül Svájc, Svédország, Finnország, Olaszország és Szlovákia a legjobb átvevő piacok.

*

A német vagongyárak a keleti hadszintérre utazó frontkatonák részére fekvőhelyekkel ellátott kocsikat építenek. Ezekbe a fűthető hálókocsikba 36 fekvőhelyet, 36 ülőhelyet és modern mosdóberendezéseket építenek. A 10—15 méter hosszú kocsik olyan praktikusan készülnek, hogy a háború után nyitott vagy zárt teherszállító-, esetleg hűtőkocsikká alakíthatók át. A másfajta személyszállító kocsik, amelyeket ülőhelyekkel, fűtéssel, világítással és mellékhelyiségekkel látnak el, szintén úgy épülnek, hogy 15 perc alatt teherszállító kocsikká alakíthatók. A német front-hálókocsi intézménye eddig az egész világon egyedülálló.

Színház, Film, Művészet

Benczur-kiállítás a szépművészeti muzeumban

Benczur Gyula születésének századik évfordulóján Csánky Dénes főigazgató a vallás- és közoktatásügyi minisztérium megbízásából emlékkiállítást rendezett a szépművészeti múzeum képtermében. Wlassics Gyula báró államtitkár a katalógus előszavában hangsúlyozza, hogy az állam feladata „az uralkodó közízléstől függetlenül az igazi tehetségnek és a nemzeti művészet legjelentékenyebb egyéniségeinek elfogulatlan értékelést biztosítani". Ezt a szempontot azért emeljük ki, mert tény az, hogy korunk a letűnt müncheni akadémizmus vezérképviselőjét látta Benczurban s az ő neve, festésmodora, tekintélyes vörös posztó a haladó és progresszív szemléletű festők előtt. Ő a müncheni iskola legexponáltabb mestere, a németes alaposság hirdetője.

A kiállítás rendezése nem törekszik teljességre, hanem a művész fejlődésének szemléltetésére, amit tetljes mértékben nyomon is kísérhetünk, ha végignézzük ezt a gyüjteményt.

Benczur Gyula a saját korának kongeniális mestere. A pompás bemutatóból mindenki láthatja, hogy Benczur Gyula igazi festői vénával, kifogyhatatlan temperamentummal, alkotó kedvvel rendelkezett. Nagy tudás, gazdag formalátás és komponáló képesség, a nagy történelmi vásznak festéséhez szükséges összetartó energia mind osztályrészéül jutott. Portrékat reprezentatív megjelenítéssel, tetszetősen, atyai jóindulattal vetett vászonra. Minden képesség rendelkezésére állt, hogy népszerű legyen főúri és hivatalos körökben. Életében elismerés és dicsőség kísérte működését, de az újabb szemlélet már idősebb korában támadta. Benczur a müncheni festőiskola hagyományainak nőtt naggyá, a francia impresszionizmus azonban egész más látást diktált. A súlyos formák, színes drapériák helyett a levegő, a víz és fény játékát, történelmi jelenetek helyett intim tájképeket, a hétköznapi élet közvetlenségét. Ezzel az újabb látásmóddal nem fért össze Benczur reális anyagi pompát élvező szemlélete. Ezért álltak oly sokan Benczur piktúrájával szemben, ezért nem hajlandók sokan ma sem élvezni. Neve már a történelemé, de még ma is élő iskolát teremtett hazánkban az ő müncheni látásmódja.

Mai szemünkkel nézve úgy érezzük, hogy ez a kiváló mester is túlzó volt. Ahogy a modern haladók sokszor elvétik a mértéket a felszabadulás jelszava alatt, lazák, ziláltak és kúszák lesznek, úgy a Benczur a valóság elemeivel a tárgyilagosságba való elmélyedést túlozta el. A mai jeszó: a mű ne legyen befejezett, ez árt a frissességnek. Benczur pedig mindent túlságosan befejezett. Benczur a valóságérzést sokszor az alaposságig vitte. A kiállításon szereplő egyik angyalkompozícióján (a bazilika mozaikjainak egyikén) a főangyal arca intelligens, kissé száraz arcú hölgy portréja, olyan, mint amilyeneket a korabeli folyóiratok fényképein láthatunk. Benczur nem adta át magát egy érzésnek, nem szellemítette át a jelenségeket, nem tette levegőssé a jelenségeket, inkább elsúlyosította árnyékokkal, részletekkel, plasztikus kidolgozással.

Mindamellett a mai ember is érzi Benczur piktúráján, hogy vérbeli festő, aki élvezi munkáját, feltétlen ura a rajznak, a tónusoknak, színeknek, tud kemény és lágy lenni, parancsoló és érzelmes, objektiv és szubjektiv.

Szembetalálkozunk a kiállításon a magyar történelem lapjairól általánosan ismert kompozíciókkal. Látjuk Hunyadi László búcsúját, amivel a fiatal művész először keltett feltűnést, a nagysikerű, pompázatos Vajk keresztelését, amellyel a párisi világkiállításon a nagy aranyérmet megnyerte. Találkozunk Budavár bevételével és II. Rákóczi Ferenc elfogatásával. Itt láthatjuk XIV. Lajos és Dubarry kompozícióját, a rubensi életérzéssel megfestett Bacchánsnőt, a kor kívánalmát mutató Álmot, a jóizű Két barátot s a Nárciszt. Arcképfestészetének egyik legszebb példánya Benczur Ilona képmása ezen a kiállításon mutatja meg a művész objektív, mélyreható jellemző erejét. És itt láthatjuk az Első Magyar Hazai Biztosító huszonnyolcfigurás arcképkompozícióját Deák Ferenc, Eötvös József alakjával. Önarcképei, családi képe Dundi nevű kedves kutyájával, reprezentatív portréi mint elsőrangú, népszerű arcképfestőt mutatják. Hasonló gazdag, élettel teli festményeken saját pompaszeretetének színszomjúságának hódol, az összevágott a kor ízlésével. Halkabb, csendesebb akkordokat üt meg egy borongó színekkel festett női aktján, ami éppen nem külsőséges hatást céloz s kitünően tudja érezjetni az enteriőrök, a királyi termek selymes derengéstől fojtott levegőjét (schleissheimi kastélyrészletek). A Szent Márk-templom egy részletén az arany mozaik alapon lebegő szent tökéletesen adja a mesés egyház misztikus csillogását, de az alatta levő márványintarziák tárgyilagos részletezése levon az egész kép költészetéből. Úgy érezzük, itt a mai pikturának van igaza, amikor a lényegest hangsúlyozza s a fölösleges, úntató részleteket elhanyagolja.

Mai szemmel a Mátyás királyról készített, aránylag kisméretü képeket érezzük az igazi remekműveknek. Gazdag fantáziája, temperamentuma, összetartó ereje, festősége igaz költészettel párosul ezeken az elsőrangú kompozíciókon s a magyar történelmi méltóságot sokkal jobban érzeti, mint a túlságos alapossággal megfestett drapériaékesség. Ezeken a képeken az érzés melege akadálytalanul érvényesül.

Sz. I.

---

* **Erdélyi tárgyú bemutatók a szegedi színházban.** Szerdán este a szegedi színházban két erdélyi tárgyú darabot, Gaál Alajosnak „A levél" című egyfelvonásos és Berde Máriának „Tisztító tűz" című kétfelvonásos színművét adták elő. A főszerepeket Szegedi Szabó István, Szemethy Endre, Ladányi Ferenc, Petur Ilka és Völcsey Rózsi alakították. Az erdélyi történetek bemutatójának nagy sikere volt.

* **Tóth Ede-centennárium.** Tóth Ede, a magyar népszínműirodalom kiváló művelője 100 évvel ezelőtt született a gömörmegyei Putnokon. A centennárium alkalmából Gömör és Kishont vármegye népművelési bizottsága Putnokon a legjobb vidéki műkedvelőkkel előadatja Tóth Ede örökbecsű színművét, a „Falu rossza" című darabot.

* **Kamarazene-hangverseny a vitézi rendházban.** A vitézi rend székesfővárosi társadalmi bizottsága február 7-én, hétfőn délután 6 órai kezdettel rendezi harmadik kamarazeneestjét a vitézi rendházban (VIII. Üllői-út 8.) A hangversenyen közreműködnek Czaykoroskiné Suhajda Lucia, Dullien Klára, Eyssen Irén, Zsámbold Miklós, Böszörményi Nagy Béla, vitéz Király Sándor, vitéz Kaczvinszky Emil, vitéz Pongrácz István, Gérecz Árpád, Scherman Sándor és Dankó Aladár. A vitézeket és hozzátartozóikat a hangversenyre szívesen látják. A rendezőség pontos megjelenést kér, mert a műsor megkezdése után az ajtókat lezárják.

Magyar kultúrművek hangversenyei:

Ma Keringő-est

6-kor a Műv. Házában. Strauss-Lehár keringők, Székesfőv. Zenekar — Csilléry, Barabás, Damokos, Csányi. — Jegyek még kaphatók a Műv. Házában.

Örökszép Melódiák

15-én, kedden ½7. Zeneak. Liszt-Debussy, Schubert-művek.

---

* **Andante.** „A művészettel mindaddig nincs baj, amig vannak emberek, akik nem értenek hozzá, de a művészet támogatásával álcázzák tudatlanságukat". Ezt az okos mondatot az „Andante" című zenés filmjáték egyik főszereplője, a zeneakadémiai tanár mondja, aki egyik növendékét egy zenekedvelő mecénás figyelmébe ajánlja. A svéd film, amely jelenleg nemcsak Európában, hanem Amerikában is nagy sikerrel szerepel a mozik műsorán, Bach, Chopin, Csajkovszky, Brahms muzsikája mellett elismeri a könnyüzene, a ritmikus modern muzsika jogosultságát is. Az „Andante" főszereplője Eve Henning, akit mostanában Hollywood szerződtetett és Nils Kihlberg, a híres svéd hegedümüvész.

* **Tonelli** címmel legközelebb érdekes artistafilmet mutatnak be, amelynek főszerepeit Ferdinánd Marian és Winnie Markus játsszák. Különös szerep jutott Albert Hehn-nek, akit a tavaly bemutatott filmjében gyermekrablással vádoltak és csak védőügyvédje, Heinrich George bravuros nyomozása és ötletessége tudta megóvni a villamosszéktől. A Tonelli-ben megtört és mindent beismerő bünösként áll a bírái előtt: ő ölte meg Mayat, az egykor híres artista, Tonelli elvált feleségét. Három ember végzetes kapcsolatainak bonyodalmai játszódnak le az új Bavaria-filmben, amely a Corvin műsorára kerül.

* **A „Visszadalolt városok" bemutatója.** A Magyar Művelődés Házában február 8-án mutatják be Pásztor Zoltán „Visszadalolt városok" című nótajátékát. Az egész estet betöltő daljátékban Barabás Sári, Udvardy Tibor, Greguss Zoltán, Solthy György, Nagyajtay György és Császár Teri lépnek fel. Az előadást Gát József rendezi, aki újszerű stílussal igyekszik a magyar nótakultuszt szolgálni. Tartalmilag a zenés színdarab közel húsz év fájdalmait és a felszabadulás örömét viszi színpadra.

Táray Ferenc Budapesten

A kolozsvári nemzeti színház volt igazgatója és örökös tagja, *Táray Ferenc néhány napot Budapesten töltött.* Táray Ferencről most aránylag keveset hallott a fővárosi közönség: mint ismeretes, hosszabb ideig betegeskedett, orvosi tanácsra hónapokig nem léphetett fel szinpadon és mindössze alig egy-két hete, hogy újból szerepelhet. Bezélgettünk a kitünő és rokonszenves művésszel, aki ezeket mondta lapunk számára:

— Hála Istennek egészségem annyira helyreállt, hogy *most már semmi akadálya színpadi munkásságomnak.* Karácsony után szerepeltem először a mostani szezonban a kolozsvári színpadon: rendeztem a Tacskót, Niccodemi kedves vigjátékát és ugyanazt a szerepet is játszottam benne, amit a budapesti Kamara Színházban alakítottam. *Az elmult héten megkezdhettem vidéki vendégszereplésemet is:* a miskolci színházban, Földessy Géza társulatánál a Hamletben léptem fel. Most rövidesen *visszamegyek Kolozsvárra,* hogy ott Kemény János főigazgatóval és Mihályffy Béla igazgatóval megbeszéljem további szereplésemet. Arról van szó, hogy Ibsen drámájában, a „Solness építőmesterben" játszom majd a címszerepet. További tervek is vannak a kolozsvári színháznál, s ezek megvalósulása után, *áprilisban újból Budapestre jövök,* hogy eleget tegyek itt is a Nemzeti Színháznál vállalt szerződésemnek.

Lovasok és lovak világa

Szenzációs lóversenyek, lovasbravúrok, falkavadászatok február 6-án, vasárnap délelőtt 11 órakor a FORUM FILMSZINHÁZBAN

---

* **Uj Gilda Verdi Rigolettojában.** A február 6-án, vasárnap délután 2 órakor a Magyar Művelődés Házában az Operaház előadásában színrekerülő „Rigoletto" Gildáját Fayl Erzsébet énekli mint vendég.

* **Szegedi operaénekes-együttes vendégszereplése Pécsen.** A szegedi színtársulat operaegyüttese szerdán este a „Bohémélet" előadásával zsúfolt nézőtér előtt mutatkozott be Pécsen. A nagysikerű előadást Fricsay Ferenc karnagy vezényelte. A közönség sokszor és lelkesen ünnepelte a szereplőket, különösen Baumgartner Margitot és Megyesi Pált, akiknek kettősét megismételtették.

* **„Magyar tudós, magyar művész" Gyöngyösön.** A gyöngyösi kaszinóegyesület ifjúsági alosztálya, csupa fiatal egyetemista fiu és leány Hugai Pál szigorló jogász vezetésével arra vállalkozott, hogy „Magyar tudós, magyar művész" jelszó alatt előadássorozatot rendezzen. Ahelyett tehát, hogy a zsurok és egyéb farsangi mulatságok megszokott légkörében szórakoznának, ismeretterjesztő és művészi előadásokat rendeznek. Ezek során ellátogatnak Gyöngyösre: Hankiss János dr. államtitkár, Féja Géza, Laczkó Géza, Szabó Lőrinc, Böszörményi Nagy Béla, a zeneművészeti főiskola tanára, Járay József és Pongrácz Margit, az Operaház tagjai, Gáborjáni Klára, a kolozsvári nemzeti színház tagja, Eöttevényi Olivér dr., a magyar külügyi társaság elnöke, Pécsi Pilch Dezső, a budapesti képzőművészeti főiskola tanára, Molnár Károly dr., a nemzetvédelmi propagandaminisztérium filmszakelőadója. Az előadássorozatra bérletjegyeket adtak ki s jellemző a fiatalság tevékenységére és a gyöngyösi társaság fogékonyságára, hogy a bérletjegyek teljes számban elfogytak. Az előadók tiszteletdíja, stílusosan 20 liter bor, ebbe azonban nem számít bele az a mennyiség, amelyet a helyszínen az igen szíves látás során elfogyasztanak.

* **A Pro Hungaria műsoros délutánja.** A Pro Hungária nők világszövetsége vasárnap délután 5 órai kezdettel a szövetség Erzsébet-körút 49. szám alatti nagytermében árpádházi Margit szenttéavatásának tiszteletére hazafias ünnepélyt rendez. Az elnöki megnyitót Réthely Ferencné, az ünnepi beszédet Szent Margitról Végváry Egyed teológiai tanár mondja. Dobay Béla, Koósáné Timon Tekla és Cs. Misik Rózsa verseikből adnak elő. Üchtritz Amade Emilné grófné az árpádházi szentek életéről tart felolvasást, Márkus Lili pedig Liszt-rapszódiákat játszik.

Téli ünnep

Csipkefüggönyt szór az ég a fákra,
Égi porcukorban süllyed el az alkony.
Misét mond most Zuglóban a kertünk
S fejemet a fehér oltár-csendre hajtom.
Fáradt, nehéz szívemet
Csitítgatva viszem fel a dombra,
Felhőzászló integet
S fejem veri szélben lengő fodra.
Hóruhában szilvafák vigyáznak,
Lucfenyőkön hermelinpalást van,
Nyoma sincs itt komor esti gyásznak;
Nem hiszek a földi elmulásban,
Nem hiszek a testben
Ilyen fényes estben...
Lelke száll a hópihék s énekel,
Dudorász a fák között a lélek,
Ágaskodik minden most az égre fel,
Soha még így nem éreztem —: élek!

Gellért Vilmos

Most egymás arcába néztek. A nő arca szinte világított, sápadt volt és csak a szemei égtek. Fényesek és sóvárak és izgatottak voltak a szemei.

— Már azt hittem, elutazott — a bíró hangja rekedt volt. Egész lényét egyetlen szempillantás alatt hatalmába kerítette az az ostorozó, rohanó, kábult, izgatott valami, ami egyszer ott a tengerparton elkezdődött.

A nő kis gesztust tett a lefelé lejtő út irányában:

— Erre tart? — s nem is várt választ, elindult arra.

Pár lépést mentek, amikor válaszolt a bírónak:

— Nem utaztam el. Csak megjött az az amerikai, akiről beszéltem... a rokonom... és autóval van és most cipel magával mindenfelé. Hol itt ebédelünk, hol ott vacsorázunk, azóta úgyszólván nem is voltam itthon. Gyönyörű utakat tettünk, de azért... mégis csak terhes ez a nagy rokoni élet.

A hangja. A nő hangja. Hogy az előbb ott állt a kirakat előtt és nem látta a nőt, csak a hangját hallotta, akkor eszmélt rá, hogy a hangja...

— Különös — mondta hangosan —, most jöttem rá, hogy a maga hangja nekem mennyire ismerős volt első pillanattól kezdve. Nem telefonált maga nekem sohasem? Otthon Pesten, gondolom.

A nő nem felelt rögtön. Kicsit gyorsabbak lettek a léptei. Aztán ránézett a férfira, nagy, nyílt, nyugodt szemmel:

— De igen. Telefonáltam. Nem is egyszer. Ez akkor volt, amikor... az a dolog kezdődött. Nagyon... bolondul kezdődött, vadul, sóvárogva, türelmetlenül... minden áron ismerni akartam magát nyomban... ne haragudjon érte.

A bíró megállt, megnézte, mintha most látná először. A hangja meglepett volt és izgatott:

— Maga volt, — úgy tehát a nő nem hazudott, hogy meglátta őt és azóta mindig... Tanui vannak, bizonyítékai, az oly sokszor megszólalt telefoncsengő, a hangja akkor régen a telefonban... kár, hogy ma már nem emlékszik, nem, semmire sem emlékszik, hogy mit mondott neki akkor az a női hang.

Álltak egy platán alatt az útszélen, a nő kesztyűivel csapkodta a kezét:

— Nem kellett volna megmondanom... Nem, nem kellett volna... Most maga máskép néz rám, elítél...

— Ugyan... miért ítélném el? Ma már... egészen más dolog ez... most már... egészen más.

Nem vették észre, hogy éppen egy autocar-megállónál állnak. Azt sem vették észre, hogy Nizza felől rohan az autóbusz, felszállóknak nézi őket és megáll mellettük. Csak a kalauz hangjára rezzentek fel, aki a kocsiajtóból gyors francia hadarással sürgette őket: gyerünk azzal a felszállással.

A nő elnevette magát és hirtelen fellépett a kocsira. Péter nem gondolkozott, ő is felszállt. Az autocar meglehetősen üres volt. Két szomszéd ülésen ültek, egymás mellett.

— Hova megy ez a kocsi?

— Mentonba — felelte a kalauz.

— Nos, hát akkor két jegyet Mentonba.

Az ég még világos volt odakünn, a tenger is. De már nem volt messzi az alkonyat. Ilyenkor végig a fürdőhelyek virágágyait kezdik letakargatni ponyvával, a pálmák törzseit gondosan becsavargatják, nehogy éjszaka valami lefagyjon. Amint a napfény eltűnik, a Riviera nyomban szundikálni kezd.

Mindketten szó nélkül néztek ki az ablakon. A kezük ott volt egymás mellett. Egyszer csak a nő, anélkül, hogy odanézne, megmozdította kesztyűtlen kezét és megkereste a férfi kezét. Megszorította, nagyon gyöngén, lágyan, aztán otthagyta a kezét a férfi tenyerében. Puhán, forrón, mozdulatlanul. A férfikéz is mozdulatlanul fogta át melegével a másik kezet.

Ez volt egész beszélgetésük az úton, ez a két kéz egymásban.

Monaco, furcsa katonáival, külön államiságának édes kis nagyképűsködésével, finánchódé, nagy címerek, őrházak az út mentén, saját állami színre festett sorompók, gárdista a Várba vezető úton: mint egy óriási gyermekjátszótér egy óriási bazárban a szabad ég alatt. Átsuhantak Monte Carlon. Aztán Menton.

Péternek az az érzése volt, hogy ez nem is valóságos út, nem egy valóságos város, minden körös-körül nem a valóságos és érzékelhető élet, hanem valami más, ködös álom, különös állapot az élet és az eszméletlenség között.

Rengeteg fa, rengeteg park, minden vadul és gazdagon zöld, csupa párás, harmatos nedvet lehel minden, fák közé rejtett szanatóriumfélék, a padokon mindenütt mélabús üldögélők, hangos és fojtott köhécselések és itt is templom, ott is templom, nagyon sok kis templom. Valami halk ború az egész városon, mintha az élők szíve itt fáradtabban dobogna.

Leültek egy padra a Jardins Bioves-n. A mellettük levő padon egy fiatalember ült, felgyürt kabátban és néha fuldoklott a köhögéstől.

— Milyen jó levegő van itt — mondta halkan a nő — és mégis, majdnem minden ember köhög. És mennyi templom van. Miért kell ilyen kis városba ennyi templom? Angol templom, orosz templom, mindenféle.

— Itt nagyon sok a tüdőbajos — felelte a bíró. — Menton arról híres. Ez a fiatalember is bizonyosan tüdőbajos. Majdnem mindenki az. Azért van a sok templom is. Gyógyulni jönnek ide, vagy meghalni. Egyikhez is, másikhoz is kell a templom.

Cecil a levegőbe nézett makacsul. Az öccsére gondolt. Aki rabkórházban van, a rossz tüdejével. És nem Mentonban. És a bíró... a bíró, aki oda juttatta, itt ül mellette.

Mozdulatlanul ült Cecil, összeszorított ajakkal. A szeméből csurogni kezdett a könny.

A férfi csak pillanatok mulva vette észre, hogy a nő sír. Odanyúlt a fejéhez, megsímogatta.

— Mi az? Mi baja? Mi történt? Miért sír?

A bíró keze ijedten, zavartan érintette a nő meleg nyakát, haját a nyaka fölött, aztán áttévedt az arcára, amely tüzes volt és nedves a könnyektől.

Cecil remegni kezdett. Először érintette meg őt ez a férfi. Átlángolt benne a vágy, hogy ellöki, felugrik, arcába kiált, mindent mindent megmond. De ez a lángolás nyomban kihamvadt, különös, lágy, boldog érzés öntötte el: a férfi kezének érintése kimondhatatlanul jól esett.

A sírás most hangosan kitört belőle. És arca öntudatlanul, ösztönösen, rásímult a férfi kezére.

Ujdonság 1936. 36. sz. 293. l. (kép)

Lassan ráhajolt arccal a bíró kezére és rásírta könnyeit.

Roppant csend volt körös-körül.

Cecil szíve vergődve vert.

Sosem sírt. Soha életében nem sírt. Kemény, erős nő volt mindig. Öntudatos. Ezek az első, igazi, csillapíthatatlan könnyei.

És ezeket egy férfi kezére sírja el. Annak a férfinak a kezére, akit egész szívével és egész életével gyűlölnie kellene.

Nyöszörögve fuldoklott sírás közben. Kis, értelmetlen, tagolatlan szavak hulltak ki a száján. Pedig kiáltozni kellett volna, kétségbeesetten, riadtan és boldogan:

— Nem gyűlölöm... nem, nem gyűlölöm... már nem...

Valahol egy kis harang kondult meg. Kicsi, ijedt, meghatott volt a hangja.

A nő sírása csillapodott. Szepegése elcsendesült. Könnyei elapadtak. Az arcát még mindig ott tartotta a bíró kezén.

— Nem bírom gyűlölni — visszhangzott a kis harang a nő szívében. És ez olyan jó volt, olyan békességes, olyan boldogító ebben a mély, nagy gyönyörű csendben.

Hirtelen felállt, megtörölte az arcát. Elfordított fejjel beszélt, sietve és sürgetve:

— Most én mondom... nem mehetünk együtt haza... kérem, induljon, menjen és most ne törődjék velem tovább.

Búcsú nélkül elindult, nem is tudta merre megy, eltűnt a pálmafák közt, vak, mitsem látó, mámoros, boldog és mégis boldogtalan tétovázással.

Folytatjuk

Dobrudsai dal

— Dora Gabe —

Halk szellő hozza a tilinkó hangját,
a kéménysor bodor füstöt pipáz,
s a porfellegben nyájával a dombról
ereszkedik le völgynek a juhász.

A nap, e sárga diszkosz, már hanyatlik,
kolompok szólnak lágyan és e kék,
tömjénes nyárest zsongó dallamára
csillogva térnek haza az ekék...

A kútnál lányok és legények állnak
s a nevetés úgy buggyan szájukon,
miként a víz, amely gyöngyözve jő fel
és ömlik szét a ferde vályukon...

Az itatónál ki fog ma előzni?
Utolra jönnek a vén bivalyok...
A vízhordó üstök csordultig telnek,
s az ablakokból esti tűz ragyog.

Óh est! Ölednek ringó bársonyában
fáradtan tér aludni gyermeked,
s a hold — portól fehér utas — nevetve
ölelgeti az ezüst kerteket...

Bolgárból fordította: BOIKLIEV DIMO

Budavár visszafoglalása

Írta: **Pethő Sándor**

Budavár visszafoglalása 1686 szeptember 2-án a keresztény európai közösség egyetemes vállalkozása, politikai és katonai összefogásának eredménye volt, amellyel csekély részben legalább törlesztette világrészünk művelt népeinek óriási tartozását a magyarság küldetéstudatának életveszélyes és dicsőséges teljesítésével szemben. Az utóbbi időben, az ellenséges külföldi történetpolitikai és publicisztikai irányzat iparkodott elhomályosítani és kétségbe vonni a magyar nemzetnek ezt az európai hivatásérzetét, amely — mint az angol hajókötelekbe font veresfonal — húzódik át történelmi erőfeszítéseink súlyvonalán és egyrészt elvitatja a magyarságtól a keresztény és nyugateurópai civilizáció bástyaőrének szerepét, másrészt más népeket is részeltetni kíván e feladat teljesítésének elismerésében és méltánylásában.

Az ellenséges külföldi történetírás egyszerűen merész és egyoldalú történelmi poézisnek tekinti a magyarságnak a maga nagy politikai küldetéséhez való öntudatát; olyan rekonstrukciónak, amelyből a valóság elemei teljességgel, vagy nagyrészben hiányzanak. Azt is mondják, hogy a magyar történetírás ezzel a posthumus hőskölteménnyel tulajdonképpen nemzetének és fajának lét- és polgárjogát akarta bizonyítani és felhasználni olyan propaganda anyagául, amelynek más célja nincs, mint a mai tényállapot megbontása és a „magyar zsarnokság" helyreállítása a Dunamedence közepén.

Ezzel szemben elég csupán arra hivatkoznunk, hogy a szomszédos népek legtöbbje az első török rohamok alatt feladta függetlenségét és a keresztény kultúrközösséghez való tartozásának gondolatát s egy-két összecsapás után éppúgy térdrehullt az új gazda előtt, mint ahogy régebben hűbéres népe vagy tartozéka volt a XV. század derekén összeomlott keletrómai birodalomnak is. A magyarság teljes tudatossággal és következetességgel vállalta és szolgálta a keresztény európai közösséghez való tartozásának minden kockázatát, még akkor is, amikor államiságának épülete összeomlott, s amikor a tulajdon fiainak eleven sövényével fogta fel Európáétól annyira idegen és ellenséges inváziók hullámait. Ebben a tekintetben semmi különbség se volt a magyarság katolikus és protestáns pszihéje között: az erdélyi politika pusztán a kiszolgáltatottságnak és az életveszélynek nem szűnő hatásai alatt szánta el magát megalkuvásra, anélkül, hogy a magyar szent koronához való kapcsolatának idegszálai egy pillanatra is megszakadtak volna. Ez az öntudat annyira szilárd volt és megvihatalan, annyira áthatotta a társadalom minden porcikáját, oly mélyen gyökerezett multjának régebbi feladataiban és teljesítményeiben, hogy az állhatatosság és a konokság hasonló példáival csupán az ibériai félsziget spanyol—mór küzdelmeiben találkozunk.

Hogy nem üres fikció, nem mesterkélt történelmi rekonstrukció a magyarságnak ez az európai hivatástudata, s hogy már élt és hatott egész mélységében és szélességében az Árpád-királyok idejében is, arra döntő bizonyíték IV. Béla királynak levele IV. Ince pápához, a tatárjárás után tíz esztendővel. „A tatárok távozása óta az ország romokban hever és mint juhakolt farkasok veszik körül, az orosz, a bolgár és a bosnyák, de mindenekelőtt a tatár hitetlenek. Egyetlen szomszédja van csupán, akitől a hit közössége alapján segítséget remélhetne, ez a német, azonban támogatás helyett tőle is csak a háború töviseiben részesül. Az új

Budavár visszafoglalása. Benczúr Gyula festménye.

tatárveszedelem így nemcsak Magyarország, de egyben az egész keresztény hitnek végső szükségét jelenti. Mert terveik az egész kereszténység, egész Európa ellen irányulnak. Ő (Béla) megtette, ami tőle tellett, egyrészt a nagy tatárdúlás idején, midőn népével szembeszállt az ismeretlen ellenséggel, másrészt azután is. Lealacsonyította Házának felségét, midőn két lányát a kereszténység java érdekében szakadár orosz fejedelmekhez adta nőül, hogy őket biztosítsa a keresztény ügynek a tatárok ellenében. Befogadta a kunokat s most, nagy fájdalmára, pogányokkal védi országát a pogányok ellen s a keresztény hit védelme érdekében egyezett bele abba is, hogy fia kun nőt vegyen feleségül. Mindezek ellenére nem kapott mást a kereszténység legelőkelőbb hatalmasságaitól, csak szavakat... Csodálkozását fejezi ki afelett is, hogy Őszentsége beleegyezett a francia király kereszteshadjáratába és oly sokat törődik a latin császárság, továbbá a tengerentúli részek ügyével, pedig ha ezek elvesznének nem okozna annyi kárt Európa lakóinak, mintha Magyarország ismét a tatárok kezébe esnék. Vegye tekintetbe Őszentsége, ne az ő, de elődei, a szent magyar királyok érdemeit, akik népüket saját hitterjesztő munkájukkal nevelték igazi keresztényekké".

Igaza volt a nagy francia történetírónak, Micheletnek, amikor előadásai egyikén azt a kérdést tette fel, hogy Európa mikor rójja le háláját a magyar nemzet iránt, amely leölette magát a keresztény és nyugati civilázáció érdekében? Budavár ostroma ennek a nagy adósságnak némi törlesztése volt és egyúttal a barokk kor egyik legnagyobbszabású vállalkozása, amelyben az európai köztudat szellemi és erkölcsi egysége talán utolsó époszát írta meg.

A vállalkozás élén a pápa állott, XI. Ince, akiről a református Thaly Kálmán azt írta, hogy a világ egyetlen idegen államférfiának, vagy hadvezérének se köszönhet többet a magyar, mint ennek az Odescalchi-sarjnak, aki minden erkölcsi és politikai tekintélyét és energiáját latbavetette, hogy megteremtse a török ellen a szent ligát, a római császárral és magyar királlyal, azután a lengyelek Hunyadijával: Szobieszki János királlyal és Velence ezerarcú diplomáciájával és hajóhadával, amelynek hatalmi állása akkortájt már nagyon összezsugorodott az ottomán félhold árnyékában. XI. Ince pápa teremtette meg azt a Treuga Deit is a francia királlyal, amely lehetővé tette Lipót császárnak és királynak, hogy örökös tartományainak és a germán birodalomnak erejét Keletre vesse, hogy figyelmének teljességét a „magyar gyepüre" fordíthassa, amely másfél évszázadon át csupán a hullámtörő gát szerepét vitte a német—római császárság és az ozmán birodalom között.

Európának úgyszólván minden népe kivette részét ebből a nagy hadműveletből, amelynek élére a kor legjelesebb tábornokát, Lotharingiai Károlyt állították. Ez a kiváló, finom diplomáciai tapintattal és államférfiúi érzékkel megáldott katona — az egyetlen talán a császár környezetében, akit magyarellenes elfogultságok nem fűtöttek, — a maga marsallbotjával ugyanezt a feladatot látta el, mint a mithológiai korszakban Agamemnon, a királyok királya, az achiv törzsek között, Trója ostrománál. Oldalán a kor legjelesebb hadnagyai és condottierjei állottak: a duzzadó becsvágyú Miksa Emánuel bajor választó, Lajos badeni őrgróf, Souchès, Caprara, Rabatta tábornokok, a fiatal Savoyai Eugen, a magyarok közül Koháry, Esterházy nádor, Batthyány Pál s Thököly volt kurucai közül azok, akik megérezték a történelem nagy elmozdulását s a pillanat nagy válságát, amikor a magyarnak ott helye az ősi királyi várat visszafoglaló nemzetközi vállalkozásban.

Maga a pápa mindent elkövetett, hogy 1685-ben Erdélyt is bevonja a szent ligába; Apaffyék azonban nem tudták elszánni magukat a hintapolitikával való szakításra, nem ismerték föl az idő és a helyzet parancsolta választás krizisét s elmulasztották az alkalmat, hogy Erdélyre nézve maguk szabhassák meg csatlakozásuknak s a szent ligába való fölvételüknek föltételeit.

Az ostromló hadban a magyarok mellett örökös tartományokbeli németek, azután bajorok, brandenburgiak, frankok jelentek meg jelentékeny csapattestekkel, Skandináviából, sőt Spanyolországból is özönlöttek az önkéntesek, a barokk hősi ifjúsága világrészünk minden pontjáról özönlött a lotharingiai táborába, ebbe a nagy hadiiskolába, hogy a kor-

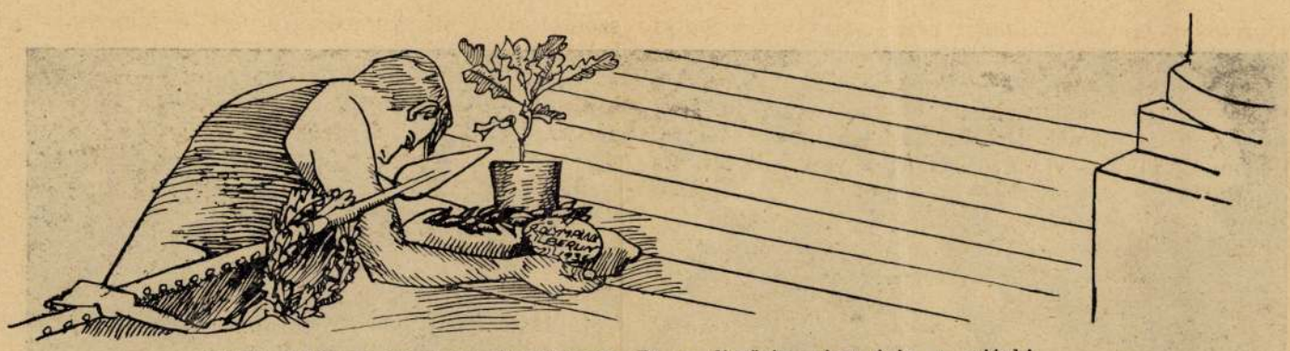

Mühlbeck-híradó. Vége az olimpiásznak. De a dicsőség négy évig a miénk!

szak legnagyobb hadvezérének oldalán és legnagyobb hadivállalkozásában tanulják meg a hadművészetet és avassák föl magukat az európai kultúra keresztes-lovagjaivá.

Ha a török hatalom meg is reccsent már, azért még óriási erőtartalékai voltak s végtére Budavár az Izlám szent városainak egyike volt, amelyben nemcsak a hatalmi érdek, a Dunavölgyben való uralom másfél évszázados tradiciója jogán, hanem a vallás, a kegyelet és a fanatizmus érzelmi szálaival is ragaszkodtak. A várat a korszaknak egyik legkiválóbb hadi mérnöke, Abdurraman pasa, renegát albán védelmezte, akit a mozlim történetírás török Vaubannak nevezett, több mint tízezernyi kipróbált védőrséggel. Buda a XVII. század végén modern várnak volt mondható. Falai alatt nem egyszer vallottak kudarcot már a keresztény hadak s 1686-ban a sok mindenféle személyi és politikai ellentétek miatt szétforgácsolódott keresztény hadsereg igazi összetartó és hatóereje: a maroknyi magyarság volt s az a nemes, előkelő herceg, aki teljesen magáévá tette s élete legnagyobb feladatának tekintette az Izlám védőbástyájának ledöntését és Szent István utódai székhelyének megostromlását.

Az emlékünnep nemcsak Budapestnek és a magyarságnak nagy napja, hanem az európai szellem kultúrközösségének is, ama néhány kis nép kivételével, amely teljesen távoltartotta magát attól az óriási vállalkozástól. És egyúttal intő és figyelmeztető jele annak, hogy a magyarságnak európai küldetése ma is töretlen épségben áll, ma is nemzetközi szükséglet gyanánt jelentkezik s a keleti barbárság ellen nemzetünknek hivatás- és küldetéstudata éppúgy kész vállalni minden kockázat helytállás következését, mint a XVI. és a XVII. században.

Lánc

— Elbeszélés —

Írta: **Kosáryné Réz Lola**

Annuska kissé orrhangon beszélt, csendesen, fejét lehajtva. Nemes arcélű, szép, szőke, vékony leány volt. A főbíróéknál szolgált.

— Hát nem adsz nekem virágot, Annus? — kérdezte a legény és nekikönyökölt félrevágott kalappal a szekerének. Meszet hozott be a hegyekből, eladni a városba.

— Nem, Sanyi, én sohasem adok neked virágot, mindig csak Jánosnak adok — mondta Annuska szenvtelen, halk orrhangon és két kezét köténye alá csúsztatta, mert fázott. Mosogatástól szaladt ki az utcára.

— Azt hitted, hogy János jön a szekérrel?

— Hát azt hittem. Majd ő is jön.

— Ő még nem adta el a felét sem. Én előtte jöttem és mindenki tőlem vásárolt meszet.

— Miért nem segítettél neki? Miért nem mentetek együtt mindenhová? Milyen szíved van neked, hogy csak magadra gondolsz, Jánosra nem?

— Minek gondoljak én Jánosra?

— Hát a te apád az ő keresztapja és az ő apja a te keresztapád. És úgy illik, hogy egymást segítsétek.

A legény morgott valamit. Megfordult, megigazította a hámot a ló fején.

— Majd, ha te virágot adol nekem.

— Mondtam, hogy nem adok. És ha adok, akkor is Jánosnak küldöm, hogy elvidd neki.

Dühösen kapaszkodott fel a legény az ekhó alá és nagyot vert az ostorral a gubancosfarkú kis hegyilovak közé.

•

Annuskának szeptemberben volt az esküvője Jánossal. Sanyinak októberben Marcellával, Annuskának júniusban született meg az első fia, Marcellának júliusban. János Sanyit hívta keresztkomának, Sanyi Jánost. Annuska cseresznyés lepényt sütött. Kint, a kiskertben virított a bokorrózsa, a pillangóvirág, meg a jószagú rezeda. Bort is hoztak. Sanyi félrevágta a kalapját.

— Hát a keresztkomádnak már csak adol virágot, Annuska?

— Nem adok — mondta Annus szenvtelen, halk orrhangján.

— És Jánosnak?

— Most már neki sem adok. Minek? Van már neki felesége, gyereke, hallgasson.

Dolgoztak. Annuska és a többi asszony vizet cipelt a messze kútról fel a meredek hegyoldalon, hogy legyen mivel főzni, mosni, tapasztani, gyermekeket fürészteni, lovat itatni. Krumplit kapáltak. Libát ültettek. Málnát és szárazgallyat szedtek a tilosban. Soványak és feketék lettek a legszebb, leg-

Benczúr Gyula

Ismeretlen helyen publikálva!

Másolat.

Unterzeichneter habe Kenntniss davon, dass das Gemälde:

„Don Baltasar Carlos von Velasques"

das Eigenthum weiland Julius Benczúr, Kunstmaler und Direktor der Malermeisterschule zu Budapest war, und nach dessen Tode in den Besitz seiner Kinder erblich übergieng.

Budapest 1932 Oktober 22

Dr Szentiványi Gyula

E másolatot eredetiről láttam.

Budapest, 1932. október 24-én

Dr. Szőnyi Ottó

A válasz másolata Budapest 1932 okt. 24.

Méltóságos Uram!

Csatoltan küldöm az alárt nyilatkozatot.

Az iraton hivatali állásomat nem lehet feltüntetni, mert azt miniszteri rendelet tiltja.

Kiváló tisztelettel

Dr Szentiványi Gyula

Méltóságos

Dr Benczúr Gyula tanár urnak

Budapest.

Benczúr Gyula

Prof. Dr. Benczúr Gyula

c. ü. főtanácsos, egyetemi rk. tanár,
a Szt. Gellért-Gyógyfürdő vezető-főorvosa

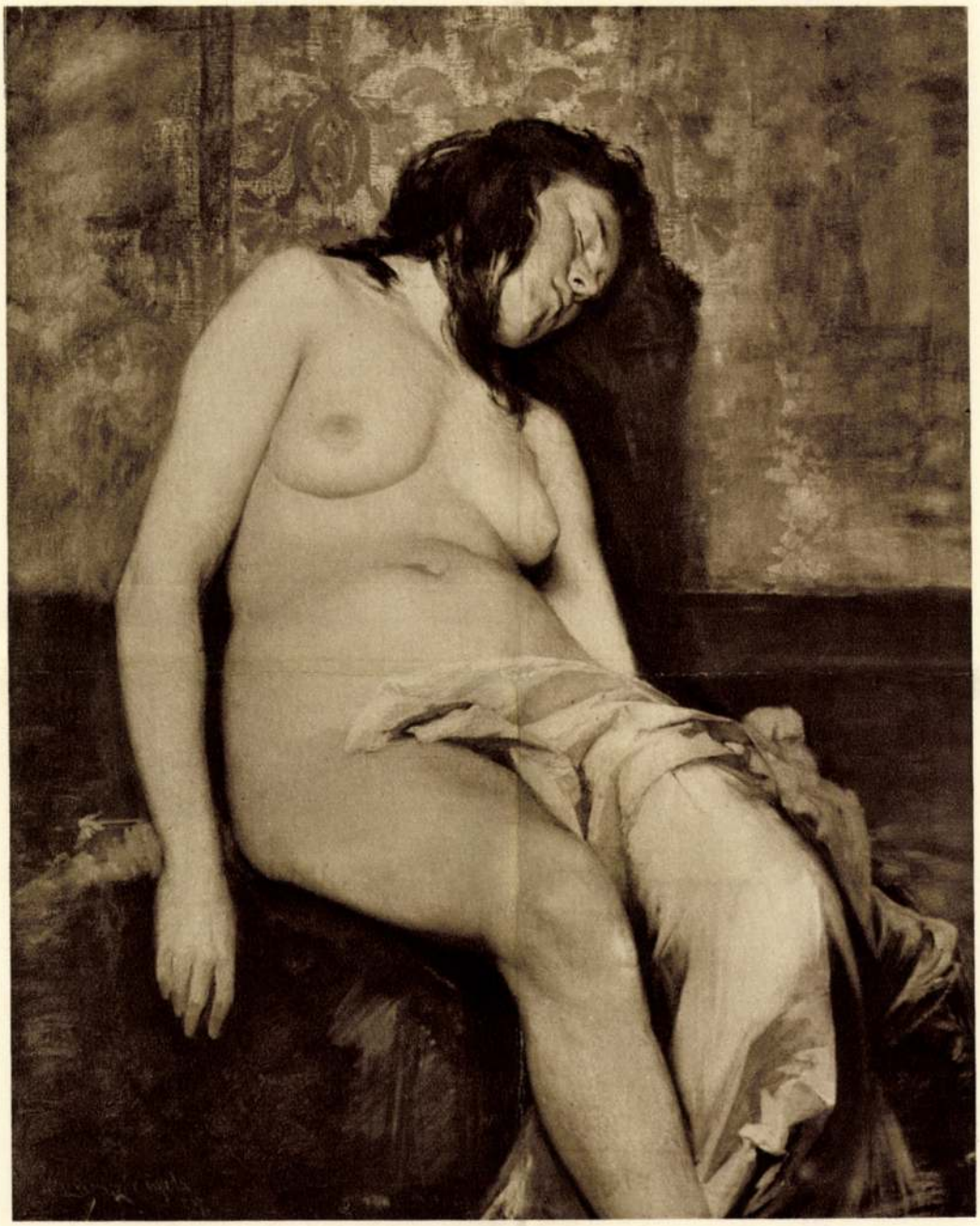

BENCZÚR GYULA: AKTTANULMÁNY.

Evakut. 1928

SZINNYEI-MERSE PÁL : AKTTANULMÁNY.

GRÓF SZAPÁRY GÉZA.

1828—1898.

Hetek óta aggodalommal nézett a közfigyelem a szép-útezai Szapáry-palota felé, melynek országszerte tiszteletben állott ura, gr. Szapáry Géza magyar kir. főudvarmester, az élte legutolsó évéig daliás férfiú sulyos, sőt gyógyithatatlan betegségben sinlődött. Erős szervezete sokáig daczolt a sorvasztó kórral; de végre az enyészet hatalma diadalmaskodott, s a jeles főúr e hó 5-én, élete hetvenedik évében kidőlt az élők sorából. Általános mély részvét fogadta a gyorsan elterjedt gyászhirt, melyről a király is fájdalommal értesült s nyomban táviratilag tudatta részvétét a bánatos családdal..

Gr. *Szapáry* Géza nevezetesebb előkelő szereplőink közé tartozott. Élete és tevékenysége legnagyobb részét kora ifjúságától kezdve a haza és a király szolgálatára szentelte. 1828 szeptember 17-én született Pozsonyban. Atyja gr. Szapáry Antal v. b. t. tanácsos és magyar kir. főajtónálló-mester volt. Jogi tanulmányokat végzett Pesten, de aztán katonává lett; egy vértes-ezredbe lépett, hol hadnagyságra emelkedett. Mikor a függetlenségi harcz kitört, Szapáry Olaszországból, hol ezredével tartózkodott, haladék nélkül haza sietett s mint jó hazafi, beállott honvédnek. A «Hannoverai király» czimű (2. sz.) huszárezredhez osztatott be, melynek akkor Kiss Ernő volt a parancsnoka, végig küzdötte az egész hadjáratot. Részt vett Buda ostromában, s itt kitüntetett vitézségeért vitézségi érmet kapott. A komáromi harczok után Nagy Sándor József tábornok és hadtestparancsnok vezérkaránál parancsőrtiszt lett. Ugyancsak Nagy Sándor alatt jelen volt a debreczeni ütközetben, hol nagy része volt a huszárság bátor támadásánál, mely a magyar sereg megsemmisitését megakadályozta. A világosi fegyverletétel után, mint volt osztrák tisztet 8 évi várfogságra itélték, de csak rövid fogságot szenvedett az aradi várban, honnan kegyelem útján kiszabadúlván, külföldre ment s huzamosabban tartózkodott különösen Párisban. Középeurópai utazgatásai alatt nemcsak sokat tapasztalt, hanem sokat is tanult. Közel tiz évi távollét után ismeretekben gazdagon haza térvén, átvette nagy birtokainak vezetését s oly kitünő gazdának bizonyúlt, hogy uradalmai mind megannyi mintagazdaságok jelenleg is. Nagy gondot fordított a gazdasági iparra; különösen a tej- és sajtkészitményeket oly jelesen állittatta elő, hogy azok kiviteli czikkekké is lettek.

Az új alkotmányos életnek már első mozgalmai a közélet szereplői közé juttatták. 1861-ben, majd másodizben 1865-ben ősi birtokán, a muraszombati kerületben országos képviselővé választották s az országgyülésen a Deák-párthoz csatlakozott; de 1867 április 8-án lemondott, mert Zalamegye főispánjává neveztetett ki s e méltósága, valamint öröklött joga alapján a főrendiház tagjai közé lépett. Utóbb a fővárosi közmunkák tanácsának alelnökévé neveztetett ki. 1872-ben a muraszombati kerület harmadízbeli bizalma folytán ismét orsz. képviselővé lett; de egy év múlva lemondott, mert a király Fiume kormányzójává nevezte ki s egyszersmind a titkostanácsosi méltósággal tüntette ki. Közel 11 évig ült Fiume kormányzói székében, mely idő alatt kiváló tapintatával nemcsak magát tudta népszerüvé tenni, hanem a magyar államesmének is sikeres szolgálatokat tett a kikötővárosban. E kormányzói tisztet 1873 őszén letevén, nem sokára főudvarmesterré nevezte ki Ő Felsége, miután már előbb a vaskorona-rend I. osztályával és a Lipót-rend nagykeresztjével is kitüntette.

A főrendiház működésében mindvégig tevékeny részt vett; tagja volt a fölirati bizottságnak, úgy szintén a közgazdasági és közlekedésügyi bizottságoknak és a delegácziónak is. A politikában a szabadelvű párt hive volt az egyházpolitikai törvényjavaslatok sorra kerüléseig; ekkor ellenzékivé lett, s a javaslatok törvényerőre való emelése ellen küzdött. Mikor azonban a javaslatok a főrendiház egy részének minden ellenzése mellett is törvényekké szentesittettek, gróf Szapáry, mint alkotmányos érzületü férfiú meghajolt az új törvény előtt; de azontúl aztán nem is szerepelt többé a politikai életben. Minden figyelmét főudvarmesteri állásának szentelte, mely működését egyebek közt az is emlékezetessé teszi, hogy az ő korában jött létre a királynak az az elhatározása, mely szerint a magyar korona államjogi cselekményeinél csak magyar udvari méltóságok szerepelhetnek.

Gróf Szapáry Géza elhunytát özvegye, *Győry* Mária grófnő és két fia gyászolja, kik közül az idősebb, *László* gróf, Fiuménak nem rég kinevezett kormányzója és a családi hitbizomány örököse, az ifjabb, *Pál* gróf, pedig fogalmazó a kereskedelmi miniszteriumban.

Gróf *Szapáry Géza* főudvarmester holttestét április 6-án délután szentelték be Budapesten, innen a vasmegyei Sorok-Újfaluba vitték, a hol másnap délelőtt temették el nem régiben márványból épült családi sirboltjába. Gróf Szapáry Géza elhunytának hirére a *király* a következő táviratot intézte özvegyéhez, szül. Győry Mária grófnőhöz: «Őszinte részvéttel gyászolom az ön fájdalmas veszteségét. Ferencz József s. k.»

József főherczeg az elhunyt fiához, gróf Szapáry László fiumei kormányzóhoz — ki az atyja halála előtti órákban érkezett Budapestre — küldött táviratot Fiuméból: «Fájdalomtól telt szivem mélyéből gyászolom édes atyját, a kit a jó Isten ma jobblétre magához hivott. Kérem, legyen legbensőbb és legőszintébb fájdalmam tolmácsa édes anyjánál. A Mindenható erősítse önöket.» *Vilmos* német csá-

GRÓF SZAPÁRY GÉZA. — Benczúr Gyula festménye után.

1898. 245. l. (kép)

JERUZSÁLEMBŐL. — ANTONIAS TORNYA ÉS OMAR MECSETE SALAMON TEMPLOMA HELYÉN.

Fénykép után.

szár is táviratot intézett az özvegyhez, ekképen nyilvánítván részvétét: «Épen most értesülök a nagy veszteségről, a melylyel a Mindenható sujtotta és sietek őszinte részvétemet kifejezni, emlékezvén a budapesti szép napokra, a melyekre nem gondolhatok vissza különösen ön iránt is hála nélkül. *Vilmos császár.*» Táviratban fejezte ki részvétét a *román királyi pár* és a bolgár fejedelem is. Az uralkodóház tagjai közül *József Ágost* főherczeg ezt táviratozta a fiumei kormányzónak: «Fogadja őszinte együttérzésünket s egész szivünkből eredő részvétünket fájdalmában.» Kívüle még *Ferencz Ferdinánd* főherczeg, *Ottó, Jenő, Frigyes* főherczegek, továbbá *Mária Lujza, Auguszta, Valéria* főherczegnők, az angol trónörökös és neje, az összes osztrák miniszterek, az osztrák-magyar monarkhia összes diplomata képviselői, a magyar és osztrák mágnás világ külföldön élő tagjai küldöttek részvétnyilatkozatokat.

A *temetésre* fekete szövettel vonták be a szép-utczai Szapáry-palota falait s az udvar fölé mennyezetes sátort emeltek. April 6-án délben a sátor alatt ravatalra tették a halottat s a leólmozott koporsó körül elhelyezték az eddig érkezett tömérdek koszorút. A ravatalos teremben a családtagok, meg a rokon Győry és Hunyady grófi családok tagjai fogadták a király képviselőjét, *Apponyi* Lajos gróf magyarországi főudvarnagyot, a ki fekete díszmagyarban, kardosan jelent meg. A gyászoló gyülekezetben a többi közt ott voltak: *Bánffy* Dezső báró miniszterelnök, *Fejérváry* Géza báró, *Dániel* Ernő báró, *Darányi* Ignácz, *Perczel* Dezső és *Erdély* Sándor miniszterek, *Szilágyi* Dezső képviselőházi elnök, *Forinyák* táborszernagy, *Rohonczy* altábornagy, azonkívül a főrangú, a politikai és művészvilág számos előkelő tagja, Fiume város küldöttsége *Gaál* Tibor kormányzó-helyettes vezetése alatt, *Csőke* miniszteri tanácsos és *Milcenich* helyettes podeszta; a honvédmenedékház tisztjei, kik a régi bajtársnak adták meg a végtisztességet. Lerótta a részvét adóját a nagyközönség is, a Szép-utczát már jóval a szertartás előtt nagy népsokaság lepte el. A szertartást *Kirner* Károly belvárosi apátplebános végezte. A szertartás után külön vonaton Sorok-Újfaluba szállították a halottat. Az elhunyt családja különvonaton utazott el a temetésre.

VISSZAEMLÉKEZÉS JERUZSÁLEMRE.

«Vigadok, mikor azt mondják nekem: Az Úr házába megyünk. Lábaim tornáczaidban állanak, Jeruzsálem! Jeruzsálem városul építtetett, melynek közjavaiban mindenki részesül. Mert oda mennek föl a nemzetségek, az Úr nemzetségei, Izrael bizonysága szerint, hálát adni az Úr nevének.» (121. zsolt.)

Dávidnak, a nagy lantos királynak ihletett igéi visszhangzanak szivemben e napokban, midőn az egész keresztény világnak szeme ama szent város felé fordul, hol az Üdvözítő az emberi nemet saját vérével megváltotta. Visszaemlékezem arra a szent ihletre, mely lelkemet megszállotta, mikor szemeimet az előttem elterülő Jeruzsálemen legeltettem.

Ki ne állana megilletődve e helyen, mely az ó- és újszövetségnek annyi szent emlékét zárja magába? Egy pár pillanat alatt végig szárnyalt lelkem ezredévek csodás eseményein, melyek mind e helyhez füződnek.

Jeruzsálem városa egy 760 méter magas, vizben szegény, mészkő fensikon fekszik, mely éjszakot és éjszaknyugatot kivéve, mély völgyekkel van körülvéve. Keleten van a *Kidron* vagy *Jozefát* völgye, melyet az arabok ma *Vádi Szálti Marjam*nak, Mária asszony völgyének neveznek, mert közelében van Mária sirja, délen és nyugaton van a *Hinnom* völgye. A várost körös-körül magaslatok környezik. A Kidron völgye felett van az *Olajfák hegye*, ettől délre ennek egyik nyúlványa, a *Botrányok hegye*, igy nevezve el, minthogy e hegyen áldozott Salamon király a pogány Isteneknek. A várostól délre van a *Gonoszlanács hegye*, mely nevét onnan kapta, hogy itt lakott Kaifás főpap, kinek házában tanácskoztak a zsidók papjai Krisztus elvesztése felett. Tovább éjszakra van a *Scopus-hegy*, a honnan Titus és legiói a pusztulásra szánt városra tekintettek.

A város a *Sion, Moria, Ákra* és *Bezetha* halmokra épült. E négy halom ma is alapjául szolgálhat a város felosztásának, habár ma inkább az egyes vallásfelekezetek szerint szokás a várost felosztani, három részre: keresztény, mohammedán és zsidó városra. A keresztény várost, mely a Sion és Ákra halmokat foglalja el, újra latin, görög és örmény negyedekre osztják. A mohammedánok a Bezetha és a Moria halmot foglalják el, a zsidók a régi ó-város helyén, abban a mélyedésben laknak, melyet Krisztus idejében Tyropoeon (sajtcsinálók) völgyének neveztek.

A várost hét kilométer hosszú és tizenkét méter magas kőfal veszi körül, 34 toronynyal és nyolcz kapuval. Az Arany-kapu, mely közvetlenül a szétdúlt nagy templomra nyílott s melyen a mohammedán legenda szerint fogna bevonúlni a hódító, a ki a várost tőlük elfoglalja, régóta befalazva tartják. Ezt a kaput régen is csak egyszer nyitották ki évente, Virágvasárnapján; mert a szent hagyomány szerint az Üdvözítő ezen vonult be a városba.

Midőn a szent város előtt állottunk, a gyermekkorunkban lelkünkbe vésődött csodás hit, vallásos ábránd a maga bűbájos hatalmával ragadta meg egész lényünket és inkább káprázatnak, mint valónak tartottuk azt, a mi szemünk előtt volt. De kapuin belépve, csakhamar foszlani látjuk a bűvös igézetet, a belső, szomorú és visszataszító kép által, mely a város útczáin és terein elénk tárul. Nincs az egész Keleten hely, mely történelménél, vallási hagyományánál fogva zsidó, keresztény és mohammedán előtt egyaránt szentebb, kegyeltebb, tiszteltebb volna, mint Jeruzsálem, s az ember méltán azt hihetné, hogy a zsidóság, kereszténység és iszlám e várost az ő szent helyeivel szinte ereklyeszekrény gyanánt tartja; azt várnók, hogy a hová lépünk, a tisztaság ragyog ránk mindenünnen, hogy arany, elefántcsont borít minden helyet, melyhez a megváltás emlékei füződnek, mint a hogy egykor e helyen épült Salamon templomában minden aranynyal és biborral tündöklött az Úrnak hajlékában. Oh, be mást kelle itt látnunk! Törmelékre épült roskatag, ízléstelen házak, girbe-gurba sötét utczák, melyeken szemét, állathulladék, rothadásba menő anyagok fekszenek évek óta összehalmozva. A házak ablakaiból öntenek ki mindent az útczára, melynek tisztaságával senki se törődik.

Ilyen karban találjuk a szent utat a *Via Dolorosát* is, melyen a Megváltó, vállán a kereszttel, a Golgothára vánszorgott. Az egyes helyek, melyek a szenvedés történetéből emlékezetesek, meg vannak ugyan jelölve táblákkal, de az undorító szeméttől és dögvészes levegőtől alig vagyunk képesek ott pár pillanatig elmélkedni. A megbotránkozás, szégyenkezés és levertség érzetével törünk magunknak útat a Golgotha felé, mely ma a szent sírral egy templomba van beépítve.

A szent sír templomát Nagy Konstantin és Ilona császárné építtette s azóta ez a nagy terjedelmű egyház sok viszontagságon és változáson ment keresztül. A templom belsejében, azon a helyen, hol a szent sír állott, külön kis kápolna épült, mely a szent sírt rejti magában. A templomban e szent helyen kivül még számos hely van a kínszenvedés történetére vonatkozó kápolnákkal és emlékekkel megörökítve.

1888. 694. f.

könyvtárá»-ban. A hires orosz irónak — ki a csaták leirásában oly mesteri — e rövidebb művét Csopey László forditotta oroszból. Ára 90 kr. Végül *Shakspere szinműveinek illusztrált kiadásából* a 49—50-ik füzeteket veszi a közönség, s ezekben «II. Rikhárd király» végét és «János király» elejét (Arany János forditásában) Csiky Gergely bevezetésével. Egy füzet ára 40 kr.

A Petőfi-muzeum czimü kolozsvári folyóirat uj füzete is sok kibővítő adattal és részletezéssel járul a költő életéhez, költészete hatásának feltüntetéséhez. Három közlemény a segesvári csatával foglalkozik, melynek térképe is mellékelve van, gr. Haller Ferencz után, kinek szóbeli elbeszélését Nagy Károly irta le. Csernátoni Gyula és Ferenczi György szintén e csatáról irnak. Szabó Sámuel a Petőfi és Arany levelezését ismerteti, Ferenczi Zoltán a Petőfi és Szemere Pál közti viszonyt, Medgyes Lajos azt állítja, hogy a «Mi piroslik ott a sikon távolban» vers a Petőfié. Találunk a füzetben latin és franczia fordításokat Petőfiből. Szinnyei József «Petőfi-reliquiák» czimen régi lapokból közöl érdekes apróságokat ; Szamosi János bemutatja facsimileben Petőfinek egy rövid emléksorát.

Kazinczy levelezései. A tud. akadémia Kazinczy Ferencz levelezéseinek összeállítására bizottságot küldött ki, a mely eddigelé mintegy hatodfélezer levelet gyüjtött, s már legközelebb e levelek csoportosítását is megkezdi. A bizottság legutóbb tartott gyülésén dr. *Váczy* János bejelentette a bizottságnak, hogy eddig mintegy ezer levél van lemásolva s jegyzettel ellátva. Az ezer levél terjedelme több mint 700 iv, a mihez az önálló kötetekben megjelent leveleknek időrendben ideillő darabjait hozzászámítva, hat-hét kötet anyaga szerkesztésre vár. A szerkesztést már legközelebb a télen óhajtja megkezdeni a bizottság s ez okból még egyszer a *nagy közönséghez fordul*, hogy a gyüjtemény minél teljesebbé tételére közreműködését kérje. Meg van győződve, hogy a nagyfontosságu levelezés történelmünk ujabb korának vagy félszázadára nézve megbecsülhetetlen értékü s kiadása nemcsak tudományos, de hazafias érdek is. A magyar tudományos akadémia főtitkári hivatala készséggel fogadja Kazinczynak bárkihez intézett, vagy bárkinek ő hozzá intézett levelét lemásolásra s gondoskodik róla, hogy az irodalmi ereklyék a másolás után azonnal beküldőik kezébe szolgáltassanak vissza.

Folyóiratok. A *Természettudományi pótfüzetek* októberi számában Pavlicsek Sándor ir «Az élelmiszerek hamisitásáról» s vizsgálataiból főként az a tanulság, hogy fűszert nem kell tört állapotban venni. Ezen kivül nagyobb szakczikkeket közölnek : Hankó Vilmos és Gerster E. Miklós ; kisebbeket : Heller Ágost, Thanhoffer Lajos, Winkler Lajos, Pachinger Alajos, Entz Géza, Borbás Vincze, Schilberszky Károly és Dietz Sándor. — Az *Ungarische Revue* legujabb füzete a tud. akademia közgyülésének felolvasásait közli : Trefort elnöki megnyitóját, Fraknói emlékbeszédét Ipolyi fölött, Szily Kálmán dolgozatát a régi magyar természettudósokról, Keleti Gusztáv előadását az akademia disztermének freskóiról, a titkári jelentést ; közli továbbá Hieronymi Károly szakavatott tanulmányát a Tisza-szabályozásról. — A *Hazánk* történelmi közlöny szeptemberi füzetében Molitor Ágost jellemző apróságokat mond el «A galicziai határon 1848-ban» czim alatt a szepesi nemzetőrségről. Waltherr Imre naplója következik utána, szintén a szabadságharcz alatti és utáni évekből ; Vetter Antal irataiból az 1848—49-iki szerb támadás történetéről kapunk vázlatokat. Érdekes Kmethy György tábornok életrajza, melyet 1851-ben Thurzó Miklós irt, stb.

Naptárak. A Posner-féle műintézet a jövő évre is többféle alaku, falra való naptárt állitott ki. Ezek : *előjegyzési naptár*, melynek egyes lapjai egy hétre szóló naptári részt mutatnak, a sorsjegyek huzásának napjaival megjelölve. *Jegyzék-naptár*, minden napra külön lap. *Fali naptár*, a postai és távirdai dij-zabással, s postát illető tudnivalókkal. — *Nagy-Kanizsán*, Wajdits József kiadásában pedig «*Szűz Mária*, édes hazánk védasszonya nagy képes naptára» jelent meg, vallásos irányu és ismeretbővítő tartalommal Pater Angelikusz szerkesztésében ; ára 40 kr.

Nemzeti szinház. Bartók Lajosnak a Péczely-dijjal jutalmazott *Thurán Anna* drámája e hó 5-ikén került szinre, nagy érdeklődés mellett, nagy közönség előtt, s a nemzeti szinház művészeinek odaadó törekvésével, mely érvényesült is, s a drámának minden mozzanatát kiemelte. A közönség kedvezőn fogadta a drámát, s a bemutató előadás érdeklődése és tapsa megmaradt a következő előadásoknak is. A szerzőt többször kitapsolták. A kiállitás diszét, a rendezés gondosságát is ki kell emelnünk. A dráma költői értékét a szinpadi hatás eszközei is emelték

A darabot ismertettük mult számunkban. Tehát csak a tisztességes sikert, az előadás érdemeit kell még hozzá tennünk. Rendezés tekintetében főleg a harmadik felvonás ragadta meg a közönség figyelmét. A tömeges jelenetek, melyek ott lejátszódtak, s Bártfa város törvényhatóságának gyülése és e hatóság középkori törvénykezése, itélete a festeni való képek egész sorozatát tüntették föl. A többi felvonások is lelkiismeretesen voltak rendezve, s nem is maradt el hatásuk. A diszletek, öltözetek csaknem mind ujak és pompásak voltak. Bártfa piacza, közepén a tanácsházzal, két oldalt nyilt utczasorral, aztán a második felvonásban a polgármester háza tájéka, udvara, kertje, a háttérben feltünő székesegyházzal, s végre a harmadik felvonásban a tanácskozóterem, s mind e diszletek között, melyek pompával és történeti hűséggel voltak kiállitva, a középkori ruhába öltözött különböző rangu polgárság, egy darab középkort mutatott föl. Az előadásban a szinház legjobb erői léptek föl. Jászai Mari asszony egy kis epizód-szerepet, egy boszorkányság miatt elitélt vén asszonyt játszott, s egyetlen jelenetében is zajosan tapsolták. Márkus Emilia, a czimszerep személyesítője az utolsó felvonás börtönjelenetében fejtette ki legteljesebben egész művészetét. Ujházi a polgármestert (az öreg Thurán) erőteljes drámai alakban játszotta végig. Nagy Imre (Velitorisz), Mihályfi (Leonárd, a polgármester fia), Náday (Konstil tanácsos), Hegyesi Mari (Borbála) méltó részesei egy jeles drámai előadásnak.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud akadémia október 8-iki ülésén, *Pulszky* Ferencz elnöklete alatt, két történeti tárgyu értekezés volt, s ebből az egyik székfoglaló.

Acsádi Ignácz levelező tag tartotta a székfoglaló értekezést «*A magyar jobbágy-népesség a mohácsi vész előtt*» czim alatt. Értekezésében az ország XVI. századbeli népességi állapotáról sorolt föl adatokat. Tanulmányának alapjául szolgálnak azon roppant terjedelmü összeirások, melyek jelenleg az országos levéltárban őriztetnek, 1553-ban készültek s 30 akkori magyar vármegyét, tehát az ország nagyobb részét ölelik fel. Az összeirások faluról falura menő adatait, melyek valami 90 rovat közt oszlanak meg, értekező benső rokonságuk : porták, telkek és családok szerint összegezi s azután kideriteni igyekszik, hogy egy telken vagy portán hány család lakhatott. Számításai szerint 1553-ban valami 66,000 lakott jobbágytelken összesen 155,000 család élt. Ehhez hozzáadva 32,000 családot, mely nem telek szerint van összeirva, a 30 vármegyében, melyben ma valami 3.1 millió lakos él, akkor 187,000 jobbágy- és zsellér-család, vagyis valami 935,000 nemnemes ember élhetett. A lakosság tehát valami egyötöd részét tette a mostaninak. Hatvan évvel korábbi időből is birunk az ország némely megyéire vonatkozó adatokat, s ezekből azt látjuk, hogy akkor Magyarország lakossága nagyobb volt, s a török háboruk pusztitották el nagyon. A felolvasást megéljenezték. — Utána *Szilágyi* Sándor «*II. Rákóczi György és a szászok*» czim alatt értekezett. Az «Erdélyi országgyülési emlékek» legközelébb megjelenő kötete adja az erre vonatkozó okiratot s azok közt Simoniusnak 1651—55-ből való részletes jelentéseit az országgyülés folyásáról. A szászok mindig sok panaszszal álltak elő s féltékenyen őrizték kiváltságaikat. Szász városokban nemes ember házat nem vehetett ; s a szászok az ellen is kikeltek, hogy a szász területen nyomát vesztett marháért a községet felelősségre lehessen vonni. Az adózások miatt panaszkodtak legtöbbször. A gyulafehérvári országgyülésen sok heves vita folyt. De azért a szászok soha egy országgyülésen sem kisérlették meg, hogy németül beszéljenek, német előterjesztést tegyenek. Érdekökben állt, hogy tudjanak magyarul, meg is tanultak, mert előjogaikat igy védhették legjobban. Az adó miatt tett panaszaikról azonban kiderült, hogy a szász előljáróságok zsarolták a népet ; 56,000 frt adó helyett 400,000 frtot szedtek be az előljárók. Szilágyi előadását érdeklődve hallgatták végig.

A történelmi társulat október 4-iki ülésén *Wenzel* Gusztáv elnökölt, s a társulat kiadásában megjelenő két műből mutattak be töredékeket. Egyik Pór Antalnak a «Történeti Életrajzok» számára irt monográfiája Csák Mátéról, és Csontossi János olvasta föl belőle azt a részt, mely a rozgonyi csatát (1312), annak előzményeit és következményeit adja elő, festve a Kassán megölt Amadé nádor fiainak pártütését Róbert Károly ellen, Csák Máté szövetkezését az Amadé-fiakkal. A rozgonyi csata végre a király részére döntötte el a harczokat, de Csák Máté még tovább is ellenállt. A szepességiek a rozgonyi győzelem elősegitéséért sok kiváltságot nyertek a királytól, s ezért Károly király győzelmét prépostságok templomában nagy falfestménynyel örökitették meg, mely most is megvan. *Szilágyi* Sándor titkár tudatta ezután, hogy a Zichy kodex 5-ik kötete nemsokára elhagyja a sajtót. Még e hóban meg fog jelenni b. *Radvánszky* Béla könyve «Régi udvartartás és számadási könyvek», mely a mult századok magyar társadalmi, családi életének, és átalában hazánk kulturájának gazdag forrásául igérkezik. Egy fejezetet *Szádeczky* Lajos olvasott föl belőle. Ez Brandenburgi Katalinnak Kassára való bevonulását s az ott tartott menyegzői szertartásokat irja le (1626-ból). Még nehány apróbb tárgyat jelentett be a titkár, s ezzel az ülés véget ért.

A képzőművészeti társulat sorsjegyei. A képzőművészeti társulat ez évben is 1 frtos sorsjegyeket bocsátott ki, melyek a kiállítási pénztárnál kaphatók. E sorsjáték egész jövedelmét a műcsarnok őszi kiállításából választott jelesebb hazai és külföldi műtárgyaknak vásárlására fordítják, s ezeknek kisorsolásában csakis az eladott sorsjegyek számai vesznek részt. A sorshuzást okvetlenül deczember 30-ikán fogják megtartani.

EGYHAZ ÉS ISKOLA.

Az evangelikus egyház egyetemes konventjének közgyülése e hó 10-ikén nyilt meg Bpesten b. *Prónay* Dezső egyetemes felügyelő és *Karsay* Sándor püspök elnöklete alatt. Már b. Prónay felügyelő megnyitó beszéde kiemelt egy sajnálatos jelenséget, mely a békés fejlődésre káros, mert az egyház kebelében nem egyházi jellegű harczok törtek utat maguknak. A közgyülésnek mindjárt alkalma nyilt, hogy foglalkozzék ezzel, melynek neve : pánszlávizmus.

Legelőször *Kubinyi* Géza interpellált a miatt, hogy Szeberényi Gusztáv püspök szabályellenesen osztott ki jutalmat az egyházi alapból és pedig oly tanitónak, ki pánszláv hirben áll. *Szontagh* Pál pedig a kievi zarándoklásra hivta föl a közgyülés figyelmét, a bányai egyházkerület azon indítványának pártolásával, mely Mudron Pál esperességi felügyelő ellen vizsgálatot kiván, miután részt vett a kievi pánszláv ünnepélyen. *Mudron* tagadta, hogy akár a konvent, akár a bányai kerület illetékes volna az ő személye fölött. Mint magánember ment Kievbe, a hol keresztény ünnepet ültek. Ha Kiev nem Oroszországban lenne, senkinek föl sem tünt volna. *Dulla* Máté is azt fejtegette, hogy Mudronnak, mint magán embernek és szlávnak szabadságában állt Kievbe menni. *Kubinyi* Géza éles szavakban tört ki a pánszlávok ellen, a mire Dulla hevesen közbekiáltott. *Szontagh* Pál a gyülés illetékességét bizonyitotta. Még többen is hozzászóltak a kellemetlen ügyhöz, s végül elfogadták Szontagh inditványát. Ezután egyházi és iskolai kérdések tárgyalására tért a közgyülés.

MI UJSÁG?

A trónörökös görgényi vadászatai. Október 8-ika óta fejedelmi társaság gyült össze a trónörökös görgény-szent-imrei vadász-kastélyában. A *walesi herczeg* a román királyi párnál Sinajában tett látogatása után egyenesen Görgénybe ment, s Kocsárdnál csatlakozott a trónörökös külön vonatához. *Rudolf* trónörökös kiséretében voltak : *Ottó* és *Frigyes* főherczegek, a *braganzai* herczeg. A vadászatok főintézését b. *Kemény* Kálmán vezette. Az erdélyi főurak közül többen voltak hivatalosak. A meleg időjárás azonban nem kedvezett a vadászatokra. A medvék még nem huzódtak le a magaslatokról, s a hajtók előtt sem mutatkoztak.

E hó 8-ika, 9-ike teljesen eredménytelen volt. Pedig e hó 9-ikén sok nehézséggel küzdöttek meg a vadászok ; csak nehány róka, őz és farkas mutatkozott, de azokra nem lőttek. Este a kastély udvarán *népmulatságot* rendeztek, melyre összegyült az egész környék magyar, szász és román lakossága, ünnepi viseletében. Fáklyások világitottak a festői csoportozatra. Először a szász tánczos párok álltak elő, azután a románok hosszu sorban páronként körbe sétáltak és a nemzeti tánczra kerekedtek, mihez saját zenészeik játszottak. A fenséges vendégek nagy érdeklődéssel nézték a tánczot, különösen a férfiak kalugyer-tánczát. Legutoljára a magyarok tánczoltak ropogós székely csárdást. A walesi herczegnek nagyon tetszett a tánczosok ügyessége ; Rudolf trónörökös szintén ismételten kifejezést adott tetszésének Bánffy báró főispán előtt. A fenségek a tánczokat megismételtették s végül a tánczosok páronként Rudolf trónörökös elé vonultak, tiszteletteljesen meghajtva magukat ő fensége előtt. A fenséges vendégek nagy érdeklődéssel szemlélték a nemzeti viseleteket is. A tánczosok eltávozván, a trónörökös termeibe vezette vendégeit, hol Berkes zenekarán kivül meghallgatták a Szabó-testvérek Arion-hangversenyét is.

E hó 10-ikén nyári szép reggelen négyes fogatokon indult a társaság Fancsalra, a vadászatokra. A Szirod-hegyre lóháton folytatták az utat. A hajtás elején két medvét fölvertek, de ezek nem kerültek lövésekre. A további hajtás azután elmaradt. Öt óra után visszahajtattak Görgénybe.

E hó 11-ikén volt az utolsó vadászó nap, ismét eredmény nélkül Este a társaság már elutazott Bécsbe. *Rudolf* trónörökös azért sietett Bécsbe, hogy a régi Burgszinház utolsó előadásán jelen lehessen. Elutazása előtt 200 frtot osztatott ki a szegények közt. Kőrösi főszolgabirónak pedig értékes melltűt ajándékozott. A trónörökösnek annyira megtetszett *Alsó-Fancsal* és vidéke, hogy egy vadászlak épitését elrendelte. E hó 11-ikén esti 7 órakor hagyták el a trónörökös, a walesi herczeg, Dom Miguel braganzai herczeg, és a főherczegek Görgényt. A radnótfai udvari pavillonig kisérték a fejedelmi társasá-

got a vadásztársaság többi tagjai. Rudolf trónörökös a bucsuvétel előtt báró Kemény Kálmánnak megjegyzé, hogy bár a vadászat ez idén eredménytelen volt, novemberben mégis hosszabb időre Görgénybe jön. A négy nap alatt, melyet a fejedelmi társaság Görgényben töltött, fesztelen jókedv uralkodott. Ebéd alatt a walesi herczeg kedvencz muzsikása, Berkes Béla primás zenekara játszott. Az e hó 8-iki ebéd alatt a társaság igen kellemes hangulatban volt, a walesi herczeg több operette-darabot, angol népdalt és skót tánczot huzatott Berkessel, Rudolf trónörökös pedig magyar népdalokat kivánt s egyszer odaintve magához a primást, így szólt: «Kérem Berkes, játszsza nekem az én nótáimat, azt a szép Csóré hallgató nótát, a melyet Teleky Samu gróf is nagyon szeret.» Ezután még más magyar nótákat is húzott a czigány zenekar. Ebéd után az egész társaság körülfogta a czigánybandát s a trónörökös is oda csatlakozott. A barna zenészek br. Bánffy György szép szerzeményét, a «kék nefelejtset» játszták és a társaságban levő főurak közül többen e dal, valamint a többi dalok szövegét énekelték s a trónörökös, a walesi herczeg, Ottó és Frigyes főherczegek és a többi vendégek látható élvezettel hallgatták a szép magyar népdalokat.

A német császár e hó 10-ikéig volt uralkodónk vendége. Az utolsó napokat a stájerországi Mürzstegben vadászaton töltötték, s onnan indult Vilmos császár Olaszországba, és Rómáig egy huzamban utazott. E hó 11-ikén délután érkezett meg az olasz fővárosba, hol nagy fénynyel és zajos üdvözlésekkel fogadták. E hó 12-ikére volt kitűzve a pápa meglátogatása. A német császár több napot tölt Rómában s meglátogatja Nápolyt is.

Gróf Batthyány Lajos özvegyének temetése. Az első magyar miniszterelnök nemeslelkű özvegyének hamvait e hó 11-ikén délelőtt helyezték el férje mellé a kerepesi-uti temető mauzoleumában, a vértanu hamvaitól jobbra, abba a fülkébe, hol ideiglenesen Deák is pihent. Most már egyesültek!

Az özvegy hamvai e hó 10-ikén este érkeztek meg a veszprémmegyei Dákáról, hol az ottani kápolna kriptájában nyugodott ideiglenesen. A vasuttól egyenest a kerepesi-uti temető halottas házába vitték, melyet ez alkalommal pazar gyász-pompával ékítettek föl; a nagy terem falait s az egész előcsarnokot fekete draperiával vonták be, melyen a Batthyány- és Zichy-családok czimerei függöttek, a terem közepén, ezüst ékítésű baldachin alatt állt a ravatal, melyre a nehéz olajzöld érczkoporsó volt téve. — A ravatal körül valóságos pálma- és babérliget pompázott; a ravatal lépcsőzetén szebbnél-szebb koszoruk. A ravatalt e hó 11-én reggel nagy számu közönség kereste föl. 9-kor jelentek meg a gyászoló család tagjai. *Tisza* Kálmán miniszterelnök egyike volt az elsőknek, kik a halottasházban egybegyült gyászoló családtagoknak mély részvétét fejezték ki. Megjelentek továbbá: Bedekovich Kálmán miniszter, Ráth Károly főpolgármester, a főuri családokból számosan; Pestmegyét a főispán vezetése alatt küldöttség képviselte; Győrmegye, Győr város (a hol a boldogultak unokája főispán) szintén küldöttség által fejezte ki a kegyeletet. Testületileg megjelent a magyar gazdasszonyok országos egyesülete, az orsz. iparegyesület, a honvéd-menedékház, s ezenkivül nagy közönség. Pont 10 órakor *Romeiser* József prépost, belvárosi plébános a ravatalon beszentelte a halottat, mire a koporsót föltették az Entreprise négyes fogatára s a menet elindult a mauzoleum felé. Elől az aggharczosok és honvédek zászló alatt, azután a halottas szolgák, majd a lelkész és a gyászkocsi. A koporsó után a gyászoló család tagjai haladtak. Fél 11 órára a menet a Batthyány-mauzoleum elé ért, melynek jobb oldalon levő bejárata nyitva volt. A koporsót itt a lépcsőzetre tették s Romeiser prépost folytatta a megkezdett gyászszertartást. Még egyszer beszentelte a halottat, továbbá a sirboltot, mire a koporsót levitték a kriptába. A koszorukat szintén a sirboltba vitték s a falakra aggatták föl. Elhelyezés után a gyászoló család tagjai lementek a kriptába s egy utolsó «isten hozzád»-ot mondtak elhunyt szeretteiknek.

Rökk Szilárd ujabb alapitványai. Az elhunyt emberbarát öcscse, Rökk Pál három csomagot adott át még Kamermayer polgármesternek, mint bátyja hagyatékát. A polgármester tanuk jelenlétében bontotta föl a csomagokat. Az egyikben *50,000 frtos* takarékpénztári könyv volt. Az alapitó a tanács bölcs belátására bizza az összeg hovafordítását, csak azt jegyzi meg, hogy e nézetszerint czélszerü volna ez összeget oly intézkedésekre forditani, a melyek az állatkinzás megakadályozására hivatvák. A másik csomag is felbontatván, abban *13,200 frt* volt a budai tanitónőképző-intézet részére. A harmadik csomag *20,000 frttal* a főpolgármesternek, Ráth Károlynak volt czimezve. A nemeslelkü alapitó e csomagban levelet is hagyott Ráth főpolgármesternek, a melyben megjelöli, hogy e 20,000 frtos alapitvány czélja fővárosi alkalmazásban levő tanárok, tanitók és tanitónők hátramaradottjainak. nevezetesen az özvegyek és árváknak segélyezése.

Az operaszinház uj igazgatóját, *Mahler* F.-et, a lipcsei szinház volt karnagyát, e hó 10-ikén mutatta be a szinház személyzetének Beniczky Ferencz kormánybiztos, a ki hangoztatta azt a körülményt, hogy Erkel Sándor saját elhatározásából mondott le az igazgatásról. Kérte a tagok buzgó támogatását az uj igazgató részére. *Mahler* hosszabb német beszédben fejezte ki örömét, hogy az operaszinház művészi igazgatását átvehette, és pedig a siker legbiztosabb kilátásával. Igéri, hogy rövid idő alatt magyarul is megtanul. A bemutatáson *Erkel* Sándor nem volt jelen, s a zenekari tagok is kevesen jelentek meg.

Benczur Gyula jeles művészünk, a festészeti mesteriskola igazgatója, e héten érkezett haza Bajorországból, hol a nyarat töltötte, s ambachi műtermében is dolgozott Rudolf trónörökös ama nagy arczképén, mely a nemzeti kaszinó nagy terme számára készül és párja lesz a walesi herczeg Angeli által festett arczképének.

Házasság. Petelei István, a «Kolozsvár» szerkesztője a napokban vezette oltárhoz özvegy Tauffer Ferenczné sz. Korbuly Irmát, Korbuly Józsefnek, az «Erdélyi Hiradó» szerkesztőjének nővérét.

Az uj országház épitésén naponkint 1200—1300 ember dolgozik. A roppant területen az idén az alapfalakat fölépitették a földszintig. A munkálatokat Steindl Imre személyesen vezeti.

Lásd a hirdetések között: Grands Magasins Printemps, Párisban.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napok alatt: Stoll Péter, a budapesti operaszinház nyugalmazott kartanitója, kiváló képzettségű énekes, ki az operai pályának sok tanitványt adott, egykor maga is tenorista, ki negyven év előtt a régi német szinházban sok sikert aratott, 73 éves korában Budapesten, s halálát nagy kiterjedésü család gyászolja. — Rétyi Antos László, előkelő székely család tagja, ki nagy üzleti tevékenységet fejtett ki, 1843-ban már a Széchenyi által alapított budai magyar fonógyár vezetője volt, a szabadságharczban a honvédség egyik főszállítója, a miért sok zaklatást kellett később szenvednie, s ezért több évre Konstantinápolyba ment, majd Bécsben alapított üzletet, és nagy összeköttetései által jó szolgálatokat tett honfitársainak, 63 éves korában, Bécsben, s a széles körü rokonság közt két testvére: Antos József és János is gyászolják. — Ring Mihály, bölcsésztudor, a pozsonyi akadémia nyug. tanára. — Porpáczy Pál, hitszónok, a ferenczrendiek székesfehérvári társházának másodfőnöke, közszeretetben élt szerzetes, 73 éves, Székesfehérvártt. — Dr. Lengyel Gyula, vasuti pályaorvos, 46 éves, Kolozsvártt; ugyanott dr. Deák Gábor, ügyvédjelölt, az «Erdélyi Hiradó» dolgozó-társa. — Jurány Ottó, Jurány Vilmosnak, a Franklin-Társulat igazgatójának fia, okt. 5-én, élete 21 évében, Bécsben, hol mint könyvkereskedő-segéd működött, meghalt s az ottani protestáns temetőben helyezték örök nyugalomra. — Koszgleba László, fővárosi háztulajdonos, régi polgári család tagja, 75 éves, Budapesten; ugyanitt Czumpf Mihály, a magyar állami vasutak gépgyárának mérnöke; Jerikoglu Margarits, a budapesti görög kolónia egyik kiváló tagja, 70 éves; Németh Mihály, honvéd-számvevő őrmester, ki huszonkilencz évig katonáskodott. — Fodor Dávid földbirtokos, Csikmegye törvényhatóságának tagja, 61 éves, Csekefalván. — Beke Kálmán, régi honvéd, a körös-tisza-marosi belviz-szabályzó társulat vonalfelügyelője, 56 éves Szentesen. — Bozay János, földbirtokos, 65 éves, Berhidán. — Biga Dániel, hadseregbeli nyug. őrnagy, 70 éves, Ujvidéken; ugyanott Urveisz Antal, agg polgár, 91 éves, — Solymosy Zoltán, cs. és kir. tartalékos huszárhadnagy, Solymosy László nagybirtokos fia, 21 éves. korában, Loóson. — Heybl Imre, főszámvevő, a pozsonyi városi tisztikar egyik legkitünőbb tagja. Stankovics Mihály, Heves város köztiszteletben állott polgára. — Steinfeld József, szabadkai kereskedő 1848—49-es honvéd, élete 69-ik évében.

Veress Sándorné, szül. Tappenburg Aranka, Veress Sándor kerületi orvos neje, Nagy-Ajtán. — Özv. Aschendorf Frigyesné, Csukássi Józsefnek, a «Budapesti Hirlap» szerkesztőjének nővére, 54 éves, Győrben; ugyanott Pázmány Gáborné szül. Petőcz Lenke, 47 éves. — Zsoldos Pálné, szül. Gergely Aloizia asszony, 28 éves, Veszprémben. — Tuszkau Mórné, szül. Weisz Terézia, székesfehérvári tekintélyes iparos neje, 55 éves korában. — Banke Antalné, szül. Klag Alojzia, a pozsonyi pósta- és távirógazgatóság pénztárosának neje, 42 éves. — Boár Józsefné, szül. Grimm Lujza, a Gerőfy szintársulatának tagja, Gyergyószentmiklóson. — Merkly Antalné, szül. Kovács Teréz, ügyvéd neje, 68 éves, Zala-Szent-Mihályon. — Renker Gizella, Hevesen. — Zacharias Árpádné, szül. Kalmár Piroska, 19 éves, Nagy-Iratoson. — Császár Dánielné, szül. Nagy Juliánna, 82 éves, Sepsi-Szentgyörgyön. — Mercáder Edéné, szül. Lazányi Irma, 29 éves, Nyitrán. — Pellet Sándorné, szül. Bauer Eliz, 58 éves, Debreczenben. — Gyorgyevics Miklósné, szül Jovanovics Katalin, ügyvéd neje, 33 éves, Nagy-Becskereken. — Zwerencz Hermina, Zwerencz József birtokos 29 éves leánya, Pankotán. — Sághy Emilia, Sághy Sándorné, szül Laky Kamilla kis leánya, 8 éves, Gráczban. — Özv. Freyler Károlyné, szül. Réder Katalin, 65 éves, Siklóson. — Özv. Freund Antalné, szül. Blasovits Francziska, Blasovits Károlynak, az osztrák-magyar államvasutak igazgatójának nővére, 75 éves, a pestmegyei Csörögön.

Megszomorodott szivvel jelentjük szeretett gyermekünknek,

KLÁRÁNAK,

több heti súlyos szenvedés után, f. hó 11-én esti ¾8 órakor, élete 10-ik évében bekövetkezett halálát.

A temetés f. hó 14-én, d. e. ½9 órakor lakásunkból (Andrássy-ut 25. szám) fog megtörténni.

Budapest, 1888 okt. 12-én

Hirsch Lipót és neje

valamint gyermekeik: Nelly, Ödön és Margit.

SAKKJÁTÉK.

1514. sz. feladvány. Weinheim R.-től.

Sötét.

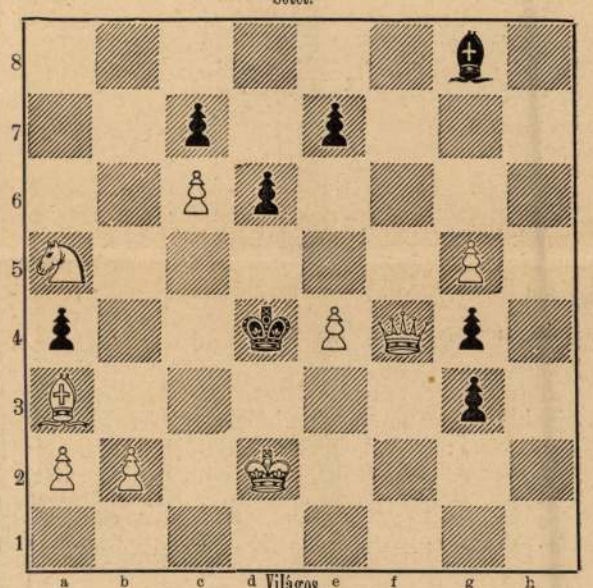

Világos indul s a harmadik lépésre matot mond.

Az 1508. sz. feladvány megfejtése.

Schrüfer F.-tól.

Megfejtés.

Világos.	*Sötét.*	*Világos.*	*a*	*Sötét.*
1. Be8—h8.	d5—e4: (a)	1.		Fg7—h8:
2. Vh7—e4+	t. sz.	2. Vh7—d7:		t. sz.
3. V. v. B. mat.		3. Vd7—a4—g4 mat.		

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H. — Andorfi S. Kovács J. — *Az Erkel-sakktársaság nevében:* Exner Kornél. — *Tarnóczon:* Németh Péter. — *Miskolczon:* Rudnyánszky Géza. — *A pesti sakk-kör.*

HETI NAPTAR. Október hó.

Nap	*Katholikus es protestáns*		*Görög-Orosz*	*Izraelita*
14 V.	**G 21** Ka. pk vt.	**G 20** Kalliszt	2 **B 16** Czipri.	9
15 H.	Terézia sz.	Hedvig	3 Areo. Dénes	10 Sch. b.
16 K.	Gallusz apát	Gallusz	4 Hierót	11
17 S.	Hedvig özv.	Florent	5 Karitina	12
18 C.	Lukács ev.	Lukács ev.	6 Tamás apos.	13 Cha. b.
19 P.	Alk. Péter hv.	Nándor	7 Szerafius	14
20 S.	Kant. Ján. Ven.	Vendel	8 Pelágia	**15 S. Vaj.**

Holdváltozásai: ☽ Holdtölte 10-én 10 ó. 25. p. este.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**

(L. egyetem-tér 6. szám.

Henneberg G. Zürichben, selyemgyári raktára (cs. és kir. udv. szállító). **Magánzóknak** előnyös beszerzési forrás bármely nemü fekete, fehér és szines **selyem kelmékre.** Minták póstafordultával. Kettős levéldij. ☞ Atlagos raktár körülbelül 8000 darab.

44. SZÁM. 1888. BUDAPEST, OKTÓBER 28. XXXV. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egész évre 12 frt, fél évre ... 6 •
Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre 8 frt, félévre ... 4 •
Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre 6 frt, félévre ... 3 •
Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó

DEÁK FERENCZ ÉS A KIEGYEZÉS.

1861—1866.

I. Az 1861-iki év.*)

A magyar szabadságharczra következett központositó abszolutizmus, miután a monarkhiát belügyeire nézve a legnagyobb zavarokba, külfelé pedig veszedelmes bonyodalmakba, mondhatni tehát, hogy a végromlás szélére sodorta, tizenkét évi fönnállása után megbukott s a tehetetlenné vált birodalom sorsának intézői magok is belátván, hogy egy birodalom, melyet egyedül a szuronyok hatalma tart össze, sem belül nem szilárd, sem kifelé nem biztos: elérkezettnek látták az időt, hogy a monarkhia jövendő fönnállásának más alapokat keressenek.

Az uralkodó 1861 április 2-ára összehitta az országgyülést, megkezdvén ezzel azt a korszakot, mely hat esztendeig tartó provizóriumok és kölcsönös kisérletek után végre a kiegyezéshez vezetett.

Ezt a vajudási korszakot s benne *Deák* Ferencznek vezérlő szerepét tünteti föl az a könyv, mely mint «Deák Ferencz beszédeinek III-ik kötete» Kónyi Manó szerkesztése alatt a Franklin-társaság kiadásában épen most hagyta el a sajtót.

A közönség ismeri már «Deák Ferencz beszédei»-nek ugyancsak Kónyi Manó által nagy szorgalommal egybegyüjtött első két kötetét, s jól tudja, hogy ezekben a nagy férfiunak nem csupán az országgyülésen és azon kivül tartott «beszédei» foglaltatnak, hanem hogy azok olyan képét tüntetik föl nyilvános életének, mely szinte teljesnek mondható, a mennyiben e gyüjtemény megjelenése után alig lesz még nyilvánosságra hozható olyan valami, a mi az itt nyujtott képhez lényegesen hozzájárulhatna, olyan pedig, a mi azt megváltoztatni vagy csak módosítani is alkalmas lehetne, épen nem is lesz található.

E gyüjtemény, mely — ha a Lustkandl közjogi fejtegetései ellen a «Budapesti Szemlé»-ben megjelent mesteri czáfolatot is hozzá veszszük — joggal lesz mondható Deák Ferencz teljes szellemi hagyatékának, a maga hüségében és történeti valóságában tünteti föl a «haza bölcsének» impozáns alakját s az ő korszakalkotó müködését. Teljességében birjuk itt az ő szellemi életének közügyekkel kapcsolatos nyilatkozásait, tehát nem csupán a szorosabb értelemben vett «beszé-

DEÁK FERENCZ. *Benczur* Gyula festménye után.
BÁRÓ EÖTVÖS JÓZSEF.

* *Deák Ferencz* beszédei harmadik kötetének megjelenése s az 1861—66 közötti korszakot ennek alapján ismertető közleményünk alkalmából bemutatjuk a «haza bölcséuek» azt az arczképét, melyet ismerői legsikerültebbnek tartanak minden megjelent arczképei között. E kép *Benczur* Gyulának az első magyar ált. biztositó társaság alapitóiról festett nagy képcsoportjából van véve, melyet egészében már mi is bemutattunk. Ezuttal a Deák alakját feltüntető részét mutatjuk be, a széke mögött álló báró *Eötvös* József arczképével együtt. *Szerk.*

déket», hanem mindazt, a mi azokon fölül tolláből kikerült s részint neve aláirásával, részint a nélkül, de köztudomásulag tőle vagy legalább sugalmazására megjelent.

Mind e nyilatkozásoknak eleven keretet kölcsönöznek a Kónyi Manó által hozzájuk csatolt fölvilágositó jegyzetek, ismertetvén a körülményeket, melyek között s az okokat, melyek miatt mind e nyilatkozások történtek, sőt még mások azon beszédeit és nyilatkozásait is, a melyekre a Deák megjegyzései vonatkoznak.

Mindez elejét veszi a kompilatorius munkáknál rendesen tapasztalható a hátránynak, hogy töredékes, mozaikszerü, sőt tán érthetetlen is legyen s a mig egyfelől megérteti az olvasóval, hogy mindenik nyilatkozat mely czélzattal, mily alkalomból történt, addig másfelől egybefüzvén a történeti eseményeket, az egész korszaknak oly tükrét tünteti föl, mely annak történeti méltatásánál döntő jelentőségü.

A mint a Kossuth Lajos «Iratai»-ban az egykori kormányzó körül csoportosítva látjuk az emigráczió főbbjeit s szemünk előtt folynak le külföldre menekült honfitársaink bámulatos erőfeszítései, a kik hazájuknak külsegítséggel való fölszabaditására az «Acheronta movebo» jelszavát is zászlajukra irták: ugy látjuk itt a «beszédek»-ben a hazában maradt férfiakat Deák Ferencz, mint középpont körül, a kik nem vesztve el reményüket a dynasztiával és Ausztriával való kibékülhetésben, annak létrehozásán fáradoztak.

A kész eredményeket, sőt még az azokat megelőző, nyilvánosan vitatott előkészitő lépéseket és közeledési kiserleteket is jól ismeri az olvasó közönség a közelmultból. Kónyi Manónak, a gyüjtemény szerkesztőjének azonban eléggé alig méltányolható érdeme, hogy a jelen harmadik kötetben ama kor történetére tartozó igen sok oly nagybecsü adatot tett megközelithetővé, melyek ismerete nélkül a kiegyezést megelőző öt esztendő története alig lett volna teljesen megérthető s igazságosan megitélhető a későbbi nemzedékek által, melyek ama korszaknak közvetlen tanui nem lehettek.

Az események folyására határozó irányt szabó férfiak naplói, magánértekezletekről, tanácskozásokról, előkészitő bizottsági ülésekről fölvett s eddig nyilvánosságra sehol nem jutott részletes följegyzések, fontos tartalmu levelek, az események előkészitésébe személyesen befolyó férfiaktól nyert információk, értesülések és fölvilágositások, kritikailag megállapított hitelességü magánbeszélgetések, melyek e könyvben hátterét képezik Deák Ferencz politikai egyéniségének, — mély beletekintést engednek az olvasónak ama kor eleven életébe, müködésébe; mintegy bele vagyunk helyezve a történelem e részének titkos mühelyébe s szemünk előtt látjuk, hogy készül elő ama korszak nagy alkotása, a kiegyezés és hogyan fejlődnek az események nyomról-nyomra, belső és külső körülmények által is támogattatva, ama férfiak kezében, a kik egyfelől a jogfentartás, másfelől az engesztelődés jelszavával az ügyek vezetését kezökbe vették s a kik közül, mint egy óriás, magaslik ki Deák Ferencz.

A «Deák Ferencz beszédeinek harmadik kötete» czime alatt tehát valójában a kiegyezésnek találjuk a történetkönyvét, attól az időtől kezdve, mikor a Bach-korszak bűnei által keltett általános elégedetlenség s a szerencsétlen kimenetelü olasz hadjárat a felsőbb körökkel is beláttatták a Magyarországgal való kiegyezés szükségét.

Tömérdek részlet kerül e könyv révén a közönség tudomására, a melyekről eddig sejtelme sem lehetett. Többet mondunk: még azok között is, a kik ez öt év történetét csinálták, hiába keresnők azt a férfiut, a ki elmondhatná magáról, hogy az itt egybefoglalt részletek egészének e könyv megjelenése előtt tudomása volt. Ez teszi a munkát még azok előtt is nagy becsüvé, a kik a korszak eszményeinek tényezői voltak s a kik a saját működésüknek mások által történt kiegészitését, elősegitését, vagy akadályozását ismerik meg lapjairól.

1860-ban hatalomra kerültek a magyar konzervativek. Az ő művök volt az október 20 iki diploma, melynek keresztül vitelére vállalkoztak.

A mint kiderült, gazda nélkül csinálták a számadást. Deák Ferencz, a kit a nemzet vezérül fogadott, már abban a beszédében, melylyel Pest belvárosa választóinak bizalmukat megköszönte, kijelenté, hogy «az ország törvényes önállása, függetlensége s az alkotmányos szabadság nemzeti létünknek alapföltételei, melyeket semmi árért, semmi nyomásért föl nem áldozhatunk.»

A fejedelmi meghivó levél Budára hivta össze az országgyülést, hol a helytartótanács épületében e czélra az üléstermet is elkészitették. A magyar országgyülés tagjai, a törvényre hivatkozva, Pesten kivánták az országgyülést tartani. Bécsben ragaszkodtak a meghivó levél rendelkezéséhez.

Gróf *Apponyi* György országbiró, Deákkal egyetértésben, módot keresett arra, hogy ezen a kérdésen ne szenvedjen hajótörést mindjárt az országgyülésnek megkezdése is. Apponyi a szigoru utasitás ellenére saját felelősségére tudatta az országgyülés tagjaival, hogy a Budán történő megnyitás után Pesten tarthatják üléseiket. Igy történt. A királyi biztosul kiküldött országbiró megnyitó beszéde után közvetlenül a képviselőház a muzeum, a főrendiház a Lloyd nagy termében tartá meg ülését, Apponyi pedig futott Bécsbe, hogy eljárásáért feleljen. Nagy volt meglepetése, mikor az uralkodó a legszivesebben fogadta, sőt gratulált a megnyitás fényes sikeréhez. A bécsi utasitás ad acta tétele sem akkor, sem később soha szóba se jött.

A trónbeszéd, melylyel az országbiró ő felsége nevében az országgyülést megnyitotta, kiemelé, hogy a felség azért hivá össze a törvényhozó testet, hogy vele az ország alkotmányos állapotainak visszaállitása, biztositása, a viszonyok igényeihez leendő idomitása, a tapasztalás tanuságaihoz mért tökéletesitése iránt tanácskozzék, s magát megkoronáztassa, mely czélból külön királyi leiratban közli a törvényhozással V. Ferdinánd leköszönését s Ferencz Károly főherczegnek a trónöröklési igényről való lemondását. Egyuttal tudatja, hogy ő felsége többi országait is részesiteni kész az alkotmány áldásaiban. Felhivja tehát az országgyülést az uj uralkodási rendszernek megfelelően az általa már kibocsátott intézkedések tárgyalására, s azon módoknak, melyek utján a birodalom megváltozott helyzeténél fogva az ide vágó ügyek végleges rendezése a magyar alkotmánynyal összhangba hozható, megvitatására.

A képviselők mindenek előtt azt vették fontolóra, minő alakba öltöztesse az országgyülés első nyilatkozatát. Erre nézve april 12—16-án folytak az értekezések, de azokban Deák nem vett részt. A határozat és a fölirat formája állt egymással szemben. Megegyezni nem sikerülvén, külön tanácskoztak a határozatiak a vármegyeházán, a föliratiak *Gorove* Istvánnál. Amazok 308 igazolt képviselő közül többet számitottak magokhoz 150-nél, az utóbbiak 136 biztos szavazatra tartottak számot.

A *határozati párt* azon bizottsága, mely a határozat szerkesztésére kiküldetett, gr. *Teleki* Lászlóból, *Tisza* Kálmánból, *Nyáry* Pálból, báró *Podmaniczky* Frigyesből és *Madarász* Józsefből alakult s megállapitott pontozataiban hivatkozván az országgyülés kiegészitetlen voltára (sem Erdély, sem Horvátország nem volt képviselve) s azon akadályokra, melyek az ország törvényeinek, alkotmányának függőben tartásában állanak s az 1848-iki szabadelvü politika folytatását lehetetlenné teszik: ez akadályok elhárítása előtt nem tartotta magát hivatva tárgyalásokba bocsátkozásra. Komoly birálat alá veendőnek mondta ki a trónváltozásnak törvényszerüségét s azt, vajjon az ország függetlenségének sérelme nélkül történt-e? Követeli annak teljes visszaállitását, minden törvénytelen rendelet megsemmisitését, a 48-iki törvények azonnali teljes életbeléptetését, az amnesztiát s csak ez előföltételek teljesülte után sorolja föl azon ügyeket, melyekkel, mint törvényhozó-testület foglalkozni kiván.

A szövegezés, nevének megfelelőleg, kemény hangon van tartva. De számba véve azt, hogy impozánsabban léphetne föl az országgyülés egy egységes nyilatkozattal, a párt megállapodott abban, hogy formulázott javaslatától eláll, e módositásokkal a Deák dolgozatát fogadja el, a forma kérdésében azonban tőle eltérő álláspontra helyezkedik.

Ekkor rázta meg az országot gr. *Teleki* Lászlónak szomoru halála, melyre vonatkozólag a következő följegyzést találjuk a könyvben:

Teleki László grófot (a ki az emigrácziőban *Kossuth* és *Klapka* mellett az u. n. «nemzeti kormány» egyik tagja volt) Drezdában történt elfogatása után Bécsben a fejedelem elé vezették, ki igy szólott hozzá: «Mindent tudok, a mit ön 11 év óta a külföldön ellenem és házam ellen tett; ismerem az ellenséges indulatot, a melyet irányomban tanusitott; megbocsátok önnek; szabadon járhat az országban, a merre akar; de egyelőre tartózkodnia kell minden politikai tevékenységtől.» *Teleki* kérdésére: a törvényes téren is? ő felsége azt felelé: egyelőre még ezen is. *Teleki* az által, hogy neki, mint magyar főnemesnek, az országgyülésre ő felsége meghivó levelet küldött, ezen föltételtől fölmentettnek hitte magát, képviselőséget vállalt, feje lett a határozati pártnak s május 8-án éjjel — pisztolylyal vetett véget életének.

Midőn ezt a ház elnöke, *Ghyczy* Kálmán a képviselőháznak az ülésben bejelentette, *Deák* rövid, de egyszerüségükben végtelenül megindító szavakkal kérte a házat, hogy üléseit néhány napig halaszsza el, mivel a nagy veszteség fölötti fájdalom első rohama alatt ugyis lehetetlen volna kellő kedélynyugalommal tanácskozni. Az ülés azonnal be is rekesztetett s *Deák* csak május 13-án terjeszthette elő fölirati javaslatát, azt a nagyfontosságu okmányt, melylyel a magyar nemzet a tényleges uralkodónak legelőször válaszolt, a mint nyilatkoznia alkalom nyujtatott. E javaslatot kisérő beszédében kifejti, miért kivánja azt fölirati alakba önteni.

15 napig tartott a fölirat feletti vita, 39-en szóltak a fölirás, 51-en a határozat mellett, midőn *Deák*, mint inditványt tevő, az utolsó szó jogával élt, mely után az általános vita befejeztetvén, a szavazás junius 5-ikére tüzetett ki.

Hogy miképen győzött a fölirat a határozattal szemben, daczára, hogy ez utóbbinak többsége volt, azt több forrásból is körülményesen adja elő a gyüjtemény, megczáfolván azt az általánosan elterjedt véleményt, mintha az eredmény a pártok között előre kicsinált kompromisszum lett volna. Ritkán állt még két párt oly mereven egymás ellen, mint ez a kettő. Már vége felé járt a szavazás, mely névszerinti volt, s a föliratiak még mindig azt hitték, hogy megbuknak. A Z betü döntötte el a többséget a fölirat mellett, ugy hogy a második fölolvasásnál már azok is a határozatra szavazhattak, a kik szavukat adták, hogy a szavazástól tartózkodni fognak. Igy győzött 155 szavazattal 152 ellen, tehát három többséggel az az inditvány, hogy a ház első fölszólalása fölirat legyen. A részletes szavazásnál Deák még maga is pótolni kivánta javaslatát egy oly pont felvételével, mely kifejti, hogy az örökösödési rend a mi törvenyeinkben szükebbre van szoritva, mint a pragmatika szankczióban.

A vita folyamán Deák még a trónváltozás kérdésében is tartott egy nagyfontosságu beszédet, de erre vonatkozó javaslata mellőztetvén s a Várady Gáboré fogadtatván el, a részletes tárgyalás befejeztetett, s az igy módositott fölirat a főrendi házzal közöltetett s miután az is magáévá tevé, határozatba ment, hogy azt kivételesen a két ház két elnöke (Ghyczy és Apponyi) személyesen kézbesitse ő felségének.

Mielőtt azonban a kézbesités megtörténhetett volna, junius 30-iki kelettel s b. *Vay* Miklós kanczellár és *Zsedényi* Ede ellenjegyzésével leirat érkezett ő felségétől, mely figyelmezteti a törvényhozást, hogy a fölirat mind alakjában, mind lényegében sértvén a királyi jogokat és a fejedelem személye iránt tartozó tiszteletet, a föliratot oly alakban terjeszsze szine elé, mely a korona méltóságának megfelel.

A leirat szokatlanul erélyes, rendreutasitó hangja már sejteni engedte a következéseket. A szükebb birodalmi tanács mindkét háza is érte-

sittetett a magyar országgyüléshez intézett leiratról s a felsőház ez alkalomból bizottságot is küldött ő felségéhez, melynek elnöke, *Auersperg* Károly herczeg az urak háza nevében kijelenté, hogy a felség méltóságainak és jogainak bármi sértését az összes birodalom elleni támadásnak tekinti s annak visszautasitásánál az uralkodó mindig számithat népeinek odaadására, a mit ő felsége, hangsulyozván elhatározását, hogy a magyar viszonyok rendezésénél változatlanul fönntartsa a birodalmi tanácsot megnyitó trónbeszédben kimondott elveket, köszönettel vett tudomásul.

A birodalmi tanács alsó házában is szóba jövén a dolog, a többség ott is az urak házának határozata értelmében nyilatkozott, a kisebbség azonban ülve maradt s másnap oly értelmü nyilatkozatot nyujtott át az elnöknek, hogy a kérdéses határozatot, ha csak loyalitás kifejezése kivánt lenni, fölöslegesnek, ha pedig ő felsége valamely tényének helyeslése vagy a magyar kérdésben követendő politikának kinyilatkoztatása kivánt lenni: illetlennek, hivatlannak, korainak és elhamarkodottnak tekinti. Tagadja, hogy a birodalmi tanácsnak a magyar ügyekhez szava volna, s beavatkozása csak zavarhatja ő felségének Magyarország iránti atyai szándékait. A nyilatkozat aláirói között többnyire csehországi képviselők nevei szerepelnek, a többi között doktor Riegeré.

Andrássy Gyula gróf ez alatt azon fáradozott, hogy Deáknak eredeti fölirati javaslatát fogadtassa el, mire, a határozati pártnak szélső árnyalatát kivéve, hajlandóság is mutatkozott s a jul. 5-ikén este tartott ülésen egyhangulag elfogadták *Hunkár* Antal inditványát, hogy az eredeti szerkezet küldessék föl, melyről az elnök már a 10-iki ülésben jelenthette, hogy az kegyelmesen fogadtatott.

Becsben *Dessewffy* Emil, *Apponyi* György grófok, *Mailáth* György tárnokmester és *Sennyey* Pál báró tanácskoztak az adandó leiratra nézve. Az első készité a tervet, a többi konzervativ főur, kik között a nevezetteken kivül b. *Vay* Miklós, kanczellár, *Szögyény* László másod udvari kanczellár, *Széchen* Antal miniszter, *Andrássy* György gr., *Barkóczy* János gr., *Zichy* Ferencz gr. és *Zsedényi* Ede voltak az értekezlet tagjai, mint Dessewffy irja, «rontottak» a tervezeten. Lefordították jól-rosszul németre, *Széchen* vitte a császárhoz s miután ez nem találta eleg határozottnak, mindjárt ajánlkozott, hogy majd csinál ő másikat. Meg is tette s ez már, ugy látszik, megnyerte az uralkodó tetszését. *Széchen* és *Vay* tehát a miniszterek konferencziáján elő is adták javaslatukat, de az itt nagy ellenzésre talált. *Schmerling* egy másikat huzott ki a zsebéből, ezt azonban *Vay* és *Széchen* ellenezték s ott hagyták a konferencziát. Ekkor történt, hogy e kettő, továbbá *Apponyi*, *Szögyény* és *Mailáth* egy kollektiv emlékiratot nyujtottak át a császárnak, melyben arra kérték, hogy a Schmerling-féle leiratot ne bocsássa ki.

E kollektiv jegyzék fölötte érdekes. Az aulikus szellem, mely a konzervativek nyilatkozatait átalán jellemzi, ez előterjesztesben tágul a hazafiság előtt, sőt a főurak odáig mennek Schmerling leirati tervének s jogelkobzási elméletének ellenzésében, hogy a többi közt azt mondják:

«Nézetünk szerint Fölséged teljhatalma kérdésének Magyarországgal szemben soha sem szabad elméleti módon előtérbe állittatnia. A *hóditás* elméletével, midőn az a dolgok természete szerint nemzetközileg nem szabályozható, szemben áll a kedvező alkalommal való *fölkelés* elmélete.»

Mindjárt másnap elcsapták *Vayt* és *Széchent*. *Forgach* Antal gr. lett a főkanczellár, *Esterházy* Móricz gróf a miniszter s julius 21-ikén kijött a Schmerling-féle fogalmazásu leirat az uj kanczellár és *Beke* Kálmán udvari tanácsos ellenjegyzésével.

Julius 21-ikére volt a képviselőház ülése kitüzve a leirat átvétele végett. De az ülés megnyitása késett. *Apponyi* György gróf, a főrendiház elnöke ugyanis az utolsó pillanatban is még táviratot küldött egyenest ő felségéhez, a leirat visszavonását kérve. Mind hiába, déli félegykor fölolvastatott az a famózus rescriptum, mely a magyar nemzetnek elvette ugyan a kiegyezés hamar sikerülte iránti reményét, de ugyanakkor alkalmat szolgáltatott Deák Ferencznek annak a *második föliratnak* a megirására, mely a magyar közjognak, a magyar alkotmánynak minden időkön át a leghatalmasabb védirata s minden jogfosztási elmélet és kisérlet ellen a jogfolytonosság igazságának evangéliuma lesz.

A leirat, noha a legvérmesebb reményüek sem ringatták magokat valami nagy illuziókban, általános megütközést keltett. A két párt még az nap 8—8 tagu bizottságot küldött ki, mely a további teendők iránt közösen tanácskoznék. E közös bizottságban legelőször *Deák* szólalt föl, elfogadhatlannak mondván a leiratban foglaltakat, de megczáfolandóknak a benne alaptalanul állitottakat s végül kijelentendőnek, hogy az alkudozás fonala elszakadt. Többen követelték, hogy most már az országgyülés határozattal nyilatkozzék. *Deák* kijelenté, hogy erre nem vállalkozik. Föliratban sokkal többet lehet elmondani, s az szól a fejedelemnek, az egész világnak, mig a határozat csak az országnak szól. A forradalmi lépésnek sem szükségét, sem hasznát nem látja. Hadd legyen a hiba a bécsiek részén, mi maradjunk szorosan a törvényes téren, törvényes formák között. A pártok közti megegyezés nem sikerülvén, *Tisza* Kálmán megszerkeszté a maga határozati javaslatát, mely a *Deák* fölirati javaslatával együtt a két párt bizottságában fölolvastatván, *Tisza* kijelenté, hogy az egyértelmü eljárás kedveért kész a magáétól elállani s a Deák-két fogadni el, de pártjából többen ez után is ragaszkodtak a magok javaslatához s igy határozatba ment, hogy mind a kettő kinyomassék s tárgyalásuk napja kitüzessék.

Augusztus 8-án terjesztette elő *Deák* a maga fölirati javaslatát, melynek olvasásában időnkint *Szalay* László váltotta föl. Az elnöktől jobbra levő harmadik pad első helyéről olvasta a javaslatot, melynek leirata *Klauzál* Gábornál volt, a ki ívenkint adogatta az olvasóknak és vette ismét vissza.

A fölirati javaslat olvasásának befejezte után perczekig hangzott a fölkiáltás: «Elfogadjuk, elfogadjuk egyhangulag!» *Eötvös* József br. odasietett a nyugodtan ülő Deák Ferenczhez és kérdezte tőle: lehető-e most az elfogadás? a mire ez ugy felelt: hogyne volna lehető, ha a ház akarja! *Bernáth* Zsigmond, a ki a junius 5-én tartott ülésben arra a kérdésre: «a háznak első fölszólalása fölirat legyen-e», «nem»-mel felelt, most föliratkozott, hogy az elfogadás iránt megtegye az indítványt. *Ghyczy* Kálmán elhagyta elnöki helyét, hogy megismerkedjék a ház hangulatával. *Nyáry* Pál bizonyitgatta neki, hogy a kivánság teljesitése sérti a létrejött megállapodást és szabályellenes is. «Hát nem állott a szabály 1848-ban? — kiáltott oda *Lónyay* Menyhért — és mégis hogyan keletkezett a végzés a 200,000 katonára és a 60 millió frtra nézve, s nem épen te voltál-e akkor az azonnal való elfogadás mellett az agitator?» «Jól van, jól, — felelt *Nyáry* — de Bécsben lesz ellenvetések.» «Hát Mária Terézia idején — vágott vissza *Lónyay* Menyhért — a vitam et sanguinem nem igy mondták ki?»

Jó 10 perczenyi szünet után kezdődött a kiáltozás: «Halljuk, halljuk Bernáthot! az elnök foglalja el székét!» *Bernáth* Zsigmond igy szólott:

«Azok után, miket ezen angyali tollal irt szavak velünk hallattak, és illetőleg sziveinkbe oltottak, nem fog csudálkozni a t. háznak egy tagja sem, ha szerény felszólalásomban netalán akadozom. (Halljuk! Halljuk!) Hazánk szomoru állapota e fölirati javaslatban oly ecsettel van festve, hogy e k[illegible], ugy hiszem, nemcsak azok szivét, kik itt jelen vannak, hanem mindazokét is, kiket a föld golyóján a népek boldogsága érdekel, meg fogja hatni. (Ugy van!) Azt hiszem, hogy azon alkotmányos elvek, melyek itt ki vannak fejtve, és melyeket oly élvezettel hallottunk összesitve, oly kimerítők (Ugy van! Helyes!) hogy azokhoz a világ minden jogtudósai sem tehetnének oly valamit, mely még azokhoz szükségeltetnék, mely azokban mind benn nem foglaltatnék, melyek érvényesebbek és erősebbek volnának, mint azok, melyek itt kifejezvék. Én végnélkül boldognak tartanám magamat, ha szerencsés lehetnék a t. ház véleményével találkozhatni azon indítványomban, hogy a t. ház méltóztassék ezen felolvasott javaslatot, általános helybenhagyással, minden további tárgyalás nélkül egyhangulag elfogadni. (A legnagyobb többség egyszerre feláll és átalánosan fölkiált: Elfogadjuk!) Meg vagyok örvendeztetve ezen átalános elfogadás által, és talán az Isten tudja, mire ragadna el ezen keblemből fakadó forró érzés, ha tovább szavakat keresnék.» Beszédét igy fejezte be: «Reménylenünk illik, hogy azon alapigazságoknak megfontolása, melyek ezen okiratban foglaltatvák, alkotmányunknak békés uton visszaállitását eredményezheti. Ebből tanuságot vehet a kormány, minő tiszteletben kell az emberiségnek, a népnek jogait és az alkotmányokat tartani. (Ugy van! Helyes!) Én most csak még arra vagyok bátor kérni a nagyérdemü elnököt: sziveskedjék oly rendelkezéseket tenni, hogy ezen dicső irat, ezen irat, mely nemzetünknek minden jogát, minden kivánságát kifejti, mennél több példányban legyen kinyomatva, hogy ezt nemcsak minden törvényhatóságnak megküldhessük, hanem hogy azokból még a választóközségekben is mindazoknak, kiknek tetszik, jusson.» (Zajos éljenzés.)

Utána *Tisza* Kálmán emelt szót: «Oly nagy sulyt fektetek, mondá, arra, hogy lássa és tudja mindenki e hazában ép ugy, mint kivül honunk határain, hogy a fölirati javaslatban kifejezett elvek és nézetek mindnyájunk elvei és nézetei [illegible] s hogy midőn az alkotmá[illegible] [illegible] maskülönben legerősebb meggyőződésünk szavakba foglalása is összetalálkozik (Ugy van!), hogy nem szeretnék az alak fölött, melyben nézeteinket elmondjuk, vitatkozást idézni elő, s a már is nagyszerüen nyilvánult többség kivánatának nem csak azért és annyiban vetem alá magamat, mert és mennyiben a kisebbség a többség határozatában megnyugodni köteles, hanem azért és annyiban főleg, mert a föliratban erős meggyőződésemet, legszentebb elveimet, egészen lelkemnek titkos sejtelméig kifejezve találom.» (Éljenzés.)

Az elnök kérdésére, vajjon a ház az inditványt elfogadja-e vagy nem? mindnyájan fölállnak és az egész ház harsányan kiáltja: «Elfogadjuk!» Hosszantartó éljenzés. Az elnök kimondja, miszerint ezen fölirati javaslat, mely nem csupán e háznak, hanem az összes magyar nemzetnek szive mélyéből van merítve, s mely az összes magyar nemzetnek közérzelmeit, közkivánatait és közóhajtását fejezi ki, a ház által egyhangulag elfogadtatott.

Augusztus 19-ikén már tudva volt, hogy az országgyülés föloszlattatik. A képviselőház elnöke a 21-iki ülésben jelentette, hogy főrendiházi elnöktársával átnyujtotta ő felségének a második föliratot, mire az csak annyit válaszolt, hogy a föliratra adandó válaszát kellő megfontolás után rövid időn közölni fogja. *Bónis* Samu szóba hozván az országgyülés föloszlatásának eshetőségét, *Deák* zajos helyesléssel kisért beszédében kivánta jegyzőkönyvbe venni a ház óvását, miután a meg nem változtatott törvény a törvényhozás föloszlatását föltételekhez köti, melyek itt meg nem tartattak s a ház az eljárást előre is alkotmányellenesnek s az abszolut rendszer folytatásának deklarálja. «Az erőhatalomnak, — ugymond, — tettleg ellene nem szegülhetünk; de azok ellen, mik ekkép történnek, ünnepélyesen óvást teszünk, s kijelentjük, hogy minden jogilag fönn álló törvényeinkhez, s igy az 1848. évben szentesitett s országgyülésileg meg nem változtatott törvényekhez is szorosan ragaszkodva, a hatalomnak minden oly lépését, mely azokkal ellenkezik, alkotmányellenesnek fogjuk tekinteni.» «Nekünk — mondá bucsuzóul — egyetlen fegyverünk a törvény és ügyünk igazsága, erre támaszkodva kell a hatalom fegyvererejével szemben állani. Nem szabad, nem lehet nekünk a törvény terét soha semmi szin alatt és semmi esetben elhagyni, mert csak ez az a biztos tér, hol fegyveres erő nélkül fegyveres erő ellenében is megállhatunk.»

A ház *Deák* óvását egyhangulag elfogadta. 22-ikén a házban két fölirat olvastatott föl. Egyik gr. *Haller* Ferenczet, a 12. huszárezred tulajdonosát jelenti be a föloszlatással megbizott tulajdonosnak, a másik a «Kedvelt teljhatalmu kir. biztosnak, a másik a «Kedvelt Hiveinkhez!» szól s kijelenti, hogy miután az országgyülés az uralkodó várakozásának meg nem felel, s miután hasznos tevékenységet oly országgyüléstől nem várhat, mely magasztos hivatását annyira félreismerte, hogy a kiegyenlítés fonalát egyenesen elszakasztottnak azért nyilvánította, mert oly követelései nem teljesittettek, melyeknek hordereje a megengedhetőség határán messze túl terjed: az országgyülést föloszlatja, az ujnak a lehetőséghez képest hat hónap alatti összehivását fönntartván.

Az elnök tudatta, hogy föl van hatalmazva annak kijelentésére, hogy az esetre, ha az országgyülés azonnal föl nem oszlanék, a kir. biztos utasitva van azt katonai erővel is föloszlatni. *Deák* kijelenti, hogy ezzel ki van zárva minden további tanácskozás, az erőhatalomnak

a ház ellen nem szegülhet, de ragaszkodik óvásához, melyet a felsőház is elfogadott.

Az egész ház fölállt s viharos és szünni nem akaró éljenzéssel kiáltá: Éljen Deák! Éljen a haza!

Ezzel a nem egészen öt hónapig tartott 1861-iki alkotmányos életnek Magyarországon ismét vége szakadt.

ADALÉKOK AZ 1867-IKI KIEGYEZÉS TÖRTÉNETÉHEZ.

— Mutatvány a «Deák Ferencz beszédei» czimü gyüjtemény III. kötetének jegyzeteiből. —

A königgrätzi csata után.

A porosz seregek 1866 julius 3-ikán döntő csatát nyertek az osztrák seregek fölött.

Julius 7-dike óta — irja Gorove István naplójában — mióta temesi birtok[illegible] jöttem, figyelem a dolgokat, melyek ügyünkre közvetlen befolyással vannak.

E hadjárat, mely hét nap alatt az osztrák birodalom legerősebb seregét tönkre tette; mely az ellenségnek a birodalom legbelsejét és székvárosát megnyitotta: e hadjárat, melynek következtében az osztrák kétségbeesetten a leglealázóbb s egyszersmind a legfurcsább menekülési eszközökhöz nyul, minők Velencze s Olaszország átadása nem az olasznak, hanem a franczianak; e hadjárat, melynek következtébeu az osztrák összes kormány ma Magyarországba vonul vissza, a hadsereg minden fölszerelési és előkészületi hivatala itt üti fel tanyáját, a császárné s a trónörökös Budára menekülnek: minő következésekkel van Magyarországra nézve? Részletekben irom le előbb, mielőtt az egész szituácziót rajzolnám.

A magyar kormány az ujonczállítás ügyében a legnagyobb ellenszenvre, sőt ellenszegülésre talált; a hivatalos jelentések mindenünnen ugy szólanak, hogy az ujonczozás keresztül nem vihető; három nappal ezelőtt azt a módositást kellett rajta tenni, hogy a főispánok fogadás, önkéntesek, vagy a hol lehet, sorsolás utján állitsák ki a hogy képesek az ujonczokat. Maholnap az egész rendeletet vissza kell vonni. Ez azoknak kudarcza, kik az országot nem akarták megkérdeni.

Más magyar kormányférfiakról nem hallatszik.

A császárné 9-én lejött fővárosunkba, minden bizonynyal azért, hogy meggyőződést szerezzen magának róla, milyen a dynastia irányában itt a hangulat. A császárné megérkezésekor megjelent *Deák* azon előre bocsátott kijelentéssel: «Gyávaságnak tartanám elfordulni a császárnétól most, mikor szerencsétlenségben van, miután elébe mentünk akkor, midőn a dynastia dolgai jól állottak.» Deákkal kivonultunk még: Andrássy, Szentiványi, Kemény, Szentkirályi, Kovács László, én és többen. Tehát daczára a változó hangulatnak ugy lépünk föl, mint fölléptünk 65 végén és 66 elején.

Ugyanily fogadásban részesült a császárné 13-án több követek részéről, kik közül azonban hiányzék Deák. Ez alkalommal egy igen nagy néptömeg jelent meg, mely szivesen fogadta a császárnét s az ez uttal érkezett trónörököst s nővérét.

Ilyen tehát a hangulat az egyik oldalról.

Más oldalról mindenfelől jönnek a hirek, hogy az ország érzülete naponkint forradalmiabbá válik. Kecskeméten az olasz foglyokat ezrek fogadják roppant lelkesedéssel; Fejérmegyében a nép kinyilatkoztatja, hogy készebb az erdőkbe futni s magát eltorlaszolni, mint magát a mészárszékre vitetni. Ez most a jelszó az uj porosz lőfegyverek következtében. Pesten a külvárosok zugnak; az ifjuság legnagyobb része veres tollat tüzött. Szólottam egy mérsékelt, előkelő választómmal, a ki azt állította, hogy Deák és pártja a jövő országgyülésen minoritásba jutnak, s vegyék által mások a párt vezetését, mint pl. Ghyczy. Horvát Lászlóval Gyöngyös hangulatáról beszéltem s ő is azt állította, hogy a 15-ös bizottság munkálatának bukni kell; Somssich egy négy tagból álló társaság előtt nyilvánította, hogy ha még egyszer megverik az osztrákot, Magyarországban bizonyosak a kitörések.

Ilyenek a más oldalról való symptomák.

Mit csinál e közben a magyar kormány?

Lajtán tul is erős az elégületlenség s általános a követelés, hogy a régi rendszerrel örökre szakítani kell: alkotmány, miniszteriumváltoztatás s a magyaroknak két föliratuk szerinti kielégitése.

Mit csinál a magyar kormány? Semmit. Azt mondják, megállapodásuk az, most nem tenni semmit, de a békekötés után ügyekezni kielégiteni a nemzetet. Miként? alább szólok róla.

Julius 10-dike volt, midőn Deákkal a Császárfürdőből jöttem. Teméntelen felszólitásokat kapott, mondá ő. Egyik azzal jön: neked nagy befolyásod s nagy popularitásod van, állj élére a dolognak, segits a kormányon; a nemzet követni fog s nincs kétség benne, ezen az uton a magyar dolgokra a döntő befolyást a legfelsőbb körökben magadnak kivívod. Képzelheted, mit feleltem nekik. Jön a másik; ez azt mondja: csak neked van popularitásod, rád hallgat a nemzet; állj élére a dolognak; követeld, hogy az országgyülést összehivják; az országgyülés mondja el még egyszer, mit akar; határozza meg a feltételeket, s ha nem teljesitik, majd tudja a nemzet, mit tegyen. Ezeknek azt feleltem: És ha a békét nálunk nélkül megkötik s Ausztriának ismét visszaadatik a lehetőség, 300 ezer ember felett rendelkezni: hogy fogod te, vagy én, vagy akárki kivívni azt, a mit követelnénk?

Az események oly előre nem látható folyást vettek, hogy egyes ember most tanácsot nem adhat, irányok felett nem uralkodhatik. És mégis, mondám én neki, ha a császár lejön, lehetetlen, hogy tanácsod ki ne kérje; legalább hasonlíthatatlanul rosszabbul venné a nemzet most, mint vette a télen, ha a császár nem szólana veled.

«Az meglehet,—válaszolá— de én oly tanácsokat adnék, melyekről előre tudom, hogy el nem fogadná». Én arra céloztam, hogy a fővárosban maradjon, hogy szava, tanácsa, személyisége ne vesszen el ezen döntő pillanatokban, milyek a forradalom óta a birodalomban nem voltak. De Deák a maradásra rá nem birható. Ő megy Szt. Lászlóra holnap, 15-dikén.

Az ő itélete saját magáról ez: a mostani események a magyar ügyet az európai viszonyokkal hozzák összeköttetésbe; én ezeket nem ösmerem, én csak a magyar törvényeket ösmerem, én a mai pillanatban nem vállalkozhatom a vezetésre. A tény azonban az; hogy az idők zavarosak, ő a nyugalmat szereti s a felzúdult kedélyek közt erélyt kifejteni, ha soha nem volt jellemében, most már kora sem engedi meg neki.

Visszatérve julius 9-dikére, ezen a napon délutáni egy órakor Sennyey Andrássyt kérette magához. «Kérlek, édes barátom, én fel vagyok hatalmazva téged az iránt megkérdezni: mi volna a jelen körülmények közt a te programmod?» «Erre határozottan válaszolhatok, — felelt Andrássy, — noha a kérdésre nem voltam elkészülve. Programmom első pontja, hogy ti csináljatok helyet másoknak, olyanoknak, kik iránt a nemzet bizalommal van; ott van Deák, ruházzátok reá a felelősséget és a dolog menni fog.» Mintha meglőttek volna, olyat ugrott Sennyey. «Hogyan! Te azt mondod, hogy ti mehettek? Ihr könnt gehen? ez a te válaszod az én kérdésemre? És ti azt gondoljátok, hogy a császár benneteket elfogadjon? Annyira nem vagyunk, hogy mi takarodjunk és ti triumphussal bevonuljatok!» E szavakat Sennyey nagy fölindulással mondotta.

Sokat beszéltünk még Andrássyval; ő felindultan a mostani kormányférfiak ellen, s kijelentve, hogy a jövő országgyülésen a legélesebben ezek ellen fogja támadásait intézni, természetesen ugy, hogy a miniszteri jelöltséget nem fogadhatja el.

Az utolsó napokban egy magyar miniszterium kinevezése esetére Andrássy hozatott szóba mint miniszterelnök. Vannak olyanok, kik azt állítják, hogy mivel az első miniszterium sorsa bizonytalan, Deák miniszter ne legyen, hogy el ne használja magát; mások azt állítják, — s ezek közé tartozom én is — hogy ő e mozgalmas időben egyátalán nem vállalna ilyen megbizást. Igy állván a dolog, Deák minisztersége most lehetetlen. Pedig Deák nélkül semminemü miniszterium fenn nem állhat.

Gróf Károlyi István. **Rudolf trónörökös.** Herczeg Eszterházy Lajos. Wilson esquire. Gróf Bethlen Gábor. Báró Bornemisza Tivadar.

Ottó főherczeg. Frigyes főherczeg. **A walesi herczeg.**

A GÖRGÉNYI VADÁSZTÁRSAS

Kopp J.: a Föv.
képtári kapcs. Bp.
1943. 14. l. u. kép,
21, 22. l.

14

BENCZUR GYULA (1844–1920)
SZERECSEN FEJEDELEM

Kopp fényképek

Benczúr Gyula

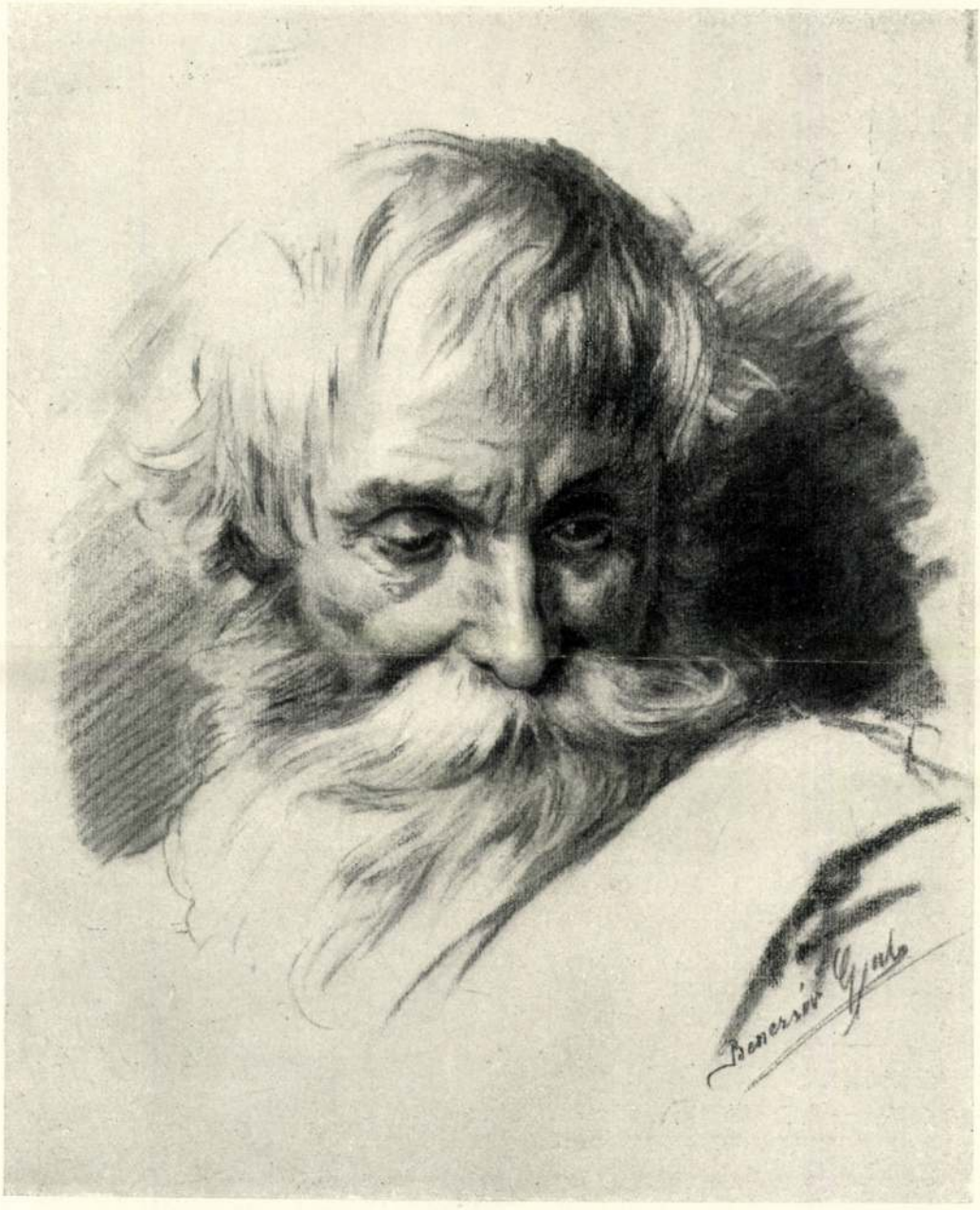

Benczúr Gyula rajza.

2281

Zichy Mihály rajza.

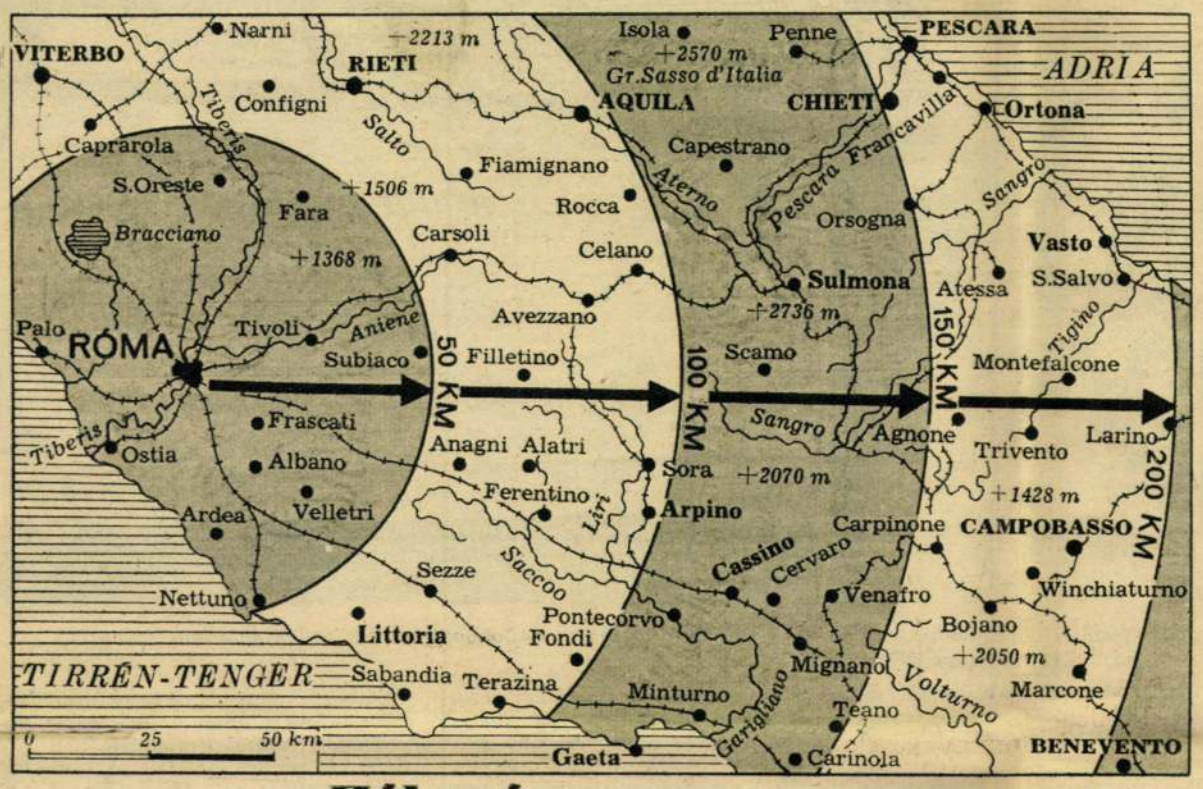

Háború az olasz hegyek között

Midőn az elmúlt év szeptemberében az angolszászok partraszálltak az Appennin-félszigeten, Kalábriában, igen sokan úgy vélték, hogy a német véderő ottani kötelékei nem tarthatják soká magukat olasz földön. Itália majdnem szigetállam, katonaföldrajzi helyzete nem előnyös. A németek utánpótlási vonalai a hosszú félszigeten szétbombázhatók, annál is inkább, mivel északdél irányban mindössze három, illetve Nápoly—Foggia magasságától csak két vasútvonal vezet délnek. A németek Firenzétől délre nagyobb erőket nem tarthatnak, mivel azokat újabb keleti vagy nyugati oldalról történő partraszállásokkal el lehetne vágni a Po-síkságon lévő német főerőktől. Az olasz flotta átpártolása megfosztotta a németeket a hosszú olasz tengerpartnak a tenger felől való védelmétől. Olaszországot tartani nem lehet...

Ezekben a megállapításokban sok elméleti bölcseség is volt, de a gyakorlat, a tények végső összegezése a hetek, hónapok multával mást mutatott. Az Olaszországban működő német hadseregcsoportok rendíthetetlen szívóssággal harcolnak a ma már számbeli fölényben lévő angolszász erőkkel szemben, kihasználva éppen a sokat ócsárolt hosszúkás terep rendkívüli földrajzi adottságait.

Elég, ha egy pillantást vetünk Olaszország hegy- és vízrajzi térképére: az Appenninek északnyugat-délkelet irányban húzódó gerince a félszigetet keleti és nyugati partszegélyre osztja. A hegyvidék nem egyetlen zárt gerincből áll, hanem mint a Kárpátokban is, a főgerinccel szinte párhuzamosan újabb gerincek húzódnak, melyek következtében északnyugat-délkelet irányban húzódó magas hegyek és mély völgyek váltják egymást. Egy-egy ilyen völgyben hadosztálynál nagyobb, korszerű gépesített egységeket harcbavetni lehetetlenség. Itt hiányzik a küzdők viadalában a keleti arcvonal hatalmas csatáiban oly nagy szerepet játszó *térség*. Itt az arcvonal nem laza, mint keleten, ahol helyenként 50, sőt 100 km-es hézagok is tátonganak, ahol meg sem jelenik a katona. Itt egyik harcos könyöke szinte a másikéhoz ér. Itt nem a gépek bekerítő, oldalba vagy hátba támadó hadászata érvényesül, hanem *az egyén harcászati kiválósága*. Olasz földön ma is éppen úgy, mint évezredekkel ezelőtt, a harcot az ember ember elleni küzdelem dönti el.

Kísérjük ezek után figyelemmel az olaszországi harcok eddigi egyes szakaszait.

*

Az angolszászok kalábriai partraszállásakor a jelek arra mutattak, hogy a németek nem tartják túlságosan fontosnak az ottani harcokat. Szeptember közepére már kiderült, hogy ez a német elsődleges elgondolás helyes volt. A kalábriai partraszállással az angolszászok nem annyira katonai, mint politikai célt (Olaszország fegyverszüneti szerződésének nyilvánosságra hozatalát) akarták elérni. Úgy vélték, hogy az olasz kapituláció tenyerükbe ejti az Appennin-félszigetet. Ezt az angolszász számítást a németek villámgyors intézkedései meghiusították. Mivel az eredeti angolszász tervek nem sikerültek (hogy az olasz haderő leszerelje az itáliai német csapatokat), a helyzet tisztázódása bizonytalan időre elmaradt. A németeknek nagy hátrányt jelentett, hogy az olasz flotta lényeges része átpártolt az angolszászokhoz.

Szeptember végén angol-amerikai erősítések érkeztek az olasz félsziget déli részére. Megkezdődött a totális küzdelem. Az eleinte könnyűnek látszó helyzet megoldásához csak véres áldozatokkal lehetett hozzákezdeni. És a véres hadviseléssel egyidejűleg beállt az Appennin-félsziget déli részén a „csiga-háború". Szinte centiméterről-centiméterre, méterről pedig méterre folyt azóta ez a harc.

Október elején a mérleg a következőképp állt: a salernói csata Nápoly elestével ért véget. Nyilvánvaló módon kialakult a két szembenálló fél időleges szándéka: német részről Olaszország elfoglalásának késleltetése, angolszász részről Róma elfoglalása. Ekkor már a hadműveletekben egyre jobban kidomborodott a sajátos olasz földrajzi helyzet is. Az Appenninek gerincétől keletre, tehát az adriaitengeri partsávon zömével a 8. brit hadsereg, a nyugati, tehát tirréni partvidéken lényegileg az Egyesült Államok 5. hadserege támadott. Voltaképpen két párhuzamos hadművelet alakult ki, súllyal a két tengerparton. A harcok érdekes jellemzője ezidőben is még az, hogy az angolszász flotta is igen tevékenyen, sokszor csatát eldöntő módon (Salerno) avatkozott bele a hadműveletekbe.

Az erők október közepén nagy általánosságban egyenlők, bár az elsővonalbeli német hadosztályok számbelileg lényegesen alulmaradtak az angolszász erőkhöz viszonyítva.

A lassú angolszász előrenyomulás Rommelnek, aki akkor még az olaszországi német erők főparancsnoka volt, módfelett kedvezett. Elég ideje nyílt arra, hogy az olasz félsziget feljebb fekvő részeit megerősítse. A meredek tengerpartokat és az ország belsejében levő sziklabérceket a németek erődökké építették. A sziklák belsejében földalatti járatokat létesítettek, aknamezőket, drótakadályokat telepítettek, harckocsicsapdákat készítettek.

November második felében az angolszászok erős támadásokba kezdtek és *figyelemreméltó jelen-*

ség volt, hogy ezek a támadások a Balkán felé eső partvidéken alakultak ki. Az Apennin-félszigeten bekövetkezett a téli időszak. Rendkívül heves esőzések, viharok, iszappal, kőhordalékkal borított utak jellemezték a helyzetet, ráadásul a felhők igen alacsonyan szálltak, minek következtében a repülőgépek csak a legnagyobb nehézségek árán tudtak beleavatkozni a harcokba.

Az angolszász (angol és amerikai) veszteségek egyre súlyosabbá váltak. Ezeket úgy igyekeztek közömbösíteni, hogy a két tengerparti arcvonal közötti szakaszokon egyre sűrűbben vetették be az ú. n. nemzetiségi csapatokat. Nem kevesebb, mint tizenháromféle nemzetiségű katonát számláltak meg a németek a hadifoglyok között.

Ekkor vetette fel Liddel Hart, az angolok neves katonai szakírója a kérdést: „Vajjon Róma megéri-e ezeket az erőfeszítéseket és véráldozatokat?..."

Egyre inkább nyilvánvalóvá vált most már az is, hogy az angolszászok főszempontja Dél-Olaszországban az, hogy lassú térnyerésükkel minél nagyobb német erőket kössenek le és minél kedvezőbb sztratégiai helyzetet teremtsenek az Európa elleni együttes támadás időpontjára.

December első fele óta a németek állandóan újabb és újabb erősítéseket küldtek az olaszországi arcvonalra, védelmi vonalaikat egyre jobban tagozták, a mélységi övezetekben pedig egyre több erődítményt építettek.

Amikor e sorokat írjuk, jelenti Berlinből az Interinf: „Tekintettel arra, hogy az angol-amerikaiak nem tudták megtörni a németek ellenállását a délolaszországi arcvonalon, a szombatra virradó éjszaka folyamán ismét a megkerülő partraszállás módszeréhez folyamodtak. A sötétség leple alatt sikerült nekik Nettuno és a Tiberisz torkolata között Rómától délre partraszálló hidfőket alakítaniok és Nettuno kikötőjét megszállniok. Ezeken a pontokon a szombati napon a kora reggeli órák óta súlyos harcok fejlődtek ki, de ezek lefolyásáról közelebbi részletek még nem érkeztek Berlinbe."

Leros szigetének elfoglalásáról érkezett első kép. Hadifoglyokat szállítanak be a német csapatok. — Alsó kép: négycsövű légvédelmi ágyú Dubrovnik (Raguza) kikötőjében.

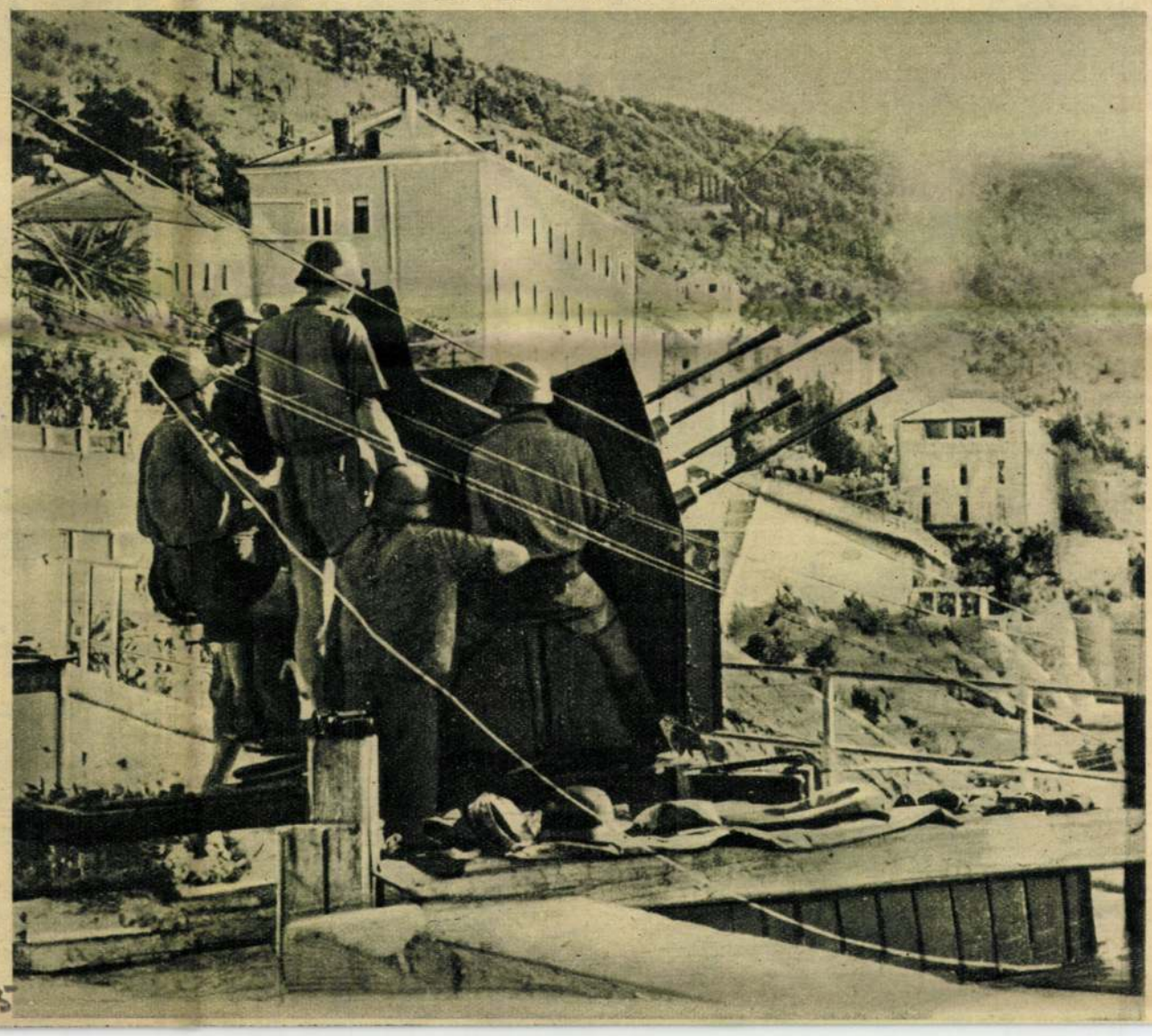

Képes Vasárnap 1944 jún. 25

Benczur Gyula szülőháza Nyíregyházán. — Középső kép: a nagy magyar festő szobra szülővárosában a Gróf Károlyi-téren. — Jobboldali kép: emléktábla Benczur szülőházán. (Foto Szász Béla)

Benczur Gyula

(1844—1944)

A legendákkal és mondákkal átszőtt *nyíri táj* adta *Benczur Gyulát* a magyarságnak. A nagy magyar képíró *Nyíregyházán* született *1844 január 28-án*. Nagyszabású történeti festményekkel indult s mint ragyogó technikájú magyar arcképfestő fejezte be fényesen ívelő pályáját. Történeti, vallásos, mitológiai tárgyú festményei és szinpompás arcképeinek gazdag sorozata a magyar képzőművészet legjelentősebb alakjai közé emelte

*

... A magyar festőművészet előkelő alakja kétéves koráig élt Nyíregyházán. Édesapja: *Benczur Gyula* gyógyszerész, édesanyja: *Laszgallner Paula*. Benczur gyógyszerész egészségi okokból eladja nyíregyházi patikáját, *Kassán* tisztviselői állást vállal és a család 1846-ban oda költözik. A kiváló édesapa és nagyműveltségű édesanyja mellett a kis Benczur Gyula szellemileg igen gyorsan fejlődik. A gondos szülők a rajzolgató gyermeket az építészi pályára szánják, de a kisfiú teljes határozottsággal kijelenti:

— Festő leszek!...

— A szülők ellenkeztek — meséli aranyos derűvel a nagy festő fia, *Benczur Gyula* orvosprofeszszor. — De a gyermek — *sulyosan megfenyegeti őket:* „Ha nem lehetek festő, akkor — teszi hozzá fényesedő szemmel — műkereskedő leszek ..."

Ezt a *nagy szégyent* a Benczur-család már mégsem akarja, de az ügy eldöntése korai is még, a fiú még kicsi, a pályaválasztás ideje messze van és addig a gyermek is más belátásra juthat. De a szülők azt máris kénytelenek észrevenni, hogy a rajz, a kép, a színek pompája a kis Gyula minden világa. Apró kezében a kis fekete és színes ceruzavégekkel naphosszat „rajzol". A gyermek Benczur „skicceli" a Nagyságos Fejedelem városát, a kassai tájat, a házakat, a fákat, az állatokat, a jövő-menő embereket és általában mindent, amit szomjas gyermekszeme felszív, vagy szárnyaló képzelete elér.

Tizenhatéves, amikor elvégzi a kassai reálgimnáziumot, most már a szülők is engednek művészi vágyainak és Benczur Gyula 1860-ban *Münchenbe* megy az akadémiára festészetet tanulni. Itt lesz *Karl von Piloty* (1826—1886), a nagynevű müncheni mester leghivebb tanítványa és itt ismerkedik meg egy ifjú osztrák hölggyel: *Max Karolinával*. A zenedét végzett zongoraművész-tanárnő nővére *Gabriel Max*-nak (1840—1915), az ismert osztrák festőművésznek. Benczur Gyula 1873-ban hazájában és szüleinek városában: Kassán vezeti oltár elé.

*

... Piloty művészete és a müncheni akadémián kifejtett tevékenysége mintegy központja a XIX. század történeti festésének. Hatása a fiatal Benczurra is igen mély. Ő is, miként nagy mestere,

Benczur Gyula.

eleinte drámai tárgyú történeti képeket festett, így a „Hunyady László búcsúja", „II. Rákóczi Ferenc elfogatása" címűeket. A hatvanas években ezekkel a képeivel aratta az első sikereit. Később — a hetvenes évek elején — már az életöröm hangja szólal meg dúspompáju, gazdag történelmi szerelvényű remek vásznain, melyek közül egyik legnagyszerűbb alkotása a „Vajk megkeresztelése" (1875). A Szépművészeti Múzeumot ékesíti e ragyogó alkotás. A kiváló magyar festőművészt e nagy sikerei után a müncheni művészeti akadémia tanárának nevezte ki a művészetekért rajongó *II. Lajos* bajor király. Münchenből 1883-ban hazahívták és a mesteriskola igazgatói állását ajánlották fel neki.

Alig volt negyvenéves Benczur Gyula, amikor hazajött és ekkor kezdődött el alkotó tevékenységének egy új és hatalmas korszaka. Az ezredévi kiállítás nagy művészi eseménye volt a „Budavár visszavétele" (1886) hatalmas festménye, amelyet „Az Országgyűlés hódolata a király előtt" (1909) követett.

A nagy mester a csillogó barokk és selymes, arany-rokokó felé fordult a „XV. Lajos" és a „Du Barry" sugárzó hangulataiban. A „Bacchánsnő", a „Mályvák közt" képein — a magyar képzőművészeti kritika legnagyobb mesterének, a napjainkban ünnepelt *Lyka Károly* remek leirásában: — a rózsapiros hús, a virágszirmok tüze, az orcákon szinte lobot vető pir, a szőke fürtök aranya, az erek kékje: *Rubenst* idézik.

Ez a szinmámor érvényesül reprezentatív arcképein is. Benczur rendkívül sok arcképet festett: a közélet híresség eit, fejedelmeket, arisztokratákat, politikusokat.

Emberi lényét *Szmrecsányi Miklós* finom tollal idézi „Munkácsyról" szóló emlékezésében. „1886 tavaszán — közli a jeles műtörténetíró — Munkácsynak „Mozart"-ja volt a Műcsarnok nagytermében egyedül kiállítva. A megnyitás előtti napon művészek és a sajtó képviselői voltak ott együtt, hogy a festményt először láthassák. Munkácsynak ez a műve „Milton" párjának készült. Tárgya is rokon. S ha az előbbi remekműhöz mérten meg is látszott rajta, hogy a nagy mester előrehaladott betegsége miatt már nem uralkodik többé oly feltétlen biztossággal a festői eszközei fölött, mint azelőtt, még mindig sok szépség maradt a régiből ezen a képen is, melyet a jelen voltak nagyon tudtak méltányolni. De Munkácsy képén hibát találni, nem csekély fontosságot adhatott a felfedezőnek. S az egyik ismert, nagyképüsködő kritikus sietett is hangosan megjegyezni, mielőtt még másnak is feltünt volna, hogy „nézzék csak, a Mozart felemelt kezén a nagy ujj el van rajzolva"

S a kis Benczur erre feléje fordult, szelíd, mosolygó arcával felsóhajtott: „Ah, tudnék csak én így elrajzolni!"

*

... Benczur Gyula, a nagy magyar képíró 1920 június 16-án dolányi birtokán halt meg hetvenhatéves korában. Emlékezetét születésének századik évfordulóján és minden magyar időkben alkotásainak fénye és a magyar nemzet hálája őrzi

Alsó képek, Benczur két festménye: „Az angyalok felajánlják a Szent Koronát Szűz Máriának." — Jobboldalt: „Hunyadi László búcsúja."

Benczur Gyula: Madonna
(Co. Könyves Kálmán, Budapest.)

Képes Vasárnap. 1937. szept. 5.

AZ IDÉN NYÁRON ISMÉT FELRAGYOGOTT A CIRKUSZ CSILLAGA

A budapesti közönség évek óta csak moziban juthatott igazi cirkuszhoz, csak moziban láthatott artistamutatványokat a javából.

Ezek a filmek Amerikából jöttek. Kis revüfilmek és hiradórészletek mutattak be rendkivüli ügyességü bohócokat, akrobatákat, légtornászokat és más artistákat. A revüfilmeken természetesen szinpad, a hiradórészletekben valamelyik felhőkarcoló teteje volt a mutatvány szinhelye, ahol a vakmerő számok hatását még az ügyes beállitás is fokozta. A trükkös hatásuan váltakozó gyors és lassu pergetés azt az érzést keltette, mintha az egész artista-produkció is csak valamilyen ügyes mozi-trükkön alapulna.

Ezekből a kis filmekből és filmrészletekből tudtuk meg, hogy az igazi cirkuszi művészet nem halt meg, hogy a régi világhires nagy cirkuszoknak és a legendás hirü nagy artistáknak vannak méltó utódai, akik diadalt diadalra halmozva járják a világot. A tömegek vonzzák a cirkuszt, ezek a nagy artisták mindenütt ott vannak, ahol élénk az emberiség vérkeringése. A világkiállitás Párizsa például a legnagyszerübb artisták egész légiójával szórakoztatja a nagyvárosba zarándokolt milliós tömegeket. Amint arról a Párizst nem járt közönség is meggyőződhetett, ugyancsak a különböző filmhiradókból, amelyek jócskán nyujtottak izelitőt ezekből a párizsi attrakciókból is.

Az-e az oka, hogy Budapest az évről évre növekedő idegenforgalom révén egyre jobban belekapcsolódik az emberiség vérkeringésébe, vagy pedig valamilyen más rejtélyes magyarázata van, — de tény, hogy az idén Budapesten is felragyogott a cirkusz csillaga. Éveken át azt hallottuk, hogy Budapesten nincs talaja az artista-művészetnek. Mialatt magyar artisták az egész világon hirnevet és elismerést szereztek, azalatt idehaza egymásután kerültek válságba a nagy világvárosi szinvonalu varietészinházak. Az olcsóbb helyárakkal kisérletező szélesebb rétegeknek szóló varietének éppoly kevéssé ment, mint a drága pénzért elsőrangu, legmagasabb szinvonalu számokat nyujtó szinháznak. Volt egy esztendő, amikor operettet játszottak még a ligeti cirkuszban is, amikor a cirkusz csillagának a fényét elhomályositotta a „Cirkusz csillagá"-nak hamis csillogása.

De most az idén nyáron ismét felragyogott ez a csillag. A ligeti cirkusz a három nyári hónap alatt, három olyan világvárosi műsort mutatott be, amelyek visszaidézték az emberek emlékezetébe a Fővárosi meg a Royal Orfeumnak a fénykorát.

Juniusban a *Rivels*-dinasztia egyik csoportja *Poló, René* és *Celito*, juliusban a dinasztia másik csoportja *Charlie Rivels* és társulata, augusztusban az *amerikai cirkusz* a mexikói revüvel, csupa olyan müsor, amely divatos szóval a kor cirkuszi művészetének csucsteljesitményeit nyujtotta. Nem is lehet őket rangsorba állitani, mert mind a három műsor más tipust, a maga nemében azonban a legjobbat, képviselte. A Rivelsék első csoportja a mindenttudó artisták remeklése volt. Ezek az artisták, akiknek a családjában apáról fiura száll a porond szeretetének az öröksége, egyszerüen mindent tudnak. Egyformán otthonosak az artista-művészet legkülönfélébb válfajaiban és sokoldaluságukkal szinte elkápráztatják a nézőt. Charlie Rivels viszont a nagy egyéniség. Ő az örök bohóc korszerü változatban, akinek felületesnek látszó mókái mély filozófiát és megdöbbentően igaz emberi jellemvonásokat takarnak. Ismét más volt az amerikai cirkusz, amely az ujvilágiakra jellemző pazar bőkezüséggel és áldozatkészséggel válogatta össze az artisták legkitünőbbjeit, akik egyformán ujszerü és nagyszerü produkciókkal lepik meg a közönséget.

A világ körforgásának jót és rosszat állandó egyensulyban tartó művészete volt talán az, amely az elvett Budai Szinkör helyébe három ilyen remek cirkuszi műsorral ajándékozta meg a nyári Budapest szórakozni vágyó közönségét.

(mja.)

TERMÉSZETES FOGYÓKÚRA

ártalmatlan módon, egészségének veszélyeztetése és foglalkozásának megzavarása nélkül a

Hunyadi János

természetes forrássó

használatával végezhető. E forrássó nemcsak a legkiválóbb természetes hashajtó, hanem ivókúrában meggátolja a zsirlerakodást, felfrissiti a szervezetet, eltávolitja belőle a fölösleges és káros nedveket és megszünteti az arcbőr ebből keletkezett tisztátalanságait. Karcsu és üde lesz. Kérdezze meg orvosát. Kérjen a gyógyszertárban, drogériában, illatszertárban, ásványvizet árusitó üzletben „Hunyadi János" forrássót! Ismertetőt kivánatra dijtalanul küld a forrástulajdonos: **SAXLEHNER ANDRÁS, BUDAPEST, VI. KER., ANDRÁSSY-UT 3/C.**

Légrády Testvérek kiadása és nyomása, Budapest, V., Vilmos császár-ut 78. szám.
A melléklet szerkesztéséért és kiadásáért felelős: BÓNYI ADORJÁN. Nyomdaigazgató: KERTESZ ÁRPÁD.

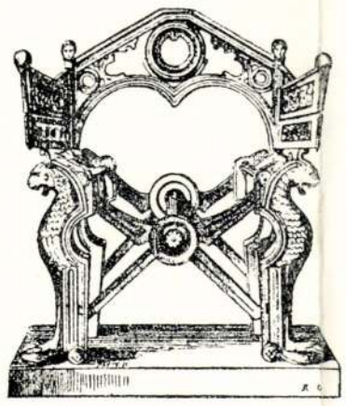

DAGOBERT KIRÁLY TRÓNUSA XIV. SZÁZ.

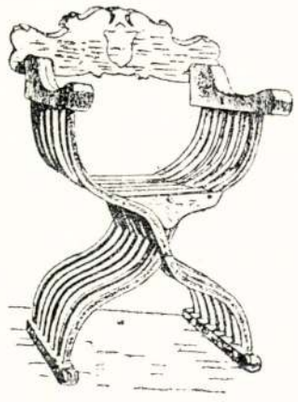

OLASZ RENESZÁNSZ KAROSSZÉK XVI. SZÁZ.

HÍREK

A KÉPZŐMŰVÉSZET BENCZÚR-SZÁMA. Nagy mesterünk halálának 10-ik évfordulója emlékére a *Képzőművészet* Benczúr-számot kíván kiadni. Hogy ez a számunk minnél sikerültebb, a nagy művészhez méltó emlék lehessen, kérjük mindazokat, akiknek Benczúr-kép van tulajdonukban, jelentsék ezt be szerkesztőségünknek, hogy a reprodukálásra megfelelő művek fotografálásáról idejében gondoskodhassunk.

LELEPLEZTÉK BENCZÚR GYULA MAUZÓLEUMÁT. A Képzőművészeti Társulat *Benczúr* Gyula halálának 10 éves fordulója emlékére országos ünnepség keretében leleplezte a nagymesternek Benczúrfalván felállított siremlékét. Az emlékünnepen képviseltette magát a kultuszminisztérium és az ország minden jelentékeny kultúrtestülete. A *Janszky* Béla műépítész tervezte gyönyörű mauzóleumot a koszorúk tömege lepte el vigasztalóan hirdetve, hogy Benczúr Gyula művészete ma is eleven hatóereje a magyar művészetnek.

A SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM BENCZÚR-GYŰJTEMÉNYE. A nagy magyar mester halálának tiz éves fordulója alkalmából a Szépművészeti Múzeum összegyüjtötte a tulajdonában lévő Benczúr képeket és külön teremben csoportosítva kiállította. Amennyire kegyeletes aktus ez a Benczúr-terem a Szépművészeti Múzeum igazgatósága részéről, épp annyira szomorú bizonyítéka is annak, hogy mekkora mulasztások, milyen bűnös nemtörődömség terheli a múzeumot Benczúr Gyula nagyszerű művészetével szemben. Mert bizony szomorú az, ami a Benczúr-teremben fogadja a gyanútlan látogatót. A nagy mesternek néhány jelentéktelen, kisméretű, kezdő idejéből származó, vagy műteremsarokból kihalászott képén és néhány

GOBLINES KAROSSZÉK XV. LAJOS KORÁBÓL

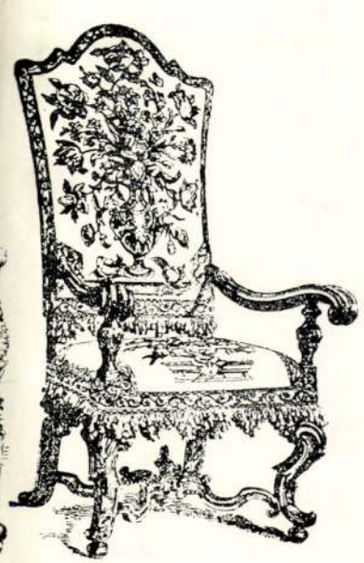

BAROK FOTEL, FRANCIA XVII. SZÁZ.

Képzőművészet
1930. 174, 175. l.

ban, ahol a XVII. században még nagy megtiszteltetés számba megy, ha valakit ilyen bútordarabra ültetnek. A század második felében azonban már rendkivül népszerű bútordarab lesz: egy-kettőre valóságos fauteuilmánia vesz az embereken erőt. Lassankint a gazdag polgárság is beszerezte ezt a modern bútordarabot, amelyet Molière Begyeskedők (Les précieuses ridicules) c. darabjában a társalgás alkalmatosságának nevez. Ugy van! A társalgás, a finomult világ, a szalonélet kapta fel az uj bútort. Hja, már nem harcban, vadászatban edzett falusi emberek ültek össze nagy eszem-iszomokhoz, hanem finom városban lakó nemesek és gazdag burzsoák gyültek össze, hogy megbeszéljék az irodalom eseményeit s a nagyváros szerelmi krónikáját. Ennek megfelelően a fauteuil el is kényelmesedett. Itt látható ábránk egy barokk fotel. Az egyenes renaissance-formák elgörbülnek, az X-idom azonban az alsó összekötő darabokon még észlelhető. Az ülőrészen és a támlányon a bőrmunkát finom gobelin-darab helyettesíti. Az ülőrészen már párnázás nyoma is tapasztalható. Az egészet azonban még bizonyos monumentalitás jellemzi. Ez még trónus, amelyben a közönséges halandó kényelmetlenül érzi magát.

KISFALUDY-STRÓBL ZSIGMOND: SZT. IMRE
A Szt. Imre Emlékkiállításról

SZENT PÉTER KAROSSZÉKBEN. FARAGVÁNY XV. SZÁZ.

A XV. Lajos korabeli karosszék láttára már fel kell kiáltanunk: ó mily bájos, mily hivogató. Az előbb még brutális faalkatrészek diszkréten jelentkeznek csak és csupán keresztül szolgálnak a kényelmesre kipárnázott gobelinrészeknek. Egy egységes egész csábítja a jól öltözött dámát, hogy kényelmesen telepedjék beléje. Ugyanezt mondhatjuk a pásztorjelenetekkel felékesített XVI. Lajos korabeli karosszékre, amelyen a kiegyenesedett formák már figyelmeztetik olvasóinkat a XVIII. század közeledő végére. A bekövetkezett francia forradalom s azt követő napoleoni világfelfordulás nem tudta tovább fejleszteni a karosszéknek sem kényelmes voltát, sem stilusbeli szépségét. Az empire-bútor a maga erőltetett és mivel sem indokolt egyiptusi formanyelvével a stilusok történetében érdekes epizód, amelyet a következő irány — amelyet mi, középeurópaiak, biedermeiernek nevezünk — sietett leépíteni. Elhagyta a néger kariatideket, sphinxeket, griffeket s csupán a negativumot tartotta meg belőle: maradjon el a Lajosok cifrasága és legyen egyszerűség!

És lőn egyszerűség, minden cifraságtól mentes kényelem. A Grossvaterstuhlok kora következett el, majd a Grossvaterstuhlok még jobban leegyszerűsödtek, favázuk még jobban elrejtőzött s egy duzzadt mamutszerü bőrpárnacsomóban bujt el. Igy jött létre az, amit mi angol bőrbútornak, klub-garniturának nevezünk.

rajzán kivül, a 21 darabból csupán egy brilliáns női portréja és a Narcis azok, melyek benczúri szinvonalon állanak. Nincs tőlünk semmi távolabb, minthogy szándékosságot tételezzünk fel a Szépművészeti Múzeum részéről ebben a szegényes, nagyon-nagyon szegényes Benczúr-ünneplésben. Egy pillanatig sem kételkedünk a Múzeum jószándékában és jóhiszeműségében. Az igazságnak és Benczúr Gyula nagyszerű művészetének tartozunk azonban azzal a megállapitással, hogy a Szépművészeti Múzeum Benczúr-terme nem egyenértékű Benczúr művészetével és sokkal inkább alkalmas arra, hogy a néző csalódást érezzen a képek láttán, mintsem tiszteletet és elragadtatást a mester művészete iránt. Kétségtelen, hogy az ország első múzeumát, ahol sok idegen is megfordúl, bizonyos felelősség terheli, mikor egy-egy nagy magyar művészről összefoglaló képet ad művei egy részének bemutatásával. Ennek a felelősségnek minimális határa, hogy ez a bemutatás a mestert reprezentálja legfontosabb, de legalább is művészetére jellemző, jelentékeny alkotásokkal. Nem tudjuk, hogy a Szépművészeti Múzeum anyagi erejéből futotta volna-e egy ilyen reprezentativ Benczúr-gyüjtemény bemutatására, nem is érdekel bennünket, de azt tudjuk, hogy ebből a szedett-vedett, ajándékozásokból ötletszerüen összeverődött darabokból nem lett volna szabad Benczúr-termet kegyeleteskedni.

Egyetlen mód van arra, hogy a múzeum jóvátegye ezt a — megengedjük, szándéktalan — merényletet: haladéktalanúl oszlassa fel a Benczúr-termet és ne nyissa meg addig, mig megfelelő művek nem állanak rendelkezésére.

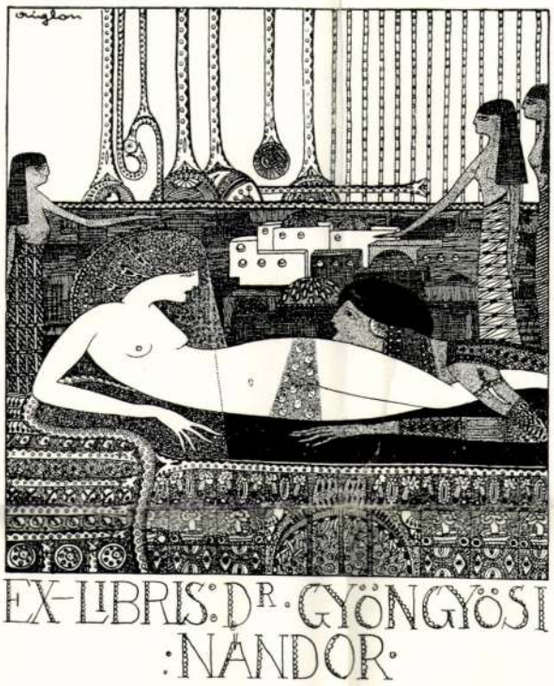

SASSY ATTILA AIGLON: EX-LIBRIS

SASSY ATTILA EX-LIBRIS-KIÁLLÍTÁSA MISKOLCON. Érdekes művészi esemény szenzációját fogja élvezni Miskolc város közönsége szept. 5-ikén, mikor a kitünő grafikus művésznek, *Sassy* Attilának ex-libris gyüjteménye kerül bemutatásra a Lévay József Társaság rendezésében. Tudomásunk szerint ez az első eset, hogy a vidéken egy ex-libris kiállitás nyilik meg, amiből a fővárosnak is csak nagy ritkán jut ki része. Külön szerencséje Miskolc város műértő közönségének, hogy éppen Sassy Attila ex-librisei kerülnek kiállitásra, mert ő nemcsak egyik első művelője volt nálunk ennek az érdekes műfajnak, de gondolatgazdagsága és hatalmas technikai készsége predesztinálták is rá. A verniszázs ünnepélyes keretek között fog megnyilni.

MEGALAKULT A MAGYAR IRODALMI ÉS MŰVÉSZETI SZÖVETSÉG. Az 1928 év őszén megtartott irodalmi és művészeti kongresszus egyik általánosan lelkesedéssel elfogadott határozata az volt, hogy utasította a kongresszus vezetőségét a *Magyar Irodalmi és Művészeti Szövetség* megalakitására. Ennek a határozatnak következtében alakult meg most az országos kompetenciájú uj Szövetség, mely hivatva lesz minden művészeti kérdésben az irányitó szerepet magához ragadni. A Szövetség védnökéül *gr. Klebelsberg* Kunó, vallás és közoktatásügyi minisztert választotta, elnökévé pedig három évre *Ugron* Gábor v. minisztert emelte. Ugyancsak három évre főtitkárnak választották meg *Déry* Bélát, ügyvivő titkárnak *Bardócz* Árpádot és ügyésszé dr. *Molnár* Dezsőt. Egy évi megbizatással titkár

lett dr. *Farkas* Zoltán, pénztárnok szentgyörgyvári *Gyenes* Lajos és ellenőr dr. *Dimits* Sándor. Ugyanekkor megalakultak a Szövetség autónom szakosztályai is, még pedig: *Műbarátok Szakosztálya* (elnök: *Preszly* Elemér, alelnök: *Ernst* Lajos, előadó: dr. *Lázár* Béla, titkár: *Ernst* Endre), *Festőművészeti Szakosztály* (elnök: *Csók* István, alelnök: *Glatz* Oszkár, előadó: *Csánky* Dénes, titkár: *Vesztróczy* Manó), *Iparművészeti Szakosztály* (elnök: dr. *Czakó* Elemér, alelnök: *Menyhért* Miklós, előadó: *Bodon* Károly, titkár: ifj. *Richter* Aladár), *Szobrászművészeti Szakosztály* (elnök: *Róna* József, alelnök: *Sidló* Ferenc, előadó: *Petri* Lajos, titkár: *Bory* Jenő), *Építőművészeti Szakosztály* (elnök: *Kertész* K. Róbert, alelnök: dr *Lechner* Jenő, előadó: *Györgyi* Dénes, titkár: dr. *Bierbauer* Virgil), *Irodalmi Szakosztály* (elnök: *Móricz* Zsigmond, alelnök: *Harsányi* Zsolt, előadó: *Balassa* Imre), *Kritikusi Szakosztály* (elnök: *Lyka* Károly, alelnök: *Schöpflin* Aladár, előadó: *Pünkösty* Andor, titkár: *Péterffy* István), *Zenei Szakosztály* (elnök: dr. *Huszka* Jenő, alelnök: dr. *Szabados* Béla, előadó: dr. *Olgyay* István), *Vidéki Városok Kulturális Szakosztálya* (elnök: dr. *Somogyi* Szilveszter, alelnök: dr. *Vásáry* István, előadó: dr. *Kuthy* Sándor, titkár: dr. *Lakos* István), *Színházi és Mozdulatművészeti Szakosztály* (elnök: *Hegedüs* Gyula, alelnök: *Odry* Árpád, előadó: dr. *Molnár* Dezső, titkár: *Szentpál* Olga).

A MAGYAR MŰVÉSZET SIKERE AMERIKÁBAN. Az amerikai lapok rendkivüli elismeréssel irnak a Washingtonban a National Museumban rendezett képzőművészeti és iparművészeti kiállításunkról. Kiemeli az amerikai sajtó a kiállításnak sajátos nemzeti karakterét és a magyar művészek kiforrott kulturáltságát. Név szerint *Karlovszky* Bertalan, *Kálmán* Péter *Balló* Ede, *Bosznay* István, *Kisfaludy Stróbl* Zsigmond, *Iványi Grünwald* Béla, *Lányi* Dezső és *Rudnay* Gyula azok a művészek, akikkel legtöbbet foglalkozik és legjobban kiemel az amerikai sajtó. Amerikai kiállításaink legközelebbi állomáshelye New-York lesz.

A MAGYAR IPARMŰVÉSZET legújabb száma feltünően szép, artisztikus kiállításban jelent meg és reprodukcióit is nagy műgonddal állította össze a szerkesztőség. A gazdagon illusztrált folyóiratot *Czakó* Elemér szerkeszti és az Orsz. Iparművészeti Társulat tagjai tagilletményül kapják.

A SZENT IMRE EMLÉKKIÁLLÍTÁS DÍJNYERTESEI. A Műcsarnokban rendezett *Szent Imre Emlékkiállításon* a Szent Imre emlékdíjat *Merész* Gyulának itélte oda a zsüri. Ezt a díjat az Orsz. Képzőművészeti Társulat tüzte ki. A székesfőváros is kitüzött egy nagy, és két kis aranyérmet, hogy művészeinket minél nagyobb arányban buzdítsa a kiállításon való részvételre. Megfelelő mű hiányában azonban a nagy aranyérmet a zsüri nem adta ki, ellenben megosztotta a díjakat három kis aranyéremre. Ezeket *Heintz* Henrik Szent Gellértet és Szent Imrét ábrázoló oltárképének, *Márton* Ferenc a szegedi fogadalmi templom részére készült mozaikkarton apostolsorozatának és *Visnyovszky* Lajos Mária Immaculata c. bronzszobrának itélte oda.

PÁLYADIJNYERTES MŰVÉSZEK. A fiatal művészek jutalmazására alapított Ferenc József jubileumi pályadijnak az idén úgy festőművészeti, mint a szobrászati dija kiadásra került. A Székesfővárosnak ez a 2.000 pengős dija nemcsak összegszerüsége szempontjából a legjelentékenyebb magyar pályadij, de azért is, mert a művésznek, aki 40 évnél idősebb nem lehet, egész munkásságát figyelembe veszi a zsüri a pályadij odaitélésénél és számba veszi azokat a művészi garanciákat is, melyeket a művész oeuvre-je a jövőre nyujt. Ennek a tekintélyes pályadijnak jutalmait az idén *Szőnyi* István festőművésznek és *Mészáros* László szobrászművésznek itélte a zsüri.
Kiadásra került — most először — a *Balló-alapítvány* utazási ösztöndija is. A kitünő magyar mester művészeti paedagógiánk kiválósága nagylelkű alapítványának kamataiból kerül ki az ezer pengős utazási ösztöndij, mely az alapító intenciói szerint minden évben külföldi tanulmányra küldi egy-egy tehetséges festőművészünket. Az első, aki ebben a kitüntetésben részesül, *Istókovics* Kálmán, aki a fiatal festőgenerációnak egyik legjobb neve.

A BERZSENYI TÁRSASÁG UJ TISZTIKARA. A kaposvárott székelő és az egész Dunántul művészeti életét irányitó *Berzsenyi Dániel Irodalmi és Művészeti Társaság* uj tisztikart választott, melynek tagjai következők lettek: *Elnök* dr. Vétek György polgármester, *társelnökök* Bársony János, dr. Biró Lajos, Darnay Kajetán, Deschenszky Ferenc, Geiszler István, Kézdi Kovács László, dr. Pongrác Károly, és br. Weissenbach Iván, *ügyvezető elnök* Nemess Ernő, *főtitkár* Szöllössy Ferenc, *titkár* Kovács J. József, *jegyző* Fonyó István, *könyvtáros* K. Papp János, *pénztáros* Sörös Gyula, *ellenőrök* Hribik Aladár és Tarjáni Antal, *ügyész* dr. Forgács György, *naznagy* ifj. Egry Ernő, *számvizsgáló bizottság* Christ László és Jantsits Endre, *tanácstagok* dr. Biczó Ferenc, dr. Merényi Oszkár, dr. Óriás Pál, Pintér Lajos és dr. Zsiray József. *Hortobágyi* Ágost, a Társaság eddigi elnöke lemondott a Társaságnál viselt összes tisztségeiről és ezt a lemondást az igazgatótanács elfogadta.

A szerkesztésért és kiadásért felel: Dr. Gyöngyösi Nándor
Tevan Nyomda és Könyvkiadóvállalat Békéscsaba

Dreher

Baksör

Uj Idők

Szépirodalmi, művészeti, képes hetilap és kritikai szemle

Előfizetési ára
Negyedévre . . 12.— pengő
Egy hónapra . . 4.20 pengő
Egyes szám ára 1.— pengő

Szerkeszti Herczeg Ferenc

Az Uj Idők képeinek, valamint bármely szövegrészének még kivonatos utánnyomása is tilos

Ötvenedik évfolyam | 1944 április 29 | 17. szám

Magyar művészélet a félmúltban

Írta: **Lyka Károly**

Kevés város vált olyan hirtelenül a művészélet központjává mint Budapest azokban az években, amelyekben megkötötték a kiegyezést, Deák Ferenc művét, el egészen addig az országos sokadalomig, amellyel a milleniumot megünnepelték. Budapest igazi fővárossá épült át, ez lett székhelye az országgyűlésnek, a legmagasabb hivataloknak s az építkezés olyan hatalmas arányú lett, hogy még egy sereg külföldi építész is bőven jutott munkához. Ide tódult a festők, szobrászok túlnyomó része, a legtöbb szobrot itt állították fel, a díszítő szobrászat is itt jutott a legtöbb munkához. A festők számára Budapest kínálkozott a legjelentősebb központnak kiállításai, múzeumai révén, itt okulhattak a festők egymás munkáin, a pályázatok itt dőltek el, itt jelent meg a legtöbb képes lap s munkát adott a rajzoló művészeknek. Ne felejtsük el, hogy az arcképfestők itt jutottak a legtöbb megrendeléshez, mert itt élt a legtöbb politikai és szellemi előkelőség, itt volt a polgárság leggazdagabb családainak otthona.

Ezek s még egy sor más ok valóban kívánatossá tette a Budapesten való letelepedést.

Kívánatossá, de főkép eleinte nem éppen könnyűvé. Mert ha kissé közelebbről nézzük az idetelepedés mikéntjét s annak részleteit, egyszeriben egész sor nehézségre bukkanunk, amelyek nem várt akadályokat gördítettek a munka megkezdése elé. A szobrászok például alig találtak alkalmas munkahelyet. Műteremre gondolni sem lehetett. Mikor Engel József Széchenyi szobrát mintázta, kénytelen volt erre a célra a Lovardát kölcsönkérni. 1874-ben Huszár Adolf az Eötvös-szobrok mintázását Lipthay Béla br. szívességéből egyideig annak palotájában kezdte meg egy rögtönzött műteremben, végre a Főváros tanácsa megkönyörült rajta és átengedte neki erre a célra a városligeti Körhintát, ezt a „műtermet" aztán felhasználta egy évvel utóbb a Petőfi-szobor mintázására is. Könnyen képzelhető, hogy egy ilyen helyen a munka télen körülbelül lehetetlen volt. A kor legkiválóbb szobrásza, Izsó Miklós, egyideig a mai Rákóczi-út mentén, jóval túl a Rókuson egy kertben tartotta műhelyét; ez akkor már „messze a várostól" feküdt, ahova veteményes kertek közt lehetett eljutni, ha nem volt éppen feneketlen a sár. Utóbb fölfedezett egy üres telket a mai Rózsa-utcában, ott kezdett műtermet építeni 1874-ben a Petőfi-szobor mintázására, de a munkát megadályozta korai halála. A kiegyezés után a híres Beleznay-kertben rendezett be műtermet egyesült erővel két szobrász: Halász László és Kugler Ferenc.

De még jóval később is nagy volt a műteremhiány, aminek következtében Stróbl Alajos 1882-ben az akkori Zeneakadémia egyik termében mintázta Liszt Ferencnek és Erkel Ferencnek ama szobrait, amelyek az Operaház homlokzatának földszintjét díszítik. Ott ült neki modellt a két nagy zeneszerző s ezzel megtörtént az a páratlan eset, hogy két nagy emberünk még éltében kapott nyilvános helyen szobrot.

Stróbl utóbb már a Várbazár egyik helyiségében mintázhatott, bár ez nyirkosságánál fogva nem volt a a legkívánatosabb munkahely. Mégis hol festők, hol szobrászok voltak kénytelenek ráfanyalodni, sőt jobb híjján a Női Festőiskolát is ott helyezték el.

A festők sem jártak jobban. Mikor Benczúr Gyulát hazahívta a kormány, a Tudományos Akadémiát kellett felkérni, hogy neki átengedje egyik helyiségét ideiglenes műteremnek (1883). Madarász Viktor, midőn Párizsból hazatelepedett (1870), úgy oldotta meg a kérdést, hogy a mai Vilma királynő-útján villaszerű műtermet épített magának. Tehette, mert akkor még vagyonos ember volt. A többi festő úgy segített magán, ahogy éppen tudott. Csak lassan gyarapodott a műtermek száma: a házépíttetők nem tartották eléggé jövedelmezőnek.

A műtermi munka után késő délután vagy esténkint szívesen keresték fel egymás társaságát. Az előkelő klub-élet nem volt ínyükre, sem a Nemzeti Casino, sem az Országos Kaszinó, később a Park-Klub csak kivételesen látott művészt. Inkább egymás közt, vagy írókkal, színészekkel szerettek együtt lenni. Már elég korán, 1873-ban megkísérelték ezeknek az együttléteknek bizonyos állandóbb formát adni s megalapították a Magyar Írók és Művészek Társaságát. Szigligeti lett az elnök, Telepy Károly képviselte az elnökségben a művészeket, Szana Tamás művészeti író volt a titkár. Ez az egyesülés azonban nem volt hosszú éltű. Jóval később alakult meg a Nemzeti Szalon, eleinte klubnak; tagjai, művészeken kívül, a közönség köréből is kerültek ki. A helyiséget Nagy Lázár festő és iparművész szerelte fel magyaros bútorral, a falakat teleaggatták képekkel, amelyek vevőre vártak. A klubot hamar megkedvelték, mert ott zenét is lehetett hallani, táncvigalomban is lehetett részt venni. A dolog szépen indult, ám a képek petrezselymet árultak. Rövidesen fel kellett hagyni a klub-jelleg fönntartásával, mert az igazi célját, a művásárt, sehogy sem szolgálta. A Szalonból egyszerű kiállítási helyiség lett.

Néhány festő-tagja volt a Pósa-asztalnak az Orientszálló különszobájában (Feszty Árpád, Vágó Pál, Mesterházy Kálmán, stb.), ahol jókedvű, zajos mulatozások folytak, ezek bizony vajmi kevés szellemi élményt kínáltak. Egyébként a nagy többség színész és ujságíró

volt. Feltűnő, mily ritka volt egyébként írók és művészek komolyabb, bensőbb barátkozása, elmélyedt eszmecseréje, egymásra hatása. Alig fűzte őket egymáshoz értékesebb szellemi kapcsolat, egymás lelki vágyairól, alkotó munkálkodásuk problémáiról ilyen szórakozások alkalmából alig esett szó, legkevésbbé a Pósa-asztalnál, mely különben is rövid életű volt.

Áll ez az idősebb mesterekről is. Ezeknek is volt asztaltársaságuk, ahol egy-két pohár sör mellett kedélyesen, csöndesen eltereferélgettek a Virágcsokor vendéglő különszobájában, amelynek díszéül Lotz Károly megfestette Bacchus diadalmenetét. Lotzon kívül oda járt Benczúr Gyula és testvére, Béla, Székely Bertalan, Mészöly Géza, Sáska mérnök, legtöbbjük müncheni iskolatárs. Az irodalom embereivel ők sem tartottak fönn bensőbb szellemi kapcsolatot.

Leginkább kávéházak voltak az ifjabb nemzedék esti tanyái, előbb a Váci-utcai Korona, később az Oktogon-téri Abbazia és Nicoletti kávéházak, még később a Royal és Kairo is. Ezek rendszerint egyúttal művészetpolitikai hadállások is voltak. Mint mindenütt a világon, ahol egy városban sok művész él, itt is csoportok, kis klikkek keletkeztek, amelyek hol művészeti stíluskérdésekben, hol kiállítási ügyekben, hol a kormány művészeti intézkedéseiben nagyon eltérő érdekeltségeket képviseltek. Ilyenfajta viták napirenden voltak.

Derűsebb esetek azok a művész-vigasságok, amelyeket a közönség részvételével rendeztek, félig-meddig a müncheni Fastnacht, félig-meddig a párizsi Mi-carème emlékeként. Ezeknek a mulatságoknak Feszty Árpád és Stróbl Alajos volt a főmestere, a színhely pedig az Epreskert, ahol a Mintarajztanoda és Mesteriskola növendékeinek voltak munkatermei. Olykor hetekig dolgoztak a regényes kert fái és épületei közt festők és szobrászok, hogy fantasztikus színhelyét formálják a jelmezes mulatozásoknak. Ezekkel sikerült is időlegesen a közönséget a művészek közé vonzani, ami tulajdonképpeni céljuk volt. De egyben jellemezte is ennek az időszaknak dáridós kedvét, a nagyon elharapódzott kivilágos-kivirradtig való mulatozásokat, híres táncokat, nagystílusú cigányozásokat. Egy egész sor művész is benne élt ebben a dáridós életben és nem csoda, ha ezeknek a jókedvű éjszakáknak szellemi lecsapódásaként sokaknál a nappali munka olyan életképek megfestését jelentette, amelyek nem valamely művészi elmélyedés szülöttei, hanem csak a hirtelen ötleté, az adomázó kedvé.

Mindez természetesen a budapesti művészeknek csak egy részéről áll. Ezzel a vidám hangoltsággal szöges ellentétben volt a megélhetés nehézsége. Még 1868-ban olvassuk: „Művészeti viszonyaink olyanok, hogy magában véve csekély, de biztosított jövedelem is nevezetes súllyal bír." Írták ezt akkor, amikor oly sokan folyamodtak a Nemzeti Múzeum képtárőri állásáért, amelyet aztán Ligeti Antal nyert el. A megélhetés valóban nem volt könnyű, műkereskedelem alig volt, a tárlatok ritkák, a vásárlások még ritkábbak. Csak az arcképfestés mutatkozott eléggé kiadósnak.

A budapesti művészéletet ebben az időszakban jellemzi, hogy legtöbb kiváló művészünk nem vett benne élénk részt. Munkácsy és Zichy külföldön tartózkodott, Szinyei és Mednyánszky vidéken. Budapesten élt ugyan Székely és Zala, de mindakettő elszigetelt, magába vonult mester, Madarász szinte idegennek érezte magát az életkedvtől eltelt Budapesten, Mészöly a nagyothallása miatt kerülte a társaséletet. Egyedül Benczúr Gyula jelentett bizonyos értelemben központot. De ő is szívesebben élt a műhelyében. A budapesti művészéletet a többi, ezeknél kisebbrangú művész együttese jellemezte.

Hősnő

— Regény —

Írta: **Bókay János**

Copyright by Uj Idők Irod. Int. Rt. 1944. Budapest

17. folytatás

XXI.

Szomorú nap volt. Pedig vidáman indult.

Fábry Pál telefonált, hogy csak délfelé jön be, valami tárgyalása van az egyik gépgyárban; Márta beteget jelentett. Katinka egyedül volt egészen. Még a telefon se zörgött. A nyitott ablakon át puhán, kedveskedve özönlött be a júniusi levegő. Nagy csend volt ég és föld között. Mozdulatlan levelek, távoli mennybolt, reflektorszerű napfény. A bútorok is figyeltek. Mint amikor készül valami. Csak az emberek még nem tudják.

— Szabad?

Marietta. Jókedvűen, frissen lép a szobába. Ragyog rajta minden. Haja, ruhája, mosolya behozza a napfényt.

Katinka örül neki.

— A vezérigazgató úr nincs itt...

— Magához jöttem. Meg akarom köszönni, amit értem tett Köszönöm, Katinka.

Csibészesen mondja, ahogy kezet fognak:

— No, kinek volt igaza? Ki ismeri jobban papát?

S Katinka kérdő tekintetére:

— Két hét mulva lesz az esküvőm.

Katinka szólni se tud. Arca csodálkozó, döbbent, mintha a leghihetetlenebb hírt hallotta volna.

Marietta elneveti magát:

— Tudja, kedves Katinka, érzelmi vonalon mi nők vagyunk az erősebbek. Ez az egyetlen előnyünk a férfiakkal szemben.

Katinka tudja, hogy gratulálnia kellene: képtelen rá. Pár ügyetlen szót motyog, erőszakolt mosollyal.

De Marietta megy is már.

— Szököm papa elől. Nem akarom, hogy itt találjon.

Búcsúzik, megy. Tele van élettel, erővel, győzelemmel.

Katinka utánanéz. Olyan összetörtnek érzi magát, mint akit megvertek. Csalódott, zavart. Hogy történhetett ez? Marietta győzött. Legyőzte Fábry Pált, — legyőzte a győzhetetlent. Erősebb volt nála. Pedig rossz ügyért harcolt gyönge fegyverekkel. És mégis legyőzte.

Berreg a csengő. Vonakodva megy be a vezérigazgatói szobába, kelletlenül, ellenkezéssel. Most először megy be így. Nem örül Fábry Pálnak. Megáll előtte, fel se tekint rá, nem kíváncsi az arcára.

— Parancsol?

Majdnem hűvös a hangja.

Éppen diktál Fábry Pál, amikor berohan az altiszt.

— Vezérigazgató úr!... vezérigazgató úr, kérem! tessék gyorsan jönni!... Baki igazgató úr rosszul lett. A szobájában fekszik...

Fábry Pál feláll, megy az altiszt után. Nyugodtan, komolyan. Nem siet. Katinka követi őt, szorongással, ijedten.

A szoba tele van tisztviselőkkel, alig lehet áttörni rajtuk. Lehetnek vagy negyvenen, férfiak, nők. Körüllállják a bőrdívánt, amelyen hanyattdőlve fekszik Baki Balázs. Egymás fölé ágaskodnak, hogy jobban lássák őt. Arcukon szörnyülködés és kíváncsiság. Sápadtak, reszketnek, de csillog a szemük. Szipogások, sóhajok, fészkelődés, suttogás, néha egy-egy hisztérikus zokogás, jajongás.

Csak Baki Balázs ünnepélyes: úgy fekszik a hátán kerek tarfejével, mint egy kínai mandarin hódolói előtt. Az arca szinte gőgösen pufók, elpittyedt ajka duzzadt és szederjes, szemhéja félig lehunyva, csak a szemgolyó fehére villan ki alóla. Van rajta valami szörnyűséges és

1941. márc. 18.

MAGYAR FILM

A magyar színes trükkfilmért

Irta:

KÖSZEGI LÁSZLÓ

ny. főgimnáziumi igazgató,
az Országos Iparművészeti Iskolán a műtörténet, a Budapesti Középiskolai Tanárképzőn a műszemléltetés volt tanára

Nem győzöm ajánlani a művészeti modernség barátainak, hogy vegyék már észre az igazi újdonságot a művészetben, azt a csodát, amilyen nem volt még a „görög csoda" óta, (vagyis a művészetet tökéletessé emelő és új műfajokkal gazdagító görögség óta).

Ez a csoda a mozgókép. Ez az a csodálatos *új művészet,* amelyről a „modernség" embereinek nem kell már sóvárogva ábrándozniok, mert *megvan már:* egy új eszköz, melynek szárnyain igazán közelebb mozoghatunk az Eszményhez. S ha ilyen eszközünk van már, akkor igazán fölösleges a régi jó eszközök (jó rajz, jó színezés) elrontásával erőltetni „új" művészetet. Azok a régi jó eszközök különben is örök eszközök, sőt örök értékek és csak az ő segélyükkel állítható be a film is a szépség szolgálatába. A fotográfia is annyira verseng már a művészettel, hogy ez az oka, hogy például *Benczúrt* fotográfussá szeretnék degradálni azok, akik egyrészt nem veszik észre, hogy inkább úgy kellene mondani, hogy egy szép fotográfia majdnem úgy hat, mintha *Benczúr* varázsolta volna oda; s akik másrészt azt a pluszt sem sejtik, amivel egy műalkotás mindig több, mint az átlagos fénykép: e plusz a kompozíció, vagyis a vonalak és színek (és pedig lelki és testi vonalak és színek) átdolgozó s egy magasabb célra összehangoló megszerkesztése. E plusznak felhasználásával lesz művészetté a film is. Ami pedig az e pluszon aluli elemet illeti, vagyis a valóság pontos képét, ezt is mindig jobban végezvén a benczúri művészet, sohasem marad úgy alatta a fotografusnak, mint az *Abanovákok* vagy *Molnár C. Pálok.* A modernek szinte a plusz alatti elemnek minuszával akarnának gazdagítani bennünket.

Hogy mennyire komolyan veszi a film a jó rajz (és vele a jó folt) régi eszközét, mikor a szépség szolgálatába (vagyis a művészetbe) akar beállni, azt a következő kérdezéssel világíthatjuk meg: Miért nem állít be Jeanette *Mac Donald* helyett s ennek sikerült mozdulatai helyett egy *Abanovák*-komponálta rángatható bábut? Vagy miért nem rajzoltat és színeztet ugyanilyen bábukat, amikor a „Hófehérke" vagy a „Sellők és a kalózok" színes-trükkfilmjét csinálja?!

Azért, mert kell még az embereknek az Istentől teremtett világ szépsége s még az e szépségre való finom, méltó rádás: a kompozícióval tökéletesített darab világkép! A színpadon is csak egy-egy túlmodern dramaturg gondolja lehetőnek a „minusz"-ba nyomorítást, mikor pl. a világ leglátványosabb remekét, a shakespearei tündérdrámákkal versengő látomás-sorozatot, az *Ember tragédiáját,* néhány szegényes, kontárul formált miliővázlatba, ennek bamba kulisszái közé szorítanák, — mintha bizony *Madách* gondolat-sorai a hangulati és a színes és alakos képzeti elemektől elválaszthatók volnának. Ez már magának a színpadnak is tagadása, mert hiszen minek még, a díszletek eldobása után, az a néhány jól játszó színész is, mikor csak a „gondolati" elem érdekel bennünket? Akkor elég csak magát a költeményt *olvasni.* De szeretném azt az olvasót is látni, aki egy *költeményt* úgy *élvez,* hogy a gondolatok kihámozásával babrál. Ez már kivonat-csinálás, vagy jobb esetben filozófiai tanulmány — és semmi köze nincs a művészethez, még kevésbbé a színpadi művészethez.

A színpad, a világot jelentő deszkák, nem hiába fejlődött Shakespeare óta. A színjátszó emberalak: a színész, minél tökéletesebb illúziót akar kelteni. Ez az illúzió a miliőnek illúziós tökéletessége által csak tökéletesebb lesz. Nem válik ezzel „materialistává" a művészet, mert hisz akkor akár dobjuk el a művészet alapelvét, t. i., hogy a szellemnek az anyagot át kell ragyognia, hogy aztán így anyagi, testi elemünkben is megfoghjuk, csodás rövides felfogással — intuicióval — a szellemet. De hogyan ragyogjon át a szellem a semmin? Hogyan öleljük fel a szellemet semmivel? Az anyag, a test, nem válhatik semmivé, sőt tökéletesednie, finomulnia s gazdagodnia kell, hogy a végtelen sokoldalú szellem méltó hordozója lehessen. Puhány-test vagy kődarab nem jó állvány volna a lélek alá; az Isten is külön gonddal mintázta meg az emberi testet. Ugy látszik, némelyek őt is materialistának nézik, tökéletlenebb valakinek *Abanováknál.*

, Szent Pál is megdicsőült testet ígér, tehát még a túlvilágon is megmarad Istenalkotta gyönyörű testruhánk. E testruha, az ő miliőjével, a nagy természettel, egy olyan nagyszerű együttes, amelyet érdemes minél tökéletesebb tükrözéssel ünnepelnünk, eszményítő tükrözéssel is.

E teljesebb tükrözésnek új, nagyszerű eszköze a *mozgó*-kép, vagyis a világot nem *egy* mozzanatos látszatában megfogó kép (mint eddig a festészet volt), hanem a mozzanatok sokaságában is, vagyis a legteljesebb életszerű mutatkozásban.

Kezdete óta csüngök is, az igazán értékes dolgokért való rajongásommal, a mozgóképen. Nagyobb csoda ez a megdermedt zenénél. A mozgókép csodájában a képzőművészet az ő építészeti, szobrászati és festészeti dermedtségéből cselekvények sorozatába olvad, szinte a végtelenségig sokszorozódva; azonkívül kiegészülve még a lélek legközelebbi és leglengébb (s így a szellemmel legrokonabb) köntösével — a hanggal.

Ami eddig a látható s tapintható formák nyugalmas, csöndes ünnepe volt, a tájak, épületek s emberalakok *egy* mozzanatba pihent mutatkozásával, az most mozgalmas, hangos elragadtatás, izgalmas áramlás. *Mozgó, folyékony s hangzó képzőművészet,* mely teljes drámává is lett, sőt *Gesammtkunstwerkké,* táncbeli és zenei kiegészülései révén. Szinte valami *Gesammtprogramm* jegyében is, mely a modern nagy feladatot abban látja, hogy minél több oldalról s minél többek javára egészüljön ki s gazdagodjék az élet. S szívesen kibírjuk ezt a gazdagodást és ne féltsék idegeink teherbírását a mozi ellenségei, akik a színpad jövedelmét féltik a többoldalú s varázsosabb versenytárstól.

A képzőművészet folyékony és hangzó fajtáját gyakoroltuk már eddig is: a színjátékban. Különben is ősi ösztönünk, hogy a dolgokat mozgásukban s hangzásukban különös, szinte odatapadó, oda-nyügözött figyelemmel kísérjük. S képzeteinket ezért is tekinti *Lucretius* szinte a dolgok finom bőrének, örökösen és frissen hámló felszínének, mely film-, azaz hártya-darabkákban tapad lelkünkhöz: tehát szinte mozgóképekben. *Rennard* Bélának, az *Uránia Filmszínház* kitünő igazgatójának vagyok hálás e klasszika-filológiai vonatkozás észrevételéséért: „A néma filmtől a hangos filmig" című pompás tanulmányában, mely magyar filmtörténeti részével különösen értékes, hivatkozik egy találó idézettel a latin poétára, mint aki a mozgókép lényeges elemének, a rajz és szín folytonos változásának törvényét meglátta már, egyelőre a természet és álom képsorozataiban.

De amit eddig a színjáték a táji miliőből — a színpadi díszletezéssel — adott, az inkább az illúziós képzelet világában lett élővé, mozgóvá. (Az építészeti miliő is nagyon rászorult a kiegészítő illúzióra.)

Mozgó elem van a képzőművészetben is, de csak a mi viselkedésünk keretében, amikor a szobrot — e *körül*mintázással készült alkotást — *körül*járjuk; s méginkább, mikor az épületet még be is járjuk. Ismerjük a sokmozzanatúság csodáját a festészetből is, a leggazdagabban *Székely* Bertalan „Dobozi"-ján. De tárgyilag itt is csak egy mozzanatba van rögzítve az egész komplexum.

De sokkalta több lett maga a tárgyi mozgás — a film által. Maga a dráma is még mozgóbbá, folyékonyabbá és sokszorosabbá vált. A mozgókép a drámát nemcsak rövidebbre vonja s egyúttal elevenebbre — megszüntetvén a felvonásközök bénító unalmát is — hanem még szinte szimultán módon gazdagítja időnként, a cselekvények majdnem egymásbaszövésével. A szemnek többet mond — ezért is rövidítheti az időtartamot. S jobban összeolvasztja a cselekvényt a miliővel is.

S a folyékonyság és több-mozzanatúság növekedése mellett, a film révén a művészet az érzéki elemnek még nem álmodott teljességébe megy át. A művészi kifejezésben itt a képzelete-re a legteljesebb érzéki ruha simul. S e ruhának teljességéhez tartozik dekorativ volta is, mely által még összefoglaltabb, tehát kifejezőbb is lesz. *(Shakespeare* nyelve is, színes és formás gazdagságával, többet hoz ki a lélekből.)

E mellett azonban a filmen az emberi test túlérzéki hatását tompítja elsősorban a fényképi s vetítési látszat fátyolszerű könnyedsége, azután a miliő végtelenül gazdag ábrázolása, mely által a

természet-szemlélet s a kozmikus érzés egyforma hatalmú lesz az erótikus varázzsal.

Amit *Shakespeare* a nézővel csak odaálmodtatott, egy utaló tábla segélyével, a színpadra: a hullámzó, zúgó tenger, a lombrezgéses, frisslehű erdő, a messze láthatár, a végtelenség, architektúrák csoda kő-virágzása és mythikus lények röpkesége — mindez szemeinket s többi érzékünket is elevenen foglalkoztató, valóságszerű valamivé lesz.

Igy a drámában az emberi cselekvéshez még jobban hozzájátszik a természeti és építészeti miliő. A természeti és kulturális környezet legteljesebb együttjátszása ez az emberrel. Még óriásibbá vált *Gesammtkunstwerk*. Csoda ünnep.[1] A dráma kozmikussá szélesült ki. *Doré* csodálatos stílusa ez, mely — azon az alapon, hogy „amerre én járok, még a fák is sírnak" — a természettel a leghatalmasabb arányban vétette körül az emberalakot. S érdekes, hogy a legkiválóbb filmrendezők *Dorén* is lelkesülnek a legjobban.

A dráma a mozgóképben még cselekvőbbé pezsdül a (komoly értelemben vett) trükk-film által: a rajz és festés révén a látszattal könnyebb operálni, mint a valóság súlyos és sokszor megkötött tárgyaival. Ez alapon a cselekvények gazdagabb s időnkint többszörös sorai támadnak, s mindehhez még ábrándbeli vagy álombeli látomások, élmények, cselekvények járulhatnak, melyek aztán mind még varázsosabbá válnak a *rajzi és pittoreszk eszközök bőséges, „trükkös" kihasználása által.* Mindig a leggyönyörűbb erőkifejtésünk lesz az ábrándok testbe-sűrítése. Magának a láthatatlannak feldolgozását is végezzük az ábránd képszerű kivetítésével; s nem vétünk itt a szellem ellen, mert hiszen gondolkozásunk is mindig *képekben* történik.

A már a filmben amúgy is kozmikussá kiegészült drámai előadás így még az álomvilág tündérkeretébe is foglalódik. (S szinte ily keretnek méltó foglalatául készült az arab stílusban, a legtündéribb keleti mesék stílusában oly helyesen elgondolt *Uránia Színház*, különösen belső kiképzésének vörös-arany hangulatával.)

Amit eddig már színes-trükkfilmből, pl. a „Kacagó tarka tavasz", a „Hamelni patkányfogó", a „Kalózok és sellők" ötletes formáiban, vonaljátékában s tünde színragyogványaiban élveztünk — vagy pl. abban a „Baba-mennyország"-ban, melyet nemrégiben a *Radius Filmszínház* finom érzékű igazgatósága a *Semmelweis* darab elé iktatott, hogy édes csoda-nyitányként mondja el az a trükkfilm ama kis lény tündériségét, akiért ugyancsak hálásaknak s végsökig figyelmeseknek kell lennünk az őt világrahozó anyához — mindez megihlethetne már néhány igazi rajztudású s finom színérző *magyar* tehetséget. És pedig arra, hogy a világ legtündéribb fantáziájú írójának, a mi *Jókainknak*, egy-egy trükkszerű ábrándját rajzolják s színezzék át filmre. Például a tengeralatti világnak (e legrejtelmesebb s legkülönösebb gazdagságú témának) azt az ötletes életképét, ami a „Csigák regénye". Világfilm lehetne. Vagy nagyszerű volna még ilyen célra a „Kalózkirály" avagy a „Hírhedett kalandor a XVII. századból." S egyáltalán csodaszép témákat adna a magyar mese- és monda-világ, a magyar mithológia,[2] melyek egy magyar *Dorét: Zichy* Mihályt többször megihlettek.

S megmozdulhatna még az önállóbb, mese-teremtő, új drámát is alkotó magyar erő is. Nem pusztán adaptálásokból kellene élnie a filmnek. (Természetesen nem nézzük le ezzel az adaptálást, színre-alkalmazást; hiszen igen nagy adaptáló volt maga *Shakespeare* is, *Plutarchosnak* sokszor majdnem szóról-szóra való felhasználásával; s a mozgóképi adaptálásban elmehetünk akár a magasságok magasságába is, a drámai költeményig: pl. egy filmesített *Madách-ig*, ami mellékesen nagyszerű propagandánk is volna. *Madách*-ban amúgy is sok rokonság van a tündérdrámás *Shakespeare*-rel: mozgalmas, színragyogványos látomások kontrasztos felvonultatója mindegyikük.)

A film — *a drámai képzőművészet.* Drámaiság, mely képiséggé finomult; s egyúttal képiség, mely duzzad és cikázik a drámaiságtól.

Cikázzék hát vele méltóan versenyt az igazi magyar ábrázoló erő, mely rajzolni és festeni igazán tud s a komponálás művészetének teljesen birtokában van. Egy *Haranghy, Raksányi* vagy *Ungváry* bizonyára tudnák követni e téren egy *Herczeg* Ferenc, *Zilahy* Lajos vagy *Harsányi* Zsolt fantáziáját akár adaptáló, akár újat teremtő munkájában.

1 S az illanó élet e legfutamosabb képének szemlélete csupa áhítatos mélázás. Nem kávéházi vagy cirkuszi időtöltés ez. Rendőrségünknek népnevelő tevékenységéhez tartoznék, hogy amint ez Bécsben már rég szokás, a közönség kevésbbé kinevelt elemeit figyelmeztetné már a híradók előtt a csendre, mások meg nem zavarására. Nemcsak a legalsóbb rétegek szórakozóhelye a mozi; a műveltebb elem is bőven látogatja. S e finomabb elemhez kellene fölemelni, együttábrándozásban barátkoztatva őket, a nemzet értékes alsóbb rétegét is. (A Rendőrség támaszkodhatik arra az 1883. évi fővárosi szabványra, mely bűnteti azt, aki nyilvános előadás alatt szomszédját élvezetében vagy tanulságba-mélyedésében zavarja.)

2 Az ellentét kapcsán jut eszünkbe itten, hogy a pozitiv tudomány világa is mennyire lehet a filmé. Amit pl. *Huzella* professzor élettani s fejlődéstani filmjein látunk, az a természettudományos dráma új műfajával növeli a film amúgy is oly gazdag programmját.

MAGYAR MOZGÓFÉNYKÉPGÉPKEZELŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE

mint az állami munkaközvetítőhivatal hat. eng. megbizottja

DIJTALANUL KÖZVETIT SZAKAVATOTT GÉPÉSZEKET

állandó alkalmazásra és kisegítésekre úgy helyben, mint vidéken.

Budapest, VIII., Népszinház-u. 19.

Telefon: 337—598.

Hivatalos órák: 2—4-ig.

KESKENYFILM

A keskeny mozgófényképüzemek üzemvezetőinek kérése

A keskeny mozgófényképüzemek üzemvezetői gépkezelői tennivalóinak ellátására a 111.001/1938. B. M. sz. rendelet értelmében csak keskeny mozgófényképüzemi üzemvezetői, vagy gépkezelői igazolvánnyal bíró egyén jogosított. Miután a keskeny mozgófényképüzemekre vonatkozó rendeletek nem tartalmaznak határozott intézkedést arra vonatkozólag, hogy ezekben az üzemekben az üzemvezetői és gépkezelői tennivalókat ugyanaz a személy is elláthatja, jelenleg a keskeny üzemekre is érvényes a normál üzemekre vonatkozó az a rendelkezés, hogy üzemvezető és gépkezelő ugyanaz az egyén nem lehet.

Ez az intézkedés a keskeny mozgófényképüzemeknek igen súlyos terhet jelent. A keskeny üzem a legtöbb esetben az engedélyesnek is csak mellékes keresetet jelent, de semmi esetre sem tud még egy gépkezelőnek megélhetést nyujtani. Egy alkalmazott gépkezelő heti 5—10 pengőt kereshet egy keskeny üzemben. Még az ilyen csekély kiadás is súlyosan terheli a keskeny üzemengedélyest, s emellett a gépkezelő képesítésének költségeit is kénytelen viselni. Ezek a Budapesttől való távolságtól függően legalább 160—200 pengőt tesznek ki. Természetesen ezzel a keskeny üzemengedélyes még az ellen sincs biztosítva, hogy gépkezelője hosszabb-rövidebb idő után otthagyja, ami újabb, jelentős anyagi megterheléssel jár. A legtöbb esetben az engedélyes által kiképeztetett gépkezelők a szomszédos falvak egyikében létesítenek keskeny mozit, tehát az üzemengedélyes saját magának nevel versenytársat.

Méltányos tehát a keskeny mozgófényképüzemengedélyeseknek az a kérése, hogy ilyen üzemekben *az üzemvezetői és gépkezelői tennivalókat ugyanaz a személy is elláthassa.* Természetesen szívesen vállalják azt a kikötést, hogy mindkét képesítést megszerezzék. A kérés talán azért sem teljesíthetetlen, mert a keskeny mozgófényképüzemek befogadóképességének átlaga 170 néző, tehát igen alacsony, továbbá sok helyen külön gépház sincs, tehát a gépkezelő a közönséggel könnyen érintkezésbe léphet.

Könnyítsünk a keskeny üzemengedélyesek helyzetén, mert százszalakékos magyar műsorral magyar kultúrát terjesztenek az Alföld, a Dunántúl, a Felvidék, Kárpátalja és Erdély falvaiban egyaránt és ezzel értékes munkásai a magyar hazának.

(P. G.)

MOZIGÉPÉSZ-ÜGYEKBEN

a t. mozitulajdonosok rendelkezésére áll a

Turul Szépmíves B. E. Vetítőtörzse

VIII., Rákóczi-út 42. II. T.: 225—212

Magyar Erő

ÁRA 40 FILLÉR

III. ÉVFOLYAM 5. SZÁM
1944. FEBRUÁR HÓ 4.

HUNYADI LÁSZLÓ BÚCSÚJA

(Benczúr Gyula festménye)

Ben czúr Gyula

MUZSIKÁL A FRONT

A zeneked velő finn nép még a fronton is áldoz Polihymniának, a zene szépséges muzsájának. A frontszolgálatot teljesítő finn katonák közül a hivatásos muzsikusok zenekarokat alakítottak, amelynek előadásai vetekszenek a legjobb finn országi koncertekkel.

A fronton esténként összegyűlnek a katonák tábortüzeknél és barátságos bajtársi estét rendeznek, tele muzsikával a programmon. Elő kerülnek a harmonikák, gitárok, fúvós-hangszerek, hegedűk, szájharmonikák, csellók és a muzsika felmelegíti a szíveket annyira, hogy el lehet mondani: a finn katonáknak a zene titkos fegyver a hideg, zimankós tél ellen. Esténként a szállásukon összegyűlnek a fiúk muzsikálni. Szórakoztatják egymást énekkel, mesteri harmonikajátékkal. Sokszor csak egy-egy csűrben vagy pajtában rendeznek koncertet és bár a hideg arra kényszeríti a katonákat, hogy sapkával a fejükön hallgassák a muzsikát, a hangulat ugyanaz, mintha hangversenyteremben élveznék a zenét.

Természetesen kiválóbbnál kiválóbb énekkarokat is alakítanak a fronton. A legkiválóbb a finnországi férfikórus. Tagjai: közlegényektől a legmagasabb rangú tisztekig mindenfajta finn katona.

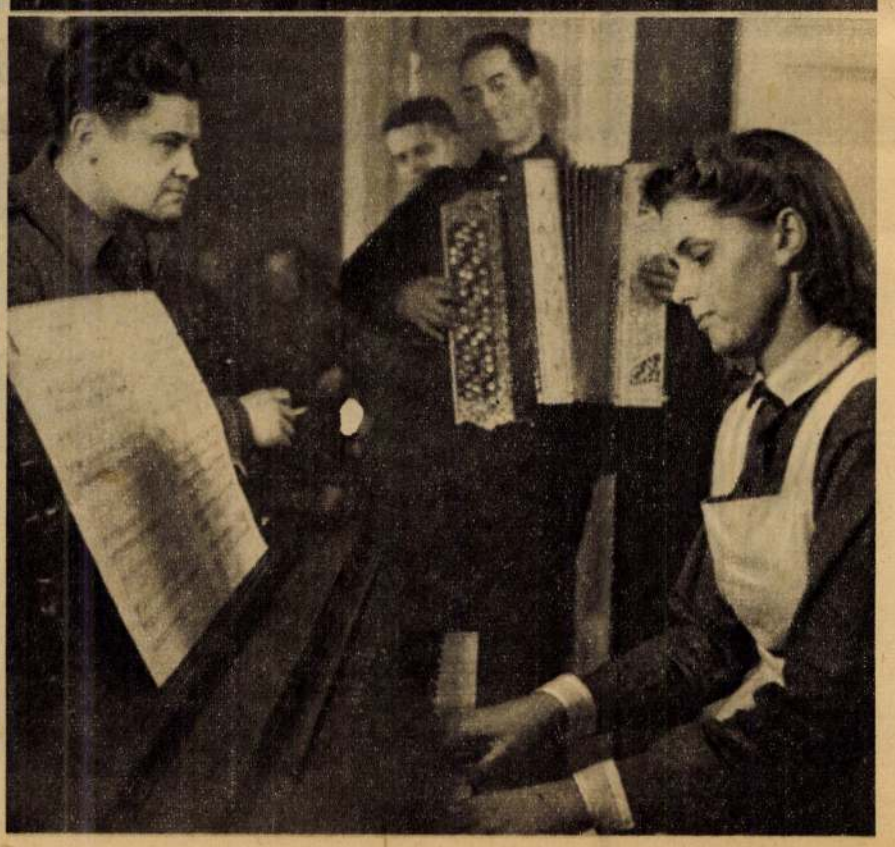

A „Pártütők" öreg bírója

Ujházi Ede élete alkonyán, hatvannyolc éves korában, másodszor is szerelemre lobbant és feleségül vette a nálánál néhány évtizeddel fiatalabb Novák Margitot, az ő kedvéért elvált nagyváradi fiatal úriasszonyt. Abbáziában ismerkedtek meg egymással. Ezen a képen együtt vannak, a pálmák birodalmában, mindkettőjük arcán boldog mosollyal . . . A társaságukban Békássy Jenő régi újságíróval.

A színes plakát

A „Bánk bán" „Tiborc paraszt"-ja

Jelenet a „Constantin abbée"-ből. Balról jobbra: Vizváryné Szigeti Jolán, Helvey Laura, Mihályfy Károly, Csillag Teréz és a címszerepben Ujházi Ede

100 éves volna most Ujházy Ede

Magyar Ede
1944. febr. 4.

1844 január 28-án született *Ujházi* Ede, a régi Nemzeti Színház örök büszkesége, egykori, legszebben beszélő jellemszínésze, akinek jóformán minden egyes alakítása ünnepszámba ment. Az édesapja, aki keresett orvos volt Debrecenben, azt akarta, hogy ő is orvos legyen, de *Ujházi* Edét a szíve a színpad felé vonzotta. Ahogy elvégezte az iskoláit, el is szerződött vidékre, ahol mindössze *Kolozsvárott* és *Kassán* játszott rövid ideig. Csakhamar szerződtette a *Nemzeti Színház*, ahol kerek negyvennégy esztendeig működött páratlan sikerrel. Legragyogóbb alakításai közül valók az itt közölt felvételek, amelyeket a Nemzei Színház múzeuma őriz. Az egyik a Pártütők »*Öreg bíró*«-ja, a másik a Bánk bán »*Tiborc paraszt*«-ja, míg a harmadik képen a nyolcvanas évek nemzetiszínházi művészgárdájának következő ragyogó együttesét látjuk a »Constantin abbé« egyik jelenetében. A kép baloldalán *Vizváryné* Szigeti Jolánt, majd *Helvey* Laurát, *Mihályfy* Károlyt, *Csillag* Terézt és végül a darab címszerepében *Ujházi* Edét.

Hogy milyen népszerű volt *Ujházi* Ede annakidején Budapesten és hogy kedves szavajárásától, a minduntalan és minden jóhírére pazarolt »marha« titulustól mennyire *nem sértődött meg* soha senki, azt legobban azzal illusztrálhatjuk, hogy itt közöljük azt a kisebbített *plakátot*, amelylyel annakidején egész Pestet teliragasztották . . .

Ám ezek az idők régen elmúltak. *Ujházi* Ede emléke azonban örökké élni fog.

P. G.

ASZTALI TENISZEZŐINK MEGNYERTÉK A TSCHAMMER KUPÁT POZSONYBAN

A szabadkai Harangozó I. és II. a férfi egyes és páros győztesei

A pozsonyi asztali teniszcsapat. Állnak a férfiak: Sidó, Harangozó I. és II., Till, Farkas, Rózsa. Ülnek a hölgyek: Kolozsvári Sári, Király Baba és Farkas Gizi, közöttük Friedrich Tibor és dr. Bánkúti

A diósgyőri Farkas Gizi három győzelmet aratott, Sidóval a vegyespárosban is

A NÉMET SPORT H. VEZETŐJE BUDAPESTEN

Az IHNOV a német vendégek közt

Arno Breitmeyer dr. Misángyi Ottó „Sport és fegyelem" című előadásán. Mellette: Barcsay János, v. Ginzery Dénes, a TSTV, Juhász István, dr. Misángyi Ottó

AZ ÖKÖLVÍVÓ CSB-BEN A WMTK 11:5-RE VERTE A BVSC-T

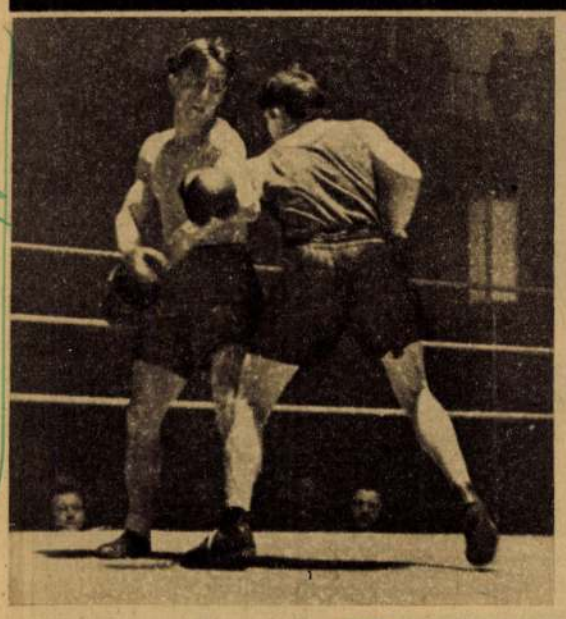

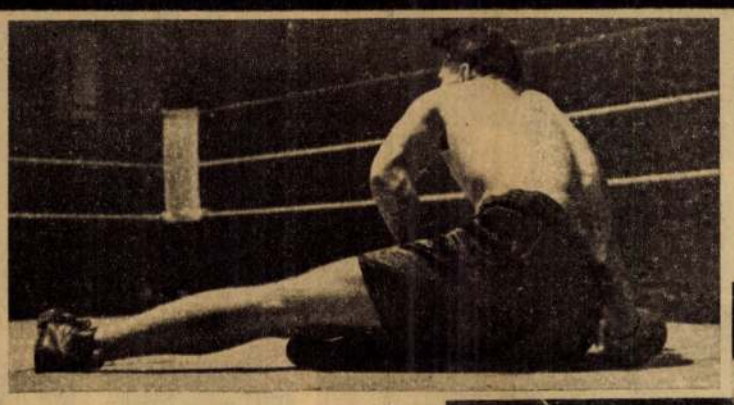

Váczi (WM) és Horvát döntetlenül mérkőztek

Tamási állt „bosszút" a a BVSC vereségéért: legyőzte Dióslakit

Barát (WM) legyőzte Kocsist, miután többször földreküldte

Németh (WM) legyőzte a Kaposvárról való Dévait

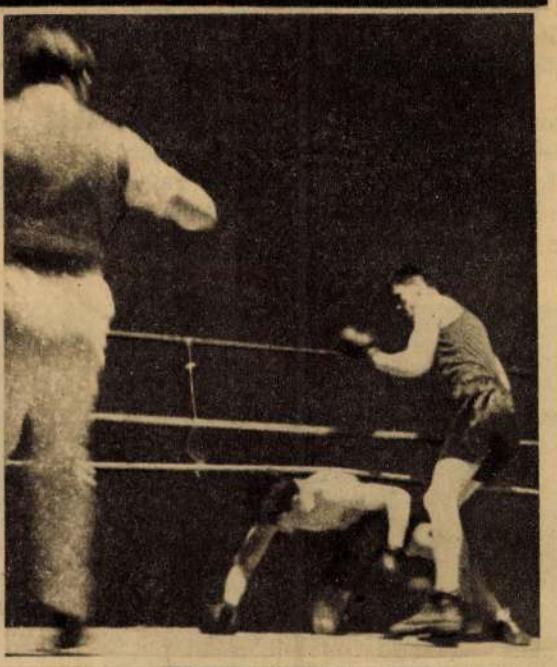

HTVK NYERTE A TŐRVÍVÓCSAPAT-BAJNOKSAGOT

A HTVK bajnokcsapata: Bedő, Hátszeghy, Maszlay, Berczelly, 2. BBTE, 3. MAC, 4. BEAC lett

A SZÉ PIDŐBEN MÁR A NŐK IS FUTNAK A MEZŐN

A győztesek puszival üdvözlik egymást

Az óbudai réteken tehetségeket kutatott az OTE vasárnap a hölgyfutók közt

A győztes „célbaugrása"

Benczur Gyula önarcképe

Kyrie eleison

Budavár visszafoglalása

Vajk megkeresztelése

A Benczur-kiállítás ünnepélyes megnyitása. Csánky Dénes, a Szépművészeti Múzeum főigazgatója üdvözli Szinyei Merse Jenő kultuszminisztert

A kultuszminiszter megtekinti a kiállítást

A Benczur-család tagjai a kiállításon

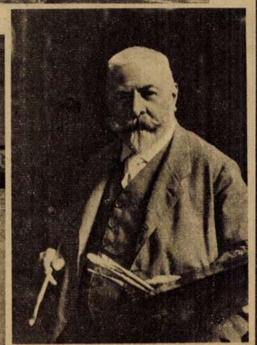

Az utolsó fénykép a művészről

Benczur Gyula

Benczur Gyula 1844. január 25-án született Nyíregyházán. Már kora gyermekkorában ébredező művészi hajlamainak nagy ösztönzést és mesterségbeli megalapozottságot adott két ismert kassai festő, Klimkovics Béla és Ferenc. Szülei akarata ellenére utazott ki Münchenbe, ahol Hinterspergnél tanult, majd Anschütz tanítványa lett. Az ottani művészvilág legkiválóbbjaival érintkezett, Böcklinnel, Makarttal, Gabriel Max-al, Gysissel és még sok igen ismert művésszel. 1876-ban a müncheni akadémia tanárává nevezték ki és ekkor kezdett történelmi kompozíciókkal foglalkozni.

Művészi fejlődése szorosan összefügg a korral, amelynek gyermeke volt. A nagy vállalkozások kora ez és Benczur művészetén is felismerhetjük a kor serkentő erejét. A tudás és a szorgalom útján haladt a dicsőség felé. Mütermi festő volt, de színei tüzesek, ragyogóak. Figuráló készségében biztos komponáló készség nyilvánul meg. Festészete a rajz fundamentumán alapul.

Korának festője volt és ez magyarázza meg nagy sikereit és hibáit is. Alkotásai a magyar kultúrvagyon értékes darabjai.

A művész feleségével

Az elűzött nympha

Bacchánsnő

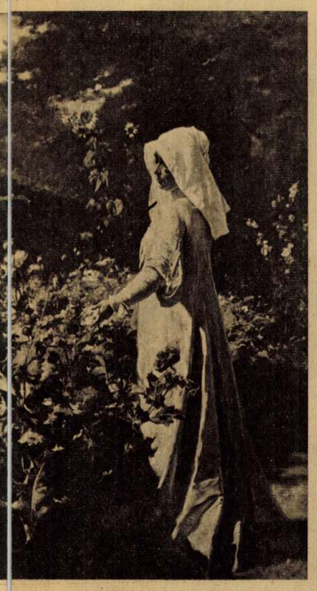

Mákvirágok

Mályvák között

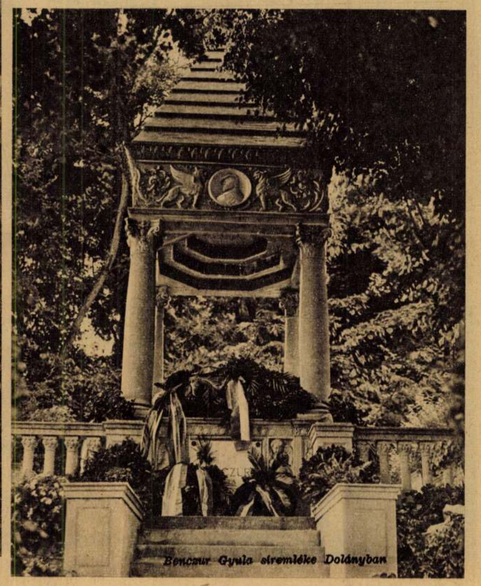

Benczur Gyula síremléke Dolányban

Benczúr Gyula

Ernst Múzeum aukciói.

XIII–XIV (1920) 36–38. sz.
(Trefort Ágoston. Képmása
repr.)

~~[illegible]~~ leiroc

Benczur Gyula

2007. Napraforgók
1887.
Vászon 59×57

Ernst Múzeum aukció
XV. 115. l

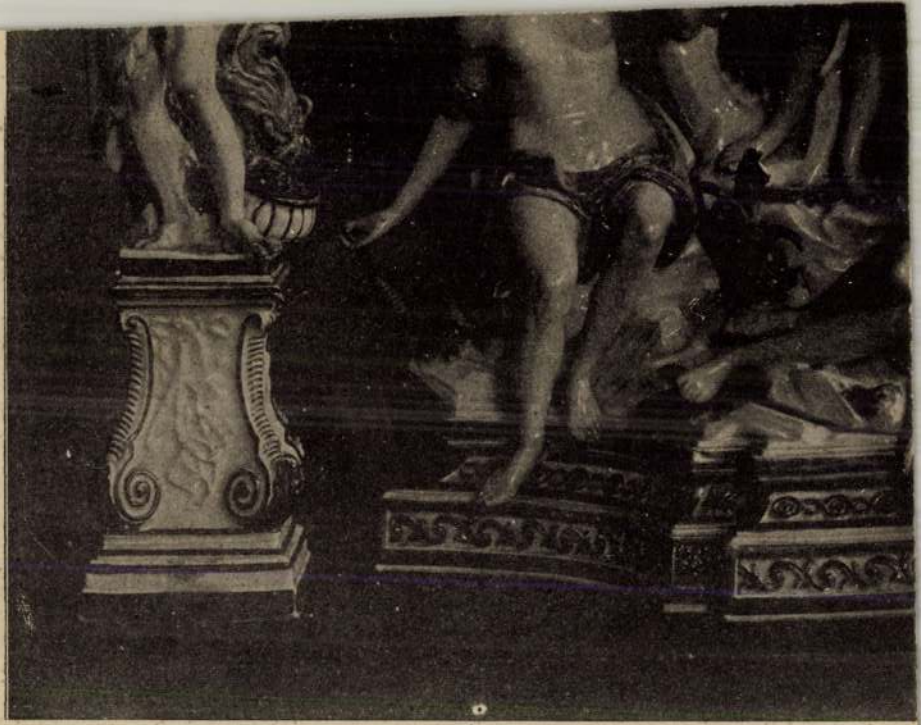

792

Benczúr Gyula

Trefort Ágoston képmára
1885.

Repr.

Ernst Muzeum aukcioi

XIII – XIV.

~~[illegible]~~

leirve

Ernst aukciók

Benczur Gyula

XI. Sz. Fiú tanulmány
lemezpapír

XIII - XIV. Sz. Trefort ágoston
képmása (1885). of
Gyermek fej, cer. r.
Lófej, kr. r.
Kéztanulmány, kr. r.

XV. Sz. Férfiképmás (1864) of
A trombitás, of
Napraforgók (1887) of

XVII. Sz. ?

187. LEDA.
Vászon. 128×98 cm. 800.—

Benczur Gyula, (1844—1920).
188. AZ ELSŐ MAGYAR ÁLTALÁNOS BIZTOSITÓ TÁRSASÁG alapitóinak első alakuló közgyülése 1857, julius 15-én. Jelezve: Benczur Gyula München 1883.
Vászon. 228×437 cm. 10,000.—

Benvenuti Pietro (?), (1769—1844).
189. ÁMOR ELHAGYJA PSYCHET. Lent egy szignatura nyomai.
Vászon. 60×78 cm. Ovális. 150.—

Beyer, C., (1814).
190. CAROUSSEL A BÉCSI BURGBAN.
Szinezett rézmetszet. Astaria-kiadás. 32×43 cm. 40.—

Blaas, Carl v., (1815—1894).
191. MEGLESVE. Jelezve.
Fa. 49×36 cm. 200.—

Blaas, Julius v., (1845—).
192. I. FERENC JÓZSEF KIRÁLY ÉS ERZSÉBET KIRÁLYNÉ LÓHÁTON. 2 darab. Jelezve.
Vizfestmény. 42×53 cm. 200.—

Bredeal, Pieter van, (1629—1719).
193. OLASZ TÁJ ÁLLATOKKAL. Jelezve: P. V. B.
Vászon. 38×53 cm. 250.—

Benczur Gyula

Ernst Múzeum aukciói

49. a. II. r.

Dyck, Antonis van iskolája, (1599—1641).
202. KRISZTUS SIRATÁSA.
Vászon. 158×125 cm. 1000.—

Dyck, Antonis van iskolája, (1599×1641).
203. FÉRFIARCKÉP.
Vászon. 75×63 cm. 500.—

Fautin-Latour, J. H. I. Th., (1836—1904).
204. MARS ÉS VÉNUSZ.
Vászon. 24×29 cm. 360.—

Fertbauer, (osztrák festő, XIX. sz. e. f.).
205. FÉRFI ÉS NŐI KÉPMÁS. Két darab. Jelezve.
Miniatur. 8×6½ cm. 120.—

Flamand festő, (XVII. sz.).
206. FEKVŐ VÉNUSZ.
Vászon. 124×171 cm. 500.—

Flamand festő, (XVIII. sz. eleje).
207. TENGERPARTI PROMENÁD.
Vászon. 26×26 cm. 50.—

Francia festő, (XVII. sz. vége).
208. DIANA A FÜRDŐBEN.
Fa. 33×23 cm. 150.—

Benczur Gyula

leiroe

IX

18. Benczur.

Ernst Múzeum aukcioi

L

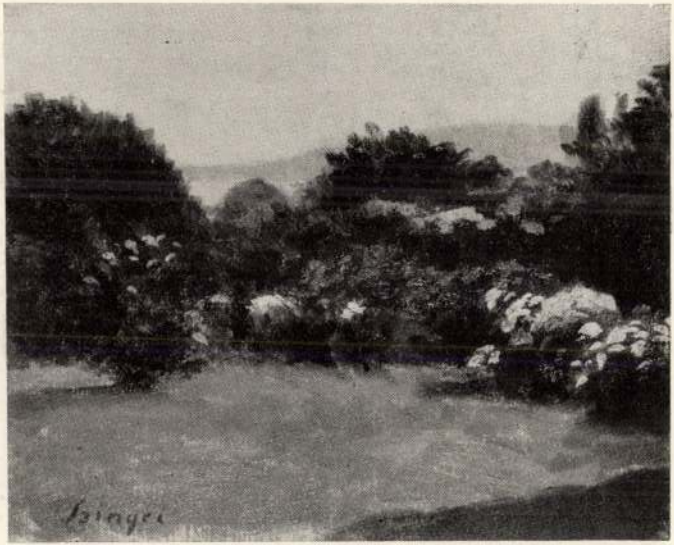

267. *Szinyei.*

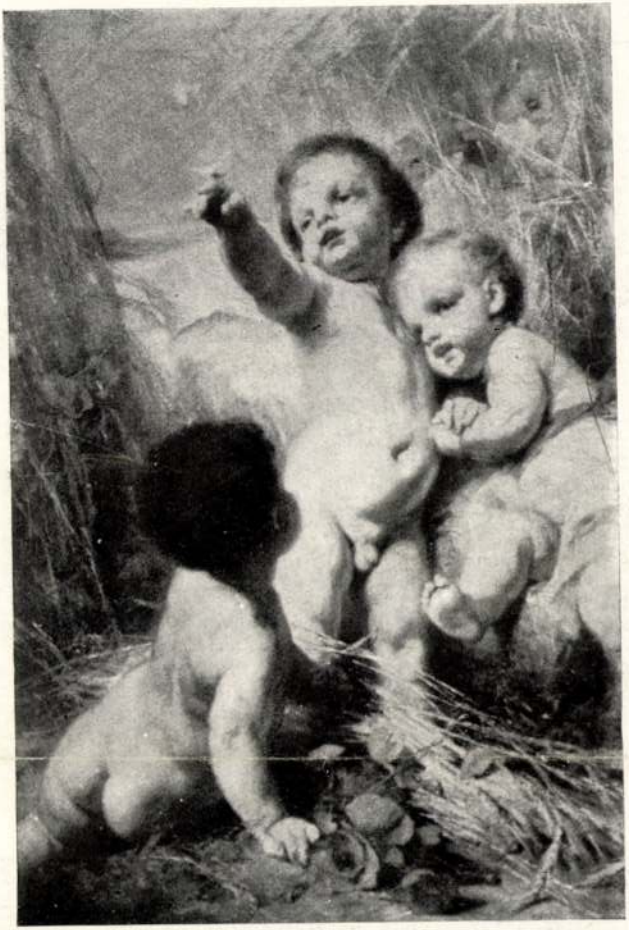

23. Benczur.

311. Zichy.

55. Csók.

160. Lotz.

Lévve Benczúr Gyula

32. *Benczur Gyula.*

XXIV

Ernst Muzeum aukcioi

53. n.

XXIII

916. *Joris.*

Benczúr Gyula

leírva

31. Benczur.

Ernst Muzeum aukcioi
53.7 XVII

XVIII

Benczúr Gyula

leírve

1817. Benczur Gyula. Női akt.

Ernst Muzeum aukció

52 n. II. r.

2092. *Szinyei Merse Pál.*

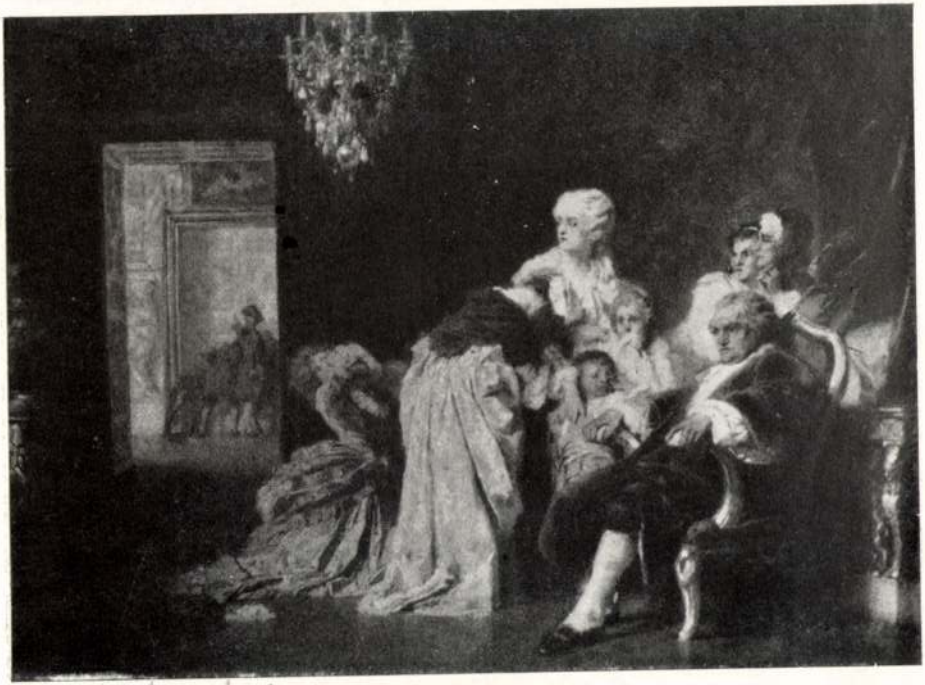

34. *Benczur.*

Ernst Múzeum aukció

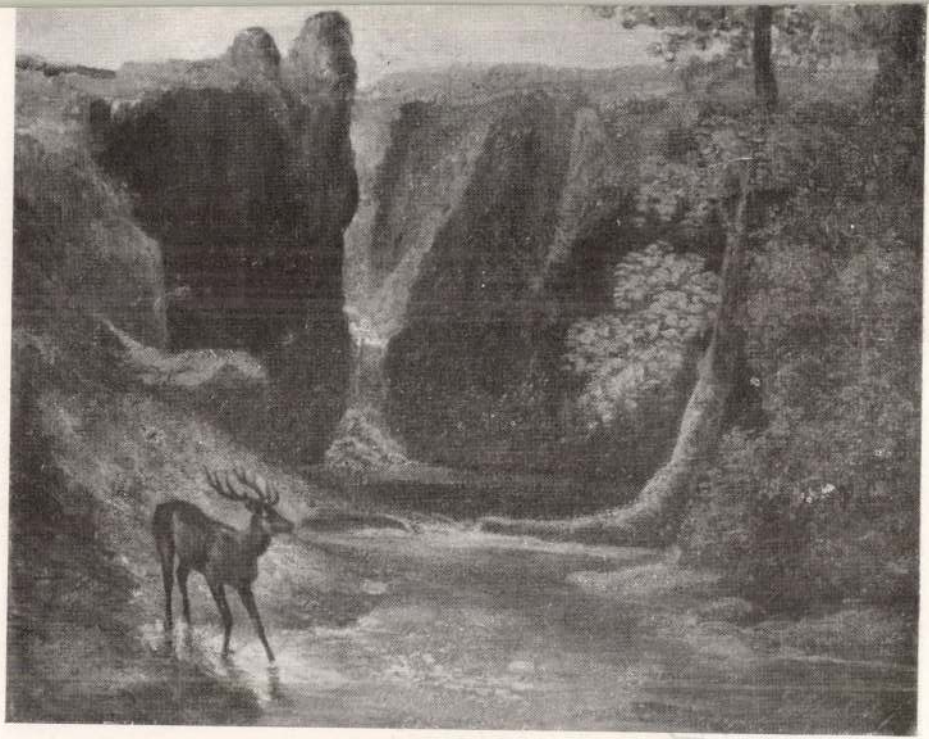

61. Courbet.

XXVIII.

Benezur Lyula

leiro

460.

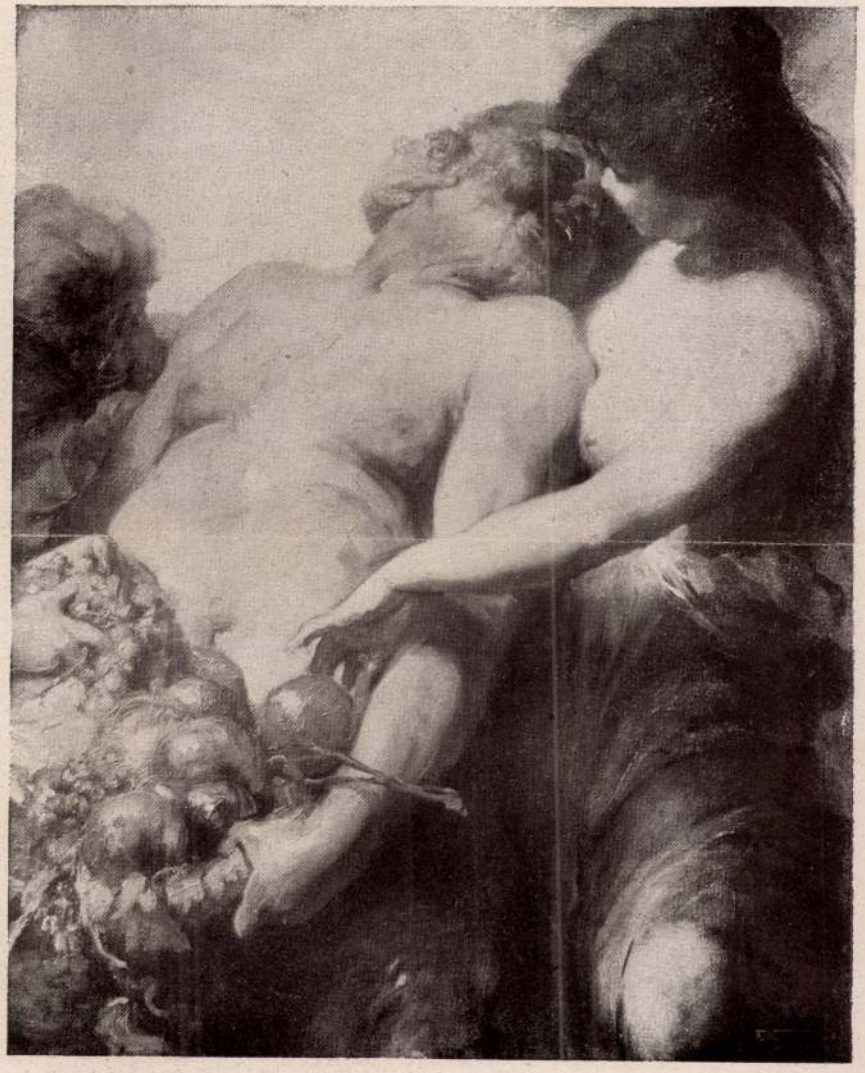

114.

A meglopott toljvaj

XXVII.

155. *Karlovsky.*

35. *Benczur.*

324. Thoren.

314. Szemler.

193. Griepenkerl.

324. Ifj. Markó.

343. Mészöly.

511. Székely.

422. Perlmutter.

455. Rippl.

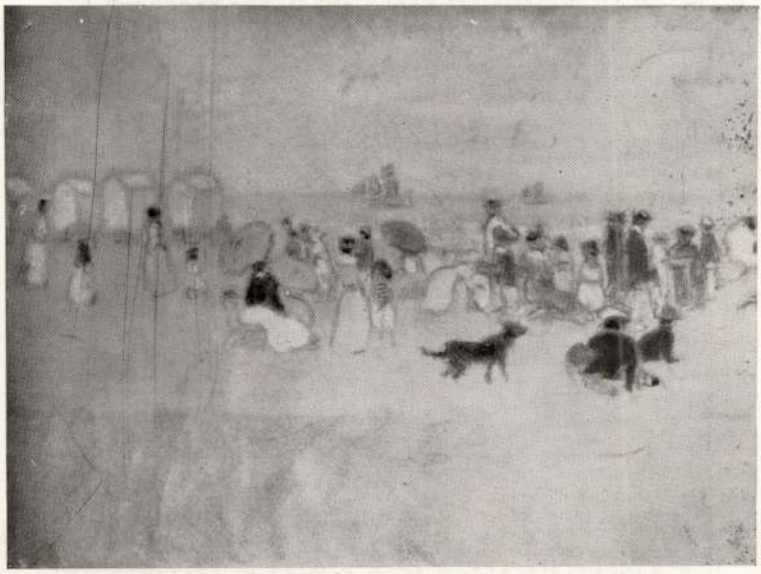

452. *Rippl.*

451. *Rippl.*

Ernst Muzeum aukciói 55, 2.

233. Innocent.

62. Böhm.

22. Barabás.

33. Benczur.

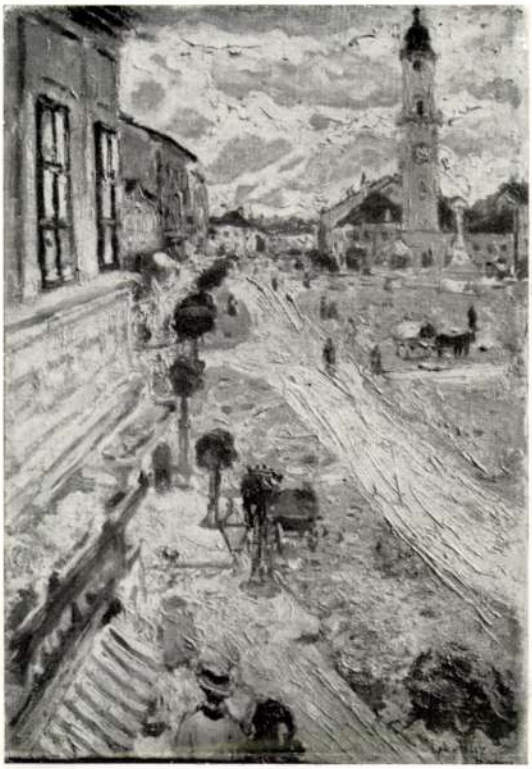

423. Perlmutter.

63. Böhm.

279. *Laccataris.*

35. *Benczur.*

~~Szilágysomlyó, 1914 évi Janua~~

MüKKV

1948. IX.

Fatanulmány, cer. r.

Tengeri csata, tusr.

(hátlapján cerusavázlatok fejekkel)

Történelmi jelenet, toll r.

adományaszt intéz

MüRKU.

1947. VI. ~~Eger, 1914 jan.~~

Puttó fej, tiéur.
Mátyás és Beatrix, of
Madonna a szermekkel, of

MŰRKU

1946. III.

Tanulmányfej, vörös kréta
álló akt, toll.
Ariadne, of
Magdolna (Tizian másolat)
of

1947. IV.

Tanulmány, virf.
Puttók, virf.
álló akt, toll.

MüRKV

1948. VII.

Vázlatok a Bacchánsnőkhöz
toller.

Putto madárral és rózsákkal
of

1948. VIII.

Kéztanulmány, szénr.
Virágcsendélet galambbal
of

kek Országos Bizottságának kitüntető

rok,

ár hó 12-én,

sztelettel:

atós szolgája:

Miller Károly

emi m.tanár.

Természettudományi kar
1. dékánja

Benedik Marcel

Szt Mora Cék

1917. dec.

Allegoria a magar hösre

of.

EVANG. ... LUM
MEDEYES A. B.

M. Nemz. Renaissance Tár

1923. V.

Tigris vadászat (1876)
of

AZ ARADI KIR. FŐGIMNÁ

91 sz.
ex 1914

A műemléke
gának

Tisztelettel tuda
rággal, hogy k
III. kötetét a
forró köszöne

M. Studio

1921. II.

Férfi arckép (1864) of

Tanulmány lapok
ceruza és festék kréta

30 szám.
1914

Nagyságos Elnö

Az 1030/1913 sz.a.kelt nagyb
jelzem,hogy a Franklin Társulat a Müe
inek III.Kötetét megküldötte,azt hálá
munk tanári könyvtárába a szaktanárok

Kiváló tisztelettel vagyok

Nagyságos Elnök

Alm.-Tel. É. Műint.

1940. III. második rész

Tejút (1919) of

Krisztus és a házasságtörő nő

(1919) of

A Műemlékek Országos Bizo

Benczúr Gyula

25. Női arckép.
olaj. 48 × 39

26. Lófej. — Két
tanulmány. Két fe-
hérrel modellált cer-
zarajz egy Esztben.

Almásy. Teleki IV. 1940

Alm. - Tel. É.

1941. VI. aukció

Hullámok játéka
(1913) of

1942. VIII.

Férfi arckép, of
Női arckép, of

Kiváló tiszteletet
Kecskemésen 1914 évi jan

IV/15

A műemlékek országos bizottságának

Benczúr Gyula

lásd

Almásy-Teleki X. 1942.

43 – 45 sz.

leírve

Alm.-Tel. É

1943. XI.

Női arckép (ifiúkori alkotás) of

Női arckép, pasztell

SZARVASI AG. HIT... PE...

Benczúr Gyula

31. Szamárfej, olajf.
65 x 53 cm.
Repr. a kat.-ban.

32. Leányfej profilban,
Éder Gyula bizonylata
szerint fenti ifjukori
mind.
Olajf. vászon 38 x 37
cm.

33. B. Gy. jelzéssel
Pancélos vitéz,
ceruzarajz 46 x 31 cm

Almásy Teleki XII. 1943

Magyar Akvarell- és
Pastelfestők Egyesülete
XIV. kiállítása.
Nemzeti Salon
1928. okt.
Könyvtárában

Benczúr Gyula

1844 – 1920

32. Európa elrablása, olajf. 110 x 75

32/a Parasztszoba, (Ambach)

100 x 70

Almásy-Telleki V. 1941

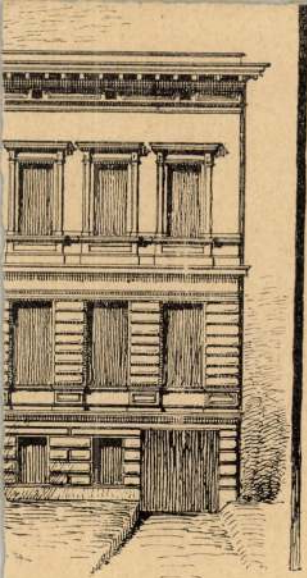

lbst.

Verlag von J. Engelhorn in Stuttgart.

Benczúr Gyula

Almásy-Telki XIII. 1944

20. Tanulmányfej,
krétarajz

NEMZETI SZALON MŰVÉSZETI EGYESÜLET
1941. NOVEMBER 30. — DECEMBER 14.

Benczur Gyula

Nemz. Szalon II. aukció

XVI. Lagos és családjának megrohanása a versaillesi kastélyban. (A képnek 1871. festett példánya Angliában van.) of

Kosztümtanulmány, cer. r.

26 1922 JAN
1922 jan 21

841-1922. szám.

III/a.

Adott esetből kifoly
a következőkről értesitett eng

A hivatalos órákon k
csak azon esetben van helye tú
minősitéshez kötött állásra ki
alább öt, egyéb tisztviselők é
órai hivatalos szolgálati időn

Emmélfogva értesitem
kezdve csak ily alapon leszne
számolhatók.

81. Benczur Gyula.

Almásy - Telki III. 1940

Benczúr Gyula

452. *Jan Victors.*

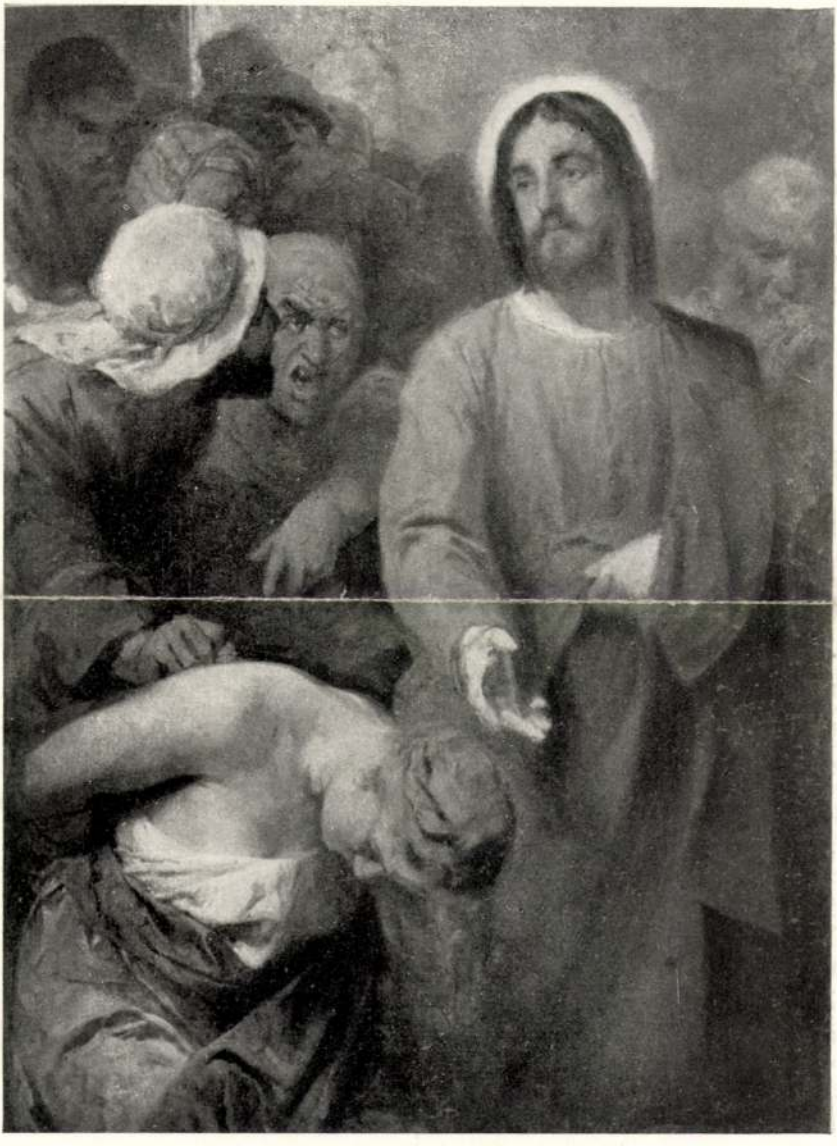

82. Benczur Gyula.

Lévy Almásy-Teleki III. 1940.

4. Bogdány Jakab.

57. Zichy Mihály.

4. Bogdány Jakab.

57. Zichy Mihály.

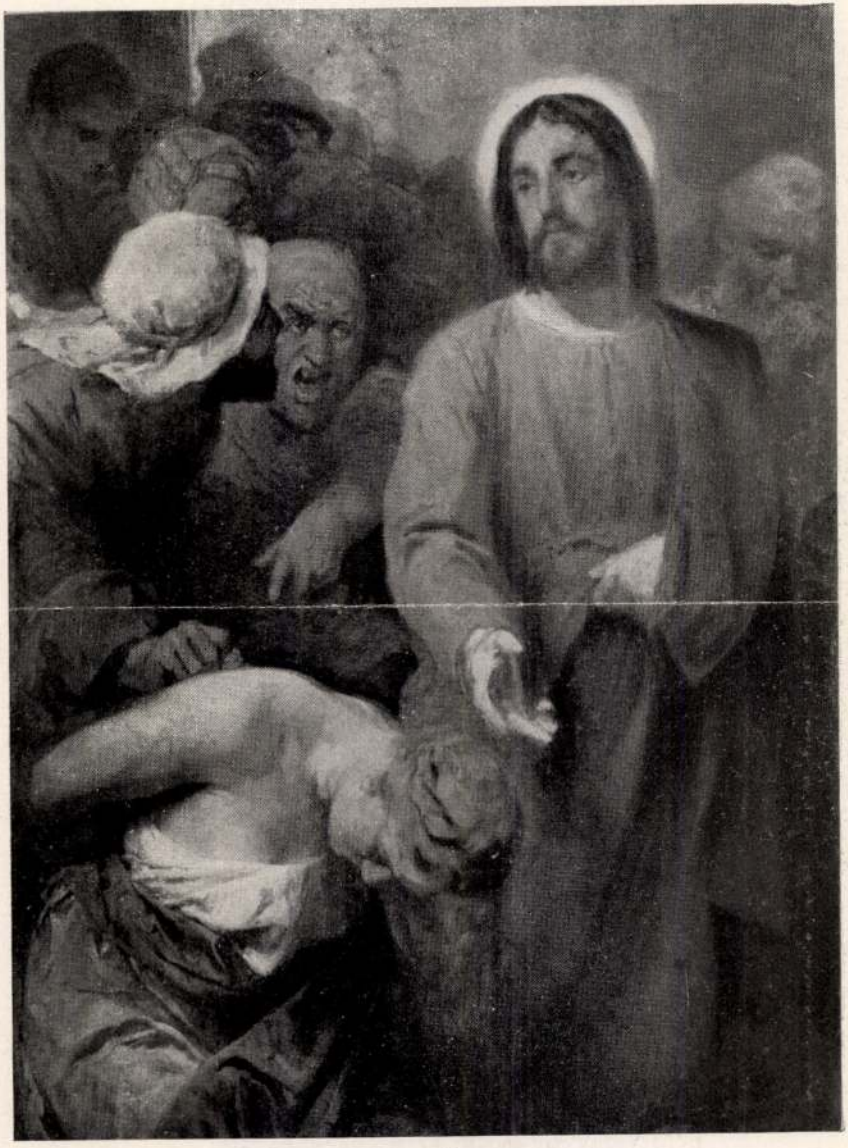

82. Benczur Gyula.

Almásy Teleki aukció
III. 1940-

81. Benczur Gyula.

452. Jan Victors.

Benczúr Gyula

Árverési Közlöny
1938. 8. rk. n.

Napkeleti 17. bölcsek

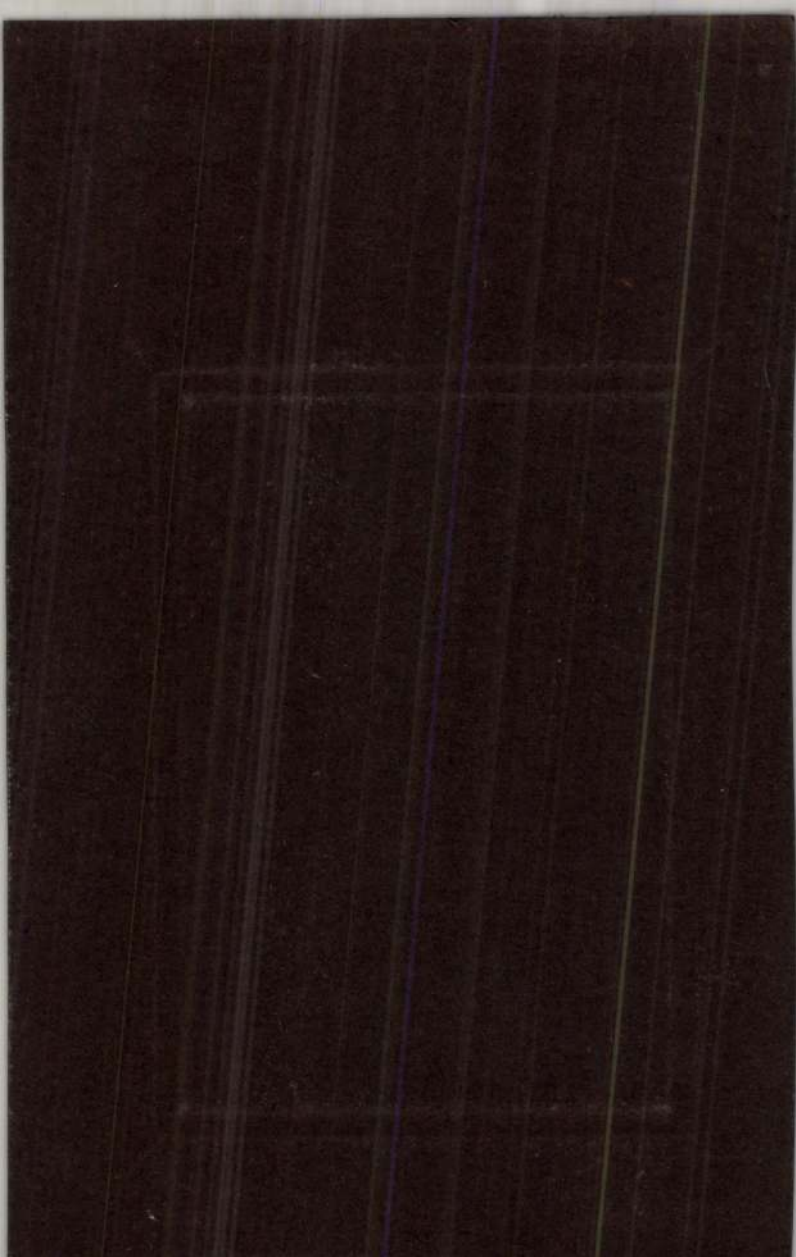

Benczur Gyula (1844—1920).

61. SZÉKELY BERTALAN IFJUKORI ARCKÉPE.
Jelezve l. balra: Barátjának V. Benczur Gyula, 1862.
Szénrajz. 60×50 cm. 250.—

Almásy-Teleki II. 1839

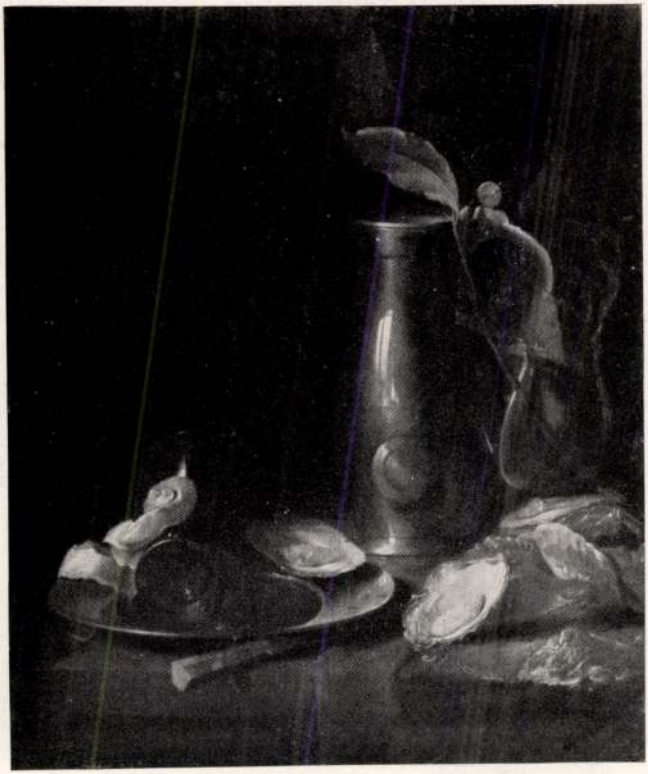

583. Veen, Rochus van.

Benczúr Gyula

Falfestmény várlat
repr.
Arv. Csarnok 107, aukc.
Kat.

Horváth: Pannonia

Benczúr Gyula

Árv. Csarne

1947 febr.
Műtőn aukció

Tanúlmányalakok
Buda visszavételéhez
of

Anya szermekével
of

" " "	1590.000.–
lom " " "	300.000.–
" " "	1.040.000.–
plom " "	200.000.–
m " " "	150.000.–
llitázára	200.000.–
lő helyreállitázokra	2.000.000.–
Összesen	5.450.000.–

00.–

r 6.782.000 k.
to. 5.450.000
12.232.000 korona
387.000
12.616.000 korona,–

mélyi kiadásokon felül.

[illegible]
[illegible]

Benczúr Gyula

Noli me tangere, repr.

Árverési Csarnok aukció kat.

40. sz. 1927 dec.

315.

s kissé balra néz. Homlokába lógó haja,
ne, bajusza s szakálla barna. Atillája s
ntéje kék. Bal vállától jobb csipője felé
j vonul. Felirata alól:
Tandem

Keglevits L.B. de Busin S.C.Rq̃ M.
ronzensis Eqvitum Capit. 1649."

18·5 : 14·9 cm.
ajándéka 1824.

Benczúr Gyula

l. Arv. Csarn. 97. ankc. kat.

U. az 103. ankc. kat.

kurucok, of 105. " "
Tanulmány, of

" " 107 " "

Falfestmény vázlat, of 956. iz.

Benczur Gyula

Tanulmány Budavár
vinzavételéhez

Kurucok
Tanulmány, of
Repr

Arv. Csarnok 105, anke
Mat

Csatkai 2

Benczúr Gyula

Székely Bertalan
arcképe
Repr. -
Arv. Csarnok 103.

ankc. Eat.

~~Székely Bertalan arck. kréte~~

CORVIN-CODEX: S. Augustini Expositio in Psalmos David a primo usque ad LVII.
(Stuttgart, kir. nyilvános könyvtár)

Csontosi János: Attavantestől festett Corvin-Codexek, AÉ, V-1885, 383 l.

Att. valószínű műve-két címlappal. Eredeti préselt bőrkötés, mindegyik táblan 2 pajzs, egyik gyűrűs kolló, a másik magyar és csek címer.

—

Csontosi János: II. Endre és Gertrud-arcképei egy XIII. századbeli stuttgarti codexben. Századok, XX-1886, 54 l.
Említi, Attavantes.

—

Dercsényi Gyula

l.

NYOMTATVÁNY.

Ernst-Múzeumaukcioja II

211.l.

30.122. — K. M. E. Ny.

MEGHÍVÓ

AZ ORSZ. M. RÉGÉSZETI ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT

1939. FEBRUÁR 1-ÉN SZERDÁN DÉLUTÁN 6 ÓRAKOR A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM ELŐADÓTERMÉBEN (VIII. BAROSS-UTCA 13. SZ. FDSZ.) TARTANDÓ

ÜLÉSÉRE

TÁRGYSOROZAT:

1. Nyírségi műemlékek. (Lux Géza, Genthon István és Szentiványi Gyula beszámolója. Vetített képekkel.)
2. Csányi Károly másodelnök záróbeszéde.

GEREVICH TIBOR
elnök

Vendégeket szívesen lát a Társulat.

Benczúr Gyula

László

Ernst-Múzeumaukció ja II.

32. l. 36. l.

Benczúr Gyula

1844–1920

l.

Ernst-Muzeumaukcioja I

19, 20. l.

NYOMTATVÁNY.

30.122. — K. M. E. Ny.

MEGHÍVÓ

AZ ORSZ. M. RÉGÉSZETI ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT

1939. FEBRUÁR 1-ÉN SZERDÁN DÉLUTÁN 6 ÓRAKOR A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM ELŐADÓTERMÉBEN (VIII. BAROSS-UTCA 13. SZ. FDSZ.) TARTANDÓ

ÜLÉSÉRE

TÁRGYSOROZAT:

1. Nyírségi műemlékek. (Lux Géza, Genthon István és Szentiványi Gyula beszámolója. Vetített képekkel.)
2. Csányi Károly másodelnök záróbeszéde.

GEREVICH TIBOR
elnök

Vendégeket szívesen lát a Társulat.

Benczúr Gyula

illatja bevonulása

Budára c. képe

repr.

Ernst-Muzeumaukcioja I.

II. tábla

Árverési Közlöny
1939. jan. 1-k.n.
Ernst Murcum anyagának aukciója

Benczúr Gyula

15. *Benczur Gyula:* Mátyás bevonulása Budára.

Mátyás és Beatrix a tudósok körében, of
Bánk bán, szópia
a egyermek, mozartot bemutatják Mária Teréziának, c.r.
Szent Istvan apotheozisa, 6 tollrajz egy keretben

97. *Ismeretlen festő, XVI. század:*
Anna magyar királyné.

Benczur Gyula

Árv. Csarn.

1939. 89. Sz.

Városka látképe
cer. r.

...lézet" kiadása ..	1.600.000.–
monogr. kiadása	780.000.–
...iadása ~~+93.000~~	160.000.–
...aira	60.000.–
...ó céljaira	100.000.–
...endezésére	100.000.–
...itség ismertetése ..	40.000.–
.....	300.000.–
...rzésére	50.000.–
..., doborok, rendezés	160.000.–
...a főszmintájára	100.000.–
...rzésére	200.000.–
...szönetség" alap. költs. ..	100.000.–
...ó hosszájárulás ..	300.000.–
...a	200.000.–
...A" kiadása	10.000.–
...asítás" kiadása ...	30.000.–
.....	160.000.–
átvitel	5.930.000.K.

Benczúr Gyula

13. *Benczur Gyula:*
Albrecht főherceg mint vadászhadnagy.

Árverési Katalógus
1938. 6. k. 7.

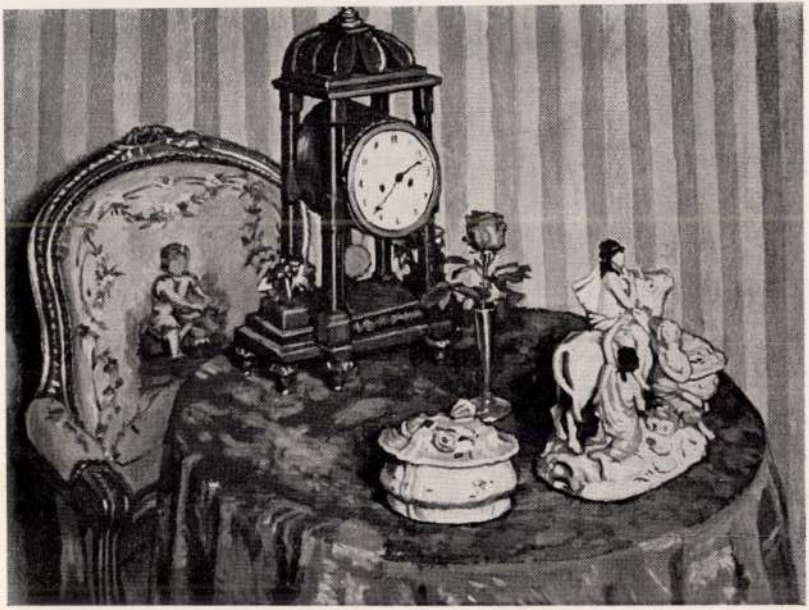

84. *Fényes Adolf:* Csendélet.

Benczur Gyula

18. *Benczur Gyula:* Erdő belseje. + Épület belseje

Művészeti Közlöny

1938. 8. k. 4.

452. *Steinböck, Carl:* Holdas táj.

Bencsen Gyula

Árv. Csaru

1934. 6. rk.

Hullámok játéka
Elkárhozott lelkek } of

Székely Bertalan arck.
Szénr.

lelvenitő emlékekből a Magyar-Ame-
állitást óhajt rendezni a Nemzeti
litásnak minden okmány, könyv, levél,
rgy, statisztikai összeállitás, ami
ily vonatkozásban van.

Cimet, hogy a birtokában levő vo-
velünk közölni méltóztassék, bár-
.Őszinte hálával fogadnánk termé-
s, amely a kiállitás méreteinek
szolgálna.

a Társaságunk egy kiállitást
kérnők, hogy ebbe egy képviselő-

ezésével vagyok

kitünő tisztelettel

elnök.

Benczúr Gyula

Albrecht főherceg képmása, a dolgáp

Repr.

Árverési Közlöny

1930. okt.

4. rh. 22.

(1-től 798-ig.)

A tenger, of
Max Gabriel képmása, of
Nő legezővel (másolat Rubens után) vörös kréta

Élővirágok, koszorúk, csokrok, szobanövények, nagy választékban állandóan raktáron

Nagy Imre

cs. és kir. udvari szállító,

élővirágnagykereskedésében

Budapest, IV. ker., Fővám-tér 5. szám.

Telefon: Aut. 868-29 és 868-20.

Benczúr Gyula

4. *Benczur Gyula:* Tanulmány Budavár bevételéhez.

Akademiai Közlöny

1936. febr. 1. rendk. 4.

249. *Zorn, Anders:* A hinár.

Benczúr Gyula

Árv. Csaru

1937. 2. rk.

Akt tanulmány
cer. r.

1937. 7. rk.

Női tanulmány, cer. r.

124. *Teibler, C.:* Férfi képmás.

123. *Teibler, C.:* Női képmás.

9. *Benczur Gyula:* Gróf Karátsonyi Jenőné képmása.

Árverési Katalog
1938. I. vk-n.